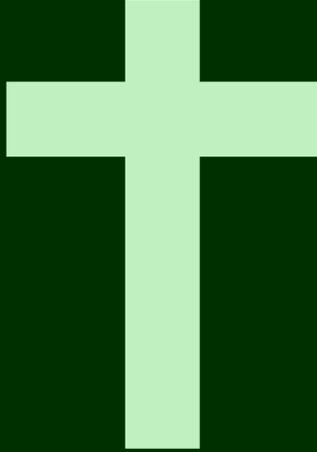

Topě vř rá

New Testament in Kaingang (BR:kgp:Kaingang)

Topě vĭ rá

New Testament in Kaingang (BR:kgp:Kaingang)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaingang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaingang

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 26 Mar 2022
16af52c8-0e45-5e91-b36c-cd314d36d7fc

Contents

MATEUS	1
MARCOS	54
LUCAS	83
JOÃO	138
HAN KÃME	176
ROMA	223
1 CORINTO	248
2 CORINTO	271
GALÁCIA	284
ÉFESO	292
FILIPOS	300
COLOSSOS	306
1 TESSALÔNICA	311
2 TESSALÔNICA	316
1 TIMÓTEO	319
2 TIMÓTEO	325
TITO	330
FILEMOM	333
HEBREU	335
TIAGO	352
1 PEDRO	359
2 PEDRO	366
1 JOÃO	370
2 JOÃO	376
3 JOÃO	377
JUDAS	378
NÉN VENH KE	380

MATEUS TỠ RÁ

Jesus jóqjóg ve ag

(Lc 3.23-28)

¹ *Jesus Cristo jóqjóg ve ag rán hã vê. Jesus Cristo vỹ tỹ Davi krê'krê nĩ, kỹ Davi vỹ tỹ Abraão krê'krê nĩ.*

² *Abraão vỹ Isaque han. Kỹ Isaque vỹ Jacó han. Kỹ Jacó vỹ Judá han, ti mré ke ag ke gé. ³ Kỹ Judá vỹ Peres han. Zera ti kegé, ti prũ tỹ Tamar fi ki. Kỹ Peres vỹ Esrom han. Kỹ Esrom vỹ Arão han. ⁴ Kỹ Arão vỹ Aminadabe han. Kỹ Aminadabe vỹ Nasom han. Kỹ Nasom vỹ Salmom han. ⁵ Kỹ Salmom vỹ Boaz han, ti prũ tỹ Raabe fi ki. Kỹ Boaz vỹ Obede han, ti prũ tỹ Rute fi ki. Kỹ Obede vỹ Jessé han. ⁶ Kỹ Jessé vỹ pã'i mág tỹ Davi ên han.*

Kỹ pã'i mág tỹ Davi vỹ Salomão han, ti prũ tỹ tỹ Urias prũ ja ên fi ki. ⁷ Kỹ Salomão vỹ Roboão han. Kỹ Roboão vỹ Abias han. Kỹ Abias vỹ Asa han. ⁸ Kỹ Asa vỹ Josafá han. Kỹ Josafá vỹ Jorão han. Kỹ Jorão vỹ Uzias han. ⁹ Kỹ Uzias vỹ Jotão han. Kỹ Jotão vỹ Acaz han. Kỹ Acaz vỹ Ezequias han. ¹⁰ Kỹ Ezequias vỹ Manassés han. Kỹ Manassés vỹ Amom han. Kỹ Amom vỹ Josias han. ¹¹ Kỹ Josias vỹ Jeconias han, ti jãvy ag ke gé. Israel ag tỹ êmã tỹ Babilônia ra sigse kỹ mũ mũ ên kã tóg ag hynhan.

¹² *Ag tỹ êmã ên tá vỹnvỹn ke kar kỹ Jeconias vỹ Salatiel han. Kỹ Salatiel vỹ Zorobabel han. ¹³ Kỹ Zorobabel vỹ Abiúde han. Kỹ Abiúde vỹ Eliaquim han. Kỹ Eliaquim vỹ Azor han. ¹⁴ Kỹ Azor vỹ Sadoque han. Kỹ Sadoque vỹ Aquim han. Kỹ Aquim vỹ Eliúde han. ¹⁵ Kỹ Eliúde vỹ Eleazar han. Kỹ Eleazar vỹ Matã han. Kỹ Matã vỹ Jacó han. ¹⁶ Kỹ Jacó hã vỹ José han, Maria fi mén ên ti. Maria ên fi ki Jesus tóg mur ja nĩ, hã vỹ: Cristo, he mũ.*

¹⁷ *Abraão krê'krê ag tóg 14 (ke) nỹtĩ, Davi mré nĩgrén kỹ. Kỹ Davi krê'krê ag tóg 14 (ke) nỹtĩ gé, ag tỹ ag nĩgrén kỹ, ag tỹ êmã tỹ Babilônia ra ag tatĩ mũ mũ ên kã. Ag tỹ tá vỹnvỹn ke ên kar kỹ ag krê'krê vỹ 14 (ke) nỹtĩ gé, Cristo mré nĩgrén kỹ. Cristo jóqjóg ve ag hã vê.*

Jesus Cristo mur

(Lc 2.1-7)

¹⁸ *Jesus Cristo mur vỹ ge nĩ, ha mẽ. Ti mỹnh fi vỹ tỹ José prũnh ke fi nĩ. Hã ra fag tóg ver jagnê mré nỹ ja tũ nĩgtĩ. Ên kã Topê kuprĩg tóg fi mỹ gĩr han, hã kỹ fi tóg kufy nĩ ha, fi tỹ ù mré nỹ tũ ra. ¹⁹ Kỹ José tóg męg mũ sir, kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Ûn jykre kuryj vỹ mỹr, hã kỹ tóg fi mỹ'a han sór tũ nĩ. Kỹ tóg fi pin kỹ fi mỹ: “kỹ inh hỹn ã tỹ prũg ke tũ nĩ ha,” he sór mũ sir.*

²⁰ *Ti tỹ ver fi tovãnh to jykrén kỹ Topê tỹ jẽnê jafã tóg ti mỹ vẽn ven mũ sir, ti vẽnh péti kỹ. Kỹ tóg ti mỹ: “José,” he mũ. “Tỹ ã Davi krê'krê ag kã ù nĩ,” he tóg. “Maria fi to jykrén kónãnh tũg nĩ. Fi tovãnh sór tũg nĩ. Û tũ pijé', Topê kuprĩg tỹ fi mỹ gĩr han ja vê. ²¹ Gré ti nỹnh mũ, ha vem nĩ. Kỹ ti mỹ: Jesus, hem nĩ. Ajag krenkren han jé tóg ke mũ, ajag tỹ Topê vỹ mranh mũ ra,” he tóg.*

²² *Hã ra Topê tóg vãsỹ ti vĩ tó tĩ ù mỹ: ²³ “ùn mén ja tũ fi vỹ kufy nĩnh mũ. Fi tỹ ti ve kỹ ag tóg ti to: Emanuel, henh ke mũ,” he ja nĩ. Emanuel to ken hã vê, hã vỹ: Topê vỹ êg ki rĩr há han ke mũ, he mũ.*

²⁴ *Kỹ tóg rĩr mũ sir, ti vẽnh péti kar kỹ. kỹ tóg fi mỹ: “ã ki sóg rĩr ke mũ,” he mũ. Ti tỹ Topê tỹ jẽnê jafã vỹ to jykrén kỹ tóg, ti mỹ ki krov nĩ sir, ti tỹ fi tỹ prũg ke ti. ²⁵ Hã ra tóg ver fi mré nỹ tũ nĩgtĩ. Kejên fi tóg fi kósin vég mũ. Kỹ tóg ti jijin kỹ ti mỹ: Jesus, he mũ. Tag pãte tóg vãhã fi mré nỹ mũ sir.*

2

Pã'i ag tÿ Jesus venh kãmũ

¹ Fi tÿ *Jesus* ve ên kã fag tóg êmã tÿ *Belém* tá nÿtĩ, ga tÿ *Judéia* tá. Ên kã *Herodes* vÿ tÿ pã'i mág nĩ. Kÿ kejên ù ag tóg kuvar há tá kãmũ mũ, rã jur ja tá. Ûn *estudo* mág ag vë, krĩg to ag tóg *estudar* he mág han tĩ. ² Ag tÿ *Jerusalém* tá junjun kÿ ag tóg sir: “ũ tÿ ùri mur mũ tag vÿ tÿ *Israel* ag pã'i mág nĩnh ke mũ,” he mũ. “Ti kri êg krĩg vé, êg tÿ êg jamã tá nÿtĩn kÿ. Êg tÿ ti mÿ nén ù há gé kãmũ vë,” he ag tóg. ³ Pã'i tÿ *Herodes* tÿ ag vĩ tag mē kÿ tóg ti mÿ e tĩ, kÿ tóg krĩ kufy nĩ sir. ⁴ Kÿ tóg Topē tũ to pã'i ag jé prer kÿ ag mÿ: “*Cristo* nēji hē tá mur ke mũ?” he mũ. ⁵ Kÿ ag tóg ti mÿ: “*Belém* tá ke nēji, ga tÿ *Judéia* tá,” he mũ. “Topē vĩ tó tĩ ù vÿ vãsÿ ti to tag rán ja nĩgtĩ, ha mē: ⁶ “Sĩ ti nĩ, êmã tÿ *Belém* ti, ga tÿ *Judéia* tá. Ti sĩ nĩ ra tóg êmã mág kar kãfór nĩ, pã'i mág ên tÿ tá mur ke tugrĩn. Tÿ tóg êg *povo* kri pã'i mág jēnh ke mũ,” he ja tóg nĩ,” he ag tóg.

⁷ Kÿ *Herodes* tóg vēnh péju kÿ fóg ên ag mÿ: “kurã tÿ hē ri ke kã ãjag krĩg ên ve vén?” he mũ. Kÿ ag tóg ti mÿ tó mũ. ⁸ Kÿ tóg *Belém* ra ag jēgnēg mũ sir. “Vēnh kar ki ti jēmēm nĩ. ãjag tÿ ti ve kÿ inh mÿ tónh kãmũm nĩ. Kÿ sóg ti venh tĩg ke mũ gé, sÿ ti mÿ nén ù há nĩm jé,” he tóg.

⁹⁻¹⁰ Ag mũ ra ag tóg krĩg ên ve mãn mũ gé sir. Ag jo tóg tĩ nĩ. Ag tÿ tá junjun kÿ krĩg ên tóg ùn sĩ nĩgia ên kri sa nĩ sir. Kÿ ag fe tóg mrin ke mũ sir. ¹¹ Tá ag tóg ùn sĩ vég mũ, ti mÿnh fi ke gé. Kÿ ag tóg ti krēm grĩnhgrĩnh ke mũ, ti mÿ: “tÿ ã Topē kósin nĩ,” he jé. Kÿ ag tóg ti mÿ ag tũ ti vin mũ sir, *ouro* ti, ka jēnjo tÿ *incenso* ti ke gé, kar kÿ ka tÿ *mirra* jēnjo ke gé.

¹² Hã ra Topē tóg, ag vēnh péti ki ag mÿ: “*Herodes* mÿ tó tũg nĩ,” he mũ sir. Hã kÿ ag tóg êpyr ù jagma mũ kÿ ag jamã ra vÿnvÿn ke mũ sir, rã jur ja ra.

José fag tÿ vēnh pigju

¹³ Ag mũ kar kÿ *José* tóg kejên Topē tÿ jēnē jafã vég mũ, ti vēnh péti kÿ. Kÿ tóg ti mÿ: “ũn sĩ va tĩg, ga tÿ *Egito* ra, ti mÿnh fi mré. *Herodes* vÿ ti tén sór mũ. Kejên sóg ã mÿ: ha vÿn ké, henh ke mũ. *Egito* tá inh vĩ jãvãnh nĩ,” he tóg.

¹⁴ Kÿ tóg kuty ên hã kã fag tatĩn tĩ mũ sir, vēnh péju jé. ¹⁵ *Herodes* tÿ kejên ter kÿ tóg tá vÿn ke mũ. Hã ra ti tĩg ja tag vÿ rán kÿ nĩ gé, hã vÿ: “ga tÿ *Egito* ra sóg vēnh vĩ jēnē, inh kósin tÿ tá vÿn ke jé,” he mũ.

Herodes tÿ gĩr ag kãgtén

¹⁶ Hã ra *Herodes* tóg fagrĩnh mÿ fóg ên ag jãvãnh ja nĩ. Vãhã tóg: “ag tÿ inh mÿ tó tũg hÿn,” he mũ. Kÿ ti fe tóg gÿm ke mũ sir. Kÿ tóg ti porisa ag mÿ: “*Belém* ra gĩr ag kãgtén mũjēg, ùn kri prÿg tÿ 2 *anos* tá krÿg tũ ên ag tãvĩ,” he mũ. Ag mÿ tóg 2 *anos* tó, fóg ag tÿ ti mÿ: “1 *ano* kãfór ti nĩ ha, êg tÿ ti kri krĩg ve ja ti,” hen kÿ.

¹⁷ Hã ra tag tóg rán kÿ nĩ gé. Vãsÿ Topē vĩ tó tĩ tÿ *Jeremias* tóg tag rán ja nĩ, ha mē: ¹⁸ “êmã tÿ *Ramá* tá êg tóg vēnh kygfÿ mēnh mũ, vēsÿrēnh mág ke gé. *Raquel* fi krē ag vÿ tũ' he kãn, hã kÿ fi tóg vēsÿrēnh mũ,” he ja tóg nĩ.

José fag tÿ Egito tá vÿnvÿn ke

¹⁹ Kejên *Herodes* ên vÿ ter mũ sir. Kÿ Topē tÿ jēnē jafã vÿ *José* mÿ vēnh ven mũ, ti vēnh péti ki. ²⁰ Kÿ tóg ti mÿ: “ũn sĩ va tĩg, ti mÿnh fi mré, ga tÿ *Israel* ra. Û tÿ ti tén sór mũ ên vÿ hur ter,” he mũ.

²¹ Kÿ fag tóg mũ mũ sir, ùn sĩ ti ke gé. ²² Tá junjun kÿ fag tóg pã'i mág tãg jiji jēmēg mũ. Hã ra tóg tÿ *Arquelau* nĩ. *Herodes* kósin vë. Ti panh ri kén tóg tÿ pã'i mág nĩ, ga tÿ *Judéia* tá. Kÿ tóg ti kamēg mũ. Kÿ Topē tóg ti vēnh péti kÿ ti mÿ: “ga tÿ *Judéia* tá nĩ mãn sór tũg,” he mũ. Kÿ tóg ga tÿ *Galiléia* ra tĩ mũ sir. ²³ Kÿ tóg êmã tÿ *Nazaré* tá êmãn mũ. Hã

ra tóg rán kŷ nĩ gé: “ti to ag tóg: *Nazaré* tá ke vē, henh ke mŷ,” he ja tóg nĩ, *Jesus* to.

3

João Batista tŷ ag jyvĕn
(*Mc 1.1-8; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28*)

¹ Kejĕn *João Batista* tóg ěmã tũ ja ra tĩ mŷ, ga tŷ *Judéia* tá ga kórég ěn ra. Tá jĕ kŷ tóg ag jyvĕn mŷ sir. ² “Ājag jykre pãno tovãnh nĩ, Topĕ tŷ tŷ ājag pã'i nĩ jĕ,” he tóg. ³ Hã ra *Isaiás* tóg tag rán ja nĩ: “ěmã tũ ja tá tóg jĕnh ke mŷ, ga kórég tá. Tá tóg ag mŷ jamã há ra: ”ĕg *Senhor* kãtĭg ke jo vēnh jãnhkrigkrig nĩ,” henh ke mŷ. “Ēpry kurég ājag tóg tĩ, ājag pã'i mág jun ken kŷ. Kŷ tag ri ke han nĩ. Ājag jykre pãno tugvãnh nĩ,” he jĕ tóg ke mŷ,” he ja tóg nĩ, *Isaiás* ti. Ti tŷ *João* mur to hã ti kãmĕn jan hã vē.

⁴ *João* ěn kur tóg tŷ kãvãru pãnĩ sór kyki tŷ há nĩ. Kŷ tóg nĕn ũ fãr hã tŷ vēsógfĭg tĩ gé. Ėpã hã ko ti tĩ, mŷg mrĕ.

⁵ Kŷ *Jerusalém* tá ke ag tóg ti tá junjun mŷ sir, ga tŷ *Judéia* tá ke ag ke gé, goj tŷ *Jordão* tá ke kar ag ke gé. ⁶ Ti tŷ ag mŷ: “ājag jykre pãno tovãnh nĩ,” hen kŷ ũ ag tóg: “Topĕ vĩ mranh ja sóg nĭgtĩ,” he mŷ. Ēn ag kygpĕg tóg mŷ sir, goj tŷ *Jordão* ki.

⁷ Kŷ pã'i tŷ *Fariseu* ag vŷ ti tá junjun mŷ gé sir, pã'i tŷ *Saduceu* ag ke gé. Ėn kŷ ag tóg ti to kãmŷ mŷ, ti tŷ ag kygpe jĕ. Kŷ tóg ag jyvĕn tar han mŷ sir. “Pŷn ri ke ājag nŷtĩ, ājag jykre pãno nŷtĭn kŷ,” he tóg ag mŷ. “Ū nŷ ājag mŷ: Topĕ vŷ ājag to jũnh ke tũ nĩ, he tĩ?” ⁸ Ājag jykre pãno tovãnh nĩ, ti tŷ ājag to jũ tũ nĩ jĕ. Vĕjykre há han nĩ, ĕg tŷ ājag jykre tãg hã ve jĕ. ⁹ Hã ra ājag tóg jagnĕ mŷ: “*Abraão* vŷ tŷ ĕg jógjóg ve nĩ. Kŷ Topĕ vŷ ĕg to jũnh ke tũ nĩ,” he tĩ. Ke tũ vē hã ra. Ājag jykre kórég ěn to ājag tóg jagtar ke mŷ, ha vem nĩ. Topĕ vŷ pó tag tŷ *Abraão* krĕ'krĕ

hynhan ki kanhró nĩ, ti tŷ *Abraão* krĕ'krĕ ũ ve sór kŷ. ¹⁰ Ēg tŷ ka tóg gŷn kŷ tŷ pĩ han ri ke tóg nĩ. Ājag tŷ vĕjykre há han sór tũ nŷtĭn kŷ Topĕ tóg, pĩ ki ājag vãm ke mŷ,” he tóg.

¹¹ Kŷ tóg vēnh kar mŷ: “goj hã tŷ sóg ājag kygpĕg tĩ, ājag tŷ ājag jykre pãno tovãnh kŷ,” he mŷ. “*Cristo* tóg inh nón kãtĭg ke mŷ. Kŷ ti hã tóg Topĕ kuprĭg tŷ ājag jagrĕ han ke mŷ. Kŷ tóg tŷ pĩ ve nĩ. Ti tŷ ājag kygpenh ken hã vē. Inh kãfór ti nĩ, jãvo sóg tŷ ti krĕm ke pĕ nĩ,” he tóg.

¹² “Ti kãtĭg vŷ ĕg tŷ rãgró rĕn ri ke nĩ. Ti rĕn kar kŷ ĕg tóg ti fãr pũn tĩ. Ti kanĕ hã vin han ĕg tóg tĩ. *Cristo* kãtĭg kŷ tóg ge nĭnh mŷ. Ti to há nŷtĩ ag mŷ tóg: “ha kãmŷ jĕg,” henh ke mŷ. Kŷ tóg ti to há tũ ag vãm ke mŷ, pĩ ki, hã ra tóg nhyn kenh ke tũ pĕ nĩ,” he tóg, *João* ti.

João tŷ *Jesus* kype
(*Mc 1.9-11; Lc 3.21-22*)

¹³ Ēn kã kejĕn *Jesus* tóg *João* tá jun mŷ gé sir, goj tŷ *Jordão* tá. Ga tŷ *Galiléia* tá tóg kãtĩ mŷ. Kŷ tóg *João* mŷ: “ha inh kypĕ,” he mŷ sir. ¹⁴ Hã ra tóg *João* mŷ e tĩ, kŷ tóg ti mŷ: “ã hã tŷ inh kypĕnh ke vē vē,” he mŷ. “Inh mŷ tóg e tĩ, ā tŷ inh mŷ: ha inh kypĕ, hen kŷ,” he tóg mŷ. ¹⁵ Hã ra *Jesus* tóg ti mŷ: “hŷ,” he mŷ. “Hã ra tóg isŷ Topĕ tŷ nĕn tó mŷ han kãn há tĩ,” he tóg. Kŷ tóg vãhã ti kypĕg mŷ sir.

¹⁶ Ti tŷ *Jesus* kype kar kŷ ag tóg, goj kã tá kãpa mŷ sir. Kŷ *Jesus* tóg, kanhkã ki ĕvãnh kŷ ti nor nĩ ěn vĕg mŷ, ha mĕ, kŷ tóg Topĕ kuprĭg kãtĕre ěn vĕg mŷ. Sórãg tĕ ri ke tóg nĩ, ti kãtĕre ti. *Jesus* kri tóg góm ke mŷ. ¹⁷ Kŷ vēnh vĩ tóg mĕ há tĩ, kanhkã tá, kŷ tóg: “inh kósĭn pir vĕgtĩ,” he mŷ. “Inh fe pĕ vĕgtĩ,” he tóg.

4

Japo tŷ *Jesus* krĭn kónãn sór
(*Mc 1.12-13; Lc 4.1-13*)

¹ Kÿ Topê kuprîg vÿ *Jesus* mÿ: “ê mã tũ ja ra tîg,” he mũ. Kÿ tóg tĩ mũ. Ti tÿ ê mã tũ ja tá nĩn kÿ Japo vÿ, ti tÿ ti jóg vĩ mranh han sór mũ, hã ra tóg ke jãvãnh nĩ. ² Kurã tÿ 40 han tóg, ê mã tũ ja tá nĩ ki. Kÿ tóg jêg tũ nĩ, kurã tÿ 40 ên ki, kuty mré hã. Kÿ tóg, vãhã kókĩr mũ sir, vėjên tũ tĩn kÿ. ³ Kÿ Japo tóg, ti to kãtĩ mũ sir, ù tÿ êg tÿ Topê vĩ mranh han sór tĩ ên ti. Kÿ tóg ti mÿ: “Topê kósın vÿ tÿ ã nĩ,” he mũ. “Hã kÿ pó tag tÿ êmĩ han, ã tÿ ko jé,” he tóg ti mÿ. ⁴ Kÿ tóg ti mÿ: “hã ra tag tóg rán kÿ nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Êg pijé êmĩ tãvĩ jamẽn kÿ rĩnrĩr mũgtĩ. Topê vĩ hã jamẽn kÿ êg tóg rĩnrĩr mũgtĩ, he tóg, Topê vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki. Kÿ tóg isÿ ti vĩ mranh jãvãnh tĩ, êmĩ to,” he tóg.

⁵ Kÿ Japo vÿ ti pére ti mũ, ê mã mág tÿ *Jerusalém* ên ra. Kÿ ag tóg tá Topê ãn kri nÿtĩ nĩ. Hã ra tóg tá kãgnó nĩ, Topê ãn mã tá. ⁶ Kÿ tóg ti mÿ: “ã hã ne tóg tÿ Topê kósın nĩ,” he mũ. “Kÿ kema ki hũm,” he tóg. “Topê vĩ ki tag tóg rán kÿ nĩ, hã vÿ: “ti tÿ jêgnê jafã ag mÿ tóg tónh mũ, kÿ ag tóg ã jÿ nĩgãn ke mũ,” he mũ. “Kÿ ã tóg rÿj ke tũ nĩ. ã pẽn vÿ rÿj ke tũ nĩ,” he tóg. ⁷ Kÿ tóg ti mÿ: “hÿ. Kÿ tag vÿ rán kÿ nĩ gé, ha mẽ,” he mũ. “Topê mÿ: “ã mÿ ã tÿ nén tó ja ên han mũ vÿ?” he tũg nĩ, ti to é he tũg nĩ,” he tóg mũ gé. Hã kÿ sóg ti tÿ ãn mÿ nén to: “han ra,” he mũ ên hã han tĩ, hã kÿ sóg hũm ke tũ nĩ,” he tóg.

⁸ Kÿ Japo tóg, ti mré tĩg mãn mũ. Pãnónh tój ra ag tóg mũ mũ sir. Kÿ tóg, ti mÿ ga kar ven kãn mũ, ga kri mũ kar ag ke gé. Ti sĩnvĩ kar ên ven kãn tóg ti mÿ. ⁹ Kÿ tóg ti mÿ: “isũ vê, tag kar ti,” he mũ. “Hã ra sóg, ã mÿ tovãnh kãn sór mũ, ã tÿ ã jakrĩ tÿ grĩnh ken kÿ, ãn krêm, ãn mÿ: Topê vÿ tÿ ã nĩ, he jé,” he tóg. ¹⁰ Kÿ tóg ti mÿ: “ha tĩg, *Satanás*,” he mũ. “Êg pã'i tÿ Topê hã krêm êg tóg êg jakrĩ tÿ grĩnh ke tĩ, ti hã to êg tóg: “Topê vê,” he tĩ, hã kÿ tóg rán kÿ nĩ, Topê vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki,” he tóg.

¹¹ Kÿ Japo vÿ tóg tĩ mũ sir, ti tovãnh kÿ. Kÿ Topê tÿ jêgnê jafã ag tóg ti tá junjun mũ sir, *Jesus* ki rĩr jé. Ti jóg vĩ mranh ja tũ tóg nĩ.

Jesus tÿ Galiléia tá Topê vĩ tó
(*Mc 1.14-15; Lc 4.14-15*)

¹² Kejên ag tóg *João* ség mũ sir, kÿ *Jesus* tóg mêng mũ. Kÿ tóg ga tÿ *Galiléia* ra vÿn ke mãn mũ. ¹³ Ê mã tÿ *Nazaré* tá kãkutê kÿ tóg, ê mã tÿ *Cafarnaum* ra tĩ mũ, tá nĩ jé, goj nig mág ên tá, *Zebulom* ag jamã tá, *Naftali* ag jamã tá. ¹⁴ Hã ra tag tóg rán kÿ nĩ gé. Vãšÿ Topê vĩ tó tĩ tÿ *Isaías* tóg: ¹⁵ “*Zebulom* ag jamã tá ti nĩnh mũ, *Naftali* ag jamã tá, goj nig mág tá, goj tÿ *Jordão* mã tá. Fóg ag jamã tá ti nĩnh mũ, *Israel* tũ ag jamã tá, ù tÿ Topê ki kagtĩg ag jamã tá, goj nig mág tÿ *Galiléia* fyr ki. ¹⁶ Tá ag tóg Topê ki kagtĩg nÿtĩ, hã kÿ tóg tá ag kri kuty ri ke nĩ. Ti tÿ tá jun kÿ tóg ag kri kurã ên ri ke nĩ. Ag kãgter ke vê vê, hã ra tóg ag kanhrãn mũ, ag krenkren jé,” he tóg, Topê vĩ rán ki. ¹⁷ Ga ên tá nĩ kÿ tóg, ag mÿ Topê vĩ tó mũ, kÿ tóg ag mÿ: “ã jag jÿkre pãno tovãnh ra,” he mũ, “ã jag tÿ ùri ù tÿ kanhkã tá nĩ ên tÿ tÿ êg pã'i nĩ ve jé,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ ti mré mũ tĩ ag jé prêr
(*Mc 1.16-20; Lc 5.1-11*)

¹⁸ Kÿ tóg kejên, goj nig mág tÿ *Galiléia* ên fyr jagma tĩ mũ. Kÿ tóg tá ùn régre ag vэг mũ, hã vÿ: *Simão Pedro* mré ti jãvÿ tÿ *André*, he mũ. Kur tÿ pirã kugmĩ jafã tÿ ag tóg, goj kã ki fón mũ. Ag rãnrãj hã vê. ¹⁹ Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “ãn mré kãmũjêg,” he mũ. “Pirã kugmĩ há ã jag nÿtĩ. ã jag kanhrãn jé sóg ke mũ, ã jag tÿ êprã ke ag tÿ ãn ki ge han jé,” he tóg. ²⁰ Kÿ ag tóg vêsÿmér ti mré mũ mũ, ag tÿ nén tovãnh kÿ.

²¹ Kÿ ag tóg mũ mũ, goj fyr jagma. Ag mũ sĩ han mũ ra tóg, ùn régre ù ag ve mãn mũ gé, hã vÿ: *Tiago* mré ti jãvÿ tÿ *João* he mũ. *Zebedeu* krê ag vê. *Canoa* kã ki ag nÿtĩ, kur tÿ pirã

kugmĩ jafã ki ag tóg han nýtĩ nĩ. Ag panh vỹ, ag mré nĩ nĩ. Kĩ *Jesus* tóg, ag mỹ: “inh mré kãmũjêg,” he mũ. ²² Kĩ ag tóg vêsýmér, ag tỹ nén tovãnh kỹ ti to kãmũ mũ, *canoã* tovãnh kỹ, ag panh ti tovãnh kỹ ke gé. *Jesus* mré ag tóg mũ mũ.

Jesus tỹ ag tỹ há' he
(Lc 6.17-19)

²³ Kĩ *Jesus* tóg, ga tỹ *Galiléia* kar mĩ tĩ mũ sir, ag mré. *Judeu* ag vènh kanhrãn jafã krêm tóg ag kanhrãn mũ. Ag mỹ tóg Topê vĩ sér tó mũ, ù tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩ tĩ. Ûn kagyga kar ag hynhan tóg, fag kar ke gé, gĩr kar ke gé. ²⁴ Hã kỹ ti kãme tóg vènh kar kri rũm mũ sir, ga tỹ *Síria* tá ke kar kri. Kĩ ag tóg sir ùn kagyga ag tatĩ kãmũ mũ, ti to, vènh kaga vènh mỹ han mũ ag mré hã, kỹ tóg ag tỹ há' he kãn mũ sir. Vējagrê kórég ag pan kãn tóg mũ gé. Û ter tĩ han tĩ ag tỹ tóg há' he mũ gé, ùn kãnhgrĩn kỹ nýtĩ ag tỹ ke gé, fag kar tỹ ke gé. ²⁵ Hã kỹ ùn tỹ hèn ri ke ag tóg, ti mré mũ mũ sir. Û ag tóg, ga tỹ *Galiléia* tá kãmũ mũ, kỹ ù ag tóg, êmã tỹ *Decápolis* tá kãmũ mũ gé, *Jerusalém* tá ke gé, ga tỹ *Judéia* tá ke gé, goj tỹ *Jordão* mã tá ke gé.

5

Jesus tỹ ag kanhrãn
(Lc 6.20-23)

¹ Ûn e ag tỹ *Jesus* venh kãmũ kỹ tóg, ag mré krĩ ra tãpyr mũ. Tá tóg nĩ mũ, kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg, ti mré nĩgnĩ mũ, ti rã hã. ² Kĩ tóg ag kanhrãn kỹ ag mỹ:

³ “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ: “kórég inh nĩ,” hen kỹ. “Sỹ Topê kuprĩg tỹ jagrèn kỹ nĩ tũ nĩ ra sóg tỹ, ùn kórég nĩnh mũ vè,” hem nĩ. Kỹ ãjag tóg, ti tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke mũ, kanhkã tá,” he tóg.

⁴ “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag fỹn kỹ. Kỹ tóg ãjag fỹ ên tỹ tũ' henh ke mũ,” he tóg.

⁵ “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ vènh kar mỹ komêr hã vĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg ga kar kri tỹ pã'i nýtĩnh ke mũ,” he tóg.

⁶ “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ vèjykre kuryj ve sór nýtĩn kỹ, ti tỹ ãjag mỹ ãjag kókĩr ri ke nĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg venh ke mũ,” he tóg.

⁷ “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ jagnê jagãgtãn kỹ. Kỹ Topê vỹ ãjag jagãgtãn ke mũ gé,” he tóg.

⁸ “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag jãnhkri nýtĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg Topê venh mũ,” he tóg.

⁹ “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ jagnê krĩ tỹ kãnhvy' hen kỹ. Kỹ Topê tóg ãjag to: “inh krê ag vè,” henh ke mũ,” he tóg.

¹⁰ “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ag tỹ vèjykre kuryj to ãjag vóg kónãn mũ ra. Kỹ ãjag tóg kanhkã tá jun ke mũ,” he tóg.

¹¹ “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ag tỹ isugrĩn ãjag mỹ vĩ kónãn mũ ra, ag tỹ ãjag vóg kónãn mũ ra. Ag tỹ ón kỹ ãjag to vĩ vĩ he kỹ tóg há tĩ, ag tỹ ón kỹ: “jykre pãno ag nýtĩ,” he mũ ra. ¹² Mỹ sér nýtĩm nĩ, krĩ kuprã nýtĩm nĩ. Kanhkã tá ãjag tóg nén há kar venh ke mũ, vènh kato. Ge ja ag tóg nĩgtĩ gé vãsỹ, Topê vĩ tó tĩ ag mỹ, ãjag jo ke ag mỹ. Ag ri kén ãjag tóg tag venh ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ti tovãnh ke tũ kãme
(Mc 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ “Sa ri ke ãjag nýtĩ, ãjag tỹ ga kri mũn kỹ. Sa kãhór nĩn kỹ êg tóg tỹ sa há han mãn ki kagtĩg nýtĩ. Kórég ti nĩgtĩ, ti kãhór nĩn kỹ. Kỹ êg tóg ti vãm tĩ sir, kỹ tóg tũ' he tĩ sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Êg tỹ êg jykre há ven ke kãme
(Mc 4.21-23; Lc 8.16-17)

¹⁴ “Ga kri mũn kỹ ãjag tóg, jèngrê ri ke nýtĩ, ãjag tỹ vèjykre há han kỹ, ag tỹ ãjag ki Topê jykre há ve jé. Êmã mág tỹ pãnónh kri nỹn kỹ tóg kuvar há tá ve há nĩgtĩ. Tĩ pijé vènh péju kỹ nỹ’.” ¹⁵ Ri ke ti nĩ, néj gru ti. Êg tỹ

grug kÿ ěg pijé *lata* krĕm fĕg tĭ'. Ti fĕg jafā hā kri ěg tóg fĕg tĭ. Kÿ ĩn kā tá nÿtĭ kar tóg ěn vĕg tĭ sir. ¹⁶ Gem nĭ, néj gru ri ke nÿtĭm nĭ. Topĕ jykre han nĭ, vĕnh kar tÿ ājag jykre há ve jé. Kÿ ag tóg, Topĕ mÿ vĭ há han ke mÿ, ěg jóg tÿ kanhkā tá nĭ ěn mÿ," he tóg, *Jesus* ti.

Topĕ tÿ Moisés mÿ vĕjykre nĭm ja

¹⁷ "Ājag hÿn iso: "*Moisés* tÿ ěg mÿ nĕn tó ja ěn tÿ tóg, tŭ' he sór mŭ'," he mŭ. "Hā tŭ vĕ. Sÿ ki króm kån sór vĕ," he tóg. ¹⁸ "Topĕ vÿ, ti jykre ěn tÿ tŭ' henh ke tŭ nĭ, ga tÿ ver tŭ' he tŭ nĭn kÿ. Sÿ ki króm kån ke vĕ, kÿ tóg ki krov kån kÿ nÿnh mŭ, mÿr, ha mĕ," he tóg. ¹⁹ "Kÿ ājag tÿ ti vĭ pir tÿ tŭ' hen kÿ tóg kórég nĭ. Vĕnh kar krĕm ke vÿ tÿ ājag nÿtĭnh mŭ, gen kÿ. Ājag tÿ hā ra han kån kÿ ājag tóg tÿ, ũn mág nÿtĭnh mŭ," he tóg.

²⁰ "*Fariseu* ag ri ke nÿtĭ sór tŭg nĭ. Ón kÿ ag tóg Topĕ vĭ ki króm sór tĭ, hā ra ag tóg, ki króm há han tŭ nĭgtĭ. Ag jykre pijé kuryj nÿ'. Ājag tÿ kanhkā ve sór nÿtĭn kÿ vĕjykre kuryj han nĭ," he tóg, *Jesus* ti.

Ĕg tÿ jagnĕ to há nÿtĭnh ke

²¹ "Topĕ tÿ vāsÿ ěg jo ke ag jyvĕn mĕ ājag huri, hā vÿ: "ŭ tén tŭg nĭ," he mŭ. "Ā tÿ ũ tén kÿ ag tóg, ā senh ke mŭ, ā tÿ ti mré ter jé," he ja tóg nĭ, Topĕ vĭ tÿ rán kÿ nĭ ki. ²² Sÿ ũri ājag jyvĕn hā vĕ, ha mĕ. Ā tÿ ā régre to ā fe tÿ gÿm ke kÿ tóg ā tÿ ti tén ri ke nĭ, fi ke gé. Ag tÿ tag to ā se kÿ tóg ĩnh mÿ há tĭnh mŭ. Kÿ ā régre mÿ féfĕn tŭg nĭ gé. Jāvo ā tóg, nŭgme ki kutĕnh ke mŭ, pĭ ěn ki," he tóg.

²³ "Ā tÿ Topĕ ĩn krĕm ti mÿ nĕn ũ pŭn sór kÿ, vĕso jykrĕn vĕn nĭ. "Īnh mÿ ũ to jŭ tŭ nĭ vÿ? Ū mÿ iso jykrĕn kónān tŭ nĭ vÿ?" hem nĭ. ²⁴ Ā tÿ ũ to jŭ nĭn kÿ ti venh tŭg nĭ ver. Ti mÿ: "ĭnh mÿ vĕnh pāte fón nĭ," hem nĭ ver, fi mÿ ke gé. Kar kÿ hā Topĕ mÿ nĕn ũ pŭn nĭ sir," he tóg.

²⁵ "Kejĕn ā tóg, ā mré ke ũ mÿ név jĕ, ā mré ke ũ fi mÿ ke gé. Kÿ fi tóg pā'i ag mÿ ā kāmĕn tŭg ke mŭ. Fi tÿ tónh tŭg ke ěn jo fi mré vĭm nĭ, ti mré ke gé. "Kajām jé sóg ke mŭ," hem nĭ. Ke tŭ nĭ mŭ ra pā'i vÿ, ā jykre pāno venh ke mŭ, kÿ tóg ti porisa mÿ: "ti se ra," henh ke mŭ. ²⁶ Ha mĕ, tá ā kånhmar kākutĕ mĕn ke tŭ nĭ. Ā tÿ kajām kån kar kÿ hā ā tóg, tá kākutĕ mĕn mŭ sir, hĕn ri ke mŭn," he tóg, *Jesus* ti.

Ĕg prŭ tŭ fi mré nÿnh ke tŭ

²⁷ "Topĕ tÿ vāsÿ ěg jo ke ag jyvĕn ũ tag mĕ ājag huri, ke gé, hā vÿ: "ā prŭ tŭ fi mré nÿ tŭg nĭ," he mŭ. ²⁸ Sÿ ũri ājag jyvĕn hā vĕ, ha mĕ: ā tÿ ũn tÿtá ũ fi ki vĕ'ĭ kÿ tóg, ā tÿ fi mré nÿ sĭ han ěn ri ke nĭ sir, ā tÿ fi ki vĕ'ĭ mŭ ti. Ā tÿ ũn tÿtá ũ fi mré nŭr sór kÿ tóg, ā tÿ fi mré nŭr ri ke nĭ sir, ā tÿ fi to ěn mŭ ti. Ke tŭg nĭ. ²⁹ Ā tÿ nĕn ũ ki vĕ'ĭ tŭgrĭn Topĕ vĭ mranh kÿ ā kanĕ tÿ nám kem nĭ, ā tÿ ki vĕ'ĭ mĕn tŭ nĭ jé. Ā kyvó nĭn kÿ tóg, ā mÿ jagy tĭ vĕ. Ā tÿ hā ra nŭgme ki kutĕ kÿ tóg, ti jagy kĕfór nĭ. Kÿ tag hā ve sór tŭg nĭ. ³⁰ Ā tÿ ā nĭgé tÿ nĕn ũ kórég han kÿ ā nĭgnó kym nĭ gé, ā tÿ ke mĕn tŭ nĭ jé. Ā nĭgnó pir nĭn kÿ tóg, jagy tĭ vĕ. Ā tÿ hā ra nŭgme ki kutĕ kÿ tóg, jagy kĕfór nĭ sir, kÿ tag hā kamĕg nĭ," he tóg, *Jesus* ti.

Ĕg prŭ fón ke tŭ

(*Mt 19.9; Mc 10.11-12; Lc 16.18*)

³¹ "Topĕ tÿ vāsÿ ěg jo ke ag jyvĕn ũ hā vÿ nÿ gé, hā vÿ: "ā tÿ ā prŭ fi fón sór nĭn kÿ tóg há tŭ nÿ," he mŭ. "Ā tÿ ge ra fi fón sór nĭn kÿ fi mÿ vĕnh rán kÿ nĭm nĭ, fi tÿ vĕnh rá ma tŭg jé," he ja tóg nĭ. ³² Sÿ ũri ājag jyvĕn hā vĕ, ha mĕ: ājag prŭ fón tŭg nĭ. Ā tÿ fi fón kÿ fi tÿ ũ tÿ mĕn mĕn kÿ fi tóg, ā tŭgrĭn Topĕ vĭ mranh mŭ sir, ā tÿ tÿ fi mĕn pĕ ra. Fi tÿ ā jāvo vĕsóg ki ũ mré nÿ ja nĭn kÿ tóg, há sĭ nÿ, ā tÿ fi mÿ: ha tŭg, hen kÿ. Kÿ fi mĕn tÿ fi fón kÿ fi tÿ prŭg sór tŭg nĭ gé. Ā prŭ

tũ fi vĕ, fi mĕn tŷ fi fón ja nĭn kŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jagnĕ to ón ke tũ

³³ “Vāsŷ Topĕ tŷ ěg jo ke ag jyvĕn ũ tag mĕ ājag tóg huri ke gé, hā vŷ: “jagnĕ mŷ ón tũg nĭ,” he mũ. “Ā tŷ ũ mŷ: Topĕ vŷ ki kanhró nĭ, hen kŷ ti mŷ ón sór tũg nĭ. Ki hā tóm nĭ gé, ā tŷ Topĕ mŷ: tag hā han jé sóg ke mũ, hen kŷ. Ón kŷ vĭ tũg nĭ,” he ja tóg nĭ. ³⁴ Sŷ ũri ājag jyvĕn hā vĕ, ha mĕ: Ón kŷ “Topĕ vŷ ki kanhró nĭ,” he sór tũg nĭ. Ón kŷ “ũ tŷ kanhkā tá nĭ ěn vŷ, ki kanhró nĭ,” he sór tũg nĭ gé. Topĕ nĭgia vĕ, kanhkā tá, kŷ ón kŷ tag to sór tũg nĭ. ³⁵ Kŷ ón kŷ: “ũ tŷ tŷ ga kri ke ěn vŷ, ki kanhró nĭ,” he tũg nĭ gé. Topĕ tũ vĕ, ga ti. Kŷ ón kŷ: “ũ tŷ *Jerusalém* tá ke ag ki rĭr tĭ ěn vŷ, ki kanhró nĭ,” he tũg nĭ gé. ěg pā'i mág tũ vĕ mŷr, *Jerusalém* ti. ³⁶ Kŷ ón kŷ: “ũ tŷ inh krĭ han mũ ěn vŷ ki kanhró nĭ,” he tũg nĭ gé. Ā tŷ ā gānh kuprig sór mũ ra ā tóg, ā tŷ nĕn tŷ ā gānh kuprig ke mũ ěn ki kagtĭg nĭ. Ā tŷ ā gānh sán sór mũ ra ā tóg, ā tŷ nĕn tŷ sán ke mũ ěn ki kagtĭg nĭ gé. ³⁷ Ki hā tóm nĭ, jagnĕ mŷ, ón sór tũg nĭ. Ũ tŷ ā mŷ ki hā tó kŷ: hŷ, hem nĭ. Ti tŷ ki hā ke tũ nĭ kŷ: vó, hem nĭ gé. Ā tŷ han ke nĭn kŷ: he, hem nĭ. Ā tŷ han ke tũ nĭ kŷ: nejé, hem nĭ. Ā tŷ ón sór kŷ ā tóg Nĕn-Kórég jykre hā han ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg tŷ vĕnh kajām ke tũ
(Lc 6.29-30)

³⁸ “Topĕ tŷ vāsŷ ěg jo ke ag jyvĕn ũ tag mĕ ājag huri, hā vŷ: “ũ tŷ ā kanĕ pir ki tǎnh kŷ vĕnh kato ti kanĕ pir ũ hā ki tǎnh nĭ gé,” he ja tóg nĭ. “Ũ tŷ ā jā pir ki tǎnh kŷ mranh kŷ vĕnh kato ti jā pir hā ki tǎnh kŷ mranh nĭ gé. Pātĕn tũg nĭ,” he ja tóg nĭ, Topĕ ti. ³⁹ Sŷ ũri ājag jyvĕn mũn hā vĕ, ha mĕ: ũ tŷ ā to jũ mũ ra ti to jũ tũg nĭ, fi to jũ tũg nĭ gé. Ti tŷ ā jamĕ ki tǎnh kŷ ti mŷ ā jamĕ ũ ven nĭ gé, ti tŷ ā mŷ ki tǎnh jé gé, fi ke gé. ⁴⁰ Ti tŷ ā pǎritó

mǎn sór kŷ ti mŷ ā *camisa* mrĕ nĭm nĭ gé. ⁴¹ Ti tŷ ā mŷ: “mũ nŷ, tag tá, kakó ja tá inh fón jé,” hen kŷ ti mrĕ tũg nĭ, kŷ ti mŷ: “kór há tá inh ā fón tũg mũ ha,” hem nĭ. ⁴² Ti tŷ ā mŷ nĕn ũ to: “inh mŷ nĭm,” hen kŷ ti mŷ nĭm nĭ, fi mŷ ke gé. Ũ tŷ ā mŷ: “inh mŷ *prestar* hem nĭ,” hen kŷ ti mŷ, fi mŷ: nejé, he tũg nĭ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg tŷ ěg kato vāsǎn mũ ag to há nŷtĭnh ke

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ “Topĕ tŷ vāsŷ ěg jo ke ag jyvĕn ũ mĕ ājag huri, hā vŷ: ā mrĕ ke ag to há nĭm nĭ, kŷ ũ tŷ ā kato vāsǎnsǎn mũ ag to jũ nĭm nĭ gé, he mũ. ⁴⁴ Isŷ ũri ājag jyvĕn hā vĕ, ha mĕ: ũ tŷ ājag kato vāsǎnsǎn mũ ag to há nŷtĭm nĭ, ũ tŷ ājag vóg kónǎn mũ ra ag to Topĕ mrĕ vĭm nĭ, fag to ke gé. ⁴⁵ Kŷ ājag tóg tŷ Topĕ krĕ nŷtĭ, ājag tŷ ěg jóg tŷ kanhkā tá nĭ ěn ri ke han kŷ. Ti hā ne tóg rá han”, ti tŷ vĕnh kar kri jĕngrĕg kŷ san jé, ũn jykre kuryj ag kri, ũn jykre pǎno ag kri ke gé, fag kri ke gé. Ta han ti ke gé, ti tŷ vĕnh kar há han jé, ũn jykre kuryj ag, ũn jykre pǎno ag ke gé, fag ke gé. Ver tóg vĕnh kar to há nĭ, Topĕ ti,” he tóg.

⁴⁶ “Ājag mrĕ ke ũ ag tóg, ājag to há nŷtĭ. Ājag tŷ tag ag hā to há nŷtĭnh kŷ, fag hā to há nŷtĭnh kŷ tóg, tŷ nĕn ũ tũ nĭ ver. Ũn jykre kórég ag vŷ ge nŷtĭgtĭ gé, *governo* mŷ jānkamy mǎg tĭ ag. Ũ tŷ ag to há nŷtĭ ěn ag hā to ag tóg, há nŷtĭgtĭ, vĕnh kato. Há ti nĭ, hā ra tóg tŷ nĕn ũ tũ nĭ ver. ⁴⁷ Kŷ ājag tŷ ājag mrĕ ke ag hā mŷ: “ā mŷ há?” hen kŷ tóg tŷ, nĕn ũ tũ nĭ gé ver. Ũ tŷ Topĕ vĭ ki kagtĭg ag vŷ, ge nŷtĭgtĭ gé. Ag mrĕ ke ag hā mŷ ag tóg: “ā mŷ há?” he tĭ gé, hā ra tóg tŷ nĕn ũ tũ nĭ ver. ⁴⁸ Hā kŷ vĕnh kar to vĕjyre kuryj han kŷ nŷtĭm nĭ, ũ tŷ ājag kato vāsǎnsǎn mũ ag mrĕ hā, fag mrĕ hā. Ěg jóg tŷ kanhkā tá nĭ ěn ri ke han nĭ. Ti hā ne tóg, vĕnh

kar to vėjykre kuryj han kŷ nĩ nĩ'. Ti ri ke han nĩ," he tóg, *Jesus* ti.

6

Ēg tŷ ũ jagāgtān ke

¹ "Kŷ ājag tŷ Topē jykre han sór kŷ ũ tŷ vėjykre pāno han mŭ ag jykre ri ke han tŷg nĩ. Ón kŷ ag tóg, vėnh kar rĩnve Topē jykre han sór tĩ, vėnh kar tŷ ag ve jé. Kar kŷ ag tóg hā ra, hā tŷ han tĩ sir, fag ke gé. Kŷ ag ri ke han tŷg nĩ, ke tŷ nĩ mŭ ra ěg jóg tŷ kanhkā tá nĩ ěn vŷ tóg, ājag mŷ ti kaja ven ke tŷ nĩ," he tóg. ² "Hā kŷ ājag tŷ ũn jagtar ag jagāgtān kŷ ũ mŷ: ag jagāgtān inh tĩ, he tŷg nĩ. Ũ tŷ vėjykre régre han mŭ ag jykre ri ke han tŷg nĩ. Vėnh kar mŷ ag tóg: ag jagāgtān inh tĩ, fag ke gé, he tĩ. Ag *ganho* hā vē, kŷ ag tóg kanhkā tá *ganho* ũ ve mān ke tŷ nĩ ha, he tóg.

³ "Ag ri ke han tŷg nĩ. Ũ mŷ tó tŷg nĩ, ājag tŷ ũ jagāgtān kŷ, ājag mré ke fag mŷ tó tŷg nĩ gé. ⁴ Kŷ ājag tŷ ag jagāgtān kŷ ěg jóg tŷ kanhkā tá nĩ ěn tóg, ājag vég mŭ sir, kŷ tóg ājag mŷ nĩm ke mŭ sir, ājag *ganho* ti. Ēg tŷ vėnh vatānh tá nén han mŭ ěn ve kān tóg tĩ, Topē ti," he tóg, *Jesus* ti.

Ēg tŷ Topē mré vēmén
(*Lc 11.2-4*)

⁵ "Kŷ ājag tŷ Topē mré vēmén kŷ ũ tŷ vėjykre régre han mŭ ěn jykre ri ke han tŷg nĩ gé. Ag tŷ ón kŷ Topē mré vĩ kŷ ag tóg, *igreja* krēm jėgiė kŷ nŷtĩ, ke tŷ nĩ kŷ ĩn krēm. Kŷ vėnh kar vŷ ón kŷ ag to vĩ há han mŭ sir, fag to ke gé. Kanhkā tá tóg *ganho* ũ ve mān ke tŷ nĩ ha. Ājag mŷ sóg ki hā tó mŭ, ha mē. ⁶ Ag jāvo ājag tŷ Topē mré vēmén kŷ ājag ĩn kā ra gem nĩ. Kŷ jānkā nĩfėnh nĩ. Kŷ tá Topē mré vĩm nĩ sir, ěg jóg mré, ěg tŷ ũn vég tŷ ěn mré. Kŷ tóg kanhkā tá ājag mŷ nĩm ke mŭ, ājag *ganho* ti. Ēg tŷ vėnh kar vatānh tá nén han mŭ ěn vég tóg tĩ mŷr, Topē ti," he tóg, *Jesus* ti.

⁷ "Ājag tŷ ti mré vēmén kŷ fagrĩnh mŷ ti mré vēmén mág han tŷg nĩ. Ũ tŷ Topē vĩ ki kagtĩg ag ri ke han tŷg nĩ. Ag jānjān kŷ ag tóg ón kŷ vĩ jagy han tĩ. "Ēg tŷ vĩ jagy han kŷ ti hŷn ěg vĩ mėnh mŭ," he ag tóg tĩ, ón kŷ, fag ke gé. ⁸ Ag ri ke han tŷg nĩ. Ēg jóg vŷ nén kar ki kanhró nĩ. Ājag tŷ ti mŷ tó tŷ ra tóg ki kanhró nĩ," he tóg.

⁹ "Ājag tŷ Topē mré vĩ kŷ tag tóg nĩ, ha mē:

"Ēg jóg mág, kanhkā tá ā tóg nĩ nĩ.

Ā jiji tó ěg tóg tĩ, kŷ vėnh kar jé ā tŷ tŷ ũn mág nĩ vé.

¹⁰ Ēg jé kānhmar ā tŷ tŷ ěg pā'i nĩ vé. Vėnh kar jé ā tŷ nén to jykren mŭ ěn han sór, ga tá ke kar, ag jé kanhkā tá ke kar ag ri ke han.

¹¹ Ēg mŷ ũri ěg jėn ti nĩm, ěg tŷ kurā kar ki ko tĩ ěn.

¹² Kŷ ěg mŷ vėnh pāte fón nĩ, ěg tŷ ā vĩ mranh ja ti.

Hā jé ěg tóg, ěg tŷ jagnė to jŷ tŷ jagnė mŷ vėnh pāte fón ke mŭ gé.

¹³ Kŷ ěg tŷ ā vĩ mranh sór kŷ ěg kren han nĩ, ěg tŷ mranh tŷ nĩ jé.

Nén-Kórég jo ěg vem nĩ.

Ā hā ne tóg tar nĩ'.

Ā hā ne tóg mág nĩ inhhā'.

Ā jykre tóg tŷ' henh ke tŷ nĩ,"

hem nĩ, Topē mŷ," he tóg.

¹⁴ "Hŷ, ge ti nĩ," he tóg. "Ũ tŷ ājag to jŷ kŷ ti mŷ vėnh pāte fón nĩ. Ũ tŷ ājag mŷ vĩ kónān kŷ ti mŷ vėnh pāte fón nĩ gé. Ājag tŷ gen kŷ ěg jóg vŷ ājag mŷ vėnh pāte fón ke mŭ gé.

¹⁵ Ājag tŷ tag han tŷ nĩn kŷ ěg jóg tóg, ājag mŷ vėnh pāte fón ke tŷ nĩ gé, ājag tŷ ti vĩ mranh ja ti," he tóg, *Jesus* ti.

Ēg vākre

¹⁶ "Kejėn ājag tóg vākreg tĩ. Jėg tŷ ājag nĩ, Topē mŷ há nŷtĩ jé. Kŷ fe ũ nŷtĩ tŷg nĩ. Vākre ki ũ tŷ vėjykre régre han mŷ ag jykre ri ke han tŷg nĩ. Ag tŷ ón kŷ vākre kŷ ag tóg, fe ũ

nýtĩgtĩ sir, vėnh kar tỹ ag vākre ve jé. Ag *ganho* hã vė. Kanhkã tá ag tóg, *ganho* ũ venh ke tũ nĩ ha. Ājag mỹ sóg ki hã tó mũ, ha mẽ. ¹⁷ Ājag vākre kỹ ājag gãnh tãg nĩ, ājag jamẽ kupem nĩ, fėnhta han nýtĩ ve nĩm nĩ. ¹⁸ Hã kỹ ag tóg vėg tũ nĩ, ājag vākreg mũ ti. Ēg jóg hã ne vėg mũ inhhã', ěg tỹ ũn vėg tũ ěn hã vỹ vėg mũ. Kỹ tóg kanhkã tá ājag mỹ ājag *ganho* nĩm ke mũ. Ēg tỹ vėnh kar vatãnh tá nén han mũ vėg tóg tĩ, Topẽ ti," he tóg, *Jesus* ti.

Ēg rikon sór ke tũ
(Lc 12.33-34)

¹⁹ "Ga kri mũn kỹ rikon ke to vãsãn sór tũg nĩ. Ga vỹ ājag tỹ nén kar konh ke mũ. Kỹ ājag jãnkamy vỹ vėso jãgfanh ke mũ gé sir. Kỹ ag tóg pigju kỹ ma mũnh ke mũ gé sir, ājag tỹ nén ti, ti e nĩn kỹ. ²⁰ Ājag tỹ inhhã kanhkã tá tũ mág pẽ nýtĩn kỹ tóg hã ra ājag mỹ há tĩnh mũ. Tá ti pijé tỹ ga nĩ', ājag tũ ti, tá ti pijé vėso jãgfanh mũ'. Tá ag pijé péju kỹ ma mũnh mũ'. Hã kỹ tá ājag tũ vin han sórm nĩ. ²¹ Ājag tỹ ga kri tỹ nén ũ mág nýtĩn kỹ ājag tóg, ga kri mũ mág sór mũ. Ājag tỹ hã ra kanhkã tỹ tỹ nén ũ mág nýtĩ sór kỹ ājag tóg, kanhkã ra mũ sór mũ, kỹ tag hã ne há nĩ'," he tóg, *Jesus* ti.

Ēg kanẽ tỹ ěg mỹ kurã han
(Lc 11.34-36)

²² "Ēg kanẽ tỹ ěg tóg vėg tĩ. Kỹ tóg ěg mỹ kurã nĩ, ěg kanẽ há nĩn kỹ. ²³ Ti kórég nĩn kỹ tóg, ěg mỹ kuty tĩnh mũ. kỹ kuty tag vỹ kuty kar kãfór nĩ. Ge ti nĩ, ěg jykre kórég nĩn kỹ. Ēg kanẽ kórég ri ke ti nĩ," he tóg, *Jesus* ti.

Ēg tỹ Topẽ hã tỹ jagrẽ nĩnh ke
(Lc 16.13; 12.22-31)

²⁴ "Ā jagrẽ régre nĩn kỹ tóg vėnh mỹ tĩ. Ā tỹ Topẽ hã tỹ jagrẽ nĩn kỹ jãnkamy tãn ěn tỹ jagrẽ nĩ sór tũg nĩ. Ā tỹ jãnkamy e ve sór kỹ ti hã vỹ tỹ

ã jagrẽ nĩnh mũ. Kỹ Ā tóg Topẽ tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn to jykrén há han ke tũ nĩ. Hã kỹ Ā tỹ Topẽ to há nĩn kỹ ga kri riko nĩ sór tũg nĩ. Topẽ kã jatun jé Ā tóg ke mũ, ha vem nĩ," he tóg. ²⁵ "Hã kỹ sóg ājag mỹ tó mũ. Ājag tỹ nén ve sór mũ to krĩ kufy han tũg nĩ. "Inh hỹn ũri ne konh mũ', inh hỹn ne tunh mũ'?" he tũg nĩ. Topẽ tỹ ěg han ja vė mỹr, ěg tỹ ga kri mũ jé. Hã kỹ tóg ěg mỹ ěg tỹ konh ke mũ ven tĩ gé sir, ěg kur ti ke gé. ²⁶ Sėsĩ to jykrén nĩ. Ag mỹ ěkrãn tĩ? Vó. Ag mỹ pãjó krēm vin tĩ? Vó. Ge ra ěg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ěn tóg ag ki rĩr nĩ nĩ. Ājag mỹ jėsĩ kãfór tũ nýtĩ', Topẽ mỹ'? Vó, sėsĩ kãfór ājag tóg nýtĩ. ²⁷ Topẽ tỹ ěg kã ũ jé prěr kỹ ěg tóg ter ke mũ, ěg ter sór tũ ra. Ēg tỹ to krĩ kufy han mũ ra ěg tóg ter ke mũ. Ēg krĩ kufy ěn pijé ěg kren han mũ'.

²⁸ Kỹ kur to krĩ kufy han tũg nĩ gé. Ka fej to jykrén nĩ. Jatun mỹ tóg mog tĩ. Rãnrãr tũ tóg nĩgtĩ, kur han tũ tóg nĩgtĩ. ²⁹ Ge ra tóg sĩnvĩ nýtĩ, ka fej ti, pã'i mág tỹ *Salomão* kur sĩnvĩ kãfór, ti tỹ ěprã ke ag kur sĩnvĩ kãfór ja ra. Ki hã sóg tó mũ mỹr. ³⁰ Topẽ hã ne, ka fej sĩnvĩ han. Hã ra tóg kãnhmar kãgter tĩ. Ũri tóg há nýtĩ. Vaj kỹ tóg kógungun kỹ pũr mũ sir, re mré. Kỹ Topẽ tóg ājag ki rĩr kãfór han mũ, ājag kur mré hã. Hã kỹ ti vĩ kri fim nĩ. ³¹ Krĩ kufy han tũg nĩ. "Inh hỹn ne konh mũ'? Inh hỹn ne kron mũ'? Inh hỹn ne tunh mũ'?" he tũg nĩ. ³² Ũ tỹ Topẽ vĩ ki kagtũg ag vỹ tag to jykrén mág tĩ. Hã ra ěg jóg tỹ Topẽ vỹ ěg vėg tĩ. Kỹ to krĩ kufy han tũg nĩ. ³³ Topẽ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ ěn hã ve sórm nĩ. Kỹ tag hã to vãsãn nĩ. Ti jykre kuryj tag hã to jykrén mág nĩ. Kỹ tóg ājag mỹ ājag tỹ nén ve sór mág mũ ěn vin ke mũ sir. ³⁴ Hã kỹ ājag tỹ vaj kỹ nén ve sór mũ to krĩ kufy han tũg nĩ. Vaj kỹ ājag tóg vėnh ke mũ, kỹ ājag tóg to jykrén ke mũ sir. Ũri ājag tỹ nén vėg mũ hã to jykrén nĩ," he tóg, *Jesus* ti.

7

Ēg t̄y ũ to vī kónān ke tũ
(Lc 6.37-38, 41-42)

¹ “Ā régre to vī kónān tũg nī, ti jykre kórég ra. K̄y Topē v̄y ā to vī kónān ke tũ nī gé. ² Ā t̄y ũ to vī m̄ũ ěn ri ke han jé tóg ke m̄ũ, Topē ti, ā to. Ā t̄y ũ m̄y kām̄un m̄ũ ri ke han jé tóg ke m̄ũ, ā m̄y, Topē ti. ³ Jykre kórég mág ā tóg nī gé, hā ra ā régre jykre pāno sī ěn tóg ā m̄y kórég nī’. ⁴ K̄y ā hā ne tóg ā régre m̄y, fi m̄y: “ā jykre kórég kuryñh jé sóg ke m̄ũ,” he t̄i’, ā t̄y ā jykre pāno ěn kuryñh jāvānh ra’. ⁵ Ke tũg nī. Ke tũ nī m̄ũ ra ā tóg jykre régre nī. K̄y ā jykre kuryñh vén nī. Kar k̄y ā tóg sir ā régre jykre kuryñh há han ke m̄ũ,” he tóg.

⁶ “Hā ra kasor jykre ri ke ag m̄y Topē jykre s̄invī ěn tó tũg nī. Porko jykre ri ke ěn ag m̄y ke gé, fag m̄y ke gé. Jykre kavéj ag n̄t̄i, hā k̄y ag tóg, Topē jykre to é henh ke m̄ũ. T̄y t̄ũ’ he sór ag tóg t̄i, ti s̄an k̄y, kar k̄y ag tóg sir, ā to jũ sór m̄ũ gé, ha vem nī, ā t̄y ag m̄y Topē jykre s̄invī tó ja hā ra,” he tóg, *Jesus* t̄i.

Topē t̄y t̄y ũn vī há nī
(Lc 11.9-13)

⁷ “Topē m̄y nén kar to v̄im nī, k̄y tóg ājag m̄y han ke m̄ũ. Ājag t̄y ti m̄y nén ũ to vī m̄ũ ěn jāvānh nī, k̄y ājag tóg venh ke m̄ũ. Ti mré vī k̄y ěg t̄y ti jānkā t̄y tórón tórón ke ěn ri ke han nī. K̄y tóg ājag m̄y nón ri ke han m̄ũ sir, ti t̄y ājag m̄y ājag t̄y nén to vī m̄ũ ěn han k̄y. ⁸ H̄y, hā vē. Ājag t̄y ti m̄y nén ũ to v̄in k̄y tóg, ājag m̄y han m̄ũ sir. Ājag t̄y jāvānh k̄y ājag tóg, venh ke m̄ũ sir,” he tóg.

⁹ “Kejēn ājag kósin tóg: “is̄y ěmī konh há tóg t̄i,” he m̄ũ. K̄y ājag pijé, ti m̄y pó n̄im ke m̄ũ’. ¹⁰ Ti t̄y ājag m̄y: “is̄y pirā konh há tóg t̄i,” hen k̄y ājag pijé ti m̄y p̄yn n̄im ke m̄ũ’. ¹¹ Jykre pāno ājag n̄t̄i. Ge ra ājag tóg ājag krē m̄y nén ũ há vin t̄i. Ge ti nī gé, ājag t̄y Topē m̄y nén ũ to v̄in k̄y. Nén ũ há t̄avī hā vin jé tóg ke m̄ũ. Hā ra tóg

ājag k̄áfór han t̄i, ěg jóg t̄y kanhkā tá nī ěn ti,” he tóg, *Jesus* t̄i.

Ēg t̄y jagnē m̄y nén han ke
(Lc 6.31)

¹² “Ājag t̄y ũ to: “ti t̄y inh m̄y tag han ra tóg há ti vē,” hen k̄y inh̄hā ti m̄y han nī, fi m̄y ke gé. *Moisés* t̄y ěg jyv̄en hā vē, Topē vī tó t̄i ag t̄y ěg jyv̄en hā vē,” he tóg, *Jesus* t̄i.

Jānkā kām̄e
(Lc 13.24)

¹³ “Ū t̄y inh ki rā m̄ũ v̄y, jānkā sī f̄in rām sór ri ke nī. F̄in rām jé ěg tóg, vāsān t̄i. Jānkā mág v̄y nī gé. F̄in rām há ti nī, ti mág n̄in k̄y. Hā k̄y ũ t̄y hēn ri ke ag v̄y f̄in rām t̄i. Hā ra ũ t̄y f̄in rām m̄ũ ěn ag v̄y, k̄agter pē han ke m̄ũ, nūgme ki vār k̄y. ¹⁴ Ag jāvo jānkā sī ěn f̄in rām sórm nī, ājag t̄y r̄ir kr̄y ja t̄u ve jé. Ti sī n̄in k̄y tóg f̄in rām jagy nī, hā k̄y ũn pipir ag hā v̄y jānkā sī f̄in rām ke m̄ũ,” he tóg, *Jesus* t̄i.

Ón k̄y Topē vī tó t̄i ag
(Lc 6.43-44)

¹⁵ “Ón k̄y Topē vī tó t̄i ěn ag vī kri n̄im tũg nī. Há n̄t̄i ve ag tóg nī, hā ra ag tóg, ājag kókén sór n̄t̄i. Ājag kókén sór to ag tóg, m̄ig jũ ěn ri ke n̄t̄i, m̄y, ha mē. ¹⁶ Ājag t̄y ag jykre tuḡn̄ym k̄y ājag tóg, ag t̄y Topē vī mranh m̄ũ ěn ki kanhró n̄t̄i, fag ke gé. Ha vé, vānh t̄y jóhó ki ěg tóg, *uva* vég tũ n̄igt̄i m̄y. K̄y ěg tóg sónh ki pēnva vég tũ n̄igt̄i gé. ¹⁷ Ka v̄y ge n̄ygt̄i. Ti há jēn k̄y tóg kanēn há han t̄i, k̄y ěg tóg ko t̄i. Ti kórég jēn k̄y tóg kanēn kónān t̄i gé, k̄y ěg pijé ko t̄i’. ¹⁸ Ka há v̄y kanēn kónān ki kagt̄ig jē, k̄y ka kórég v̄y kanēn há han ki kagt̄ig jē gé. ¹⁹ K̄y ěg tóg ka kórég ěn ḡyn t̄i, t̄y ěg p̄inh t̄i, ka t̄y kanēn há han vānh ěn t̄y. ²⁰ Ge ag n̄t̄i, ón k̄y Topē vī tó t̄i ag. Ag t̄y Topē vī mranh m̄ũ ra ag tóg, ón k̄y Topē vī tó t̄i. Ag t̄y nén han m̄ũ ki ěg tóg, ag jykre kórég vég m̄ũ, fag ke gé“ he tóg, *Jesus* t̄i.

Ēg tỹ Topě vĩ ki króm ke
(Lc 13.25-27)

²¹ “Věnh kar tóg iso: “pā'i vē, pā'i vē,” he tĩ. Hã ra ũ ag tóg, Topě tỹ nén tó mũ ěn han tũ nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg, Topě tỹ tỹ ěg pā'i mág nĩ venh ke tũ nĩ. Ũ tỹ inh jóg vĩ han mũ ěn ag hã vỹ, Topě tỹ tỹ ěg pā'i mág nĩ venh ke mũ, fag ke gé. ²² Kurã tỹ ěgno kã, isỹ vėnh kar jykre tugnỹm ke kurã ěn kã ag tóg, inh mỹ: “*Senhor, Senhor,*” ã jykre tó ěg mỹr,” henh ke mũ. “Á jykre hã ki ěkren kỹ ěg tóg, ěg tỹ nén han vãnh han ja nĩgtĩ mỹr. Á jykre hã tỹ ěg tóg, vėjagrė kórėg pan mỹr,” he jé ag tóg ke mũ, inh mỹ. ²³ Hã ra sóg ag mỹ: ãjag pijé tỹ, inh mré ke nỹtĩ, henh ke mũ. Ájag ki kagtĩg sóg nĩ mỹr. Ha mũ jėg. Jykre kórėg ãjag tóg nỹtĩ, he jé sóg ke mũ, ũ tỹ inh panh vĩ han jãvãnh ěn ag mỹ, fag mỹ ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Đn nũna gunh gunh kãme
(Lc 6.47-49)

²⁴ “Ha mẽ, inh vĩ mėg ãjag tóg nỹtĩ,” he tóg. “Ájag tỹ inh vĩ ki króm kỹ ãjag tóg sir tỹ, ũn jykre há ri ke nỹtĩ. Đn han ken kỹ tóg, to jykren mũ. To jykren há han kỹ tóg, ga kũm kỹ pãro kri ĩn nũna ka fėg mũ sir. ²⁵ Kejėn ta tóg kutė mũ, kỹ goj vỹ var mũ sir. Kóho jũ vỹ kãtĩ mũ gé, ĩn to, hã ra tóg kutė tũ nĩ sir, ĩn ti. Pãro kri tóg nỹtĩ, ti nũna ti, hã kỹ tóg kutė tũ nĩ. Ge ti nĩ, ãjag tỹ inh vĩ kri fi kỹ. ²⁶ Ájag tỹ inh vĩ mėg mũ ra ki króm tũ nĩn kỹ ãjag tóg tỹ ũn jykre kórėg ri ke nỹtĩ. Đn han ken kỹ tóg, to jykren kónãn mũ, kỹ tóg ga rỹnhřj hã ki ka fėg mũ, krĩg mỹ, ĩn nũna ti. ²⁷ Kejėn ta tóg kutė mũ, kỹ goj vỹ var mũ sir. Kóho jũ vỹ kãtĩ mũ gé, ĩn to, kỹ ĩn tóg vom ke tere kỹ kutė mũ sir. Mráj kãn tóg mũ sir, ĩn ti. Ge ti nĩ, ãjag tỹ inh vĩ kri fig tũ nĩn kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus vĩ tỹ vėnh kar vĩ kãfór nĩ

²⁸ Hã ki *Jesus* tóg krỹg he mũ sir, ag kanhrãn ki. Kỹ tóg vėnh kar mỹ

e tĩ sir, ti vĩ ti. ²⁹ Ti vĩ tóg vėnh kar vĩ kãfór nĩ, Topě vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag vĩ kãfór ti nĩ, kỹ tóg pã'i vĩ kãfór pė nĩ gé, ti vĩ ti. Hã kỹ tóg ki hã tó mũ. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ sir, fag mỹ ke gé.

8

Jesus tỹ ũn kaga kren vãnh tỹ há' he

(Mc 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ *Jesus* tỹ ag mỹ tó kãn kar kỹ tóg pãnónh ěn to tere mũ sir. Kỹ ũn e ěn ag tóg, ti nón mũ mũ sir, fag ke gé. ² Kỹ vãhã ũ tóg ti tá jun mũ. Vėnh kaga kren vãnh han kỹ tóg nĩ, vėnh kaga tỹ *lepra* he mũ ěn. Kỹ tóg ti krėm grĩnh ke kỹ ti mỹ: “*Senhor,*” he mũ. “Á mỹ isỹ há' he sór tũ'? Á hã tóg isỹ há henh ke mũ, ã tỹ isỹ há' he sór kỹ,” he tóg ti mỹ.

³ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “he,” he mũ. “Há' he ja há ã tóg nĩ,” he tóg ti mỹ. Kỹ tóg ti kaga kren vãnh ěn tỹ há' he mũ vėsỹmér. Jãnhkri' he tóg mũ, ti fãr ti. ⁴ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “ker ũ mỹ tó hė',” he mũ. “Ha tĩg. Topě tũ ki rĩr tĩ hã mỹ tóm nĩ. Kỹ Topě mỹ *Moisés* tỹ vãš ěg mỹ nén tó ja ěn nĩm nĩ. Hã tugrĩn vėnh kar vỹ ã tỹ há' he mũ tag ki kanhrãn mũ,” he tóg ti mỹ. Kỹ tóg ti mũ sir.

Jesus tỹ pã'i mág camarada tỹ há' he

(Lc 7.1-10)

⁵ Kỹ *Jesus* tóg kejėn ěmã tỹ *Cafarnaum* tá jun mũ. Kỹ fóg tỹ *capitão* tóg, ti venh kãtĩ mũ. ⁶ Kỹ tóg ti mỹ: “*Senhor,*” he mũ. “Inh *camarada* tóg nỹ nĩ, inh ĩn tá. Kãnhgrĩn kãn kỹ tóg nỹ, hã ra tóg kaga jagy nỹ gé,” he tóg. ⁷ Kỹ tóg ti mỹ: “kỹ inh hỹn ã mré ti venh tĩg mũ ha, sỹ ã mỹ ti tỹ há' he jé,” he mũ. ⁸ Hã ra tóg: “ã mỹn hỹn jagy nĩ, ã tỹ inh ĩn kã ki sãn ke ti, isỹ tỹ fóg nĩn kỹ,” he mũ. “Á vĩ pir ki tóg há' henh mũ. Á vĩ hã tỹ ã tóg ti tỹ há' henh ke mũ,” he tóg. ⁹ “Ha vé, tỹ sóg pã'i krėm ke nĩ gé, kỹ *soldado* ag tóg tỹ inh krėm ke nỹtĩ gé. Hã kỹ sóg pã'i jykre ki kanhró

nĩ. Isy *soldado* ũ mý: kutig, hen ky tóg tí mũ. Sý ti mý: kunig, hen ky tóg kãti mũ gé. Isy inh *camarada* mý: tag han ra, hen ky tóg han tí. Inh ví tý sóg ag jëgnëg tí. Ā ví hã tý Ā tóg ti tý há' henh ke mũ," he tóg. ¹⁰ Ky tóg ti mý e tí. Ky tóg ti mré mũ ag mý: "ha mẽ, *Israel* ag vỹ ti ri ke tũ nýtĩ," he mũ. "Ki kanhró tóg nĩ mýr, ky tóg inh ki rã ky jë. Ge ve ja tũ sóg nĩ," he tóg. ¹¹ "Ha vé, ũ tý hën ri ke ag vỹ kãmũnh ke mũ, rã jur ja tá, rã pur ja tá ke gé. *Abraão* mré ag tóg ũ tý kanhkã tá nĩ ěn tý tý ěg pã'i nĩ venh ke mũ, *Isaque* mré, *Jacó* mré ke gé. Topë tóg ag ki rĩr ke mũ. ¹² Ag jãvo *Israel* krë'krë ag tóg, kuty ki vár ke mũ. Ag tý ũ tý kanhkã tá nĩ ěn tý tý ěg pã'i nĩ venh ke vë vë, hã ra ag tóg venh ke tũ nĩ. Ky ag tóg vësýrénh ke mũ, ag jã tý ag tóg gángán kenh mũ, vëso jũn ky, fag ke gé," he tóg, *Jesus* ti.

¹³ Ky tóg *capitão* mý: "Inh ki rã ky Ā tóg jë nĩ," he mũ. "Hã ky Ā tóg venh ke mũ sir. Ā *camarada* tý inh hur há' hé," he tóg. Ky tóg tí mũ sir. *Jesus* tý ti mý tó mũ ěn hã kã tóg há' he ja nĩ.

Jesus tý ũn kagyga tý hághá' he
(*Mc 1.29-34; Lc 4.38-41*)

¹⁴ Ky *Jesus* tóg sir *Pedro* in kã ra rã mũ. Hã ra ti prũ fi mýnh fi tóg kaga nỹ nĩ, rýg ky. ¹⁵ Ky tóg fi nĩgé mẽg mũ sir. Ky fi rýg ěn tóg tũ' he mũ sir. Ky fi tóg nĩ ky ag ki rĩr mũ sir. ¹⁶ Kuty ěn kã ag tóg ũn jagrë kórég ag tatĩ kãmũ mũ, ti to. Ky tóg ag mý ví mũ, ky ag jagrë tóg pa kãn mũ sir. ũn kagyga ag tý há' há' he tóg mũ gé sir, fag ke gé. ¹⁷ Hã ra tag tóg rán ky nĩ gé. Vãsý Topë ví tó tí tý *Isaiás* vỹ tag rán ja nĩ, ha mẽ: "ěg kaga nýtĩn ky tóg ěg tý há' há' he tí, ti tý ěg jagfy jagtar tugrĩn," he ja tóg nĩ.

Ũ tý Jesus mré mũ sór mũ ag
(*Lc 9.57-62*)

¹⁸ Kejën ag tóg, *Jesus* péñin e nýtĩ, fag ke gé, hã ky tóg ti mré mũ tí ag

mý: "mũ jé ha," he mũ. "Goj kafã ũ ra ěg tóg mũnh mũ," he tóg.

¹⁹ Ag mũnh ke to hã Topë ví to ěg kanhrãn tí ũ tóg, ti mré vĩnh kãti mũ. "*Senhor*," he tóg. "Sý Ā mré tĩg há tóg tí. Ā tý hë ra tĩg ky sóg, Ā mré tĩg mũ," he tóg. ²⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mý: "hã ra tóg jagy tí," he mũ. "Đn tũ sóg nĩ. Mĩg vỹ kré nýtĩ. Sësĩ vỹ jagfe nýtĩ gé. Ag jãvo isy hë tá nũr ke tóg tũ tí. Tý sóg ěprã ke fi kósin nĩ," he tóg.

²¹ Ky *Jesus* mré tí ũ tóg ti mý: "Ā mré sóg tí sór mũ, hã ra sóg ver inh panh ter ky ga ki ti fón sór mũ," he mũ gé. ²² Ky tóg ti mý: "vó," he mũ. "Tĩ kénh tí tũg," he tóg. "Inh mré kãtig. Inh ki ge tũ ag vỹ Ā panh kej han mũnh mũ," he tóg. ²³ Ky tóg *canoa* kã ra rã mũ sir. Ky ti mré mũ tí ag tóg ti mré ki ge mũ gé, ag tý goj kafã ũ ra mũ jé.

Jesus tý kóho jũ tý tũ' he
(*Mc 4.35-41; Lc 8.22-25*)

²⁴ Ag tý goj nig mág ěn kã mĩ mũ ra kóho jũ tóg krog he kãti mũ sir, ha mẽ. Ky goj tóg *canoa* kã ki krém krém ke mũ, ti fãn sór tóg mũ. Hã ra *Jesus* tóg nũr nỹ. ²⁵ Ky ag tóg ti rĩn ky ti mý: "*Senhor*, ěg krenkren han nĩ, ěg kãgter ha mẽ tóg tí," he mũ.

²⁶ Ky tóg ag mý: "ãjag tý nejé mũmëgmëg nẽ? Ājag mý inh ki ge há han tũ'?" he mũ. Ky tóg nĩ mũ sir, jëgnë ky tóg goj mý ví mũ, kóho mý. Ky tóg tũ' he mũ sir. Katy' he tóg mũ, katy tãví tóg tí mýr, ha mẽ. ²⁷ Ky tóg vënh kar mý e tí gé. "Ti jykre tóg ěg mý e tí," he ag tóg mũ. "Kóho tóg ti ví han mũ, goj ti ke gé," he ag tóg, fag ke gé.

Jesus tý vëjagrë kórég pan
(*Mc 5.1-20; Lc 8.26-39*)

²⁸ Ky *Jesus* tóg ti mré mũ tí ag mré fĩn rãm ky kafã ũ tá jun mũ sir, *Gadara* tá. Ky ũn régre ag tóg ti kato tëgtë mũ, ũn jagrë kórég ag. Vënh kej tá ag tóg kãmũ mũ. Ag jamã vë, vënh kej tí. Jũgũ mẽ ag tóg nýtĩ,

kỹ ù ag tóg hên ra mũ vãnh nýtĩ, ag kamêg kỹ. ²⁹ *Jesus* kato ag tóg kãmũ mũ. Ti ve kỹ ag tóg prênprêr mũ sir, ha mẽ. “!..Ă hỹn êg tỹ hê ri kenh mũ, Topê kósin'..!” he ag tóg mũ. “!..Ă mỹ êg vóg kónân sór mũ ha, êg kurã to hã..!” he ag tóg.

³⁰ Hã ra porko tóg tá e nýtĩ. Kakó tá ag tóg jêg nýtĩ. ³¹ Kỹ Nén-Kórég ag tóg *Jesus* mỹ: “ã tỹ êg pan kỹ tóg ã tỹ porko to êg jêgnênh há tí,” he mũ. ³² Kỹ tóg ag mỹ: “he,” he mũ. Kỹ ag tóg porko ag ki ge mũ, Nén-Kórég ag. Kỹ vãhã porko ag tóg, rán ki re kãn mũ sir, goj nig mág ki ag tóg vár mũ. Nãgnâr kãn ag tóg mũ sir; tũ' he ag tóg mũ sir, mỹr, ha mẽ. ³³ Kỹ porko ki rĩr tĩ ag tóg, pêtê kãn mũ sir, êmã ra, kamêg kỹ. Tá ag tóg kãmén kãn mũ, *Jesus* tỹ ù ag ki vėjagrê kórég pan ja ên ti.

³⁴ Kỹ vãhã êmã tá ke kar ag tóg, *Jesus* venh kãmũ mũ. Kãmũ kãn ag tóg mũ sir. Kỹ ag tóg tá junjun kỹ *Jesus* mỹ to vĩ mũ, ti tỹ tá kutê jé, ti tỹ ag rã hã nĩ mãn tũ nĩ jé.

9

Jesus tỹ ùn kãnhgrĩn kỹ nỹ tỹ há' he (Mc 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Kỹ *Jesus* tóg, canoa ki rã kỹ goj nig mág kafã ù ra tũg mãn mũ sir, ti mré mũ tĩ ag mré. Kỹ tóg ti jamã tá jun mũ. ² Tĩ tỹ ti jamã tá jun kỹ ag tóg vãhã, ti mỹ ùn kãnhgrĩ vyn kỹ junjun mũ. Kĩmỹ kri tóg nỹ nĩ. Kỹ *Jesus* tóg, ag tỹ ti ki ge kỹ nýtĩ vэг mũ sir. Hã kỹ tóg ùn kãnhgrĩ ên mỹ: “inh kósin',” he mũ. “Ă fe tỹ há' hé. Ă tỹ Topê vĩ mranh ja ên tỹ tũ' hen hã vê ha,” he tóg.

³ Hã ra Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ag vỹ tá nýtĩ gé. Ti vĩ mẽ kỹ ag tóg: “Topê to vĩ kónân tóg mũ mỹr. Vêsỹ tóg Topê han mũ mỹr,” he mũ. Kỹ ti jykre tóg ag mỹ tỹ ù nỹ.

⁴ Hã ra *Jesus* tóg, ag tỹ nén to jykrén mũ ki kanhrõn nĩ. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg iso jykrén kónân

mũ,” he mũ. ⁵ “Ủ tũg vãnh tag mỹ sóg: ã tỹ Topê vĩ mranh ja tỹ tũ' hen vê ha,” he mũ. “Sỹ ti mỹ: nĩ ra, tũg ra, henh ke vê gé. Hã ran mỹ ãjag mỹ vãnh mỹ?” he tóg. ⁶ “Isỹ ãjag mỹ inh jykre ven sór vê. Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ. Tá sóg krỹg ke mũ, Topê vĩ mranh tỹ vãnh pãte fón ke tá.

Hã kỹ sóg ùn kãnhgrĩ mỹ: nĩ ra, jêg ra, ã kur gé tũg, ã ãn ra, he mũ,” he tóg. ⁷ Kỹ tóg vym ke nĩ mũ. Jêgnê kỹ tóg tĩ mũ sir, ti ãn ra. ⁸ Kỹ vãnh kar ên ag tóg vэг mũ. Kỹ tóg ag mỹ e tã vĩ tĩ. Topê mỹ ag tóg vĩ há han mũ, ti tỹ *Jesus* mỹ vėjykre há nĩm kỹ, ti tỹ tỹ êprã ke nĩ ra.

Jesus tỹ Mateus jé prêr (Mc 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Kỹ *Jesus* tóg ti jamã tá kã kutê kỹ tĩ mũ sir. Kỹ tóg *Mateus* vэг mũ. *Governo* mỹ tóg jãnkamy mãg tĩ, *imposto* kaja ti, kỹ tóg ti rãnhrãj han nĩ nĩ. Kỹ tóg ti mỹ: “inh mré kãtĩg,” he mũ. Kỹ tóg jêgnê kỹ ti mré tĩ mũ sir.

¹⁰ Kỹ tóg kejên ti mré jêg mũ. Kỹ ù tỹ hên ri ke ag tóg tá vãnh mãn mũ, ti ãn krêm, *governo* mỹ jãnkamy mãg tĩ ag, Topê vĩ mranh tĩ ag, *Jesus* mré mũ tĩ ag ke gé. ¹¹ Kỹ pã'i ag tóg vэг mũ. Kỹ ag tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ãjag pã'i ne tóg ùn jykre pãno ag mré jêg mũ,” he mũ.

¹² Hã ra *Jesus* tóg mэг mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ùn kagyga tũ ag vỹ *médico* venh mũ tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Hã ra ùn kagyga ag hã vỹ ti venh mũ tĩ,” he tóg. ¹³ “Ha vé, Topê vĩ tag to jykrén, ha mẽ. “Ăjag tỹ jagnê jagãgtãn kỹ tóg, inh mỹ há tĩ inhhã. Ájag tỹ inh mỹ nén ù pũn kãfór tóg nĩ,” he tóg. Hã kỹ jagnê jagãgtãn nĩ, jagnê to vĩ tũg nĩ,” he tóg. “Inh pijé, ù tỹ vėjykre kuryj han mũ ag mỹ: ãjag jykre tovãnh nĩ, he sór tĩ'. Ủ tỹ Topê vĩ mranh tĩ ên ag hã mỹ sóg: ãjag jykre kórég tovãnh nĩ, he sór tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ êg vâkre kâmén

(Mc 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Kÿ João Batista mré mÿ tÿ ag tóg, *Jesus* tá junjun kÿ ti mÿ: “êg hã ne tóg vâkrég tí, *Fariseu* mré ke ag ke gé. Êg jávo ã mré mÿ tÿ ag tóg vâkrég tÿ nÿgtÿ. Hê ri ken kÿ?” he ag tóg.

¹⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “hÿ,” he mÿ. “Vênh kyprÿg venh kãmÿ mÿ ag pijé vâkrég tí,” he tóg. “Fénhta vê mÿr, kÿ ùn prÿg mÿ ên mré ke ag tóg ti venh kãmÿ tí. Hã ra sóg, ùn prÿg mÿ ên ri ke nÿ, hã kÿ tóg inh mré mÿ tÿ ag mÿ sér tí ver,” he tóg. “Vãhã tóg jun, inh kurã ti, ag tÿ inh pére mÿnh ke ti. Ên kã hã ag tóg vâkrenh ke mÿ,” he tóg.

¹⁶ “Êg pijé kur tâg tÿ kur si jar kã nÿm tí. Ke tÿ nÿ mÿ ra tóg jagnê ki par tÿ nÿm mÿ. Kÿ tóg kórég nÿ sir,” he tóg. Ti tÿ ti jykre tâg tón hã vê.

¹⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “kÿ *vinho* vÿ ge nÿgtÿ gé,” he mÿ gé. “Êg pijé *uva* me kajãg mÿ tÿ nén ù fãr tÿ sako há si ki kujêg tí. Ke tÿ nÿ mÿ ra tóg, kunãnh kÿ jaran kenh mÿ. Kÿ *vinho* ên tóg tÿ henh mÿ, sako ke gé. *Vinho* kajãg mÿ tÿ nén ù fãr tâg ki kujên ke vê mÿr,” he tóg. Ti tÿ ti jykre tâg tón hã vê gé.

Jesus tÿ ùn kagyga fag tÿ há' he

(Mc 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Ti tÿ ver ag mré vémén nÿ ra pâ'i ù tóg, ti tá jun mÿ, ha mē. Ti krēm grÿnh ke kÿ tóg ti mÿ: “inh kósín fi vÿ krónh ke nÿ ha. ã nÿgé tÿ fi mēnh kãtÿg, kÿ fi fe tóg mrin kenh ke mÿ, ha vem nÿ,” he mÿ. ¹⁹ Kÿ *Jesus* tóg ti mré tí mÿ sir. ²⁰ Ag mÿ ra ù fi tóg, ti tá jun mÿ, ùn kaga ù fi. Kyvênh krÿg ja tÿ han kÿ fi tóg nÿ, prÿg tÿ 12 (ke) ki. ²¹ Ên fi vÿ: “sÿ ti kur mē kÿ inh hÿn hēn ri ke mÿn há' henh mÿ,” he mÿ, to jykren kÿ. Kÿ fi tóg ti kur tóg mēg mÿ sir. ²² Hã ra *Jesus* tóg vÿrÿn ke kÿ fi vэг mÿ. Kÿ tóg fi mÿ: “inh kósín’,” he mÿ. “Kamēg tÿg nÿ. ã tÿ inh ki rã kÿ ã

tóg há' henh ke mÿ,” he tóg. Kÿ fi tóg há' he mÿ sir vēsÿmér, ha mē.

²³ Kÿ tóg tÿg mán mÿ. Kÿ ag tóg vãhã, pâ'i ên ùn tá junjun mÿ sir. Hã ra tóg tá fór nÿ, ùn kygfÿ mÿ fag, ùn vãkynkyn nÿtÿ ên ag ke gé, ti kósín fi ter kÿ. ²⁴ Kÿ *Jesus* tóg fag mÿ: “ha mÿjêg,” he mÿ. “ter tÿ fi nÿ. Nÿr fi nÿ nÿ,” he tóg. Hã ra fag tóg ti nÿg mÿ. ²⁵ Hã ra tóg fag pan kãn mÿ sir. Kÿ tóg fi nÿgé kãgmÿ kÿ fi nÿm mÿ sir. ²⁶ Kÿ ti tÿ fi rÿn mán tag kãme tóg vênh kar kri rÿm mÿ sir, ga kar mÿ hã.

Jesus tÿ ùn kyvó ag tÿ há' he

²⁷ Kÿ *Jesus* tóg ùn ên tá kãkutē mÿ sir. Hã ra ùn kyvó régre ag tóg, ti nón mÿ mÿ. Kÿ ag tóg ti jé prēr kÿ ti mÿ: “!..*Davi* krê'krê'..! !..Êg jagãgtãn ra..!” he mÿ, prērprēr kÿ.

²⁸ Kÿ *Jesus* tóg ùn ù kã ra rã mÿ sir. Kÿ ùn kyvó ên ag tóg ti nón ge mÿ gé sir. Kÿ tóg ag mÿ: “inh mÿ ãjag tÿ há' henh mÿ?” he mÿ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “hÿ,” he mÿ. ²⁹ Kÿ tóg ag kanē mēgmēg mÿ sir, ti nÿgé tÿ. Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag tÿ inh ki ge kÿ nÿtÿn kÿ ãjag tóg há' henh mÿ,” he mÿ. ³⁰ Kÿ ag kanē tóg há' he mÿ sir. Êvãnh há' he ag tóg mÿ sir. Kÿ tóg ag mÿ vÿ tar han kÿ: “ker ù mÿ tó hē’,” he mÿ. ³¹ Hã ra ag tóg mÿ kÿ vênh kar mÿ tugtó mÿ. Kÿ ti kãme ên tóg vênh kar kri rÿm ke mÿ sir.

Jesus tÿ ùn vÿ vãnh vÿn

³² Kÿ ùn jagrē kórég tóg ti tá jun mÿ gé. Ti jagrē tóg ti vÿ vãnh han. ³³ Kÿ *Jesus* tóg, ti jagrē kórég kutēm mÿ sir. Kÿ tóg vÿ há' he mÿ sir. Kÿ tóg vênh kar mÿ e tí. “Ge ve ja tÿ êg tóg nÿtÿ, êg *povo* kar kãmÿ,” he ag tóg mÿ.

³⁴ Hã ra pâ'i ag tóg mēg mÿ. Kÿ ag tóg ón kÿ *Jesus* to vÿ kónãn mÿ. “Vējagrē kórég pan há tóg nÿgtÿ. Hã ra tóg vējagrē kórég ag pâ'i jykre tÿ ag pan tÿ, ti tÿ tÿ Japo mré ke nÿn kÿ,” he ag tóg, ón kÿ.

Jesus mÿ ùn jagtar ag

³⁵ Kÿ *Jesus* tóg ěmã kar mĩ tĩ mũ, ěmã kãsir mĩ ke gé. Věnh kanhrãn jafã krêm tóg ag kanhrãn tĩ. Ag mÿ tóg ù tÿ kanhkã tá nĩ ěn tÿ tÿ ěg pã'i nĩ ěn kãmén tĩ. Kÿ tóg ùn kagyga ag hynhan tĩ gé sir. ³⁶ Věnh e ěn tóg ti mÿ jagtar nÿtĩ. Û tÿ ag ki rĩr há han ke tóg tũ tĩ, jo ag tóg věnh ki rĩr há han ki kagtũg nÿtĩ gé. Kÿ tóg *carneiro* tÿ mĕg mĩ ěkrég mũ sir. Û tÿ ki rĩr tũ nĩn kÿ ag tóg véké mũgtĩ. Tag ri ke ag tóg nÿtĩ, *Jesus* mÿ, ùn e ěn ag. ³⁷ Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ: “sÿ ag ve kÿ sóg ěg jakré mĩ ěkrég tĩ,” he mũ. “Tĩ ěhé nÿn kÿ ěg tóg kejĕn kre kãn tũ nĩgtĩ, ěg pir nÿtĩn kÿ. Ge ti nĩgtĩ. Ûn e ag tóg inh ki ge sór mũ, hã ra ù tÿ ag mÿ tónh ke tóg tũ tĩ,” he tóg. ³⁸ “Hã kÿ Topĕ mré vĩ, ti tÿ ù jĕgnĕ jé, ag tÿ ag mÿ ti vĩ tó jé,” he tóg, *Jesus* ti, ti mré mũ tĩ ag mÿ.

10

Jesus tÿ apóstolo ag kuprĕg
(*Mc 3.13-16; Lc 6.12-16*)

¹ Kÿ *Jesus* tóg ùn tÿ 12 ag jé prĕr mũ. Kÿ tóg ag mÿ vějykre nĩm mũ sir, ag tÿ vějagrĕ kórég pan jé, ag tÿ ùn kagyga ag hynhan jé ke gé. ² *Jesus* tÿ ùn vin mũ ag jijin hã vē, ha mĕ. Ûn ve vÿ tÿ *Simão* nĩ, kÿ ti jiji ù hã vÿ: *Pedro*, he mũ. Kar kÿ ti jãvy vÿ nĩ gé, hã vÿ: *André*, he mũ, *Tiago* ke gé, *Zebedeu* kósin tag ti, ti jãvy tÿ *João* ke gé, ³ *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, *Tomé* ke gé, *Mateus* ke gé, *governo* mÿ jãnkamy mäg tĩ ja ěn ti, *Tiago* ù ke gé, *Alfeu* kósin tag ti, *Tadeu* ke gé, ⁴ *Simão* ke gé, ag tÿ ù to: *Zelote*, he mũ tag ti, kar kÿ *Judas Iscariotes* ke gé, ù tÿ věnh kar vatánh tá pã'i ag mÿ *Jesus* fĕg mũ tag ti.

Jesus tÿ apóstolo ag jĕgnĕ
(*Mc 6.7-13; Lc 9.1-6*)

⁵ Û tÿ 12 ěn ag jĕgnĕg tóg mũ sir, *Jesus* ti, ag tÿ věnh kar mÿ Topĕ vĩ kãmén jé. Kÿ tóg ag mÿ: “ver fóg ag mÿ inh kãmén mũ tũg nĩ, kanhgág

ag mÿ kãmén tũg nĩ gé ver,” he mũ. “Kÿ *Samaria* tá ke ag jamã ki ge tũg nĩ gé,” he tóg. ⁶ “*Israel* ag tãvĩ mÿ tóm nĩ ver. Topĕ mÿ ag tóg tÿ *carneiro* vãgfor mũ ri ke nÿtĩ, kÿ ag hã mÿ tóm nĩ ver,” he tóg. ⁷ “Û tÿ kanhkã tá nĩ ěn tÿ tÿ ěg pã'i nĩn ke vē, ùri,” hem nĩ, ag mÿ. ⁸ Ûn kaga ag tÿ há' hem nĩ. Ûn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn nĩ gé. Ûn kaga kren vãnh ěn kren han nĩ. Vĕjagrĕ kórég pan nĩ gé. Ājag mÿ sóg ge ra inh jykre nĩm mũ, hã kÿ ag mÿ: “inh mÿ kajãm,” he tũg nĩ. ⁹ Kÿ jãnkamy ma mũ tũg nĩ, *ouro, prata* ti ke gé. ¹⁰ Kÿ sako ma mũ tũg nĩ gé, *bolsa* ěn. Kur tÿ věnh kri rĩnh tũg nĩ, pĕn né ù gé mũ tũg nĩ gé, pĕn to ró ěn. Kÿ vátó va mũ tũg nĩ gé, kátó ti. Inh rãnrãj han ājag tóg mũ. Kÿ ag tóg to ājag jĕn ke mũ, věnh kato, ha vem nĩ,” he tóg.

¹¹ “Kÿ ājag tóg kejĕn, ěmã ù tá junjun ke mũ. Tá ùn jykre há jãvãnh nĩ. Kÿ ěn ĩn ra gem nĩ. ěn ĩn krĕm ājag tÿ kurã ki kã panh ke mũ ěn tá krÿg nĩ. ¹² Kÿ ĩn ěn krĕm nÿtĩ fag mÿ: “Topĕ jé ājag ki rĩr há han, kÿ ājag jé krĩ kuprã nÿtĩ nĩ,” hem nĩ. ¹³ Fag tÿ ājag mÿ vĩ há han kÿ fag tóg, krĩ kuprã nÿtĩnh mũ. Fag tÿ ājag mÿ vĩ há han tũ nĩn kÿ fag tóg, krĩ kuprã nÿtĩnh ke tũ nĩ. Fag jãvo ājag tóg, krĩ kuprã nÿtĩnh mũ. ¹⁴ Kejĕn ù tóg ājag mÿ: “kãge jĕg ra” henh ke tũ nĩ, ěmã ù tá. Kÿ tá kãpam nĩ, ag tÿ ājag vĩ mĕ jãvãnh nÿtĩn kÿ. Tá kãpa kÿ ājag pĕn hã kykũnh nĩ. Kÿ ag tóg Topĕ tÿ ag to kórég nĩ ki kanhrãn mũ. ¹⁵ Ha mĕ, ki hã sóg tó mũ. Kurã tÿ ěgno kã, isÿ věnh kar jykre tugnÿm ke kurã ěn kã ag tóg, jagtar nÿtĩnh mũ sir, ag tÿ ājag vĩ mĕ jãvãnh nÿtĩn kÿ. ěmã tÿ *Sodoma* mré ěmã tÿ *Gomorra* tá ke ag tóg jykre pãno nÿtĩ ja nĩgtĩ. Kÿ ag tóg jagtar nÿtĩnh ke mũ gé. Hã ra ùn tÿ ājag vĩ jĕmĕ jãvãnh ěn ag tóg ag jagtar kãfor han ke mũ mÿr, ha vem nĩ,” he tóg.

Ag tÿ Jesus tugerin ãg to jünh ke
(Mc 13.9-13; Lc 21.12-17; 12.11-12)

¹⁶ “Carneiro vÿ, vënh jy nĩgãn ki kagtĩg nÿtĩ, mĩg tÿ ag mãn sör mü ra. Ri ke ãjag nÿtĩ, hã ra sóg ãjag jëgnënh mü, ù tÿ tÿ mĩg ri ke ag to, hã ra Topê hã vÿ ãjag jy nĩgãn ke mü sir. Hã kÿ vënh ki rĩr há han nĩ. Pÿn jykre ri ke han nĩ. Vãjig tóg tĩ, kÿ ãg tóg kãnhmar ti tÿ hẽ ri ke tũ nĩgtĩ. Kÿ sórag jykre ri ke han nĩ gé. Jũ vãnh pẽ ti nĩ, nén ù vënh mÿ han tũ ti nĩgtĩ. ¹⁷ Êprã ke ag tóg, ãjag vóg kónãn ke mü, isugrĩn. Ag pã'i ag mÿ ag tóg ãjag kãmén ke mü, ag tÿ ãjag vóg kónãn jé. Ag vënh kanhrãn jafã krëm ag tóg, ãjag mrãnmrãn ke mü. ¹⁸ Fóg tÿ pã'i mág mÿ ag tóg, ãjag ven ke mü, pã'i mág ù ag mÿ ke gé. Isugrĩn ãjag tóg, vënh jagtar tag venh ke mü, ãjag tÿ ag mÿ inh vĩ ti tó jé, fóg ag kar mÿ, kanhgág ag kar mÿ ke gé. ¹⁹ Pã'i ag tÿ ãjag jé ke kÿ to jykren tũg nĩ, ãjag tÿ ag mÿ nén tónh ke mü to. Topê kuprĩg hã ne, ãjag krĩn ke mü', kÿ ãjag tóg ti tÿ ãjag mÿ nén tó mü ên hã tónh ke mü, óra ên kã. ²⁰ Hã kÿ ãjag tÿ tó tũ vë sir. Êg jóg kuprĩg tÿ ãjag mÿ tón hã vë,” he tóg.

²¹ “Û ag tóg, ag mré pafa mü fag kãmén ke mü, pã'i ag mÿ, ag tÿ fag kãgtén jé. Kÿ ù ag tóg ag krë kãmén ke mü gé. Kÿ ù ag tóg ag han mü fag kãmén ke mü gé, pã'i ag mÿ, ag tÿ fag kãgtén jé, mÿr, ha mẽ. ²² Vënh kar vÿ ãjag to jũ kÿ ãjag vóg kónãn sör nÿtĩ, isugrĩn. Hã ra ù tÿ isovãnh tũ ên ag hã vÿ, krenkren ke mü, kurã tÿ êgno ên kã,” he tóg.

²³ “Ag tÿ êmã ù tá ãjag vóg kónãn kÿ êmã ù ra pétëm nĩ. Ki hã sóg tó mü, ha mẽ. Israel ag jamã fĩn rãm kãn ke tũ ãjag tóg nĩ, kurã ên kã. Sĩ ti nĩ, ag tÿ ãjag vóg kónãn ke kurã ên ti. Kãtĩg jé sóg ke mü, ag tÿ gen kÿ ãjag vóg mü ra. Tÿ sóg êprã ke fi kósin nĩ, mÿr, ha mẽ. ²⁴ Ûn vënh kanhrãn mü pijé ù tÿ ti kanhrãn mü kãfór nĩ'.

Ûn camarada pijé ti patrão kãfór nĩ'.
²⁵ Ûn vënh kanhrãn mü tÿ ù tÿ ti kanhrãn mü ri ke nĩn kÿ tóg há tĩ. Ûn camarada tÿ ti patrão ri ke nĩn kÿ tóg há tĩ gé. Iso ag tóg: *Belzebu*, he ja nĩgtĩ, inh kato vãsãnsãn mü ag, hã vÿ: Japo, he mü. Tÿ sóg ù tÿ ãjag kanhrãn mü ri ke nĩ, ãjag patrão ri ke. Ag tÿ iso: Japo, hen kÿ ag tóg ãjag to vĩ kónãn mü gé, ha vem nĩ, ãjag tÿ inh jykre hã han ti kÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Êg tÿ Topê hã kamëg ke
(Lc 12.2-7)

²⁶ “Ge ra ag kamëg tũg nĩ, pã'i ag. Êg tÿ vënh péju kÿ nén han mü tóg vënh ven kãn ke mü. Êg tÿ vënh kar vatãnh tá nén to jykren mü tóg vënh ven kãn ke mü gé. ²⁷ Isÿ vënh kar vatãnh tá ãjag mÿ nén tó mü tag tÿ vënh kar mÿ tó kãn nĩ. Isÿ komër hã ãjag mÿ nén tó mü tag tÿ vënh kar mÿ jamã há ra tóm nĩ. ²⁸ Mümëg tũg nĩ, ag kamëg tũg nĩ, pã'i ag. Êg tén há ag nÿtĩ, hã ra ag tóg nũgme ki êg fón ki kagtĩg nÿtĩ. Ûn pir hã kamëg nĩ, hã vÿ: Topê, he mü. Ti hã ne êg tén kar kÿ nũgme ki êg fón ki kanhró nĩ'. Kÿ ti hã kamëg nĩ. ²⁹ Ha vé, sēsĩ vëne he ag tĩ, kÿ ag tóg ùn régre to jãnkamy pir mäg tĩ. Hã ra Topê tóg sēsĩ ag ki rĩr nĩgtĩ. Ti tÿ: he, hen kÿ êg tóg ag pin tĩ, ke tũ nĩ kÿ êg tóg ag krenkren tĩ. ³⁰ Êg ki rĩr tóg tĩ gé. Hã kÿ tóg êg gãnh kar nĩgkrén ja nĩ gé, Topê ti. ³¹ Hã kÿ pã'i ag kamëg tũg nĩ. Sēsĩ kãfór ãjag tóg nÿtĩ, Topê mÿ. ãjag kã mĩ ùn pir tóg sēsĩ e kãfór nĩ, ti mÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Êg tÿ Jesus kãmén ke
(Lc 12.8-9)

³² “Hã kÿ inh kãmén nĩ, êprã ke ag mÿ. Ag kamëg tũg nĩ. Kÿ sóg inh jóg tÿ kanhkã tá nĩ ên mÿ ãjag kãmén ke mü gé, kurã ên kã. ³³ ãjag tÿ hã ra inh kãmén tũ nĩn kÿ sóg inh jóg tÿ kanhkã tá nĩ ên mÿ ãjag kãmén ke tũ nĩ gé, kurã ên kã, ãjag tÿ iso: “ti ki

kagtīg sóg nĩ, hen kŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ēg tŷ ěg jykre finh ke
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ “Ājag hŷn iso: vėnh kar tŷ jagnė to há han jé tóg ke mũ, he ti. Há tũ vė. Ũ tŷ hėn ri ke tŷ jagnė to jũ han jé sóg ke mũ, ha vem nĩ. ³⁵ Há kŷ ũ tóg ti panh kato tėnh mũ, kŷ ũ fi tóg fi mŷnh fi kato tėnh mũ gé. Kŷ ũ fi tóg fi má fi kato tėnh mũ gé, mŷr, ha mẽ. ³⁶ Ti mré ke ag vŷ ti kato vāsānsān ke mũ, kŷ fi mré ke fag tóg fi kato vāsānsān ke mũ gé, ha mẽ. ³⁷ Iso há káfór nŷtīm nĩ, ājag han mũ fag kri, ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg inh mŷ há tũ nŷtĩ. Iso há káfór nŷtīm nĩ, ājag krė kri, ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg inh mŷ há tũ nŷtĩ. ³⁸ Isŷ inh krunh va tīg ěn ri ke han nĩ gé, isŷ tá ter ke ěn ti, há vŷ: iser ěn ri ke han sór mũ, he mũ. Ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg inh mŷ há tũ nŷtĩ. ³⁹ Ājag tŷ iser ri ke han sór tũ nŷn kŷ ājag tóg nŷgme ki vār ke mũ, ājag tŷ ājag jykre tovānh sór tũ nŷn kŷ. Ājag tŷ isugrĩn kągter sór kŷ ājag tóg rĩr krŷg ja tũ ěn venh ke mũ, ājag tŷ ājag jykre tovānh kŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Topė tŷ ěg mŷ nén ũ há tónh ke
(Mc 9.41)*

⁴⁰ “Ũ tŷ ājag mŷ: he, hen kŷ tóg inh mŷ: he, he mũ gé, kŷ tóg inh ki rā mũ sir. Ti tŷ inh ki rā kŷ tóg, ũ tŷ inh jėnėg mũ ěn ki rā mũ gé sir, há vŷ: Topė, he mũ. ⁴¹ Ũ tóg Topė vĩ tó tĩ ag mŷ: “ha kārā,” he tũ, ag tŷ Topė vĩ tó tĩ tugrĩn. Ti tŷ ag mŷ vĩ há han kŷ tóg, Topė mŷ há tĩ sir. Kŷ tóg kejėn ti mŷ nén ũ há tónh ke mũ, Topė ti. Ũ tóg ũn jykre kuryj ag mŷ: “ha kārā,” he tĩ gé, ag jykre kuryj nŷtĩ tugrĩn. Ěn mŷ tóg nén ũ há tónh ke mũ gé, Topė ti. ⁴² Ũ tóg kejėn ũn sĩ mŷ nén ũ nĩm tĩ, goj hėn ri ke mũn. Ũn sĩ tŷ inh ki rā kŷ nĩ tugrĩn tóg, ti mŷ nén ũ nĩm tĩ. Ěn mŷ tóg nén ũ há tónh ke

mũ gé, Topė ti. Nén ũ há ve jé tóg ke mũ mŷr,” he tóg, *Jesus* ti.

11

*Joāo Batista tŷ Jesus ki jėmė
(Lc 7.18-35)*

¹ *Jesus* tŷ ti mré mũ tĩ ag mŷ tó kān kŷ tóg, tá kākutė mũ sir, ũ tŷ 12 (ke) ag mré. Kŷ tóg ěmā kar mĩ tĩ mũ sir. Vėnh kar kanhrānrān tóg tĩ mũ, ag mŷ Topė vĩ tón kŷ. ² Kejėn *Joāo Batista* tóg se kŷ nĩ nĩ. Ti tŷ se kŷ nĩ ra tóg *Jesus* kāme mėg mũ. Kŷ tóg ti mŷ vėnh vĩ jėnėg mũ, ti mré mũ tĩ ag tŷ. ³ Kŷ tóg *Jesus* mŷ: “ā há mŷ’?” he mũ. “Ēg tŷ ũn jāvānh mũ mŷ tŷ ā nĩ’? Topė tŷ ũn jėnėg mũ há mŷ tŷ ā nĩ’? Ēg mŷ ũ jāvānh mān ke tũ nĩ ha’, ā pāte’?” he tóg.

⁴ Kŷ tóg ag mŷ: “ha *Joāo* mŷ ājag tŷ nén vėg mũ tag ti tó, ha mẽ,” he mũ. ⁵ “Tag han inh tĩ, ha mẽ: ũn kyvó ag vŷ, isugrĩn ěvānh há nŷtĩ. Ũn kānhgrĩ ag vŷ mũ há nŷtĩ, ũ tŷ vėnh kaga kren vānh han mũ ěn ag krenkren han inh tĩ. Ũn kutu ag vŷ ěmė há nŷtĩ ha, ũn kągter mũ ag vŷ rĩnrĩr mān kŷ nŷtĩ. Ũn jagtar ag vŷ Topė vĩ mėg tĩ, ũ tŷ kanhkā tá nĩ ěn tŷ tŷ ěg pā’i nĩnh ke to. ⁶ Kŷ tóg ti tŷ iso jykren kónān tũ nŷn kŷ há tĩ. Kŷ Topė tóg ti ve há han mũ gé. Tag tóm nĩ, ti mŷ,” he tóg. ⁷ Kŷ ag tóg mũ mũ sir, *Joāo* mŷ tó jé.

Ag mũ kar kŷ tóg, vėnh e ag mŷ ti kāmén mũ. “Ājag tŷ ěmā tũ ja ra mũn kŷ, ti ve jé, kŷ ti jykre hŷn ne ri ke nĩ, ājag mŷ?” he tóg. “Ti jykre mŷ kāka tŷ vānh tŷ man man ke ri ke nĩ? Vó, ri ke tũ ti nĩ. ⁸ Kŷ ti jykre mŷ ājag mŷ ũn kur sĩnvĩ ag jykre ri ke nĩ’? Vó, ũn kur sĩnvĩ ag vŷ, ěmā mág tá nŷtĩgtĩ, pā’i ag ĩn krēm. ⁹ Ti jykre mŷ, Topė vĩ tó tĩ jykre ri ke nĩ’? Hŷ, Topė vĩ tó tĩ vė mŷr. Há ra tóg ag káfór kar nĩ. ¹⁰ Topė vŷ ti jėnė, ti tŷ ijo tīg jé. Há kŷ tag tóg, ti to rán kŷ nĩ gé: “ha vé, ā jo sóg ũ jėnėnh ke mũ, ti tŷ vėnh kar jykre tŷ há’ hen jé, ā tīg

ken jo. Ag jyvën jé tóg ke mü, ký tóg ëpny kure ri ke nĩ, ”he ja tóg nĩ, Topë ti, *João* to. ¹¹ Ki hã sóg tó mü, ha mẽ. Ëprä ke ag káfór kar ti nĩ, Topë ví tón ki. Ge ra ù tỹ Topë tỹ tỹ ãg pã'i nĩ vëg mü ag vỹ ti káfór nỹtĩnh mü, ag kãsir nỹtĩ ra, ” he tóg.

¹² “Ti kãtĩg kar ký ù ag tóg ag jykre tar tỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ën tỹ tỹ ãg pã'i nĩ han sór mü, vësóg ki. ¹³ Topë ví tó tí ag kar vỹ Topë tỹ tỹ ãg pã'i nĩnh ke ën kãmén ja nĩgtĩ, Topë tỹ ãg jyvën mü ën ti. Ký *João* tóg tag tó ja nĩ gé, ag nón. ¹⁴ *João* vỹ *Elias* ri ke nĩ, *Elias* kãtĩg mãn ke ën ti, *Cristo* kãtĩg ke ën jo. Rán ký tóg nĩ. Ti hã vë, *João* hã vë, *Elias* kãtĩg mãn ën ti. ¹⁵ To jyrén há han nĩ, ” he tóg.

¹⁶ “Ûri ãjag ge nỹtĩ gé, ha mẽ. Gĩr ri ke ãjag nỹtĩ. Gĩr ag vỹ, jagnë mré kanhinnhir mügtĩ. Ký ag tóg kejën jagnë to jügjũ tí gé. ¹⁷ “Ájag mỹ ãg tóg vãkyn tí, kanhinnhir ký, hã ra ãjag ne, vënh gringrén jávãnh nỹtĩ'. Ký ãg tóg vësýrénh mü sir, kanhinnhir ký, hã ra ãjag tóg, ãg mré kygfỹ jávãnh nỹtĩ gé, ” he ag tóg tí, ón ký jagnë to jũ ký. ¹⁸ Gĩr tag ag ri ke ãjag nỹtĩ, *João* to, iso ke gé. *João* vỹ vãkre ja nĩgtĩ, jëg tũ, kron tũ ke gé. Ký ãjag tóg ti to: jagrë kórég ti nĩ, he ja nĩgtĩ, ti vãkre to. ¹⁹ Ti jávo sóg vãkrég tũ nĩgtĩ. Jëg sóg tí, kron sóg tí gé. Ký ãjag tóg iso: “ti hã ne jëg tí', ti hã ne kron tí', ti hã ne *governo* mỹ jánkamy mãg tí ag to há nĩgtĩ', ti hã ne Topë ví mranh tí ag hã to há nĩgtĩ', ” he tí sir, ëprä ke fi kósin to. Ký *João* jykre tóg, ãjag mỹ kórég nỹ, ti vãkre to. Jávo inh jykre tóg ãjag mỹ kórég nỹ gé, inh vãkrég tũ to. Hã ra ãg tóg ãg tỹ ù jykre tugnỹm ký ti jykre há ën ki kanhró nĩ sir, ” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ãmã ù tá ke ag mỹ ví kónãh
(*Lc 10.13-15*)

²⁰ Ký *Jesus* tóg ãmã ù tá ke ag mỹ ví kónãh mü sir, ù tỹ ti tỹ *milagre*

hynhan vëg mü ra ag jykre tovãnh sór tũ ag mỹ, ù tỹ ti ki ge sór tũ ag mỹ. ²¹ Ký tóg: “ãmã tỹ *Corazim* ki ke ag mỹ sóg tag tó sór mü, ãmã tỹ *Betsaida* tá ke ag mỹ ke gé, ha mẽ, ” he mü. “Kórég ve jé ãjag tóg ke mü. *Milagre* tỹ hën ri ke hynhan isóg ãjag mỹ, hã ra ãjag tóg, ãjag jykre tovãnh sór tũ nĩ. ãmã tỹ *Tiro* tá, ãmã tỹ *Sidom* tá sóg hynhan ja tũ nĩ. Sỹ tá hynhan ra ag tóg vãsý, ag jykre tovãnh ke mü vë. Kygfỹ ag mü vë, ag jykre pãno tỹ ag mỹ e tĩn ký, ” he tóg. ²² “*Tiro* tá ke ag vỹ, vësýrénh ke mü, kurã tỹ ãgno ën kã, *Sidom* tá ke ag ke gé, ag jykre pãno to. Hã ra ãjag tóg, ag vësýrénh káfór han ke mü, ha vem nĩ, ãjag tỹ inh vëg mü ra inh ki ge sór tũ nĩn ký. Ki hã sóg tó mü, ” he tóg.

²³ “Sỹ ãmã tỹ *Cafarnaum* tá ke ag mỹ tag tó sór vë gé, ha mẽ. Ûri tóg ãjag mỹ sér tí. Kanhkã ra ãg mũnh mü, he ãjag tóg tí, to jyrén ký. Hã ra ãjag tóg nügme ki vár kãn ke mü, ha vem nĩ. ãmã tỹ *Sodoma* tá ke ag vỹ, ag jykre pãno to kãgter. Ag tỹ sý nën han mü ve ra ag vãsý to jyrén mü vë, ký ag kãgter ke tũ nĩ vë. Ký ag ùri ãg mré nỹtĩnh mü vë. ²⁴ Kurã tỹ ãgno kã ag tóg vësýrénh ke mü. Hã ra ãjag tóg, ag vësýrénh káfór han ke mü, sỹ vënh kar jykre tugnỹm ke kurã ën kã, ãjag tỹ inh vëg mü ra inh ki ge sór tũ nỹtĩn ký, ” he tóg.

Jesus tỹ ãg krĩ tỹ kãnhvy' henh ke
(*Lc 10.21-22*)

²⁵ Ký tóg: “jóg, ” he mü. “Tỹ ã kanhkã tãn ag káfór kar nĩ, kar ký ã tỹ ëprä ke ag káfór kar nĩ gé, ” he tóg. “Inh mỹ tóg há tí, ã tỹ nën han mü ti. Û tỹ: ki kanhró mág inh nĩ, he mü ag mỹ ã tóg, ã jykre ven ja tũ nĩ. Ag mỹ ã tóg kãmén ja tũ nĩ gé. Û tỹ gĩr ri ke ki kagtĩg ag hã mỹ ã tóg ven ja nĩ, ã jykre ti, ” he tóg.

²⁶ “Hỹ, hã vë. Hã ra tóg há tãvĩ nĩ, jóg, ” he tóg.

²⁷ Kĩ tóg ag mĩ: “inh jóg tóg, inh mĩ tovãnh kãn, ti tĩ nãn han mũ kar ên ti,” he mũ. “Kĩ ù pijé ti kósin ki kanhró nĩ’. Inh jóg hã ne inh ki kanhró nĩ’. Kĩ ù pijé inh jóg ki kanhró nĩ gé’. Inh hã ne ti ki kanhró nĩ’, isĩ tĩ ti kósin nĩn kĩ. Hã ra sóg ãjag mĩ ti kãmén jé kãtĩ mũ, sĩ ùn kuprêg mũ ag mĩ, fag mĩ ke gé“ he tóg. ²⁸ “Ãjag tĩ Topê vĩ ki króm ki kagtĩg nĩtĩ tugrĩn jagtar nĩtĩn kĩ iso kãmũ jêg. Nãn ù tĩ ãjag mĩ jagy tĩn kĩ iso kãmũ jêg. ãjag krĩ tĩ sóg kãnhvy’ henh ke mũ mĩr, ha mẽ,” he tóg. ²⁹ “Inh mré kãmũ jêg. ãjag kanhrãn jé sóg ke mũ. Komêr hã sóg vĩ tĩ. Inh pijé vêsĩ ùn mág han tĩ’. Vĩ tar han vãnh sóg nĩ. ãjag tĩ iso kãmũ kĩ ãjag krĩ vĩ há’ henh mũ, ha vem nĩ. ³⁰ Ijykre pijé kufy nĩ’. Isĩ ãjag mĩ nãn tó mũ pijé han kórég nĩ’,” he tóg.

12

Jesus tĩ tĩ vẽnkhãn ke kurã to pã’i (Mc 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Kejẽn *Jesus* tóg *trigo* kré mĩ tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. Vẽnkhãn ke kurã ki ke vê, hã ra ag tóg kókĩnkĩr mũ. Hã kĩ ag tóg, *trigo* kanê tĩ kym ke kĩ ko mũ sir. ² Kĩ pã’i ag tóg ag vég mũ. Kĩ ag tóg *Jesus* mĩ: “ha vé, ã mré mũ tĩ ag ne tóg, ag tĩ nãn han ke tũ han mũ ha’, vẽnkhãn ke kurã ki’. Vẽnh rãnhràj vê mĩr,” he mũ.

³ Hã ra tóg: “vó,” he mũ. “*Davi* tĩ nãn han mũ to jykrén nĩ. Ti kókĩr nĩn kĩ tóg, ti tĩ nãn han ke tũ han gé, ti mré mũ tĩ ag mré, hã ra Topê pijé ti to jũ mũ’. ⁴ Tag han ja ti nĩ, ha mẽ. Topê ãn kã ra rã kĩ tóg, tá Topê jamĩ ên kó, tĩ ti tĩ konh ke tũ ra. Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mĩ vĩn gé. Topê tũ ki rĩr tĩ ag hã tĩ konh ke vê vê. Hã kĩ tóg rãn kĩ nĩ, Topê vĩ tĩ rãn kĩ nĩ ki,” he tóg.

⁵ “Kĩ Topê tũ ki rĩr tĩ ag jykre to jykrén nĩ gé. Tĩ vẽnkhãn ke kurã ra ag tóg rãnhràj mũgtĩ, Topê ãn krêm ti tũ ki rĩr kĩ. Hã kĩ ag tóg, tĩ vẽnkhãn

ke kurã ra ki vẽnkhãn tũ nĩgtĩ gé, ge ra ag jykre tóg Topê mĩ há nĩ. Hã kĩ tóg rãn kĩ nĩ gé. ⁶ Ha mẽ, Topê ãn vỹ tĩ ti tũ nĩ. Kĩ ag tóg ti tũ ki rĩr tĩ, tĩ vẽnkhãn ke kurã ra. Hã ra sóg Topê ãn kãfór nĩ, Topê mĩ. Hã kĩ inh mré mũ tĩ ag tóg Topê mĩ há nĩtĩ, ag tĩ vẽnkhãn ke kurã ki vẽnkhãn tũ ra,” he tóg.

⁷ “Kĩ Topê vĩ tag to jykrén nĩ gé, ha mẽ. ãjag tĩ jagnê jagãgtãn kĩ tóg ãjag tĩ inh mĩ nãn ù pũn kãfór nĩ, he ja tóg nĩ. ãjag tĩ tag to jykrén ra ãjag tóg, inh mré ke ag to jũnh ke tũ nĩ vê. Ag kókĩr vê mĩr. Nãn ù kórég han ja tũ ag nĩ. ⁸ Hã ra sóg tĩ vẽnkhãn ke kurã to pã’i nĩ. Tĩ sóg êprã ke fi kósin nĩ” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tĩ vẽnh kãn ke kurã ki ù tĩ há’ he (Mc 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Kĩ tóg êmã ên tá kutê kĩ êmã ù ra tĩ mũ, kĩ tóg vẽnh kanhrãn jafã kã ra rã mũ sir. ¹⁰ Hã ra ù nĩgê tóg vỹ tá nĩ nĩ. Kĩ ag tóg òn kĩ *Jesus* mĩ: “mĩ há nỹ, êg tĩ vẽnkhãn ke kurã ki ù kygtãg ke tag ti?” he mũ. Ag tĩ pã’i ag mĩ: “vẽnkhãn ke kurã ki tóg Topê vĩ mranh tĩ, ti tĩ ù kygtãg kĩ,” he sór vê.

¹¹ Hã ra *Jesus* tóg ag mĩ: “ãjag mẽg tĩ vẽnkhãn ke kurã ki kãgnó ki kutê kĩ ãjag tóg ti kunũnh ke mũ,” he mũ. ¹² “Êg mré ke vỹ tĩ, êg mẽg kãfór nĩ mĩr. Kĩ tóg há nĩ, êg tĩ êg mré ke kygtãg ti kĩ, tĩ vẽnkhãn ke kurã ra,” he tóg.

¹³ Kĩ tóg ùn nĩgê tóg ên mĩ: “ã nĩgê tĩ krỹg’ hé,” he mũ. Kĩ tóg tĩ krỹg’ he kĩ há’ he mũ sir.

¹⁴ Kĩ pã’i ag tóg, jũgũ kĩ pa mũ sir. “Êg hỹn hẽ ri kenh mũ, êg tĩ ti tén jé?” he ag tóg mũ, *Jesus* to. ¹⁵ Hã ra tóg ki kanhró nĩ, ag tĩ ti tén sór ên ki. Kĩ tóg tá kãkutê mũ sir.

Isaiás tĩ Jesus kãmén ja

Ti tĩg kĩ ùn tĩ hãn ri ke ag tóg, ti nón mũ mũ, ùn kagyga ag ke gé, fag ke gé. Kĩ tóg ag tĩ há’ he kãn mũ sir,

fag tÿ ke gé. ¹⁶ Kÿ tóg ag mÿ: “ker isÿ ãjag tÿ há' he tag kãmén hÿ,” he mÿ. ¹⁷ Hã ra tag tóg rán kÿ nÿ gé. Vãsÿ Topê vÿ tó tÿ tÿ *Isaiás vÿ Jesus* to tag rán ja nÿ, ¹⁸ ha mÿ: “sÿ ùn kuprêg mÿ ên, he tóg, Topê ti. Inh mÿ rãnrãj tÿn hã vÿ. Inh fe pÿ vÿgtÿ, sÿ ti ve kÿ tóg inh mÿ sér tÿ. Ti hã mÿ sóg inh kuprÿg jÿnÿnh ke mÿ, kÿ tóg inh vÿ tónh ke mÿ sir, fóg ag mÿ, kanhgág ag mÿ ke gé, isÿ ag jykre tugnÿm ke ti, he tóg, Topê ti. ¹⁹ Vÿ jÿ han ke tÿ ti nÿ, jÿ kÿ vÿ tar han ke tÿ ti nÿ gé. Re tá ag tóg ti vÿ mÿnh ke tÿ nÿ gé. Komêr hã tóg vÿnh ke mÿ, he tóg, Topê ti. ²⁰ Êprã ke ag tÿ inh vÿ mranh kÿ ag tóg vãn tóg tÿ kamkam ke ên ri ke nÿtÿ. Hã ra ti pijé ag tÿ kamkam ke kãn ke mÿ', isÿ ù to: inh fe, he mÿ ên ti. Néj gru tÿ nhyn ke sór ên ri ke ag nÿtÿ gé. Ti pijé ag tÿ nhyn kenh ke mÿ'. Ag mÿ tóg vÿ há han ke mÿ. Tag kar kÿ sóg kejÿn vÿnh kar jykre tugnÿm ke mÿ. ²¹ Ên kã ù tÿ ti ki ge kÿ nÿtÿ ag hã vÿ krenkren ke mÿ, fóg ag mré hã, kanhgág ag mré hã ke gé, he tóg, Topê ti,” he ja tóg nÿ, *Isaiás* ti, *Jesus* to.

Jesus tÿ Japo jykre tó

(*Mc 3.20-30; Lc 11.14-23*)

²² Kejÿn ag tóg, *Jesus* to ù pére kãmÿ mÿ, ùn kyvó. Vÿ vãn tóg nÿ gé. Hã ra tóg jagrê kórég nÿ gé. Kÿ *Jesus* tóg ti tÿ há' he mÿ sir. Kÿ tóg vÿ há' he mÿ sir. Vãhã tóg ve há han mÿ gé sir. ²³ Kÿ tóg vÿnh kar mÿ e tãvÿ tÿ. Kÿ ag tóg jagnê mÿ: “*Davi* krê'krê ên tÿ mÿ?” he mÿ sir, *Jesus* to. “Û tÿ vãsÿ rán kÿ nÿ ên tÿ mÿ?” he ag tóg mÿ. Ag mÿ tóg tÿ ti hã ve nÿ.

²⁴ Kÿ Pã'i ag tóg mÿg mÿ sir, *Jesus* tÿ ti tÿ há' he ên ti. Hã kÿ ag tóg *Jesus* to: “jagrê kórég ti nÿ,” he mÿ. “Nén-Kórég ag pã'i tÿ ti jagrê nÿ, *Belzebu* ên tÿ. Hã kÿ tóg Nén-Kórég ag pan tÿ,” he ag tóg mÿ.

²⁵ Hã ra *Jesus* tóg, ag tÿ nÿn to jykrén mÿn ki kanhró nÿ. Kÿ tóg ag

mÿ: “pã'i pir krêm ke ag tÿ jagnê kato tÿgtÿn kÿ ag tóg jagnê kãgtÿn kãn ke mÿ,” he mÿ. “Êmã pir ki ke ag tÿ jagnê kato tÿgtÿ kÿ, ïn pir krêm ke fag tÿ jagnê kato tÿgtÿ kÿ fag tóg, vÿnh kãpãm kÿ nÿtÿnh mÿ, kÿ fag tóg jagnê kãgtÿn kãn ke mÿ. ²⁶ Ge ti nÿ gé. Nén-Kórég tÿ Nén-Kórég ù kutêm kÿ tóg Nén-Kórég ag tÿ jagnê kato tÿgtÿ han mÿ sir. Kÿ ag tóg jagnê tÿ tÿ' henh ke mÿ gé, Nén Kórég ag. ²⁷ “*Belzebu* tÿ tóg Nén-Kórég ag pan tÿ,” he ãjag tóg tÿ iso. Jãvo ãjag mré ke ag hÿn vÿjykre tÿ ne tÿ vÿjagrê kórég pan tÿ? Ag mÿ Nén-Kórég ag jykre tÿ ag pan tÿ gé', Topê jykre tÿ, vó? Topê jykre tÿ ag tóg ag pan tÿ. ãjag tÿ tag to jykrén kÿ ãjag tóg inh jykre há ên ki kanhrãn ke mÿ vÿ,” he tóg. ²⁸ “Topê kuprÿg jykre tÿ sóg Japo ag pan tÿ mÿr. Topê kuprÿg tÿ Japo ag pan kãn kÿ Topê tóg tÿ êg pã'i nÿ vÿ mÿr. Tag to jykrén nÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁹ “Êg tÿ ùn jÿ mÿ tÿ mãn sór kÿ êg tóg ti se vén tÿ, ke tÿ nÿ mÿ ra tóg ti tÿ ki rÿr ke mÿ. Êg tÿ ti se kar kÿ hã êg tóg ti tÿ mãn ke mÿ sir,” he tóg. “Ge ti nÿgtÿ, sÿ nÿn han mÿ ti. Japo vÿ tar nÿ. Hã ra sóg hur ti sé, hã kÿ sóg ti tÿ ag kygvãn ke mÿ sir. Ag jagrê kórég pan jé sóg ke mÿ gé,” he tóg.

³⁰ “ãjag tÿ tÿ inh mré ke tÿ nÿtÿn hã kÿ ãjag tóg, inh kato tÿgtÿ mÿ. ãjag tÿ inh mré êprã ke ag tÿ Topê to kãmÿ han tÿ nÿn kÿ ãjag tóg, ag kãmÿ kamêg mÿ,” he tóg.

³¹ “Ha mÿ, ãjag tÿ Topê vÿ mranh mÿ ra tóg, ãjag mÿ vÿnh pãte fón sór mÿ, ãjag tÿ Topê to vÿ kónãn mÿ ra ke gé. ãjag tÿ hã ra Topê kuprÿg tÿ ù krÿn kÿ to: Japo tÿ ti jagrê nÿ, hen kÿ tóg, ãjag mÿ vÿnh pãte fón mãn ke tÿ nÿ sir, Topê ti. ³² ãjag tÿ iso vÿ kónãn mÿ ra tóg, ãjag mÿ vÿnh pãte fón sór mÿ gé, ãjag tÿ êprã ke fÿ kósín to vÿ kónãn mÿ ra. ãjag tÿ Topê kuprÿg to vÿ kónãn kÿ tóg, ãjag mÿ vÿnh pãte fón mãn ke tÿ nÿ. ãjag tÿ ga kri mÿn

kỹ tóg, tag tỹ vãnh pãte fón ke tũ nĩ, Topê ti, ãjag ter kar kỹ ke gé,” he tóg, *Jesus* ti, pã'i ag mỹ.

Ka há mré ka kórég kãme
(Lc 6.43-45)

³³ “Ëg tỹ ka kanê ko há krãn kỹ ti kanê vỹ, ko há nĩ, ãg tỹ ka kanê ko vãnh krãn kỹ ti kanê vỹ, ko kórég nĩ gé. Ëg tỹ ti kanê ve kỹ ãg tóg: “Ûn kanê ko vãnh ja vễ,” he tĩ. Ge ti nĩgtĩ, ãg jykre ti. Ûn jykre há tóg há nĩ, jãvo ùn jykre kórég tóg kórég nĩ gé.

³⁴ Pỹn ri ke ãjag nỹtĩ. Kórég tãvĩ ãjag nỹtĩ, hã ra ãjag tóg, ón kỹ nén ù há tó sór tĩ. Ëg jẽnky ki tóg kãkutê tĩ, ãg tỹ nén to jykrén mũ ti. Ëg jykre kórég tãvĩ nỹtĩn kỹ ãg tóg, nén ù kórég tãvĩ tó tĩ. Hã kỹ ãjag piế tó há han tĩ'. ³⁵ Ûn jykre há vỹ, nén ù há kar to jykrén tĩ, kỹ tóg ãg mỹ tó há han tĩ gé. Ûn jykre kórég vỹ, nén ù kórég kar to jykrén tĩ gé, kỹ tóg ãg mỹ tó kónãn tĩ gé sir,” he tóg.

³⁶ “Ha mẽ, kurã tỹ ãgno kã, isỹ vãnh kar jykre tugnỹm ke kurã ãn kã sóg, ãjag vỹ tugnỹm ke mũ. ãjag tỹ ón kỹ vỹ ja ãn ve jé sóg ke mũ gé. ãjag tỹ nén tó ja kar tugnỹm jé sóg ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ³⁷ “ãjag tỹ vỹ há han ja nĩn kỹ ãjag tóg, inh mỹ há nỹtĩ gé. ãjag tỹ vỹ kónãn ja nĩn kỹ ãjag tóg, inh mỹ kórég nỹtĩ. Kỹ ãjag tóg to jagtar ke mũ,” he tóg. Ti tỹ ti kato tẽ mũ ag mỹ Topê jykre tón hã vễ.

Ag tỹ milagre ve sór
(Mc 8.11-12; Lc 11.29-32)

³⁸ Kỹ Topê vỹ to ãg kanhrãn tĩ ù ag tóg *Fariseu* ù ag mré *Jesus* mỹ: “*Senhor*; ãg tỹ ã tỹ *milagre* ù han venh há tóg tĩ,” he mũ.

³⁹ Kỹ tóg ag mỹ: “kórég ãjag nỹtĩ,” he mũ. “Topê ki ge sór vãnh ãjag tóg nỹtĩ. ãjag tỹ *milagre* ve sór mũ tag venh ke tũ ãjag tóg nĩ. Nén pir hã ve jé ãjag tóg ke mũ, hã vỹ: *Jonas* tỹ nén ve ja ãn ri ke, he mũ. ⁴⁰ *Jonas* ãn vỹ, goj tãn nug kã kã nĩ ja nĩgtĩ,

kurã tãgtũ ki. Tag ri ke ve jé sóg ke mũ gé. Ga krêm sóg nỹnh mũ, kurã tãgtũ ki. Tỹ sóg ãprã ke fi kósín nĩ,” he tóg.

⁴¹ “Kỹ *Nínive* tá ke ag vỹ, ãjag kato vĩnh ke mũ sir, kurã tỹ ãgno kã, ha vem nĩ. Ag tỹ *Jonas* vỹ mẽ kỹ ag tóg ag jykre kórég tovãnh. Tỹ sóg *Jonas* kãfór nĩ, hã ra ãjag tóg ãjag jykre kórég tovãnh sór tũ nỹtĩ. ⁴² Kỹ pã'i mág ãn fi, ù tỹ kuvar há tá kãtĩg ja ãn fi vỹ ãjag mré nĩnh ke mũ gé, kurã tỹ ãgno kã. Kỹ fi tóg ãjag mỹ vỹ kónãn ke mũ gé. Kuvar há tá fi tóg kãtĩg ja nĩgtĩ, vãsỹ, fi tỹ pã'i mág tỹ *Salomão* vỹ mẽ jé. *Salomão* kãfór vỹ tỹ inh nĩ, hã ra ãjag tóg inh vỹ jẽmẽ jãvãnh nỹtĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Vẽjagrẽ kórég jykre
(Mc 11.24-26)

⁴³ Kỹ tóg: “kejẽn sóg ù ki vễjagrẽ kórég kutẽm mũ,” he mũ. “Kỹ tóg ga kórég ra tĩ mũ, ti jagrẽ ãn ti. Goj venh ke tũ tóg nĩ, tá. Vẽnhkãn ke tũ tóg nĩ gé, ti tỹ hẽ ri ken kỹ vẽnhkãn ke tũ tĩn kỹ. ⁴⁴ Kỹ tóg vãhã to jykrén kỹ: “inh jé hỹn tĩg mãn ha, sỹ ù tá kãkutê ja ãn ra. Inh mỹ tóg tỹ ãn ri ke ja nĩ,” he mũ. Kỹ tóg ti venh tĩ mũ sir. Hã ra tóg krĩ há nĩ, kỹ tóg ti mỹ ãn há ri ke nĩ sir, ãn prur, ãn kuprã, ãn sĩnvĩ ri ke. ⁴⁵ Kỹ tóg Nén-Kórég tỹ 7 (ke) ag mỹ tónh tĩ mũ sir. Kỹ ag kar tóg ù ãn kã ra ge mũ sir. Hã ra ag jykre pãno tóg ti jykre pãno kãfór nĩ. Hã kỹ tóg kórég tãvĩ nĩ sir. Ti jagrẽ pir kutẽm inh vễ vễ, hã ra ù tỹ 8 (ke) ag tóg sir tỹ ti jagrẽ nỹtĩ ha, ti tỹ inh ki rã tũ nĩn kỹ. ãjag mỹ tóg ge nĩnh mũ, kurã tỹ ãgno kã. ãjag jykre pãno to ãjag tóg jagtar ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus mré ke pẽ fag
(Mc 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Ti tỹ ver tỹ vẽnẽn jẽ ra ti mỹnh fi tóg, tá jun mũ sir, ti jãvy ag mré. Ti mỹ fag tóg vãnh vỹ jẽnẽg mũ, fag tỹ ti mré vẽnẽn jé. ⁴⁷ Kỹ ù tóg ti mỹ tónh kãtĩ mũ. “ã mỹnh fi vỹ re tá jẽ,

ã jãvy ag mré. Fag tỹ ã mré vémén ke nêji,” he tóg, *Jesus* mỹ. ⁴⁸ Kĩ tóg ù tỹ ti mỹ tó mũ ên mỹ: “mê’,” he mũ. “Inh mỹnh fi mỹ’? Inh jãvy ag mỹ’?” he tóg. ⁴⁹ Kĩ tóg ti mỹ ti mré mũ tĩ fag ven mũ sir, ti nĩgé tỹ. Kĩ tóg: “inh mỹnh pẽ fi hã vễ, inh jãvy pẽ ag hã vễ gé,” he mũ, ti mré mũ tĩ ag to. ⁵⁰ “Ủ tỹ inh panh tỹ kanhkã tá nĩ ên vĩ ki króm mũ ag hã vỹ tỹ, inh jãvy pẽ nỹtĩnh mũ, inh ve pẽ fag ke gé, inh mỹnh pẽ fi ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

13

Nén fy kãmê

(*Mc 4.1-9; Lc 8.4-8*)

¹ Kurã ên kã *Jesus* tóg, ãn tá kãkutẽ mũ, kỹ tóg goj nig mág ra tĩ mũ. Tá tóg nĩ nĩ sir. ² Kĩ ù tỹ hên ri ke ag vỹ tá vễnh măn mũ sir, ti rã hã, kỹ tóg *canoã* kã ra rã kỹ kã kã nĩ mũ sir, jo ùn e ên ag tóg nig fyr tá nỹtĩ. ³ Kĩ tóg ag kanhrãn mũ sir. Ag mỹ tóg: “ủ tỹ Topẽ vĩ tó ti ag vỹ ge nỹtĩnh mũ, ha mẽ.” he mũ. “Kejên ù tóg nén fy krãn jé tĩ mũ. ⁴ Ti tỹ krãn kỹ ti fy ù tóg, êpny kri kutẽ mũ, kỹ sêsi tóg ko mũ sir. ⁵ Ti fy ù tóg, pãró kri krãn kỹ nĩ, ga e tũ ki. Ge ra tóg kãnhmar mur mũ vễ, ga sĩ ên ki. ⁶ Hã ra tóg rã tỹ êg nĩno kã sa kỹ ti pũn mũ. Ti jãre han tũ nĩn kỹ tóg, tóg mũ. ⁷ Ti fy ù tóg, sónh kã ki krãn kỹ nĩ gé, kỹ sónh tóg ti mré mur mũ, kỹ tóg ti kri rũm ke mũ. Kỹ tóg tũ’ he mũ sir. ⁸ Ti fy ù tóg vãhã, ga há ki krãn kỹ nĩ, kỹ tóg mur há han mũ, mog há han tóg mũ gé, kanên há han tóg mũ gé sir. Ủ tóg kanê tỹ 100 han mũ, jo ù vỹ kanê tỹ 60 han mũ gé, jo ù vỹ tóg kanê tỹ 30 han mũ. ⁹ Ha to jykrén há han,” he tóg, *Jesus* ti.

Êg tỹ Topẽ jykre to vễnh kanhrãn ke

(*Mc 4.10-12; Lc 8.9-10*)

¹⁰ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti to kãmũ mũ, kỹ ag tóg ti mỹ: “ã tỹ ne tó nê’?” he mũ.

¹¹ Kĩ tóg ag mỹ: “ãjag hã ne, ù tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã’i nĩ ên ki kanhró nỹtĩnh mũ,” he mũ. “Jãvo ùn e ên ag vỹ, ki kanhrãn kãn ke tũ nĩ. ¹² Hã kỹ tóg ge nĩ. Ủ tỹ nén ù to jykrén há han kỹ tóg ù to jykrén mãn’, ù to jykrén mãn’ he tĩ. Komêr hã tóg to jykrén kãn ke mũ. Ủ tỹ nén ù to jykrén tũ nĩn kỹ tóg ti mỹ tũ tĩ, ti tỹ to jykrén sĩ han mũ ra. ¹³ Hã kỹ sóg ùn e ên ag mỹ nén kãmê hã tó mũ, ag tỹ mễg mũ ra han sór tũ nỹtĩn kỹ. Kỹ ag tóg ón kỹ mẽ ja nĩ sir, hã kỹ ag ki kagtĩg nỹtĩ, to jykrén tũ ag nỹtĩ sir. ¹⁴ Hã ra *Isaías* tóg tag rãn ja nĩ gé, ha mẽ. “Mê jé ãjag tóg ke mũ, ón kỹ, hã ra tóg ãjag tỹ to jykrén tũ tĩnh mũ, hã kỹ ãjag tóg ki kagtĩg nỹtĩnh mũ. ¹⁵ *Povo* tag ag vỹ, kri tũ nỹtĩ. Nĩgrêg kutu ag nỹtĩ. Kanê kyvó ag nỹtĩ gé, ag tỹ inh ki ge sór tũ nỹtĩn kỹ. Hã kỹ sóg ag tỹ há’ henh ke tũ nĩ gé,” he tóg, Topẽ ti, he ja tóg nĩ, *Isaías* ti, *povo* tag to,” he tóg.

¹⁶ “Ag jãvo ãjag hã vỹ, nĩgrêg há nỹtĩ, hã kỹ ãjag tóg, jêmê há han mũ. ¹⁷ Ha mẽ, vãsỹ ke tỹ hên ri ke ag vỹ, inh ve sór e ja nĩgtĩ, ãjag tỹ ùri vэг mũ tag ti. Hã ra ag tóg inh kãtĩg ke jo kãgter kãn. Topẽ vĩ tó ti ag vễ. Jykre kuryj ja ag nỹtĩ. Ge ra ag tóg inh ve ja tũ nĩgtĩ. ãjag hã ne inh vĩ mễg mũ’, inhhã’,” he tóg, *Jesus* ti, ti mré mũ tĩ ag mỹ.

Jesus tỹ nén fy kãmén

(*Mc 4.13-20; Lc 8.11-15*)

¹⁸ “Kỹ sóg ãjag mỹ êg tỹ nén fy krãn kãmén há han mũ, ha mẽ. ¹⁹ Ủ tóg kejên, ón kỹ Topẽ vĩ mễg mũ. Hã ra tóg to jykrén tũ nĩ. Kỹ Nén-Kórég vỹ, ti mỹ tỹ tũ’ he mũ sir, ti tỹ mẽ ja ti tỹ. Kã jatu tóg nĩ sir. Nén fy tỹ êmĩn kri kutẽ mũ ên hã vễ. ²⁰ Kỹ ti fy ù tóg, pãró kri krãn kỹ nĩ. Ủ vễ gé. Topẽ vĩ mễg tóg mũ gé. Kỹ tóg kãnhmar: he, he mũ sir. Ti mỹ tóg sér tĩ. ²¹ Hã ra tóg tỹ nén ù kre jãre tũ ên ri ke nĩ mỹr. Hã kỹ tóg tĩg sĩ han mũ, Topẽ mré. Nén ù jagy

kutê ky tóg, Topê tovãnh mũ sir, ù ty Topê vĩ tugrĩn ti kato tẽ ky. ²² Ti fy ù tóg sỏnh kã ki krãn ky nĩ. Û vẽ gé. Topê vĩ mẽg tóg mũ gé. Hã ra tóg ti rãnhrãj hã mũ êkrég mũ sir. Nén kar to én tóg mũ sir. Ôn ky tóg riko nĩ sỏr mũ. Hã ky tóg Topê vĩ kã jatũ' he mũ sir. Ky tóg kanẽn há han tũ nĩ sir. ²³ Ti fy ù tóg ga há ki krãn ky nĩ. Û vẽ gé. Topê vĩ mẽg tóg mũ gé. Mẽ ky tóg to jykrén mũ sir. Ky tóg kanẽn há han mũ sir. Ky ù vĩ tóg kanẽ ty 100 han, jo ù vĩ tóg kanẽ ty 60 han mũ, jo ù vĩ tóg kanẽ ty 30 han mũ gé," he tóg.

Vãnh kãme

²⁴ Ky tóg vãnh to kãmén ky: "Nén-Kórég ty ỉnh rãnhrãj kókén sỏr mũ vĩ ge nỹnh mũ, ha mẽ," he mũ. "Kejẽn ù tóg ti japỹ tá nẻn ù fy krãn mũ. ²⁵ Ky tóg nũr tĩ mũ, ti camarada ag ke gé. Ky ti kato tẽ ẻn tóg kutyg ky ti japỹ ra tĩ mũ, ky tóg tá jun ky vãnh fy krãn mũ, ti jakrẻ ẻn kãmĩ. Ky tóg tĩ mũ sir. ²⁶ Ky ti jakrẻ tóg mur mũ, mog tóg mũ, kanẻn tóg mũ gé sir. Hã ra vãnh tóg ti mrẻ mur mũ gé. ²⁷ Ky ti camarada ag tóg ti mỹ: "nẻn ù fy krãn ẻg tóg mũ vễ, hã ra vãnh tóg ti mrẻ mur mũ. Ne nẻ hỹn?" he mũ.

²⁸ Ky tóg ag mỹ: "ẻg kato tẽ ẻn rãnhrãj hã vễ," he mũ. "ẻn hã vĩ isũ kókẻg mũ". "Ky ag tóg ti mỹ: "ky ẻg mỹ vãnh ẻn kunũnh ke tũ nĩ?" he mũ.

²⁹ Ky tóg ag mỹ: "hỹ," he mũ. "Ajag ty vãnh ẻn kunũnh ky tóg ỉnh mỹ ajag ty ti pẻn ù kunũnh ha mẽ tĩ, vãnh mrẻ. Ky kunũnh tũg nĩ. ³⁰ Vãnh hỹn tóg ỉnh jakrẻ mrẻ mog mũ gé. Ky sỏg ẻg ty krenh ken ky ù ty krẻg mũ ag mỹ: "vãnh kre vẻn nĩ," hẻnh ke mũ. "Ky tugfĩn nĩ, ẻg ty pũn jẻ. Kar ky ajag tóg ỉnh jakrẻ krenh ke mũ, sỹ pãjỏ krẻm vin han jẻ," he tóg, ag patrão ti," he tóg, Jesus ti. Tĩ ty ù ty ỏn ky Topê ki ge ky nỹtĩ ẻn ag tón hã vễ.

Topê vĩ ty vễnh kar kri rũm ke (Mc 4.30-32; Lc 13.18-21)

³¹ Ky tóg ag mỹ: "ủ ty kanhkã tá nĩ ẻn ty ty ẻg pã'i nĩ vĩ ge nĩnh mũ, ha mẽ," he mũ gé. "Ka ty kren ri ke tóg nĩ. Ti krãn ẻg tóg tĩ. ³² Ti mog ky tóg vãnh vãnh kãfỏr kar nĩ. Hã ky sẻsĩ ag vĩ ti fẻj kã ki ti jagfe han ky kã ki krẻg tĩ," he tóg.

³³ Ky tóg fag mỹ: "Topê ty ty ẻg pã'i nĩ vĩ ùn tỹtã fag ty ẻmĩ han ri ke nĩ," he mũ gé. "ẻmĩ han jẻ fag tóg, ẻmĩ jãgia jafã ty fermento ẻn ty farĩnh mrẻ jãgiãg tĩ. Ky tóg ty sỏn ke kãn tĩ," he tóg.

Jesus ty nẻn ù ty ẻg kanhrãn (Mc 4.33-34)

³⁴ Nẻn ty hẻn ri ke kãmén tóg tĩ, Jesus ti, vễnh kar mỹ. "Topê ty ty ẻg pã'i nĩnh ke vĩ tag ri ke nĩ," he tãvĩ han tóg tĩ ag mỹ. ³⁵ Hã ra tóg rãn ky nĩ gé. Vãsỹ Topê vĩ tó tĩ ù tóg Jesus to tag rãn ja nĩ, ha me: "nẻn ty hẻn ri ke kãmẻn jẻ sỏg ke mũ. Ỉnh jo tỏ ja tũ ẻn tỏ jẻ sỏg ke mũ. Û vĩ tag mẽ ja tũ nĩ ver, sỹ tỏnh ke mũ tag," he ja tóg nĩ, Topê vĩ tỏ tĩ ẻn, Jesus to.

Jesus ty vãnh kãmẻn

³⁶ Ag mỹ kãmẻn kãn kar ky tóg, vễnh e ẻn rẻ ky ỉn kã ra rã mũ, Jesus ti. Ky ti mrẻ mũ tĩ ag tóg, ti to kãmũ mũ, ti ki jẻmẻ jẻ. "ẻg mỹ ã ty ag mỹ kãmẻn ja ẻn ti tỏ mãn nĩ, ã ty ag mỹ ẻkrẻ mrẻ vãnh tỏ ja ẻn ti. ẻg ty ver to jykrẻn tũ tóg tĩ," he ag tóg mũ.

³⁷ Ky tóg ag mỹ: "ẻprã ke fi kỏsin vĩ nẻn ù fy krãn mũ. Ỉnh hã vễ," he mũ. ³⁸ "Ga hã to sỏg: ẻpỹ, he mũ. Ky ỉnh jakrẻ vĩ ty, Topê krẻ ag ri ke nỹtĩ, ky vãnh vĩ ty, Nẻn-Kórẻg krẻ ag ri ke nỹtĩ gé. ³⁹ Û ty ag han mũ vĩ ty, Japo ti nĩ, Nẻn-Kórẻg ẻn krẻ ag. Tĩ krenh ke kurã hã vĩ: kurã ty ẻgno, he mũ. Û ty ỉnh jakrẻ krenh ke mũ ag vĩ ty, Topê ty jẻgnẻ jafã ag nỹtĩ. ⁴⁰ Kurã ty ẻgno kã ag tóg, ẻg ty vãnh pũn ẻn ri ke han ke mũ, Japo tũ ag ty. ⁴¹ ẻprã

ke fi kósin ên, inh hã vỹ, isỹ jêgnê jafã ên ag jêgnênh ke mũ sir, kỹ ag ag tóg, ù tỹ vễjyre pãno han mũ kar ag gênh kãn ke mũ, ù tỹ ù ag mỹ: “ha jatun mỹ Topê vĩ mranh,” he mũ kar ag ke gé. ⁴² Ag gênh kỹ ag tóg, pĩ gru mág ên ki ag vãm ke mũ sir. Tá ag tóg vễsýrênh távĩ han ke mũ. Ag jã tỹ ag tóg gyngyn kenh ke mũ, jũ kỹ, vễsýrênh kỹ ke gé. ⁴³ Ag jãvo ùn jykre kuryj ag vỹ, hapê nỹtĩnh mũ, sĩnvĩ, kókov, rã gru ri ke, ag tỹ ag jóg tá nỹtĩn kỹ sir, ag tỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩ ven kỹ. Ha mẽ há han,” he tóg, *Jesus* ti.

Êpỹ ki jãnkamy kãmê

⁴⁴ “Kỹ êg tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke vỹ, tag ri ke nĩ gé, ha mẽ. ù tỹ ti *patrão* japỹ tá jãnkamy ne kunũnh kỹ pēju mãn kỹ nĩm ên ri ke tóg nĩ. Ti pēju mãn kar kỹ tóg, ti tỹ nén kar fón kãn mũ sir, ti kaja to êpỹ ên vyn jé sir. Ti tỹ êpỹ ên vyn kar kỹ jãnkamy ên vỹ tỹ, ti tũ nĩ sir,” he tóg. Ti tỹ êg tỹ ti ki rã há han ke kãmén hã vễ.

Pérola kãmê

⁴⁵ “Êg tỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke vỹ tag ri ke nĩ gé, ha mẽ.” he tóg mũ gé. “*Negociante* ù tóg jãnka han jafã tỹ *negociar* he tĩ, *pérola* tỹ. Hã kỹ tóg ùn há kuprêg tĩgtĩ. ⁴⁶ Kejênh tóg ùn hapê ù vэг mũ sir, ùn kaja e. Kỹ tóg ti tũ vãm kãn mũ sir, ti tỹ ùn sĩnvĩ pẽ ên kũpra he jé,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ êg mỹ êg tỹ ti ki rã há han ke kãmén mãn hã vễ gé.

Rede kãmê

⁴⁷ “Êg tỹ Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke kãmê ù vễ gé, ha mẽ,” he tóg mũ gé. “*Rede* ri ke tóg nĩ, êg tỹ tỹ pirã kugmĩ jafã ên. Ti fón êg tóg tĩ, goj kã ki, êg tỹ pirã kugmĩ jé, kãkufár ke gé. ⁴⁸ Goj kí fón kar kỹ êg tóg nỹgnỹn tĩ sir, kỹ êg tóg, pirã mré kãkufár gég tĩ. Gênh kỹ êg tóg, ùn mág hã kuprêg tĩ, ma mũ jé. ùn kãsir ên tugvãnh êg tóg tĩ. ⁴⁹ Ge ti nĩnh mũ, kurã tỹ

êgno kã. Topê tỹ jêgnê jafã ag tóg, ùn jykre kuryj ag kuprêg ke mũ, Topê mỹ. ⁵⁰ ùn jykre pãno ag vãm jé ag tóg ke mũ, pĩ gru mág ên ki. Tá ag vễsýrênh ke vễ sir. Ag jã tỹ ag tóg gyngyn kenh ke mũ, tỹ ag gangan kenh ke mũ, jũ kỹ, vễsýrênh kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Êg panh kãmê

⁵¹ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ãjag mỹ tag to jykren kãn mũ ha?” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ sir.

⁵² Kỹ tóg ag mỹ: “kỹ tóg há tĩ,” he mũ. “Ù tỹ Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ên, ti tỹ kanhkã tá nĩ ên jykre han kỹ tóg ge nĩ, ha mẽ. Êg panh ri ke ti nĩ. Kejênh tóg êg mỹ ti tỹ nén sĩnvĩ ven tĩ, ti tỹ ùri mäg mũ ti, ti tỹ vãsỹ mãn ja ên ke gé,” he tóg. Ti tỹ êg tỹ Topê vĩ to vễnh kanhrãn mág han tón hã vễ.

Jesus tỹ Nazaré ra vỹn ke

(*Mc 6.1-6; Lc 4.16-30*)

⁵³ Ag mỹ kãmén kãn kar kỹ tóg, tá kãkutê mũ sir. ⁵⁴ Kỹ tóg ti jamã ra tĩ mũ sir. Tá jun kỹ tóg, vễnh kanhrãn jafã krêm ag kanhrãn mũ. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ, ti vĩ ti. Kỹ ag tóg ti to vĩ kónãn mũ. “Hên tán hỹn ki kanhrãn, vễjyre tag ki? ù nỹ hỹn ti kanhrãn, ti tỹ nén han vãnhan tag hynhan jé? ⁵⁵ Đn han tĩ ên kósin vễ mỹr. Ti mỹnh fi vỹ tỹ *Maria* fi nĩ, kỹ ti jãvy ag vỹ ki nỹtĩ, *Tiago, José, Simão, Judas*. ⁵⁶ Kỹ ti ve fag vỹ, tag ki nỹtĩ gé, êg mré. Ti tỹ ne jé êg kãfór nĩ sór nẽ hỹn?” he ag tóg mũ sir, *Jesus* to.

⁵⁷ Kỹ tóg ag mỹ tỹ ù nỹ. Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “êmã ù tá ag tóg Topê vĩ tó tĩ to é he tũ nĩgtĩ. Jãvo ti jamã tá ke ag tóg ti to é he tĩ, ti mré ke ag, ti kanhkã ag,” he mũ.

⁵⁸ Kỹ tóg tá *milagre* e hynhan tũ nĩ, ag tỹ ti ki ge jãvãnh nỹtĩn kỹ.

14

João Batista ter

(*Mc 6.14-29; Lc 9.7-9*)

¹ Kÿ kejën pä'i mág tÿ *Herodes* vÿ mēg mü, *Jesus* kâme ti. ² Kÿ tóg ti *camarada* ag mÿ: “*João Batista* hÿn, äjag tÿ inh mÿ ù tó mü ên ti,” he mü. “Ti hÿn rÿr măn, sÿ ti tén kar kÿ, hã kÿ tóg *milagre* tÿ hën ri ke hynhan tÿgtÿ,” he tóg, *Herodes* ti, *Jesus* to.

³ *Herodes* vÿ *João* se ja nÿ, *Herodias* fi tugnÿn. Ti jävy tÿ *Filipe* prÿ ja fi vë, hã ra tóg fi tÿ prüg mü, *Herodes* ti. Hã kÿ *João* tóg ti mÿ: ⁴ “ã hã ne tóg, ã mré ke prÿ fi tÿ prüg mü,” he ja nÿ. “Fi ki ã tóg *Topê* vÿ mranh mü,” he tóg, *João* ti, *Herodes* mÿ.

⁵ Kÿ *Herodes* tóg ti tén sór mü, hã ra tóg vënh kar kamēg mü. Vënh kar tóg *João* to: “*Topê* vÿ tó tÿ ù vë,” he tÿ. ⁶ Hã ra tóg kejën *Herodes* mur ja kurã tá krÿg mü. Kÿ fénhhta ên kã *Herodias* fi kósin fi vÿ ag jo vënh grén mü sir, ti mré jëg mü ag jo. Kÿ tóg *Herodes* mÿ sÿnvÿ nÿ. ⁷ Kÿ tóg fi mÿ: “ã tÿ nén to vÿ mü kar nÿm jé sóg ke mü ã mÿ, sÿ ke há vë,” he mü.

⁸ Kÿ fi tóg fi mÿnh fi mÿ tó mü. Kÿ fi mÿnh fi tóg, fi krÿn mü, fi tÿ *João* krÿ to vÿ jé. Kÿ fi tóg: “inh mÿ ùri *João Batista* krÿ tÿ pénky kã kã nÿm,” he mü.

⁹ Kÿ tóg ti mÿ e tÿ sir, ti tÿ ti tén jé. Hã ra tóg fi mÿ: “sÿ ke há vë,” he ja nÿ, kÿ ti mré jëg mü ag vÿ mē kãn ja nÿ. Kÿ tóg fi mÿ: “he,” he mü sir. ¹⁰ Kÿ tóg *soldado* ù jënēg mü, ti tÿ *João* krÿ kym jé. Hã ra *João* tóg vëse ja kã kã nÿ nÿ. ¹¹ Kÿ tóg ti krÿ kym mü sir. Pénky kã kã nÿm kÿ tóg, fi mÿ nÿm mü, tytäg fi mÿ, ti krÿ ti. Kÿ fi tóg fi mÿnh fi mÿ ma tí mü. ¹² Kÿ ti mré mü tÿ ag tóg, ag tÿ mē kÿ ti vyn kãmü mü, vënh kej tá ti péju jé. Ti péju kar kÿ ag tóg *Jesus* mÿ tónh mü mü.

Jesus tÿ ùn e jën

(*Mc* 6.30-44; *Lc* 9.10-17; *Jo* 6.1-14)

¹³ *Jesus* tóg, ti tÿ *João* ter mē kÿ tá kãkutē mü, *canoa* kãmÿ. Kÿ tóg êmä tÿ ja ra tÿ mü sir, ti pir mÿ nÿ jé. Hã

ra vënh e ên ag tóg ti tÿg mēg mü. Kÿ ag tóg ti nón mü mü, ag pën kã, êmä kar tá kãmü kÿ. ¹⁴ Kÿ *Jesus* tóg kafã ù tá vag ke mü, kÿ tóg tá ùn e ên ag vég mü sir, ti nón kãmü mü ên ag. Kÿ ag tóg ti mÿ jagtar nÿtÿ. Ag jagãgtãn kÿ tóg, ag kã mÿ ùn kagyga ag tÿ há' he mü sir.

¹⁵ Hã ra tóg rãké nÿ sir, kÿ ti mré mü tÿ ag tóg ti mÿ: “rãké ti nÿ ha,” he mü. “Tag mÿ tóg êmä tÿ tÿ. Kÿ tóg ã tÿ ag jëgnēnh há tÿ, ag tÿ êmä ù ra mü jé, vëjën kÿpra he jé,” he ag tóg mü.

¹⁶ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “ha inhhã ag jën, kÿ ag tóg hë ra mÿnh ke tÿ nÿ,” he mü.

¹⁷ Kÿ ag tóg ti mÿ: “hã ra tóg tÿ tÿ, vëjën tÿ,” he mü. “Êmÿ tÿ 5 (ke) hã vÿ ki nÿtÿ, pirã régre ke gé,” he ag tóg.

¹⁸ Kÿ tóg ag mÿ: “inh mÿ ma kãmü jëg ge,” he mü. ¹⁹ Kÿ tóg ùn e ên ag mÿ tó mü, ag tÿ re tá nÿgnÿ kÿ nÿtÿ jé. Kÿ tóg êmÿ tÿ 5 (ke) ên mäg mü, pirã régre ên ke gé. Kÿ tóg kanhkã ki êvãnh mü sir. Vëjën ên to tóg *Topê* mré vÿ mü sir. Kÿ tóg vãhã êmÿ kénh kÿ ti mré mü tÿ ag mÿ vin mü sir, ag tÿ kãnhkrén jé, ùn e ên ag mÿ. ²⁰ Kÿ vënh kar tóg ko kãn kÿ funfór mü sir. Hã ra tóg kén mü. Kēj tÿ 12 (ke) fãn ag tóg mü, ti ke tÿ. ²¹ Êmÿ ko mü ên ag tóg tÿ ùn tÿ 5 *mil* (ke) ag nÿtÿ, ùn tÿtã mré tó tÿ, fag krē mré tó tÿ, hã ra fag tóg tá e nÿtÿ gé mÿr, ha mē.

Jesus tÿ goj nig mág kri tÿg
(*Mc* 6.45-52; *Jo* 6.15-21)

²² Kÿ tóg ti mré mü tÿ ag mÿ tó mü, ag tÿ *canoa* kã mÿ mü jé, ag tÿ ti jo kafã ù ra mü jé. “Isÿ ver ùn e tag ag mÿ: ha mÿjēg, henh ke vë,” he tóg ag mÿ. ²³ Ag mü kar kÿ tóg, ti pir mÿ krÿ ra tãpÿ mü, *Topê* mré vÿ jé. Tÿ tÿ tá nÿ ra tóg kutyg mü sir. ²⁴ Kÿ *canoa* tóg goj nig mág ên kã mÿ tÿ mü sir, kafã ù ra. Nig fyr tóg kuvar gy nÿ. Kãka vÿ ag kato tē mü gé, hã kÿ ag tóg mü kónã mü. Kÿ goj tóg krém krém ke sa nÿ, kÿ tóg ag kutãn mü, goj ti. ²⁵ Hã ra *Jesus* tóg kurã

ke ra ag to kãtĩ mũ, goj kri tũg kũ, ti pẽn kã. ²⁶ Kũ ti mré mũ tĩ ag tóg ti vég mũ, ti tũ goj kri tũg kũ, kũ ag fe tóg jũrũn ke mũ. “Vẽnh kuprĩg vè,” he ag tóg mũ. Ti kamẽg kũ ag tóg vẽkrẽnrẽr mũ sir. ²⁷ Hã ra *Jesus* tóg ag mũ: “inh kamẽg tũg nĩ, inh hã vè, jũrũn ke tũg nĩ,” he mũ.

²⁸ Kũ *Pedro* tóg ti mũ: “ã hã mũ’? Kũ inh mũ tó, isũ ã to tũg jé, goj kri tũg kũ,” he mũ.

²⁹ Kũ *Jesus* tóg ti mũ: “kunĩg ge,” he mũ. Kũ *Pedro* tóg *canoa* ki kãkutẽ kũ goj kri tĩ mũ sir, *Jesus* to. ³⁰ Ti tũ goj kri tũg kũ tóg vãhã, kãka ki êvãnh mũ, kũ tóg mũmẽg mũ sir. Mũmẽg kũ tóg goj ki pun ke kũ ter kren mũ. Kũ tóg prẽr mũ. “*Senhor*, inh kren han nĩ,” he tóg.

³¹ Kũ *Jesus* tóg vèsũmẽr ti kãgmĩg mũ. Kũ tóg ti mũ: “inh ki rã há han tũ ã tóg nĩ, vỹ,” he mũ. “Ã hã ne tóg: inh mũ tá jun mũ vỹ? he mũ’, hã kũ ã tóg ki pun ke kren mũ,” he tóg.

³² Kũ ag tóg *canoa* kã ki ge mũ sir. Kũ kãka ên tóg tũ’ he mũ sir, vèsũmẽr. ³³ Kũ tóg ag mũ há tĩ. Kũ ag tóg *Jesus* ki ge há han kũ ti mũ: “Topẽ kósĩn vỹ tũ ã nĩ, mũr,” he mũ.

Jesus tũ Genesaré tá jun
(Mc 6.53-56)

³⁴ Kũ ag tóg kafã ù tá junjun mũ sir, ga tũ *Genesaré* tá. ³⁵ Tá ke ag tóg, ag tũ *Jesus* ve kũ ti ki kanhrãn mũ. Kũ ag tóg vènh kar mũ vènh vĩ jègnẽg mũ sir, ag tũ ùn kagyga ag tatĩ kãmũ jé, *Jesus* to. ³⁶ Kũ ag tóg *Jesus* mũ to vĩ mũ, ag tũ ti kur tóv mẽ jé. Kũ ù tũ ti kur mẽg mũ ag tóg há’ he kãn mũ sir.

15

Judeu ag jykre si
(Mc 7.1-13)

¹ Kũ kejẽn pã’i ù ag tóg *Jerusalém* tá junjun mũ, *Jesus* tá, Topẽ vĩ to êg kanhrãn tĩ ag mré hã. *Jesus* mũ ag tóg: ² “ã mré mũ tĩ ag ne tóg êg jykre si mranh tĩ,” he mũ. “Êg jykre si ki

êg tóg êg jẽn ke jo nĩgpég tĩ. Jãvo ag tóg ag nĩgpég tũ ra jèg tĩ, ã mré mũ tĩ ag” he ag tóg.

³ Kũ *Jesus* tóg ag mũ: “ãjag hã vỹ Topẽ vĩ mranh tĩ, inhhã, ãjag tũ ãjag jykre si han kũ,” he mũ. ⁴ “Topẽ tũ êg mũ tón hã vè, ha mẽ: “ã mũnh fi mré ã panh kamẽg nĩ, fag jagãgtãn nĩ,” he ja tóg nĩ. Kũ tóg tag tó mũ gé, ha mẽ: “ũ tũ ti han mũ fag mũ vĩ kónãn mũ ên tén jé ã tóg ke mũ,” he ja tóg nĩ gé, Topẽ ti. ⁵ Ti jãvo ãjag tóg tag tó tĩ, ha mẽ: “ã panh mũ nèn ù nĩm tũg nĩ, ã mũnh fi mũ nĩm tũg nĩ gé, ã tũ fag mũ: “sũ ãjag mũ nèn ù nĩm ke vè vè, hã ra sóg Topẽ mũ nĩm sór mũ,” hen kũ. “Û tũ tag han kũ tóg há tĩ,” he ãjag tóg tĩ. ⁶ Hã kũ ãjag tóg Topẽ vĩ tũ tũ’ he tĩ, ãjag tũ ãjag jykre si hã han kũ,” he tóg.

⁷ “Jykre régre ãjag nũtĩ, ha mẽ. Hã kũ *Isaias* vỹ ãjag to vĩ ja nĩgtĩ, ti tũ tag tó kũ, ha mẽ. ⁸ “*Povo* tag vỹ ag nũnẽ hã tũ inh mũ vĩ há han tĩ, hã ra ag jykre pijé tũ inh jykre nũ’,” he ja tóg nĩ. ⁹ “*Fagrĩnh* mũ ag tóg iso grĩnhgrĩnh ke tĩ, hã ra ag tóg êprã ke ag jykre to: Topẽ tũ tón hã vè, he tĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, *Isaias* ti. Ki hã tóg tó ja nĩ, ãjag to, ãjag jykre régre nũtĩn kũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ne tũ êg kavénh
(Mc 7.14-23)

¹⁰ Kũ tóg vènh kar jé prẽr mũ sir, ag tũ ti rã hã nũtĩ jé, ti vĩ jẽmẽ há han jé. Kũ tóg ag mũ: “ha mẽ, sũ nèn tó mũ ti, kũ to jykren nĩ gé,” he mũ. ¹¹ “Êg jẽn pijé êg kavénh tĩ’. Êg jẽnky kã ra êg tóg rãg tĩ, vèjẽn tũ. Nèn ù tũ êg ki kãpa hã vỹ êg kavénh tĩ, ha mẽ,” he tóg.

¹² Kũ ti mré mũ tĩ ag tóg ti to kãmũ kũ ti mũ: “ha mẽ,” he mũ. “Pã’i ag vỹ ã to jũ nũtĩ, ã tũ ag mũ: vèjẽn pijé êg kavénh tĩ’, hen kũ,” he ag tóg ti mũ.

¹³ Kũ tóg ag mũ: “êg jóg mág tũ nèn krãn ja tũ ên vãm kãn kũ nĩnh ke vè, êg jóg tũ kanhkã tá nĩ tũ nèn krãn ja

tũ ên tí,“ he mũ. “Ag pijé tỹ Topê krê nỹtĩ, pã'i ên ag, hã kỹ tóg ag vãm ke mũ,” he tóg. ¹⁴ “Hã kỹ ag to jykrén tũg nĩ. Ûn kyvó ag mỹ ag tóg: “sỹ ã jãmĩ tĩg ke vê,” he tí, hã ra ag tóg ag kóm kyvó nỹtĩ gé, kỹ ùn kyvó tỹ ùn kyvó jãmĩ tĩg kỹ ag tóg kãgnó kí vár kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. Ag tỹ nũgme kí vár ke to ken hã vê, hã vỹ: kãgnó kí vár, he mũ.

¹⁵ Kỹ *Pedro* tóg ti mỹ: “êg mỹ kãmén há han nĩ, ã vĩ tag,” he mũ. ¹⁶ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “kỹ ãjag mỹ ver kí kanhrãn tũ?” he mũ. ¹⁷ “Mỹ ãjag tỹ to jykrén tũ tí?” he tóg. “Ha vé, êg tỹ êg jẽn tỹ êg jẽnky kã ra rãg kỹ tóg êg nug kã ra rã mũ, kar êg tóg fón mũ sir. ¹⁸ Nén tỹ êg kí kãpa mũ vỹ tỹ êg jykre nĩ, hã kỹ tóg êg kavénh tí. ¹⁹ Nén tỹ êg kí kãpa mũn hã vê, ha mẽ: jykrén kónãn, ù tén, tí prũ tũ fi mré nỹ, fi mén tũ mré nỹ, ùn mén tũ fag to ên, nén ù péju, ù to ón, ù to vĩ kónãn. ²⁰ Nén tỹ êg kí kãpan hã vê, êg kavénh tĩn hã vê. Êg tỹ nĩgpég tũ ra jẽn kỹ ti pijé êg kavénh tí,” he tóg, *Jesus* tí.

Canaã tá ke fi tỹ Jesus mré vēmén (Mc 7.24-30)

²¹ Kỹ *Jesus* tóg tá kãkutê kỹ ga ù ra tí mũ, êmã tỹ *Tiro* ra, êmã tỹ *Sidom* ra. ²² Tĩ tỹ tá jun kỹ fóg ù fi tóg ti venh kãtĩ mũ. Ga tỹ *Canaã* tá ke fi vê. Kỹ fi tóg *Jesus* tá jun kỹ prêr mũ. “!..*Senhor*, *Davi* krê'krê..!” he fi tóg. “!..Inh jagãgtãn ra..!” he fi tóg. “!..Inh kósín fi vỹ jagrê kórég tãvĩ nĩ, inh mỹ tóg ã tỹ fi mỹ kutêm há tí..!” he fi tóg, prêr kỹ.

²³ Hã ra *Jesus* tóg fi mỹ vĩ tũ nĩ. Kỹ ti mré mũ tí ag tóg ti mỹ: “ã mỹ fi ve sór tũ? Êg nón fi tóg êg jé prêr mũ, kỹ tóg êg mỹ e tí,” he mũ.

²⁴ Hã ra tóg ag mỹ: “hỹ,” he mũ. “Topê vỹ inh jẽnê, sỹ *Israel* ag hã tỹ há' he jé, ù tỹ *Israel* kã mĩ Topê vĩ mranh mũ ag tỹ,” he tóg. Hã ra fi tóg tỹ fóg nĩ, hã kỹ *Jesus* tóg fi ve sór tũ nĩ.

²⁵ Ge ra fi tóg ti tá jun mũ sir. Tĩ krêm fi tóg grĩnh ke mũ. Kỹ fi tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Á mỹ inh jagãgtãn ke tũ?” he fi tóg.

²⁶ Hã ra *Jesus* tóg fi mỹ: “há tũ tóg nĩ, ã tỹ nén to vĩ mũ tí,” he mũ. “Êg krê jamĩ vỹ tỹ êg krê tũ nĩ, kỹ êg tóg kasor mỹ fón tũ nĩgtĩ,” he tóg.

²⁷ Kỹ fi tóg: “hỹ, hã ra kasor sĩ tóg êmĩ vár ko tí,” he mũ. “Hã kỹ inh mỹ êmĩ vár nũm, hã vỹ: inh kósín fi tỹ há' henh ke, he mũ,” he fi tóg.

²⁸ Kỹ tóg fi mỹ: “ã hã ne tóg inh kí rã há han'. Hã kỹ sóg ã mỹ han mũ,” he mũ. Tĩ tỹ tag tó kỹ fi kósín fi tóg há' he mũ, óra ên hã kã.

Jesus tỹ ùn e ag tỹ há' he

²⁹ Kỹ *Jesus* tóg êmã ên tá kãkutê kỹ goj nig mág tỹ *Galiléia* ên fyr jagma tí mũ. Kỹ tóg krĩ to tãpyr kỹ tá nĩ mũ. ³⁰ Kỹ ùn tỹ hên ri ke ag vỹ tá junjun mũ, ùn kagyga ag ke gé, ùn kãnhgrĩ ag ke gé, fag mré hã. Tĩ kí ag tóg junjun mũ, kỹ tóg ag tỹ há' he kãn mũ. ³¹ Kỹ tóg vênh kar ên mỹ e tí. Ûn vĩ vãn h ag tóg vĩ há nỹtĩ, ùn kãnhgrĩ ag tóg mũ há nỹtĩ, ùn kyvó ag tóg êvãn h há nỹtĩ gé. Kỹ ag tóg Topê mỹ vĩ há han mũ sir.

Jesus tỹ ùn e ù jẽn mãn (Mc 8.1-10)

³² Kỹ *Jesus* tóg ti mré mũ tí ag jé prêr mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “inh mỹ ag tóg jagtar nỹtĩ, ùn e tag ag,” he mũ. “Kurã tãgtũ han ag tóg huri êg mré. Hã ra ag tóg ver vjẽn vэг tũ nĩ. Kỹ tóg sỹ ag jęg tũ ra ag jëgnê jãvãn tí, ag jamã ra. Ag mũn kỹ ù ag hỹn kãgter ke mũ, kókĩnkĩr kỹ,” he tóg.

³³ Kỹ ti mré mũ tí ag tóg ti mỹ: “kĩ tóg êmã tũ nĩ, kí tóg ga kórég nĩ,” he mũ. “Êg hỹn hê tá vjẽn venh mũ, êg tỹ ùn e tag ag jẽn jé?” he ag tóg ti mỹ.

³⁴ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “êmĩ tỹ hê ri ke vỹ kí nỹtĩ ge?” he mũ. Kỹ ag tóg: “ũ tỹ 7 (ke) vê, kãkufár pipir ke gé,” he mũ.

³⁵ Kÿ tóg ùn e ên ag mÿ: “nĭgnĭ ra, ga kri,” he mÿ. ³⁶ Kÿ tóg êmĭ tÿ 7 (ke) mĕg mÿ, pirĕ mré, kÿ tóg to Topĕ mré vĭ mÿ. Kÿ tóg vĕnh kĕkugpĕg mÿ, êmĭ ti. Kÿ tóg ti mré mÿ tĭ ag mÿ vin mÿ, ag tÿ vĕnh e ên ag mÿ kĕnhkrén jé. ³⁷ Kÿ ag tóg ko kĕn mÿ, funfór ag tóg mÿ, hĕ ra tóg kén mÿ. Kre tÿ 7 (ke) fĕn tóg mÿ sir, *Jesus* mré mÿ tĭ ag tÿ génh kÿ. ³⁸ Û tÿ ko mÿ ag vÿ tÿ ù tÿ 4 mil (ke) nÿtĭ, ag tĕvĭ, ùn tÿtĕ mré tó tÿ, ag krĕ mré tó tÿ. Hĕ ra fag tóg tá e nÿtĭ gé.

³⁹ Kÿ *Jesus* tóg ag jĕgnĕg mÿ, ag jĕn kar kÿ, ag jamĕ ra. Kÿ tóg *canoá* ki rĕ mÿ sir, êmĕ tÿ *Magadĕ* tá ga ra tÿg jé, ti mré mÿ tĭ ag mré.

16

Ag tÿ Jesus mÿ milagre to vĭ
(*Mc 8.11-13; Lc 12.54-56*)

¹ Kÿ pĕi' ù ag tóg *Jesus* tá junjun mÿ. Ag tÿ ón kÿ ti ki jĕmĕ sór vĕ, ag tÿ kar kÿ ti kato vĭ jé. Kÿ ag tóg ti mÿ *milagre* to vĭ mÿ. Ag tÿ ti jÿkre to: “Topĕ jÿkre mÿ vÿ?” he sór vĕ. ² Hĕ ra *Jesus* tóg ag mÿ: “ta to jÿkrén há ĕjag nÿtĭ, êmé to ke gé,” he mÿ. “Rĕkĕnh kÿ ĕjag tóg kĕnhkĕ ki êvĕnh tĭ. Rĕren kÿ ĕjag tóg: “êmán ke vĕ,” he tĭ. ³ Kÿ ĕjag tóg kusĕg ki kĕnhkĕ ki êvĕnh tĭ gé. Kĕnhkĕ pÿr kÿ ĕjag tóg sir: “ta vÿ kutĕnh mÿ, kĕnhkĕ vÿ pÿr mÿ” he tĭ. Tó há han ĕjag tóg tĭ, rĕre ve kÿ, kĕnhkĕ pÿr ve kÿ ke gé. Hĕ ra ĕjag tóg inh ki kagtĭg nÿtĭ, ĕjag tÿ sÿ nĕn han mÿ vég mÿ ra. Hĕ kÿ ĕjag tóg: “Topĕ jÿkre mÿ vÿ?” he tĭ. ⁴ Kórĕg ĕjag nÿtĭ, ĕjag tÿ Topĕ ki ge jĕvĕnh nÿtĭn kÿ. Ûri ke kar vÿ kórĕg nÿtĭ gé, ĕjag ri ke. *Milagre* vĕnh ke tÿ ĕjag tóg nĭ. Vĕsÿ Topĕ vĭ tó tĭ ù tóg nĭgtĭ, hĕ vÿ: *Jonas*, he mÿ. *Jonas* tÿ nĕn ve ja ên ri ke hĕ ve jé ĕjag tóg ke mÿ, ùri,” he tóg, *Jesus* ti. Kÿ tóg ag ré kÿ tĭ mÿ sir.

Fermento kĕme ù
(*Mc 8.14-21*)

⁵ Kÿ tóg ti mré mÿ tĭ ag mré tĭ mÿ, goj nig mág kafĕ ù ra. Tá junjun kÿ

ag tóg êmĭ to jÿkrén mÿ sir. Kĕ jatun kÿ ag tóg mÿ ja nĭ. ⁶ Kÿ *Jesus* tóg tag to ag kĕnhrĕn mÿ. “*Fariseu* mré *Saduceu* ag tÿ *fermento* há kĕmĕg nĭ,” he tóg mÿ.

⁷ Kÿ ag tóg jagnĕ mÿ: “ti tÿ ĕg tÿ êmĭ mĕg tÿ ên tó hÿn,” he mÿ.

⁸ Hĕ ra *Jesus* tóg ki kĕnhró nĭ, kÿ tóg ag mÿ: “inh ki ge há han tÿ ĕjag tóg nĭ ver. Hĕ kÿ ĕjag tóg jagnĕ mÿ: “êmĭ tÿ mÿ’,” he mÿ. ⁹ Ver tóg ĕjag tÿ to jÿkrén tÿ tĭ. Êmĭ tÿ 5 (ke) ên mĭ ĕkrén nĭ. Û tÿ 5 mil (ke) ag tóg ko kĕn, hĕ ra tóg kén, ag kar tÿ ko mÿ ra. Ti ke hÿn kĕj tÿ hĕ ri ke fĕn?“ he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ tó mÿ sir. ¹⁰ Kÿ tóg ag mÿ: “jo êmĭ tÿ 7 (ke) ên ti, ù tÿ 4 mil (ke) ag vÿ kó, hĕ ra tóg kén mÿ gé, ag kar tÿ ko mÿ ra. Ti ke hÿn kĕj tÿ hĕ ri ke fĕn?“ he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ tó mÿ gé sir. ¹¹ Kÿ tóg ag mÿ: “kÿ inh vĭ to jÿkrén nĭ,” he mÿ. “Êmĭ tó tÿ sóg nĭ. *Fermento* pĕ tó tÿ sóg nĭ gé. To jÿkrén há han nĭ, ha mĕ. *Fariseu* mré *Saduceu* ag tÿ *fermento* há kĕmĕg nĭ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹² Kÿ ag tóg vĕhĕ to jÿkrén há han mÿ sir. Ti tÿ *fermento* pĕ tó pijĕ'. Ti tÿ *Fariseu* mré *Saduceu* ag jÿkre tó ja vĕ. Ag jÿkre régre nÿtĭ hĕ to tóg: “ên kĕmĕg nĭ,” he ja nĭ, *Jesus* ti.

Pedro tÿ Jesus kĕmĕn
(*Mc 8.27-30; Lc 9.18-21*)

¹³ Kÿ *Jesus* tóg êmĕ tÿ *Cesarĕia Filipe* ra tĭ mÿ. Kÿ tóg ag mÿ: “tÿ sóg ĕprĕ ke fi kósin nĭ. Kÿ ag iso hĕ ri ke tĭ?“ he mÿ.

¹⁴ Kÿ ag tóg ti mÿ. “ù ag tóg ĕ to: “*Joĕo Batista* vĕ,” he tĭ. Jĕvo ù ag tóg: *Elias* vĕ, he tĭ. Jĕvo ù ag tóg: *Jeremias* vĕ, he tĭ gé, jĕvo ù ag tóg: Topĕ vĭ tó tĭ ù vĕ, he tĭ gé,” he mÿ.

¹⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “ag jĕvo ĕjag hĕ ri ke tĭ, iso?“ he mÿ.

¹⁶ Kÿ *Simĕo Pedro* tóg ti mÿ: “tÿ ĕ *Cristo* nĭ. Topĕ kósin vÿ tÿ ĕ nĭ. Ûn rĭr nĭ ên kósin vÿ tÿ ĕ nĭ,” he mÿ.

¹⁷ Kÿ *Jesus* tóg ti mÿ: “*Simĕo*’, *Joĕo* kósin’,” he mÿ. “ĕprĕ ke tÿ ĕ mÿ tó

pijé', inh jóg tỹ kanhkā tá nĩ ên tỹ ã mỹ tó vê. Hã kỹ tóg ã ve há han mũ, Topê ti," he tóg. ¹⁸ "Ha mẽ, tỹ ã *Pedro* nĩ, hã vỹ: pó, he mũ. Pó tag kri sóg isũ han mũ, tỹ ìn ri ke ên, hã vỹ: "ã tỹ ag mỹ inh vĩ tó tugrĩn ag tóg inh ki genh ke mũ," he mũ. Kỹ ù tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag vỹ tỹ Topê ìn ri ke nỹtĩ. Ag fár tỹ tũ' he mũ ra ag tóg rĩnrĩr mǎn ke mũ. Tũ' henh ke tũ ag tóg nĩ. ¹⁹ Êprã ke ag vỹ kanhkā ra mũnh ke mũ, ã vĩ ki. Ā hã mỹ sóg ti nón jafã finh ke mũ sir, save ti. Kỹ ã tỹ ù mỹ: "kanhkā ra tĩg jé ã tóg ke mũ," hen kỹ tóg ra tĩg mũ. Kỹ ã tỹ ù mỹ: "kanhkā ra tĩg ke tũ ã nĩ," hen kỹ tóg ra tĩg ke tũ nĩ," he tóg, *Pedro* mỹ.

²⁰ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag tỹ ti kāmén kamêg mũ ver. "Ker ù mỹ sỹ tỹ *Cristo* nĩ tó hê" he tóg mũ ag mỹ.

Jesus tỹ ti ter ke tó vén
(*Mc 8.31-9.1; Lc 9.22-27*)

²¹ Kỹ tóg komêr hã ti mré mũ tĩ ag mỹ ti jagtar ke kāmén mũ. "Kānhmar sóg *Jerusalém* ra tĩg mũ ha," he tóg. "Tá sóg hã ra jagtar ke mũ. Kófa ag vỹ iso kórég nỹtĩnh mũ, ha vem nĩ, Topê tó to pã'i ag, Topê vĩ to êg kanhrān tĩ ag ke gé. Ag tỹ isén ke vê, hã ra sóg kurã tâgtũ ki rĩr mǎn ke mũ," he tóg, *Jesus* ti.

²² Kỹ *Pedro* tóg ti pin kỹ ti mỹ: "Senhor, Topê jé ã jy nĩgān, ã tỹ ã jagtar ke tag vég tũ nĩ jé," he mũ.

²³ Hã ra *Jesus* tóg vêsỹjām êvānh kỹ ti mỹ vĩ tar han mũ sir, ti to jũ kỹ. "Kutĩg, *Satanás*," he tóg, *Pedro* mỹ. "Isỹ Topê vĩ mranh han sór ã tóg mũ. Ā pijé Topê jykre tó mũ'. Êprã ke jykre vê, ã tỹ inh mỹ nén tó mũ tag ti," he tóg.

²⁴ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: "ājag tỹ inh mré kāmũ kỹ tóg há tĩnh mũ," he mǎn mũ. "Kỹ ājag jykre tovānh nĩ, ājag tỹ isũ hã han jé. Ha vé, ag tỹ inh krunh tỹ inh kri fi kỹ sóg tĩg ke mũ, ag tỹ to isa kỹ isén jé, ha vem nĩ. Vēnh nenh ke tũ sóg nĩ. Isỹ tag han

ri ke han nĩ, ājag tỹ inh mré mũ sór kỹ," he tóg. ²⁵ "Ājag tỹ ājag jykre hã han kỹ ājag tóg nũgme ki vár ke mũ. Jāvo ājag tỹ isugrĩn ājag jykre tovānh kỹ ājag krenkren ke mũ, ājag kǎgter ke mũ hã ra. ²⁶ Hēn ri ke mũn ājag hỹn êprã nén ù há kar ve sór mũ, hã ra ājag kuprĩg vỹ vǎfor ke mũ. Kỹ tóg kórég nỹ. Ēg tỹ ne tỹ êg kuprĩg kajām ke tóg tũ tĩ, êg tỹ ti ve mǎn jé," he tóg. ²⁷ "Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ. Kātĩg mǎn jé sóg ke mũ, kanhkā tá, isỹ jēgnē jafã ag mré, inh jóg tỹ isỹ ùn mǎg han kỹ. Kỹ sóg vēnh kar mỹ ag tỹ nén han ja ên kajām ke mũ. ²⁸ Ha vé, ki hã sóg tó mũ. Ājag kã mĩ ù ag tóg Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke mũ, ag ter ke to hã, tag ki êg mré nỹtĩ ù ag. Êprã ke fi kósin ên ve jé ag tóg ke mũ, ti tỹ tỹ pã'i nĩ ti. Inh hã vê," he tóg, *Jesus* ti.

17

Jesus tỹ Moisés mré Elias mré vēmén

(*Mc 9.2-13; Lc 9.28-36*)

¹ Kar kurã tỹ 6 tũg kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: "mũ nỹ, vyr mỹ," he mũ. *Pedro* mỹ tóg ke mũ. *Tiago* mỹ ke gé, ti jāvy tỹ *João* mỹ ke gé. Ag hã mré tóg ti mũ, pānónh ra. ² Kỹ tóg ag jo vēnh ve ù han mũ sir, kỹ ti kakã tóg kókov nĩ. Rã ri ke tóg nĩ, ti kakã ti. Tĩ kur vỹ kópréj nĩ gé, jēngrē ri ke. ³ Kỹ vāhã *Moisés* tóg ag mỹ vēnh ven mũ sir, *Elias* ti ke gé. *Jesus* mré ag tóg vēmén mũ. ⁴ Kỹ *Pedro* tóg *Jesus* mỹ: "Senhor," he mũ. "Tag ki tóg sér tĩ," he tóg. "Ēg mỹ pājó tâgtũ han mũ', ã mỹ', *Moisés* mỹ', *Elias* mỹ ke gé'?" he tóg.

⁵ *Pedro* tỹ ver vēmén jē ra kanhkā góg kókov tóg ag kri rũm ke mũ. Kỹ vāhã vēnh vĩ tóg mẽ há tĩ', kanhkā góg ên kã tá, kỹ tóg: "inh kósin pir hã vê," he mũ. "Ti vĩ jēmē ra," he tóg, Topê ti.

⁶ Kỹ *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg mēg mũ, kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Kỹ ag tóg

mũgmũg ke mũ sir. ⁷ Kĩ *Jesus* tóg ag to kãtĩg kĩa ag mẽg mũ sir, ti nĩgẽ tỹ, kĩa tóg ag mẽ: “nĩgnĩ ra, mũmẽg tũg nĩ,” he mũ.

⁸ Kĩa ag tóg mũ ěvãnh mũ, hã ra ag tóg *Jesus* hã vėg mũ. Ti mré vėmėn mũ ag ve mũn tũ ag tóg nĩ, kanhkã tá kãmũ mũ ěn ag.

⁹ Kĩa ag tóg pãnónh tá kãre mũ sir. Ag mũn kĩa *Jesus* tóg ag mẽ: “ker ũ mẽ tó hẽ', ãjag tỹ ũri nėn vėg mũ tag ti. Isỹ iser ja tá vỹn ke kar hã kãmėn nĩ,” he mũ.

¹⁰ Kĩa ti mré mũ tĩ ag tóg ti mẽ: “hã ra Topẽ vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag tóg *Elias* tó tĩ,” he mũ. “Kãtĩg jé tóg ke mũ nėji, *Cristo* kãtĩg ke to hã, *Elias* ti. Hã mẽ?” he ag tóg mũ.

¹¹ Kĩa tóg ag mẽ: “hỹ,” he mũ. “Kãtĩg jé tóg ke mũ mẽr, nėn kar han mũn jé. ¹² Hã mẽ, kãtĩg ti huri. Hã ra ag tóg ti ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ. Hã kĩa ag tóg ti vóg kónãn ja nĩgtĩ. Hã ra ěprã ke fi kósın ěn tóg ag tugrĩn jagtar ke mũ gé, ag tỹ inh vóg kónãn ken kĩa,” he tóg.

¹³ Kĩa ag tóg vãhã to jykrėn mũ. “*João Batista* to ke ja vė, ěg kygpėg tĩ ěn to, hã vỹ: *Elias*, he mũ, ti tỹ tỹ *Elias* ěn ri ke ja nĩn kĩa,” he ag tóg mũ sir, ti mré mũ tĩ ag.

Jesus tỹ kyrũ tỹ há' he
(*Mc 9.14-29; Lc 9.37-43a*)

¹⁴ Kĩa ag tóg vėnh e ěn tá junjun mũ sir. Kĩa ag kã mũ ke ũ tóg, *Jesus* to kãtĩ mũ. Tĩ krėm tóg grĩnh ke mũ, ti jakrĩ tỹ, kĩa tóg ti mẽ: ¹⁵ “*Senhor*,” he mũ. “Inh kósın jagãgtãn nĩ. Ter tĩ han tĩ tóg nĩgtĩ, to tóg jagtar tĩ. Kejėn tóg pĩ ki kutė tĩ, ter tĩ ěn han kĩa, kejėn tóg goj ki kutė tĩ gé. ¹⁶ Kĩa sóg ã mré mũ tĩ ag mẽ ti ven ja nĩgtĩ, ag tỹ ti tỹ há' he jé, hã ra ag tóg ti tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ,” he tóg.

¹⁷ Kĩa *Jesus* tóg ti mẽ: “ã ne tóg inh ki rã há han ja tũ nĩ,” he mũ. “Topẽ tóg ã mẽ krój nĩ ve nĩ, inh mẽ tóg e tĩ, sỹ ãjag to krónh kenh hã mẽ tóg tĩ. Inh mẽ kyrũ pére kãtĩg,” he tóg.

¹⁸ Ag tỹ ti mré kãmũ kĩa *Jesus* tóg ti jagrė mẽ vĩ jũ han mũ sir, ti tỹ ti tovãnh jé. Kĩa tóg vėsỹmér ti ki kãkutė mũ sir, kĩa tóg há' he mũ vãhã, kyrũ ti.

¹⁹ Kĩa *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg ti ki jėmė sór mũ. Vyr mẽ ag tóg *Jesus* mẽ: “ěg ne tóg ti tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ,” he mũ. “Hẽ ri ken kĩa hỹn?” he ag tóg mũ.

²⁰ Kĩa tóg ag mẽ: “ãjag tỹ inh ki ge tũ nỹtĩ tugnĩn ke vė, ãjag tỹ inh vĩ kri fig tũ tugrĩn ke vė,” he mũ. “Hã mẽ, ãjag tỹ inh ki ge sĩ han kĩa nỹtĩ ra ãjag tóg pãnónh tag mẽ: “hã tag ra tĩg,” he hã nỹtĩnh mũ vė, hã mẽ. Ka tỹ *mostarda* fy vỹ sĩ tãvĩ nĩ. ãjag tỹ ka tỹ *mostarda* fy sĩ ěn ri ke nỹtĩ ra tóg há tĩnh mũ vė. Kĩa ãjag tóg nėn kar han há nỹtĩnh mũ vė, ãjag tỹ inh ki ge kĩa nỹtĩn kĩa. ²¹ Hã ra vėjagrė kórėg tỹ ge kutėm ke tóg jagy nĩ. Topẽ mré ěg tóg vĩnh ke mũ, kĩa ěg tóg ti mré vĩ kĩa vãkrenh ke mũ gé, nėn ũ konh ke tũ ěg tóg nĩ, kĩa tóg vãhã kutėnh ke mũ, vėjagrė kórėg tỹ ge ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ti ter ke tó mũn
(*Mc 9.30-32; Lc 9.43b-45*)

²² Kejėn ag tóg ga tỹ *Galilėia* tá nỹtĩ. Kĩa *Jesus* tóg ag mẽ: “ěprã ke fi kósın vỹ jagtar nĩnh mũ. Inh hã vė,” he mũn mũ. “ěprã ke ag vỹ ag tỹ inh ki nėn han sór mũ ěn han ke mũ. ²³ Ag tỹ isėn ke vė. Ag tỹ isėn kar kĩa sóg hã ra rĩr mũn mũ, kurã tãgtũ tũg kĩa,” he tóg. Ag tỹ ti vĩ tag mẽ kĩa tóg ag mẽ e tãvĩ tĩ sir. Fe kaj ag tóg mũ sir, ti mré mũ tĩ ag.

Jesus tỹ imposto kajãm

²⁴ Kĩa ag tóg mũ mũn kĩa ěmã tỹ *Cafarnaum* tá junjun mũ sir. Kĩa *imposto* kaja mũg tĩ ag tóg *Pedro* mẽ vĩ mũ, Topẽ ĩn jé *imposto* mũg tĩ ag. *Imposto* ěn kaja hã vỹ: jãnkamy rėgre, he mũ. *Pedro* mẽ ag tóg: “ãjag *Senhor* mẽ kajãm tũ nĩgtĩ?” he mũ.

²⁵ Kĩa tóg ag mẽ: “vó, kajãm ti tĩ,” he mũ. Kĩa tóg ti ĩn tá jun mũ sir.

Ti tỹ ver nén ù tó tũ ra *Jesus* tóg ti mỹ: “*Simão*, pã'i ag mỹ ã mỹ: “ha *imposto* kajãm,” he ja tũ nĩ?” he mũ. “Tag to jykrén, ha mẽ. Ēprã pã'i ag mỹ ag krê mỹ: “kajãm nĩ,” he tĩ’, ag mré ke tũ ag mỹ, vó’?” he tóg. ²⁶ *Kỹ Pedro* tóg: “ag mré ke tũ ag mỹ ag tóg: “kajãm nĩ,” he tĩ,” he mũ. *Kỹ Jesus* tóg: “hỹ, hã vễ,” he mũ. “*Kỹ* ěg kajãm ke tũ nĩ vễ. ²⁷ Hã ra ag tóg ěg to jykrén kónãn sór mũ, ěg tỹ tỹ *Topê* krê nỹtĩ ra. *Kỹ* ěg hỹn tóg kajãm ke mũ. Hã *kỹ* pirã sygsam tũg, nig ěn tá. Ā tỹ ùn sam vén mũ ěn jẽnky kã tá tugnỹm nĩ. Jãnkamy vỹ kã kã nĩ, ã tỹ ijo kajãm jé, vẽnho jo ke gé,” he tóg. *Kỹ Pedro* tóg tĩ mũ sir. Jãnkamy vég tóg mũ sir. *Kỹ* tóg tỹ *imposto* kajãm tĩ mũ.

18

Ũ tỹ ěg kãfór nĩ

(*Mc 9.33-37; Lc 9.46-48*)

¹ *Kỹ Jesus* mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “kejẽn ěg tóg *Topê* tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke mũ. Ēg tỹ ti ve *kỹ* ù tỹ hẽ nỹ hỹn ěg kãfór kar nĩnh mũ?” he mũ. ² *Kỹ Jesus* tóg gĩr ù jé prêr mũ, *kỹ* tóg ag kuju kã ti fêg mũ. ³ *Kỹ* tóg: “gĩr tag ri ke han nĩ, ãjag tỹ *Topê* tỹ tỹ ěg pã'i nĩ ve sór *kỹ*. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg venh ke tũ nĩ. Hã *kỹ* ãjag jykre tovãnh nĩ, gĩr jykre han jé,” he mũ. ⁴ “Gĩr pijé ùn sanh kãfór nĩ sór tĩ’. Hã *kỹ* jagnẽ kãfór nĩ sór tũg nĩ. Ũn sĩ vỹ tỹ inh nĩ, gĩr ri ke, hem nĩ, ãjag tỹ kar *kỹ* tỹ ùn mág nỹtĩ jé, *Topê* tỹ tỹ ěg pã'i nĩnh *kỹ*. ⁵ Ājag hã vỹ tỹ inh mré ke nỹtĩ. Ājag tỹ isugrĩn gĩr tag to há nỹtĩn *kỹ* ãjag tóg, iso há nỹtĩ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Inferno ki kutẽ tỹ jagy pẽ nĩ

(*Mc 9.42-48; Lc 17.1-2*)

⁶ “Ũn sĩ tag tóg inh ki rã *kỹ* jẽ. Hã ra ù tóg kejẽn ti tỹ isovãnh han sór mũ. Ēn jykre vỹ kórég tãvĩ nĩ. Ũ tỹ pó mág tỹ ěn nunh to sa *kỹ*, goj nig mág ki ti fón *kỹ* tóg há nỹnh mũ vễ, ti tỹ goj ki ter jé. Jagy tãvĩ tóg nĩ,” he

tóg. ⁷ “*Topê* vỹ ěn vóg kónãn pẽ han ke mũ. Ũ tỹ hẽn ri ke ag tóg ag krĩn kónãn tĩ. Hã ra ag tóg to jagtar tãvĩ han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

⁸ “Ā tỹ nén ù vóg *kỹ* *Topê* vỹ mranh *kỹ* ã nĩgnó kym nĩ. Ā tỹ hẽ kã tá tũg *kỹ* *Topê* vỹ mranh *kỹ* ã pẽn kym nĩ, ã tỹ ke mãn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã nĩgnó pir nĩ ti, ã tũg vãnh ti ke gé. Hã ra ã tỹ nĩgnó régre ra, pẽn régre ra nũgme ki kutẽ *kỹ* tóg jagy kãfór nĩ,” he tóg. ⁹ “Ā tỹ nén ù ki vễ’ĩ *kỹ* *Topê* vỹ mranh *kỹ* ã kanẽ ù nám nĩ, ã tỹ ke mãn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã kyvó nĩ ti. Ā tỹ hã ra kanẽ régre ra nũgme ki kutẽ *kỹ* tóg jagy kãfór nĩ. Ā tỹ rĩr krỹg ja tũ ěn ve *kỹ* tóg hã ra há tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Carneiro vãfor kãme

(*Lc 15.3-7*)

¹⁰ “Hã *kỹ* gĩr to é he tũg nĩ. Ũ tỹ ag ki rĩr mũ ag vỹ kanhkã tá nỹtĩ, mỹr, ha mẽ. *Topê* tỹ jẽgnẽ jafã ù ag vễ. Inh jóg mré ag tóg nỹtĩ, ti vég ag tóg nỹtĩ. ¹¹ Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ. Ũn vãgfor mũ ěn ag krenkren han hã jé sóg jun ja nĩ, mỹr, ha mẽ,” he tóg.

¹² “Tag to jykrén nĩ. Ũ tóg *carneiro* tỹ 100 tỹ mễg nĩ. Hã ra kejẽn ti mễg pir tóg vãfor mũ. *Kỹ* tóg ti mễg ěn ag ré *kỹ* ùn pir ěn jãvãnh tĩ mũ sir. ¹³ Vãhã tóg ti vég mũ sir. *Kỹ* tóg ti mỹ sér pẽ tĩ sir, ha mẽ. Ti mễg e ěn ag tóg ti mỹ há nỹtĩ, ù tỹ 99 ěn. Hã ra tóg ti tỹ ùn pir ěn ve mãn *kỹ* ti mỹ há tãvĩ tĩ sir, ùn e ěn tỹ ti mỹ há nỹtĩ kãfór. ¹⁴ Hã *kỹ* tóg *Topê* mỹ kórég nĩ, ùn sĩ pir vãfor *kỹ*, ti kren tũ nĩnh *kỹ*, gĩr sĩ pir mỹr. *Topê* pijé tag to há nĩ’, inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ ěn ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg mré ke ù tỹ *Topê* vỹ mranh

¹⁵ “Kejẽn ã régre vỹ *Topê* vỹ mranh mũ. *Kỹ* ti venh tũg nĩ, ã tỹ ti mré vẽnén jé, to. Vyr mỹ ti mré vẽnén venh nĩ. Hẽn ri ke mũn tóg ã vĩ jẽnẽnũ mũ, *kỹ* ã tóg ti kren han mũ sir. ¹⁶ Ti tỹ ã vĩ jẽnẽ sór tũ nĩnh *kỹ*

ũ mý: “inh mré ti jyvên tǵ,” hem nĩ, ùn pir mý, ke tú nĩ ký ùn régre ag mý. Ký ti mré vémén mǎn nĩ, ag rĩve, ag tǵ ã tǵ ti mré vĩ mẽ jé. ¹⁷ Ti tǵ ãjag vĩ jěmẽ sór tú nĩn ký vėnh kar mý tórn nĩ sir, ãjag mré ke kar ag mý, fag mý ke gé. Ti tǵ vėnh kar vĩ mẽ sór tú nĩn ký ti mré vĩ mǎn tũg nĩ sir. “Topẽ vĩ ki kagtǵ ti nĩ, fóg kórég ag ri ke ti nĩ,” hem nĩ ti to. “Topẽ vĩ mranh sór ti mũ, *governo* mý jǎnkamy mǎg tĩ ag ri ke,” hem nĩ ti to. ¹⁸ Ki hǎ sóg tó mũ, hǎ ký sóg ke mũ, ha mẽ. Ájag tǵ tag ki ù mý: “kanhkǎ venh ke tú ã tóg nĩ,” hen ký tóg venh ke tú nĩ. Jǎvo ãjag tǵ ù mý: “kanhkǎ ve jé ã tóg ke mũ,” hen ký tóg venh ke mũ,” he tóg.

¹⁹ “Ha mẽ, sý ãjag mý nén tónh ke mũ ti. Kejėn ãjag kǎ mĩ ùn régre ag tóg nén ù to jyrén mũ, ag tǵ Topẽ mý nén ù to vĩ jé. Ký ag tóg ti mý to vĩ mũ sir. Ký inh jóg tǵ kanhkǎ tá nĩ tóg ag mý han ke mũ, ag tǵ nén to vĩ mũ ěn ti, fag mý ke gé,” he tóg. ²⁰ “Kejėn ãjag kǎ mĩ ùn régre ag vỹ iso vémén ke mũ, kejėn ùn tǎgtũ ag. Inh jiji tó jé ag tóg vėnh mǎn ke mũ, fag ke gé. Ký sóg ag mré nĩ nĩ sir, fag ke gé, ag tǵ inh vég tú ra. Hǎ ký Topẽ tóg ag mý han ke mũ,” he tóg.

Ũ camarada kórég kǎme

²¹ Ký *Pedro* tóg ti to kǎtǵ ký ti mý: “*Senhor*,” he mũ. “Kejėn inh régre tóg vėjykre pǎno han ja nĩnh mũ. Ký inh mý ti mý vėnh pǎte fón e han mũ? Vėnh pǎte fón tǵ hẽ ri ke nỹ hỹn há nĩnh mũ? Ke tǵ 7 mý há nĩ?” he tóg, *Pedro* ti.

²² Ký *Jesus* tóg ti mý: “vó,” he mũ. “Vėnh pǎte fón tǵ 7 (ke) vỹ pir nĩ,” he tóg. “Vėnh pǎte fón tǵ 70 tǵ 7 (ke) vỹ pǎgsĩ nĩ,” he tóg. ²³ “Ha vé, ù tǵ kanhkǎ tá nĩ ěn tǵ tǵ ěg pǎ'i nĩnh ke vỹ tag ri ke nĩ, ha mẽ. Pǎ'i mǎg ri ke ti nĩ. *Camarada* e ti nĩ. Ký tóg kejėn ag tú ve sór mũ, ag tǵ ti mý név ti. ²⁴ Ký tóg vég mũ. Hǎ ra ti *camarada* ù tóg ti mý név mǎg jě, hǎ

vỹ: 10 *mil* (ke), he mũ. ²⁵ Hǎ ra ti tǵ ne tǵ kajǎm ke tóg tú tĩ, ký ti *patrão* vỹ ti fón sór mũ, jǎnkamy to, ti prũ fi ke gé, ti krẽ ke gé, ti tú kar mýr, ti tǵ ti kaja tǵ ti név kajǎm jé. ²⁶ Hǎ ra tóg ti mý jagy tĩ, ký tóg ti krẽm ti jakrĩ tǵ jě mũ. Ti krẽm grĩnh ke ký tóg ti mý: “*Senhor*, ver isovǎnh sĩ han, kajǎm jé sóg ke mũ ha, vǎhǎ,” he mũ.

²⁷ Ký ti *patrão* tóg ti jagǎgtǎn mũ sir, ký tóg ti tovǎnh mũ. Ti mý tóg ti név tǵ tú' he mũ. “Ha tǵ, jatun mý,” he tóg mũ sir. ²⁸ Ký ti *camarada* ěn tóg tĩ mũ sir. Ký tóg ti mré *camarada* ù vég mũ sir. Ti mý tóg név sĩ jě, jǎnkamy pir mýr. Ký tóg ti kǎgmĩg mũ sir. Ti nunh kǎgũg tóg mũ, ký tóg ti mý: “inh mý kajǎm, ã név ti,” he mũ, ùn név mǎg ja ěn ti, ù tǵ ti mý név sĩ ěn mý.

²⁹ Ký tóg ti krẽm grĩnh ke ký ti jakrĩ tǵ jě mũ. Ký tóg ti mý: “ver isovǎnh, vǎhǎ sóg kajǎm kǎn ke mũ ha,” he mũ.

³⁰ Hǎ ra tóg mẽ jǎvǎnh nĩ. Ký tóg vėse ja kǎ tá ti fón mũ sir, ti tǵ ti mý kajǎm jé. ³¹ Hǎ ra ti mré *camarada* ù ag vỹ vég mũ, ký tóg ag mý e tĩ. Ký ag tóg ag *patrão* mý tó kǎn mũ sir, ti tǵ nén han mũ ti. ³² Ký ti *patrão* tóg ti jé prěr mũ sir. Ký tóg ti to jũ mũ. “Vėjykre kórég pẽ han ã. ã név mǎg tǵ sóg tú' he vė, ã tǵ inh mý to vĩn ký. ³³ Ký ã tǵ ã mré *camarada* ěn jagǎgtǎn ke vė vė, isỹ ã jagǎgtǎn ri ke,” he tóg. ³⁴ Ký tóg ti to jũ mǎg han ký ti ség mũ. Ag mý tóg: “ha ti vóg kónǎn,” he mũ gé, ti tǵ ti *patrão* mý kajǎm kǎn jé, ti név mǎg ěn ti,” he tóg, *Jesus* ti.

³⁵ “Hǎ han jé tóg ke mũ, inh jóg tǵ kanhkǎ tá nĩ ti, ãjag tǵ ãjag régre ag mý vėnh pǎte fón pẽ han sór tú nĩn ký, ag tǵ kygnẽ ja ti,” he tóg.

19

Ĕg tǵ ěg prũ fón ke tú
(*Mc 10.1-12*)

¹ Ký *Jesus* tóg ag mý tó kǎn ja nĩ, ti tǵ nén tó sór mũ ti. Ký tóg *Galilėia* tá

kăkutê ky goj tÿ *Jordão* măra tÿ mÿ sir. *Israel* ag jamă ũ vê gé. ² Ky ũn e ag tóg ti nón mÿ mÿ. Ky tóg tá ag kytgăg kăn mÿ sir.

³ Ky pă'i ag tóg ti tá junjun mÿ gé sir. Ag tÿ ón ky ti vÿ mẽ sór vê, vênh prÿ fón ke to. Ky ag tóg ti mÿ: “mÿ êg tÿ nén ũ ũ to êg prÿ fag fón jé há nÿ?” he mÿ.

⁴⁻⁵ Ky tóg ag mÿ: “Topê vÿ rá ki vem nÿ,” he mÿ. “Ki tóg rán ky nÿ, Topê tÿ nén han mÿ ti. Ti tÿ nén kar han ve ki tóg ti mré fi han. Hă ky tóg tag tó mÿ, ha mẽ. “Hă ky ũn gré tóg ti prÿ fi to ti panh tovănh ky tÿg mÿ, ti mÿnh fi tovănh ky ke gé. Ti prÿ fi mré tóg tÿnh mÿ. Fi mré tóg tÿ ũn pir nÿ sir, ti prÿ fi mré,” he tóg, Topê ti. ⁶ Hă ky fag tóg tÿ ũn pir nÿtÿ. Fag pijé tÿ ũn régre nÿtÿ. Hă ky fag tÿ vênh kăpăm tÿg nÿ. Topê tÿ fag tÿ ũn pir han vê mÿr,” he tóg.

⁷ Ky ag tóg ti mÿ ke măn mÿ. “Hă ra *Moisés* tóg êg mÿ: “fi mÿ vênh rá nÿm kar ky fi fón nÿ,” he ja nÿ. Ti tÿ ne jé êg mÿ tag tó ja nê?” he ag tóg.

⁸ Ky tóg ag mÿ: “hÿ,” he mÿ. “Tag tó ja ti nÿ, âjag mÿ, âjag tÿ to jykren sór tÿ nÿtÿn ky. Hă ky tóg âjag mÿ: “ha fi fón ge,” he ja nÿ. Hă ra Topê tóg tag han ja tÿ nÿ, ti tÿ nén kar han ve ki. ⁹ Hă ky sóg âjag mÿ ke mÿ. Âjag tÿ âjag prÿ fi fón ky ũ fi tÿ prÿg măn ky âjag prÿ tÿ fi vê sir, ha mẽ. Âjag tÿ fi tÿ ũ mré nÿ tugrÿn fi fón ky tag hă ne păgsi nÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁰ Ky tóg ti mré mÿ tÿ ag mÿ e tÿ, ti vÿ tag, hă ky ag tóg ti mÿ: “ă tÿ ge ky tóg tÿ ũ nÿ, êg prÿg ky,” he mÿ. “Êg tÿ êg prÿ fi fón sór mÿ ra fi fón tÿ nÿn ky tóg vênh mÿ nÿ, ky êg hÿn prÿg sór ke tÿ nÿ,” he ag tóg.

¹¹ Ky tóg ag mÿ: “ũn pipir ag tóg tag han ke mÿ,” he mÿ. “Topê tóg ũ ag mÿ: ha prÿg tÿg, henh ke mÿ, ên ag hă vÿ prÿg ke tÿ nÿ. ¹² Ũ ag tóg kurÿ nÿtÿ, ag mur mÿ kă. Ky ũ ag tóg kurÿ nÿtÿ gé, ag tÿ ag grăfy kym ky. Ky ũ ag tóg kurÿ ri ke nÿtÿ gé, ag tÿ Topê to jykren ky, ag tÿ ũ tÿ kănhkă

tá nÿ ên tugrÿn prÿg sór tÿ nÿtÿn ky. Ũ tÿ to jykren mÿ ên jé to jykren,” he tóg.

Jesus tÿ gÿr ag to há nÿ

(*Mc 10.13-16; Lc 18.15-17*)

¹³ Ky fag tóg gÿr taſi kămÿ mÿ, ti tÿ ti nÿgé tÿ ag mẽ jé, ti tÿ ag to Topê mré vÿ jé. Ky *Jesus* mré mÿ tÿ ag tóg fag to jÿ mÿ. ¹⁴ Hă ra *Jesus* tóg ag mÿ: “vÿ tÿg nÿ, gÿr ag mÿ. Gÿr fag tÿ iso kămÿ kămêg tÿg nÿ,” he mÿ. “Ũ tÿ ge hă vÿ ũ tÿ kănhkă tá nÿ ên tÿ tÿ pă'i nÿ ên krêm nÿtÿ nÿ,” he tóg. ¹⁵ Ky tóg ag mẽgmê kăn mÿ sir, ti nÿgé tÿ. Fag mẽgmê kăn kar ky tóg tá kăkutê mÿ sir.

Kyrÿ riko kăme

(*Mc 10.17-31; Lc 18.18-30*)

¹⁶ Hă ra văhă ũ tóg ti tá jun ky ti mÿ: “*Senhor*, há ă tóg jê,” he mÿ. “Sÿ inh rÿr krÿg ja tÿ venh há tóg tÿ. Isÿ ve jé inh hÿn vÿjykre há tÿ ne han ke mÿ?” he tóg.

¹⁷ Ky *Jesus* tóg ti mÿ: “ă tÿ ne jé inh ki vÿjykre há jêmê sór nê?” he mÿ. “Ũn pir tóg há nÿ, ha mẽ. Topê tÿ êg jyvên ên ki króm nÿ,” he tóg.

¹⁸ Ky tóg ti mÿ: “ti tÿ êg jyvên tÿ hê nê?” he mÿ. Ky *Jesus* tóg: “tag hă vê, ha mẽ: ũ tén tÿg nÿ, ă prÿ tÿ fi mré nÿ tÿg nÿ, nén ũ péju tÿg nÿ, ũ to ón tÿg nÿ, ¹⁹ ă nÿ mré ă jóg kămêg nÿ, ă régre ki rÿr há han nÿ, ă tÿ vênh ki rÿr há han ri ke han nÿ, ă régre ki,” he tóg.

²⁰ Ky kyrÿ tóg: “tag kar ki sóg króm tÿ, ky ne nÿ hÿn ver inh mÿ tÿ tÿ?” he mÿ. ²¹ Ky *Jesus* tóg: “ă tÿ vÿjykre há han sór ky ă tÿ văm kăn tÿg,” he mÿ. “Ky ũn jagtar ag mÿ vin, jănkamy ti, ky ă tóg kănhkă tá tÿ mág nÿ sir. Kar kătÿg nÿ, ă tÿ inh mré tÿg jé,” he tóg. ²² Kyrÿ ên tÿ ti vÿ tag mẽ ky tóg fe kaj han ky tÿ mÿ sir. Ti tÿ vÿ e nÿtÿ, hă ky tóg ti mÿ vênh mÿ tÿ.

²³ Ky *Jesus* tóg ti mré mÿ tÿ ag mÿ: “sÿ ke há vê. Jagy pē ti nÿ, ũn riko tÿ Topê tÿ tÿ êg pă'i nÿ venh ke ti,” he

mũ. ²⁴ “Kāvāru pānī sór vỹ préj nor fín kutē tũ nĩgtĩ m̄yr. Ti tỹ fín kutē há nĩ ra tóg há tĩ vē, ũn riko tỹ Topē tỹ tỹ ěg pā'i nĩ venh ke ti,” he tóg.

²⁵ K̄y tóg ti mré mũ tĩ ag m̄y e tí, ti vĩ tag. K̄y ag tóg to kanē jur mũ. “K̄y ũ h̄yn kren ke tũ nĩ,” he ag tóg. ²⁶ K̄y *Jesus* tóg ag ki ěvānh mũ, k̄y tóg ag m̄y: “ěprā ke ag vỹ vēsóg ki tá jun ke tũ nĩ,” he mũ. “Topē há tóg ājag tỹ tá jun han ki kanhró nĩ, ti tỹ nén ũ kar tỹ hē ri ken há n̄n k̄y,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁷ K̄y *Pedro* tóg ti m̄y: “ha vé, nén kar ré k̄y ěg mũ mũ, ā mré. Tag to ěg h̄yn ne venh ke mũ?” he mũ.

²⁸ K̄y *Jesus* tóg: “s̄y ke há vē,” he mũ. “Inh mré ājag tóg mũ mũ. Tỹ sóg ěprā ke fi kósín nĩ. Kejēn sóg inh nĩgja kri n̄nh mũ, is̄y vēnh kar jykre tugn̄m jé. S̄invĩ inh n̄nh mũ, kurā ěn k̄a. K̄y ājag tóg ājag nĩgja kri n̄gnĩ k̄y n̄yt̄nh mũ gé, nĩgja tỹ 12 (ke) kri, ājag tỹ *povo* tỹ *Israel* tỹ 12 (ke) ag jykre tugn̄m jé,” he tóg. ²⁹ “Jó ũ tóg isugr̄n ti jamā ré k̄y tí mũ, ti k̄ake, ti jāvy, ti ve, ti panh, ti m̄ynh, ti jap̄y ré k̄y tóg tí mũ, inh jykre tugr̄n. ěn vỹ tóg vēnh kato ti tỹ ěprā ré k̄y t̄jg ja ěn e ri ke venh ke mũ, tag ki, ěprā. K̄y tóg r̄r kr̄y ja tũ ěn venh ke mũ gé,” he tóg. ³⁰ “Jāvo tag ki ũn mág ũ ag k̄āsir n̄yt̄nh ke vē, tá tére k̄y, k̄y tag ki ũn k̄āsir ũ ag tỹ tỹ ũn mág n̄yt̄nh ke vē, tá tỹ pā'i n̄yt̄nh ke vē,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ ag m̄y kanhk̄a jykre to vē.

20

Uva ki rānhrāj tĩ ag

¹ K̄y *Jesus* tóg ag m̄y: “Topē tỹ tỹ ěg pā'i nĩ vỹ *patrāo* tỹ ti *camarada* jāvānh ri ke nĩ,” he mũ. “Kusā ki 6 *horas* ki tóg, ag jāvānh tí mũ, ag tỹ ti jakré tỹ *uva* ki r̄r jé. ² K̄y tóg ũ ag ve k̄y ag mré vēnh rānhrāj kaja to jykren mũ, há vỹ: jānkamy pir, he mũ, *por dia* kaja ti. K̄y tóg ag m̄y: “ha ki r̄r m̄jěg,” he mũ sir. ³ K̄y ag tóg mũ mũ. Óra tāgtũ tũg k̄y, 9

horas ki tóg t̄jg m̄n mũ, ũ ag jāvānh jé. Véké ag tóg ěmā kaju tá n̄yt̄i. ⁴ K̄y tóg ag m̄y: “inh m̄y inh jakré ki r̄r m̄jěg,” he mũ gé. “Kajām jé sóg ke mũ,” he tóg. ⁵ K̄y ag tóg mũ mũ.

Óra tāgtũ ũ tũg k̄y, *meio dia* ki tóg ũ ag jāvānh t̄jg m̄n mũ, kar k̄y tóg 3 *horas* ki t̄jg m̄n mũ gé. Ag ve k̄y tóg ag m̄y ke mũ gé, k̄y ag tóg mũ mũ gé, ti jakré ki r̄r jé. ⁶ Vāhā tóg rākānh mũ sir. 5 *horas* ki t̄jg m̄n k̄y tóg ũ ag vég mũ gé, k̄y tóg ag m̄y: “ājag tỹ ne jé rānhrāj tũ nĩ nē?” he mũ. “Kurā kar ki ājag tóg tag ki n̄yt̄i, ājag rānhrāj tũ ra,” he tóg ag m̄y. ⁷ K̄y ag tóg: “hā ra ũ tóg ěg m̄y: ha inh rānhrāj han, he ja tũ nĩ,” he mũ. K̄y tóg: “ha inh jakré ki r̄r m̄jěg ge,” he mũ sir. K̄y ag tóg mũ mũ gé.

⁸ Rāké ra 6 *horas* ki *patrāo* ěn tóg ti tũ ki r̄r tí m̄y: “ha ag jé pr̄e,” he mũ. “Ag m̄y ti kaja ti n̄m. ũn tỹ rākānh k̄y kāmũ mũ ag m̄y n̄m vén, kar k̄y ũ tỹ kusāg ki kāmũ mũ ag m̄y n̄m r̄en,” he tóg.

⁹ K̄y ũ tỹ rākānh k̄y junjun mũ ag vỹ ag tũ kaja ti m̄g mũ, há vỹ: jānkamy pir, he mũ. Ag rānhrāj s̄i ra ag tóg *por dia* kaja vég mũ sir. ¹⁰ K̄y ũ tỹ kusāg ki rānhrāj mũ ag tóg: “tĩ h̄yn ěg m̄y tí kaja k̄āfór n̄m ke mũ, ěg tỹ kurā kar ki rānhrāj k̄y,” he mũ, to jykren k̄y. Hā ra tóg ag m̄y jānkamy pir ěn n̄m mũ gé sir, *por dia* kaja ěn. ¹¹ K̄y ag tóg ag *patrāo* ti to jũ mũ. ¹² K̄y ag tóg ti m̄y: “kurā kar ki ěg tóg rānhrāj m̄yr, to ěg ron, ti r̄y jagy ra ěg tóg to krónh ke ja tũ nĩ. Jāvo tag ag vỹ óra pir há ki rānhrāj, há ra ā tóg ag m̄y ěg kaja ri ke n̄m,” he ag tóg, ag *patrāo* m̄y.

¹³ K̄y tóg ag k̄a m̄i ũ m̄y: “s̄y ā ki kygnē pijé,” he mũ. “Inh mré ā tóg jānkamy pir to jykren ja nĩ, há k̄y sóg ā m̄y n̄m mũ. ¹⁴ K̄y ā tũ m̄n k̄y t̄jg. Hā ra sóg ag m̄y n̄m sór mũ gé, s̄y ā m̄y n̄m ja ěn ri ke. ¹⁵ Is̄u vē m̄yr, jānkamy ti, k̄y sóg s̄y tỹ n̄n han sór mũ ěn han mũ. Hā ra ā tóg jũ mũ,

isÿ ag mÿ vÿ há han to,” he tóg ti mÿ, *patrão* ti.

¹⁶ Hã kÿ êgno tá kãmũ mũ ag vÿ ùn kãmũ vén mũ ag ri ke nÿtĩnh mũ, tâpÿ kÿ, jãvo ùn kãmũ vén mũ ag vÿ êgno tá kãmũ mũ ag ri ke nÿtĩnh mũ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ ti ter ke tó mãn
(*Mc 10.32-34; Lc 18.31-34*)

¹⁷ Kÿ *Jesus* tóg *Jerusalém* ra tí mũ. Kÿ tóg vÿrmÿ ù tÿ 12 (ke) ên ag mré vémén mũ, êpÿ jagma mũn kÿ. ¹⁸ “Ha vé,” he tóg, “*Jerusalém* ra êg tóg mũ mũ. Êpÿ ke fi kósín ên vÿ jagtar ke mũ. Ình hã vè. Topè tũ to pã'i ag tóg ag tÿ isÿ nén han sór mũ ên han ke mũ, Topè vÿ to êg kanhrân tí ag ke gé. Ag tÿ iso: “ter jé tóg ke mũ,” henh ke vè. ¹⁹ Kÿ ag tóg fóg ag mÿ ình fêg ke mũ sir, ên ag tÿ iso é he jé, ag tÿ ình mrânmrân jé, ag tÿ ka to isa jé. Kurã tâgtũ ki sóg hã ra rÿr mãn ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ùn régre ag tÿ tÿ ùn mág nÿtĩ sór
(*Mc 10.35-45*)

²⁰ Kÿ *Zebedeu* krê ag mÿnh fi tóg *Jesus* venh kãtĩ mũ, fi krê ag mré. Kÿ fi tóg ti krêm mũg ke mũ. ²¹ Kÿ tóg fi mÿ: “ã tÿ ne to vÿ sór nê?” he mũ. Kÿ fi tóg: “kejên ã tóg tÿ pã'i mág ình mũ, kÿ tóg ình krê tag ag tÿ ã rã hã nÿtĩnh há tí, ag tÿ ã mré tÿ pã'i mág nÿtĩ jé,” he mũ.

²² Kÿ *Jesus* tóg fi krê ag mÿ: “ãjag tÿ nén to vÿ mũ ki kagtũg ãjag tóg nÿtĩ,” he mũ. “Jagy ti nÿ. ãjag mÿ ình ri kén jagtar sór mũ'? ãjag mÿ tovãnh ke tũ nÿ'?” he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ: “hÿ, tovãnh ke tũ êg nÿ,” he mũ. ²³ Kÿ tóg: “hÿ, jagtar jé ãjag tóg ke mũ, ình ri kén,” he mũ. “Hã ra isũ tũ vè, sÿ ãjag tÿ pã'i han ke ti. Topè tÿ ùn mÿ: “há tí rã hã nÿtĩ,” he mũ ên ag hã vÿ ình rã hã nÿtĩnh ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁴ Hã ra ù tÿ 10 ag tóg mēg mũ, ùn régre ag tÿ *Jesus* mÿ tag to vÿ ja ti. Kÿ ag tóg ag to jũ mũ. ²⁵ Hã ra *Jesus* tóg ag jé prér kãn kÿ ag mÿ: “fóg ag pã'i

ag jÿkre ki kanhró ãjag tóg nÿtĩ,” he mũ. “Vènh kar jēgnēg ag tóg tí mÿr, kÿ ag mág ag tóg vènh kar mÿ: “gem nÿ, ge tũg nÿ,” he tí, vÿ tar han kÿ.

²⁶ Ag ri ke han tũg nÿ. ãjag mÿ tÿ ùn mág nÿtĩ sór mũ'? Kÿ tÿ jagnē *camarada* ri ke nÿtĩm nÿ, jagnē tũ ki rÿr kÿ. ²⁷ ãjag mÿ tÿ pã'i nÿtĩ sór mũ'? Kÿ tÿ jagnē krēm ke nÿtĩm nÿ, tÿ ùn kãsir nÿtĩm nÿ. ²⁸ Hã kÿ sóg *camarada* tũ nÿ gé. Sÿ tÿ *camarada* nÿ jé sóg kãtĩg, sÿ ãjag mré rãnrãj jé. Hã kÿ sóg vènh kar jagfy ter ke mũ, sÿ ag krenkren han jé. Tÿ sóg êpÿrã ke fi kósín nÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ ùn kyvó ag tÿ há' he
(*Mc 10.46-52; Lc 18.35-43*)

²⁹ Hã ki ag tóg *Jerusalém* ra mũ mũ. Kejên ag tóg êmã tÿ *Jericó* fÿn rãm kÿ tá pa mũ, hã ra ù tÿ hên ri ke ag tóg *Jesus* nón mũ mũ. ³⁰ Hã ra ùn kyvó ag tóg êpÿrã kri nÿgnÿ kÿ nÿtĩ nÿ, ùn régre ag. Vãhã ag tóg *Jesus* tÿ jagma tũg mēg mũ. Kÿ ag tóg ti jé prér mũ. “!..*Senhor*..!” he ag tóg. “!..*Davi* krê'krê', êg jagãgtãn ra..!” he ag tóg. ³¹ Kÿ ag tóg ag to jũgũ mũ, ti nón mũ ù ag. “Mē kã nÿtĩ,” he ag tóg mũ. Hã ra ag tóg prér mãn', prér mãn' he mũ, jamã há ra. “!..*Senhor*, *Davi* krê'krê', êg jagãgtãn ra..!” he ag tóg mũ.

³² Kÿ *Jesus* tóg krÿg he mũ, kÿ tóg ag mÿ: “ne to ãjag vÿ, sÿ ãjag mÿ han jé?” he mũ. ³³ Kÿ ag tóg: “êg tÿ venh há tóg tí,” he mũ. ³⁴ Kÿ *Jesus* tóg ag jagãgtãn kÿ ag kanē mēgmēg mũ sir. Kÿ ag tóg êvãnh há' he mũ sir. Ti nón ag tóg mũ mũ sir.

21

Jesus tÿ Jerusalém tá jun
(*Mc 11.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19*)

¹ Ag mũn kÿ ag tóg *Jerusalém* to hã junjun mũ, êmã tÿ *Betfagé* tá, krÿ tÿ *Oliveiras* tá. Kÿ *Jesus* tóg ùn régre ag mÿ: ² “êmã ên ra mũjēg, êg jo êmã nÿ ên ra,” he mũ. “Tá ãjag tóg *burrica*

fi venh mũ. Se kÿ fi jê. Fi kósın vÿ fi mré jê nĩ. Ên fi kavãn kÿ fi pére kãmũm nĩ. ³ Hên ri ke mũn ag tóg ãjag mÿ vĩ sór mũ, fi to. Kÿ ag mÿ: “êg *Senhor* vÿ fi ve sĩ han sór mũ. Kãnmar tóg fi jênê mân mũ,” hem nĩ,” he tóg.

⁴ Hã ra tag tóg rãn kÿ nĩ gé, ha mẽ. ⁵ “*Sĩão* tá ke fag mÿ: “ha vê, ãjag pã'i mág tóg ãjag ki jun ke mũ,” hem nĩ. Vênh kar to tóg fe há nĩ, jũ vãn nĩn kÿ, ãjag *Senhor* ti. *Burrica* kri tóg nĩ nĩ, fi kósın kri, êg tu tĩ ên fi kósın kri mÿr,” he tóg, Topê vĩ tÿ rãn kÿ nĩ ki.

⁶ Kÿ ag tóg *burrica* fi to mũ mũ sir. ⁷ Fi pére ag tóg kãmũ mũ, fi kósın mré. Kÿ ag tóg ag kur tÿ fi kri vãm mũ, kÿ tóg kri nĩ mũ. ⁸ Kÿ vênh e ên ag tóg ag kur tÿ êpÿr kri kugjén mũ. Kÿ ù ag tóg ka féj kre kÿ êpÿr kri vãm mũ sir. Ag tÿ ti jamĩn sĩnvĩ han sór vê. ⁹ Kÿ ù ag tóg ti jãmĩ mũ mũ, jo ù ag tóg ti nón mũ mũ. Ên ag tóg pÿnprêr mũ sir. “!..*Viva, Davi* krê'krê..!” he ag tóg mũ. “!..*Sér* tóg tĩ, pã'i vÿ êg tá jun, êg Pã'i mág tÿ ti jênên kÿ..! !..Topê tá tóg kãtĩg, ù tÿ kynhmÿ nĩ ên tá, *viva..!*“ he ag tóg, pÿnprêr kÿ.

¹⁰ Hã ki ag tóg *Jerusalém* tá junjun mũ. Kÿ tá ke kar ag vÿ ti venh kãmũ mũ. Ag mÿ tóg e tĩ, kÿ ag tóg ti to: “ũ nê?” he mũ. ¹¹ Kÿ ag tóg ag mÿ: “Topê vĩ tó tĩ ên vê,” he mũ. “*Jesus* vê, *Nazaré* tá ke ên vê, *Galiléia* tá ke ên,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tÿ Topê ãn tá ag pan

(*Mc 11.15-19; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22*)

¹² Kÿ *Jesus* tóg Topê ãn jÿ ró kã ra rã mũ. Hã ra ag tóg tá ag *bodega* han ja nĩ. *Jãnkamy trocar* he tĩ ag tóg tá nÿtĩ gé. Kÿ tóg ag pan kãn mũ sir, nén vêne he tĩ ag, nén kũpra he tĩ ag ke gé. Ag tÿ nén tÿ kri vin jafã tÿ tóg vyryn ke mũ sir, sórãg vêne he tĩ ag nĩgnĩ jafã tÿ ke gé. ¹³ Ag mÿ tóg: “Topê vĩ rá to jÿkrén nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Inh ãn jĩi vÿ tÿ Topê

mré vĩ jafã nĩ, he tóg, Topê vĩ rá ki. Hã ra ãjag tóg Topê mré vĩ jafã tag krêm nén kar pigju mũgtĩ, kÿ tóg tÿ *bandido* ag jamã ri ke nĩ ha,” he tóg. Ag pan kÿ tóg ke mũ, *Jesus* ti.

¹⁴ Kÿ ùn kyvó ag tóg ti tá junjun mũ sir, ùn kãnhrĩ ag ke gé, ti tÿ Topê ãn krêm jê ra. Kÿ tóg ag tÿ há' he kãn mũ sir.

¹⁵ Hã ra Topê tũ ki rĩr tĩ ag tóg tá nÿtĩ, Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ag ke gé. Tĩ tÿ ag tÿ há' he vég ag tóg mũ. Gĩr ag vĩ mẽg ag tóg mũ gé. Topê ãn krêm ag tóg nÿtĩ, gĩr ag, kÿ ag tóg *Jesus* mÿ pÿnprêr mũ. “!..*Viva, Davi* krê'krê..!” he ag tóg mũ, pÿnprêr kÿ. Kÿ pã'i ag tóg ti to jũgũ mũ. ¹⁶ Hã kÿ ag tóg ti mÿ: “ã mÿ ag pÿnprêr mẽg tũ?” he mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “hã ra Topê vĩ rá to jÿkrén nĩ,” he mũ. “Ûn kãsir ag vÿ iso vĩ há han tĩ. Ûn pafa tĩ ag vÿ inh mÿ vĩ há han tĩ. Á hã ne tag han', ùn kãsir ag tÿ inh mÿ vĩ há han jé, he tóg, Topê vĩ tÿ rãn kÿ nĩ ki,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁷ Tag tó kar kÿ tóg ag ré kÿ tĩ mũ sir. Êmã ên tá tóg kãkutê mũ, êmã tÿ *Betfagé* ra tĩg jé. Tá tóg sir nũr mũ.

Ka tÿ figueira tóg

(*Mc 11.12-14, 20-24*)

¹⁸ Tÿ vaj kÿ kusãg ki tóg êmã ra tĩg mân mũ. Tĩ tĩg kÿ tóg kókĩr mũ. ¹⁹ Kÿ tóg ka tÿ *figueira* vég mũ sir, kÿ tóg ra tĩ mũ, ti kanê ko jé. Hã ra tóg kanê tũ jê. Féj tãvĩ tóg jê, kÿ tóg ti mÿ vĩ mũ. “Kanên mân ke tũ ã nĩ ha,” he tóg mũ. Kÿ tóg tóg mũ sir vêsÿmér, ka ti. ²⁰ Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg vég mũ sir, kÿ tóg ag mÿ e tĩ. “Vêsÿmér tóg tóg ja nĩ. Tĩ hê ri ké?” he ag tóg.

²¹ Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “Inh ri ke han jé ãjag tóg ke mũ. Isÿ ka tÿ *figueira* mÿ: “tóg ra,” hen kÿ tóg tóg ja nĩ. Inh vĩ tag ri ke han jé ãjag tóg ke mũ, ãjag tÿ inh ki ge há han kÿ. Hã ra to: “Topê mÿ inh vĩ mẽg mũ vÿ?” he

tũg nĩ. “Hỹ mỹ vỹ?” he tũg nĩ. Kĩ ãjag tỹ kejẽn pãnõnh mỹ: “ha kutẽ, goj nig mág ki,” hen kĩ tóg kutẽnh mũ, ãjag tỹ ti kutẽnh ke to: “hỹ mỹ vỹ?” he tũ nĩn kĩ. ²² Kĩ ãjag tỹ Topẽ mỹ nén ù to vĩn kĩ to: “han jé tóg ke mũ,” hem nĩ. Kĩ tóg ãjag mỹ han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Jesus tỹ ù tỹ ti jẽnẽg mũ tó tũg
(Mc 11.27-33; Lc 20.1-8)*

²³ Kĩ tóg ẽmã tá jun kĩ Topẽ ìn kã ra rã mãn mũ sir. Kĩ Topẽ tũ to pã'i ag vỹ ti to kãmũ mũ, kófa ag mré hã. Kĩ ag tóg ti mỹ: “ù nỹ ã mỹ: tag han nĩ, hé? ù nỹ ã jẽnẽ?” he mũ.

²⁴ Kĩ *Jesus* tóg: “ãjag ki sóg jẽmẽnh ke mũ gé, vẽn kato,” he mũ. “ãjag tỹ ình mỹ tó há han kĩ sóg ãjag mỹ ù tỹ ình jẽnẽg mũ tónh ke mũ gé,” he tóg. ²⁵ “*João* vỹ ag kygpég tí ja nĩgtĩ. Kĩ ti mỹ kanhkã tá vỹjyre han ja nĩgtĩ', ẽprã vỹjyre vó? ù nỹ ti jẽnẽ?” he tóg.

Kĩ ag tóg ti vỹ to jykrén mũ jagnẽ mré. “Èg tỹ ti mỹ: Topẽ tỹ ti jẽnẽ ja vẽ, hen kĩ tóg ẽg mỹ: kĩ ãjag tỹ ne jé ti vỹ kri fig tũ nĩ nẽ? henh ke mũ. ²⁶ Èg tỹ hã ra ti mỹ: ẽprã ke jykre ja vẽ, hen kĩ ẽg tóg vẽn kar kato tẽ mũ sir. Vẽn kar vỹ *João* to: Topẽ vỹ tó tí pẽ ja vẽ, he tí. Kĩ ẽg tóg ag kamẽg mũ, vẽn e ẽn,” he ag tóg mũ, jagnẽ mỹ, pã'i ag. ²⁷ To jykrén kĩ ag tóg *Jesus* mỹ: “ẽg pijẽ *João* jykre ki kanhró nỹtĩ',” he mũ. Ón kĩ ag tóg ke mũ. Kĩ tóg ag mỹ: “kĩ sóg ãjag mỹ tónh ke tũ nĩ gé, ù tỹ ình jẽnẽg mũ ti,” he mũ.

Ûn krẽ régre kãme

²⁸ Kĩ tóg ag kanhrãn kĩ ag mỹ: “tag to jykrén nĩ, ha mẽ,” he mũ sir. “Û tóg kósìn régre nĩ. Kejẽn tóg ùn sanh mỹ: “ình kósìn, ùri ình jakré tugnỹm tĩg,” he mũ. ²⁹ Kĩ tóg ti panh ti mỹ: “vó,” he mũ. Kar kĩ tóg to jykrén mãn kĩ tí mũ sir, ẽpỹ ra. ³⁰ Kĩ ti panh tóg ti jãvy mỹ ke mũ gé sir. “Ûri ình jakré tugnỹm tĩg,” he

tóg mũ gé. Kĩ ti jãvy tóg: “he,” he mũ, ti panh ti mỹ. Hã ra tóg tí tũ nĩ. ³¹ Kĩ ù tỹ hẽ nỹ ti panh vỹ ki króm hỹn?” he mũ. Kĩ ag tóg ti mỹ: “ùn sanh ti,” he mũ. Kĩ *Jesus* tóg “hỹ, hã vẽ,” he mũ. “Hã kĩ sóg ãjag mỹ ke mũ. Û tỹ *governo* mỹ jãnkamy mág tí ù ag vỹ Topẽ vỹ mranh, hã ra ag tóg to jykrén mãn kĩ ag jykre kórég tovãnh. Kĩ ùn mén tũ ù fag vỹ fag jykre kórég tovãnh gé. Hã kĩ ag tóg Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ venh ke mũ, fag ke gé. Tĩ kósìn sanh ri ke ag hã vẽ. Ag jãvo ãjag tóg kanhkã venh ke tũ nĩ, ãjag tỹ ón kĩ Topẽ mỹ: he, he mũ ra. ³² *João* vỹ ãjag mỹ Topẽ vỹ tó ja nĩgtĩ, ãjag tỹ ti jykre kuryj jagma mũ jé. Hã ra ãjag tóg ti vỹ kri nĩm ja tũ nĩ. ãjag jãvo ù tỹ *governo* mỹ jãnkamy mág tí ag vỹ ti vỹ kri fi ja nĩ, ùn mén tũ fag ke gé. Tag ve ãjag mỹr. Ge ra ãjag tóg ãjag jykre tovãnh tũ nĩ. *João* vỹ kri nĩm tũ ãjag nĩ,” he tóg.

*Ûn camarada kórég ag
(Mc 12.1-12; Lc 20.9-19)*

³³ “Sỹ ãjag mỹ ãjag tỹ Topẽ tovãnh kãmén mãn ke vẽ, ha mẽ,” he tóg mũ. “Kejẽn ù tóg nĩgtĩ. *Uva* kré tóg nĩgtĩ, tỹ *vinho* han jafã ẽn. Tĩ jakré to tóg rón mũ. Kĩ tóg kũm kĩ *uva* jẽgmĩ jafã han mũ. Kĩ tóg ki pãjó han mũ gé. Kĩ tóg ù tỹ ki rĩr tí ag mỹ tovãnh mũ, ag tỹ ti mré ti kanẽ vẽn kãpãm jé. Kĩ tóg tí mũ, ga ù ra. ³⁴ Tĩ kanẽn kĩ tóg ti *camarada* ag jẽgnẽg mũ, ag tỹ ag mỹ ti tũ vin jé, *uva* kanẽ ti. ³⁵ Hã ra ag tóg ag vóg kónãn mũ sir. Û mrãnmrãn ag tóg mũ, ù tén ag tóg mũ, ù pin ag tóg mũ, pó tỹ. ³⁶ Kĩ tóg ag mỹ ti *camarada* ù ag jẽgnẽ mãn mũ gé sir, ùn e ag sir, hã ra ag tóg ag vóg kónãn kãn mũ gé. ³⁷ Vãhã tóg ag mỹ ti kósìn jẽnẽg mũ. “Ag hỹn tí kamẽg mũ, ình kósìn tí,” he tóg, hã kĩ tóg tí jẽnẽg mũ. ³⁸ Kĩ ag tóg tí kósìn tí ve kĩ jagnẽ mỹ: “kejẽn ẽkré tag vỹ tỹ ti tũ nỹnh ke mũ,” he mũ. “Mũ nỹ, tí tén nỹ, tí tũ tag tỹ tỹ ẽg tũ nỹn jé,” he ag tóg mũ, *patrão*

kósin to. ³⁹ Kÿ ag tóg ti kãgmĩg mũ sir. Ró pãte ag tóg ti tén kÿ ti fón mũ sir.

⁴⁰ Kejën ag *patrão* vÿ kãtĩg ke mũ, ù tÿ nén krãn ja ãn ti. Kÿn hÿn hẽ ri kenh mũ, ti *camarada* ag tÿ?“ he tóg, *Jesus* ti. ⁴¹ Kÿ ag tóg ti mÿ: “vẽjykre pãno han ag tóg mũ mÿr,” he mũ. “Ag kãgtén jé tóg ke mũ, jũ kÿ, ag *patrão* ti, kÿ tóg *uva* kré ãn tÿ ù mÿ tovãnh ke mũ, ag tÿ ti mré vãnh kãpãm jé, ti kanẽ ti,” he ag tóg, *Jesus* mÿ.

⁴² Kÿ tóg ag mÿ: “hÿ,” he mũ. “Kÿ Topẽ vÿ rá tag to jykrén nĩ gé, ha mẽ: “pó tÿ ãn han jafã fón ag tóg, pó tÿ ãn han tĩ ag. Ag mÿ tóg kórég ja nĩ. Hã ra Topẽ tóg hã tÿ ãn nũna han mũ. Ëg *Senhor* mág tÿ há vẽ mÿr, hã kÿ tóg ãg mÿ e tĩ,” he ja tóg nĩ, Topẽ vÿ rá ki,” he tóg, *Jesus* ti.

⁴³ “Hã kÿ sóg ãjag mÿ: ãjag tÿ Topẽ tÿ tÿ ãg pã'i nĩ venh ke vẽ vẽ, hã ra ãjag tóg venh ke tũ nĩ,” he mũ. “Û ag hã vÿ venh ke mũ, *povo* ù ag, ag tÿ ãn vÿ kri fi kÿ,” he tóg. ⁴⁴ “Û tÿ hẽn ri ke ag vÿ pó tag kri vár ke mũ, kÿ ag tóg tũ' henh ke mũ. Kÿ pó tag vÿ ù tÿ hẽn ri ke ag kri kutẽnh ke mũ gé, kÿ tóg ag tÿ tũ' he kãn mũ,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tÿ ãg tÿ ti ki rá tũ tugrĩn nũgme ki vár ke tón hã vẽ.

⁴⁵ Kÿ pã'i ag tóg vãhã *Jesus* vÿ tag mẽ kÿ to jykrén mũ. “Ëg hã to tóg: *uva* ki rĩr tĩ kórég ag, he ja nĩ,” he ag tóg mũ sir. ⁴⁶ Hã kÿ ag tóg ti se sór mũ. Hã ra ag tóg vãnh e ãn kamẽg mũ, ag tÿ *Jesus* to: “Topẽ vÿ tó tĩ pẽ vẽ,” hen kÿ.

22

Vãnh prũg kãme
(Lc 14.15-24)

¹ Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “Topẽ tÿ tÿ ãg pã'i nĩ vÿ ge nĩ, ha mẽ,” he mãn mũ. ² “Pã'i mág ri ke ti nĩ. Ti kósin prũg ken kÿ tóg to fénhta mág han sór mũ. ³ Hã kÿ tóg vãnh kar mÿ vãnh vÿ jẽnẽg mũ. Hã ra ag tóg kãmũ sór tũ nĩ. ⁴ Kÿ tóg: “hẽn ri ke mũn ag

mẽ há han tũ nĩ, ti kurã ti,” he mũ. Kÿ tóg ag mÿ vãnh vÿ jẽnẽ mãn mũ, ag mÿ: “Ûri ke vẽ,” he jé.

⁵ Ge ra ag tóg kãmũ sór tũ nĩ. Û tóg ti japÿ ra tĩ mũ, jó ù tóg ti tÿ nén han sór mũ nón tĩ mũ gé, pã'i ãn to é he kÿ. ⁶ Û ag tóg ti tÿ ãn jẽnẽg mũ ag kugmĩ kÿ ag vóg kónãn mũ. Û ag kãgtén ag tóg mũ sir, mÿr, ha mẽ.

⁷ Kÿ pã'i mág tóg ag to jũ mũ. Kÿ tóg ti porisa ag jẽgnẽ kÿ ag kãgtén mũ gé sir, ù tÿ ti to é he mũ ãn ag. Ag ãn kugprũg ag tóg mũ sir. ⁸ Kÿ tóg ti tũ ag mÿ: “inh fénhta vÿ kar kÿ nĩ ha,” he mũ. “Hã ra ag tóg kãmũ jãvãnh nÿtĩ, ag jykre kórég nÿtĩn kÿ.

⁹ Ha ãpÿ ra mũjẽg, ãmĩn vãnh kãpóv ja ra ke gé. ãjag tÿ ù ve kÿ ti mÿ ãn fénhta ti tóg nĩ,” he tóg, pã'i mág ti. ¹⁰ Kÿ ag tóg mũ mũ sir. Vãnh kar mÿ ag tóg tóg mũ, ãn jykre há ag mÿ, ãn jykre kórég ag mÿ ke gé. Hã kÿ tóg fór mũ sir, *clube* ti.

¹¹ Kÿ pã'i mág tóg kãrã mũ sir, ag vigve jé. Kÿ ù tóg tá jẽ nĩ, hã ra tóg fénhta to kur tu tũ nĩ. ¹² Kÿ tóg ti mÿ: “isÿ ã mÿ fénhta to kur nĩm mũ ra ã tóg tu tũ nĩ, vÿ,” he mũ. “ã hã ne tóg ã kur pẽ tu sór mũ', ãn fénhta ki',” he tóg. Hã ra tóg vÿ tũ nĩ sir. ¹³ Kÿ tóg: “ti mrĩnh ra, ti pẽn, ti nĩgẽ. Re tá ti fón,” he mũ. Re tán kuty nĩ. Tá ag tóg jagtar tĩ. Ag jã tÿ ag tóg gángán ke tĩ sir, vẽso jũgũ kÿ. ¹⁴ Ge ti nĩ. Û tÿ hẽn ri ke tóg mẽgmẽg mũ, hã ra tóg pipir nÿtĩ, ãn kuprẽg kÿ nÿtĩ ag, ù tÿ to jykrén há han mũ ag,” he tóg, *Jesus* ti.

Ag tÿ imposto to ti ki jẽmẽ
(Mc 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Kÿ pã'i ag tóg jagnẽ mÿ: “ti vÿ tÿ hẽ to ãg hÿn ti senh mũ?“ he mũ. ¹⁶ Kÿ ag tóg *Jesus* to ù ag jẽgnẽg mũ, pã'i mág tÿ *Herodes* mré ke ù ag mré hã, ag tÿ ón kÿ ti ki jẽmẽ jé. “*Senhor*,” he ag tóg mũ. “ã jykre kurÿj nĩn kÿ ã tóg, Topẽ to ãpÿ ki ãg kanhrãn há han tĩ. Û tÿ vÿjykre há hã han ve ra ã tóg, ti jykre ki kanhró

kar nĩ. ¹⁷ Hã kÿ êg mÿ ã tÿ nén to jykren mũ tóm nĩ. Mÿ há nÿ', êg tÿ *governo* mÿ *imposto* kajãm jé'? Êg mÿ hÿn ti mÿ nĩm mũ', vó mÿ vó?' he ag tóg mũ.

¹⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag jykre pãno ki kanhró nĩ. Hã kÿ tóg ag mÿ: "ãjag ne tóg ón kÿ inh ki jẽmẽ sór mũ'," he mũ. "Jykre régre ãjag nÿtĩ mÿr. ¹⁹ Inh mÿ jãnkamy jun, *imposto* kajãm jafã ên ti," he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ ù jun mũ sir. ²⁰ Kÿ tóg ag mÿ: "ù jiji nÿ kã nĩ, ù kãgrá nÿ kã nĩ?" he mũ. ²¹ Kÿ ag tóg ti mÿ: "pã'i mág tÿ *governo* kãgrá vë," he mũ. Kÿ tóg ag mÿ: "kÿ pã'i mág mÿ ti tũ nĩm nĩ, hã ra Topẽ mÿ ti tũ nĩm nĩ gé," he mũ sir.

²² Ag tÿ ti vĩ mẽ kÿ ti jykre tóg ag mÿ e ti sir. Kÿ ag tóg ti tovãnh kÿ mũ mũ sir.

Êg tÿ êg ter ja tá vÿn kenh ke
(Mc 12.28-34; Lc 10.25-28)

²³ Kÿ kejẽn *Saduceu* ag tóg, ón kÿ *Jesus* ki jẽmẽ sór mũ gé. Ên ag tóg: "êg ter ja tá êg vÿnvÿn kenh ke tũ nĩ, rĩr mãn ke tũ êg tóg nĩ," he tĩ. ²⁴ Kÿ ag tóg: "*Senhor*," he mũ gé. "*Moisés* tÿ êg mÿ vëjyre nĩm kÿ tóg: "ã régre tÿ krẽ tũ ra ter kÿ ã tÿ ti prũ fi tÿ prũg ke vë. ã tÿ ã régre mÿ ã krẽ han ke vë, fi ki," he ja nĩgtĩ. ²⁵ Kÿ ù tÿ jagnẽ mré pafa ja tÿ 7 (ke) vÿ nÿtĩgtĩ. Ag kãke tóg prũg mũ, hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ. Kÿ ti jãvy tóg ti tÿ prũg mũ, hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ gé. Kÿ ti jãvy ù tóg, fi tÿ prũg mũ gé sir, ²⁶ hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ gé, ti jãvy ù ke gé, hã ki ag kar vÿ, kósin tũ ra kãgter kãn mũ sir. ²⁷ Kÿ vãhã ag kar prũ fi tóg, ter mũ gé sir. ²⁸ Kÿ fag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn kÿ fi hÿn, mén tÿ 7 (ke) nĩnh mũ vë. Ag kar vÿ fi tÿ prũg ja nĩ mÿr. Hã kÿ tóg vënh mÿ nÿ, ag tÿ: "rĩr mãn jé êg tóg ke mũ," hen kÿ," he ag tóg, *Saduceu* ag, *Jesus* mÿ.

²⁹ Hã ra *Jesus* tóg: "kygnẽ ãjag huri," he mũ. "ãjag pijé Topẽ vĩ tÿ

rán kÿ nĩ ki kanhró nÿtĩ', ãjag pijé Topẽ jykre ki kanhró nÿtĩ'. ³⁰ Êg rĩnrĩr mãn kÿ êg tóg, prũg mãn ke tũ nĩ sir, kÿ fag mén mãn ke tũ nĩ gé. Topẽ tÿ jëgnẽ jafã ri ke êg nÿtĩnh mũ, kãnhkã tá.

³¹ Kÿ Topẽ vĩ rá ù to jykren nĩ, ti tÿ êg ter ja tá vÿn ke tó ti. Topẽ hã ne tÿ vëmén ja nĩ mÿr, hã kÿ tóg tag tó ja nĩ, ha mẽ. ³² "*Abraão* vÿ iso: Topẽ, he tĩ, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé," he ja tóg nĩ, Topẽ ti. Kãgter ag huri, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*. Hã ra Topẽ tóg: "tÿ inh ag Topẽ nĩ," he ja nĩgtĩ, ag kãgter kar kÿ. Hã kÿ ag tóg rĩnrĩr nÿtĩ, Topẽ tÿ tÿ ùn rĩnrĩr nÿtĩ ag hã kri ke nĩn kÿ," he tóg, *Jesus* ti. ³³ Kÿ ag tóg ti vĩ mẽg mũ sir, kÿ ti jykre tóg ag mÿ e pẽ tĩ, ti vĩ ti.

Topẽ tÿ êg jyvẽn kãfór
(Mc 12.28-34; Lc 10.25-28)

³⁴ Kÿ *Fariseu* ag tóg mẽg mũ, *Jesus* tÿ *Saduceu* ag mÿ vĩ há han ja ti, kÿ ag tÿ ti mÿ kafãn ke tóg tũ tĩ sir. ³⁵ Kÿ ag tóg ti to vënh mãn mũ sir. Kÿ Topẽ vĩ to êg kanhrãn tĩ ù tóg *Jesus* mÿ: ³⁶ "*Senhor*, Topẽ tÿ êg jyvẽn tÿ hẽ nÿ hÿn, ti tÿ êg jyvẽn kar kãfór nÿnh mũ?" he mũ. ³⁷ Kÿ *Jesus* tóg: "êg jóg mág to há távĩ nÿtĩm nĩ, ti ki ge há han nĩ, ti to jykre pir nÿtĩm nĩ," he mũ. ³⁸ "Topẽ tÿ êg jyvẽn kar kãfór hã vë. ³⁹ Kÿ ti tÿ êg jyvẽn ù tóg, hã ri ke nĩ gé, hã vÿ: ãjag régre ki rĩr há han nĩ, ãjag tÿ vënh ki rĩr há han ri ke, he mũ. ⁴⁰ Vënh jyvẽn tag vÿ vënh jyvẽn kar kãfór nÿtĩ. Régre ti nÿtĩ, Topẽ tÿ êg jyvẽn kãfór ti. Êg tÿ tag ki króm kÿ êg tóg Topẽ jykre ki króm kãn mũ," he tóg, *Jesus* ti.

Cristo tÿ tÿ Davi krẽ'krẽ nĩ ra ti kãfór nĩ, Topẽ kósin
(Mc 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ *Jesus* tóg *Fariseu* ag mÿ: ⁴² "*Cristo* to ãjag hẽ ri ke tĩ?" he mũ. "Û krẽ'krẽ nẽ hÿn?" he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ: "*Davi* krẽ'krẽ vë," he mũ. ⁴³ Kÿ tóg: "hã ra *Davi* tóg ti to: inh

Senhor, he ja nĩ, Topě kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ. Kỹ tóg: ⁴⁴ ěg jóg tỹ Topě vỹ inh *Senhor* mỹ: “nĩ ra ve, inh pėgia tá,” he ja nĩ. “Sỹ ver ā kato vāsānsān mũ ag sigsenh ke vē,” he ja tóg nĩ, Topě ti, he tóg, *Davi* ti. ⁴⁵ Hā kỹ *Davi* tóg *Cristo* to: “inh *Senhor*,” he ja nĩ. Ti tỹ tỹ ti krě'krě nĩ ra ti mỹ tỹ ti kri ke nĩnh mũ vē'?" he tóg, *Jesus* ti. ⁴⁶ Hā ra ag tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ tí, ag tỹ ti vĩ kafān sór mũ ra. Vāhā ag tóg ti ki jēmē sór mǎn tũ nĩ. Ti kamēg ag tóg mũ sir.

23

Ón kỹ Topě vĩ to ěg kanhrān tĩ ag
(*Mc 12.38-39; Lc 11.43-46; 20.45-46*)

¹ Kỹ *Jesus* tóg vyr mỹ *Fariseu* ag mré vēmén kar kỹ vāhā vėnh kar kanhrān mũ sir. Kỹ tóg ag mỹ: ² “*Moisés* vỹ ěg jóg ag kanhrān ja nĩgtĩ,” he mũ. “Ti nón Topě vĩ to ěg kanhrān tĩ ag tóg, ěg kanhrān sór mũ gé, pā'i ũ ag ke gé. ³ Ag vĩ ki króm nĩ. Ag tỹ nén han mũ ri ke han tũg nĩ jāvo, ag jykre kórég ěn han tũg nĩ. Ājag kanhrān há han ag tóg tí, hā ra ag tóg ki króm sór tũ nĩgtĩ. ⁴ Ājag mỹ ag tóg, vėjykre kufy vin tí, hā ra ag hā tóg han sór tũ nĩgtĩ, vėjykre kufy ěn tí. ⁵ Ag tỹ nén ũ há han kỹ ag tóg tỹ ũn mág nỹtĩ sór mũ sir, vėnh kar tỹ ag ve jé. Ag tỹ Topě mré vĩ jé ag tóg, ti vĩ rá tỹ ag nĩgė tógfĩg tí, ag kakā ke gé. Vėsógfĩn ja tǎpér tỹ ag tóg vėsógfĩg tí. Topě jykre han jé ag tóg kur tóv mág tu tí gé. ⁶ Fėnhhta ki ag tóg jėn vėn sór tí. Vėnh kanhrān jafā krēm ag tóg vėnh kǎpóv kỹ nỹtĩ. ⁷ Ěmā kuju ki vėnh kar tóg ag mỹ: “ā mỹ há?” he tí, kỹ tóg ag mỹ sér tí. Kỹ ag tóg ag to: “*Senhor*,” he tí gé, kỹ tóg ag mỹ sér tí. ⁸ Ag jāvo jagnė mỹ: “*Senhor*,” he sór tũg nĩ, kỹ ag tỹ ājag mỹ: “*Senhor*,” he mũ ra ag mỹ: “inh pijé tỹ ũn mág nĩ,” hem nĩ. ũn pir vỹ tỹ ājag kri ke nĩ, hā vỹ: Topě, he mũ, jóg ājag tóg tỹ jagnė mré

ke nỹtĩ. ⁹ Kỹ ũ mỹ: “ěg jóg,” he tũg nĩ gé, ěprā. ũn pir vỹ tỹ ājag jóg nĩ, hā vỹ: Topě, he mũ, kanhkā tá nĩ ěn tí. ¹⁰ Kỹ ũ tỹ ājag mỹ: “ěg kri tỹ ũn mág nĩm nĩ,” he kỹ ag mỹ: “vó, kenh ke tũ inh nĩ,” hem nĩ gé. ũn pir vỹ ājag kri tỹ ũn mág nĩ, hā vỹ: *Cristo*, he mũ. ¹¹ Ājag kǎ mĩ ũn mág ag jé ājag ki rĩr há han, ājag *camarada* tỹ ājag rǎnhrāj ki rĩr há han tí ěn ri ke. ¹² Ājag tỹ tag ki vėsỹ ũn mág han sór nỹtĩn kỹ ājag tóg, tá tėrenh ke mũ, ha vem nĩ. Ājag tỹ hā ra: “tỹ inh ũn sĩ nĩ,” hen kỹ ājag tóg, tá jāprynh ke mũ, tỹ ũn mág ājag nỹtĩnh mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Topě vĩ to ěg kanhrān tĩ ag jagtar
ke
(*Mc 12.40; Lc 11.39-42, 52; 20.47*)

¹³ “Ón kỹ Topě vĩ to ěg kanhrān tĩ,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Jykre régre ājag nỹtĩ. Topě vỹ ājag ve kónān,” he tóg. “Ū ag tóg ũ tỹ kanhkā tá nĩ ěn tỹ tỹ ěg pā'i nĩ ve sór nỹtĩ, hā ra ājag tóg ag mỹ kanhkā ti nenh tí. Ag jāvo ājag tóg, ve sór tũ nĩgtĩ,” he tóg.

¹⁴ “Ón kỹ Topě vĩ to ěg kanhrān tĩ,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Jykre régre ājag nỹtĩ. Topě vỹ ājag ve kónān,” he tóg. “Ājag ne tóg ũn mén ter ja fag tũ mǎn kǎn tí'. Kar kỹ ājag tóg ón kỹ Topě mré vĩ téj han mũgtĩ, ěg tỹ ājag to: “há ag nỹtĩ,” he jé. Hā kỹ Topě vỹ, ājag vóg kónān kǎfór han ke mũ,” he tóg.

¹⁵ “Ón kỹ Topě vĩ to ěg kanhrān tĩ,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Jykre régre ājag nỹtĩ. Topě vỹ ājag ve kónān,” he tóg. “Ājag ne tóg kuvar há ra mũ tí', ga mĩ, goj mĩ ke gé, ājag tỹ ũ tỹ *Israel* ag jykre han sór mũ ũ jāvǎnh jé. Ājag tỹ ũ ven kỹ ājag tóg ti tỹ Japo krě han mũ sir, ti tỹ ón kỹ Topě vĩ mē jé, ājag ri ke, ti tỹ ājag mré nũgme ki kuté jé. Kỹ ti jykre pǎno vỹ ājag jykre pǎno kǎfór nỹ sir,” he tóg, *Jesus* ti.

16 “Topě vỹ ājag ve kónān m̄yr,” he tóg. “Kyvó ājag n̄ytī, hā ra ājag tóg ũ tỹ ki kagtīg ag tatīn sór mū. Kỹ ājag tóg ag kanhrān kónān tī. “Ēg tỹ ón kỹ: tag han jé sóg ke mū, he sór kỹ ěg tóg: Topě ĩn krēm n̄ ěn vỹ ki kanhró n̄, henh ke mū,” he ājag tóg tī. “Ēg tỹ hā ra: Topě ĩn krēm *ouro* tātān ěn vỹ ki kanhró n̄, hen kỹ ěg tóg ón ke tū n̄,” he ājag tóg tī gé. 17 Vēnh m̄y ti n̄, ājag vī tag. Krī tū ājag tóg n̄ytī, kyvó ājag tóg n̄ytī. *Ouro* m̄y Topě ĩn káfór n̄? Vó!. *Ouro* vỹ tỹ Topě tū n̄, ti tỹ Topě ĩn krēm n̄n kỹ. Hā kỹ tóg tỹ, Topě tū kar n̄ sir, *ouro* ti, ti ĩn ti ke gé. Ón kỹ: “Topě hā vỹ ki kanhró n̄,” he tūg n̄,” he tóg. 18 “Ājag vī vēnh m̄y ũ vỹ n̄ gé. Ón kỹ ěg tóg: ěg tỹ *mesa* kri ũn m̄y nén ũ pūn mū ěn vỹ ki kanhró n̄, henh ke mū,” he ājag tóg tī gé. “Ēg tỹ hā ra: ěg tỹ ũn m̄y ěg mēg pūn tī ěn vỹ ki kanhró n̄, hen kỹ ěg ón ke tū n̄,” he ājag tóg tī gé. 19 Vēnh m̄y ti n̄ gé, ājag vī tag ti. Kyvó ājag n̄ytī m̄yr. Ēg tỹ Topě m̄y ěg mēg pūn mū m̄y *mesa* káfór n̄? Vó!. Topě ĩn krēm *mesa* kri ěg tóg ěg mēg ti pūn tī, hā kỹ tóg Topě m̄y há tī, ěg mēg ti, ěg tỹ ti ĩn tá ti m̄y *mesa* kri pūn tugrīn. 20 Ājag tỹ Topě ĩn krēm *mesa* tón kỹ, kỹ ājag tóg ěg tỹ ěg mēg tỹ *mesa* ěn kri pūn mū ěn tó tī gé. 21 Ājag tỹ Topě ĩn tón kỹ, kỹ ājag tóg Topě ti tó tī gé. 22 Ājag tỹ kanhkā tón kỹ, kỹ ājag tóg Topě n̄gia tó tī gé, kỹ ājag tóg Topě ti tó tī gé sir. Nén ũ pir vē, ti kar ti. Hā kỹ ón kỹ: “Topě hā vỹ ki kanhró n̄,” he tūg n̄,” he tóg.

23 “Ón kỹ Topě vī to ěg kanhrān tī,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Krī régre ājag n̄ytī, kỹ Topě vỹ ājag ve kónān,” he tóg. “Ón kỹ ājag tóg, Topě m̄y ājag jakré ki *dízimo* vin tī. Ājag jakré tỹ *hortelā* tỹ 10 (ke) n̄ytīn kỹ ājag tóg Topě m̄y ũn pir n̄m tī, ājag jakré tỹ *erva doce* tỹ ke gé, ājag jakré tỹ *cominho* tỹ ke gé. Há ti n̄ vē. Hā ra ājag tóg, ti tỹ ěg jyvēn mū

ěn han tū n̄gtī. Vějykre kuryj han tū ājag tóg n̄gtī. Ūn jagtar ag jagāgtān tū ājag tóg n̄gtī. Topě vī kri fig tū ājag tóg n̄gtī. Ājag tỹ ti vī ki króm mré hā ājag jakré ki *dízimo* vin ra tóg, há tī vē, ha mē. Hā ra ājag tóg ki króm sór tū n̄gtī. 24 Kyvó ājag n̄ytī, hā ra ājag tóg ag tatīn mū sór mū. Topě vī ũ ki króm sór ājag tóg tī, ti tỹ Topě m̄y tỹ nén ũ sī hā ra, kỹ ājag tóg ti vī ũ mranh tī, ti tỹ Topě m̄y kórég pē hā ra. Kỹ tóg goj ki ka ri ke n̄. Ājag tỹ ka gón tū n̄ jé ājag tóg kur ki kujēg tī, kỹ tóg pa tī, goj ti. Hā ra ājag tóg kāvāru tỹ goj ki ter mū ra goj kórég ěn kron tī,” he tóg.

25 “Ón kỹ Topě vī to ěg kanhrān tī,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Krī régre ājag n̄ytī, kỹ Topě vỹ ājag ve kónān,” he tóg. “Kópa venja kupég ājag tóg tī, pēnky venja, hā ra tóg kã tá kavéj n̄. Kỹ ājag ge n̄ygtī gé. Jykre há n̄ytī ve ājag tóg n̄ytī gé, hā ra ājag tóg vějykre pāno han tī, hā vỹ: jānkamy to ag *lograr* he tī, he mū, ājag prū tū fag mré n̄y tī, he mū gé. 26 Kyvó ājag n̄ytī, ājag tỹ tỹ *Fariseu* n̄ytī ra. Ājag jykre pāno tovānh n̄, ājag jānhkri n̄ytī jé. Kỹ vāhā vēnh kar vỹ, ājag jykre há venh mū,” he tóg.

27 “Ón kỹ Topě vī to ěg kanhrān tī,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Krī régre ājag n̄ytī, kỹ Topě vỹ, ājag ve kónān,” he tóg. “Vēnh kej s̄invī ri ke ājag n̄ytī. S̄invī n̄ ve ti n̄, vēnh kej tī, ěg tỹ pó tỹ kri tam kỹ, kar *tinta* tỹ to t̄in kỹ. Tī s̄invī n̄ ve ra tóg ti kã tá kórég n̄. Vēsér vỹ krēm n̄y n̄, vēsér vag mū ti, ti kuka. 28 Tag ri ke ājag n̄ytī. Há n̄ytī ve ājag n̄ytī. Jykre kuryj n̄ytī ve ājag n̄ytī, hā ra tóg ājag kã tá kórég n̄, ājag jykre régre n̄ytīn kỹ, ājag tỹ Topě vī ki króm sór tū n̄ytīn kỹ m̄yr, ha mē,” he tóg, *Jesus* ti.

Ūn jykre régre ag jagtar ke
(Lc 11.47-51)

29 “Ón ký Topě ví to ěg kanhrân tí,” he tóg. “Fariseu’,” he tóg. “Kří régre ājag nýtí, ký Topě vỹ ājag ve kónân,” he tóg. “Ājag jógjóg ag vỹ Topě ví tó tí ag kăgtén ja nĭgtí. Jāvo ājag tóg ag kej sĭnví han tí, ũn jykre kuryj ja ag kej tí. 30 Ký ājag tóg ag to: “ěg tỹ ěg jógjóg ag mré ga kri mŭ ra ěg tóg, ag kăgtén ke tŭ nĭ vē,” he tí. “Ag mré ěg ag vóg ke tŭ nĭ vē,” he ājag tóg tí, ón ký. 31 Hā ki ājag tóg ājag jógjóg ag tó tí. “Ěg jógjóg ag vỹ ag kăgtén, Topě ví tó tí ag,” he ājag tóg tí. “Ū tỹ ag kăgtén mŭ ag krĕ'krĕ vỹ tỹ ěg nýtí,” he ājag tóg tí. 32 Kuri ājag jógjóg ag ri ke han nĭ, kuri ājag jógjóg ag tỹ ũn kăgtén ja tŭ ěn ag kăgtén nĭ, ājag tỹ tỹ ājag jógjóg ag krĕ'krĕ nýtĭn ký,” he tóg. 33 “Pŷn ri ke ājag nýtí, mĭg ri ke ājag nýtí. Ājag pijé nŭgme ki vār tŭ nĭnh mŭ, *inferno* ki’. 34 Hā ký sóg ājag mŷ, Topě ví tó tí pĕ ag jĕgnĕnh ke mŭ, vĕnh ví hapĕ tó mŭ ag, Topě ví rán tí pĕ ag, ag tỹ ājag jyvĕn jé. Ký ājag tóg ag kăgtén ke mŭ gé, ha vem nĭ. Ka to ājag tóg ag sanh ke mŭ. Ag mrânmrân jé ājag tóg ke mŭ, ājag tỹ vĕnh kanhrân jafā krĕm. Ěmā kar mĭ ājag tóg ag nón mŭnh mŭ, ājag tỹ ag vóg kónân jé. 35 Hā ký tóg ājag tỹ ũn jykre kuryj kar kăgtén mŭ ri ke nĭ. Ūn tỹ hĕn ri ke ag kăgtén ag tóg huri, ěprā ke ag, hā ra tóg, ājag tỹ ag kăgtén kân ri ke nĭ sir, *Abel* tí, ti nón ke ag mré hā, *Zacarias* ěn mré hā, *Baraquias* kósin ěn. Ěn tỹ ājag tóg Topě ĭn krĕm tí tén ja nĭ, Topě mŷ nĕn ũ pŭn jafā ěn tá, *Zacarias* ěn. 36 Ājag mŷ sóg tó mŭ, ha mĕ. Ājag hā to ti jŭnh ke mŭ, Topě tí, ājag jógjóg ag tỹ ag kăgtén tigrĭn, ājag tỹ ag kăgtén tigrĭn ke gé,” he tóg, *Jesus* tí.

Jesus tỹ Jerusalém tá ke ag to há (Lc 13.34-35)

37 Ký tóg *Jerusalém* ki ke ag to vĕmĕn mŭ. Fe kaj han ký tóg: “Topě ví tó tí ag kăgtén ag tóg tí, pó tỹ ag

pin ký,” he mŭ. “Isŷ ag vĕnh mĕn há tóg tí vē, isŷ ag ki rĭr jé, hā ký sóg ag jé prĕr tỹ hĕn ri ke han mŭ. Garĭnh fi vỹ fi krĕ kri jĕ nĭ. Fi tỹ ag vĕsŷrĕnh tŭ nĭ jé ke vē. Ěn ri ke han sór sóg mŭ vē, hā ra ag tóg ke jāvānh nýtí. 38 Hā ký fóg ag tóg, ag jamā pŭn kân ke mŭ, ký vāpŭr vē sir. Ū vỹ kĕnhmar tá nĭ mĕn ke tŭ nĭ ha, ag tỹ ěmā kókĕn ja tá. 39 ĭnh ve mĕn ke tŭ ag nĭ ha mŷr. Kejĕn ag tóg iso: “Topě tỹ tí jĕnĕ ja vē,” hĕnh ke mŭ. “Topě vỹ tí ve há han, tí tỹ tí jĭji tónh kătĭg ký,” he jé ag tóg ke mŭ iso. Ěn kĕ ag tóg ĭnh ve mĕn ke mŭ,” he tóg, *Jesus* tí.

24

Topě ĭn kókĕn ký nĭnh ke (Mc 13.1-2; Lc 21.5-6)

1 Ký *Jesus* tóg Topě ĭn tá kăkutĕ ký tí mŭ sir. Ký tí mré mŭ tí ag tóg, tí tá junjun mŭ, ký ag tóg tí mŷ Topě ĭn ěn ag vinven mŭ sir. 2 Ký tóg ag mŷ: “ājag mŷ pó tỹ ĭn mág tag vigvĕg mŭ?” he mŭ. “Kejĕn pó tag tóg jagnĕ kri nýtí mĕn ke tŭ nĭ. Gŭm ke kân jé tóg ke mŭ. Ki hā sóg tó mŭ,” he tóg

Ěg jagtar ke (Mc 13.3-13; Lc 21.7-19)

3 Kar ký tóg krĭ tỹ *Oliveiras* ra tí mŭ sir. Tí tỹ tá nĭ ký tí mré mŭ tí ag tóg tí mŷ: “ěg tỹ ne ve ký ěg ki kanhró nýtĭnh mŭ, ā kătĭg mĕn ke kurā ěn tí, nĕn kar tŭg ke kurā ěn tí?” he mŭ. 4 Ký tóg: “ker ũ ājag mŷ ón hĕ’,” he mŭ. 5 “*Cristo* vỹ tỹ ĭnh nĭ,” he jé ag tóg ke mŭ, ĭnh jĭji tó ký, ũ tỹ hĕn ri ke ag. Ký ũ tỹ hĕn ri ke ag tóg ag ví kri nĭm ke mŭ. 6 Vĕnh génh kĕme mĕgmĕ jé ājag tóg ke mŭ, tag ki vĕnh génh to, kuvar há tá vĕnh génh to ke gé. Mŭmĕg tŭg nĭ, hā ra. Vĕnh génh ěnh ke vē. Hā ra kurā tỹ ěgno to hā ke vē ver. 7 *Nação* ag tỹ jagnĕ kato tĕgtĕnh ke vē, pā’i ag ke gé. Ū tỹ hĕn ri ke ag tỹ, jagnĕ to jŭnh ke vē gé. Ga tỹ ragra ke tỹ hĕn ri ke han

ke vē, ēmā t̄y hēn ri ke mī. Vējēn t̄y tū' hēnh ke vē gé. ⁸ Hã ra ājag jagtar ke vēnh ven vēnh vē ver;” he tóg.

⁹ “Kar k̄y ājag jagtar ke mū, ājag t̄y inh ki ge k̄y n̄t̄i tugr̄in. Ājag vóg kónān jé ag tóg ke mū, ājag k̄agtén jé ag tóg ke mū gé. *Nação* kar v̄y, ājag to v̄i kónān ke mū, ājag t̄y inh jiji tó tugr̄in. ¹⁰ K̄y ū t̄y hēn ri ke v̄y, isogvānh ke mū sir, ēn k̄a. Ājag mré ke fag tó jé ag tóg ke mū, inh kato vāsānsān mū ag m̄y, k̄y ag tóg jagnē to v̄i kónān ke mū gé. ¹¹ Ōn k̄y inh v̄i tó t̄i ag v̄y junjun ke mū gé, ag t̄y ūn e kr̄in jé sir, ag t̄y isogvānh jé. ¹² K̄y vēnh kar v̄y vējykre pāno han ke mū, hã k̄y ū t̄y ōn k̄y iso há n̄t̄i ve ēn ag tóg, isogvānh ke mū gé, ūn e ag. ¹³ Hã ra ū t̄y isovānh tū pē ēn ag tóg, krenkren ke mū. ¹⁴ K̄y *nação* kar v̄y, vēnh v̄i sér ēn mēnh mū, ga kar mī hã, k̄y ag tóg, Topē t̄y t̄y ěg p̄a'i n̄nh ke ēn mēnh mū. Ag t̄y mē k̄an k̄y kur̄a t̄y ěgno vē sir;” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg jagtar mág pē ti
(*Mc 13.14-23; Lc 21.20-24*)

¹⁵ “Kejēn ājag tóg, ājag t̄y nén kamēg t̄i ēn venh ke mū sir, ěg kavēnh t̄i ēn ti;” he tóg. “Topē v̄i tó t̄i t̄y *Daniel* v̄y t̄i tó ja n̄gt̄i. Topē ĩn tá tóg jēnh mū, ěg kavēnh t̄i ēn ti. Ū t̄y vēnh rá tag to ke mū jé ki kanhró n̄i. ¹⁶ Ājag t̄y t̄i ve k̄y ga t̄y *Judéia* ki ke kar jé, vēnh pigjunh m̄jēg, p̄anónh ra. ¹⁷ K̄y ū t̄y re tá n̄i ēn jé, ti ĩn k̄a ra rã t̄ug, ti tū m̄n jé. Vēs̄m̄ér tóg vēnh péjunh t̄ig ke mū. ¹⁸ Kar k̄y ū t̄y t̄i jap̄y tá jē ēn jé, v̄yn ke t̄ug gé, ti kur m̄n jé. Vēs̄m̄ér tóg vēnh péjunh t̄ig ke mū gé. ¹⁹ Ūn kufy fag jagtar mág ke vē, kur̄a ēn k̄a, ū t̄y ḡir pygfām mū fag ke gé. ²⁰ Topē mré v̄im n̄i, ti t̄y kusa k̄a vēnh ven tū n̄i jé, ti t̄y vēnhk̄an ke kur̄a ki vēnh ven tū n̄i jé. ²¹ Jagtar mág t̄y ge han ja tū ěg tóg n̄t̄i, Topē t̄y *mundo* han j̄an ki. K̄y ěg ge han m̄n ke tū n̄i gé, kar k̄y. ²² Ěg t̄y kur̄a ki jagtar ke mū ēn v̄y e

n̄t̄inh mū vē, hã ra tóg térem k̄y n̄t̄i n̄i, Topē t̄y ūn kuprēg ja ēn ag tugr̄in. Ti t̄y térem tū n̄i ra ū v̄y, kren ke tū pē n̄i vē, vēnh jagtar mág ēn to;” he tóg, *Jesus* ti.

²³ “Ěn k̄a ū t̄y ājag m̄y: “*Cristo* v̄y tag k̄a jē n̄i;” he mū ra kri n̄im t̄ug n̄i, ag t̄y: “tátá ti jē;” he mū ra. ²⁴ Ōn k̄y *Cristo* ag v̄y vēnh venven ke mū, ōn k̄y Topē v̄i tó t̄i ag ke gé. Ěn ag v̄y ěg t̄y nén han vānh hynhan ke mū, *milagre* t̄y hēn ri ke ti. Ag t̄y vēnh kar kr̄in kónān sór vē, ag t̄y kygnē jé, Topē t̄y ūn kuprēg ja ēn ag mré hã, hēn ri ke mūn. ²⁵ Ājag m̄y sóg tó k̄an mū, ti kutēnh ke to hã;” he tóg, *Jesus* ti.

²⁶ “Kejēn ag tóg ājag m̄y: “ēmā kórég tá tóg jē, *Cristo* ti;” hēnh ke mū. Ra ti venh mū t̄ug n̄i. Ag t̄y ājag m̄y: “ĭn k̄a tá tóg n̄i n̄i;” he mū ra kri fi t̄ug n̄i. ²⁷ Inh k̄at̄ig m̄n ke v̄y, ta t̄y kóm kóm ke ri ke n̄inh mū. Ti t̄y kóm kóm ke k̄y ěg tóg, nén kar vég t̄i, rã jur ja tá, rã pur ja tá ke gé. Inh k̄at̄ig m̄n ke v̄y ri ke n̄inh mū. T̄y sóg ěpr̄a ke fi kósin n̄i;” he tóg.

²⁸ “Nén ū ter n̄ȳgja ri ke ti n̄i gé. Hã tá tóg vēnh m̄n t̄i, jātā ti. Tag ri ke ti n̄inh mū, inh k̄at̄ig m̄n ke ti;” he tóg.

Topē kósin k̄at̄ig m̄n ke
(*Mc 13.24-27; Lc 21.25-28*)

²⁹ “Vēnh jagtar ēn kar k̄y rã v̄y nhyr ke mū, k̄y kys̄a v̄y jēngrēg m̄n ke tū n̄i gé. Kr̄ig v̄y vár ke mū gé, kanhk̄a krēm. Ěg t̄y kanhk̄a tá nén vég tū kar ēn v̄y ragra ke k̄an mū gé. ³⁰ K̄y v̄ah̄a ěpr̄a ke fi kósin v̄y vēnh ven ke mū, kanhk̄a tá. K̄y ga kri mū kar v̄y kygf̄y k̄an ke mū sir, *povo* kar ti, vēnh kar t̄y inh k̄at̄ig ven k̄y. Kanhk̄a góg k̄a m̄i sóg k̄at̄erenh ke mū. Tar pē sóg n̄inh mū, ha vem n̄i, k̄y inh ve v̄y kókov pē n̄inh mū gé. ³¹ K̄y sóg is̄y jēgnē jaf̄a ag jēgnēnh mū, ag t̄y t̄éntén kynkyn jé, k̄y ag tóg is̄y ūn kuprēg mū ag jé pr̄enpr̄er k̄an

ke mŭ sir, ga kar mĭ hā, kanhkā fyr mĭ hā,” he tóg, *Jesus* ti.

Ka tŷ figueira kāme
(*Mc 13.28-31; Lc 21.29-33*)

³² “Ka tŷ *figueira* to jykrén nĭ. Ti pē tánh kŷ, ti féj tǎg han kŷ ěkré tygtánh ke kurā tóg kakó tĭ sir. ³³ Ri ke ti nĭ, ājag tŷ inh kătĭg mǎn ke kurā ki kanhró nŷtĭnh ke ti. Ājag tŷ isŷ ājag mŷ nén tó mŭ tag ve kŷ tóg, kakó távĭ tĭ sir, inh kătĭg mǎn ke ti, ěn kǎ. ³⁴ Sŷ ke há vĕ, ha mĕ: ŭri ũn rĭnrĭr nŷtĭ ag tŷ nén kar ěn venh ke vĕ, ag kǎgter ke to hā. ³⁵ Kanhkā vŷ tŷ henh ke mŭ, ga ti ke gé. Jāvo inh vĭ vŷ tŷ henh ke tŷ nĭ,” he tóg.

Jesus kătĭg mǎn ke kurā
(*Mc 13.32-37; Lc 17.26-30, 34-36*)

³⁶ “Hā ra ũ pijé, isŷ kurā ki kătĭg mǎn ke mŭ ki kanhró nĭ, óra ki ke gé. Topĕ tŷ jĕgnĕ jafā ag pijé ki kanhró nŷtĭ. Inh pijé ki kanhró nĭ gé. Ēg jóg mág hā vŷ ti pin kŷ ki kanhró nĭ, kurā kǎ nén kutĕnh ke mŭ ěn ki. ³⁷ Inh kătĭg mǎn ke kurā vŷ *Noé* tŷ ga mĭ tĭg ja ěn ri ke nĭnh mŭ. ³⁸ Ta kutĕnh ke to hā ag tóg jĕn ja nĭgtĭ, kron ja nĭgtĭ, jagnĕ tŷ prŭg ja nĭgtĭ, jagnĕ tŷ mén ja nĭgtĭ, *Noé* mré ke ag. Ēn kǎ *Noé* tóg kejĕn *canoa* tŷ ĩn kǎ ra rā mŭ. ³⁹ Hā ra tóg ag mŷ tŷ nén ũ tŷ tĭ, ti tŷ *canoa* kǎ ra rā ěn ti. Kejĕn ta tóg kutĕ mŭ, kŷ goj tóg var mŭ sir. Kŷ ag tóg vāhā, kǎgter kǎn mŭ sir. Ge ti nĭnh mŭ, ěprā ke fi kósin kătĭg mǎn kŷ mŷr. ⁴⁰ Ēn kǎ ũn régre ag vŷ ag japŷ ki rānrāj ke mŭ. Kŷ sóg ũn pir jé prĕr ke mŭ, jāvo ti régre vŷ tá jĕnh mŭ sir. ⁴¹ Kŷ ũn régre fag vŷ ěgtynyn nŷtĭnh ke mŭ, jagnĕ mré. Kŷ sóg ũn pir fi jé prĕr ke mŭ, jāvo fi régre fi vŷ tá jĕnh mŭ gé sir. ⁴² Vĕnh ki ěmĕm nĭ, nŭr ri ke han tŷg nĭ. Inh kătĭg ke óra ki kagtĭg ājag tóg nŷtĭ. Ājag *Senhor* vŷ tŷ inh nĭ,” he tóg.

⁴³ “Kŷ tag to jykrén nĭ, ha mĕ. Ēg pijé, ũ tŷ ěg tŷ nén péju sór mŭ kătĭg ke ki kanhró nŷtĭ. Ēg tŷ ki kanhró

nŷtĭ ra ěg tóg, ti jo ěg tŷ nén ki rĭr ke mŭ vĕ, kŷ ũ pijé, ěg ĩn kǎ ra rānh ke mŭ vĕ. ⁴⁴ Ge ti nĭ, ěprā fi kósin kătĭg mǎn ke ti. Ha vĕnh kǎn, ha vĕnh ki ěmĕ. Ājag tŷ inh kătĭg ke to jykrén tŷ ra sóg kătĭg ke mŭ,” he tóg, *Jesus* ti.

Camarada ag kāme
(*Lc 12.41-48*)

⁴⁵ Kŷ tóg ag mŷ ti kătĭg mǎn ke tó mǎn mŭ. “Kejĕn *patrão* tóg hĕn ra tĭg sór mŭ. Kŷ tóg ti *camarada* ag kǎ ũ kuprĕg mŭ, ti tŷ ti jo ti mré *camarada* ag ki rĭr jé, ag mŷ vĕjĕn ven jé, vĕjĕn ke *horan* ki. ⁴⁶ Ti tŷ ag ki rĭr há han kŷ ti *patrão* vŷ ti mŷ vĭ há han ke mŭ, ti kătĭg mǎn ke ěn kǎ. ⁴⁷ Ti tŷ tóg pǎ'i han ke mŭ, ti tŷ ti tŷ ki rĭr kǎn jé sir. Ki hā sóg tó mŭ, ha mĕ. ⁴⁸ Kejĕn ti *camarada* ũ tóg hā ra jykre pǎno nĭ. Kŷ tóg: “ěg *patrão* vŷ kătĭg vānh han mŭ,” he mŭ sir. ⁴⁹ Kŷ tóg ti mré *camarada* ag vóg kónān mŭ sir, ag mrānmrān kŷ. Kŷ tóg ũ ag mré kron mŭ gé, jĕn mág tóg mŭ gé sir. ⁵⁰ Hā ra ũn jykre kórĕg ěn *patrão* vŷ, ti kǎnhmŷ kătĭg ke mŭ sir, ha vem nĭ. ⁵¹ Ti kătĭg kŷ tóg ti kapān mŭ sir, kŷ tóg ti fón ke mŭ gé, ũn jykre régre ag mré. Tá ag tóg jagtar ke mŭ, ag jā tŷ ag tóg gyngyn kenh mŭ, jŷ kŷ, ũn jykre kórĕg ěn ag,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tŷ ũ tŷ ti rānrāj han kónān mŭ kāmĕn hā vĕ.

25

Tytǎg tŷ 10 (ke) fag kāme

¹ Kŷ *Jesus* tóg ag mŷ ti kătĭg mǎn ke ěn kāmĕn mǎn mŭ. “Tytǎg fag ri ke ti nĭnh mŭ,” he tóg. “Tytǎg tŷ 10 (ke) fag vŷ nŷtĭ. Vĕnh kyprŭg ve jé fag tóg, *lampião* vyn kŷ mŭ mŭ, ũn prŭg mŭ ěn kato. ² Ũ tŷ 5 fag vŷ jykre kórĕg nŷtĭ, jāvo ũ tŷ 5 (ke) fag vŷ jykre há nŷtĭ. ³ Kŷ ũn jykre kórĕg fag vŷ vyrmŷ *lampião* vyn kŷ mŭ mŭ, hā ra fag tóg tŷ ki mĭn jafā ma mŭ ja tŷ nĭ. ⁴ Fag jāvo ũn jykre há fag vŷ vyrmŷ tŷ ki mĭn jafā ma

mũ mũ. ⁵ Hã ra ùn prüg mũ ên tóg kätig vánh han mũ. Ký tóg kejên fag nõgnür hapê tí, ti jun tũg ki. Hã ký fag tóg nõgnür kãn mũ sir.

⁶ Kutu kaju ki vênh vĩ tóg mẽ há tí, ký tóg: “Ùn prüg mũ vĩ hur kätig..!” he mũ. “!..Hã ti venh kãmũ jeg..!” he tóg. ⁷ Ký tytäg ên fag vĩ fag *lampião* grugrug mũ sir. ⁸ Hã ra ùn jykre kórég fag tũ vĩ nhyhnhyn ke sór mũ. Ký fag tóg ù fag mẽ: “êg mẽ äjag tũ vênh kápãm,” he mũ. ⁹ Hã ra fag tóg fag mẽ: “êg tý äjag mẽ vênh kápãm ký tóg êg mẽ kã kyn kenhe ke mũ gé, äjag ri kén. Û kanênh mũjêg,” he mũ. ¹⁰ Ký fag tóg mũ mũ. Fag gunja tá tóg jun mũ sir, ùn prüg mũ tí. Ký fag tóg ti mré mũ mũ sir, ùn *lampião* gru nýtĩ fag. Tá junjun ký ag tóg jänkã ti nífénh mũ sir, ùn jykre kórég fag jy. ¹¹ Hã ra ù fag tóg vánh tá junjun mũ gé sir, ký fag tóg ti mẽ: “*Senhor', Senhor', êg jy nón,*” he mũ sir. ¹² Hã ra tóg fag mẽ: “*äjag ki sóg kagtig nĩ, mẽr, ha mẽ,*” he mũ, he tóg, *Jesus* ti. ¹³ “Hã ký sóg äjag mẽ: vênh ki rĩr, nür tũg ri ke han nĩ, he mũ. Kätig jé sóg ke mũ. Hã ra äjag tóg inh kätig ke kurã ki kagtig nýtĩ, inh óra ki ke gé. Hã ký inh jävánh to krónh ke tũg nĩ,” he tóg.

Patrão tý ti camarada ag mẽ ti tũ vin

(Lc 19.11-27)

¹⁴ Ký tóg: “inh kätig mãn ke vĩ tag ri ke nĩnh mũ gé, ha mẽ,” he mũ. “Kejên *patrão* tóg ga ù ra tĩg sór mũ. Ký tóg ti *camarada* ag mẽ ti tý nén kar vin mũ, ti jänkamy ke gé. ¹⁵ Û mẽ tóg jänkamy kãmur tý 5 (ke) vin mũ, ù mẽ tóg ti kãmur régre vin mũ, ù mẽ tóg ti kãmur pir nĩm mũ. Ûn krĩ há ên mẽ tóg ti kãmur e vin mũ. ¹⁶ Ký ù tý ti kãmur tý 5 (ke) mäg mũ ên vĩ ti jänkamy ên tý rãnrãj mäg han mũ. Ký tóg kejên, ù tý 5 (ke) ù mäg mũ, ký ti tũ vĩ tý ti kãmur tý 10 (ke) nýtĩ sir. ¹⁷ Ký ù tý ti kãmur

régre mäg mũ ên vĩ tý rãnrãj mũ gé. Ti kãmur régre ù mäg tóg mũ gé sir, ký tóg tý ti kãmur tý 4 (ke) nýtĩ. ¹⁸ Ag jãvo ù tý ti kãmur pir mäg mũ ên vĩ ti tũ nóg mũ sir, tý rãnrãj mẽ kã, mẽr, ha mẽ.

¹⁹ Kejên ag *patrão* tóg vĩn ke mũ sir, si há tí ký. ²⁰ Ký ù tý ti kãmur tý 5 (ke) mãn ja ên tóg ti mẽ: “inh mẽ ã tóg ù tý 5 (ke) vin, hã ra sóg tý rãnrãj ký ù tý 5 (ke) ù mãn ja nĩ. Hã vè ha,” he mũ. ²¹ Ký tóg ti mẽ: “jykre há ã nĩ,” he mũ. “*Á tũ ki rĩr há han ja ã nĩ mẽr, nén sĩ ki. Ký sóg ã mẽ nén ù e vin sór mũ,*” he tóg. ²² Ký ù tý ti kãmur régre mãn ja ên tóg ti mẽ: “inh mẽ ã tóg ti kãmur régre vin ja nĩ. Hã ra sóg tý rãnrãj ký ùn régre ù mã. Hã vè ha,” he mũ gé. ²³ Ký tóg ti mẽ: “jykre há ã nĩ,” he mũ gé. “*Á tũ ki rĩr há han ja ã nĩ mẽr, nén sĩ ki. Ký sóg ã mẽ nén ù e vin sór mũ,*” he tóg.

²⁴ Ký ù tý ti kãmur pir mãn ja ên tóg ti mẽ: “*Senhor',*” he mũ. “*Vĩ tar han ã tóg tĩgtĩ, ki sóg kanhró nĩ. Á tý nén krãn ja tũ ên mãn sór ã tóg tĩgtĩ, ã tý ti fy krãn tũ ra ã tóg ti kanè ve sór tĩgtĩ. ²⁵ Hã ký sóg inh mũmêg ký ã tũ ên né. Hã vè ha,*” he tóg. ²⁶ Ký tóg ti mẽ: “jykre kórég ã tóg nĩ,” he mũ. “*Inh mẽ isỹ nén krãn ja tũ mãn sór tĩgtĩ? Inh mẽ isỹ nén ù fy krãn tũ ra ti kanè ve sór tĩgtĩ? Hã ki kanhró ã mẽ nĩ? ²⁷ Á tý ne jé inh jänkamy tý *banco* tá vin ja tũ nĩ nẽ? Á tý tá vin ra sóg isũ kãfór mãn ke mũ vè,*” he tóg. ²⁸ Ký tóg porisa ag mẽ: “*ti tũ ma ra. Ký ù tý ti kãmur tý 10 (ke) mäg mũ ên mẽ nĩm,*” he mũ. ²⁹ “*Ûn tũ mäg vĩ ù mãn mãn ke mũ, ký tóg ti mẽ tũ' henhe ke tũ pè nĩ. Jo ùn tũ sĩ ên tóg ti tũ kren kãn ke mũ,*” he tóg. ³⁰ “*Ký inh *camarada* kórég tag fón, kutyg ja ên kã tá. Tá ag tóg jagtar tí, ag jã tý ag tóg gangan ke tí, veso jũ ký,*” he tóg, *Patrão* ti,” he tóg, *Jesus* ti, ti tý ti kätig mãn ke kãmén ký.

Jesus tỹ vènh kar jykre tugnỹm ke

³¹ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “èprã ke fi kósìn kãtĩg mãn kỹ tóg ge nĩnh mũ, ha mẽ,” he mãn mũ. “Isỹ jègnè jafã ag vỹ inh mré kãmũnh ke mũ. Kỹ sóg inh nĩgja sĩnvĩ èn kri nĩnh ke mũ sir, kỹ inh jykre tar vỹ vènh ven ke mũ. ³² Kỹ èprã ke kar vỹ inh jo vènh mãn kãn ke mũ sir. Kỹ sóg vènh kar tỹ vènh kãpãm ke mũ sir, ha mẽ. *Carneiro* mré *cabrito* ki rĩr tĩ èn vỹ kejèn ti mềg tỹ vènh kãpãm tĩ. ³³ Kỹ tóg *carneiro* tỹ ti pègja tá vin tĩ, jó tóg *cabrito* tỹ ti jakãnh tá vin tĩ. Tag ri ke han jé sóg ke mũ. ³⁴ Tỹ sóg vènh kar kri pã'i mág nĩnh mũ, kurã èn kã. Kỹ sóg inh pègja tá nỹtĩnh ke mũ ag mỹ: inh panh vỹ àjag mỹ vỹ há han ke mũ. Topè tỹ ga tãg mré kanhkã tãg venh kãmũ jèg. Ti tỹ ga si han kurã èn kã tóg àjag hã kuprèg ja nĩ. ³⁵ Kejèn sóg kókĩr nĩ ja nĩgtĩ, kỹ àjag tóg inh jèn. Isỹ kron há tĩn kỹ àjag tóg inh mỹ goj ven. Isỹ àjag ìn tá jun kỹ àjag tóg inh mỹ: “kãrã ra, èg mré nĩ jé,” he ja nĩgtĩ gé. ³⁶ Inh kur tũ nĩn kỹ àjag tóg inh mỹ kur vin. Inh kaga nĩn kỹ àjag tóg inh ki rĩr' he ja nĩgtĩ. Ise kỹ jè kỹ àjag tóg inh venh mũ' he ja nĩgtĩ gé, he jé sóg ke mũ ag mỹ,” he tóg.

³⁷ “Kỹ ùn jykre kuryj ag vỹ inh mỹ: “èg hẽ ri ke kã ã kókĩr nĩ vé? Èg hẽ ri ke kã ã kron há tĩ vé? ³⁸ ã hẽ ri ke kã èg ìn tá jun? Èg hẽ ri ke kã ã kur tũ vé? ³⁹ Èg hẽ ri ke kã ã kaga vé, èg hẽ ri ke kã ã se vé? Ki kagtĩg èg nỹtĩ,” henh ke mũ, inh mỹ.

⁴⁰ Kỹ sóg ag mỹ: ùn jagtar ag jagãgtãn ja àjag tóg nĩgtĩ, inh mré ke ag, fag mré hã, kỹ tóg tỹ àjag tỹ inh jagãgtãn ri ke nĩ, henh ke mũ, isỹ tỹ pã'i mág nĩ kurã èn kã,” he tóg.

⁴¹ “Kỹ sóg inh jakãnh tá nỹtĩ ag mỹ: inh panh vỹ àjag mỹ vỹ kónãn. Pĩ nhyr vãn ra mũjèg. Nén-Kórég mỹ tóg kar kỹ nĩ, pĩ nhyr vãn èn ti, ti tỹ jègnè jafã ag mỹ ke gé. Èn ra mũjèg. ⁴² Inh kókĩr ra àjag pijé, inh

mỹ vèjèn ven'. Isỹ kron há ra àjag pijé, inh mỹ goj ven'. ⁴³ Isỹ àjag ìn tá jun mũ ra àjag pijé, inh mỹ: kãrã ra, he ja nĩgtĩ'. Isỹ kur tũ ra àjag pijé, inh mỹ ù vin'. Inh kaga nỹ ra, ise kỹ jè ra àjag pijé, inh venh mũ' he ja nĩgtĩ', he jé sóg ke mũ,” he tóg.

⁴⁴ “Kỹ ag tóg inh mỹ: “èg hẽ ri ke kã ã kókĩr vé, ã kron há ti? ã hẽ ri ke kã èg ìn tá jun'? Èg hẽ ri ke kã ã kur tũ vé', ã kaga ti', ã se ti'? Ki kagtĩg èg nỹtĩ,” henh ke mũ gé.

⁴⁵ Kỹ sóg ag mỹ: ùn jagtar ag jagãgtãn ja tũ àjag tóg nĩgtĩ, fag ke gé, hã kỹ tóg tỹ, àjag tỹ inh jagãgtãn tũ ri ke nĩ, mỹr, ha mẽ, henh ke mũ. ⁴⁶ Kỹ ag tóg jagtar ke mũ, hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ag jagtar ke ti. Ag jãvo ùn jykre há ag vỹ rĩr krỹg ja tũ èn venh ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

26

Ag tỹ Jesus tén sór

(*Mc 14.1-2; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53*)

¹ Vãhã tóg tó kãn ja nĩ sir, ti tỹ nén tónh ke mũ ti. Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: ² “kurã régre tũg kỹ tóg tỹ, èg fénhta mág tỹ *Páscoa* nĩ,” he mũ. “Èn kã ag tóg, èprã ke fi kósìn ti senh ke mũ, kỹ ag tóg, ka to ti sanh ke mũ. Inh hã vè,” he tóg, *Jesus* ti.

³ Hã ra Topè tũ to pã'i ag vỹ vènh mãn mũ sir, Topè vỹ to èg kanhrãn tĩ ag mré hã, kófa ag ke gé, Pã'i mág tỹ *Caifás*, he mũ ìn tá. ⁴ Kỹ ag tóg *Jesus* se to jykren mũ sir. Ag tỹ ti vatánh tá ti kãgmĩ sór vè, ti tén jé. ⁵ Kỹ ag tóg: “èg hỹn fénhta tag to mènkh ke mũ ver. Èg tỹ fénhta kã ti se kỹ vènh génh mág vỹ tóg kutènh mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

Jesus tỹ Betânia tá nĩ

(*Mc 14.3-9; Jo 12.1-8*)

⁶ Èn kã *Jesus* tóg kejèn èmã tỹ *Betânia* tá nĩ nĩ, *Simão* ìn krèm, vènh kaga kren vãnhan ja èn ti. ⁷ Ti jèg nĩ ra ù fi ti, tá jun mũ, *garrafa* vyn kỹ. Pó kupri tânãj tỹ tóg há jè,

garrafa ti. Ti ki jê vỹ tỹ, nén ger há jê, ùn kaja e ên. Ti gãnh tãg fi tóg mũ, ger há ên tỹ. ⁸ Kĩ ti mré mũ ti ag tóg, fi vég mũ, kĩ tóg ag mỹ kórég nĩ. Kĩ ag tóg: “fi tỹ ne jé nén kaja e kókén nê?” he mũ. ⁹ “Êg tỹ ger há tag fón ke vê vê, kaja há to, êg tỹ ùn jagtar ag mỹ vin jé,” he ag tóg mũ.

¹⁰ Hã ra *Jesus* tóg mẽ kĩ ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé fi mỹ kaga han nê?” he mũ. “Inh jykre ki króm fi tóg. ¹¹ Inh hã tóg ver, ãjag mré nĩ sĩ han mũ, jãvo ù jagtar ag vỹ, kurã kar ki ãjag mré nỹtĩ nĩ. ¹² Fi tỹ inh kãn vê, ag tỹ vãnh kej tá inh fón ke jo, hã jé fi tóg, ger há tag tỹ inh kri kujêg mũ. ¹³ Ag tỹ vãnh vĩ sér tugtón kĩ ag tóg, fi tỹ nén han mũ tag tónh ke mũ gé, ga kar mũ hã. Kĩ vãnh kar vỹ, fi tỹ nén han mũ mênh ke mũ, ha vem nĩ. Ki hã sóg tóg mũ,” he tóg.

Judas tỹ pã'i ag mỹ Jesus ven ke
(Mc 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Kar kĩ ù tỹ 12 (ke) ên ag kã ù tóg, Topê tũ to pã'i ag venh tĩ mũ. Ûn tĩ mũ jijin hã vỹ: *Judas Iscariotes*, he mũ. ¹⁵ Tá jun kĩ tóg ag mỹ: “sỹ ãjag mỹ *Jesus* fêg ke vê, ãjag tỹ ti se jé. ãjag mỹ inh mỹ kajãm mũ?” he mũ. Kĩ ag tóg: “hỹ,” he kĩ ti mỹ jãnkamy tỹ 30 (ke) vin mũ sir. ¹⁶ Kĩ tóg to jykrén mũ. “Inh hỹ hẽ ri kenh mũ, sỹ vãnh kar vatánh tá ag mỹ ti fêg jé,” he tóg mũ sir.

Jesus tỹ Páscoa ko
(Mc 14.12-21; Lc 22.7-14, 21-23; Jo 13.21-30)

¹⁷ Kejên tóg êmĩ konh ke kurã tá krỹg mũ, kĩ *Jesus* mré mũ ti ag tóg ti mỹ: “êg hỹn hẽ tá *carneiro* sĩ tãnh kĩ konh mũ?” he mũ. ¹⁸ Kĩ tóg ag mỹ: “êmã mág ên ra ù tỹ êg to há nĩ ên venh mũjêg,” he mũ. “Ti mỹ: “êg *Senhor* vỹ ã mỹ: inh kurã vỹ kakó tĩ ha, kĩ tóg sỹ ã ãn krêm *Páscoa* konh há tĩ, inh mré mũ ti ag mré, he ti,” hem nĩ ti mỹ,” he tóg. ¹⁹ Kĩ ag tóg mũ mũ sir. Hã tá ag tóg mé sĩ tãnh mũ sir.

²⁰ Rã pur kar kĩ *Jesus* tóg tá jun kĩ ù tỹ 12 (ke) ag mré kó mũ sir. ²¹ Ag jêg nỹtĩ kĩ tóg ag mỹ: “ãjag kã mĩ ù tóg, pã'i ag mỹ inh fêg ke mũ, ag tỹ ise jé,” he mũ. ²² Kĩ tóg ag fe kaj tĩ sir, kĩ ag tóg ti mỹ: “inh mỹ vó? Inh mỹ vó?” he kãn mũ sir.

²³ Kĩ tóg ag mỹ: “ũ tỹ inh mré ti nĩgê tỹ êmĩ mãn kĩ pênky kã ki kã punpun mũ ên hã vê,” he mũ. ²⁴ “Tig jé sóg ke mũ, isỹ tỹ êprã ke fi kósín nĩn kĩ, hã kĩ tóg rán kĩ nĩ. Hã ra Topê tóg ù tỹ ag mỹ inh fêg ke mũ ên mỹ vĩ kónãn pẽ han ke mũ. Ti mur tũ nĩ ra tóg ti mỹ há tĩ vê,” he tóg.

²⁵ Kĩ *Judas* ên, ù tỹ pã'i ag mỹ ti fêg ke mũ ên tóg ti mỹ: “*Senhor*”, inh hã mỹ?” he mũ gé. Kĩ tóg ti mỹ: “ki hã ã tóg tóg mũ,” he mũ.

Santa Ceia
(Mc 14.22-26; Lc 22.15-20; 1 Co 11.23-25)

²⁶ Kĩ ag tóg jêg mũ. Ag jêg nỹtĩ ra *Jesus* tóg êmĩ mãng mũ sir. Kĩ tóg to Topê mré vĩ mũ. Kĩ tóg vãnh kã kupãn kĩ ti mré mũ ti ag mỹ: “té, ha kó,” he mũ. “Inh hã vê,” he tóg, êmĩ to.

²⁷ Kar kĩ tóg kópa vãg mũ gé sir, *vinho* tỹ ki jê ên. To tóg Topê mré vĩ mũ gé. Ag mỹ kópa fêg kĩ tóg: “ha kronkron,” he mũ. ²⁸ “Inh kyvênh hã vê,” he tóg, *vinho* to. “Inh kyvênh tỹ vãnh kar jagfy kutênh ke vê. Sỹ vãnh e mré vỹjykre tãg han to ken hã vê, hã vỹ tỹ inh kyvênh ti nĩ. Hã tugrĩn Topê vỹ ãjag mỹ vãnh pãte fón ke mũ, ãjag tỹ ti vĩ mranh ja ti,” he tóg. ²⁹ “Ha mẽ, ãjag mré sóg *vinho* kron mãn ke tũ nĩ ha. Kejên sóg ãjag mré kron mãn ke mũ, inh panh tỹ tỹ êg pã'i nĩnh ke kurã ên kã, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁰ Kĩ ag tóg jãn mũ sir, ag jên kar kĩ. Ag tỹ Topê mỹ jãn kar kĩ ag tóg krĩ tỹ *Oliveiras* ra mũ mũ sir.

Jesus tỹ Pedro mỹ tó
(Mc 14.27-31; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

³¹ Ag mün ky *Jesus* tóg: “kuty tag kã äjag tóg inh ré ky mü kãn ke mü,” he mü. “Hã ky tóg rán ky nĩ. Û tỹ *carneiro* ki rĩr tĩ ên tânj je sóg ke mü, ky ti mëg ag vỹ, krig ke kãn ke mü, he tóg, Topẽ vi tỹ rán ky nĩ ki, iso“ he tóg. ³² “Hã ra sóg iser kar ky rĩr mãn ke mü. Ên kã sóg äjag jo tĩg ke mü, ga tỹ *Galiléia* ra,” he tóg.

³³ Ky *Pedro* tóg ti mỹ: “inh pijé, ã ré ky tĩg mü’, ag kar tỹ ã ré ky mü mü ra,” he mü. ³⁴ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “ũri, kuty tag kã ã tóg iso: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tägtũ han ke mü, *galo* kyr ke to hã, ha vem nĩ,” he mü. ³⁵ Ky *Pedro* tóg: “hã ra sóg ã mré ter ke mü. Ky sóg ã to: ti ki kagtĩg sóg nĩ, henh ke tũ pẽ nĩ,” he mü. Ky ti mré mü tĩ ag tóg hã tó mü gé sir.

Getsêmani tá
(*Mc 14.32-42; Lc 22.39-46*)

³⁶ Ky *Jesus* tóg ag mré ka kré tá jun mü sir. Ka kré jijin hã vỹ: *Getsêmani*, he mü. Ky tóg ag mỹ: “ha ver nĩgnĩ, tag ki,” he mü. “Sỹ ver Topẽ mré vĩnh ke vẽ, zebátá,” he tóg. ³⁷ Ky tóg *Pedro* mré *Zabedeu* krẽ ag mỹ: “inh mré kãmũ jëg,” he mü. Fe kaj tóg nĩ sir. Mũmëg tóg mü gé. ³⁸ Ky tóg ag mỹ: “inh fe kaj mág tóg tĩ,” he mü, “ky tóg inh mỹ tỹ iser ri ke nĩ,” he tóg. “Tag ki nỹtĩm nĩ, nũgnũr tũg nĩ, inh mré,” he tóg.

³⁹ Ky tóg tĩg sĩ han ky mũg ke mü sir, ga kri tóg nỹ mü. Topẽ mré tóg vĩ mü. “Panh’,” he tóg. “Mỹ ã tỹ inh jagtar ke tag tỹ tũ’ he jãvãnh?” he tóg. “Hã ra isỹ ã mỹ nén to vĩ mü tag han tũg nĩ. ã tỹ nén han ke mü ên hã han nĩ,” he tóg.

⁴⁰ Kar ky tóg, ti mré mü tĩ ag venh tĩ mü sir, hã ra ag kar tóg nũgnũr ja nĩ. Ky tóg *Pedro* mỹ: “mỹ óra pir ki nũr tũg kórëg?” he mü. ⁴¹ “Nũgnũr tũg nĩ, Topẽ mré vĩm nĩ, äjag tỹ ti vĩ mranh tũ nĩ jé, ù tỹ äjag kutãn mü ra. Äjag tỹ mranh sór tũ vẽ vẽ, hã ra äjag tóg krój nỹtĩ, he tóg.

⁴² Ky tóg tĩg mãn mü sir, ky tóg Topẽ mré vĩ mãn mü. Ky tóg: “panh’,” he mãn mü. “ã tỹ inh jagtar ke tag tỹ tũ’ he jãvãnh tĩn ky sóg jagtar ke mü. ã tỹ isỹ nén han ke mü ên han nĩ,” he tóg. ⁴³ Ky tóg ag venh tĩg mãn mü gé sir, hã ra ag tóg nũgnũr mãn ja nĩ, ag nũgnũr hapẽ tĩn ky. ⁴⁴ Ky tóg ag mỹ vĩ mẽ kã tĩ mü sir, Topẽ mré vĩ mãn jé. Ti mỹ tóg ti tỹ tó ja ên tó mãn mü. ⁴⁵ Ky tóg ag venh tĩg mãn ky ag mỹ: “äjag ne tóg ver nũgnũr nỹtĩ’,” he mü. “Vënhkãn ja äjag tóg nĩ’. Pëtëm ti huri, óra ti. Ti tỹ Topẽ vĩ mranh tĩ ag mỹ inh fëg ke nẽ ha, isỹ tỹ êprã ke fi kósin nĩn ky,” he tóg. ⁴⁶ “Nĩgnĩ ra, ag kato mü jé ha. Û tỹ ag mỹ inh ven mü tóg jun ke mü ha,” he tóg.

Ag tỹ Jesus se

(*Mc 14.43-50; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12*)

⁴⁷ Ti tỹ ver vëmén jẽ ra *Judas* tóg jun mü sir, ù tỹ 12 (ke) ag kã ù ên ti. Hã ra porisa ag tóg ti mré kãmũ mü, rógro génh ky, ka kykyv génh ky ke gé. Topẽ tũ to pã’i ag tỹ ag jëgnë vë, kófa ag ke gé. ⁴⁸ Hã ra ù tỹ ag mỹ *Jesus* fëg mü ên tóg ag mỹ: “sỹ ùn ki nhun ke mü ên hã sem nĩ,” he ja nĩ. ⁴⁹ Hã ky tóg vësỹmër *Jesus* to grën ke ky ti mỹ: “ã mỹ há, *Senhor*?” he mü. Ky tóg ti ki nhun ke mü, *Judas* ti. ⁵⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “rëgre’, ã tỹ nén han ke mü ên han nĩ,” he mü.

Ky porisa ag tóg vësỹmër ti kãgmĩ ky ti ség mü sir. ⁵¹ Ky *Jesus* mré tĩ tĩ ù tóg rógro kunũnh ky porisa ù nĩgrëg kym mü. Topẽ tũ to pã’i mág *camarada* vë. ⁵² Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “ã rógro fi han ra. Êg tỹ rógro tỹ ke ky ag tóg rógro tỹ êg tén ke mü gé, “ he mü. ⁵³ “Isỹ inh panh mỹ to vĩ ra tóg inh mỹ ti tỹ jëgnë jafã ag jëgnënh ke mü vë, ùn tỹ 12 *mil* (ke) kãfór ên, ag tỹ ijy nĩgãn jé. ⁵⁴ Hã ra sóg nén tỹ iso rán ky nĩ ên ve kãn sór mü,” he tóg.

55 Ēn kā tóg porisa ag mý: “ājag ne tóg, rógro génh ký kāmū mū', ka kykyv mré', ise jé',” he mū. “Inh pijé tý *bandido* nī'. Kurā kar ki sóg ājag mré jē ja nīgtī, Topē ĩn krēm. Vēnh kar kanhrān sóg jē ja nīgtī, hā ra ājag tóg tá ise ja tū nī vē mýr. 56 Hā ra sóg nén tý iso rán ký nī ěn vég mū,” he tóg.

Ký ti mré mū tī ag tóg ti ré ký pétē kán mū sir, vēnh pigju jé.

Pā'i ag tý Jesus ki jēmē

(Mc 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jo 18.12-14, 19-24)

57 Ký ũ tý ti ség mū ag tóg ti pére mū mū, Topē tū to pā'i mág tý *Caifás* ĩn ra. Tá Topē vī to ěg kanhrān tī ag vỹ vēnh mán ký nýtī, kófa ag, vēnh jyvēn tī ag ke gé. Ag kar tý ti tén sór vē.

58 Hā ra *Pedro* tóg, *Jesus* nón kātī mū, kuvar há tá, ký tóg Topē tū to pā'i mág ĩn kā ra rā mū. Ti tý ag tý *Jesus* tý hēn ri ke ěn ve sór vē.

59 Ký pā'i kar ag tóg ũ ag jāvānhvānh mū, ũ tý ti jykre kórég tónh ke mū ag. 60 Hā ra ag tóg vég tū nī. Ũ tý hēn ri ke ag tóg, ón ký ti jykre kórég tó mū, hā ra tóg ki krov tū nī. Ký vāhā ũ ag tóg: 61 “tī vī vēnh mý mē ěg,” he mū. “Topē ĩn kókén kar sóg ũ han mán ke mū, kurā tāgtū ki, he ja tóg nī, *Jesus* ti,” he ag tóg mū. Ũn régre ag tý ti to tag tó ký tóg vāhā ki krov nī, ag mý.

62 Ký Topē tū to pā'i mág vỹ, jēgnē mū sir, ký tóg ti mý: “ā tý ne tónh ke mý tū'?” he mū. “Ag hā ne ā vī kónān tag tó ja nī gé’” he tóg. 63 Hā ra *Jesus* tóg nén ũ tó tū nī. Ký pā'i mág tóg ti mý: “Topē vỹ rīr nī,” he mū. “Tī rīnve sóg ā ki jēmēg mū. Ā mý tý *Cristo* nī', ā mý tý Topē kósín nī'? Ha ěg mý tó,” he tóg, pā'i mág ti. 64 Ký *Jesus* tóg: “ki hā ā tóg tó mū,” he mū. “Ký sóg ājag mý tag tó mū gé, ha mē. Ēprā ke fi kósín vỹ tý ĩnh nī,” he tóg. “Ký ājag tóg ũ tý nén ũ kar han mū ěn pēgia tá ĩnh venh ke

mū. Kanhkā góg kā mī sóg kátérenh ke mū gé,” he tóg.

65 Ký pā'i mág tóg, jū ký ti kur tý jaran' ke mū sir. Ký tóg: “Topē kato vī kónān ti huri,” he mū. “Mē kán ěg tóg, ký ěg tóg ũ tý ti jykre kórég tónh ke mū ũ jāvānh mán ke tū nī ha. 66 Ēg hýn ti tý hē ri kenh mū ha?” he tóg. Ký ag tóg ti mý: “ter jé tóg ke mū, ti vī tag to,” he kán mū sir. 67 Ký ag tóg ti kakā to sugug mū sir, ti kakā ki ag tóg tānh mū gé. Ký ũ tóg ti vatānh tá ti tānh ký ti mý: 68 “*Cristo* nēji tý ā nī, ký ā nēji nén kar ki kanhró nī,” he mū. “Ũ ný ā tānh?” he tóg. Gen ký ag tóg ti to é he mū.

Pedro tý Jesus to ón

(Mc 14.66-72; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18, 25-27)

69 Hā ra *Pedro* vỹ, re tá nī nī, ĩn vāso kā. Ký pā'i *camarada* ũ fi tóg ti venh kākutē ký ti mý: “*Jesus* mré ā tóg tī ja nī gé, *Galiléia* tá ke ěn mré,” he mū. 70 Hā ra tóg: “vó, ā tý ne tó nē hýn'?” he mū. Ký ag kar vỹ ti vī mēg mū. 71 Kar ký tóg jānkā ra rā sór mū. Hā ra ũ fi tóg ti vég mū gé, ký fi tóg ag mý: “*Jesus* mré ke ũ vē, *Nazaré* tá ke ěn mré,” he mū gé. 72 Hā ra tóg: “vó,” he mán mū. “Tī ki kagtīg sóg nī, Topē vỹ ki kanhró nī,” he tóg, *Pedro* ti. 73 Ver si há tū ra tá nýtī ũ ag tóg ti venh kāmū ký ti mý: “ha mē, ti mré ke ũ vỹ tý ā nī,” he mū. “Ā vī to ěg tóg ā ki kanhrān mū,” he ag tóg. 74 Hā ra tóg: “vó’,” he mán mū. “Inh pijé, ti ki kanhró nī'. ĩnh ón ký Topē vỹ ĩnh vóg kónān ke mū,” he tóg. Hā ra vāhā *galo* tóg kyr mū. 75 Ký *Pedro* tóg *Jesus* vī ja ěn to jykren mū, ti tý ti mý: “iso ā tóg: ti ki kagtīg sóg nī, he tāgtū han ke mū, *galo* kyr ke to hā,” he ja ěn mī. Ký *Pedro* tóg mī ěkrén ký tá kākutē mū sir. Fý jagy han tóg mū sir.

27

Ag tŷ *Pilat*os mŷ *Jesus* ven
(*Mc 15.1; Lc 23.1-2; Jo 18.28-32*)

¹ Tŷ vaj kŷ kusāg ki ag tóg *Jesus* tén ke to jykrén mŷ sir, Topē tŷ to pā'i kar ag. ² Kŷ ag tóg ti mrīnh mŷ sir. Ti pére mŷ kŷ ag tóg pā'i mág tŷ *governador* mŷ ti fēg mŷ sir, *Pilat*os mŷ.

Judas Iscariotes ter
(*Hk 1.16-19*)

³ Hā ra *Judas* tóg, ag tŷ ti tén ke vég mŷ. Kŷ tóg vāhā ti mŷ e tī. Ti tŷ to jykrén mán kŷ tóg jānkamy tŷ 30 (ke) ěn ma kātīg kŷ Topē tŷ to pā'i ag mŷ ven mŷ, kófa ag mŷ. ⁴ Kŷ tóg ag mŷ: “ti kórég han inh,” he mŷ. “Ti pijé, nén ū kórég han ja nīgtī, hā kŷ tóg vėnh mŷ nī, ti tŷ inh vī to ter kŷ,” he tóg.

⁵ Hā ra ag tóg ti mŷ: “Ěg tŷ pijé, ā tŷ hā nē,” he mŷ. Kŷ tóg jānkamy ěn vām mŷ sir, Topē ěn krēm, kar kŷ tóg hēn ra tī mŷ sir. Tá tóg ti nunh kā vėnh jāján mŷ, kŷ tóg ter mŷ sir.

⁶ Kŷ Topē tŷ to pā'i ag vŷ, jānkamy ěn mán kŷ to jykrén mŷ. “Ěg tŷ Topē mŷ jānkamy tag nīm kŷ tóg vėnh mŷ tī. Tŷ tóg vėnh kyvénh kajām ja nī, hā kŷ ěg tóg Topē mŷ nīm sór tŷ nī,” he ag tóg. ⁷ Kŷ ag tóg vėnh mán kŷ to jykrén kŷ: “Ěg hŷn tŷ ěpŷ kajām mŷ,” he mŷ. Ag tŷ tá go'or vég tī ěn tá ag tóg, fóg ag kej han sór mŷ, fóg tŷ *Jerusalém* ra pygsa tī ag mŷ. ⁸ Hā kŷ ěg tóg ěpŷ ěn to: “ěpŷ kyvénh,” he tī.

⁹ Hā ra Topē vī tó tī tŷ *Jeremias* vŷ *Judas* to tag rán ja nīgtī, ha mē: “jānkamy tŷ 30 (ke) tŷ tóg, ěprā ke ū kajām vén ke mŷ, ti kaja tŷ ag mŷ há nŷn kŷ. ¹⁰ Ěprā ke ěn kajām kar kŷ ag tóg tŷ ěpŷ kajām mŷ sir, ag tŷ go'or vég tī ěn tá. Hā tó ja tóg nī, inh mŷ, ěg jóg tŷ Topē ti,” he ja tóg nīgtī, *Jeremias* ti.

*Pilat*os tŷ *Jesus* ve

(*Mc 15.2-5; Lc 23.3-5; Jo 18.33-38*)

¹¹ Hā ra *Jesus* tóg, fóg tŷ pā'i mág rā hā jē nī. Kŷ tóg ti ki jēmėg mŷ, kŷ tóg: “ā mŷ tŷ *Judeu* ag pā'i nī?” he mŷ. Kŷ *Jesus* tóg ti mŷ: “ki hā ā tóg tó mŷ,” he mŷ. ¹² Kŷ Topē tŷ to pā'i ag tóg ti kato vī mág mŷ, kófa ag ke gé, hā ra tóg hun ke kŷ jē nī. ¹³ Kŷ *Pilat*os tóg ti mŷ: “mŷ ā mŷ tŷ nén ū tŷ nī, ag tŷ ā kato vī mág han mŷ tag ti?” he mŷ. ¹⁴ Hā ra *Jesus* tóg vī mán tŷ nī, kŷ tóg *Pilat*os mŷ e tī sir.

Ag tŷ *Jesus* to: ter jé tóg ke mŷ, he
(*Mc 15.6-15; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16*)

¹⁵ Hā ra *Pilat*os tóg ag mŷ fénhta tŷ *Páscoa* kar ki vėse pir kavāg tī, ag tŷ ūn to vī mŷ. Ti jykre vē. ¹⁶ Ěn kā ū tóg se kŷ jē nī, vėnh kar tŷ ūn ki kanhró ěn, ti jijin hā vŷ: *Jesus Barrabás*, he mŷ.

¹⁷ Jāvo ag tóg tá vėnhmān kŷ nŷtī, *Judeu* kar ag. Kŷ *Pilat*os tóg ag mŷ: “inh ājag mŷ ū tŷ hē kavān ha? Mŷ *Jesus Barrabás, Jesus Cristo* mŷ vó?” he mŷ. ¹⁸ *Pilat*os vŷ pā'i ag jykre ki kanhró nī, ag tŷ ón kŷ *Jesus* to jŷ nŷtīn ki. Ti há nī hā tugrīn ag tóg ti to jŷ mŷ. Hā kŷ tóg ti kavān sór mŷ.

¹⁹ Ti tŷ vėnh jyvėn jafā tá nī ra ti prŷ fi tóg, ti mŷ vėnh vī jėnėg mŷ, kŷ fi tóg ti mŷ: “vėjykre kuryj han tī tī,” he mŷ, *Jesus* to. “Hā kŷ ti vóg sór tŷg nī. Kuty tag kā sóg ti to vėnh péti kónān. Ěg tŷ ti tugrīn jagtar ke ve inh, inh vėnh péti ki,” he fi tóg. ²⁰ Hā ra Topē tŷ to pā'i ag tóg, vėnh kar krīn mŷ sir, kófa ag mré, vėnh kar tŷ *Barrabás* kavār ve sór jé, ag tŷ *Jesus* ter hā ve sór jé.

²¹ Kŷ fóg tŷ pā'i tóg, ag ki jēmė mán mŷ. “Inh hŷn ūn régre tag ag kā ū tŷ hē kavān ha?” he tóg. Kŷ ag tóg ti mŷ: “*Barrabás*” he mŷ. ²² Kŷ tóg ag mŷ: “kŷ inh *Jesus* tŷ hē ri kenh mŷ, ag tŷ ū to: “*Cristo* vŷ tŷ tī nī,” he tī ěn tŷ,” he mŷ. Kŷ ag tóg ti mŷ: “krunh to ti sā,” he kán mŷ sir. ²³ Kŷ tóg ag mŷ: “ti kórég tŷ ne han ti?” he mŷ. Hā ra ag tóg prėnprėr mŷ sir.

“!.Krunh to ti sã..!“ he ag tóg mũ sir, prênprêr kÿ.

²⁴ Ag tÿ tóg hê ri ke tũ nĩ. Vênh génh kutê ri ke tóg nĩ, hã kÿ tóg goj jê prêr mũ. Kÿ tóg nĩpég mũ sir, vênh kar rĩnve, kÿ tóg ag mÿ: “inh jykre pijé!,” he mũ. “Inh nĩgé kavénh ke tũ sóg nĩ, ti kyvénh tÿ. Ûn jykre kuryj vê, kÿ sóg ti tén sór tũ nĩ. Ájag jykre vê,” he tóg. ²⁵ Kÿ vênh kar ag tóg ti mÿ: “êg jykre vê,” he kãn mũ. “Êg hã ne ti tén sór mũ! Kÿ Topê vÿ, êg hã vóg kónãn ke mũ, êg krê ag ke gé,” he ag tóg.

²⁶ Kÿ *Pilatos* tóg *Barrabás* kavâg mũ sir. *Jesus* to tóg porisa ag mÿ: “ha ti mrãnmrãn,” he mũ sir. Ag tÿ ti mrãnmrãn kar kÿ tóg ag mÿ ti fêg mũ, ag tÿ ka to ti sa jê.

Porisa ag tÿ Jesus vóg kónãn
(*Mc 15.16-20; Jo 19.2-3*)

²⁷ Kÿ fóg tÿ pã'i krêm porisa ên ag tóg, *Jesus* pére mũ mũ, pã'i tÿ *governador* ãn ra, *palácio* ên ra. Kÿ ag tóg porisa ù ag jê prêr kãn mũ. ²⁸ Ti kur kunũg ag tóg mũ, kÿ ag tóg kur kusũg tÿ ti kri fón mũ. ²⁹ Sónh rêr téj pirĩn kÿ ag tóg, tÿ ti krĩ tógfĩg mũ sir. Vãn tÿ ag tóg, ti nĩgé kã fêg mũ, ti pêgja tá. Kÿ ag tóg, ti krêm grĩnhgrĩnh ke mũ sir, ón kÿ. Ti to é he kÿ ag tóg: “viva, *Judeu* ag pã'i!,” he mũ. ³⁰ Kÿ ag tóg ti to sugsgũ mũ gé. Vãn ên tÿ ag tóg ti krĩ mũ rêg mũ sir.

³¹ Ag tÿ ti nyg kar kÿ ag tóg, ti ki kur kusũg ên kunũg mũ. Kÿ ag tóg, ti tũ pê tÿ ti kã ra rãg mãn kÿ ti pére mũ mũ, krunh to ti sa jê sir.

Jesus tÿ krunh to sa
(*Mc 15.21-32; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27*)

³² Ag mũn kÿ ag tóg, ù kato tẽ mũ, *Cirene* tá ke ù, ti jijin hã vÿ: *Simão*, he mũ. Ên mÿ ag tóg vĩ tar han mũ, ti tÿ *Jesus* krunh vyn kÿ tũg jê, ti jo.

³³ Kÿ ag tóg, *Gólgota* tá junjun mũ sir. *Gólgota* to êg tóg: vênh krĩ kuka, he tĩ, êg vĩ ki. ³⁴ Tá junjun kÿ ag tóg,

ti mÿ *vinagre* ven mũ, nén ù tÿmê jynh mré hã. Kÿ tóg kãmê sĩ han mũ, hã ra tóg kron sór tũ nĩ, vênh kagta ti. ³⁵ Kÿ ag tóg, krunh to ti sãg mũ sir. Ti kur tÿ ag tóg, jagnê mÿ vênh kãpãm mũ sir, to ag tóg joga he mũ. ³⁶ Kÿ ag tóg nĩgnĩg kÿ nÿtĩ nĩ, ti ki rĩr jê. ³⁷ Ag tÿ nén tÿ ti kato vĩ mũ vÿ, ti kri rán kÿ sa, hã vÿ: “*Jesus*, *Judeu* ag pã'i mág vê,” he mũ. Ti tÿ vêsÿ pã'i mág han to ag nêji ti tén mũ. ³⁸ Ti kóm ag tóg, ùn régre ag tÿ krunh to sãg mũ gé, *bandido* ag. Kÿ ù tóg ti pêgja tá sa, jó ù tóg ti jakãnh tá sa.

³⁹ Kÿ ù tÿ mĩ mũ mũ ag tóg, ti nyg mũ gé, vÿn vÿn hen kÿ. ⁴⁰ “Ã mÿ Topê ãn kókén kar kÿ kurã tãgtũ ki ù han mãn sór mũ?” he ag tóg mũ. “Vênh kren han ra kema', krunh to kãtêre, ã tÿ tÿ Topê kósin nĩn kÿ,” he ag tóg ti mÿ. ⁴¹ Kÿ Topê tũ to pã'i ag tóg ti nyg mũ gé, Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ag mré hã, kófa ag ke gé. Kÿ ag tóg jagnê mÿ: ⁴² “ù ag krenkren han tóg, hã ra tóg vênh hã kren han ki kagtũ nĩ,” he mũ. “Êg pã'i mág jê krunh to kãtêre kema', êg tÿ ve jê, êg tÿ ti ki ge jê,” he ag tóg. ⁴³ “Topê ki ti nêji rã kÿ jê, kÿ Topê jê ti kren han, ti tÿ ti to há nĩn kÿ. Topê kósin vÿ tÿ ãn nĩ, he ti mÿr,” he ag tóg ti to, ti nyg kÿ. ⁴⁴ Kÿ ù tÿ ti kóm krunh to nÿtĩ ên ag tóg ti nyg mũ gé, *bandido* ag.

Jesus ter
(*Mc 15.33-41; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30*)

⁴⁵ Rã tÿ êg nĩno kã sa ra tóg kuty' he mũ sir, ga kar mĩ hã. Kuty ên tóg óra tãgtũ han mũ. ⁴⁶ 3 (ke) óra ki *Jesus* tóg prêr mũ sir, kÿ tóg: “*Eli, Eli, lemá sabactani?*” he mũ. Êg vĩ ki tóg tag to: “Topê, Topê, ã tÿ ne jê isovãnh nê?” he mũ. ⁴⁷ Kÿ ù tÿ tá nÿtĩ ag tóg, ag tÿ mêg kÿ jagnê mÿ: “*Elias* jê tóg prêr mũ,” he mũ. ⁴⁸ Kÿ ù tóg vênhvãg mũ, kÿ tóg *esponja* mrãn mũ sir, *vinho* kaja pir tÿ. Ka jurÿn kÿ tóg, tÿ kusón kÿ ti mÿ ven

mũ sir, ti tỹ ki ũnh' ũnh' he jé. ⁴⁹ Hã ra ũ ag tóg: “toreg’,” he mũ. “Hên ri ke mũn *Elias* kätig mũ, ti kren han jé,” he ag tóg. ⁵⁰ Hã ra *Jesus* tóg, prêr mág han măn kỹ hun ke mũ sir.

⁵¹ Hã ra Topê ĩn krêm kur tỹ jänkã nife tóg, vênh kã hã jaran ke mũ, ha mẽ, ti jar tóg vênh kãkym ke kãn mũ sir. ⁵² Kỹ ga tóg, ragra ke mũ sir, pãró vỹ, gũm ke mũ gé, vênh kej vỹ, nugnor mũ gé, kỹ ũ tỹ Topê ki ge kỹ nỹtĩ tỹ hên ri ke ag tóg, rĩnrĩr măn mũ, ũn kãgter mũ ag. Ag kej tá ag tóg kãpa mũ. ⁵³ Kỹ ag tóg *Jerusalém* kã ra ge mũ, kỹ ag tóg, ũ tỹ hên ri ke ag mỹ vênh venven mũ sir. Kỹ ag tóg ag vigvég mũ, *Jerusalém* tá ke ag.

⁵⁴ Hã ra *capitão* tóg, porisa ag mré *Jesus* ki rĩr jê nĩ. Ga tỹ ragra ke ěn vég ag tóg mũ, nén kar ti, *Jesus* ter ěn kã. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Kỹ ag tóg: “Topê kósın ja vê mỹr,” he mũ.

⁵⁵ Kỹ ũn tỹtã fag vỹ, tá nỹtĩ gé, ũ tỹ hên ri ke fag. Kuvar há tá nỹtĩ kỹ fag tóg ti vég nỹtĩ nĩ. Ti mré fag tóg kãmũ ja nĩ, ga tỹ *Galilėa* tá. Ti ki fag tóg rĩr ja nĩgtĩ. ⁵⁶ Fag kã ũ fi vỹ tỹ *Maria Madalena* fi nĩ, jo ũ fi tóg tỹ *Maria* fi nĩ gé, *José* mré *Tiago* mỹnh fi. Kỹ ũ fi vỹ tỹ *Zebedeu* krê ag mỹnh fi nĩ gé. Fag mré ke ũ fag vỹ tá nỹtĩ gé.

Ag tỹ vênh kej kã kã Jesus fi

(*Mc 15.42-47; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42*)

⁵⁷ Rãké tóg nỹ ha, kỹ ũn há tóg jun mũ. *Arimatėia* tá tóg kätig ja nĩ. Ti jijin hã vỹ: *José*, he mũ. *Jesus* mré ke ũ vê gé. ⁵⁸ ěn tóg, *Pilatós* venh tĩ mũ, kỹ tóg ti mỹ *Jesus* to vĩ mũ, ti ter kar kỹ. Kỹ *Pilatós* tóg: “he,” he mũ. ⁵⁹ Kỹ *José* tóg *Jesus* vyn kỹ tĩ mũ sir, kur jãnhkri tỹ ti pãg kỹ. ⁶⁰ Kỹ tóg, vênh kej kã kã ti fig mũ sir. Pó kã ki tóg han ja nĩgtĩ, kỹ tóg tãg nĩ, vênh kej ti. *José* tũ vê. ěn kã kã tóg ti fig mũ sir, kỹ tóg, pó tãpér tĩn kỹ tỹ vênh kej jänkã nĩfėnh mũ sir. Kar kỹ

tóg tĩ mũ. ⁶¹ Hã ra *Maria Madalena* fi vỹ tá nĩ nĩ, *Maria* ũ fi ke gé. Ti kej rã fag tóg nĩgnĩ kỹ nỹtĩ nĩ.

Ag tỹ ti kej ki rĩr

⁶² Tỹ vaj kỹ, vênh kãn ke kurã ki Topê tũ to pã'i ag tóg, vênh măn mũ sir. Kỹ ag tóg, *Pilatós* venh mũ mũ. ⁶³ Ti mỹ ag tóg: “vênh kar krĩn kónãn tĩ ěn tóg tag tó ja nĩ, ha mẽ: “kurã tãgtũ ki sóg rĩr măn ke mũ,” he ja ti nĩ. ěg tỹ tag to jykrėn kỹ ěg tóg, ã mỹ nén ũ to vĩ sór mũ. ⁶⁴ ěg mỹ tóg, porisa ag tỹ ti kej ki rĩr há tĩ, kurã tãgtũ ki. Jãvo tóg ěg mỹ, ti mré mũ ti ag tỹ ti to nón kỹ ti péjunh ha mẽ tĩ, kỹ tóg ěg mỹ ag tỹ vênh kar mỹ: “rĩr măn ti, ti ter kar kỹ,” henh ha mẽ tĩ gé,” he ag tóg, *Pilatós* mỹ. ⁶⁵ Kỹ *Pilatós* tóg ag mỹ: “he,” he mũ. “Vỹ nỹtĩ, ti kej ki rĩr ke mũ ag,” he tóg, porisa ũ ag to. “Ti kej ki rĩr há han nĩ, ge kỹ,” he tóg. ⁶⁶ Kỹ ag tóg, mũ kỹ ti kej to ag vin mũ, ag tỹ ki rĩr jé sir. Ti kej nife ěn jy ag tóg tógfĩn mũ gé, vãfe tỹ, pãró to. ěn ki ag tóg nỹtĩ nĩ, porisa ag, ũ tỹ ti kej nife kunũg tũ nĩ jé.

28

Jesus rĩr măn

(*Mc 16.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10*)

¹ Vėnhkãn ke kurã tỹ *semana* kurã ve ki *Maria Madalena* fi tóg, ti kej venh tĩ mũ, kusãg pẽ ki, *Maria* ũ fi mré. ² Hã ra ga tóg, ragra ke tar han mũ sir. Kỹ Topê tỹ jėnẽ jafã tóg, kanhkã tá kãtėre mũ. Kỹ tóg pó tỹ ti kej jänkã nĩfė ěn tĩn mũ, kỹ tóg kri nĩ mũ sir, pó ěn kri. ³ Tỹ tóg ta tỹ kóm kóm ke ve nĩ gé, Topê tỹ jėnẽ jafã ěn tĩ. Ti kur vỹ kópřej nĩ, kukryr kó ri ke. ⁴ Kỹ porisa ag tóg jũrũn ke mũ, kamėg kỹ ag tóg kãgter ve nĩ. ⁵ Kỹ Topê tỹ jėnẽ jafã tóg, ũn tỹtã fag mỹ: “kamėg tũg nĩ,” he mũ. “*Jesus* kanėg ajag tóg mũ, ag tỹ krunh to ũn sãg mũ ěn ti. ⁶ Ki ti tũ nĩ, rĩr ti huri, há kỹ tóg ajag mỹ tó ja nĩgtĩ. Ha kãge

jêg, ãjag tỹ ti nỹgja ve jé. ⁷ Kuri, ha ti mré mũ tĩ ag mỹ tónh mũjêg, ti rĩr măn ti. Ha vé, ãjag jo tóg tĩg mũ, *Galiléia* ra. Tá ãjag tóg ti venh mũ, ha vem nĩ. Inh ví kã jatun tũg nĩ,” he tóg, Topê tỹ jênê jafã ti, ù tỹtã fag mỹ. ⁸ Kĩ fag tóg, ti kej tá kãpa kũ fũrũrũn mũ mũ sir. Fag mỹ tóg e tĩ. Ge ra tóg fag mỹ sér pẽ tĩ, hã kũ fag tóg pêtê mũ sir, fag tỹ *Jesus* mré mũ tĩ ag mỹ tó jé.

⁹ Fag mũ ra *Jesus* tóg, fag kato tẽ mũ, kũ tóg fag mỹ: “mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he mũ. Vãhã fag tóg, ti to grẽn ke mũ sir. Ti pẽn kãgmĩg fag tóg mũ, kũ fag tóg, ti krêm mũg ke mũ gé. ¹⁰ Kĩ *Jesus* tóg fag mỹ: “kamêg tũg nĩ,” he mũ. “Ha mũjêg, inh rêgre ag mỹ tó jé, ag tỹ ga tỹ *Galiléia* ra mũ jé. Tá ag tóg inh venh ke mũ,” he tóg.

Porisa ag ón

¹¹ Fag mũn kũ porisa tỹ *Jesus* kej ki rir mũ ên ag tóg, êmã ra mũ mũ. Tá junjun kũ ag tóg, Topê tũ to pã'i ag mỹ tó kãn mũ, ag tỹ nén vég mũ ên ti. Kũ tóg ag mỹ e tĩ. ¹² Kũ ag tóg, kófa ag mré vênh mãn kũ: “êg hỹn hẽ ri kenh mũ?” he mũ jagnê mỹ. Kũ ag tóg, porisa ag mỹ jãnkamy e vin mũ sir. ¹³ “Ón kũ vênh kar mỹ: “êg nũgnũr mũ jãvo *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg, ti péju ja nĩ, kuty si há tá,” hem nĩ,” he ag tóg. ¹⁴ “Hẽn ri ke mũn pã'i tỹ *governador* tóg mênh mũ, ãjag nũgnũr ja ti. Kũ êg tóg, ti mré vémén ke mũ, ti tỹ ãjag vóg kónãn tũ nĩ jé,” he ag tóg, porisa ag mỹ. ¹⁵ Kũ porisa ag tóg, jãnkamy ên mãn kũ vênh kar mỹ ónón mũ mũ sir, *Jesus* mré mũ tĩ ag to. Hã kũ *Judeu* ag tóg, ver tag tó tĩ, ùnri.

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ vênh ven

(*Mc 16.14-18; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; Hk 1.6-8*)

¹⁶ Kũ ti mré mũ tĩ ag tóg, ga tỹ *Galiléia* ra mũ mũ, pãnónh ra, *Jesus* tỹ ag mỹ: “ên ra mũm nĩ,” he ja ên ra. ¹⁷ Tá ag tóg ti vég mũ sir, kũ ag

tóg, ti krêm mũgmũg ke mũ sir. Hã ra tóg ù ag mỹ vênh mỹ tĩ. Ag mỹ tóg tỹ, ki hã ke tũ nĩ ve nĩ. ¹⁸ Kũ *Jesus* tóg, ag rã hã jê kũ, ag mỹ: “nén kar vỹ tỹ, inh krêm ke nĩ ha, kanhkã tá ke kar, ga tá ke kar ke gé,” he mũ. ¹⁹ “Hã kũ mũjêg, *povo* kar kanhrãn jé. Ag tỹ inh ki ge kũ nỹtĩn kũ ag kygpem nĩ gé. Inh panh jiji tó kũ, ti kósin jiji tóm nĩ gé, kũ Topê kuprĩg jiji tóm nĩ gé, ãjag tỹ ag kygpe kũ, fag ke gé. ²⁰ Kũ isỹ ãjag mỹ nén tó mũ kãmén kãn nĩ gé, ag tỹ ki króm jé. Ha mẽ, ãjag mré sóg jê nĩ, kurã kar ki, ãjag tovãnh ke tũ sóg nĩ ha, ga tũg ke kurã ki ke gé,” he tóg, *Jesus* ti, ti tỹ ti mré mũ tĩ ag jêgnên kũ.

MARCOS TÛ RÁ

João Batista tÛ Jesus tó

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)

¹ Sÿ *Jesus Cristo* káme sér tónh ke vë, Topë kósin ti. ² Väsÿ Topë vï tó tï tÿ *Isaías* vÿ *Jesus* to tag rán ja nï, kÿ tóg: “ã jo sóg ù jënênh mü, ti tÿ vënh kar kân jé, ã tÿg ken jo,” he mü. “Ag jyvën jé tóg ke mü, kÿ tóg ëpry prun ri ke nï. ³ Êmã tÿ ja tá tóg jënêh ke mü, ga kórég tá. Tá tóg ag mÿ: “Ëg *Senhor* kätÿg ke jo vënh jänhkrigkrig nï,” henêh ke mü. “Ájag jykre pãno tovãnh nï, Ëg *Senhor* kätÿg ken jo,” he jé tóg ke mü,” he ja tóg nï. *João Batista* to tóg ke mü.

⁴ Kÿ *João Batista* tóg êmã tÿ ja tá jë nï. Ag jyvën tóg tï, kÿ tóg: “ã kype jé sóg ke mü, ã tÿ ã jykre kórég tovãnh kÿ, Topë tÿ ã tÿ ti vï mranh tÿ ã mÿ vënh pãte fón jé,” he tï sir, vënh kar mÿ.

⁵ Kÿ ga tÿ *Judéia* tá ke ag tóg ti to kãmü kân mü sir, êmã tÿ *Jerusalém* tá ke ag ke gé. Kÿ tóg ag kygpég mü sir, goj tÿ *Jordão* ki, ag tÿ: “Topë vï mranh ja sóg nÿgtï, tag han kÿ,” hen kÿ. ⁶ Jó ti kur tóg tÿ kãvãru pãni sór kyki tÿ há nï. Kÿ ti vësógfïn ja vÿ tÿ nén ù fãr tÿ há nï gé. Ópã hã ko ti tï, mÿg mré. Ti jën hã vë. ⁷ Kÿ tóg ag mÿ *Jesus* kãmén kÿ: “ù tóg inh nón kätÿg mü, ha mÿ,” he mü. “Inh jykre há kãfór ti nï. Sÿ tÿ ti *camarada* nÿnh ke vë vë, sÿ ti pën né kunÿnh ke vë vë, hã ra sóg tÿ ti krêm ke pë jë,” he tóg. ⁸ “Goj hã tÿ sóg ájag kygpenh ke mü. Jávo ù tÿ inh nón kätÿg ke mü ên vÿ Topë kuprÿg tÿ ájag jagrê han ke mü. Ti tÿ ájag kygpenh ken hã vë,” he tóg, vënh kar mÿ.

João tÿ Jesus kype

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Kejën *Jesus* tóg êmã tÿ *Nazaré* tá kätï mü, ga tÿ *Galiléia* tá. Kÿ tóg *João* tá jun mü, kÿ *João* tóg ti kypég mü

sir, goj tÿ *Jordão* ki. ¹⁰ Ti tÿ goj kätá kãkutê kÿ kanhkã vÿ nor' he mü sir vësÿmér. Kÿ *Jesus* tóg Topë kuprÿg vëg mü. Sórãg ri ke tóg kätêre mü. Kÿ tóg *Jesus* kri góm ke mü sir. ¹¹ Kÿ tóg kanhkã tá vënh vï mÿg mü gé sir, kÿ tóg: “tÿ ã inh kósin pir jë, tÿ ã inh fe pë jëgtï,” he mü, vënh vï ên ti.

Satanás tÿ Jesus krÿn kónãn sór

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Kÿ vësÿmér Topë kuprÿg tóg *Jesus* krÿn mü, ti tÿ êmã tÿ ja ra tÿg jé. ¹³ Kurã tÿ 40 (ke) han tóg mü, êmã tÿ ja tá nï ki. Kÿ vãhã *Satanás* vÿ ti tÿ ti jóg vï mranh han sór mü, hã ra tóg ke tÿ nï. Tá misu ag vÿ nÿn kã mÿ mügtï gé, êmã tÿ ja ên tá. Hã ra Topë tÿ jëgnê jafã ag tóg tá ti ki rÿr mü sir.

Jesus tÿ Galiléia ra vÿn ke

(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Kejën ag tóg *João* ség mü. Ag tÿ ti se kar kÿ *Jesus* tóg ga tÿ *Galiléia* ra tï mü. Tá tóg ag mÿ Topë tÿ tÿ Ëg pã'i nÿnh ke kãmén mü, vënh vï sér ên ti. ¹⁵ Kÿ tóg: “Pétêm ti huri, Ëg tÿ Topë tÿ tÿ Ëg pã'i nï venh ke ti,” he mü. “Kÿ ájag jykre kórég tovãnh nï. Ti vï kri fim nï, ájag tÿ ti tÿ tÿ Ëg pã'i nï ên ve jé,” he tóg.

¹⁶ Kejën tóg goj nig mág tÿ *Galiléia* ên fyr jagma tï mü. Ti tÿ ra tóg *Simão Pedro* vëg mü, ti jávy tÿ *André* ke gé. Pirã kugmÿ jafã tÿ ag tóg goj ki fón nÿtï nï, *rede* tÿ, ag tÿ pirã kugmÿ jé. Ag rãnhraj hã vë. ¹⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “inh mré kãmÿjêg,” he mü. “Pirã kugmÿ há ájag nÿtï. Ájag kanhrãn jé sóg ke mü, ájag tÿ ëprã ke ag tÿ inh ki ge han jé,” he tóg. ¹⁸ Kÿ ag tóg vësÿmér ag *rede* tovãnh kÿ ti mré mü mü, *Pedro* ti, *André* ti ke gé.

¹⁹ Ag mü sÿ han mü ra ag tóg ùn régre ù ag ve mán mü gé, *Tiago* ti, ti jávy tÿ *João* ti ke gé. *Zebedeu* krê ag vë. *Canoa* kã ki ag tóg pirã kugmÿ jafã ki han nÿtï nï. ²⁰ Kÿ *Jesus* tóg vësÿmér ag jé prêr mü. Kÿ ag tóg ag panh ré kÿ mü mü. Ag mÿ rãnhraj tï

ag vỹ ag panh mré *canoa* kã ki nỹtĩ nĩ. Ag rë kỹ ag tóg *Jesus* mré mũ mũ sir.

Jesus tỹ vëjagrë kórég kutëm
(Lc 4.31-37)

²¹ Kỹ ag tóg ãmã tỹ *Cafarnaum* tá junjun mũ sir. Vënhkãn ke kurã ki tóg *Judeu* ag vënh kanhrãn jafã kã ra rã mũ, ag kanhrãn jé, *Jesus* ti. ²² Kỹ ti vỹ tóg ag mỹ e tĩ. Vënh kar vỹ kãfór ti nĩ, Topë vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag mré hã. Hã ra tóg ki hã tó mũ. ²³ Hã ra ù tóg tá jun mũ. Jagrë kórég ti nĩ. ²⁴ Kỹ tóg prër mũ. “Á tỹ ãg tỹ hë ri ke në, *Nazaré* tá *Jesus*?” he tóg. “Á mỹ ãg kókén sór tũ? Á ki sóg kanhró nĩ. Tỹ ã tóg ã pir mỹ Topë mré ke nĩ. Tĩ tũ pë vỹ tỹ ã nĩ,” he tóg.

²⁵ Hã ra tóg ti jagrë mỹ vỹ tar han mũ, kỹ tóg: “vỹ tũg ra,” he mũ. “Ti tovãnh ra,” he tóg.

²⁶ Kỹ ti jagrë tóg ti ter tĩ han mũ sir. Prër tóg mũ. Kỹ tóg ti tovãnh mũ. ²⁷ Kỹ tóg vënh kar mỹ e tĩ sir. Jagnë mỹ ag tóg: “ne nẽ vé? Vënh vỹ tãg mỹ vó?” he mũ. “Vëjagrë kórég ag mỹ tóg vỹ tĩ, kỹ ag tóg ki ke tĩ, ti kamëg kỹ. Ag kri ke hỹn,” he ag tóg mũ. ²⁸ Kỹ ti kãme tóg vënh kar kri rùm mũ, *Galiléia* tá ke kar kri.

Jesus tỹ Pedro má fi tỹ há' he
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Kar kỹ *Jesus* tóg ag vënh kanhrãn jafã tá kãkutë kỹ *Simão Pedro* ãn kã ra rã mũ sir. *André* mré ti ãn vë. *Tiago* vỹ *João* mré ra rã mũ gé. ³⁰ Hã ra *Pedro* prũ fi mỹnh fi vỹ kaga nỹ nĩ. Rỹg fi tóg nỹ nĩ. Kỹ ag tóg *Jesus* mỹ fi tó mũ. ³¹ Kỹ tóg fi nĩgë kãgmĩ kỹ fi nĩm mũ. Kỹ fi rỹ ãn tóg tũ' he mũ sir. Ag ki fi tóg rĩr mũ sir, *Pedro* má fi.

Jesus tỹ ãn kagyga ag tỹ há' he
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Kurã ãn kã kuty tá ag tóg ãn kagyga ag tatĩ kãmũ mũ, ãn jagrë kórég ag mré hã. ³³ ãmã ãn ki ke kar ag vỹ ti ãn jãnkã tá nỹtĩ mũ. ³⁴ Kỹ

Jesus tóg ag tỹ há' há' he kãn mũ sir, fag tỹ ke gé. Vëjagrë kórég pan kãn tóg mũ gé. Kỹ vëjagrë kórég ag tóg ti mỹ vỹ sór mũ, ag tỹ ti ki kanhró nỹtĩn kỹ. Hã ra tóg ag mỹ: “vỹ tũg ra!” he mũ.

Jesus tỹ ti jóg mré vỹ
(Lc 4.42-44)

³⁵ Tỹ vaj kỹ tóg kurã ke ra nĩ mũ. Kỹ tóg ãmã tũ ja ra tĩ mũ sir, tá Topë mré vỹ jé. ³⁶ Kỹ *Simão* ag tóg ti kanënh mũ mũ, ti jãvãnh kỹ. ³⁷ Kỹ ag tóg ti mỹ: “vënh kar vỹ ã kanëg mũ,” he mũ. ³⁸ Hã ra tóg ag mỹ: “mũ nỹ, ãmã ù ra,” he mũ. “Sỹ vënh kar mỹ Topë vỹ tó hã jé sóg kãtĩg,” he tóg.

³⁹ Kỹ ag tóg ga tỹ *Galiléia* kar mĩ mũ mũ. Vënh kanhrãn jafã krëm tóg ag mỹ Topë vỹ tó mũ sir. Ag jagrë kórég pan tóg mũ gé.

Jesus tỹ ãn kaga kren vãnh tỹ há' he
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Kỹ kejën ãn kaga kren vãnh vỹ ti to kãtĩ mũ, vënh kaga tỹ *lepra* han kỹ nĩ ù. Kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ isỹ há' he sór tũ?” he mũ. “Á hã tóg ãnh mỹ isỹ há' henh ke nĩ,” he tóg. ⁴¹ Kỹ tóg *Jesus* mỹ jagtar nĩ. Kỹ tóg ti nĩgë tỹ ti mẽ kỹ ti mỹ: “hej, há' he jé ã tóg ke mũ,” he mũ.

⁴² Kỹ ti kaga kren vãnh ãn tóg tũ' he mũ vësýmér. Kỹ tóg jãnhkri nĩ sir, ti fár ti. ⁴³ Kỹ tóg ti mỹ vỹ tar han kỹ: ⁴⁴ “ker ù mỹ tó hë'. Topë tũ ki rĩr tĩ hã mỹ tóm nĩ, kỹ Topë mỹ *Moisés* tỹ vãsỹ ãg mỹ nén tó ja ãn nĩm nĩ. Hã tugrĩn vënh kar vỹ ã tỹ há' he mũ tag ki kanhrãn mũ,” he tóg.

⁴⁵ Ge ra ãn kaga ja ãn tóg vënh kar mỹ *Jesus* tỹ ti tỹ há' he tó mũ sir. Kỹ ti kãme ãn vỹ vënh kar kri rùm mũ. Hã kỹ *Jesus* tóg ãmã ù ki vënh ven tũ nĩgtĩ. ãmã tũ mĩ tóg tĩgtĩ, hã ra ag tóg ãmã kar tá ti to kãmũ tĩ.

2

Jesus tÿ ùn kânhrîn ký nÿ tÿ há' he
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Kejën *Jesus* tóg kurã ù kã ãmã tÿ *Cafarnaum* tá jun mãn mũ, ký ag tóg mēg mũ sir, ti tÿ tá nĩ ãn ti. ² Ký ùn e ag vÿ ti tá junjun mũ, ký ag tóg ti to vãnh mãn mũ, ký tóg fór nĩ, jänkãmĩ hã. Ký tóg ag mÿ Topê vĩ tó mũ sir. ³ Hã ra ù ag tóg ùn kânhrĩ vyn ký tá junjun mũ sir. Û tÿ 4 (ke) ag vẽ. ⁴ Hã ra ag tóg vãnh e ãn tugrĩn ti pêtẽm tũ nĩn ký ti kri ãn nón mũ. Ký ag tóg nor ãn ki ùn kaga ãn térem mũ, kur kã kã ti fi ký. ⁵ Ký *Jesus* tóg ag tÿ ti ki ge ký nÿtĩ vėg mũ sir. Ký tóg ùn kaga ãn mÿ: “inh kósın, ã tÿ Topê vĩ mranh ja ãn vÿ tũ ti ha,” he mũ.

⁶ Hã ra Topê vĩ to ěg kanhrãn tĩ ù ag vÿ tá nÿtĩ gé. Ký ag tóg ti vĩ to jÿkrén kónãn ký: ⁷ “ti tÿ ne tó nẽ? “ he mũ, jagnẽ mÿ, komẽr hã. “Topê to vĩ kónãn vẽ. Topê hã ne ti pin ký ěg tÿ Topê vĩ mranh tÿ tũ' he há nĩnh mũ. Ti tÿ vėsÿ Topê han vẽ,” he ag tóg mũ.

⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag jÿkre ki kanhrõ nĩ, ti fe tÿ. Ký tóg ag mÿ: “ãjag tÿ ne to jÿkrén kónãn nẽ?” he mũ. ⁹ “Ne nÿ ãjag mÿ vãnh mÿ nÿ? Ûn kânhrĩn ký nÿ tag mÿ sóg: ã tÿ Topê vĩ mranh ja ãn vÿ tũ ti ha, hé. Kÿn mÿ ãjag mÿ vãnh mÿ? Sÿ ti mÿ: nĩ ra, ã kur gég tÿg, henh ke nẽ ha. Kÿn mÿ ãjag mÿ vãnh mÿ ke gé? ¹⁰ Isÿ ãjag mÿ inh jÿkre ven sór vẽ ha. Tÿ sóg ěprã ke fi kósın nĩ. Tá sóg krÿg ke mũ, Topê vĩ mranh tÿ vãnh pãte fón ke tá. Sÿ tá krÿg mũ ven jé sóg ke mũ, ãjag mÿ,” he tóg. Hã ký tóg ùn kânhrĩn ký nÿ ãn mÿ: ¹¹ “nĩ ra, ã kur gé tÿg,” he mũ.

¹² Ký tóg vãhã jėgnẽ mũ sir. Ti kur gég tóg mũ sir, ký tóg ag rĩnve tÿg há han mũ sir, ùn kânhrĩn ký nÿ ja ãn ti.

Vãnh kar mÿ tóg e tĩ, ký ag tóg Topê to: “ěg jÿkre kãfór ti nĩ,” he

mũ. “Ge ve ja tũ ěg nÿtĩ,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tÿ Levi jé prẽr
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Ký *Jesus* tóg tÿg mãn mũ, goj nig mág tÿ *Galilėia* ra. Ký vãnh e ag tóg ti pėnĩn vãnh mãn mãn mũ sir. Ký tóg ag kanhrãn mũ, fag ke gé. ¹⁴ Tĩ tÿg mãn ký tóg *Levi* vėg mũ, *Alfeu* kósın. Hã ra tóg ti rãnrãj han nĩ nĩ. *Governo* mÿ tóg *imposto* kaja mǎg tĩ. Ký *Jesus* tóg ti mÿ: “inh mré kãtÿg,” he mũ. Ký tóg jėgnẽ ký ti mré tĩ mũ sir.

¹⁵ Ký tóg kejën ti ãn krẽm jėg mũ. Hã ra ag tóg ti mré e nĩ, *governo* mÿ jänkamy mǎg tĩ ag, Topê vĩ mranh tĩ ù ag ke gé. Tĩ nón mũ mũ ag tóg e tãvĩ nÿtĩ.

¹⁶ Hã ra Topê vĩ to ěg kanhrãn tĩ ù ag vÿ tÿ *Fariseu* nÿtĩ gé. *Jesus* vėg ag tóg mũ, ti tÿ Topê vĩ mranh tĩ ag mré jėn ký. Ký ag tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ: “ti ne tóg ùn jÿkre pãno ag mré jėg mũ’,” he mũ.

¹⁷ Hã ra *Jesus* tóg mēg mũ. Ký tóg ag mÿ: “ùn kagyga tũ ag vÿ *médico* venh mũ tũ nĩgtĩ’. Hã ra ùn kagyga ag hã vÿ ti venh mũ tĩ,” he mũ. “Inh pijé ù tÿ vėjÿkre kuryj han mũ ag mÿ: ãjag jÿkre tovãnh nĩ, he sór tĩ’. Û tÿ Topê vĩ mranh mũ ãn ag hã mÿ sóg: ãjag jÿkre tovãnh nĩ, he sór tĩ,” he tóg.

Jesus tÿ vãkre kãmén
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Kejën *João* mré mũ ti ag tóg vãkrég mũ, *Fariseu* ag ke gé. Jėg tũ ag nĩ, ag tÿ Topê mÿ há nÿtĩ jé. Ký ag tóg *Jesus* mÿ: “*João* mré mũ tĩ ag vÿ tóg vãkrég mũ, *Fariseu* mré mũ tĩ ag ke gé,” he mũ. “Jo ã mré mũ tĩ ag ne tóg vãkrég tũ nĩ’,” he ag tóg.

¹⁹ Ký tóg ag mÿ: “vãnh kyprũg venh kãmũ mũ ag pijé vãkrég tĩ’,” he mũ. “Fénhta vẽ mÿr, vãnh kyprũg tĩ, ký ùn prũg mũ ãn mré ke ag tóg tĩ venh kãmũ tĩ. Ge ti nĩ, inh mré mũ tĩ ag mÿ. Isÿ ag mré nĩn ký tóg ver ag mÿ sér tĩ. ²⁰ Hã ra tóg kejën jun

mũ, inh kurā ti, kŷ ag tóg inh pére mũnh mũ. Ēn kã hã ag tóg vākrenh ke mũ,” he tóg.

²¹ “Fag pijé vāfe kygnej tũ tŷ kur si jar ki hynhan tĩ'. Fag tŷ ũn kygnej tũ tŷ ki hynhan kŷ tóg jaran kenh mũ. Kŷ kur si jar ěn tóg mág mũ sir. Ũn kygnej hã tŷ fag tóg ki hynhan tĩ, kŷ tóg jaran ke tũ nĩgtĩ,” he tóg, ti jykre tãg to.

²² “Kŷ *vinho* vŷ ge nĩgtĩ gé,” he tóg mũ gé. “Ēg pijé *vinho* kajã tŷ ti fár si tŷ sako ki kujĕg tĩ mŷr'. Ke tũ nĩ mũ ra tóg kunãnh kŷ jarn kenh mũ. Kŷ *vinho* tóg tũ' henh mũ, sako ti ke gé. *Vinho* kajã tŷ ti fár tãg ki kujĕn ke vĕ mŷr,” he tóg, ti jykre tãg to.

Jesus tŷ vĕnhkán ke kurā kãmén
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Kejĕn tóg, ti mré mũ tĩ ag mré *trigo* kré mĩ tĩ mũ. Vĕnhkán ke kurā vĕ. Ag mũn kŷ ag tóg *trigo* mó tŷ kym ke mũ, ag tŷ ko jé. ²⁴ Kŷ *Fariseu* ũ ag tóg *Jesus* mŷ: “ha vé, ag tŷ ne jé vĕnhkán ke kurā ki ag tŷ nĕn han ke tũ han nĕ?” he mũ.

²⁵ Kŷ tóg ag mŷ: “vó,” he mũ. “*Davi* tŷ nĕn han mũ to jykrén nĩ. Ti kókĩr nĩn kŷ tóg ti tŷ nĕn han ke tũ han gé, ti mré mũ tĩ ag mré, hã ra Topĕ pijé ti to jũ mũ', ha mẽ. ²⁶ Topĕ ĩn kã ra tóg rã. Ēn kã *Abiatar* vŷ tŷ Topĕ tũ to pã'i nĩ. Tá tóg Topĕ jamĩ ěn kó, tŷ ti tŷ konh ke tũ ra. Topĕ tũ ki rĩr tĩ ag hã tŷ konh ke vĕ vĕ. Hã ra tóg kó, ti mré mũ ag ke gé. Rán kŷ tóg nĩ nĩ,” he tóg.

²⁷ “Ha mẽ, Topĕ vŷ ěg mŷ vĕnhkán ke kurā nĩm, ěg tŷ ki vĕnhkán jé. Hã ra tóg tŷ kurā kórég han tũ nĩ. ²⁸ Hã kŷ sóg tŷ vĕnhkán ke kurā to pã'i nĩ gé. Tŷ sóg ěprã ke fi kósin nĩ mŷr,” he tóg.

3

Jesus tŷ ũn nĩgé tóg tŷ há' he
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Kejĕn tóg vĕnh kanhrãn jafã ra rã mãn mũ. Hã ra ũ tóg tá jĕ nĩ,

ti nĩgé tóg tóg ja nĩ. ² Kŷ ag tóg ti tugnŷm mũ sir. “Kema ti tŷ vĕnhkán ke kurā ki ti tŷ há' he ve jé,” he ag tóg mũ. Ag tŷ pã'i ag mŷ ti tó sór vĕ, ti tŷ vĕnhkán ke kurā ki Topĕ vĩ mranh kŷ. ³ Hã ra *Jesus* tóg ũn nĩgé kórég ěn mŷ: “kunĩg,” he mũ. ⁴ Kŷ tóg ag kar mŷ: “vĕnhkán ke kurā ki ěg hŷn ne han mũ', ěg tŷ Topĕ vĩ ki króm jé'? Ēg mŷ hŷn nĕn ũ há han mũ'? Ēg tŷ ũ tũ kókén kŷn mŷ kórég tũ nĩnh mũ'? Ēg mŷ ũ kren han mũ hŷn'? Ēg tŷ ũ tén kŷn mŷ há nĩnh mũ hŷn'?” he tóg. Hã ra ag tóg ti mŷ vĩ tũ nĩ sir.

⁵ Kŷ tóg jũ mũ sir. Fe kaj tóg nĩ sir, ag krĩ tũ nŷtĩn kŷ. “Ā nĩgé tŷ krŷg' hé,” he tóg ti mŷ. Kŷ tóg há' he mũ sir, vãhã.

⁶ Kŷ vãhã *Fariseu* ag tóg mũ mũ sir, jagnĕ mré ti to jykrén jé, pã'i mág tŷ *Herodes* mré ke ag mré ke gé. “Ēg hŷn hĕ ri ken kŷ ti tén mũ?” he ag tóg mũ.

Jesus tŷ goj nig fyr tá ag kanhrãn

⁷ Hã ra *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré goj nig mág tŷ *Galilĕia* ra tĩ mũ, vĕnh e tũg ja ra. Ge ra vĕnh e ag tóg ti nón mũ mũ. Ga tŷ *Galilĕia* tá ag tóg kãmũ mũ, ga tŷ *Judĕia* tá ke gé, ⁸ ěmã tŷ *Jerusalém* tá, ga tŷ *Idumĕia* tá, goj tŷ *Jordão* mã tá, ěmã tŷ *Tiro* tá, ěmã tŷ *Sidom* tá ke gé. E tãvĩ ag nŷtĩ, e pĕ. Ti tŷ nĕn han mũ kar mẽ kŷ ag tóg ti to kãmũ mũ. ⁹ Kŷ *Jesus* tóg vĕnh e tŷ ti kutãn kŷ ti mré mũ tĩ ag mŷ tó mũ, ag tŷ ti mŷ *canao* jãjãn jé. ¹⁰ Ũ tŷ hĕn ri ke tŷ tóg há' he ja nĩ. Hã kŷ ũn kagyga tŷ hĕn ri ke ag tóg ti pĕnĩn nŷtĩ. Ag tŷ ag nĩgé tŷ ti mẽ sór vĕ, fag ke gé. ¹¹ Kŷ ũn jagrĕ kórég ag vŷ tá nŷtĩ gé. Ag tŷ *Jesus* ve kŷ ag tóg prĕnprĕr mũ sir. “!..Tŷ ã Topĕ kósin ne..!” he ag tóg mũ. ¹² Kŷ tóg ag mŷ vĩ tar han mũ. “Ker inh kãmén hĕ,” he tóg.

Jesus tŷ ũ tŷ 12 (ke) ag vin
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Kejĕn tóg pānónh ra tĩ mũ. Kĩ tóg tá ag jé prĕr kĭ ag kuprĕg mũ, ag vin jé. ¹⁴ Ũ tỹ 12 (ke) ĕn ag kuprĕg tóg mũ sir, ag tỹ tỹ ti mré mũ tĩ nỹtĩ jé, ti tỹ ag jĕgnĕ jé, Topĕ vĩ tó jé. ¹⁵ Ag mỹ tóg vĕjykre nĩm mũ, ag tỹ vĕjagrĕ kórĕg pan to tar nỹtĩ jé. ¹⁶ Ũ tỹ 12 (ke) ag hã vĕ, ha mĕ: *Simão, Jesus tỹ ti jiji ũ hã vỹ: Pedro, he mũ, Tiago ke gé, ti jãvy tỹ João mré, Zebedeu krĕ tag ag. Jesus tỹ ag jiji ũ hã vỹ: Boanerges, he mũ, ĕg vĩ ki ke hã vỹ: ta tỹ tỹrỹr he ri ke ag, he mũ, André ke gé, Filipe ke gé, Bartolomeu ke gé, Mateus ke gé, Tomé ke gé, Tiago ke gé, Alfeu kósın tag ti, Tadeu ke gé, Simão ke gé, ag tỹ ũ to: Zelote, he mũ tag ti, Judas Iscariotes ke gé, ũ tỹ pã'i ag mỹ Jesus ven mũ ĕn ti.*

Topĕ vĩ to ĕg kanhrãn tĩ ag tỹ Jesus to vĩ kónãn

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Kĩ Jesus tóg ag mré tĩg kĭ ti jamã tá jun mũ. Kĩ vĕnh e tóg sir tá vĕnh mãn mãn mũ, kĭ tóg ag jĕn ke mũ ra vĕnh mỹ tĩ. ²¹ Kĩ ti kanhkã fag vỹ ti kãme mĕ kĭ ti kãgmĩnh kãmũ mũ. “Krĩ vĕnh mỹ nĩ ve ti nĩ,” he fag tóg. Hã ra tóg fag mré tĩ tũ nĩ.

²² Kĩ Topĕ vĩ to ĕg kanhrãn tĩ ag tóg tá junjun mũ gé, ti ve jé. *Jerusalém tá ag tóg kãmũ jĕg. Ag tỹ ti to: “Japo tỹ tóg jagrĕ nĩ. Hã kĭ tóg vĕjagrĕ kórĕg ag pan tĩ,” hen kĭ. “Belzebu jykre han tóg tĩ, Nén-Kórĕg ag pã'i mág ĕn jykre ti,” he ag tóg.*

²³ Kĩ Jesus tóg ag jé prĕr kĭ: “*Satanás vỹ vĕjagrĕ kórĕg pan tũ nĩgtĩ mỹr,*” he mũ. ²⁴ “Pã'i pir krĕm ke ag tỹ jagnĕ kato tĕgtĕn kĭ ag tóg jagnĕ kãgtĕn kãn ke mũ. ²⁵ Đn pir krĕm ke fag tỹ jagnĕ kato tĕ kĭ fag tóg jagnĕ kãgtĕn kãn ke mũ gé. ²⁶ *Satanás krĕm ke ag tỹ jagnĕ kato tĕ kĭ ag tóg jagnĕ tỹ tũ' henh ke mũ gé, kĭ tóg tũ' he mũ sir, Satanás ti. 27 ĕg tỹ ũ tar ĩn tá ti tỹ nĕn ũ péju sór kĭ ĕg tóg, ti se vén tĩ. Kar kĭ hã ĕg tóg ti tũ mãn*

ke mũ sir. Ge ti nĩgtĩ, sỹ nĕn han mũ ti. Japo vỹ tar nĩ, hã ra sóg hur ti sé. Hã kĭ sóg ti tũ ag kygvãg mũ sir. Ag jagrĕ kórĕg ĕn pan sóg mũ sir,” he tóg.

²⁸ “Sỹ ke há vĕ, hã kĭ sóg tó mũ. Topĕ vỹ ĕjag mỹ vĕnh pãte fón kãn mũ, ĕjag tỹ ti vĩ mranh ja kar ĕn tỹ, ĕjag tỹ ti to vĩ kónãn ĕn mré hã. ²⁹ Jãvo ĕjag tỹ Topĕ kuprĭg to vĩ kónãn kĭ tóg ĕjag mỹ vĕnh pãte fón mãn ke tũ nĩ. ĕn vỹ ĕjag hã kã nĩ nĩ. Kurã tũ ti nĩ,” he tóg.

³⁰ Ag mỹ tóg ke mũ, ag tỹ ti to: “Japo tỹ tóg jagrĕ nĩ,” hen kĭ.

Jesus mré ke pĕ fag

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Kĩ ti mỹnh fi tóg ti jãvy ag mré ti vĕnh kãtĩ mũ. Re tá fag nỹtĩ. Kĩ fag tóg ũ jĕnĕg mũ, ti to. ³² *Jesus pĕnĩn tóg fór tĩ, kĭ tóg ti mỹ: “ã mỹnh fi vỹ re tá jĕ, ã jãvy ag mré. Fag tỹ ã mré vĕmĕn sór vĕ,” he mũ.*

³³ Kĩ tóg: “mĕ’,” he mũ. ³⁴ Hã ra tóg ũn nĩgnĭg kĭ nỹtĩ ag ki ĕvãnh kĭ ag to: “inh mỹnh fi hã vĕ, inh jãvy ag hã vĕ gé,” he mũ. ³⁵ “Ũ tỹ Topĕ vĩ han mũ ĕn ag hã vỹ tỹ inh jãvy nỹtĩ, inh ve fag ke gé, inh mỹnh fi ke gé,” he tóg.

4

Jesus tỹ nĕn fy kãmĕn

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Kejĕn *Jesus* tóg goj nig mág tỹ *Galiléia* fyr tá ag kanhrãn mãn mũ. Hã ra vĕnh e vỹ ti pĕnĩn nỹtĩ, vĕnh e tãvĩ, hã kĭ tóg *canoa* kã ra rã kĭ kã kã nĩ mũ. Hã ra vĕnh e vỹ nig fyr tá vĕnh mãn kĭ nỹtĩ. ² Kĩ tóg ag mỹ: ³ “kejĕn ũ tóg nĕn ũ fy krãn tĩ mũ,” he mũ. ⁴ “Tĩ tỹ krãn kĭ ti fy ũ tóg ĕmĩn kri kutĕ mũ. Kĩ sĕsĩ tóg ti ko mũ sir. ⁵ Tĩ fy ũ tóg pãró kri kutĕ mũ, ga e tũ ki, kĭ tóg kãnhmar mur mũ vĕ, ga sĩ ĕn kĩ. ⁶ Hã ra tóg rã tỹ ĕg nĩno kã sa kĭ ti pũn mũ. Tĩ jãre han tũ nĩn kĭ tóg tóg mũ. ⁷ Tĩ fy ũ tóg sónh kã ki kutĕ mũ, kĭ tóg ti mré

mur mũ. Ti kri tóg rùm ke mũ sir. Kĩ tóg kanĕn tũ nĩ. ⁸ Ti fy ù tóg ga há kri kutĕ mũ. Kĩ tóg ti mur kĩ mog há han mũ. Kanĕn há han tóg mũ gé. Û tóg kanĕ tỹ 30 (ke) han, jo ù vỹ kanĕ tỹ 60 (ke) han, jo ù vỹ kanĕ tỹ 100 (ke) han. ⁹ Û nĩgrĕg nỹtĩ tỹ tỹ jĕmĕ jé,” he tóg.

*Jesus tỹ nĕn fy kāmĕn
(Mt 13.10-23; Lc 8.9-15)*

¹⁰ Û n e ĕn ag mũ kar kỹ ti mré nỹtĩ ag tóg, ti ki nĕn fy kāmĕ jĕmĕg mũ. Kĩ ag tóg ti mỹ: “ã tỹ ĕg mỹ ne to nĕ?” he mũ.

¹¹ Kĩ tóg: “ãjag hã tóg Topĕ tỹ tỹ ĕg pã'i nĩ ki kanhró nỹtĩnh mũ, ijo tó ja tũ ĕn ki,” he mũ. “Hã ra sóg ĕn ag mỹ: tag ri ke ti nĩ, he tãvĩ han mũ. ¹² Û tỹ ón kỹ mĕg mũ ag mỹ sóg tó há han ke tũ nĩ. Kĩ ag tóg ag tỹ vĕg mũ ra ki kagtĩg nỹtĩnh mũ. Ag tỹ mĕg mũ ra ag tóg to jykrĕn ke tũ nĩ. Kĩ ag tóg Topĕ ki ge tũ nỹtĩ gé. Kĩ Topĕ tóg ag mỹ vĕnh pãte fón ke tũ nĩ gé,” he tóg.

¹³ Kĩ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ to jykrĕn tũ tóg tĩ', sỹ ãjag mỹ nĕn fy kāmĕn kỹ,” he mũ. “Kỹ ãjag mỹ ù to jykrĕn há nỹtĩnh mũ', sỹ kar kỹ ãjag mỹ nĕn ù kāmĕn mãn kỹ?” he tóg.

¹⁴ Kĩ tóg ag mỹ: “ù tóg nĕn fy krãn tũ, kỹ ti tỹ Topĕ vĩ to vĕ, hã vỹ: krãn, he mũ. Nĕn fy krãn ri ke vĕ,” he tóg. ¹⁵ “Ti fy ù vỹ ĕmĩn kri kutĕ mũ. Topĕ vĩ mĕg mũ ù ag vĕ. Ag tỹ mĕg mũ ra *Satanás* tóg ag mỹ tỹ tũ' he mũ, vĕsỹmĕr. Kĩ ag tóg ki kagtĩg nỹtĩ ha. Ĕpřy kri kutĕ mũ ri ke ag hã vĕ sir. ¹⁶ Hã ri ken hã vĕ gé, ti tỹ pãró kri krãn mũ ĕn ti. Ag tỹ Topĕ vĩ mĕ kỹ ag tóg vĕsỹmĕr: hej, he mũ sir. Ag mỹ tóg sér tĩ. ¹⁷ Hã ra ag tóg nĕn fy kré jãre tũ ri ke nỹtĩ, kỹ ag tóg mũ sĩ han mũ, Topĕ mré. Nĕn ù jagy kutĕ kỹ ag tóg sir tovãnh mũ vĕsỹmĕr, ù tỹ Topĕ tigrĩn ag kato tĕ kỹ. ¹⁸ Ti tỹ sónh kã ki krãn mũ ĕn hã vĕ gé, hã vỹ tỹ, Topĕ vĩ mĕg mũ ag nỹtĩ gé. ¹⁹ Hã ra ag tóg, ag rãnhřũ há mũ

ĕkrĕg mũ, ón kỹ riko nĩ sór kỹ. Nĕn ù kar to ag tóg ĕn tĩ, hã kỹ Topĕ vĩ tóg, ag mỹ tũ' he mũ sir. Kĩ ag tóg kanĕn há han tũ nĩ. ²⁰ Kỹ ti tỹ ga há ki krãn mũ ĕn vỹ tỹ Topĕ vĩ mĕg mũ ag nỹtĩ gé. Hej, he ag tóg mũ sir, kanĕn há han ag tóg mũ, ù tóg kanĕ tỹ 30 (ke) han mũ, ù tóg kanĕ tỹ 60 (ke) han mũ, ù tóg kanĕ tỹ 100 (ke) han mũ,” he tóg.

*Jesus vĩ ki kanhrãn kãmĕ
(Lc 8.16-18)*

²¹ Kĩ tóg ag mỹ: “ĕg pijé néj grug kỹ kĕj krĕm fĕg tĩ', ĕg pijé kỹmỹ krĕm fĕg tĩ,” he mũ. “Ti fĕg jafã kri ĕg tóg fĕg tĩ, ti tỹ ĕg mỹ jĕngrĕ han jé. ²² Hã kỹ ãjag tỹ, ãjag tỹ nĕn ki kagtĩg ĕn ki kanhrãn kãn ke vĕ. ²³ Û n nĩgrĕg nỹtĩ tỹ tỹ jĕmĕ jé,” he tóg.

²⁴ “Hã kỹ jĕmĕ há han, inh vĩ ti. ãjag mré ke ag jykre tugnyĕm ãjag tóg tĩ, kỹ ãjag tóg ag mỹ vĩ tar han tĩ. Hã ra Topĕ vỹ ãjag mỹ vĩ tar han ke mũ gé, ha vem nĩ,” he tóg. ²⁵ “Û tỹ ti vĩ to jykrĕn há han mũ ĕn tar han jé tóg ke mũ. Jãvo tóg ù tỹ nĕn ù to jykrĕn há han tũ nĩn kỹ tóg ti mỹ tũ' he mũ sir, ti tỹ nĕn ù to jykrĕn sĩ han mũ ra,” he tóg.

Jesus kãtĩg mãn ke kãmĕ

²⁶ Kĩ *Jesus* tóg ag mỹ: “Topĕ tỹ tỹ ĕg pã'i nĩ vỹ ge nĩnh mũ, ha mĕ,” he mũ. “Kejĕn ù vỹ tóg nĕn ù fy krãn mũ, ti japỹ ki. ²⁷ Krãn kar kỹ tóg jatun mỹ nĩ nĩ. Kejĕn tóg vãhã venh tĩ mũ. Hã ra ti fy ĕn vỹ mur ja nĩ. Mog ja tóg nĩ. Kỹ tóg: “ti ĕn ri ken kỹ mur?” he mũ. ²⁸ Jãvo tóg vĕsóg ki mog, kar tóg mó han, kỹ tóg vãhã kanĕn mũ sir, ti mó kã ki. ²⁹ Ti tỹ tóg' he kỹ tóg krĕg mũ sir, ke tũ nĩ kỹ tóg fãg mũ sir,” he tóg.

*Topĕ vĩ tỹ vĕnh kar kri rùm ke
(Mt 13.31-32, 35; Lc 13.18-19)*

³⁰ Kĩ *Jesus* tóg: “Topĕ tỹ tỹ ĕg pã'i nĩ vỹ ³¹ ka tỹ krĕn ri ke nĩ,” he mũ. “Ti krãn ĕg tóg tĩ. ³² Ti mog kỹ tóg

vāhā vānh kāfór kar nī. Kŷ sēsī vŷ ti féj kā ki ti jagfe han kŷ kā ki krēg tī.

³³ Kāmén tŷ hēn ri ke han tóg, ag tŷ to jykrén jé. ³⁴ “Tag vŷ ge nŷnh mŷ,” he tóg tī, ūn e ag mŷ. Hā ra tóg ti mré mŷ tī ag hā mŷ kāmén há han mŷ, ag pin kŷ.

Jesus tŷ kóho tŷ tŷ' he

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Hā tŷ kuty tá tóg ag mŷ: “mŷ nŷ, goj nig mág kafā ū ra,” he mŷ.

³⁶ Hā kŷ ag tóg vēnh e ēn ré kŷ ti mré *canoā* kā mī mŷ mŷ sir. Hā ra ū ag tóg ti mré mŷ mŷ gé, *canoā* ū kāmī.

³⁷ Kejēn kāka tar tāvī vŷ tóg vāhā krog he mŷ. Kŷ goj tóg *canoā* kā ki krém krém ke kŷ fān sór mŷ sir.

³⁸ Hā ra *Jesus* tóg nŷr nŷ, fakrīnh kŷ, *canoā* nér tá. Kŷ ag tóg ti rīn kŷ ti mŷ: “*Senhor*, ēg kǎgter ha mē tóg tī. Mŷ ā mŷ tŷ nén ū tŷ?” he mŷ.

³⁹ Kŷ tóg rīr mŷ sir, kŷ tóg kóho mŷ vī tar han mŷ, ti mŷ: “krŷg he ra,” hen kŷ. Kŷ tóg tŷ' he mŷ. Katy' he tóg mŷ. ⁴⁰ Kŷ tóg ag mŷ: “ājag tŷ ne jé kanē junjur nē? Ājag mŷ inh ki ge há han tŷ?” he mŷ. ⁴¹ Kŷ ti jykre tóg ag mŷ e pē tāvī tī sir. Jagnē mŷ ag tóg: “kóho vŷ ti vī han, goj ti ke ge,” he mŷ.

5

Jesus tŷ vējagrē kórég tŷ mil ag pan

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Kŷ ag tóg goj nig mág kafā ū tá junjun mŷ sir, *Gerasa* tá ke ag tá.

² *Jesus* tŷ *canoā* kā tákākutē mŷ ra ū tóg ti kato tē mŷ. Jagrē kórég ti nī. Vēnh kej tá tóg kǎtī mŷ. ³ Tá tóg ēmā nī. Ag tŷ ti senh ke mŷ ra tóg vēnh mŷ tī. ⁴ Ti se tŷ hēn ri ke han ja ag tóg nŷgtī vē, *ferro* tŷ, ti nŷgé, ti pēn ke ge. Hā ra tóg ēn kykym kǎn ja nŷgtī. Ag tŷ ti kanhrān sór mŷ ra ag tóg ti tŷ hē ri ke ja tŷ nŷgtī. ⁵ Kuty mré kurā ki tóg prēr tŷgtī, vēnh kej tá. Pāró ēn ki pó génh kŷ tóg tŷ vēsānh tŷgtī. ⁶ Ti tŷ kuvar há tá *Jesus* ve kŷ

tóg ti kato vēnhvāg kǎtī mŷ, kŷ tóg ti krēm grīnh ke mŷ. ⁷ Prēr tóg mŷ, kŷ tóg: “!..*Jesus*'..!” he mŷ, “!..kŷnhmŷ Topē kósín'..! Ā isŷ hē ri kenh mŷ,” he tóg. “!..Topē jiji tó kŷ sóg ā mŷ to vī mŷ, ā tŷ inh vóg kónān tŷ nī jé..!” he tóg. ⁸ Hā ra tóg ti mŷ: “ti tovānh ra, Nén-Kórég’,” he ja nī.

⁹ Kŷ tóg ti mŷ: “ā jiji hē ri ke tī,” he mŷ. Kŷ tóg: “*Mil*,” he mŷ. “E tāvī ēg nŷtī,” he tóg, Nén-Kórég ti.

¹⁰ Kŷ tóg to vī', to vī', he mŷ, ti tŷ ēmā ēn ki ti kutēm tŷ nī jé.

¹¹ Hā ra ag mēg tŷ porko ag tóg jēg nŷtī, pānónh ēn kri. ¹² Kŷ Nén-Kórég ag tóg ti mŷ: “ag mēg to ēg jēgnē, ēg tŷ ag ki ge jé,” he mŷ.

¹³ Kŷ tóg ag mŷ: “hej,” he mŷ. Kŷ ag tóg ēn ti tovānh kŷ porko ag ki ge mŷ sir. Kŷ ag tóg rǎn ki re mŷ sir, porko ag. Nǎgnār kǎn ag tóg mŷ sir, goj nig mág ki, porko tŷ *mil* régre ag hŷn.

¹⁴ Kŷ porko ki rīr tī ag tóg pétē mŷ sir, ēmā ra. Tá ag tóg kāmén kǎn mŷ, ū tŷ Nén-Kórég tŷ jagrē ja ēn ti. Kŷ ag tóg *Jesus* to mŷ kǎn mŷ sir, nén ēn ve jé. ¹⁵ Hā ra ūn jagrē kórég ja ēn tóg kur tu kŷ nī nī. Kŷ há tóg nī gé. Kŷ ag fe tóg jŷrŷn ke mŷ. ¹⁶ Kŷ ū tŷ vég mŷ ag tóg ti kāmén mŷ sir. ¹⁷ Hā kŷ ag tóg *Jesus* mŷ: “ha ēmā tag ki kutē,” he mŷ, ti tŷ ag rā hā nī tŷ nī jé.

¹⁸ Ti tŷ *canoā* kā ki rā kŷ ūn jagrē kórég ja tóg: “nhŷ ā mré tŷg mŷ,” he mŷ. ¹⁹ Hā ra tóg ti mŷ: “nejé. Ha tŷg, ā ĩn ra, ā tŷ ā mré ke ag mré nī jé,” he mŷ. “Ag mŷ kāmén nī, ēg jóg mág tŷ ā tŷ há' he mŷ ti, ti tŷ ā jagāgtān mŷ ti,” he tóg. ²⁰ Kŷ tóg tī mŷ. Ēmā tŷ *Decápolis* tá tóg *Jesus* tŷ ti tŷ há' he ēn kāmén mŷ. Kŷ tóg vēnh kar mŷ e tŷ sir.

Jairo tŷ ti kósín fī kaga tŷ Jesus mŷ tó

(Mt 9.18-19; Lc 8.40-42)

²¹ Kŷ *Jesus* tóg goj nig mág kafā ra tŷg mǎn mŷ, *canoā* kāmī. Kŷ vēnh e tóg ti jo vēnh mǎn mŷ, goj fyr tá.

22 *Kỹ Judeu* ag vènh kanhrân jafã to pã'i tỹ *Jairo* tóg tá jun *kỹ Jesus* krêm mũg ke mũ. 23 Ti mỹ tóg: “inh kósín fi vỹ tũg sór mũ. Kunĩg, ã tỹ ã nĩgê tỹ fi mẽ jé, fi tỹ há' he jé, fi kren jé,” he mũ. 24 *Kỹ tóg* ti mré tĩ mũ. Hã ra ùn e ag tóg ti nón mũ *kỹ* ti kutãn mũ.

Ûn tỹ tá kaga fi
(*Mt 9.20-22; Lc 8.43-48*)

25 Ag mũ ra ùn tỹ tá ù fi tóg ag nón tĩ mũ. Kyvènh krỹg ja tũ han *kỹ* fi tóg nĩ, prỹg tỹ 12 (ke) ki. 26 *Médico* ag mỹ fi tóg vènh ven tỹ hèn ri ke han, to fi tóg fi tỹ nén vãm kãn, hã ra fi tóg há' he tũ nĩ, ke han han fi tóg. 27 Hã ra fi tóg *Jesus* kãme mẽ ja nĩgtĩ. 28 *Kỹ* fi tóg: “sỹ hèn ri ke mũn ti kur mēg *kỹ* sóg há' henh mũ,” he mũ. *Kỹ* fi tóg vènh e kã mĩ tĩg *kỹ* ti nón ti kur mēg mũ sir. 29 *Kỹ* vãhã fi kyvènh tóg gám ke mũ sir, *kỹ* fi tóg ki kanhró nĩ, fi kaga tỹ há' he ên ti.

30 Hã ra *Jesus* tóg ti fe tỹ ki kanhró nĩ gé. *Kỹ* tóg vènh e kã ki vĩrĩn ke *kỹ*: “ũ nỹ inh kur mẽ?” he mũ. 31 *Kỹ* ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “vènh kar tỹ ã kutãn vè,” he mũ. 32 *Kỹ* tóg tã mĩ êvãnh *kỹ* fi vég mũ. 33 *Kỹ* fi tóg jũrũn ke mũ. Ti krêm mũg ke *kỹ* fi tóg ti mỹ kãmén kãn mũ sir. 34 Hã ra tóg fi mỹ: “inh kósín,” he mũ. “Á tỹ inh ki rã hã *kỹ* ã tóg há' hé. Ha tĩg, jatun mỹ. Á tỹ há' he vè ha,” he tóg.

Jairo kósín fi rĩr mãn
(*Mt 9.23-26; Lc 8.49-56*)

35 Ti tỹ ver fi mré vēmén jẽ ra *Jairo* mré ke ù ag tóg ti tá junjun mũ. “Á kósín fi vỹ hur ter. Ti kutãn mãn tũg nĩ,” he ag tóg mũ. 36 Hã ra *Jesus* tóg: “to krĩ kufy han tũg nĩ, inh vĩ hã kri nĩm nĩ,” he mũ. 37 *Kỹ* tóg ùn e ag mũ kamēg *kỹ* ag mỹ: “*Pedro* hã vỹ tĩg mũ inh mré, *Tiago* ke gé, *Tiago* jãvy tỹ *João* ke gé,” he mũ.

38 Ag tỹ *Jairo* ãn tá junjun *kỹ* tóg ùn kygfỹ mũ fag mỹ: 39 “ãjag tỹ ne jé kygfỹ nẽ,” he mũ. “ãjag tỹ ne jé vèsỹrènh nẽ? Ter tũ fi nĩ. Fi nũr vè,”

he tóg. Ûn vèsỹrènh jagy han mũ ên fag mỹ tóg ke mũ.

40 Hã ra fag tóg ti to é he mũ. *Kỹ* tóg fag pan *kỹ* gĩr fi mỹnh fag mré fi venh rã mũ, ti mré kãmũ mũ ag mré. 41 Fi nĩgê kãgmĩ *kỹ* tóg fi mỹ: “*talitá cumi*,” he mũ. Êg vĩ ki ke, hã vỹ: “nĩ ra, jỹ,” he mũ.

42 *Kỹ* vãhã gĩr fi tóg, nĩ *kỹ* kynẽ tĩ nĩ sir. Kri prỹg tỹ 12 (ke) fi nĩ. *Kỹ* tóg ag mỹ e tãvĩ tĩ. 43 Hã ra tóg ag mỹ: “ker ù mỹ tó hẽ!” he mũ. “Ha fi mỹ vèjèn ven,” he tóg.

6

Jesus jamã tá ke ag tỹ ti to é he
(*Mt 13.53-58; Lc 4.16-30*)

1 *Kỹ Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré êmã tỹ *Nazaré* tá jun mũ sir, ti jamã tá. 2 Vènhkãn ke kurã ki tóg ag vènh kanhrân jafã krêm ag kanhrân mũ. Ag tỹ ti vĩ mẽ *kỹ* tóg ag mỹ e tĩ. “Hẽ tán hỹn ki kanhrân. Û nỹ hỹn ti kanhrân?” he ag tóg. “Êg tỹ nén han vãnh hynhan tóg tũgtĩ. 3 Đn han tĩ ên vè mỹr. *Maria* fi kósín vè, *Tiago*, *José*, *Judas*, *Simão* ag kãke vè mỹr, *kỹ* ti ve fag vỹ êg mré nỹtĩ gé. Ti tỹ ne jé êg kãfór nĩ sór nẽ?” he ag tóg. *Kỹ* tóg ag mỹ ù nỹ.

4 *Kỹ* tóg ag mỹ: “êmã ù tá ke ag tóg Topẽ vĩ tó tĩ to é he tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Tĩ jamã tá ke ag tóg ti to é he tĩ jãvo, ti mré ke ag, ti kanhkã ag,” he tóg.

5 *Kỹ* tóg tá nén ù han tũ nĩ sir. Ûn kagyga pipir ag hã tỹ há' he tóg, ti nĩgê tỹ ag mẽ *kỹ*. 6 *Kỹ* tóg ti mỹ e tĩ, ag tỹ ti ki ge tũ nỹtĩn *kỹ*. Hã *kỹ* tóg êmã kãsir mĩ tĩg *kỹ* ag kanhrân tĩ nĩ sir.

Jesus tỹ ù tỹ 12 (ke) ag jẽgnẽ
(*Mt 10.5-15; Lc 9.1-6*)

7 *Kỹ* tóg ù tỹ 12 (ke) ag jé prẽr mũ. *Kỹ* tóg ag jẽgnẽg mũ, ùn régre tĩn', ùn régre tĩn' he tóg. Ag mỹ tóg vèjykre nĩm mũ, ag tỹ vèjagrè kórég pan jé.

8 *Kỹ* tóg ag mỹ: “ãjag mũn *kỹ* emĩ ma mũ tũg nĩ, sako ke gé, jãnkamy ke gé,” he mũ. 9 “Vátó hã va mũm

nĩ, pẽ né ke gé, pẽn to ró ti,” he tóg.
 10 “Ajag tỹ ẽmã ù tá junjun kỹ, ajag tỹ
 ìn kãra ge mũ hã ki nũgnũr' hem nĩ,
 hã ki ajag tỹ kurã ki panh ke mũ ẽn
 tá krỹg nĩ,” he tóg. 11 “Èmã ù tá ke ag
 tóg kejẽn ajag mỹ: “kãgem nĩ,” henh
 ke tũ nĩ, ag tỹ ajag kãmẽn mẽ sór tũ
 nỹtĩn kỹ. Kỹ ajag pẽn hã kykũnh nĩ,
 ajag tỹ tá pa kỹ. Kỹ ag tóg Topẽ tỹ ag
 to kórég nĩ ki kanhrãn mũ, ha mẽ.
 Ki hã sóg tó mũ. Kurã tỹ ẽgno kã,
 isỹ vẽn kar jykre tugnyẽm ke kurã
 ẽn kã ag tóg jagtar nỹtĩnh mũ, ag tỹ
 ajag vỹ jẽmẽ jãvãnh nỹtĩn kỹ,” he tóg.

12 Kỹ ag tóg mũ mũ sir. “Ajag
 jykre tovãnh nĩ,” he ag tóg mũ, vẽn
 kar mỹ. 13 Vẽjagrẽ kórég pan ag tóg
 mũ, ha mẽ. Ùn kagyga ag to ag tóg
 azeite tĩn mũ, kỹ ag tóg ag tỹ há' he
 kãn mũ sir.

João Batista ter

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

14 Kỹ pã'i mág tỹ Herodes tóg Je-
 sus kãmẽn mẽg mũ. Vẽn kar vỹ ti
 kãmẽn tĩ, hã kỹ tóg mẽg mũ. Kỹ tóg:
 “João Batista hỹn,” he mũ. “Ti ter ja
 tán hỹn vỹn ké. Hã kỹ tóg ẽg tỹ nẽn
 han vãnh hynhan tĩ,” he tóg, Jesus
 to.

15 Hã ra ù ag tóg Jesus to: “Elias
 vẽn,” he mũ. Kỹ ù ag tóg: “Topẽ vỹ tó
 tĩ vẽn, vãsỹ Topẽ vỹ tó tĩ ag ri ke vẽn,”
 he mũ gé.

16 Kỹ Herodes tóg ti tỹ ti kãmẽn mẽ
 kỹ: “João hỹn ti ter ja tá vỹn ké, sỹ
 ùn krĩ kym ja ẽn ti,” he mũ.

17 Herodes vỹ João se ja nĩ, vẽn
 ja kã ki tóg ti fón ja nĩ, Herodias fi
 tugrĩn. Tỹ fi Filipe prũ fi nĩ, ti jãvy,
 hã ra tóg fi tỹ prũg mũ. 18 Kỹ João
 tóg ti mỹ: “ã hã ne tóg ã jãvy prũ
 fi tỹ prũg mũ'. Kỹ ã tóg Topẽ vỹ
 mranh mũ,” he ja nĩ. 19 Tag tugrĩn
 Herodias fi tóg ti to kórég ja nĩ, hã
 kỹ fi tóg ti tẽn sór ja nĩ, hã ra fi tóg ti
 tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ. 20 Herodes vỹ ti
 kamẽg ja nĩ, ti hỹ jykre kuryj nĩn kỹ.
 Topẽ jykre hã han tóg ti ja nĩgtĩ. Kỹ
 Herodes tóg ti jy nĩgãn ja nĩ, ti jykre

há tugrĩn. Ti vỹ tóg ti mỹ mẽ há ja nĩ,
 ge ra tóg to jykrẽn ja tũ nĩ.

21 Kejẽn tóg fi tỹ ti tẽn ke ki króm
 ke mũ. Herodes tóg ti mur ja kurã
 ẽn ki fẽnhta mág han mũ, tenente ag
 mỹ, soldado ag pã'i ag mỹ ke gé, ùn
 riko ag mỹ ke gé.

22 Fẽnhta ẽn ki fi kósin tytãg fi
 tóg ag mỹ vẽn grẽn mũ, kỹ fi tóg
 Herodes ag mỹ sĩnvĩ tãvĩ jẽ. Kỹ tóg
 fi mỹ: “ã tỹ nẽn to vỹ mũ tỹ sóg ã mỹ
 nĩm mũ,” he mũ. 23 Fi mỹ tóg: “sỹ
 ke há vẽn,” he mũ. “Ã tỹ nẽn to vỹ
 mũ kar nĩm jẽ sóg ke mũ, isỹ nẽn kar
 kaju mré hã,” he tóg.

24 Kỹ fi tóg fi mỹnh fi to tĩg kỹ fi
 mỹ: “Inh hỹn ne to vĩnh mũ?” he
 mũ. Kỹ fi tóg: “João krĩ to vĩm nĩ,”
 he mũ. 25 Kỹ fi tóg vẽnymér ti to
 vẽnhvãg tĩ kỹ ti mỹ: “inh mỹ ùri João
 Batista krĩ tỹ pẽnky kã kã nĩm,” he
 mũ.

26 Kỹ Herodes tóg fe kaj mág han
 mũ sir. Hã ra tóg fi mỹ: “sỹ ke há
 vẽn,” he ja nĩ, hã kỹ tóg fi mỹ han sór
 mũ, ti mré nỹtĩ ag tỹ mẽ kãn ja nĩn
 kỹ. 27 Hã kỹ tóg porisa ù jẽnẽg mũ,
 vẽn ja ra, ti tỹ João krĩ kym kỹ ma
 kãtĩg jẽ. 28 Kỹ tóg ti krĩ ma kãtĩ mũ
 sir. Pẽnky kã kã nĩm kỹ tóg tytãg fi
 mỹ nĩm mũ. Kỹ fi tóg fi mỹnh fi mỹ
 ma tĩ mũ.

29 Kỹ João mré mũ tĩ ag tóg ti venh
 mũ mũ, ti ter mẽ kỹ. Kỹ ag tóg ti há
 va mũ mũ, vẽn kej tá ti pẽju jẽ sir.

Hã to jykrẽn kỹ Herodes tóg Jesus
 to: “João hỹn ti ter ja tá rĩr mãn, hã
 kỹ tóg nẽn ve vãnh ẽn hynhan mũ,”
 he mũ.

Jesus tỹ ù tỹ 5 mil (ke) ag jẽn

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

30 Jesus tóg ti tỹ ùn vin mũ ag
 jẽgnẽ ja nĩgtĩ, ag tỹ vẽn kar mỹ ti
 kãmẽn jẽ, ùn kagyga ag tỹ há' he jẽ
 ke gé. Hã ra ag tóg kejẽn ti to vỹnvỹn
 ke mũ sir, ti mỹ ag tỹ nẽn han ja
 ẽn kãmẽn jẽ. 31 Hã ra ag tóg tá e
 nĩ. Kãmũ ag tóg nỹ nĩ, hã kỹ tóg ag
 jẽn ke mũ ra vẽn mỹ tĩ. Kỹ tóg ag

mỹ: “mũ nỹ, ẽg pir mỹ ẽmã tũ ja ra mũ jé, ẽg vẽnkhãn sĩ han jé,” he mũ. ³² Kĩ ag tóg ag pir mỹ canoa kã mĩ goj nig mág ẽn kã mĩ mũ mũ sir, ẽmã tũ ja ra.

³³ Hã ra ùn e ẽn ag tóg ag mũ ve kỹ ag ki kanhrãn mũ. Kĩ ag tóg goj fyr jagma pétẽ mũ, ag jy. Ag jo ag tóg tá junjun mũ sir. Ẽmã kar tá ag tóg kãmũ ja nĩ, hã kỹ ag tóg e nỹtĩ.

³⁴ Jesus tỹ tá jun kỹ tóg sir ùn e ag vég mũ, kỹ ag tóg ti mỹ jagtar nỹtĩ. Ti mỹ ag tóg tỹ ẽg mẽg tỹ mé ri ke nỹtĩ. Ủ tỹ ẽg mẽg ki rĩr tũ nĩn kỹ tóg jagtar nỹtĩgtĩ.

³⁵ Hã ra tóg rãkẽ nỹ sir, kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “rãkẽ ti nỹ ha, ki ti ẽmã tũ nĩ,” he mũ. ³⁶ “Ã tỹ ag mỹ ha mũjẽg’, hen kỹ tóg há tĩ vẽ. Kỹ ag tóg ẽmã kar mĩ mũnh mũ, vẽn ẽn jãvãnh jé,” he ag tóg ³⁷ Hã ra tóg ag mỹ: “ha inhã ag jẽn ge,” he mũ. Kỹ ag tóg: “kỹ ẽg mỹ jãnkamy tỹ hẽn ri ke tỹ ẽmĩ kajãm mũ?” he mũ.

³⁸ Kĩ tóg ag mỹ: “ẽmĩ tỹ hẽn ri ke nỹ ki nỹtĩ? Ha venh mũ jẽg,” he mũ. Ag tỹ ve kỹ ag tóg: “ũ tỹ 5 (ke) vẽ, pirã régre ke gé,” he mũ.

³⁹ Kỹ tóg ag mỹ: “nĩgnĩ ra, vẽnhmãn kỹ, re kri, mrugmru há kri,” he mũ. ⁴⁰ Kỹ ag tóg vẽnhmãn kỹ nĩ’, vẽnhmãn kỹ nĩ’ he mũ. Ủ vỹ tóg 100 (ke) nĩ’ he mũ, jo ù tóg 50 (ke) nĩ’ he mũ, ag vẽnhmãn ù. ⁴¹ Kỹ tóg ẽmĩ mré pirã génh kỹ kanhkã ki ẽvãnh mũ. Kỹ tóg Topẽ mré vĩ mũ sir. Kỹ tóg ẽmĩ kupãg mũ sir. Ti mré mũ tĩ ag mỹ tóg vin mũ, ag tỹ ùn e ẽn mỹ kãnhkrén jé. Pirã régre tỹ tóg vẽnkhãn kãpópãm mũ gé sir. ⁴² Kỹ vẽnkhãn kar vỹ ko kãn kỹ funfór mũ sir. ⁴³ Kẽj tỹ 12 (ke) fãn ag tóg mũ sir, ẽmĩ ke tỹ, pirã ke tỹ. ⁴⁴ Ẽmĩ ẽn ko mũ ag tóg tỹ ùn tỹ 5 mil (ke) ag nỹtĩ, ùn tỹtã fag tó tũ.

Jesus tỹ goj kri tĩg
(Mt 14.22-33; Jo 6.15-21)

⁴⁵ Vẽnkhãn Jesus tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ijo kafã ù ra mũjẽg, ẽmã tỹ

Betsaida ra,” he mũ. “Isỹ ùn e tag ag mỹ: ha mũjẽg, henh ke vẽn ver,” he tóg. ⁴⁶ Ag mũ kar kỹ tóg pãnõnh to tãpry mũ, Topẽ mré vĩ jé.

⁴⁷ Kutỹ ẽn kã canoa tóg ver tĩ nĩ, goj kãmĩ. Jo Jesus tóg tar tá jẽ nĩ, ti pir mỹ. ⁴⁸ Hã ra ag tóg canoa vóg kỹ ronron mũ sir. Mũ kónãn ag tóg mũ sir, kãka tỹ ag kato tẽn kỹ. Hã ra Jesus tóg kurã ke ra ag to kãtĩ mũ, goj kri tĩg kỹ, ti pẽn kã mỹr. Kỹ tóg ag tá jun kỹ ag pãtẽn sór ve nĩ. ⁴⁹ Kỹ ag tóg jũrũn ke kỹ: “vẽnkhãn kuprĩg vẽn,” he mũ. Kỹ ag tóg kamẽgmẽg kỹ vẽnkrẽnkrẽn mũ. ⁵⁰ Ag kar tỹ ti ve kỹ ag tóg jũrũn ke mũ. Hã ra tóg vẽnkhãn ag mỹ: “kamẽg tũg nĩ, inh hã vẽn,” he mũ.

⁵¹ Kỹ tóg canoa kã ki rã mũ sir ag mré. Kỹ kãka tóg tũ’ he mũ sir. Kỹ tóg ag mỹ e tãvĩ tĩ. ⁵² Ag tỹ to jykren tũ tóg tĩ. Ver ag tóg kri tũ nỹtĩ, hã kỹ ag tóg Jesus jykre ki kagtĩg nỹtĩ ver, ti tỹ ẽmĩ pir tỹ ùn e jẽn ja ra.

Jesus tỹ Genesaré mĩ tĩg
(Mt 14.34-36)

⁵³ Kỹ ag tóg canoa kã mĩ pa kỹ ga tỹ Genesaré tá junjun mũ. Tá ag tóg canoa nỹgnỹn mũ sir. ⁵⁴ Ag kãpa kỹ tá ke ag tóg vẽnkhãn ti ki kanhrãn mũ. ⁵⁵ Kỹ ag tóg ãn kar mĩ pétẽ mũ sir, ag tỹ ùn kagyga ag gé kãmũ jé. Kur kã ki ag vin kỹ ag tóg ag gé kãmũ mũ. Ti jẽg jan ra ag tóg ti nõn mũ mũ.

⁵⁶ Ti tỹ ẽmã ù tá jun kỹ ag tóg vẽnkhãn kaga gé kãmũ tĩ. Kỹ ag tóg ãn prur ki ag vin tĩ. Ẽmã mág tá ag tóg ge tĩ, ẽmã kãsir mĩ, vãnkhãn kã mĩ ke gé. “Mỹ ã mỹ há, ẽg tỹ ã kur tóv mẽ jé?” he ag tóg tĩ. Kỹ ag tóg há’ há’ he kãn tĩ sir, ag tỹ ti kur tóv mẽn kỹ.

7

Judeu ag si ag jykre ti
(Mt 15.1-9)

¹ Kejẽn Fariseu ag tóg Jesus to vẽnkhãn mũ, Topẽ vĩ to ẽn kanhrãn tĩ ag mré. Jerusalém tá ag kãmũ ja nĩ. ² Hã ra ag tóg ti mré mũ tĩ ù ag

tý nĩgpég mē kā jēn vég mū, hā kŷ tóg ag tý ag jēgry tí. ³ *Fariseu* ag tóg nĩgpe kar kŷ tý jēg tí, ag tý *Judeu* ag si ag jykre han kŷ. ⁴ Ag tý *negocio* tá kāmū kŷ ag tóg vēso tý kó'kó' he tí, goj tý. Vēso tý kó he kar hā ag tóg jēg tí. Vējykre si tý hēn ri ke han ag tóg tí. *Caneca* mré kukrū to ag tý kó he tí, *lata* to ke gé, nén kar to.

⁵ Kŷ *Fariseu* ag tóg *Jesus* mŷ: “ā mré mū tí ag tý hē ri ken kŷ ěg si ag jykre han tū nĩ nē? Ag tý ne jé ag nĩgé to tý kó he tū ra jēn nē?” he mū. ⁶ Hā ra tóg ag mŷ: “*Isaiás* vŷ ājag to vī ja nĩgtī, vāsŷ, kŷ tóg rán kŷ nĩ,” he mū. “Tī vīn hā vē, ha mē: “*povo* tag vŷ ag nūnē hā tý inh mŷ vī há han tí, hā ra ag jykre pijé tý inh jykre nŷ’.” ⁷ *Fagrĩnh* mŷ ag tóg iso grĩnh ke tí, hā ra ag tóg ěprā ke ag jykre to: Topē tý tón hā vē, he tí,” he ja tóg nĩgtī, *Isaiás* tí,” he tóg, *Jesus* tí. “Hā ra tóg ājag to ki hā tó ja nĩ, ājag jykre régre nŷtĩn kŷ. ⁸ Topē vī tovānh ājag tóg mū. Hā ra ājag tóg ěprā ke jykre hā han tí,” he tóg.

⁹ “Ājag hā vŷ Topē vī mranh tí’, ājag tý ājag jykre si han kŷ,” he tóg. “Hā ra tóg ājag mŷ há nŷ. ¹⁰ *Moisés* tý ājag mŷ Topē vī tó kŷ tóg ājag mŷ: “ā mŷnh fi mré ā panh kaměg nĩ, fag jagāgtān nĩ,” he ja nĩgtī. “Ū tý ti han mū fag mŷ vī kónān mū ěn tén jé ā tóg ke mū,” he ja tóg nĩgtī. ¹¹⁻¹² *Moisés* jāvo ājag tóg: “ā tý ā han mū fag jagāgtān sór tū nĩn kŷ fag mŷ ón kŷ: “Topē tū vē, isŷ nén tí,” hem nĩ,” he tí. Gen kŷ tóg fag jagāgtān tū nĩ. Tī tý fag to é he vē. Ājag jykre kórég hā vē,” he tóg. ¹³ Kŷ tóg ag mŷ: “Topē vī mranh ājag tóg tí, ti jēgja ki ājag tóg ěprā ke ag jykre hā ki króm sór tí. Ge tý hēn ri ke han ājag tóg tí, ón kŷ,” he mū.

Nén tý ěg kavénh mū
(*Mt 15.10-20*)

¹⁴ Kŷ tóg vēnh kar jé prēr mān kŷ ag mŷ: “inh vī jēmē ra,” he mū. ¹⁵ “Vējēn pijé ěg kavénh tí’. Nén tý

ěg ki kāpa mū hā vŷ ěg kavénh tí. ěg tý nén ū vēnh mŷ han mū hā vŷ ěg kavénh tí. ¹⁶ Ū nĩgrěg nŷtĩ tý tý jēmē jé,” he tóg.

¹⁷ Tī tý ti pir mŷ ĩn kā ra rā kŷ ti mré mū tí ag tóg ti mŷ: “ěg mŷ kāmén há han nĩ, ā vī tag,” he mū.

¹⁸ Kŷ tóg ag mŷ: “kŷ ājag mŷ ver ki kanhrān tū’?” he mū. “ěg jēn tý ěg jēnky kā ra rā kŷ tóg ěg kavénh tū nĩgtī mŷr. ¹⁹ ěg nug kā ra tóg rā mū, kar ěg tóg fón tí. Hā kŷ tóg tý nén ū tū nĩ,” he tóg. Hā kŷ *Jesus* tóg vějēn kar to: “há ti nĩ,” he mū.

²⁰ Kŷ tóg: “nén tý ěg ki kāpa hā vŷ ěg kavénh tí,” he mū, ²¹ “hā vŷ: jykren kónān, ũn mén tū fag to én, nén ū péju, ū tén, ti prŷ tū fi mré nŷ, fi mén tū mré nŷ, ²² nén kar to én, vějykre pāno han, ti tý nén ū nenh mē, ū kato vī kónān, vēnh mŷ inh ag káfór kar nĩ, he tí, krī tū, he mū. ²³ Nén kar kórég ěn tóg ěg ki kāpa tí, hā kŷ tóg ěg kavénh tí,” he tóg.

Jesus tý tytāg sī fi jagrě kórég kutěm
(*Mt 15.21-28*)

²⁴ Kŷ tóg tá kākutě mū sir, ěmā tý *Tiro* ra tĩg jé, ěmā tý *Sidom* ra ke gé. Tá tóg ĩn ū krěm rā mū, kŷ tóg: “ker ū inh nĩgja ki kanhrān hē’,” he mū. Ge ra ag tóg ki kanhrān mū.

²⁵ Kŷ vēsŷměr fóg ū fi tóg kātī mū. Fi kósĩn fi vŷ jagrě kórég nĩ. Kŷ fi tóg ti krěm mŷg ke mū, ti tý fi mŷ fi kósĩn fi jagrě kórég ěn kutěm jé. ²⁶ Hā ra fi tóg *Grego* vī hā tó tí. Ga tý *Siro-Fenícia* tá ke fi vē. Tī mŷ fi tóg to vī mān’, to vī mān’ he mū.

²⁷ Vāhā tóg fi mŷ: “ěg jēn vŷ tý ěg krě tý ko jafā nĩ,” he mū. “Věnh mŷ ti nĩ, ěg tý ěg krě jamī tý kasor mŷ fón kŷ,” he tóg.

²⁸ Hā ra fi tóg: “hŷ,” he mū. “Hā ra kasor sī tóg ěg krě jamī mru vár ěn ko tí,” he fi tóg. ²⁹ Kŷ tóg: “tó há han ā tóg. Ha tĩg, fi jagrě kórég tóg hur kutě, ā kósĩn fi ki,” he mū.

³⁰ Kÿ fi tóg fi ìn ra tí mũ sir. Fi tý tá jun mũ ra fi kósìn fi tóg nÿ nĩ, kÿmÿ kri, hã ra fi jagrê kórég ên vÿ kutê ja nĩ.

Jesus tý ùn vĩ vãnh vãn

³¹ Kÿ *Jesus* tóg êmã tý *Tiro* ki ga ki kutê mũ. Kÿ tóg êmã tý *Sidom* mĩ tí mũ gé sir. Êmã tý 10 (ke) fìn rãm kÿ tóg ga tý *Galiléia* ki goj nig mág tá jun mũ sir. ³² Kÿ ag tóg ti to ùn kutu pére kãmũ mũ, ùn vĩ kar vãnh. Kÿ ag tóg ti mÿ: “ã nĩgé tý ti mẽ,” he mũ. ³³ Hã ra tóg ti pére tí mũ, ti pin kÿ. Kÿ tóg ti nĩgé juféj tý ti nĩgrêg nor nĩgfénh mũ. Kÿ tóg ti nũnê to sug mũ sir. ³⁴ Kÿ tóg kanhkã ki êvãnh kÿ ÿnh' ÿnh' ke mũ sir. Kÿ tóg ti mÿ: “*efatá,*” he mũ. Êg vĩ ki ke hã vÿ: “ti nĩgrêg jé nor' hé,” he mũ. ³⁵ Kÿ ti nĩgrêg tóg nor' he mũ sir. Ti nũnê tóg kavár mũ sir. Vĩ tóg mũ sir. Há' he tóg mũ sir vêsÿmér. ³⁶ Kÿ tóg ag tý tó kamêg mũ, hã ra ag tóg tugtó kãn mũ, ti tý: “ker tó hê', ker tó hê',” he mũ ra. ³⁷ Kÿ ag fe tóg hên ri ke mũ. “Ti tý nén han mũ vÿ tóg há tâvĩ nĩ,” he ag tóg. “Ùn kutu ag êmê han tóg, ùn vĩ vãnh ag vĩ han tóg mũ gé,” he ag tóg.

8

Jesus tý ù tý 4 mil (ke) ag jên
(Mt 15.32-39)

¹ Kejên ùn e ag tóg vênhmãn kÿ nÿtĩ mãn mũ, hã ra ag tý nén ù konh ke tóg tũ tí. Kÿ tóg ti mré mũ tí ag mÿ: ² “ình mÿ ag tóg jagtar nÿtĩ,” he mũ. “Kurã tágtũ han ag tóg huri, êg mré, hã ra ag tóg vễjên ve ja tũ nĩgtĩ. ³ Sÿ ag kókĩnkĩr ra ag mÿ: ha mũjêg, hen kÿ tóg ình mÿ ù ag kãgter ha mẽ tí, êmĩn kri. Kuvar gy tóg nĩ, ù ag jamã ti,” he tóg.

⁴ Kÿ ag tóg ti mÿ: “êg hê ri ken kÿ êmĩ venh mũ, êmã tũ ja tag ti ki, êg tý ag jên jé?” he mũ.

⁵ Hã ra tóg: “êmĩ tý hê ri ke nÿ ki nÿtĩ ge?” he mũ. Kÿ ag tóg: “ù tý 7 (ke) vÿ ki nÿtĩ,” he mũ.

⁶ Kÿ tóg vãnh kar mÿ: “nĩgnĩ ra, ga kri,” he mũ. Kÿ tóg êmĩ tý 7 (ke) ên mãn kÿ Topê mré vĩ mũ. “Ình mÿ tóg há tí,” he tóg. Kÿ tóg kupãg' mũ sir. Ti mré mũ tí ag mÿ tóg vin mũ sir, ag tý vãnh kar mÿ kãnhrén jé sir. ⁷ Kãkufár pipir vÿ ki nÿtĩ gé. Kÿ tóg to Topê mré vĩ mũ gé, kÿ tóg ag mÿ: “ha kãnhré,” he mũ gé. ⁸ Kÿ ag tóg ko kãn mũ sir. Funfór ag tóg mũ. Hã ra tóg kén mũ sir. Kre tý 7 (ke) fãn tóg mũ, ti ke ên ti, ag tý génh kÿ. ⁹ Û tý 4 mil (ke) ag vễ, hên ri ke mũn, êmĩ ko mũ ag.

Kar kÿ tóg ag mÿ: “mũ nÿ,” he mũ. ¹⁰ Kÿ tóg vêsÿmér ag mré *canoa* kã ki rã mũ, kÿ ag tóg ga tý *Dalmanuta* ra mũ mũ.

Fariseu ag tý milagre ve sór
(Mt 16.1-4)

¹¹ Kÿ *Fariseu* ag tóg ti tá junjun mũ, ón kÿ ti ki jêmê jé. Kÿ ag tóg ti mÿ nén han vãnh to vĩ mũ, ti tý ag mÿ han jé. Ag tý ti jykre to: “Topê jykre mÿ vÿ?” he sór vễ.

¹² Kÿ tóg ti fe tý jenger jagy han mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag ne tóg êg tý nén han vãnh hã ve sór mũ,” he mũ. “Sÿ ke há vễ, hã kÿ sóg ke mũ: venh ke tũ ãjag nĩ. Ûri ke ag vÿ êg tý nén han vãnh venh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg, ag mÿ. ¹³ Kÿ tóg ag ré kÿ tí mũ sir. *Canoa* kã ki tóg rã mãn mũ, kÿ tóg kafã ù ra tí mũ sir.

Vễjykre kórég kãme
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Hã ra ti mré mũ tí ag tóg êmĩ ki êkrén ja tũ nĩ. Êmĩ pir hã vÿ *canoa* kã kã nĩ.

¹⁵ Hã ra tóg ag mÿ: “ha mẽ, *Fariseu* tý *fermento* há kamêg nĩ. *Herodes* tý *fermento* há kamêg nĩ gé,” he mũ. ¹⁶ Kÿ ag tóg jagnê mÿ: “êmĩ kã êg jatun, hã kÿ tóg tag tó mũ,” he mũ.

¹⁷ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩn kÿ ag mÿ: “êmĩ tũ ti tí, he tũg nĩ,” he mũ. “Ình vĩ ki kagtĩg nÿtĩ ve ãjag tóg nÿtĩ. Sÿ nén han mũ to jykrén

tũ nýtĩ ve ājag tóg nýtĩ. Krĩ tũ nýtĩ ve ājag tóg nýtĩ. ¹⁸ Ājag kanē ra ājag kyvó nýtĩ ve nĩ. Ājag nĩgrēg ra ājag tóg kutu nýtĩ ve nĩ. Mĩ ěkrén nĩ, ¹⁹ sý ěmĩ tỹ 5 (ke) tỹ ũn e jēn ja ěn mĩ. Ũ tỹ 5 mil (ke) ag vỹ kó, mýr, hã ra tóg kén. Ājag kěj tỹ hē ri ke fãn, ěmĩ ke tỹ?“ he tóg. Kỹ ag tóg: “kěj tỹ 12 (ke),” he mũ.

²⁰ Kỹ tóg: “kỹ ěmĩ tỹ 7 (ke) to jykren nĩ gé. Ũ tỹ 4 mil (ke) ag vỹ kó, hã ra kre tỹ hē ri ke vỹ fór, ti ke tỹ?“ he mũ. Kỹ ag tóg: “kre tỹ 7 (ke),” he mũ.

²¹ Kỹ tóg ag mý: “ge ra ājag tóg ki kagtũg nýtĩ,” he mũ. Tĩ tỹ ag mý *Fariseu* ag jykre tó jan hã vė, *Herodes* jykre ti. Ag jykre hã to tóg: ag tỹ *fermento* há, he ja nĩ.

Jesus tỹ ũn kyvó tỹ há' he

²² Kỹ ag tóg kafã ũ tá junjun mũ sir, ěmã tỹ *Betsaida* tá. Kỹ tá ke ag tóg ũn kyvó pére kãmũ mũ, ti tỹ ti nĩgé tỹ ti mẽ kỹ ti tỹ há' he jé. ²³ Kỹ tóg ti nĩgé kãgmĩ kỹ ti pére kutē mũ. Kỹ tóg ti nĩgé to sug kỹ ti kanē mĩ tĩn mũ. Kỹ tóg ti mý: “ã mý nén ũ vég mũ?“ he mũ.

²⁴ Kỹ tóg ěvãnh kỹ ti mý: “ag ve inh, hã ra ag tóg inh mý tỹ ka mũ ěn ve nýtĩ,” he mũ.

²⁵ Kỹ tóg ti nĩgé tỹ ti kanē mẽ mãn mũ, kỹ tóg ěvãnh há han mũ sir. Há' he tóg mũ. Tã mĩ tóg ve há han kãn mũ, ũn kyvó ja ti. ²⁶ Kỹ tóg ti mý: “ha vėsýmér ã jamã ra tũg. ěmã tag ra vỹn ke tũg nĩ,” he mũ. Kỹ tóg ti mũ sir.

Pedro tỹ Jesus tó

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Kỹ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré tũg mãn mũ gé sir, ěmã tỹ *Cesaréia Filipe* tá ga ra. ěpry jagma tũg kỹ tóg ag mý: “ag iso hē ri ke tĩ?“ he mũ.

²⁸ Kỹ ag tóg ti mý: “*João Batista* vė, he ag tóg tĩ, ã to. Jãvo ũ ag tóg: *Elias* vė, he tĩ. Jãvo ũ ag tóg: Topē vĩ tó tĩ ũ vė, he tĩ gé, “ he mũ.

²⁹ Kỹ tóg: “ag jãvo ājag iso hē ri ke tĩ?“ he mũ. Kỹ *Pedro* tóg ti mý: “tỹ ã *Cristo* nĩ,” he mũ. ³⁰ Kỹ tóg ag mý: “hỹ,” he kar kỹ ag jyvėn mũ, ag tỹ ũ mý ti kãmén tũ nĩ jé.

Jesus tỹ ti jagtar ke tó

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Kỹ tóg: “tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ,” he mũ. “Jagtar jagy han ke vė. Kófa ag tỹ iso: “kórég ti nĩ,” henh ke vė, Topē tũ ki rĩr tĩ ag ke gé, Topē vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tỹ isén ke vė, kurã tãgtũ tũg kỹ sóg rĩr mãn mũ hã ra,” he tóg. ³² Ag mý tóg jamã há ra tó mũ.

Hã ra *Pedro* tóg ti pin kỹ ti mý: “vĩ tỹ ge han tũg nĩ,” he mũ. ³³ Hã ra *Jesus* tóg vėsýjãm ti mré mũ tĩ ag ki ěvãnh kỹ *Pedro* to jũ mũ. “Kutũg, *Satanás!* Ā pijé Topē jykre tó mũ,” he tóg. “Ěprã ke jykre vė, ã tỹ inh mý nén tó mũ tag ti,” he tóg.

³⁴ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mré vėnh kar jé prėr mũ, kỹ tóg ag mý: “ājag tỹ inh mré kãmũ kỹ tóg há tĩnh mũ. Kỹ ājag jykre tovãnh nĩ, ājag tỹ isũ tãvĩ han jé. Ha vé, ag tỹ krunh tỹ inh kri fi kỹ sóg tũg ke mũ, ag tỹ to isa kỹ isén jé, ha vem nĩ. Vėnh nenh ke tũ sóg nĩ. Isý tag han ri ke han nĩ, kurã kar ki, ājag tỹ inh mré mũ sór nýtĩn kỹ. Isũ hã han to tar nýtĩm nĩ,” he tóg. ³⁵ “Ājag tỹ ājag jykre hã han sór kỹ ājag tóg nũgme ki vár ke mũ. Jãvo ājag tỹ isugrĩn ājag jykre tovãnh kỹ ājag krenkren ke mũ,” he tóg. ³⁶ “Hėn ri ke mũn ājag hỹn ga kri nén ũ kar gỹjỹ henh ke mũ, hã ra ājag kuprĩg tóg vãfor ke mũ. Kỹ tóg kórég nỹ. ³⁷ Ěg tỹ ne tỹ ěg kuprĩg kajãm ke tóg tũ tĩ, ěg tỹ ti ve mãn jé. ³⁸ Ũri ke ag tóg vyr mý topē ũ hynhan tĩ, kỹ ag tóg Topē vĩ mranh tĩ gé. Ag kã mĩ iso mý'ãg tũg nĩ. Ājag tỹ ũri inh vĩ to mý'ãg kỹ sóg, inh kãtũg mãn kỹ ājag to mý'ãg ke mũ gé, isý Topē tỹ jėgnė jafã mág ag mré kãtũg kỹ. Ijóg vỹ tóg isý ũn mág han ke mũ. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ,” he tóg.

9

¹ Kÿ tóg ag mÿ: “ha vé, ki hã sóg tó mü,” he mü. “Ájag kã mÿ ù ag vÿ Topê tÿ tÿ ãg pã'i nÿ venh ke mü, ag ter ke to hã, tag ki ãg mré nÿtÿ ù ag. Topê vÿ tar nÿ. Ti tar nÿ ve jé ag tóg ke mü,” he tóg.

*Jesus tÿ vënh ve ù han
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)*

² Kurã tÿ 6 (ke) tÿg kar kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “mü nÿ, vyr mÿ,” he mü. *Pedro* mÿ tóg ke mü, *Tiago* mÿ ke gé, *João* mÿ ke gé. Ag hã mré tóg pãnónh ra tÿ mü. Kÿ tóg ag jo vënh ve ù han mü. ³ Ti kur vÿ tóg kókov tãvÿ nÿ sir, kópréj. Fag tÿ kur kupri fa kÿ ti kupri kãfór tóg nÿ. ⁴ Kÿ *Elias* tóg sir vënh ven mü, *Moisés* ke gé. *Jesus* mré ag tóg vëmén mü.

⁵ Kÿ *Pedro* tóg *Jesus* mÿ: “*Senhor*, tag ki tóg há nÿ,” he mü. “Ëg tÿ tag ki pãjó tãgtÿ han kÿn hÿn há nÿnh mü vë, ã mÿ, *Moisés* mÿ, *Elias* mÿ ke gé,” he tóg. ⁶ Hã ra tóg ti tÿ nén tónh ke mü ki kagtÿg nÿ, ag fe tÿ jÿrÿn ken kÿ. ⁷ Kÿ vësÿmér kanhkã góg vÿ ag kri rÿm ke mü sir. Kÿ vënh vÿ tóg mé há' he mü, kanhkã góg kã tá. Kÿ tóg: “inh kósín hã vë. Inh fe pë vë. Ti vÿ jëmë ra,” he mü. ⁸ Kÿ vãhã ti mré mü tÿ ag tóg *Jesus* hã vég mü sir. Ti mré nÿtÿ ag ve män tÿ ag tóg nÿ.

⁹ Kÿ ag tóg pãnónh tá kãre mü sir. Kÿ tóg: “ker ù mÿ ájag tÿ ùri nén vég mü tó hë'. Èprã ke fi kósín tÿ ti ter ja tá vÿn ke kar hã inh kãmén nÿ,” he mü. ¹⁰ “Ne në hÿn, ti tÿ: iser ja tá vÿn ke, he mü tag ti?” he ag tóg mü, jagnë mÿ. ¹¹ Kÿ ag tóg ti mÿ: “hã ra Topê vÿ to ãg kanhrãn tÿ ag tóg: “*Cristo* kãtÿg ke to hã *Elias* tóg kãtÿg vén ke mü,” he tÿ. Hã mÿ?” he mü.

¹² Kÿ tóg: “hÿ, kãtÿg jé tóg ke mü, *Elias* tÿ, nén kar han män jé,” he mü. “Hã ra sóg rán kÿ nÿ gé. Tÿ sóg èprã ke fi kósín nÿ mÿr. Jagtar jagy han jé sóg ke mü. Ag tÿ iso é henh ke vë. ¹³ Kÿ *Elias* vÿ hur kãtÿg gé, kÿ ag tóg

ag tÿ ti ki nén han sór mü ãn han. Hã kÿ tóg rán kÿ nÿ,” he tóg.

*Jesus tÿ kyrÿ jagrë kórég kutëm
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43a)*

¹⁴ Vãhã ag tóg *Jesus* mré mü tÿ ù ag tá junjun mü. Vënh e tóg ag pënÿn nÿtÿ. Kÿ Topê vÿ to ãg kanhrãn tÿ ag tóg ag vÿ kato vÿ ù han mü. ¹⁵ Ag tÿ *Jesus* ve kÿ tóg vãhã ag mÿ e tÿ, vënh e ãn mÿ. Kÿ ag tóg ti to pétë kãmü kÿ ti mÿ: “ã mÿ há?” he mü. ¹⁶ Kÿ tóg ag mÿ: “ájag tÿ ne tÿ vëmén nê?” he mü.

¹⁷ Kÿ ag kã ù tóg ti mÿ: “*Senhor*, inh kósín pére sóg kãtÿg, ã to,” he mü. “*Jagrë kórég* ti nÿ, hã kÿ tóg vÿ vãnh pë nÿ. ¹⁸ Ti *jagrë kórég* tÿ ti kã vyryn ke kÿ tóg kutë' he tÿ. Kÿ tóg jãrãn tÿ. Ti jã tÿ tóg gángán ke tÿ. Tar' he tóg tÿ. Á mré mü tÿ ag mÿ sóg to vÿ vë, hã ra ag tóg tÿ hë ri ke tÿ nÿ,” he tóg.

¹⁹ Kÿ *Jesus* tóg: “ájag ne tóg inh ki ge há han tÿ nÿgtÿ,” he mü. “Topê tóg ájag mÿ krój nÿ ve nÿ, ájag kar mÿ. Inh mÿ tóg e tÿ, sÿ to krónh kenh ha mé tóg ti. Inh mÿ ti pére kãmüjêg,” he tóg. ²⁰ Ti *jagrë kórég* tÿ *Jesus* ve kÿ tóg kyrÿ kã vyryn ke män mü gé. Kÿ tóg kutë män mü gé sir. Vÿrÿn', vÿrÿn' he tóg mü. Jãrãn tóg mü gé sir.

²¹ Kÿ tóg ti panh mÿ: “mÿ si há tÿ ha?” he mü. Kÿ tóg: “hÿ, ti sÿ kã tóg ge nÿ,” he mü. ²² “*Kejën* tóg pÿ ki ti fón mü, goj ki ke gé. Ti tÿ ti tén sór vë. Á tÿ hë ri ken há nÿn kÿ ãg jagãgtãn nÿ, ti tÿ há' hem nÿ,” he tóg.

²³ Kÿ tóg: “ã tÿ hë ri ken há nÿn kÿ, he tÿg nÿ, inh mÿ. Û tÿ Topê ki rã mü ãn tÿ inh hë ri ken há han tÿ, nén kar tÿ,” he mü.

²⁴ Kÿ vësÿmér kyrÿ panh tóg: “ti ki sóg rãnh mü,” he mü, jamã há ra. “*Isÿ* ti ki rã tÿ ãn tÿ inh ki tÿ tÿ' hem nÿ,” he tóg.

²⁵ Hã ra tóg ù tÿ hën ri ke fag vënhmän vég mü, kÿ tóg ti *jagrë kórég* to jÿ mü. “Vëjagrë vÿ vãnh',

vējagrē kutu' , kākutē ra, ti ki rā mǎn tūg," he tóg.

²⁶ Kǵ tóg prēr mǘ sir. Ti tǵ jǘrǘn ke han tóg mǘ. Kǵ tóg kyrǘ ki kākutē mǘ sir. Kǵ tóg ter ve nǐ, kǵ ag tóg ti to: "tǘg ja ti nǐ," he mǘ.

²⁷ Hǎ ra *Jesus* tóg ti nǐgē kǎgmǐ kǵ ti nǐm mǘ, kǵ tóg jēgnē mǘ sir. Há' he tóg mǘ sir.

²⁸ Kǵ tóg ĩn kǎ ra rǎ mǘ. Tá ti mré mǘ tǐ ag tóg ti pin kǵ ti mǵ: "ĕg ne tóg ti tǵ há' he ja tǘ nǐ'. Hē ri ken kǵ, hǵn?" he mǘ.

²⁹ Kǵ tóg: "vējagrē kórég tǵ ge kutēm tóg jagy nǐ," he mǘ. "Topē mré ĕg vǐ tǐ, kǵ ĕg tóg vǎkrég tǐ gé sir. Kǵ tóg vǎhǎ kākutē tǐ," he tóg.

Jesus tǵ ti ter ke tó mǎn
(Mt 17.22-23; Lc 9.43b-45)

³⁰ Kǵ ag tóg tá kǎpa kǵ *Galiléia* mǐ mǘ mǘ. Kǵ tóg: "ker ũ ĕg tǵ mǐ mǘ ki kanhrǎn hē'," he mǘ. ³¹ Ti tǵ ti mré mǘ tǐ ag kanhrǎn sór vē, hǎ kǵ tóg ke mǘ. Kǵ tóg ag mǵ: "ĕprǎ ke fi kósın ĕn vǵ jagtar nǐnh mǘ," he mǘ. "Inh hǎ vē. ĕprǎ ke ag vǵ ag tǵ isǵ nén han sór mǘ ĕn han ke mǘ. Ag tǵ isén ke vē. Hǎ ra sóg kurǎ tǎgtǘ tǘg kǵ rǐr mǎn mǘ," he tóg.

³² Kǵ tóg ag tǵ ti tǵ nén tó mǘ tag to jykrén tǘ tǐ. Hǎ ra ag tóg ag tǵ ti kamēg kǵ ti ki jēmēg tǘ nǐ.

Ū tǵ tǵ ũn mág nǐ
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Kǵ ag tóg mǘ mǎn kǵ ĕmǎ tǵ *Cafarnaum* tá junjun mǘ sir, ũ tǵ 12 (ke) ag mré. Ĕn krēm nǵtǐn kǵ tóg ag mǵ: "ĕpry jagma mǘn kǵ ājag ne tó ja nǐ?" he mǘ.

³⁴ Hǎ ra ag tóg ti mǵ tó tǘ nǐ. Jagnē mǵ ag tóg: "ĕg kǎ ũ tǵ hē nǵ hǵn tǵ ũn mág nǐ?" he ja nǐ.

³⁵ Kǵ *Jesus* tóg ag mǵ: "ājag mǵ tǵ ũn mág nǵtǐ sór mǘ'?", he mǘ. "Kǵ tǵ ũn sǐ ri ke nǵtǐm nǐ. Ū tǵ ājag mǵ nén tó mǘ han nǐ, ti há nǐn kǵ," he tóg. ³⁶ Kǵ tóg gǐr ũ mǵ: "kunǐg," he mǘ. Ag kǵju kǎ ti fēg kǵ tóg ti nunh jagma ti pē fón mǘ sir. Kǵ tóg ag mǵ:

³⁷ "Gǐr tǵ ge ri ke nǵtǐm nǐ. Ājag tǵ isugrǐn ũn sǐ to há nǵtǐn kǵ tóg ĩnh mǵ há tǐ, kǵ ājag tóg ũ tǵ ĩjēnēg mǘ ĕn to há nǵtǐ gé sir. Tǵ ũn mág nǐ to ken hǎ vē," he tóg.

Ū tǵ Jesus mré ke
(Lc 9.49-50)

³⁸ Kǵ *João* tóg *Jesus* mǵ: "Senhor, ũ ve ĕg tóg. Hǎ ra ĕn tóg ā jǵji tó kǵ vējagrē kórég pan ja nǐgtǐ," he mǘ. "Hǎ ra tóg tǵ ĕg mré ke tǘ nǐ, kǵ ĕg tóg ti mǵ: ke tǘg nǐ, hé," he tóg.

³⁹ Hǎ ra tóg: "vó, ti tǵ vējagrē kórég pan kamēg tǘg nǐ," he mǘ. "Ū tǵ ĩnh jǵji tó kǵ nén ũ há han kǵ tóg iso há nǐ," he tóg. ⁴⁰ "Ū tǵ ĕg kato tē tǘ nǐn kǵ tóg tǵ ĕg mré ke nǐ sir," he tóg. ⁴¹ "Sǵ ke há vē. Kejēn ũ tóg ājag mǵ, nén ũ sǐ ven mǘ, goj hēn ri ke mǘn, ājag tǵ tǵ ĩnh mré ke nǵtǐ tǘgrǐn. Ĕn tóg vēnh kato nén ũ há venh ke mǘ gé, ha vem nǐ," he tóg.

Ĕg tǵ Topē vǐ mranh
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Kǵ tóg "ũn sǐ tag vǵ ĩnh ki rǎ kǵ jē," he mǘ. "Kejēn ũ tóg ti tǵ ĩnh vǐ mranh han sór mǘ. Ĕn jykre vǵ kórég tǎvǐ nǐ. Ū tǵ pó mág tǵ ĕn nunh to sa kǵ goj nig ki ti fón kǵ tóg há nǐnh mǘ vē. Jagy tǎvǐ tóg nǐ, ũ tǵ gǐr tǵ isovǎnh han kǵ," he tóg.

⁴³ "Ā tǵ nén ũ péju to Topē vǐ mranh kǵ ā nǐgnó kym nǐ, ā tǵ ke mǎn tǘ nǐ jé. Jagy tóg nǐ, ā nǐgnó pir nǐ ti. Jǎvo ā tǵ rǐr krǵg ja tǘ venh ke tóg ĩnhhǎ há nǐ. Ā tǵ ā nǐgnó régre ra nǵgme ki kutēn kǵ tóg jagy kǎfór tǐnh mǘ. ⁴⁴ Tá ga ga tóg ā konh mǘ, hǎ ra tóg tǘ' hēnh ke tǘ nǐ. Tá pǐ ĕn vǵ nhyr ke tǘ nǐ gé, nǵgme ki.

⁴⁵ Ā tǵ hēn kǎ tátǐg to Topē vǐ mranh kǵ ā pēn kym nǐ, ā tǵ ke mǎn tǘ nǐ jé. Jagy ti nǐ, ā tǵg vǎnh nǐn ti. Jǎvo ā tǵ rǐr krǵg ja tǘ venh ke tóg ĩnhhǎ há nǐ. Ā tǵ ā pēn régre ra nǵgme ki kutēn kǵ tóg jagy kǎfór tǐnh mǘ. ⁴⁶ Tá ga vǵ ā konh mǘ gé,

hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Tá pĩ ên vỹ nhyr ke tũ nĩ gé, nũgme ki.

⁴⁷ ã tỹ nén ù ki vễ'ĩ to Topẽ vĩ mranh kỹ ã kanẽ tỹ nám kem nĩ, ã tỹ ke măn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã kyvó nĩ ti. Jãvo tóg há nĩ, ã tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ ven kỹ. ã tỹ ã kanẽ régre ra nũgme ki kutên kỹ tóg jagy kãfór tĩnh mũ. ⁴⁸ Tá ga tóg ã konh mũ, hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Tá pĩ ên vỹ nhyr ke tũ nĩ gé, nũgme ki," he tóg.

⁴⁹ "Ãjag tỹ tag ki jagtar nỹtĩ pĩ tỹ ãjag pũn ri ke nĩ. Kỹ tóg, ãg tỹ Topẽ mỹ nén ù pũn mũ ri ke nĩ. Sa ri ken hã vễ," he tóg. ⁵⁰ "Sa vỹ há nĩ. Hã ra ti kãhór nĩn kỹ tóg kórég nĩ, kỹ ãg tỹ ne tỹ tỹ kajã' henh ke tóg tũ tĩ. Kỹ sa há ri ke nỹtĩm nĩ. Jagnẽ to krĩ kusa nỹtĩm nĩ," he tóg.

10

Êg tỹ ãg prũ fi fón ke tũ
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Kỹ tóg tá kutẽ kỹ ga tỹ *Judéia* ra tĩ mũ sir, goj tỹ *Jordão* mã ra. Kỹ vênh e ag tóg ti pênĩn vênhmãn mũ sir, kỹ tóg ag kanhrãn mãn mũ gé. Ti tỹ nén han tĩ ên han mãn tóg mũ. ² Kỹ *Fariseu* ag tóg ti tá junjun mũ gé sir. Ag tỹ ón kỹ ti ki vênh prũ fón ke jêmẽ sór vễ. Kỹ ag tóg ti mỹ: "ãg tỹ ãg prũ fi mỹ: ha tĩg, he tag mỹ kórég nỹ?" he mũ. ³ Kỹ tóg: "*Moisés* vỹ ãjag mỹ hẽ ri ké?" he mũ. ⁴ Kỹ ag tóg: "ã tỹ ã prũ fi fón sór kỹ fi mỹ vênh rán kỹ nĩm nĩ, fi tỹ kar kỹ tĩg jé, he ja tóg nĩ," he mũ.

⁵ Hã ra tóg ag mỹ: "ãjag jykre kórég nỹtĩn kỹ, hã kỹ tóg ãjag mỹ tag tó ja nĩ," he mũ. ⁶ "Topẽ tỹ nén kar han ve ki tóg ti mré fi han," he tóg. ⁷ "Hã kỹ ùn gré tóg ti prũ fi to ti panh ré kỹ tĩ mũ, ti mỹnh fi ré kỹ tóg tĩ mũ gé, ti prũ fi mré. ⁸ Fi mré tóg tỹ ùn pĩr nĩ sir, he ja tóg nĩ, Topẽ ti. Hã kỹ fag tóg tỹ ùn pĩr nỹtĩ. Fag pijé tỹ ùn régre nỹtĩ'. ⁹ Hã kỹ fag tỹ vênh kãpãm tũg nĩ. ù mỹ: "hã ã prũ fi

fón," he tũg nĩ. Topẽ tỹ fag tỹ ùn pĩr há vễ mỹr," he tóg.

¹⁰ Ag tỹ ùn kã tánỹtĩn kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ki jêmẽ mãn mũ, vênh prũ fón ke to. ¹¹ Kỹ tóg ag mỹ: "ãjag tỹ ãjag prũ fi fón kar kỹ ù fi tỹ prũg mãn kỹ ãjag prũ tũ fi vễ, ha mẽ," he mũ. ¹² "Kỹ fi tỹ fi mén fón kar ù tỹ mén mãn kỹ fi mén tũ vễ gé," he tóg.

Jesus tỹ gĩr mỹ vỹ há han
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Jo fag tóg gĩr tatĩ kãmũ mũ, *Jesus* tỹ ti nĩgé tỹ ag mẽ jé. Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg fag to jũ mũ.

¹⁴ Kỹ tóg vэг mũ, kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag to jũ mũ. "Vĩ tũg nĩ, gĩr ag mỹ. Gĩr fag tỹ iso kãmũ kamẽg tũg nĩ. ù tỹ ge hã vỹ Topẽ krêm nỹtĩ nĩ, ti tũ vỹ tỹ fag nỹtĩ'," he tóg. ¹⁵ "Sỹ ke há vễ. Gĩr ag vỹ iso hapẽ nỹtĩ. ùn kãsir tag fag ri ke nỹtĩm nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg fag jãvo venh ke tũ pẽ nĩ," he tóg.

¹⁶ Kỹ tóg gĩr nunh jagma ti pẽ fón mũ sir. Ti nĩgé tỹ tóg ag mẽ kãn mũ sir. Fag to tóg Topẽ mré vỹ mũ sir.

Ùn riko kãmẽ
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Kỹ *Jesus* tóg tĩg mãn mũ gé sir. Hã ra kyrũ ù tóg ti to vênhvãg kãtĩ mũ, kỹ tóg ti jakrĩ tỹ jẽ mũ, kỹ tóg ti mỹ: "*Senhor*, hapẽ ã tóg jẽ," he mũ. "Sỹ inh rĩr krỹg ja tũ venh há tóg tĩ. Kỹ inh hỹn vễjykre há tỹ ne han mũ?" he tóg.

¹⁸ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: "ã tỹ ne jé inh mỹ: há ã tóg jẽ, he nẽ?" he mũ. "Êg pijé há nỹtĩ'. Topẽ hã ne ti pĩr mỹ há nĩ'," he tóg. ¹⁹ "Topẽ tỹ nén to ãg jyvên mũ ki kanhró ã tóg nĩ, hã vỹ: ù tén tũg nĩ, ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, nén ù pēju tũg nĩ, ù to ón tũg nĩ, ù tũ to én tũg nĩ, ã nỹ mré ã jóg kamẽg nĩ, he mũ," he tóg ti mỹ.

²⁰ Hã ra tóg ti mỹ: "tag kar ki sóg króm kãn, isĩn kã," he mũ.

²¹ Kỹ tóg ti ki êvãnh mũ, ti to há nĩn kỹ. "Nén ù pĩr vỹ tũ nĩ ver," he tóg mũ. "Ã tũ kar vãm tĩg, ã tỹ ùn

jagtar ag mÿ vin jé, jänkamy ti. Kÿ ã tóg kanhkã tá tú mág nÿ sir. Kar kãtíg nÿ, ã tÿ inh mré tíg jé,” he tóg. ²² Kÿ *Jesus* vÿ tag tóg ti mÿ vênh mÿ tÿ. Fe kaj tÿ tóg mÿ sir, ti tú e nÿn kÿ.

²³ Kÿ tóg vênh pénÿn êvãnh kÿ ti mré mÿ tÿ ag mÿ: “jagy ti nÿ, ùn riko tÿ Topê tÿ tÿ êg pã'i nÿ venh ke ti,” he mÿ. ²⁴ Kÿ ti vÿ tóg ti mré mÿ tÿ ag mÿ e tÿ. Hã ra tóg ag mÿ ke mân mÿ. “Inh krê’i,” he tóg. “Jagy tâvÿ ti nÿ, mÿr, êg tÿ Topê tÿ tÿ êg pã'i nÿ venh ke ti,” he tóg. ²⁵ “Kÿ tóg ùn riko ag mÿ jagy han tÿ. Kãvãru pãnÿ sór vÿ préj nor fÿn kutê tú nÿgtÿ mÿr,” he tóg. “Ti tÿ fÿn kutê há nÿ ra tóg há ti vê, ùn riko ag tÿ Topê tÿ tÿ êg pã'i nÿ venh ke ti,” he tóg.

²⁶ Kÿ tóg ag mÿ e pê tâvÿ tÿ. “Kÿ ù hÿn kren ke tú pê nÿ,” he ag tóg, jagnê mÿ.

²⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “êprã ke ag vÿ vênh kren han ki kagtíg nÿtÿ,” he mÿ. “Ag jãvo Topê tóg êg krenkren han ki kanhró nÿ. Topê hã tóg nén kar han ke ki kanhró nÿ inhhã,” he tóg.

²⁸ Kÿ *Pedro* tóg ti mÿ: “ha vé, êg tÿ nén ù kar ré kÿ êg tóg ã mré mÿ mÿ,” he mÿ.

²⁹ Kÿ tóg: “sÿ ke há vê. ãjag kã mÿ ù tóg kejên isugrÿn ti jamã ré kÿ tÿ mÿ, ti jãvy ag, ti kãke ag, ti ve fag, ti mÿnh fi, ti panh ti, ti krê ti, ti japÿ ré kÿ ke gé, vênh vÿ sér tugrÿn,” he tóg. ³⁰ “Ên vÿ tóg sir vênh kato ù tÿ 100 (ke) venh ke mÿ, ùri hã ra, hã vÿ: êmã kar, jãvy kar, kãke kar, ve kar, mÿnh kar, êpÿ kar ve jé tóg ke mÿ. Hã ra ag tóg ti vóg kónãnh ke mÿ gé. Kar kÿ tóg vãhã sir rÿr krÿg ja tú venh ke mÿ gé,” he tóg. ³¹ “Jãvo tag ki ùn mág ù tÿ tá térenh ke vê, kÿ tag ki ùn kãsir ù tÿ tá jãpryn ke vê,” he tóg.

Jesus tÿ ti jagtar ke tó mân

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Kar kÿ *Jesus* tóg ti mré mÿ tÿ ag mré tÿ nÿ sir, *Jerusalém* ra. Ag jãmÿ tóg tÿ nÿ. Hã ra tóg ag mÿ e tÿ.

Mÿmêg ag tóg mÿ sir. Kÿ tóg ù tÿ 12 (ke) ag mÿ ti tÿ nén venh ke mÿ ên kãmén mân mÿ, vyr mÿ. ³³ “Ha vé, *Jerusalém* ra êg tóg mÿ mÿ,” he tóg. “Êprã ke fi kósin ên vÿ jagtar ke mÿ. Inh hã vê. Ón kÿ Topê tú to pã'i ag tóg ag tÿ isÿ nén han sór mÿ ên han ke mÿ,” he tóg. “Ag tÿ iso: “ter jé tóg ke mÿ,” henh ke vê, kÿ ag tóg fóg ag mÿ inh fêg ke mÿ. ³⁴ Kÿ fóg ag tÿ iso é henh ke vê. Ag tÿ iso sug ke vê. Ag tÿ inh mrãnmrãnh ke vê. Isén ke ag tóg ke mÿ. Hã ra isóg kurã tâgtÿ ki rÿr mân mÿ sir,” he tóg.

Tiago mré João ag tÿ tÿ pã'i jê sór
(Mt 20.20-28)

³⁵ Kÿ *Tiago* mré *João* ag tóg ti kukãm mÿ mÿ, *Zebedeu* krê ag. “*Senhor*, êg mÿ êg tÿ nén to vÿ mÿ tag ti han,” he ag tóg. ³⁶ Kÿ tóg ag mÿ: “ne nê,” he mÿ. ³⁷ Kÿ ag tóg ti mÿ: “kejên ã tóg tÿ pã'i nÿnh mÿ,” he mÿ. “Kÿ tóg sÿ ã pêgja tá nÿnh há tÿ vê,” he tóg, jo ù tóg: “sÿ ã jakãnh tá nÿnh há tóg tÿ vê,” he mÿ gé. “Êg tÿ ã rã hã nÿtÿnh há tóg tÿ vê, ã tÿ tÿ pã'i nÿn kÿ,” he ag tóg.

³⁸ Hã ra tóg ag mÿ: “ãjag tÿ nén to vÿ mÿ ki kagtíg ãjag tóg nÿtÿ,” he mÿ. “ãjag mÿ inh ri kén jagtar sór mÿ? ãjag mÿ ãjag jagtar jagy han kÿ to krónh kenh ke tú nÿ vÿ?” he tóg.

³⁹ Kÿ ag tóg: “hÿ, ke jé êg tóg ke mÿ,” he mÿ. Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “hÿ, jagtar jé ãjag tóg ke mÿ, inh ri kén,” he mÿ. “Vêsÿrénh jé ãjag tóg ke mÿ, inh ri kén. ⁴⁰ Hã ra isÿ tú vê, sÿ ãjag mÿ: ha inh pêgja tá nÿ, ha inh jakãnh tá nÿ, he jé. Û tÿ inh rã nÿtÿnh ke mÿ ên ag hã tÿ inh rã nÿtÿnh ke vê,” he tóg.

⁴¹ Hã ra ù tÿ 10 (ke) ag tóg mÿg mÿ, kÿ ag tóg ag to jÿ mÿ sir. ⁴² Kÿ tóg ag jé prêr kãn kÿ ag mÿ: “fóg tÿ pã'i ag jykre ki kanhró ãjag tóg nÿtÿ,” he mÿ. “Vênh kar jêgnêg ag tóg tÿ, kÿ ag mág ag tóg vênh kar mÿ: gem nÿ, ge tÿg nÿ, he tÿ, vÿ tar han kÿ. ⁴³ Ag ri ke han tÿg nÿ. ãjag mÿ

tý ũn mág nýtĩ sór mũ'? Kĩ tý jagně mĩ rãnrãj tí ri ke nýtĩm nĩ. ⁴⁴ Ājag mĩ tý pã'i nýtĩ sór mũ'? Kĩ tý jagně krēm ke nýtĩm nĩ, tý ũn kãsir ri ke nýtĩm nĩ. ⁴⁵ Hã kĩ sóg ũ mĩ rãnrãj tí tú nĩ gé. Sỹ tý ājag mĩ rãnrãj tí nĩ jé sóg kãtig. Tý sóg ěprã ke fi kósin nĩ. Hã kĩ sóg vẽn̄h kar jagfy ter ke mũ, sỹ ag krenkren han jé," he tóg.

Ũn kyvó tý há' he

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Kejẽn tóg ti mré mũ tí ag mré ěmã tý Jericó tá jun mũ. Ag tý Jerusalém ra mũ vė. Kĩ ag tóg Jericó ki pa mũ gé. Vẽn̄h e tãví tóg ag mré mũ mũ. Hã ra ag tóg ũn kyvó vėg mũ. Bartimeu vė, Timeu kósin vė. Ěpry kri nĩ kĩ tóg vẽn̄h kar mĩ: "inh mĩ nén ũ nĩm," he nĩgtĩ. ⁴⁷ Ěn tóg Jesus tý ěmĩn jagma tĩg mēg mũ sir. Kĩ tóg prēr mũ sir. "!.Jesus'!" he tóg. "!.Davi krě'krě'! !.Ijagãgtãn ra..!" he tóg. ⁴⁸ Hã ra ag tóg ti to jũgũ kĩ "mė kã nĩ nĩ," he mũ. Hã ra tóg prēr mãn', prēr mãn', he mũ. "!.Davi krě'krě'! !.Ijagãgtãn ra..!" he tóg.

⁴⁹ Kĩ tóg ti to krỹg he mũ. Kĩ tóg ti jé prēr mũ sir. Kĩ ag tóg ti mĩ: "ã fe tý há' hé, jėg ra, ģ jé tóg prēr mũ," he mũ. ⁵⁰ Kĩ tóg ti pãritó fón kĩ jėgně mũ sir. Jesus to tóg tí mũ sir.

⁵¹ Kĩ tóg ti mĩ: "inh ã tý hẽ ri kenh mũ?" he mũ. Kĩ tóg: "Senhor, sỹ venh há tóg tí," he mũ. ⁵² Kĩ tóg: "hej, ã tý há' henh ke nẽ ha, ã tý inh ki rã tugrĩn" he mũ. Kĩ tóg vėsỹmėr ěvãnh há' he mũ sir, kĩ tóg ti nón tí mũ sir, ěpry jagma.

11

Jesus tý Jerusalém tá jun

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

¹ Vãhã ag tóg Jerusalém to hã nýtĩ. Kĩ ag tóg ěmã tý Betãnia tá junjun vėn mũ, ěmã tý Betfagė tá, krĩ tý Oliveiras tá ke gé. Kĩ Jesus tóg ti

mré mũ tí rėgre ag jėgně kĩ ag mĩ: ² "ha ěg jo ěmã nĩ ěn ra mũjėg," he mũ. "Tã ājag tóg burrica fi krě venh ke mũ. Se kĩ tóg jė. Ũ vỹ ver ti kri nĩ ja tú nĩ. Ti kavãn kĩ ti pėre kãmũm nĩ," he tóg. ³ "Hẽn ri ke mũn ag tóg ājag mĩ: ājag tý ne jé ti kavãn nẽ? henh ke mũ. Kĩ ag mĩ: ěg Senhor tóg ti ve sĩ han sór mũ, kãnhmar tóg ti jėnė mãn mũ, hem nĩ," he tóg.

⁴ Kĩ ag tóg mũ mũ sir. Burrica fi krě vėg ag tóg mũ. Jãnkã rã tóg se kĩ jė. Kĩ ag tóg ti kavãg mũ sir. ⁵ Kĩ ag tóg ag mĩ: "ājag tý ne jé burrica sĩ kavãn nẽ?" he mũ.

⁶ Kĩ ag tóg Jesus tý ag mĩ nén tó ja ěn ti tó mũ. Kĩ ag tóg: "ha ma mũjėg ge," he mũ. ⁷ Kĩ ag tóg burrica krě ma mũ mũ sir, Jesus to. Ag kur tý ag tóg ti kri kugjén mũ, kĩ tóg kri nĩ mũ sir. ⁸ Kĩ vẽn̄h kar tóg ěpry kri ag kur kugjén mũ sir, jo ũ ag tóg ka fėj kre kĩ ti jo vãvãm mũ gé. ⁹ Kĩ ũ ag tóg ti jãmĩ mũ mũ, jo ũ ag tóg ti nón mũ mũ. Ěn ag tóg prėnprėr mũ sir. "!.Viva..! !.pã'i vỹ ěg tá jun, ěg Senhor mág tý ti jėnẽn kĩ..! ¹⁰ !.Sér tãví tóg tí..! !.Ěg pã'i vė mỹr, ěg jógjóg tý Davi ri kėn..! !.Topė tá tóg kãtig, ũ tý kynhmỹ nĩ ěn tá, viva..!" he ag tóg mũ, prėnprėr kĩ.

¹¹ Gen kĩ tóg Jerusalém ra rã mũ sir, Topė ĩn ra. Kĩ tóg nén kar ki ěvãnh mũ, kar kĩ tóg rãké ra Betãnia ra tĩg mãn mũ, ũ tý 12 (ke) ag mré.

Ka tý figueira

(Mt 21.18-19)

¹² Tý vaj kĩ, ag tý Betãnia tá kãmũ kĩ tóg kókĩr mũ. ¹³ Kĩ tóg ka tý figueira fėj vėg mũ. Kĩ tóg to tí mũ, ti kanė ko jé. Tá jun kĩ tóg ti fėj tãví vėg mũ, ti kanėn ke pėtēm tú nĩn kĩ. ¹⁴ Kĩ tóg figueira ěn mĩ: "ũ tóg ã kanė ko mãn ke tũ nĩ ha," he mũ. Hã ra ti mré mũ tí ag tóg ti vỹ mēg mũ.

Jesus tý Topė ĩn krēm ag pan

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22)

¹⁵ Kÿ ag tóg mũ mãn kÿ *Jerusalém* tá junjun mũ sir. Topê ìn ra tóg rã mũ. Tá tóg nèn ù vène he tĩ ag ve kÿ ag pan kãn mũ sir, nèn ù kũmpra he tĩ ag ke gé. Topê ìn krêm ag tóg nèn kar kygãm tĩ, jãnkamy *trocar* he ag tĩ gé. Ag *mesa* tÿ tóg vyryn ke mũ, *Jesus* ti. Sórãg vène he tĩ ag nĩgnĩ jafã tÿ tóg vyryn ke mũ gé sir. ¹⁶ Kÿ tóg ag tÿ Topê ìn fĩn nèn gé mũ kamêg mũ gé sir. ¹⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “Topê vĩ rá to jykrén nĩ,” he mũ. “Inh ìn jiji hã vÿ: *nação* kar tÿ Topê mré vĩ jafã, he mũ, he tóg, Topê vĩ rá ki. Hã ra ãjag tóg krêm nèn kar pigju mũgtĩ,” he tóg.

¹⁸ Hã ra Topê tũ to pã'i ag vÿ *Jesus* vĩ mēg mũ. Kÿ ag tóg: “ĕg hÿn hē ri ken kÿ ti tén ke mũ?” he mũ. Hã ra ag tóg ti kamêg mũ. Vènh kar mÿ tóg há tĩ, ti vĩ ti. Hã kÿ ag tóg ti vóg tũ nĩ sir.

¹⁹ Kutyg kÿ ag tóg ĕmã mág ki pa mãn mũ sir.

Ka tÿ figueira tóg (Mt 21.20-22)

²⁰ Tÿ vaj kÿ ag tóg ĕmã mág ĕn ra mũ mãn mũ sir. Mũ kÿ ag tóg sir ka tÿ *figueira* ĕn ve mãn mũ, hã ra tóg tóg ja nĩ, ti jãre mré hã. ²¹ Kÿ *Pedro* tóg *Jesus* vĩ ja ĕn mĩ ĕkrén kÿ ti mÿ: “ha vé, *Senhor*,” he mũ. “Ã vĩ ja ĕn hã vè. Á tÿ ka tÿ *figueira* mÿ vĩ kónãn ja ĕn vÿ tóg ja nĩ,” he tóg.

²² Kÿ tóg ag mÿ: “Topê ki ge pē han nĩ,” he mũ. ²³ “Sÿ ke há vè: kejēn ãjag tóg krĩ mÿ: ha goj nig ki ráj kutē, henh ke mũ. Kÿ tóg ki ráj ke mũ, ãjag tÿ ãjag fe tÿ: ti mÿ ki ráj mũ vÿ? he tũ nĩn kÿ,” he tóg. ²⁴ “Hã kÿ sóg ãjag mÿ ke mũ. ãjag tÿ Topê mÿ nèn ù to vĩ kÿ to: han jé tóg ke mũ, hem nĩ, kÿ ãjag tóg venh ke mũ sir,” he tóg.

²⁵ “ãjag tÿ kejēn Topê mré vĩ kÿ, ãjag tÿ ù to jũ mũ mĩ ĕkrén kÿ, ti mÿ vènh pãte fón nĩ. ãjag tÿ gen kÿ tóg vènh kato ãjag mÿ vènh pãte fón ke mũ gé, ĕg jóg mág tÿ kanhkã tá nĩ ti.

²⁶ ãjag tÿ hã ra ag mÿ vènh pãte fón tũ nĩn kÿ ĕg jóg mág vÿ vènh kato ãjag mÿ vènh pãte fón ke tũ nĩ gé,” he tóg.

Jesus tÿ ù tÿ ti jēnēg mũ to tũg (Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Kÿ ag tóg mũ mãn kÿ *Jerusalém* tá junjun mãn mũ sir. Topê ìn ra tóg tĩ mũ. Kÿ Topê tũ to pã'i ag tóg ti venh kãmũ mũ. ²⁸ “Û nÿ ã mÿ: tag han nĩ, hé? Û nÿ ã jēnē?” he ag tóg.

²⁹ Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag ki sóg jēmēnh ke mũ gé, vènh kato,” he mũ. “ãjag tÿ inh mÿ tó há han kÿ sóg ãjag mÿ ù tÿ inh jēnēg mũ tónh ke mũ gé,” he tóg. ³⁰ “*João* vÿ ag kygpég tĩ ja nĩgtĩ. Ti mÿ kanhkã tá vējykre han, ĕprã vējykre vó? Û nÿ ti jēnē?” he tóg.

³¹ Kÿ ag tóg jagnē mÿ: “ĕg tÿ ti mÿ: Topê tÿ ti jēnē ja vè, hen kÿ tóg ĕg mÿ: ãjag tÿ ne jé ti vĩ kri fi ja tũ nĩ nē? henh ke mũ. ³² Ēg tÿ hã ra ti mÿ: ĕprã ke jykre ja vè, hen kÿ tóg vènh mÿ nÿ gé,” he ag tóg, ag tÿ vènh kar kamêg kÿ. Vènh kar tóg *João* to: “Topê vĩ tó tĩ pē ja vè,” he tĩ. ³³ Hã kÿ ag tóg ti mÿ: “ĕg pijé ki kanhró nÿtĩ,” he mũ. Ón kÿ ag tóg ke mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “kÿ sóg ãjag mÿ ù tÿ inh jēnēg mũ tónh ke tũ nĩ gé,” he mũ.

12

Û mÿ rãnrhãj tĩ kórég ag (Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Kÿ tóg ag kanhrãn kÿ ag mÿ: “kejēn ù tóg *uva* krãn mũ. Pénin tóg rón mũ, kã ki tóg kũm mũ, *uva* jēgmĩ jafã han jé. Ki tóg pãjô han mũ gé,” he mũ. “Kÿ tóg ù tÿ ki rĩr tĩ ag mré to jykrén kar kÿ tĩ mũ, ga ù ra, ag tÿ ti jo ki rĩr jé. ² Ti tÿ kejēn kanēn kÿ tóg ag mÿ, ti mÿ rãnrhãj tĩ ù jēnēg mũ, ag tÿ ti mÿ *uva* vènh kãpãm jé. ³ Hã ra ag tóg ti kãgmĩg mũ sir. Ti mrãnrãn ag tóg mũ sir. Kÿ ag tóg ti mÿ: “ha tĩg,” he mũ sir, ti mÿ nèn ù nĩm mē kã.

⁴ Kÿ tóg ag mÿ ti mÿ rânhräj tí ù jênê mân mÿ gé sir, kÿ ag tóg ti krî ki tânh mÿ sir, ti to é he kÿ. ⁵ Kÿ tóg ag mÿ ù jênê mân mÿ gé sir, hã ra ag tóg ti tén mÿ gé sir. Ti mÿ rânhräj tí kar to ag tóg jÿ mÿ, ù mrânmrân ag tóg, ù tén ag tóg.

⁶ Kÿ hã ra ù tóg kén mÿ. Hã ra ti kósin vê. Ti fe pë vê hã ra. Kÿ tóg vâhã ag mÿ ti jênêg mÿ sir. “Hên ri ke mÿn ag inh kósin kamêg mÿ,” he tóg.

⁷ Ti tÿ tá jun kÿ ag tóg jagnê mÿ: “kejên êkré kar vÿ tÿ ti tÿ nÿnh mÿ, ha vem nÿ. Mÿ nÿ, ti tén jé, ti tÿ tag tÿ tÿ êg tÿ nÿ jé,” he mÿ. ⁸ Kÿ ag tóg ti kâgmî kÿ ti tén mÿ sir. Ró pâte ag tóg ti fón mÿ sir,” he tóg.

⁹ “Kÿ êkré tÿ tÿn mÿ ên hê ri kenh ke mÿ? Jun jé tóg ke mÿ, ti mÿ rânhräj tí ag kâgtén jé. Kÿ tóg êkré ki rÿr tí ù ag mÿ fÿnh ke mÿ, ti tÿ ti,” he tóg.

¹⁰ Kÿ tóg ag mÿ: “Topê vÿ rá tag to jÿkrén nÿ, ha mē,” he mÿ. “Pó fón ag tóg, pó tÿ ïn han tí ag. Ag mÿ tóg kórég ja nÿ. Hã ra Topê tóg pó ên hã tÿ ïn nÿna han mÿ. ¹¹ Topê tÿ há vê, hã kÿ tóg êg mÿ e tí, êg tÿ ven kÿ, he tóg, Topê vÿ tÿ rán kÿ ní ki,” he tóg ag mÿ.

¹² Kÿ ag tóg ki kanhró nÿtÿ. Ag kato tóg tag tó ja nÿ. Hã kÿ ag tóg ti se sór mÿ. Hã ra ag tóg vênh e ên kamêg mÿ. Kÿ ag tóg ti ség tÿ nÿ. Ti ré kÿ ag tóg mÿ mÿ sir.

*Êg tÿ imposto kajâm ke
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)*

¹³ Hã ra ag tóg ti to *Fariseu* ù ag jêgnêg mÿ gé sir, pâ'i tÿ *Herodes* mré ke ù ag ke gé, ag tÿ ti vÿ to ti se jé. ¹⁴ Ag tÿ ti tá junjun kÿ ag tóg ón kÿ ti mÿ: “*Senhor*, ã jÿkre kuryj ní ki kanhró êg nÿtÿ,” he mÿ. “Vêjÿkre pir hã han ã tóg tí, vênh kar mÿ. Hã kÿ ã tóg Topê japry to êg kanhrân há han tí. Mÿ há nÿ', êg tÿ *governo* mÿ jänkamy nÿm ke tí', *imposto* kajâm ke tí'? ¹⁵ Êg mÿ hÿn nÿm mÿ', vó mÿ

vó?” he ag tóg. Hã ra *Jesus* tóg ag jÿkre régre nÿtÿn ki kanhró nÿ. Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag ne tóg ón kÿ inh ki jêmê sór mÿ”, he mÿ. “Inh mÿ jänkamy jun, sÿ ve jé,” he tóg. ¹⁶ Kÿ ag tóg ti mÿ ù jun mÿ sir. Kÿ tóg: “ù jÿji nÿ kã nÿ? ù kãgrá nÿ kã nÿ?” he mÿ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “pã'i mág tÿ *imperador* kãgrá vê,” he mÿ.

¹⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “kÿ pâ'i mág mÿ ti tÿ nÿm nÿ, hã ra Topê mÿ ti tÿ nÿm nÿ gé,” he mÿ. Kÿ ti vÿ tóg ag mÿ e tí. Ag tÿ nén ù to ti senh ke mÿ vêg tÿ ag tóg nÿ.

*Êg tÿ êg ter ja tá vÿn kenh ke
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)*

¹⁸ Kÿ *Saduceu* ag tóg ti tá junjun mÿ gé, ti ki jêmê jé. Hã ra *Saduceu* ag tóg: êg ter ja tá êg vÿn kenh ke tÿ nÿ,” he tí. Kÿ ag tóg ti mÿ: ¹⁹ “*Senhor*, *Moisés* tóg êg mÿ vêjÿkre tag nÿm ja nÿ, ha mē,” he mÿ. “Êg mÿ tóg: ã régre tÿ ti krê tÿ ra ter kÿ ti prÿ fi tÿ prÿg nÿ, ã tÿ ã régre mÿ ã krê han jé, fi ki, he ja nÿ,” he ag tóg.

²⁰ “Kÿ ù tÿ jagnê mré pafa ja tÿ 7 (ke) ag vÿ nÿtÿ ja nÿgtÿ. Ag kãke tóg prÿg mÿ, hã ra tóg ti kósin tÿ ra ter mÿ sir. ²¹ Kÿ ti jãvy tóg fi tÿ prÿg mÿ, hã ra tóg ti kósin tÿ ra ter mÿ gé sir. Kÿ ti jãvy ù vÿ fi tÿ prÿg mÿ gé. ²² Hã ra ag kar tóg fi kósin tÿ ra kãgter kân mÿ sir, ag kãke ti nón, ù tÿ 7 (ke) ên ag. Kejên fi tóg vâhã ter mÿ gé sir. ²³ Kÿ fag kãgter ja tá vÿnvÿn ke kÿ fi hÿn mén tÿ 7 (ke) nÿnh mÿ vê. Ag kar vÿ fi tÿ prÿg ja nÿgtÿ. Hã kÿ tóg vênh mÿ nÿ, ag tÿ: rÿr mân jé êg tóg ke mÿ, hen kÿ,” he ag tóg.

²⁴ Hã ra tóg ag mÿ: “ãjag pijé Topê vÿ tÿ rán kÿ ní ki kanhró nÿtÿ”, he mÿ, “Topê jÿkre ki kagtÿg ãjag nÿtÿ. Hã kÿ ãjag tóg kygnê ja nÿ. ²⁵ Êg tÿ êg ter ja tá vÿn ke kÿ êg tóg tÿ Topê tÿ jêgnê jafã ag ri ke nÿtÿnh mÿ, kanhkã tá. Kÿ êg prÿg ke tÿ nÿ. Mén ke tÿ fag ní gé,” he tóg. ²⁶ “Topê vÿ ù to jÿkrén nÿ. Topê tóg vânh pÿr kã ki *Moisés* mÿ: “*Abraão* vÿ iso:

Topê, he tĩ, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé,” he ja nĩ. Kãgter ag huri, hã ra Topê tóg: “tỹ inh ag Topê nĩ,” he ja nĩ, ag kãgter mũ ra. ²⁷ Hã ký ag tóg rĩnrĩr nỹtĩ mỹr. Topê vỹ tỹ ùn rĩnrĩr nỹtĩ ag hã kri ke nĩ,” he tóg, *Saduceu* ag mỹ. Ký ag tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ.

Topê tỹ ãg jyvẽn kãfór
(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

²⁸ Hã ra Topê vĩ to ãg kanhrãn tĩ ù tóg tá jun mũ gé sir. Ký tóg *Jesus* tỹ *Saduceu* ag mỹ tó há han ja ãn mẽg mũ. Hã ký tóg: “Topê tỹ ãg jyvẽn tỹ hẽ nỹ hỹn ti tỹ ãg jyvẽn kar kãfór nỹnh mũ?” he mũ.

²⁹ Ký tóg ti mỹ Moisés tỹ ag jyvẽn ja tó mũ, hã vỹ: “ha mẽ, *povo* tỹ *Israel!* ãg pã'i vỹ tỹ Topê nĩ, ãg pã'i vỹ tỹ ùn pir nĩ. ³⁰ Topê to, ãg jóg mág to há távĩ nỹtĩm nĩ! Ti ki ge há han nĩ! Ti to jykre pir nỹtĩm nĩ, krĩ pir! Ti to tar nỹtĩm nĩ! Û tỹ kãfór nỹn hã vẽ,” he mũ. ³¹ “Kỹ ù tóg hã ri ke nĩ gé, hã vỹ: ãjag régre ki rĩr há nỹtĩm nĩ, ãjag tỹ vẽn ki rĩr há han ri ke, he mũ. Ti tỹ ãg jyvẽn ù pijé tag kãfór nĩ,” he tóg,

³² Ký Topê vĩ to ãg kanhrãn tĩ ãn tóg ti mỹ: “ke tóg tĩ. ã tỹ ke há vẽ. Pir ti nĩ, Topê ti, ù pijé ti ri ke nĩ,” he mũ. ³³ “ãg jé ti to fe há nỹtĩ, ãg jé ti to krĩ há nỹtĩ gé, jykre pir ke gé. ãg jé ti to tar nỹtĩ gé. ãg jé ãg régre ki rĩr há nỹtĩ gé, ãg tỹ vẽn ki rĩr há han ri ke,” he tóg. “Tag tóg ti tỹ ãg jyvẽn kãfór nĩ. ãg tỹ Topê mỹ nén ù pũn kãfór tóg nĩ gé,” he tóg.

³⁴ Ký tóg ti tỹ tó há nĩ ve ký ti mỹ: “Tó há han ã, ký ki króm kãn sórm nĩ,” he mũ. Kar ký ù tóg *Jesus* ki jẽmẽ mãn tũ nĩ sir. Ti kamẽg ag tóg mũ sir.

Cristo tỹ tỹ Davi krẽ'krẽ nĩ ra ti kãfór nĩ

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Ký *Jesus* tóg Topê ãn krẽm ag kanhrãn ký ag mỹ: “Topê vĩ to ãg kanhrãn ti ag tóg: *Cristo* vỹ tỹ vãsỹ ãg pã'i mág tỹ *Davi* krẽ'krẽ ag kã ù

nĩ,” he mũ. “To há han ag tóg. ³⁶ Hã ra *Davi* vỹ *Cristo* to: Topê vỹ inh *Senhor* mỹ: “nĩ ra ver, inh pẽgia tá,” he ja nĩ. “Sỹ ver ã kato vãsãnsãn mũ ag sigsenh ke vẽ, he ja tóg nĩ, Topê kuprĩg tỹ ti krĩn ký. ³⁷ Hã ký *Davi* tóg *Cristo* to: inh *Senhor* vẽ, he ja nĩ. Ti tỹ tỹ ti krẽ'krẽ nĩ ra ti mỹ tỹ ti kri ke nĩnh ke mũ vẽ?” he tóg. Hã ra ag tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ. Ti vĩ tag tóg vẽn kar mỹ há nỹ.

Ón ký Topê vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag jagtar ke

(Mt 23.1-36; Lc 20.45-47)

³⁸ Ký tóg: “ón ký Topê vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag kamẽg nĩ,” he mũ. “Kur kaja e rĩnh (ka)mẽ ag nỹtĩ. Ký tóg vẽn kar tỹ ag to: pã'i mág ag vẽ, hen ký ag mỹ sér tĩgtĩ,” he tóg. ³⁹ “ãg tỹ vẽn kanhrãn jafã krẽm ag tóg vẽn kãpãm ký nỹtĩgtĩ. Fénhta ki ag tóg jẽn vén tĩ, ag tỹ tỹ ùn mág nỹtĩn ký,” he tóg. ⁴⁰ “Hã ra ag tóg ùn mẽn ter ja fag tũ mãn kãn tĩ. Fag tũ mãn kãn ký ag tóg ón ký Topê mré vĩ mág han mũgtĩ, ãg tỹ ag to: “ũn há vỹ tỹ ag nỹtĩ,” he jé. Hã to ag vêsỹrénh mág távĩ han ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ûn jagtar fi tỹ fi tũ vin kãn
(Lc 21.1-4)

⁴¹ Ký tóg kejẽn Topê ãn tá jãnkamy vin jafã ra hã nĩ mũ. Ký tóg ag tỹ kã ki nén vin mũ vég mũ sir. Ûn riko ag tóg jãnkamy mág tỹ kã ki vin mũ. ⁴² Ký ùn jagtar fi vỹ tá jun mũ gé, ùn mẽn ter ja fi. Hã ra fi tóg jãnkamy kãsir régre hã vin mũ sir, hã vỹ: 1 *centavo*, he mũ.

⁴³ Ký tóg ti mré mũ tĩ ag jé prẽr ký ag mỹ: “ve ra ha. Ûn riko tỹ vin kãfór han fi tóg, fi tũ sĩ hã ra,” he mũ. “Tỹ nén ù tũ fi tóg nĩ. Fi mẽn vỹ hur ter. ⁴⁴ Ký fi tóg fi tũ vin kãn ja nĩ, fi jẽn mré hã. Jãvo ùn riko ag vỹ ag tũ ke hã tỹ Topê mỹ vin mág tĩ. Hã ki fi tóg ag tỹ nĩm kãfór han, fi tỹ nĩm sĩ pẽ han mũ ra. Ki hã sóg tó mũ mỹr,” he tóg.

13

Ĕg jagtar ke

(Mt 24.1-14; Lc 21.5-19)

¹ Kŷ tóg Topě ĩn tá kăkutě mũ sir. Re tá ti mré tí ũ tóg ti mŷ: “ve ra ha, *Senhor*,” he mũ. “Pó sĭnvĭ tăvĭ tŷ tóg há nŷtĭ, ĩn tag ti”, he tóg, Topě ĩn to. ² Hă ra tóg ti mŷ: “ă mŷ ĩn mág tag ti vég mũ? Kejĕn pó tag tóg jagně kri nŷtĭ măn ke tũ nĭ. Ag ránhraj kăn ke vē,” he mũ.

³ Kar kŷ tóg krĭ tŷ *Oliveiras* ra tĭg kŷ tá nĭ nĭ sir, Topě ĩn kakâm. Kŷ *Pedro, Tiago, João, André* ag tóg ag pin kŷ ti mŷ: ⁴ “ĕg mŷ ag tŷ kókén ke kură ti tó. Ĕg ne ve kŷ ti kură ki kanhró nŷtĭnh mũ? Kură tŷ hĕ ki ĕg hŷn tag venh ke mũ?” he mũ.

⁵ Kŷ tóg ag mŷ: “ker ũ ājag *lograr* hé hĕ,” he mũ. ⁶ “*Cristo* vŷ tŷ inh nĭ,” he jé ag tóg ke mũ, ijiji tó kŷ. Ũ tŷ hĕn ri ke ag tóg tag tónh mũ, kŷ ũ tŷ hĕn ri ke ag tóg ag vĭ kri nĭm ke mũ. ⁷ “Vĕnh génh kăme mĕgmĕ jé ājag tóg ke mũ, tag ki vĕnh génh ke to, kuvar há tá vĕnh génh to ke gé. To jŷrŷn ke tŷg nĭ hă ra. Vĕnh génh enh ke vē. Hă ra kură tŷ ĕgno to hă ke vē ver,” he tóg. ⁸ “*Nação* ag tŷ jagně kato tĕgtĕnh ke vē. Pă'i krĕm ke ag tŷ pă'i ũ krĕm ke ag to jŷnh ke vē gé. Kŷ ga tŷ ragrag ke tŷ hĕn ri ke han ke vē gé, ĕmă tŷ hĕn ri ke ki. Vĕjĕn tŷ tũ' henh ke vē gé. Ājag jagtar ke vĕnh ven vén vē ha,” he tóg.

⁹ “Rĕngag nĭ. Ājag jyvĕn tar han jé ag tóg ke mũ. Vĕnh kanhrăn jafă krĕm ag tóg ājag mrănmrăn ke mũ, isŷgrĭn. Ājag jé ag tóg prĕr ke mũ gé, pă'i mág tŷ ājag ve jé, pă'i mág kar ti, ājag tŷ ag mŷ inh vĭ tugtó jé. ¹⁰ Kŷ inh kătĭg ke to hă *povo* kar vŷ inh vĭ sér mĕnh ke mũ,” he tóg. ¹¹ “Ag tŷ văhă sir ājag sigse kŷ, ājag tŷ nĕn tónh ke mũ to jykrĕn tŷg nĭ! Jatu nŷtĭm nĭ! Ag tŷ ājag ki jĕmĕn kŷ Topě kuprĭg tóg ājag mŷ tónh ke mũ. Tĭ vĭ hă tó jé ājag tóg ke mũ. Ājag tŷ tó tũ

vĕ sir, ti tŷ tó vĕ sir,” he tóg. ¹² “Ũ vŷ tóg ti rĕgre senh ke mũ, ti ter jé, ĕn kă. Kŷ ũ panh tóg ti kósin senh ke mũ gé. Kŷ ũ krĕ tóg ti han mũ fag sigsenh ke mũ gé, fag kăgtĕn jé. ¹³ Vĕnh kar vŷ tóg ājag to vĭ kónăn ke mũ gé, ijiji tugrĭn. Hă ra ũ tŷ isovănh tũ pĕ ĕn kren ke vē,” he tóg.

Vĕsŷrĕnh mág ke

(Mt 24.15-28; Lc 21.20-24)

¹⁴ Kŷ tóg ag mŷ: “kejĕn ājag tóg văhă ājag tŷ nĕn kamĕg tĭ ĕn venh ke mũ, ĕg kavĕnh mũ ĕn ti,” he mũ. “Topě vĭ tó tĭ tŷ *Daniel* vŷ ti tó ja nĭgtĭ. Tĭ jĕnh ke tũ tá tóg jĕnh mũ. Ũ tŷ to ke mũ ĕn jé ki kanhró nĭ. Kŷ *Judĕia* ki ke kar ag jé vĕnh pigjunh mũjĕg, pănónh ra, fag mré hă. ¹⁵ Ũ tŷ re tá nĭ ĕn jé ti ĩn kă ra ră tŷg, ti tũ măn jé. ¹⁶ Kŷ ũ tŷ ti japŷ tá jĕ ĕn jé vŷn ke tŷg gé, ti kur măn jé. ¹⁷ Ũn kufy fag tŷ vĕsŷrĕnh ke vē, kură ĕn kă, ũ tŷ gĭr pygfăm mũ fag ke gé. ¹⁸ Topě mré vĭm nĭ, ti tŷ kusa kă vĕnh ven tũ nĭ jé! ¹⁹ Vĕsŷrĕnh tŷ ge ve ja tũ ĕg nŷtĭ, Topě tŷ ga han jăn ki. Kŷ ĕg ge venh ke tũ nĭ gé, kar kŷ. ²⁰ Ĕg tŷ kură ki vĕsŷrĕnh ke mũ vŷ e nŷtĭ vē, hă ra tóg tĕrem kŷ nŷtĭ nĭ, Topě tŷ ũn kuprĕg ja ĕn ag tugrĭn. Tĭ tŷ tĕrem tũ nĭ ra ũ vŷ kren ke tũ nĭ vē, ag vĕsŷrĕnh ĕn to,” he tóg.

²¹ “Kŷ ũ tŷ ājag mŷ: ha vé, *Cristo* vŷ tag kă jĕ nĭ, tătă ti jĕ nĭ, he mũ ra kri nĭm tŷg nĭ. ²² Őn kŷ *Cristo* vŷ vĕnh venven ke mũ, ón kŷ Topě vĭ tó tĭ ag ke gé. Kŷ ag tóg ón kŷ *milagre* tŷ hĕn ri ke hynhan ke mũ. Ag tŷ vĕnh kar krĭn kónăn sór vē, Topě tŷ ũn kuprĕg ja ĕn ag mré hă, hĕn ri ke mũn. ²³ Ha vé, sŷ ājag mŷ tó kăn vē, ti kutĕnh ke to hă,” he tóg, *Jesus* ti.

Topě kósin kătĭg măn ke

(Mt 24.29-31; Lc 21.25-28)

²⁴ “Hă ra kură ĕn kă, vĕsŷrĕnh ĕn kar kŷ ra vŷ nhyr ke mũ, kŷ kysă vŷ jĕngrĕg măn ke tũ nĭ gé. ²⁵ Kŷ krĭg vŷ var ke mũ gé, kanhkă krĕm. Ĕg tŷ kanhkă tá nĕn vég tũ kar ĕn

vỹ ragrag ke kãn mũ gé. ²⁶ Kĩ vãhã vãnh kar vỹ ãprã ke fi kósin kãtère venh ke mũ sir, kanhkã góg kãmĩ, inh jykre tar pẽ nĩn kỹ. Inh ve vỹ kókov pẽ nĩnh mũ gé. ²⁷ Kĩ sóg isỹ jẽgnẽ jafã ag mỹ: ha mũjẽg, henh ke mũ, ag tỹ isỹ ùn kuprẽg ja ag vẽnhmãn jé, ga kar tá, kanhkã fyr mĩ hã,” he tóg.

Ka tỹ figueira kãme

(Mt 24.32-35; Lc 21.29-33)

²⁸ “Ka tỹ *figueira* to ki kanhrãn nĩ. Ti pẽ tánh kỹ, ti féj tãg han kỹ tóg kakó tĩ sir, ãkré tygtánh ke kurã ti. ²⁹ Ri ke ti nĩ, ãjag tỹ inh kãtĩg mãn ke kurã ki kanhró nỹtĩ ti. ãjag tỹ sỹ ãjag mỹ nén tó mũ tag ve kỹ tóg kakó tãvĩ tĩ ha, inh kãtĩg mãn ke ti. ³⁰ Sỹ ke há vễ, ha mẽ. Ûri ùn rĩnrĩr mũ ag tỹ nén kar ẽn venh ke vễ, ag kãgter ke to hã. ³¹ Kanhkã vỹ tũ¹ henh ke mũ, ga ti ke gé. Jãvo inh vỹ tũ¹ henh ke tũ nĩ,” he tóg.

Jesus kãtĩg mãn ke kurã

(Mt 24.36-44)

³² “Hã ra ù pijé isỹ kurã kã kãtĩg mãn ke mũ ki kanhró nĩ”, óra ki ke gé. Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag pijé ki kanhró nỹtĩ¹. Inh pijé ki kanhró nĩ gé, isỹ tỹ Topẽ kósin ra. Ëg jóg mág hã vỹ ti pin kỹ ki kanhró nĩ, kurã kã nén kutẽnh ke mũ ẽn ki. ³³ ãjag kanẽ nĩm nĩ, rinfĩg nỹtĩm nĩ. Topẽ mré vỹ, ãjag tỹ ti kurã ki kagtĩg nỹtĩn kỹ. ³⁴ Û pasanh tĩg ri ke vễ. Ti tỹ ti ãn ki kutẽ kỹ tóg ti mỹ rãnrãj tĩ ag mỹ: “ijo ki rĩr,” he mũ, Kỹ tóg ù tỹ jãnkã ki rĩr tĩ ẽn mỹ: “ã kanẽ nĩm nĩ,” he mũ gé. ³⁵ Hã kỹ sóg ãjag mỹ: “ãjag kanẽ nĩm nĩ,” he mũ gé. ãjag pijé ti jun ke ki kanhró nỹtĩ¹, Hẽn ri ke mũn tóg kutyg ke ra jun mũ, hẽn ri ke mũn tóg kuty kuju ki jun mũ, hẽn ri ke mũn tóg *galo* kyr mũ ra jun mũ, hẽn ri ke mũn tóg kusãg ki jun mũ. ³⁶ “Vẽnhi ki ẽnẽm nĩ, nũr tũg nĩ. ãjag tỹ ijãvãnh tũ ra sóg jun mũ. ³⁷ Vẽnhi kar mỹ sóg tó mũ, sỹ ãjag mỹ

tó mũ tag, hã vỹ: vẽnhi ki ẽnẽm nĩ, he mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

14

Ag tỹ Jesus tén sór

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53)

¹ Hã ra fénhta tỹ *Páscoa* kã tákurã tãgtũ vễ sir, ẽnĩ jãgia tũ konh ke kã tá. Kỹ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag tóg, *Jesus* vatánh tá ti se sór mũ, ti tén jé. ² Hã ra ag tóg: “fénhta tag to ẽg tóg mẽnh ke mũ ver,” he mũ. “Ëg tỹ fénhta kã ti se kỹ vẽnhi gẻnh mág hỹn kutẽnh mũ, ha vem nĩ,” he ag tóg.

Maria fi tỹ Jesus gãnh tãg

(Mt 26.6-13; Jo 12.1-8)

³ Ẽn kã tóg kejẽn ẽnã tỹ *Betânia* tá nĩ nĩ, *Simão* ãn krẽm, vẽnhi kaga tỹ *lepra* han ja ẽn ãn krẽm. Ti jẽg nĩ ra ù fi tóg tá jun mũ, *garrafa* vyn kỹ. Pó tỹ *alabastro* tỹ tóg há jẽ, *garrafa* ti. Ti ki jẽ vỹ tỹ nén ger há nĩ, hã vỹ: *nardo*, he mũ. Ûn kaja e pẽ vễ. *Garrafa* ẽn nunh mranh kỹ fi tóg ti ki jẽ ẽn tỹ *Jesus* gãnh tãg mũ sir.

⁴ Hã ra ù tỹ tá nỹtĩ ag kã ù ag tóg jagnẽ mỹ: “fi tỹ ne jé nén kaja e tag kókén nẽ? ⁵ Ëg tỹ nén ger há tag fón ke vễ vễ, kaja mág to. Ëg tỹ ùn jagtar ag mỹ vin ke vễ vễ,” he mũ. Kỹ ag tóg fi mỹ vỹ tar han mũ.

⁶ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “fi mỹ vỹ tũg! ãjag tỹ ne jé fi fe kaj han nẽ? Nén ù há han fi tóg,” he mũ.

⁷ “ãjag mré sóg nĩg sĩ han mũ, jãvo ùn jagtar ag vỹ ãjag mré nỹtĩg mág han mũ. Isĩg kar kỹ ag mỹ nĩm nĩ, ãjag tỹ ag mỹ nén nĩm ke mũ ti,” he tóg. ⁸ “Fĩ tỹ nén han sór mũ han fi tóg huri. Inh kãn fi tóg huri, vẽnhi kej tá inh fón ke to. ⁹ Ag tỹ vẽnhi vỹ sér tugtó kỹ ag tóg fi tỹ nén han mũ tag tónh ke mũ gé, kỹ vẽnhi kar vỹ fi tỹ nén han mũ tag mẽgmẻnh mũ sir, ha vem nĩ. Ki hã sóg tó mũ,” he tóg.

Ag tỹ *Jesus vatánh tá ti kãgmĩnh*
ke to jykrén

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Kar kỹ *Judas Iscariotes* tóg tí mũ, Topê tũ ki rĩr tí ag mré *Jesus* to jykrén jé, ù tỹ 12 (ke) ag kã ù vè, ¹¹ Ag tỹ tí vĩ mẽ kỹ tóg ag mỹ sér tí sir. “Á mỹ ãg tóg jãnkamy vin mũ,” he ag tóg tí mỹ. Kỹ tóg to jykrén kỹ: “inh hỹn hẽ ri kenh mũ, ag tỹ tí kãgmĩ jé?” he mũ.

Ag tỹ *Páscoa ko mũ*

(Mt 26.17-25; Lc 22.7-14, 21-23; Jo 13.21-30)

¹² Ēmĩ jãgja tũ konh ke kurã ve vè sir, mé sĩ tãnh ke kurã vè sir, *Páscoa* kã. Kỹ ti mré mũ tí ag tóg *Jesus* mỹ: “ãg hỹn hẽ tá ã mỹ *carneiro* sĩ tãnh mũ, ãg tỹ kon jé?” he mũ. ¹³ Kỹ tóg ùn régre ag mỹ: “ha ěmã mág ra mũjẽg. Tá ãjag tóg ù tỹ goj vyn kỹ tí venh ke mũ. Ēn nón mũm nĩ,” he mũ. ¹⁴ “Tĩ tỹ ĩn kã ra rã kỹ ĩn tãn ěn mỹ: ãg *Senhor* vỹ ã mỹ vènh vỹ jẽnẽg mũ. Tĩ tỹ ã ĩn krẽm *Páscoa* konh há tóg tí, tí mré mũ tí ag mré, hem nĩ tí mỹ,” he tóg. ¹⁵ “Kỹ tóg ãjag mỹ, krogrog tỹ kynhmỹ nỹ ven ke mũ. Éhé tí nĩ. Tá nén kar vỹ kynkar kỹ nỹtĩ. Nĩgja vỹ tá nỹtĩ gé. Tá ãg jo han nĩ,” he tóg.

¹⁶ Kỹ ag tóg mũ mũ sir, ěmã mág ra, kỹ ag tóg sir vég mũ. Kỹ ag tóg vỹjẽn kãn mũ sir.

¹⁷ Rã pur ja ra *Jesus* tóg ù tỹ 12 (ke) ag mré tá jun mũ sir. ¹⁸ Ag jẽn kỹ tóg ag mỹ: “ãjag kã ù tóg inh vatánh tá inh kato vãsãnsãn mũ ag mỹ inh ven ke mũ,” he mũ. “Inh mré jẽg mũ ù vè, ki hã sóg tó mũ,” he tóg. ¹⁹ Kỹ tóg ag fe kaj tí sir. Tĩ mỹ ag tóg: “inh mỹ vó? Inh mỹ vó?” he kãn mũ. ²⁰ Hã ra tóg ag mỹ: “ãjag kã ù vè. Inh mré ěmĩ tỹ pẽnky kã ki kã punpun mũ ěn vè mỹr. ²¹ Ter jé sóg ke mũ, isỹ tỹ ěprã ke fi kósin nĩn kỹ. Hã kỹ iser ke vỹ rán kỹ nĩ, vãsỹ. Hã ra tóg ù tỹ pã'i ag mỹ inh ven ke mũ

ẽn mỹ vỹ kónãn tãvĩ han ke mũ. Tĩ mur tũ nĩ ran há tí vè,” he tóg.

Santa Ceia

(Mt 26.26-30; Lc 22.15-20; 1 Co 11.23-25)

²² Ag tỹ ver jẽg nỹtĩ ra *Jesus* tóg ěmĩ mág mũ. To tóg Topê mré vỹ mũ sir. Kỹ tóg vènh kã kupãn kỹ tí mré mũ tí ag mỹ: “té, ha kó,” he mũ. “Inh hã vè,” he tóg, ěmĩ to.

²³ Kar kỹ tóg kópa vãg mũ gé sir. Uva mé tỹ ki jẽ ěn to tóg Topê mré vỹ mũ gé sir. Kỹ ùn pir tóg kã kron' kron' he kãn mũ sir. ²⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “inh kyvènh hã vè. Vènh kar jagfy tóg inh ki kã kutènh ke mũ. Topê vỹ vènh kar to há nĩ sór mũ, inh kyvènh tugrĩn,” he mũ. ²⁵ “Ha mẽ, inh pijé *vinho* kron mãn mũ ha'. Topê tỹ tỹ ãg pã'i nĩ ěn kã sóg kejẽn kron mãn mũ,” he tóg.

²⁶ Ag jẽn kar kỹ ag tóg Topê mỹ jãn mũ sir. Jãn kar kỹ ag tóg sir krĩ tỹ *Oliveiras* ra mũ mũ.

Jesus tỹ Pedro mỹ tó

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

²⁷ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag kar vỹ inh ré kỹ mũ kãn ke mũ,” he mũ. “Hã kỹ tóg rán kỹ nĩ, hã mẽ. “Û tỹ *carneiro* ki rĩr tí ěn tãnh jé sóg ke mũ, kỹ tí mẽg vỹ krig ke kãn ke mũ,” he tóg, iso, Topê tí, tí vỹ rá ki. Hã ve jé ãjag tóg ke mũ. ²⁸ Hã ra sóg iser kar kỹ rĩr mãn ke mũ. Ēn kã sóg ãjag jo tũg ke mũ, ga tỹ *Galilèia* ra,” he tóg.

²⁹ Kỹ *Pedro* tóg tí mỹ: “ag kar tỹ ã ré kỹ mũ mũ ra isóg ã ré kỹ tũg ke tũ nĩ,” he mũ. ³⁰ Hã ra *Jesus* tóg tí mỹ: “ha vé, ùri, kuty tag kã ã tóg iso: tí ki kagtũg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr régre han ke to hã. Ki hã sóg tó mũ,” he mũ.

³¹ Hã ra *Pedro* tóg vỹ tar han mũ. “Sỹ ã mré ter sór kỹ sóg ã to: tí ki kagtũg sóg nĩ, henh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg. Kỹ tí mré mũ tí ag tóg há tó kãn mũ gé sir.

Getsêmani tá
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Kÿ ag tóg ka kré ra mũ mũ sir. Ka kré ên jijin hã vÿ: *Getsêmani*, he mũ. Kÿ tóg ti mré mũ tí ag mÿ: “nũgnĩ ra ver, tag ki. Sÿ ver Topê mré vēmén ke vê,” he mũ. ³³ Kÿ tóg *Pedro, Tiago, João* ag mÿ: “inh mré kãmũ jêg,” he mũ. Vãhã tóg ti mÿ e tí, fe kaj han tóg mũ sir. ³⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “inh fe kaj mág tóg tí, kÿ tóg inh mÿ tÿ iser ri ke nĩ. Tag ki nÿtĩm nĩ, nũgnũr tũg nĩ,” he mũ. ³⁵ Kÿ tóg tũg sĩ han mãn kÿ mũg ke mũ. Ga kri tóg nÿ mũ sir. Ti jóg mré tóg vĩ mũ sir, “isÿ hên ri ke mũn nén venh ke mũ ên vэг tú nĩ jé, óra ên ki,” he tóg. ³⁶ Kÿ tóg: “*Aba'*, panh', nén kar han ki kanhró ã tóg nĩ. Kÿ tóg inh mÿ ã tÿ inh jagtar ke tag tÿ tũ' henh há tóg tí vê. Hã ra isÿ ã mÿ nén to vĩ mũ tag han tũg nĩ, ã tÿ nén han ke mũ ên hã han nĩ,” he mũ. ³⁷ Kÿ tóg ti mré mũ tí ag venh tí mũ, hã ra ag tóg nũgnũr ja nĩ, kÿ tóg *Pedro* mÿ: “*Simão*, ã mÿ nũr’? Mÿ ã tÿ óra pir ki nũr tũg jé hê ri ke?” he mũ. ³⁸ “Nũr tũg nĩ! Topê mré vĩm nĩ, ãjag tÿ ti vĩ mranh tú nĩ jé, ù tÿ ãjag kutãn mũ ra. ãjag tÿ mranh sór tú vê vê, hã ra ãjag tóg krój nÿtĩ,” he tóg.

³⁹ Kÿ tóg tũg mãn mũ sir, Topê mré vĩ mãn jé. Tĩ vĩ ên hã tó mãn tóg mũ. Kar tóg vÿn ke mũ. ⁴⁰ Kÿ tóg ag tá jun mãn mũ gé sir. Hã ra ag tóg nũgnũr mãn nÿtĩnĩ, ag kanê krój nÿtĩn kÿ. Hã kÿ ag tÿ ti mÿ ne tónh ke tóg tú tĩ. ⁴¹ Kÿ tóg tá jun tagtũ han mãn mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag ne tóg nũgnũr ja nĩ'. Vênhkán ja ãjag tóg nĩ,” he mũ. “Pétêm ti huri, óra ti. Û tÿ Topê vĩ mranh tí ag tÿ isenh ke nê ha. Tÿ sóg êprã ke fi kósin nĩ mÿr. ⁴² Nĩgnĩ ra, ag kato mũ jé ha. Û tÿ ag mÿ inh ven mũ tóg kãtĩ ha,” he tóg.

Ag tÿ *Jesus* se
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴³ *Jesus* tÿ ver vēmén jê ra *Judas Iscariotes* tóg jun mũ sir. Û tÿ 12 (ke) ag kã ù vê, Ti mré porisa ag tóg kãmũ mũ gé, rógro génh kÿ, ka kykyv génh kÿ ke gé. Topê tú to pã'i ag vÿ ag jêgnê, Topê vĩ to êg kanhrãn tí ag ke gé, kófa ag ke gé. ⁴⁴ Û tÿ ag mÿ *Jesus* ven mũ ên vÿ ag mÿ vèjykre nĩm ja nĩ. “Sÿ ùn ki nhun ke mũ ên hã sem nĩ. Ên hã pére mũm nĩ,” he ja tóg nĩ. ⁴⁵ Tĩ tÿ tá jun kÿ tóg vêsÿmêr *Jesus* to grên ke kÿ ti mÿ: “*Senhor*,” he mũ. Kÿ tóg ti ki nhun ke mũ sir, ón kÿ.

⁴⁶ Kÿ ag tóg ti kãgmĩ kÿ ti ség mũ sir. ⁴⁷ Ti mré tí tĩ ù tóg rógro kunũnh kÿ porisa ù nĩgrêg kym mũ sir. Topê tú to pã'i mág mÿ rãnhraj tí vê, tí tÿ ùn nĩgrêg kym mũ ên ti.

⁴⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “ãjag ne tóg rógro génh kÿ kãmũ mũ', ka kykyv génh kÿ ke gé'. Inh pijé tÿ *bandido* nĩ'. ⁴⁹ Kurã kar ki sóg ãjag mré jê ja nĩgtĩ, mÿr, Topê ãn krêm, vênh kar kanhrãn kÿ. Hã ra ãjag tóg tá iség tú nĩ vê mÿr. Hã ra vãsÿ iso nén rãn kÿ nĩ ên hÿn,” he tóg.

⁵⁰ Kÿ ti mré mũ tí ag tóg ti ré kÿ pétê kãn mũ, vênh pigju jé, mÿr, ha mẽ.

⁵¹ Hã ra kyrũ ù tóg ti nón tí mũ. Vênh kãtor távĩ ti nĩ. Tĩ kãgmĩg ag tóg mũ gé. ⁵² Kÿ tóg ti mũmêg kÿ ti kur ré kÿ vênhvãg mũ, ti kator ra.

Pã'i tÿ Jesus mré vĩ
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jo 18.13-14, 19-24)

⁵³ Kÿ ag tóg *Jesus* pére mũ mũ, Topê tú to pã'i ãn ra. Tá Topê tú ki rĩr tí ag tóg kófa ag mré vênhmãn kÿ nÿtĩ, Topê vĩ to êg kanhrãn tí ag ke gé.

⁵⁴ Hã ra *Pedro* tóg *Jesus* nón kãtĩ mũ, kuvar há tá. Kÿ tóg Topê tú to pã'i ãn vãso ra rã mũ. Kÿ tóg tá porisa ag mré pĩ to tón nĩ nĩ.

⁵⁵ Kÿ Topê tú to pã'i ag tóg, vênh jÿvên tí kar ag mré, ù tÿ ón kÿ *Jesus* jÿkre kórég tónh ke mũ jãvãnhvãnh mũ. Ag vĩ tugrĩn ag tóg *Jesus* tén sór

mũ. Hã ra tóg ag mý ki krov tũ nĩ.
⁵⁶ Ũ tỹ hên ri ke ag tóg ón kýt *Jesus*
 jykre kórég tó mũ, hã ra tóg ag mý
 ki krov tũ pẽ nĩ sir, ag tỹ vėjykre ũ
 tó', vėjykre ũ tó' he mũ ra.

⁵⁷ Kýt ũ ag tóg vãhã ón kýt ti jykre
 kórég ũ kãmén mũ sir. ⁵⁸ “Ti tỹ tó
 mẽ ěg,” he ag tóg. “Topẽ ĩn tag kókén
 jé sóg ke mũ, vênh nĩgẽ tỹ há tag ti,
 he ja tóg nĩ, hã ra sóg kurã tãgtũ ki
 ũ han mãn ke mũ. Ěg tỹ ěg nĩgẽ tỹ
 han vãnh ěn han jé sóg ke mũ, he ja
 tóg nĩ,” he ag tóg. ⁵⁹ Ge ra tóg ag mý
 ki krov tũ nĩ. Ti jykre kórég ěn vэг
 tũ ag tóg nĩ.

⁶⁰ Kýt Topẽ tũ to pã'i mág tóg jěgně
 kýt ag kuju kã jě kýt *Jesus* mý: “Á tỹ
 ne tónh ke mý tũ? Ag hã ne tóg ã vĩ
 kónãn tag tó mũ,” he mũ. ⁶¹ Hã ra
 tóg hun ke kýt jě nĩ, nén ũ tó mẽ kã.
 Kýt pã'i mág ěn tóg ti mý: “ã mý tỹ
Cristo nĩ? Á mý tỹ Topẽ kósin nĩ?”
 he mãn mũ.

⁶² Kýt *Jesus* tóg ti mý: “hỹ, inh hã
 vẽ,” he mũ. “Ěprã ke fi kósin ěn vỹ
 tỹ inh nĩ. Inh ve jé ãjag tóg ke mũ
 ha. Ũ tỹ nén kar han mũ ěn pějja tá
 sóg nĩnh ke mũ. Kanhkã góg kã mĩ
 sóg kãtérénh ke mũ gé,” he tóg.

⁶³ Kýt pã'i mág ěn tóg ti kur tỹ
 jaran' ke mũ sir, jũ kýt. Kýt tóg: “ũ tỹ
 ti jykre kórég tónh ke ũ jãvãnh mãn
 ke tũ ěg nĩ ha,” he mũ. ⁶⁴ “Ti tỹ Topẽ
 kato vĩ kónãn tag mẽ ěg huri. Ěg hỹn
 ti tỹ hẽ ri kenh mũ ha?” he tóg.

Kýt ag kar ěn tóg: “ter jé tóg ke mũ,
 ti vỹ tag tugrĩn,” he mũ.

⁶⁵ Kýt ũ ag tóg ti to sugrug mũ sir.
 Ti kaně pãg ag tóg mũ gé sir, kýt ag
 tóg ti tân kýt ti mý: “ũ nỹ ã tân?”
 he mũ. Kar kýt porisa ag tóg ti kakã
 ki tân mũ gé sir.

Pedro tỹ Jesus to ón

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jo
 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Hã ra *Pedro* tóg ver ĩn vãso kã
 nĩ nĩ, kýt Topẽ tũ to pã'i mág mý
 rãnrãj tĩ fag kã ũn pir fi tóg ti to kãtĩ
 mũ. ⁶⁷ Kýt fi tóg ti tỹ pĩ to tón nĩ ra ti

vэг mũ sir. Kýt fi tóg ti mý: “*Jesus*
 mré tĩ tĩ ũ vỹ tỹ ã nĩ, *Nazaré* tá ke ěn
 mré,” he mũ.

⁶⁸ Hã ra *Pedro* tóg: “vó, inh pijé
 ti ki kanhró nĩ. Ā tỹ ne tó nẽ?” he
 mũ. Kýt tóg ĩn jãnkã ra tĩg kýt ra rã
 sór mũ sir. Hã ra *galo* tóg kyr mũ.

⁶⁹ Hã ra fi tóg tá ti ve mãn mũ gé.
 Kýt fi tóg tá nỹtĩ ag mý: “jě ěn tóg tỹ
 ag kã ũ jě gé,” he mãn mũ.

⁷⁰ Hã ra tóg: “vó,” he mãn mũ.
 Kar kýt tá nỹtĩ ag tóg *Pedro* mý: “ã
 hỹn tỹ ag kã ũ nĩ. Ā vỹ vỹ *Galilėia* tá
 ke ag vĩ ri ke nĩ,” he mũ gé.

⁷¹ Hã ra *Pedro* tóg ag mý: “ãjag tỹ
 nén tó mũ ěn ki sóg kagtĩg nĩ mýr.
 Inh ón kýt Topẽ tóg inh vóg kónãn ke
 mũ, hã kýt sóg ón ke tũ pẽ nĩ,” he mũ.

⁷² Hã ra vėsýmér *galo* tóg kyr mãn
 mũ. Kýt *Pedro* tóg *Jesus* vĩ ja to
 jykren mũ sir, ti tỹ ti mý: “iso ã tóg:
 ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tãgtũ han ke
 mũ, *galo* kyr rėgre han ke to hã,” he
 ja ěn mĩ. Vãhã tóg ti mý e tĩ. Kýt tóg
 vênh pėju kýt nĩ kýt fỹ jagy han mũ
 sir.

15

Pilatos tỹ Jesus mré vĩ

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jo
 18.28-38)

¹ Tỹ vaj kýt vênh jyvěn tĩ kar ěn
 ag tóg kusãg ki *Jesus* to jykren mũ
 jagně mré, Topẽ tũ to pã'i ag, kófa
 ag mré hã, Topẽ vĩ to ěg kanhrãn tĩ
 ag mré hã ke gé. Kýt ag tóg ti mrĩnh
 kýt ti pére mũ mũ, *Pilatos* mý ti fěg
 jé. ² Kýt tóg ti mý: “ã mý tỹ *Judeu*
 ag pã'i nĩ?” he mũ. Kýt tóg: “ki hã ã tóg
 tó mũ,” he mũ.

³ Hã ra Topẽ tũ to pã'i ag tóg ti
 kato vỹ tỹ hên ri ke han mũ sir. ⁴ Kýt
 tóg ti mý ke mãn mũ. “Mý ã tỹ ag mý
 nén ũ tó jãvãnh? Ha mẽ, ã to ag tóg
 vỹ kónãn mũ,” he tóg. ⁵ Hã ra tóg vỹ
 mãn tũ nĩ, kýt tóg *Pilatos* mý e tĩ sir.

Ag tỹ Jesus to: “ter jé tóg ke mũ,”
 he

(Mt 27.15-26; Lc 23.13-25; Jo
 18.39-19.16)

⁶ Hã ra *Pilatos* tóg ag mý vëse ag kã ùn pir kavãg tí, fénhta tý *Páscoa* kar ki. Ag tý ù to ví mũ ên kavãg tóg tí. Ti jykre vë. ⁷ Hã ra ù tóg se ký nĩ, ti jijin hã vỹ: *Barrabás*, he mũ. Vënh génh kutêm tí ag mré tóg se ký jê nĩ. Vënh génh ký ag tóg ù kãgtén ja nĩgtĩ, hã ký ag tóg sigse ký nỹtĩ. ⁸ Ký vënh e ên ag tóg *Pilatos* to mũ mũ sir, ti mý: “êg mý ã tý nén han tí ên han nĩ,” he jé.

⁹ Ký tóg ag mý: “mý sỹ *Judeu* ag pã'i kavãn há?” he mũ. ¹⁰ Pã'i ag tóg *Jesus* to jũ nỹtĩ, hã ký ag tóg nén ù tú to ti se ja nĩ. Hã ra *Pilatos* tóg ki kanhró nĩ, hã ký tóg ti kavãn sór mũ. ¹¹ Hã ra pã'i ag tóg vënh kar krĩn ja nĩ, ag tý ti mý: “*Barrabás* hã kava ra,” he jé.

¹² Ký *Pilatos* tóg ag mý: “kỹ inh ãjag tý ù to: *Judeu* ag pã'i, he mũ ên tý hẽ ri kenh mũ?” he mũ. ¹³ Ký ag tóg prẽnprêr mũ sir. “!..Krunh to ti sã..!” he ag tóg mũ sir, prẽnprêr ký.

¹⁴ Ký tóg ag mý: “hẽ ri ken ký? Ti kórég tý ne han ti?” he mũ. Hã ra ag tóg prêr mãn', prêr mãn' he mũ sir. “!..Krunh to ti sã..!” he ag tóg, prẽnprêr ký.

¹⁵ Ký tóg ag mý *Barrabás* kavãg mũ sir. *Jesus* mrãnmrãn tóg mũ sir, mrãn ke jafã tý, ký tóg ag mý ti fêg mũ sir, ag tý ka to ti sa jé.

Soldado ag tý Jesus vóg kónãn
(Mt 27.27-31; Jo 19.2-3)

¹⁶ Ký *soldado* ag tóg pã'i mág ãn kã ra ti pére ge mũ sir, ag vënh jyvën jafã ên kã ra. Ký ag tóg *soldado* kar ag jé prêr mũ sir. ¹⁷ Ti kri ag tóg kur kusüg fón mũ. Ký ag tóg sónh pirĩn ký tý ti krĩ tógfĩg mũ sir. ¹⁸ Ký ag tóg ti nyg ký ti mý: “viva, *Judeu* ag pã'i,” he mũ sir. ¹⁹ Ký ag tóg vãn tý ti krĩ mũ mrãnmrãn mũ sir. Ti to ag tóg sugsgug mũ sir. Ký ag tóg ti jo grĩnhgrĩnh ke mũ sir, ag tý ón ký ti to: “êg *Senhor*,” hen ký. ²⁰ Ag tý ti nyg kar ag tóg ti ki kur kusüg ên kunũnh ký ti kur pẽ tý ti kã ra rãg

kỹ ti pére mũ mũ, ag tý krunh to ti sa jé.

Jesus tý krunh to sa

(Mt 27.32-34; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

²¹ Hã ra ù tóg vãnh kã tákãtĩ mũ, ti jiji hã vỹ: *Cirene* tá *Simão*, he mũ. Ti krê ag vỹ tý *Alexandre* mré *Rufo* nỹtĩ. Ên mý ag tóg ví tar han mũ, ti tý *Jesus* krunh vỹn jé.

²² Ký ag tóg ti mré *Gólgota* tá junjun mũ sir. *Gólgota* to ken hã vë, hã vỹ: vënh krĩ kuka, he mũ. ²³ Ký ag tóg ti mý *vinho* ven mũ, ka tý *mirra* jênjo mré, hã ra tóg kron jãvãnh nĩ, vënh kagta ti. ²⁴ Ký ag tóg krunh to ti sãg mũ sir. Ti kur tý ag tóg jagnê mý vënh kãpãm mũ sir, to joga hen ký. ²⁵ Kusã ki 9 óra vë sir.

²⁶ Ag tý nén tý ti kato ví mũ vỹ ti kri rán ký sa, hã vỹ: “*Judeu* ag pã'i mág vë,” he mũ. Ti tý nêji vësy pã'i mág han mũ to ag tóg ti tén mũ. ²⁷ Ti kóm ag tóg krunh to *bandido* régre ag sãg mũ gé, Û vỹ ti pëgja tá sa, jó ù vỹ ti jakãnh tá sa. ²⁸ Hã ký *Jesus* tóg nén tý ti to rán ký nĩ ên vé, hã vỹ: “ag mý tóg tý ùn jykre pãno ag mré ke nĩ,” he mũ, Topê ví rán ki.

²⁹ Ký ù tý mũ mũ mũ ag tóg ti nyg' he mũ gé, vỹn vỹn he ký. “Ó', ã ne tóg: Topê ãn kókén jé sóg ke mũ, he gé',” he ag tóg. “Kurã tãgtũ ki sóg ù han mũ, he ã tóg mũ gé'.” ³⁰ Vënh kren han ra kema'. Krunh to kãtére kema',” he ag tóg, ti to é he ký.

³¹ Ký Topê tú to pã'i ag tóg ti nyg mũ gé. Jagnê mý ag tóg: “ũ krenkren han tóg, hã ra tóg vënh hã kren han ki kagtĩg nĩ,” he mũ. ³² “*Cristo* jé krunh to kãtére kema', *Judeu* ag pã'i ti, êg tý ve jé, êg tý ti ví kri nĩm jé,” he ag tóg. Ký ti kóm krunh to nỹtĩ ên ag tóg, ti nyg mũ gé.

Jesus ter

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

³³ Rã tý êg nĩno kã sa ra tóg kuty' he mũ sir, ga kar mũ hã. Ký kuty ên

tóg óra tágtũ tũg mũ. ³⁴ 3 óra ki *Jesus* tóg prër mũ sir; jamã há ra, kũ tóg: “*Eloí, Eloí, lemã sabactani?*” he mũ. Ëg vĩ ki Ëg tóg tag to: “Topê, Topê, ã tỹ ne jé isovãnh nê?” he mũ.

³⁵ Kũ tá nỹtĩ ù ag tóg ti vĩ tag mẽ kũ jagnê mỹ: “ha vé, *Elias* jé tóg prër mũ,” he mũ. ³⁶ Kũ ù tóg vënhvãg tĩ mũ. Kũ tóg ka jurỹn kũ tỹ *esponja* kusón kũ *vinho* kã ra rãg mũ sir. Kũ tóg ti mỹ ven mũ sir; ti tỹ ki ùnh' ùnh' he jé. “Toreg’,” he tóg. “Hën ri ke mũn *Elias* kãtũg mũ, ti kãtérem jé,” he tóg, ag mỹ.

³⁷ Hã ra *Jesus* tóg prër mág pë han kũ hun ke mũ sir. ³⁸ Kũ Topê ïn krëm kur tỹ jãnkã nife tóg jaran ke mũ. Hã tóg vënh kãkym ke kãn mũ sir.

³⁹ Hã ra *capitão* tóg ti vëg jë nĩ. Ti prër mëg tóg mũ. Ti tỹ hun ke ãn vëg tóg mũ. Kũ tóg: “vënh vĩ há ja vë,” he mũ. “Topê kósin ja vë” he tóg.

⁴⁰ Kũ ùn tỹtã fag tóg tá nỹtĩ gé. Kuvar há tá nỹtĩ kũ fag tóg ti vëg nỹtĩ nĩ. Fag kã ù fi vỹ tỹ *Maria Madalena* fi nĩ, kũ ù fi tóg tỹ *Salomé* fi nĩ gé, kũ ù fi tóg tỹ *Maria* fi nĩ gé, *José* mré *Tiago* sĩ mỹnh tag fi. ⁴¹ Ùn tỹtã ãn fag tóg ti nón mũ ja nĩgtĩ, ti tỹ *Galiléia* tá tĩ mũn kã. Tá fag tóg ti ki rĩr ja nĩgtĩ gé. Kũ ùn tỹtã tỹ hën ri ke fag tóg ti vëg nỹtĩ gé, ti tỹ krunh to sa kũ, ti mré *Jerusalém* ra mũ ja ãn fag.

Ag tỹ vënh kej tá ti fi

(*Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42*)

⁴² Rãké tóg nỹ ha, vënh kãn ke kurã to hã. ⁴³ Hã kũ *Arimatéia* tá *José tóg Pilatos* mỹ *Jesus* fãr to vĩ mũ. Tỹ tóg vënh jyvën tĩ ag kã ù nĩ. Jykre kuryj tóg nĩ. Topê tỹ tỹ Ëg pã'i nĩ ve sór tóg ti gé. Ën hã vỹ mũmëg vãnh nĩ kũ ti fãr to vĩ mũ.

⁴⁴ Kũ tóg: “kũ ti mỹ ter huri?” he mũ. Kũ tóg *capitão* jé prër kũ ti ki jëmëg mũ. ⁴⁵ Kũ tóg: “hỹ, ter ti huri,”

he mũ. Kũ tóg *José* mỹ ti fãr ti fig mũ sir.

⁴⁶ Kũ tóg kur kupri kaja e kym mũ. Kũ tóg ti kãtérem mũ. Kur ãn tỹ tóg ti pãg mũ. Kũ tóg vënh kej kã táti finh tĩ mũ sir, ag tỹ pãró nor han ja kã kã. Kũ tóg pó tỹ ti jy nĩfënh mũ sir. ⁴⁷ Hã ra *Maria Madalena* fi tóg vëg mũ, *Maria* tỹ *José* mỹnh fi ke gé.

16

Jesus rĩr mãn

(*Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10*)

¹ Vënhkãn ke kurã tũg kũ, kuty ãn kã fag tóg nén ger há mäg mũ. *Maria Madalena* fi vë, kar kũ *Salomé* fi ke gé, kar kũ *Maria* tỹ *Tiago* mỹnh fi ke gé. Fag tỹ ti fãr ger há han sór vë. ² Tỹ vaj kũ kusãg pë ki fag tóg ti kej ra mũ mũ. Fag mũ ki rã tóg jun ke kũ sa nĩ. *Semana* kurã ve ki ke vë. ³ Kũ fag tóg jagnê mỹ: “ũ nỹ hỹn Ëg mỹ ti kej ti nón mũ', tá', pó tỹ nife ãn ti'?” he mũ. ⁴ Fag tỹ tá junjun mũ ra ti kej nife tóg nor nĩ nĩ. Pó mág ãn tóg tĩn kũ nĩ nĩ.

⁵ Kũ fag tóg ti kej kã ra ge mũ sir. Kã táfag tóg kyrũ vëg mũ. Kur kupri tu kũ tóg Ëg pëgja tá nĩ nĩ. Kũ fag tóg ti kamëg mũ. ⁶ Kũ kyrũ ãn tóg fag mỹ: “vënh mỹ' he tũg,” he mũ. “Ãjag hỹn *Jesus* jãvãnh mũ, *Nazaré* tá ke ti, ag tỹ krunh to ùn sãg mũ ãn ti. Rĩr ti jë nĩ, tag ki ti tũ nĩ ha. Ag tỹ ti fi jan hã vë ha,” he tóg. ⁷ “Kur *Pedro* ag mỹ tónh mũ jëg, ti mré mũ tĩ kar ag mỹ ke gé. Ag mỹ: ãjag jãmĩ tóg tũg mũ nëji, *Galiléia* ra, hem nĩ. Tá ãjag ti venh mũ, hã kũ tóg ãjag mỹ tó ja nĩ, hem nĩ,” he tóg.

⁸ Kũ fag tóg ti kej tá fũrũrũn kãpa mũ. Pëtë fag tóg mũ mũ sir, fag mỹ e tĩn kũ, fag tỹ jũrũn ke kũ. Fag pijé ù mỹ nén ù tó mũ mỹr', fag kanë jur kũ.

Maria Madalena fi tỹ ti ve

(*Mt 28.9-10; Jo 20.11-18*)

⁹ *Semana* kurã ve ãn ki *Jesus* tóg ti rĩr mãn kũ, kusãg ki *Maria*

Madalena fi mÿ vënh ven vén mÿ, ti tÿ ùn ki vëjagrë kórég tÿ 7 (ke) pan ja ên fi mÿ. ¹⁰ Kÿ fi tóg ti mré ke ag mÿ tónh tĩ mÿ, ag fe kaj nÿtĩn kÿ, ag kygfÿ' hen kÿ. ¹¹ Hã ra ag tóg fi vĩ kri nĩm tũ nĩ.

vĩ kóm tóg êg tÿ nén han vãnh ên hynhan mÿ. Hã vë.

Ûn régre ag tÿ ti ve
(Lc 24.13-35)

¹² Kar kÿ *Jesus* tóg ùn régre ag mÿ vënh ven mÿ gé sir. Ag mÿ ra ag tóg êpÿy kri ti vég mÿ. Ag mÿ tóg vësÿ ùn kÿ tĩ nĩ. ¹³ Kÿ ag tóg vÿnvÿn ke kÿ ti mré ke ag mÿ tó mÿ gé sir. Hã ra ag tóg ag vĩ kri fig tũ nĩ gé.

Jesus tÿ ti mré mÿ tĩ ag mÿ vënh ven
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; Hk 1.6-8)

¹⁴ Vãhã tóg ù tÿ 11 (ke) ag mÿ vënh ven mÿ gé, ag pin kÿ, ag jëg nÿtĩ ra. Kÿ tóg ag mÿ vĩ tar han kÿ: “ãjag ne tóg ù tÿ inh rĩr mãn vég mÿ ên fag fi vĩ kri nĩm ja tũ nĩ,” he mÿ.

¹⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “ga kri mÿ kÿ êmã kar mĩ vënh vĩ sér kãmén nĩ, Topë tÿ há kar ag mÿ,” he mÿ.

¹⁶ “Û tÿ ãjag vĩ kri fig mÿ ên ag vÿ krenkren ke mÿ, fag ke gé, ù tÿ inh ki ge kÿ kygpe kÿ nÿtĩ ên ag,” he tóg. “Hã ra ù tÿ kri fig tũ ên vÿ kren ke tũ nĩ, ù tÿ inh ki rã tũ ên,” he tóg. ¹⁷ “Û tÿ inh ki ge mÿ ên ag vÿ *mĩlagre* venh ke mÿ, fag ke gé,” he tóg. “Vëjagrë kórég pan jé ag tóg ke mÿ, ijykre tÿ. Ûn vĩ ù ag vĩ tó jé ag tóg ke mÿ,” he tóg. ¹⁸ “Ag tÿ kejën pÿn kãgmĩg mÿ ra, *veneno* kron mÿ ra tóg, ag tÿ hë ri kenh ke tũ nĩ,” he tóg. “Ûn kagyga ag mëgmë jé ag tóg ke mÿ gé, ag nĩgé tÿ, kÿ ag tóg sir krenkren ke mÿ, fag ke gé” he tóg.

Jesus tÿ ti jóg ra tĩg
(Lc 24.50-53; Hk 1.9-11)

¹⁹ Kar kÿ *Jesus* tóg kanhkã ra tãpÿy mÿ sir, kÿ tóg tá jun kÿ Topë pëgja tá nĩ mÿ. ²⁰ Kÿ ti mré mÿ tĩ ag tóg êmã kar mĩ mÿ mÿ sir. Vënh vĩ sér ên tugtó ag tóg mÿ sir. Kÿ êg *Senhor* tóg ag tar han tĩ nĩ. Ag

LUCAS Tÿ RÁ

¹ Lucas tÿ rá vĕ. Sÿ ā mÿ rán vĕ, *Teófilo*'. Ũ tÿ hĕn ri ke ag tóg *Jesus* kāme rán huri. ² Ũ tÿ ti vég mŭ ag tóg ěg mÿ ti kāmén ja nĭgtĭ, ũ tÿ ti vĭ tó tĭ ag, ũ tÿ ti mré mŭ ja ěn ag. ³ Ge ra sóg vāhā rán ke to jykrén mŭ gé, ha mĕ. *Jesus* kāme mĕ kān inh, ti mur mré hā. Ũn e ag ki sóg jĕmĕ. Hā kÿ sóg komĕr hā ā mÿ ti kāme rán kān sór mŭ.

Tÿ ā tóg pā'i mág nĭ, *Teófilo*'. ⁴ *Jesus* kāme mĕ ā huri. Sÿ ā mÿ rán mŭ tag tugnÿm nĭ. Kĭ hā ke ti nĭ, ha vem nĭ.

João Batista mur ke tó

⁵ Kejĕn *Herodes* tóg tÿ *Israel* ag pā'i mág nĭ, ga tÿ *Judéia* tá. ěn kā Topĕ tŭ ki rĭr tĭ tÿ *Zacarias* tóg nĭ nĭ. Ti jógjóg ve jĭjin hā vÿ: *Abias*, he mŭ. *Arão* krĕ'krĕ ũ vĕ. Ti prŭ fi jĭjin hā vÿ: *Isabel*, he mŭ. *Arão* krĕ'krĕ fi vĕ gé. ⁶ ěn fag vÿ Topĕ jykre hā han tĭ. Kynĕ sór tŭ fag nĭgtĭ. Hā kÿ fag tóg Topĕ mÿ há nÿtĭ. ⁷ Hā ra fag tóg krĕ tŭ nÿtĭ. Kurĭ fi tóg nĭ, *Isabel* fi. Kÿ fag tóg krĕ tŭ nÿtĭ ki kófa nÿtĭ ha.

⁸ Kejĕn tóg *Zacarias* tÿ Topĕ tŭ ki rĭr tĭg ke pétĕm mŭ sir. Kÿ tóg *Jerusalém* ra tĭ mŭ, ti tÿ tá ũ ag mré Topĕ tŭ ki rĭr jé. Tá ag tóg *sorteio* han tĭ, ag tÿ ũ tÿ Topĕ mÿ nĕn ger há pŭn ke mŭ ěn ve jé. ⁹ Ag tÿ to joga he kÿ tóg *Zacarias* hā ki kutĕ mŭ sir. Kÿ tóg Topĕ ĩn kā ra rā mŭ, ti mÿ nĕn ger há ěn pŭn jé. ¹⁰ Hā ra vĕnh kar tóg Topĕ mré vĕmĕn nÿtĭ nĭ, re tá, ti tÿ Topĕ mÿ pŭn mŭ jāvo.

¹¹ Vāhā Topĕ tÿ jĕnĕ jafā vÿ, ti mÿ vĕnh ven mŭ. Topĕ mÿ nĕn ger há pŭn jafā pĕgja tá tóg jĕ nĭ. ¹² Ti tÿ ti ve kÿ tóg jŭrŭn ke mŭ. Ti mÿ tóg e tĭ, ti tÿ ti ven kÿ. ¹³ Hā ra tóg ti mÿ: “ĭnh kamĕg tŭg nĭ,” he mŭ. “Topĕ vÿ ā vĭ ěn mĕ, kÿ tóg ā mÿ han ke mŭ ha. Ā prŭ fi kufyg jé ā tóg ke mŭ,

Isabel fi. vÿ kósin ke mŭ. Fi tÿ ti ve kÿ tóg gré nÿnh mŭ. Kÿ ā tÿ ti jĭjin kÿ ti mÿ: *João*, hem nĭ,” he tóg. ¹⁴ “Kÿ tóg ā mÿ sér tŭnh mŭ. Ā fe tóg mrin kenh mŭ. Ũ tÿ hĕn ri ke ag mÿ tóg há tŭnh mŭ gé, fi tÿ ti ven kÿ. ¹⁵ Topĕ vÿ ti tÿ ũn mág han ke mŭ. *Vinho* kron ke tŭ tóg nĭ. Goj fa kron ke tŭ ti nĭ gé, nĕn ũ fa kar ti. Topĕ kuprĭg vÿ tÿ ti jagrĕ nĭnh mŭ, fi tÿ ver ti vég tŭ hā ra. ¹⁶ *Israel* ag mÿ tóg Topĕ vĭ tónh mŭ, kÿ ũ tÿ hĕn ri ke ag vÿ ti vĭ mĕ kÿ, kri fi kÿ, ag jykre pāno tovānh ke mŭ, Topĕ jykre kuryj hā han jé, fag ke gé. ¹⁷ ěg *Senhor* jo tóg tŭg ke mŭ gé. Vāsÿ Topĕ vĭ tó tĭ tÿ *Elias* jykre han jé tóg ke mŭ. *Elias* vÿ Topĕ kuprĭg tÿ jagrĕ ja nĭgtĭ. ěn ri ke han jé tóg ke mŭ. Ti tÿ ag jyvĕn kÿ ag panh tóg ag krĕ mré vĕjykre pir han ke mŭ. Topĕ mÿ tóg ag jykre tÿ há' hĕnh ke mŭ, *Cristo* kātĭg ken jo, ā kósin tag ti,” he tóg, Topĕ tÿ jĕnĕ jafā ti, *Zacarias* mÿ.

¹⁸ Kÿ tóg ti mÿ: “hā ra sóg kófa nĭ ha. Kar inh prŭ fi tóg kófa nĭ ha ke gé. Kÿ ěg mÿ tá krÿg mŭ vÿ?” he mŭ. ¹⁹ Kÿ tóg ti mÿ: “tÿ sóg *Gabriel* nĭ,” he mŭ. “Topĕ nĭgja tá inh jĕgtĭ. Hā ra tóg inh jĕnĕ, sÿ ā mÿ vĕnh vĭ sér tag tó jé,” he tóg. ²⁰ “Ha vé, vĭ vānh nĭ jé ā tóg ke mŭ ha, ha vem nĭ. Vĭ vānh nĭ ki ā tóg isÿ ā mÿ nĕn tó mŭ tag kurā ěn pétĕm ke mŭ. Ā hā ne tóg sÿ ā mÿ nĕn tó mŭ tag kri fig tŭ nĭ'. Ti kurā ki ā tóg venh mŭ,” he tóg.

²¹ Hā ra vĕnh kar ěn tóg re tá ti jāvānh nÿtĭ nĭ. Ag mÿ tóg e tĭ, ti tÿ Topĕ ĩn kā tá kākutĕ vānh han kÿ. ²² Vāhā tóg kākutĕ mŭ. Hā ra tóg vĭ vānh jĕ sir. Kÿ tóg ag mÿ kāgran mŭ, ti nĭgé tÿ. Hā ki ag tóg ki kanhrān mŭ sir, ti tÿ Topĕ ĩn kā tá nĕn nĕ ve ja ěn ki.

²³ Ti vĭ vānh nĭ hā ra tóg ti tÿ Topĕ tŭ ki rĭr ěn fin rām mŭ sir. Kar kÿ tóg ti ĩn ra tĭ mŭ sir. ²⁴ Kejĕn ti prŭ fi tóg kufyg mŭ sir, *Isabel* fi. Kÿ fi

tóg kysã tý 5 (ke) ki hẽ kã tá tĩ tú nĩ, fi mỹ sér tĩn kỹ. ²⁵ “Topẽ hã ne inh jagãgtãn’,” he fi tóg. “Inh ve tóg, kỹ tóg inh mỹ’ãg tý tú’ hé. Inh kurĩ to fag tóg: Topẽ hỹn fi to kórég nĩ, he ja nĩgtĩ. Hã ra tóg fag vĩ tý tú’ hé,” he fi tóg mũ.

Jesus mur ke tó

²⁶ Isabel fi kufy nĩ ki kysã tý 6 (ke) vẽ sir. Kỹ Topẽ vỹ ti tý jẽnẽ jafã tý Gabriel jẽnẽ mãn mũ, ti tý Jesus mur ke tónh tĩg jé. Kỹ tóg ga tý Galiléia ra tĩ mũ, êmã tý Nazaré ra. ²⁷ Tá tytãg ù fi tóg nĩ nĩ. Ûn mén ja tũ fi vẽ. Fi jiji hã vỹ: Maria, he mũ. Fi mén ke vỹ tý José nĩ. Davi krẽ’krẽ ù vẽ, José ti. ²⁸ Fi hã mỹ tóg vẽn ven mũ sir. Kỹ tóg fi mỹ: “ã mỹ há?” he mũ. “Topẽ vỹ ã jagãgtãn, kỹ tóg ã ve há han mũ,” he tóg mũ. ²⁹ Fi tý ti ve kỹ fi tóg jũrũn ke mũ. Ti vỹ tóg fi mỹ e tĩ. “Ti tý ne tó nẽ, hỹn?” he fi tóg mũ.

³⁰ Kỹ Topẽ tý jẽnẽ jafã tóg fi mỹ: “inh kamẽg tũg ra,” he mũ. “Topẽ vỹ ã jagãgtãn mỹr,” he tóg. ³¹ “Ha vé, kufyg jé ã tóg ke mũ. Kỹ ã tóg kósin ke mũ. Æ tý ti jijin kỹ ti mỹ: Jesus, hem nĩ. ³² Tý tóg ùn mág jẽn h ke mũ. Kỹ ag tóg ti to: ù tý kynhmỹ nĩ ãn kósin vẽ, henh ke mũ. Ęg jóg tý Topẽ vỹ, ti tý pã’i mág han ke mũ, vãsỹ ti jógjóg ve tý Davi jẽgia kã. ³³ Kỹ tóg tý pã’i mág nĩnh mũ sir, Jacó krẽ kar to. Ti tý tý pã’i mág nĩ tag vỹ tú’ henh ke tũ nĩ,” he tóg.

³⁴ Kỹ fi tóg ti mỹ: “hã ra sóg ù mré nỹ ja tũ nĩ ver,” he mũ. “Kỹ inh hẽ ri kenh mũ?” he fi tóg, ti mỹ. ³⁵ Kỹ tóg fi mỹ: “Topẽ kuprĩg vỹ ã kri tĩnh ke mũ, ti kãnhvẽg ti,” he mũ, “kỹ tóg ti jykre tý ã kósin ti han ke mũ. Hã kỹ ag tóg ti to: Topẽ kósin vẽ, henh ke mũ. ³⁶ Ha vé, ã mré ke tý Isabel fi vỹ kufy nĩ ha, fi kófa ra. Kysã tý 6 (ke) han fi tóg huri, kufy nĩ ki. Fi to ãjag tóg: kurĩ fi tóg nĩ, he ti vẽ, hã ra fi tóg kufy nĩ ha. ³⁷ Topẽ hã ne nén kar han há nĩ’. Hã kỹ tóg isỹ ã mỹ tó

mũ tag han ke mũ gé,” he tóg. ³⁸ Kỹ fi tóg ti mỹ: “tỹ sóg Topẽ mỹ rãnhřãj tĩ fi nĩ,” he mũ. “Kỹ tóg inh mỹ há ti, ã tý inh mỹ tó mũ tag ti,” he fi tóg. Kỹ tóg ti mũ sir, Topẽ tý jẽnẽ jafã ti.

Maria fi tý Isabel fi venh tĩg

³⁹ Ti tĩg kar kỹ fi tóg fũrũn tĩ mũ sir, Isabel fi jamã ra. Ga tý Judéia tá pãnónh e ãn tá tóg nĩ. ⁴⁰ Fi tý Zacarias ãn tá jun kỹ fi tóg fi mỹ: “ã mỹ há?” he mũ. ⁴¹ Fi tý fi vỹ mẽ kỹ fi kósin tóg fi kã ki vo mũ. Kỹ Topẽ kuprĩg vỹ fi krĩn mũ. ⁴² Kỹ fi tóg jamã hãra Maria fi mỹ: “Topẽ vỹ ã ve há han, fag kar kã mĩ tóg ã kuprẽg,” he mũ. “Kỹ Topẽ vỹ ã kósin ve há han mũ gé, ã tý ùn venh ke mũ tag ti. ⁴³ Inh Senhor mỹnh fi hã ne tóg inh venh kãtĩ mũ’, kỹ tóg inh mỹ sér pẽ tĩ’,” he fi tóg. ⁴⁴ “Ha vé, isỹ ã vỹ mẽ kỹ inh kósin tóg inh kã ki vo mũ. Ti mỹ tóg sér tĩ. ⁴⁵ Æ hã ne tóg Topẽ vỹ kri fi’, ti tý ã mỹ vẽn vỹ jẽnẽn kỹ. Hã kỹ tóg ã ve há han. Kỹ ã tóg venh ke mũ, ti tý ã mỹ nén tó ja ti,” he fi tóg, Isabel fi, Maria fi mỹ.

Maria fi jãn

⁴⁶ Kỹ Maria fi tóg: “Topẽ mỹ sóg vỹ há han ke mũ gé,” he mũ. “Inh mỹ tóg tý ùn mág nĩ, Ęg Senhor ti. ⁴⁷ Kỹ inh fe tóg mrin ke mũ, isỹ tý Topẽ tũ nĩn kỹ, isỹ tý Ęg kren han tĩ ãn tũ nĩn kỹ. ⁴⁸ Inh ki tóg Ęvãnh mỹr. Tý sóg ti mỹ rãnhřãj tĩ fi nĩ. Inh pijé tý ùn mág fi nĩ’, hã ra tóg inh ki Ęvãnh. Kỹ vẽn kar tóg iso: Topẽ vỹ fi ve há han, henh ke mũ. ⁴⁹ Topẽ hã ne inh mỹ Ęg tý nén ve vãn han’, ti tar nĩn kỹ, hã kỹ tóg inh mỹ ti tý nén tó ja tag han. Jykre kuryj ti nĩ, Topẽ ti, kỹ ti jiji tóg Ęg mỹ mẽ há ti. ⁵⁰ Ęg jagãgtãn tóg tĩ, Ęg jógjóg ve ag, Ęg han mũ fag, Ęg krẽ ke gé. Û tý ti vỹ kri fig mũ kar jagãgtãn tóg nĩgtĩ mỹr, ha mẽ. ⁵¹ Jykre e tóg nĩ, kỹ tóg Ęg tý nén han vãn hynhan ti. Û tý: vêsóg ki inh nén kar han tĩ, he mũ: ãn ag jykre tý tóg tũ’ henh ke mũ,”

he fi tóg. ⁵² “Pá'i mág ag tỹ tóg ùn kāsir han tí. Kỹ tóg ùn kāsir ag tỹ ùn mág han tí. ⁵³ Ùn jagtar ag mỹ tóg nén ù há kar vin tí, ù tỹ ti ví mẽ sór mũ ên ag kar mỹ. Ùn riko ag mỹ tóg: ha mũ jêg, he tí. Kỹ tóg ag mỹ nén ù nĩm tũ nĩgtĩ, kỹ ag tóg jagtar nỹtĩ ha, ù tỹ ti ví mẽ jāvãnh ên ag, fag ke gé. ⁵⁴ *Israel* ag jagãgtãn tóg mũ, ti mỹ rãnhrãj tí ag, ti tỹ vãsỹ ag jagãgtãn ke ên to jykrén kỹ. Êg hã vê, êg jagãgtãn tóg. ⁵⁵ Êg jógjóg ve ag mỹ tóg ti tỹ êg jagãgtãn ke tó ja nĩgtĩ, *Abraão* mỹ, ti krê'krê ag mỹ ke gé. Kỹ tóg vãhã ti ví ên to jykrén kỹ han mũ, ti tỹ vãsỹ nén tó ja ên ti. Hã kỹ ti tỹ êg jagãgtãn ke ên tóg tũ' henh ke tũ nĩ,” he fi tóg, Topê mỹ ví há han kỹ.

⁵⁶ Kỹ fi tóg *Isabel* fi mré kysã tãgtũ han mũ sir. Kar kỹ fi tóg fi jamã ra vỹn ke mũ sir.

João Batista mur

⁵⁷ Fi tĩg kar kỹ *Isabel* fi tóg kejên fi kósin venh ke kurã tá krỹg mũ sir. Kỹ fi tóg vég mũ. Hã ra tóg gré nỹ. ⁵⁸ Kỹ fi rã nỹtĩ fag vỹ ti vég mũ gé, fi kanhkã fag ke gé. Topê tỹ fi jagãgtãn mēg fag tóg mũ. Kỹ fag tóg fi mré fi kósin to mỹ sér nỹtĩ sir.

⁵⁹ Ti mur kar kỹ kurã tỹ 8 (ke) ki ag tóg ti gré fãr junun kym kãmũ mũ. Kỹ ag tóg ti panh jiji tỹ ti jijin sór mũ, hã vỹ: *Zacarias*, he mũ. ⁶⁰ Hã ra ti mỹnh fi tóg: “vó,” he mũ. “*João* vê,” he fi tóg mũ. ⁶¹ Kỹ ag tóg fi mỹ: “ã kanhkã jiji tũ vê hã ra,” he mũ. ⁶² Kỹ ag tóg ti panh ki jēmēg mũ. Ag nĩgé tỹ ag tóg ti mỹ: “ti jiji hỹn hẽ ri kenh mũ?” he mũ. ⁶³ Kỹ tóg ag mỹ ki rán jafã to ví mũ. Kỹ tóg ki rán kỹ: “ti jijin hã vỹ: *João*, he mũ,” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ e tí sir. ⁶⁴ Kỹ tóg vãhã ví há' he mãn mũ sir. Kỹ tóg Topê mỹ ví há han mũ, ti mỹ sér tĩn kỹ.

⁶⁵ Kỹ fag rã nỹtĩ kar vỹ kamēg mũ. Vēnh kar tỹ vēnh ví ên tỹ vēmén kỹ tóg, ga tỹ *Judéia* mũ vēnh kar kri rũm

mũ. ⁶⁶ “Gĩr tag hỹn hẽ ri kenh mũ?” he fag tóg mũ. Topê tỹ ti ki rĩr há han tóg ve há tí, hã kỹ tóg fag mỹ e tí.

Zacarias tỹ Topê mỹ ví há han

⁶⁷ Kỹ Topê kuprĩg vỹ ti panh tỹ *Zacarias* krĩn mũ, kỹ tóg: ⁶⁸ “tỹ ti ùn mág jê, êg povo tỹ *Israel* kri, êg *Senhor* ti, hã vỹ: Topê, he mũ. Êg ki tóg êvãnh nĩgtĩ, ti tỹ ti tũ ag krenkren han jé. Êg hã vỹ tỹ ti tũ nỹtĩ,” he tóg. ⁶⁹ “Ti mỹ rãnhrãj tí tỹ *Davi* krê'krê ag kã ùn pir ên vỹ êg krenkren han ke mũ, êg tỹ ti ví jēmēn kỹ. Ùn mág pẽ vê, *Davi* krê'krê ên ti. Topê tỹ êg mỹ nén han mũn hã vê. ⁷⁰ Hã kỹ tóg vãsỹ tó ja nĩ. Ti ví tó tí ag vỹ tag tugtó ja nĩgtĩ, ti tũ ên ag. ⁷¹ Ù tỹ hēn ri ke ag vỹ êg kókén sór mũgtĩ, hã ra tóg ag jo êg krenkren han mũ, ù tỹ êg to kórég tãví nỹtĩ ag jo. ⁷² Topê tỹ êg jógjóg ve ag mỹ tó ja ên han ja tóg nĩ, êg jagãgtãn kỹ. Ag mré tóg vỹjyre han ja nĩ, kỹ tóg vãhã ên ki króm mũ sir. ⁷³ Êg jógjóg ve tỹ *Abraão* mỹ tóg: ⁷⁴ “ã krê'krê ag krenkren han jé sóg ke mũ, ù tỹ ag kókén sór mũ ag jo, ha vem nĩ,” he ja nĩ. “Sỹ ag krenkren han kỹ ag tóg sir jatun mỹ isũ han ke mũ, mũmēg tũ nĩn kỹ,” he ja tóg nĩgtĩ. ⁷⁵ “Nén ù vēnh mỹ han ke tũ ag tóg nĩ, kurã kãtĩg ke mũ ên kã. Ag tỹ ga kri mũn kỹ ag tóg vỹjyre kuryj tãví han ke mũ, isũ han kỹ. Kurã kar ki ag tóg sir inh jykre hã han ke mũ,” he ja tóg nĩgtĩ, Topê ti, *Abraão* mỹ,” he tóg, *Zacarias* ti.

⁷⁶ Kỹ tóg ti kósin mỹ: “ha mẽ!” he mũ. “Sĩ ã tóg nĩ ver. Ù tỹ kynhmỹ nĩ ên ví tó jé ã tóg ke mũ, kỹ ag tóg ã to: Topê ví tó tĩ vê, henh ke mũ. Êg *Senhor* jo ã tóg tĩn mũ, ã tỹ vēnh kar mỹ Topê ví tó jé, kỹ ã tóg ti japry kure ri ke han ke mũ,” he tóg. ⁷⁷ “Ag kanhrãn jé ã tóg ke mũ, Topê tỹ êg krenkren han sór ên to. Êg tỹ ti ví mranh tỹ tóg êg mỹ vēnh pãte fón ke mũ, hã ki tóg êg krenkren han ke

mũ, Topê ti,” he tóg. ⁷⁸ “Topê tỹ ãg jagãgtãn hã vë, ti tỹ ãg to há tãvĩ nĩn kỹ. ãg ve jé tóg kãtĩg ke mũ, kỹ tóg rã tỹ jun ke ri ke nĩ, *Cristo* mur ke ti. ⁷⁹ ãg tỹ ti ki kãgtĩg nỹtĩn kỹ tóg ãg mỹ kuty ri ke nĩ. Hã ra tóg ti kãtĩg kỹ ãg mỹ kurã han mũ. Kỹ tóg ãg mỹ ti japry ven ke mũ. Jagma mũn kỹ ãg tóg ti jykre kusa venh ke mũ,” he tóg, ti kósĩn mỹ.

⁸⁰ *Zacarias* fag tỹ *João* ve jan hã vë, fag tỹ kófa nỹtĩ ra. Kỹ tóg fag mỹ mog mũ sir. Tar tóg jë sir. Krĩ há tóg nĩ gé. Kỹ tóg ãmã tũ mĩ ti mũ ver, ti tỹ *povo* tỹ *Israel* ag mỹ Topê vĩ kãmén ke jo.

2

Jesus mur

(Mt 1.18-25)

¹ *João* mur kar kỹ ga kri pã'i mág tỹ *Augusto* vỹ kejën vënh vĩ jënëg mũ, vënh kar tỹ ag jiji rãnrãn mũ jé. Ti ga ki ke kar ag mỹ tóg vënh vĩ ãn jëgnëg mũ. ² Ag tỹ vãhã vëjykre tag han. *Cirênio* vỹ tỹ ga tỹ *Síria* kri pã'i tỹ *governador* nĩ, *Augusto* tỹ vënh vĩ jënëg mũ ãn kã. ³ Kỹ ag tóg mũ kãn mũ, ag jógióg ve ag jamã ja ãn ra, ag tỹ tá ag jiji rãnrãn jé.

⁴⁻⁵ Kỹ *José* tóg ti mũ gé, ti prũnh ke fi mré, *Maria* fi. ãmã tỹ *Nazaré* tá fag tóg pa mũ. Kỹ fag tóg ga tỹ *Judéia* ra mũ mũ, ãmã tỹ *Belém* ra, *Davi* jamã ja ra. *Davi* krẽ'krẽ vë, *José* ti. Kỹ ti prũnh ke fi vỹ ti mré ti mũ, hã ra fi tóg kufy jagy nĩ. ⁶ Fag tỹ tá nỹtĩ ki fi tóg fi kurã pétëm mũ. ⁷ Kỹ fi tóg fi kósĩn vëg mũ sir. Gré ti nỹ, fi kósĩn ve tag ti. Kỹ fi tóg ti pãg kỹ koso kã kã ti fig mũ. ðn vỹ funfór nỹtĩ, hã kỹ fag tóg vënh mëg jo ãn krëm nỹtĩ ja nĩgtĩ.

Mé ki rĩr tĩ ag

⁸ Kuty ãn kã ù tỹ mé ki rĩr tĩ ag vỹ ag japỹ tá ag mëg ki rĩr nỹtĩ. ⁹ Hã ra vãhã Topê tỹ jënë jafã vỹ ag mỹ vënh ven mũ, kãnhkã tá. Topê tỹ jëngrë vỹ ag kri rũm ke mũ. Kỹ ag

tóg kãmëg kỹ jũrũn ke mũ sir. ¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ: “inh kãmëg tũg ra,” he mũ. “Isỹ ãjag mỹ vënh vĩ há tónh ke vë, kỹ tóg ãjag mỹ sér tĩnh mũ. Kỹ vënh kar vỹ mënĩ ke mũ gé, *povo* kar, kỹ ag fe tóg mrin kenh mũ sir. ¹¹ ãjag krenkren han tĩ vỹ ùri mur, hã vỹ: *Cristo*, he mũ. *Davi* jamã ja tá tóg mur. Tỹ tóg ãg *Senhor* nĩ ha mỹr. ¹² Ha mũ jëg, ãjag tỹ gĩr ãn ve jé. Koso kã kã tóg pãg kỹ nỹ nĩ. Hã ki ãjag tóg ti ki kãnhró nỹtĩnh mũ,” he tóg ag mỹ.

¹³ Kỹ ù tỹ hën ri ke ag vỹ vãhã vënh ven mũ sir, kãnhkã tá. ãn ag vỹ Topê mỹ vĩ há han mũ. ¹⁴ “Topê vỹ tỹ ùn mág pë nĩ,” he ag tóg mũ. “Kynhmỹ ti nĩ, vënh kar kãfór ti nĩ. Kỹ ãprã ke ag vỹ jatun mỹ nỹtĩ, ag krĩ kusa tĩn kỹ, Topê tỹ ù to há ag, fag mré hã,” he ag tóg mũ. ¹⁵ Kar ag tóg tũ' he mũ sir, ag tỹ kãnhkã ra mũn kỹ.

Ag tỹ tũ' he kar kỹ ag tóg jagnë mỹ: “mũ nỹ, ãg tỹ ti ve jé. ãg *Senhor* hã ne tóg ãg mỹ vënh vĩ jënë,” he mũ. ¹⁶ Kỹ ag tóg fũrũnrũn mũ mũ sir. Ag tỹ tá junjun kỹ ag tóg *Maria* fi vëg mũ, *José* ti ke gé, gĩr sĩ ti ke gé. Koso kã kã tóg pãg kỹ nỹ nĩ. ¹⁷ Hã kỹ ag tóg vënh kar mỹ kãmén mũ. ¹⁸ Kỹ tóg ag kar mỹ e tĩ sir, ge ra tóg ag mỹ sér tĩ. ¹⁹ Kỹ *Maria* fi tóg to jykrén mũ gé sir. Fi pijé kã jatun mũ', to jykrén tãvĩ han fi tóg nĩ nĩ.

²⁰ Kỹ ag tóg sir ag mëg to vỹnvỹn ke mũ gé. Topê mỹ ag tóg vĩ há han mũ. “Ti hã ne tóg ãg mỹ ti tỹ jëgnë jafã ag tỹ vënh vĩ jënë ja nĩ', hã kỹ ãg tóg vë,” he ag tóg mũ sir.

Fag tỹ Jesus jijin

²¹ Kar kurã tỹ 8 (ke) vỹ tũg mũ. Kỹ tóg gĩr sĩ ãn gré fãr junun kym ke kurã pétëm mũ sir. Kỹ fag tóg ti jijin kỹ ti mỹ: *Jesus*, he mũ. Topê tỹ jënë jafã vỹ ti jiji tag tó ja nĩ, ti mỹnh fi tỹ ver ti tỹ kufy tũ ki.

Fag tỹ Topê mỹ Jesus ven

22 Kurā tỳ 40 (ke) tũg kỳ fi vākre tóg tũ' he mũ. *Moisés* vỹ vāsỹ *Judeu* ag mỳ vėjykre tag rán ja nĩ, fag tỳ gĩr ve kar kỳ vėnh kykũnh ke ti. 23 Topě vĩ ki tag vỹ rán kỳ nĩ gé, hã vỹ: “*Judeu* fag kósin ve tỳ gré nỹn kỳ tóg tỳ ěg *Jóg Mág* tỳ Topě tũ nỹ,” he mũ. 24 Hã kỳ José fag tóg Topě mỹ fag kósin ve ven sór mũ gé. Ti mỹ fag tóg nén ũ pũn sór mũ, hã vỹ: sórãg régre, ke tũ nĩ kỳ ton régre, he mũ.

Hã jé fag tóg Jerusalém ra mũ mũ.

25 Hã ra *Jerusalém* tá ũ tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Simeão*, he mũ. Ūn jykre kuryj vė. Topě kaměg tóg tĩ, ti kuprĩg tỳ tóg jagrě nĩ. Ti tỳ *Israel* ag krenkren han ke mũ ěn jãvãnh tóg tĩgtĩ. 26 Kỳ Topě kuprĩg vỹ ti mỹ: “*Cristo* ve jé ě tóg ke mũ, ě ter ke to hã, Topě tỳ ti jėnėn kỳ,” he ja nĩgtĩ.

27 Topě kuprĩg tỳ ti krĩn kỳ tóg kejėn Topě ĩn ra tĩ mũ. Ti tỳ tá jė ra fag tóg *Jesus* va kãmũ mũ, fag tỳ Topě mỹ sórãg pũn jé. 28 *Simeão* tỳ fag ve kỳ tóg *Jesus* vãg mũ sir, kỳ tóg ti to Topě mỹ vĩ há han mũ. 29 “Ěg *Jóg Mág*,” he tóg. “Vãhã ě tóg ĩnh jé prěr ke mũ, kỳ sóg jatun mỹ tũg ke mũ ha. Ā tỳ ĩnh mỹ nén tó jan han ě tóg huri,” he tóg. 30 “Ū tỳ ěg krenkren han ke mũ tag ti ve ĩnh huri, *Cristo* ti. 31 Vėnh kar mỹ ě tóg ě tỳ ěg krenkren han ke mũ tag ven huri. 32 Kỳ tóg ěg mỹ jėngrě ri ke nĩ. Kỳ *povo* kar vỹ ti jėngrě tag venh ke mũ, fóg ag kar, kanhgág ag kar ke gé. Ěg *povo* tỳ *Israel* tỳ ě tóg ũn mág han huri,” he tóg, *Simeão* ti, Topě mỹ.

33 Kỳ *Jesus* mỹnh fag vỹ ti vĩ mějg mũ, kỳ tóg fag mỹ e tĩ, ti tỳ *Jesus* to nén tó mũ ěn ti.

34 Kỳ *Simeão* vỹ fag mỹ vĩ há han mũ gé. “Topě vỹ ějag ve há han mũ,” he tóg. Kỳ tóg fi mỹ: “ha vé, *Israel* tỳ hėn ri ke ag vỹ ti tugrĩn mũ há han ke mũ, jãvo ũ tỳ hėn ri ke ag vỹ ti tugrĩn mũ kũnãn ke mũ gé. Kỳ ag tóg ti kato vĩnh ke mũ gé, Topě tỳ ti

jėnėg mũ ra,” he mũ. 35 “Kỳ ě tóg ti tugrĩn vėsỹrėnh ke mũ,” he tóg fi mỹ. “Kỳ tóg rógro tỳ ě fe tỳ gynh ke ri ke nĩnh mũ, ě vėsỹrėnh ke ti,” he tóg.

36 Kỳ ũ fi tóg tá nĩ gé, fi jiji hã vỹ: *Ana*, he mũ. Topě vĩ tó tĩ ũ fi vė. *Fanuel* kósin fi vė. Kỳ fi jógjóg ve vỹ tỳ *Aser* nĩ. Kófa pě fi nĩ ha. Fi tỳ fi mén mré prỹg tỳ 7 (ke) han kar kỳ tóg ter ja nĩ. 37 Kỳ fi tóg vãhã prỹg tỳ 84 (ke) han mũ sir, mén tũ nĩ ki. Kurā kar ki fi tóg Topě ĩn hã krēm nĩgtĩ. Tá fi tóg Topě tũ han nĩgtĩ. Ti mré fi tóg vėmén tĩ, nén ũ ko mě kã. 38 Ěn fi vỹ *Simeão* tỳ Topě ĩn krēm *Jesus* va jė ra: “ĩnh mỹ tóg há tĩ, sỹ ti ven kỳ,” he mũ gé, Topě mỹ. Kar kỳ fi tóg vėnh kar mỹ gĩr sĩ ěn kãmén mũ, ũn krenkren sór mũ ag mỹ, *Jerusalém* tá.

Fag tỳ Nazaré ra vỹnvỹn ke

39 Kỳ fag tóg *Moisés* tỳ vėnh kykũnh to nén rán ja ěn han kãn mũ sir. Kar kỳ fag tóg sir fag jamã ra vỹnvỹn ke mũ, *Nazaré* ra. 40 Kỳ gĩr tóg mog mũ sir. Koměr hã tóg tar jė sir. Kỳ tóg vėnh kanhrãn há han mũ. Topě vỹ ti ve há han mũ gé.

Jesus tỳ ti pir mỹ Topě ĩn tá nĩ

41 Prỹg kar ki fag tóg *Jerusalém* ra mũ tĩ, fėnhta tỳ *Páscoa* ve jé. Fag jykre vė. 42 *Jesus* tỳ 12 (ke) anos han kỳ tóg fag mré tĩ mũ gé. 43 Fėnhta tỳ tũ' hen kỳ fag tóg vỹnvỹn ke mũ. Hã ra tóg *Jerusalém* tá nĩ nĩ. 44 Fag tỳ ti vėg tũ nĩn kỳ fag tóg: “ti hỹn ěg jo vyr, ěg mré kãmũ mũ fag mré,” he mũ. Kỳ fag tóg kurā ěn ki mũ mũ, jatun mỹ. Hã tỳ kuty tá fag tóg ti jãvãnh mũ, fag to há kar fag kãmĩ. 45 Hã ra fag tóg ti vėg tũ nĩ. Kỳ fag tóg tỳ vaj kỳ *Jerusalém* ra vỹnvỹn ke mãn mũ gé. 46 Vãhã fag tóg tá ti vėg mũ. Topě ĩn krēm tóg nĩ nĩ, ěg kanhrãn tĩ ag mré. Ag vĩ mějg tóg nĩ nĩ, kỳ tóg ag ki jėmějg mũ gé. 47 Ti vĩ tóg vėnh kar mỹ e tĩ. To jykren há

han tóg mû. Kÿ ãg kanhrân tĩ ag tóg ti mré vémén nÿtĩ nĩ.

⁴⁸ Ti mÿnh fag tÿ ti ve kÿ tóg fag mÿ e tĩ gé sir. Kÿ fi tóg ti mÿ: “inh kósin’,” he mû. “Á tÿ tag kã ne han nĩ nê? Á jóg mré sóg ã jãvãnh to kanê jur,” he fi tóg, ti mÿ. ⁴⁹ Hã ra tóg fi mÿ: “ãjag ne tóg inh jãvãnh ja nĩ,” he mû. “Inh panh pẽ ãn krêm sóg nĩ nĩ mÿr, kÿn mÿ ãjag mÿ vènh mÿ?” he tóg. ⁵⁰ Hã ra tóg fag tÿ to jÿkrén tũ tĩ.

⁵¹ Kÿ tóg fag mré *Nazaré* ra tĩ mû. Tá tóg jatun mÿ fag mré nĩ nĩ sir. Fag tÿ ti mÿ nén tó mû han tóg mû. Hã ra ti mÿnh fi pijé nén kar ên kã jatun mû’.

⁵² Kÿ tóg mog mû sir. Krĩ há tãvĩ tóg nĩ. Topẽ vÿ ti ve há han mû gé. Kÿ ti jÿkre tóg vènh kar mÿ há nĩ sir.

3

João Batista ti

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Jo 1.19-28)

¹ Kejën tóg *Tibério* tÿ *Roma* tá tÿ vènh kar kri pã’i mág pẽ nĩ kri 15 (ke) anos han mû. Ên kã *Pôncio Pilatos* vÿ tÿ, ga tÿ *Judéia* kri pã’i tÿ *governador* nĩ. Kÿ *Herodes* vÿ tÿ *Galiléia* kri pã’i tÿ *governador* nĩ gé. Jo ti jãvÿ tÿ *Filipe* vÿ tÿ ga tÿ *Ituréia* tá pã’i tÿ *governador* nĩ gé, ga tÿ *Traconites* tá ke gé. Jãvo *Lisânia* vÿ tÿ ga tÿ *Abilene* tá tÿ pã’i tÿ *governador* nĩ.

² Ên kã *Caifás* vÿ tÿ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag pã’i mág nĩ, *Anás* mré. Kÿ vãhã Topẽ vÿ *Zacarias* kósin tÿ *João* mÿ: “há *Israel* ag mÿ vènh ven tũg,” he mû, ti tÿ êmã tũ ja tá nĩn kÿ. ³ Kÿ tóg tĩ mû sir, goj tÿ *Jordão* jagma. Tĩg kÿ tóg vènh kar jÿvèn mû. Ag mÿ tóg: “ã kÿpe jé sóg ke mû, ã tÿ ã jÿkre kórég tovãnh kÿ. Kÿ Topẽ tóg ã tÿ ti vĩ mranh ja tÿ ã mÿ vènh pãte fón mû,” he mû.

⁴ Vãšÿ tóg rán kÿ nĩ. Topẽ vĩ tó tĩ tÿ *Isaiás* vÿ: “êmã tũ ja tá tóg jènh ke mû, ga kórég tá,” he ja nĩ. “Tá tóg ag mÿ: “ãg *Senhor* kãtĩg ke jo vènh

jãnhkrikrig nĩ,” henh ke mû. “Ëpÿrÿ kurég ãjag tóg tĩ, ãjag pã’i mág jun ken kÿ. ⁵ Ti kãgnó tÿ ãjag tóg kyjer’ he tĩ. Kar kÿ ãjag tóg ãpÿrÿ sór kar kũm tĩ gé. Ti jonjor kugÿrnh kãn ãjag tóg tĩ. Ti sunsór vãvãm kãn ãjag tóg tĩ gé, ãjag tÿ êmĩn han kÿ. Kÿ tag ri ke han nĩ, ãjag jÿkre kórég tÿ. ⁶ Hã kÿ êprã ke kar vÿ Topẽ tÿ ãg krenkren han ke ti venh ke mû,” he ja tóg nĩ.

⁷ Gen kÿ tóg ag jÿvèn mû, ag tÿ ti to kãmũn kÿ, ti tÿ ag kygpe jé. E tãvĩ ag nÿtĩ. Ag jÿvèn kÿ tóg ag mÿ: “pÿn ri ke ãjag tóg nÿtĩ, ãjag jÿkre pãno tãvĩ nÿtĩn kÿ,” he mû. “Û nÿ ãjag mÿ: “Topẽ jũ venh ke tũ ãjag nĩ,” he tĩ’?

⁸ ãjag jÿkre pãno tugvãnh ra, ãjag tÿ ti jũ ve jãvãnh tĩn kÿ. Vèjÿkre há han ra, ãg tÿ ãjag jÿkre tãg ve jé. Hã ra ãjag tóg jagnê mÿ: “*Abraão* krê vÿ tÿ ãg nÿtĩ, kÿ Topẽ hÿn ãg to jũnh ke tũ nĩ,” he tĩ. Hã tũ vè hã ra. ãjag jÿkre pãno ên to ãjag tóg jagtar ke mû, ha vem nĩ. Topẽ vÿ pó tag tÿ *Abraão* krê’krê hynhan ki kanhró nĩ, ãjag jègja kã. ⁹ ãjag tÿ tóg tũ’ henh ke mû, ãjag tÿ ãjag jÿkre pãno tovãnh tũ nĩn kÿ,” he tóg,

“Ëg tÿ ka gÿn ri ke tóg nĩ. Ti kanên vãnh jèn kÿ ãg tóg tÿ pĩ han tĩ. Tag ri ke han jé tóg ke mû, ãjag tÿ vèjÿkre há han tũ nĩn kÿ,” he tóg ag mÿ.

¹⁰ Kÿ ùn e ag tóg ti mÿ: “kÿ ãg hÿn hẽ ri kenh mû, ãg tÿ Topẽ jÿkre han jé?” he mû. ¹¹ Kÿ tóg ag mÿ: “ã kur régre nĩn kÿ ùn kur tũ ên mÿ ù nĩn nĩ,” he mû. “Á vèjèn tÿ ùn kókĩr ên mÿ vènh kãpãm nĩ gé,” he tóg.

¹² Kÿ ù tÿ *governo* mÿ *imposto* kaja mãg tĩ ag vÿ *João* to kãmũ mû gé. Kÿ ag tóg ti mÿ: “ãg kanhrân tũ’, ãg hÿn hẽ ri kenh mû?” he mû gé. ¹³ Kÿ tóg ag mÿ: “pã’i mág tÿ jãnkamy to ãjag mÿ nén tó mû ên hã ri ke mãn nĩ,” he mû. “Ker kãfãn kÿ mãn sór hẽ’,” he tóg ag mÿ.

¹⁴ Kÿ porisa ag vÿ: “kÿ ãg hÿn hẽ ri kenh mû?” he mû gé sir. Kÿ tóg

ag mý: “ú tú mǎn sór tũg nĩ,” he mũ. “Ú to vǎsǎn tũg nĩ. Ú to ón tũg nĩ. Ag jǎnkamy mǎn tũg nĩ. Ājag rǎnhrǎj to ājag tóg jǎnkamy vég tĩ. Kĩ ti kǎfór mǎn sór tũg nĩ,” he tóg.

¹⁵ Kĩ vènh kar ag tóg *João* to: “ti mý tỹ *Cristo* tú nĩ vỹ?” he mũ. ¹⁶ Kĩ tóg ag mý: “inh pijé tỹ *Cristo* nĩ,” he mũ. “Goj hǎ tỹ sóg ājag kygpég tĩ. *Cristo* vỹ Inh nón kǎtĩg mũ, ha mẽ. Inh kǎfór ti nĩ. Sỹ tỹ ti mý rǎnhrǎj tĩ nĩnh ke vè vè, sỹ ti pèn né kunũnh jé. Hǎ ra sóg tỹ ti krēm ke pè jè. Topè kuprĩg tỹ tóg ājag jagrè han ke mũ, kũ tóg pĩ ri ke nĩ,” he tóg.

¹⁷ “Ti kǎtĩg vỹ tỹ ěg tỹ rǎgró rèn ri ke nĩ. Ti rèn kar kũ ěg tóg ti fǎr pũn tĩ, kar kũ ěg tóg pǎjó krēm ti kanè vin han tĩ. *Cristo* kǎtĩg kũ tóg ri ke nĩ. Ú tỹ ti to há ag mý tóg: “ha kǎmũ jèg,” henh ke mũ. Ú tỹ ti to kórég ag vǎm jé tóg ke mũ, pĩ ki, hǎ ra tóg nhyn kenh ke tú pè nĩ,” he tóg. ¹⁸ Hǎ kũ *João* tóg vènh kar mý Topè vĩ sér tó mũ, ag jyvèn kũ.

¹⁹ Kũ tóg pǎ'i mág tỹ *Herodes* jyvèn mũ gé, ti prũ fi to, hǎ vỹ: *Herodias* fi, he mũ. Ti jǎvy prũ ja fi vè, hǎ ra tóg fi pèju kũ fi tỹ prũg mũ. Nén ù vènh mý e han tóg tĩ, hǎ kũ tóg ti jyvèn mũ. ²⁰ Kar kũ tóg nén ù vènh mý ù han mǎn mũ gé sir. *João* ség tóg mũ, ti tỹ ti jyvèn tigrĩn.

João tỹ Jesus kype
(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Ti tỹ ver se kũ jè tú nĩn kũ tóg ag kygpe kǎn mũ. Kũ tóg kejèn *Jesus* kypég mũ gé. Kũ *Jesus* tóg Topè mré vĩ mũ, ti tỹ ti kype kar kũ. Kũ vǎhǎ kanhkǎ tóg nor' he mũ. ²² Kũ Topè kuprĩg vỹ kanhkǎ tá kǎtère mũ, ti krĩ. Tỹ tóg sórag ve nĩ. Kũ kanhkǎ tá vènh vĩ tóg mẽ há tĩ. Kũ tóg: “tỹ ã inh kósín pir jè, tỹ ã tóg inh fe pè jègtĩ,” he mũ.

Jesus jógjóg ve ag
(Mt 1.1-17)

²³ *Jesus* vỹ 30 anos han mũ, ti tỹ vènh kar mý Topè kǎmén ve ki.

“*José* kósín vè,” he ag tóg tĩ ti to, hǎ ra tóg tỹ ti kósín tú nĩgtĩ. *Eli* kósín vè, *Jesus* ti, kũ *Eli* ěn vỹ tỹ ti vovò nĩ.

Ti jo ke ag jigjin hǎ vè, hǎ vỹ: *Eli*, ²⁴ *Matate, Levi, Melqui, Janai, José*, ²⁵ *Matatias, Amós, Naum, Esli, Nagai*, ²⁶ *Maate, Matatias, Semei, José, Jodá*, ²⁷ *Joanǎ, Resa, Zorobabel, Salatiel, Neri*, ²⁸ *Melqui, Adi, Cosǎ, Elmadǎ, Er*, ²⁹ *Josué, Eliézer, Jorim, Matate, Levi*, ³⁰ *Simeão, Judá, José, Jonǎ, Eliaquim*, ³¹ *Meleá, Mena, Matatá, Natǎ, Davi* ³² *Jessé, Obede, Boaz, Sala, Nassom*, ³³ *Aminadabe, Admim, Arni, Esrom, Peres, Judá*, ³⁴ *Jacó, Isaque, Abraão, Tera, Naor*, ³⁵ *Serugue, Reú, Pelegue, Éber, Selá*, ³⁶ *Cainǎ, Arpaxade, Sem, Noé, Lameque*, ³⁷ *Matusalém, Enoque, Jaredé, Malalel, Cainǎ*, ³⁸ *Enos, Sete, Adǎo. Adǎo* vỹ tỹ Topè tỹ há nĩ. *Jesus* jóg'jóg ve ag hǎ vè.

4

Jesus tỹ Topè vĩ mranh tú
(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

¹ *Jesus* vỹ Topè kuprĩg tỹ jagrè nĩ. Hǎ kũ tóg goj tỹ *Jordão* tá vỹn ke mũ, ti kype kũ jèn kũ. Ti tĩg kũ Topè kuprĩg vỹ ti krĩn mũ. ² Kũ tóg ěmǎ tú ja ra tĩ mũ sir, ga kórég ra. Tá tóg kurǎ tỹ 40 (ke) han mũ, ěmǎ tú ja tá. Kũ Japo vỹ ti tỹ ti jóg vĩ mranh han sór mũ, hǎ ra *Jesus* tóg ke tú nĩ. Jèg tú tóg nĩ, kurǎ tỹ 40 (ke) ki. Kũ tóg kókĩr mũ sir.

³ Ti kókĩr nĩn kũ Japo vỹ ti mý: “tỹ ã tóg Topè kósín nĩ mýr. Hǎ kũ pó tag tỹ ěmĩ han nĩ, ã tỹ ko jé,” he mũ.

⁴ Kũ tóg ti mý: “hǎ ra tag tóg rán kũ nĩ, ha mẽ: “ěmĩ tǎvĩ jamèn kũ ěg rĩnrĩr tú nýtĩ, Topè vĩ hǎ jamèn kũ ěg rĩnrĩr nýtĩ.” Hǎ kũ tóg sỹ ti vĩ mranh jǎvǎnh tĩ, ěmĩ to,” he mũ.

⁵ Kũ tóg ti mré krĩ ra tǎpry mũ. Kũ tóg ti mý ga kar ven kǎn mũ, ù tỹ kri mũ kar ag ke gé. ⁶ Kũ tóg ti mý: “isũ vè mýr,” he mũ. Japo ti. “ǎ mý sóg tovǎnh kǎn sór mũ, ã tỹ tỹ vènh kar tag ag pǎ'i jè jé. Kũ nén sĩnvĩ tag kar

vỹ tỹ ã tũ nĩnh mũ. Ủ tỹ han mũ ẽn tỹ inh mỹ: “tế,” hen kỹ sóg isỹ ùn kuprêg mũ ẽn mỹ nĩm tĩ sir. ⁷ Ầ hã mỹ sóg tovãnh sór mũ ha, ã tỹ inh krêm grĩnh ke kỹ inh mỹ: “Topê vĩ tỹ ã nĩ, hen kỹ,” he tóg. ⁸ Kỹ tóg ti mỹ: “tag vĩ rãn kỹ nĩ, ha mẽ: “êg pã'i tỹ Topê hã krêm êg tóg êg jakrĩ tỹ grĩnh' ke tũ, ti hã to êg tóg: Topê vễ, he tĩ,” he tóg, Topê vĩ tỹ rãn kỹ nĩ ki. Hã kỹ tóg sỹ mranh jãvãnh tĩ,” he tóg.

⁹ Kỹ tóg ti mré tĩg mãn mũ, *Jerusalém* ra. Tá ag tóg Topê ỉn to jãpry kỹ ti nĩno tá nỹtĩ nĩ. Kỹ tóg tá *Jesus* mỹ: “Topê kósĩn vĩ tỹ ã nĩ,” he mũ. “Kỹ ki hũm nĩ. ¹⁰ Tag vĩ rãn kỹ nĩ, ha mẽ: “tĩ tỹ jẻgnẻ jafã ag mỹ tóg tónh mũ, kỹ ag tóg ã ki rĩr ke mũ. ¹¹ Ag nĩgẻ tỹ ag tóg ã kãgmĩnh ke mũ, kỹ ã tóg rỹj ke tũ nĩ. Ầ pẻn vĩ rỹj ke tũ nĩ gẻ,” he tóg, Topê vĩ tỹ rãn kỹ nĩ ki. Kỹ jatun mỹ hũm nĩ,” he tóg. ¹² Kỹ tóg ti mỹ: “kỹ tag vĩ rãn kỹ nĩ gẻ, ha mẽ,” he mũ. “Topê mỹ: ã mỹ ã tỹ nẻn tó ja ẻn han mũ vĩ? he tũg nĩ,” he tóg mũ gẻ, Topê vĩ tỹ rãn kỹ nĩ ki. Hã kỹ sóg hũm ke tũ nĩ,” he tóg.

¹³ Kỹ Japo vĩ ti tỹ nẻn tónh ke mũ ẻn tó kãn ja nĩ, hã kỹ tóg *Jesus* tovãnh mũ ver, ti tỹ kejẻn ti mrẻ vĩ mãn jẻ, kurã ù kã.

Jesus tỹ Galilẻa tá ag kanhrãn
(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Kỹ tóg tĩ mũ sir, Topê kuprĩg tỹ ti krĩnh kỹ. Ga tỹ *Galilẻa* ra tóg tĩ mũ. Kỹ vẻnh kar tóg ti kãme mẽ kãn mũ sir, ga ẻn tá ke kar ag. ¹⁵ Kỹ tóg ag kanhrãn mũ sir, ag vẻnh kanhrãn jafã krêm. Kỹ ti vĩ tóg ag mỹ e tũ. Hã kỹ ag tóg ti to vĩ há han mũ sir.

Jesus tỹ Nazaré ra vỹn ke
(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶ Kỹ tóg *Nazaré* tá jun mũ gẻ, ti tỹ hẻ tá mog ja ẻn tá. Kỹ tóg ti tỹ nẻn han tĩ ẻn han mũ. Vẻnh kãn ke kurã ki tóg *culto* vẻnh tĩ mũ. Tá tóg sir jẻgnẻ mũ, Topê vĩ rá to ke

jẻ. ¹⁷ Kỹ ag tóg ti mỹ *Isaiás* tỹ rá jun mũ. Kỹ tóg *livro* kavãn kỹ to ke kỹ tag tó mũ, ha mẽ: ¹⁸ “Topê kuprĩg vĩ inh krĩn mũ. Inh jagrẻ vễ mỹr. “Ủn jagtar ag mỹ inh vĩ tóm nĩ,” he tóg inh mỹ. Inh jẻnẻg tóg mũ, isỹ ùn sigse kỹ nỹtĩ ag kygvãn jẻ, isỹ ùn kyvỏ ag tỹ ẻvãnh há han jẻ, isỹ ag tỹ ùn vóg kónãn mũ ag ki rĩr há han jẻ, ag jatun nỹtĩ jẻ, ¹⁹ isỹ vẻnh kar mỹ: ùri êg jóg mág vĩ êg kren han sór mũ, he jẻ,” he tóg, *Isaiás* ti, vẻnh rá ẻn ki. Hã to tóg ke mũ.

²⁰ To ke kar kỹ tóg ù tỹ ki rĩr tĩ ẻn mỹ nĩm mãn mũ. Kỹ tóg nĩ mũ sir. Hã ra vẻnh kar tóg ti ki ẻvãnh mũ, ti vĩ mẽ jẻ. ²¹ Kỹ tóg: “vãsỹ rãn kỹ nĩ tag mẽ ãjag tóg,” he mũ. “Ủri ke vễ. Inh hã to tóg tag rãn ja nĩ, *Isaiás* ti,” he tóg.

²² Kỹ tóg ag mỹ e tĩ sir. “Ki hã tóg tó mũ,” he ag tóg mũ. Kỹ ag tóg ti to: “*José* kósĩn vễ mỹr, êg mrẻ ke ẻn, hã ra tóg êg kãfỏr nĩ sór mũ,” he mũ. ²³ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “ãjag hỹn iso jykrẻn kónãn sór mũ,” he mũ. “*Mẻdico* mỹ êg tóg: kur vẻsỹ há' hẻ,” he tũ nĩgtĩ. Ầjag hỹn inh mỹ: ẻmã tỹ *Cafarnaum* tá ã tóg ùn kagyga ag tỹ há' hẻ, kỹ kur tag ki êg tỹ há' hẻ gẻ, ã tỹ vẻnh kar tỹ há' he sór nĩnh kỹ, he sór mũ,” he tóg.

²⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “tĩ jamã tá ke ag tóg Topê vĩ tó tĩ to é he tĩ,” he mũ. “Hã kỹ ãjag tóg iso é he tĩ gẻ. ²⁵ Ha mẽ. *Elias* to jykrẻn nĩ. Tĩ tỹ ga kri tĩ mũn kã Topê tóg ti mỹ ta kutẻ vãnh han ke tó ja nĩgtĩ. Kỹ ta tóg kutẻ vãnh han mũ, prỹg tãgtũ kri kysã tỹ 6 (ke) ki. Kỹ tóg prỹg tĩ sir, ga ẻn mĩ, vẻjẻn tóg tũ' he mũ sir. ²⁶ Kỹ tóg *Elias* jẻnẻ, ti tỹ ẻmã tỹ *Sarepta* ra tĩg jẻ, *Sidom* to hã. Tá fóg ù fi tóg nĩ nĩ, ùn mẻn ter ja fi. Fi hã mrẻ tóg jẻg mũ sir. Topê tỹ fi hã to ti jẻnẻ ja vễ, ti tỹ fi kren han jẻ. *Elias* jamã tá fag tóg e ja nỹtĩgtĩ gẻ, ùn mẻn ter ja fag. Hã ra Topê tóg fóg ẻn fi hã to ti jẻnẻ ja nĩgtĩ,” he tóg.

27 “Ký *Eliseu* to jykrén nĩ gé, vāsý Topě vĩ tó tí ěn to. Ti tỳ ga kri tí mũn kã ù tỳ vĕnh kaga kren vānh han mũ ag tóg e ja tĩgtĩ gé. Hã ra ag tóg ti mý to vĩ ja tũ nĩgtĩ, ti tỳ ag tỳ há' hen jé. Kuvar há tá fóg tóg kãtĩg ja nĩgtĩ, *Naamã* ti, ga tỳ *Sírĩa* tá. Ký ěn hã ne *Eliseu* mý to vĩ ký há' he ja nĩgtĩ, inhhã. Ge ājag tóg nýtĩgtĩ, iso,” he tóg.

28 Ký ù tỳ ti vĩ mĕg mũ ag fe tóg gým ke mũ sir, *Jesus* to. 29 Jĕgĕg nĕgnĕ ký ag tóg ti pãnfón kãpa mũ sir. Ag tỳ kãgnó ki ti fón sór vĕ, ti tỳ ki kutĕ ký ter jé sir. *Nazaré* vỹ pãnónh tá nĩ, ag jamã ti. 30 Hã ra *Jesus* tóg ag fĩn rãm ký ag ré ký tí mũ. Ti tỳ ag tóg hĕ ri ke tũ nĩ sir. Ti vĩ kri ag tóg fi jãvānh nýtĩ, ti jamã tá ke ag.

Jesus tỳ vĕjagrĕ kórég kutĕm
(*Mc 1.21-28*)

31 Ký tóg *Cafarnaum* ra tí mũ. Tá jun ký tóg vĕnh kán ke kurã ki ag kanhrãn mũ. 32 Ký ti vĩ tóg ag mý e tí. Vĕnh kar vĩ kãfór ti nĩ.

33 Hã ra ùn jagrĕ kórég tóg tá nĩ nĩ. Ký tóg prĕr ký: 34 “ha mĕ, ã tỳ ĕg tỳ hĕ ri kenh ke nĕ, *Nazaré tá Jesus?*” he mũ. “Ā mý ĕg tũg sór mũ? Ā ki kanhró sóg nĩ. Ā pir mý ã tóg tỳ Topě mré ke nĩ. Ti tũ pĕ vỹ tỳ ã nĩ,” he tóg. 35 Hã ra tóg vĩ tar han ký: “vĩ tũg ra!” he mũ. “Ti tovānh ra!” he tóg. Ký ti jagrĕ kórég ěn tóg ti ter tí han ký ti ki kutĕ mũ sir. Ti kókég tũ tóg nĩ.

36 Ký tóg vĕnh kar mý e pĕ tãvĩ tí sir. Jagnĕ mý ag tóg: “ne nĕ hỹn?” he mũ. “Vĕjagrĕ kórég ag mý tóg vĩ tí, ký ag tóg ki ke tí, ti kamĕg ký. Ti hỹn tỳ ag kri ke nĩ,” he ag tóg mũ sir. 37 Ký ti kãme tóg vĕnh kar kri rũm ke kãn mũ sir, ga ěn tá.

Jesus tỳ ùn kagyga e ag tỳ há' he
(*Mt 8.14-17; Mc 1.29-34*)

38 Ký tóg vĕnh kanhrãn jafã ěn ki kutĕ ký *Simão Pedro* ĩn ra tí mũ. Hã ra ti má fi vỹ kaga ký nỹ nĩ. Rỹg jagy

han ký fi tóg nỹ nĩ. Ký ag tóg ti mý fi tó mũ. 39 Ký tóg fi mý: “rỹg mãn tũg nĩ,” he mũ. Ký fi rỹ ěn tóg tũ' he mũ sir. Ký fi tóg vĕsýmĕr nĩ ký ag ki rĩr mũ sir.

40 Rã tỳ pun ke kar ký ag tóg ùn kagyga ag tatĩ kãmũ mũ. Ký tóg ti nĩgĕ tỳ ag mĕgmĕ ký ag tỳ hághá' he kãn mũ. 41 Vĕjagrĕ kórég pan kãn tóg mũ gé, ag to jũ ký. Ag panh ke to hã ag tóg prĕr tí, ký ag tóg: “Topě kósin vỹ tỳ ã nĩ,” he tí. Ti ki kanhró ag tóg nýtĩ, ti tỳ tỳ *Cristo* nĩ ti. Hã ra tóg ag mý: “vĩ tũg ra,” he mũ.

Jesus tỳ Topě vĩ tó
(*Mc 1.35-39*)

42 Tỳ vaj ký *Jesus* tóg ĕmã tũ ja ra tí mũ, vĕnh péju ký. Ký vĕnh kar tóg ti jãvānh kãn mũ. Vãhã ag tóg ti vĕg mũ. Ký ag tóg ti mý: “ĕg ré ký tí tũg nĩ,” he mũ. 43 Hã ra tóg: “vó, ĕmã ù tá sóg ag mý Topě vĩ tónh ke mũ gé,” he mũ. “Hã jé Topě tóg inh mý: ha ag mý vĕnh ven, he ja nĩ,” he tóg. 44 Ký tóg ga tỳ *Judéia* mĩ tí mũ sir. Tĩg ký tóg ag mý Topě vĩ tó mũ sir, ag vĕnh kanhrãn jafã krĕm.

5

Jesus tỳ Pedro kanhrãn
(*Mt 4.18-22; Mc 1.16-20*)

1 Kejĕn tóg goj nig mág tỳ *Galilĕia* fyr tá Topě vĩ kãmĕn jĕ nĩ. Hã ra vĕnh e tãvĩ vỹ ti pĕnĩn nýtĩ nĩ, ký ag tóg ti kutãn mũ sir. 2 Hã ra tóg goj fyr tá *canoa* rĕgre vĕg mũ. Tỳ ù tũn mũ ag tóg kãpa ký pirã kugmĩ jafã kupĕg nýtĩ nĩ. 3 Ký tóg *Simão canoa* kã ra rã ký ti mý: “goj kaju kã tá tĩn sĩ han,” he mũ. Vãhã tóg kã kã nĩ ký jatun mý vĕnh e ěn ag kanhrãn mũ sir.

4 Ag kanhrãn kar ký tóg *Simão* mý: “goj kaju ra tĩn, ti nig ja ra,” he mũ. “Tã ã *rede* tỳ goj ki fón, ã tỳ pirã kugmĩ jé,” he tóg. 5 Ký tóg ti mý: “kuty tag kã ĕg tóg *rede* tỳ ki fón”, ki fón' he ja nĩgtĩ vĕ. Hã ra ĕg tóg nĕn ù kãgmĩ ja tũ nĩ. Hã ra sóg ã vĩ tugrĩn ki fón mãn ke mũ ha,” he mũ. 6 Ti

tý ki fón ký tóg kugmĩ mág mũ. Fór tóg mũ, *rede* ti, ký tóg jaran ke mũ, ti kufy jagy távi nĩn ký. ⁷ Ký tóg ti régre ag mý: “kuri, êg mré kél” he mũ, ti nĩgé tý ag mý ven ký. Ký ag tóg *canoa* régre ên fãn mũ, pirã tý. Hã ký tóg ki punpun ke kren mũ sir.

⁸ Ký tóg *Simão* mý e tí. Ký tóg *Jesus* krêm grĩnh ký ti mý: “ã hỹn inh ré ký tĩg mũ ha. Topê ví mranh ja inh nĩgtĩ. Kórég inh nĩ,” he mũ. ⁹ Pirã e pẽ tý ge ve ja tú ti nĩ. Hã ký *Jesus* jykre tóg ti mý e tí, ¹⁰ *Zebedeu* krẽ tý *Tiago* mré *João* mý ke gé. *Simão* mré ag tóg rãnrãj mũgtĩ.

Simão tý ti mý: “ã hỹn inh ré ký tĩg mũ ha,” hen ký tóg ti mý: “vó, mũmẽg tũg nĩ,” he mũ. “Pirã kugmĩ há ã tóg nĩ. ã kanhrãn jé sóg ke mũ, ã tý êprã ke ag tý inh ki ge han jé,” he tóg.

¹¹ Ký ag tóg ag *canoa* tý nig fyr tá fi han kar ký, ag tú tovãnh kãn ký *Jesus* mré mũ mũ sir.

Jesus tý ùn kaga kren vãnh tý há' he

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Ký tóg kejẽn êmã ù tá nĩ nĩ. Hã ra ù tý vẽn kaga kren vãnh han ký nĩ ù tóg ti tá jun mũ. *Lepra* he mũ ên tóg ti kri rũm ke kãn ja nĩ. *Jesus* krêm grĩnh ke ký tóg ti mý: “ã mý isỹ há' he sór tú? To tar ã tóg nĩ,” he mũ.

¹³ Ký tóg ti nĩgé tý ti mẽg ký: “he,” he mũ. Ký ti kaga kren vãnh ên tóg há' he mũ sir vêsýmér. ¹⁴ Ký tóg ti mý: “ker ù mý tó hẽ,” he mũ. “Topê tú ki rĩr tĩ há mý tóm nĩ. Ký Topê mý *Moisés* tý vãsỹ nén tó ja ên nĩm nĩ. Hã tugrĩn vẽn kar vỹ ã tý há' he mũ tag ki kanhrãn mũ,” he tóg.

¹⁵ Ký ti kãme tóg vẽn kar kri rũm ke mũ. Ký ù tý hẽn ri ke ag tóg ti ví mẽnh kãmũ mũ, ti tý ag tý há' he jé gé. ¹⁶ Hã ra tóg ag ré ký êmã tú ja ra tĩ mũ, Topê mré vẽnén jé.

Jesus tý ùn tĩg vãnh tý há' he
(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Kejẽn tóg ag kanhrãn nĩ nĩ. Pã'i tý hẽn ri ke ag tóg ti ví mẽg nỹtĩ, *Fariseu* ag, Topê ví to êg kanhrãn tĩ ag, kuvar há tá ke ag, ga tý *Galiléia* tá ke ag, ga tý *Judéia* tá ke ag, *Jerusalém* tá ke ag ke gé. Hã ra Topê tóg ti tar han, há ký tóg ùn kaga tý hẽn ri ke tý há' he kãn mũ.

¹⁸ Ký vãhã ù ag tóg ùn kãnhgrĩ vyn ký kãmũ mũ. Ag tý *Jesus* mý ti ven sór vẽ. ¹⁹ Hã ra tóg tá fór távi nĩ, ký ag tóg ti tá junjun tú nĩ sir. Ký ag tóg ìn to jãpny ký ti kri ìn kunũg mũ. Ti nor ki ag tóg ti térem mũ, *Jesus* jé ên kukãm. ²⁰ Ký tóg ag tý ti ki ge ký nỹtĩ vэг mũ. Hã ký tóg ùn kãnhgrĩ mý: “ã tý Topê ví mranh ja ên tý tú' he vẽ ha, vỹ,” he mũ.

²¹ Hã ra ti ví tóg pã'i ag mý e tí. Ký ag tóg ti to jykrén kónãn mũ. “Ti tý ne tó nẽ hỹn'? Topê to ví kónãn vẽ mýr. Topê hã ne ti pir mý ù tý ti ví mranh mũ ên mý tý tú' he há nĩnh mũ,” he ag tóg mũ.

²² Hã ra tóg ag tý nén to jykrén mũ ki kanhró nĩ. Ký tóg ag mý: “ã jag tý ne jé iso jykrén kónãn nẽ?” he mũ. ²³ “Ne nỹ ãjag mý vẽn mý nỹ?” he tóg. “Ùn tĩg vãnh tag mý sóg: “ã tý Topê ví mranh ja ên tý tú' he vẽ ha,” hé. Sỹ ti mý: “nĩ ra, tĩg ra,” henh ke vẽ gé. Hã ran mý ãjag mý vẽn mý?” he tóg. ²⁴ “Isỹ ãjag mý inh jykre ven sór vẽ. Tý sóg êprã ke fi kósin nĩ. Topê ví mranh tý vẽn pãte fón ke tá sóg krỹg ke mũ. Hã ven jé sóg ke mũ ãjag mý,” he tóg. Hã ký tóg ùn kãnhgrĩ mý: “nĩ ra, ã kur gé tĩg, ã ìn ra,” he mũ. ²⁵ Ký tóg vãhã jẽgnẽ mũ sir. Ti kur gég tóg mũ, ag rĩnve. Ti ìn ra tóg tí mũ, Topê mý ví há han ký, ùn kãnhgrĩ ja ên ti.

²⁶ Ký tóg vẽn kar mý e távi tí. Topê mý ag tóg ví há han mũ gé, “êg kãfór ti nĩ,” hen ký. “Ge ve ja tú êg nỹtĩ,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tý *Levi* jé prẽ
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Kar kÿ tóg tÿg mǎn mǔ. Kÿ tóg ù tÿ *governo* mÿ *imposto* kaja mǎg tÿ vég mǔ, ti jiji hǎ vÿ: *Levi*, he mǔ. Ti rǎnrǎj han tóg nǐ nǐ. Kÿ tóg ti mÿ: “inh mré kǎtÿg,” he mǔ. ²⁸ Kÿ tóg jÿgnĕ kÿ ti mré tÿ mǔ sir, ti tǔ kar ré kÿ.

²⁹ Kÿ *Levi* tóg ti mÿ fénhta mǎg han mǔ. Kÿ ù tÿ *governo* mÿ jǎnkamÿ mǎg tÿ ù ag vÿ tá nÿtĭ gé, ag mré ke ù ag ke gé.

³⁰ Kÿ tóg pǎ'i ag mÿ kórég nǐ. Hǎ kÿ ag tóg ti mré mǔ tÿ ag mÿ: “ǎjag ne tóg *governo* mÿ jǎnkamy mǎg tÿ ag mré jĕg mǔ'. Topĕ vĭ mranh tÿ ag vĕ,” he mǔ.

³¹ Hǎ ra tóg ag mÿ: “hÿ, ag mré sóg jĕg mǔ,” he mǔ. “Hǎ mĕ, ùn kaga tǔ ag vÿ *médico* venh mǔ tǔ nĭgtĭ. Ùn kaga ag hǎ vÿ ti venh mǔ tĭ,” he tóg. ³² “Inh pijé ù tÿ vĕjykre kuryj han mǔ ag mÿ: ǎjag jykre tovǎnh ra, he sór tĭ'. Û tÿ Topĕ vĭ mranh tĭ ĕn ag hǎ mÿ sóg: ǎjag jykre kórég tovǎnh ra, he sór tĭ. Hǎ jé sóg ǎjag mÿ vĕnh ven,” he tóg, *Jesus* ti.

Vǎkre tǎg

(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Kÿ *Fariseu* ag tóg ti mÿ: “*João Batista* mré mǔ tÿ ag vÿ vǎkrég tĭ, vĕjĕn ki. Kÿ ag tóg Topĕ mré vĭ mǎg han tĭ gé. Kÿ *Fariseu* mré ke ag tóg vǎkrég tĭ gé. Jo ǎ mré mǔ tÿ ag ne tóg vǎkrég tǔ nĭgtĭ. Jĕg ag tóg tĭ, kurǎ kar ki,” he ag tóg mǔ. ³⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “hÿ,” he mǔ. “Vĕnh prŭg venh kǎmŭ mǔ ag pijé vǎkrég tĭ'. Fénhta vĕ mÿr, kÿ tóg vĕnh kar mÿ sér tĭ. Tÿ sóg, ùn prŭg mǔ ĕn ri ke nǐ, hǎ kÿ tóg, inh mré mǔ tÿ ag mÿ sér tĭ,” he tóg. ³⁵ “Hǎ ra tóg kejĕn jun mǔ, inh kurǎ ti, ha vem nǐ. Kÿ ag tóg inh pére mŭnh mǔ. ĕn kǎ hǎ ag tóg vǎkrenh ke mǔ,” he tóg.

³⁶ Kÿ tóg fag mÿ: “inh jykre tǎg vÿ, ge nÿnh mǔ, ha mĕ,” he mǔ. “ĕg pijé, ĕg kur tǎg kókég tĭ', ĕg tÿ ĕg kur si jar kǎ nĭm jé. ĕg tÿ jagnĕ mré ki

sigse kÿ tóg ki par tǔ nĭnh mǔ,” he tóg.

³⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “*vinho* vÿ ge nĭgtĭ gé,” he mǔ gé. “ĕg pijé *vinho* tǎg tÿ nĕn fǎr si tÿ sako há ki kujĕg tĭ'. Kunǎnh kÿ tóg jar ke mǔ, sako ti, kÿ *vinho* ĕn tóg tǔ' henh ke mǔ. ³⁸ *Vinho* tǎg tÿ sako tǎg ki kujĕn ke vĕ mÿr,” he tóg. Ti tÿ ti jykre tǎg tón hǎ vĕ. Hǎ ra tóg *vinho* kǎjǎg mǔ ri ke nǐ.

³⁹ Kÿ tóg ag mÿ: “ĕg pijé *vinho* si kron kar kÿ ùn tǎg kron sór tĭ',” he mǔ gé. “Ti si hǎ tóg inh mÿ kron há nǐ, he ĕg tóg tĭ,” he tóg, ti jykre tǎg tó kÿ. Hǎ ra ag jykre si tóg ag mÿ há nǐ, ù tÿ ti vĭ mĕg mǔ ag mÿ.

6

Vĕnhkán ke kurǎ ki vĕjykre

(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

¹ Kejĕn tóg vĕnhkán ke kurǎ ki *trigo* kré mĭ tĭ mǔ, ti mré mǔ tĭ ag mré. Kÿ ag tóg *trigo* mó ĕn tÿ kam ke mǔ sir. Ag nĭgé tÿ rynhranh kÿ ag tóg ti kanĕ ko mǔ sir. ² Hǎ ra *Fariseu* ù ag tóg ag vég mǔ. Ag mÿ vĕnh rǎnrǎj vĕ, ag tÿ *trigo* rynhranh mǔ ĕn ti. Hǎ kÿ ag tóg ag mÿ: “ǎjag ne tóg nĕn han ke tǔ han mǔ nǐ', vĕnhkán ke kurǎ ki,” he mǔ.

³ Hǎ ra tóg ag mÿ: “vó,” he mǔ. “Ag kókĭnkĭr vĕ mÿr,” he tóg. “*Davi* to jykren nǐ, ti mré mǔ tĭ ag to ke gé. Ti kókĭr kÿ tóg ti tÿ nĕn han ke tǔ han gé, hǎ ra Topĕ pijé ti to jǔ mǔ'. ⁴ Topĕ ĩn kǎ ra tóg rǎ, *Davi* ti. Tá tóg Topĕ jamĭ ĕn kó. Ti tÿ konh ke tǔ vĕ vĕ, Topĕ tǔ ki rĭr tĭ ag hǎ tÿ konh ke vĕ vĕ. Hǎ ra tóg kó, ti mré mǔ tĭ ag mÿ tóg vĕnh kǎpópǎm gé. Rán kÿ tóg nǐ nǐ mÿr,” he tóg. ⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “tÿ sóg vĕnhkán ke kurǎ to pǎ'i nǐ mÿr,” he mǔ. “Tÿ sóg ĕprǎ ke fi kósĭn nǐ,” he tóg.

Jesus tÿ vĕnhkán ke kurǎ ki ù tÿ há'he

(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Vĕnhkán ke kurǎ ù ki tóg vĕnh kanhrǎn jafǎ krĕm ag kanhrǎn mǔ.

Tá ũ tóg nĩ. Ti nĩgé vỹ tóg ja nĩ. ⁷ Kĩ ěg kanhrãn tí ag tóg *Jesus* tỹ rĩr mũ, *Fariseu* ag ke gé. “Ti mỹ ti tỹ há' he sór tũ, tỹ vènhkán ke kurã ra? Ti tỹ ti tỹ há' he kũ ěg tóg pã'i ag mỹ ti kãmén mũ,” he ag tóg.

⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag tỹ nén to jykrén mũ ki kanhró nĩ. Kĩ tóg ũn nĩgé tóg ěn mỹ: “kunĩg,” he mũ. “Tag kã jènh kãtĩg,” he tóg ti mỹ. Kĩ tóg kãtĩg kũ kã jè mũ sir. ⁹ Kĩ tóg ag mỹ: “sỹ ajag ki jëmènh ke,” he mũ. “Vènhkán ke kurã ki ěg hỹn ne han mũ', ěg tỹ Topè vĩ ki króm jé? ěg mỹ hỹn nén ũ há han mũ'? ěg mỹ hỹn nén ũ kórég han mũ'? ěg mỹ ũ kren han mũ hỹn'? ěg tỹ ũ tén kỹn mỹ há nĩnh mũ hỹn'?” he tóg. Hã ra ag tóg ti mỹ nén ũ to tũ nĩ.

¹⁰ Kĩ tóg ag ki ěvãnh kãn kũ ũn nĩgé tóg ěn mỹ: “ã nĩgé tỹ krỹg hé,” he mũ. Kĩ tóg tỹ krỹg he mũ sir. Ti tỹ tỹ krỹg he kũ tóg há' he mũ, ti nĩgé tóg ěn ti. ¹¹ Kĩ tóg vènh kar mỹ e tí. Ag fe tóg gỹm ke mũ, kũ ag tóg jagnè mỹ: “ěg ti tỹ hẽ ri kenh mũ hỹn',” he mũ, “ti kãgmĩnh mũ, vó?” he ag tóg.

Jesus tỹ apóstolo ag kuprèg
(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² ěn kã tóg kejèn pãnóh ra tí mũ, Topè mré vémén jé. Kuty ěn kã tóg Topè mré vĩ nĩ ki kurãg mũ. ¹³ Tỹ vaj kũ tóg ti mré mũ tí ag jé prèr kãn mũ, kũ tóg ag kã mĩ ũ tỹ 12 (ke) ag hã kuprèg mũ. Ag to tóg: “sỹ ũn vin mũ ag,” he mũ, hã vỹ: *apóstolo*, he mũ. ¹⁴ Ag hã vè, ha mẽ: *Simão*, ti jiji ũ hã vỹ: *Pedro*, he mũ, ti jãvy tỹ *André* ke gé, *Tiago* ke gé, ti jãvy tỹ *João* mré, *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, ¹⁵ *Mateus* ke gé, *Tomé* ke gé, *Tiago* ke gé, *Alfeu* kósin tag ti, *Simão* ke gé, ag tỹ ũ to: *Zelote*, he mũ tag ti, ¹⁶ *Judas* ke gé, *Tiago* kósin tag ti, *Judas Iscariotes* ke gé, ũ tỹ *Jesus* vatánh tá pã'i ag mỹ ti kãmén ke mũ tag ti.

Jesus tỹ ũn e ag ki rĩr
(Mt 4.23-25)

¹⁷ Kĩ *Jesus* tóg ag mré pãnóh ěn tá kãtère mũ sir, kũ tóg kyjer tá jè nĩ. Ti mré mũ tí tỹ hèn ri ke ag vỹ tá nỹtĩ gé, fag ke gé. ũ tỹ hèn ri ke ag vỹ ti ki junjun ja nĩgtĩ, ga tỹ *Judéia* tá kãmũ kũ, ěmã tỹ *Jerusalém* tá ke gé, ěmã tỹ *Tiro* tá ke gé, *Sidom* tá, goj kafã tũ fyr tá kãmũ kũ ke gé. Hã kũ tóg fór pẽ távĩ nĩ. ¹⁸ Kũ tóg ũn jagrè kórég ag tỹ há' he mũ, ag jagrè kórég pan kũ, fag mré hã. ¹⁹ Kũ vènh kar vỹ ti kã krỹ' he sór mũ sir, hã jé ag tóg ti ki junjun mũ. Kũ ũ tỹ ti kã krỹ' he mũ ěn ag vỹ há' he kãn mũ, ti tỹ ti jykre tar tỹ ag tỹ há' hen kũ.

Jesus tỹ ag kanhrãn
(Mt 5.1-12)

²⁰ Kũ tóg ti mré mũ tí ag ki ěvãnh mũ, kũ tóg ag mỹ: “Topè vỹ ajag ve há han mũ, ajag tỹ: “kórég ěg tóg nỹtĩ,” hen kũ,” he mũ. “Kũ ajag tóg Topè tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke mũ,” he tóg.

²¹ “Topè vỹ ajag ve há han mũ, ajag tỹ: inh kókĩr ri ke tóg tí, sỹ vèjykre kuryj ve sór tí ěn ti, hen kũ. Kũ ajag tóg venh ke mũ,” he tóg.

“Topè vỹ ajag ve há han mũ, ajag vèsỹrénh mũn kũ, ěprã. Ajag mỹ tóg sér tĩnh mũ, tá,” he tóg.

²² “Topè vỹ ajag ve há han mũ, ag tỹ isugrĩn ajag to kórég nỹtĩn kũ, ajag mỹ: “ha mũ jèg, hen kũ. Ag tỹ isugrĩn ajag mỹ vĩ kónãn kũ tóg há tí, ag tỹ ón kũ ajag jykre kórég tó kũ. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ mỹr,” he tóg. ²³ “Mỹ sér nỹtĩm nĩ, krĩ kuprã nỹtĩm nĩ, ag tỹ isugrĩn ajag vóg kónãn mũ ra. Kũ ajag tóg kanhkã tá nén ũ há kar venh ke mũ, vènh kaja jé, isugrĩn. Ge ja ag tóg nĩgtĩ, ũ tỹ ajag vóg kónãn mũ ag jógjóg ag. Vãsỹ Topè vĩ tó tí ag vóg kónãn he ja ag tóg nĩgtĩ gé,” he tóg.

²⁴ “Hã ra Topè vỹ ajag ve kónãn mũ, ajag tỹ: “há ěg tóg nỹtĩ,” hen kũ. Ga krĩ mũn kũ ajag tóg nén ũ há vèg tí, kũ ajag tóg kanhkã tá jun ke tũ nĩ,” he tóg.

25 “Topê vỹ ãjag ve kónãn mũ, ti tỹ ón kỹ ãjag mỹ sér tĩn kỹ, êprã, ãjag tỹ vỹjkre kuryj ve sór tũ nỹtĩn kỹ, ti tỹ ãjag mỹ ãjag kókĩnkĩr ri ke tũ nĩ kỹ, êprã. Kỹ ãjag tóg venh ke tũ nĩ. Vēsỹrénh jé ãjag tóg ke mũ. Kỹ tóg ãjag kókĩnkĩr ri ke tĩnh mũ, tá. Kygfỹ jé ãjag tóg ke mũ,” he tóg.

26 “Topê vỹ ãjag ve kónãn mũ, vėnh kar tỹ ãjag to vĩ há han mũn kỹ. ãjag mỹ ti há tĩ, hã ra tóg Topê mỹ kórég nĩ. Ge ja ag tóg nĩgtĩ, ù tỹ ãjag mỹ vĩ há han mũ ag jógjóg ag, ón kỹ Topê vĩ tó tĩ ěn ag mỹ, vãsỹ. Ag mỹ ag tóg vĩ há han ja nĩgtĩ gé. Ag ri ke ãjag tóg nỹtĩ, vėnh kar tỹ ãjag mỹ vĩ há han kỹ. Hã kỹ tóg ãjag ve kónãn mũ, Topê ti,” he tóg.

Ĕg tỹ ěg kato tẽ mũ ag to há nỹtĩnh ke

(Mt 5.38-48)

27 “Ũ tỹ ãjag kato vãsãnsãn mũ ěn ag to fe nỹtĩm nĩ, inhhã. Ũ tỹ ãjag to jũ mũ ag mỹ nén ù há han nĩ jãvo. 28 Ũ tỹ ãjag mỹ vĩ kónãn mũ ag mỹ vĩ há han nĩ gé. Ũ tỹ ãjag mỹ fėfėn mũ ag to Topê mré vĩm nĩ gé. 29 Ũ tỹ ãjag jamẽ ki tãnh kỹ ti mỹ ãjag jamẽ ù ven nĩ gé, ti tỹ ãjag mỹ ki tãnh jé gé. Ũ tỹ ãjag pãritó mãn sór kỹ ti mỹ ãjag *camisa* mré nĩm nĩ gé. 30 Ũ tỹ ãjag mỹ nén ù to: “inh mỹ nĩm, hen kỹ ti mỹ nĩm nĩ. Ũ tỹ ãjag tỹ nén ù mãn kỹ ti mỹ: “inh mỹ isũ nĩm,” he tũg nĩ. 31 ãjag tỹ ù to: “ti tỹ inh mỹ tag han ra tóg há tĩ vė,” hen kỹ inhhã ti mỹ han nĩ, fi mỹ ke gé,” he tóg.

32 “Ũ ag tóg ãjag to há nỹtĩ. ãjag tỹ tag ag hã to há nỹtĩn kỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. Vėnh kar vỹ ge nỹtĩ gé. Ũ tỹ ag to há nỹtĩ ěn ag hã to ag tóg há nỹtĩgtĩ gé, vėnh kato. Hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. 33 Ũ ag tóg ãjag mỹ vĩ há han tĩ. ãjag tỹ ěn ag hã mỹ vĩ há han kỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. Ge ag tóg nỹtĩ gé, Topê vĩ mranh tĩ ag. ãjag tỹ ag mỹ vĩ há han kỹ ag tóg ãjag mỹ vĩ há han mũ gé, vėnh kato. Há ti nĩ,

hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. 34 Ũ ag vỹ, ãjag tỹ ag mỹ *prestar* hen kỹ ãjag mỹ nĩm mãn mũ, ãjag tũ ti. ãjag tỹ ag hã mỹ *prestar* he mãn kỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. Topê vĩ mranh tĩ ag vỹ ge nỹtĩ gé. ãjag tỹ ag mỹ nĩm mãn kỹ ag tóg ãjag mỹ *prestar* he mãn mũ sir, ãjag tũ ti. Há ti nĩ, hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver.

35 Ag jãvo ù tỹ ãjag kato vãsãnsãn mũ ag to há nỹtĩm nĩ, ha mẽ. Vėnh kar mỹ *prestar* hem nĩ, ag tỹ ãjag mỹ ãjag tũ nĩm tũ hã ra. Kỹ ãjag tóg kanhkã tá venh ke mũ, ãjag tỹ ũri nén han mũ tag ri ke ti. Hã ki ãjag tóg tỹ Topê krẽ nỹtĩ, ãjag tỹ ti ri ke han kỹ. Ti hã ne vėnh kar mỹ vĩ há han kãn tĩ ver”, ũn jykre kórég kar ag mré hã. 36 Vėnh kar jagãgtãn kãn nĩ, ěg jóg ri ke,” he tóg.

Ĕg tỹ kãnhmar ù to vĩ kónãn ke tũ
(Mt 7.1-5)

37 “Kãnhmar ù to vĩ kónãn tũg nĩ, kỹ Topê vỹ ãjag to vĩ kónãn ke tũ nĩ gé. Kãnhmar ù to: “kórég ti nĩ,” he tũg nĩ, kỹ Topê vỹ ãjag to: “kórég ti nĩ,” henh ke tũ nĩ gé. Vėnh kar mỹ vėnh pãte fón nĩ, ke tũ nĩ mũ ra Topê vỹ ãjag mỹ vėnh pãte fón ke tũ nĩ gé. 38 Ag mỹ nén ù há kar nĩm nĩ, kỹ Topê vỹ ãjag mỹ nén ù há kar nĩm ke mũ gé sir, hã ra tóg ãjag mỹ ěn kãfór nĩm ke mũ, nén ù há kar tỹ. Hỹ, ge ti nĩ. ãjag tỹ ù mỹ nén ù há han kỹ Topê vỹ ãjag mỹ nén ù há han ke mũ gé. ãjag tỹ ù mỹ nén ù kórég han kỹ tóg ãjag mỹ hã ri ke han ke mũ gé,” he tóg.

39 Kỹ tóg ag kanhrãn kỹ ag mỹ: “tag ri ke ti nĩ,” he mũ gé. “Ũn kyvó tỹ ũn kyvó ù mỹ: sỹ ã pėre tĩg ke vė, hen kỹ ag tóg kãgnó ki vár kãn ke mũ. 40 *Aluno* pijé ti kanhrãn tĩ kãfór nĩnh mũ”. Ti tỹ kanhrãn há han kỹ tóg kejėn ti kanhrãn tĩ ri ke nĩnh mũ. 41 Jykre kórég mág ãjag tóg nỹtĩ, hã ra ãjag régre jykre pãno sí ěn tóg ãjag mỹ kórég nỹ”. 42 Kỹ ãjag tóg ti mỹ: “sỹ ã mỹ ã jykre kórég kurynh há

tóg tĩ,” he tĩ', ājag tỹ ājag jykre pāno tāvĩ ěn kurynh jāvānh hā ra. Ke tũg ra. Ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg jykre régre nỹtĩ. Ājag jykre kurynh vén nĩ, kar ājag tóg ājag régre ag jykre kurynh há han mũ,” he tóg.

Ĕg jykre tỹ ka há ri ke nĩ
(Mt 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ “Ha vé, ka há pijé, kaně kórég han tĩ'. Kỹ ka kórég pijé, kaně há han tĩ gé'. ⁴⁴ Ĕg tỹ ti kaně ve kỹ ěg tóg: ũn kaně ko há ja vē, henh ke mũ. Ke tũ nĩn kỹ ěg tóg: ũn kaně ko vānh ja vē, henh ke mũ. Sónh to ěg tóg, pēnva vég tũ nĩgtĩ mỹr', kar ěg tóg, vānh tỹ jóhó to uva vég tũ nĩgtĩ gé. ⁴⁵ Ge tóg nỹgtĩ, ěg jykre ti. Ĕg jykre há nĩn kỹ ěg tóg, nén ũ há kar to jykrén tĩ. Kỹ ěg tóg, jagně krĩn há han tĩ gé sir. Jāvo ěg tỹ jykre kórég nĩn kỹ ěg tóg, nén ũ kórég kar to jykrén tĩ. Kỹ ěg tóg, jagně krĩn kónān tĩ gé sir. Hỹ, ge ti nĩgtĩ. Ĕg tỹ nén to jykrén tĩ ěn hā kāmén ěg tóg tĩ, jagně mỹ,” he tóg.

Ĕn nũna gunh gunh kāme
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ “Ājag ne tóg inh mỹ: *Senhor'*, he tĩ'. Hā ra ājag tóg isỹ ājag mỹ nén tó mũ ěn han vānh nỹtĩgtĩ. Kỹ tóg vėnh mỹ nỹ. ⁴⁷ Ājag tỹ inh ki ge kỹ, inh vĩ ki króm kỹ ājag tóg sir, tag ri ke nỹtĩ, ha mẽ. ⁴⁸ Ũ tóg, ti tỹ ĩn han jé kũm tĩ, ga kā há tá. Kỹ tóg ti nũna gunh gunh mũ sir. Kỹ vāhā goj tóg var mũ, kỹ tóg, ĩn kri rũm ke mũ. Hā ra tóg kókég tũ nĩ, goj ti. ⁴⁹ Ājag tỹ inh vĩ ki króm tũ nĩn kỹ tóg sir, tag ri ke nĩ, ha mẽ. Ũ tóg, ti tỹ ĩn han mũ ra krĩgmỹ ti nũna kafėg mũ. Kỹ vāhā goj var ěn vỹ, ti ĩn kri rũm ke mũ sir, kỹ tóg kutě mũ sir. Mráj kān tóg mũ sir, ti nũna tỹ krĩgmỹ nỹtĩn kỹ. Ge ti nĩ, ũ tỹ inh vĩ jēmě jāvānh ěn ti,” he tóg.

7

Fóg tỹ capitāo tỹ Jesus ki rā
(Mt 8.5-13)

¹ *Jesus tỹ vėnh kar kanhrān kān kar tóg ěmā tỹ Cafarnaum ra tĩ mũ.* ² Tá fóg tỹ *capitāo* tóg nĩ nĩ. Ti mỹ rānhrāj tĩ tóg kaga nỹ nĩ. Krój pē tóg nỹ, kỹ tóg: “tĩ hỹn ter mũ ha,” he mũ. Ti to tóg há tāvĩ nĩ. ³ Ti tỹ *Jesus kāme mẽ kỹ tóg ti mỹ vėnh vĩ jėnėg mũ, Israel kófa ag tỹ, ti tỹ ti mỹ rānhrāj tĩ ěn kren han jé.* ⁴ Kỹ ag tóg *Jesus mỹ:* “ā mỹ ti venh tĩg ke tũ'?” he mũ. “Fóg há vē. ⁵ Ĕg povo to tóg há tāvĩ nĩ. Ĕg mỹ tóg ĩn han ja nĩ, ěg tỹ krēm Topē vĩ tó jé,” he ag tóg mũ.

⁶ Kỹ tóg ag mré tĩ mũ. Ti tỹ ti ĩn to hā tĩ ra *capitāo* tóg ti mỹ vėnh vĩ jėnė mān mũ gé, ti mré ke ag tỹ. “Ti venh kārānh ke tũ ā nėji nĩ, ti tỹ tỹ fóg nĩn kỹ,” he ag tóg. “Ā mỹn hỹn jagy nỹ, ā tỹ fóg ĩn kā ki sān ken kỹ,” he ag tóg. ⁷ “Hā kỹ ti nėji ā venh kātĩg ke tũ nĩ gé, hā ra tóg ā mỹ vėnh vĩ jėnėg mũ. Ā vĩ pir ki ā nėji ti tỹ há' henh mũ,” he ag tóg. ⁸ “Ha vé, tỹ ti nėji pā'i krēm ke nĩ gé, kỹ porisa ag nėji tỹ ti krēm ke nỹtĩ gé. Hā kỹ ti nėji pā'i jykre ki kanhró nĩ. Ti tỹ porisa ũ mỹ: kutĩg, hen kỹ ti nėji tĩ tĩ, ti tỹ ti mỹ: kunĩg, hen kỹ ti nėji kātĩ tĩ gé. Ti tỹ ti mỹ rānhrāj tĩ mỹ: tag han ra, hen kỹ tóg han tĩ. Ti vĩ tỹ tóg ag jėgnėg tĩ. Hā kỹ tóg ki kanhró nĩ. Ā vĩ tỹ ā nėji ti mỹ rānhrāj tĩ tỹ há' henh mũ,” he ag tóg mũ, *capitāo* mré ke ag.

⁹ Kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Kỹ tóg ag mỹ: “*Israel ũ pijé ti ri ke nĩ', ti tỹ tỹ fóg hā ra,'*” he mũ. “Ki kanhró tóg nĩ mỹr, kỹ tóg inh ki rā kỹ jě. Ge ve ja tũ sóg nĩ. Há' he kỹ ti nĩ ha, ti mỹ rānhrāj tĩ ti,” he tóg.

¹⁰ Kỹ ag tóg vỹnvỹn ke mũ, *capitāo* ĩn ra, ti tỹ ũn jėgnėg mũ ag. Ag tỹ tá junjun mũ ra tóg há' he ja nĩ sir.

Jesus tỹ ũn ter mũ rĩn mān

¹¹ Kỹ *Jesus* tóg tĩ mũ gé sir, ěmā tỹ *Naim* ra. Ti mré mũ tĩ ag tóg mũ

mũ gé, fag mré há. Kĩ vènh e ag tóg tí nón mũ mũ gé. ¹² Ag tỹ ẽmã jy ró jãnkã tá junjun mũ ra ag tóg tá vèser va kãmũ nĩ. Ag tỹ vènh kej tá ti péjunh mũ vè. Ti mýnh fi tóg ag mré tí nĩ. Fi kósín pir vè. Ti panh tóg ter ja nĩ. Kĩ ù tỹ hèn ri ke ag vỹ fi mré mũ nĩ, fag ke gé.

¹³ Kĩ *Jesus* tóg fi vég mũ, kĩ fi tóg ti mỹ jagtar nĩ. Kĩ tóg fi mỹ: “fỹ tũg nĩ,” he mũ. ¹⁴ Kĩ tóg vèser ti mæg mũ. Kĩ ù tỹ ti va mũ ẽn ag vỹ krýg' krýg' he mũ. Kĩ tóg vèser mỹ: “kyrũ', nĩ ra, he sóg mũ ã mỹ,” he mũ. ¹⁵ Kĩ vèser ẽn tóg nĩ mũ sir, ha mẽ. Kĩ tóg vỹ mũ sir. Kĩ tóg ti mýnh fi mỹ ti fæg mũ.

¹⁶ Kĩ tóg vènh kar mỹ e tí, kĩ ag tóg Topè to vỹ há han mũ sir. “Topè vỹ tó tí káfór vỹ ẽg ki jun,” he ag tóg mũ. “Topè vỹ ẽg ve há han, há kĩ tóg ti jẽnẽ,” he ag tóg mũ. ¹⁷ Kĩ ti kãme tóg vènh kar kri rũm ke mũ sir, ga tỹ *Judéia* kar tá, ga kar ẽn mĩ há ke gé, ti tỹ ùn ter mũ rĩn mãn ja ẽn ti.

João Batista tỹ Jesus mỹ vènh vỹ jẽnẽ

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Ẽn kã *João Batista* vỹ se kĩ jẽ nĩ. Kĩ ti mré mũ tí ag tóg ti mỹ *Jesus* tỹ nén han mũ tó kãn mũ sir. ¹⁹ Kĩ tóg ti mỹ e tí. Kĩ tóg ti to: “Topè tỹ ùn jẽnẽg mũn há mỹ vỹ?” he mũ. Há kĩ tóg ti mré mũ tí régre ag jẽnẽg mũ, ag tỹ *Jesus* mỹ: “ã há mỹ?” he jé. “Ẽg mỹ ù jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha', ã pãte?” he sór ag tóg mũ.

²⁰ Kĩ ag tóg ti mỹ: “*João Batista* vỹ ẽg jẽnẽ, ẽg tỹ ã ki jẽmẽ jé,” he mũ. “Á há mỹ?” he tóg. Ẽg mỹ ù jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha', ã pãte? he tóg, *João* tí,” he ag tóg mũ.

²¹ Há ra *Jesus* tóg ùn kagyga ag tỹ há' he mũ, ag tỹ ti mré vĩnh kãmũ kĩ. Vèjagrè kórég pan tóg mũ gé. Ùn kyvó ag tỹ tóg há' he mũ gé. ²² Kĩ tóg ag mỹ: “*João* mỹ ãjag tỹ nén vég mũ tag tóh mũ jæg,” he mũ. “Tag

han inh tí, ha mẽ: ùn kyvó ag vỹ isugrĩn ẽvãnh há nýtĩ ha. Ùn kãnhgrĩ ag vỹ mũ há han mũ ha, ù tỹ *lepra* han mũ ag vỹ há nýtĩ. Ùn kutu ag vỹ ẽmẽ há nýtĩ ha. Ùn kãgter mũ ag vỹ rĩnrĩr mãn gé. Ùn jagtar e ja ag vỹ Topè vỹ sér mæg mũ ha ke gé, Topè tỹ tỹ ẽg pã'i nĩnh ke to. ²³ Kĩ tóg ti tỹ iso jykrén kónãn tũ nĩn kĩ há tĩnh mũ. Kĩ Topè tóg ti ve há han mũ sir. Tag tóm nĩ, *João* mỹ,” he tóg. ²⁴ Kĩ ag tóg mũ mũ sir, *João* mỹ tó jé.

Ag mũ kar kĩ *Jesus* tóg ùn e ẽn ag mỹ *João* kãmén mũ. “Ẽmã tũ ja ra ãjag tóg mũ ja nĩgtĩ, *João* ve jé,” he tóg. “Kĩ ti jykre hỹn ne ri ke nĩ, ãjag mỹ? Kejẽn kãka tóg goj jagma krã tỹ man man ke tí. *João* jykre mỹ ãjag mỹ tag ri ke tũ nĩ? Hỹ, ri ke tũ ti nĩ. ²⁵ Ti mỹ ãjag mỹ ùn kur sĩnvĩ ag jykre ri ke nĩ? Vó. Ùn kur sĩnvĩ ag vỹ ẽmã mág tá nýtĩ, pã'i mág ãn krẽm, ùn jẽn mág tí ag. Ag pijé ẽmã tũ ja mĩ mũ tí'. ²⁶ Ti jykre mỹ ãjag mỹ Topè vỹ tó tí ag jykre ri ke nĩ? Hỹ, ri ke ti nĩ. Topè vỹ tó tí vè mỹr, há ra tóg Topè vỹ tó tí ag káfór kar nĩ. ²⁷ Topè vỹ *João* jẽnẽ, ti tỹ ijo tĩg jé. Há kĩ tóg rán kĩ nĩ, Topè vỹ ki, ha mẽ. “Ha vé, ã jo sóg ù jẽnẽnh mũ, ti tỹ vènh kar tỹ há' he jé, ã tĩg ken jo. Ag jyvẽn jé tóg ke mũ, ti tỹ ag jykre kurynh jé,” he tóg, Topè vỹ tỹ rán kĩ nĩ ki, *João* to,” he tóg. ²⁸ “*João Batista* tóg ẽprã ke ag káfór kar nĩ, Topè vỹ tón ki. Û tỹ há ra Topè tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ vég mũ tóg ti káfór nĩ ha,” he tóg.

²⁹ “Jo ù tỹ hèn ri ag tóg *João* vỹ mẽ há han ja nĩgtĩ, *governo* mỹ jãnkamy mæg tí ag mré há. Há kĩ tóg ag kygpe ja nĩgtĩ. ³⁰ Há ra *Fariseu* ag tóg *João* vỹ jẽmẽ jãvãnh ja nýtĩgtĩ, Topè vỹ to ẽg kanhrãn tí ag ke gé. Há kĩ ag tóg Topè tỹ ag mỹ nén han sór mũ ẽn tỹ ti mỹ nenh ja nĩgtĩ gé. Há kĩ *João* tóg ag kygpe ja tũ nĩgtĩ gé,” he tóg.

³¹ “Uri ke ag vỹ ge nýtĩ gé, ha

mě. ³² Gír ri ke ag tóg nýtí. Gír ag vỹ jagně mré kanhinnhir mügtí. Kĩ ag tóg kejĕn jũ tí. “Ājag mỹ ěg tóg vākyn tí, hã ra ājag tóg vĕnh gringrĕn jāvānh nýtí. Kar kĩ ěg tóg kygfỹ mü gé sir, hã ra ājag tóg ěg mré kygfỹ jāvānh nýtí gé,” he ag tóg tí, ón kĩ jagně to jũ kĩ. ³³ Gír tag ag ri ke ājag tóg nýtí, *João* to, iso ke gé,” he tóg. “*João* vỹ vākre ja nĩgtí, jĕg tũ, kron tũ. Kĩ ājag tóg ti to: “jagrĕ kórĕg ti nĩ,” he ja nĩgtí, ti vākre to. ³⁴ Ti jãvo sóg vākreg tũ nĩgtí. Jĕg sóg tí, kron sóg tí gé. Kĩ ājag tóg iso: “tí hã ne jĕg tí. Ti hã ne kron tí. Ti hã ne Topĕ vỹ mranh tí ag to há nĩ,” he tí, ěprã ke fi kósin to. ³⁵ Hã ra ũ tỹ Topĕ jykre to há kar ag tóg ti tỹ ki hã to mü ki kanhró nýtí, komĕr hã, fag mré hã,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ ag mỹ *João Batista* kãmĕn hã vĕ.

Jesus tỹ Simão ũn krĕm jĕn

³⁶ Kejĕn *Fariseu* ũ tóg ti kógfyn mü, ti tỹ ti ĩn ra tĩg jé, ti mré jĕn jé. ³⁷ Ti tỹ ti mré jĕg nỹ ra ũ fi tóg ti ki jun mü, ũn mĕn ja e fi. *Garrafa* va fi tóg kãtí mü. ěg gãnh tãg jafã tóg ki jĕ, nĕn ger há ěn ti. ³⁸ Kĩ fi tóg ti pĕn rã hã jĕ kỹ fỹ mü sir, fi tỹ Topĕ vỹ mranh ja ěn tugrĩn. Fi kynthme tỹ fi tóg ti pĕn kupĕg mü. Kĩ fi tóg fi gãnh tỹ ti pĕn kykũg mü gé. Ti pĕn ki fi tóg nhun ke mü gé. Kĩ fi tóg ti pĕn tãg mü sir, *garrafa* ki jĕ ěn tỹ.

³⁹ Kĩ *Fariseu* ěn tóg to jykrĕn mü. “Ti tỹ tỹ Topĕ vỹ to tí nĩ ra tóg fi ki kanhró nĩnh mü vĕ,” he tóg. “Hã ra tóg ki kagtĩg nĩ ve nĩ. Topĕ vỹ mranh fi tóg tĩgtí mỹr. Hã ra tóg fi tỹ ti vóg kamĕg tũ nĩ,” he tóg.

⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ. Kĩ tóg ti mỹ: “*Simão*, sỹ Ā mré vĕmĕn ke vĕ,” he mü. Kĩ tóg ti mỹ: “ha tó,” he mü. ⁴¹ Kĩ tóg: “kejĕn *patrão* ũ tóg nĩgtí,” he mü. “Ti mỹ rãnhraj tí rĕgre ag tóg ti mỹ nĕv nýtí. ũn nĕv vỹ tỹ 500 (ke) nĩ, kar ũn nĕv vỹ tỹ 50 (ke) nĩ gé. ⁴² Hã ra ag tỹ ne tỹ kajãm ke tóg tũ tí, kĩ tóg ag mỹ tỹ tũ’ he mü,

ag nĕv tỹ. Kĩ ti mỹ rãnhraj tí tỹ ě ěn nỹ ĩn ti to há kãfór nĩ?” he tóg.

⁴³ Kĩ *Simão* tóg ti mỹ: “ũn nĕv mág ja ěn ĩn ti to há kãfór nĩ,” he mü. Kĩ tóg: “ki hã Ā tóg to mü,” he mü. ⁴⁴ Kĩ tóg ũn tỹtã kórĕg ěn fi jé vĩrĩn ke kĩ *Simão* mỹ: “ã mỹ fi vĕg mü?” he mü. “Fi kynthme tỹ fi tóg ĩnh pĕn kugpĕg mü, kar fi tóg fi gãnh tỹ ĩnh pĕn kykũg mü gé. Fi jãvo Ā tóg ĩnh mỹ goj ven tũ nĩ, isỹ ĩnh pĕn kugpe jé. ⁴⁵ ĩnh ki nhun ke ja tũ Ā tóg nĩ, Ā jãvo fi tóg ĩnh pĕn ki nhun ke tỹ ěn ri ke han mü. To krónh ke tũ fi nĩ. ⁴⁶ Ā pijé ĩnh gãnh tãg ja nĩ’, Ā jãvo fi tóg ĩnh pĕn tãg. ⁴⁷ Hỹ, Topĕ vỹ mranh tỹ ěn ri ke han fi tóg. Hã ra tóg fi mỹ vĕnh pãte fón kãn mü sir, Topĕ ti, fi tỹ iso há tãvĩ nĩn kỹ, isỹ tỹ fi fe nĩn kỹ. ũ mỹ tóg kejĕn vĕnh pãte fón pir han tí, Topĕ ti, ũ tỹ *patrão* ki nĕv sĩ ěn ri ke mỹ. Kĩ ěn tóg ti to há sĩ nĩ gé sir, fi tỹ iso há tãvĩ jãvo,” he tóg. ⁴⁸ Kĩ tóg fi mỹ: “ã tỹ Topĕ vỹ mranh ja ěn tỹ sóg vĕnh pãte fón mü,” he mü.

⁴⁹ Kĩ ti mré jĕg mü ag tóg jagnĕ mỹ: “ti mỹ ěg tỹ Topĕ vỹ mranh tỹ vĕnh pãte fón ke mü vỹ?” he mü. “Topĕ hã ne vĕnh pãte fón há nĩ’, hã kĩ tóg ěg mỹ vĕnh mỹ tí,” he ag tóg. ⁵⁰ Hã ra *Jesus* tóg fi mỹ ke mãn mü. “Ā tỹ ĩnh ki rã kỹ sóg Ā kren han mü,” he tóg. “Ha jatun mỹ tĩg,” he tóg, ũn tỹtã kórĕg ja ěn fi mỹ.

8

Ŭn tỹtã fag tỹ Jesus ki rĩr

¹ Tag pãte *Jesus* vỹ ěmã kar mĩ tĩg kãn mü, ěmã kãsir mĩ hã ke gé. Topĕ vỹ tó tóg tí mü. Ag mỹ tóg: “Topĕ tỹ tỹ ājag pã’i nĩ sór vĕ,” he mü. Kĩ ũ tỹ 12 (ke) ag tóg ti mré mü mü.

² Kĩ ũn tỹtã fag tóg ti mré mü mü gé sir, ti tỹ fag tỹ há’ hen kỹ. ũ fag tóg kaga ja nỹtĩgtí. ũ fag tóg jagrĕ kórĕg ja nỹtĩgtí gé. Hã ra tóg fag tỹ há’ he kãn ja nĩ. ũ fi vỹ tỹ *Maria* fi nĩ, *Madalena* he mü tag fi. *Jesus* vỹ

fi jagrē kórég tỹ 7 (ke) pan ja nĩ, ha mẽ. ³ Kar ù fi vỹ tỹ *Joana* fi nĩ gé. *Cuza* prũ fi vễ, pã'i mág tỹ *Herodes* tũ ki rĩr tĩ ên prũ fi vễ. Kar ù fi vỹ tỹ *Suzana* fi nĩ gé. Kar ù fag vỹ ti mré mũ mũ gé. Fag tũ hã tỹ fag tóg ti mỹ vễjên han tĩ, ti mré mũ tĩ ag mỹ ke gé.

Nén fy kãme
(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Kejên ùn e ag vỹ, vễnh măn mũ sir, êmã tỹ hên ri ke tá kãmũ kỹ. Kỹ tóg, ag kanhrãn kỹ ag mỹ: ⁵ “kejên ù tóg, nén ù krãn mũ, gãr hên ri ke mũn. Hã ra ti fy ù tóg ga kri vár mũ, kỹ ag tóg ti sãn mũ, kỹ sêsĩ vỹ ko mũ gé sir. ⁶ Ti fy ù tỹ tóg, pãró kri krãn mũ. Kỹ tóg, mur mũ vễ, hã ra tóg tóg mũ sir, ga tỹ sĩ nĩn kỹ. ⁷ Ti fy ù tỹ tóg, sónh kã ki krãn mũ. Kỹ sónh tóg, ti mré mur mũ, ti kri tóg rũm ke mũ sir. Kỹ tóg ter mũ sir, sónh kã ki. ⁸ Ti fy ù tỹ tóg ga há ki krãn mũ. Kỹ tóg mur há han mũ. Kanên há han tóg mũ. Kanê tỹ 100 (ke) han tóg mũ sir, ga há ên ki,” he tóg. Kỹ tóg prêr mũ. “!..Û nĩgrêg nỹtĩ tỹ tỹ jêmê jé..!” he tóg, prêr kỹ, *Jesus* ti.

Jesus tỹ nén fy kãmén
(Mt 13.10-23; Mc 4.10-20)

⁹ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “ne to ke nê, nén fy kãme tag ti?” he mũ. ¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag hã mỹ sóg, kãmén há han ke mũ, Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩ ti,” he mũ. “Hã ra sóg ù ag mỹ: tag ri ke ti nĩ, he tâvĩ han mũ, ù tỹ ón kỹ mễg mũ ag mỹ. Kỹ ag tóg mễg mũ ra ki kagtĩg nỹtĩnh mũ. To jykrén ke tũ ag nĩ gé,” he tóg.

¹¹ “Topê vỹ vỹ, nén fy ri ke nĩ. ¹² Û ag tóg, Topê vỹ jêmêg tĩ. Ag tỹ jêmê kar kỹ Japo tóg, ag mỹ tỹ tũ' he tĩ, Topê vỹ tỹ. Kỹ ag tóg sir, ti ki ge tũ nĩgtĩ. Krenkren ke tũ ag tóg nĩ sir. Kỹ ag tóg ga kri vár mũ ên ri ke nỹtĩ. ¹³ Kar ù ag tóg tỹ pãró kri krãn kỹ nỹtĩ ên ri ke nỹtĩ gé. Mễg ag tóg tĩ vễ. Kỹ ag tóg: he, he tĩ. Ag mỹ tóg sér tĩ sir. Hã ra ag tóg tỹ, êkré jãre tũ

ri ke nỹtĩ mỹr, ha mẽ. Mũ sĩ han ag tóg mũ, Topê mré. Nén ù jagy kutê kỹ ag tóg, vãhã tovãnh mũ sir. ¹⁴ Kỹ ti fy tỹ sónh kã ki krãn kỹ nỹtĩ vỹ, ge nỹtĩgtĩ gé. Topê vỹ mễg ag tóg tĩ gé. Hã ra ag tóg, ag rãnrhãj hã tỹ vễnh kutãn tĩ. Ón kỹ ag tóg riko nỹtĩ sór mũ, ag rãnrhãj to. Nén kar to ag tóg ên tĩ, kỹ tag hã ne ag kókég tĩ'. Hã kỹ ag tóg, Topê vỹ mĩ êkrén măn tũ nĩ sir. Kanên há han tũ ag tóg nĩ gé sir. ¹⁵ Kar ga há ki krãn kỹ nỹtĩ ag vỹ, ge nỹtĩgtĩ gé. Jêmêg ag tóg tĩ. Kỹ ag tóg, ag fe tỹ ti ki rã mũ sir, ag tỹ ti vỹ ki króm jé. Kỹ ag tóg, kanên há han mũ sir. Komêr hã ag tóg, kanên há han', han', he mũ, ag tỹ nén ù jagy vэг mũ ra,” he tóg.

Néj gru kãme
(Mc 4.21-25)

¹⁶ Kỹ tóg: “êg tỹ néj grug kỹ êg pijé, kěj krêm fêg tĩ',” he mũ. “Êg pijé, kỹmỹ krêm fêg tĩ gé'. Ti fêg jafã kri êg tóg fêg tĩ. Kỹ vễnh kar tóg vэг mũ sir, ag tỹ êg ãn kã ra kãgen kỹ. ¹⁷ Ge ti nĩ, sỹ ãjag mỹ nén tó mũ kar ti. Ver ãjag tóg to jykrén tũ nĩgtĩ. ãjag tỹ vãhã to jykrén kãn ke vễ. Ver ãjag tóg ki kagtĩg nỹtĩ. ãjag tỹ vãhã ki kanhrãn kãn ke vễ,” he tóg. ¹⁸ “Hã kỹ jêmê há han nĩ. Û tỹ to jykrén há han kỹ tóg, ù to jykrén măn', ù to jykrén măn', henh ke mũ. Û tỹ inh vỹ to jykrén há han tũ nĩn kỹ tóg ti mỹ tũ' he kãn ke mũ, ti tỹ nén ù to jykrén mũ kar ên mré hã,” he tóg.

Jesus mré ke pê fag
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

¹⁹ Kejên *Jesus* mỹnh fi vỹ ti venh kãtĩ mũ, ti jãvy ag mré. Hã ra fag tóg ti ki junjun tũ nĩ, ti pênĩn fôr tâvĩ tũn kỹ. ²⁰ Kỹ ù tóg ti mỹ: “ã mỹnh fi vỹ re tá jê, ã jãvy ag mré,” he mũ. ²¹ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “mê',” he mũ. “Hã ra ù tỹ Topê vỹ jêmêg mũ fag vỹ tỹ inh mỹnh pê fi ri ke nỹtĩ, inh jãvy pê ri ke ke gé, ù tỹ Topê vỹ ki króm mũ ag,” he tóg.

Jesus tỹ kóho tỹ tũ' he
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Kejën tóg canoa kã ra rã mũ, ti mré mũ ti ag mré. Kỹ tóg ag mỹ: “mũ nỹ, goj nig mág kafã ù ra,” he mũ. ²³ Ag mũn kỹ *Jesus* tóg nũr mũ sir. Hã ra vãhã kóho jũ tóg kraug he mũ sir. Kỹ goj tóg canoa kã ki krém ke mũ. Ti fãn sór tóg mũ sir. Kỹ tóg ag mỹ ag kãgter ha mẽ tí. ²⁴ Kỹ ag tóg ti rĩn mũ sir. “*Senhor', Senhor',* ãg mỹ tóg ãg kãgter ha mẽ tí,” he ag tóg. Kỹ tóg rĩr mũ sir. Kỹ tóg kóho mỹ vĩ mũ, goj mỹ ke gé. Kỹ tóg krỹg' he mũ sir, kóho ti. Katy' he tóg mũ sir. ²⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé inh ki ge há han tũ nĩ nẽ?” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ e tí. Kanẽ jur ag tóg mũ, kỹ ag tóg jagnẽ mỹ: “ti jykre tóg ãg mỹ e tí,” he mũ. “Kóho mỹ tóg vĩ mũ, kỹ tóg ki ke mũ, goj ti ke gé,” he ag tóg.

Jesus tỹ ùn jagrẽ kórég tỹ há' he
(Mt 8.28-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Kỹ ag tóg *Gerasa* ag jamã tá junjun mũ sir. Goj nig mág kafã ù tá tóg nĩ, ga tỹ *Galiléia* to hã. ²⁷ Kỹ tóg canoa kã ki kãkutẽ mũ. Hã ra ùn jagrẽ kórég tỹ hên ri ke tóg ti kato tẽ mũ. Si há tóg tí ha, ti jagrẽ e nĩ ti. Kỹ tóg kur tũ nĩ. Kator tóg nĩ. Đn tũ ti nĩ gé. Vẽn h kej tá tóg jẽgtĩ, pãró tỹ vẽn h kej tá. ²⁸ Ën tóg ti kato tẽ kỹ ti krêm mũg ke mũ. Prër kỹ tóg: “!..ã isỹ hê ri kenh mũ, *Jesus'*..!” he mũ. “!..Kynhmỹ Topẽ kósin'..!” he tóg. “!..Ã mỹ sóg to vĩnh mũ, ã tỹ inh vóg kónãn tũ nĩ jé..!” he tóg. ²⁹ Hã ra *Jesus* tóg Nén-Kórég ag mỹ: “ti ki pa jẽg,” he ja nĩ, hã kỹ tóg prër mũ. Ti kãgmĩ tỹ hên ri ke han ja ag tóg nĩgtĩ, Nén-Kórég ag. Kỹ ti mré ke ag tóg *corrente* tỹ ti se ja nĩgtĩ gé, ti mĩnh kỹ, ti nĩgé, ti pẽn ke gé. Hã ra tóg ti se ja kykym kãn ja nĩgtĩ. Kỹ Nén-Kórég ag tóg ãmã tũ ja ra ti pére mũ ja nĩgtĩ.

³⁰ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “ã jiji hê ri ke tí?” he mũ. Kỹ tóg: “*Mil,*” he

mũ, Nén-Kórég tỹ hên ri ke ag tỹ tỹ ti jagrẽ nỹtĩn kỹ.

³¹ Kỹ ag tóg *Jesus* mỹ to vĩ mũ, ti tỹ nũgme ra ag jẽgnẽg tũ nĩ jé, *inferno* ra. ³² Hã ra porko e ag tóg tá jẽg nỹtĩ nĩ, pãnónh tá. Kỹ Nén-Kórég ag tóg *Jesus* mỹ to vĩ e han mũ, ti tỹ ag mỹ: “ha porko ki gejẽg, ge kỹ,” he jé. Kỹ tóg ag mỹ ke mũ. ³³ Kỹ ag tóg ti ki kãpa mũ sir. Porko ag ki ag tóg ge mũ sir. Kỹ porko ag tóg rãn ki re mũ. Goj ki ag tóg vár mũ sir. Nãgnãr kỹ ag tóg tũ' he kãn mũ sir.

³⁴ Kỹ ù tỹ porko ki rĩr tí ag tóg pétẽ mũ, ãmã ra. Tá ag tóg kãmén mũ, ãmã kãsir mĩ hã ke gé. ³⁵ Kỹ tá ke ag tóg ra mũ kãn mũ, nén ãn ve jé. Ag tỹ *Jesus* tá junjun kỹ ag tóg ti vóg mũ sir, ùn jagrẽ kórég ja ãn ti. Nĩ tóg mũ ha, *Jesus* rã hã. Kur tóg nĩ ha, krĩ há tóg nĩ ha. Kỹ ag fe tóg jũrũn ke mũ sir. ³⁶ Û tỹ *Jesus* tỹ ti tỹ há' he mũ vég mũ ãn ag tóg kãmén kãn mũ sir. ³⁷ *Gerasa* tá ke kar ag tóg kanẽ jur nỹtĩ. Hã kỹ ag tóg ti mỹ: “ã tĩg kỹ tóg ãg mỹ há tĩnh mũ,” he mũ. Kỹ tóg canoa kã ra rã kỹ tí mũ, ti mré mũ tí ag mré. ³⁸ Kỹ ùn jagrẽ kórég ja tóg ti mỹ to vĩ e han mũ, “nhỹ ã mré tĩg mũ,” hen kỹ. Hã ra *Jesus* tóg ti pére tĩg jãvãnh nĩ. ³⁹ “Ã jamã ra vỹn kã,” he tóg ti mỹ. “Tá ag mỹ kãmén nĩ, Topẽ tỹ ã tỹ há' he tag ti,” he tóg. Kỹ tóg ãmã kar mĩ tí mũ. Ag mỹ tóg kãmén kãn mũ sir.

Jesus tỹ Jairo kósin fi rĩn mãn
(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Kỹ *Jesus* tóg vỹn ke mũ, nig kafã ù ra. Kỹ tóg vẽn h e ãn mỹ sér tí. Ti jãvãnh ja ag tóg nĩ. ⁴¹ Kỹ vãhã ù tóg ti ki jun mũ. *Israel* ag vẽn h kanhrãn jafã to pã'i vè, ti jijin hã vỹ: *Jairo*, he mũ. Ën tóg ti mỹ to vĩ mũ, ti tỹ ti ãn ra tĩg jé. ⁴² Ti kósin pir fi vỹ kaga jagy nỹ, kỹ fi kaga ãn vỹ fi tén sór mũ. Kri prỹg tỹ 12 (ke) fi nĩ. Kỹ tóg ti mré tí mũ.

Ti tĩg kỹ ùn e ag tóg ti nón mũ mũ. ⁴³ Kỹ ag kã ù fi tóg ag pétẽm mũ. Kyvẽn h krỹg ja tũ han kỹ fi tóg

nĩ, prÿg tÿ 12 (ke) ki. Hã ra *médico* ag tóg fi kaga tÿ hẽ ri ke ja tũ nĩ. ⁴⁴ Ën fi tóg ti nón ti kur tóv mēg mũ. Kÿ vēsÿmér fi kyvénh tóg tũ' he mũ. ⁴⁵ Kÿ *Jesus* tóg: “ũ nÿ inh kur mē?” he mũ. Hã ra vènh kar tóg: “ha,” he mũ. Kÿ *Pedro* tóg: “ã kur mē kãn ěg tóg, hã ra ã tóg: “ũ nÿ inh kur mē?” he mũ,” he mũ. ⁴⁶ Hã ra tóg: “vó, ù tóg inh kur mē,” he mũ. “Inh kuprĩg vÿ inh mÿ tó, hã kÿ sóg ki kanhrãn mũ,” he tóg. ⁴⁷ Kÿ ùn tÿtá ěn fi tóg: “Ti hÿn inh vé,” he mũ. Hã kÿ fi tóg jũrũn ke mũ. Ti krēm fi tóg grĩnh ke mũ. Vènh kar rĩnve fi tóg ti mÿ tó kãn mũ. “Isÿ ã kur mē kÿ sóg vēsÿmér há' hé,” he fi tóg. ⁴⁸ Kÿ tóg fi mÿ vĩ há han kÿ: “inh kósin', ã tÿ inh ki rã kÿ ã tóg há' hé. Ha tũg, jatun mÿ,” he mũ.

⁴⁹ Ti tÿ ver fi mré vēmén jẽ ra ù tóg jun mũ, pã'i tÿ *Jairo* ěn ĩn tá. “Á kósin fi vÿ hur tũg. Hã kÿ ti kutãn mãn tũg nĩ,” he tóg.

⁵⁰ Hã ra tóg mēg mũ, kÿ tóg ti mÿ: “ã fe vóg tũg nĩ,” he mũ. “Inh vĩ hã kri fim nĩ, kÿ ã kósin fi tóg há' henh mũ,” he tóg. ⁵¹ Kÿ ag tóg mũ kÿ *Jairo* ĩn tá junjun mũ sir. Kÿ tóg: “*Pedro* hã vÿ inh mré rãnh mũ, *João* ke gé, *João* kãke tÿ *Tiago* ke gé, gĩr fi panh ke gé, fi mÿnh fi ke gé,” he mũ. ⁵² Hã ra ùn e fag vÿ tá nÿtĩ gé. Kygfÿ fag tóg mũ. Kÿ *Jesus* tóg fag mÿ: “kygfÿ tũg ra,” he mũ. “Fi pijẽ ter mũ'. Fi nũr vẽ,” he tóg. ⁵³ Hã ra fag tóg ti to é he mũ. Fi ter ki kanhró fag tóg nÿtĩ, hã kÿ fag tóg ti nyg mũ. Hã ra tóg fag mÿ: “re ra pajẽg,” he mũ.

⁵⁴ Fag pa kar kÿ *Jesus* tóg fi nĩg ě kãgmĩg mũ. Kÿ tóg prēr mũ sir. “!.Nĩ ra, já..!” he tóg, jamã há ra. ⁵⁵ Kÿ fi kuprĩg tóg fi to vÿn ke mũ. Nĩ fi tóg mũ sir, mÿr, ha mē, ùn ter mũ ěn fi. Kÿ *Jesus* tóg fag mÿ: “ha fi mÿ vėjẽn ven,” he mũ. ⁵⁶ Kÿ tóg fi han mũ fag mÿ e tãvĩ tĩ sir. Hã ra tóg fag mÿ: “ker ù mÿ fi rĩr mãn tag tó hẽ',” he mũ.

9

Jesus tÿ ti mré mũ tĩ ag jẽgnẽ
(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

¹ Kÿ tóg ù tÿ 12 (ke) ěn ag jé prēr mũ. Ag vènh mãn kÿ tóg ag tar han mũ sir, ag tÿ vėjagrẽ kórég pan jé, ag tÿ ùn kagyga ag tÿ há' he jé gé. ² Kÿ tóg ag jẽgnẽg mũ sir, ag tÿ vènh kar mÿ Topẽ tÿ tÿ ěg pã'i nĩ ěn kãmén jé, ag tÿ ùn kagyga ag tÿ há' he jé gé. ³ Hã kÿ tóg ag mÿ: “ãjag mũn kÿ nén ù ma mũ tũg nĩ. Vátó va mũ tũg nĩ, sako ke gé, ěmĩ ke gé, jãnkamy ke gé. Kur régre rĩnh tũg nĩ gé,” he mũ. ⁴ “Ájag tÿ ĩn ra ge mũ hã ki nũgnũr' hem nĩ, hã ki ãjag tÿ kurã ki kãpanh ke tá krÿg nĩ,” he tóg. ⁵ “Ag tÿ ãjag mÿ: “kãge jẽg ra,” he jãvãnh nÿtĩn kÿ tá kãpam nĩ. Tá kãpa kÿ ãjag pẽn hã kykũkũnh nĩ, ag tÿ to ki kanhró nÿtĩ jé sir, Topẽ tÿ ag tovãnh ken ki,” he tóg.

⁶ Kÿ ag tóg mũ mũ sir. Ěmã kar mĩ ag tóg mũ mũ. Topẽ kãmén ag tóg mũ mũ sir. ùn kagyga ag tÿ há' he ag tóg mũ gé sir, fag ke gé.

Jesus kãme tÿ pã'i tÿ Herodes mÿ
e (Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Kÿ pã'i mág tÿ *Herodes* vÿ ti tÿ nén han mũ mēg mũ sir. Kÿ tóg ti mÿ e tĩ. Ti tÿ to jykrén tũ tóg tĩ. Hã ra ù ag tóg ti to: “*João Batista* vẽ,” he tĩ. “*João* hÿn ti ter kar kÿ rĩr mãn,” he ag tóg tĩ. ⁸ Jo ù ag tóg ti to: “*Elias* vẽ, vãsÿ Topẽ vĩ tó tĩ ěn hÿn vènh ven mãn,” he tĩ gé. Kÿ ù ag tóg ti to: “vãsÿ Topẽ vĩ tó tĩ ù hÿn rĩr mãn,” he tĩ gé. ⁹ Hã mēg tóg, *Herodes* ti, kÿ tóg: “*João* mÿ vó?” he mũ. “Hã ra sóg *João* krĩ kym. Kÿ ù nẽ, hÿn'? Nén han vãnh tÿ hẽn ri ke hynhan tóg huri,” he tóg. Kÿ tóg kejẽn ti ve sór mũ, hã ra *Jesus* vÿ ti venh tĩ tũ nĩ.

Jesus tÿ ù tÿ 5 mìl (ke) ag jẽn
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Jo 6.1-14)

¹⁰ Kejëñ *Jesus* tÿ ùn vin mũ ag vÿ ti to vÿñvÿn ke mũ, ti tÿ ag jëgnë ja ên tá. Ti mÿ ag tóg kâmén mũ sir. Kÿ tóg ag mré vëñh péju kÿ ti mũ, êmã tÿ *Betsaida* ra, vyr mÿ ag mré vëmén jé. ¹¹ Hã ra ùn e ên ag tóg mëg mũ, kÿ ag tóg ti nón mũ mũ. Ag tÿ ti pétêm kÿ tóg ag mÿ vÿ há han mũ. Ag mÿ tóg Topë tÿ tÿ êg pã'i nÿnh ke kâmén mũ. Kÿ tóg ag kã mÿ ùn kagyga tÿ há' he mũ gé, fag mré hã.

¹² Ti tÿ ag mÿ tó jë ki tóg rãké nÿ sir, kÿ ù tÿ 12 (ke) ag tóg ti mÿ: “ã tÿ ag jëgnëñ há tóg tí, ag tÿ êmã kar mÿ vëjën kũmpra he jé, tá nũgnũr jé ke gé. Tag ki tóg êmã tũ nÿ,” he mũ. ¹³ Hã ra tóg: “ha inhã ag jën,” he mũ. Kÿ ag tóg: “hã ra êmÿ tÿ 5 (ke) hã vÿ ki nÿtÿ, pirã régre mré ke gé. Êg mÿ ag mÿ kũmpra henh mũnh mũ vó, vëjën ti?” he ag tóg, *Jesus* mÿ. ¹⁴ Û tÿ 5 *mil* (ke) ag vë mÿr, ag tãvÿ, fag mré tó tũ ra. Hã ra fag tóg tá e nÿtÿ gé, gÿr mré ke gé.

Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “ag mÿ tugtó, ag nÿgnÿ jé,” he mũ. “Û tÿ 50 (ke) ag tÿ vyr mÿ vëñh mãn kÿ nÿ nÿ he jé,” he tóg. ¹⁵ Kÿ vëñh kar tóg nÿgnÿ mũ sir. ¹⁶ Kÿ tóg êmÿ tÿ 5 (ke) ên gég mũ, pirã régre ên mré. Kÿ tóg, kanhkã ki êvãnh kÿ Topë mré vÿ mũ sir. Kÿ tóg ti mré mũ tÿ ag mÿ vin mũ, ag tÿ ùn e ên ag mÿ kãnhkrén jé, pirã ên mré hã. ¹⁷ Kÿ vëñh kar tóg ko kãn kÿ funfór mũ sir. Kÿ ti mré mũ tÿ ag tóg ti ke ên gég mũ. Këj tÿ 12 (ke) fãn tóg.

Pedro tÿ Jesus tó

(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Kejëñ *Jesus* tóg Topë mré vÿ mũ, ti pin kÿ. Hã ra ti mré mũ tÿ ag tóg ti mré nÿtÿ nÿ. Kÿ tóg ag mÿ: “ag iso hë ri ke tÿ?” he mũ. ¹⁹ Kÿ ag tóg ti mÿ: “ũ ag vÿ: *João Batista* vë, he tÿ, jãvo ù ag vÿ: *Elias* vë, he tÿ gé, jãvo ù ag vÿ: vãsÿ Topë vÿ tó tÿ ù vÿ rÿr mãn, he tÿ gé, ã to,” he mũ. ²⁰ Kÿ tóg ag

mÿ: “ag jãvo ãjag hë ri ke tÿ, iso?” he mũ. Kÿ *Pedro* vÿ ti mÿ: “tÿ ã *Cristo* nÿ, Topë tÿ êg mÿ ùn jënëg mũ ên vÿ tÿ ã nÿ,” he mũ. ²¹ Kÿ tóg ti mÿ vÿ tar han mũ, ag tÿ ù mÿ tó tũ nÿ jé ver, ti tÿ tÿ *Cristo* nÿ ên.

Jesus tÿ ti jagtar ke tó vén

(Mt 16.20-28; Mc 8.30-9.1)

²² Kÿ tóg ag mÿ: “tÿ sóg, êprã ke fi kósin ên nÿ,” he mũ. “Ijagtar jagy han ke vë. Kófa ag tÿ iso: kórég ti nÿ, henh ke vë, Topë tũ to pã'i ag ke gé, Topë vÿ to êg kanhrãñ tÿ ag ke gé. Ag tÿ isén ke vë. Kurã tágtũ tũg kÿ sóg rÿr mãn mũ hã ra,” he tóg.

²³ Kÿ tóg vëñh kar mÿ: “ãjag tÿ inh mré kãmũ kÿ tóg há tÿnh mũ,” he mũ. “Kÿ ãjag jykre tovãnh nÿ, ãjag tÿ isũ tãvÿ han jé. Ha vé, ag tÿ inh krunh tÿ inh kri fi kÿ sóg tũg ke mũ, ag tÿ to isa kÿ isén jé, ha vem nÿ. Vëñh nenh ke tũ sóg nÿ. Isÿ tag han ri ke han nÿ, kurã kar ki,” he tóg.

²⁴ “ãjag tÿ ãjag jykre hã han kÿ ãjag tóg nũgme ki vãr ke mũ. Jãvo ãjag tÿ isugrÿñ ãjag jykre tovãnh kÿ ãjag tóg krenkren ke mũ, ãjag kãgter ke mũ hã ra. ²⁵ ãjag tÿ ga kri mũñ kÿ ãjag tóg nén kar gÿjÿ he sór mũ. Kÿ ãjag kuprÿg vÿ vãfor ke mũ. Kÿ tóg kórég nÿ sir, ãjag riko tãvÿ nÿtÿ ra. Gÿj há venh ke tũ ãjag tóg nÿ, gen kÿ. ²⁶ Iso mÿ'ãg tũg nÿ, inh vÿ to. ãjag tÿ ùri iso mÿ'ãg kÿ sóg ãjag to mÿ'ãg ke mũ gé, inh kãtũg mãn kÿ. Tÿ sóg êprã ke fi kósin nÿ. Sÿnvÿ ti nÿnh mũ, inh kãtũg mãn kÿ, inh jóg tÿ inh jënëñ kÿ. Kÿ ti tÿ jëgnë jafã ag vÿ inh mré kãmũnh mũ gé, Topë tũ ag,” he tóg. ²⁷ “Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. ãjag kã mÿ ù ag vÿ Topë tÿ tÿ êg pã'i nÿ venh ke mũ, ag kãgter ke to hã, tag ki êg mré nÿtÿ ù ag,” he tóg.

Jesus tÿ vëñh ve ù han

(Mt 17.1-13; Mc 9.2-8)

²⁸ Ti tÿ tag tó kar kÿ kurã tÿ 8 (ke) vÿ tũg mũ. Kÿ tóg kejëñ ag mÿ: “mũ nÿ, vyrmÿ,” he mũ. *Pedro* mÿ tóg ke mũ, *João* mÿ ke gé, *Tiago* mÿ ke

gé. Ag hã mré tóg tĩ mũ, pãnónh ra, Topê mré vēmén jé. ²⁹ Tá jun kũ tóg Topê mré vĩ mũ sir. Kũ tóg vãhã vĕnh ve ũ han mũ. Vĕnh ve kupri han tóg mũ. Ti kur tóg kópréj nĩ, kókov tóg nĩ. ³⁰ Kũ ũn régre ag tóg vãhã tá vĕnh ven mũ sir. Kũ ag tóg *Jesus* mré vēmén mũ sir. *Moisés* vĕ, *Elias* mré. ³¹ Ag ve vỹ ti ve ri ke nĩ gé. *Jesus* mré ag tóg vēmén mũ, ti tỹ *Jerusalém* tá ter ke to.

³² *Pedro* ag mỹ tóg nũgnũr há tãvĩ tĩ, ge ra ag tóg ve kãn mũ. ³³ Kũ ũ tỹ ti mré vēmén nỹtĩ ěn ag tóg mũ sór mũ sir. Kũ *Pedro* tóg *Jesus* mỹ: “*Senhor*’,” he mũ. “Tag ki tóg há nĩ,” he tóg. “Ĕg tỹ tag ki pãjó tãgtũ han kỹn hỹn há nĩnh mũ, ã mỹ, *Moisés* mỹ, *Elias* mỹ ke gé,” he tóg. Hã ra tóg kri tũ nĩ, hã kũ tóg pãjó tó mũ.

³⁴ Ti tỹ ver ti mỹ vēmén jĕ ki kanhkã góg tóg ag kri rũm ke mũ sir. Kũ ag tóg kamĕg mũ. ³⁵ Kũ vĕnh vĩ tóg mĕ há' e mũ, kanhkã góg ěn kã tá. “Inh kósín hã vĕ. Inh fe pĕ vĕgtĩ. Ti vĩ jĕmĕ ra,” he tóg, vĕnh vĩ ěn ti, Topê ti.

³⁶ Kũ vãhã *Jesus* tóg ti pir mỹ tá jĕ nĩ sir. Ti mré vēmén nỹtĩ ěn ag ve mãn tũ ag tóg nĩ sir. Kũ ag tóg mũ mũ. Hã ra ag tóg ũ mỹ tó tũ nĩ ver, ag tỹ nĕn ve ja ěn ti.

Jesus tỹ kyrũ jagrĕ kórég kutĕm
(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Tỹ vaj kũ ag tóg pãnónh ěn tá kãre mũ. Kũ ag tóg ũ tỹ hĕn ri ke ag vigvĕg mũ sir. *Jesus* kato ag tóg kãmũ mũ. ³⁸ Kũ vãhã ũ tóg ag kã mĩ prĕr mũ, ha mĕ. “!..*Senhor*..!” he tóg. “!..Inh kósín ve ra..! Inh kósín pir vĕ. ³⁹ Jagrĕ kórég ti nĩ. Kũ tóg kejĕn ti kã vyryn ke tĩ. Vãhã tóg prĕr tĩ. Ti ter tĩ han tóg tĩ sir, kũ tóg jãrãn tĩ. Jãrãn kũ tóg jũrũn' jũrũn' ke tĩ gé, kũ tóg kejĕn ti tovãnh mũ sir, komĕr hã, ti rỹj kar kũ. ⁴⁰ Ā mré mũ tĩ ag mỹ sóg tó vĕ, ag tỹ ti jagrĕ kórég kutĕm jé, hã ra ag tóg ti tỹ hĕ ri ke tũ nĩ,” he tóg.

⁴¹ Kũ tóg ti mỹ: “ã ne tóg inh ki rã há han tũ nĩ,” he mũ. “Topê tóg ã mỹ krój nĩ ve nĩ, ãjag kar mỹ. Inh mỹ tóg e tĩ. Sỹ ãjag to krónh kenh ha mĕ tóg tĩ. Inh mỹ ti pére kãtĩg,” he tóg. ⁴² Ti jun kũ ti jagrĕ tóg ti kã vyryn ke mãn mũ. Kũ tóg kutĕ mũ sir. Kũ tóg ti jagrĕ mỹ vĩ jũ han mũ, ti tỹ ti ki kãkutĕ jé. Hã ki tóg kyrũ ěn tỹ há' he mũ sir. Kũ tóg ti panh mỹ: “té,” he mũ sir.

⁴³ Kũ tóg vĕnh kar mỹ e tãvĩ tĩ. “Topê ne tóg tỹ ũn mág pĕ nĩ,” ti jykre tóg há tãvĩ nĩ,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tỹ ti jagtar ke tó mãn
(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

Kũ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: ⁴⁴ “ha mĕ há han,” he mũ. “Ĕprã ke fi kósín ěn vỹ jagtar nĩnh ke mũ. Inh hã vĕ,” he tóg. “Ĕprã ke ag vỹ ag tỹ inh ki nĕn han sór mũ ěn han ke mũ,” he tóg. ⁴⁵ Hã ra tóg ag tỹ ti tỹ ti ter ke kãmén mũ tag to jykrén tũ tĩ. Ag tỹ to jykrén mũ ra ag tóg ki kagtĩg nỹtĩ. Kũ ag tóg ti ki jĕmĕ sór tũ nĩ, ag tỹ ti kamĕg kũ, hã kũ ag tóg ti mỹ: “ã tỹ ne tó nĕ?” he tũ nĩ.

Ũn mág

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Kejĕn *Jesus* mré mũ ag vỹ jagnĕ mỹ vĩ jũ han mũ. “Ĕg kã ũ tỹ hĕ nỹ tỹ ũn mág nĩ?” he ag tóg jagnĕ mỹ. ⁴⁷ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, ag tỹ nĕn to jykrén mũn ki. Kũ tóg gĩr jĕ prĕr mũ, ti tỹ ti mré jĕ jé. ⁴⁸ Kũ tóg ag mỹ: “gĩr tỹ ge to há nỹtĩm nĩ, isugrĩn,” he mũ. “Ājag tỹ isugrĩn ti to há nỹtĩn kũ ãjag tóg iso há nỹtĩ gé sir. Ājag tỹ iso há nỹtĩn kũ ãjag tóg ũ tỹ inh jĕnĕg mũ to há nỹtĩ gé sir. Kũ ãjag kã ũn sĩ ěn vỹ tỹ ãjag kãfór kar nĩnh mũ, ha mĕ,” he tóg.

Ũ tỹ ĕg kato tĕ tũ ag

(Mc 9.38-40)

⁴⁹ Kũ *João* tóg ti mỹ: “*Senhor*’,” he mũ. “Ũ ve ĕg tóg. Vĕjagrĕ kórég pan ti tĩ, ã jiji tó kũ. Hã ra tóg tỹ ĕg mré ke tũ nĩ, hã kũ ĕg tóg ti mỹ: “vĕjagrĕ

kórég pan sór tũg nĩ,” hé,” he tóg.
⁵⁰ Kĩ tóg ti mĩ: “ũ mĩ: vėjagrē kórég pan tũg nĩ, he tũg nĩ,” he mũ. “Ũ tỹ ěg kato tē tũ nĩn kũ tóg tỹ ěg mré ke nĩ sir,” he tóg.

Samaria tá ke ag tỹ Jesus mĩ: “kārā ra,” he sór tũ

⁵¹ Kejēn ti tỹ kanhkā ra tĩg ke kurā tóg kakó tĩ sir. Kĩ tóg to jykrén kũ *Jerusalém* ra tĩg sór mũ, ag tỹ tá ti tén jé. Kĩ tóg vėnh jo ũ ag jėgnėg mũ, ag tỹ ěmā kāsir tá ti jun ke tó jé.

⁵² Kĩ ag tóg ěmā sĩ ũ ki junjun mũ. *Samaria* tá ke ag jamā ũ vė. Tá ag tóg ti nũr ke ve sór mũ. ⁵³ Hā ra tá ke ag tóg ag mĩ: “ājag tỹ hē ra mũ nē?” he mũ. Kĩ ag tóg: “*Jerusalém* ra,” he mũ. Kĩ tóg ag mĩ kórég nĩ, hā kũ ag tóg ag mĩ ag nũgnũr ke ven sór tũ nĩ. ⁵⁴ Kĩ *Tiago* tóg jũ mũ, *João* ke gé. Kĩ ag tóg ti mĩ: “ěg tỹ Topē mĩ: “kanhkā tá pĩ tỹ ag pũn nĩ,” henh há tóg tĩ, *Elias* tỹ nėn han ja ri ke,” he mũ. ⁵⁵ Hā ra tóg ag jé vĩrĩn ke kũ ag mĩ: “ke tũg ra,” he mũ. “Topē jykre pijé! Inh pijé ag tũg sór mũ! Isỹ ag krenkren han sór vė jāvo,” he tóg. ⁵⁶ Kĩ ag tóg ěmā ũ ra mũ mũ, tá nũgnũr jé sir.

Ěg tỹ Jesus mré mũnh ke (Mt 8.18-22)

⁵⁷ Ag mũn kũ ũ tóg ti mĩ: “sỹ ā mré tĩg há tóg tĩ,” he mũ. “Ā tỹ hėn kā tá tĩg jamĩ sóg ā mré tĩg ke mũ,” he tóg. ⁵⁸ Kĩ tóg ti mĩ: “hā ra tóg jagy tĩ,” he mũ. “Đn tũ sóg nĩ. Mĩg vỹ kré nỹgtĩ, jėsĩ vỹ jagfe nỹgtĩ gé. Ag jāvo isỹ hē tá nũr ke tóg tũ tĩ. Tỹ sóg ěprā ke fi kósin nĩ,” he tóg,

⁵⁹ Kĩ *Jesus* tóg kejēn ũ mĩ: “mũ nỹ, inh mré,” he mũ. Hā ra tóg ti mĩ: “inh hỹn ver tĩg mũ ha, sỹ inh panh ter kũ ga ki ti fón jé ver,” he mũ. ⁶⁰ Hā ra *Jesus* tóg ti mĩ: “vó, inh ki ge tũ ag vỹ ā panh kej han mũnh mũ. Hā kũ tóg ā tỹ inh mré tĩg há tĩ, ā tỹ Topē tỹ tỹ ěg pā'i nĩnh ke ěn kāmén jé,” he mũ.

⁶¹ Kĩ ũ tóg ti mĩ: “sỹ ā mré tĩg há tóg tĩ. Hā ra sóg inh jamā ra tĩg sór mũ ver, sỹ inh mré ke fag mỹ isĩg ke tó jé,” he mũ. ⁶² Kĩ tóg ti mĩ: “vó,” he mũ gé. “Ěg tỹ *arado* tỹ ga kũm kũ ěg pijé vėsỹjām ěvānh tĩ! Ge ti nĩ, ā tỹ inh mré tĩg sór kũ. Inh mré ā tóg tĩg mũ. Ā tỹ ā jykre han sór kũ ā tóg Topē tỹ tỹ ěg pā'i nĩ tá krỹg ke tũ nĩ,” he tóg.

10

Ũ tỹ 70 (ke) ag tỹ Jesus vĩ kāmén mũ

¹ Kĩ *Jesus* tóg ũ tỹ 70 (ke) ag vin mũ gé sir, ag tỹ ti jo mũ jé. Ũn régre tĩn', ũn régre tĩn' he tóg. Ag mĩ tóg: “ěmā kar mĩ Topē vĩ kāmén mũjėg,” he mũ. Ag nón tóg ra tĩg sór mũ gé. ² Kĩ tóg ag mĩ: “ũ tỹ mē ja tũ ag tóg inh mỹ ěkré ri ke nỹtĩ,” he mũ. “Kejēn ěg jakré tóg éhé nỹgtĩ, hā ra ag pipir nỹtĩ, ũ tỹ krenh ke mũ ag. Ge ti nỹgtĩ, inh vĩ ti. Ũn e ag tóg inh ki ge sór mũ nĩ, hā ra ũ tỹ ag mỹ tónh ke tóg tũ tĩ. Hā kũ Topē mré vĩm nĩ, ti tỹ ũ tỹ ag mỹ tónh ke mũ ag jėgnė jé,” he tóg.

³ “Ha mũjėg. Ha vé, mé krē vỹ vėnh jy nĩgān ki kagtĩg nỹtĩ, mĩg tỹ ag mān sór kũ. Mé krē ěn ri ke ājag nỹtĩ. Ge ra sóg ājag jėgnėg mũ. Kĩ Topē vỹ ājag jy nĩgān mũ,” he tóg. ⁴ “Kĩ ājag mũn kũ sako ma mũ tũg nĩ, jānkamy tũ ke gé. Pėn né vėnh kafā gé mũ tũg nĩ gé. Kĩ ājag tỹ ũ ven kũ ti mĩ: “ā mỹ há?” he tũg nĩ gé. Jatun mỹ mũm nĩ.

⁵ Kejēn ājag tóg ěmā ũ tá junjun ke mũ. Kĩ ājag tỹ tá ĩn ũ ra ge kũ ĩn ěn krēm ke fag mỹ: “Topē jé ājag ki rĩr, kũ ājag jé krĩ kuprā nỹtĩ,” hem nĩ,” he tóg. ⁶ “Kĩ tá ke ũ tỹ inh ki rā kũ tóg krĩ kuprā nĩ sir, ti tỹ tỹ Topē kósin nĩn kũ. Tá ke ũ tỹ inh ki rā jāvānh nĩn kũ tóg krĩ kuprā nĩnh ke tũ nĩ sir. Ti jāvo ājag tóg krĩ kuprā nỹtĩnh mũ sir inhhā.

7 Ājag tỹ ĩn ra ge mũ ěn hã krĕm nũgnũr hem nĩ. Fag tỹ ājag mũ nĕn nĩm mũ ěn hã kom nĩ gĕ. Ũn rãnrãj mũ ěn tóg ti kaja venh ke mũ, hã kỹ ag tóg ājag jĕn ke mũ sir, vĕnh kaja jĕ. Đn ũ ra ge tũg nĩ, ěmã ěn tá. 8 Ājag tỹ ěmã ũ tá junjun kỹ ĩn pir krĕm nỹtĩm nĩ. Ag tỹ ājag mũ nĕn nĩm mũ hã kom nĩ. 9 Ũn kaga ag tỹ há' hem nĩ. Ag mũ: “Topĕ vỹ tỹ ājag pã'i nĩnh mũ, ũri,” hem nĩ.

10 Kejĕn ěmã ũ tá ke ag tóg ājag mũ: “kãgĕjĕg ra,” he jãvãnh nỹtĩnh mũ. Kỹ ěmã ěn ĩn rãm kỹ ag mũ tag tóm nĩ, ha mẽ: 11 “ha vé, ěg pĕn nug hã kykũgkũg ěg tóg mũ, ājag tỹ ěg kavĕnh tũ nĩ jĕ,” hem nĩ. “Ge ra ěg tóg ājag mũ tó mũ, ěg tỹ ājag mũ nĕn tónh kãmũ jan ti, hã vỹ: “Topĕ vỹ tỹ ěg pã'i nĩnh mũ, ũri,” he mũ,” hem nĩ ag mũ,” he tóg. 12 “Ha mẽ, kurã tỹ ěgno kã ag tóg vĕsỹrĕnh ke mũ, ag tỹ ājag vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩn kỹ. ěmã tỹ Sodoma tá ke ag vĕsỹrĕnh kãfór han jĕ ag tóg ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

Jesus tỹ ũ ag mũ vĩ kónãn

(Mt 11.20-24)

13 Kỹ tóg: “sỹ ěmã tỹ Corazim ki ke ag mũ tag tó sór vĕ, ěmã tỹ Betsaida ki ke ag mũ ke gĕ,” he mũ. “Kórĕg ve jĕ ājag tóg ke mũ,” he tóg. “Ēg tỹ nĕn han vãnh tỹ hĕn ri ke hynhan isóg ājag mũ, hã ra ājag tóg ājag jykre tugvãnh sór tũ nĩgtĩ,” he tóg. “Ēmã tỹ Tiro tá, ěmã tỹ Sidom tá sóg ěg tỹ nĕn han vãnh ěn hynhan ja tũ nĩ. Sỹ tá hynhan ra ag tóg ag jykre kórĕg tugvãnh ke mũ vĕ, vãsỹ,” he tóg. “Ag jykre pãno to ag jykrĕn ke mũ vĕ, kygfỹ jĕ ag tóg ke mũ vĕ, ag mũ ti e tĩnh mũ vĕ, sỹ ag mũ tó ra. Ag jãvo ājag tóg to jykrĕn sór tũ pĕ nĩ,” he tóg. 14 “Tiro tá ke ag vĩ vĕsỹrĕnh kãn ke mũ, kurã tỹ ěgno ěn kã, Sidom tá ke ag ke gĕ, ag jykre pãno to. Ag vĕsỹrĕnh kãfór han jĕ ājag tóg ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

15 Kỹ tóg: “sỹ ěmã tỹ Cafarnaum ki ke ag mũ tag tó sór vĕ gĕ, ha mẽ,”

he mũ. “Ũri tóg ver ājag mũ sér tĩ. “Kanhkã ve jĕ ěg tóg ke mũ,” he ājag tóg tĩ, òn kỹ. Hã ra ājag tóg nũgme ki vãr ke mũ,” he tóg.

16 Kỹ tóg ti mrĕ ke ag mũ: “ũ tóg ājag vĩ mẽ sór mũ, ha vem nĩ,” he mũ. “Kỹ tóg sir inh vĩ mẽg mũ. Ũ tóg ājag vĩ mẽ sór ke tũ nĩ, ha vem nĩ. Kỹ tóg inh vĩ mẽ sór ke tũ nĩ gĕ. Ti tỹ inh vĩ mẽ sór tũ nĩn kỹ tóg ũ tỹ inh jĕnĕg mũ ěn vĩ mẽ sór ke tũ nĩ gĕ sir, Topĕ vĩ ti,” he tóg.

Ũ tỹ 70 (ke) ag tỹ Jesus to vỹnvỹn ke

17 Kejĕn ag tóg ti to vỹnvỹn ke mũ, kỹ ag tóg ti mũ vĩ sér han mũ sir. “Senhor,” he ag tóg mũ. “Ā jiji tó kỹ ěg tóg vĕjagrĕ kórĕg ag mũ vĩ, kỹ ag tóg ěg vĩ ki hã han,” he ag tóg mũ.

18 Kỹ tóg: “vãsỹ inh Japo vé, ti tỹ kanhkã tá kãtĕre kỹ,” he mũ. “Ti ĩn rãm sóg, hã kỹ sóg ti fón. Tỹ tóg ta tỹ kómkóm ke ri ke nĩ ja nĩ. 19 Ti kri ke vỹ tỹ inh nĩ. Ha vé, ājag to sóg vãsãn mũ, pỹn tỹ ājag kókĕg tũ nĩ jĕ, ājag tỹ ti sãn mũ ra, pỹn kakrã ke gĕ, Nĕn-Kórĕg kar ag ke gĕ. Ũ vỹ ājag kókĕn ke tũ pĕ nĩ gĕ. 20 Hã ra tag to mũ há nỹtĩ tũg nĩ ver. Tag vỹ tỹ nĕn ũ tũ nĩ ver. Vĕjagrĕ kórĕg vĩ ājag vĩ han, vĕnh kuprĩg ke gĕ. Hã ra tag to mũ sér nỹtĩ tũg nĩ. Nĕn ũ vĩ ha pĕ nĩ, hã vỹ: ājag jiji vĩ kanhkã tá rãnrãn kỹ nỹtĩ, he mũ, Topĕ livro ki, ājag tỹ tá junjun jĕ,” he tóg.

Jesus tỹ mũ sér nĩ

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Kỹ tóg ti mũ sér tĩ, òra ěn kã. Topĕ kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ tóg: “jóg,” he mũ. “Tỹ ã tóg kanhkã tãn ag kãfór kar nĩ, kar ã tóg tỹ ěprã ke ag kãfór nĩ gĕ,” he tóg. “Inh mũ tóg há tĩ, ã tỹ nĕn han mũ ti. Ũ tỹ: “ki kanhró mág inh nĩ,” he mũ ag mũ ã tóg ã jykre ven ja tũ nĩ. Ũ tỹ ki kagtũg ag hã mũ ã tóg ã jykre nĩm ja nĩ. Kỹ tóg há tãvĩ nĩ, jóg,” he tóg. 22 Kỹ tóg ti mrĕ mũ tĩ ag mũ: “inh jóg tóg inh mũ tovãnh kãn, ti tỹ nĕn han

ja kar ti,” he mü. “Ký ũ pijé ti kósín ki kanhró nĩ. Inh jóg há ne inh ki kanhró nĩ. Ký ũ pijé ijóg ki kanhró nĩ gé. Inh há ne ti ki kanhró nĩ. Hã ký sóg ãjag mý ti kãmén jé kãtĩ mü. Isý ũn kuprêg mü ag há mý sóg ti kãmén tĩ,” he tóg.

²³ Ký tóg vyr mý ti mré mü tĩ ag mý: “ãjag há ne Topê jykre vég mü,” he mü. “Sér pē ti tĩ. ²⁴ Ki há sóg tó mü, ha mẽ. Ũ tỹ hēn ri ke ag vỹ inh ve sór tãvĩ ja nỹtĩgtĩ, vãsỹ. Hã ra ag tóg inh mur ke jo kãgter kãn. Topê vĩ tó tĩ ag ja vē, pã'i mág ag ja vē, há ký ag tóg ãjag tỹ nén vég mü ve sór tãvĩ ja nỹtĩgtĩ. Hã ra ag tóg ve ja tũ nĩ. Mē ja tũ ag tóg nĩ gé, ãjag tỹ ũri nén mẽg mü ti. ãjag há ne mẽg mü inhhã,” he tóg.

Jesus tỹ ěg tỹ jagnē jagãgtãn ke kãmén

²⁵ Ký vãhã Topê vĩ to ěg kanhrãn tĩ ũ vỹ, ag kã mĩ jēgnē mü. Ti tỹ ón ký *Jesus* ki jēmē sór vē. Ký tóg ti mý: “*Senhor*,” he mü. “Inh hỹn vējykre tỹ ne han mü, isỹ rĩr krỹg ja tũ ve jé?” he tóg.

²⁶ Ký tóg ti mý: “ne nỹ hỹn rán ký nĩ, Topê vĩ ki?” he mü. “Topê jykre tỹ ne han jé ã ke mü, hỹn'? To ke há ã tóg nĩ, ha inh mý tó,” he tóg.

²⁷ Ký tóg: “Topê vỹ tỹ, ěg kri ke nĩ, ký ti há to há nĩm nĩ, ti ki rã há han nĩ, ti to jykre pir nĩm nĩ, ti to tar nĩm nĩ. Ký ã régre kar ki rĩr há han nĩ gé, ã tỹ vēnh ki rĩr há han ri ke. Topê tỹ ěg mý nén tó mũn há vē,” he tóg.

²⁸ Ký tóg: “hỹ, ki há ã tóg tó mü,” he mü. “Tag han ra, ký ã tóg rĩr krỹg ja tũ venh ke mü,” he tóg.

²⁹ Hã ra tóg ti mý há tũ nĩ, *Jesus* vĩ ti. Hã ký tóg ti mý: “kỹ ũ nỹ tỹ inh régre nĩ?” he mü.

³⁰ Ký tóg ti mý: “*Judeu* ũ tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg *Jerusalém* tá kãtĩg ký ěmã tỹ *Jerico* ra tĩ mü. Ępry kri ũn jykre kórég ag tóg, ti jo vãjig mü, *bandido* ag. Ký ag tóg, ti kãgmĩ ký, ti kur nũnh kãn ký ti mrãnmrãn mü. Ti tén

kren ag tóg mü, ký ag tóg ěpry fyr tá ti fón kar ký mü mü sir, ti tũ mãn kãn ký.

³¹ Ti tỹ tá nỹ ra ũ tóg, ěpry ěn jagma kãtĩ mü. Topê tũ ki rĩr tĩ ag kã ũ vē. Ký tóg ti vég mü. Hã ra tóg ti venh rã sór tũ nĩ. Ęmĩn jagma tóg tĩ mü.

³² Ký vãhã ũ tỹ Topê ĩn ki rĩr tĩ ag kã ũ tóg ěpry jagma kãtĩ mü gé. Tá jun ký tóg ti vég mü gé, há ra tóg ti venh rã sór tũ nĩ gé. Ęmĩn jagma tóg tĩ mü gé sir.

³³ Ký vãhã *Samaria* tá ke ũ tóg ěpry jagma kãtĩ mü gé. Ký tóg tá jun ký ti vég mü. ³⁴ Ký tóg inhhã ti kytgãg mü sir. *Azeite* mré *vinho* tỹ tóg, ti mý to tũn mü. Ti kur ũ tỹ tóg ti pãg mü sir. Ký tóg ti mẽg kri ti nĩm ký ti ra ma tĩ mü. Ký tóg ag tỹ ĩn krēm nũgnũr jafã tá jun mü sir. Tá tóg ti ki rĩr mü.

³⁵ Tỹ vaj ký tóg tĩg mãn sór mü, ký tóg ũ tỹ ĩn ki rĩr mü ěn mý jãnkamy régre vin mü, ký tóg ti mý: “ti ki rĩr há han nĩ,” he mü. “Jãnkamy tag tỹ ã mý tá krỹg tũ nĩn ký sóg ã mý kajãm mãn mü, sỹ vỹn ken ký,” he tóg.

³⁶ Ký tóg: “ũn tãgtũ ag vỹ ti ve ja nĩ. Ký ag kã ũ tỹ hē nỹ tỹ ag tỹ ũn vóg kónãn mü ěn régre ja nĩ? Ha to jykren kema,” he tóg.

³⁷ Ký tóg: “ũ tỹ ti jagãgtãn mü ěn vỹ tỹ ti régre ja nĩ,” he mü, ũ tỹ ón ký ti ki jēmēg mü ěn mý.

Ký tóg ti mý: “hỹ, tó há han ã,” he mü. “Ký ěn ri ke han nĩ. Ũn vēsỹrénh mü ag jagãgtãn nĩ, ti ri kén,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Maria fi mré Marta fag venh tĩg

³⁸ Kejēn tóg ti mré mü tĩ ag mré ěmã sĩ ũ tá jun mü. Tá *Marta* fi tóg nĩ nĩ. Ký fi tóg *Jesus* mý: “inh mré kãmũjēg, inh ĩn mĩ,” he mü.

³⁹ Ký fi jãvy fi vỹ nĩ gé, há vỹ: *Maria*, he mü. Ęn fi vỹ ti rã há nĩ ký ti vĩ jēmēg nĩ nĩ. ⁴⁰ Hã ra *Marta* fi tóg ag mý vējēn han to vēnh kutãn mü.

Kỹ *Marta* fi tóg ti mý: “*Senhor*,” he mũ. “Rãnrãj mág han tĩ sóg nĩ, hã ra fi tóg nĩ nĩ. Fi mý ké, fi tỹ inh mré vễjên ki rĩr jé,” he fi tóg mũ.

⁴¹ Hã ra tóg fi mý: “krĩ kufy ã tóg nĩ, nén ù tũ to, hã ra fi tóg inh vĩ jêmễg nĩ nĩ,” he mũ. “Vễjên to vễnh kutãn tũg nĩ. ⁴² Nén pir hã ne há nĩ’, hã vỹ: inh vĩ, he mũ. *Maria* fi vĩ inh vĩ hã jêmễ sór mũ. Kỹ sóg fi mý: “ha nén ù han,” he sór tũ nĩ. Nén ù há kuprễg fi tóg, fi tỹ inh vĩ jêmễ sór kỹ,” he tóg.

11

Ēg tỹ Topễ mré vễmén
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Kejên tóg Topễ mré vĩ mũ. Ti tỹ Topễ mré vễmén kar kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mý: “*Senhor*,” he mũ. “Ēg kanhrãn nĩ, ěg tỹ Topễ mré vĩ há nỹtĩ jé, *João* tỹ ti mré mũ tĩ ag kanhrãn ri ke,” he ag tóg.

² Kỹ tóg ag mý: “Topễ mré vĩ kỹ tag tóm nĩ, ha mẽ,” he mũ.

“Ēg jóg mág, ã jiji tó ěg tóg tĩ. Kỹ vễnh kar jé ã tỹ tỹ ùn mág nĩ vé. Ēg jé kãnhmar ã tỹ tỹ ěg pã'i nĩ vé.

³ Ēg mý ěg jên ti nĩm, ěg tỹ kurã kar ki ko tĩ ên ti.

⁴ Kỹ ěg mý vễnh pãte fón nĩ, ěg tỹ ã vĩ mranh ja ti, hã jé ěg tóg ěg tỹ jagnễ to jũ tỹ jagnễ mý vễnh pãte fón ke mũ gé.

Kỹ ěg tỹ ã vĩ mranh sór kỹ ěg kren han nĩ, ěg tỹ mranh tũ nĩ jé,” hem nĩ,” he tóg.

⁵ Kỹ tóg ag mý, ěg tỹ Topễ mré vễmén ke ù kãmén mũ. Kỹ tóg: “kejên ù tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Kuty si há tá tóg ti rẻgre ãn tá jun mũ. Kỹ tóg ti rẻgre mý: “inh mý ã jamĩ tãgtũ nĩm,” he mũ. ⁶ “Inh mré ke ù vĩ jun. Kór há tá tóg kãtĩg. Hã ra sỹ ti mý ne han ke tóg tũ tĩ,” he tóg.

⁷ Kỹ tóg ti mý: “hã ra sóg nỹ nĩ. Kỹ inh krễ ag tóg nũgnũr nỹtĩ ha ke gé,” he mũ. “Jãnkã vĩ nĩfẻnh kỹ jẻ ha. Hã kỹ tóg vễnh mý tĩ,” he tóg.

⁸ Hã ra tóg sir to vĩ mãn', to vĩ mãn' he mũ. Hã kỹ tóg nĩ kỹ ti mý nĩm mũ sir. Ti rẻgre vễ. Ge ra tóg ti mý nĩm ke tũ nĩ vễ. Hã ra tóg ti tỹ ti mý to vĩ mãn', to vĩ mãn' he tugrĩn ti mý nĩm mũ sir,” he tóg.

⁹ “Ha mẽ, Topễ mý nén kar to vĩm nĩ, kỹ tóg ãjag mý han mũ sir. Ājag tỹ ti mý nén to vĩ mũ ên jãvãnh nĩ, kỹ ãjag tóg venh ke mũ sir. Ti mré vĩ kỹ ěg tỹ ti jãnkã tỹ tórón tórón ke ri ke han nĩ, kỹ tóg ãjag mý ti nón ri ke han mũ, ti tỹ ãjag mý ãjag tỹ nén to vĩ mũ ên han kỹ. ¹⁰ Hỹ, hã vễ. Ājag tỹ ti mý nén ù to vĩn kỹ tóg ãjag mý han ke mũ. Ājag tỹ jãvãnh kỹ ãjag tóg venh ke mũ. Ājag tỹ jãnkã tỹ tórón tórón ke ri ke han kỹ tóg ãjag mý nón ri ke han mũ. ¹¹ Kejên ãjag kósin tóg ãjag mý pirã to vĩ mũ. Kỹ ãjag pijé ti mý pỹn nĩm ke mũ'. Pirã hã nĩm jé ãjag tóg ke mũ. ¹² Kejên tóg ãjag mý garĩnh ovo to vĩ mũ. Kỹ ãjag pijé ti mý pỹn kakrã nĩm ke mũ'. Garĩnh ovo hã nĩm jé ãjag tóg ke mũ. ¹³ Jykre pãno ãjag nỹtĩ. Ājag jykre pãno hã ra ãjag tóg ãjag krễ mý nén ù há nĩm tĩ. Ge ti nĩ gé, ãjag tỹ Topễ mý nén ù to vĩn kỹ. Nén ù há hã nĩm jé tóg ke mũ. Hã ra tóg ãjag kãfór han tĩ, ěg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ti. Ājag tỹ ti mý to vĩn kỹ tóg ti kuprĩg tỹ ãjag jagrễ han ke mũ mýr, Topễ ti,” he tóg.

Jesus tỹ Japo kãfór nĩ
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Kejên *Jesus* tóg ù mý ti jagrễ kórẻg kutẻm mũ. Ti vĩ vãnh han ja tóg nĩgtĩ, ti jagrễ ti. Ti tỹ ti jagrễ kutẻm kar tóg vĩ há nĩ sir. Kỹ tóg vễnh kar mý e tĩ. Ag mý tóg sér tĩ sir. ¹⁵ Hã ra ù ag tóg ti to: “jagrễ kórẻg ti nĩ,” he mũ. “Nén-Kórẻg ag pã'i vĩ tỹ, ti jagrễ nĩ, *Satanás* he mũ ên. Hã kỹ tóg Nén-Kórẻg ag pã'i jykre tỹ ag jagrễ kórẻg pan tĩ,” he ag tóg ón kỹ. ¹⁶ Hã ra ù ag tóg ón kỹ ti jykre ve sór mũ gé, kỹ ag tóg ón kỹ ti tỹ ěg tỹ nén

han vānh han mū ve sór mū sir, ti tỹ ag mỹ kanhkā tá vėjykre ven jé.

¹⁷ Hā ra tóg, ki kanhró nĩ. Hā kỹ tóg ag mỹ: “pā'i pir krēm ke ag tỹ jagnē kato tēn kỹ ag tóg, jagnē kāgtēn kān ke mū,” he mū. “Ďn pir krēm ke fag tỹ jagnē kato tēn kỹ fag tóg, jagnē kāgtēn kān ke mū gé sir. ¹⁸ Ge ti nĩ, Nén-Kórég ag jykre ti. Nén-Kórég ag tỹ jagnē kato tēn kỹ ag tóg, jagnē tỹ tú' henh ke mū gé. Hā kỹ tóg vēnh mỹ nĩ, ājag tỹ iso: “Satanás jykre tỹ tóg, Nén-Kórég ag pan tĩ,” he mū ti,” he tóg. ¹⁹ “Ājag mré ke ag to jykrén nĩ. Nén-Kórég ag pan ag tóg tĩ gé. Ag pijé Satanás jykre tỹ ag pan tĩ'. Topē jykre tỹ ag tóg ag pan tĩ mỹr'. Ājag tỹ tag to jykrén kỹ ājag tóg inh jykre há ki kanhrān ke mū vē,” he tóg. ²⁰ “Topē kuprĩg jykre hā tỹ sóg Nén-Kórég ag pan tĩ mỹr, ha mē. Isỹ ag pan kān kỹ Topē tóg tỹ ěg pā'i nĩnh mū. Tag to jykrén nĩ,” he tóg.

²¹ “Ū tỹ é he mē tóg ti tũ ki rĩr há han tĩ. Tĩ rógro vyn kỹ tóg ti ĩn ki rĩr tĩ sir, ū tỹ ti tũ mäg tũ nĩ jé. ²² Kejēn ū tỹ ti tar káfór nĩ ěn tóg ti ĩn tá jun mū. Kỹ tóg ti rógro vāg mū. Tĩ tũ génh kān tóg mū gé sir. Ge ti nĩ. Ū tỹ é he mē ri ke ti nĩ, Japo ti. Hā ra sóg ti tar káfór nĩ. Hā kỹ sóg ag jagrē kórég pan tĩ,” he tóg.

²³ “Ājag tỹ tỹ inh mré ke tũ nỹtĩn hā kỹ ājag tóg, inh kato tēgtē mū. Ājag tỹ inh mré ěprā ke ag tỹ Topē to kāmū han kỹ tóg há tĩ vē, hā ra ājag tóg, ag kāmū kamēg mū,” he tóg, *Jesus* ti.

Vėjagrē kórég tỹ vỹn kenh ke
(Mt 12.43-45)

²⁴ Kỹ *Jesus* tóg: “kejēn sóg, vėjagrē kórég ū kutēm mū,” he mū. “Kỹ tóg ga kórég ra tĩ mū. Goj venh ke tũ tóg nĩ, tá. Kỹ ti tỹ hē tá vēnhkán ke tóg tũ tĩ. Kỹ tóg vāhā to jykrén mū sir. “Inh jé hỹn sỹ ū tá kākutē ja ěn ra tĩg mān ha, sỹ ti kā ra rā mān jé, he tóg mū, ti jagrē ěn ti. ²⁵ Kỹ tóg ti venh

kātĩ mū. Hā ra tóg sir krĩ há nĩ. Kỹ tóg ti mỹ ĩn há ri ke nĩ sir, ĩn prur, ĩn sĭnvĩ ri ke. ²⁶ Kỹ tóg Nén-Kórég tỹ 7 (ke) ag mỹ tónh ti mū sir. “Ha kāmū jēg,” he jé tóg ke mū. Kỹ ag tóg sir ū ěn kā ra ge mū, tỹ ag tóg ti jagrē nỹtĩ mān mū sir, isỹ ūn mỹ ti jagrē pir kutēm ja ěn ti. Hā kỹ tóg kórég tāvĩ nĩ sir. Ti jagrē kórég pir kutēm ja inh nĩ vē, hā ra ū tỹ 8 (ke) ag tóg tỹ ti jagrē nỹtĩ ha, ti tỹ inh ki rā tũ nĩn kỹ,” he tóg.

Topē tỹ ěg ve há han ke

²⁷ Kỹ ū tỹ ti vĩ mēg mū ū fi tóg prēr mū sir, fi tỹ ti vĩ tag mē kỹ. Ūn e ěn ag kā kā fi tóg jē nĩ, kỹ fi tóg: “!..Topē vỹ ā mỹnh fi ve há han, fi tỹ ā han tugren, fi tỹ ā pafām tugren..!” he fi tóg, prēr kỹ. ²⁸ Kỹ *Jesus* tóg fi mỹ: “hỹ,” he mū. “Hā ra Topē vỹ ā ve há han ke mū gé, ā tỹ ti vĩ mē kỹ ki króm kỹ,” he tóg.

Jesus tỹ ón kỹ milagre han ke tũ
(Mt 12.38-42)

²⁹ Hā ra ū tỹ hēn ri ke ag tóg sir, tá junjun mū, ti vĩ mē jé. Kỹ tóg fór tāvĩ tĩ. Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “kórég ājag nỹtĩ,” he mū. “Ōn kỹ ājag tóg, nēn han vānh ve sór mū. Venh ke tũ ājag tóg nĩ. Nēn ū pir hā ve jé ājag tóg ke mū, hā vỹ: *Jonas* tỹ nēn ve ja ěn ri ke, he mū,” he tóg. ³⁰ “*Jonas* vỹ, ěmā tỹ *Nĭnive* tá ke ag mỹ Topē vĩ to ja nĩgtĩ, kỹ ag tóg ti vĩ mē há han ja nĩgtĩ. ěn ri ke han jé sóg ke mū, ājag mỹ. Tỹ sóg ěprā ke fi kósĭn ěn nĩ,” he tóg. ³¹ “Vāsỹ pā'i mág fi tóg, kanhkā fyr tá kātĩg ja nĩgtĩ, fi tỹ pā'i mág tỹ *Salomāo* vĩ mē jé. *Salomāo* káfór vỹ tỹ inh nĩ, hā ra ājag tóg inh vĩ mē jāvānh nỹtĩ, fi jāvo. Hā kỹ Topē tóg, kurā tỹ ěgno ěn kā ājag mỹ vĩ kónān ke mū, fi ve kỹ, ha vem nĩ,” he tóg. ³² “Kỹ Topē tóg *Nĭnive* tá ke ag ve kỹ ājag mỹ vĩ kónān ke mū gé, kurā tỹ ěgno ěn kā, ha vem nĩ. *Nĭnive* tá ke ag tỹ *Jonas* vĩ mē kỹ ag tóg ag jykre tugvānh ja nĩgtĩ. Tỹ sóg *Jonas* káfór nĩ, hā ra ājag tóg ājag jykre tugvānh

jävānh nýtī, sý ājag mý tó mū ra,” he tóg.

*Jēngrē ri ke ēg nýtī
(Mt 5.15; 6.22-23)*

³³ “Ēg tŷ néj grug kŷ ēg pijé, péju kŷ fēg tí'. Ēg pijé, kěj krēm fēg tí'. Ti fēg jafā kri ēg tóg fēg tí. Kŷ ēg tóg ēg tŷ ĩn kā ra káge kŷ ve há han tí,” he tóg.

³⁴ “Ēg kanē hā tóg tŷ, ēg tŷ ve jafā nī. Kŷ tóg ēg jo kurā han tí. Ti há nīn kŷ tóg ēg jo kurā kar nī sir. Jāvo ēg kanē kórég nīn kŷ tóg, ēg jo kuty kar nī sir. Kŷ tóg ge nī, ēg jykre kórég ti. Ēg kanē kórég ri ke ti nī. Ēg jo tóg kuty han tí. ³⁵ Kŷ vēnh kanhrān nī. Ke tū nī mū ra tóg, ājag jo kuty ri ke nī. Vējykre kórég hā vē. Kŷ vējykre kórég han sór tūg nī. ³⁶ Ājag jo kurā nīn kŷ tóg há tāvī nī. Ājag jykre há tāvī nīn kŷ tóg, ājag jo kurā ri ke nī sir. Kŷ ājag tóg sir néj gru ri ke nýtī gé. Néj gru mág nīn kŷ tóg ēg kanē jo jēngrē há han tí. Ge ēg nýtī, ēg jykre há tāvī nīn kŷ,” he tóg *Jesus* ti.

Jesus tŷ ũn jykre régre ag mŷ vī kónān

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

³⁷ Ti tŷ ag mré vēmén kar kŷ *Fariseu* ũ tóg ti mŷ: “inh mré jēn kātīg,” he mū. Kŷ tóg ti mré tí mū. ³⁸ Hā ra *Jesus* tóg *Judeu* ag jykre han ja tū nī. *Judeu* ag tóg ag jēn jé vēnh nīpég tí. Kŷ tóg *Fariseu* ēn mŷ e tí, *Jesus* tŷ vēnh nīpég tū nīn kŷ. Kŷ tóg to jykrén kónān mū sir.

³⁹ Hā ra *Jesus* tóg ki kanhró nī, kŷ tóg ti mŷ: “*Fariseu* vŷ tŷ ājag nýtī,” he mū. “Kŷ ājag tóg kópa ven ja kupég tí, pénky ven ja ke gé, hā ra ti kā tá ke tóg kavéj nī. Kŷ ājag jykre vŷ ge nī gé. Jykre há nýtī ve ājag tóg nī, hā ra ājag tóg vējykre pāno kar han tí. ⁴⁰ Krī tū pē ājag nýtī. Ũ tŷ ēg ven ja han mū vŷ ēg jykre han mū gé mŷr. Ēg jykre há nīn kŷ ēg ven ja vŷ há nī gé. ⁴¹ Ũ jagāgtān ra, ājag tŷ nén ũ tŷ. Vējykre há kar han ra, kŷ

tóg ājag tŷ nén ũ kar jānhkri nī ri ke nī sir,” he tóg.

⁴² “*Fariseu*’, Topē vŷ ājag ve kónān. Őn kŷ ājag tóg Topē mŷ ājag jakré tŷ *dízimo* han kān tí. Ājag jakré tŷ *hortelā* tŷ 10 nīn kŷ ājag tóg Topē mŷ ũn pir nīm tí, ājag jakré tŷ *arruda* tŷ ke gé, ājag jakré kar tŷ mŷr. Hā ra ājag tóg vējykre kuryj han tū nī jāvo. Topē to há tū ājag tóg nýtī, ti vī jēmē jāvānh ājag tóg nýtī. Ājag tŷ ti tŷ ēg jyvēn ki króm mré hā ājag jakré tŷ *dízimo* han kŷ tóg há tāvī tīnh mū vē. Hā ra ājag tóg ki króm sór tū nīgtī,” he tóg.

⁴³ “*Fariseu*’, Topē vŷ ājag ve kónān. Vēnh kanhrān jafā krēm ājag tóg vēnh kápām kŷ nýtī, vēnh kar tŷ ājag to: ũn mág ag vē, he jé. Ēmā kuju tá ājag tóg mūgtī, kŷ tóg vēnh kar tŷ ājag mŷ: “Ēg kanhrān tí, ā mŷ há?” hen kŷ ājag mŷ sér tí. ⁴⁴ Topē vŷ ājag ve kónān mŷr. Vēnh kej si ri ke ājag nýtī, vēnh kej to ró tū ri ke. Vēnh kar tóg kri mū tí, kŷ ag tóg vēnh vatānh tá vēnh kavēnh tí. Tag ri ke ājag tóg nýtī,” he tóg,

⁴⁵ Kŷ Topē vī to ēg kanhrān tí ũ tóg ti mŷ: “ā tŷ *Fariseu* ag mŷ tag tó kŷ ā tóg ēg to vī kónān mū gé, ag mré,” he mū.

⁴⁶ Kŷ tóg: “ōn kŷ ēg kanhrān tí,” he mū. “Hŷ, Topē vŷ ājag ve kónān gé,” he tóg. “Vēnh kar mŷ ājag tóg vējykre kufy nīm tí. Ti kufy jagy nīn kŷ ājag tóg han sór tū nīgtī. Ge ra ājag tóg ag mŷ: “ki króm nī,” he tí. ⁴⁷ Topē vŷ ājag ve kónān mŷr. Ājag jógjóg ve ag vŷ Topē vī tó tí ag kágtén. Jāvo ājag tóg ōn kŷ ag kej ki rīr há han tí. ⁴⁸ Hā ki ājag tóg ājag jógjóg ve ag tŷ ag kágtén to: “há ti nī,” he tí. ⁴⁹ Hā kŷ Topē vŷ ājag to vī ja nī. Ki kanhró ti nī, hā kŷ tóg ājag to vī kónān ja nī, ha mē. “Inh vī tó tí ag jēgnē jé sóg ke mū, isŷ ũn vin mū ag ke gé, ag tŷ ag mŷ inh vī tó jé. Hā ra ag tóg ag vóg kónān ke mū, ag kágtén jé ag tóg ke mū,” he ja

tóg nĩ, Topě ti. ⁵⁰ Ājag jógjóg ve ag vỹ ag kãgtén kãn, hã ra tóg ājag mỹ há tí, hã kỹ Topě vỹ, to ājag vóg kónãn ke mũ. Ũ tý hên ri ke ag kãgtén ag tóg, ājag jógjóg ve ag, Topě tý ěprã ke ag han kar kỹ. ⁵¹ *Abel* kãke tóg ti tén. Kỹ ājag jógjóg ve ag tóg ti nón ke ag kãgtén ja nĩgtĩ gé. Vãhã ag tóg *Zacarias* tén mũ gé, Topě ĩn krêm, Topě mỹ nén ũ pũn jafã ěn tá. Hã kỹ tóg, ājag tý ag kãgtén ri ke nĩ. Kỹ ājag tóg ag kãgter tag kajãm kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

⁵² “Ón kỹ Topě vĩ to ěg kanhrãn tí, Topě vỹ ājag vóg kónãn ke mũ. Ũ tý Topě ki rã sór mũ ra ājag tóg, ti mỹ tó há han tũ nĩgtĩ, ti tý ki rã tũ nĩn jé. Kỹ tóg, ěg tý ũ jo ĩn nĩfénh ěn ri ke nĩ,” he tóg.

⁵³ Tag pãte tóg, hên ra tí mũ sir. Kỹ Topě vĩ to ěg kanhrãn tí ag tóg, ti mré mũ kỹ ti tugnỹm tí, *Fariseu* ag ke gé. Ag tý ti vĩ to ti se sór vë. ⁵⁴ Ón kỹ ag tóg ti ki jëmëg tí gé sir. Hã ra ag tóg ti vĩ mē há han tũ nĩ sir. Nén ũ pir hã to ag tóg jykrén mũ, hã vỹ: ti kãgmĩnh ke, he mũ.

12

Ũn jykre régre ag
(Mt 10.26-27)

¹ Hã ra ũ tý hên ri ke *mil* (ke) ag vỹ, vënh mãn kỹ nỹtĩ. Kỹ ag tóg, jagnë sãnsãn mũ sir. Kỹ *Jesus* tóg ag kanhrãn mũ. Tĩ mré mũ tí ag kanhrãn vén tóg mũ, kỹ tóg ag mỹ: “*Fariseu* ag jykre han sór tũg nĩ,” he mũ. “Ěmĩ jãgja jafã ri ke ti nĩ, ag jykre ti. Hã kỹ tóg Topě mỹ kórég tãvĩ nĩ,” he tóg. ² “Ěg tý péju kỹ nén han mũ vỹ, vënh ven kãn ke mũ. Ěg tý vënh kar vatánh tá nén to jykrén mũ vỹ, vënh ven kãn ke mũ, kurã tý ěgno kã,” he tóg. ³ “Ājag tý vënh kar vatánh tá vëmëh ja ěn mē kãn jé ag tóg ke mũ, vënh kar. Ājag tý kékén kỹ nén tó ja ěn tó kãn jé ag tóg ke mũ, jamã há ra, ājag tý ĩn kã tá nén

tó ja ěn. Hã kỹ vëjykre régre han tũg nĩ,” he tóg.

Ěg tý ěprã pã'i ag kamëg ke tũ
(Mt 10.28-31)

⁴ “Ha mē, iso há ājag nỹtĩ. Pã'i ag tý kejěn ěg tén sór mũ ra ag kamëg tũg nĩ. Ag tý ěg tén kar kỹ ag tóg, ěg tý hē ri kenh ke tũ nĩ sir. Hã kỹ ag kamëg tũg nĩ. ⁵ Ājag mỹ sóg tónh ke mũ ha, ājag tý ũn kamëg ke ti, hã vỹ: Topě, he mũ. Tĩ hã ne ěg tén kar kỹ nũgme ki ěg vãm ki kanhró nĩ, mỹr ha mē. Kỹ ti hã kamëg nĩ. ⁶ Sēsĩ tý 5 (ke) kato ag tóg jãnkamy pir nĩm tí, ag tý ko jé. Hã ra Topě pijé ag kã jatun mũ'. Ag ki rĩr tóg nĩ nĩ. ⁷ Ěg ki rĩr tóg nĩ gé. Ěg tý nén vëg mũ kar ki kanhró tóg nĩ. Hã kỹ tóg, ěg gãnh nĩkrén kãn ja nĩ gé. Sēsĩ kãfór ājag tóg nỹtĩ, Topě mỹ. Ājag kã mĩ ũn pir tóg sēsĩ e kãfór nĩ. Hã kỹ ag kamëg tũg nĩ, ũ tý ěg tén sór mũ ag,” he tóg.

Ěg tý Jesus kãmén ke
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ “Hã kỹ sóg ājag mỹ tag tó mũ. Ěprã ke ag mỹ: “tỹ sóg ti mré ke nĩ,” hem nĩ, iso. Ag kamëg tũg nĩ. Kỹ sóg ājag tónh ke mũ gé, Topě tý jëgnë jafã ag mỹ, kurã ěn kã, ājag tý tý ĩnh mré ke nỹtĩ ti. Tý sóg ěprã ke fi kósin nĩ, mỹr, ha mē. ⁹ Ājag tý ěprã ke ag mỹ ĩnh kãmén tũ nĩn kỹ sóg ājag kãmén ke tũ nĩ gé, Topě tý jëgnë jafã ag mỹ, ājag tý iso: “tĩ ki kagtũg sóg nĩ,” hen kỹ,” he tóg.

¹⁰ “Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ. Ag tý iso vĩ kónãn mũ ra sóg ag mỹ vënh pãte fón sór mũ. Ag tý hã ra Topě kuprĩg to vĩ kónãn kỹ Topě tóg ag mỹ vënh pãte fón mãn ke tũ nĩ,” he tóg.

¹¹ “Ājag vin jé ag tóg ke mũ, pã'i ag mỹ, *governador* ag mỹ ke gé, ag tý ājag sigse jé. Ěg vënh kanhrãn jafã krêm ag tóg ājag ki jëmë sór ke mũ, ājag tý ĩnh ki ge kỹ nỹtĩ ti, ha vem nĩ. Hã ra to krĩ kufy han tũg nĩ, ājag tý ag mỹ ĩnh kãmén ke ěn to. ¹² Topě

kuprīg hã vỹ ãjag kanhrãn ke mũ', kurã ên kã. Hã kỹ ãjag tóg tónh ke mũ sir," he tóg.

Ēg tỹ nén ù to én ke tũ

¹³ Kỹ ùn e ag kã mĩ ù tóg *Jesus* mỹ: "Senhor," he mũ. "Ēg panh vỹ tóg ter. Kỹ inh kãke mré vĩm nĩ, ěg tỹ ti tỹ nén kar tỹ vẽn kãpãm jé," he tóg.

¹⁴ Hã ra tóg ti mỹ: "vó," he mũ. "Isũ pijé," he tóg. "Inh pijé ã mỹ ã kuge ve sór mũ'. Inh pijé ã tũ tỹ vẽn kãpãm sór mũ'," he tóg.

¹⁵ Kỹ tóg ag kar mỹ: "ker nén ù to én hẽ'," he mũ. "Ēg tỹ nén kar nĩ pijé ěg rĩr han ke mũ'. Ēg tũ mág nĩ tigrĩn ěg pijé mũ há han ke mũ'," he tóg.

¹⁶ Kỹ tóg ag mỹ: "vẽjykre há vỹ ge nỹnh mũ, ha mẽ," he mũ. "Ūn riko tóg nĩ ja nĩgtĩ mỹr," he tóg. "Ti japỹ vỹ nén kar kanẽ e han ja nĩgtĩ.

¹⁷ Kỹ tóg: "inh hỹn ne han mũ ha? Sỹ krẽm inh jakrẽ kanẽ kar nĩm jé," he mũ. ¹⁸ "Inh pãjóg kókén jé sóg ke mũ, sỹ ti jẽgia ki ùn mág han jé, kỹ sóg krẽm isũ kar vin mũ, inh jakrẽ kanẽ kar ti," he tóg mũ, to jykrén kỹ. ¹⁹ "Kỹ sóg jatun mỹ nĩnh mũ sir. Isũ vỹ prỹg tỹ hẽn ri ke pêtẽm mũ. Kỹ sóg rãnrhãj mãn ke tũ nĩ ha. Jatun mỹ sóg jẽg nĩnh ke mũ, kron sóg nĩnh ke mũ gé, inh mỹ sér tĩn kỹ," he tóg, to jykrén kỹ, ùn riko ti.

²⁰ Hã ra Topẽ tóg ti mỹ: "krĩ tũ ã nĩ," he mũ. "Kuty tag kã ã tóg ter ke mũ ha. Kỹ ã tũ mág tag vỹ tỹ, ù tũ nĩnh ke mũ ha? Ma tĩg ke tũ ã tóg nĩ," he tóg ti mỹ, Topẽ ti," he tóg.

²¹ "Ge tóg nĩ, ěg tỹ ga kri nén ù há ve sór kỹ. Ma mũnh ke tũ ěg tóg nĩ, kanhkã ra. Ēg tỹ kanhkã tá tũ mág nỹtĩnh ke tag hã ne há nĩ'," he tóg.

Ēg tỹ nén ù to krĩ kufy han ke tũ
(Mt 6.25-34)

²² Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: "ha vé," he mũ. "Nén ù to jykrén kỹ krĩ kufy han tũg nĩ," he tóg, "vẽjẽn to, ke tũ nĩ kỹ kur to. Inh hỹn ne konh

mũ'? Inh hỹn ne tunh mũ'? he tũg nĩ. ²³ Topẽ tỹ ěg han ja vẽ mỹr, ěg tỹ ga kri mũ jé. Hã kỹ tóg ěg jẽn ki rĩr ke mũ gé, ěg kur ki ke gé. ²⁴ Sẽsĩ to jykrén nĩ. Ag mỹ ěkrãn tĩ'? Vó. Ag mỹ ag jakrẽ kunũg tĩ'? Vó. Ag mỹ pãjóg han tĩ'? Vó, ke tũ ag tóg nĩgtĩ. Ge ra Topẽ tóg ag jẽn tĩ. Jẽsĩ kãfór ãjag tóg nỹtĩ, Topẽ mỹ. ²⁵ Kỹ ěg tóg Topẽ tỹ ěg jé prẽr kỹ mũnh ke mũ gé. Ēg pijé mũnh ke tũ nĩ'. Ēg tỹ to krĩ kufy han mũ ra ěg tóg tũg mũ. ²⁶ Ēg pijé ěg krĩ kufy tigrĩn, ěg krĩ há tigrĩn mũnh ke tũ nĩ'. Mũ jé ěg tóg ke mũ, ti tỹ ěg jé prẽr kỹ. Hã kỹ nén ù ù to krĩ kufy han tũg nĩ.

²⁷ Ka fej to jykrén nĩ gé. Jatun mỹ tóg mog tĩ. Rãnrhãj tũ tóg nĩgtĩ, kur han tũ tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg sĩnvĩ nỹtĩgtĩ. Kỹ pã'i mág tỹ *Salomão* ěn kur tóg ri ke tũ nỹtĩ ja nĩgtĩ, ti sĩnvĩ ja ra. Ki hã sóg tó mũ mỹr. ²⁸ Topẽ hã ne ka fej sĩnvĩ han tĩ'. Hã ra tóg kãnhmar kãgter tĩ. Ūri tóg há nỹtĩ, tỹ vaj kỹ tóg kógungur nỹtĩgtĩ. Topẽ tỹ ka fej sĩnvĩ han kỹ tóg ãjag kur ki rĩr ke mũ gé, ha vem nĩ. Kỹ ti to: "ti mỹ ěg mỹ kur nĩm mũ vỹ?" he tũg nĩ. ²⁹ "Inh hỹn ne konh mũ', ũri?" he tũg nĩ gé. To krĩ kufy han tũg nĩ. ³⁰ Topẽ ki ge tũ ag vỹ tag to jykrén mág tĩ. Hã ra ěg jóg tỹ Topẽ vỹ ki kanhróg nĩ, ěg tỹ nén konh ke mũ ki, ěg kur ti ke gé. Kỹ to krĩ kufy han tũg nĩ. ³¹ Topẽ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ ěn hã ve jé vãsãnsãn nĩ. Tag hã to jykrén nĩ. Kỹ Topẽ vỹ ãjag mỹ ãjag tỹ nén ve sór mág mũ ěn vin ke mũ sir," he tóg.

Kanhkã tá ěg tũ
(Mt 6.19-21)

³² "Kamẽg tũg nĩ, ãjag pipir nỹtĩ ra. Ēg jóg tỹ Topẽ vỹ ãjag to há nĩ, hã kỹ tóg ãjag mỹ kanhkã ti ven sór mũ, ha mẽ. ³³ Ājag tỹ nén kar vin nĩ, ùn vẽn rėnh mũ ag mỹ. Kỹ ãjag tóg kanhkã tỹ tỹ nén ù mág nỹtĩnh mũ. Tá ãjag kuge tóg tũ' he mãn ke tũ nĩ. Tag ki ěg tóg ěg jãnkamy fón tĩ,

nén ũ kar to. Tá tóg tú' he jávānh nī, ěg kuge ti. Tá ũ tóg péjunh kātīg ke tú nī gé, tá ti ga tóg kagrānh ke tú nī gé. ³⁴ Ājag tỹ ga kri tỹ nén ũ mág nỹtīn kỹ ājag tóg ga kri mũ mág sór mũ. Ājag tỹ hā ra kanhkā tỹ tỹ nén ũ mág nỹtī sór kỹ tag hā ne há nī," he tóg.

Jesus kātīg mǎn jávānh ke

³⁵ "Ěg kur tỹ ěg tóg vēsógfīg tī, ěg tỹ rānhrāj há han jé. Ěg néj grug ěg tóg tī, kuty kỹ, ěg tỹ ve há han jé. Ěn ri ke han nī, ājag tỹ inh kātīg mǎn ke jávānh kỹ, nén ũ tỹ ājag kutān tũ nī jé, ājag tỹ inh mré mũnh ke to. ³⁶ Kỹ ājag tóg tỹ ũ camarada ri ke nỹtī. Kejēn ag patrāo vỹ hēn kǎ tá tīg mũ, ti prũ ke ki fénhta mág han jé. Kỹ ti camarada ag vỹ ti tỹ tá vỹn ke jávānh nỹtī. Ag tỹ ti jávānh há han kỹ tóg há tī, ag nũgnũr tũ nĩn kỹ. Kỹ ag tóg kǎnhmar ti tỹ jānkā tỹ tórón tórón ke mēnh mũ. ³⁷ Hā ra tóg kejēn jun mũ sir. Kỹ tóg sér tī, ti camarada ag tỹ ti jávānh nỹtīn kỹ. Kỹ tóg ag mỹ vī há han ke mũ sir. Kỹ tóg vēsógfīg kỹ ag mỹ: "nĩgnĩ ra ver, mesa to," hēn ke mũ sir. Kỹ tóg ti camarada ag mỹ vējēn ven ke mũ, ag patrāo ti. Ki hā sóg tó mũ," he tóg. ³⁸ "Hēn ri ke mũn tóg meia noite ki jun ke mũ, hēn ri ke mũn tóg galo kyr mũ ra jun ke mũ. Ti camarada ag tỹ ti jávānh nỹtīn kỹ tóg ag mỹ vī há tǎvī han ke mũ sir, ha vem nī," he tóg.

³⁹ "Kỹ tag to jykrén nī, ha mẽ. Inh kātīg mǎn ke vỹ tỹ ũ tỹ nén ũ pigju tī kātīg ri ke nĩnh mũ. Ũ tỹ ti ĩn krēm nī ěn pijé ki kanhró nī, ti kātīg ke ki. Ti tỹ ki kanhró nī ra tóg ti tỹ nén ki rĩr ke mũ vē, ti tỹ ti tũ mǎg tũ nī jé. Hā ra tóg ki kagtīg nī. ⁴⁰ Ge ti nī, inh kātīg mǎn ke ti. Ha vēnh ki rĩr. Ěprā ke fi kósin vỹ kātīg ke mũ, ājag tỹ ti kātīg ke to jykrén tũ hā ra," he tóg.

*Ũn camarada kǎme
(Mt 24.45-51)*

⁴¹ Kỹ Pedro vỹ ti mỹ: "Senhor," he mũ. "Ā tỹ ũ mỹ ke nē? Ā tỹ ũ tỹ ā ki ge tú ag mỹ ke mỹ, ěg mỹ ke mỹ vó?" he tóg.

⁴² Kỹ tóg: "kejēn patrāo tóg hēn ra tīg sór mũ. Kỹ tóg ti camarada ag kǎ ũ kuprēg mũ, ti tỹ ti jo ag ki rĩr jé. Ũ tỹ ti rānhrāj ki rĩr há han tī ěn kuprēg tóg mũ, ti tỹ ag mỹ vējēn ven jé. ⁴³ Ti tỹ ag ki rĩr há han kỹ ti patrāo vỹ, ti mỹ vī há han ke mũ, ti kātīg mǎn kỹ. ⁴⁴ Ti tỹ tóg pǎ'i han ke mũ, ti tỹ ti tũ ki rĩr kǎn jé sir. Ki hā sóg tó mũ mỹr, ha mẽ. ⁴⁵ Ti camarada ěn jykre kórég nĩn kỹ tóg vēnh mỹ nī jávo, ha mẽ. To jykrén kỹ tóg: ěg patrāo vỹ kātīg vānh han mũ, he mũ. Kỹ tóg ti mré ke ag vóg kónān mũ. Ag mrānmrān tóg mũ sir, fag ke gé. Kỹ tóg jatun mỹ jēn mág han mũ. Ũn kronron tỹ ag mré tóg kron kỹ pépév tī nĩ sir. ⁴⁶ Kỹ ti patrāo vỹ ti kǎnhmỹ jun ke mũ, ha vem nī, ti tỹ ti jun ke kurā ki kagtīg nĩn kỹ. Kỹ tóg ti vóg kónān ke mũ gé sir. Kỹ tóg ti fón ke mũ, Topē vī mranh tī ag mré," he tóg.

⁴⁷ "Ti camarada ũ vỹ ti patrāo kātīg ke jo ki rĩr há han tũ nĩgtī, ti patrāo tỹ ti mỹ tó mũ ra. Ti vī ki tóg króm tũ nĩgtī. Kỹ tóg ti mrānmrān mág ke mũ. ⁴⁸ Ũ tóg ti tỹ nén han ke mũ mẽ há han tũ nī. Kỹ tóg vējykre kórég han mũ gé. Kỹ ti patrāo vỹ ti mrānmrān ke mũ gé. Ti mrānmrān sī han jé tóg ke mũ, jávo.

Ũ tóg vēnh kanhrān mág han tī. Kỹ Topē tóg ti tỹ vējykre há han ěn ve sór mũ," he tóg.

*Ũ tỹ Jesus tugrĩn ěg kato tēnh ke
(Mt 10.34-36)*

⁴⁹ Kỹ Jesus tóg: "ga kri inh mur, isỹ re pũr tīg ri ke han jé," he mũ, "hā vỹ: ũn e tỹ inh ki ge, he mũ. Sỹ re pũr tīg ri ke ěn venh há tóg tī, hā ra tóg ver grug tũ nī. ⁵⁰ Ti grug to hā sóg vēsỹrēnh ke mũ. Iser ke vē, kỹ tóg inh mỹ e tī. Sỹ ve jávānh tóg tī vē," he tóg.

51 “Ājag h̄yn iso: “vēnh kar t̄y jagnē to há han jé tóg ke m̄ũ,” he t̄i. Hã tũ vē. Ū t̄y h̄en ri ke t̄y jagnē kato tēgtē han jé sóg ke m̄ũ, ha vem n̄i. 52 Ha vē, ĩn pir krēm ke fag v̄y jagnē kato tēnh ke m̄ũ. Ūn tãgtũ fag v̄y ũn régre fag kato tēgtēnh ke m̄ũ. Kar k̄y ũn régre ěn fag v̄y ũn tãgtũ fag kato tēgtēnh ke m̄ũ gé sir. 53 Jagnē kato fag tóg jagnē to jũgĩnh ke m̄ũ. Ū tóg ti kósĩn kato tēnh ke m̄ũ, k̄y ũ tóg kejēn ti panh kato tēnh ke m̄ũ gé. Ū fi v̄y fi kósĩn fi kato tēnh ke m̄ũ, k̄y ũ fi v̄y fi m̄yñh fi kato tēnh ke m̄ũ gé. K̄y ũ tóg ti má fi kato tēnh ke m̄ũ, k̄y fi tóg fi jamré kato tēnh ke m̄ũ gé sir. Ge ti n̄ĩgt̄i,” he tóg.

*Jesus jykre ki kanhrãn
(Mt 16.2-3)*

54 K̄y tóg vēnh kar m̄y: “kanhkã ve k̄y ājag tóg ta ki kanhró n̄yťi,” he m̄ũ. “Kanhkã góg t̄y tãtã kãtĩn k̄y ājag tóg: “ta v̄y kutēnh m̄ũ,” he t̄i. Ki kanhró ājag tóg n̄yťigt̄i. 55 Kar ājag tóg kãka ki kanhró n̄yťi gé. “Tag tán kãtĩ m̄ũ, kãka ti, k̄yn jũ jagy han m̄ũ, ha vem n̄i,” he ājag tóg t̄i gé. 56 Ki kanhró ājag tóg n̄yťi, ta jykre ti, kãka jykre ti. Hã ra ājag tóg ĩnh jykre ki kanhrãn rãn sór tũ n̄i, s̄y ũri ājag m̄y tó m̄ũ tag ti. Kutu ājag n̄yťi,” he tóg.

*Ēg t̄y jagnē m̄y vēnh pãte fón
(Mt 5.25-26)*

57 “K̄y ājag tóg vējykre kuryj to jykren tũ n̄i gé, ājag t̄y jagnē m̄y vēnh pãte fón jé, ājag t̄y ver ga kri m̄ũn k̄y. 58 Kejēn ājag tóg n̄en ũ tugrĩn jagnē to jũ m̄ũ. K̄y ājag kã ũ tóg h̄en ri ke m̄ũn pã'i m̄y tónh m̄ũ sir. Ti t̄yg ken jo ti m̄y: “ĩnh m̄y vēnh pãte fón,” hem n̄i. Ke tũ n̄i m̄ũ ra pã'i v̄y ā jykre pãno venh ke m̄ũ, k̄y tóg porisa m̄y: “ti se ra,” henh ke m̄ũ. K̄y tóg ã senh ke m̄ũ sir. 59 Ha m̄ẽ, tá ã kãnhmar kãkutē mãn ke tũ n̄i. Ā t̄y kajãm kãn kar k̄y ã h̄en ri ke m̄ũn tá kãkutē mãn ke m̄ũ sir,” he tóg.

13

Ēg t̄y ěg jykre pãno tovãnh ke

1 Kejēn fóg t̄y pã'i t̄y Pilatos tóg, ga t̄y Galilėia tá ke ũ ag kãgtén ja n̄i, ag t̄y Topē m̄y ag m̄ẽg tãnh k̄y p̄ũn m̄ũ ěn kã. K̄y ag kyvėnh tóg, ag m̄ẽg kyvėnh mré kutē ja n̄i.

K̄y ũ ag tóg, Jesus m̄y kãmén m̄ũ, ag t̄y Pilatos t̄y ũn kãgtén m̄ũ ag to: “ag h̄yn Topē v̄i mranh mág,” hen k̄y. 2 K̄y tóg ag m̄y: “ājag h̄yn Galilėia tá ũn kãgter m̄ũ ag to jykren sór m̄ũ,” he m̄ũ. “Ag h̄yn Galilėia tá ke ag jykre pãno kãfór han m̄ũ n̄i, hã k̄y Topē h̄yn tóg ag vóg kónãn mág, he ājag tóg t̄i ag to. 3 Hã tũ vē hã ra. Ājag ri ke ag tóg n̄yťi, m̄y, ha m̄ẽ. Ājag t̄y ājag jykre tovãnh tũ n̄in k̄y ājag tóg nũgme ki vár ke m̄ũ, ha vem n̄i,” he tóg. 4 “Ū t̄y 18 (ke) ěn ag to jykren n̄i, ũ t̄y goj t̄y Siloé tá kãgter m̄ũ ěn ag. Ĕn t̄ej ěn tóg, ag kri kutē, hã k̄y ag tóg kãgter m̄ũ. Jerusalém tá ke kar ag jykre ri ke ja ag tóg n̄yťi. Ag pijé, ag jykre pãno kãfór ja n̄yťi, ha m̄ẽ. 5 K̄y sóg ājag m̄y ke m̄ũ. Ājag t̄y ājag jykre pãno tovãnh tũ n̄in k̄y ājag tóg, nũgme ki vár ke m̄ũ,” he tóg.

Ka t̄y kanēn vãnh kãme

6 K̄y tóg ag m̄y: “ũ t̄y Topē jykre han sór tũ ag v̄y, ge n̄yťinh m̄ũ, ha m̄ẽ,” he m̄ũ. “Kejēn ũ tóg n̄yťigt̄i. Ka há krãn ja tóg n̄yťigt̄i, ka t̄y figueira. Ka kanē ko há vē. Uva kré kã m̄ũ tóg krãn ja n̄i. K̄y tóg kejēn ti kanē ko sór m̄ũ, k̄y tóg venh t̄i m̄ũ. Hã ra tóg kanēn ja tũ n̄i. 7 K̄y tóg uva ki r̄ĩr t̄i m̄y: “ti ḡyn ra,” he m̄ũ. “Pr̄yg tãgtũ vē ha, s̄y ti kanē v̄eg tũ ki. Kanēn vãnh ti h̄yn j̄ẽ. K̄y ti ḡyn n̄i, ti t̄y ga kókég tũ n̄i jé,” he tóg. 8 Hã ra tóg ti patrão m̄y: “ti tovãnh ra ver,” he m̄ũ. “Ti p̄enĩn sóg kũm m̄ũ ver, s̄y ti p̄enĩn ga vãvãm jé ver. 9 H̄en ri ke m̄ũn tóg kanēn ke m̄ũ ha. Ti kanēn tũ n̄in k̄y sóg vãhã ã m̄y ti ḡyn ke m̄ũ,” he tóg.

Vēnhkán ke kurā ki ūn kaga tỳ há' he

¹⁰ Kejēn tóg vēnh kanhrān jafā krēm ag kanhrān mū, vēnhkán ke kurā ki. ¹¹ Hā ra ū fi tóg tá jē nī. Jagrē kórég fi nī, hā kỳ fi tóg pānh ke kỳ jē nī. Vēnh ra hā fi tóg jē kórég nī, fi jagrē tigrīn. Prýg tỳ 18 (ke) han fi tóg, fi jagrē tỳ fi kagāg tī ki. ¹² Kỳ Jesus tóg fi vэг mū. Kỳ tóg fi jé prēr mū. “Kunīg, jý,” he tóg. “Á kaga tỳ sóg tū' henh ke mū,” he tóg fi mý. ¹³ Kỳ tóg ti nīgé tỳ fi kri fig mū. Kỳ fi tóg vēnh ra hā jég há' he mū, ha mē. Kỳ fi tóg Topē mý vī há han mū sir.

¹⁴ Hā ra vēnh kanhrān jafā to pā'i tóg Jesus to jū mū, ti tỳ vēnhkán ke kurā ki fi tỳ há' hen kỳ. Kỳ tóg vēnh kar jyvēn kỳ ag mý: “kurā tỳ 6 (ke) hā ki ēg tóg rānhraj ke mū ha,” he mū. “Hā kỳ kurā tỳ 6 (ke) ēn ki kāmūm nī, ti tỳ ājag tỳ há' hen jé. Vēnhkán ke kurā ki vēnh kygtāg kāmū tūg nī,” he tóg mū.

¹⁵ Hā ra Jesus tóg ti vī kāfān kỳ: “jykre régre ā nī mýr,” he mū. “Vēnhkán ke kurā ki ājag tóg ājag mēg ki rīr tī gé, monh ki, kāvāru ki ke gé, ha mē. Ājag mēg kygvāg ājag tóg tī, ag tỳ goj kron mūn jé, ti tỳ ĩn kā kā se kỳ jē kỳ, cocho to. ¹⁶ Kỳ tag fi vý se kỳ jē ēn ri ke ja nī gé, ha mē. Satanás hā vý fi sé', prýg tỳ 18 (ke) ki. Ēg jógjóg ve tỳ Abraão krē'krē ū fi vē. Ēg mēg kāfór fi tóg jē. Hā ra ā tóg jū sór mū, isý vēnh kán ke kurā ki fi tỳ há' hen kỳ. Isý fi kavān ri ke vē,” he tóg.

¹⁷ Ti vī tag to ag tóg mý'āg'āg mū sir, ti kato tē mū ag. Hā ra tóg vēnh e ēn mý sér tī sir. Ag mý tóg nēn ū há kar han tī, hā kỳ tóg ag mý sér tī sir.

Topē vī tỳ vēnh kar kri rūm ke (Mt 13.31-33; Mc 4.30-32)

¹⁸ Kỳ tóg ag mý: “Topē tỳ tỳ ēg pā'i nīnh ke vý tỳ ka tỳ krén ri ke nī,” he mū. ¹⁹ “Tī krān ēg tóg tī. Kỳ tóg mog

há han tī. Hā kỳ sēsī tóg ti féj kā ki jagfénh tī,” he tóg.

²⁰ Kỳ tóg fag mý: “Topē tỳ tỳ ēg pā'i nīnh ke vý ūn týtá fag tỳ ēmī han ri ke nī,” he mū gé. ²¹ “Fermento sī tỳ fag tóg farīnh e mré jégjāg tī, hā ra tóg tỳ són ke kán tī,” he tóg, Jesus ti.

Jānkā sī kāmē (Mt 7.13-14, 21-23)

²² Kỳ tóg tīg mán kỳ ēmā e fīn rām mū, ēmā mág, ēmā kāsir ke gé. Tīg kỳ tóg ag kanhrānrān mū sir. Kỳ tóg vāhā, ēmā tỳ Jerusalem kukām tī mū. ²³ Kỳ ū tóg ti mý: “Senhor,” he mū. “Ūn krenkren mū ag mý pipir nýtī, e nýtī vó?” he tóg. Kỳ tóg ti mý: ²⁴ “ĭnh ki rā vý, jānkā sī ra rā ri ke nī,” he mū. “Vāsān nī, ā tỳ ra rā jé. Kejēn ū tóg, ra rā mán ke tū nī ha. Ēn kā ū tỳ hēn ri ke ag vý, ra ge sór ke mū, hā ra ag tóg, tỳ hē ri kenh ke tū nī sir. ²⁵ Ēn ki rīr tī ēn tỳ nīfénh ja vē mýr, hā kỳ ag tóg, kā ra genh ke tū nī ha. Kanhkā to ken hā vē, ĩn ti. Ēn ki rīr tī ēn hā ne nīfénh ke mū', kỳ ājag tóg sir re tá nýtī kỳ tỳ tóron' tóron' kenh ke mū. “Senhor”, ēg mý róm, ēg jy nón, jānkā ti,” he jé ājag tóg ke mū. Hā ra tóg sir ājag mý: “ājag ki kagtīg sóg nī,” henh ke mū. ²⁶ Kỳ ājag tóg ti mý: “ēg hā vý ā mré jēn ja nī, ā mré ēg tóg kron ja nī, ēg kanhrān ja ā tóg nī, ēg jamā tá. Ēg hā vē,” henh ke mū. ²⁷ Hā ra tóg ājag mý: “ĭnh pijé ājag ki kanhró nī',” henh ke mū. “Ājag pijé tỳ ĭnh mré ke nýtī'. Ha mūjég. Vējykre pāno han ājag tóg mūgtī,” he jé tóg ke mū. ²⁸ Ājag tỳ ra mūnh ke tá ājag tóg vēsýrēnh ke mū, tá ājag tóg ājag jā tỳ gāngān kenh ke mū. Kór há tá ājag tóg Abraão venh ke mū, tá, Isaque ke gé, Jacó ke gé, Topē vī tó tī ag kar ke gé. Ēn ag kar vý, Topē tỳ tỳ ēg pā'i nī venh mū sir, ājag jāvo. ²⁹ Ēn kā Topē ki ge kỳ nýtī kar ag tóg kāmūnh mū, rā jur ja tá, rā pur ja tá, kanhkā fyr kar tá. Kāmū kỳ ag tóg, Topē tỳ ag ki rīr nī

ti venh ke mũ, ãjag jãvo. ³⁰ Ën kã tag ki ùn kãsir ù ag tóg tỹ ùn mág nỹtĩnh mũ, tá. Kỹ tag ki ùn mág ù ag tóg tỹ ùn kãsir nỹtĩnh mũ gé, tere kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Jerusalem ra tĩg ke

³¹ Kurã ãn kã *Fariseu* ù ag tóg ti mỹ: “ha mẽ,” he mũ. “Pã'i mág tỹ *Herodes* vỹ ã tén sór mũ. Hã kỹ vènh pèjunh tĩg,” he tóg.

³² Kỹ tóg ag mỹ: “mĩg sĩ ri ke ti nĩ, hã kỹ tóg ke mũ,” he mũ. “Kỹ ti mỹ: “ver sóg vèjagrẽ kórég pan mũ, ver sóg ùn kagyga ag tỹ há' henh ke mũ, ùri, vaj kỹ ke gé. Kurã tãgtũ ki sóg han kãn ke mũ, he ti,” hem nĩ. ³³ “Uri sóg ver tĩnh mũ, vaj kỹ ke gé, vaj ùn kỹ ke gé. Iser ken kỹ sóg *Jerusalém* hã tá ter ke mũ. Tag ki ke pijé'. *Jerusalém* tá ke ag hã tóg Topẽ vĩ tó tĩ ag kãgtén tĩ, he ti,” hem nĩ ti mỹ,” he tóg.

Jesus tỹ Jerusalem tá ke ag to fe kajnĩ

(Mt 23.37-39)

³⁴ Kỹ tóg: “*Jerusalém* tá ke',” he mũ. “Topẽ vĩ tó tĩ ag kãgtén ãjag tóg tĩ. Topẽ tỹ ãjag mỹ ùn jègnèg tĩ ag pin ãjag tóg tĩ, pó tỹ. Isỹ ãjag ki rĩr há tóg tĩ vè. Garĩnh fi vỹ fi krẽ ki jèg tĩ. Fi tỹ ag vèsýrènh tũ nĩ jé ke vè. Ën ri ke han sór sóg mũ vè, hã ra ãjag tóg ke jãvãnh nỹtĩ. ³⁵ Hã kỹ ag tóg ãjag jamã pũn kãn ke mũ, kỹ ù vỹ kãnhmar tá nĩg mãn ke tũ nĩ ha. Inh ve mãn ke tũ ag nĩ ha mỹr. Kejèn ãjag tóg iso: “Topẽ tỹ ti jènè ja vè,” henh ke mũ. Ën kã hã ãjag tóg inh ve mãn ke mũ,” he tóg.

14

Jesus tỹ vènhkãn ke kurã ki ù tỹ há' he

¹ Kejèn tóg vènhkãn ke kurã tá krỹg mũ. Kỹ tóg *Fariseu* ag pã'i ù ùn krèm nĩ nĩ, ti mré jèn jé. Hã ra ag tóg tá ti tỹ rĩr mũ. “Ti mỹ vènhkãn ke kurã ki rãnhraj ke tũ?” he ag tóg mũ.

² Hã ra ùn kaga ù tóg tá jun mũ. Kãnhpar kãn kỹ tóg jè. ³ Kỹ *Jesus* tóg pã'i ag mỹ: “èg tỹ vènhkãn ke kurã ki ù tỹ há' henh mỹ há nĩ, mỹ kórég nĩ, vó?” he mũ. ⁴ Hã ra ag tóg ti mỹ nén ù tó tũ nĩ. Kỹ tóg ùn kaga ãn vóg kỹ ti tỹ há' he mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “ha tĩg ge,” he mũ. ⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “kejèn ãjag kósin ù tóg goj ki kutènh mũ, ke tũ nĩ kỹ ãjag mèg tỹ monh,” he mũ. “Vènhkãn ke kurã ki tóg ki kutènh mũ, hèn ri ke mũn. Kỹ ãjag tóg ti kunũnh ke mũ gé,” he tóg. ⁶ Kỹ ag tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ sir.

Fénhta to vèjyke

⁷ Hã ra tóg ti mré jèg nỹtĩ ag tỹ jèn vén sór vèg mũ, ag tỹ tỹ ùn mág nỹtĩ jé. Hã kỹ tóg ag mỹ: ⁸ “kejèn ù tóg ãjag kógfyn mũ, ãjag tỹ ti prũg ke to fénhta ve jé,” he mũ. “Kỹ ti fénhta kã jèn vén sór tũg nĩ. Hèn ri ke mũn ã kãfór nĩ ù tóg tá jun mũ. ⁹ Kỹ fénhta ki rĩr mũ ãn tóg ã mỹ: “toreg ver'. Ti jèn kar kỹ hã ã tóg jèn ke mũ,” henh ke mũ. Kỹ tóg ã mỹ' a tĩnh mũ sir, ha mẽ. ¹⁰ Kỹ ã tỹ fénhta venh tũg kỹ mẽ kã nĩm nĩ ver. Kỹ fénhta ki rĩr mũ vỹ ã mỹ: “ha jèn vén, fag mré,” henh ke mũ. Kỹ ã pijé mỹ' ag ke mũ,” he tóg. ¹¹ “Hã kỹ tóg ù tỹ ag kãfór nĩ sór mũ terep ke mũ, vèsýkã, Topẽ ti, ha vem nĩ. Jãvo tóg ù tỹ: “tỹ inh ùn sĩ nĩ,” he mũ ãn jãnfyn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Èg tỹ ùn jagtar ag jagãgtãn

¹² Kỹ tóg ù tỹ ti kógfyn mũ ãn mỹ kãmén mũ gé. Ti mỹ tóg: “ã tỹ fénhta han sór kỹ ùn riko ag mỹ tó sór tũg nĩ, ã mré ke fag mỹ, ã kãke ag mỹ, ã jãvy ag mỹ. Æ rã nỹtĩ ag mỹ tó tũg nĩ gé,” he mũ. “Æ tỹ ùn riko ag mỹ tó kỹ ag tóg vènh kaja jé ã mỹ fénhta han sór mũ gé. Kỹ ã tóg ã fénhta kaja ti vèg mũ sir, èprã. ¹³ Æ tỹ fénhta han sór kỹ ùn kaga kỹ rãnhraj vãnh ag mỹ tóm nĩ, ùn kãnhgrĩ ag mỹ, ùn kyvó ag mỹ. ¹⁴ Æ tỹ tag han kỹ Topẽ vỹ ã ve há han ke mũ, ha vem nĩ. Æ

mỹ ag tóg fénhta han ke tũ nĩ, ag tỹ tỹ nén ù tũ nýtĩn kỹ. Kỹ ã tóg ã rĩr mǎn kỹ ti kaja venh ke mũ, Topê tỹ ùn jykre kuryj kar ag rĩnrĩn mǎn ke kurã ên kã,” he tóg.

*Fénhta mág to vějykre
(Mt 22.1-10)*

¹⁵ Kỹ tóg tá ti mré jěg nĩ ù mỹ mẽ há tĩ, ti vĩ tag ti. Kỹ tóg ti mỹ: “ù tỹ Topê tỹ tỹ ěg pã'i nĩ vég mũ mýn hýn sér pẽ tĩn mũ, ù tỹ tá fénhta vég mũ ên mỹ,” he mũ.

¹⁶ Kỹ tóg ti mỹ: “hỹ, kanhkã tá fénhta vỹ ge nĩn mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejẽn ù tóg nĩgtĩ. Fénhta mág han sór tóg mũ, kỹ tóg ù tỹ hẽn ri ke ag mỹ tó ja nĩ, ti tỹ fénhta han ke to há. ¹⁷ Ti fénhta kurãn kã tóg ti camarada jẽněg mũ, ti tỹ ùn kógfyn kỹ nýtĩ ag mỹ: “ha kãmũjěg, kar kỹ tóg nĩ ha,” he jé. ¹⁸ Há ra ag tóg ve sór tũ nĩ, ag kar ti. Û tóg ti mỹ: “ga kajãm inh, há kỹ sóg venh tĩ mũ ver. Ûri tóg inh mỹ vẽn mỹ tĩ,” he mũ. ¹⁹ Kỹ ù tóg ti mỹ: “monh gé sóg, monh tỹ 5 (ke) régre,” he mũ gé. “Kỹ sóg ag venh tĩ mũ ver,” he tóg mũ gé sir. ²⁰ Kỹ ù tóg ti mỹ: “ùri sóg prũg mũ ha, há kỹ tóg vẽn mỹ tĩ,” he mũ gé.

²¹ Kỹ ti camarada tóg ti mỹ tónh kãtĩ mũ. Kỹ tóg jũ mũ. Ti mỹ tóg: “êmĩn mág ra tĩg, ěpry kãsir ra ke gé, ěmã kar ki,” he mũ. “Kỹ ùn jagtar ag tatĩ kãtĩg, ùn kãnhgrĩ ag, ùn kyvó ag, ùn tĩg vãnħ ag ke gé,” he tóg. ²² Kỹ tóg tĩg mǎn mũ. Tá vỹn ke kỹ tóg ti mỹ: “ke kãn inh huri. Há ra tóg fór tũ nĩ ver, fénhta jo ĩn ti,” he mũ.

²³ Kỹ ti patrão tóg: “věsýkã tĩg mǎn ge,” he mũ. “Vãnħ kã mĩ tĩg, ěmã kãsir pẽ kã mĩ ke gé, ěpry ra, ěmĩn jagma,” he tóg. “Ag kutãn nĩ, fénhta jo ĩn fór jé,” he tóg.

²⁴ Há kỹ sóg ajag mỹ ke mũ. Û mỹ sóg tó vén ja nĩ, há ra ag tóg inh fénhta venh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg. *Jesus tỹ Fariseu* ag mré jẽn kỹ ag mỹ kãmén há vë.

*Ěg tỹ ěg jykre tovãnh
(Mt 10.37-38)*

²⁵ Kejẽn ùn e ag tóg ti nón mũ mũ. Kỹ tóg ag jé vĩrĩn ke kỹ ag mỹ: ²⁶ “ù tỹ inh mré tĩg pẽ han sór mũ jé inh há to há kãfór nĩ, ti han mũ fag kri, ti prũ fi kri, ti krě kri, ti kãke ag kri, ti jãvy ag kri, ti ve fag kri, vẽnħ kri ke gé, mýr, ha mẽ,” he mũ. “Ke tũ nĩ mũ ra tóg inh mré kãtĩg ke tũ nĩ, kỹ tóg tỹ inh mré ke nĩnħ ke tũ nĩ gé. ²⁷ Ha vé, ag tỹ inh krunh tỹ inh kri fi kỹ sóg tĩg ke mũ, ag tỹ to isa kỹ isén jé, ha vem nĩ. Vẽnħ nenħ ke tũ sóg nĩ. Û tỹ inh ri ke han sór tũ nĩn kỹ tóg inh mré kãtĩg ke tũ nĩ, kỹ tóg tỹ inh mré ke nĩnħ ke tũ nĩ gé,” he tóg.

²⁸ “Û tỹ ĩn mág han sór mũ to jykren. Ti jãnkamy nĩkrén vén jé tóg ke mũ. Kỹ tóg ĩn kaja to jykren ke mũ gé sir. Ti tỹ ti mỹ há nĩn kỹ tóg vãnħ ĩn han sór ke mũ. ²⁹ Ti tỹ to há to jykren há han tũ nĩn kỹ tóg vẽnħ mỹ tĩ. Kỹ tóg ĩn jěg ken ki kũm kỹ ti krogrog han ke mũ sir. Ti tỹ ti krogrog han mũ ra ti jãnkamy tóg tũ' henħ ke mũ, kỹ tóg tovãnh ke mũ sir. Kỹ ti mré ke ag tóg ti to vĩ kỹ ti nynħ mũ sir. ³⁰ Ti to ag tóg: “ĩn mág han sór tóg mũ vë, há ra tóg to jykren há han ja tũ nĩ, há kỹ tóg kar tũ nĩ,” henħ ke mũ,” he tóg.

³¹ “Kar kỹ pã'i mág to jykren nĩ gé. Pã'i ù tỹ ti mré vẽnħ génh han sór kỹ tóg ti krěm ke ag nĩkrén vén ke mũ gé sir, vẽnħ génh ke to há. “10 mil (ke) ěg nýtĩ,” he jé tóg ke mũ. “Ěg mỹ ag tỹ hẽn ri kenh mũ vỹ? 20 mil (ke) ag nýtĩ. Ag mỹ ěg tỹ tũ' he kãn ke tũ nĩ vỹ?” he jé tóg ke mũ. ³² Kỹ tóg pã'i ù ěn mỹ vẽnħ vĩ jẽněnh mũ, ti tỹ kór há tá nĩ há ra. Kỹ tóg ti mỹ: “inh ã mỹ ne nĩm mũ, ã tỹ isovãnħ jé?” henħ ke mũ,” he tóg.

³³ “Hã kỹ inh mré mũ pẽ han ke to jykren nĩ. Iso há kãfór nýtĩm nĩ, ajag tũ kar kri. Ke tũ nĩ mũ ra ajag pijé inh mré mũ pẽ han mũ,” he tóg.

Sa to vėjykre

(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ “Sa vỹ há nĩ. Hã ra ti kãhór nĩn kỹ ěg tỹ ne tỹ tỹ kajã’ he mãn ke tóg tũ tĩ,” he tóg. ³⁵ “Tĩ kãhór nĩn kỹ tóg kórég nĩ. Fón ěg tóg tĩ. Ěg pijé ěg japỹ ki ti fón tĩ, ěg jakré tỹ tóg há’ henh ke tũ nĩ gé. Tĩ fón pẽ han jé ěg tóg ke mũ. Ri ke ãjag nỹtĩ, ãjag tỹ inh mré mũ pẽ han tũ nĩn kỹ. Jẽmẽ há han nĩ, sỹ ãjag mỹ nén tó mũ tag tĩ,” he tóg.

15

Ovelha vãfor kãme

(Mt 18.12-14)

¹ Kejẽn ù tỹ imposto mãg tĩ ag tóg ti to kãmũ mũ, Topẽ vỹ mranh tĩ ag ke gé. Ag tỹ ti vỹ mẽ sór vẽ. ² Kỹ tóg Fariseu ag mỹ kórég nỹ, Topẽ vỹ to ěg kanhrãn tĩ ag mỹ ke gé. Kỹ ag tóg ti to vỹ vĩ he mũ sir. “Topẽ vỹ mranh tĩ ag to tóg há nĩgĩ. Ag mré tóg jẽg tĩ mỹr,” he ag tóg mũ.

³ Kỹ tóg fag mré ag mỹ: “ũ tỹ Topẽ vỹ mranh mũ tỹ ti jykre kórég tovãnh kỹ tóg ge nỹnh mũ, ha mẽ,” he mũ. ⁴ “Ũ mẽg tỹ mé vỹ tỹ ù tỹ 100 (ke) nỹtĩ. Hã ra kejẽn ti mẽg pir tóg vãfor mũ. Kỹ tóg ti kanẽnh tĩ mũ sir, ùn e ěn ag ré kỹ. ⁵ Ti tỹ ti ve kỹ ti fe tóg mrin ke mũ sir. Kỹ tóg ti nunh kri ti fi kỹ kãtĩ mũ sir. ⁶ Kỹ tóg ti ĩn tá jun mũ. Tá tóg ti kanhkã fag jé prẽr mũ, ti rã hã nỹtĩ fag kar. Kỹ tóg fag mỹ: “inh mré ti to mỹ sér,” he mũ. “Inh mẽg vỹ vãfor ja nĩ, hã ra sóg ti ve mãn mũ,” he tóg. ⁷ “Kỹ tóg ge nĩ, ha mẽ. Ũ tỹ 99 (ke) ag tỹ vėjykre kuryj han kỹ tóg há tĩ sir. Kỹ tóg kanhkã tá ke ag mỹ sér tĩ sir. Hã ra tóg sér kãfór tĩ, ùn pir tỹ ti jykre kórég tovãnh kỹ, ti tỹ ti tỹ Topẽ vỹ mranh mũ ěn tovãnh kỹ,” he tóg Jesus ti.

Jãnkamy vãfor kãme

⁸ “Kỹ ùn tỹtã fag tóg ge nỹtĩ tĩ gé, ha mẽ. Ũ fi tóg jãnkamy tỹ 10 (ke) tỹ tũ nĩ. Kejẽn ùn pir tóg fi mỹ vãfor

mũ. Kỹ fi tóg néj grug kỹ fi ĩn kã mĩ prun kãn mũ gé, jãnkamy ěn kanẽn jé. ⁹ Vãhã fi tóg ve mãn mũ sir. Kỹ fi tóg fi mré ke kar fag jé prẽr mũ. Kỹ fi tóg fag mỹ: “inh mré to mỹ sér,” he mũ. “Inh jãnkamy vỹ vãfor ja nĩ, hã ra sóg ve mãn mũ,” he fi tóg mũ. ¹⁰ Kỹ tóg ge nĩ, kanhkã tá, ha mẽ. Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag mỹ tóg sér tãvĩ tĩ, ù fi tỹ fi tỹ Topẽ vỹ mranh ěn tovãnh kỹ, ha mẽ,” he tóg, Jesus ti.

Ũ kósin vãfor kãme

¹¹ Kỹ tóg: “ũ vỹ tóg kósin régre ja nĩgĩ gé,” he mũ. ¹² “Kỹ ti kósin tỹ ěgno tóg ti panh mỹ: “ha ùri inh mỹ isũ nĩm, ã tỹ inh mỹ nén nĩm ke mũ ěn ti,” he mũ. Kỹ ti panh tóg ti krẽ mỹ ti tũ vẽnũ kãpãm mũ sir. ¹³ Kãnhmar ti kósin kyrũ tóg ti tũ mãn kỹ ěmã ù ra tĩ mũ. Tá tóg vãm kãn mũ, nén ù kórég kar to. ¹⁴ Kejẽn tóg tá prỹg han mũ sir, ěmã ěn tá. Kỹ tóg kókĩr mũ sir. ¹⁵ Kỹ tóg tá ke ù mré vēmẽn mũ, ti tỹ ti mỹ vẽnũ rãnhraj nĩm jé. Kỹ tóg ti tỹ ti mỹ ti mẽg tỹ porko ki rĩr jé ti jẽnẽg mũ sir, ti safra ra. ¹⁶ Kỹ tóg ti mẽg jẽn ko sór mũ, ti kókĩr tãvĩ nĩn kỹ. ¹⁷ Kỹ tóg kejẽn krĩ há han mũ. To jykrén tóg mũ sir. “Inh panh mỹ rãnhraj tĩ ag vỹ ěmĩ ko mág tĩ. Ag jẽn tóg ag mỹ kén tĩ. Jo sóg kókĩr kỹ ter sór mũ ha,” he tóg. ¹⁸ “Inh jé hỹn inh panh kukãm tĩg mãn ha,” he tóg. “Kỹ sóg ti mỹ: “panh’,” henh ke mũ. “Kanhkã tá nĩ ěn vỹ mranh inh, ã vỹ ti ke gé. ¹⁹ Kỹ sóg vẽnũ mỹ tỹ ã kósin tũ nĩ. Vẽnũmỹ sóg tỹ ã camarada nĩnh ke nĩ ha,” he jé sóg ke mũ,” he tóg mũ, to jykrén kỹ. ²⁰ Kỹ tóg tĩ mũ sir, ti panh kukãm.

Hã ra ti panh tóg kuvar há tá ti kãtĩ ěn vэг mũ. Kỹ tóg ti kato tĩg kỹ ti ki póm ke mũ sir. Ti ki nhun ke tóg mũ gé sir. ²¹ Kỹ ti kósin tóg ti mỹ: “panh’,” he mũ. “Kanhkã tá nĩ ěn vỹ mranh inh, ã vĩ ke gé. Hã kỹ sóg vẽnũ mỹ tỹ ã kósin tũ nĩ ha,” he tóg.

²² Hã ra tóg ti mý: “vó, vènh pãte fón ký tóg nĩ,” he mũ. Ký tóg ti *camarada* ag mý: “kur há tâvĩ ên gé kãmũjêg,” he mũ. “Ti nĩgé kã rãg gé, nĩgé kã nĩm jafã tỹ, pẽn né ên ke gé.”²³ Monh tâgy ên venh mũjêg. Ti tân h ra, êg tỹ ko jé. ²⁴ Inh kósin vỹ inh mý ter ri ke han, hã ra tóg rĩr mãn ri ke han. Vãfor ja ti nĩ vè, hã ra tóg kãtĩg mãn mũ,” he tóg. Ký tóg ag mý sér tĩ sir, ag tỹ fénhta han ký.

²⁵ Hã ra ti kósin sanh tóg ti japỹ tá rãnhrãj tĩ. Ký tóg vãhã tá kãtĩg ký ti ãn tá jun ký vãkyr mæg mũ. Fag vènh gringrén ên vég tóg mũ. ²⁶ Ký tóg ti *camarada* mý: “fénhta tỹ ne nê hỹn?” he mũ. ²⁷ Ký tóg ti mý: “ã jãvy vỹ jun, ký ã panh vỹ monh tâgy ên tân h,” he mũ. “Ti mý tóg sér tĩ, ti tỹ ti ve mãn ký. Kaga tũ tóg jê, há tóg jê, hã ký tóg ã panh mý sér tĩ,” he tóg. ²⁸ Ký tóg jũ mũ sir. Ký tóg ãn kã ra rã tũg mũ, jũ ký.

Ký ti panh tóg ti mý jã han tĩ mũ. Ti mý tóg: “êg mré fénhta venh kãrã,” he mũ. ²⁹ Hã ra tóg ti mý: “nejé,” he mũ. “Prỹg tỹ hên ri ke ki sóg ã rãnhrãj ti han, ha mẽ. Inh pijé ã vĩ mranh ja nĩgtĩ’. Ge ra ã tóg inh mý nén ã nĩm ja tũ nĩ. ã pijé inh mý *cabrito* fêg tĩ’, sỹ inh mré ke ag mý fénhta han jé. ³⁰ Hã ra ã kósin ên tóg jun mũ sir, ký ã tóg ti mý monh tâgy ên tân h. Kórég ti nĩ. ã tũ fón kãn tóg mýr, ãn tỹtã kórég fag to, hã ra ã tóg fénhta mág han mũ, ti kãtĩg ký,” he tóg.

³¹ Hã ra ti panh tóg: “vó,” he mũ. “Inh mré ã tóg jê nĩ, ký tóg inh mý sér tĩ. Ký isũ kar vỹ tỹ ã tũ nỹtĩ, mýr, ha mẽ. ³² Hã ra fénhta tag vỹ há nĩ, ha mẽ. Êg mý tóg sér tâvĩ tĩ. ã jãvy vỹ inh mý ter ri ke han, hã ra tóg rĩr mãn ri ke han. Vãfor ja ti nĩ vè, hã ra tóg kãtĩg mãn mũ,” he tóg, ti panh ti, ti kósin sanh mý,” he tóg, *Jesus* ti.

16

Êg tỹ êg tũ vènh kãpãm ke

¹ Ký tóg ti mré mũ tĩ ag mý, fag mý: “kejên ãn riko tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Ký ti tũ ki rĩr tĩ tóg nĩgtĩ gé. Kejên ag tóg ti tũ ki rĩr tĩ ên to vĩ mũ. Ti *lograr* he mẽ ti nêji nĩ. ² Ký tóg ti mý: “ã tỹ han mũ mẽ inh,” he mũ. “Sỹ ã rãnhrãj tugnỹm ke vè. Ki rĩr mãn ke tũ ã tóg nĩ ha,” he tóg mũ. ³ Ký tóg to jykrén ký: “inh hỹn hê ri kenh mũ ha?” he mũ. “Inh *patrão* tỹ inh kutêm ký inh hỹn ne konh ke mũ ha? Inh êpỹ jé sóg krój nĩ. Ký sóg vènh kar mý: “inh mý nén ã nĩm, inh mý jãnkamy nĩm,” he sór tũ nĩ gé. Inh mý’a tóg tĩ,” he tóg. ⁴ Kejên tóg: “vãhã inh ki kanhró nĩ ha,” he mũ. “Sỹ tag han ký ag tóg iso há nỹtĩnh mũ, ký ag tóg inh mý: “inh mré nĩnh kãtĩg,” henh ke mũ,” he tóg. ⁵ Ký tóg ã tỹ ti *patrão* mý néve nỹtĩ ên ag jé prêr kãn mũ sir. Ký tóg ã mý: “ã néve tỹ hê ri ke nĩ?” he mũ. ⁶ Ký tóg ti mý: “*azeite lata* tỹ 100 (ke) ki inh néve jê,” he mũ. Ký tóg ti mý: “hỹn, ã vènh rán ti, sỹ ã mý ã néve térem ký 50 (ke) rán jé,” he mũ. ⁷ Ký tóg ã mý: “jo ã?” he mũ gé. Ký tóg ti mý: “*trigo* sako tỹ 100 (ke) vè,” he mũ. Ký tóg ti mý: “hỹn, ã vènh rán ti, sỹ ã mý térem ký 80 (ke) rán jé,” he mũ gé.

⁸ Ký ti *patrão* tóg mæg mũ. Ký tóg ti mý: “jykre mẽ ã tóg nĩ, ký ã tóg ã tỹ hên ri ke tỹ ã to há nĩ han, ã tỹ ag mý ag néve rem ký,” he mũ,” he tóg.

“Ký hã vè. ã tỹ inh ki ge tũ ag vỹ ag tũ to jykrén há han tĩ, inhhã, ha mẽ. Tỹ ag êprã ke nỹtĩ, hã ký ag tóg tag ki nén to jykrén há han tĩ, ã tỹ inh ki ge ký nỹtĩ ag kãfór,” he tóg.

⁹ “Hã ký sóg ãjag mý tó mũ. ãjag tũ tỹ vènh kãpãm nĩ, Ký ag tóg ãjag to há nỹtĩnh mũ. Kejên ãjag tóg ãjag tũ ré ký mũnh mũ. Ên kã ãjag tóg mũ há han ke mũ gé. Kanhkã tá ag tóg ãjag mý: kunĩg, henh ke mũ.

¹⁰ ã tỹ nén ã sĩ ki rĩr há han ký tóg nén ã ki rĩr há han kãn ke mũ gé. Jãvo ã tỹ nén ã sĩ ki rĩr kónãn ký tóg nén ã ki rĩr kónãn kãn ke mũ

gέ sir. ¹¹ Ēg tŷ ga kri nén vég mŷ vŷ kánhmar tŷ' henh ke mŷ. Ājag tŷ hā ra ga kri ājag tŷ ki rŷr há han tŷ nŷn kŷ ājag tóg kanhkā tŷ tŷ nén ũ tŷ nŷtŷnh mŷ gé. ¹² Ājag tŷ ēprā nén vég mŷ vŷ tŷ Topē tŷ nŷ. Ti hā mŷ ājag tóg ki rŷr ke mŷ. Ājag tŷ ti tŷ ki rŷr há han tŷ nŷn kŷ tóg sir ājag mŷ ājag tŷ pē ēn nŷm ke tŷ nŷ gé, kanhkā tá,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg jagrē régre
(Mt 6.24)

¹³ “Ā jagrē régre nŷn kŷ tóg vēnh mŷ tŷ. Ā tŷ Topē hā tŷ jagrē nŷn kŷ jānkamy tŷn ēn tŷ jagrē nŷ sór tŷg nŷ. Ā tŷ jānkamy e ve sór kŷ ti hā vŷ tŷ ā jagrē nŷnh mŷ. Kŷ ā tóg Topē tŷ ā mŷ nén tó mŷ ēn to jykren há han ke tŷ nŷ, ha vem nŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

Topē jykre

(Mt 11.12-13; 5.31-32; Mc 10.11-12)

¹⁴ Hā ra *Fariseu* ag tóg mēg mŷ. Jānkamy mág hā to ag tóg há nŷtŷ. Hā kŷ ag tóg ag tŷ *Jesus* vŷ mē kŷ ti to é he mŷ. ¹⁵ Hā ra tóg ag mŷ: “ēprā ke ag mŷ ājag tóg tŷ ũn jykre há nŷtŷ ve nŷ,” he mŷ. “Hā ra Topē vŷ ājag tŷ nén to jykren mŷ ēn vég nŷ, ti mŷ ājag tóg kavéj nŷtŷ,” he tóg. “Ēprā ke mŷ nén sŷnvŷ nŷ ve tóg Topē mŷ kórég nŷ,” he tóg.

¹⁶ “*Moisés* tŷ ēg mŷ Topē vŷ tó ja ēn vŷ *João* tá krŷg, vāsŷ Topē vŷ tó tŷ ag tŷ ēg mŷ nén tó ja kar ēn ti. *João* tá jun kŷ vējykre tág vē sir, hā vŷ: Topē tŷ tŷ ēg pā'i nŷ, he mŷ. Kŷ ũ tŷ hēn ri ke ag tóg vāsānsān tŷ, ag tŷ ve jé.

¹⁷ Hā ra Topē jykre si ēn tóg tŷ' henh ke tŷ nŷ gé, *Moisés* tŷ ēg mŷ nén tó mŷ ēn ti. Ga vŷ tŷ' henh ke mŷ, kanhkā ti ke gé. Jāvo Topē jykre vŷ tŷ' henh ke tŷ nŷ,” he tóg.

¹⁸ “Ēg prŷg kŷ tóg ge nŷ, ha mē. Ā tŷ ā prŷ fi fón kar kŷ ũ fi tŷ prŷg mǎn kŷ ā prŷ fi ve sir. Kŷ ā tŷ ā prŷ fi fón kar kŷ ũ tŷ fi tŷ prŷg mǎn kŷ fi mén tŷ vē gé sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Ū tŷ Topē vŷ mē jāvānh ag tŷ nŷgme ki vār ke

¹⁹ Kŷ tóg ag mŷ: “kejēn ũ tóg nŷgtŷ, ũn riko pē,” he mŷ. “Kur kaja e tu ti tŷgtŷ, kur hapē. Kurā kar ki tóg vējēn há ko tŷ. Fénhta ri ke han tóg tŷ, kurā kar ki.

²⁰ Kŷ ũn jagtar tóg nŷgtŷ gé. Ti jiji hā vŷ: *Lázaro*, he mŷ. Vēnh kaga fugfo han vānh ēn han kŷ tóg nŷ, kŷ tóg nŷ nŷ, ũn riko ēn ŷn jānkā kā. ²¹ Ēn vŷ kókŷr tŷgtŷ, ti kaga to. Kŷ tóg ũn riko jēn vār ko sór tŷgtŷ, hā ra tóg ti mŷ nŷm tŷg tŷ. Kasor hā ne ti pēnŷn e nŷtŷ. Vēnh fugfo han vānh ēn tugmāg ag tóg tŷ. ²² Kejēn tóg ter mŷ, ũn jagtar ēn ti. Kŷ Topē tŷ jégne jafā ag vŷ ti va mŷ mŷ, ti kuprŷg ti, kanhkā ra. Tá *Abraão* tóg nŷ nŷ, ēg jóg' jóg ve ti, kŷ tóg ti mré nŷ nŷ sir, ti tŷ tŷ ti krē'krē nŷn kŷ.

Kar ũn riko tóg ter mŷ gé sir. Kŷ ag tóg ga kā tá ti péju mŷ. ²³ Hā ra tóg nŷgme ki kutē mŷ, ti kuprŷg ti. *Inferno* tá ti vēsŷrénh jagy han mŷ sir. Kejēn tóg kanhkā ki ēvānh mŷ, kŷ tóg tá *Abraão* vég mŷ, *Lázaro* ke gé, kuvar há tá. ²⁴ Kŷ tóg ag mŷ prēr mŷ. “!..Ijóg'! !..*Abraão*'!..” he tóg. “!..Ijagāgtān ra..!” he tóg. “*Lázaro* jēnē ra, ti tŷ ti nŷjuja junun mrān kŷ inh nŷnē mrān sŷ han jé. Inh mŷ tóg rŷjgy tāvŷ tŷ, pŷ kā ki,” he tóg.

²⁵ Kŷ *Abraão* tóg ti mŷ: “inh kósŷn,” he mŷ. “Ā tŷ ga kri tŷ ja ēn ki ēkré. Tá ā tóg há tŷ ja nŷgtŷ, jāvo *Lázaro* tóg jagtar ja nŷgtŷ. Kŷ tóg tag ki há tŷ nŷ, jo ā tóg vēsŷrénh jē nŷ, ā tŷ ti jagāgtān ja tŷ nŷn kŷ. ²⁶ Kŷ ēg kuju ki tóg tŷ kǎgnó nŷ, kŷ ũ tóg pāte rēg ke tŷ nŷ. Tag ki ke pijé ēn ra tŷg mŷ', ēn tá ke pijé tag ra kātŷg mŷ gé', kǎgnó tag tugrŷn',” he tóg.

²⁷ Kŷ ũn riko ja tóg ti mŷ: “kŷ sóg ā mŷ nén ũ tó sór mŷ, ha mē,” he mŷ. “Ā mŷ inh jóg ŷn ra *Lazaro* jēnēnh ke tŷ? Tá inh mré ke ag vŷ nŷtŷ. ²⁸ 5 (ke) ag nŷtŷ, inh mré pygfa ja ag. Ti tŷ ag mŷ tónh tŷg jé, ag tŷ

tag ki junjun tũ nĩ jé, ag tỹ inh mré vėsýrénh tũ nĩ jé,” he tóg.

²⁹ Kĩ *Abraão* tóg ti mĩ: “vó, tá ag tóg *Moisés* tỹ ěg mĩ nén tó ja ěn mēnh mũ, Topě vĩ tó tí kar ag vĩ ke gé. Hã kĩ ag tóg Topě vĩ jēmēnh mũ, ag tỹ mẽ sór kĩ,” he mũ.

³⁰ Hã ra tóg: “vó, vēsēr tỹ ag tá jun kĩ ag tóg jēmē há han ke mũ vễ, kĩ ag tóg ag jykre pãno ěn tovãnh ke mũ vễ,” he mũ.

³¹ Hã ra tóg: “vó, ag tỹ *Moisés* vĩ jēmē sór tũ nĩn kĩ ag tóg vēsēr vĩ mēnh ke tũ nĩ gé, ag tỹ Topě vĩ tó tí ag vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩn kĩ,” he mũ, *Abraão* ti, ùn riko ja ěn mĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

17

Topě vĩ mranh tỹ jagy nĩ
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

¹ Kĩ tóg ti mré mũ tí ag mĩ: “ũ tỹ hēn ri ke ag vĩ ù tỹ iso há ěn tỹ isovãnh han sór mũ, ha mẽ,” he mũ. “Hã ra ag tóg tag to vėsýrénh tãvĩ han ke mũ. Topě vĩ ag ve kónãnh tãvĩ han ke mũ. ² Ũ tỹ ùn sĩ tỹ inh ki rã tovãnh han mũ mĩ tóg há tí vễ, ěg tỹ pó mág tỹ ag nunh to sa kĩ goj nig mág kujú ki ag vãm jé. Tag vĩ ag mĩ jagy tí vễ. Hã ra ag tóg ti jagy tag kãfór venh ke mũ. ³ To jykrén, vėnh ki rĩr kĩ.

Kejēn ã régre vĩ Topě vĩ mranh mũ. Kĩ ti mĩ tóm nĩ, tí tỹ kygnē tí. Tí tỹ tovãnh sór kĩ tí mĩ vėnh pãte fón nĩ. ⁴ Hēn ri ke mũn tóg tí tỹ Topě vĩ mranh ěn han mãn', han mãn', he sór mũ. Kurã pir ki tóg mranh tỹ hēn ri ke han sór mũ, hēn ri ke mũn. Hã ra tóg tónh kãtĩg mãn', tónh kãtĩg mãn', he mũ gé. Kĩ ti mĩ vėnh pãte fón to krónh ke tũg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg tỹ Topě ki rã há han ke

⁵ Kĩ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tóg ti mĩ: “ěg tỹ Topě ki ge há han há tóg tí,” he mũ. “Kỹ to ěg tar han nĩ,” he ag tóg. ⁶ Kĩ tóg ag mĩ: “ãjag tỹ Topě ki ge kĩ tóg há tí,” he mũ. “Ka tỹ

krén to jykrén nĩ,” he tóg. “Sĩ tí nĩ, ěg tỹ tí krãn ve ki. Hã ra tóg mog há han tí. Tag ri ke han nĩ, Topě ki rã kĩ. Kĩ ãjag tóg nén ùn kar to tar nỹtĩnh mũ. Ka tag ve ra ha. ãjag tỹ tí mĩ: “ã jėgja ki kã kãkutē kĩ goj ki vėnh krãn,” hen kĩ tóg kenh mũ, ãjag tỹ Topě ki rã há han kĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Tỹ ěg Topě camarada nỹtĩ

⁷ “ãjag camarada jykre to jykrén nĩ,” he tóg. “ãjag japỹ ki tóg rĩr tí, ke tũ nĩ kĩ ãjag mēg ki. Rãkãnh kĩ tóg tí rãnhraj ja tá kãtĩ tí. Kĩ ãjag pijé tí mĩ: “kunĩg, jēn jé,” he tí. ⁸ Tí mĩ ãjag tóg: “inh mĩ vėjēn han, ijēn jé, isỹ kron jé,” he tí. “Kar kĩ ã tóg jēn ke mũ gé, kron ke mũ gé sir, ijēn kar kĩ,” he ãjag tóg tí, ãjag camarada mĩ. ⁹ Kĩ ãjag tóg tí mĩ vĩ há han tũ nĩ gé, tí tỹ ãjag vĩ ki króm mũ ra. ãjag camarada vễ mỹr, hã kĩ tóg ãjag vĩ ěn han ke mũ. ¹⁰ Kĩ ãjag camarada ag ri ke han nĩ, Topě mĩ, ha mẽ. ãjag tỹ Topě tỹ ěg mĩ nén tó mũ ěn han kãn kĩ, jagnē mĩ: “Topě camarada vĩ tỹ ěg nỹtĩ,” hem nĩ. “Ěg tỹ tí tỹ ěg mĩ nén tó mũ ěn han mũ ra tóg ver tỹ nén ù tũ nĩ,” hem nĩ, jagnē mĩ. “Tí vĩ han kãn tugrĩn ěg tóg há nỹtĩ,” he tũg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ùn kagyga e ag tỹ há' he

¹¹ Kĩ tóg *Jerusalém* ra tĩg sór mũ. Hã kĩ tóg ga tỹ *Samaria* mré ga tỹ *Galilėia* fyr mĩ tí mũ. ¹² Tá tóg ěmã ù ki rã mũ. Hã ra ù tỹ 10 (ke) ag tóg tí kato kãmũ nĩ, vėnh kaga kren vãnh hynhan kĩ nỹtĩ ag. Ag tỹ tí ve kĩ ag tóg kór há tá nỹtĩ nĩ. ¹³ Kĩ ag tóg jamã há ra prēnprēr kĩ: “!..*Jesus*..!” he mũ. “!..*Senhor*..! !..Ěg jagãgtãn ra..!” he ag tóg mũ. ¹⁴ Kĩ tóg ag mĩ: “Topě tũ ki rĩr tí ag mĩ vėnh ven mũjėg,” he mũ.

Ag mũn kĩ ag tóg hághá' he kãn mũ sir, ag tỹ tá junjun to hã. ¹⁵ Kĩ ag kã ùn pir tóg kyrã mũ, tí to. Topě

mỹ tóg vī há han mũ, ti tỹ há' hen kỹ. Kỹ vènh kar vỹ ti vī mēg mũ. ¹⁶ Ti tỹ tá jun kỹ tóg ti krēm mūg ke mũ. Ti mỹ tóg: “inh mỹ tóg há tí, ã tỹ isỹ há' hen kỹ,” he mũ. *Samaría* tá fóg ù vè, ù tỹ *Jesus* to kyrã mũ ên ti.

¹⁷ Kỹ tóg: “ù tỹ 10 (ke) ag vỹ há' he kãn,” he mũ. “Hã ra ùn pir ne kyrã'. Hỹn, ù ag, ù tỹ 9 (ke) ên ag?” he tóg. ¹⁸ “Fóg tag há vỹ ti pir mỹ kyrã, Topè to: ùn mág vỹ tỹ ti nĩ, he jé,” he tóg. ¹⁹ Kỹ tóg fóg ên mỹ: “jègnè ra,” he mũ. “Ha tĩg,” he tóg. “Á tỹ inh ki rã há kỹ ã tóg há' he mũ,” he tóg.

Topè tỹ tỹ êg pã'i nĩ to vèjykre
(Mt 24.23-28, 37-41)

²⁰ Kejèn *Fariseu* ag tóg *Jesus* ki jèmènh kãmũ mũ. “Topè tỹ tỹ êg pã'i nĩ ên mỹ ver kór gy nĩ?” he ag tóg. Kỹ tóg ag mỹ: “ti vég tũ êg tóg nĩ, êg kanè tỹ,” he mũ. ²¹ “Hã kỹ êg tóg ti to: tag kã ti nĩ, tátã ti nĩ, henh ke tũ nĩ gé. Ha mẽ, ãjag kã mĩ ti hur vènh ven, ãjag tỹ ti vég tũ há ra,” he tóg.

²² Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “kejèn tóg ãjag tỹ Topè tỹ tỹ êg pã'i nĩ vènh hapè tĩnh mũ,” he mũ. “Ti tỹ kurã pir ki ãjag mỹ vènh ven ra tóg ãjag mỹ há tĩnh mũ vè, há ra ãjag tóg vènh ke tũ nĩ ver,” he tóg. ²³ “Kejèn ag tóg ãjag mỹ: “tag ki ti jun,” henh ke mũ. “Èn tá tóg jè,” he jé ag tóg ke mũ gé. Kỹ vènh mũ tũg nĩ há ra. ²⁴ Inh kãtĩg mãn ke vỹ tỹ ta tỹ kóm kóm ke ri ke nĩnh mũ. Vènh kar vỹ inh ve kãn ke mũ. Tỹ sóg êprã ke fi kósìn nĩ,” he tóg. ²⁵ “Inh kãtĩg mãn ke to há sóg há ra vèsýrènh mág han ke mũ ver. Ûri ke ag vỹ iso é henh ke mũ ver,” he tóg.

²⁶ “Kỹ inh kãtĩg mãn ke kurã ên kã êprã ke ag tóg han kãn ke mũ, ag tỹ *Noé* tỹ ga mĩ tĩ mũ kã nén han ja ên ti. ²⁷ Ta kutè to há ag tóg jèn ja nĩgtĩ. Kronkron ja ag tóg nĩgtĩ gé. Vènh prũg kutèm ja ag nĩgtĩ gé. Èn kã *Noé* tóg kejèn *canoá* tỹ ìn kã ra rã ja nĩgtĩ. Ti tỹ kã ra rã kar kỹ, ta

tóg sir kutè ja nĩ, kỹ ag tóg goj var ki kãgter kãn ja nĩ. ²⁸ *Ló* tỹ ga mĩ tĩg ki tóg há ri ke pè ja nĩ gé. Jèn ja ag tóg nĩgtĩ gé. Kronkron ja ag tóg nĩgtĩ gé. Nén vène he ja ag tóg nĩgtĩ gé. Èkrãn ja ag tóg nĩgtĩ gé. ðn hynhan ja ag tóg nĩgtĩ gé. ²⁹ Èn kã *Ló* tóg kejèn êmã tỹ *Sodoma* tá kãkutè ja nĩ, kỹ pĩ tóg kanhkã tá kãtère ja nĩ, êmã ên kri, pó tỹ *enxofre* nĩja ke gé. Kỹ ên tóg ag kãgtén kãn ja nĩ. Topè tỹ ag vóg kónãn ke to jykrén ja tũ ag tóg nĩgtĩ. ³⁰ Ge ti nĩnh mũ gé, êprã ke fi kósìn tỹ vènh ven mãn ke kurã ên kã. To jykrén ke tũ ag tóg nĩ gé, ti to há tũ ag. ³¹ Û tỹ kurã ên kã ti ìn to há tĩn kỹn jé ti tũ mãn rã sór tũg. Û tỹ êpỹ tá tĩ ên jé ti tũ to vỹn ke tũg. ³² *Ló* prũ fi to jykrén nĩ, ãjag tỹ fi tỹ vèsýjãm êvãnh ên ri ke han tũ nĩ jé. ³³ ãjag tỹ ãjag jykre há han sór kỹ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ, ha vem nĩ. ãjag tỹ isugrĩn ãjag jykre fi mãn kỹ ãjag krenkren ke vè, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁴ “Hã kỹ sóg tag tó mũ, ha mẽ. Kuty ên kã, inh kãtĩg mãn ke kã kuty ên kã ùn régre ag vỹ jagnè mré nũgnũr nỹtĩnh mũ. Kỹ sóg ag kã ùn pir jé prèr ke mũ, kỹ tóg inh mré tĩg mũ, jãvo ti régre vỹ kã nỹnh mũ, ha vem nĩ. ³⁵ Ûn régre fag vỹ êgtyryn nỹtĩnh mũ, jagnè mré, ên kã. Kỹ sóg ùn pir fi jé prèr ke mũ, kỹ fi tóg inh mré tĩg ke mũ. Jãvo fi régre fi vỹ kã jènh ke mũ, ha vem nĩ. ³⁶ Ûn régre ag vỹ êpỹ tá rãnhraj mũnh mũ, ên kã. Kỹ sóg ùn pir jé prèr ke mũ, kỹ tóg inh mré tĩg ke mũ. Jãvo ti régre vỹ tá tĩnh ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁷ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg: “há ra tag vỹ tỹ hẽ tá ke nĩnh mũ hỹn?” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “kurã ên kã ãjag tóg ki kanhró nỹtĩnh mũ,” he mũ. “Nén ù ter nỹg ja ri ke ti nĩ. Hã tá tóg vènh mãn tĩ, jãtã ti. Tag ri ke ti nĩnh mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

18

Ēg tŷ Topē mré vī to krónh kenh ke tũ

¹ Kŷ tóg ag kanhrân mŷ, ag tŷ kurā kar ki Topē mré vēmén jé, to krónh ke tũ nī jé. Kŷ tóg: ² “kejĕn pā'i tóg nĭgtī, ěmā ũ tá,” he mŷ. “Topē kamĕg vānh tóg nī, ti jykre pāno nĭn kŷ. Kŷ tóg ti mré ke ag kamĕg vānh pē nĭgtī gé. Kórég pē ti nĭgtī. ³ Ēn jamā tá ũ fi tóg nĭgtī gé, ũn mén ter ja fi. Ēn fi vŷ kejĕn ti mŷ: “inh *lograr* he sór mŷ ěn ag jo inh ki rĭr,” he mŷ. ⁴ Hā ra tóg mē jāvānh nī. Jatun mŷ tóg nī nī, kysā tŷ hĕn ri ke ki. Kŷ fi tóg ti tá jun tŷ hĕn ri ke han mŷ gé. To krónh ke tũ fi nī. Kŷ tóg kejĕn to jykrén mŷ. “Topē kamĕg vānh inh nĭgtī,” he tóg. “Ū kamĕg vānh inh nĭgtī gé. ⁵ Hā ra fi tóg isovānh tũ pē nī. Kurā kar ki fi tóg inh mŷ to vĭnh kātī mŷ. Kŷ inh hŷn fi jy nĭgān mŷ ha, ke tũ nī mŷ ra fi tóg ijũ han ke mŷ, fi tŷ inh venh kātĭg to krónh ke tũ nī kŷ, ha vem nī,” he tóg, pā'i kórég ti,” he tóg.

⁶ Kŷ tóg ag mŷ: “ti vī jĕmĕ ra,” he mŷ. “Jykre pāno ti nī, hā ra tóg fi tŷ ti mŷ vī e ěn to fi kren han sór mŷ,” he tóg. ⁷ “Hā kŷ Topē vŷ ājag krenkren han ke mŷ gé. Ājag kuprĕg ja tóg nī mŷr, kŷ ti mré vēmén nī. Kurā ki ti mré vĭm nī, kuty tá ke gé. Ājag kren han tũ nī ve ti nī, kejĕn. ⁸ Hā ra tóg ājag krenkren han ke mŷ, kānhmar, ha vem nī. Ki hā sóg tó mŷ,” he tóg. “Hā ra ag mŷ ěprā ke fi kósĭn ěn kātĭg mǎn kŷ ti mré mŷ sór mŷ vŷ?” he tóg.

Ēg tŷ: “tŷ inh ũn há nī,” hĕnh ke tũ

⁹ Ū tŷ ti vī mĕg mŷ ěn ag kā mī ũ ag tóg vĕso: “tŷ ěg tóg ũn há nŷtī,” he tŷ. “Jo ũ ag ne kórég nŷtī, inhhā,” he ag tóg tŷ. Ēn ag kanhrân sór tóg mŷ. Kŷ tóg ag mŷ: ¹⁰ “kejĕn *Fariseu* ũ tóg nĭgtī,” he mŷ. “Topē ĩn ra tóg tũ mŷ, tá ti mré vī jé. Ti mré ũ tóg ra

tŷ mŷ gé, ũ tŷ *governo* mŷ jānkamy mǎg tŷ ti. Ti mré vī sór tóg mŷ gé. ¹¹ Kŷ *Fariseu* tóg: “Topē,” he mŷ. “Inh mŷ tóg há tŷ, isŷ jykre kórég tũ nĭn kŷ. Ū ag tóg nĕn ũ pĕju tŷ, ũ ag tóg nĕn ũ vĕnh mŷ han tŷ inhhā, jāvo inh pijé han tŷ. Ag prŷ tũ fag mré ag tóg nŷgnŷ tŷ. Kŷ *governo* mŷ jānkamy mǎg tŷ tag ti vŷ kórég nī gé, inhhā. ¹² Ag jāvo sóg vĕjykre há han tŷ. *Semana* kar ki sóg vākre régre han tŷ, jĕg tũ nĭn kŷ. Isŷ kar tŷ sóg *dízimo* han tŷ, ā mŷ,” he tóg, *Fariseu* ti, Topē mŷ. ¹³ Hā ra *governo* mŷ jānkamy mǎg tŷ ěn tóg kuvar há tá jĕ nī, mŷ'āg kŷ. Kŷ tóg kanhkā ki ěvānh tũ nī gé. Ti fe kri tóg kǎgmĭg mŷ, kŷ tóg: “Topē,” he mŷ gé. “Ā vī mranh inh mŷr. Ā mŷ inh jagāgtān ke tũ hā ra?” he tóg.

¹⁴ “Ha mĕ, Topē vŷ ti mŷ vĕnh pāte fón, hā kŷ tóg jatun mŷ vyr. Jāvo tóg *Fariseu* ěn mŷ vĕnh pāte fón tũ nī. Ge ti nĭgtī. Ēg tŷ vĕso: “há inh nī,” hĕn kŷ Topē tóg ěg mŷ vĕnh pāte fón ke tũ nī. Ēg tŷ hā ra vĕso: “jykre kórég inh nī,” hĕn kŷ Topē vŷ ěg to há nī, kŷ tóg ěg tŷ ũn mǎg han ke mŷ gé sir, ěg jykre kurynh kŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tŷ gĭr to há

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Kŷ fag tóg gĭr tatĭ kǎmŷ mŷ ti to, ti tŷ ag.kri ti nĭgé fi jé. Hā ra ti mré mŷ tŷ ag tóg fag to jũ mŷ. ¹⁶ Hā ra tóg fag jé prĕr kŷ ag mŷ: “gĭr mŷ vī tũg nī,” he mŷ. “Fag tŷ iso kǎmŷ kamĕg tũg nī,” he tóg. “Ū tŷ ge hā vŷ tŷ ěg *Senhor* tŷ Topē tũ nŷtī,” he tóg. ¹⁷ “Sŷ ke há vĕ. Gĭr ag vŷ iso há nŷtī. Ūn kāsĭr tag fag ri ke nŷtĭm nī, ke tũ nī mŷ ra ājag tóg Topē tŷ tŷ ěg pā'i nī venh ke tũ nī mŷr,” he tóg.

Ūn riko ag

(Mt 19.16-30; Mc 10.17-31)

¹⁸ Kŷ kejĕn pā'i ũ tóg ti mŷ: “*Senhor*”, há ā tóg jĕ,” he mŷ. “Sŷ rĭr krŷg ja tũ venh há tóg tŷ. Sŷ ve jé inh hŷn

vějykre há tỳ ne han ke mũ?“ he tóg. ¹⁹ KỠ tóg ti mỳ: “inh mỳ: “há ã tóg jê,” he sór tũg nĩ. Ēg pijé há nýtĩ. Topê há ne ti pir mỳ há nĩ,” he mũ. ²⁰ “Topê tỳ nén to ěg jyvĕn mũ ěn ki kanhrô ã tóg nĩ, há vỹ: ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, ũ tén tũg nĩ, nén ũ péju tũg nĩ, ũ to ón tũg nĩ, ã nỹ mré ã jóg kamĕg nĩ, he mũ,” he tóg. ²¹ Hã ra tóg: “tag kar ki sóg króm kãn, isĩn kã,” he mũ. ²² KỠ tóg ti mỳ: “nén ũ pir vỹ tũ nĩ ver,” he mũ. “Á tũ vãm kãn nĩ, ã tỳ ũn jagtar ag mỳ vin jé, jãnkamy ti. KỠ ã tóg kanhkã tá tũ mág nĩnh mũ sir. Kar kãtĩg nĩ, ã tỳ inh mré tĩg jé,” he tóg. ²³ KỠ tóg ti mỳ vĕnh mỳ tĩ, ti riko pĕ nĩn kỹ.

²⁴ Hã ra *Jesus* tóg ti mỳ vĕnh mỳ ěn ki kanhrãn mũ. KỠ tóg ti mré mũ tĩ ag mỳ: “jagy ti nỹ, ũn riko tỳ Topê tỳ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke ti,” he mũ. ²⁵ “Kãvãru pãnĩ sór vỹ prĕj nor fĩn kutĕnh ke tũ nĩ,” he tóg. “Ti tỹ fĩn kutĕ há nĩ ra tóg há tĩ vĕ, ũn riko tỳ Topê tỳ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke ti,” he tóg.

²⁶ KỠ ti vỹ mĕg mũ ag tóg jagnĕ mỳ: “kỹ ũ hỹn kren ke tũ pĕ nĩ,” he mũ. ²⁷ KỠ tóg ag mỳ: “ĕprã ke ag vỹ tá junjun ke tũ nĩ vĕ,” he mũ. “Hã ra Topê há tóg ěg tỹ tá junjun han ke mũ,” he tóg.

²⁸ KỠ *Pedro* vỹ: “ha vé, ěg tỳ nén ũ kar ré kỠ ěg tóg ã mré mũ mũ,” he mũ. ²⁹ KỠ tóg ag mỳ: “sỹ ke há vĕ. Ũ tóg kejĕn ti jamã ré kỠ tĩ mũ, ti prũ fi, ti kãke, ti jãvy, ti han mũ fag, ti krĕ ré kỠ tóg ti mũ, Topê tỳ tỹ ěg pã'i nĩ tugrĩn, ti tỳ ti vĩ ki króm jé,” he mũ.

³⁰ “Ēn vỹ tóg sir vĕnh kaja jé nén kar ěn venh ke mũ, ag jĕgia kã, ga kri, kar kỠ tóg vãhã sir ěg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ gé sir, kanhkã tá,” he tóg.

Jesus tỳ ti ter ke tó mãn
(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ KỠ tóg ũ tỹ 12 (ke) ag jé prĕr mũ, vỹrmỹ. “Ha vé, *Jerusalém* ra ěg mũnh mũ, kỠ sóg tá ve kãn ke mũ,

vãšỹ Topê vĩ tó tĩ ag tỳ iso nén rán ja ěn ti,” he tóg. ³² “Fóg ag mỳ ag tóg inh fĕg ke mũ, *Jerusalém* tá, ha vem nĩ, ag tỳ iso é he jé, ag tỳ inh vóg kónãn jé, ag tỳ iso sug jé gé, ³³ ag tỳ inh mrãnmrãn jé. Ag tỳ isĕn ke vĕ. Hã ra sóg kurã tãgtũ tũg kỠ rĩr mãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ³⁴ Hã ra ag tóg ti vỹ tag to jykrĕn tũ nĩ. Ti vỹ tóg ag mỳ vĕnh mỳ tĩ. “Ti tỳ ne tó nĕ hỹn?” he ag tóg mũ sir.

Jesus tỳ ũn kyvó tỳ há' he
(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Ag mũn kỠ ag tóg *Jericó* to há mũ nĩ. Hã ra ũn kyvó tóg ĕpry kri nĩ nĩ. “Inh mỳ jãnkamy nĩm,” he tóg tĩ, vĕnh kar mỳ. ³⁶ Ēn vỹ vĕnh kar tỳ ĕpry jagma mũ mĕg tĩ. KỠ tóg ag mỳ: “ũ nĕ?” he mũ. ³⁷ KỠ ag tóg ti mỳ: “*Jesus* vĕ, *Nazaré* tá ke ěn vĕ,” he mũ. ³⁸ KỠ tóg prĕr mũ sir. “!..*Jesus*..! !..*Davi* krĕ'krĕ'..! !..Ijagãgtãn ra..!” he tóg mũ. ³⁹ KỠ ti jãmĩ mũ ag vỹ ti mỳ vỹ jũ han mũ, “mĕ kã nĩ nĩ,” hen kỠ. Hã ra tóg prĕr mãn', prĕr mãn' he mũ. “!..*Davi* krĕ'krĕ'..! !..Ijagãgtãn ra..!” he tóg.

⁴⁰ KỠ *Jesus* tóg krỹg he kỠ: “ti jé prĕr,” he mũ. Ti tỳ ti ki jun kỠ tóg ti mỳ: ⁴¹ “inh ã tỹ ě ri kenh mũ?” he mũ. KỠ tóg: “sỹ venh há tóg tĩ,” he mũ. ⁴² KỠ tóg ti mỳ: “he, ha tã mĩ vé,” he mũ. “Á tỳ inh ki rã kỠ ã há' hĕnh ke mũ,” he tóg. ⁴³ KỠ tóg vĕšmĕr ĕvãnh há' he mũ sir. Ti há mré tóg tĩ mũ sir. Topê mỳ tóg vỹ há han mũ. KỠ tóg vĕnh kar mỳ há tĩ. Topê mỳ ag tóg vỹ há han mũ gé sir.

19

Jesus tỳ Zaqueu venh tĩg

¹ KỠ tóg ĕmã tỳ *Jericó* ki rã kỠ fĩn rãm kỠ tĩg sór mũ. ² Hã ra ũ tóg tá nĩ nĩ, ti jiji há vỹ: *Zaqueu*, he mũ. *Governo* mỳ jãnkamy mãg tĩ ag pã'i vĕ. KỠ tóg riko tãvĩ nĩ. ³ Ēn tóg *Jesus* ve sór mũ. Hã ra tóg rur jĕ, há kỠ tóg vĕnh ĕ ag tugrĩn ti vég tũ nĩ. ⁴ Hã kỠ tóg ti jy vĕnhvãg tĩ mũ, kỠ tóg ka tỹ

krén to tãpry mũ, ti tỹ kri nĩg kỹ ti ve jé. ⁵ Kỹ tóg ka ên tá jun mũ. Kỹ tóg kri êvãnh kỹ ti vég mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “*Zaqueu*,” he mũ. “Kur kãtère to fũrũn. Isỹ ã ãn krẽm nũr ke vè,” he tóg. ⁶ Kỹ tóg tère tỹ mrãnh ke mũ sir. *Jesus* mỹ tóg: “mũ jé ha,” he mũ. Ti mỹ tóg sér tĩ, *Jesus* tỹ ti ãn krẽm nũr sór kỹ.

⁷ Hã ra vènh e ên tóg *Jesus* to jũ kỹ ti mỹ: “Topè vĩ mranh tĩ vè, hã ra tóg ti ãn krẽm nũr sór mũ,” he mũ.

⁸ Kỹ tóg ti ãn krẽm nĩ nĩ. Kỹ *Zaqueu* tóg vèso jykrén kỹ ti mỹ vènh kãmén mũ. “Ha vé, isũ kuju vin jé sóg ke mũ, ãn jagtar ag mỹ. Û ag *lograr* he ja sóg nĩgtĩ, ag tũ ki, hã ra sóg ag mỹ ti kãfór nĩm sór mũ ha. Sỹ jãnkamy pir ki ù *lograr* he jan ki sóg ti mỹ ù tỹ 4 (ke) vin sór mũ,” he tóg mũ.

⁹ Kỹ tóg ti mỹ: “ũri ã tóg kren ke mũ, ã mré ke fag mré hã. *Abraão* krè'krè vỹ tỹ ã nĩ gé,” he mũ. ¹⁰ “Tỹ sóg êprã ke fi kósín nĩ. Ûn vãfor mũ ên jãvãnh jé sóg kãtĩg, sỹ ag krenkren han jé, ãn jykre pãno ên,” he tóg.

Jãnkamy kãme

(Mt 25.14-30)

¹¹ Hã ra ãn e ag tóg ti vĩ mēg mũ. *Jerusalém* to hã tóg nĩ, hã kỹ ag tóg ti to: “Topè tỹ tỹ êg pã'i nĩ hỹn vènh ven ke mũ, ti tỹ tá jun kỹ,” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “hã tũ vè,” he sór mũ. Hã kỹ tóg: ¹² “kejèn pã'i tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Ên tóg ga ù ra tĩg sór mũ, kór há ra, tá ke ag tỹ ti tỹ pã'i mág han jé. Tag pãte tóg tá vỹn ke sór mũ. ¹³ Ti tĩg ke to hã tóg ti *camarada* tỹ 10 (ke) ag mỹ jãnkamy pir nĩm' nĩm' he mũ. Ag mỹ tóg: “ha inh mỹ tỹ rãnrãj,” he mũ. “Kejèn sóg vỹn kenh mũ, kỹ sóg ãjag rãnrãj tugnỹm ke mũ, ti,” he tóg. Kar tóg ti mũ sir.

¹⁴ Hã ra ti krẽm ke ù ag vỹ ti to há tũ nỹtĩ. Kỹ ag tóg ti nón vènh vĩ jènēg mũ. “Ã tỹ êg kri tỹ pã'i nĩn kỹ tóg vènh mỹ nĩ. Êg tỹ tag ve jãvãnh

tóg tĩ,” he ja ag tóg nĩgtĩ. ¹⁵ Kejèn tóg, vèsỹ pã'i mág han kỹ vỹn ke mũ. Kỹ tóg ti *camarada* ag jé prẽm mũ sir, ti tỹ ãn mỹ jãnkamy vin ja ên ag. ¹⁶ Kỹ ù tóg ti tá jun kỹ ti mỹ: “jãnkamy pir nĩm ã tóg. Hã ra sóg kri ù tỹ 10 (ke) gỹjỹ hé,” he mũ. ¹⁷ Kỹ tóg: “jykre há tãvĩ ã tóg nĩ,” he mũ. “Nén sĩ ki rĩr há han ã tóg, hã kỹ ã tóg êmã tỹ 10 (ke) ki rĩr ke mũ ha,” he tóg. ¹⁸ Kỹ ù tóg ti mỹ: “jãnkamy pir nĩm ã tóg, hã ra sóg kri ù tỹ 5 (ke) gỹjỹ hé,” he mũ gé. ¹⁹ Kỹ tóg ti mỹ: “êmã tỹ 5 (ke) ki rĩr jé ã tóg ke mũ ha,” he mũ gé.

²⁰ Kỹ ù tóg: “ha vé, ã tũ ti,” he mũ. “Inh krĩ pãgia kã ki vin kỹ sóg kri tógfĩn kỹ nĩm han. ²¹ ã kamēg ja inh nĩ, ã vĩ tar to. ã tỹ nén vin ja tũ ên mãn sór ã tóg tĩ. ã tỹ nén krãn ja tũ kunũnh sór ã tóg tĩ,” he tóg. ²² Kỹ tóg ti mỹ: “ã vĩ tóg ã jykre pãno han mũ, ha mē,” he mũ. “Inh mỹ vĩ tar han tĩ? Inh mỹ sỹ nén vin ja kãfór mãn sór tĩ? Inh mỹ sỹ nén krãn ja tũ kunũnh sór tĩ?” ²³ Kỹ ã tỹ ne jé inh jãnkamy tỹ *banco* tá nĩm ja tũ nĩ nē? ã tỹ tá nĩm han ra sóg ti *juro* venh ke mũ vè, kỹ sóg isũ kãfór mãn ke mũ vè,” he tóg. ²⁴ Kỹ tóg tá nỹtĩ ag mỹ: “ti nĩgã ti tũ mã,” he mũ. “Û tỹ jãnkamy tỹ 10 (ke) mãn ja ên mỹ nĩm, ti tũ pir ti,” he tóg mũ sir. ²⁵ Kỹ ag tóg ti mỹ: “mè'. Hã ra tóg tũ mág nĩ ha,” he mũ. ²⁶ Kỹ tóg: “hỹ,” he mũ. “Hã kỹ sóg tóg mũ. Ûn tũ mág vỹ mãn mãn ke mũ. Û tũ sĩ nĩ ên tũ mãn kãn jé ag tóg ke mũ gé,” he tóg. ²⁷ “Kỹ inh kato tẽ mũ ag tatĩ kãmũm nĩ, ù tỹ iso: “ti tỹ êg kri tỹ pã'i jèn kỹ tóg êg mỹ kórég nĩ,” he mũ ên ag. Ag kãgtén ra, inh rĩnve,” he tóg, pã'i ti,” he tóg.

Jesus tỹ Jerusalém tá jun

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Jo 12.12-19)

²⁸ Kar tóg tá kãkutẽ kỹ êmã tỹ *Jerusalém* ra tĩ mũ. ²⁹ Kỹ tóg êmã tỹ *Betfagé* to hã jun mũ, êmã tỹ *Betânia* tá, pãnónh tỹ *Oliveiras* he mũ ên tá.

Tá jun ký tóg ti mré mũ tĩ régre ag mý: ³⁰ “êmã ên ra mũm nĩ, êg jo êmã nĩ ên ra,” he mũ. “Tá junjun ký ãjag tóg *burrica* fi kósin venh mũ. Kri nĩ ja tũ tóg jê ver. Ên kavãn ký ti pére kãmũm nĩ,” he tóg. ³¹ “Hên ri ke mũn ag tóg ãjag mý: “ãjag tỹ ne jé ti kavãn nê?” henh mũ. Ký ag mý: “êg *Senhor* vỹ ti ve sór mũ,” hem nĩ,” he tóg.

³² Ký ag tóg mũ mũ. Ti tỹ ag mý tó mũ ve kãn ag tóg mũ sir. ³³ Ký ag tóg ti kavãg mũ. Ký tỹ ùn mêng mũ ag tóg ag mý: “ãjag tỹ ne jé *burrica* kósin tag kavãn nê?” he mũ. ³⁴ Ký ag tóg: “êg *Senhor* vỹ ti ve sór mũ,” he mũ. ³⁵ Ký ag tóg ti pére kãmũ ký ag kur tỹ ti kri vin mũ, *Jesus* tỹ kri nĩ jé. ³⁶ Ti tĩg ký ag tóg ag kur kugjén mũ sir, êpny jagma. ³⁷ Gen ký ag tóg, pãnónh tỹ *Oliveiras* to re ký *Jerusalém* to hã mũ nĩ sir.

Kỹ vãhã ag kar ên tóg Topẽ mý vĩ há han mũ, jamã há ra, fag mré hã. *Jesus* tỹ nén han mũ ve ja ag tóg nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg ên mũ êkren ký Topẽ mý vĩ há han mũ sir. ³⁸ “!..Sér tóg tĩ, êg mý..!” he fag tóg mũ. “!..Êg *Senhor* vỹ êg ki jun..! !..êg jóg mág tỹ ti jênên ký..!” he ag tóg. “!..Kanhkã tá ke ag mý tóg sér te..! !..Topẽ mý êg tóg vĩ há han sór mũ, kynhmỹ nĩ ên mý..!” he ag tóg, prênprêr ký.

³⁹ Hã ra *Fariseu* ù ag tóg tá nỹtĩ gé, vênh e ên kãmĩ. Ký ag tóg: “ã mré mũ tĩ ag mý: prênprêr tũg ra, hé,” he mũ. ⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg ag mý: “vó, ag prênprêr tũ nĩ ra pó hỹn prênprêr mũ vê, ag mýn sér tĩnh mũ vê,” he mũ.

Jesus tỹ Jerusalém to fỹ

⁴¹ Gen ký ag tóg *Jerusalem* tá junjun mũ sir. Êmã ên ve ký tóg fỹ mũ. ⁴² “*Jerusalém* tá ke’,” he tóg. “Ki kanhrãn sór tũ ãjag tóg nĩ,” he tóg. “ãjag tỹ ùri ki kanhrãn há tóg tĩ vê, hã ra ãjag tóg ke jãvãnh nỹtĩ. ãjag tỹ ki kanhrãn ra ãjag tóg krĩ kuprã nỹtĩnh mũ vê, mýr, ha mẽ. Hã ra

ãjag tóg jêmẽ sór tũ nĩ. Kutu ãjag tóg nỹtĩ. ⁴³ Hã kỹ ãjag tóg vãhã kurã kórég pẽ venh ke mũ. ãjag kato tẽ ag vỹ ãjag to rárãnh ke mũ. Komêr hã ag tóg ãjag to grêngrên kenh ke mũ. Ký ag tóg ãjag êmã jy ró pênĩn vỹrỹn kenh ke mũ sir. ⁴⁴ ãjag tỹ tũ’ he kãn jé ag tóg ke mũ, ãjag krê ke gé. ãjag ãn kókén kãn jé ag tóg ke mũ gé. Ký ãn tỹ pó pijé jagnẽ kri nỹtĩnh mũ’. Kurã há ki ãjag tóg Topẽ vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩ, ùri. Hã kỹ ãjag tóg ti kórég venh ke mũ,” he tóg. Fỹ pẽ han ký tóg tó mũ, êmã mũ tĩg ký.

Jesus tỹ Topẽ ãn tá ag pan

(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Jo 2.13-22)

⁴⁵ Ký tóg Topẽ ãn tá jun ký ti jy ró kã ra rã mũ sir. Ký tóg ù tỹ tá nén ù vênh he tĩ ag pan mũ. ⁴⁶ “Topẽ vĩ rá to jykren nĩ,” he tóg. “Inh ãn jiji vỹ tỹ Topẽ mré vĩ jafã nĩ, hã ra ãjag tóg krêm nén kar pigju mũgtĩ,” he tóg. Ag pan ký tóg ag mý tó mũ.

⁴⁷ Hã ki tóg kurã kar ki ag kanhrãn mũ, Topẽ ãn krêm. Hã ra tóg Topẽ tũ to pã’i ag mý kórég nĩ, pã’i kar ag mý. Hã kỹ ag tóg ti tén ke to jykren mũ sir. ⁴⁸ Hã ra tóg ag mý ki króv tũ nĩ. Vênh kar mý tóg mẽ sér tĩ, ti vĩ ti, hã kỹ tóg vênh mý tĩ sir, pã’i ag tỹ ti tén sór mũ ra.

20

Ûn nỹ Jesus jênẽ

(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

¹ Kurã kar ki tóg Topẽ vĩ tó jê nĩ, vênh vĩ sér ên, Topẽ ãn krêm. Kejên Topẽ tũ to pã’i ag tóg ti to kãmũ mũ, kófa ag ke gé. ² Ti mý ag tóg: “êg tỹ ã ki jêmênh há tóg tĩ,” he mũ. “ã vỹjke tỹ ne tỹ tag han tĩ’? Û nỹ ã jênẽ?” he ag tóg. ³ Ký tóg ag mý: “ãjag ki sóg jêmênh ke mũ gé, vênh kato,” he mũ. ⁴ “*João* vỹ ag kygpég tĩ ja nĩgtĩ. Ký ti mý kanhkã tá vỹjke han’, êprã vỹjke vó’?” he tóg. “Û nỹ ti jênẽ? Inh mý tóg,” he tóg. ⁵ Ký ag tóg jagnẽ mré to jykren mũ sir. “Êg

tý ti mý: Topě tý ti jěně vě, hen kýtóg ěg mý: ājag tý ne jé ti ví kri fi ja tũ nĩ nē? henh ke mũ,” he ag tóg. ⁶ “Ěg tý hã ra ti mý: ěprã ke jykre ja vě, hen kýt vėnh kar výt ěg pin sór ke mũ, pó tý, ha vem nĩ. *João* to ag tóg: Topě vĩ to tí pē ja vě, he tí, hã kýt ag tóg ěg to jũnh ke mũ,” he ag tóg. ⁷ “Topě jykre han ja ti nĩ,” he sór tũ ag nĩ, kýt ag tóg: “ěprã vējykre han ja ti nĩ,” he sór tũ nĩ gé. Hã kýt ag tóg ti mý: “ěg pijé ki kanhró nýtĩ,” he mũ. ⁸ Kýt *Jesus* tóg ag mý: “kýt sóg ājag mýt ũ tý ijěněg mũ tónh ke tũ nĩ gé,” he mũ.

*Ŭn camarada kórég ag
(Mt 21.33-46; Mc 12.1-12)*

⁹ Kýt tóg vėnh kar mýt: “ěg tý Topě kato tē kýt tóg ge nỹnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejěň ũ tóg *uva* krãn ja nĩ, tý *vinho* han jafã ěn. Kýt tóg ũ tý ki rĩr tí ag mré to jykren kýt ag mýt tovãnh mũ sir. Kar tóg ga ũ ra tí mũ. Hã ra tóg kãtĩg vãnh han mũ. ¹⁰ *Uva* ěn kaněň kýt tóg ag mýt ti *camarada* ũ jěněg mũ, ũ tý ki rĩr tí ag mýt, ag tý ti mýt ti tũ jěně jé, ěkré kaně ěn tí. Hã ra ag tóg ti mýt vin tũg mũ. Ti mrãnrãn ag tóg mũ. Kýt ag tóg ti mýt: “ha tĩg, nén ũ mãg mẽ kã ã tóg vỹn kenh mũ,” he mũ. ¹¹ Kýt tóg ti *camarada* ũ jěně mãn mũ gé sir. Hã ra ag tóg ti mrãnrãn mũ gé. Ti mýt fėfėn kar kýt ag tóg ti mýt: “ha tĩg, nén ũ mãg mẽ kã ã tóg vỹn kenh ke mũ,” he mũ gé sir. ¹² Kýt tóg ag mýt ũ jěně mãn mũ gé sir, hã ra ag tóg ti mrãnrãn kýt ti rỹnrỹnh kýt ti tĩn mũ gé sir.

¹³ Kýt *uva* kré tý tũn mũ tóg to jykren mũ. “Inh hỹn hėn ri kenh ha,” he tóg. “Inh kósĩn jěně jé sóg ke mũ ha, inh fe pē ěn, hėn ri ke mũn ag tóg ti kamėg ke mũ,” he tóg. ¹⁴ Ti kósĩn tý ag tá jun kýt nén kré ki rĩr tí ag tóg ti vėg mũ. Kýt ag tóg ti to jykren mũ, jagnė mré. “Kejěň ěkré tag výt tý ti tũ nỹnh mũ,” he ag tóg. “Mũ nỹ, ti tén jé, ti tũ tag tý tý ěg tũ

nỹn jé,” he ag tóg. ¹⁵ Kýt ag tóg ró mã ra ti pėre mũ kýt tá ti tén mũ sir. Kýt hỹn hė ri kenh ke mũ, ěkré tý tũn mũ ěn tí?” he tóg, ¹⁶ “Kãtĩg jé tóg ke mũ, ěkré ki rĩr tí ag kãgtén jé. Kýt tóg *camarada* ũ ag mýt finh mũ sir, ti jakré ti,” he tóg.

Kýt ag tóg mėg mũ, ti ví ti. Kýt tóg ag mýt e tí. “Ěg jé hã ra tag vėg tũ nĩgtĩ,” he ag tóg mũ. ¹⁷ Hã ra tóg ag ki ěvãnh kýt ag mýt: “Topě vĩ rá tag to jykren nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Pó fón ag tóg, pó tý ĩn han tí ag. Ag mýt tóg kórég ja nĩ. Hã ra Topě tóg pó ěn hã tý ĩn nũna han mũ,” he tóg. ¹⁸ Ŭ tý hėn ri ke ag výt pó tag kri vãr ke mũ, kýt ag tóg kri vãr kýt tũ' henh ke mũ. Kýt pó tag výt ũ tý hėn ri ke ag kri kutėnh ke mũ gé, kýt tóg ag tý nám nám ke kãn mũ sir, ag kri kutė kýt,” he tóg, Topě ví tý rãn kýt nĩ ki,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg tý imposto kajãm

(Mt 22.15-22; Mc 12.13-17)

¹⁹ Kýt Topě tũ to pã'i ag výt ti ví mẽg mũ. Kýt ag tóg: “ěg hã to tóg kãmén ja nĩ, ěg tý Topě kato vãsãň tag výt ge nỹnh mũ, he mũ ěn tí,” he mũ. Hã kýt ag tóg ti se sór mũ. Hã ra ag tóg vėnh e ěn kamėg mũ. ²⁰ Kýt ag tóg hã ra ti tý rĩr mũ. Ti to ag tóg vãjig mũ, ag tý ti ví to fóg tý pã'i mýt: “ha ti vóg kónãn,” he jé. Hã jé ag tóg ũn jykre kuryj nýtĩ ve ag jėgnėg mũ, ag tý *Jesus* ki jėmė jé. ²¹ Kýt ag tóg ón kýt *Jesus* mýt: “*Senhor*,” he mũ. “Vějykre kuryj hã tó ã tóg tí, hã kãmén ã tóg tí. Hã kýt ěprã ke ag ve tóg ã mýt tý nén ũ tũ nĩ. Hã kýt ã tóg Topě japry to ěg kanhrãn há han tí,” he ag tóg. ²² “Kýt mýt há nỹ, ěg tý fóg tý pã'i mág tý *imperador* mýt jãnkamy nĩm ti, *imposto* kajãm jé? Ěg mýt hỹn nĩm mũ, nĩm ke tũ nĩ vó?” he ag tóg. ²³ Hã ra tóg ag jykre régre nýtĩn ki kanhró nĩ. Hã kýt tóg ag mýt: “ājag ne tóg ón kýt ĩnh ki jėmė sór mũ,” he mũ. ²⁴ “Inh mýt jãnkamy ven. Ŭ jiji nỹ kã nĩ? Ŭ kãgrã nỹ kã

nĩ?“ he tóg. Kĩ ag tóg ti mĩ: “pã'i mág kãgrá vë,” he mũ. ²⁵ Kĩ tóg ag mĩ: “kĩ pã'i mág mĩ ti tũ nĩm, jo Topê mĩ ti tũ nĩm gé,” he mũ. ²⁶ Hã kĩ ag tĩ ne to ti senh ke tóg tũ tĩ, ti vĩ há han tĩn kĩ. Kĩ tóg ag mĩ e tĩ. Vënh kar vĩ ti vĩ mēg nĩtĩ nĩ. Kĩ ag tóg ti mĩ vĩ mãn tũ nĩ sir.

*Ũn kãgter mũ ag tĩ rĩnrĩr mãn ke
(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)*

²⁷ Kĩ Saduceu ag tóg ti tá junjun mũ gé, ti ki jēmē jé. Hã ra Saduceu ag tóg: “ēg ter ja tá ēg tóg vĩn ke mãn ke tũ nĩ. Rĩr mãn ke tũ ēg tóg nĩ,” he tĩ. ²⁸ Ēn ag vĩ ón kĩ Jesus ki jēmē sór mũ gé. Kĩ ag tóg ti mĩ: “Senhor,” he mũ gé. “Moisés vĩ ēg mĩ vëjykre tag nĩm, hã vĩ: ã régre tĩ ti krē tũ ra ter kĩ ã tĩ ti prũ fi tĩ prũg ke vë, he mũ. ã tĩ ã régre mĩ ã krē han ke vë, fi ki, he tóg mũ,” he ag tóg. ²⁹ “Kĩ ũ tĩ jagnē mré pafa ja tĩ 7 (ke) ag vĩ nĩtĩgtĩ. Ag kãke vĩ prũg mũ, hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ. ³⁰ Kĩ ti jãvy vĩ fi tĩ prũg mũ sir, hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ gé. ³¹ Kĩ ti jãvy ũ tóg fi tĩ prũg mũ gé, hã ra tóg ter mũ gé, ti kósin tũ ra. Gen kĩ ag tóg kãgter kãn mũ kejēn, ũ tĩ 7 (ke) Ēn ag. ³² Kĩ vãhã ag prũ fi vĩ ter mũ gé sir. ³³ Kĩ fag tĩ fag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn kĩ fi hĩn mén tĩ 7 (ke) nĩnh mũ vë. Ag kar vĩ fi tĩ prũg ja nĩtĩgtĩ. Hã kĩ tóg vënh mĩ nĩ, ag tĩ: “rĩnrĩr mãn jé ēg tóg ke mũ,” hen kĩ,” he ag tóg.

³⁴ Kĩ tóg ag mĩ: “ēprã ke ag vĩ kyprũg tĩ, kĩ fag vĩ ag tĩ mén tĩ gé,” he mũ. ³⁵ “Ag kã ũ ag tóg ag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn ke mũ, ti kurã tá krỹg kĩ. Ēn ag vĩ prũg mãn ke tũ nĩ sir, mén mãn ke tũ fag tóg nĩ gé sir, rĩnrĩr mãn kĩ. ³⁶ Ter mãn ke tũ ag tóg nĩ gé, mĩr, ha mē. Hã kĩ ag prũg mãn ke tũ nĩ. Kĩ fag mén mãn ke tũ nĩ gé. Topê tĩ jēgnē jafã ag ri ke fag nĩtĩnh mũ. Topê krē vĩ tĩ fag nĩtĩ sir, fag tĩ fag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn kĩ. ³⁷ Rĩnrĩr mãn jé ag tóg ke mũ, ũn kãgter mũ ag,

ha vem nĩ. Hã kĩ Moisés tóg Topê to tag tó ja nĩ, ha mē. Ti tĩ vãnh pũr nĩ Ēn tá ti mré vēmēn kar kĩ tóg Topê to: “Abraão mré Isaque mré Jacó ag tĩ ũn to: Topê, he mũ Ēn vë,” he ja nĩ. ³⁸ Kãgter ag huri, Abraão, Isaque, Jacó, hã ra Moisés tóg Topê to: “Abraão tĩ ũn to: Topê, he mũ Ēn vë,” he ja nĩ. Ti tĩ tĩ ag Topê nĩn kĩ ag tóg rĩnrĩr nĩtĩ, ha mē, ag kãgter mũ ra. ũn kãgter mũ ag kar vĩ Topê mĩ rĩnrĩr nĩtĩ,” he tóg, Jesus ti.

³⁹ Kĩ ũ tĩ Topê vĩ rán tĩ ũ ag tóg ti mĩ: “vĩ há han ã, ēg tĩ ēg ter ja tá vĩn kenh ke mũ tag to,” he mũ. ⁴⁰ Kĩ ũ tóg ti ki jēmē mãn sór tũ nĩ sir. Ti kamēg ag tóg mũ. Hã kĩ ag tóg ti ki jēmē mãn sór tũ nĩ ha.

Cristo mĩ tĩ ēprã ke nĩ, Topê kósin mĩ vó

(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Kĩ Jesus tóg ag ki jēmēg mũ gé sir. Kĩ tóg ag mĩ: “Topê vĩ rán tĩ ag ne tóg: “Cristo vĩ tĩ Davi krē'krē nĩ,” he tĩ,” he mũ. ⁴² “Hã ra Davi tóg Cristo tó ja nĩ, ti tĩ Topê mĩ jãn kĩ. Kĩ tóg: “ēg jóg mág tĩ Topê vĩ inh Senhor mĩ: “nĩ ra ver, inh pēgja tá,” he ja nĩ. ⁴³ “Isỹ ã kato vãsãnsãn mũ ag tĩ ã krēm ag vin ke vë, kĩ ag sigse ri ke vë sir. Tag jãvãnh nĩ ver,” he ja ti nĩ, Topê ti, he ja tóg nĩ, Davi ti,” he tóg, Jesus ti. ⁴⁴ “Hã kĩ Davi tóg Cristo to: “inh Senhor,” he ja nĩgtĩ. Kĩ ti krē'krē mĩ tĩ ti kri ke nĩ nĩ?” he tóg mũ.

Hã ra ti kato tē ag tĩ ne tónh ke tóg tũ tĩ.

Ón kĩ Topê vĩ tó tĩ ag kamēg jé ēg ke mũ

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

⁴⁵ Vënh kar tóg mēg mũ, Jesus vĩ ti. Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mĩ: ⁴⁶ “ón kĩ Topê vĩ to ēg kanhrãn tĩ ag kamēg nĩ,” he mũ. “Kur tēj rĩg ag tóg tĩ,” he tóg. Kĩ tóg vënh kar tĩ ag mĩ: “ã mĩ há?” he kĩ ag mĩ sér tĩgtĩ, ag tĩ Ēmã kaju kã mĩ mũn kĩ. Vënh kanhrãn jafã krēm ag tóg

vènh kâpâm ký nýtĩgtĩ. Fénhta ki ag tóg jèn vén tí, ag tý tý pã'i nýtĩn ký," he tóg. ⁴⁷ "Hã ra ag tóg ùn mén ter ja fag tú mân kân tí. Kar ký ag tóg ón ký Topè mré vĩ mág han mũgtĩ, ěg tý ag to: "ùn há vỹ tý ag nýtĩ," he jé. Hã to ag vèsýrénh mág távĩ han ke mũ," he tóg, *Jesus* ti.

21

Ùn mén ter ja fi tý fi tú vin.
(*Mc 12.41-44*)

¹ Ký tóg Topè ìn tá jè ký tá mĩ ěvãnh ký ùn riko ag vigvég mũ. Jãnkamy vin jafã ki ag tóg ag tú vin tí. Topè mý ag tóg vin mág tí. ² Ký ùn mén ter ja fi vỹ tá jun mũ gé sir. Tý nèn ù tú fi tóg nĩ, hã ra fi tóg jãnkamy kãsir rėgre vin mũ, Topè mý. ³ Ký tóg fi to: "ve ra ha," he mũ. "Ùn riko tý vin kãfór han fi tóg, fi tú sĩ hã ra. Tý nèn ù tú fi tóg nĩ. Fi mén vỹ hur ter. ⁴ Ký fi tóg fi tú vin kãn ja nĩ, fi jèn mré hã. Jãvo ùn riko ag vỹ ag tú ke hã tý Topè mý vin mág tí. Hã ki fi tóg ag tý nĩm kãfór han, fi tý nĩm sĩ pè han mũ ra. Ki hã sóg tó mũ mýr," he tóg.

Topè ìn kókén ký nĩnh ke
(*Mt 24.1-2; Mc 13.1-2*)

⁵ Ěn kã ù ag tóg Topè ìn to vĩ há han mũ. "Sĩnvĩ pè ti jè," he ag tóg mũ. "Ti pó ve ra ha. Mág ti nýtĩ. Ti sĩnvĩ tóg e nýtĩ gé," he ag tóg.

⁶ Ký tóg: "mý ãjag mý sĩnvĩ?" he mũ. "Kejèn tóg kókén kãn ký nĩnh mũ, ha vem nĩ, ký pó vỹ jagnè kri nýtĩ mãn ke tú nĩ ha. Gũm ke kãn jé tóg ke mũ, tag ti," he tóg.

Vènh jagtar to rã
(*Mt 24.3-14; Mc 13.3-13*)

⁷ Ký ag tóg ti mý: "kurã tý ne kã ke nè hỹn?" he mũ. "Ěg hỹn hèn ri ken ký ti kurã ki kanhró nýtĩnh mũ? Topè hỹn ne han vén ke mũ, ěg tý kurã ěn ki kanhró nýtĩ jé?" he ag tóg.

⁸ Ký tóg ag mý: "ker ù vỹ jēmè hẽ," he mũ. "Û tý hèn ri ke ag vỹ

ón ký ijiji tónh kãmũnh mũ. "*Cristo* vỹ tý inh nĩ. Inh kurã vỹ hur jun," he jé ag tóg ke mũ. Ag nón mũ tũg nĩ. ⁹ Jagnè kato vãsãnsãn mũ ag tý vènh génh mēgmē jé ãjag tóg ke mũ. Kamēg tũg nĩ hã ra. Vènh génh tý hèn ri ke han jé ag tóg ke mũ, kurã tý ěgno to hã. Ti kurã kã ke pijé'," he tóg.

¹⁰ Ký tóg ag mý: "*povo* ag tý jagnè kato vãsãnsãn ke vè, pã'i krēm ke ag tý pã'i ù krēm ke ag to jũnh ke vè," he mũ. ¹¹ "Ga tý ragrag ke jagy tý hèn ri ke han ke vè gé, ěn kã. Ký vėjèn tóg tú' henh ke mũ gé. Vènh kaga kórég vỹ vènh vinven ke mũ, ěn kã sir. Nèn ù vènh mý vỹ vènh vinven ke mũ gé, kanhkã tá, ký vènh kar vỹ kanē junjur ke mũ," he tóg.

¹² "Tag to hã ag tóg ãjag sigsenh ke mũ gé. Ĥjag vóg kónãn jé ag tóg ke mũ gé. Vènh kanhrãn jafã krēm ag tóg ãjag jykre vigvenh ke mũ gé. Pã'i mág ag mý ag tóg ãjag venven ke mũ, pã'i tý *governador* ag mý ke gé, ãjag tý ijiji tó ja tugrĩn. ¹³ Ĥjag tý inh ví tó jé, hã jé ag tóg ãjag tý genh ke mũ. ¹⁴ Ěn kã ãjag tý nèn ù tónh ke to jykren tũg nĩ, to krĩ kufy han tũg nĩ gé. ¹⁵ Inh hã vỹ ãjag ví han ke mũ. Inh jykre nĩm jé sóg ke mũ ãjag mý, ãjag tý ag mý tó há han jé. Ký tóg ag tý ãjag ví kafãn sór mũ ra ag mý vènh mý tĩnh mũ, ãjag kato tē ag tý ne tónh ke tóg tú tĩnh mũ, ha vem nĩ.

¹⁶ Ěn kã ãjag han mũ ěn vỹ ãjag senh ke mũ, ãjag mré pafa mũ ag ke gé, ãjag mré ke ag ke gé, ãjag to há kar ag mýr. Ĥjag kã mĩ ù ag kãgtén jé ag tóg ke mũ gé, ha vem nĩ. ¹⁷ Vènh kar vỹ ãjag to kórég távĩ nýtĩnh mũ, ijiji tugrĩn. ¹⁸ Hã ra ãjag véké vèsýrénh ke tú nĩ, ãjag gãnh pir vỹ fagrĩnh mý kutènh ke tú nĩ, ha vem nĩ. ¹⁹ To tar nýtĩm nĩ, ãjag vèsýrénh ke to, ký ãjag tóg rĩr krỹg ja tú ěn venh ke mũ," he tóg, *Jesus* ti.

Jerusalém kókén kŷ nŷnh ke
(Mt 24.15-21; Mc 13.14-19)

²⁰ “Kejĕn *soldado* ag tóg *Jerusalém* jy nŷtĭnh mũ, ag tŷ ĕmã ĕn kókĕn jĕ. Ājag tŷ tag ve kŷ ājag tóg ki kanhró nŷtĭnh mũ. Ag tŷ ti kókĕn kãn ke kurã vŷ jun ke mũ, kurã ĕn kã. ²¹ Kŷ vĕnh pigjunh mũm nĩ, pãnónh ra, ājag tŷ *Judéia* ki nŷtĭn kŷ. Ājag tŷ ĕmã tá nŷtĭn kŷ pétĕm nĩ, vãnh kã ra. Ājag tŷ vãnh kã tá nŷtĭn kŷ ĕmã ra mũ tũg nĩ. ²² Topĕ tŷ ag vóg kónãn ke kurã vĕ sir, ag jykre kórĕg to, hã kŷ tóg vãsŷ rán kŷ nĩ. Vĕnh rá ĕn ve jĕ ājag tóg ke mũ, kurã ĕn kã. ²³ Kŷ ũn kufy fag vŷ vĕsŷrĕnh mág han ke mũ, kurã ĕn kã, gĭr pygfãm mũ fag ke gé. Ēprã ke ag vĕsŷrĕnh mág tãvĩ han ke vĕ, Topĕ tŷ *povo* tag to jũ jagy han ke vĕ, kurã ĕn kã. ²⁴ Ājag kã mũ ũn e tãvĩ kãgter ke vĕ, rógro tŷ. Kŷ ājag kã mũ ũ ag vŷ sigse kŷ mũnh mũ, *povo* kar kãmĩ. Kŷ *Jerusalém* vŷ kókĕn kãn kŷ nŷnh ke mũ. Fóg ag vŷ sãnsãn ke mũ, ājag jamã ti. Kejĕn fóg ag tŷ tũ' henh ke kurã vŷ jun ke mũ gé hã ra,” he tóg, *Jesus* ti.

Topĕ kósin kãtĭg mãn ke
(Mt 24.29-31; Mc 13.24-27)

²⁵ “Kurã ĕn kã rã vĕnh mŷn ke vĕ, kysã ti ke gé, krĭg ti ke gé. Kŷ ga kri mũ ag vŷ kamĕgmĕg kãn ke mũ. Kanĕ junjur mág jĕ ag tóg ke mũ, *povo* kar ĕn ag. Kŷ goj vŷ krém kenh mũ, goj kafã tũ vŷ jũnh ke mũ, ti kurã jun kŷ. ²⁶ Kŷ ĕprã ke ag fe vŷ vo kónãn ke mũ, ag tŷ jũrũn ke vŷ ag kãgtĕn ke mũ, ag tŷ ag tŷ nĕn ve ja tũ ĕn ven kŷ. Ēg tŷ kanhkã tá nĕn vĕg tũ kar ĕn vŷ ragrag ke kãn mũ mŷr, ha mĕ. ²⁷ Kŷ vãhã vĕnh kar vŷ inh kãtĭg venh ke mũ. Kanhkã góg kã mũ sóg kãtĭg ke mũ. Kŷ sóg tar nŷnh mũ, inh ve vŷ kókov nŷnh mũ. Ājag tŷ tag ve kŷ ājag tóg isŷ tŷ ĕpra ke fi kósin nĩ ĕn ki kanhró nŷtĭnh mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ka tŷ figueira
(Mt 24.32-35; Mc 13.28-31)

²⁸ “Ājag tŷ isŷ ājag mŷ nĕn tó mũ ĕn ve sĭ han kŷ ājag kanĕ nĭm nĩ, ti tŷ ājag mŷ sér pĕ tũn kŷ. Isŷ vãhã ājag krenkren han ke vĕ sir, isŷ kurã ĕn kã jun kŷ,” he tóg.

²⁹ Kŷ tóg ag mŷ: “inh kãtĭg mãn ke vŷ ge nŷnh mũ, ha mĕ,” he mũ. “Ka tŷ *figueira* to ki kanhrãn nĩ, ka ũ to ke gé,” he tóg. ³⁰ “Ti pĕ tánh kŷ, ti féj tãg han kŷ ĕkře tygtãnh kurã tóg kakó tí sir. ³¹ Ēn ri ke ti nĩ, ājag tŷ inh kãtĭg mãn ke kurã ki kanhró nŷtĭ ti. Ājag tŷ sŷ ājag mŷ nĕn tó ja ĕn ve kŷ inh kãtĭg ke tóg kakó tãvĩ tí ha,” he tóg. ³² Sŷ ke há vĕ, hã kŷ sóg tag tó mũ, ha mĕ. Ũ tŷ nĕn kar ĕn vĕg mũ ag vŷ inh kãtĭg mãn ke venh ke mũ, ũri, ag kãgter ke to hã,” he tóg. ³³ “Kanhkã vŷ tũ' henh ke mũ, ga ti ke gé. Jãvo inh vŷ vŷ tũ' henh ke tũ nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg tŷ vĕnh ki ĕmĕnh ke

³⁴ “Vĕnh ki ĕmĕ, ājag tŷ fĕnhhta tãvĩ to vĕnh kutãn tũ nĩ je, vĕnh kanhir e to ke gé. Kŷ vĕjĕn to krĩ kufy han tũg nĩ gé, kur to, tag ki nĕn ũ kar to. Ke tũ nĩ mũ ra inh kãtĭg mãn ke kurã ĕn vŷ ājag vatãnh tá jun ke mũ. ³⁵ Ājag tŷ to vĕnh kãn kŷ nŷtĭ tũ nŷn kŷ tóg ājag mŷ sĕsĩ tŷ ĕgje tŷ sa ri ke nĩ. Vĕnh vatãnh tá tóg tŷ sa tí. Ge ti nŷnh mũ, inh kãtĭg mãn ke ti. Ga kri mũ ag kar vatãnh tá sóg jun ke mũ. ³⁶ Hã kŷ ājag kanĕ nĭm nĩ, nũr sór tũg nĩ. Inh kãtĭg ke kã jatu to ken hã vĕ, hã vŷ: nũr, he mũ. Topĕ mré vŷ to krónh ke tũg nĩ, ājag tŷ nĕn ũ jagy ĕn vĕg mũ ra tar nŷtĭ jĕ. Kŷ ājag tóg ĕprã ke fi kósin rĩnja tá nŷtĭnh ke mũ sir. Mŷ'ãg ke tũ ājag nŷn sir, isŷ vĕnh kar jykre tugnŷm ke kurã ĕn kã,” he tóg, *Jesus* ti.

³⁷ Hã ki tóg kurã kar ki Topĕ ĩn krĕm ag kanhrãn tí. Kutyg kŷ tóg ĕmã tá kãkutĕ kŷ pãnónh tŷ *Oliveiras* ra tí tí, tá nur jĕ. ³⁸ Ti tŷ tŷ vaj kŷ Topĕ ĩn tá jun mãn kŷ ag

tóg tá ti ví jēmēnh kāmū tī, ū tỹ hēn ri ke ag.

22

Ag tỹ Jesus se sór

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Jo 11.45-53)

¹ Ēn kã fénhta tóg kakó tī sir, ěmĩ jãgja tũ konh ke ti. Fénhta ěn jijin hã vỹ: *Páscoa*, he mũ. ² Kĩ Topě tũ to pã'i ag vỹ ěg kanhrãn tĩ ag mré *Jesus* to jykrén mũ. Ag tỹ ti tén sór vē. Hã ra ag tóg *povo* kaměg mũ.

Judas tỹ pã'i ag mỹ Jesus ven sór
(Mt 26.14-16; Mc 14.10-11)

³ Ēn kã *Judas Iscariotes* he mũ ěn vỹ *Satanás* tỹ ti jagrě vég mũ sir, *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag kã ũ ěn ti. ⁴ Kĩ tóg Topě tũ to pã'i ag venh tĩ mũ sir. Tĩ tỹ ag mỹ *Jesus* ven sór vē, ag tỹ ti se jé.

⁵ Kĩ tóg ag mỹ sér pě tĩ sir. Kĩ ag tóg ti mỹ jãnkamy tó mũ. ⁶ Kĩ tóg: “he,” he mũ. Kĩ tóg to jykrén mũ, ag mỹ: “ha ti kãgmĩ,” henh ke to. Ag tỹ vėnh kar vatánh tá ti se sór vē.

Pedro tỹ João mré fénhta tỹ Páscoa han
(Mt 26.17-25; Mc 14.12-21; Jo 13.21-30)

⁷ Kĩ tóg ěmĩ jãgja tũ ěn konh ke kurã tá krỹg mũ sir. Kurã ěn ki ag tóg mé sĩ tãnh tĩ, ag tỹ kurã tỹ *Páscoa* kã ko jé. ⁸ Kĩ tóg *Pedro* jěněg mũ, *João* mré. Kĩ tóg ag mỹ: “ha fénhta kãn mũjěg,” he mũ. ⁹ Kĩ ag tóg ti mỹ: “kỹ ěg hē tá mé tãnh mũ hỹn’?” he mũ. ¹⁰ Kĩ tóg ag mỹ: “ěmã ěn tá ãjag tóg ũ venh mũ. Goj vyn kỹ tóg tĩnh mũ. Ēn hã nón mũm nĩ,” he mũ. “Tĩ ĩn tá junjun kỹ ti nón gem nĩ. ¹¹ Kĩ tá nĩ ěn mỹ: “ěg *Senhor* vỹ ã mỹ vėnh vỹ jěněg mũ,” hem nĩ. “Inh hỹn hē tá *ovelha* konh ke mũ, inh mré mũ tĩ ag mré?” he ti, ěg *Senhor* ti,” hem nĩ. “Mỹ ki vėnh kãnkãn jafã tũ’?” hem nĩ. ¹² Kĩ tóg ãjag mỹ, krogrog tỹ kynhmỹ nỹ ěn ven ke mũ sir. ěhé ti nĩ, kỹ *mesa* to

nỹtĩ jafã vỹ tá nỹtĩ gé. Ēn tá ti kãn nĩ ěg mỹ,” he tóg. ¹³ Kĩ ag tóg mũ kỹ tá mé tãnh mũ sir.

Santa Ceia

(Mt 26.26-30; Mc 14.22-26; 1 Co 11.23-25)

¹⁴ Kĩ tóg ag tỹ konh ke óra tá krỹg mũ. Kĩ tóg, ti tỹ ũn vin ja ag mré tá nĩ nĩ. ¹⁵ Kĩ tóg ag mỹ: “sỹ *ovelha* tag konh hapě tóg tĩ vē ãjag mré, inh vėsýrėnh ke to hã,” he mũ. ¹⁶ “Hã ra sóg ko mãn ke tũ nĩ ha, ha vem nĩ. Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ vỹ vėnh ven ke mũ. Ēn kã sóg ko mãn ke mũ, kejěn,” he tóg.

¹⁷ Kĩ tóg kópa vãg mũ sir. To tóg Topě mré ví mũ, kỹ tóg ag mỹ: “ha kron,” he mũ. “Ha vėnh kãpãm,” he tóg. ¹⁸ “Tag kron mãn ke tũ inh nĩ ha, ke gé, ha vem nĩ. Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩnh ke ěn hã kã sóg kron mãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

¹⁹ Kĩ tóg ěmĩ mãg mũ sir. To tóg Topě mré ví mũ. Kupãn kỹ tóg ag mỹ kãnhkrėg mũ. Kĩ tóg ag mỹ: “inh hã vē,” he mũ. “Ājag jagfy sóg vėnh fėg ke mũ. Kĩ inh mĩ ěkrén nĩ, ãjag tỹ ěmĩ tag konh ken kỹ,” he tóg.

²⁰ Ag tỹ ko kar kỹ tóg kópa vãg mũ gé. Kĩ tóg ag mỹ: “kópa ki jě tag vỹ tỹ inh kyvėnh ri ke nĩ,” he mũ. “Ājag jagfy tóg inh ki kãkutėnh mũ. Inh jykre tãg to ken hã vē, isỹ inh kyvėnh tugrĩn ãjag mỹ vėnh pãte fón jé,” he tóg.

²¹ “Hã ra ãjag kã ũ tóg inh vatánh tá isónh ke mũ, inh kato tē ag mỹ. Inh mré tóg *mesa* tag to nĩ nĩ. ²² Tĩg jé sóg ke mũ, isỹ tỹ ěprã ke fi kósĩn nĩn kỹ. Vãsý Topě tóg to jykrén ja nĩ, hã kỹ sóg tĩg mũ. Hã ra tóg ũ tỹ isónh ke mũ ěn mỹ ví kónãn tãvĩ han ke mũ, Topě ti,” he tóg. ²³ Kĩ ag tóg jagně mỹ: “ěg kã ũ tỹ hē nē hỹn’?” he mũ sir.

Ū tỹ hē nē tỹ ũn mág nĩ

²⁴ Ēn kã ag tóg jagně kãfór nĩ sór mũ. Hã kỹ ag tóg jagně to jũ mũ. ²⁵ Kĩ *Jesus* tóg ag mỹ: “fóg ag pã'i ag

vỹ ag krēm ke ag mỷ vĩ tar han tĩ, kỷ ag tóg ù tỹ ag kãfór ag mỷ: “эг jóg,” he tĩ, ti tỹ ag mỷ vĩ tar han mũ ra,” he mũ. ²⁶ “Ag ri ke han tũg nĩ. Ajag mỷ tỹ ùn mág nỹtĩ sór mũ?” Kỷ tỹ ùn kãsir ri ke nỹtĩm nĩ, jagně mré,” he tóg. “Û tỹ inh jykre ki tỹ pã'i nĩn kỷ tóg tỹ ti krēm ke ag *camarada* ri ke nĩnh ke mũ, ag ki rĩr kỷ. ²⁷ Kejěn ěg tóg *mesa* to nỹtĩ, kỷ ù tóg *mesa* ki rĩr tĩgtĩ. Û tỹ hě nỹ hỹn *mesa* ki rĩr tĩ? Ag *patrão* mỷ', ti *camarada* mỷ vó'? Ti *camarada* vĩ ki rĩr tĩgtĩ. Jo sóg ajag ki rĩr tĩgtĩ, ajag *camarada* ri ke. ²⁸ Ajag hã ne inh mré mũgtĩ'. Isovãnh ja tũ pě ajag tóg nỹtĩ. Isỹ nén ù jagy vég mũ ěn ve kãn ajag tóg tĩ, inh mré. ²⁹ Inh panh vĩ isỹ pã'i han ke mũ, kỷ sóg ajag tỹ pã'i han ke mũ gé, ti kóm, ³⁰ ajag tỹ inh mré jěn jé tá. Kỷ ajag tóg ajag nĩgja kri nĩgnĩ kỷ nỹtĩnh mũ, ajag tỹ *povo* tỹ *Israel* ag jykre tugnỹm jé, *povo* tỹ 12 (ke) ěn ag,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Pedro mỷ tó

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Jo 13.36-38)

³¹ Kỷ tóg *Pedro* mỷ: “*Simão'*, *Simão'*,” he mũ. “*Satanás* vĩ ajag to vĩ, Topě mỷ. Ti tỹ ajag jykre ve sór vě. *Trigo* tỹ ěg tóg *peneira* ki kãkag tĩ, ěg tỹ ti fãr pan jé. ěn ri ke han jé tóg ke mũ, ajag tỹ, *Satanás* ti. ³² Hã ra sóg hur ã jagfỹ vĩ, ã tỹ inh ki rã tovãnh pě han tũ nĩ jé. Kỷ ã tóg kejěn ã jykre si to jykren mãn ke mũ, ã tỹ inh jykre hã han jé. ěn kã ã tóg ã mré ke ag jyvěnh kỷ ag tỹ tar' henh ke mũ,” he tóg.

³³ Hã ra *Pedro* tóg ti mỷ: “ã mré sóg se kỷ jěnh mũ, ã mré sóg ter ke mũ gé,” he mũ. ³⁴ Hã ra tóg: “vó,” he mũ. “Ha vé, ùri ã tóg iso: “ti ki kagtĩg sóg nĩ,” he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr ke to hã, ha vem nĩ,” he tóg.

Jesus tỹ ag mỷ ti jagy tĩnh ke tó

³⁵ Kỷ tóg ag kar mỷ: “ajag jěgně ja inh nĩ. Kỷ ajag tóg nén ù ma mũ ja

tũ nĩgtĩ, *bolsa* tũ, pěn né tũ. ěn kã ajag mỷ jagtar ja nĩgtĩ? he mũ. Kỷ ag tóg: “vó,” he mũ. ³⁶ Kỷ tóg ag mỷ: “hã ra tóg ùri ke tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Hã kỷ ajag jãnkamy ma mũjěg, ajag *bolsa* ma mũjěg. Ajag tỹ nén ù tũ nỹtĩn kỷ ajag kur věne hem nĩ, rógro kajãm jé sir. ³⁷ Nén ù tóg iso rán kỷ nĩ, hã vĩ: ag mỷ tóg tỹ ùn jykre pãno nĩ, he mũ. Sỹ vãhã tag venh ke vě ha. Sỹ iso nén rán kỷ nĩ ěn ve kãn ke vě ha, vãhã,” he tóg.

³⁸ Kỷ ag tóg ti mỷ: “rógro régre vĩ ki nỹtĩ,” he mũ. Hã ra tóg ag mỷ: “hã tũ vě,” he mũ.

Jesus tỹ ti panh mré vĩ

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Kỷ tóg ag mré ti tũg jafã ěn ra tĩ mũ sir, hã vĩ: pãnónh tỹ *Oliveiras*, he mũ. ⁴⁰ Tá jun kỷ tóg ag mỷ: “ěg tỹ nén jagy venh ke ně ha. Topě mré vĩ, ajag tỹ ti vĩ mranh tũ nĩ jé,” he mũ.

⁴¹ Kỷ tóg tĩg sĩ han mũ, kỷ tóg ti jakrĩ tỹ jě kỷ Topě mré vĩ mũ sir. ⁴² Kỷ tóg: “panh', mỷ ã tỹ inh věsỹrěnh ke tag tỹ tũ' he jãvãnh? Hã ra isỹ ã mỷ nén to vĩ mũ tag han tũg nĩ. ã tỹ nén han ke mũ ěn hã han nĩ,” he mũ.

⁴³ Kỷ Topě tỹ jěně jafã ù vĩ ti mỷ věnh ven mũ sir, kãnhkã tá, kỷ tóg ti tar han mũ. ⁴⁴ Hã ra tóg ti ter ke to kaně jur mũ, hã kỷ tóg Topě mré vĩ mãn', vĩ mãn', he mũ. Kỷ ti kãrãn vĩ kyvěnh mũ sir, kỷ tóg ga kri nãg' nãg' he mũ.

⁴⁵ Kỷ tóg ti mré mũ tĩ ag to kãtĩ mũ. Hã ra ag tóg nũgnũr nỹtĩ nĩ. Krónh' krónh' ke ja ag tóg nĩ, ag fe kaj tugrĩn. ⁴⁶ Kỷ tóg ag mỷ: “ajag ne tóg nũgnũr nỹtĩ nĩ'. Nĩgnĩ ra, Topě mré vĩ, ajag tỹ ti vĩ mranh tũ nĩ jé, ajag tỹ nén ù jagy ve kỷ,” he mũ.

Ag tỹ Jesus se

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Jo 18.3-11)

⁴⁷ Ti tỹ ver tỹ věmėn jě ra ùn e ag tóg junjun mũ sir, *Judas* mré, ù tỹ

12 (ke) ag kã ù ên ti. Ti tỹ ag tatĩn kãtĩg hã vë, ag tỹ ti se jé. Kỹ tóg sir *Jesus* to grën ke kỹ ti ki nhun ke mũ. ⁴⁸ Kỹ tóg ti mỹ: “*Judas*,” he mũ. “Á ne tóg inh ki nhun ke kỹ iso: “ti hã vë,” he mũ, inh kato tẽ ag mỹ,” he tóg.

⁴⁹ Kỹ ti mré mũ ag tóg ti mỹ: “ẽg mỹ rógro tỹ ag fynh ke tũ’?” he mũ. ⁵⁰ Kỹ ag kã ù tóg porisa ù fynh mũ. Ti nĩgrëg tỹ tóg rãm ke mũ, ti pëgja tá. Topẽ tũ to pã'i krëm ke ù vë. ⁵¹ Hã ra tóg: “ag vóg tũg ra, há ti nĩ,” he mũ. Kỹ tóg ti nĩgrëg mãn kỹ to tỹ grën ke mũ sir.

⁵² Pã'i tỹ hën ri ke ag vỹ tá junjun ja nĩ, Topẽ tũ to pã'i ag, kófa ag ke ke gé. Ag kar tỹ ti senh kãmũ ja vë. Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg rógro génh kỹ iso kãmũ mũ, ka kylv génh kỹ ke gé,” he mũ. “Inh pijé tỹ *bandido* nĩ,” he tóg. ⁵³ “Kurã kar ki sóg Topẽ ìn krëm ãjag mré nĩ ja nĩgtĩ, hã ra ãjag tóg tá ise sór ja tũ nĩ, ãjag tỹ ag kamëg kỹ. Hã ra tóg ùri jun, ãjag kurã ti, Japo tỹ ti tỹ nèn han sór mũ ên han jé, ãjag tỹ. Jykre ki kuty ti nĩ,” he tóg.

Pedro tỹ Jesus to ón

(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Jo 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Kỹ ag tóg ti ség mũ sir. Ag tỹ ti pére mũ kỹ ag tóg Topẽ tũ to pã'i mág ìn tá junjun mũ.

Hã ra *Pedro* vỹ kuvar há tá ag nón kãtĩ mũ. ⁵⁵ Đn vãso tá *soldado* ag tóg pĩ grug mũ, kỹ ag tóg tugtón nỹtĩ nĩ. Kỹ *Pedro* vỹ ag mré tón nĩ nĩ. ⁵⁶ Kỹ pã'i *camarada* ù fi vỹ tá ti vég mũ. Kỹ fi tóg ti tugnỹm kỹ ag mỹ: “inh mỹ ti mré tĩ ti ù vë,” he mũ. ⁵⁷ Hã ra *Pedro* tóg: “vó,” he mũ. “Ti ki kagtĩg sóg nĩ, jỹ,” he tóg.

⁵⁸ Kar kỹ ù tóg ti tugnỹm mũ gé, kỹ tóg ti mỹ: “ag kã ù vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ. Hã ra tóg ti mỹ: “inh hã tũ vë, vỹ,” he mũ gé.

⁵⁹ Tag kar kỹ, óra pir tũg kỹ hën ri ke mün, ù tóg ti tugnỹm mũ gé. Kỹ tóg tá nỹtĩ ag mỹ: “ha vé, *Galiléia*

tá ke vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ. “Inh mỹ tóg tỹ ti mré ke ù nĩ,” he tóg mũ gé. ⁶⁰ Hã ra *Pedro* tóg ti mỹ: “inh pijé ti ki kanhró nĩ, vỹ’! Á tỹ ne tó nẽ?” he mũ. Ti tỹ ver tỹ vëmén nĩ ra *galo* vỹ kyr mũ sir. ⁶¹ Kỹ ẽg *Senhor* vỹ vësỹjãm *Pedro* ki ẽvãnh mũ. Kỹ *Pedro* vỹ to jykrén mũ, ẽg *Senhor* tỹ ti mỹ: “iso ã tóg: “ti ki kagtĩg sóg nĩ,” he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr ke to hã,” he ja ên mĩ. ⁶² Kỹ tóg tá kãkutẽ mũ, kỹ tóg fỹ mág han mũ sir.

Ag tỹ Jesus vóg kónãn

(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

⁶³ Kỹ ù tỹ *Jesus* ség mũ ag vỹ ti to é he mũ. Ti tãnh ag tóg mũ gé. ⁶⁴ Ti kanẽ pãg kỹ ag tóg ti kakã ki tãnh kỹ ti mỹ: “ã mỹ ẽg kã ù tỹ hë nỹ ã tãnh?” he mũ. “Á tỹ nèn kar ki kanhró nĩn kỹ ã hỹn ki kanhró nĩ,” he ag tóg ti mỹ. ⁶⁵ Gen kỹ ag tóg ti mỹ vĩ kónãn tỹ hën ri ke han mũ, ti to é he kỹ.

Pã'i ag tỹ Jesus ki jëmẽ

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Jo 18.19-24)

⁶⁶ Tỹ vaj kỹ kófa kar ag tóg vënh mãn mũ, Topẽ tũ to pã'i ag mré hã, Topẽ vỹ to ẽg kanhrãn tĩ ag mré hã. Ag vënh mãn kỹ ag tóg ti jé prër kỹ ag rĩnja tá ti fëg mũ, ag tỹ ón kỹ ti jykre ve jé. Ag tỹ ti tén sór vë. ⁶⁷ Hã kỹ ag tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Cristo* nĩ?” he mũ. “Ha ẽg mỹ tó,” he ag tóg. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag pijé inh vỹ kri fig tĩ, isỹ ãjag mỹ tó mũ ra,” he mũ. ⁶⁸ “Isỹ ãjag ki jëmẽ sór mũ ra ãjag tóg inh mỹ tó tũ nĩgtĩ gé. Kỹ ãjag tóg isovãnh tũ nĩ gé,” he tóg. ⁶⁹ “Hã kỹ ẽprã ke fi kósìn vỹ Topẽ pëgja tá nĩnh ke mũ ha. Topẽ vỹ tar nĩ. Sỹ ti pëgja tá nĩnh ke vë ha,” he tóg.

⁷⁰ Kỹ ag kar tóg ti mỹ: “kỹ ã mỹ tỹ Topẽ kósìn nĩ?” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ki hã ãjag tóg tó mũ,” he mũ. “Inh hã vë,” he tóg ag mỹ. ⁷¹ Kỹ ag tóg: “ti ki ẽg tóg nèn ù jëmẽ mãn ke tũ nĩ ha,” he mũ. “Ti jënky ki kãkutẽ mẽ ẽg tóg huri. Topẽ to vỹ kónãn ti

huri. Ti ter ke vĕ ha,” he ag tóg mũ sir.

23

Pilatós tỹ Jesus ki jĕmĕ

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Jo 18.28-38)

¹ Hã ra tá ke kar ag vỹ *Jesus* pére mũ mũ, fóg tỹ pã'i tỹ *Pilatós* mỹ.

² Tá ag tóg ti mỹ: “vĕnh kar krĭn kónãn tóg tĩ, ag tỹ vĕjykre há tovãnh jé,” he mũ. “Kỹ tóg ĕg mỹ: “pã'i mág tỹ *imperador* mỹ *imposto* nĩm tũg nĩ,” he tĩ gé. Kỹ tóg vĕso: “tỹ inh *Cristo* nĩ, pã'i mág ti,” he tĩ gé,” he ag tóg mũ. ³ Kỹ *Pilatós* tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i mág nĩ?” he mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ.

⁴ Kỹ *Pilatós* tóg ag kar mỹ: “ti tỹ nén ù kórég han ja vég tũ sóg nĩ,” he mũ. ⁵ Hã ra ag tóg ti tovãnh jãvãnh pĕ nỹtĩ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hã ra tóg vĕnh kar krĭ rỹ han tĩgtĩ,” he mũ. “Ga tỹ *Judéia* kar mĩ tóg tũg ja nĩ, ga tỹ *Galiléia* mĩ ke gé, tag mĩ ke gé. Tĩg kỹ tóg vĕnh kar krĭn kónãn tĩgtĩ,” he ag tóg.

Herodes tỹ Jesus ki jĕmĕ

⁶ Kỹ *Pilatós* tóg: “ti mỹ tỹ *Galiléia* tá ke nĩ?” he mũ. ⁷ Kỹ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ. Hã ra *Herodes* vỹ tỹ ga tỹ *Galiléia* tá pã'i mág nĩ. Hã kỹ *Pilatós* tóg ti hã mỹ ti jĕnĕg mũ. Ĕn kã tóg *Jerusalém* tá nĩ gé, *Herodes* ti.

⁸ Kỹ tóg *Herodes* tá jun mũ sir. Ti tỹ ti ve kỹ tóg ti mỹ sér tĩ. Ti tỹ ti ve sór ja vĕ. Ti kãme mẽ ja tóg nĩ, hã kỹ tóg ti ve sór ja nĩgtĩ. “Hĕn ri ke mũn tóg nén han vãnh han ke mũ, sỹ ve jé,” he tóg.

⁹ Ti tỹ tá jun kỹ tóg ti ki nén tỹ hĕn ri ke jĕmĕ sór mũ, hã ra tóg ti mỹ vỹ tũg mũ. ¹⁰ Hã ra pã'i ag vỹ tá nỹtĩ nĩ, kỹ ag tóg ti kato vỹ mág han mũ sir, Topĕ vỹ to ĕg kanhrãn tĩ ag ke gé. Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ vỹ tũg mũ gé. ¹¹ Kỹ *Herodes* vỹ ti to é he mũ gé, ti mrĕ ke kar ag ke gé, kỹ ag tóg ti nyg mũ. Kur kupri pĕ tỹ tóg ti kri fón

mũ, ón kỹ. Kỹ tóg *Pilatós* mỹ ti jĕnĕ mãn mũ sir.

¹² Kurã ĕn kã *Pilatós* vỹ *Herodes* mỹ vỹ há han mũ. Jagnĕ to há' he mãn ag tóg mũ. Ag tỹ *Jesus* venh ke jo ag tóg jagnĕ kato tĕ ja nĩgtĩ.

Ag tỹ Jesus tén sór

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Jo 18.39–19.6)

¹³ Kỹ *Pilatós* vỹ pã'i ag jé prĕr mũ sir. ¹⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag ne inh mỹ ti fĕg’,” he mũ, “kỹ ãjag ne ti to: “vĕnh kar krĭn kónãn tóg tĩ,” he mũ'.

Ãjag rĩnve sóg ti ki jĕmĕ huri, hã ra sóg ve ja tũ nĩ, ãjag tỹ ti to nén tó ja ti. Nén ù kórég han ja tũ tóg nĩ. ¹⁵ Kỹ *Herodes* vỹ vég tũ nĩ gé. Sỹ ti mỹ ti jĕnĕ ja vĕ, ãjag ke gé. Hã ra tóg inh mỹ ti jĕnĕ mãn mũ gé. Ĕg hĕ ri ken kỹ ti tén mũ hỹn'? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ. ¹⁶ Hã kỹ sóg ti mrãnmrãn kar ti tovãnh ke mũ,” he tóg.

¹⁷ Fénhta tỹ *Páscoa* ki tóg ag mỹ vĕse pir tovãnh tĩ, prỹg kar ki. Ti jykre vĕ. Hã kỹ tóg: “*Jesus* tovãnh jé sóg ke mũ,” he mũ. ¹⁸ Hã ra vĕnh kar ag tóg vãhã prĕnprĕr mũ sir. “!..Ti tén ra..!” he ag tóg mũ. “!..*Barrabás* tovãnh ra..!” he ag tóg. ¹⁹ *Barrabás* vỹ vĕnh génh to se kỹ jĕ nĩ. Ĕmã tá tóg vĕnh génh han ja nĩgtĩ, ĕn kã tóg ù tén ja nĩgtĩ, hã to tóg se kỹ jĕ nĩ.

²⁰ Kỹ *Pilatós* vỹ ag mỹ vỹ mãn mũ. Ti tỹ *Jesus* tovãnh sór vĕ. ²¹ Hã ra ag tóg prĕnprĕr kỹ: “!..krunch to ti sã, krunch to ti sã..!” he mũ. ²² Kỹ tóg ag mỹ vỹ tãgtũ han mũ gé. “Ti kórég tỹ ne han ti? Sỹ vég tũ tóg tĩ. Ti tỹ ne to ter ke nĕ? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ. Hã kỹ sóg ti mrãnmrãn kar kỹ ti tovãnh ke mũ,” he tóg. ²³ Hã ra ag tóg prĕnprĕr tãvĩ han mũ sir, hã kỹ ag tóg ti kutãn mũ. Ti mỹ ag tóg: “!..krunch to ti sã..!” he tãvĩ han mũ. Kỹ tóg ag prĕnprĕr to ag mỹ han sór mũ sir. ²⁴ To tóg jykrĕn mũ, kỹ tóg ag mỹ: “he,” he mũ, ag tỹ ti kutãn to. ²⁵ Kỹ tóg ù ĕn kavãg mũ sir, ù tỹ vĕnh génh to se kỹ jĕ ĕn ti, ù tỹ ù tén

ja ên ti. Kÿ tóg ag mÿ *Jesus* ti fêg mÿ sir, ag tÿ ti ki ag tÿ nén han sór mÿ ên han jé. ²⁶ Kÿ ag tóg ti pére mÿ mÿ, krunh to ti sa jé.

Jesus tÿ krunh to sa

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Jo 19.17-27)

Ag mÿn kÿ ag tóg ù kâtĭg vég mÿ. Êpÿ tá tóg kâtĭ mÿ. Ti jĭjin hã vÿ: *Êrene tá Simão*, he mÿ. Ti kri ag tóg *Jesus* krunh ti fig mÿ, ti tÿ ti jé va tĭg jé, ti nón.

²⁷ Kÿ ù tÿ hên ri ke ag vÿ *Jesus* nón mÿ mÿ, ùn tÿtá fag ke gé. Ên fag vÿ vêsÿrénh mÿ. Kygfÿ mág han fag tóg mÿ sir. ²⁸ Hã ra *Jesus* tóg vêsÿjã m̄ êvãnh kÿ fag mÿ: “*Jerusalém tá ke*,” he mÿ. “*Ijé kygfÿ tĭg nĭ*,” he tóg. “*Vêjé kygfÿm nĭ, ãjag krê jé kygfÿm nĭ*,” he tóg. ²⁹ “*Ha vé, kurã kórég pē vÿ jun ke mÿ, ãjag mÿ. Ên kã ù ag tóg: “ùn kurĭ fag mÿn pãgĭ nĭnh mÿ, fag tÿ fag krê ter vég tũ nĭn kÿ,*” henh mÿ. “*Ûn krê tũ fag mÿn pãgĭ nĭnh mÿ, ù tÿ ġĭr pygfã m̄ tũ fag mÿ ke gé,*” he jé ag tóg ke mÿ. ³⁰ Ên kã ag tóg pãnónh mÿ: “*inh kri tÿ tam ké,*” henh ke mÿ gé, kÿ ag tóg sór mÿ: “*inh péju ra, vènh krēm,*” henh ke mÿ gé. ³¹ Êg kato tē ag tÿ ka tánh ġĭn kÿ ag hÿn ka tóg tovãnh ke tũ pē nĭ. Ka tánh ên ri ke sóg nĭ. Jo ãjag tóg ka tóg ri ke nÿtĭ. Hã kÿ ãjag tóg inh vêsÿrénh kãfór venh ke mÿ, ha vem nĭ,” he tóg. *Jerusalém* fĭn rã m̄ kÿ tóg ke mÿ.

³² Ag tÿ *Jesus* pére mÿn kÿ ag tóg ùn régre ag pére mÿ mÿ gé, ùn jykre pãno ag. Ag tÿ ka to ag sanh ke vè gé. ³³ Kÿ ag tóg pãnónh tá junjun mÿ sir, ti jĭjin hã vÿ: Krĭ Kuka, he mÿ. Tá ag tóg krunh to ti sãg mÿ sir. Ûn jykre pãno ag tÿ ag tóg krunh to ag sãg mÿ gé, ti kóm, kÿ ù vÿ ti pēgja tá sa, jo ù vÿ ti jakãnh tá sa.

³⁴ Kÿ *Jesus* vÿ: “*panh*’, ag mÿ vènh pãte fón nĭ,” he mÿ. “*Ag pijé ki kanhró nÿtĭ*’, ag tÿ nén han mÿ tag ki,” he tóg.

Kÿ *soldado* ag tóg ti kur tÿ jagnē mÿ vènh ken mÿ, to ag tóg joga he mÿ sir. ³⁵ Kÿ vènh e ag vÿ tá vég nÿtĭ. Hã ra pã’i ag tóg ti nÿg mÿ. Kÿ ag tóg jagnē mÿ: “*ù ag krenkren han ja tóg nĭgtĭ*,” he mÿ. “*Cristo jé vènh kren han, Topē tÿ ti fêg ja nĭn kÿ, ti tÿ ti kuprēg ja nĭn kÿ. Hã ra tóg vènh kren han ki kagtĭg nĭ*,” he ag tóg mÿ, ti to é he kÿ. ³⁶ Kÿ *soldado* ag vÿ ti nÿg mÿ gé. Ti rã hã nÿtĭ kÿ ag tóg ti mÿ *vinagre* ven mÿ sir. ³⁷ Kÿ ag tóg ti mÿ: “*ã mÿ tÿ Judeu ag pã’i mág nĭ*’?” he mÿ. “*Vènh kren han ra, ã tÿ tÿ pã’i nĭn kÿ*,” he ag tóg mÿ, ti to é he kÿ. ³⁸ Hã ra ag tóg ti to rán ja nĭ, ti tÿ krunh to sa ên ti. Ti to rán hã vè, hã vÿ: “*Judeu* ag pã’i mág hã vè,” he mÿ. Ti kri tóg krunh to rán kÿ sa.

³⁹ Kÿ ti kóm krunh to sa ù tóg ti to é he mÿ gé, ùn jykre pãno ên. Kÿ tóg ti mÿ: “*ã mÿ tÿ Cristo nĭ*’?” he mÿ. “*Vènh kren han ra, kÿ êg krenkren han nĭ gé*,” he tóg mÿ. ⁴⁰ Hã ra ti kóm krunh to sa ù tóg ti mÿ vĭ jũ han mÿ. Ti mÿ tóg: “*kÿ ã mÿ Topē kamēg tũ*’?” he mÿ. “*Vêsÿrénh ã tóg mÿ gé, ti kóm. ã Ēg tÿ Ēg tÿ nén han ja kajã m̄ vè jãvo. Ēg jykre pãno to Ēg vêsÿrénh nÿtĭ nĭ. Ēg jãvo tóg jykre kuryj nĭ. Ti pijé nén ù kórég han ja nĭ*’,” he tóg. ⁴² Kÿ tóg *Jesus* mÿ: “*Senhor*’, inh ki êkrén nĭ, ã tÿ tÿ pã’i ki rán kÿ,” he mÿ. ⁴³ Kÿ tóg ti mÿ: “*ha mē, ũri ã tóg inh mré êmã há ên tá nĭnh mÿ, Paraiso* he mÿ ên tá, kanhkã tá. Ki hã sóg tó mÿ,” he mÿ, *Jesus* ti.

Jesus ter

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Jo 19.28-30)

⁴⁴ Kejēn rã tóg Ēg nĭno kã sa nĭ sir. Hã ra tóg kuty’ he mÿ sir, ga kar mĭ hã. Kuty ên tóg óra tãgtũ han mÿ. ⁴⁵ Hã ra Topē ĩn krēm kur mág pē vÿ jãnkã kã sa nĭ. Ên vÿ jaran ke mÿ. Kuju mĭ tóg jaran ke kãtere mÿ sir, fĭn rã m̄ kãn tóg mÿ.

46 Kÿ *Jesus* vÿ prër mág pë han mü. Kÿ tóg: “!..panh'..!” he mü. “!..Sÿ ã mÿ vënh fëg vë, inh kuprîg ti..!” he tóg. Tag tó kar tóg hun ke mü sir.

47 Hã ra fóg tÿ *capitão* tóg ti ter vég mü. Kÿ tóg Topë mÿ vî há han mü. “Vënh vî ja vë, ùn há ja vë,” he tóg mü. 48 Kÿ vënh e ên vÿ ti ter vég mü gé. Kÿ ag tóg ag tÿ nén han ja to jykren mü sir. Vãhã tóg ag mÿ e tÿ. “Topë hÿn êg tÿ hë ri kenh mü ha, êg tÿ ti tén kÿ?” he ag tóg mü sir. Tag tó kÿ ag tóg ag ïn ra vÿnvÿn ke mü.

49 Hã ra ti to há ag vÿ ti vég nÿtÿ nÿ, kakó ki, ùn tÿtá fag ke gé. *Galiléia* tá ke fag tóg ti mré kãmü ja nÿgtÿ gé. Ti ter ve kãn fag tóg mü sir.

Ag tÿ vënh kej tá Jesus fi

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Jo 19.38-42)

50 Kÿ ù tóg tá nÿ gé, vënh jyvën tÿ ù. Ti jiji hã vÿ: *José*, he mü. Tÿ tóg êmã tÿ *Arimatéia* tá ke nÿ, ga tÿ *Judéia* tá. Jykre kuryj tóg nÿ, jykre há. 51 Ti pijé ag tÿ *Jesus* tén ke to jykren mü ên kã: “he,” he ja nÿgtÿ!. Topë tÿ tÿ êg pã'i nÿnh ke ve sór tóg mü gé. 52 Ên vÿ *Pilatos* venh tÿ mü. Kÿ tóg ti mÿ *Jesus* to vî mü, ti ter kar kÿ. 53 Kÿ tóg krunh to ti kätérem mü. Kÿ tóg kur há tÿ ti pãg mü sir. Kÿ tóg pãró nor kã ki vënh kej ên tá ti fig mü. Vënh kej tãg vë, ag pijé ver kã kã ù fi ja nÿgtÿ!. 54 Hã ra *sexta-feira* vë sir. Vënhkãn ke kurã ki tóg rã ha, *sábado* ki. 55 Kÿ ùn tÿtá fag vÿ ag nón mü mü, ti kej ve jé, ag tÿ ti finh mü ja tá. Ti mré *Galiléia* tá kãmü ja ên fag vë. 56 Ve kar kÿ fag tóg kyrãgrã kÿ nén ger há han mü sir, ti tãg jafã ti, ti to tÿn jé. Hã ra fag tóg vënhkãn mü ver, vënhkãn ke kurã kã, Topë tÿ *Judeu* ag mÿ kurã nÿm ja ên ki króm jé.

24

Jesus rÿr mãn

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Jo 20.1-10)

1 Kÿ *semana* kurã ve tóg tá krÿg mü sir. Kÿ fag tóg kusãg pë ki ti kej venh mü mü. Vëser ger há han jafã ên ma fag tóg mü mü. 2 Hã ra fag tóg pó tÿ ti kej nÿfe kunÿnh kÿ nÿ vég mü. 3 Kÿ fag tóg ti kej tá junjun kÿ kã ra ge mü. Hã ra fag tóg vëser vég tÿ nÿ, êg *Senhor* ti. 4 Kÿ tóg fag fe kaj tÿ sir. Kÿ vãhã ùn régre ag vÿ kãge mü gé, kur kupri rÿnh kÿ, kur kókov. Topë tÿ jënê jafã ag vë. 5 Kÿ fag tóg kanê junjur mü sir. Êprã fag tóg êvãnh mü. Hã ra ag tóg fag mÿ: “ãjag ne tóg vëser jãvãnh mü', ti rÿr ja ra,” he mü. 6 “Ki ti tÿ nÿ, rÿr ti jë ha. Hã kÿ tóg ãjag mÿ tó ja nÿgtÿ, ãjag tÿ *Galiléia* tá nÿtÿ ên kã. 7 Kÿ tóg ãjag mÿ: “êprã ke fi kósin ên fëg jé ag tóg ke mü, ù tÿ Topë vÿ mranh tÿ ag mÿ,” he ja nÿ. “Ka to ag tóg ti sanh ke mü, hã ra tóg kurã tãgtÿ ki rÿr mãn ke mü,” he ja tóg nÿgtÿ, vëso,” he ag tóg mü.

8 Kÿ fag tóg *Jesus* tÿ nén tó ja ên mÿ êkren mãn mü sir. 9 Kÿ fag tóg ti kej tá kãpa kÿ mü mü sir, ù tÿ 11 (ke) ag mÿ tó jé, ti mré mü tÿ kar ag mÿ ke gé. 10 *Maria Madalena* fi vë, kar kÿ *Joana* fi ke gé, *Maria* ù fi ke gé, *Tiago* mÿnh tag fi, ù fag ke gé. Fag hã ne *Jesus* tÿ ùn vin mü ag mÿ kãmën mü, *apóstolo* ag mÿ. 11 Hã ra tóg ag mÿ tÿ vënh ó nÿ ve nÿ, hã kÿ ag tóg kri fi ja tÿ nÿgtÿ.

12 Kÿ *Pedro* vÿ jëgnê kÿ ti kej ra vënh vãg tÿ mü. Tá jun kÿ tóg kã tá pãnh ke kÿ ti kur há vég mü sir, ti pãg ja ti. Kÿ tóg ti mÿ e tÿ. Ti tÿ to jykren tÿ tóg tÿ sir. Kÿ tóg tÿg mãn mü.

Ag tÿ Emaús ra mü

(Mc 16.12-13)

13 Kurã ên kã ti mré mü tÿ régre ag tóg êmã sÿ ra mü mü. *Jerusalém* tán kakó nÿ, 12 (ke) *quilômetros* hÿn. Êmã ên jijin hã vÿ: *Emaús*, he mü. 14 Ag mÿn kÿ ag tóg jagnê mré vëmën mü nÿ sir, ag tÿ nén ve ja ên to.

15 Vãhã *Jesus* tóg ag mré tÿ mü. 16 Hã ra ag tóg ti ki kagtÿg nÿtÿ, ag

tý ti vég mũ hã ra. ¹⁷ Kĩ tóg ag mý: “ãjag tý ne tó nê?” he mũ. “Vêmén mág ãjag tóg mũ nĩ,” he tóg.

Kĩ ag tóg krýg he mũ sir. Ve ù han ag tóg mũ, ag fe kaj tigrĩn. ¹⁸ Kĩ *Cleopas* he mũ ên tóg ti mý: “kỹ ã mý mēg tũ? Û tý fénhta venh kãmũ ja ag vỹ mē kãn. Æ hã mý ã pir mý mēg tũ?” he mũ. ¹⁹ “Ne nê?” he tóg. Kĩ ag tóg: “*Jesus* ti, *Nazaré* tá ke ên,” he mũ. “Topê vĩ tó tĩ vê. Êg tý nén han vãn hynhan ja tóg nĩgtĩ. Topê vĩ tó há han ja tóg nĩgtĩ, kỹ Topê vỹ ti mré han tĩ, *milagre* kar ti. Kĩ *povo* kar ag vỹ vég tĩ, kỹ tóg êg kar mý e tĩ. ²⁰ Kĩ Topê tũ ki rĩr tĩ ag vỹ ti fēg, êg pã'i kar ag, fóg tý pã'i tý ti tén jé, krunh to ti sa jé, hã kỹ tóg tũg mũ. ²¹ Êg tý ti ve kỹ êg tóg ti to: “ti hỹn êg *povo* tý *Israel* ag krenkren han ke mũ,” he ja nĩ vê. Hã ra tóg ter ja nĩ. Ûri tóg kurã tãgtũ han, ti ter kri,” he ag tóg. ²² “Kỹ êg kã ù fag vỹ êg mý nén ù tó gé, kỹ tóg êg mý e tĩ gé. Kusã pē ki fag tóg ti kej ra mũjēg. ²³ Hã ra fag tóg ti vég tũ nĩ, ti tý tá nỹ tũ nĩn kỹ. Kĩ fag tóg: “nén nê ve êg,” he mũ gé. Topê tý jēnē jafã nēji, kỹ tóg nēji fag mý: “rĩr ti jē nĩ,” he. ²⁴ Kĩ êg kã ù ag vỹ ra mũ mũ, ti kej ra. Kĩ ag tóg vég mũ gé. Hã ra ag tóg ti vég tũ pē nĩ,” he ag tóg.

²⁵ Kĩ tóg ag mý: “ãjag tý ne jé vãsỹ Topê vĩ tó tĩ ag vĩ kri fi ja tũ nĩ nê?” he mũ. “Kri tũ ãjag nỹtĩ, to jykrén há han tũ ãjag tóg nĩ,” he tóg. ²⁶ “*Cristo* vēsýrénh ke vê, vēsýrénh kar kỹ tóg tý ùn mág nĩnh ke mũ vãhã,” he tóg. ²⁷ Kĩ tóg ti to nén rán ja kãmén kãn mũ sir, *Moisés* tý rá ti, Topê vĩ tó tĩ ag kar tý rá ti.

²⁸ Ti tý ag mý kãmén tĩ ki ag tóg êmã ên tá junjun mũ sir. Kĩ tóg mã ra tĩg sór mũ. ²⁹ Kĩ ag tóg ti mý: “êg mré nĩm nĩ. Rãké tóg nỹ ha. Kutyg tóg rã ha,” he mũ. Kĩ tóg ag mré rã mũ. ³⁰ Ag mré jēn ke jo tóg êmĩ mãg mũ. Kĩ tóg Topê mré vĩ mũ, kar tóg kupãn kỹ tý vênh ken mũ. ³¹ Kĩ ag

tóg vãhã ti ki kanhrãn mũ. Ti ve há han ag tóg mũ sir. Hã ra tóg ki tũ nĩ ha, ti ve mãn tũ ag tóg nĩ.

³² Kĩ ag tóg jagnē mý: “ti tý êg mré vēmén kỹ tóg êg fe ki rã,” he mũ. “Êg mý tóg ti to rán kỹ nĩ ên kãmén kãn, êg mũn kỹ. Ti hã ja vê,” he ag tóg mũ.

³³ Kĩ ag tóg vēsýmér *Jerusalém* ra vỹnvỹn ke mũ sir. Tá ag tóg ù tý 11 (ke) ag vég mũ, ag mré ke ù ag mré hã. ³⁴ Hã ra ên ag tóg ag mý: “êg *Senhor* vỹ rĩr mãn,” he vén mũ. “*Simão Pedro* mý tóg vênh ven, mýr, ha mē,” he ag tóg mũ sir. ³⁵ Kĩ ag tóg ag mý: “hỹ, ti ve êg ke gé,” he mũ gé. Kĩ ag tóg ag mý ag tý nén ve ja ên tó mũ sir, ag tý ag mũ ki ti ve ja ti, ti tý ag mý êmĩ kupãn ja ti ke gé. “Hã ki êg tóg ti ki kanhrãn mũ,” he ag tóg mũ.

Jesus tý ag kar mý vênh ven

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Jo 20.19-23; Hk 1.6-8)

³⁶ Ag tý ver tý vēmén nỹtĩ ra *Jesus* tóg vãhã ag mré jē nĩ, ti tý hē tá kãrãnh ke tũ hã ra. Kĩ tóg ag mý: “mý sér nỹtĩm nĩ,” he mũ. ³⁷ Hã ra ag tóg jũrũn ke mũ. Ti kamēg ag tóg mũ. “Vênh kuprĩg hỹn,” he ag tóg mũ, ti to. ³⁸ Kĩ tóg ag mý: “ãjag ne tóg jũrũn ke mũ,” he mũ. “ãjag tý ne jé: vênh kuprĩg hỹn, he nê, iso?” he tóg. ³⁹ “Inh nĩgé ve ra, inh pēn ve ra, inh hã vê. Inh mēgmē ra, isugnỹm han ra. Vênh kuprĩg pijé fár nĩgtĩ, ti pijé kuka nĩ. Inh fár ve ra, inh kuka ti,” he tóg. ⁴⁰ Vĩ kỹ tóg ag mý ti nĩgé ven mũ, ti pēn ke gé. ⁴¹ Hã ra tóg ver ag mý e tĩ, ag fe tý mrin ke pē han kỹ. Hã kỹ tóg ag mý: “mý ki vējēn tũ?” he mũ. ⁴² Kĩ ag tóg ti mý pirã grã nĩm mũ. ⁴³ Kĩ tóg mãn kỹ ko mũ, ag rĩnve.

⁴⁴ Kĩ tóg ag mý: “hã tó ja inh nĩ, ãjag mý, iser ke to hã, isỹ ãjag mré nĩ mũ ên kã,” he mũ. “Vãhã sóg ve kãn ja nĩgtĩ, *Moisés* tý iso nén rán ja ti, Topê vĩ tó tĩ ag kar tý nén rán ja ti ke

gé, Topê to jãn ki ke gé,” he tóg. ⁴⁵ Kĩ tóg ag mĩ kãmén há han mũ. Hã kĩ ag tóg ti to nén rán ja ki kanhrãn kãn mũ. To jykrén há han ag tóg mũ sir.

⁴⁶ Kĩ tóg ag mĩ: “hã kĩ *Cristo* vỹ vësýrénh kĩ rĩr mãn gé, ti ter kar kĩ, kurã tãgtũ tũg kĩ. Tag ve kãn sóg huri,” he mũ. ⁴⁷ “Kĩ ù ag tỹ vènh kar mĩ inh kãmén ke vè. Ijiji tó jé ag tóg ke mũ. Vènh kar mĩ ag tóg: “ãjag jykre pãno tovãnh ra. Kĩ Topê vỹ ãjag mĩ vènh pãte fón ke mũ, ãjag tỹ ti vĩ mranh ja ti,” henh ke mũ. *Povo* kar mĩ ag tóg tónh ke mũ, hã ra ag tóg tag ki tó vén ke mũ, *Jerusalém* ki.

⁴⁸ ãjag to ken hã vè. Ve kãn ãjag tóg mỹr, hã kĩ ãjag tóg tónh ke mũ. ⁴⁹ ãjag mĩ sóg inh panh tỹ ãjag mỹ ti kuprĩg tó ja ên jènènh ke mũ. Hã kĩ tag ki nỹtĩm nĩ ver, êmã tỹ *Jerusalém* tag ki. Hẽ ra mũ tũg nĩ. Ti kuprĩg tỹ kanhkã tá kãtĩg kĩ ãjag tar han ke ên jãvãnh nĩ,” he tóg.

Jesus tỹ kanhkã ra tĩg

(Mc 16.19-20; Hk 1.9-11)

⁵⁰ Kĩ tóg ag jãmĩ tĩ mũ, êmã tỹ *Betânia* ra. Tá tóg ti nĩgé tỹ ag kri ven mũ. Kĩ tóg ag mỹ vĩ há han mũ sir. ⁵¹ Ag mỹ vĩ há han kar tóg ag ré kĩ tĩ mũ. Kanhkã ra tóg tãpry mũ. ⁵² Kĩ ag tóg ti to: “Topê vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ sir. Kĩ ag tóg *Jerusalém* mũ kãmũ mãn mũ, vësýkã. Ag mỹ tóg sér pẽ tĩ vãhã, fag mré hã. ⁵³ Kurã kar ki ag tóg Topê ãn ra mũ tĩ, tá Topê mỹ vĩ há han jé, ti mỹ nén ù há kar tó jé, ti tỹ ag mỹ sér tĩn kĩ, fag mré hã.

Hã vè.

JOÃO TỸ RÁ

Topê tỹ ti vĩ tỹ nén ù kar han

¹ Topê tỹ nén ù kar han tũg ki tóg nĩ ja nĩ, êg tỹ ù to: Topê vĩ, he mũ ên ti. Hã to êg: *Jesus*, he mũ. Topê mré tóg nĩ nĩ. Topê vĩ tỹ ti nĩ gé. ² Nén kar han to hã tóg Topê mré nĩ nĩ. ³ Ti vĩ hã tỹ tóg nén ù kar hynhan, Topê ti. Ti pir mẽ tóg nén ù han tũ nĩ, ti hã mré tóg hynhan kãn. ⁴ Êg tỹ ù to: Topê vĩ, he mu ên vĩ rĩr nĩ, hã kỹ tóg êg rĩnrĩr han ke mũ gé. Jẽngrê ri ke ti nĩ. Ti tỹ êg kanhrãn to ken hã vê. ⁵ Êg mẽ tóg jẽngrê han tí. Êg ki kuty ên tỹ tóg tũ' he tí. Kỹ Nén-Kórég vĩ ti tỹ tũ' he sór ja nĩ, hã ra tóg ti tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ.

⁶ Kỹ kejẽn Topê tóg êprã ke ù jẽnê, ti jiji hã vĩ: *João*, he mũ. ⁷ Ti mẽ tóg: “ag mẽ ù tỹ ag mẽ jẽngrê han ke mũ ên kãmén” he ja nĩ. Hã kỹ tóg ke mũ, êg kar tỹ ti vĩ mẽ kỹ kri fi jé. ⁸ *João* pijé êg mẽ jẽngrê han ja nĩ'. Ti tỹ êg mẽ: “ên hã vê,” henh kãtĩg ja vê. ⁹ Jẽngrê pẽ ên hã vê. Êprã tóg jun, ti tỹ êg kanhrãn jé, êprã ke kar.

¹⁰ Ga han tóg. Kỹ tóg êg mré kri tĩnh kãtĩg gé. Hã ra êprã ke ag tóg ti ki kanhrãn ja tũ nĩ. ¹¹ Ti *povo* kar mẽ tóg tĩg ja nĩ, hã ra ti mré ke ag pijé ti ki ge sór ja nĩgtĩ'. ¹² Û ag tóg hã ra ti ki ge mũ. Ên ag to tóg: “Topê krê,” he mũ, ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ távĩ ag hã to. ¹³ Êg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tũgrĩn êg tóg tỹ ti krê nỹtĩ. Êg mur tũgrĩn êg tóg ver tỹ ti krê tũ nỹtĩ. Êg panh tỹ êg mẽnh fi mré nỹ tũgrĩn êg tóg mur mũ gé. Topê tỹ êg han mân tũgrĩn êg tóg tỹ ti krê nỹtĩ jãvo.

¹⁴ Êg tỹ ù to: Topê vĩ, he mũ ên vĩ êg ri ke mur, kỹ tóg tỹ êprã ke jê sir. Êg mré tóg tí ja nĩgtĩ. Hã kỹ sóg ti vê. Pã'i mág vĩ tỹ ti nĩ, ùn tar, tag ve inh. Êg to há távĩ ti nĩ. Kỹ tóg ki hã tó tí gé. Tỹ tóg Topê kósĩn pir nĩ.

¹⁵ *João* vĩ ti kãmén ja nĩ gé. Ti kãmén há han tóg. Kỹ tóg: “inh nón kãtĩg ke mũ ên vĩ inh kãfór nĩ,” he ja nĩ. “Ti tỹ inh nón kãtĩg ke mũ ra tóg tỹ ijo ke nĩ. Ên tó inh huri ãjag mẽ. Ti hã vê,” he ja tóg nĩ.

¹⁶ Êg to há távĩ tóg nĩ, hã kỹ tóg êg mẽ nén ù há kar han, êg jagãgtãn kỹ. Êg jagãgtãn tag tovãnh ke tũ pẽ tóg nĩ. ¹⁷ *Moisés* vĩ êg mẽ Topê tỹ êg jyvẽn mũ ên tó ja nĩgtĩ, êg tỹ ti vĩ ki króm jé. Hã ra *Jesus* tóg êg mẽ: “Topê vĩ ãjag mẽ vẽn pãte fón sór mũ, ti tỹ ãjag to há nĩn kỹ,” he mũ. Ti hã ne êg mẽ vẽn vĩ sér ên tó mũ'. ¹⁸ Êg pijé Topê vэг tí'. Kỹ êg kã mẽ ke ù vĩ ti ve ja tũ nĩ gé. Ti kósĩn pir hã vĩ êg mẽ ti kãmén tí. Ti hã vĩ ti jóg mré nĩ nĩ, Topê mré.

João Batista tỹ Jesus kãmén

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Lc 3.1-18)

¹⁹ Kejẽn *Judeu* ag pã'i ag vĩ *João* mẽ vẽn vĩ jẽnêg mũ. Topê tũ ki rĩr tí ag jẽnêg ag tóg mũ. *Levi* krê'krê ag mré, ag tỹ ti mẽ: “ù nỹ tỹ ã nĩ?” he jé. ²⁰ Kỹ tóg: “inh pijé tỹ *Cristo* nĩ,” he mũ. Ag mẽ tóg tó há han.

²¹ Kỹ ag tóg ti mẽ: “kỹ ã hỹn tỹ ù nĩ? ã mẽ tỹ *Elias* nĩ?” he mũ. Hã ra tóg: “vó” he mũ gé.

Kỹ ag tóg ti mẽ: “Topê vĩ tó tí ù nẽji kãtĩg ke mũ gé. Ti hã mẽ tỹ ã nĩ?” he mũ. Hã ra tóg: “vó,” he mũ gé.

²² Kỹ ag tóg: “ù nỹ tỹ ã nĩ, ge kỹ? Pã'i ag vĩ êg jẽnêg, êg tỹ ã ki jẽnê jé. Êg hỹn ag mẽ ne tónh ke mũ? Vêso ã hẽri ke ti?” he mũ.

²³ Kỹ tóg ag mẽ *Isaiás* tỹ rá tó mũ, hã vĩ: “ù tỹ êmã tũ ja tá jê kỹ vẽn kar mẽ Topê jykre kãmén mũ ên vĩ tỹ inh nĩ,” he mũ. “Û tỹ vẽn kar mẽ: “êg *Senhor* japry kure ra, ti jamĩn kurynh ra,” he tí ên vĩ tỹ inh nĩ,” he tóg.

²⁴ Jãvo ù tỹ ti ki jẽnêg mũ ag vĩ tỹ pã'i tỹ *Fariseu* ag mré ke nỹtĩ. ²⁵ Kỹ ag tóg: “ã tỹ hẽ ri ken kỹ ag kygpe sór nê, ã tỹ tỹ *Cristo* tũ hã ra?” he

mũ. “Inh pijé tỹ *Elias* nĩ'. Inh pijé tỹ Topê vĩ tó tí ên nĩ',” he ã tóg tí, hã ra ã tóg ag kygpég tí, he ag tóg. ²⁶ Kĩ tóg: “goj tỹ sóg ag kygpég tí,” he mũ. “Hã ra ù tóg ãjag kã mĩ tĩnh mũ ha, ãjag tỹ ùn ki kagtĩg ù. ²⁷ Ên vỹ inh nón kãtĩg ke mũ, hã ra tóg inh kãfór nĩ. Sỹ tỹ ti mỹ rãnhraj tí nĩnh ke vë vë, sỹ ti pẽn né kunũnh ke vë vë. Hã ra sóg tỹ ti krêm ke pë jë,” he tóg, *João* ti.

²⁸ Êmã tỹ *Betânia* tá ag tóg ti venh kãmũ ja nĩgtĩ, goj tỹ *Jordão* mã tá. Tá tóg ag kygpég jë nĩ.

Topê cordeiro

²⁹ Tỹ vaj kỹ tóg *Jesus* vég mũ sir. Kỹ tóg ti to: “ti hã vë,” he mũ. “Êg tỹ Topê mỹ *cordeiro* tãnh ên ri ke ti nĩ. Ti hã vỹ êg kar tỹ Topê vĩ mranh ên jagfỹ ter ke mũ. ³⁰ Sỹ ùn kãmén mũ ên hã vë. Û tỹ ijo jë mũ vỹ inh nón kãtĩg ke mũ, he ja inh nĩ, ti to. Inh kãfór ti nĩ, ti tỹ tỹ inh jo ke nĩnh kỹ. ³¹ Inh pijé ti ki kanhró ja nĩ', hã ra sóg *povo* tỹ *Israel* ag kar kygpé, ag tỹ ti ki kanhrãn kãn jë,” he tóg.

³² Kỹ tóg: “Topê kuprĩg ve inh,” he mũ gé. “Kanhkã tá kãtère kỹ tóg ti jẽnĩmanh kri nĩ nĩ. Tỹ tóg sórãg ve nĩ. ³³ Inh pijé *Jesus* ki kanhró nĩ vë'. Hã ra Topê tóg inh mỹ: “ha ag kygpenh tĩg,” he ja nĩ. Kỹ tóg inh mỹ: “ã tỹ inh kuprĩg ve kỹ ã tóg ti ki kanhró nĩnh mũ,” he ja nĩ gé. “Kanhkã tá kãtère kỹ tóg ag kã ùn pir kri góm kenh ke mũ. Ên vỹ inh kuprĩg tỹ ag kygpenh ke mũ,” he ja tóg nĩ inh mỹ, Topê ti, *Jesus* to. ³⁴ Tag ve inh, hã kỹ sóg ãjag mỹ: ti hã vỹ tỹ Topê kósin nĩ, he mũ,” he tóg.

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag jé prër

³⁵ Tỹ vaj kỹ *João* tóg ti mré mũ tĩ régre ag mré vëmén jë nĩ. ³⁶ Kỹ tóg *Jesus* tỹ mĩ tĩg vég mũ, kỹ tóg ag mỹ: “êg tỹ Topê mỹ êg męg tỹ *cordeiro* tãnh ên ri ke ti nĩ,” he mũ.

³⁷ Ti vĩ tag tugrĩn ag tóg *Jesus* nón mũ mũ. ³⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “ne nẽ?” he

mũ. Kỹ ag tóg: “*Rabi*' , ã hẽ tá êmã nĩ?” he mũ. *Rabi* to ken hã vë, hã vỹ: êg kanhrãn tí, he mũ. ³⁹ Kỹ tóg: “mũ jé ha, ve jé,” he mũ. Kỹ ag tóg ti mré mũ mũ sir. Ti mré ag kurã ên tũg mũ. Rã ké ti nỹ ha, 4 óra hỹn hẽn ri ke mũn.

⁴⁰ Ag kã ù vỹ tỹ *André* nĩ, *Simão Pedro* jãvy. ⁴¹ Kỹ tóg vësỹmér ti kãke venh tí kỹ ti mỹ: “*Messias* ve inh,” he mũ. *Messias* to ken hã vë, hã vỹ: *Cristo*, he mũ, hã vỹ: Topê tỹ ùn jẽnęg mũ, he mũ. ⁴² Kỹ tóg ti mré ti venh tí mũ. Kỹ *Jesus* vỹ ti ki êvãnh mũ, kỹ tóg: “*Simão* vỹ tỹ ã nĩ, *João* kósin,” he mũ. “Sỹ ã jijin mãn ke vë, hã vỹ: *Cefas*, he mũ,” he tóg. *Cefas* to ken hã vë, hã vỹ: *Pedro*, he mũ, hã vỹ: pãró, he mũ.

Jesus tỹ Filipe mré Natanael jé prër

⁴³ Tỹ vaj kỹ tóg ga tỹ *Galiléia* ra tĩg sór mũ. Kỹ tóg *Filipe* mỹ: “inh mré kãtĩg,” he mũ. ⁴⁴ Hã ra *Filipe* vỹ tỹ *Betsaida* tá ke nĩ, *André* mré *Simão* jamã ên tá ke. ⁴⁵ Kỹ tóg *Natanael* venh tí mũ. Ti mỹ tóg: “*Cristo* ve inh huri,” he mũ. “*Moisés* vỹ ti kãtĩg ke rán ja nĩgtĩ, ù ag ke gé. *Jesus* to ken hã vë, *Nazaré* tá ke ên, *José* kósin ên ti,” he tóg. ⁴⁶ Kỹ tóg: “hã ra sóg *Nazaré* tá ùn há ve ja tũ nĩ ver,” he mũ. Hã ra tóg ti mỹ: “ge ra ti venh kãtĩg,” he mũ. Kỹ tóg ti mré tí mũ.

⁴⁷ Ag tỹ *Jesus* tá junjun mũ ra tóg, ù tỹ tá nỹtĩ ag mỹ ti kãmén mũ. “Ûn kãtĩ ên ve ra. *Israel* krê'krê pë vë, ùn há, ùn ón vãnh,” he tóg. ⁴⁸ Hã ra *Natanael* tóg ti vĩ tag męg mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “kỹ ã mỹ inh ki kanhró nĩ?” he mũ. Kỹ tóg: “*Filipe* tỹ ã jé prër to hã sóg ã vé, ã tỹ ka tỹ *figueira* krêm jë ên kã,” he mũ.

⁴⁹ Kỹ tóg ti mỹ e tí. “Topê kósin vỹ tỹ ã nĩ, *Rabi*' ,” he tóg. “Êg *povo* tỹ *Israel* kri pã'i vỹ tỹ ã nĩ,” he tóg.

⁵⁰ Kỹ tóg: “isỹ ã mỹ: ã ve ja inh nĩ, ã tỹ ka krêm jë ra, hen kỹ tóg ã mỹ e tí,” he mũ. “Hã ra tóg ver tỹ nén ù

tũ nĩ. Isỹ kar kỹ nén han ke mũ vỹ ã mỹ e pẽ tâvĩ tĩnh mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ⁵¹ “Ha vé, ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Kanhkã nor kỹ nĩ ve jé ãjag tóg ke mũ. Tá Topẽ tỹ jêgnẽ jafã ag vỹ kãrenh ke mũ, iso, kar kỹ ag tóg ra mũ măn ke mũ gé. Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ mỹr,” he tóg.

2

Jesus tỹ vênh prũg venh tũg

¹ Kurã tăgtũ tũg kỹ ù tóg vênh prũg han mũ, ãmã tỹ *Caná* tá, ga tỹ *Galiléia* tá. *Jesus* mỹnh fi vỹ venh tũg ja nĩ. ² Kỹ ag tóg *Jesus* mỹ tó mũ gé, ti tỹ fénhta venh kãtũg jé, ti mré mũ tĩ ag mré. ³ Ag tỹ tá nỹtĩ ra vãhã *vinho* tóg tũ' he mũ. Kỹ ti mỹnh fi tóg ti mỹ: “*vinho* vỹ hur tũg,” he mũ. ⁴ Hã ra tóg fi mỹ: “*toreg'*, mỹnh', inh mré ke tũ vẽ ver,” he mũ. ⁵ Hã ra fi tóg ù tỹ fénhta ki rĩr tĩ ag mỹ: “ti tỹ ãjag mỹ nén ù tó kỹ han nĩ,” he mũ.

⁶ Hã ra goj né tỹ 6 (ke) vỹ tá nỹtĩ. Pó tỹ há vẽ, goj né ên ti. Éhé ti nỹtĩ, *balde* fór tỹ 10 (ke) tỹ êg tóg ùn pir fãn tĩ. *Judeu* ag vỹ vênh kygpe e han tĩ, ag tỹ Topẽ mỹ há nỹtĩ jé. Hã jé goj né ên tóg tá nỹtĩ. ⁷ Kỹ *Jesus* tóg fénhta ki rĩr tĩ ag mỹ: “goj né ên fónfãn ra, goj runrun kỹ,” he mũ. Kỹ ag tóg fónfãn kãn mũ. ⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “goj tag tỹ fénhta to pã'i mỹ ven,” he mũ. Kỹ ag tóg ke mũ. ⁹ Kỹ tóg kãmêg mũ. Hã ra tóg tỹ *vinho* há tâvĩ nĩ sir, ag tỹ goj run ja ti. Hã ra tóg ki kagtũg nĩ, *Jesus* tỹ goj tỹ *vinho* han mũn ki. Û tỹ fénhta ki rĩr tĩ ag hã vỹ ki kanhró nỹtĩ, pã'i ên krêm ke ag.

Hã kỹ tóg ùn prũg mũ ên jé prêr kỹ ti mỹ: ¹⁰ “vỹjyke vênh mỹ han ã,” he mũ. “Ag tỹ kronkron vén kỹ ã tóg ag mỹ *vinho* há tâvĩ nĩm ke mũ vẽ. Kar kỹ *vinho* pãgsĩ vỹ há nĩ vẽ. Hã ra ã tóg ag mỹ *vinho* pãgsĩ ên nĩm vén. Kỹ ã tóg *vinho* há tâvĩ tag nĩm sór mũ ha vãhã,” he tóg.

¹¹ *Jesus* tỹ ãmã tỹ *Caná* tá nén han mũn hã vẽ, *Galiléia* tá. Êg tỹ nén han ki kagtũg hynhan tóg tĩ, kỹ tóg tag han vén. Hã kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ki ge pẽ han mũ sir, ag tỹ ti jykre tar ên ven kỹ.

¹² Kar kỹ tóg ãmã tỹ *Cafarnaum* ra tĩ mũ, ti mỹnh fi mré, ti jãvy ag mré hã, ti mré mũ tĩ ag mré ke gé. Tá ag tóg nỹtũg mág sĩ han.

Jesus tỹ Topẽ ãn ra tũg

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-17; Lc 19.45-46)

¹³ Ên kã *Judeu* ag fénhta tỹ *Páscoa* vỹ kakó tĩ sir. Kỹ *Jesus* vỹ ãmã tỹ *Jerusalém* ra tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. ¹⁴ Ti tỹ Topẽ ãn tá jun kỹ tóg ù tỹ monh vêne he tĩ ag vég mũ, *carneiro* vêne he tĩ ag ke gé, sórãg vêne he tĩ ag ke gé. Topẽ ãn krêm ag tóg ag nĩgóso hynhan tĩ. Kar kỹ jãnkamy *trocãr* he tĩ ag tóg tá nỹtĩ gé. ¹⁵ *Jesus* tỹ ag ve kỹ tóg ti mỹ e tĩ, ag tỹ Topẽ ãn kavénh mũn kỹ. Hã kỹ tóg mrãn ke jafã fy ên vyn kỹ tỹ ag pan mũ, Topẽ ãn tá, *carneiro* ti ke gé, monh ti ke gé. Û tỹ jãnkamy *trocãr* he tĩ ag jãnkamy ên vãm tóg mũ gé, êprã. Kỹ tóg ag *mesa* tỹ vyryn ke mũ gé. ¹⁶ Û tỹ sórãg vêne he tĩ ag mỹ tóg: “ãjag tũ ma mũjêg,” he mũ. “Inh panh ãn krêm nĩgóso han sór tũg nĩ. *Bodega* pijé', inh panh ãn ti,” he tóg.

¹⁷ Ti mré mũ tĩ ag tỹ tag ve kỹ ag tóg ti to rán kỹ nĩ ên mĩ êkrég mũ, ha mẽ: “ã ãn tóg inh mỹ sĩnvĩ jê. Ag tỹn kavénh kỹ ag tóg inh krĩ rỹ han mũ. Kỹ tóg kejên isén ke mũ sir, ha vem nĩ,” he tóg.

¹⁸ Kỹ *Judeu* ag pã'i ag vỹ *Jesus* tỹ ag pan mũ vég mũ gé. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ã tỹ hẽ ri ke nẽ?” he mũ. “Û nỹ ã mỹ: tag han nĩ, hé? *Milagre* ù han nĩ, êg tỹ ù tỹ ã jênêg mũ ki kanhrãn jé,” he ag tóg.

¹⁹ Hã ra tóg ag mỹ: “ãjag tỹ Topẽ ãn tag kókén kỹ sóg ti jêgia ki ù han măn ke mũ, kurã tăgtũ ki, ha vem nĩ,” he mũ. ²⁰ Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. “Û

tỹ Topẽ ãn tag han mũ ag vỹ prỹg tỹ 46 (ke) ki rãnrãj kỹ ti han. Jãvo ã mỹ kurã tãgtũ ki ù han sór mũ', ãn ti'?" he ag tóg. ²¹ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ ti ter ke tó ja nĩgtĩ. Vẽnh kãmén ja ti nĩgtĩ, ti tỹ vẽso: "Topẽ ãn ri ke ãn hã nĩ," hen kỹ. ²² Ti tỹ kejẽn ti ter kar kỹ rĩr mãn kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti vĩ tag ki êkrén kỹ ki kanhrãn mũ. Kỹ ag tóg Topẽ vĩ ki rãn kỹ nĩ ãn to jykren há han mũ vãhã, ti vĩ to ke gé. Kỹ ag tóg ti ki ge há han mũ vãhã.

Jesus tỹ vẽn kar jykre ki kanhró

²³ Fénhta tỹ *Pãscóa* ãn kã ù tỹ hẽn ri ke ag vỹ ti ki ge mũ, *Jerusalém* tá, ag tỹ ti tỹ nén han mũ ve kỹ. ²⁴ Hã ra tóg ag jykre ki kanhró nĩ. Ón kỹ ag tóg ti ki ge mũ, hã kỹ ag tóg to jykren há han mũ nĩ sir. ²⁵ Kỹ ù tỹ ti mỹ: "ũ ãn jykre vỹ ge nĩ," hen kỹ tóg: "hỹ, ki kanhró ãn hã nĩ," he tĩ. Vẽsóg ki tóg ag jykre ki kanhró nĩgtĩ.

3

Nicodemos tỹ Jesus mré vẽnén

¹ ãn kã ù tóg nĩgtĩ, ti jijin hã vỹ: *Nicodemos*, he mũ. *Judeu* ag pã'i ù vẽ, *Fariseu* ù vẽ. ² ãn vỹ *Jesus* ve sór mũ, kỹ tóg kuty ra ti venh tĩ mũ, ti mré vẽnén jé. Kỹ tóg ti mỹ: "Topẽ vỹ ã jẽnẽ. Hã kỹ ã tóg ãn tỹ nén han vãn hẽn hynhan tĩ. Topẽ tỹ ã mré han mũ nĩ ra ã tóg han ki kãgtĩg nĩnh mũ vẽ," he mũ.

³ Kỹ *Jesus* tóg: "ũn mur mãn kỹ nỹtĩ ag hã vỹ Topẽ tỹ tỹ ãn pã'i nĩ venh ke mũ. Ki hã sóg tó mũ mỹr," he mũ.

⁴ Kỹ tóg ti mỹ: "kỹ ùn sanh hỹn hẽn ri kenh mũ, ti mur mãn jé?" he mũ. "Ti mỹ vẽnỹ sĩ' he mãn kỹ ti mỹnh fi nug ki rã mãn ke mũ'?" he tóg.

⁵⁻⁶ Hã ra tóg: "vó," he mũ. "Êprã ke ag krẽ vỹ tỹ êprã ke nỹtĩ, ag mỹnh fag ri ke. Jãvo Topẽ kuprĩg tỹ ù han kỹ tóg Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nĩ. Mur mãn to ken hã vẽ, hã vỹ: ãn hã rã, he mũ. Goj tỹ ke vẽ, Topẽ kuprĩg tỹ

ke vẽ gé. ù tỹ gen kỹ mur mãn ja tũ nĩn kỹ tóg Topẽ tỹ tỹ ãn pã'i nĩ venh ke tũ pẽ nĩ. ⁷ Hã ra tóg ã mỹ e tĩ, sỹ ã mỹ: mur mãn jé ã tóg ke mũ, hen kỹ. ⁸ Kãka to jykren nĩ. Ti tỹ mũ tĩg sór mũ ãn mũ tóg tĩ tĩ. Ti tỹ krog he ãn hã mẽg ãn tóg tĩ, hã ra ãn tóg ti vэг tũ nĩgtĩ. Ge ti nĩgtĩ. Topẽ kuprĩg vэг tũ ãn tóg nĩgtĩ, hã ra tóg ãn mỹ ti jykre tãg nĩm tĩ," he tóg.

⁹ Kỹ *Nicodemos* tóg: "tag hỹn hẽn ri ke tĩ?" he mũ. ¹⁰ Kỹ tóg: "*Israel* ag kanhrãn ã tóg tĩ, hã ra ã tóg sỹ ã mỹ nén tó mũ tag ki kãgtĩg nĩ'," he mũ. ¹¹ "Ki hã sóg tó mũ. Sỹ nén ù ki kanhrãn mũ ãn hã tó sóg tĩ. Isỹ nén ù ve ja ãn hã kãmén sóg tĩ. Hã ra ãn tóg mẽ jãvãn nỹtĩ'. ¹² Isỹ ãn tóg mỹ ga kri vỹjyre kãmén mũ ra ãn tóg jẽmẽ sór tũ nĩgtĩ. Kỹ ãn tóg hỹn hẽn ri kenh ke mũ', sỹ ãn tóg mỹ kãnhkã tá vỹjyre kãmén kỹ'?" he tóg. ¹³ "Hã vé, ãn tóg kã mũ ù vỹ kãnhkã ra tãpřy tũ nĩ, tá vỹjyre ãn ve jé. ãn tóg jãvo isóg tá kãkutẽ ja nĩ, hã kỹ sóg tó tĩ. Jãmãn hã vẽ. Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ," he tóg.

¹⁴ "*Moisés* vỹ pỹn kãgrã tỹ ka to sa ja nĩgtĩ, pỹn tỹ ùn kyprãg mũ ag tỹ ki ãn tóg tũgrĩn krenkren jé, ga kórég ãn tá. Tag ri ke han jé ag tóg ke mũ, isỹ. ¹⁵ Kỹ ù tỹ ãn hã kãmén ãn vỹ kren ke mũ. Rĩr krỹg ja tũ ve jé tóg ke mũ. Hã jé ag tóg ka to isanh ke mũ. ¹⁶ Topẽ vỹ ga kri mũ ag to há nĩ. Hã kỹ tóg ti kósin pir fẽg, vẽn kar tỹ ti ki ge jé, ãn tóg tỹ tũ' he tũ nĩ jé, ãn tóg tỹ ãn rĩr krỹg ja tũ ãn ve jé. ¹⁷ Topẽ vỹ ti kósin jẽnẽ, ti tỹ ãn tóg krenkren han jé, êprã ke kar. Ti pijé isỹ ãn tóg vóg kónãn jé ãn hã jẽnẽ'," he tóg.

¹⁸ "ũ tỹ ãn hã kãmén ãn tóg jũnh ke tũ nĩ. Jãvo tóg ù tỹ ãn hã kãmén ãn tóg jũnh ke mũ, isỹ tỹ ti kósin pir nĩn kỹ", he tóg.

¹⁹ "Ti tỹ ù tỹ ãn hã kãmén ãn tóg jũnh ke tũ ag to jũ vỹ ge nĩ, hã mẽ. Ga kri mũ ag kanhrãn sóg tĩ, hã ki sóg ãn tóg mỹ jẽngrẽ ri ke nĩ. Hã ra ù ag tóg mỹ sór tũ nĩgtĩ. Kuty mũ ag tóg mũ sór mũ, jẽngrẽ tóg

ag mý kórég nĩ, ag jykre pãno nýtĩn kŷ. ²⁰ Ū tŷ vĕjykre pãno han mũ kar vŷ kurã to kórég nýtĩ, kŷ ag tóg kurã ki vĕnh ven sór tũ nĩ, vĕnh kar tŷ ag jykre pãno venh ha mẽ tũn kŷ. ²¹ Ū tŷ Topĕ vĩ ki króm mũ ag vŷ kurã ki vĕnh ven sór tĩ. Kurã tóg ag mŷ sér tĩ, vĕnh kar tŷ ag jykre há ven jé. Topĕ vŷ ag tar han tĩ, ag tŷ nĕn ũ há han jé. Hã ve jé ag tóg ke mũ, vĕnh kar;” he tóg, *Jesus* ti.

João Batista tŷ Jesus kãmén mãn

²² Ēn kã kejĕn *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré ga tŷ *Judéia* ra tĩ mũ. Kŷ ag tóg tá nýtĩ. Vĕnh kar kygpég ag tóg mũ. ²³ Hã ra *João* vŷ ag kygpég mũ gé, ĕn kã, vãnh tŷ *Enom* tá. *Salim* tóg tá kakó nĩ. Tá goj vŷ éhé nĩ. Hã kŷ tóg ag tŷ tá vĕnhmãn kŷ ag kygpég mũ. ²⁴ Ēn kã tóg ver se kŷ jĕ tũ nĩ.

²⁵ Kejĕn *Judeu* ũ tóg tá nĩ gé, hã ra tóg *João* mré mũ tĩ ag vĩ kafãn mũ, vĕnh kype kŷ nýtĩnh ke to. ²⁶ Kŷ ti mré mũ ag tóg *João* mŷ: “ũ tŷ *Jordão* mãtã ã mré nĩ ja ĕn vŷ ag kygpég jĕ nĩ, ã tŷ ĕg mŷ ũn kãmén ja ĕn ti. Hã ra vĕnh kar vŷ ti mré mũ mũ ha, hã kŷ ag tóg ã venh kãmũ mãn tũ nĩ ha,” he mũ. Ag tŷ *Jesus* to vĕ. ²⁷ Hã ra *João* tóg ag mŷ: “há ti nĩ,” he mũ. “Topĕ tŷ ĕg mŷ nĕn nĩm mũ ĕn hã vég ĕg tóg tĩ,” he tóg. ²⁸ “Mĩ ĕkrén nĩ, sŷ ãjag mŷ nĕn tó ja ti, hã vŷ: inh pijé tŷ *Cristo* nĩ”, he mũ. Sŷ ti jo tĩg ke hã jé tóg inh jĕnĕ, Topĕ ti, he ja sóg nĩ ãjag mŷ,” he tóg. ²⁹ “Vĕnh prŷg to jykrén nĩ. Ūn prŷg mũ hã vŷ ti prŷnh ke fi mré nĩ nĩ. Kŷ ti régre tóg ũn prŷg mũ ĕn rã hã jĕ, kŷ tóg ti vĩ mĕg mũ, hã ra tóg ti mŷ mẽ sér pĕ tĩ. Ge ti nĩ, inh mré. Inh mŷ tóg sér tĩ, vĕnh kar tŷ *Jesus* mré mũn kŷ, ti tŷ tŷ ũn prŷg mũ ri ke nĩn kŷ. ³⁰ Ūn e tŷ ti mré mũn kŷ tóg há tĩ. Kŷ tóg tŷ ũn mág nĩnh mũ ha. Jãvo sóg tŷ nĕn ũ tũ nĩnh mũha,” he tóg, *João* ti.

Jesus tŷ kynhmŷ kãtĩg

³¹ “Ūn tŷ kynhmŷ kãtĩ mũ ĕn vŷ vĕnh kar kafór nĩ. Ēprã ke ag vŷ tŷ ĕprã ke nýtĩ, kŷ ag tóg ĕprã ke jykre tŷ vĕmén tĩ. Ū tŷ kanhkã tá kãtĩ mũ ĕn vŷ tŷ vĕnh kar kri ke jĕ. ³² Kŷ tóg ti tŷ tá nĕn ve ja ĕn hã tó mũ, ti tŷ tá nĕn mẽ ja ĕn, hã ra ag tóg ti vĩ mẽ sór tũ nĩ. ³³ Ū tŷ ti vĩ mĕg mũ ag hã ra Topĕ to: “ki hã tóg tó tĩ,” he mũ. ³⁴ Topĕ tŷ ũn jĕnĕg mũ ĕn vŷ ti vĩ kãmén mũ. Topĕ kuprĩg vŷ *Jesus* tar han mũ, ti tŷ tŷ ti jagrĕ pĕ nĩn kŷ, ti tŷ ti ve mág han kŷ. ³⁵ Topĕ vŷ ti kósin to há távĩ nĩ, kŷ tóg ti mŷ nĕn (ũ) kar tovãnh, ti hã tŷ ki rĩr jĕ. ³⁶ Hã kŷ ũ tŷ ti kósin ki rã mũ vŷ ter mãn ke tũ nĩ. Rĩr krŷg ja tũ ve jé tóg ke mũ. Ū tŷ ti vĩ han sór tũ ĕn vŷ rĩr krŷg ja tũ tag venh ke tũ pĕ nĩ. Topĕ vŷ ti vóg kónãn ke mũ. Kŷ ti jagtar ke tóg tũ’ hĕnh ke tũ nĩ,” he tóg, *João* ti.

4

Jesus tŷ Samaria tá ke fi mré vĕmén

¹ Kŷ *Fariseu* ag vŷ mĕg mũ, ũn tŷ hĕn ri ke ag tŷ *Jesus* mré mũ mũ ĕn ti. Ūn e ag kygpég tóg mũ gé, *Jesus* ti, *João* tŷ ũn kygpe ja ag kãfór. ² Hã ra *Jesus* vŷ ag kygpe ja tũ nĩ. Ti mré mũ tĩ ag hã vŷ ag kygpe ja nĩgtĩ. ³ Kŷ *Jesus* tóg mĕg mũ, *Fariseu* ag tŷ ti tŷ tŷ ũn mág nĩ mẽ ja ĕn ti. Hã kŷ tóg ga tŷ *Judéia* tá kãkutĕ kŷ ga tŷ *Galiléia* ra tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. ⁴ *Galiléia* ra tĩg jé tóg ver ga tŷ *Samaria* fĩn rãm mũ. ⁵ Tá tóg ĕmã ũ tá jun mũ, hã vŷ *Sicar*, he mũ. *Israel* jógjóg ve tŷ *Jacó* japŷg’ he ja vŷ tá kakó nĩ. Ēpŷ ĕn fi ja tóg nĩ, ti kósin tŷ *José* mŷ. ⁶ Kŷ *Jacó* poço vŷ tá nĩ gé. *Jesus* tŷ poço ĕn tá jun kŷ tóg tá vĕnhkãn kŷ nĩ nĩ, poço ĕn rã hã. Rã tŷ ĕg nĩno kã sa ra ke ja vĕ.

⁷ Kŷ tá ke ũ fi tóg tá jun mũ, goj run jĕ. Kŷ tóg fi mŷ: “inh mŷ goj jun, sŷ kron jĕ,” he mũ. ⁸ Ti mré mũ ti

ag vỹ êmã ra kagáv ja nĩ, vễjên kũpra he jé. Hã kỹ tóg ti pir mỹ tá nĩ nĩ.

⁹ Ha ra tóg fi mỹ e tĩ. Kỹ fi tóg ti mỹ: “*Judeu vỹ tỹ ã nĩ, hã ra ã tóg inh mỹ goj to vĩ mũ, isỹ tỹ Samaria tá ke nĩ ra,*” he mũ. *Judeu* ag vỹ *Samaria* tá ke ag to é he tĩ.

¹⁰ Kỹ tóg fi mỹ: “Topẽ tỹ ã mỹ nén han sór mũ tag ki kagtĩg ã nĩ ver,” he mũ. “Kỹ ã tóg inh ki kagtĩg nĩ gé. ã tỹ inh mỹ: “inh mỹ goj nĩm,” henh ke vễ vễ, kỹ sóg ã mỹ goj ror tỹ goj nĩm ke mũ vễ,” he tóg mũ.

¹¹ Kỹ fi tóg: “runja tũ ã nĩ, kỹ ã hỹn hẽ ri kenh mũ, ã tỹ goj ror tỹ goj ên run jé? Téj gy ti nĩ, *poço* ti,” he mũ.

¹² “Êg jógjóg ve tỹ *Jacó* vỹ *poço* tag han, kỹ ag tóg goj kron, ti krê ke gé, ti mễg ke gé. ã mỹ ti kãfór nĩ, hã kỹ ã mỹ goj ror tỹ run sór mũ?” he fi tóg.

¹³ Kỹ tóg fi mỹ: “ã tỹ goj tag kron kỹ ã tóg kãnhmar kron măn sór mũ,” he mũ. ¹⁴ “Isỹ ã mỹ goj nĩm kỹ ã tóg kron pir han kar kỹ há nĩ ha. Kron măn sór ke tũ ã nĩ sir. ã kã ki tóg goj ror han ke mũ. Kỹ goj tag vỹ ã ter ke tũ han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ¹⁵ Kỹ fi tóg: “inh mỹ nĩm ge. Kỹ sóg tag ki run măn ke tũ nĩ ha. Kỹ sóg kron sór măn ke tũ nĩ ha,” he mũ.

¹⁶ Kỹ tóg fi mỹ: “kỹ ã mén jé prêm nĩ ge, ã tỹ ti mré inh venh kãtĩg jé,” he mũ. ¹⁷ “Hã ra sóg mén tũ nĩ,” he fi tóg. “Hỹ, mén tũ ã nĩ, ki hã ã tóg tó mũ. ¹⁸ ã mén ag vỹ tỹ ù tỹ 5 (ke) ja nĩgtĩ, kỹ ã tỹ ùri ùn mré nĩ tag pijé tỹ ã mén nĩ. Ki hã ã tóg tó mũ,” he tóg.

¹⁹ Kỹ fi tóg: “Topẽ vĩ tó tĩ vỹ tỹ ã nĩ, vэг isóg nĩ nĩ,” he mũ. “Kỹ inh mỹ tag tó, ha mẽ. Êg jógjóg ve ag vỹ tag ki Topẽ mré vễmên' he ja nĩgtĩ, pãnónh tag kri, kỹ êg tóg ùri ke tĩ gé. ²⁰ Hã ra tóg ãjag mỹ há tũ nĩ, ãjag tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kỹ. “*Jerusalém* hã tá êg Topẽ mré vễmên ke mũ, hã tá êg tóg ti mỹ: ùn mág vỹ tỹ ã nĩ, henh ke

mũ,” he ãjag tóg tĩ. Kỹ êg hỹn hẽ tá Topẽ mré vễmên ke mũ?” he fi tóg.

²¹ Hã ra tóg: “ha mẽ, kãnhmar ãjag tóg pãnónh tag kri êg jóg tỹ Topẽ mré vễmên măn ke tũ nĩ ha. Kỹ êg *Jerusalém* tá ti mré vễmên măn ke tũ nĩ gé. ²² Topẽ mré ãjag tóg vễmên sór tĩ. Hã ra ãjag tóg ãjag tỹ ùn mré vễmên mũ ki kagtĩg nỹtĩ. ãjag jãvo êg tóg ti ki kanhró nỹtĩ, ù tỹ vễnh kar krenkren han ke mũ ên tỹ tỹ *Judeu* krêkrê ag kã ù nĩn kỹ. ²³ Kãnhmar vễnh kar vỹ Topẽ mré vễmên há nỹtĩnh ke mũ. Kakó ti tĩ ha, kurã tag. Kỹ ù tỹ ti mré vễmên mũ ag vỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩ. Hã kỹ ag tóg ti mré vễmên há han ke mũ. ù tỹ ge hã ve sór ti mũ, êg jóg mág ti,” he tóg. ²⁴ “Êg pijé Topẽ vэг tĩ. Hã ra tóg êg mré nĩ nĩ. Êg tỹ ti mré vễmên sór kỹ êg tóg, ti kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩnh mũ, êg tỹ ti mré vễmên há han jé. Êg tỹ ti mỹ: “ùn mág vỹ tỹ ã nĩ,” hen kỹ êg tóg ti mỹ ón ke tũ nĩ. Vễnh vĩ há hã tó jé êg tóg ke mũ,” he tóg.

²⁵ Kỹ fi tóg: “hỹ, *Messias* ên vỹ kãtĩg ke mũ, êg tỹ ù to: *Cristo*, he mũ ên. Ti hã vỹ êg mỹ tag kar kãmén kãn ke mũ,” he mũ. ²⁶ Kỹ tóg fi mỹ: “ù tỹ ã mré vễmên jên hã vễ,” he mũ sir. “Inh hã vễ,” he tóg.

Jesus mré mũ tĩ ag tỹ tá jun mũ

²⁷ Ti tỹ fi mỹ tag tó kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti tá junjun mũ. Kỹ ag tóg ti tỹ fi mré vễmên mũ vэг mũ, kỹ tóg ag mỹ e tãvĩ tĩ. Hã ra ag tóg ti mỹ nén ù tó tũ nĩ. “ã tỹ ne mẽ sór nẽ, fi ki? ã tỹ fi mỹ ne tó nẽ?” he tũ ag tóg nĩ.

²⁸ Hã ra fi tóg fi runja ré kỹ tĩ mũ, fi jamã ra. Kỹ fi tóg tá ke ag mỹ, fag mỹ: ²⁹ “mũ nỹ, ù ve jé. Inh mỹ tóg sỹ nén han ja tó kãn. Ti mỹ tỹ *Cristo* tũ nĩ vỹ?” he mũ. ³⁰ Kỹ ag tóg fi mré kãmũ mũ sir, ti ve jé.

³¹ Fi tĩg kar kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “vễjên ti ko ra,” he mũ. ³² Hã ra tóg ag mỹ: “ijên vỹ nĩ nĩ, hã ra tóg ãjag jên ri ke tũ nĩ,” he mũ. ³³ Kỹ ag

tóg jagnē mý: “ũ ný ti mý vĕjĕn nĭm hĕn?” he mŭ. ³⁴ Hã ra tóg: “ijĕn to ken hã vĕ, hã vŷ: isŷ Topĕ rãnrãj han kãn ke, he mŭ. Isŷ ũ tŷ inh jĕnĕg mŭ ĕn vĭ han ke vĕ. ³⁵ Ājag mŷ ti kysã tŷ 4 (ke) nĭ ver, ĕg tŷ ĕg jakré kanĕ venh ke ti. Ha *Sicar* tá kãmŭ mŭ ag vigvé. Ūri ag tóg inh ki ge sór mŭ, kŷ ag tóg inh mŷ ĕg jakré tóg nŷ ĕn ri ke nŷtĭ. ³⁶⁻³⁷ “Ū vŷ krãn tĭ, kar kŷ ũ vŷ ti kanĕ mãg tĭ,” he ĕg tóg tĭ. Ki hã tó vĕ, tag, ĕg tŷ ĕprã ke ag tŷ inh ki genh ke to jykřen kŷ. Kŷ tóg ũ tŷ ag mŷ tó mãn mŭ mŷ sér tĭ, ti tŷ ag tŷ inh ki ge mŭ ven kŷ. Ti rãnrãj kaja vég tóg mŭ sir. Hã ra tóg ũ tŷ ag mŷ tó ven ja ĕn mŷ sér tĭ gé, ag tŷ inh ki ge mŭ ti. Ti rãnrãj kaja vég ti tĭ gé. ³⁸ Fi mŷ sóg Topĕ vĭ tó, kŷ fi tóg fi mré ke nŷtĭ fag mŷ tó. Hã ra sóg ājag mŷ: ha fag mŷ tó mãn, fag tŷ inh ki ge jé, he mŭ. Kŷ ājag tóg ũ jakré kym ri ke han mŭ, ājag tŷ *Sicar* tá ke ag tŷ inh ki ge mŭ ven kŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

Tá ke ag tŷ *Jesus* ki ge mŭ

³⁹ Hã ra ũn tŷtã ĕn fi tóg fi mré ke kar fag mŷ: “inh mŷ tóg sŷ nĕn han ja tó kãn,” he ja nĭ. Kŷ ag tóg *Jesus* ki ge mŭ, fi vĭ tugrĭn. ⁴⁰ Kŷ ag tóg *Jesus* tá junjun kŷ: “hĕ ra tĭ tŷg nĭ. Ēg mré nĭm nĭ,” he mŭ. Kŷ tóg ag mré kurã régre tŷg mŭ. ⁴¹ Kŷ ũ tŷ hĕn ri ke ag tóg ti vĭ jĕmĕ kŷ ti ki ge mŭ sir. ⁴² Fi mŷ ag tóg: “ã vĭ tugrĭn ĕg tóg ti ki ge ja nĭ. Hã kŷ ĕg tóg ũri ti vĭ mĕg mŭ. Kŷ ĕg tóg ti vĭ tugrĭn ti ki ge pĕ han kŷ nŷtĭ, ũri. Ti ki kanhró ĕg tóg nŷtĭ ha. Vĕnh kar kren han tĭ ĕn vĕ mŷr,” he mŭ.

Jesus tŷ pã'i kósin tŷ há' he

⁴³ Ti tŷ ag mré kurã régre tŷg kar tóg ga tŷ *Galiléia* ra tĭ mŭ sir. ⁴⁴ “Ū tŷ Topĕ vĭ tó ti ĕn jamã tá ke ag ne tóg Topĕ vĭ tó tĭ ĕn to é he tĭ,” he ja tóg nĭ. ⁴⁵ Hã ra ag tóg, ti tŷ tá jun kŷ ti mŷ vĭ há han mŭ. Ti ve ja ag tóg nĭ, *Jerusalém* tá, fĕnhhta tŷ *Páscoa* ĕn tá. Kŷ ag tóg ti tŷ tá nĕn hynhan ja

ĕn ve kãn. Hã kŷ ag tóg ti mŷ vĭ há han mŭ.

⁴⁶ Kŷ tóg ĕmã tŷ *Caná* ra tŷg mãn mŭ. Tá tóg goj tŷ *vinho* han ja nĭgtĭ.

Cafarnaum tá pã'i mág tóg nĭgtĭ. Ti kósin vŷ kaga nŷ nĭ. ⁴⁷ Kŷ tóg *Jesus* tŷ *Judéia* tá kãtĭg ja ti mĕg mŭ. Kŷ tóg ti venh kãtĭg mŭ. “Inh mré inh kósin venh kãtĭg,” he tóg mŭ. “Kaga jagy tóg nŷ nĭ, kŷ tóg inh mŷ ti ter ha mĕ tĭ. Ā mŷ ti tŷ há' hĕnh ke tŷ?” he tóg. ⁴⁸ Hã ra *Jesus* tóg ti mŷ: “isŷ ĕg tŷ nĕn han vãnĕ han mŭ hã ve sór ājag tóg mŭ, ājag tŷ hĕn ri ke mŭn inh ki ge jé,” he mŭ. ⁴⁹ Hã ra pã'i ĕn tóg *Jesus* ti mŷ: “vó, kur inh mré tŷg, ti ter tŷ nĭ jé,” he mŭ. ⁵⁰ Kŷ *Jesus* tóg: “ha ã hã tŷg. Há tóg nĭ ha, ã kósin tĭ,” he mŭ. Kŷ tóg *Jesus* vĭ tag kri fi kŷ tĭ mŭ sir.

⁵¹ Ti tŷg kŷ tóg ti *camarada* ag kato tĕ mŭ. Tŷ vaj kŷ ke vĕ. Ti ĩn tá ag tóg kãmŭ mŭ, kŷ ag tóg ti mŷ: “ã kósin tóg há' hé huri,” he mŭ. ⁵² Kŷ tóg: “ti rã tŷ hĕ kã sa ra há' hé?” he mŭ. Kŷ ag tóg ti mŷ: “rãké tá, *meio dia* pãte sĭ ki ti rŷ tóg tŷ' hé,” he mŭ. ⁵³ Ōra ĕn kã *Jesus* tóg ti mŷ: “ã kósin vŷ há nĭ,” he ja nĭ. Kŷ tóg to jykřen há han mŭ sir, pã'i ĕn ti. Kŷ tóg *Jesus* ki rã mŭ, ti prŷ fi ke gé, ti krĕ kar ag ke gé, ti *camarada* kar ag ke gé. ⁵⁴ *Jesus* vŷ *milagre* ĕn han, ti tŷ ga tŷ *Judéia* tá kãtĭg kŷ ga tŷ *Galiléia* ra tŷg ja nŷn kŷ. Kŷ tóg tŷ régre nŷtĭ, ti tŷ tá ĕg tŷ nĕn ũ han vãnĕ hynhan mŭ ti.

5

Jesus tŷ ũn grĭngrĭn kŷ nŷ tŷ há' he

¹ Tag pãte *Judeu* ag tŷ fĕnhhta há ũ tóg keĵĕn kutĕ mŭ, kŷ *Jesus* vŷ *Jerusalém* ra tĭ mŭ. ² Tá goj nig tóg nĭgtĭ, ĕmã jy ró jãnkã rã hã. Jãnkã ĕn jĭjin hã vŷ: *carneiro* jo jãnkã, he mŭ. Goj ĕn pĕnĭn vĕnh kaga jo ĩn tŷ 5 (ke) vŷ nŷtĭ. Goj ĕn jĭji hã vŷ: *Betesda*, he mŭ. ³ Ēn tá vĕnh kaga tŷ hĕn ri ke ag vŷ nŷtĭgtĭ, ũn kyvó ag, ũn tŷg vãnĕ ag, ũn grĭn grĭn kŷ nŷtĭ ag ke gé. ⁴ Goj tŷ vŷnvŷn he jãvãnĕ

ag tóg nýtí. Kejën Topê tÿ jënê jafã vÿ goj ki rã ký tÿ vÿnvÿn he tí. Ên kã ù tÿ kã ra rã vén mÿ ên tóg há' he tí. Vënh kaga kar tÿ tóg há' he tí, goj vÿnvÿn ên, ù tÿ ki ge vén mÿ ag kar tÿ.

⁵ Ên tá ùn kaga ù tóg nÿgtí. Kaga nÿ ki tóg 38 (ke) anos han mÿ. ⁶ Ký Jesus tóg tá jun ký ti vég mÿ, ti tÿ tá nÿn ký. Hã ra tóg ki kanhró nÿ, ti tÿ vãsÿ tá kaga nÿ ki. Ký tóg ti mÿ: “ã mÿ há' he sór tÿ?” he mÿ. ⁷ Hã ra tóg ti mÿ: “vó”, hã ra tóg tÿ tí, ù tÿ goj kã kã inh fêg ke ti,” he mÿ. “Goj tÿ vÿnvÿn he ký ag tóg ijo kã ra ge tí, ijo tá jun ký,” he tóg.

⁸ Ký tóg: “jêg ra, ã kÿmÿ va tÿg,” he mÿ. ⁹ Vësÿmér tóg há' he mÿ, ký tóg ti kÿmÿ va tí mÿ sir. Vënhkán ke kurã ki ke vë, Jesus tÿ ti tÿ há' he mÿ tí.

¹⁰ Ti tÿ vënhkán ke kurã ki ti kÿmÿ va tÿg ký pã'i ag tóg ti mÿ: “vënhkán ke kurã ki êg tóg nén ù va tÿg ke tÿ nÿ vë,” he mÿ. ¹¹ Ký tóg: “ù tÿ isÿ há' he mÿ ên vÿ inh mÿ: “ã kÿmÿ va tÿg,” hé, hã ký sóg va tí mÿ,” he mÿ. ¹² Ký ag tóg ti mÿ: “ù nê?” he mÿ. ¹³ Hã ra tóg ki kagtÿg nÿ. Jesus vÿ ti tÿ há' he kar tÿg ja nÿ, vësÿmér. E ag nÿtí, goj ên tá. Ký tóg ti jiji mÿ ja tÿ nÿ.

¹⁴ Kar ký tóg Topê ìn tá ti ve mãn mÿ. Ký tóg ti mÿ: “ha vé, ã tÿ inh há' hé. Topê vÿ mranh mãn sór tÿg nÿ. Æ tÿ ti vÿ mranh mãn mÿ ra ã tóg ã kaga kãfór venh ke mÿ, ha vem nÿ,” he mÿ.

¹⁵ Hã ra tóg tí mÿ, pã'i ag mÿ ti tóg jé. ¹⁶ Ký ag tóg ti tén sór mÿ sir, ti tÿ vënhkán ke kurã ki ùn kaga ên tÿ há' hen ký. ¹⁷ Hã ra tóg pã'i ag mÿ: “inh panh vÿ rãnrãj nÿ nÿ, êg jóg mág tí. Ký sóg ver ti kóm isÿ han ke mÿ gé,” he mÿ. ¹⁸ Ký ag tóg ti to jÿ jagy han ký ti tén sór mÿ sir. Vënhkán ke kurã ên ki tóg ti tÿ nén han ke tÿ ên han ja nÿ, Judeu ag jykre tovãnh ký. Hã ra tóg Topê to: “inh panh” he ja nÿ gé. Ti tÿ vëso: “Topê ri ke inh nÿ,” he vë.

Jesus tÿ ti tÿ tÿ Topê kósin nÿ kãmén

¹⁹ Ký tóg ag mÿ vënh kãmén mÿ. “Ki hã sóg tóg mÿ, ha mÿ. Êg jóg mág kósin vÿ ti pir mÿ nén ù han ki kagtÿg nÿ. Ti panh vég ti tí, ký tóg ti tÿ ti panh ki nén vég mÿ ên hã han tí. Êg jóg mág tÿ nén han mÿ ên hã han tóg tí gé. ²⁰ Ti kósin to tóg há tãvÿ nÿgtí. Hã ký tóg ti mÿ ti tÿ nén han mÿ ên ven kãn mÿ. Ti tÿ nén han mÿ ù ve ãjag huri. Hã ra ãjag tóg ti kãfór venh ke mÿ ver, ha vem nÿ. Ký tóg ãjag mÿ e tÿnh mÿ. ²¹ Êg jóg mág tóg ùn kãgter mÿ ag rÿnrÿn mãn tí. Ên ri ke han jé tóg ke mÿ gé, ti kósin tí. Ti tÿ ùn rÿn mãn sór mÿ ên rÿn mãn jé tóg ke mÿ, ha vem nÿ. ²² Ký êg jóg mág vÿ vënh kar jykre tugnÿm ke mÿ. Hã ra tóg ti kósin mÿ tag tovãnh, ²³ vënh kar tÿ ti to: “ùn mág vÿ tÿ ti nÿ,” he jé, ag tÿ êg jóg mág to: “ùn mág vÿ tÿ ti nÿ,” he mÿ tag ri ke. Û tÿ ti kósin mÿ: “ùn mág vÿ tÿ ã nÿ,” he tÿ nÿn ký tóg êg jóg mág mÿ tag tónh ke tÿ nÿ gé. Ti hã vÿ ti kósin jënê ja nÿgtí. Inh hã vë, ti kósin tí,” he tóg, Jesus tí.

²⁴ “Æjag mÿ sóg tag tóg mÿ, ha mÿ. Ki hã sóg tóg mÿ, ha mÿ. Û tÿ inh vÿ jëmêg mÿ ên vÿ ter ke tÿ nÿ. Rÿr krÿg ja tÿ ve jé tóg ke mÿ, ti tÿ ù tÿ inh jënêg mÿ ên ki rã ký jën ký. Ên to tóg jÿnh ke tÿ nÿ, Topê tí. Ti ter ke vë vë, hã ra tóg ter ke tÿ nÿ. ²⁵ Ki hã sóg tóg mÿ, ha mÿ. Kãnhmar ùn kãgter mÿ ag vÿ Topê kósin vÿ mÿnh ke mÿ, ký ùn tÿ ti vÿ mÿg mÿ ag vÿ rÿnrÿr mãn ke mÿ. Kakó tãvÿ ti tí ha, ag rÿnrÿr mãn ke kurã tí. ²⁶ Inh panh vÿ ti pir mÿ vënh kar rÿnrÿr han ki kanhró nÿ. Hã ra tóg inh mÿ ti jykre tag nÿm gé, sÿ vënh kar rÿnrÿr han mãn jé gé, isÿ tÿ ti kósin nÿn ký. ²⁷ Ký tóg inh mÿ: “êprã ke kar jykre tugnÿm nÿ,” he ja nÿgtí, isÿ tÿ êprã ke fÿ kósin nÿn ký. ²⁸ Tag hÿn tóg ãjag mÿ e tí, sÿ ãjag mÿ: vënh kar rÿnrÿr han jé sóg ke mÿ, hen ký. Sÿ ke há vé, hã ra.

Kejĕn ũn kăgter mŭ kar ag vŷ inh vŷ mĕnh ke mŭ, kŷ ag tóg ag kej tá kăpa kăn ke mŭ. ²⁹ Kŷ ũn tŷ vĕjykre há han mŭ ag vŷ, rŷnrŷ măn kŷ, rŷr krŷg ja tŷ ĕn venh ke mŭ. Jăvo ũn tŷ vĕjykre păno han mŭ ag vŷ, rŷnrŷ măn sŷ han kŷ, nŷgme ki văr kăn ke mŭ,” he tóg.

³⁰ “Inh pijé isŷ vĕsóg ki nĕn to jykrĕn mŭ ĕn han tŷ. Inh panh tŷ inh mŷ nĕn tó mŭ ĕn hă tó sóg tŷ, isŷ vĕnh kar jykre tugnŷm ken kŷ. Hă kŷ sóg ki hă tó tŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ũ tŷ *Jesus kămĕn mŭ*

³¹ Kŷ tóg: “isŷ vĕso: ĕg jóg mág vŷ inh jĕnĕ, he mŭ ra ājag tóg inh mŷ: “ă ón nĕ,” henh ke mŭ vĕ,” he mŭ.

³² “Ũ vŷ iso: “Topĕ vŷ ti jĕnĕ,” he mŭ. Hă ra tóg ki hă tó mŭ. ³³ *Joăo* ki jĕmĕ sór ja ājag tóg nŷ, hă kŷ ājag tóg ti mŷ vĕnh vŷ jĕnĕ ja nŷgtŷ. Kŷ tóg ājag mŷ inh kămĕn há han ja nŷgtŷ.

³⁴ Hă ra tóg inh mŷ tŷ nĕn ũ tŷ nŷ, ĕpră ke tŷ iso: “Topĕ vŷ ti jĕnĕ,” hen kŷ. Hă ra sóg ājag mŷ *Joăo* vŷ tó mŭ, ājag tŷ ti vŷ kri fi jĕ, ājag tŷ inh ki ge jĕ, ājag krenkren jĕ,” he tóg.

³⁵ “*Joăo* vŷ ājag mŷ néj gru ri ke ja nŷ, ājag mŷ kură sŷ han kŷ, ti tŷ ājag mŷ Topĕ vŷ kămĕn ja nŷn kŷ. Kŷ tóg ājag mŷ sér tŷ ja nŷ. Hă ra tóg kură e han ja tŷ nŷ. ³⁶ Ājag mŷ tóg inh kămĕn ja nŷ. Hă ra nĕn ũ vŷ inh kămĕn tŷ gé, kŷ tóg *Joăo* vŷ kăfór nŷ. Inh panh vŷ inh mŷ: “ĕpră ke ag tŷ nĕn han vănh hynhan nŷ, *milagre* ti,” he ja nŷ, hă kŷ sóg hynhan tŷ. Ājag tŷ *milagre* tag ven kŷ ājag tóg inh ki kanhrăn ke mŭ vĕ. ³⁷ Kar kŷ ĕg jóg mág vŷ, inh kămĕn tŷ gé. Ti vŷ jĕmĕg tŷ ājag nŷ. Kŷ ājag tóg ti vĕg tŷ nŷ gé. ³⁸ Kŷ ājag tóg ti vŷ to jykrĕn há han tŷ nŷ gé, ājag tŷ inh ki ge sór tŷ nŷtŷn kŷ. Ti hă vŷ inh jĕnĕ. ³⁹ Topĕ vŷ to ājag tóg ke tŷ. Há ti nŷ. “ĕg tŷ Topĕ vŷ rá to ken kŷ ĕg hŷn rŷr krŷg ja tŷ venh ke mŭ,” he ājag tóg tŷ. Inh hă vŷ ki răn kŷ nŷ, ha mĕ. Hă kŷ ki ve há han nŷ. ⁴⁰ Hă ra ājag tóg inh

ki ge sór tŷ nŷ. Ājag tŷ inh ki ge kŷ nŷtŷ ra ājag rŷnrŷ kŷ nŷtŷnh mŭ vĕ,” he tóg.

⁴¹ “ĕpră ke ag tŷ inh mŷ vŷ há han tŷ ra tóg inh mŷ tŷ nĕn ũ tŷ nŷ. ⁴² Hă ra sóg ājag jykre ki kanhró nŷ. Ājag pijé Topĕ to há nŷtŷ. ⁴³ Ājag mŷ sóg: “ĕg jóg mág vŷ inh jĕnĕ,” henh kătŷg ja nŷ. Hă ra ājag tóg inh vŷ mĕ sór tŷ nŷtŷ. Ũ tóg kejĕn ājag mrĕ vĕmĕn kătŷg ke mŭ, Topĕ tŷ ti jĕnĕg tŷ (hă) ra. ĕn vŷ jĕmĕ jĕ ājag ke mŭ, ha vem nŷ. ⁴⁴ Inh ki ge sór tŷ ājag nŷtŷ, ājag tŷ ĕpră ke ag vŷ jĕmĕn kŷ. Ag tŷ ājag mŷ vŷ há han kŷ tóg ājag mŷ sér tŷ. Kŷ ājag tóg Topĕ tŷ ājag mŷ nĕn tónh ke mŭ mŷ ĕkrĕg tŷ nŷgtŷ. “Inh jykre mŷ ti mŷ há nŷ vŷ?” he sór tŷ ājag nŷ. ⁴⁵ Ājag hŷn iso: “ti hŷn ĕg to vŷ kónăn sór mŭ, ĕg jóg mág mŷ,” he tŷ. Hă tŷ vĕ. Ũ tŷ ājag to vŷ kónăn ke mŭ hă vŷ tŷ *Moisĕs* ti nŷ, ājag tŷ ũ to: “ti hŷn ĕg to há tăvŷ nŷ,” he mŭ ĕn ti. ⁴⁶ Ājag tŷ *Moisĕs* vŷ kri fi (hă) ra ājag tóg inh vŷ kri finh ke mŭ vĕ. *Moisĕs* vŷ iso *livro* han ja nŷ, ha mĕ. ⁴⁷ Hă ra ājag tóg ti vŷ rá kri fi sór tŷ nŷ. Hă kŷ ājag tóg inh vŷ kri fi sór tŷ nŷ gé,” he tóg, *Jesus* ti, pă'i ag mŷ vĕnh kămĕn kŷ.

6

Jesus tŷ ũn e jĕn

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Tag păte tóg kejĕn goj nig mág tŷ *Galilĕia* fin răm mŭ. Goj ĕn jiji ũ hă vŷ: *Tiberiades* tŷ goj, he mŭ. ² Kŷ ũ tŷ hĕn ri ke ag vŷ ti venh kămŭ mŭ, ti nón, ũn e tăvŷ ag. Ti tŷ nĕn han vănh hynhan mŭ ĕn ve ja ag tóg nŷ, ti tŷ ũn kagyga ag tŷ há' he mŭ ti. ³ Hă ra tóg pănónh tá ti mrĕ mŭ tŷ ag mrĕ nŷ nŷ. ⁴ Fĕnhhta tŷ *Păscoa* ĕn vŷ kakó tŷ ha. ⁵ Kŷ tóg ũn e ĕn ki ĕvăn h mŭ. Kŷ tóg *Filipe* mŷ: “ĕg hŷn hĕ tá vĕjĕn venh ke mŭ, ĕg tŷ ag mŷ ven jĕ?” he mŭ. ⁶ Ti tŷ ti jykre ve sór vĕ. Jăvo tóg ti tŷ nĕn han ke mŭ ki kanhró nŷ.

⁷ *Ky Filipe* tóg: “ëg tÿ ag mÿ nén ù sÿ ven jé ëg hÿn jänkamy tÿ hën ri ke to küpra henh ke mü, ge ra tóg käkyn kenh ke mü, ha vem nÿ,” he mü.

⁸ *Ky* ag mré tÿ tÿ *André* he mü ën, *Simão* jävy ën tóg *Jesus* mÿ: ⁹ “kyrÿ ù tóg *cevada* tÿ ëmÿ tÿ 5 (ke) ma kätÿg ja nÿ, käkufár régre mré. Hã ra tóg tÿ nén ù tÿ pë nÿ. E tävi ag nÿtÿ,” he mü.

¹⁰ Hã ra tóg: “ag mÿ: nÿgnÿ ra, hé,” he mü. *Ky* ag tóg nÿgnÿ mü. Tá tóg re gÿnh nÿ. Ûn tÿ 5 *mil* (ke) ag hÿn tá nÿtÿ, ëg tÿ ag tävi tón ky. Hã ra fag tóg tá nÿtÿ gé, gÿr tÿ hën ri ke ke gé.

¹¹ Ag nÿgnÿ ky tóg ëmÿ ën mäg mü, ky tóg *Topë* mÿ: “há ti nÿ,” he mü. *Ky* tóg ag mÿ kãnhkrég mü sir, käkufár ën ke gé. *Ky* vënh kar vÿ ko mü sir.

¹² Ag funfór nÿtÿn ky tóg ti mré mü tÿ ag mÿ: “ag tÿ ko ja tÿ ën génh müjég, ti vägfor tÿ nÿ jé,” he mü. ¹³ *Ky* ag tóg kÿj tÿ 12 (ke) fãn mü, ëmÿ tÿ 5 (ke) ën ke tÿ.

¹⁴ *Ky* tóg ag mÿ e tÿ, ag tÿ *milagre* tag ven ky. *Ky* ag tóg ti to: “*Topë* vÿ tó ti ën hã vë, ëg tÿ ùn jävãnh mü ën,” he mü. ¹⁵ *Ky* ag tóg ti tÿ pä'i mág han sór mü. Hã ra tóg ki kanhró nÿ. Hã ky tóg ti pir mÿ pãnonh ra vënh péjunh tÿ mü.

Jesus tÿ goj nig mág kri tÿg
(*Mt 14.22-33; Mc 6.45-52*)

¹⁶ *Kutyg* rã ra ti mré mü tÿ ag tóg goj nig mág ra mü mü. ¹⁷ *Kejën* tóg kuty pë nÿ, hã ra tóg ver ag to vÿn ke ja tÿ nÿ. *Ky* ag tóg *canoa* kã mÿ goj fÿn rãmh ky *Cafarnaum* ra mü sór mü. ¹⁸ Ag mü ki kóho jÿ vÿ kätÿ mü, ky goj vÿ krém ke mü. ¹⁹ Mü sÿ han ja ag nÿ ver, 5 (ke) *quilômetros*, hÿn, ke tÿ nÿ ky 6 (ke), goj kri. Vãhã ag tóg ti vëg mü sir, ti tÿ goj kri tÿg ky. Ag ki tóg jun mü. *Ky* ag tóg jÿrÿn ke mü. ²⁰ Hã ra tóg ag mÿ: “inh hã vë, mÿmëg tÿg nÿ,” he mü. ²¹ *Ky* tóg ag mÿ sér tÿ. *Ky* tóg ag mré *canoa* kã ra rã mü sir. Ti tÿ ag mré nÿn ky ag tóg kãnhmar kafã ù tá junjun mü.

Vënh kar tÿ Jesus ve sór

²² Hã ra vënh e ën vÿ kafã ù tá nÿtÿ ver. Tÿ vaj ky ag tóg *Jesus* jävãnh mü, tá. Ti jävãnh nÿtÿn ki ag tóg jagnë mÿ: “*canoa* pir vÿ kã nÿ ja nÿ, kuty tá. *Ky* ti mré mü tÿ ag vÿ *canoa* ën ki ge ky mü ja nÿ, hã ra tóg ag mré tÿg ja tÿ nÿ,” he mü. ²³ *Ky canoa* ù tóg ag ki junjun mü, ëmã tÿ *Tiberiades* tá kãmü ù. *Jesus* tÿ tá ëmÿ to *Topë* mré vÿ ja ën tá ag tóg junjun mü, vënh e tÿ ko tá ja ën tá. ²⁴ Ag tÿ ti vëg tÿ nÿn ky ag tóg *canoa* tÿ tá junjun mü ki ge ky mü mü sir, *Cafarnaum* ra, ti ve jé.

Kanhkã tá ëmÿ

²⁵ Ag tÿ tá junjun ky ag tóg tá ti vëg mü sir, goj nig mág kafã ù tá. *Ky* ag tóg ti mÿ: “hë ri ken ky ã ki jun?” he mü.

²⁶ *Ky* tóg: “ha më, äjag tÿ ëmÿ ko ja tugrÿn äjag tóg inh ve sór mü. *Sÿ milagre* hynhan tÿ ën vëg äjag tóg tÿ, hã ra äjag tóg to jykrén há han tÿ nÿgtÿ. Äjag tógã nÿtÿ tag hã ve sór äjag tóg mü. ²⁷ Ëg tÿ tag ki vëjën vëg mü ën vÿ kãnhmar tÿ' henh ke mü, ky tag to vãsãn sór tÿg nÿ. Vëjën ù jé vãsãn nÿ, ëmÿ tÿ äjag rÿnrÿr pë han ke mü ën jé. *Sÿ* äjag mÿ ëmÿ ën nÿm sór vë. Ëg jóg tÿ *Topë* tÿ inh mÿ vënh rãnrãj nÿm jan hã vë. Tÿ sóg ëprã ke fi kósin nÿ mÿr,” he tóg.

²⁸ *Ky* ag tóg ti mÿ: “ky ëg hÿn hë ri kenh ke mü, ëg tÿ *Topë* jykre han jé?” he mü. ²⁹ *Ky* tóg: “*Topë* tÿ ùn jënëg mü ën ki gem nÿ, inh ki. Ti jykre hã vë,” he mü. ³⁰ *Ky* ag tóg: “ky ã hÿn ne han ke mü, ëg tÿ ve ky ã ki gen jé?” he mü. “Ä hÿn ne han há nÿgtÿ? ³¹ Ëg jógjóg ve ag vÿ kanhkã tá ëmÿ ën kó, *maná* he mü ën, ag tÿ ga kórég ën mÿ mÿn ky. “*Kanhkã* tá tóg ag mÿ ëmÿ jënë, ag tÿ ko jé,” he ja tóg nÿ, *Topë* vÿ tÿ rán ky nÿ ki. Jãvo ã hÿn ëg mÿ ñe han ke mü?” he ag tóg, ti vÿ kãfãn ky.

³² *Ky* tóg: “*Moisés* pijé äjag mÿ kanhkã tá ëmÿ pë nÿm ja nÿ,” he mü.

“Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Û tỹ ãjag mỹ kanhkã tá ãmĩ pẽ nĩm mũ ãn vỹ tỹ inh panh nĩ. ³³ Topẽ jamĩ vỹ kanhkã tá kãtẽre mũ. ãn vỹ ãprã ke kar rĩnrĩr han mũ,” he tóg.

³⁴ Kỹ ag tóg: “ẽg mỹ ãmĩ ãn nĩm, kurã kar ki,” he mũ. ³⁵ Kỹ tóg: “inh hã vỹ tỹ ãmĩ ãn ri ke?? nĩ. Inh hã vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ,” he mũ. “Û tỹ iso kãtĩ mũ ãn vỹ kókĩr mãn ke tũ nĩ. Û tỹ inh ke rã mũ vỹ goj kron mãn sór ke tũ nĩ gé,” he tóg.

³⁶ “Hã ra ãjag tóg inh vэг mũ ra inh ki ge sór tũ nĩ. ³⁷ Inh panh vỹ ù ag kuprэг mũ, ag tỹ tỹ isũ nỹtĩ jé. Û tỹ iso kãmũ kar vỹ inh mỹ há nỹtĩ. Inh pijé ù mỹ: “inh mré kãtĩ tũg,” henh ke mũ. ³⁸ Inh pijé isỹ vèsóg ki nén to jykrén mũ ãn han sór mũ. Û tỹ inh jẽnẽg mũ tỹ inh mỹ nén tó mũ ãn hã han sóg tĩ, hã jé sóg kanhkã tá kãtẽre ja nĩ. ³⁹ “Isỹ ã mỹ ùn jẽnẽnh ke mũ ãn ki rĩr há han nĩ, ag vãgfor tũ nĩ jé,” he ja tóg nĩ inh mỹ, inh panh ti. Hã kỹ sóg ag rĩnrĩr mãn ke mũ, kurã tỹ ãgno kã. ⁴⁰ Hỹ, tag vỹ inh panh mỹ há nĩ. Û tỹ ti kósĩn to kãmũ mũ ãn mỹ tóg rĩr krỹg ja tũ ven ke mũ, ù tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag kar mỹ. Kỹ sóg kurã tỹ ãgno kã ag rĩnrĩr mãn kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Èg tỹ Jesus nĩ konh ke

⁴¹ Kỹ ag tóg ti kato vĩ mũ, ti vĩ to, ti tỹ ag mỹ: “ãmĩ tỹ kanhkã tá kãtẽre mũ ãn ri ke?? inh nĩ,” hen kỹ. ⁴² “Ti ki kanhró ãg nỹtĩ. *José* kósĩn vè. Ti han mũ fag ki kanhró ãg nỹtĩ. Hã ra tóg vèso: “kanhkã tá sóg kãtẽre,” he sór mũ,” he ag tóg.

⁴³ Hã ra tóg: “iso vĩ kónãn tũg nĩ, jagnẽ mỹ,” he mũ. ⁴⁴ “Inh panh tỹ ùn krĩn mũ ag hã vỹ iso kãmũnh mũ. Û tỹ iso kãmũ mũ ag rĩnrĩr mãn jé sóg ke mũ, kurã tỹ ãgno kã. ⁴⁵ Topẽ vĩ tó tĩ ù vỹ tag rán ja nĩ, ha mẽ: “Topẽ vỹ vènh kar kanhrãn ke mũ,” he ja ti nĩ. Hã kỹ ù tỹ inh panh vĩ mẽg mũ ag hã tóg iso kãmũnh ke

mũ. ⁴⁶ Èprã ke ù pijé inh panh ve ja nĩ. Û tỹ Topẽ tá kãtĩ mũ ãn hã vỹ ti ve ja nĩ, inh,” he tóg.

⁴⁷ “Sỹ ãjag mỹ ki hã tó mũn hã vè. Û tỹ inh ki rã mũ ãn vỹ rĩr krỹg ja tũ ãn venh ke mũ. ⁴⁸ Inh hã vỹ ãmĩ pẽ ri ke nĩ, inh hã vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ. ⁴⁹ ãjag jógjóg ve ag vỹ, ag tỹ ga kórég mĩ mũn kỹ kanhkã tá ãmĩ ãn ko ja nĩgtĩ, *maná* he mũ ãn. Ag tỹ ko mũ (hã) ra ag tóg kãgter kãn. ⁵⁰ Û tỹ ãmĩ tỹ ãg rĩnrĩr han mũ ãn ko kỹ, ù tỹ kanhkã tá kãtẽre ja ãn ki rã kỹ tóg ter ke tũ pẽ nĩ. ⁵¹ ãmĩ ãn hã vỹ tỹ inh nĩ, inh hã vỹ kanhkã tá kãtẽre, inh hã vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ. ãjag tỹ ãmĩ tag ko kỹ ãjag ter ke tũ pẽ nĩ. Isỹ vènh kar mỹ vjẽnh nĩm ke mũn hã vè, hã vỹ: inh nĩ, he mũ. ãjag tỹ inh nĩ ko' hen kỹ ãjag rĩnrĩr nỹtĩnh mũ,” he tóg.

⁵² Kỹ ag tóg jagnẽ mỹ: “ti mỹ ãg mỹ ti nĩ nĩm ke mũ, ãg tỹ ko jé?” he mũ. “Vènh mỹ ti nĩ, tag,” he ag tóg.

⁵³ Kỹ tóg: “isỹ ãjag mỹ ke há vè,” he mũ. “ãjag tỹ inh nĩ ko sór tũ nĩn kỹ, ãjag tỹ inh kyvènh kron sór tũ nĩn kỹ ãjag rĩnrĩr ke tũ pẽ nĩ. Tỹ sóg ãprã ke fi kósĩn nĩ,” he tóg. ⁵⁴ “Û tỹ inh nĩ ko kỹ, ù tỹ inh kyvènh kron kỹ tóg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Kỹ sóg ti rĩn mãn ke mũ, kurã tỹ ãgno kã. ⁵⁵ Inh nĩ vỹ tỹ vjẽnh pẽ nĩ, inh kyvènh vỹ tỹ ãg tỹ kron jafã pẽ nĩ gé. ⁵⁶ Û tỹ inh nĩ kon kỹ, ti tỹ inh kyvènh kron kỹ tóg inh ki rã kỹ jẽ nĩ. Kỹ sóg ti kã kã nĩ gé. Jagnẽ mré ke vỹ tỹ ãg nỹtĩ. ⁵⁷ Inh panh vỹ rĩr nĩ. Ti hã vỹ inh jẽnẽ. Ti tugrĩn sóg rĩr jẽ. Kỹ ù tỹ inh ki rã mũ ãn vỹ isugnĩn rĩr ke mũ gé. ⁵⁸ ãmĩ tỹ kanhkã tá kãtẽre mũn hã vè. ãjag jógjóg ve ag tỹ ãmĩ ko ja ãn ri ke tũ ti nĩ. Ag hã vỹ ag tỹ ko mũ ra kãgter kãn ja nĩgtĩ. Û tỹ ãmĩ pẽ tag ko kỹ tóg ter mãn ke tũ nĩ. Inh ki rã to ken hã vè,” he tóg.

⁵⁹ *Cafarnaum* tá tóg ag kanhrãn mũ, ag tỹ vènh kanhrãn jafã ãn

krēm.

Ũ ag tỹ Jesus tovãnh

⁶⁰ Kỹ ti vĩ tóg ti mré mũ ti ù ag mỹ e tĩ. Kỹ ag tóg: “mẽ jagy ti tĩ. Ęg tỹ mẽ jãvãnh tóg tĩ,” he mũ.

⁶¹ Hã ra tóg ki kanhró nĩ. Hã kỹ tóg ag mỹ: “tag mỹ ãjag mỹ mẽ há tũ’?” he mũ. ⁶² “Kỹ ãjag hỹn hẽ ri kenh ke mũ, ãjag tỹ isỹ kanhkã ra tĩg mãn ãn ve kỹ, isỹ tỹ ãprã ke fi kósin nĩn kỹ?” he tóg. ⁶³ “Ũ tỹ Ęg rĩnrĩr han mũ vỹ tỹ Topẽ kuprĩg ti nĩ. Isỹ ãjag tỹ inh nĩ ko’ henh ke tag to ken hã vẽ, hã vỹ: inh ki rã, he mũ. Inh vĩ tag ki króm tugrĩn ãjag rĩnrĩr nỹtĩnh ke mũ. ⁶⁴ Hã ra ãjag tóg inh vĩ kri fi sór tũ nỹtĩ,” he tóg. Ũ tỹ ón kỹ ti ki ge mũ ãn ag ki kanhró tóg nĩ, vėsóg ki. Kỹ tóg ù tỹ pã’i ag mỹ ti tónh ke mũ ãn ki kanhró nĩ gé. ⁶⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “hã kỹ sóg ãjag mỹ: inh panh tỹ ùn krĩn mũ ag hã vỹ iso kãmũnh ke mũ, he ja nĩ,” he mũ.

⁶⁶ Ti vĩ tag tugrĩn ti mré mũ ti ù ag tóg ti tovãnh mũ sir. Ti mré ag mũ mãn tũ nĩ. ⁶⁷ Kỹ tóg ù tỹ 12 (ke) ag mỹ: “ãjag hỹn isovãnh sór mũ gé,” he mũ.

⁶⁸ Kỹ *Simão* tóg ti mỹ: “Ęg tỹ ã tovãnh mũ ra Ęg hỹn ù mré mũnh ke mũ? Ā hã vỹ Ęg mỹ Topẽ vĩ tó tĩ, kỹ Ęg tóg rĩr krỹg ja tũ vẽn h ke mũ, Ęg tỹ ã vĩ kri fi kỹ,” he mũ. ⁶⁹ “Ā ki Ęg ge kỹ nỹtĩ, kỹ Ęg tóg ã ki kanhró nỹtĩ. *Cristo* vỹ tỹ ã nĩ, Topẽ hã vỹ ã jẽnẽ Ęg to,” he tóg.

⁷⁰ Kỹ tóg ù tỹ 12 (ke) ag mỹ: “ãjag kuprẽg inh, hã kỹ ãjag tóg tỹ ù tỹ 12 (ke) nỹtĩ. Hã ra ãjag kã mũ ùn pir vỹ tỹ Japo tũ nĩ jãvo,” he mũ. ⁷¹ Ti tỹ *Judas* ãn tó vẽ, *Simão Iscariotes* kósin ãn. Ęn vỹ kejẽn ti tovãnh kỹ pã’i ag mỹ ti fẽg mũ, ag tỹ ti se jé. Hã ra *Jesus* tóg ti tỹ nẽn han ke mũ ãn ki kanhró ja nĩ.

7

Jesus jãvy ag tỹ ti ki ge sór tũ

¹ Tag pãte *Jesus* tóg *Galiléia* mũ tĩ mũ. *Judéia* ra tĩg sór tũ tóg nĩ ver, ag tỹ tá ti tén sór kỹ, *Judeu* ag pã’i ag.

² Kejẽn tóg *Judeu* ag fẽnhta ù tá krỹg mũ. Fẽnhta ãn kurã ki ag tóg pãjò krēm nỹtĩ, *Jerusalém* tá. ³ Kỹ *Jesus* jãvy ag tóg ti mỹ: “Ěmã mág ra tĩg nĩ, *Jerusalém* ra,” he mũ. “Ā tỹ tag hã ki *milagre* hynhan kỹ tá ã mré ke ag tóg vėg tũ nĩgtĩ. ⁴ Ęg tỹ tỹ ùn mág nĩn kỹ Ęg tóg vẽn h kar rĩnve Ęg tỹ nẽn han ke mũ ãn han tĩ. Hã ra ã tóg ag vatãnh tá *milagre* hynhan tĩ,” he ag tóg mũ. ⁵ Ag pijé ti ki ge kỹ nỹtĩ’, hã kỹ ag tóg ti to é he mũ.

⁶ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “inh kurã vỹ jun ja tũ nĩ ver, hã kỹ sóg tĩg sór tũ nĩ ver,” he mũ. “Ājag hỹn kurã tũ nỹtĩ, jãvo sóg kurã nĩ. ⁷ Ũ tỹ iso jũ mũ ag pijé ãjag to kórég nỹtĩ’. Inh ã to tóg kórég nỹtĩ, isỹ ag mỹ: ãjag jykre vỹ kórég nĩ, hen kỹ. ⁸ Ha fẽnhta venh mũjẽg inhhã. Inh pijé tĩg sór mũ’, ver’. Inh kurã vỹ jun ja tũ nĩ ver,” he tóg. ⁹ Kỹ tóg ver ga tỹ *Galiléia* mũ tĩ mũ.

Jesus tỹ fẽnhta venh tĩg

¹⁰ Ti jãvy ag mũ kar kỹ tóg kejẽn *Jerusalém* ra tĩ mũ gé, vẽn h kar vatãnh tá, vẽn h pėju kỹ. ¹¹ Kỹ pã’i ag tóg fẽnhta ki tĩ jãvãnh mũ: “tĩ hẽ kã nĩ?” hen kỹ. ¹² Vẽn h kar ag tóg ti to vĩ mũ. Ũ ag tóg: “ùn há vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ. Jãvo ù ag tóg: “vó, Ęg mỹ tóg ón tĩ,” he mũ gé. ¹³ Hã ra ag tóg jamã há ra ti to vẽn h tũ nĩgtĩ, pã’i ag kamẽg kỹ.

¹⁴ Fẽnhta kuju ki *Jesus* tóg kejẽn Topẽ ãn ra tĩ mũ, ag kanhrãn jé. ¹⁵ Kỹ ti vĩ tóg vẽn h kar mỹ e tĩ. “Vẽn h kanhrãn mág han ja tũ ti nĩ, hã ra tóg ki kanhró pẽ nĩ,” he ag tóg mũ ti to, pã’i ag.

¹⁶ Kỹ *Jesus* tóg: “isỹ ãjag mỹ Topẽ vĩ tó vẽ,” he mũ. “Inh jykre pijé’. Ũ tỹ inh jẽnẽg mũ ãn jykre vẽ. ¹⁷ Ũ tỹ Topẽ vĩ ki króm sór mũ ag vỹ ki kanhró nỹtĩnh mũ, sỹ ti jykre tó mũn ki. Isỹ vėsóg ki sỹ nẽn to jykrcn

mũ tó pijé! 18 Ū tỹ vēsóg ki ti tỹ nén to jykrén mũ ên tó kỹ tóg tỹ ùn mág nĩ sór mũ. Hã ra sóg ũ tỹ inh jênêg mũ ên to: ùn mág vỹ tỹ ti nĩ, he mũ. Inh pijé vỹjykre vênh mỹ tó tĩ! 19 *Moisés* vỹ ãjag jyvên ja nĩgtĩ. ãjag tỹ ne jé ti vỹ han tũ nĩ nê? Isỹ ti vỹ ki króm mũ ra ãjag tóg isén sór mũ!,” he tóg.

20 Kỹ ùn e ên ag tóg ti mỹ: “krĩ vênh mỹ ã tóg nĩ, ã tén sór tũ êg nĩ,” he mũ.

21 Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “*milagre* pir han ja inh nĩ, vênhkán ke kurã ên ki, kỹ tóg ãjag mỹ e tĩ,” he mũ. 22 *Moisés* tóg êg mỹ: “gĩr mur pãte kurã tỹ 8 (ke) ki ti gré fár kym nĩ,” he ja nĩ. Hã kỹ ãjag tóg tỹ vênh kán ke kurã ra kym tĩ. Kórég tũ ti nĩ. Hã ra ũ tỹ ti krê gré fár kym vén mũ pijé tỹ *Moisés* nĩ ja nĩ! Ti jógióg ve ja vê. 23 ãjag tỹ *Moisés* vỹ ki króm jé ãjag tóg vênhkán ke kurã ki rãnrãj tĩ. Hã ra ãjag tóg iso jũ sór mũ, isỹ vênhkán ke kurã ki ùn kaga pir tỹ há! hen kỹ. 24 Ón kỹ ãjag tóg iso jũ sór mũ. Inh jykre vỹ ãjag mỹ kórég nĩ ve nĩ. ãjag tỹ to jykrén há han ra ãjag tóg inh jykre há nĩ vênh mũ vê,” he tóg.

Ag tỹ Jesus to: “ti mỹ tỹ Cristo nĩ vỹ?” he

25 Kỹ *Jerusalém* tá ke ag tóg *Jesus* to: “ti tén sór ja ag tóg nĩ,” he mũ. 26 “Hã ra tóg jatun mỹ vênh kar mré vémén jê nĩ. Pã'i ag mỹ ti to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ, Topê tỹ ùn jênêg mũ vỹ tỹ ti nĩ,” he tũ nĩ vỹ?” he ag tóg mũ. 27 “*Cristo* ên kãtĩg kỹ êg tóg ti tỹ hẽ tá kãtĩ mũ ki kagũg nỹtĩnh mũ. Hã ra tóg tỹ *Nazaré* tá ke nĩ, kỹ ti hỹn tỹ *Cristo* tũ nĩ,” he ag tóg mũ.

28 Hã ra *Jesus* tóg Topê ãn tá vênh kar kanhrãnh mũ. Kỹ tóg jamã há ra: “ti tỹ hẽ tá kãtĩ mũ ki kanhró êg tóg nỹtĩ, he ãjag tóg mũ, iso. Hã ra ãjag tóg ũ tỹ inh jênêg mũ ên ki kagũg nỹtĩ. 29 Inh há vỹ Topê ki kanhró nĩ.

Ti hã tá sóg kãtére, ti tỹ inh mỹ: “ha ag vênh tĩg,” hen kỹ,” he tóg.

30 Kỹ ag tóg ag tỹ ti se sór mũ ra ti vóg tũ nĩ ver. Ti ter ke kurã vỹ jun ja tũ nĩ ver. 31 Ag jãvo ùn e ag tóg ti ki ge mũ sir. Ti to ag tóg: “*Cristo* kãtĩg kỹ ti nêji *milagre* hynhan ke mũ. Ti tỹ *milagre* hynhan vỹ e nỹtĩ. Êg mỹ tóg tỹ *Cristo* nĩ,” he mũ.

Pã'i ag tỹ Jesus se sór

32 Kỹ *Fariseu* ag tóg ag vỹ tag mẽg mũ. Kỹ ag tóg pã'i ag mré ti senh ke to vémén mũ. Kỹ ag tóg porisa ag jênêg mũ, ag tỹ ti se jé. 33 Hã ra *Jesus* tóg: “ãjag mré sóg nĩ sĩ han ke mũ ver;” he mũ. “Tag pãte sóg tĩg ke mũ, isỹ ũ tỹ inh jênêg mũ ên ve jé. 34 Ên kã tóg ãjag tỹ inh vênh há tĩnh mũ, hã ra ãjag tóg inh vênh ke tũ nĩ. Ên tá junjun ke tũ ãjag tóg nĩ, isỹ hên ra tĩg ke mũ ên tá,” he tóg.

35 Kỹ ag tóg jagnê mỹ: “ti hỹn hẽ ra tĩg sór mũ?” he mũ. “Êg hỹn hẽ tá ti vênh ke tũ nĩ? Ti hỹn hên ri ke mũn ga tỹ *Grécia* ra tĩg sór mũ, tá êg mré ke ag kanhrãnh jé. 36 Ne to ke nê, hỹn, há vỹ: “ãjag tỹ inh vênh há ra ãjag tóg inh vênh ke tũ nĩ, he mũ?” he ag tóg mũ. *Jesus* vỹ vỹ ag mỹ e tĩ, há kỹ ag tóg ti tỹ nén tó mũ ki kagũg nỹtĩ.

Topê kuprĩg tỹ goj ri ke nĩ

37 Vãhã tóg fénhta tỹ kurã tỹ êgno tá krỹg mũ. Kurã mág pẽ vê, há kỹ ag tóg e távĩ nỹtĩ, *Jerusalém* tá. Kỹ *Jesus* tóg jê kỹ vênh kar mỹ prêr kỹ: “!..ãjag tỹ goj kron sór kỹ inh mỹ to vỹ, isỹ ãjag mỹ goj há ven jé..!” he mũ. 38 “!..Topê vỹ ki tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ: !..ãjag tỹ inh ki ge kỹ tóg ãjag kã ki goj ror han ke mũ, isỹ ãjag mỹ goj nĩm ke ti.. !..kỹ goj tag vỹ ãjag rĩnrĩr pẽ han ke mo..!” he tóg. 39 Ti tỹ ag mỹ Topê kuprĩg tón há vê, há to tóg: goj, he mũ. Topê kuprĩg tỹ tóg ag jagrên ke mũ, ù tỹ ti ki ge mũ ag. Hã ra tóg fénhta ên kã ag mỹ ti jênê ja tũ nĩ ver, ti tỹ ver ti ter kar

kỹ rĩr mǎn ja tũ nĩn kỹ, ti tỹ ti panh ra tĩg mǎn ja tũ nĩn kỹ ver.

Ag tỹ Jesus ki kagtĩg

⁴⁰ Kỹ Jesus vĩ mềg mũ ù ag tóg ti to: “Topê vĩ tó tĩ pẽ ên vễ,” he mũ. ⁴¹ Kỹ ù ag tóg ti to: “Cristo vĩ tỹ ti nĩ, Topê tỹ êg mỹ ùn jẽnêg mũ ên vĩ tỹ ti nĩ,” he mũ gé. Hã ra ù ag tóg: “Cristo mỹ hỹn ga tỹ Galiléia tá kǎtĩ mũ vĩ?” he mũ. ⁴² “Topê vĩ rá ki tóg: “Davi krê'krê vĩ tỹ ti nĩ, Cristo ti,” he mũ, “êmã tỹ Belém tá ke vĩ tỹ ti nĩ, Davi jamã ja ên tá,” he tóg, Topê vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. Hã kỹ tóg êg mỹ tỹ Cristo tũ nĩ,” he ag tóg. ⁴³ Hã kỹ ag tóg vễnh kǎpǎm kỹ nỹtĩ, ti tugnĩn. ⁴⁴ Kỹ ag kǎ ù ag vĩ ti se sór mũ, hã ra ag tóg ti kǎgmĩg tũ nĩ, ti kamêg kỹ.

Pǎ'i ag tỹ Jesus ki ge sór tũ

⁴⁵ Kỹ porisa ag tóg pǎ'i ag to vĩnvỹn ke mũ. Kỹ ag tóg ag mỹ: “hỹn, ti?” he mũ. ⁴⁶ Kỹ ag tóg: “hã ra tóg vĩ há tǎvĩ han mũ. Vễnh vĩ tỹ ge mễ ja tũ êg nỹtĩ, hã kỹ êg tóg ti kǎgmĩ ja tũ nĩ,” he mũ. ⁴⁷ Kỹ pǎ'i ag tóg: “kỹ ãjag mỹ ti vĩ kri fi sór mũ', ti ón mũ ra?” he mũ. ⁴⁸ “Êg mỹ ti vĩ kri fig mũ'? Vó, kri fig tũ êg nĩ. ⁴⁹ Û tỹ kri fig mũ ag tóg Topê vĩ rá ki kagtĩg nỹtĩ, kỹ Topê tóg ag mỹ vĩ kónǎn ke mũ, ha vem nĩ,” he ag tóg mũ.

⁵⁰ Hã ra Nicodemos vĩ ag mré nĩ gé, ù tỹ kuty tá Jesus mré vêmén ja ên ti. Kỹ tóg ag mỹ: ⁵¹ “êg tỹ ti vóg kónǎn sór kỹ êg tóg ti ki jêmễ vén ke mũ,” he mũ. “Ti tỹ nén han ja to jykrén há han jé êg tóg ke mũ, êg tỹ kar kỹ ti vóg kónǎn jé. Topê tỹ êg mỹ vĩjykre nĩm jan hã vễ,” he tóg.

⁵² Hã ra pǎ'i ag tóg: “ã hỹn tỹ Galiléia tá ke nĩ gé', hã kỹ ã tóg ti jy nĩgǎn sór mũ',” he mũ. “Topê vĩ ki ve há han nĩ, kỹ ã tóg venh ke mũ. Galiléia tá ke ù vĩ Topê vĩ tónh ke tũ pẽ nĩ,” he ag tóg mũ.

8

Jesus tỹ ùn tỹtǎ kórég fi mỹ vễnh pǎte fón

¹ Hã ra Jesus tóg pǎnónh tỹ Oliveiras ra tĩ mũ, tá nũr jé. ² Kurã ke ra tóg Jerusalém ra tĩg mǎn kỹ Topê ìn tá nĩ mǎn mũ sir, kỹ vễnh kar ag tóg ti vĩ mễnh kǎmũ mũ. Tá nĩ kỹ tóg ag kanhrǎn mũ. ³ Kỹ Topê vĩ to êg kanhrǎn tĩ ag vĩ ùn tỹtǎ fi pére kǎmũ mũ. Fi ve ja ag tóg nĩ, fi tỹ fi mén tũ mré nỹn kỹ. Vễnh kaju kǎ ag tóg fi fêg mũ. ⁴ Kỹ ag tóg Jesus mỹ: “Senhor, fi ve êg, fi tỹ fi mén tũ mré nỹ ti,” he mũ. ⁵ “Moisés vĩ êg mỹ: “ãjag kǎ mĩ ù fi tỹ fi mén tũ mré nỹn kỹ fi tén nĩ, pó tỹ fi pin kỹ,” he ja nĩ. Jo ã hỹn hễ ri ke tĩ?” he ag tóg. ⁶ Ag tỹ ón kỹ ti vĩ mễ sór vễ, ag tỹ ti vĩ to ti se jé. Hã ra tóg pǎnh ke kỹ nĩ kỹ ga kri rán mũ, ti nĩgê tỹ. Vĩ tũ tóg nĩ.

⁷ Hã ra ag tóg ti tovǎnh sór tũ nĩ. Kỹ tóg vǎhã ag ki êvǎnh kỹ ag mỹ: “ãjag kǎ mĩ ù tỹ Topê vĩ mranh ja tũ nĩn kỹ ti jé fi pin vén,” he mũ. ⁸ Kỹ tóg pǎnh ke mǎn kỹ ga kri rán mǎn mũ.

⁹ Kỹ ti vĩ tóg ag mỹ e tĩ. Ag kar tóg ag tỹ Topê vĩ mranh ja ên mĩ êkrég mũ sir, hã kỹ ag tóg mũ kǎn mũ sir. Ûn sanh há ag vĩ mũ vén mũ, kar kỹ vễnh kar ag tóg komêh hã mũ kǎn mũ. Vǎhã Jesus vĩ ti pir mỹ nĩ, fi mré. Fi hã vĩ tá jé nĩ, ti mré. ¹⁰ Kỹ tóg fi ki êvǎnh kỹ fi mỹ: “ag hễ ra kagáv? Ag mỹ ã vóg kónǎn tũ?” he mũ. Ag mũ kar kỹ tóg fi mỹ ke mũ.

¹¹ Kỹ fi tóg: “hỹ,” he mũ. Kỹ tóg fi mỹ: “kỹ ình hỹn ã vóg kónǎn ke tũ nĩ gé,” he mũ. “Ha tĩg, jatun mỹ. Hã ra Topê vĩ mranh mǎn sór tũg nĩ,” he tóg. Ûn tỹtǎ kórég ên fi vóg kónǎn sór ja tũ ti nĩ, Jesus ti.

Jesus tỹ jẽngrê ri ke nĩ

¹² Kỹ Jesus tóg Topê ìn krêm nĩ kỹ vễnh kar kanhrǎn mǎn mũ. “Jẽngrê ri ke ình nĩ,” he tóg. “ãjag tỹ ình mré mũn kỹ ãjag tóg kuty mĩ mũ tũ nĩgtĩ. Jẽngrê mĩ ãjag tóg mũgtĩ, kurã mĩ. ãjag tỹ vĩjykre tǎg han ke to ken hã vễ,” he tóg.

¹³ Hã ra *Fariseu* ag tóg ti ví kafân mũ, ký ag tóg: “vênh kāmén ã tóg mũ ha. Ēg tỹ vênh kāmén ký ěg tóg ón ký ví tí,” he mũ. ¹⁴ Hã ra tóg ag mỹ: “hỹ, vênh kāmén inh tí, hã ra sóg ki hã tó tí,” he mũ. “Isỹ hẽ tá kãtĩ mũ ěn ki kanhró inh nĩ, isỹ hẽn ra tĩg ke mũ ti ke gé. Hã ra ãjag tóg inh ki kagtĩg nỹtĩ. Ēprã ke vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. ¹⁵ Kãnhmar ãjag tóg ù to: “jykre kórég ti nĩ,” he tí. ãjag jãvo sóg vênh kar jykre to nén ù tó tũ nĩ ver. ¹⁶ Isỹ hã ra ù jykre to nén ù tó sór ký sóg tó há han ke mũ vẽ. Inh pijé inh pir mỹ nén ù to jykren tí. Û tỹ inh jẽnẽg mũ vỹ inh mré nén ù kar to jykren tí. ¹⁷ Ký tóg ùn régre ag tỹ vênh ví pir han ký ãjag mỹ tỹ ki hã ke nĩ. Hã ký tóg rán ký nĩ, Topẽ ví tỹ rán ký nĩ ki. ¹⁸ Hã ký sóg vênh kāmén mũ. Hã ra inh panh tóg inh jẽnẽ, ký ti hã tóg inh kāmén mũ gé. Régre ěg nỹtĩ, he tóg.

¹⁹ Ký ag tóg: “hỹn, ã panh ti?” he mũ. Ký tóg: “ãjag pijé inh ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. “Hã ký ãjag tóg inh panh ki kagtĩg nỹtĩ gé. ãjag tỹ inh ki kanhró nỹtĩ ra ãjag tóg inh panh ki kanhró nỹtĩnh ke mũ gé vẽ vẽ,” he tóg.

²⁰ Ti tỹ ag mỹ vênh kāmén hã vẽ. Topẽ ìn krêm nĩ ký tóg ag mỹ vênh kāmén mũ, jãnkamy vìn jafã rà hã nĩ ký. Ký pã'i ag tóg ti se sór mũ, hã ra ag tóg ti kãgmĩg tũ nĩ, ag tỹ ti kamẽg ký. Tĩ ter ke kurã vỹ jun ja tũ nĩ ver, hã ký ag tóg ti tỹ hẽ ri ke tũ nĩ ver.

Jesus tỹ hẽn ra tĩg ke

²¹ Ký tóg ag mỹ: “tĩg jé sóg ke mũ, ký ãjag tóg inh ve sór ke mũ, hã ra ãjag tóg inh venh ke tũ nĩ,” he mũ. “Inh vėg tũ ki ãjag tóg kãgter ke mũ, ký ãjag tỹ Topẽ ví mranh ja ěn vỹ ãjag kã kã nĩnh mũ. ãjag pijé isỹ hẽn ra tĩg ke mũ ěn ki kanhró nỹtĩ. Tá jun ke tũ ãjag nĩ gé,” he tóg. ²² Ký ag tóg jagnẽ mỹ: “ti mỹ vėsén sór tũ nĩ vỹ, hã ký tóg: “ãjag pijé isỹ hẽn ra tĩg ke mũ ěn tá jun ke mũ,” he mũ?”

he ag tóg. ²³ Hã ra tóg: “ěprã ke vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. ãjag jãvo sóg tỹ kanhkã tá ke nĩ. Ga tag ki ke vỹ tỹ ãjag nỹtĩ, jãvo inh pijé tỹ ga tag ki ke nĩ,” he mũ. ²⁴ “Hã ký sóg ãjag mỹ: kãgter jé ãjag tóg ke mũ, ký ãjag tỹ Topẽ ví mranh ja ěn vỹ ãjag kã kã nĩnh mũ, he ja nĩ. Ha vé, ãjag tỹ inh ki ge sór tũ nĩn ký tóg ãjag kã kã nĩnh mũ, ãjag tỹ Topẽ ví mranh ja ěn ti. Û ěn vỹ tỹ inh nĩ, he ja inh nĩ ãjag mỹ. Ký: hỹ, hem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁵ Ký ag tóg ti mỹ: “tỹ ã ù nĩ?” he mũ. Ký tóg: “vãsỹ sóg ãjag mỹ tó huri, isỹ ãjag mré vēmén vén ký,” he mũ. “ãjag mỹ sóg vênh kāmén tĩgtĩ. ²⁶ Hã ra sóg ãjag mỹ tó kãn ja tũ nĩ ver. Sỹ ãjag mỹ ví kónãn ke vỹ kã nĩ gé ver. Hã ra sóg ù tỹ inh jẽnẽg mũ ěn ví hã tó tí, ti tỹ inh mỹ tó ja kar ěn ti. Ki hã tóg tó tí, he tóg. ²⁷ Hã ra tóg ag tỹ to jykren tũ tĩgtĩ, ti tỹ ag mỹ ti panh tó mũ ra.

²⁸ Ký tóg ag mỹ tó mãn mũ. “ãjag tỹ ka to isa ký, ěn kã ãjag tóg inh ki kanhrãn ke mũ,” he tóg. “Tỹ sóg ěprã ke fi kósın nĩ. Kurã ěn kã ãjag tóg inh ki kanhró nỹtĩnh ke mũ, isỹ tỹ ù ěn nĩ ti. Inh pijé vėsóg ki nén ù to jykren tí. Inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ěn hã tó sóg tí. ²⁹ Ký ù tỹ inh jẽnẽg mũ vỹ inh mré nĩ nĩ. Tĩ mỹ nén há nĩ ěn hã han sóg tí, hã ký tóg inh mré nĩ nĩ,” he tóg. ³⁰ Ag tỹ ti ví tag mẽ ký ùn e ag vỹ ti ki ge mũ, kurã ěn kã.

Jesus tỹ ěg tar han ke

³¹ Ký *Jesus* tóg ù tỹ ti ki ge ký nỹtĩ ag mỹ: “inh ví tovãnh tũg nĩ, ký ãjag tóg tỹ inh mré ke pẽ nỹtĩ,” he mũ. ³² “Kỹ ãjag tóg Topẽ ví pẽ ki kanhró nỹtĩnh mũ. Topẽ ví pẽ ki kanhró tugrĩn ãjag tóg *patrão* kórég ve mãn ke tũ nĩ,” he tóg.

³³ Ký ag tóg ti mỹ: “*Abraão* krẽ'krẽ vỹ tỹ ěg nỹtĩ,” he mũ. “Ēg pijé tỹ ù *camarada* nỹtĩ, ùri, vãsỹ ke gé. Ne to ke nẽ, hã vỹ: *patrão* kórég ve mãn

ke tũ ãjag nĩ, he mũ tag ti?“ he ag tóg.

³⁴ Hã ra tóg: “ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “Ájag tỹ Topê vĩ mranh kỹ ãjag tóg tỹ ti vĩ mranh jafã nỹtĩ, kỹ tóg êg tỹ *patrão* kórég vég mũ ri ke nĩ. ³⁵ Ti *camarada* ag pijé ti ãn krêm êmã nỹtĩgtĩ. Ti kósín hã vỹ ti ãn krêm nĩgtĩ jãvo. ³⁶ Kỹ Topê kósín tỹ ãjag tỹ Topê krê han kỹ ãjag tóg, *patrão* kórég ve mãn ke tũ nĩ ha. ³⁷ *Abraão* krê vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Ki kanhró inh nĩ. Hã ra ãjag tóg isén sór mũ, ãjag tỹ inh vĩ to há tũ nỹtĩn kỹ. ³⁸ Inh panh tỹ inh mũ nén tó mũ ên hã tó sóg tĩ. Kỹ ãjag tóg ãjag panh tỹ ãjag mũ nén tó mũ ên hã tó tĩ gé,” he tóg.

³⁹ Kỹ ag tóg ti mũ: “hỹ, *Abraão* vỹ tỹ êg panh nĩ,” he mũ.

Kỹ *Jesus* tóg: “ãjag tỹ tỹ *Abraão* krê nỹtĩn kỹ ti jykre han nĩ ge,” he mũ. ⁴⁰ “Hã ra ãjag tóg isén sór mũ. Ájag mũ sóg Topê vĩ pẽ tó ja nĩ, Topê tỹ inh mũ nén tó mũ ên ti, hã ra ãjag tóg isén sór mũ. *Abraão* vỹ tag han ja tũ nĩ. ⁴¹ Vyrmỹ ãjag panh tũ hã han ãjag tóg tĩ,” he tóg.

Kỹ ag tóg: “panh êg nỹtĩ, hã vỹ: Topê, he mũ. Êg pijé panh tũ nỹtĩ,” he mũ.

⁴² Hã ra *Jesus* tóg ag mũ: “Topê tỹ tỹ ãjag panh nĩ ra ãjag tóg iso há nỹtĩn mũ vê,” he mũ. “Inh panh tá sóg kãtère, hã kỹ sóg ãjag mré nĩ nĩ. Inh pijé vêsóg ki to jykrén kỹ kãtère mũ. Ti hã vỹ inh jênê. ⁴³ Hã ra ãjag tóg inh vĩ ki kagtĩg nỹtĩ. Mẽ sór tũ ãjag nỹtĩ, hã kỹ ãjag tóg ki kagtĩg nỹtĩ. ⁴⁴ Japo krê vỹ tỹ ãjag nỹtĩ, kỹ ãjag tóg ti tỹ nén tó mũ ên hã han tĩ. Topê tỹ êprã ke ag hynhan ên kã tóg ag kãgtén sór tĩgtĩ, Japo ti. Vãsỹ ti jykre vê, kỹ tóg ùri tỹ ti jykre nĩ gé ver. Ti pijé ki hã tó tĩ. Kĩ hã tó to ti kórég pẽ nĩ, Japo ti. Vênh ó vỹ tỹ ti tũ pẽ nĩ. Ti hã vỹ tỹ ãn tĩ ag jóg kar nĩ. ⁴⁵ Ti jãvo sóg ki hã tó tĩ. Hã ra ãjag tóg inh vĩ kri fi sór tũ nĩgtĩ. ⁴⁶ Inh hỹn ne ki Topê vĩ mranh? Ha inh mũ tó. Mranh ja tũ sóg nĩ. Hã ra sóg

ãjag mũ Topê vĩ pẽ tó tĩ. Ájag hẽ ri ken kỹ inh vĩ kri fi sór tũ nĩ? ⁴⁷ Topê krê ag vỹ Topê vĩ mæg tĩ. Jãvo ãjag tóg inh vĩ jêmê sór tũ nĩ. Hã kỹ ãjag pijé tỹ Topê krê nỹtĩ,” he tóg.

Jesus tỹ Abraão kãfór nĩ

⁴⁸ Kỹ *Judeu* ag tóg ti mũ: “*Samaria* tá ke ag ri ke ã tóg Topê vĩ ki kagtĩg nĩ, kỹ ã jagrê kórég nĩ gé,” he mũ.

⁴⁹ Hã ra tóg: “inh pijé jagrê kórég nĩ,” he mũ. “Inh panh to sóg: ãn mág vỹ tỹ ti nĩ, he tĩ. Hã ra ãjag tóg iso é he tĩ. ⁵⁰ Inh pijé vêsỹ ãn mág han sór mũ. Û tỹ isỹ ãn mág han ke mũ vỹ nĩ nĩ, ên vỹ vènh kar jykre tugnỹm ke mũ. ⁵¹ Kĩ hã sóg tó mũ, ha mẽ. Ájag tỹ inh vĩ kri fi kỹ ãjag kãgter ke tũ pẽ nĩ,” he tóg.

⁵² Kỹ *Judeu* ag tóg ti mũ: “jagrê kórég ã nĩ,” he mũ. “Vãhã tóg ve há tĩ, ã jagrê kórég ti. *Abraão* vỹ ter, kỹ Topê vĩ tó tĩ ag kar vỹ kãgter. Hã ra ã tóg ón kỹ: “ãjag tỹ inh vĩ kri fi kỹ ãjag kãgter ke tũ pẽ nĩ,” he mũ. ⁵³ Á mũ vêsỹ êg jógjóg ve tỹ *Abraão* kãfór han sór mũ, ã tỹ êg mũ: kãgter ke tũ ãjag nĩ, hen kỹ? Ter ja ti nĩ, *Abraão* ti, kỹ Topê vĩ tó tĩ ag kar vỹ kãgter kãn gé. Vêsỹ ãn mág han ve ã tóg nĩ,” he ag tóg, *Jesus* mũ.

⁵⁴ Kỹ tóg ag mũ: “isỹ vêsỹ ãn mág han kỹ sóg ón kỹ ke mũ vê,” he mũ. “Hã ra inh panh hã vỹ isỹ ãn mág han ke mũ, ãjag tỹ ù to: êg jóg mág, he mũ ên ti. ⁵⁵ Hã ra ãjag tóg ti ki kagtĩg nỹtĩ, ãjag jãvo sóg ti ki kanhró nĩ. Isỹ ãjag mũ: ti ki kagtĩg inh nĩ, hen kỹ sóg ãjag ón tag ri ke han mũ vê. Hã ra sóg ti ki kanhró nĩ, kỹ sóg ti vĩ ki króm tĩ gé. ⁵⁶ Ájag jógjóg ve tỹ *Abraão* vỹ inh kurã ve sór ja nĩgtĩ, kỹ tóg kejẽn vé, kỹ tóg ti mũ sér pẽ tĩ, ti tỹ inh kurã ven kỹ,” he tóg.

⁵⁷ Kỹ *Judeu* ag tóg ti mũ: “50 (ke) *anos* han tũ ã nĩ ver,” he mũ. “Hã ra ã tóg: *Abraão* ve inh, he mũ. Vĩ vènh mũ han ã tóg,” he ag tóg.

⁵⁸ Hã ra tóg: “kĩ hã sóg tó mũ, ha mẽ,” he mũ. “*Abraão* mur tũ ra sóg

nĩ nĩ,” he tóg. ⁵⁹ Kĩ ag tóg jũgũ mũ, ti tĩ v̄eso: “Topē v̄y tĩ inh nĩ,” hen k̄y. Hã k̄y ag tóg pó m̄an k̄y ti pin sór mũ. Hã ra *Jesus* tóg Topē ĩn k̄a tá k̄akutē k̄y tĩ mũ sir, v̄enh péju jé.

9

Jesus t̄y ũn kyvó t̄y há' he

¹ Kej̄en *Jesus* tóg t̄ig k̄y ũn kyvó v̄ég mũ. Ti mur m̄un k̄a tóg kyvó nĩ. ² Kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mré ti v̄ég mũ gé. Kĩ ag tóg ti m̄y: “ti han mũ fag h̄yn Topē v̄i mranh', ha k̄y tóg kyvó nĩ'. Ti t̄y v̄ésóg ki Topē v̄i mranh k̄yn m̄y kyvó nĩ vó?” he mũ. ³ Kĩ *Jesus* tóg: “ti t̄y Topē v̄i mranh to ke pijé',” he mũ. “Ti han mũ fag t̄y Topē v̄i mranh to ke pijé'. Topē t̄y v̄enh kar m̄y ti t̄y n̄en han sór mũ ěn ven sór v̄e, ti ki. ⁴ Is̄y ũ t̄y inh j̄en̄eg mũ ěn t̄y inh m̄y n̄en to mũ ěn han sór v̄e. Ver tóg inh m̄y kurã nĩ, s̄y r̄anhr̄aj jé. K̄anhmar tóg kuty n̄ynh mũ, k̄y ũ tóg r̄anhr̄aj m̄an ke tũ nĩ, iser ke kurã ěn k̄a,” he tóg. ⁵ “Ver sóg ãjag mré t̄inh mũ, k̄y sóg ãjag m̄y j̄engr̄e ri ke nĩ ver,” he tóg. ⁶ Tag tó kar k̄y tóg ga kri sug mũ, k̄y tóg óré s̄i han mũ. Óré ěn t̄y tóg ũn kyvó kan̄e to t̄in mũ. ⁷ Kĩ tóg ti m̄y: “ha t̄ig, goj t̄y *Siloé* ki v̄enh kype jé,” he mũ. Goj t̄y *Siloé* to ke h̄a v̄y: “ũ t̄y inh j̄en̄e ja,” he mũ, ěg v̄i ki. Kĩ tóg tĩ mũ, ũn kyvó ti. Kĩ tóg tá k̄at̄ig k̄y v̄ahã ěv̄anh há nĩ sir.

⁸ Ti t̄y v̄ahã ěv̄anh há n̄in k̄y tóg ti r̄a h̄a n̄ȳt̄i kar ag m̄y e t̄i. V̄enh kar v̄y ti ki kanhró n̄ȳt̄i. Kĩ ag tóg: “ũ t̄y ěg m̄y: inh m̄y n̄en ũ n̄im, he n̄igt̄i ěn h̄a tũ m̄y'?” he mũ. ⁹ Kĩ ag k̄a m̄i ũ tóg: “ti h̄a v̄e,” he mũ. Hã ra ũ ag tóg: “t̄y tóg ti h̄a ve nĩ, h̄a ra tóg ěg m̄y t̄y ti h̄a tũ nĩ gé,” he mũ. Hã ra tóg v̄eso: “inh h̄a v̄e,” he mũ. ¹⁰ Kĩ ag tóg ti m̄y: “k̄y ã h̄e ri ké, ã t̄y ěv̄anh há' he jé?” he mũ. ¹¹ Kĩ tóg ag m̄y: “ag t̄y ũ to: *Jesus*, he mũ ěn v̄y óré han, k̄y tóg inh kan̄e to t̄in, k̄y tóg inh m̄y: “goj t̄y *Siloé* ra v̄enh kupenh t̄ig,” hé. Kĩ sóg vyr. Kĩ sóg ěv̄anh há' he mũ

sir,” he tóg. ¹² Kĩ ag tóg ti m̄y: “h̄yn, ti?” he mũ. Hã ra tóg ag m̄y: “ha'?” he mũ.

Pã'i ag t̄y ũn kyvó ja ki j̄em̄e

¹³ Kĩ ag tóg pã'i ag m̄y ti pére mũ mũ. ¹⁴ Hã ra tóg t̄y v̄enhk̄an ke kurã nĩ. ěn k̄a *Jesus* tóg óré han k̄y ti t̄y há' hé. ¹⁵ Kĩ pã'i ag tóg ti m̄y: “ã h̄e ri ké, ã t̄y ěv̄anh há' he jé?” he mũ gé. Kĩ tóg: “óré t̄y tóg inh kan̄e to t̄in, k̄y sóg v̄enh kupenh vyr, k̄y sóg ěv̄anh há' he mũ sir,” he mũ.

¹⁶ Hã ra pã'i ag k̄a m̄i ũ ag tóg *Jesus* to: “Topē pijé ti j̄en̄e',” he mũ. “V̄enhk̄an ke kurã ki tóg v̄enhk̄an v̄anh n̄igt̄i, k̄y tóg kórég nĩ,” he ag tóg mũ. Hã ra ũ ag tóg ti to: “h̄a ra tóg n̄en ũ há t̄av̄i han,” he mũ gé. “Ti kórég nĩ ran h̄yn tag han ki kaḡt̄ig n̄inh mũ v̄e,” he ag tóg, pã'i ũ ag. Hã k̄y ag v̄enh k̄ap̄am k̄y n̄ȳt̄i. ¹⁷ Kĩ ag tóg ũn kyvó ja ěn ki j̄em̄e m̄an mũ. “Ti m̄y t̄y ũn há nĩ', ũn kórég m̄y vó?” he ag tóg mũ. “Á t̄y tóg há' hé m̄y,” he ag tóg. Kĩ tóg: “inh m̄y tóg t̄y Topē v̄i tó t̄i p̄e nĩ,” he mũ.

¹⁸ Hã ra ag tóg ti v̄i kri fi sór tũ nĩ. “Ti m̄y kyvó ja nĩ v̄y?” he ag tóg mũ. Kĩ ag tóg ti han mũ fag jé ke mũ. ¹⁹ Kĩ ag tóg fag m̄y: “ãjag kósin h̄a m̄y'?” he mũ. “Ti m̄y ti mur mũ k̄a kyvó ja nĩ? K̄yn h̄yn h̄e ri ké, ti t̄y ũri ěv̄anh há nĩ jé?” he ag tóg mũ.

²⁰ Kĩ fag tóg: “h̄y, ěg kósin h̄a v̄e,” he mũ. “Ti mur mũ k̄a tóg kyvó ja nĩ. ²¹ Hã ra tóg ũri ěv̄anh há nĩ. H̄e ri ken k̄y? Ha? Ũ n̄y ti han'? Ti ki j̄em̄em nĩ. Sanh há ti nĩ ha. ãjag m̄y ti tónh mũ,” he fag tóg.

²² Hã ra fag tóg pã'i ag kam̄eg mũ, h̄a k̄y fag tóg: “ti ki j̄em̄em nĩ,” he mũ. Pã'i ag tóg *Jesus* to: “ãjag k̄a m̄i ũ t̄y ti to: *Cristo* v̄y t̄y ti nĩ, hen k̄y ěg ti kut̄em ke mũ, ti t̄y t̄y ěg mré ke tũ nĩ jé, ti t̄y ěg mré v̄enhm̄an tũ nĩ jé, ěg v̄enh kanhr̄an jafã kr̄em,” he ja n̄igt̄i. ²³ Hã k̄y ũn kyvó ja ěn han mũ fag v̄y *Jesus* to n̄en ũ tó sór tũ nĩ.

²⁴ Kÿ ag tóg ùn kyvó ja ên jé ke mǎn mǔ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “ker ón hê', Topê vÿ ã vÿ mēg mǔ,” he mǔ. “Û tÿ ã tÿ há' he mǔ ên vÿ kórég nǐ. Topê vÿ mranh ti tǐ,” he ag tóg mǔ ti mÿ. ²⁵ Kÿ tóg: “mê', ti mÿ Topê vÿ mranh tǐ? Sÿ ki kagtǐg tóg tǐ,” he mǔ. “Nén ù pir há ki kanhró sóg nǐ. Kyvó inh vê vê, há ra sóg êvǎnh há nǐ ha,” he tóg mǔ.

²⁶ Kÿ ag tóg ti mÿ: “ti hê ri ké, ti tÿ ã tÿ há' he jé?” he mǎn mǔ. ²⁷ Há ra tóg ag mÿ: “ãjag mÿ inh hur tó, há ra ãjag tóg mê sór tǔ nǐ,” he mǔ. “ãjag tÿ ne jé jēmē mǎn sór nê? ãjag mÿ ti mré mǔ sór mǔ gé?” he tóg.

²⁸ Kÿ ag tóg ti nyg mǔ. “ã há vÿ tÿ ti mré ke nǐ. Jǎvo êg tóg tÿ Moisés mré ke nÿtǐ,” he ag tóg, pâ'i ag. ²⁹ “Topê vÿ Moisés mré vēmén ja nǐgtǐ, tag ki kanhró êg tóg nÿtǐ. Há ra êg pijé ên ki kanhró nÿtǐ'. Ti hÿn tÿ hê tá ke nǐ?” he ag tóg, *Jesus* to.

³⁰ Kÿ ùn kyvó ja ên tóg ag mÿ: “mê',” he mǎn mǔ. “ãjag mÿ ti ki kagtǐg nÿtǐ, ti tÿ tÿ hê tá ke nǐn ki? Isÿ tóg há' hé mÿr, inh kanê tÿ. ³¹ Há ra Topê tóg êg vÿ mēg tǔ nǐgtǐ, êg tÿ tÿ ti vÿ mranh tǐ nÿtǐn kÿ. Û tÿ Topê kamēg mǔ ên vÿ há mēg ti tǐ. Û tÿ ti vÿ ki króm mǔ ên vÿ há mēg ti tǐ, Topê ti. ³² Inh mur mǔ kǎ inh kyvó nǐ ja nǐ. Û tÿ ge tÿ há' he mǔ tag ve ja tǔ inh nǐ ver. Há ra tóg isÿ há' hé. ³³ Ti tÿ Topê tá kǎtǐ tǔ nǐ ra tóg nén ù há han ki kagtǐg nǐnh mǔ vê,” he tóg, pâ'i ag mÿ.

³⁴ Kÿ ag tóg ti to jǔ mǔ. “Topê vÿ mranh kÿ ã tóg mur, há ra ã tóg êg kanhrân sór mǔ,” he ag tóg. Kÿ ag tóg ti kutēm mǔ, vēnh kanhrân jafǎ krēm.

Jesus tÿ ùn kyvó ja ên mré vēmén

³⁵ Há ra *Jesus* tóg mēg mǔ, ag tÿ ti kutēm ja ti. Kÿ tóg ti venh ti mǔ. Kÿ tóg ti mÿ: “ã mÿ êprǎ ke fi kósin ên ki rǎ sór tǔ?” he mǔ. ³⁶ Kÿ tóg: “kÿ ùn nê ge? Sÿ ti ki rǎ sór vê,” he mǔ.

³⁷ Kÿ tóg ti mÿ: “ti ve ã huri,” he mǔ. “Û tÿ ã mré vēmén jê mǔ há vÿ tÿ ti nǐ, inh há vÿ tÿ ti nǐ,” he tóg.

³⁸ Kÿ ùn kyvó ja tóg ti mÿ: “*Senhor*,” he mǔ. “ã ki rǎ kÿ inh jê nǐ,” he tóg. Kÿ tóg ti krēm mǔg ke kÿ ti mÿ: “Topê kósin vÿ tÿ ã nǐ,” he mǔ.

³⁹ Kÿ tóg ti mÿ: “ga tag ki sóg jun, sÿ vēnh kar jykre tugnÿm jé,” he mǔ. “Ûn kyvó ag tÿ êvǎnh há han jé sóg ke mǔ. Ag tÿ iso jykren há han ke to ken há vê. Kÿ sóg ù tÿ ve há han mǔ ag kyvó han ke mǔ gé. Ag tÿ iso jykren há han ki kagtǐg to ken há vê,” he tóg.

⁴⁰ Há ra pâ'i ù ag tóg ti vÿ mēg mǔ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “ã tÿ êg to ke mÿ? Kÿ êg mÿ kyvó nÿtǐ gé?” he mǔ.

⁴¹ Kÿ *Jesus* tóg: “Hÿ,” he mǔ. “ãjag tÿ: kyvó êg nÿtǐ, ki kagtǐg êg nÿtǐ, hen kÿ Topê tóg ãjag to jǔnh ke tǔ nǐ vê. Há ra ãjag tóg: êvǎnh há êg nÿtǐ, ki kanhró êg nÿtǐ, he tǐ. Há kÿ Topê tóg ãjag to jǔnh ke mǔ. Vēnh pǎte fón ke tǔ ti nǐ, ãjag tÿ ti vÿ mranh ja ti,” he tóg.

10

Vēnh mēg tÿ carneiro kǎme

¹ Kÿ *Jesus* tóg: “ha mē,” he mǔ. “Êg tÿ êg mēg tÿ *carneiro* jy ró han kÿ êg tóg, ti jǎnkǎ ra rǎ tǐ. Jǎvo ù tóg kejēn, ró to tǎpny kÿ pǎte rǎ sór tǐ, ti tÿ *carneiro* péju sór kÿ. ² Ti jǎvo ù tÿ *carneiro* ki rǐr tǐ vÿ jǎnkǎ ra rǎ mǔ. ³ Jǎnkǎ ki rǐr tǐ ên vÿ ti mÿ ró nón tǐ, jǎnkǎ ti. Kÿ tóg *carneiro* jygji tó kǎn mǔ sir. Ti vÿ ki kanhró fag nÿtǐ. ⁴ Kÿ tóg fag jo tǐ mǔ, re ra. Kÿ tóg ti mēg fag jé prēr kǎn mǔ sir, kÿ fag tóg ti nón mǔ mǔ, fag tÿ ti ki kanhró nÿtǐn kÿ. ⁵ Fag pijé ù nón mǔnh ke mǔ', fag tÿ ùn ki kagtǐg nón. Û jo fag vēnh pigjunh ke mǔ, fag tÿ ùn ki kagtǐg ên jo. Fag pijé ti vÿ ki kanhró nÿtǐ', he tóg. ⁶ *Jesus* tÿ ag mÿ vēnh mēg kǎmēn há vê. Ti mÿ êg tóg vēnh mēg tÿ *carneiro* ri ke nÿtǐ, êg tÿ ti

nón mŭn kŷ. Hã ra tóg pã'i ag tŷ ti vŷ to jykrén tũ tĩ.

Věnh mĕg kãme ũ

⁷ Hã ra *Jesus* tóg ag mŷ: “ki hã sóg tó mŭ,” he măn mŭ. “*Carneiro* jy ró jãnkã ri ke inh nĩ,” he tóg. ⁸ “Ũ tŷ inh jo kãmũ mŭ ag vŷ tŷ *carneiro* pigju(g) tĩ ag nŷtĩ ja nĩgtĩ, tŷ ag ũn jũ (ka)mĕ ag nŷtĩ ja nĩgtĩ. Hã ra *carneiro* fag vŷ ag vŷ mĕ ja tũ nĩgtĩ. ⁹ Inh hã vŷ fag mŷ jãnkã ri ke nĩ. Ũ tŷ inh ki rã mŭ vŷ kren ke mŭ, kŷ tóg ti tŷ jãnkã ra rã ri ke nĩ. Kã ra tóg rã tĩ. Kar kŷ tóg tá kãkutĕ tĩ gé, ti tŷ vĕjĕn há ve je. ¹⁰ Vĕnh mĕg tŷ *carneiro* pigju(g) tĩ ĕn vŷ *carneiro* pigju hã jĕ kãtĩ tĩ, fag kãgtĕn jĕ, fag kókĕn jĕ. Ti jãvo sóg fag ki rĩr há han hã jĕ kãtĩg, fag tŷ jagtar tũ nĩ jĕ, fag mŷ sér tĩ jĕ,” he tóg.

¹¹ “Ũ tŷ *carneiro* ki rĩr há han tĩ ri ke inh nĩ gé. Ti hã vŷ ti mĕg jagfy ter ke mŭ, fag krenkren jĕ. ¹² Kŷ ũ *camarada* vŷ tag ri ke tũ nĩgtĩ. Mĩg kamĕg jĕ tóg ke mŭ. Ti tŷ mĩg ve kŷ tóg vĕnhvãg tĩg ke mŭ, ti *patrão* mĕg tovãnh kŷ. Kŷ mĩg vŷ fag kugmĩnh ke mŭ. Kŷ fag tóg vĕnh kãpugpóv ke mŭ gé, mĩg tugrĩn. Ti *camarada* mĕg pijĕ', ti *patrão* mĕg vĕ, hã kŷ tóg fag jy nĩgãn há han tũ nĩ. ¹³ Mĩg ve kŷ tóg vĕnh vãg tĩ mŭ. Jãnkamy hã to tóg rãnrãj jĕ nĩ, hã kŷ tóg mĩg kamĕg mŭ. ¹⁴ Ti jãvo sóg *carneiro* ki rĩr há han tĩ. Inh mĕg ki kanhró sóg nĩ, kŷ fag tóg inh ki kanhró nŷtĩ gé. ¹⁵ Ri ke ti nĩ gé, inh panh mré. Inh ki kanhró tóg nĩ, kŷ sóg ti ki kanhró nĩ gé. Kŷ sóg inh mĕg jagfy ter ke mŭ.

¹⁶ Inh mĕg ũ vŷ nŷtĩgtĩ gé ver, inh mĕg tŷ hĕ tá ke fag. Ājag *povo* kã mĩ ke pijĕ'. Ēn jĕ prĕr jĕ sóg ke mŭ gé, kŷ fag tóg inh mré kãmũnh ke mŭ gé. Inh vŷ mĕ jĕ fag ke mŭ gé. Kŷ fag tóg tŷ tag ki inh mĕg fag mré ke nŷtĩnh mŭ. Kŷ sóg fag kar jy ró pir han ke mŭ, inh pir mŷ sóg fag ki rĩr ke mŭ,” he tóg.

¹⁷ “Inh panh vŷ iso há nĩ, isŷ inh mĕg jagfy ter ken kŷ, kar kŷ sóg rĩr măn ke mŭ. ¹⁸ Iser sór tũ nĩ ra ũ pijĕ isĕn ke mŭ vĕ'. Hã ra sóg fag jagfy ter sór mŭ. Iser sór kŷ sóg ter ke mŭ. Inh rĩr măn sór kŷ sóg rĩr măn ke mŭ gé. Inh panh tŷ inh mŷ nĕn tó mŭn hã vĕ,” he tóg.

¹⁹ *Judeu* ag tŷ ti vŷ tag mĕ kŷ ag tóg vĕnh kãpãm kŷ nŷtĩ măn mŭ gé. ²⁰ Ũn e tóg ti to: “jagrĕ kórĕg ti nĩ, krĩ vĕnh mŷ ti nĩ, ti vŷ mĕ sór tũg nĩ,” he mŭ. ²¹ Hã ra ũ ag tóg: “ ũ pijĕ ti jagrĕ kórĕg hã ra vĕnh vŷ há tó tĩ,” he mŭ. “Ũn kyvó tŷ há' he ki kagtĩg tóg nĩ gé, ũn jagrĕ kórĕg ti,” he ag tóg mŭ, ũ tŷ *Jesus* to há nŷtĩ ag.

Judeu ag tŷ Jesus tén măn sór

²² Kejĕn tóg *Judeu* ag tŷ fĕnhhta há' ũ tá krŷg mŭ. Vãŷŷ ũ tŷ *Judeu* ag kato vãsãnsãn mŭ ag vŷ Topĕ ĩn kókĕn ja nĩgtĩ, hã ra *Judeu* ag tóg kejĕn ti ĩn han măn. Ag tŷ ĩn han măn to fĕnhhta hã vĕ sir. Prŷg kar ki ag tóg kusa kã han tĩ. ²³ Hã ra *Jesus* tóg vĕnh tĩg ja nĩ, kŷ tóg Topĕ ĩn mĩ pasa tĩ nĩ, *Salomão* tŷ jãnkã han ja ĕn tá. ²⁴ Kŷ *Judeu* ag tóg ti vĕnh kãmũ mŭ, ag tŷ ón kŷ ti ki jĕmĕ jĕ. “Ā hĕ ri ke kã ĕg mŷ vĕnh kãmĕn há han ke mŭ'?” he ag tóg mŭ. “Ā mŷ tŷ *Cristo* nĩ? Topĕ tŷ ĕg mŷ ũn jĕnĕnh ke mŭ ĕn mŷ tŷ Ā nĩ'?” he ag tóg mŭ, ón kŷ.

²⁵ Hã ra *Jesus* tóg ag mŷ: “ãjag mŷ sóg hur tó, hã ra ãjag tóg kri fi sór tũ nĩ,” he mŭ. “*Milagre* hynhan sóg tĩ gé, inh panh tŷ inh mŷ nĕn tó ja ĕn. Ēn ve kŷ ãjag tóg inh ki kanhró nŷtĩnh mŭ vĕ. ²⁶ Hã ra ãjag tóg kri fi sór tũ nĩ. Ājag pijĕ inh mĕg tŷ *carneiro* ri ke nŷtĩ', hã kŷ ãjag tóg kri fi sór tũ nĩ. ²⁷ Inh mĕg fag vŷ inh vŷ mĕg tĩ, fag ki kanhró sóg nĩ, hã kŷ fag tóg inh mré mũgtĩ. ²⁸ Fag jagfy sóg ter ke mŭ, kŷ fag tóg kãgter ke tũ nĩ. Mĩg vŷ fag kugmĩnh ke tũ pĕ nĩ gé, isŷ fag jy nĩgãn kŷ. ²⁹ Inh panh tŷ inh mŷ ũn vĕn mŭ fag hã vĕ, inh

mêg fag. Vênh kar kãfór ti nĩ. Kĩ ù pijé ti tũ ag pigju tí', ti tỹ tỹ vênh kar kri ke nĩn kỹ. ³⁰ Inh panh mré sóg tỹ ùn pir nĩ," he tóg.

³¹ Ag tỹ ti vĩ tag mẽ kỹ ag tóg pó tỹ hên ri ke mǎg mũ sir, pã'i ag, ag tỹ tỹ ti pin kỹ ti tén jé.

³² Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: "nén ù há hã hynhan ja inh nĩ," he mũ. "Inh panh tỹ inh mỹ: "tag han ra," he mũ ên hã han inh tí. Sỹ nén han ja tỹ hê nỹ hỹn ãjag mỹ kórég nĩ', hã kỹ ãjag tóg isén sór mũ?" he tóg.

³³ Hã ra ag tóg ti mỹ: "êg pijé nén ù há to ã tén sór mũ'," he mũ. "Êprã ke vỹ tỹ ã nĩ, êg mré ke vỹ tỹ ã nĩ, hã ra ã tóg vêso: "Topê kósin vỹ tỹ inh nĩ," he mũ. "Á tỹ Topê to vĩ kónãn hã vê. Tag to êg tóg ã tén ke mũ, pó tỹ ã pin kỹ," he ag tóg mũ.

³⁴ Kỹ tóg ag mỹ: "Topê vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki tóg êprã ke ag to: "Topê ri ke ag nỹtĩ," he tí. ³⁵ Kỹ tóg ù tỹ ti vĩ mēg mũ ên ag mỹ: "Topê ri ke ãjag nỹtĩ," he ja nĩ, Topê tí. Hã ra tóg ón tũ nĩgtĩ. ³⁶ Hã kỹ tóg vênh mỹ tũ nĩ gé, sỹ ãjag mỹ: Topê kósin vỹ tỹ inh nĩ, hen kỹ. Inh panh vỹ inh kuprêg, kỹ tóg inh jênê gé, isỹ ãjag ki jun jé. Topê to vĩ kónãn pijé'. ³⁷ Isỹ inh panh vĩ ki króm tũ nĩ ra tóg há nĩnh mũ vê, ãjag tỹ inh vĩ kri fi sór tũ nỹtĩ ti. ³⁸ Hã ra sóg ti vĩ ki króm tí. Kỹ inh vĩ tỹ ãjag mỹ kórég nĩn kỹ isỹ *milagre* hynhan mũ ên vem nĩ. Hã ki tóg ve há tí, isỹ inh panh ri ke nĩ ti, kỹ tóg inh ri ke nĩ gé," he tóg.

³⁹ Kỹ ag tóg ti vĩ to ti se sór mǎn mũ sir, hã ra tóg kren mǎn mũ gé.

⁴⁰ Kỹ tóg vênh péju kỹ tí mũ, goj tỹ *Jordão* mǎra. *João* vỹ ên tá vênh kar kygpég jê ja nĩgtĩ, ti tỹ ag kygpe vén kỹ. Ên ra tóg tí mũ sir, kỹ tóg tá nĩ nĩ, ti mré mũ tí ag mré. ⁴¹ Kỹ ù tỹ hên ri ke ag vỹ tá ti venh kãmũ mũ. Ti to ag tóg jagnê mỹ: "há vé, *João* vỹ *milagre* han ja tũ nĩ," he mũ. "Hã ra tóg *Jesus* kãmén. Tó há han ja tóg nĩ.

Ki hã tóg tó ja nĩ," he ag tóg. ⁴² Kỹ tá ù tỹ hên ri ke ag tóg ti ki ge mũ sir.

11

Lázaro ter

¹ Kejên ù tỹ *Jesus* to há ù tóg kaga nỹ nĩ, êmã tỹ *Betânia* tá. Ti jijin hã vỹ: *Lázaro*, he mũ. Ti ve fi vỹ tỹ *Maria* fi nĩ, *Marta* fi ke gé. *Betânia* tá fag êmã nỹtĩ gé. ² *Maria* ên fi vỹ kar kỹ kejên *Jesus* pên kri nén ger há kujêg mũ, kỹ fi tóg fi gǎnh tỹ ti pên kyküg mũ gé. Ên fi mré pafa mũ vỹ kaga nỹ nĩ. ³ Kỹ ti ve fag vỹ *Jesus* mỹ vênh vĩ jênêg mũ. "Á tỹ ù to há nĩ ên vỹ kaga nỹ nĩ," he fag tóg. ⁴ Kỹ tóg ti mré mũ tí ag mỹ: "ti pijé vênh kaga tag to ter ke mũ'," he mũ. "Topê tỹ tỹ ùn mǎg nĩ vỹ vênh ven ke mũ, ti kaga tugrĩn, ti kósin tỹ tỹ ùn mǎg nĩ ti ke gé," he tóg. ⁵ *Jesus* vỹ *Marta* fi to há tãvĩ nĩ, fi jãvỹ fi to ke gé, *Lázaro* to ke gé.

⁶ Hã ra *Jesus* tóg, ti tỹ *Lázaro* kaga mēg mũ ra ver ti venh tí tũ nĩ. Ti tỹ hê tá nĩ ên tá tóg ver kurã régre han. ⁷ Tag pãte tóg ti mré mũ tí ag mỹ: "mũ nỹ, ti ve jé," he mũ. ⁸ Kỹ ag tóg ti mỹ: "*Senhor*, êg tỹ tá nỹtĩn kỹ pã'i ag tóg ã tén sór ja nĩ, pó tỹ ã pin kỹ. Ra tĩg sór tũg nĩ," he mũ. ⁹ Hã ra tóg: "jatun mỹ sóg tĩg mũ, isũ han jé," he mũ. "Êg tỹ kurã ki hên ra mũn kỹ êg tóg krĩm ke tũ nĩgtĩ. Ve há han êg tí. ¹⁰ Êg tỹ há ra kuty ra hên ra mũn kỹ êg tóg krĩm ke tí," he tóg.

¹¹ Kỹ tóg ag mỹ: "ũ tỹ êg to há nĩ ên vỹ nũr nỹ, *Lázaro* tí," he mũ. "Isỹ ti tỹ mrin ke han tĩg ke nê ha," he tóg. ¹² Kỹ ag tóg ti mỹ: "ti nũr nỹn kỹn kren ke mũ," he mũ. ¹³ Hã ra tóg ti ter tó ja nĩ. Jó ag tóg: "ti nũr vê, ti vênhkán vê," he mũ, to jykrén kỹ. ¹⁴ Kỹ tóg ag mỹ: "ter ti huri," he mũ. ¹⁵ "Ájag tugrĩn tóg inh mỹ sér tí, isỹ ti ter ve ja tũ nĩn kỹ. Ájag tỹ isỹ nén han mũ ven kỹ ãjag tóg inh ki ge há han ke mũ. Mũ jé ha, ti ve jé," he tóg.

¹⁶ *Ký Tomé* he mü ěn, ag tÿ ũ to: “ŭn věgni,” he tí ěn vÿ ti mré mü tí ag mÿ: “mü jé ha, ti mré, ěg tÿ ti mré kăgtér jé,” he mü. *Ký* ag tóg mü mü sir.

Jesus tÿ věnh kar rĭnrĭr han ke

¹⁷ *Ký* ag tóg *Betânia* tá junjun mü. Hã ra *Lázaro* vÿ věnh kej tá nÿ nĭ. Kurã tÿ 4 (ke) vē sir, ag tÿ věnh kej tá ti fón ja kri. ¹⁸ Hã ra ag tóg *Jerusalém* kakó ki nÿtĭ, 3 (ke) *quilómetros* hÿn, ěmã tÿ *Betânia* ki. ¹⁹ *Judeu* tÿ hĕn ri ke fag vÿ *Marta* fi venh kãmũ ja nĭ, *Maria* fi ke gé, fag mré kygfÿ jé, vēser kri. ²⁰ *Ký Marta* fi tóg ti kătĭg mĕg mü. *Ký* fi tóg tim ke tí mü, ti ve jé. Jãvo *Maria* fi tóg fi ĩn krĕm nĭ nĭ. ²¹ *Ký Marta* fi tóg ti kato tĕ kÿ ti mÿ: “*Senhor*,” he mü. “*Ā tÿ kãnĭ* ra ti ter ke tũ nĭ vē,” he fi tóg. ²² “*Hã ra sóg* Ā ki kanhró nĭ. *Ā tÿ Topĕ* mÿ nĕn ũ to vĭn kÿ tóg Ā mÿ nĭm ke mü,” he fi tóg.

²³ *Ký* tóg fi mÿ: “*ā* mré ke vÿ rĭr mãn ke mü,” he mü. ²⁴ *Ký* fi tóg: “*hÿ*,” he mü. “*Vĕnh kar rĭnrĭr mãn* ken kÿ tóg rĭr mãn ke mü gé, ki kanhró sóg nĭ. Kurã tÿ ěgno kã ke vē,” he fi tóg.

²⁵ Hã ra *Jesus* tóg fi mÿ: “*inh* hã vÿ věnh kar rĭnrĭr mãn han tí,” he mü. “*Vĕnh kar rĭnrĭn mü* vÿ tÿ *inh* nĭ. *Ū tÿ inh* ki rã mü ěn vÿ rĭr ke mü, ti ter kÿ nÿ (hã) ra. ²⁶ *Ký ũn* rĭr jĕ tóg, ti tÿ *inh* ki rã kÿ ter mãn ke tũ pĕ nĭ. *Ā mÿ inh* vĭ tag kri fig mü’?” he tóg.

²⁷ “*Hÿ, Cristo* vÿ tÿ Ā nĭ, *Topĕ* kósĭn tí, ũ tÿ ga kri jun ke mü ěn tí. Tag vÿ *inh* mÿ tÿ hã nĭ,” he fi tóg. ²⁸ *Ký* fi tóg tí mü, fi jãvy fi jĕ prĕr jé.

Jesus fÿ

Ký Marta fi tóg *Maria* fi tá jun kÿ fi mÿ: “*ěg Senhor* vÿ jun, kÿ tóg Ā ve sór mü,” he mü. ²⁹ *Ký* fi tóg tim ke tí mü, ti ve jé. ³⁰ Hã ra tóg ěmã ěn ra rã ja tũ nĭ ver. Ver tóg tá nĭ nĭ, *Marta* fi tÿ hĕ tá ti mré vēmĕn ja ěn tá. ³¹ *Ký Judeu* fag vÿ vēg mü, *Maria* fi tÿ tim ke tĭg ěn tí. Fi mré kygfÿ jé fag kãmũ

ja nĭ. Fag tÿ fi tĭg ve kÿ fag tóg fi nón kãmũ mü gé. “*Fi hÿn* ti kej ra tĭg sór mü, tá fÿ jé,” he fag tóg mü, hã kÿ fag tóg fi nón kãmũ mü.

³² *Ký Maria* fi tóg *Jesus* tá jun mü. Fi tÿ ti ve kÿ fi tóg ti pĕn krĕm mĭg ke mü. Ti mÿ fi tóg: “*Senhor*, Ā tÿ kã nĭ ra ti ter ke tũ nĭ vē,” he mü gé. ³³ *Ký* tóg fi fÿ vēg mü, ũ tÿ hĕn ri ke fag ke gé, fi nón kãmũ mü fag. *Ký* tóg ti mÿ e tãvĭ tí. ³⁴ “*Ti hĕ kã nÿ?*” he tóg mü sir. *Ký* ag tóg ti mÿ: “*mü nÿ*, ti ve jé,” he mü. ³⁵ *Ký Jesus* tóg fÿ mü. ³⁶ *Ký* ag tóg: “*ha vé*, ti to há tãvĭ tóg nĭ, hã kÿ tóg fÿ mü,” he mü. ³⁷ Hã ra ag kã mĭ ũ tóg: “*ti tÿ há?* he ja tũ tóg nĭ,” he mü. “*Ūn kyvó kanĕ tÿ há?* he ja tóg nĭ, ti tÿ hĕ ri ken kÿ ti tÿ há? he ja tũ nĭ nĕ, ti ter tũ nĭ jé? Ti mÿ tÿ hĕ ri ke tũ nĭ vÿ, ti kaga tÿ?” he ag tóg, *Jesus* to.

Jesus tÿ Lázaro rĭn mãn

³⁸ *Ký* tóg *Jesus* mÿ e tãvĭ tí. *Ký* tóg věnh kej ěn ra tí mü. Hã ra ti kej vÿ tÿ pãró nor tÿ há nĭ, kÿ ti kej tóg pó mág tÿ nĭfĕnh kÿ nĭ. ³⁹ *Ký* tóg ag mÿ: “*ha* pó tag kunũ,” he mü. *Ký Marta* fi, ũn ter kÿ nÿ ěn ve fi vÿ ti mÿ: “*Senhor*, ti hÿn ger nÿ ha. Kurã tÿ 4 (ke) vē ha, ěg tÿ ti fón ja kri,” he mü. ⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg fi mÿ: “*ā* mÿ sóg: Ā tÿ *inh* ki rã hã han kÿ Ā tóg venh ke mü, *Topĕ* tÿ tÿ ũn mág nĭ tí, he ja nĭ,” he mü. ⁴¹ *Ký* ag tóg pó ěn kunũg mü.

Ký tóg kanhkã ki ěvãnh kÿ: “*panh!* *inh* mÿ tóg há tí. *Inh* vĭ tag jĕmĕg Ā tóg mü,” he mü. ⁴² “*Jĕmĕg* Ā tóg tí, *inh* vĭ tí, hã kÿ Ā tóg sÿ Ā mÿ vĭ tag jĕmĕg mü gé. Hã ra sóg jamã há ra Ā mré vĭ mü, ũ tÿ ki nÿtĭ kar fag tÿ *inh* vĭ mĕ jé, fag tÿ *inh* ki ge jé, fag tÿ iso: “*Topĕ* tÿ ti jĕnĕ vē,” he jé,” he tóg.

⁴³ *Ký* tóg jamã há ra prĕr mü. “*!..Lázaro*, kuneg..!” he tóg. ⁴⁴ *Ký ũn* ter ja ěn tóg kătĭ mü sir. Ti kej kã tá tóg kăkutĕ mü sir, mÿr, ha mĕ. Ti pĕn vÿ sigse kÿ nÿtĭ, ti nĭgĕ ke gé, kÿ

ti kakã vỹ pãg kỹ nĩ gé. Kĩ *Jesus* tóg ag mỹ: “ha ti kavã, ti tĩg jé,” he mũ. Kĩ ag tóg ti kavãn kãn mũ sir.

⁴⁵ Kĩ ù tỹ *Maria* fi mré kygfỹ jé kãmũ mũ tỹ hẽn ri ke fag vỹ *Jesus* ki ge mũ sir, fag tỹ ti tỹ ti rĩn mãn mũ ěn ven kỹ. ⁴⁶ Hã ra ù ag tóg pã'i ag mỹ ti tónh mũ mũ.

Ag tỹ Jesus tén ke to jykrén

(*Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2*)

⁴⁷ Kĩ Topẽ tũ to pã'i ag vỹ vẽnh jyvẽn tĩ kar ag jé prẽr mũ. “Ěg hỹn ti tỹ hẽn ri kenh ke mũ?” he ag tóg mũ, *Jesus* to. “*Milagre* hynhan tóg tĩ. ⁴⁸ Ěg tỹ ti kato vãsãn tũ nĩn kỹ vẽnh kar vỹ ti ki genh ke mũ. Kĩ tóg tỹ *Romano* ag vỹ ěg kato vãsãnsãn ke mũ. Topẽ ĩn kókén jé ag tóg ke mũ, kỹ ag tóg ěg kãgtén kãn ke mũ gé, ha vem nĩ,” he ag tóg.

⁴⁹ Hã ra pã'i ag kã mĩ ù vỹ tỹ *Caiřás* nĩ. Ěn vỹ tóg ag mỹ: “to jykrén há han tũ ãjag nĩ,” he mũ. ⁵⁰ “Tag to jykrén nĩ, ha mẽ. Ûn pir ter ke tóg kórég nĩ, hã ra tóg *povo* kãgter kãn kórég jakrẽm nĩ. Kĩ ti hỹn ěg *povo* jagfỹ ter ke mũ, *Jesus* ti,” he tóg. ⁵¹ Hã ra tóg vėsóg ki tag to jykrén ja tũ nĩ. Prỹg ěn ki tóg tỹ Topẽ tũ to pã'i mág nĩ, hã kỹ Topẽ kuprĩg vỹ ti krĩn ja nĩ, ti tỹ *Jesus* to: “ěg *povo* jagfỹ tóg ter ke mũ,” he jé. ⁵² Hã ra *Judeu* ag tãvĩ jagfỹ ke pijé'. Topẽ krẽ kar jagfỹ ke ja vẽ. Ti tỹ vẽnh kar tỹ ùn pir han sór ja vẽ, *Jesus* ti, hã jé tóg ěg jagfỹ ter ja nĩ, ù tỹ *povo* kar kã mĩ ti ki genh ke mũ ag kar jagfỹ.

⁵³ Pã'i ag tỹ tỹ vēmén kãr kỹ ag tóg ti tén ke to jykrén mũ sir. ⁵⁴ Hã kỹ *Jesus* tóg vẽnh péju kỹ tĩ mũ, ga kórég ra, ěmã tỹ *Efraim* ra. *Judeu* ag mĩ tóg tũg mãn tũ nĩ sir. *Efraim* hã tá tóg nĩ nĩ ver, kỹ ti mré mũ tĩ ag vỹ ti mré tá nỹtĩ gé.

⁵⁵ Hã ra *Judeu* ag tỹ fénhta tỹ *Páscoa* han ke ù vỹ kakó tĩ ha. Kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag tóg fenhta to hã *Jerusalém* ra mũ mũ, ag jykre ki

vẽnh jãnhkrigkrig jé. ⁵⁶ Tá ag tóg *Jesus* jãvãnh mũ, Topẽ ĩn tá nỹtĩ kỹ. Kĩ ag tóg jagnẽ mỹ: “ti hỹn hẽn ri ke mũ?” Ti mỹ fénhta vẽnh kãtĩg mũ vỹ?” he mũ. ⁵⁷ Hã ra Topẽ tũ to pã'i ag vỹ vẽnh kar mỹ vẽnh vĩ jẽnẽ ja nĩgtĩ. “Ājag tỹ ti ve kỹ ěg mỹ tónh kãmũm nĩ,” he ja ag tóg nĩ. Ag tỹ ti se sór vẽ.

12

Betânia tá

(*Mt 26.6-13; Mc 14.3-9*)

¹ Fénhta tỹ *Páscoa* to hã ke vẽ sir, kurã tỹ 6 (ke) vỹ jy nỹ ha. Kĩ *Jesus* tóg *Betânia* ra tĩg mãn mũ, *Lázaro* jamã ra, ùn rĩr mãn mũ ěn jamã ra. ² Tá fag tóg *Jesus* mỹ fénhta han mũ. Kĩ *Marta* fi tóg vějẽn ki rĩr mũ. *Lázaro* vỹ *Jesus* mré nĩ nĩ, mesa to. ³ Kĩ *Maria* fi tóg nẽn ger há ma kãtĩ mũ, garafa fór, ùn kaja e. Ěn tỹ fi tóg *Jesus* pẽn kri kujẽg mũ, kỹ fi tóg fi gãnh tỹ kykũg mũ, ti pẽn ti. Kĩ ger há ěn tóg ĩn kar ěn kri rũm ke mũ.

⁴ Kĩ tóg *Judas Iscariotes* mỹ e tĩ, ù tỹ *Jesus* mré mũ ěn ag kã ù tag mỹ, ù tỹ pã'i ag mỹ *Jesus* ven ke mũ tag mỹ. Fi tỹ ger há tỹ ti pẽn to tĩn kỹ tóg ti mỹ e tĩ, kỹ tóg fi to: ⁵ “fi tỹ ger há ěn fón ke vẽ vẽ, jãnkamy tỹ hẽn ri ke to. Fi tỹ ùn jagãgtar ag mỹ jãnkamy ěn tỹ vẽnh kãpópãm jé vẽ vẽ,” he mũ. ⁶ Hã ra tóg *Jesus* mỹ jãnkamy ki rĩr tĩ. Kĩ tóg ti jãnkamy péju tĩ. Hã kỹ tóg fi to tag tó ja nĩ. Ti tỹ ùn jagãgtar ag to jykrén ja pijé'. Ti tỹ jãnkamy ěn mãn sór ja vẽ. ⁷ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “fi to vĩ tũg,” he mũ. “Fi tỹ nẽn ger há ěn nĩm han ja vẽ, fi tỹ iser jé ĩnh kri kujẽn jé, isỹ ĩnh kej kã kã nỹ jé. Ki hã fi tóg han ja nĩ. ⁸ Ûn jagãgtar ag vỹ ãjag mré nỹtĩ, tũ' henh ke tũ ag tóg nĩ. Ag jãvo sóg kãnhmar ãjag mré nĩ mãn ke tũ nĩ ha,” he tóg.

Ag tỹ Lázaro tén sór

⁹ Kĩ *Judeu* tỹ hẽn ri ke ag vỹ mẽg mũ, *Jesus* tỹ *Betânia* tá nĩ ti, kỹ ag

tóg ti venh kãmũ mũ. Hã ra ag tóg *Lázaro* ve sór mũ gé, ùn rĩr mãn mũ ãn ti. ¹⁰ Pã'i ag tóg *Lázaro* tén sór mũ gé sir. ¹¹ *Judeu* tỹ hẽn ri ke ag vỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ, ti tỹ *Lázaro* rĩn mãn ja tugrĩn, hã kỹ ag tóg ti tén sór mũ.

Jesus tỹ Jerusalém ra tĩg

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Tỹ vaj kỹ *Jesus* tóg *Jerusalém* ra tĩ mũ. Kỹ ùn e ag tóg ti tĩg mẽg mũ sir, ù tỹ fénhta venh kãmũ mũ ãn ag. ¹³ Kỹ ag tóg ti ve jé kãpa mũ. Tãnh féj génh kỹ ag tóg ti venh kãmũ mũ. Kỹ ag tóg: “!..Viva..!” he mũ. “!..Sér tóg tĩ ãg mỹ..! !..Ëg jóg mág vỹ ti jẽnẽ..! !..*Israel* kri pã'i mág pẽ vẽ..!” he ag tóg, prẽnprẽr kỹ. ¹⁴ Hã ra *Jesus* vỹ *burrico* sĩ ve ja nĩ, kỹ tóg kri nĩ kỹ *Jerusalém* ra tĩ mũ. Hã ra tóg rán kỹ nĩ, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki, ti tỹ *burrico* sĩ kri tĩg ke ti, ha mẽ: ¹⁵ “Kamẽg tũg nĩ, *Sião* tá ke kar',” he tóg. “Ájag pã'i mág vỹ ùri jun ke mũ ha. *Burrico* sĩ kri tóg jun ke mũ ha,” he ja tóg nĩ, Topẽ vỹ rán ki, *Jesus* to.

¹⁶ Kurã ãn kã ag tóg ti rá tag to jykrén ja tũ nĩ ver, *Jesus* mré mũ tĩ ag. Ti tỹ kanhkã ra vỹn ke kar kỹ hã ag tóg kejẽn to jykrén mũ, ti to rán kỹ nĩ ãn to.

¹⁷ Û tỹ *Jesus* mỹ prẽnprẽr mũ ag kã mũ ù ag tóg *Lázaro* ve ja nĩ, *Jesus* tỹ ti rĩn mãn kỹ. Ti tỹ vẽnht kej kã kã nỹ ra *Jesus* tóg ti jé prẽnprẽr kỹ ti rĩn mãn ja nĩ. Û tỹ tag vég mũ ãn ag vỹ jagnẽ mỹ kãmén mũ sir. ¹⁸ Hã kỹ ùn e ãn ag tóg *Jesus* kato pétẽ mũ, ti tỹ jun ke kỹ. Û ter kỹ nỹ rĩr mãn ãn ve ja tũ ag tóg nỹtĩ, kỹ tóg ag mỹ e tĩ. ¹⁹ Kỹ pã'i ag tóg jagnẽ mỹ: “ha vé, ag pijé ãg vỹ jẽmẽ sór mũ! Ti hã mré ag tóg mũ mũ,” he mũ, ti to jũgũ kỹ.

Fóg tỹ Grego ag tỹ Jesus ve sór

²⁰ Fénhta venh kãmũ mũ ag vỹ e nỹtĩ. Ag kã mũ ù vỹ tỹ ga tỹ *Grécia* tá ke nỹtĩ gé. ²¹ ãn ag vỹ *Jesus* ve sór mũ. Hã kỹ ag tóg *Filipe* mré vỹ

mũ. Tỹ tóg ga tỹ *Galiléia* tá ãmã tỹ *Betsaida* tá ke nĩ, *Filipe* ti. Kỹ fóg tỹ *Grego* ãn ag tóg ti mỹ: “ãg tỹ *Jesus* venh há tóg tĩ,” he mũ.

²² Kỹ tóg *André* mỹ tónh tĩ mũ, kỹ ag tóg jagnẽ mré *Jesus* mỹ tónh mũ mũ.

²³ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “inh kurã vỹ hur jun. Topẽ vỹ isỹ ùn mág han ke mũ ha. Tỹ sóg ãprã ke fi kósin nĩ,” he mũ. ²⁴ “Ki hã sóg tó mũ. Isén jé ag tóg ke mũ, ùn e ag tỹ isugrĩn rĩnrĩr nỹtĩ jé. Ëg tỹ nén ù fy krãn ri ke ti nĩ. Ti krãn ãg tóg tĩ, ga ki, kỹ tóg vag tĩ, nén ù fy fár ti. Hã ra ti fy ãn tóg rĩr mãn kỹ mur mũ, kỹ tóg mog kỹ kanẽ e han mũ. Ëg tỹ ti krãn tũ nĩ ra tóg kanẽn ke tũ nĩ vẽ. ²⁵ ãn ri ke tóg nĩ, ãg mré hã. Ëg hã vỹ tỹ nén ù fy ri ke nỹtĩ gé. Ëg tỹ ãprã rĩr nĩ tag to: “nén ù tũ vẽ,” hen kỹ ãg tóg ãg rĩr krỹg ja tũ ãn venh ke mũ. Jãvo ãg tỹ ãprã rĩr nĩ tag tãvĩ ve sór kỹ ãg rĩr krỹg ja tũ ãn venh ke tũ nĩ sir. ²⁶ Ájag tỹ inh rãnrãj han sór kỹ inh ri ke han nĩ, kỹ ájag tóg tỹ inh mré ke nỹtĩnh mũ. Kỹ ájag tóg inh mré kanhkã tá nỹtĩnh ke mũ gé. Kỹ inh panh vỹ ájag tỹ ùn mág han ke mũ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ti ter ke tó

²⁷ “Ûri tóg inh mỹ e tĩ,” he tóg. “Krĩ kufy jagy isóg nĩ. Ge ra sóg inh panh mỹ: inh kren han nĩ, inh jagtar tũ nĩ jé, he sór tũ nĩ. Inh vẽnỹrénh hã jé sóg kãtĩg, ti tỹ inh mỹ jagy pẽ (hã) ra. ²⁸ Tag tó jé sóg ke mũ, inh panh mỹ, hã vỹ: vẽnht kar mỹ ven nĩ, ã tỹ tỹ ùn mág nĩ tag ti, he mũ,” he tóg.

Ti tỹ tag tó kỹ vãhã Topẽ tóg ti mỹ vỹ mũ, kanhkã tá nĩ kỹ. Kỹ tóg jamã há ra ti mỹ: “ag mỹ sóg ven huri. Hã ra sóg ag mỹ ven mãn ke mũ gé, isỹ tỹ ùn mág nĩ ti,” he mũ. ²⁹ Kỹ ùn e ag tóg mẽg mũ, Topẽ vỹ ti, ag tỹ ãprã nỹtĩ ra. Kỹ ag tóg ti vỹ to: “ta tỹ tỹrỹr he hỹn,” he mũ. Ag tỹ ki kagtĩg nỹtĩn kỹ ag tóg Topẽ vỹ to: “ta hỹn,” he

mũ. Hã ra ù ag tóg: “Topê tỹ jênê jafã ù hỹn ti mré vémén,” he mũ gé.

³⁰ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “Topê pijé isugrĩn vỹ ja nĩ'. Ājag tugnĩn ke ja vē,” he mũ. ³¹ “Topê tỹ ěprã ke ag jykre to: “kórég ti nĩ,” he vē. Ti tỹ tag ki ùn mág ěn kutēm ke vē, Japo he mũ ěn ti. ³² Hã jé ag tóg kynhmỹ isanh ke mũ. ěn kã sóg ù tỹ inh ki ge sór mũ kar krĩn ke mũ, *povo* ag kar kã mĩ, ha vem nĩ,” he tóg. ³³ Ti tỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ ti ter ke kãmén hã vē, ag tỹ krunh to ti sanh ke ti.

³⁴ Kỹ vėnh kar ag tóg ti mỹ: “hã ra ag tóg ěg mỹ: “*Cristo* vỹ ter ke tũ nĩ,” he tĩ. Topê vỹ ki ti nėji rán kỹ nĩ,” he mũ. “Jãvo ã tóg ěg mỹ: ěprã ke fi kósin ěn tỹ ag tóg kynhmỹ ti sanh ke mũ, he mũ. Ū to ke nē, hỹn, ěprã ke fi kósin ěn?” he ag tóg.

³⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “ver sóg ājag mré nĩ nĩ, sỹ ājag mỹ kurã han jé,” he mũ. “Kurã ki inh japry jagma mũm nĩ. Kãnhmar ti kuty nỹnh mũ. Ājag tỹ kuty ra inh jamĩn jagma mũ sór kỹ ājag tóg vãgfor mũnh ke mũ. ³⁶ Isỹ ver ājag mré nĩn kỹ inh ki ge sórm nĩ, ājag tỹ tỹ inh mré ke nỹti jé. Kỹ ājag tóg kurã ki nỹti, isỹ tỹ jėngrė ri ke nĩn kỹ,” he tóg. Ti tỹ tag tó kar kỹ tóg vėnh pėju jé tĩ mũ.

Judeu ag tỹ Jesus ki ge sór tũ

³⁷ *Jesus* vỹ ag rĩnve nén tỹ hėn ri ke hynhan ja nĩgtĩ, *milagre* tỹ hėn ri ke, hã ra ag tóg ti ki ge sór ja tũ nĩgtĩ. ³⁸ Hã ra *Isaiás* vỹ tag rán ja nĩgtĩ gé. “Ěg jóg mág, isỹ ag mỹ ã kãmén mũ ra ag tóg inh vỹ kri fi sór tũ nĩ. Ag tỹ ã tỹ nén han mũ ěn vėg mũ ra ag tóg: “Topê jykre vỹ tar nĩ,” he ja tũ nĩ,” he ja tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg ge nĩgtĩ gé, *Jesus* tỹ ag mỹ Topê vỹ tó mũ ra, ti tỹ ag mỹ *milagre* hynhan mũ ra.

³⁹ Ti ki ge jãvãnh ag, hã kỹ *Isaiás* tóg ag to tag tó ja nĩ gé, ha mẽ: ⁴⁰ “Topê vỹ ag kyvó han, nĩgrėg kutu, hã kỹ ag tóg mėg tũ nĩgtĩ. Kỹ ag tóg to jykrén sór tũ nĩgtĩ gé. Kỹ ag tóg inh ki ge sór tũ nĩgtĩ gé. Kỹ sóg

ag tỹ há' henh ke tũ nĩ gé,” he ja tóg nĩgtĩ gé, *Isaiás* ti. ⁴¹ *Isaiás* vỹ *Jesus* ve ja nĩgtĩ, ti tỹ tỹ ùn mág nĩ ti, ùn tar ti. *Jesus* mur ke to há ke ja vē, vãsỹ. Ti tỹ ti ve hã kỹ tóg ti to tag tó ja nĩgtĩ.

⁴² Hã ra ù ag tóg ti ki ge kỹ nỹti gé, pã'i ù ag mré hã. Hã ra ag tóg tó sór tũ nĩgtĩ. Pã'i tỹ *Jesus* to kórég ag kamėg ag tóg tĩ, hã kỹ ag tóg tó sór tũ nĩ. “Ěg vėnh kanhrãn jafã tá ag ěg pan ke mũ, ěg tỹ ěg mré ke ag mré tá vėnh mãn kỹ nỹti tũ nĩn jé,” he ag tóg mũ. ⁴³ ěprã ke ag tỹ ag to vỹ há han mũ tag vỹ ag mỹ sér tĩ, kỹ Topê tỹ ag mỹ vỹ há han mũ vỹ ag mỹ pãgsĩ nĩ.

Ag jykre kórég vėnh ven ke

⁴⁴ Kỹ *Jesus* vỹ jamã há ra vėnh kar mỹ: “ājag tỹ inh ki ge kỹ ājag tóg ù tỹ inh jėnėg mũ ěn ki ge mũ gé,” he mũ. ⁴⁵ “Ājag tỹ inh ve kỹ ājag tóg ù tỹ inh jėnėg mũ ěn ti vėg mũ gé. ⁴⁶ Sỹ ājag mỹ kurã han hã jé sóg kãtig. Ājag tỹ inh ki ge kỹ sóg ājag mỹ kuty ěn tỹ tũ' he mũ. ⁴⁷ Ājag tỹ ón kỹ inh vỹ mėg mũ ra sóg ājag mỹ: kórég ājag nỹti, henh ke tũ nĩ. Inh pijé ājag mỹ: kórég ājag nỹti, he jé kãtig'. Sỹ ājag krenkren han hã jé sóg kãtig. ⁴⁸ Ājag tỹ iso é he kỹ, ājag tỹ inh vỹ to é he kỹ ājag jykre kórég ěn tóg vėnh ven mũ, ha vem nĩ. Isỹ ājag mỹ inh vỹ tó mũ ra ājag tóg inh vỹ kri fi jãvãnh nỹti. Hã tugrĩn tóg vėnh ven ke mũ, ājag jykre kórég ti, kurã tỹ ěgno kã hã. ⁴⁹ Inh pijé isỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ ěn tó tĩ'. Inh panh vỹ hã tó sóg tĩ, ù tỹ inh jėnėg mũ ěn vỹ ti. ěn vỹ inh mỹ: “tag tóm nĩ, tag tó tũg nĩ,” he tĩ. ⁵⁰ Ti tỹ inh mỹ nén tó mũ vỹ ājag rĩnrĩr han ke mũ, ki kanhró sóg nĩ. Hã kỹ sóg inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ěn hã tó tĩ, tag tãvĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

13

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag pėn kugpe

¹ Hã ra fėnhhta tỹ *Páscoa* vỹ kakó tãvĩ tĩ sir, hã ra tóg tá krỹg tũ nĩ ver.

Kỹ *Jesus* vỹ ki kanhró nĩ, ti tỹ ùri ter ke ên ti. Ti kurã vỹ jun ja nĩ, ti tỹ ti panh ra tĩg jé. Ti mré mũ tĩ ag to tóg há tâvĩ ja nĩgĩ, ag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩn kỹ. Kỹ tóg ti ter ke kurã ên kã ag to há tâvĩ nĩ gé, tag ki, êprã.

² Kỹ tóg rãkãnh kỹ ag mré jêg mũ. Hã ra Japo vỹ *Judas* krĩn huri, ti tỹ pã'i ag mỹ *Jesus* ven tĩg jé, ag tỹ ti se jé. *Judas Iscariotes* ên vê, *Simão* kósin ên. ³ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, ti tỹ Topê tá kãtĩg ja ên ki, kỹ tóg ki kanhró nĩ gé, ti tỹ ra tĩg mãn ken ki. Kỹ Topê tóg ti tar han mũ gé, ti tỹ nén ù kar ki ag mỹ tỹ ùn mág jê jé. Ên ki kanhró tóg nĩ gé. ⁴ Tag kar to jykren kỹ tóg vãhã jêgnê mũ sir, jên kar kỹ. Jêgnê kỹ tóg ti *capa* kunũnh kỹ vênh pẽfĩn jafã tỹ vênh pẽfĩg mũ. ⁵ Goj tỹ tóg pẽnky kã ki kujêg mũ, kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag pẽn kugpég mũ. Vênh pẽfĩn jafã ên tỹ tóg ag pẽn kykũg mũ. ⁶ Kỹ tóg *Simão* tá jun mũ gé, ti pẽn kugpe jé. Hã ra tóg ti mỹ: “ã pijé inh pẽn kugpenh mũ!” he mũ.

⁷ Hã ra tóg ti mỹ: “ã pijé ki kanhró nĩ, sỹ ã mỹ nén han mũ tĩ,” he mũ. “Kar kỹ ã tóg kejên to jykren ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

⁸ Hã ra *Simão* tóg ti mỹ: “vó, inh pẽn kugpenh ke tũ ã tóg nĩ,” he mãn mũ. Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “isỹ ã pẽn kupég tũ nĩn kỹ ã pijé tỹ isũ nĩnh mũ!” he mũ.

⁹ Kỹ *Simão* tóg ti mỹ: “inh kupe kãn nĩ, ge kỹ, inh pẽn, inh krĩ, inh nĩgé ke gé,” he mũ.

¹⁰ Hã ra tóg ti mỹ: “êg mro kar kỹ êg jãnhkri nỹtĩ, kỹ êg tóg êg pẽn hã kugpég tĩ,” he mũ. “Jãnhkri ãjag nỹtĩ, hã ra ãjag kã mĩ ùn pir vỹ jãnhkri tũ nĩ,” he tóg. ¹¹ Û tỹ pã'i ag mỹ ti ven ke mũ ên ki kanhró tóg nĩ, hã kỹ tóg ag mỹ: “ãjag kã mĩ ùn pir vỹ jãnhkri tũ nĩ,” he mũ.

¹² Kỹ tóg ag pẽn kugpe kãn mũ sir. Kar kỹ tóg ti kur rĩnh mãn mũ, kỹ tóg nĩ mãn mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag mỹ sỹ nén han mũ ki kanhró nỹtĩ?”

he mũ. ¹³ “Iso ãjag tóg: *Senhor*, he tĩ. Tó há han ãjag tĩ. Tỹ sóg ãjag *Senhor* nĩ. ¹⁴ Kỹ sóg tỹ ãjag kanhrãn tĩ nĩ gé. Hã ra sóg ãjag pẽn kugpé. Hã kỹ tóg há tĩ, ãjag tỹ jagnê mỹ jagnê pẽn kugpe kỹ, inh ri ke han kỹ. ¹⁵ Sỹ ãjag kanhrãn sór vê, hã kỹ sóg ãjag mỹ ãjag pẽn kugpé. Inh ri ke han nĩ. ¹⁶ Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. *Camarada* pijé ti *patrão* kãfór nĩ. Kỹ êg tỹ ù jênên kỹ tóg ù tỹ ti jênêg mũ ên kãfór tũ nĩ gé. ¹⁷ Tag ki kanhró ãjag nỹtĩ, kỹ tóg há tĩ, ãjag tỹ inh ri ke han kỹ. ¹⁸ ãjag kã mĩ ù tóg tag han ke tũ nĩ, ki kanhró sóg nĩ. ãjag kuprêg inh, kỹ sóg ãjag ki kanhró nĩ. Tag vỹ ãjag kã mĩ ù to rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ũ tỹ inh mré inh jamĩ ko mũ ên vỹ isovãnh ke mũ ha,” he tóg, Topê vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. Isỹ tag ve jé sóg ãjag kuprêg. ¹⁹ Ûri sóg ãjag mỹ tó mũ, ti tỹ isovãnh ke to há, ãjag tỹ ên ve kỹ inh ki êkrég' he jé. Ên ve kỹ inh ki ge kỹ nỹtĩm nĩ jãvo. ²⁰ Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Isỹ ãjag jêgnênh ke vê. Kỹ ù tỹ ãjag mỹ vỹ há han kỹ tóg inh mỹ vỹ há han ke mũ gé, hã ra tóg ù tỹ inh jênêg mũ ên mỹ vỹ há han ke mũ gé,” he tóg.

Û tỹ pã'i ag mỹ Jesus ven ke

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ *Jesus* tỹ tag tó kar kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Krĩ kufy jagy ti nĩ, kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “ãjag kã mĩ ù vỹ pã'i ag mỹ inh ven ke mũ,” he tóg. ²² Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Ki kagtĩg ag nỹtĩ, kỹ ag tóg véké jagnê ki êvãnh mũ.

²³ Hã ra ù tóg *Jesus* rã hã nĩ nĩ, ên kã, ti tỹ ti to há nĩn kỹ. ²⁴ Kỹ *Simão* tóg ti mỹ ti nĩgé ven mũ, ti tỹ ti mỹ: “ũ to ke nê?” he jé. ²⁵ Kỹ tóg ti to grên ke kỹ ti mỹ: “*Senhor*, ù to ke nê?” he mũ. ²⁶ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “êmĩ tỹ sóg ti kume kã tỹ pun ke kỹ ti mỹ nĩm ke mũ. Ên hã vê,” he mũ. Kỹ tóg êmĩ mãn kỹ ti kume kã tỹ pun ke mũ sir, kỹ tóg *Judas* mỹ nĩm mũ,

Simão Iscariotes kósin ên mý. ²⁷ Ký *Judas* tóg ko mũ. Ti tỹ ko kar mũ ra vêsýmér *Satanás* tóg ti kã ra rã ja nĩ sir. Ký *Jesus* tóg ti mý: “ã tỹ nén han sór mũ ên han tĩg nĩ, to fũrũn nĩ,” he mũ. ²⁸ Hã ra ù ag tóg ki kagtĩg nỹtĩ, *Jesus* tỹ ti mý nén tó mũ ên ki. ²⁹ *Judas* vỹ ag jãnkamy ki rĩr tĩ. Hã ký ag kã mĩ ù tóg: “ti hỹn ti mý: “êg mý fênhta to kũpra ù han tĩg, he mũ, ke tũ nĩ ký ti tỹ ùn jagtar ag mý nén ù nĩm ke hỹn,” he ag tóg mũ. ³⁰ Hã ra *Judas* tóg êmĩ ên ko kar ký króm ke kãkutê mũ, re mĩ. Hã ra tóg kuty nỹ.

Vějykre tãg

³¹ *Judas* tĩg kar ký *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mý: “vãhã tóg vènh ven ke mũ, isỹ tỹ ùn mág nĩ ti,” he mũ. “Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ. Hã ra sóg vènh kar mý Topê tỹ tỹ ùn mág nĩ tag ven ke mũ gé. ³² Isỹ vènh kar mý Topê tỹ tỹ ùn mág nĩ ven ký Topê tóg vènh kar mý isỹ tỹ ùn mág nĩ ti ven ke mũ gé. Vêsýmér tóg tag han ke mũ. Topê ti, ha vem nĩ,” he tóg.

³³ “Inh jãvy’, ãjag mré sóg nĩ sĩ pẽ han mũ ver. Inh jãvãnh jé ãjag tóg ke mũ, hã ra ãjag tóg inh venh ke tũ nĩ. Tag tó inh, *Judeu* ag mý, hã ra sóg ãjag mý tag hã tó mũ gé, hã vỹ: ãjag pijé isỹ hèn ra tĩg ke mũ ên ki kanhró nỹtĩ’, he mũ. ³⁴ Ký sóg ãjag mý vějykre tãg nĩm sór mũ, hã vỹ: jagnê to há, he mũ. ãjag to há tãvĩ sóg nĩ gé. Tag ri ke han nĩ, jagnê mý. Vějykre tãg hã vỹ. ³⁵ ãjag tỹ jagnê to há nỹtĩn ký vènh kar vỹ ãjag jykre ki kanhrãn ke mũ. “Ti mré ke vỹ tỹ ag nỹtĩ,” he jé ag tóg ke mũ ãjag to, ag tỹ ãjag jykre há ve ký,” he tóg.

Jesus tỹ Simão mý nén tó mũ

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Ký *Simão* tóg *Jesus* mý: “*Senhor*, ã tỹ hẽ ra tĩg sór nẽ?” he mũ. Ký tóg: “ên ra ã tĩg ke tũ nĩ ver, inh mré,” he mũ. “Kar ký ã tóg kejẽn ên ra tĩg ke mũ gé, inh nón,” he tóg.

³⁷ Ký *Simão* tóg ti mý: “isỹ ã mré tĩg há tóg tĩ. Isỹ ã tugrĩn ter ký tóg inh mý tỹ nén ù tũ nĩn mũ,” he mũ. ³⁸ Hã ra tóg: “vó, ùri ã tóg ón ký iso: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kynkyr ke to há. Ki hã sóg tó mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

14

Kanhkã to êpry

¹ Ký tóg ag mý: “krĩ kufy han tũg nĩ,” he mũ gé. “Inh ki rã há han nĩ, ký Topê ki rã há han nĩ gé. ² Inh panh jamã tá ãjag ìn vỹ e nỹtĩ, ki hã sóg tó mũ. Ti tỹ tá tũ nỹtĩ ra sóg tónh ke tũ nĩ vỹ. Ra tĩg jé sóg ke mũ, isỹ ãjag mý ãjag ìn kãnkãn jé. ³ Isỹ kãnkãn kar ký sóg tá kãtĩg mãn ke mũ gé, sỹ ãjag tatĩn tĩg jé, ký ãjag tóg inh mré tá nỹtĩn mũ. ⁴ Ti to êpry ki kanhró ãjag nỹtĩ, sỹ hẽ ra tĩg ke to êmĩn ti,” he tóg.

⁵ Ký *Tomé* tóg: “êg pijé ã tỹ hèn ra tĩg ke mũ ki kanhró nỹtĩ’,” he mũ. “Hã ký êg tóg ti to êpry ki kagtĩg nỹtĩ gé,” he tóg. ⁶ Ký *Jesus* tóg ag mý: “ti to êmĩn vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ. “Vènh vĩ há hã tó sóg tĩ. Inh hã vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ. Û tỹ hã ra inh ki rã tũ nĩn ký tóg inh panh venh ke tũ pẽ nĩ. ⁷ ãjag tỹ inh ki kanhró nỹtĩn ký ãjag tóg inh panh ki kanhró nỹtĩ gé. Inh ki kanhrãn ãjag tóg huri, inh ve ãjag tóg huri,” he tóg.

⁸ Ký *Filipe* tóg ti mý: “êg mý êg jóg mág ti ven nĩ. Êg tỹ ti venh há tóg tĩ,” he mũ. ⁹ Ký tóg: “ã mý inh ki kagtĩg nĩ ver’, isỹ ãjag mré tĩg mág ja ra?” he mũ. “Ã tỹ inh ve ký ã tóg inh panh ti vég mũ gé. Hã ra ã tóg inh mý: êg mý ti ven nĩ, he mũ. ¹⁰ Inh panh mré sóg tỹ ùn pir nĩ, ký tóg inh mré tỹ ùn pir nĩ gé. ã mý tag kri fig tũ’? Inh pijé isỹ vêsóg ki nén to jykrén mũ tó tĩ’. Inh panh tỹ nén tó mũ hã tó sóg tĩ, ti tũ hã han sóg tĩ. Ký tóg inh mré nén kar han tĩ. ¹¹ Inh vĩ kri fim nĩ, isỹ ã mý: inh panh mré sóg tỹ ùn pir nĩ, hen ký. ã tỹ hã ra

inh vĩ kri fi sór tũ nĩn kỹ isỹ nén han mũ ên ki êvãnh nĩ, ã tỹ to jykrén há han jé. ¹² Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Ủ tỹ inh ki rá há han mũ ên vỹ isỹ nén han mũ ri ke han ke mũ gé, hã ra tóg isỹ nén han mũ kãfór han ke mũ, ha vem nĩ, isỹ ùri inh panh venh tĩg ken kỹ. ¹³ Kỹ sóg ãjag tỹ inh mẽ nén ù to vĩ mũ ên hynhan kãn ke mũ, isỹ tỹ ãjag kãke nĩn kỹ. Isỹ vènh kar mẽ inh panh tỹ tỹ ùn mág nĩ ven ke vè, hã jé sóg ãjag mẽ ãjag tỹ nén to vĩ mũ ên hynhan ke mũ. ¹⁴ Kỹ, ãjag tỹ inh mẽ nén ù to vĩn kỹ sóg ên hynhan kãn ke mũ, isỹ tỹ ãjag kãke nĩn kỹ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Topê kuprĩg jẽnènh ke

¹⁵ “Ãjag tỹ iso há nỹtĩn kỹ isỹ ãjag mẽ nén tó mũ han nĩ. ¹⁶ Kỹ isóg inh panh mẽ ti kuprĩg to vĩnh ke mũ, ti tỹ ãjag mẽ ti jẽnè jé, ti tỹ tỹ ãjag jagrè nĩ jé, ti tỹ ãjag tar han jé, kỹ tóg ãjag tovãnh mãn ke tũ nĩ. ãjag mẽ tóg ki hã tónh ke mũ. ¹⁷ Hã ra tóg ù tỹ inh ki ge jãvãnh ên ag mẽ nén ù tónh ke tũ nĩ, ag tỹ ti ki kagtĩg nỹtĩn kỹ. Ag jãvo ãjag tóg ti ki kanhró nỹtĩ. ãjag kã tá tóg ãjag mré nĩ nĩ, Topê kuprĩg ti,” he tóg.

¹⁸ “Inh pijé ãjag tovãnh ke mũ'. Isĩ mũ ra sóg vỹn kenh ke mũ, ãjag to. ¹⁹ Kãnhmar ù tỹ inh ki ge jãvãnh ên ag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ. Ag jãvo ãjag tóg inh ve mãn ke mũ. Rĩr inh nĩ nĩ, kỹ ãjag tóg inh ri kén rĩnrĩr mãn ke mũ gé. ²⁰ Kurã ên kã ãjag tóg inh ki kanhrãn há han ke mũ, isỹ inh panh mré tỹ ùn pir nĩ ên ti. Kỹ ãjag tóg inh mré tỹ ùn pir nỹtĩnh ke mũ gé, ha mẽ,” he tóg.

²¹ “Ủ tỹ inh vĩ hã ki kanhrãn kỹ ki króm mũ ên hã vỹ iso há nĩ. Kỹ ù tỹ iso há nĩ ên to inh panh tóg há tãvĩ nĩ gé. Ên to sóg há tãvĩ nĩ gé. Ên vỹ inh venh ke mũ,” he tóg.

²² Kỹ *Judas* tóg ti ki jẽmẽg mũ. *Judas Iscariotes* pijé', *Judas* ù vè. Ên vỹ *Jesus* mẽ: “ẽg mẽ ã tóg vènh ven

sór mũ, hã ra ã tóg ù tỹ ã ki ge sór tũ ag mẽ vènh ven sór tũ nĩ,” he mũ.

²³ Kỹ *Jesus* tóg: “ủ tỹ iso há nỹtĩ ag vỹ inh vĩ ki króm ke mũ,” he mũ. “Ủ tỹ inh vĩ ki króm mũ to inh panh tóg há nĩ, kỹ tóg ti mré êmãn ke mũ. Kỹ sóg ti mré êmãn ke mũ gé. ²⁴ Ủ tỹ iso há tũ ên vỹ inh vĩ han sór ke tũ nĩ gé. Inh pijé inh vĩ hã tó tí'. Ủ tỹ inh jẽnẽg mũ ên vĩ hã tó sóg tí, inh panh vĩ ti,” he tóg.

²⁵ “Ãjag mré sóg nĩ nĩ ver, kỹ sóg ãjag mẽ tag kãmén mũ. ²⁶ Isĩg kar kỹ sóg vèsỹmér ù tỹ ãjag tar han ke mũ ên jẽnènh ke mũ, hã vỹ: Topê kuprĩg, he mũ. Inh panh vỹ ãjag mẽ ti jẽnènh ke mũ. Ên vỹ nén ù kar to ãjag kanhrãn há han ke mũ. Kỹ tóg ãjag mẽ tó mãn ke mũ gé, sỹ ãjag mẽ nén tó mũ kar ti, ãjag tỹ kã jatun tũ nĩ jé,” he tóg.

²⁷ “Ãjag krĩ kãnhvy han jé sóg ke mũ. Sỹ ãjag mẽ nén nĩm ke mũn hã vè. Hã ra tóg ù tỹ inh ki ge jãvãnh ag krĩ kãnhvy sĩ ên ri ke tũ nĩ. Krĩ kãnhvy pè ãjag nỹtĩnh ha. Hã kỹ krĩ kufy han tũg nĩ. Kanè jur han tũg nĩ gé. ²⁸ Inh vĩ tag mẽ ãjag tóg huri, isỹ ãjag mẽ: tĩg jé sóg ke mũ, kar kỹ sóg ãjag to vỹn kenh ke mũ gé, he mũ ti. ãjag tỹ iso há nỹtĩ ra tóg ãjag mẽ sér tĩnh mũ vè, isỹ inh panh venh tĩg ke ti. Inh panh vỹ inh kãfór nĩ. ²⁹ Ủri sóg ãjag mẽ tag kãmén mũ, ãjag tỹ ên venh ke to hã. Kỹ ãjag tỹ ên ven kỹ inh mĩ êkrén nĩ. Ên kã inh ki ge kỹ nỹtĩm nĩ. ³⁰ Isỹ ãjag mré vèmén tag vỹ rur nĩ ha. Êprã pã'i mág jun ke nè ha. Hã ra ti pijé tỹ inh kri ke nĩ'. ³¹ Hã ra sóg êprã ke kar ag mẽ inh jykre ven sór mũ, isỹ inh panh to há tãvĩ nĩ ti. Hã kỹ sóg inh panh tỹ inh mẽ nén tó mũ ên han kãn tí. Mũ jé ha, re ra,” he tóg.

15

Jesus tỹ uva fa ri ke nĩ

¹ Ag mũn kỹ *Jesus* tóg ag mẽ: “*uva fa ri ke inh nĩ*,” he mũ. “Inh panh

vỹ ù tỹ *uva* ki rĩr tĩ ěn ri ke nĩ. ² Kỹ ãjag *uva* tóg pẽ ri ke nỹtĩ. Û tỹ inh vĩ han sór tũ ěn ag há vĩ tỹ *uva* pẽ kanĕn vãnh ěn ri ke nỹtĩ. Ěn kym kỹ tóg fón tĩ, inh panh ti. Kỹ tóg ùn kanĕn há han mũ ěn ki rĩr há han tĩ, ěn féj rógřãm tóg tĩ, ti tỹ kanĕ e han jé. ³ Ājag tỹ há' he tóg huri, ãjag tỹ inh vĩ kri fi tugřĩn. ⁴ Isovãnh tũg nĩ, kỹ sóg ãjag tovãnh ke tũ pẽ nĩ gé. *Uva* pẽ tỹ *uva* fa to nỹtĩn kỹ tóg kanĕ há han tĩ. Ěn ri ke ti nĩ, ãjag tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ tag ti. Ājag tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩn kỹ vĕjykre há há han kỹ nỹtĩn nĩ," he tóg.

⁵ "*Uva* fa ri ke inh nĩ, kỹ ãjag tóg *uva* pẽ ri ke nỹtĩ gé. Ājag tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ãjag tóg kanĕ e han ke mũ, há ra ãjag pijé ãjag pir mỹ nén ù há han ke mũ'. Inh há ne ãjag tar han ke mũ'. ⁶ Û tỹ isovãnh mũ ěn fón jé tóg ke mũ, inh panh ti. Ěg tỹ *uva* pẽ kórég kym kỹ fón ěn ri ke tóg nĩ. Ěg tỹ ti pẽ kym kỹ fón kỹ tóg tóg mũ, kỹ ěg tóg pũn tĩ sir. Ěn ri ke han jé tóg ke mũ, inh panh ti, ù tỹ isovãnh mũ ěn tỹ. ⁷ Ājag tỹ isovãnh tũ nĩn kỹ, ãjag tỹ isỹ ãjag mỹ nén tó mũ ěn to jykrén kỹ nỹtĩn kỹ, kỹ inh mỹ nén kar to vĩm nĩ. Han jé sóg ke mũ, ãjag mỹ, ãjag tỹ inh mỹ nén to vĩ mũ ěn ti, ha vem nĩ. ⁸ Ājag tỹ vĕjykre há han kỹ tóg *uva* pẽ tỹ kanĕ e han ri ke nĩ. Kỹ vĕnh kar tóg ãjag jykre ve kỹ Topẽ to: "ùn há vĩ tỹ ti nĩ," hĕnh ke mũ. Há ki ag tóg ki kanhró nỹtĩnh mũ, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩ ti. ⁹ Inh panh vĩ iso há tãvĩ nĩ. Ge inh nĩgtĩ gé, ãjag to. Ājag to ha pẽ sóg nĩ gé. Inh ki ge kỹ nỹtĩn nĩ, sỹ ãjag to há tãvĩ nĩ jé. ¹⁰ Ājag tỹ isỹ ãjag mỹ nén tó mũ ki króm kỹ ãjag tóg inh ki ge kỹ nỹtĩ nĩ, kỹ sóg ãjag to há nĩ gé. Há kỹ sóg inh panh vĩ há ki króm kãn mũ, kỹ tóg iso há tãvĩ nĩ.

¹¹ Inh mỹ tóg sér tĩ. Kỹ sóg ãjag mỹ tag tó mũ, ti tỹ ãjag mỹ sér tĩn jé gé, ti tỹ inh mỹ sér tĩ ěn ri ke tĩn jé gé. Há jé sóg ãjag mỹ inh jykre kãmĕn mũ.

¹² Sỹ ãjag mỹ vĕjykre nĩm mũn há vĕ, ha mĕ: jagnĕ to há nỹtĩn nĩ, sỹ ãjag to há nĩ ěn ri ke han nĩ, he sóg mũ.

¹³ Û tỹ ti mré ke ù ag jagfy ter sór mũ ěn vĩ ag to há ja nĩgtĩ. Û tỹ ěg to há kãfór pẽ ěn venh ke tũ ěg tóg nĩ, ěprã. ¹⁴ Inh mré ke pẽ vĩ tỹ ãjag nỹtĩ, ãjag tỹ inh vĩ ki króm kỹ. ¹⁵ Há kỹ sóg ãjag to: inh *camarada* ag, he tũ nĩgtĩ gé. Ěg pijé ěg *camarada* ag mỹ ěg tỹ nén to jykrén mũ ěn kãmĕn tĩ'. Ěg mré ke ag há mỹ ěg tóg kãmĕn tĩ. Ājag mỹ sóg inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ěn kãmĕn kãn huri, há kỹ sóg ãjag to: inh mré ke ag, he mũ.

¹⁶ Ājag pijé inh kupřĕg'. Inh há ne ãjag kupřĕg'. Kỹ sóg ãjag mỹ: kanĕ e han nĩ, he mũ ha, há vĩ: vĕjykre há, he mũ. Vĕjykre há há vĩ tũ' hĕnh ke tũ nĩ. Ājag tỹ ěn han kỹ jatun mỹ Topẽ mỹ nén kar to vĩm nĩ, inh jiji tó kỹ. Kỹ tóg ãjag tỹ ti mỹ nén to vĩ mũ ěn han ke mũ. ¹⁷ Sỹ ãjag mỹ nén tó mũn há vĕ, há vĩ: jagnĕ to há nỹtĩn nĩ, sỹ ãjag to há nĩ ěn ri ke, he mũ," he tóg, *Jesus* ti.

Û tỹ ěg to jũnh ke ag

¹⁸ "Û tỹ inh ki ge tũ ag vĩ iso jũ vén ja nĩgtĩ, kỹ ag tóg ãjag to jũ nỹtĩ gé. Tag mĩ ěkrén nĩ, ag tỹ ãjag to jũnh ken kỹ. ¹⁹ Ājag pijé tỹ ag mré ke nỹtĩ'. Ājag tỹ tỹ ag mré ke nỹtĩ ra ag tóg ãjag to há nỹtĩnh ke mũ vĕ. Há ra ãjag tóg tỹ ag mré ke tũ nỹtĩ. Ājag kupřĕg inh, ag kã mĩ, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩ jé. Há kỹ ag tóg ãjag to jũ nỹtĩ. ²⁰ Vãšỹ sóg ãjag mỹ: "ãjag pijé inh kãfór nỹtĩ'," he ja nĩgtĩ. Tag mĩ ěkrén nĩ. Inh *camarada* ri ke ãjag nỹtĩ, jãvo sóg tỹ ãjag *patrão* ri ke nĩ. Ag kã mĩ ù tóg inh vóg kónãn ke mũ. Ěn vĩ ãjag vóg kónãn ke mũ gé. Ag kã mĩ ù tóg inh vĩ ki króm tĩ. Ěn ag vĩ ãjag vĩ ki króm ke mũ gé. ²¹ Há ra ag tóg ãjag vóg kónãn ke mũ gé, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩn kỹ. Ag pijé ù tỹ inh jĕnĕg mũ ěn ki kanhró nỹtĩ'. ²² Inh kãtĩ tũ nĩ ra, isỹ ag mỹ

inh vī tó tũ nĩ ra ag tóg: “hã ra ěg tóg ki kagtĩg nỹtĩ,” henh ke mũ vễ. Hã ra sóg ag mỹ tó, hã kỹ ag tóg ki kanhró nỹtĩ. ²³ ũ tỹ iso jũ nỹtĩ ěn ag vỹ inh panh to jũ nỹtĩ gé. ²⁴ Nén ũ han vãnh hynhan sóg tĩ, ag rĩnve, kỹ ũ vỹ tag han ja tũ pẽ nĩ, ijo. Isỹ tag han tũ nĩ ra ag tóg: “vég tũ ěg nĩ,” henh ke mũ vễ. Hã ra ag tóg vé. Ag tỹ vég mũ ra ag tóg ge ra iso jũ nỹtĩ, kỹ ag tóg inh panh to jũ nỹtĩ gé. ²⁵ Hã ra tóg ag to rán kỹ nĩ, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. “Nén ũ tũ to ag tóg iso jũ sór mũ,” he tóg, Topẽ vỹ rá ki. Hã kỹ ag tóg ke tĩ,” he tóg.

²⁶ “Hã ra tóg kãtĩg ke mũ, ũ tỹ ãjag tar han ke mũ ti. Topẽ kuprĩg to ken hã vễ. Ti hã vỹ ki hã tónh ke mũ, inh panh kuprĩg ti. ěn hã vỹ ãjag mỹ inh kãmén ke mũ. ²⁷ Kỹ ãjag tóg vãnh kar mỹ inh kãmén ke mũ gé, ěn kã. Inh mré ãjag tóg mũ ja nĩ, isỹ ãjag mỹ tó vén mũn kã,” he tóg.

16

¹ “Ãjag mỹ sóg tag kãmén kãn mũ, ãjag tỹ ki kanhró nỹtĩ jé, ãjag tỹ isovãnh sór tũ pẽ nĩ jé, ãjag jagtar ke kurã ěn kã. ² ãjag pan jé ag tóg ke mũ, pã'i ag, ãjag tỹ vãnh kanhrãn jafã ra mũ mãn tũ nĩ jé. Kỹ ag tóg ãjag kãgtén ke mũ gé. ãjag kãgtén kỹ ag tóg ón kỹ: “Topẽ vỹ ěg mỹ tó, hã kỹ ěg tóg ag kãgtén mũ,” henh ke mũ. ³ Ag tỹ ěg jóg mág ki kagtĩg nỹtĩn kỹ ag tóg tag han ke mũ. Inh ki kagtĩg ag tóg nỹtĩ gé. ⁴ ũri sóg ãjag mỹ tó mũ. Kỹ ãjag tóg, ãjag tỹ tag ve kỹ: ěg mỹ tóg tó ja nĩ, ěg tỹ ũri nén vég mũ tag ti, henh ke mũ,” he tóg.

Topẽ kuprĩg kãtĩg ke

Vãsỹ sóg ãjag mré tĩ nĩ vễ, hã ra sóg ãjag mỹ tag tó ja tũ nĩ ver. ⁵ ũri sóg tĩg ke mũ, isỹ ũ tỹ inh jẽnẽg mũ ěn ve jé. Kỹ ãjag pijé inh mỹ: “ã tỹ hẽ ra tĩg ke nẽ?” henh ke mũ. ⁶ ãjag mỹ tóg e tĩ, sỹ ãjag mỹ isĩg ke tag tó ja nĩn kỹ, kỹ ãjag tóg fe kaj nỹtĩ. ⁷ Há tĩ nĩ hã ra, isĩg ke tĩ, ha mẽ. Isĩ tũ nĩn

kỹ ũ tỹ ãjag tar han mũ ěn vỹ kãtĩg ke tũ nĩ, Topẽ kuprĩg ti. Hã ra sóg isĩg kỹ ãjag mỹ ti jẽnẽn ke mũ. ⁸ ěn vỹ ti kãtĩg kỹ vãnh kar mỹ: “Topẽ vỹ mranh ã huri,” henh ke mũ, kỹ tóg ag mỹ Topẽ tỹ ag vóg kónãn ke ěn tónh ke mũ gé. ⁹ “Jesus ki ã tóg rã tũ nĩ, hã kỹ ã tóg Topẽ vỹ mranh tĩ,” he jé tóg ke mũ, ti kuprĩg ti. ¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ vễjke kuryj tónh ke mũ gé. Jãvo sóg tĩg ke mũ, inh panh kukãm, kỹ ag tóg inh venh ke tũ nĩ. ¹¹ Tag ki ũn mág pẽ tỹ tỹ Nén-Kórég ěn to tóg: “kórég tĩ nĩ,” hé huri, Topẽ ti. Hã to ěg tóg ti tỹ ũn vóg kónãn ke mũ ěn ag ki kanhró nỹtĩ,” he tóg.

¹² “Sỹ ãjag mỹ nén tónh ke mũ vỹ ver e nỹtĩ, hã ra tóg ver ãjag mỹ mẽ jagy tĩ, hã kỹ sóg tónh ke tũ nĩ. ¹³ Topẽ kuprĩg vỹ ãjag to kãtĩg ke mũ, kỹ tóg komẽr hã ãjag mỹ tó kãn ke mũ, nén tỹ ki hã tó ěn ti. Ti pijé ti tỹ nén to jykrén mũ ěn tónh ke mũ. Inh panh tỹ inh mré nén to jykrén mũ ěn hã tó jé tóg ke mũ. Kỹ tóg ãjag mỹ ãjag tỹ kar kỹ nén venh ke ěn tónh ke mũ gé. ¹⁴ Ti hã vỹ iso: “ũn mág vỹ tỹ ti nĩ,” henh ke mũ gé. Inh vỹ hã tó jé tóg ke mũ ãjag mỹ, hã kỹ tóg isỹ tỹ ũn mág nĩ tónh ke mũ, Topẽ kuprĩg ti. ¹⁵ Inh panh tỹ nén tó mũ ěn hã tó sóg tĩ. Kỹ tóg ěn hã tónh ke mũ gé. Hã kỹ sóg ãjag mỹ: inh vỹ hã tó jé tóg ke mũ, he mũ,” he tóg, Jesus ti.

Jesus tỹ ter kar kỹ rĩr mãn ke

¹⁶ “Kãnhmar ãjag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha. Kejẽn ãjag tóg kurã ũ ki inh ve mãn ke mũ gé,” he tóg. ¹⁷ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg jagnẽ mỹ: “ti hỹn ne tó sór mũ, hã kỹ tóg: “kãnhmar ãjag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha, kejẽn ãjag tóg kurã ũ ki inh ve mãn ke mũ gé,” he mũ?” he ag tóg. ¹⁸ “Ne to ke nẽ hỹn, hã vỹ: kãnhmar, he mũ? ěg pijé ti tỹ nén tó mũ ěn ki kanhró nỹtĩ,” he ag tóg, jagnẽ mỹ.

¹⁹ Hã ra Jesus tóg ag tỹ ti ki jẽnẽ sór mũ ki kanhró nĩ. Hã kỹ tóg ag

mỹ: “inh vĩ mỹ ãjag mỹ e?” he mũ. “Kãnhmar ãjag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha. Kejẽn hã ãjag tóg kurã ù ki inh ve mãn ke mũ. ²⁰ Ki hã sóg tó mũ. Kygfỹ jé ãjag tóg ke mũ. Vësýrénh jé ãjag tóg ke mũ. Hã ra tóg ù tỹ inh ki ge tũ ag hã mỹ sér tĩnh mũ. Tag pãte tóg ãjag mỹ sér tĩ mãn ke mũ gé. ²¹ Ûn tỹtã fi tỹ gĩr venh ken kỹ tóg fi mỹ jagy tĩ. Fi kósın tỹ fi ki mur kar kỹ tóg hã ra fi mỹ sér tĩ. Kỹ fi tóg fi kaga ên mĩ êkrén mãn tũ nĩgtĩ. ²² Ge ve jé ãjag tóg ke mũ. Ûri tóg ãjag mỹ jagy tĩ. Hã ra sóg ãjag ve mãn ke mũ. Kỹ ãjag fe tóg mrin kenh ke mũ, ãjag tỹ inh ven kỹ. Kỹ ù tóg ãjag fe kaj han mãn ke tũ nĩ ha, inh kãtĩg mãn kỹ. ²³ Ên kã ãjag tóg inh mỹ nén ù to vĩ mãn ke tũ nĩ ha, isỹ ãjag mré nĩn kỹ. Ki hã sóg tó mũ mỹr. ãjag tỹ inh panh mỹ nén ù to vĩn kỹ tóg ãjag mỹ vin kãn ke mũ, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩn kỹ. ²⁴ Ver ãjag tóg ti mỹ nén ù to vĩ ja tũ nĩ, ãjag tỹ ti mỹ: “ti mré ke vĩ tỹ êg nỹtĩ,” he mũ ra. Ti mỹ nén ù to vĩm nĩ, kỹ tóg ãjag mỹ hynhan kãn ke mũ, ãjag tỹ nén to vĩ mũ ên ti. Kỹ tóg ãjag mỹ sér tãvĩ tĩnh mũ,” he tóg.

Jesus tỹ tỹ êprã ke kar kri ke nĩ

²⁵ “Sỹ ãjag mỹ inh panh kãmén kỹ sóg ver: tag ri ke ti nĩ, he tĩ. Kãnhmar sóg jamã há ra ãjag mỹ ti kãmén ke mũ, kỹ sóg ãjag mỹ: tag ri ke ti nĩ, he mãn ke tũ nĩ sir. ²⁶ Kurã ên kã ãjag tóg vësóg ki ti mỹ nén ù kar to vĩnh ke mũ, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩn kỹ. Kỹ sóg ãjag jagfy vĩ mãn ke tũ nĩ ha. ãjag hã vĩ ti mré vëmén ke mũ ha. ²⁷ Inh panh vĩ ãjag to há tãvĩ nĩgtĩ, ãjag tỹ iso há nỹtĩn kỹ, ãjag tỹ iso: “Topẽ vĩ ti jẽnẽ,” hen kỹ. ²⁸ Tĩ tỹ inh jẽnẽn hã kỹ sóg ga tag ki jun mũ. Hã ra sóg ùri inh mur ja ré kỹ tĩg ke mũ ha, inh panh kukãm,” he tóg.

²⁹ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “vãhã ã tóg êg mỹ kãmén há han mũ ha. Vãhã ã tóg êg mỹ: ge ti nĩ, he

mãn tũ nĩ ha. ³⁰ Nén ù kar ki kanhró ã tóg nĩ, vэг êg tóg mũ. Êg tỹ ã ki nén ù jẽnẽ sóg kỹ ã tóg ki kanhró nĩ. Êg tỹ ã mỹ nén ù tó tũ ra ã tóg ki kanhró nĩ. Hã ki êg tóg vэг mũ, ã tỹ Topẽ tá kãtĩg ja ti,” he ag tóg mũ.

³¹ Kỹ tóg: “vãhã ãjag tóg inh ki ge kỹ nỹtĩ ha,” he mũ. ³² “Hã ra ãjag tóg kãnhmar inh ré kỹ mũ kãn ke mũ ha, ãjag ĩn ra. Vẽnh kã pugpóv kãn jé ãjag tóg ke mũ, ùri. Hã ra sóg pir pẽ tũ nĩ, ãjag tỹ inh ré kỹ mũ kãn mũ (hã) ra. Inh panh vĩ êgno kã inh mré jẽnẽ mũ. ³³ Tag kãmén inh ãjag mỹ, ãjag tỹ krĩ kãnhvy nỹtĩ jé, ãjag tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ tugrĩn. Tag ki ãjag tóg nén ù jagy kar vэг tĩ ver. Hã ra to krĩ kufy han tũg nĩ. Êprã ke kar kri ke vĩ tỹ inh nĩ, êprã ke kri pã'i ên. Japo ên kutêm inh huri,” he tóg, *Jesus* ti.

17

Jesus tỹ Topẽ mré vëmén

¹ *Jesus* tỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ tag kãmén kãn kar kỹ tóg kãnhkã ki êvãnh mũ, kỹ tóg: “panh', inh óra tán krỹg huri,” he mũ. “Ag mỹ isỹ tỹ ùn mág nĩ ven nĩ, isỹ tỹ ã kósın nĩn kỹ. Kỹ sóg ag mỹ ã tỹ tỹ ùn mág nĩ ven ke mũ gé. ² Êprã ke kar kri ã tóg inh fêg, isỹ ã tỹ inh mỹ ùn vin mũ ag mỹ rĩr krỹg ja tũ ven jé, fag mỹ ke gé. ³ Û tỹ ã tỹ tỹ Topẽ nĩ ki kanhrãn mũ ên vĩ rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ, ù tỹ ã to: “Topẽ ù vĩ tũ nĩ,” he mũ kar ag, fag kar ke gé. Kỹ ag tóg, isỹ tỹ *Jesus Cristo* nĩ ki kanhró nỹtĩ gé, ã hã tỹ inh jẽnẽn ên ki. ⁴ Ag hã mỹ sóg ã tỹ tỹ ùn mág nĩ tag ven, êprã ke ag mỹ, fag mỹ ke gé. ã tỹ inh mỹ nén tó mũ ên han kãn inh. ⁵ Vãsỹ, êg tỹ ga tag han tũg ki sóg ã mré nĩ ja nĩgtĩ, ên kã sóg tỹ ùn mág pẽ nĩ ja nĩgtĩ, ã mré. Ên han mãn nĩ, inh mỹ. Isỹ tỹ ùn mág pẽ nĩ han mãn nĩ, panh'.

⁶ Û ag kuprêg ja ã nĩ, ag tỹ inh ki ge jé. Ên ag mỹ sóg ã kãmén ja nĩgtĩ. ã tũ ag vэг, hã ra ã tóg inh mỹ ag vin,

fag ke gé. Á ví ki króm ag tóg tí, fag ke gé. ⁷ Ūri ag tóg ki kanhró nýtí, isỹ ã tũ hã han mũ ên ki. Á hã ne inh mỹ nén kar ên tó tí. Tag vég ag tóg tí, fag ke gé. ⁸ Ag mỹ sóg ã ví ti tó tí, ký tóg ag mỹ sér tí. Ký ag tóg vég mũ, ã tỹ inh jênê ên ti. Ký ag tóg iso: “Topê tỹ ùn jênêg mũ ên vê,” he mũ, fag ke gé.

⁹ Á tỹ inh mỹ ùn vin mũ ên ag hã jagfy sóg ví tí, fag jagfy ke gé. Ū tỹ inh ki ge tũ ên ag jagfy sóg vnh ke tũ nĩ. Á tũ fag hã jagfy sóg ví tí. ¹⁰ Ha vé, isũ kar vỹ tỹ ã tũ nýtí, ký ã tũ kar vỹ tỹ isũ nýtí gé. Ag hã tigrĩn sóg tỹ ùn mág nĩ, ù tỹ inh ki ge ký nýtí ên ag hã tigrĩn, fag ke gé. ¹¹ Inh mur ja ré ký sóg tĩg mũ, ijãvo ag tóg êgno ki nýtĩnh mũ sir, isũ mré ã tũ ag. Ag jãvo sóg, ã venh tĩg mũ ha.

Inh panh mág, há tâví ã tóg nĩ. Fag jy nĩgãn nĩ, ã jykre ki. Á hã ne inh mỹ ag vin'. Á mré sóg tỹ ùn pir nĩ. Ký ag tỹ jagnê mré tỹ ùn pir nýtí han nĩ gé, fag tỹ ke gé. ¹² Isỹ ag mré nĩn ký sóg ag jy nĩgãn tí, ã jykre ki, ã tỹ inh mỹ ùn vin mũ ên ag kar jy, fag jy ke gé. Ag ki rĩr há han inh, ký ag kã ù tóg vãfor ja tũ nĩ. Ūn pir tóg hã ra vãfor ký nĩ inhhã, hã ra tóg ti to rán ký nĩ, hã ký tóg ke mũ. ¹³ Ūri sóg ã kukãm tĩg mũ, hã ra sóg ver tag ki ag mỹ kãmén mũ, ti tỹ ag mỹ sér tí jé, ti tỹ inh mỹ sér tí tag ri ke tí jé, fag mỹ. ¹⁴ Ag mỹ sóg hur ã ví kãmén. Ký ù tỹ inh ki ge tũ ag vỹ ag to jũ mũ, ag tỹ tỹ ag mré ke tũ nýtĩnh ký. Inh pijé tỹ ag mré ke nĩ gé', ù tỹ ag to jũ mũ ên ag mré, fag ke gé. ¹⁵ Hã ra sóg ã mỹ: ha ag jé prêr, he tũ nĩ, fag tỹ ga tovãnh jé, he tũ sóg nĩ. Nén-Kórég jo ag jy nĩgãn nĩ, he sóg mũ ã mỹ. ¹⁶ Ag pijé tỹ inh ki ge tũ ag mré ke nýtí'. Tỹ sóg ag mré ke tũ nĩ gé, ù tỹ inh ki ge jãvãnh ên fag mré. ¹⁷ Á ví ki ag kanhrãn nĩ, ã tỹ ùn kuprêg mũ ên ag, fag tỹ komêr hã ã ri ke nýtí jé. Á ví ên vỹ tỹ vênh ví há tâví nĩ. ¹⁸ Inh jênê ã tóg, sỹ ga kri mur jé. Ký sóg

ã kóm ag mré fag jêgnênh mũ, ag tỹ êprã ke kar ên ag mỹ inh kãmén jé, fag ke gé. ¹⁹ Ag jagfy sóg ã mỹ vênh fêg ke mũ, ag tỹ inh mré ã mỹ vênh vin ký nýtí jé.

²⁰ Hã ra sóg nén ù to ví sór mũ gé, sỹ ã mỹ ag kãmén kar ký. Ū ag tóg ag ví mẽ ký inh ki genh ke mũ. Ên fag to sóg ví sór mũ gé. ²¹ Ag kar tỹ tỹ ùn pir nýtĩnh ken ký tóg há tí, ã tỹ inh mré tỹ ùn pir nĩ ên ri ke, isỹ ã mré tỹ ùn pir nĩ ên ri ke. Fag tỹ êg mré tỹ ùn pir nýtĩnh ký tóg há tí. Ký vênh kar vỹ venh ke mũ, ã tỹ nén to inh jênêg mũ ti. ²² Isỹ ã tóg ùn mág han. Ký sóg ag tỹ ùn mág han ke mũ gé, fag tỹ jagnê mré tỹ ùn pir nýtí jé, ã tỹ inh mré tỹ ùn pir nĩ tag ri ke. ²³ Inh mré ke vỹ tỹ ag nýtí, ký sóg tỹ fag mré ke nĩ gé, ký êg kar vỹ tỹ ùn pir ri ke nýtí. Êg tỹ tỹ ùn pir nýtí tigrĩn vênh kar tóg venh ke mũ, ã tỹ inh jênê ên ti. Ūn tỹ inh ki ge ký nýtí ên ag to há tâví ã tóg nĩ, ã tỹ iso há nĩ tag ri ke. Tag ve jé fag tóg ke mũ, êprã ke ag.

²⁴ Panh', vãsỹ ã tóg iso há nĩgtí vê, êg tỹ ga tag han tũg ki. Hã ký ã tóg isỹ ùn mág pê han. Ký tóg inh mỹ há tĩnh mũ, ag tỹ inh mré nýtĩnh ký, ã tỹ inh mỹ ùn vin mũ ên fag. Ag tỹ inh mré nýtĩnh ký ag tóg venh ke mũ, ã tỹ isỹ ùn mág han ja ti. ²⁵ Panh', jykre kuryj ã tóg nĩ. Ū tỹ inh ki ge tũ ag vỹ ã ki kagtĩg nýtí, fag jãvo sóg ã ki kanhró nĩ. Ký tag ki inh mré nýtí ag vỹ ki kanhró nýtí gé, ã tỹ nén to inh jênêg mũ ti. ²⁶ Ag mỹ sóg ã kãmén huri, ký sóg fag mỹ ã kãmén mãn ke mũ gé, ag tỹ jagnê to há nýtí jé, fag tỹ ã tỹ iso há tag ri ke nýtí jé. Ký sóg ag mré êmãn ke mũ gé,” he tóg, *Jesus* ti, ti panh mré vêmén ký.

18

Ag tỹ Jesus se
(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ *Jesus* tỹ ti panh mré vĩ kar kỹ tóg ti mré mũ ti ag mré ti mũ sir. Goj tỹ *Cedrom* kafã ù ra ag tóg pa mũ sir. Tá ka tóg krãkrãn kỹ nỹti. Ka kré ên krêm ag tóg nĩgnĩ mũ sir. ² Hã ra *Judas* tóg ti tĩg ên ki kanhró nĩ gé. Tá tóg ti mré mũ ti ag mré vēmén tỹ hên ri ke han ja nĩ, *Jesus* ti, hã kỹ *Judas* tóg ag tỹ ra mũnh ke ki kanhró nĩ, ù tỹ pã'i ag mỹ ti ven ke mũ ên ti. ³ Kỹ tóg ag nón tá jun mũ sir, *soldado* ag mré, porisa ag mré hã ke gé, pã'i ag tỹ ag jẽgnẽn kỹ. *Fariseu* ag vỹ pã'i ag mré porisa ag jẽgnẽn ja nĩ gé. Něj e gé ag tóg kãmũ mũ, pĩ jónhkó ke gé, ka kykyv mré hã. ⁴ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, ti jagtar ken ki, kỹ tóg ag kato tĩg kỹ ag mỹ: “ãjag tỹ ù tỹ hẽ ve sór nẽ?” he mũ. ⁵ Kỹ ag tóg ti mỹ: “*Jesus* ti, *Nazaré* tá ke ên,” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “inh hã vẽ,” he mũ. Hã ra *Judas* tóg ag mré kãtĩg ja nĩ gé. ⁶ *Jesus* tỹ ag mỹ: “inh hã vẽ,” hen kỹ ag tóg ti jo ranh ke mũ. Rom ke ag tóg mũ sir, êprã. ⁷ Kỹ tóg ag mỹ vĩ mãn mũ. “ãjag tỹ ù ve sór nẽ?” he tóg. Kỹ ag tóg ti mỹ: “*Jesus* ti, *Nazaré* tá ke ên,” he mãn mũ. ⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag mỹ sóg: inh hã vẽ, hé huri. Kỹ ãjag tỹ ise sór kỹ inh mré ke tag ag tugvãnh nĩ,” he mũ. ⁹ Hã ra tóg tag tó, ti tỹ to hã ti panh mỹ: “ã tỹ inh mỹ ùn vin ja ên ag vỹ ki nỹti, ag kã ki ù vỹ vãfor ja tũ nĩ,” he ja nĩn kỹ. Ti tỹ ag jy nĩgãn jé tóg porisa ag mỹ: “ag tugvãnh ra,” he mũ, ti mré mũ ti ag to.

¹⁰ Hã ra *Simão Pedro* tóg ti rógro ên vyn kỹ porisa ag kã ù nĩgrêg kym mũ. Ti pẽgia tá ti nĩgrêg jẽ ên tỹ tóg kym ke mũ. Topẽ tũ to pã'i mág *camarada* vẽ, ti tỹ ù nĩgrêg kym mũ ên ti, ti jijin hã vỹ: *Malco*, he mũ. ¹¹ Kỹ *Jesus* tóg *Pedro* mỹ: “ã rógro fêg han ra,” he mũ. “Inh panh tỹ inh mỹ: “vêsýrênh jé ã tóg ke mũ,” he ja vẽ, hã kỹ sóg ag mỹ vênh fêg ke mũ hã. Vênh nenh ke tũ sóg nĩ,” he tóg.

Pã'i tỹ Anás tỹ Jesus ve

¹² Kỹ *soldado* ag mré, porisa ag tóg, ag pã'i mré, *Jesus* mrĩnh mũ sir, vãfe tỹ. ¹³ Kỹ ag tóg ti pére mũ mũ, *Anás* ãn ra. *Caifás* kakrã vẽ, *Anás* ti, hã ra *Caifás* vỹ tỹ Topẽ tũ to pã'i ag pã'i mág nĩ, prỹg ên kã. ¹⁴ Hã ra *Caifás* ên vỹ pã'i ag mỹ: “ùn pir tỹ êg povo jagfy ter kỹ tóg pãgsĩ nĩ,” he ja nĩ. Ên kakrã ãn ra ag tóg *Jesus* pére mũ mũ.

Simão tỹ Jesus to ón vén

(Mt 26.57-58, 69-70; Mc 14.53-54, 66-68; Lc 22.54-57)

¹⁵ Kỹ *Simão Pedro* tóg *Jesus* nón ti mũ, *Jesus* mré ke ù mré ke gé. Hã ra *Jesus* mré ke ù ên tóg Topẽ tũ to pã'i ag pã'i mág ên ki kanhró nĩ, hã kỹ tóg *Jesus* nón *Anás* ãn kã ra rã mũ, ãn vãso ra. ¹⁶ Hã ra *Pedro* tóg re tá jẽ nĩ, ãn jãnkã rã hã. Kỹ *Jesus* mré ke ù ên tóg ver ù tỹ jãnkã ki rĩr mũ ên fi mré vēmén mũ, kỹ fi tóg *Pedro* mỹ: “ha kãrã,” he mũ, ti mré ke ù ên tỹ pã'i mág ki kanhró nĩ tũgrĩn. ¹⁷ Kỹ fi tóg ti mỹ: “ã hỹn tỹ *Jesus* mré ke nĩ,” he mũ, ù tỹ jãnkã ki rĩr jẽ ên fi. Hã ra tóg ón kỹ fi mỹ: “vó,” he mũ.

¹⁸ Hã ra *Anás camarada* ù ag vỹ tá nỹti gé, porisa ag mré. Đn vãso ki ag tóg pĩ han kỹ nỹti, ti kusa jagy tĩn kỹ. Pĩ to ag tóg tugtón nỹti. Kỹ *Pedro* tóg ag mré tón nĩ gé, pĩ ên ti to.

Anás tỹ Jesus ki jẽmẽ sór

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Kỹ pã'i mág tóg *Jesus* mỹ: “inh mỹ ã mré mũ ti ag kãmén. ã tỹ nén kãmén ti ên ti kãmén nĩ gé, inh mỹ,” he mũ. ²⁰ Kỹ tóg: “vênh kar mỹ sóg jamã há ra tó ti,” he mũ. “Vênh kanhrãn jafã krêm sóg tó ti, Topẽ ãn krêm ke gé. *Judeu* kar tỹ vênhmãn kỹ nỹtĩn kỹ sóg ag mỹ kãmén ti. Inh pijé vênh péju kỹ tó ti”. ²¹ Hã ra ã tóg inh ki jẽmẽ sór mũ'. Inh vĩ mẽg mũ ên ag ki jẽmẽm nĩ. Ki kanhró ag tóg nỹti, isỹ ag mỹ nén tó ja ên ki,” he tóg.

22 Ti tỹ tag tó ký porisa ù tóg *Jesus* tânh mũ, ký tóg ti mỹ: “pã'i mág vê mỹr, hã ra ã tóg ti mỹ vĩ mũ,” he mũ. 23 Ký *Jesus* tóg: “kỹ inh hỹn vênh vĩ kórég tỹ ne tó?” he mũ. “Ha inh mỹ tó. Vĩ há han inh, ã tỹ hã ra ne tugñĩn isãnh nê?” he tóg.

24 Tag pãte *Anás* tóg *Jesus* jẽnêg mũ sir, *Caifás* mỹ, Topê tũ to pã'i ag pã'i mág ên mỹ. Ti mrĩnh ký jê ký tóg ti jẽnêg mũ.

Pedro tỹ *Jesus* to ón mãn

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Hã ra *Pedro* tóg ver tón nĩ nĩ, pĩ to. Ký tá nỹĩ ag tóg ti mỹ: “ã hỹn tỹ ti mré ke nĩ gé,” he mũ. Hã ra tóg ón ký: “vó,” he mãn mũ. 26 Ký pã'i mág mỹ rãnrãj tĩ ù vỹ tá nĩ gé. *Pedro* tỹ ù nĩgrêg kym ja ên kãnhkã ù vê. Ên vỹ ti mỹ: “ã ve inh, ka kré krêm. Tá ã tóg ti mré jê ja nĩ,” he mũ. 27 Hã ra tóg ón ký ti mỹ: “vó,” he mãn mũ. Ên kã *galo* vỹ vãhã kynkyr mũ.

Pilatós tỹ *Jesus* ki jêmê

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Lc 23.1-5)

28 Kusã pẽ ki ag tóg, *Caifás* ãn tá *Jesus* pére kã mũ ký, pã'i tỹ *governador* ãn ra ti pére mũ mũ, ti vêmén jafã ra, *palácio* ên ra. Hã ra ag tóg kã ra ge sór tũ nĩ. Ag tỹ fénhta tỹ *Páscoa* han ke vỹ kakó tí ha, hã ra ù tỹ pã'i tỹ *governador* ãn kã ra ge mũ vỹ fénhta tỹ *Páscoa* ên ko tũ nĩgtĩ. Ag jykre vê. Hã ra ag tóg ko sór mũ, hã ký ag tóg kã ra ge sór tũ nĩ sir. 29 Ký *Pilatós* tóg re mĩ kãkutê mũ, ag mré vêmén jê. Ký tóg ag mỹ: “ti hẽ ri ké? Ti vỹjyre kórég tỹ ne han'?” he mũ. 30 Ký ag tóg: “vỹjyre kórég han ti tĩ. Ti há nĩ ra êg tóg ã mỹ ti ven ke tũ nĩ vê,” he mũ. 31 Ký tóg pã'i ag mỹ: “ãjag jykre hã han nĩ,” he mũ. Hã ra ag tóg ti mỹ: “ti ter ke vê, ký ã hã vỹ êg mỹ: “ha ti tén,” henh ke mũ,” he mũ. 32 Hã ra *Jesus* tóg ag tỹ fóg tỹ pã'i mỹ ti fêg ke tag tó ja nĩ, fóg ag tỹ

krunch to ti sa ký ti tén ke ti. Hã ký ag tóg *Pilatós* mỹ ti ven mũ.

33 Ký *Pilatós* tóg ti ãn kã ra rã mãn mũ, *Jesus* mré vêmén jê. Ký tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i mág nĩ?” he mũ. 34 Ký tóg ti mỹ: “ũ nỹ ã mỹ tag tó? ã tỹ vêsóg ki to jykrén mỹ vó, pã'i ag tỹ ã mỹ tó mỹ vó?” he mũ. 35 Ký *Pilatós* tóg: “inh pijé tỹ *Judeu* nĩ,” he mũ. “Á kãnhkã ag vỹ inh mỹ ã fêg, ã *povo* to pã'i ag. ã hẽ ri ké?” he tóg.

36 Ký *Jesus* tóg: “inh pijé tỹ ga tag kri pã'i mág nĩ,” he mũ. “Isỹ tỹ tag ki ùn mág nĩ ra inh krêm ke ag tóg *Judeu* ag mré jagnê génh ke mũ vê, ký ag tóg isenh ke tũ nĩ vê. Isỹ tỹ ùn mág nĩ vỹ tỹ vyr mỹ ke nĩ,” he tóg.

37 Ký *Pilatós* tóg: “kỹ ã mỹ hã ra tỹ pã'i mág nĩ?” he mũ. Ký tóg: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ. “Isỹ ki hã tó hã jê sóg ga kri mur ký, ga kri tĩ nĩ. Ký ù tỹ ki hã tó to há nỹĩ ên ag kar vỹ inh vĩ jêmêg mũ,” he tóg. 38 Ký *Pilatós* tóg: “ne nỹ tỹ ki hã tó nĩ? Sỹ ki kagtũg tóg tĩ,” he mũ.

Jesus ter ke

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Lc 23.13-25)

Kỹ tóg re ra tĩg mãn mũ, pã'i ag mré vêmén jê, ký tóg ag mỹ: “ti pijé vỹjyre kórég han tĩ,” he mũ. 39 “*Páscoa* kar ki sóg ãjag mỹ vêse ù kavãg tĩ. Ký inh hỹn ãjag mỹ ãjag tỹ ù to: “*Judeu* ag pã'i,” he mũ tag kavãn ke mũ,” he tóg. 40 Hã ra ag kar tóg prẽnprêr mũ sir. “!..*Jesus* pijé!..! *Barrabás* kava ra..!” he ag tóg mũ sir, prẽnprêr ký. Hã ra *Barrabás* ên vỹ tỹ ùn jykre kórég pẽ nĩ.

19

¹ Ký *Pilatós* tóg *soldado* ag mỹ: “ha ti mrãnmrãn, ge ký,” he mũ. ² Ký ag tóg ti mrãnmrãn mũ. Kar ký ag tóg sónh pĩrĩn ký tỹ ti krĩ tófgĩg mũ sir. Ký ag tóg kur kusũg tỹ ti kri fón mũ gé sir. ³ Ti ki junjun ký ag tóg ti

mỹ: “viva, Judeu ag pã'i,” he mũ, ti nung kỹ. Kar ag tóg ti tân mũ gé sir.

⁴ Kỹ Pilatos tóg re ra kutê mân mũ gé sir. Kỹ tóg vênh kar mỹ: “ha vé ha, ti jykre kórég mē ja tũ sóg nĩ vē. Kỹ sóg ājag mỹ ti ven mũ. Nén ũ vênh mỹ han tũ ti nĩ vē,” he mũ.

⁵ Kỹ Jesus tóg kākutē mũ, hã ra tóg sónh tỹ ti krĩ tógfĩn kỹ kākutē mũ, kur kusũg ěn tu kỹ ke gé. Kỹ Pilatos tóg vênh kar mỹ: “ti ve ra,” he mũ, ag tỹ hẽn ri ke mũn ti továnh jé, ag tỹ ti jagtar ěn ve kỹ.

⁶ Pã'i ag tỹ ti ve kỹ, porisa ag tỹ ti ve kỹ ag tóg prẽnprẽn mũ gé sir. “!..Ka to ti sã..! !..Ka to ti sã..!” he ag tóg mũ sir, prẽnprẽn kỹ. Kỹ Pilatos tóg ag mỹ: “kỹ ājag hỹn inhhã ka to ti sa sór mũ'. Ti pijé nén ũ kórég han mũ',” he mũ.

⁷ Kỹ ag tóg: “hã ra tóg: “tỹ inh Topē kósĩn nĩ,” he tĩ, ěg mỹ,” he mũ. “Ēg tỹ ũ tỹ ge tén ke vē. Hã tó ja ti nĩ, ěg mỹ, Topē ti, hã kỹ tóg rán kỹ nĩ,” he ag tóg mũ sir.

⁸ Kỹ tóg Pilatos tỹ ti tỹ tỹ Topē kósĩn nĩ mē kỹ ti mỹ e tãvĩ tĩ. ⁹ Kỹ tóg ti ĩn kã ra rã mân kỹ Jesus mỹ: “tỹ ã hẽ tá ke nĩ?” he mũ. Hã ra Jesus tóg ti mré vēmén mân sór tũ nĩ. ¹⁰ Kỹ Pilatos tóg ti mỹ: “ã mỹ inh mré vēmén ke tũ? Isỹ ã kavãn sór kỹ sóg ã kavãn mũ. Isỹ ka to ã sa sór kỹ sóg to ã sanh mũ gé. Tag to jykren,” he mũ. ¹¹ Hã ra Jesus tóg: “Topē tỹ ã tỹ pã'i han tũ nĩ ra ã tóg tag han ki kagtĩg nĩnh mũ vē,” he mũ. “Hã kỹ ũ tỹ ã mỹ inh fẽg mũ ěn vỹ ã tỹ Topē vĩ mranh mũ tag kãfór nĩ ha,” he tóg.

¹² Kỹ tóg Pilatos mỹ e pẽ tãvĩ tĩ, kỹ tóg ti kavãn sór mũ sir. Hã ra Judeu ag tóg ti mỹ: “ã tỹ tag kavãn kỹ ã pijé tỹ ěg pã'i mág tỹ Imperador ěn mré ke nĩ'. Ũ tỹ vēsỹ pã'i mág han mũ ěn vỹ Imperador kato tẽ mũ,” he mũ. ¹³ Kỹ Pilatos tóg ag vĩ tag mē kỹ Jesus jé prẽn mũ, ti tỹ ti mré re ra kutê jé. Kỹ tóg ti nĩgia kri nĩ mũ, ti tỹ kri nĩ kỹ hẽ tá vênh kar jykre

vég tĩ ěn kri. Tá ag tóg pó nẽ ja nĩgtĩ, hã kỹ ag tóg to: “Pó Nẽ,” he tĩ, hã vỹ: “Gabatá,” he mũ, Hebreu vĩ ki. ¹⁴ Rã tỹ ěg nĩno kã sa ra ke vē. Tỹ vaj kỹ ag tóg fénhta tỹ Páscoa ěn han sór mũ, hã kỹ ag tóg ũri vėjẽn tỹ hẽn ri ke kãn mũ. Ēn kã Pilatos tóg Judeu ag mỹ: “ājag pã'i mág hã vē ha,” he mũ.

¹⁵ Hã ra ag tóg prẽnprẽn kỹ: “!..ti tén ra, ti tén ra, ka to ti sã..!” he mũ sir.

“Kỹ inh mỹ ājag pã'i mág tỹ krunh to sanh mũ?” he tóg, Pilatos ti. Kỹ pã'i ag tóg ti mỹ: “pã'i mág ěg nỹtĩ, hã vỹ: Imperador, he mũ,” he mũ.

¹⁶ Kỹ Pilatos tóg ag mỹ: “ha krunh to ti sanh mũjẽg ge,” he mũ sir.

Ag tỹ Jesus tỹ krunh to sanh ke
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Kỹ ag tóg Jesus mỹ krunh fig mũ, ti tỹ vyn kỹ pãnónh tỹ Calvário ra tĩg jé, ag tỹ Hebreu vĩ ki to: Gólgota, he mũ ěn ra. ¹⁸ Tá ag tóg krunh to ti sãg mũ sir. Ti mré ag tóg ũn régre ag tỹ krunh to ag sãg mũ gé, kỹ ũ vỹ ti pẽgja tá krunh to sa, jãvo ũ vỹ ti jakãnh tá krunh to sa gé. ¹⁹ Hã ra Pilatos tóg Jesus to vênh rá han ja nĩ, kỹ ag tóg ti krĩg mỹ vênh rá ěn sa ja nĩ, hã vỹ: “Nazaré tá Jesus vē, Judeu ag pã'i tỹ rei vē,” he mũ, vênh rán ki. Hebreu vĩ ki tóg rán kỹ nĩ, Latim vĩ ki ke gé, Grego vĩ ki ke gé. ²⁰ Kỹ Judeu tỹ hẽn ri ke ag tóg vég mũ sir, vênh rá ti. Jerusalém vỹ tá kakó nĩ, Jesus tỹ hẽ tá krunh to sa kỹ jẽ ěn ti tá. ²¹ Kỹ pã'i ag tóg Pilatos mỹ: “Judeu ag pã'i tỹ rei vē, he ja ã nĩ, vênh rán ki,” he mũ. “Hã ra tóg ki krov tũ nĩ. Vẽso tóg: “tỹ sóg Judeu ag pã'i tỹ rei nĩ,” he ja nĩ. Kỹ tag hã rán nĩ,” he ag tóg. ²² Hã ra Pilatos tóg: “vó, rán inh huri, kỹ tóg rán kỹ nĩ ha,” he mũ.

²³ Kỹ soldado ag tóg Jesus tỹ ka to sãg mũ. Kỹ ag tóg ti kur mân kỹ vênh kãpãm mũ. Ũ tỹ 4 (ke) ag vē, soldado ag, hã kỹ ag tóg ti kur tỹ vênh kãpãm tỹ 4 (ke) han mũ. Hã ra ti vênh kri fẽg ja vỹ kur pir tỹ há nĩ.

Kurÿr tũ ti nĩ. ²⁴ Kÿ ag tóg ti kapa há ve kÿ jagnē mÿ: “ēg hÿn tag kym ke tũ nĩ, to joga he jé ēg tóg ke mũ. Ũ tÿ mág mũ ēn hã vÿ tunh mũ,” he mũ. Hã ra ag tÿ ti kur to joga he mũ ēn tóg rán kÿ nĩ gé, Topē ví rá ki, ha mẽ. “Inh kur tÿ vēnh kãpãm ag tóg, hã ra ag tóg inh kur tÿ vēnh kri fēg ja to joga he mũ,” he ja tóg nĩ, Topē ví rá ki, hã kÿ ag tóg ke mũ.

²⁵ Hã ra *Jesus* mÿnh fi vÿ tá jē nĩ, krunh rã hã, fi jãvy fi mré. Kar kÿ *Maria Madalena* fi vÿ tá jē nĩ gé, kar kÿ *Maria* ũ fi ke gé, *Clopas* prũ fi. ²⁶ Kÿ *Jesus* tóg ti mÿnh fag vég mũ sir. Ti mré tĩ mũ ũ vÿ fi to grēn ke kÿ jē nĩ, *Jesus* tÿ ũ to há ēn ti. Kÿ *Jesus* tóg ti mÿnh fi mÿ: “tag vÿ tÿ ã kósín nĩnh mũ ha,” he mũ, ti mré tĩ mũ ēn to. ²⁷ Jãvo tóg ti mÿ: “fi hã vÿ tÿ ã mÿnh nĩnh mũ ha,” he mũ gé. Hã kÿ ti mré tĩ mũ ēn tóg fi mÿ: “inh mré nĩnh kãtīg,” he mũ, kÿ fi tóg ti ĩn krēm nĩ nĩ, ti tÿ *Jesus* jēgja ki fi jē'ÿn jé.

Jesus ter

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Kÿ *Jesus* tóg sir ti tÿ nén hynhan ke mũ ēn hynhan kãn ja nĩ. Hã to jykrén kÿ tóg ti to nén rán kÿ nĩ ēn hynhan kãn sór mũ, hã kÿ tóg: “inh og há tóg tĩ,” he mũ sir. ²⁹ Tá runja ũ vÿ nĩ nĩ, hã ra *vinho* kaja pir vÿ ki nĩ, runja ēn ki. Kÿ ag tóg *esponja* tÿ *vinho* ki tÿ pun ke mũ. Kÿ ag tóg ka tÿ *hissopo* jurÿn kÿ nēn kugpe jafã ēn kusón kÿ tÿ *vinho* kã ra rãg kÿ ti mÿ jun mũ sir. ³⁰ Kÿ tóg ki ũnh ũnh he mũ sir. Kÿ tóg: “ke kãn inh huri,” he mũ. Kÿ ti krĩ tóg héré' he mũ. Ter tóg mũ sir.

Soldado ũ tÿ *Jesus* kusón

³¹ Kÿ *Judeu* ag tóg *Pilatos* mÿ to vĩ mũ, *soldado* ag tÿ ũ tÿ ka to sa kÿ nÿtĩ ag fa mrynhmranh jé, ag tÿ kãnhmar kãgter jé. Tÿ vaj kÿ ag mÿ fénhta mág vē, hã kÿ tóg ag mÿ kórég nĩ, ũ tÿ ag fénhta kurã ki

krunh to sa kÿ ter mũ ti. Hã kÿ ag tóg *Pilatos* mÿ ag kãgtén ke to vĩ mũ, ag tÿ ka to ag kãrem jé. ³² Kÿ *soldado* ag tóg ũ tÿ *Jesus* mré krunh to vin kÿ nÿtĩ ag fa mrynhmranh mũ mũ. ³³ Kÿ ag tóg *Jesus* fa mrynhmranh sór mũ gé, hã ra tóg hur ter, hã kÿ ag tóg mrynhmranh tũ nĩ sir. ³⁴ Kÿ *soldado* ũ tóg ti rógro tÿ ti jēn'yr ki kusón mũ, kÿ ti kyvénh tóg ki kãkutē mũ, kyvénh jãpri mré.

³⁵ Tag ve inh, mÿr, ha mẽ, hã kÿ sóg ājag mÿ tó mũ. Sÿ ki hã tó vē. Sÿ ājag mÿ tag kãmén vē, ājag tÿ inh vĩ tag kri fi jé, ājag tÿ ti ki ge sór jé. ³⁶ Hã ra tóg rán kÿ nĩ gé, ag tÿ ti kusón ke tag ti. “Ag pijé ti kuka mrynhmranh ke mũ,” he tóg, Topē ví tÿ rán kÿ nĩ ki. ³⁷ Kÿ tag tóg rán kÿ nĩ gé, hã mẽ. “Ag tÿ ũn kusón mũ ēn ve jé ag tóg ke mũ,” he tóg mũ gé, Topē ví ki, *Jesus* to.

Ag tÿ vēnh kej ra ti va mũ

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Kÿ *Jesus* to há ũ tóg nĩgtĩ, *Arimatéia* tá *José*. Ēn vÿ ti mré tīg ja tũ nĩgtĩ, ti tÿ pã'i ag kamēg kÿ, hã ra tóg *Jesus* to há nĩ. Hã kÿ tóg sir *Pilatos* venh tĩ mũ, kÿ tóg ti mÿ: “sÿ *Jesus* tÿ ka to ti kãtérem há tóg tĩ,” he mũ. Kÿ *Pilatos* tóg ti mÿ: “he,” he mũ. Kÿ tóg *Jesus* tÿ krunh to ti kãtérem tĩ mũ sir. ³⁹ Kÿ *Nicodemos* vÿ kãtĩ mũ gé, ũ tÿ kuty tá *Jesus* mré vēmén mũ ēn ti. Ēn vÿ nén ger há ma kãtĩ mũ, 45 (ke) *quilos* vē mÿr. Ka tÿ *mirra* jēnjo ger há vē, kar kó'ēr jēnjo mré. Ēn ma tóg kãtĩ mũ, *Nicodemos* ti. ⁴⁰ Kÿ ag tóg *Jesus* ti kãtérem mũ sir, krunh to, *José* mré *Nicodemos* ti. Ti pãg ag tóg mũ sir, kur tÿ, kÿ ag tóg nén ger há ēn tÿ ti pãg ke ēn kã kã nĩm mũ gé. *Judeu* ag jykre ũ vē, ag tÿ vēnh kej tá ũ fi kÿ. ⁴¹ Ka kré ũ vÿ *Gólgota* tá kakó nĩ, tá tóg vēnh kej tãg nĩ, pãró nor ti, ũ tÿ ag tóg ver kã kã fi ja tũ nĩ. ⁴² Ēn kã kã ag tóg ti fig mũ, ti kakó nĩn kÿ. Hã ra tóg rãké nÿ ha, ki

kỹ ag fénhta tóg kakó' he mũ ha, hã kỹ ag tóg vênh kej tag ên kã kã *Jesus* fig mũ sir.

20

Jesus rĩr măn

(Mt 28.1-8; Mc 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Tỹ vaj ùn kỹ, *semana* ki kurã ve ki *Maria Madalena* fi tóg *Jesus* kej venh tĩ mũ. Kusã pẽ ki fi tóg ti kej ra tĩ mũ, kurã sĩn hã mỹ. Tá jun kỹ fi tóg pó tỹ ti kej nĩfe kunũnh kỹ nĩ ên vég mũ. ² Kỹ fi tóg *Simão Pedro* to vênhvãg tĩ mũ sir, *Jesus* mré tĩ tĩ ù to ke gé, ù tỹ *Jesus* to há távĩ ên to. Kỹ fi tóg ag mỹ: “êg *Senhor* va ag tóg mũ ja nĩ,” he mũ. “Ti kej kã ki tóg tũ nĩ. Ag hỹn hẽ ra ti va kagáv,” he fi tóg. ³ Kỹ ag tóg venh mũ mũ gé, *Pedro* ti, *Jesus* mré tĩ tĩ ù ên ke gé. ⁴ Pétẽ ag tóg mũ mũ, hã ra ù ên tóg *Pedro* kã raran ke mũ, kỹ tóg tá jun vén mũ. ⁵ Kỹ tóg pãró nor ên ki pãnh ke kỹ kã tá kur ên vég mũ, ti pãg ja ti, hã ra tóg kã ra rã ja tũ nĩ. ⁶ Kỹ *Pedro* tóg ti nón tá jun mũ gé, hã ra tóg inhhã kã ra rã mũ, ti kej kã ra. Kỹ tóg kur ên vég mũ gé sir. ⁷ Ti krĩ pãg ja vỹ vyr mỹ nĩ nĩ, kãnhpẽn kỹ. ⁸ Kỹ ù ên tóg ti nón kã ra rã mũ gé sir, kỹ tóg ti tỹ ven kỹ: “hã ja vẽ,” he mũ. ⁹ Vãhã ag tóg ki kanhró nỹtĩ. Tag to hã ag tóg ti vĩ to jykrén há han ja tũ nĩ ver, ti to nén rán kỹ nĩ ên to, ti tỹ ti ter kar kỹ rĩr măn ke ên to.

¹⁰ Ag tỹ ti kej tỹ kuprã nỹ ve kar kỹ ag tóg vỹnvỹn ke mũ, ag ìn ra.

Jesus tỹ Maria Madalena fi mỹ vênh ven

(Mt 28.9-10; Mc 16.9-11)

¹¹ Hã ra *Maria Madalena* fi tóg tá jẽ nĩ, ti kej nor nĩ ên tá. Fỹ fi tóg jẽ nĩ. Fi fỹ kỹ fi tóg ti kej ki pãnh ke kỹ kã tá êvãnh mũ sir. ¹² Kỹ fi tóg ùn régre ag vég mũ. Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag vẽ. Kur kupri rĩnh kỹ ag nĩgnĩg kỹ nỹtĩ, *Jesus* nỹgia tá, ti kej kã tá. Û tóg ti krĩ nĩgia tá nĩ, kỹ ù tóg ti pẽn nỹtĩgia tá nĩ gé. ¹³ Kỹ ag tóg fi mỹ: “ã

tỹ ù jãvãnh kỹ fỹ nẽ, jỹ?” he mũ. Kỹ fi tóg ag mỹ: “inh *Senhor* va ag tóg mũ ja nĩ,” he mũ. ¹⁴ Kỹ fi tóg vênh pãte êvãnh mũ, hã ra *Jesus* tóg tá jẽ nĩ. Hã ra fi tóg ti ki kagtĩg nĩ. ¹⁵ Kỹ tóg fi mỹ: “ã tỹ ù jãvãnh kỹ fỹ nẽ, jỹ?” he mũ gé. Hã ra fi tóg ti to: “ti hỹn tỹ ka kré tag ki rĩr tĩ jẽ,” he mũ. Hã kỹ fi tóg ti mỹ: “ã mỹ ag tỹ hẽn kã tá ti va mũ vég tũ, vỹ?” he mũ. ¹⁶ Kỹ tóg fi mỹ: “*Maria*,” he mũ, fi jiji tó kỹ. Kỹ fi tóg vãhã ti ki kanhrãn mũ sir, ti tỹ fi mỹ fi jiji tó kỹ. Kỹ fi tóg ti mỹ: “*Raboni*’, ã hã mỹ?” he mũ. *Hebreu* vĩ ki fi tóg tó mũ. Êg vĩ ki êg tóg tag to: “*Senhor*,” he tĩ.

¹⁷ Hã ra tóg fi mỹ: “inh vóg tũg nĩ ver,” he mũ. “Isỹ inh panh ra tãpryn ke vẽ. Inh kanhkã ag mỹ tónh tũg nĩ, hã ra. Ag mỹ: “isỹ inh panh venh tũg ke vẽ, hã ra tóg tỹ ãjag panh nĩ gé, he tóg,” hem nĩ. “Isỹ inh Topẽ to tãpryn ke vẽ, hã ra tóg tỹ ãjag Topẽ nĩ gé, he ti,” hem nĩ, ag mỹ,” he tóg *Jesus* ti, *Maria Madalena* fi mỹ.

¹⁸ Kỹ fi tóg tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mỹ tó jé. “Êg *Senhor* ve inh,” he fi tóg mũ. Kỹ fi tóg ag mỹ tó kãn mũ sir.

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ vênh ven

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Kurã ên kã, *semana* ki kurã ve ên tỹ rãkãnh kỹ ag tóg vênhmãn kỹ nỹtĩ, ìn ù krẽm, ti mré mũ tĩ ag. Hã ra ag tóg jãnkã nĩfénh ja nĩ, save tỹ, ag tỹ êprã pã'i ag kamẽg kỹ. Hã ra *Jesus* tóg vãhã vênh ven mũ, ag kã ki, kỹ tóg ag mỹ: “mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he mũ. ²⁰ Kỹ tóg ag mỹ ti nĩgẽ nug ven mũ, ti jẽn'yr ti ke gé. Kỹ tóg ag mỹ sér tĩ sir, ag tỹ êg *Senhor* ven kỹ, fag mỹ ke gé. ²¹ Kỹ tóg ag mỹ ke mãn mũ. “Mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he tóg. “Inh panh tỹ inh jẽnẽ vẽ. Kỹ sóg ùri ãjag jẽgnẽg mũ gé, ti tỹ inh jẽnẽ ri ke,” he tóg. ²² Tag to kar tóg ag ki hu ke mũ, ag kar ki, fag ki ke gé. Kỹ tóg fag

mỹ: “Topê kuprîg vỹ tỹ ãjag jagrê nỹtĩ ha,” he mũ. ²³ “Ájag tỹ ù mỹ: “ã tỹ Topê vĩ mranh ja ên tỹ tóg vênh pãte fón mũ,” hen kỹ tóg vênh pãte fón kỹ nĩ nĩ. Ájag tỹ ù mỹ: “ã mỹ ti vênh pãte fón ke tũ nĩ,” hen kỹ tóg vênh pãte fón ke tũ nĩ,” he tóg, ti tỹ ag mỹ vênh ven vén kỹ.

Tomé tỹ vãnh Jesus ve

²⁴ Hã ra Tomé vỹ ag mré nĩ ja tũ nĩ, ag tỹ Jesus vég mũ ên kã. Tomé ên vê, ag tỹ ù to: “ũn vègni,” he mũ ên, Jesus mré ti tĩ ù ên ti. ²⁵ Ag tỹ Tomé ên ve kỹ ag tóg ti mỹ: “êg Senhor ve êg,” he mũ. Hã ra tóg ag mỹ: “ti nĩgê nug ve sór inh mũ, isỹ ag tỹ prégũ tỹ ti nĩgê nugnón ja ên mẽ jé, inh nĩgê tỹ,” he mũ. “Kỹ sóg ti jên'yr ki mẽnh ke mũ gé, sỹ ti kusón ja ên mẽ jé. Ke tũ nĩ (mũ) ra isóg ti rĩr mãn kri nĩm ke tũ pẽ nĩ,” he tóg, Tomé ti.

²⁶ Kurã tỹ 8 (ke) tũg kỹ ag tóg vênh mãn kỹ nỹtĩ gé, kỹ Tomé vỹ ag mré nĩ gé. Đn jãnkã vỹ ki saven kỹ jé. Kỹ Jesus tóg ag mỹ vênh ven mãn mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he mũ. ²⁷ Kỹ tóg vèsỹmêr Tomé mỹ: “ã nĩgê tỹ inh nĩgê nugnór mẽ,” he mũ. “Á nĩgê tỹ inh jên'yr kusón ja ên ti mẽ gé. Kri nĩm nĩ, to: vênh ó vê, he mãn tũg nĩ,” he tóg. ²⁸ Kỹ Tomé tóg ti mỹ: “inh Senhor, Topê’,” he mũ. ²⁹ Kỹ tóg ti mỹ: “vãnh ã tóg kri fi sór mũ ha, ã tỹ inh ve kỹ,” he mũ. “Ủ tỹ ti tỹ inh vég tũ ra kri nĩm mũ ên mỹ tóg vĩ hapê han ke mũ, Topê ti,” he tóg.

Êg tỹ Jesus ki ge jé vênh rá

³⁰ Jesus vỹ êg rĩnve êg tỹ nén han vãnh hynhan kãn ja nĩgtĩ, nén tỹ hên ri ke, hã ra sóg rán kãn ja tũ nĩ. ³¹ Sỹ vênh rá tag han vê, ù tỹ vég mũ kar ên tỹ Jesus ki ge sór jé, ti to: “Cristo vỹ tỹ ti nĩ, Topê kósĩn vỹ tỹ ti nĩ,” he jé. Kỹ ag tóg ti ki ge kỹ rĩr krỹg ja tũ ên venh ke mũ, ti tũgrĩn, fag mré hã, mỹr, ha mẽ.

21

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ù ag mỹ vênh ven mãn

¹ Tag pãte Jesus tóg kejên goj nig mág tỹ Galiléia tá ti mré mũ tĩ ag mỹ vênh ven mãn mũ, ha mẽ. ² Simão Pedro vỹ tá nĩ, Tomé ti ke gé, ag tỹ ù to: “ũn vègni,” he mũ ên ti, kar kỹ Natanael ti ke gé, êmã tỹ Caná tá ke ên, ga tỹ Galiléia tá ke ên, kar kỹ Zebedeu krê ag vỹ tá nỹtĩ gé, Jesus mré mũ tĩ régre ù ag ke gé. ³ Kỹ Pedro vỹ ag mỹ: “isỹ pirã kũgmĩnh tũg ke vê,” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ã mré êg mũnh mũ,” he mũ gé. Kỹ ag tóg barco ki ge kỹ mũ mũ, goj kri. Hã ra ag tóg nén ù kãgmĩg tũ pẽ nĩ, kuty ên kã.

⁴ Tỹ vaj kỹ kusãg pẽ ki, rã tỹ jun ke mũ ra Jesus vỹ goj fyr tá jê nĩ, hã ra ag tóg ti ki kagtũg nỹtĩ ver. ⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag mỹ pirã ù kãgmĩg tũ?” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ. ⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “rede tỹ barco pègĩa tá fón, kỹ ãjag tóg kũgmĩnh ke mũ, pirã ti,” he mũ. Kỹ ag tóg ke mũ. Kỹ tóg fór mũ, rede ti, kỹ ag tóg kãtãnfyn kórég nỹtĩ, ti kufy tũn kỹ, pirã e nỹtĩn kỹ. ⁷ Kỹ Jesus tỹ ù to hapê ên tóg Pedro mỹ: “êg Senhor hã vê,” he mũ. Kỹ Pedro tóg ti kur rĩnh mãn mũ. Kunũnh ja ti nĩ, ti kur ti. Ti kur rĩnh kỹ tóg barco ki kãkutê kỹ goj kã mĩ ti mũ sir, Jesus kukãm. ⁸ Hã ra ag tóg ti nón barco kã mĩ mũ mũ gé. Rede ên raran ag tóg mũ mũ. Kakó ti nĩ ha, goj fyr ti, 100 (ke) metros hỹn.

⁹ Ag tỹ barco kã tá kãpa kỹ ag tóg Jesus jãká vég mũ sir. Pirã kũgin tóg nĩ nĩ, kỹ êmĩ tóg tá nĩ gé. ¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag pirã gé kãmũjêg,” he mũ. ¹¹ Kỹ Pedro tóg barco kã ra rã kỹ rede ên raran tí mũ, goj fyr kukãm. Hã ra tóg fór nĩ, rede ti, pirã tỹ, 150 (ke) hỹn, pirã mág tãvĩ. Hã ra rede tóg jar ja tũ nĩ, ti e tãvĩ nỹtĩ ra. ¹² Kỹ Jesus tóg ag mỹ: “konh kãmũjêg,” he mũ. Hã ra tóg ag tỹ ti mỹ: “ã tỹ ù nĩ?” he jãvãnh ti. Kĩ

kanhró ag tóg nýtí, ti týtý ěg *Senhor* nĩn ki. ¹³ Kýtóg ag mýtĩ ěn vėnh kápãm mũ sir, pirã ti ke gé.

¹⁴ *Jesus* týt ag mýtĩ vėnh ven tãgtũ vė ha, ěn kã, ti ter kar kýtĩ rĩr mãn kar kýtĩ.

Jesus týt Pedro mré vėmėn

¹⁵ Ag jėn kar kýtĩ *Jesus* tóg *Simão Pedro* mýtĩ: “*Simão*’, *João* kósin’, ě mýtĩ iso há tãví nĩ, ě mré ke ag týtĩ iso há nýtĩ ěn kãfór?” he mũ. Kýtóg ti mýtĩ: “hýtĩ, hã vė. Ki kanhró ě tóg nĩ, isýtĩ ě to hapė nĩn ki,” he mũ. Kýtĩ *Jesus* tóg: “kýtĩ ũ týtĩ inh ki ge kýtĩ nýtĩ ag mýtĩ inh vĩ tóm nĩ,” he mũ.

¹⁶ Kýtóg ti mýtĩ: “*Simão*’, *João* kósin’, ě mýtĩ iso há nĩ?” he mãn mũ gé. Kýtóg ti mýtĩ: “hýtĩ, hã vė. Ki kanhró ě tóg nĩ, isýtĩ ě to há nĩn ki,” he mãn mũ. Kýtĩ *Jesus* tóg: “kýtĩ ũ týtĩ inh ki ge kýtĩ nýtĩ ag mýtĩ inh vĩ tóm nĩ,” he mãn mũ gé.

¹⁷ Kýtóg ti ki jėmė mãn mũ gé, jėmė tãgtũ han kýtĩ. “*Simão*’, *João* kósin’, ě mýtĩ iso há nĩ?” he mãn tóg. Kýtóg ti mýtĩ e tĩ, ti týtĩ mýtĩ ke tãgtũ han kýtĩ. Kýtóg: “nén kar ki kanhró ě tóg nĩ. Ki kanhró ě tóg nĩ. Hã kýtĩ ě tóg isýtĩ ě to há nĩ ki kanhró nĩ,” he mãn mũ. Kýtĩ *Jesus* tóg: “kýtĩ ũ týtĩ inh ki ge kýtĩ nýtĩ ag mýtĩ inh vĩ tóm nĩ,” he mãn mũ. ¹⁸ “Ă mýtĩ sóg ki hã tó mũ, ha mẽ. Ă kyrũ kã ě tóg ě kur rĩnh kýtĩ ě týtĩ hėn ra tĩg sór mũ ěn ra tĩ’ he ja nĩgtĩ. Kejėn ě kófa nĩnh ke mũ. ěn kã ě tóg ag mýtĩ ě nĩgé týtĩ vėnh kri týtĩ tam kenh mũ, kýtĩ ag tóg ě senh mũ, ha vem nĩ, kýtĩ ag tóg ě pére mũnh mũ, ě týtĩ hė ra tĩg sór tũ ěn ra,” he tóg, *Pedro* mýtĩ. ¹⁹ Ti týtĩ mýtĩ ag týtĩ tén ke tó vė. Hã ra ag tóg *Topė* týtĩ ũn mág nĩ venh ke mũ, ag týtĩ *Pedro* tén ke tugrĩn.

Tag pãte tóg ti mýtĩ: “mũ jé ha, inh mré,” he mũ gé sir, *Jesus* ti.

Jesus týt João to Pedro mýtĩ vĩ

²⁰ Ag mũn kýtĩ *Pedro* tóg vėsýtĩjãm ěvãnh kýtĩ ũ týtĩ *Jesus* nón kãtĩ mũ ěn vėg mũ gé, *Jesus* týtĩ ũ to há tãví ěn.

Ag jėn rėn ja ěn tá tóg *Jesus* rã hã nĩ ja nĩ. ěn kã tóg *Jesus* mýtĩ: “ũ nýtĩ hýtĩ ě ven ke mũ, pã’i ag mýtĩ?” he ja nĩ. ěn hã výtĩ *Jesus* nón tũ mũ, *Pedro* týtĩ mré tũ ra. ²¹ *Pedro* týtĩ týtĩ ag nón kãtĩ ěn ve kýtĩ tóg *Jesus* mýtĩ: “jãvo ũ týtĩ ěg nón kãtĩ tag tĩ?” he mũ. ²² Kýtóg: “sýtĩ ti mýtĩ nén tó mũ výtĩ vyr mýtĩ nĩ, kýtĩ sýtĩ ě mýtĩ nén tó mũ výtĩ vyr mýtĩ nĩ gé,” he mũ. “Sýtĩ ti mýtĩ: ter ke tũ ě tóg nĩ, isýtĩ výtĩn ke ve jé ě tóg ke mũ, he sór ra sóg ti mýtĩ kenh ke mũ vė. Ă hã mýtĩ sóg ě tũ tó mũ, hã kýtĩ sóg ě mýtĩ: mũ jé ha, inh mré, he mũ,” he tóg.

²³ *Jesus* vĩ tag tugrĩn vėnh kar tóg ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he tĩ, *Jesus* ki ge kýtĩ nýtĩ kar ag. Hã ra *Jesus* pijé tĩ to: “ter ke tũ ti nĩ,” he ja nĩgtĩ’. Tĩ to tóg: “sýtĩ ti mýtĩ: ter ke tũ ě tóg nĩ, isýtĩ výtĩn ke ve jé ě tóg ke mũ, he sór kýtĩ sóg ti mýtĩ tag tónh ke mũ vė,” he ja nĩ, *Pedro* mýtĩ, ũ ěn to. Hã kýtĩ ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he tũg nĩ.

João týt vėnh kãmėn

²⁴ *João* výtĩ týtĩ inh nĩ. Inh hã výtĩ tag ve kãn ja nĩ, hã kýtĩ sóg rán. Ki hã tó sóg tĩ. Vėnh kar výtĩ tag ki kanhró nýtĩ. ²⁵ Hã ra sóg *Jesus* týtĩ nén hynhan mũ ěn rán kãn ja tũ nĩ. Ti týtĩ nén hynhan mũ ěn výtĩ e nýtĩ, e tãví. ěg týtĩ tag rán kãn sór ra ěg tóg vėnh rá týtĩ hėn ri ke hynhan ke mũ vė. Sĩ ti nĩ, ěg ga ti, kýtĩ ěg týtĩ hė tá vėnh rá tag vin han ke tóg tũ tĩnh mũ vė.

Hã vė.

HAN KĀME

APÓSTOLO AG TŶNĒN HAN KĀME

¹ *Teófilo*, inh *Livro* ve ki sóg ã mŷ *Jesus* tŷ nén han mŷ kar tó ja nĩ, ti tŷ nén han vén mŷ ên ti, ti tŷ nén han rén ên ti ke gé. Ti tŷ êg kanhrân mŷ ên rán sóg huri ke gé. ² Kŷ sóg ti tŷ kanhkã ra tâpŷ mŷ rán huri ke gé. Ti tŷ kanhkã ra tâpŷ to hã tóg ti tŷ ùn kuprêg mŷ ag mré vémén ja nĩ ver. Topê kuprîg tŷ ti mŷ nén tó mŷ ên tó tóg mŷ ag mŷ. ³ Ti ter kar kŷ *Jesus* tóg ag mŷ vènh ven tŷ hên ri ke han ja nĩ, kurã tŷ 40 (ke) ki, ti tŷ ùn kuprêg ja ên ag mŷ. Ag tŷ ti ve kŷ ti mré vémén kŷ ag tóg ti rîr jê ki kanhrân mŷ, *apóstolo* ag. Ag mŷ tóg Topê tŷ tŷ êg pã'i nĩ kãmén mŷ.

⁴ Kejên tóg ag mré nĩ nĩ. Kŷ tóg ag mŷ: “*ver Jerusalém* tá kãpa tŷg nĩ,” he mŷ. “Tá nŷtĩ kŷ Topê tŷ ãjag mŷ nén tó ja jãvãnh nĩ, isŷ ãjag mŷ nén tó ja ên ti,” he tóg. ⁵ “*João* vŷ goj tŷ êg kygpe ja nĩgtĩ,” he tóg. “Hã ra ãjag tóg kãnhmar Topê kuprîg tŷ jagrê nŷtính ke mŷ. Sŷ ãjag kygpenh ken hã vè,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tŷ kanhkã ra tŷg

⁶ Kejên ag tóg vènh mãn mãn mŷ sir, *Jesus* tŷ ùn vin mŷ ag. Kŷ tóg ag mré nĩ nĩ. Kŷ ag tóg ti mŷ: “*Senhor*,” he mŷ. “*Ã mŷ ùri êg povo* tŷ *Israel* tŷ pã'i mág fêg mãn mŷ,” he ag tóg ti mŷ.

⁷ Hã ra tóg ag mŷ: “*vó*, Topê hã vŷ ki kanhró nĩ. *Ãjag* tũ pijé,” he mŷ. “*Kurã* ên ki kanhrân ke tũ ãjag tóg nĩ, Topê tŷ ãjag pã'i mág fêg mãn ke kurã ti,” he tóg. ⁸ “*Hã* ra Topê kuprîg vŷ tŷ ãjag jagrê nính ke mŷ. Kŷ ti hã vŷ ãjag tar han ke mŷ, ãjag tŷ inh kãmén jé. *Jerusalém* tá ãjag tóg inh kãmén ke mŷ, ga tŷ *Judéia* tá ke gé, ga tŷ *Samaria* tá ke gé, ga fyn ja tá hã ke gé mŷr,” he tóg, *Jesus* ti. ⁹ Ti tŷ tag tó kar kŷ tóg vãhã

kynhmŷ tâpŷ mŷ sir ag rĩnve, kŷ kanhkã góg vŷ ti kri rŷm ke mŷ sir, ti ve mãn tũ ag tóg nĩ sir. ¹⁰ Kŷ ag tóg kanhkã tugnŷm mŷ, ag tŷ ti tŷg ven kŷ.

Hã ra vãhã ùn régre ag tóg tá nŷtĩ, kur kupri rĩnh kŷ. Topê tŷ jègnê jafã ag vè. ¹¹ Kŷ ag tóg ag mŷ: “*ha vé*,” he mŷ. “*Ãjag* ne tóg kanhkã tá êvãnh nŷtĩ nĩ”. *Jesus* vŷ vŷn kenh ke mŷ. Ti tŷg ja ên ri ke han jé tóg ke mŷ. Ti tŷ kanhkã ra tâpŷ vè, hã ra tóg tá kãtère mãn ke mŷ gé,” he ag tóg.

Ag tŷ Matias fêg

¹² Kŷ ag tóg vŷnvŷn ke mŷ sir, *Jerusalém* ra, krĩ tŷ *Oliveiras* tá kãmŷ kŷ.

¹³ Û tŷ tá kãmŷ mŷ ag hã vè, hã vŷ: *Pedro, João, Tiago, André, Filipe, Tomé, Bartolomeu, Mateus, Tiago ù, Alfeu* kósin ên, *Simão, Judas ù, Tiago* kósin ên, he mŷ, *Jesus* tŷ ùn vin mŷ ên ag. ¹⁴ Tá junjun kŷ ag tóg Topê mré vŷ mŷ, ag tŷ hê tá nŷtĩ ên tá, ùn tŷtã fag mré hã, *Maria* fi ke gé, *Jesus* mŷnh ên fi, ti jãvy ag mré hã ke gé, ha mē.

¹⁵ Kejên *Jesus* mré ke tŷ hên ri ke ag vŷ tá nŷtĩ nĩ, vènh mãn kŷ, ù tŷ 100 kri 20 (ke) hŷn.

¹⁶ Kŷ *Pedro* tóg: “*ha vé*, inh kanhkã,” he mŷ. “*Vãŷŷ* tóg rán kŷ nĩ. Topê kuprîg tóg *Davi* krĩn ja nĩgtĩ, ti tŷ *Judas* to rán jé, hã ra tóg ki hã tó ja nĩ, vènh rán ki,” he tóg. “*Û* tŷ *Jesus* kãgmính ke mŷ ag jãmĩ tóg kãtŷg ja nĩ, *Judas* ti. ¹⁷ Hã ra tóg tŷ êg mré ke ja nĩ, kŷ ti tŷ nén han mŷ tóg êg tŷ nén han mŷ ri ke ja nĩ gé. ¹⁸ Hã ra tóg *Jesus* kato jãnkamy mãn ja nĩ, kŷ tóg jãnkamy ên tŷ êpŷ kajãm ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ti nunh kã vènh jãján ja nĩ, kŷ tóg tam ke kŷ kutê ja nĩ, kŷ ti nug tóg jar ja nĩ, kŷ ti nug tóg kãkutê ja nĩ, kŷ tóg ter ja nĩ, *Judas* ti. ¹⁹ Kŷ *Jerusalém* tá ke kar ag tóg mēg mŷ sir, hã kŷ ag tóg ti japŷ to: *Acelandama*, he mŷ, hã vŷ: êpŷ kyvènh, he mŷ, êg vŷ ki,” he tóg.

²⁰ “Ēg t̄y Topē m̄y jānjān jafā ki tag tóg rán k̄y n̄i, hā mē: ēn jamā v̄y vag ke m̄ū, ū pijē ki ēmān m̄an m̄ū, he tóg, vēnh rán ki, *Judas* to. K̄y ū v̄y ge n̄i gé, hā mē: ū t̄y ti jēg ja kā jē k̄y ti rānrhāj han ke vē, he tóg m̄ū gé. ²¹ Hā k̄y, m̄ū n̄y, ti jēgja ki ū fēg jē, ū t̄y ēg mré *Jesus* t̄y ga m̄i t̄i vэг m̄ū, ²² ū t̄y *João* t̄y *Jesus* kype vэг m̄ū, ū t̄y *Jesus* t̄y nén han m̄ū ve k̄an m̄ū, ti t̄y kanhkā ra t̄ig mré hā. Ēn tóg sir ēg mré ti r̄ir m̄an tónh ke m̄ū,” he tóg, *Pedro* ti.

²³ K̄y ag tóg ūn régre ag vin m̄ū, hā v̄y: *José*, he m̄ū, ti jiji ū hā v̄y: *Barsabás*, he m̄ū. Ti mré ag tóg *Matias* fēg m̄ū gé. ²⁴ K̄y ag tóg Topē mré v̄i m̄ū, ha mē. “Ēg jóg, ēg t̄y nén to jykrén m̄ū ki kanhró ã tóg n̄i. Ā h̄yn ū t̄y hē kuprēg, ²⁵ ti t̄y ēg mré ã rānrhāj tag han jē, ti t̄y t̄y ēg mré apóstolo jē jé? *Judas* v̄y ti rānrhāj tovānh. K̄y ū t̄y hē n̄y ti jēg ja kā jēnh m̄ū ha?” he ag tóg m̄ū, Topē m̄y. ²⁶ K̄y ag tóg to joga he m̄ū sir, hā ra *Matias* tóg *Judas* jēgja kā jē m̄ū. Hā k̄y tóg t̄y ū t̄y 11 (ke) ag mré ke n̄i sir. T̄y tóg apóstolo jē sir.

2

Topē kuprīg t̄y t̄y ēg jagrē

¹ Vāhā tóg fénhta t̄y *Pentecostes* kurā tá kr̄yḡ m̄ū. K̄y vēnh kar v̄y vēnh m̄an k̄y n̄yt̄i n̄i, *Jesus* ki ge k̄y n̄yt̄i kar ēn ag.

² K̄y vāhā kanhkā tá kóho ri ke tóg mē há t̄i. Króg, he tóg m̄ū. K̄y ĩn tóg kóho ri ke ēn t̄y fór m̄ū, *Jesus* ki ge k̄y n̄yt̄i ag n̄yt̄i ēn tá.

³ K̄y ag tóg nén nē vэг m̄ū, hā ra tóg t̄y p̄i gru hā pē n̄i. Vēnh k̄apóp̄am k̄y tóg n̄i n̄i. K̄y tóg ag kri n̄i' n̄i' he k̄an m̄ū, p̄i gru hā pē ēn ti. ⁴ K̄y Topē kuprīg tóg ag ki ge k̄an m̄ū. K̄y ag tóg vēnh v̄i ū tugtó m̄ū, Topē kuprīg t̄y ag kr̄in k̄y, ti t̄y t̄y ag jagrē n̄in k̄y.

⁵ Hā ra *Jerusalém* tá ke ū ag tóg Topē to há n̄yt̄i gé. *Judeu* ag vē gé, hā ra ag tóg povo t̄y hēn ri ke m̄i

mogmog ja n̄i. Hā k̄y ag v̄i tóg tó t̄y hēn ri ke n̄i.

⁶ Ag t̄y kóho ri ke ēn mē k̄y ag tóg vēnh m̄an m̄ū. K̄y ag tóg ag v̄i e ēn ki *Pedro* ag t̄y nén tó m̄ū mēg m̄ū.

⁷ K̄y tóg ag m̄y e t̄i. Ag fe t̄y hēn ri ken k̄y ag tóg: “ha vé, *Galiléia* tá ke ag vē m̄y,” he m̄ū. “*Galiléia* tá ke ag v̄y vyr m̄y v̄i n̄yt̄i. ⁸ Hā ra ēg tóg ēg v̄i pē ki ag v̄i mēg m̄ū,” he ag tóg.

⁹ “Ēg k̄y ū ag tóg *Pártia* tá k̄am̄ū m̄ū, k̄y ū ag tóg *Média* tá k̄am̄ū m̄ū gé, ū ag tóg ga t̄y *Elāo* tá k̄am̄ū m̄ū, ū ag tóg ga t̄y *Mesopotâmia* tá k̄am̄ū m̄ū, ū ag tóg *Judéia* tá k̄am̄ū m̄ū, ū ag tóg *Capadócia* tá k̄am̄ū m̄ū, kar k̄y *Ponto* tá, *Ásia* tá, ¹⁰ *Frígia* tá, *Panfília* tá, *Egito* tá, ga t̄y *Líbia* tá, ēmā t̄y *Cirene* ēn mā tá. Ū ag tóg ēmā t̄y *Roma* tá k̄am̄ū m̄ū gé. ¹¹ Ū ag tóg t̄y *Judeu* n̄yt̄i, kar k̄y ū ag tóg t̄y fóg t̄y *Judeu* jykre han m̄ū n̄yt̄i gé. Ū ag tóg goj vāso t̄y *Creta* tá k̄am̄ū m̄ū, ū ag tóg ga t̄y *Arábia* tá k̄am̄ū m̄ū gé. Ēg kar tóg ēg v̄i pē ki ag t̄y Topē k̄amén m̄ū mēg m̄ū,“ he ag tóg. ¹² Ag m̄y e t̄in k̄y ag tóg jagnē m̄y: “ne nē h̄yn’?” he m̄ū. Ag fe tóg jūr̄in ke m̄ū, ag t̄y ge ve ja t̄ū n̄yt̄in k̄y.

¹³ Ū ag tóg hā ra nyg m̄ū. “Kronkron k̄y ag k̄agter n̄yt̄i m̄y,” he ag tóg.

Pedro t̄y ag m̄y Topē v̄i tó

¹⁴ K̄y *Pedro* tóg ū t̄y 11 (ke) ag mré jēgnē k̄y jamā há ra ag m̄y: “inh kanhkā’,” he m̄ū. “*Jerusalém* tá ke’! Jēmē há han ra, s̄y ājag m̄y nén tó m̄ū ti,” he tóg. ¹⁵ “Ājag ne tóg: kronkron k̄y ag k̄agter n̄yt̄i, he m̄ū. Hā t̄ū vē hā ra,“ he tóg.

¹⁶ “Hā ra tóg vās̄y rán k̄y n̄i, ēg t̄y ūri nén vэг m̄ū ti. Topē v̄i tó t̄i t̄y *Joel* tóg vās̄y tag rán ja n̄i, ha mē:

¹⁷ “kurā t̄y ēgno to hā sóg inh kuprīg jēnēnh m̄ū, vēnh kar m̄y, ti t̄y t̄y ag mré fag jagrē n̄i jé, he ja tóg n̄i, Topē ti. K̄y ājag krē ag t̄y fag mré Topē v̄i mē k̄y tónh ke vē. Kyr̄ū ag t̄y nén nē venh ke vē. Kófa ag t̄y vēnh pétinh

ke vē. ¹⁸ Sý inh kuprīg tỳ inh mré rānhrāj mū ag jagrē han ke vē, fag ke gé. Ký fag tóg ag mré inh vī tónh ke mū gé, he tóg, Topē ti,” he tóg, *Joel* ti. ¹⁹ “Ājag tỳ nén han vānh han jé sóg ke mū gé, ājag mý, kanhkā tá, ga tá ke gé, ēprā, kyvénh mýr, pī mýr, nīja mýr. ²⁰ Ký rā tỳ kutyg ke vē, kysā kyvénh ke vē gé. Kar ký Topē kurā vē sir, kurā mág ēn ti. ²¹ Ký ũ tỳ Topē mý nén kar to vī mū ēn kren ke vē sir,” he tóg, Topē ti. *Joel* tỳ rán hā vē, vāsý,” he tóg.

²² “Inh kanhkā’, *Nazaré* tá *Jesus* ēn vē mýr. Ti hā tóg nén han vānh hynhan ja nīgtī. Topē jykre hynhan ja tóg nīgtī, Topē tỳ ti jēnēn ký. Hā ra Topē tóg ti mý tó ja nī, ti tỳ *milagre* ēn hynhan jé, ājag tỳ ve ký ti to jykren há han jé,“ he tóg. ²³ “Hā ra Topē tóg ājag mý ti fēg ja nī. Hā ký ājag tóg ka to ti sa ja nī. Ti tén ja ājag tóg nī. Ký ũ tỳ ka to ti ság mū ēn ag jykre vỹ pāno tāvī nī. ²⁴ Hā ra Topē tóg ti rīn mán ja nī, hā ký tóg vēser jagtar ēn tỳ tū’ he ja nī, ti mý. Hā ký tóg vēser jamā tá nīg mág ja tū nī, *Jesus* ti,” he tóg.

²⁵ “Hā ký *Davi* tóg *Jesus* jo tag tó ja nī, ký tóg *Jesus* tỳ ti jóg mré vī ri ke nī. Ti to tóg: ēg jóg’, he ja nī. Ā vég isóg nī nī. Inh pēgja tá ā tóg nī nī, hā ký sóg krónh ke tū nī. ²⁶ Hā ký inh fe tóg mrin ke tū nī. Vī sér han isóg nī nī. Iser ký inh fár tóg nýnh ke mū, hā ra sóg to krī kufy tū nī. ²⁷ Inh kuprīg vỹ vēnh kuprīg jamā tá nīg mág han ke tū nī. Inh fár vỹ vag ke tū nī gé, sý tỳ ā tỳ kuprēg ja nīn ký. ²⁸ Inh kanhrān ā tóg nī nī, isý kanhkā to ēpyr ēn ve há han jé. Isý ā mré nīn ký tóg inh mý sér tāvī tī, he ja tóg nīgtī, *Davi* ti,“ he tóg.

²⁹ “Inh kanhkā’. *Davi* to jykren há han. Ti tỳ vēnh kāmén tū vē. Vāsý tóg ter mýr, hā ký ēg tóg ti kej vég tī, ũri. ³⁰ Ti tỳ ga mī tī mūn kā tóg Topē vī tó tī ja nīgtī, *Davi* ti. Ký Topē tóg ti mý: ā krē’krē ag kā ũ vỹ tỳ pā’i mág nīnh mū, he ja nīgtī. Ti tỳ

Cristo kātīg ke tó jan hā vē. ³¹ Hā ký tóg *Cristo* rīr mán ke tó ja nīgtī gé, ti tỳ: inh fár vỹ vag ke tū nī, hen ký. *Cristo* pijé vēser jamā tá nīg mág han’, ký ti fár vỹ vag ja tū nī gé,” he tóg, *Pedro* ti.

³² “*Cristo* vē, hā vỹ: *Jesus*, he mū. Topē vỹ ti rīn mán, ký ēg kar tóg ti ve ja nīgtī,” he tóg. ³³ “Topē tóg ti mý: kunīg, inh pēgja tá nī, he ja nī. Ký tóg ti mý ti tỳ ēg mý nén tó ja ēn nīm, hā vỹ: Topē kuprīg, he mū. Hā ký tóg ēg mý tỳ ēg jagrē han mū, *Jesus* ti. Hā ký ājag tóg ũri tag vég mū,” he tóg.

³⁴ “*Davi* hā tóg rīr mán ja tū nī ver, kanhkā ra tóg tāpyr ja tū nī ver, ge ra tóg tag tó ja nī, ha mē: “ēg jóg mág vỹ inh *Senhor* mý tag tó ja nī, hā vỹ: nī ra ver, inh pēgja tá, ³⁵ sý ā kato vāsānsān mū ag tỳ ā krēm vin jé. Ký ag sigse vē sir,” he ja tóg nī. *Davi* tỳ tón hā vē,” he tóg.

³⁶ “*Jesus* tag, ājag tỳ ka to ũn ság mū tag hā vỹ tỳ ēg *Senhor* nī. Topē vỹ ti to: tỳ tóg *Cristo* nī, tỳ tóg vēnh kar *Senhor* nī, he mū. Ēg *povo* tỳ *Israel* tỳ vēnh vī tag kri finh ke vē,” he tóg, *Pedro* ti, ũ tỳ vēnh mán ký nýtī ag mý.

³⁷ Ag tỳ ti vī tag mē ký ti jykre tóg ag kā ra rā mū sir. Ký ag tóg ti mý: “ký ēg hýn hē ri kenh mū, vỹ?” he mū, *Jesus* tỳ ũn vin mū kar ag mý ke gé.

³⁸ Ký *Pedro* tóg ag mý: “ājag jykre pāno tovānh ra. Ký ēg tóg ājag kygpenh ke mū, *Jesus Cristo* jiji tó ký,” he mū. “Ký Topē tóg ājag mý ājag tỳ ti vī mranh ja tỳ vēnh pāte fón ke mū. Ký ājag tóg Topē kuprīg tỳ jagrē nýtīnh mū gé. ³⁹ Ti tỳ ājag hā mý ti nīm ke vē, ājag krē mý ke gé. Ti tỳ ũn mý vēnh vī jēnēg mū kar ag mý tóg nīm tī, Topē ti, ēg jóg mág ti, ag tỳ ver kuvar há tá mū hā ra,” he tóg, *Pedro* ti.

⁴⁰ Vī tỳ hēn ri ke han tóg, *Jesus* kāmén ký. Ag jyvēn tóg mū gé, ký tóg ag mý: “*Jesus* mý: inh kren han

nĩ, hem nĩ,” he mũ. “Ēg kar vỹ vėjykre pāno han kãn, hem nĩ,” he tóg.

⁴¹ Ũ tỹ ti vĩ han mũ ag kygpég ag tóg mũ sir. Kurã ěn kã ũn kygpe kỹ nỹtĩ ag vỹ tỹ ũ tỹ 3 mil (ke) nỹtĩ hỹn, hẽn ri ke mũn. ⁴² Ēn ag vỹ kurã kar ki *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag vỹ jẽmẽ jé vẽn hãn tĩ, jagnẽ ve jé ke gé. Kỹ ag tóg *Jesus* jamĩ ko mũ sir. Kỹ ag tóg ti mré vỹ mũ gé, kurã kar ki.

Jesus ki ge mũ ag jykre

⁴³ Kỹ *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tóg ěg tỹ nén han vãn hỹn ri ke han tĩ nỹtĩgĩ. Hã kỹ vẽn kar tóg Topẽ kamég tĩ. ⁴⁴ Jãvo ũ tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg jagnẽ mré vėjykre pir han mũgtĩ, fag ke gé. Kỹ ag tỹ nén vỹ tỹ jagnẽ tũ ri ke nỹtĩ. ⁴⁵ Ũ ag tóg ag tỹ nén ũ vẽn he mũ gé, jãnkamy to, kỹ ag tóg ũn jãnkamy tũ ag mỹ vẽn kãpópãm tĩ. ⁴⁶ Kurã kar ki ag kar tóg Topẽ ĩn ra mũ tĩ, ag tỹ ti mré vỹ jé, fag ke gé. Ag ĩn kã ki ag tóg *Jesus* jamĩ ko mũgtĩ gé. Ag mỹ tóg sér tĩ sir, fag mỹ ke gé. ⁴⁷ Kỹ ag tóg Topẽ mý: “há ti nĩ,” he tĩ gé. Jo vẽn kar tóg ag to há nỹtĩ gé. Kỹ Topẽ tóg kurã kar ki ũ ag mỹ krĩ há nĩm tĩ gé, kỹ ag tóg ti ki ge mũ. Hã kỹ ag tóg koměr hã e nỹtĩ, fag ke gé.

3

Ũn kãnhrĩ tỹ há' he

¹ Kejẽn *Pedro* mré *João* ag tóg Topẽ ĩn ra mũ mũ, *meio dia* pãte 3 óra ki. *Judeu* ag tỹ Topẽ mré vỹ jafã vẽ, hã vỹ: 3 óra, he mũ.

² Topẽ ĩn tá ũ tóg nĩ nĩ, ũn kãnhrĩ. Ti mũr mũ kã tóg ge nĩ. Tá tóg: “inh mỹ nén ũ nĩm,” he nĩgtĩ, ũ tỹ Topẽ ĩn kã ra ge mũ ag mỹ.

Ēn va ag tóg kãmũ mũ, jãnkã tá ti nĩm jé. Kỹ *João* mré *Pedro* ag tóg Topẽ ĩn tá junjun mũ. ³ Ũn kãnhrĩ tỹ *Pedro* ag ve kỹ tóg ag mỹ nén ũ to vỹ mũ. ⁴ Kỹ ag tóg ti tugnym mũ. Kỹ *Pedro* tóg ti mý: “ěg ki ěvãn,” he mũ. ⁵ Kỹ tóg ag ki ěvãn mũ. “Ag

hỹn inh mỹ jãnkamy nĩm ke mũ,” he tóg.

⁶ Hã ra *Pedro* tóg ti mý: “jãnkamy tóg inh mỹ tũ tĩ,” he mũ. “Sỹ nén ma tĩ hã tỹ sóg ã mỹ nĩm mũ, hã vỹ: *Jesus Cristo* jiji hã tó kỹ, sóg ã mý: ha jẽg, he mũ,” he tóg, *Pedro* ti, ũn kãnhrĩ mý. ⁷ Kỹ tóg ti pẽgja tá ti kãgmĩ kỹ ti fẽg mũ.

Kỹ vãnã ti pẽn tóg tar' he mũ sir, ti pẽn nãgnán ti. ⁸ Hũm he tóg mũ sir. Jẽg há' he tóg mũ. Vãnã tóg tĩ mũ sir. Kỹ tóg ag mré Topẽ ĩn kã ra ra mũ sir. Tá tóg hũm hũm he mũ. Topẽ mý tóg vỹ há han mũ sir.

⁹ Kỹ vẽn kar tóg ti vэг mũ, ti tỹ hũm hũm hen kỹ, ti tỹ Topẽ mý vỹ há han kỹ. ¹⁰ Kỹ ag tóg ti ki kanhrãn mũ. “Topẽ ĩn jãnkã tá nĩ ěn hã vẽ mýr, vẽn kar mý: inh mỹ nĩm, he tĩ ěn hã vẽ mýr,” he ag tóg ti to. Kỹ tóg ag mý e tĩ sir. Ag fe tóg jũrũn ke mũ sir.

Pedro tỹ Topẽ jykre kãmén

¹¹ Hã ra tóg *Pedro* mré *João* ag mré tĩ mũ, ũn kãnhrĩ ja ěn ti. Hã kỹ vẽn kar tóg ag to vẽn hãn mũ, Topẽ ĩn krẽm, pã'i tỹ *Salomão* he mũ ěn sala tá. Ag mý tóg e tĩ, ti tỹ há' hen kỹ.

¹² *Pedro* tỹ ũn e ěn ag ve kỹ tóg ag mý: “inh kanhkã', ãjag fe hã ne tóg jũrũn ke mũ',” he mũ. “Ēg tỹ vęsóg ki ti tỹ há' he tũ vẽ. Topẽ tỹ ti tỹ há' he vẽ mýr. Ēg tỹ vėjykre kuryj han mũ ra ěg tóg ge han ki kagtĩg nỹtĩ,” he tóg.

¹³ “Ēg jógjóg ve ag vỹ Topẽ to há ja nỹtĩgtĩ, *Abraão* ti, *Isaque* ti, *Jacó* ti ke gé. Topẽ ěn vẽ mýr, ũ tỹ ti tỹ há' he mũ ti. Topẽ ěn vỹ ti kósin tỹ ũn mág han. Ti hã vỹ tỹ *Jesus* nĩ. Hã ra ãjag tóg fóg tỹ pã'i tỹ *Pilatos* mý ti fẽg ja nĩgtĩ, kỹ tóg: ti kavãn jé sóg ke mũ, he mũ vẽ. ¹⁴ Hã ra ãjag tóg ũ tỹ vėjykre kuryj han mũ to, nejẽ, he ja nĩgtĩ, Topẽ tỹ ũn kuprẽg mũ ěn to, *Jesus* ěn to. Hã ra ãjag tóg ũ tỹ ũn tén mũ to: ti kava ra, he ja nĩgtĩ. ¹⁵ Ũ

tý ěg rĭnrĭr han mŭ ěn tén ja ājag tóg nĭgtĭ mŷr. Hā ra Topē tóg ti rĭn mǎn ja nĭ, ti ter mŭ hā ra, kŷ ěg tóg ti ve ja nĭgtĭ,” he tóg.

¹⁶ “Kŷ ěg tóg *Jesus* ki ge mŭ. Hā kŷ *Jesus* tóg ũn kǎnhgrĭ ja tag tŷ tar’ he mŭ, ājag tŷ ũn vég mŭ tag ti. *Jesus* vŷ ti tŷ ti ki rā han. Hā kŷ tóg ti tŷ *Jesus* ki rā kŷ há’ he mŭ sir, ājag rĭnve,” he tóg.

¹⁷ “Inh kanhkǎ’, ājag tŷ ki kagtĭg nŷtĭn hā kŷ ājag tóg *Jesus* tén ja nĭgtĭ, pǎ’i ag mré.

¹⁸ Hā kŷ Topē tóg vǎsŷ rán kŷ nĭ ěn han. Topē vĭ tó tĭ ag kar tóg vǎsŷ *Jesus* jagtar ke ti tó ja nĭgtĭ, Topē tŷ ag mŷ: ha tó, hen kŷ. “Topē tŷ ũn jĕnĕg mŭ ěn tŷ jagtar ke vē, *Cristo* ti,” he ja ag tóg nĭgtĭ.

¹⁹ Kŷ ājag jykre pǎno tovǎnh nĭ. Topē jykre ki gem nĭ, Topē tŷ ājag tŷ ti vĭ mranh tŷ tŭ’ he jé. ²⁰ Kŷ ājag tóg tŷ Topē mré ke nŷtĭn mŭ. Kŷ tóg ājag krĭ tŷ kǎnhvy’ henh ke mŭ. Kar kŷ tóg ājag mŷ ti jĕnĕ mǎn ke mŭ gé, ti tŷ ājag mŷ ũn jĕnĕnh ke mŭ ěn ti, *Cristo* ti, hā vŷ: *Jesus*, he mŭ. ²¹ Ti tŷ kanhkǎ tá nĭ vē ver. Ti tŷ ti kurǎ pétĕm kŷ tóg vǎhǎ tá vŷn kenh ke mŭ, Topē tŷ nĕn kar han mǎn ke kurǎ ěn kǎ.

Hā kŷ Topē tóg vǎsŷ ti vĭ tó tĭ ag mŷ tó ja nĭgtĭ, ag tŷ vĕnh kar mŷ ti vĭ tó jé, ti tŷ ag kar mŷ. ²² Hā kŷ *Moisés* vŷ tag tó ja nĭ, ha mĕ: Topē vŷ ājag mŷ ti vĭ tó tĭ ũ jĕnĕnh ke mŭ, ti tŷ ājag mŷ Topē vĭ tó jé, inh ri kén. ěn vĭ jĕmĕm nĭ. ²³ Ũ tŷ ti vĭ jĕmĕ jǎvǎnh ěn ter ke vē, ěn pijĕ tŷ Topē tŭ nĭ’, he ja tóg nĭgtĭ, *Moisés* ti, “he tóg.

²⁴ “Topē vĭ tó tĭ ag kar vŷ tó ja nĭgtĭ, ěg tŷ ũri vég mŭ tag ti. *Samuel* vŷ tag tó vén ja nĭgtĭ, kar kŷ ti nón ke ag tóg vǎhǎ tag tó ja nĭ gé.

²⁵ Topē vĭ tó tĭ ěn krĕ vŷ tŷ ājag nŷtĭ. Ājag jógjóg ve ag hā mré tóg jykren ja nĭgtĭ, Topē ti, *Abraão* hā mré. Hā kŷ tóg *Abraão* mŷ: ā kósin ũ hā tigrĭn sóg vĕnh kar to há nĭnh mŭ, he ja nĭgtĭ, Topē ti. ²⁶ Ājag hā

mŷ tóg ti kósin jĕnĕ, ti rĭn mǎn kŷ. Ājag hā mŷ tóg tó vén, ājag tŷ tŷ *Judeu* nŷtĭn kŷ. Ājag tŷ ājag jykre pǎno tovǎnh jé,” he tóg, *Pedro* ti, *João* mré.

4

Pǎ’i ag tŷ Pedro mré João to jŭ

¹ Ag tŷ ver vĕmĕn nŷtĭ ra pǎ’i ag tóg tá junjun mŭ, Topē ĩn to pǎ’i ag, ũ tŷ: “ěg hŷn rĭnrĭr mǎn ke tŭ nĭ, ěg ter kar kŷ,” he mŭ ag mré hā. ² Kŷ ag tóg *Pedro* ag to jŭgŭ mŭ, ag tŷ: “*Jesus* vŷ rĭr mǎn. Kŷ ěg tóg ti ri kén rĭr mǎn ke mŭ gé, ěg ter kŷ, “hen kŷ. ³ Hā kŷ ag tóg *Pedro* ag sigsĕg mŭ. Vĕseja kǎ tá ag tóg ag vǎm mŭ, ag tŷ tá nŭgnŭr pir han jé. Rǎké ti nŷ ha, hā kŷ ag tóg: “ha ver kǎ tá nŭgnŭr,” he mŭ.

⁴ Hā ra ũ tŷ hĕn ri ke ag tóg *Pedro* ag vĭ mĕ kŷ kri fi ja nĭgtĭ. Ũ tŷ 5 *mil* (ke) ag vē, *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ ag, ũn tŷtǎ fag mré tó tŭ.

⁵ Tŷ vaj kŷ pǎ’i ag tóg vĕnh mǎn mŭ, kófa ag mré hā, Topē vĭ to ěg kanhřǎn tĭ ag mré hā, *Jerusalém* tá. ⁶ Topē tŭ to pǎ’i mág jiji hā vŷ: *Anás*, he mŭ. Ag pǎ’i mág ũ jijin hā vŷ: *Caifás*, he mŭ. Pǎ’i mág kanhkǎ ũ jiji hā vŷ: *João*, he mŭ, kŷ ũ jijin hā vŷ: *Alexandre*, he mŭ. Pǎ’i kar ag vŷ tá vĕnh mǎn kŷ nŷtĭ. ⁷ Vĕnh kjuu ki ag tóg *Pedro* ag vin mŭ, kŷ ag tóg: “ũ nŷ ājag mŷ vējykre tag nĭm, ājag tŷ ũn kǎnhgrĭ ěn tŷ há’ he jé? Ũ jykre tŷ ājag ti tŷ há’ hé?” he ag tóg mŭ.

⁸ Kŷ vǎhǎ Topē kuprĭg tóg *Pedro* krĭn mŭ. Kŷ tóg: “ha vé, ⁹ nĕn ũ há to ājag tóg ěg sigsĕg mŭ, ěg tŷ ũn kǎnhgrĭ tŷ há’ he mŭ ěn to,” he mŭ. “Kŷ ājag tóg vǎhǎ ěg jykre jĕmĕ sór mŭ ha. ¹⁰ Ājag mŷ sóg ěg jykre tónh mŭ, *Judeu* kar tŷ ki kanhró nŷtĭ jé. *Jesus* tigrĭn tóg há’ hé, *Nazaré* tá ke ěn tigrĭn tóg tar jĕ nĭ, ājag tŷ ũ tŷ ka to sǎg mŭ ěn hā tigrĭn. Topē tóg ti rĭn mǎn ja nĭ, ũ tŷ krunh to ter mŭ ěn ti,” he tóg. ¹¹ “*Jesus* ěn hā to tag

tóg rán k̄y n̄i, ha mē: ājag t̄y pó t̄y ĩn han k̄y ājag tóg pó ũ fón, ti t̄y ājag m̄y kórég n̄in k̄y. Hã ra Topē tóg pó ěn hã t̄y ĩn n̄ina han m̄u, he ja tóg n̄i.

¹² Ũ pijé ěg kren han ke m̄u vē'. Hã ra Topē tóg *Jesus* fēg, ti hã t̄y ěprã ke kar ag krenkren han jé, fag ke gé. ěg kren han ke m̄u ũ venh ke t̄u ěg n̄i m̄y, he tóg, *Pedro* ti.

¹³ K̄y tóg ag m̄y e tí. “Ěg kamēg t̄u ag tóg n̄i m̄y,” he ag tóg, *Pedro* ag to. “*Escola* ki ge mág ja t̄u ag n̄yĩ vē,” he ag tóg. To jykren k̄y ag tóg: “*Jesus* mré ke ag vē,” he m̄u.

¹⁴ Hã ra ũn kãnhgrĩ ja ěn tóg tá jē, ag mré. K̄y ag t̄y ne t̄y ag kato v̄inh ke tóg t̄u t̄i sir. ¹⁵ K̄y ag tóg *Pedro* ag m̄y: “ha ver kãpa jēg,” he m̄u. K̄y pã'i ěn ag tóg ver jagnē mré to jykren m̄u. ¹⁶ K̄y ag tóg: “Ěg h̄yn ag t̄y hē ri kenh m̄u ha?” he m̄u. “*Jerusalém* tá ke kar v̄y ag t̄y nén han m̄u ki kanhró n̄yĩ. K̄y ag jykre tóg v̄enh kar m̄y há n̄y. K̄y ěg t̄y ag to: ag ón vē, hen k̄y tóg v̄enh m̄y n̄i sir,” he ag tóg. ¹⁷ “Ag t̄y hã ra v̄enh kar m̄y *Jesus* tó k̄y tóg v̄enh m̄y n̄y gé. K̄y ěg t̄y ag m̄y: ha tó m̄an t̄ug, henh ke vē, ājag t̄y ti tó m̄an k̄y ěg tóg ājag vóg kónãn ke m̄u ha, he jé ěg tóg ke m̄u,” he ag tóg. ¹⁸ K̄y ag tóg *Pedro* ag jé prēr m̄an m̄u. K̄y ag tóg: “Ker ũ m̄y tó m̄an hē'. Ker *Jesus* t̄y v̄i m̄an hē',” he m̄u.

¹⁹ Hã ra *Pedro* tóg *João* mré ag m̄y: “Topē tóg ěg m̄y: ha v̄enh kar m̄y tó, he ja n̄i. Hã ra ājag tóg: “ker tó hē',” he m̄u. ěg h̄yn ũ t̄y hē v̄i han m̄u', Topē v̄i vó, ājag v̄i vó? Ne n̄y h̄yn Topē m̄y há n̄inh m̄u? ěg m̄y tó. ²⁰ ěg pijé tó t̄ug m̄u', ěg t̄y nén v̄eg m̄u ti, *Jesus* t̄y ěg m̄y nén tó ja ěn ti,” he ag tóg.

²¹ Hã ra pã'i ag tóg: “ker tó hē', ker tó hē',” he m̄an m̄u gé. K̄y ag tóg ag kygvãg m̄u sir. Ag t̄y ag vóg kónãn há ra ag tóg ke t̄u n̄i, v̄enh kar t̄y ag to há n̄yĩn k̄y, v̄enh kar t̄y Topē to:

“há ti n̄i, hã k̄y tóg ũn kãnhgrĩ ěn t̄y há' he m̄u',” hen k̄y.

²² Hã ra ũn kãnhgrĩ ja ěn tóg t̄i n̄i sir. 40 (ke) *anos* kãfór han tóg, k̄y Topē tóg ti t̄y há' hé.

Jesus mré ke ag t̄y Topē mré v̄i

²³ *Pedro* ag t̄y kygvar k̄y ag tóg ag mré ke ag to m̄u m̄u. K̄y ag tóg pã'i t̄y ag m̄y nén tó m̄u ěn kãmén m̄u, kófa ag t̄y: “ker *Jesus* tó hē',” he m̄u ěn ti. ²⁴ K̄y v̄enh kar ag tóg Topē m̄y v̄i há han m̄u. K̄y ag tóg: “ěg jóg mág', t̄y ā tóg v̄enh kar kri ke n̄i,” he m̄u. “Kanhkã han ā m̄y, ga ti, goj ti ke gé, m̄i m̄u kar ke gé. ²⁵ ěg jógjóg t̄y *Davi* kr̄in ja ā tóg n̄igtĩ, ā kupr̄ig t̄y. K̄y tóg *Jesus* tó ja n̄igtĩ, k̄y tóg: fóg kar ag ne tóg j̄ugj̄u m̄u, kanhgág ag ke gé, he ja n̄igtĩ. ²⁶ *Nação* kar ag pã'i ag v̄y v̄enh génh k̄y n̄yĩ, ěg pã'i ag ke gé, Topē kato t̄egtē jé, Topē t̄y ũn kupr̄eg m̄u ěn ag kato, he ja tóg n̄igtĩ. ²⁷ Hã ra tóg ki hã tó ja n̄i. Ěmã tag ki ag tóg v̄enh génh k̄y n̄yĩ, ā kósin t̄y *Jesus* kato, ũn kuryj n̄i ěn kato. Pã'i mág t̄y *Herodes* v̄y ti kato tē m̄u gé, pã'i t̄y *Pilatos* ke gé, fóg ag kar, *Judeu* ag kar ke gé. ²⁸ Ā t̄y v̄ãs̄y nén tó m̄u ěn han ag tóg m̄u sir. ²⁹ Pã'i ag t̄y ěg m̄y nén tó m̄u mē ā tóg, ag t̄y ěg m̄y: “ker tó hē',” he m̄u tag ti. K̄y ěg t̄y tar' hem n̄i, ěg t̄y ag kamēg t̄u n̄i jé, ěg t̄y ā v̄i tó jé, ěg t̄y t̄y ā mré rãnhraj̄ ti n̄yĩn k̄y. ³⁰ K̄y ěg mré *milagre* hynhan n̄i gé. Ũn kaga ag t̄y há' hem n̄i, ěg t̄y nén han v̄anh han n̄i, ěg t̄y ā m̄y to v̄in k̄y, ěg t̄y ā kósin jiji tó k̄y, ũn kuryj n̄i ěn,” he ag tóg, Topē m̄y.

³¹ Ag t̄y ti mré v̄i kar k̄y ga tóg j̄ür̄un ke m̄u sir, ag t̄y v̄enhm̄an k̄y n̄yĩ hã ra. K̄y Topē kupr̄ig tóg ag kr̄in m̄u gé. K̄y ag tóg m̄um̄eg t̄u n̄in k̄y Topē v̄i kãmén m̄u sir.

Jesus ki ge k̄y n̄yĩ ag jykre pir

³² Ũ t̄y *Jesus* ki ge k̄y n̄yĩ ag tóg jykre pir n̄yĩ. Ũ pijé ti t̄y nén to: “isũ vē,” he t̄i'. Ag t̄y nén kar to

ag tóg: “ĕg tũ vĕ,” he tĩ, fag ke gé. ³³ *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tóg fag mré ĕg *Senhor* tỹ *Jesus* rĩr mǎn tugtó mũ, to tar pĕ nỹtĩn kỹ. Kỹ Topĕ tóg ag ki rĩr há han mũ gé sir. ³⁴ Ag mré ke ũ pijĕ jagtar nỹtĩ'. Ag kǎ mĩ ũ tóg ĕpỹ nỹtĩ, kar ũ tóg ĩn nỹtĩ gé. Ag tũ ĕn vĕne he ag tóg mũ, kỹ ag tóg ti kaja ma kǎmũ mũ, ³⁵ *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag mỹ nĩm jé, ĩankamy ti. Kỹ ũn jagtar ag tóg ĩankamy ĕn to ag tỹ nĕn ve sór mũ ĕn mǎn mũ sir, fag ke gé.

³⁶ Kỹ ũ tóg nĩ gé, ti jiji hǎ vỹ: *José*, he mũ. *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tóg ti to: *Barnabé*, he tĩ. *Levi* krĕ'krĕ ũ vĕ. Goj vǎso tỹ *Chĩpre* tá ke vĕ.

³⁷ ĕn hǎ vỹ ĕpỹ nĩ, kỹ tóg ti japỹ fón mũ, kỹ tóg *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag mỹ ti kaja ma kǎtĩ mũ. Kỹ ag tóg jagnĕ mỹ kǎnhkrĕg mũ sir.

5

Ananias fag tỹ *Topĕ* mỹ ón

¹ Kỹ ũ tóg nĩ gé, ti jiji hǎ vỹ: *Ananias*, he mũ. Jǎvo ti prũ fi jiji hǎ vỹ: *Safira*, he mũ. ĕn fag vỹ tóg fag japỹ fón mũ gé. ² Kỹ tóg ti prũ fi mỹ: “ti kaja vĕnh kǎpón péju kỹ ĕg tóg nĩm ke mũ,” he mũ. Kỹ tóg *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag mỹ nĩm mũ. “ĕg japỹ kaja kar hǎ vĕ,” he tóg mũ ón kỹ.

³ Kỹ *Pedro* tóg ti mỹ: “*Satanás* hǎ ne tóg ĩ krĩn ja nĩ”, hǎ ra ĩ tóg ti mỹ: nejé, he ja tũ nĩ,” he mũ. “Hǎ kỹ ĩ tóg *Topĕ* kuprĩg mỹ ón. Hǎ kỹ ĩ tóg ti kaja vĕnh kǎpón péju kỹ nĩm ja nĩ,” he tóg. ⁴ “Ā japỹ vĕ mỹr, ha mĕ, kỹ ti kaja vỹ tóg tỹ ĩ tũ nĩ gé sir. Kỹ ĩ tỹ ma kǎtĩ tũ nĩ ra tóg tỹ nĕn ũ tũ nĩ vĕ. Hǎ ra ĩ tóg ĩ ón ke to jykrĕn ja nĩgtĩ. Hǎ kỹ ĩ tóg ĕg mỹ ón,” he tóg, *Pedro* ti.

⁵ *Ananias* tỹ ti vĩ mĕ kỹ tóg kutĕ mũ. Ti ter vĕ sir. Kỹ tóg ũ tỹ mĕg mũ ag kar mỹ e tĩ. Ag fe tóg jũrũn ke mũ. ⁶ Kỹ kyrũ ag tóg jĕgnĕgnĕ kỹ ti fi han mũ. Kar kỹ ag tóg ti kĕnh mũ mũ sir.

⁷ 3 óra tũg kỹ ti prũ fi tóg mĩ kǎtĩ mũ gé. Hǎ ra fi tóg fi mén ter mĕ ja

tũ nĩ ver. ⁸ Kỹ *Pedro* tóg fi mỹ: “Ājag mỹ ti kaja tag to fón, Ājag japỹ ti?” he mũ.

Kỹ fi tóg: “hỹ, ti kaja tag to ĕg tóg fón,” he mũ, ón kỹ.

⁹ Kỹ *Pedro* tóg fi mỹ: “Ājag ne tóg jagnĕ mré to jykrĕn ja nĩ gé”, he mũ. “*Topĕ* kuprĩg mỹ Ājag ón mỹr. Ũ tỹ ĩ mén kĕnh mũ ag vỹ hur kǎmũ jĕg. Kỹ ag tóg ĩ va mũnh mũ gé,” he tóg.

¹⁰ Kỹ fi tóg kutĕ kỹ hun ke mũ gé sir. Kyrũ ag tỹ junjun kỹ ag tóg fi ter vĕg mũ gé. Kỹ ag tóg fi kĕnh mũ mũ gé, fi mén mré. ¹¹ Kỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag fe tóg jũrũn ke mũ, ũ tỹ mĕg mũ kar ag ke gé.

Hǎ kỹ *Ananias* fag tóg *Topĕ* mỹ ón tugrĩn kǎgter ja nĩ.

Ag tỹ Jesus tỹ ũn vin mũ ag vóg kónǎn

¹² *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tóg nĕn ve vǎnh tỹ hĕn ri ke hynhan mũgtĩ, vĕnh kar mỹ. Kỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag vỹ kurǎ kar ki vĕnh mǎn tĩ, pǎ'i tỹ *Salomǎo* he mũ ĕn sala tá, *Topĕ* ĩn krĕm. ¹³ *Jesus* ki ge tũ ag tóg venh kǎmũ tũ nĩgtĩ, ag tỹ ag kamĕg kỹ. Hǎ ra tóg vĕnh kar mỹ há nĩ sir, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag jykre ti. ¹⁴ Kurǎ kar ki ũ tóg to jykrĕn' he mũ, *Jesus* ki rǎ jé, ũ tỹ hĕn ri ke ag, fag ke gé. Hǎ ki ag tóg e nỹtĩ sir, *Jesus* ki ge mũ ĕn ag.

¹⁵ Kejĕn ag tóg ũn kagyga gé kǎmũ mũ gé vǎhǎ, ĕpry krĩ. Tá ag tóg nỹgnỹ kỹ nỹtĩ. Kỹ ag tóg *Pedro* jǎvǎnh mũ. “Ti kǎnhvég tỹ ĕg mĩ tĩg kỹ ũ tóg hĕn ri ke mũn há' hĕnh mũ,” he ag tóg. Kỹ ag tóg hághá' he mũ.

¹⁶ Ũ tỹ hĕn ri ke ag tóg *Jerusalém* tá vĕnh mǎn mũ, ĕmǎ kar tá kǎmũ ĕn ag. Ũn kagyga ag gé ag tóg kǎmũ mũ, ũn jagrĕ kórĕg ag ke gé. Kỹ ag tóg hághá' he kǎn mũ sir.

¹⁷ Kỹ *Topĕ* tũ to pǎ'i mág tóg jũ pĕ han mũ, ti mré pǎ'i kar ag ke gé.

¹⁸ Kỹ ag tóg *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag sigség mũ, vĕse ja mág tá.

19 Hã ra kuty tá Topě tỳ jěně jafã tóg tere ký vese ja jãnkã nugnón mũ. Ag gé tóg tí mũ, ag kygvãn ký, ký tóg ag mý: 20 “ha mũ jěg, Topě ãn ra, ãjag tỳ vènh kar mý Topě ví tó jé, Topě tỳ ěg rĩnrĩn mãn ke ěn ti,” he mũ.

21 Tỳ vaj ký ag tóg kusãg pě ki Topě ãn ra mũ mũ, tá Topě ví tó jé.

Hã ra Topě tũ to pã'i mág tóg ti mré ke ag jěgněg mũ, ag tỳ kófa ag jé prěr jé, pã'i kar ag ke gé. Ký ag tóg vese ja ra porisa ag jěgněg mũ, ag tỳ vėsige ag tatĩ kãmũ jé. 22 Ag tỳ tá junjun mũ ra ag tóg vese ja kã tá tũgtũ nĩ. 23 Ký ag tóg: “vese ja tóg nĩfènh ký jě nĩ,” he mũ. “Ký ũ tỳ ki rĩr mũ ag tóg tá nỹĩ gé, ti jãnkã tá. Ěg tỳ nón mũ ra tóg kuprã jě,” he ag tóg mũ, pã'i ag mý.

24 Ký tóg ag mý epě tí. Ký tóg ag krĩ tũ tí sir. 25 Ký ũ tóg tá jun ký: “Topě ãn krēm ag nỹĩ, ãjag tỳ ãn sigség mũ ag,” he mũ. “Tá ag tóg vènh kar mý Topě ví tó nỹĩ,” he tóg.

26 Ký porisa ag pã'i tóg ag mré tí mũ, ag tatĩ kãmũ jé. Koměr hã ag tóg ag mré ví mũ. “Ěg tỳ ag mý ví tar han ký ũ tỳ ag ví mēg nỹĩ ag tóg hěn ri ke mũn ěg pin ke mũ, pó tỳ,” he ag tóg.

27 Ký *Jesus* tỳ ãn vin mũ ag kar tóg porisa ag mré mũ mũ. Ký Topě tũ to pã'i mág tóg ag mý: 28 “ãjag mý ěg tóg: ker ěn jiji tó mãn hě', he ja nĩgtĩ,” he mũ. “Ge ra ãjag tóg *Jerusalém* tá ke kar ag mý tũgtó ja nĩgtĩ. Ājag hỹn ti ter to ěg jagtar han sór mũ,” he tóg.

29 Ký *Pedro* tóg: “Topě tỳ ěg mý nén tó mũ ěn han jé ěg tóg ke mũ, ěprã ke ag tỳ ěg mý: ke tũg nĩ, he mũ ra,” he mũ. 30 “Ěg jógjóg ag vỹ Topě to há nỹĩgtĩ. Ag tỳ ũ to há nỹĩ ěn vỹ *Jesus* ti rĩn mãn ja nĩgtĩ, ãjag tỳ ãn tén mũ ěn ti, ka to ãn sãg mũ ěn ti. 31 Ký Topě tóg ti tỳ pã'i mág han mũ, ti tỳ ti mý: kunĩg, ãnh pēgia tá nĩ, hen ký. *Jesus* tỳ tóg ěg kar krĩn sór mũ, ěg kar tỳ vỹkre pãno tovãnh jé, ti tỳ

ěg tỳ ti vỹ mranh tỳ vènh pãte fón jé. 32 Nén kar ěn ve ja ěg tóg nĩgtĩ, hã ký ěg tóg ti ví tó mũ sir. Ký Topě kuprĩg tóg ěg kanhrãn mũ gé. Topě vỹ ũ tỳ ti ví han mũ kar ag mý ti kuprĩg jěněg mũ,” he tóg, *Pedro* ti.

33 Ký pã'i ag fe tóg gỹm ke mũ, ký ag tóg ag kãgtén ke to jykrén mũ, *Jesus* tỳ ãn vin mũ ěn ag to. 34 Ký vãhã ũ tóg jěgně mũ, ti jiji hã vỹ: *Gamaliel*, he mũ. Vènh kar mý tóg tỳ ãn jykre há nĩ. Ký tóg: “ver ag kãpan nĩ,” he mũ. 35 Ký tóg ag mý: “inh kanhkã', ãjag tỳ nén han ke mũ to jykrén nĩ ver,” he mũ. 36 “*Pedro* ag jo ke ũ tóg jě ja nĩ gé, ti jiji hã vỹ: *Teudas*, he mũ. Ti hã ne tóg vēsỹ pã'i mág han ja nĩ, ký ũ tỳ 100 tỳ 4 (ke) ag vỹ ti nón mũ ký ti tén ja nĩgtĩ sir. Ký ũ tỳ ti ví han mũ ag tóg tá mũ mũ ja nĩ, ký tóg tũ' he mũ. 37 Kar ký ũ vỹ jě ja nĩ gé, ti jiji hã vỹ: *Judas*, he mũ. *Galiléia* tá ke ěn vè. Ag tỳ vènh kar jigji ránrãn mũ ra tóg tá jě ja nĩ, ký ũ tỳ hěn ri ke ag tóg ti nón mũ ký ti tén ja nĩgtĩ gé, ký ũ tỳ ti ví han mũ ag tóg krig' ke kãn ja nĩ,” he tóg.

38 “Isỹ nén to jykrén mũn hã vè, ha mẽ: *Pedro* ag tovãnh nĩ ver. Ag mý: ha mũ jěg, hem nĩ ver. Ag tũ tỳ tỳ ěprã ke ag jykre nĩn ký tóg tũ' henh ke mũ mýr, vėsóg ki, ha mẽ. 39 Ti tỳ hã ra tỳ Topě jykre nĩn ký ãjag tóg tỳ tũ' henh ke tũ nĩ. Ājag tỳ ge ra ag to jũ nỹĩn ký ãjag tóg vãhã Topě kato tẽ mũ,” he tóg, *Gamaliel* ti.

40 Ký ag tóg ti mý: “he,” he mũ. Ký ag tóg *Jesus* tỳ ãn vin mũ ag jé prěr mãn mũ. Ag mrãnmrãn ag tóg mũ. Ký ag tóg: “ker *Jesus* tó mãn hě',” he mãn mũ, “ha mũ jěg,” he ag tóg, ag mý.

41 Ký ag tóg mũ mũ, *Jesus* tỳ ãn vin mũ ag. Ag mý tóg sér tí, ha mẽ. Ag tỳ *Jesus* ri kén jagtar mũ ra tóg ag mý sér tí. 42 Kurã kar ki ag tóg Topě ãn tá *Jesus* tó tí, ti to: “Topě vỹ ti jěně,” hen ký. Vènh kar ãn tá ag tóg

ti kāmén mū gé, ũ tỹ ag kógfyn kỹ. To ag tóg krónh ke tũ nĩgtĩ sir.

6

Ag tỹ ũ tỹ 7 (ke) ag vin

¹ Kỹ ũ tỹ hēn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mū. ũ ag tóg *Grego* vĩ tó tĩ, kỹ ũ ag tóg *Hebreu* vĩ tó tĩ. Hã ra ag kar tóg jagnē mré jēg tĩ.

Ag e nýtĩn kỹ ũ tỹ *Grego* vĩ tó mū ag tóg kejēn vĩ kónān mū, *Hebreu* vĩ tó tĩ ag kato. “Ũ tỹ *Hebreu* vĩ tó mū ag vỹ ěg ki króm tũ nĩ mỹr. Ag kã ũn mén ter ja fag vỹ kurã kar ki vỹjēn há vég tĩ, ag tỹ fag mỹ vin kỹ. Jãvo ag tóg ěg kã ũn mén ter ja ěn fag kã jatu nýtĩ. Hã kỹ fag tóg jagtar nýtĩ,” he ag tóg.

² Kỹ ũ tỹ 12 (ke) ag tóg mēg mū, *Jesus* tỹ ũn vin mū ag. Kỹ ag tóg *Jesus* mré mū kar ag jé prēr mū. Kỹ ag tóg: “Ěg tũ hã vē, hã vỹ ěg tỹ tỹ Topē vĩ tó tĩ nýtĩ,” he mū. “Ěg tỹ vỹjēn ki rĩr kỹ ěg tóg kutar nýtĩ.”
³ Kỹ ũ tỹ 7 (ke) ag vin nĩ, ũn kãme kórég tũ ag, ũn jykre há ag, ũ tỹ Topē kuprĩg tỹ jagrē nĩ ěn ag,” he ag tóg. “Ěn ag mỹ ěg tóg vēnh rãnrãj tag nĩm ke mū, ag tỹ vỹjēn ki rĩr jé.”
⁴ Kỹ ěg tóg tag tỹ vēnh kutān mãn ke tũ nĩ. Jatun mỹ ěg tóg Topē mré vēmén ke mū. Tĩ vĩ tó jé ěg tóg ke mū,” he ag tóg, *Pedro* ag.

⁵ Ag vỹ vỹ vēnh kar mỹ há nĩ ha, kỹ ag tóg *Estêvão* fēg mū sir, ũ tỹ *Jesus* ki rã kỹ jē ěn ti, kỹ Topē kuprĩg vỹ tỹ ti jagrē nĩ. Tĩ mré ag tóg *Filipe* fēg mū gé, *Prócoro* ke gé, *Nicanor* ke gé, *Timom* ke gé, *Pármenas* ke gé, *Nicolau* ke gé, ěmã tỹ *Antioquia* tá ke tag ti, fóg tỹ *Judeu* jykre han mū tag ti. ⁶ Ěn ag vin ag tóg mū, *Jesus* tỹ ũn vin mū ag jo. Kỹ ag tóg ag to Topē mré vĩ mū, ag nĩgē tỹ ag mē kỹ. Hã kỹ ag tóg ag mỹ vēnh rãnrãj ěn nĩm mū, ag tỹ vỹjēn ki rĩr jé.

⁷ Kỹ Topē vĩ tóg vēnh kar kri rũm ke mū sir. ũ tỹ *Jesus* mré mū ag vỹ tóg hēn ri ke nýtĩ, *Jerusalém* tá. Kỹ

Topē tũ ki rĩr tĩ ũ ag tóg *Jesus* vĩ kri fi kỹ ti ki ge mū gé sir.

Ag tỹ *Estêvão* se

⁸ *Estêvão* vỹ hã ra krĩ há nĩ, Topē tỹ ti mỹ vỹjykre nĩm kỹ. Kỹ tóg ěg tỹ nēn han vānh tỹ hēn ri ke hynhan mū, vēnh kar mỹ. ⁹ Hã ra ũ ag tóg *Judeu* ag vēnh kanhrān jafã tá ti vỹ kafān mū. Ěmã tỹ *Cirene* tá ke ag vē, ěmã tỹ *Alexandria* tá ke ag ke gé, ga tỹ *Cilícia* tá ke ag ke gé, ga tỹ *Ásia* tá ke ag ke gé. ¹⁰ Hã ra ag tóg ti tỹ hē ri ke tũ nĩ, ti krĩ há nĩn kỹ, ti tỹ Topē kuprĩg tỹ jagrē nĩn kỹ. ¹¹ Kỹ ag tóg ũ ag krĩn mū, ag tỹ ti kato vĩ jé, kỹ ag tóg: “tĩ vĩ mē ěg mỹr,” he mū. “*Moisés* to vĩ kónān tóg mỹr, Topē to ke gé,” he ag tóg ón kỹ, *Estêvão* to. ¹² Hã kỹ vēnh kar tóg ti to jũgũ mū, kófa ag mré hã, Topē vĩ to ěg kanhrān tĩ ag mré hã. Kỹ ag tóg ti kãgmĩ kỹ ti ség mū. Kỹ ag tóg pã'i ag to ti pére kãmũ mū. ¹³ ũ tỹ ón kỹ ti kato vĩnh ke mū ag jé ag tóg prēr mū gé, pã'i ag. Kỹ ag tóg: “Topē ĩn to tóg vĩ kónān tĩ, Topē tỹ ěg mỹ nēn tó ja ěn to ke gé. Hã ra tóg ti vĩ kónān to krónh ke tũ nĩgtĩ,” he ag tóg. ¹⁴ “Tĩ vĩ mē ěg mỹr. *Jesus* kãmén tóg tĩgtĩ, *Nazaré* tá ke ěn ti. Topē ĩn kókén jé tóg ke mū, *Jesus* ti, he tóg tĩgtĩ, kỹ tóg *Moisés* tỹ ěg mỹ vỹjykre nĩm mū ěn tỹ tũ' he sór mū gé, ěg mỹ vỹjykre ũ nĩm kỹ,” he ag tóg ón kỹ, *Estêvão* to.

¹⁵ Kỹ pã'i ag kar tóg ti tugnyĩm mū, hã ra ti ve tóg tỹ Topē tỹ jēnē jafã ve ri ke nĩ sir.

7

Estêvão tỹ vēnh kãmén

¹ Kỹ Topē tũ to pã'i mág tóg ti mỹ: “Ki hã ke mỹ?” he mū.

² Kỹ *Estêvão* tóg ag mỹ: “ijóg,” he mū. “Inh kanhkã’,” he tóg. “Ěg jóg tỹ Topē vỹ tóg vēnh kar kãfór nĩ. Tĩ hã ne ěg jógjóg tỹ *Abraão* mré vĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ ver ga tỹ *Mesopotâmia* tá nĩ ki, ti tỹ ver ěmã tỹ *Harã* ra tĩ tũ ki.

³ Kŷ tóg ti mŷ: “ã jamã tá kutē,” he ja nĩ. “Á kanhkã ag kar ré kŷ tŷg. Ga ũ ra tŷg, isŷ tá ã mŷ: tag kã nĩm nĩ, he jé,” he ja tóg nĩ ti mŷ, Topê ti.

⁴ Hã kŷ tóg ga tŷ *Caldéia* tá kãkutē mŷ, *Harã* tá êmãn jé. Ti panh ter kar kŷ Topê tóg ti mŷ: “ga tag ra tŷg sir,” he mŷ.

Ëg jamãn hã vë, *Abraão* jamã ja ti,” he tóg. ⁵ “Ge ra Topê tóg ti mŷ ga ên nĩm ja tũ nĩ ver. Ti mŷ tóg hã ra: ã tũnh ke vë, kar kŷ, ã krê tũnh ke vë gé, he ja nĩ. Hã ra tóg ver kósin ja tũ nĩ, Topê tŷ ti mŷ: ã krê tũnh ke vë, he mŷ ên kã.

⁶ Kŷ Topê tóg ti mŷ: ã krê ag tŷ fóg ũ ag mré mũnh ke vë, fóg ên ag jamã ra, he mŷ. Ag tŷ ag mré rãnhraj ke vë, kŷ ag tóg ag vóg kónãn ke mŷ, prŷg tŷ 100 tŷ 4 (ke) ki, he tóg. ⁷ Hã ra sóg ũ tŷ ag vóg kónãn mŷ ên ag vóg kónãn ke mŷ gé, kar kŷ, he tóg. Isŷ ag vóg kónãn kar kŷ ã krê ag tóg tá kãpanh mŷ. Kŷ ag tóg ga tag ki isũ ti han mŷ, he tóg, Topê ti. Ti tŷ *Abraão* mŷ ken hã vë,” he tóg, *Estêvão* ti.

⁸ “Kŷ tóg ti mŷ vëjykre nĩm mŷ, ti tŷ ti krê ag gré fár junun kym jé. Topê tŷ ag rãn han hã vë. Kar kŷ *Abraão* tóg *Isaque* han mŷ. Ti tŷ kurã tŷ 8 (ke) han kŷ tóg ti mŷ kym mŷ. *Isaque* tŷ *Jacó* han kŷ tóg hã han mŷ gé, kŷ *Jacó* tóg hã han mŷ gé, ti tŷ ti krê tŷ 12 (ke) ên ag han kŷ, ãg tŷ ũ to: “ãg jógjóg kar“, he mŷ ên ag. ⁹ Hã ra ãg jógjóg ên ag tóg ag jãvy tŷ *José* to jũgũ ja nĩgtĩ, ag tŷ ti tũ to ék kŷ. Hã kŷ ag tóg ti vëne he mŷ, ũ tŷ ga tŷ *Egito* ra mŷ mŷ ag mŷ. Hã ra Topê tóg ti ki rĩr mŷ. ¹⁰ Kŷ tóg ti jy nĩgãn mŷ, ti tŷ vënh jagtar vëg mŷ ra. Ti jykre há nĩn kŷ tóg *Egito* tá ke ag pã'i mág mŷ há tũ, ag tŷ ũ to: *Faraó*, he mŷ ên mŷ. Hã kŷ tóg ti tŷ pã'i mág han mŷ, *José* ti tŷ, ti tŷ *Egito* tá ke kar ên ag ki rĩr jé sir.

¹¹ Kejên tóg prŷg ti sir, ga tŷ *Egito* mĩ hã, ga tŷ *Canaã* mĩ hã ke gé. Kŷ vënh kar tóg kókĩnkĩr mŷ, prŷg tũn

kŷ. Kŷ ãg jógjóg ên ag tóg kókĩnkĩr mŷ gé. ¹² Kŷ ũ tóg *Jacó* mŷ: “*Egito* tá ti vëjên nĩ inhhã,” he mŷ. Kŷ tóg ãg jógjóg ag jëgnëg mŷ, ag tŷ *Egito* ra mŷ vën jé. ¹³ Ag tŷ ra mŷ mãn kŷ *José* tóg vãhã ag mŷ: “inh hã vë,” he mŷ, ti kãke ag mŷ. Hã kŷ *Faraó* tóg *José* kanhkã ag ki kanhró nĩ gé sir.

¹⁴ Kŷ *José* tóg ti panh tŷ *Jacó* jé prër mŷ, ti tŷ vënh kar tatĩn kãtŷg jé. Ũ tŷ 70 kri 5 (ke) ag vë, ti kanhkã ag. ¹⁵ Kŷ tóg *Egito* ra ti mŷ. Tá tóg ter mŷ kejên. Kar kŷ ãg jógjóg ag vŷ tá kãgter kãn ja nĩgtĩ gé. ¹⁶ Hã kŷ ag tóg êmã tŷ *Siquém* tá kénh kŷ nŷti. *Abraão* vŷ tóg vënh kej ên to jãnkamy nĩm ja nĩgtĩ, *Emor* krê ag mŷ,” he tóg, *Estêvão* ti.

¹⁷ “Vãhã tóg kurã pétëm mŷ sir, Topê tŷ *Abraão* mŷ: ã krê mŷ sóg ga ên nĩm mŷ, he ja kurã ên ti. Kŷ ag tóg *Egito* tá vënh grun mŷ.

¹⁸ Kejên ũ tóg tá tŷ pã'i jé, *Egito* tá. Hã ra tóg *José* mē ja tũ nĩ, pã'i tag ti. ¹⁹ Ên tóg ãg kanhkã ag to jũ mŷ. Ëg jóg ag vóg kónãn tóg mŷ gé. Kŷ tóg ag mŷ: “ãjag krê mur mŷ ra ti gré nŷn kŷ ti fón nĩ, ti ter jé,” he mŷ.

²⁰ Ên kã vãhã *Moisés* tóg mur mŷ, kŷ tóg sĩnvĩ pē nĩ. Kŷ ti han mŷ fag tóg ti tén tũg mŷ. Kysã tãgtũ ki fag tóg ti ki rĩr mŷ, vënh kar vatánh tá. ²¹ Kysã tãgtũ tũg kŷ fag tóg sir ti fón mŷ. Hã ra *Faraó* ên kósin fi tóg ti ve kŷ ti vãg mŷ, ti jé'ŷn jé. Kŷ tóg tŷ fi kósin ri ke nĩ, *Moisés* ti. ²² Kŷ tóg nén kar ki kanhrãn mŷ, *Egito* tá vëjykre kar ên ki. Kŷ ti jykre vŷ vëjykre tŷ hën ri ke nĩ, kŷ ti vŷ vënh vŷ tŷ hën ri ke nŷ gé,” he tóg.

²³ “Vãhã tóg prŷg tŷ 40 (ke) han mŷ. Kŷ tóg ti kanhkã pē ag to jykrén mŷ, ti *povo* tŷ *Israel* to, ag tŷ nén han mŷ venh tŷg jé. ²⁴ Kŷ tóg ũ vëg mŷ, *Egito* tá ke ũ. Ti tŷ *Judeu* vóg kónãn vëg tóg mŷ, nén ũ tũ to. Kŷ tóg ti kajãm mŷ. *Egito* tá ke ên tén tóg mŷ. ²⁵ Inh kanhkã ag hŷn to jykrén kŷ ki kanhrãn mŷ, Topê tŷ

isugrīn ag kren han ke ti, he tóg, *Moisés* ti. Hã ra ag tóg to jykrén tũ nýtĩ, ti kanhkã ag,” he tóg.

²⁶ “Tỹ vaj ký tóg ag to tũg mãn mũ, ti kanhkã ag to. Ký ùn régre ag tóg jagnē to jũ nýtĩ. Ký tóg ag tỹ jagnē to há han sór mũ. Hã ký tóg ag mỹ: tỹ ãjag tóg jagnē kanhkã nýtĩ vē, hã ra ãjag tóg jagnē vóg kónãn sór mũ, he mũ.

²⁷ Ký ù tỹ ti régre vóg kónãn mũ ěn tóg ti fón', ti fón', he ký ti mỹ: ã pijé tỹ ěg pã'i nĩ', ã pijé ěg jyvěn mũ', he mũ. ²⁸ Ā hỹn isén sór mũ, ã tỹ rãké tá *Egito* tá ke ěn tén ri ke han sór ã hỹn mũ, he tóg ti mỹ,” he tóg.

²⁹ “Kỹ *Moisés* tóg ti vĩ mẽ ký věnh péju ký tĩ mũ. Ký tóg ga tỹ *Midiã* ra tĩ mũ. *Povo* ù ag mĩ tóg tĩ mũ gé. Tá tóg prũg ký kósın régre han mũ. ³⁰ Prỹg tỹ 40 (ke) tũg ký Topĕ tỹ jěnĕ jafã vỹ ti mỹ věnh ven mũ, ti tỹ ěmã tũ ja mĩ tĩ mũ ra, krĩ tỹ *Sinai* tá. Vãnh gru ki tóg ti vég mũ. ³¹ Ký tóg ti mỹ e tí. Ký tóg ra tĩ mũ, ti ve há han jé. Ký tóg věnh vĩ mĕg mũ. Topĕ vĩ vē. ³² Ký tóg ti mỹ: tỹ sóg ã jógjóg ag Topĕ nĩ, *Abraão* Topĕ, *Isaque* Topĕ, *Jacó* Topĕ, he mũ.

Hã ra *Moisés* tóg jũrũn ke mũ, ti kamĕg ký. Ký tóg tá ěvãnh jãvãnh nĩ.

³³ Hã ra Topĕ tóg ti mỹ: ã pĕn né nũ ra. Inh jo ã tóg jĕ nĩ mỹr, hã ra sóg věnh kar kãfór nĩ. Hã ký nũ, he mũ. ³⁴ *Egito* tá ke ag tỹ isũ ag vóg kónãn vég isóg nĩ nĩ. Ag věnh krĕkrĕr mĕg sóg nĩ nĩ. Ký sóg tĕre, sỹ ag kygvãn jé. Hã ký sóg ã jěnĕg mũ, ga tỹ *Egito* ra. Ha tũg, he tóg, Topĕ ti, *Moisés* mỹ,” he tóg.

³⁵ “*Moisés* ěn hã jěnĕ ja tóg nĩ, ti tỹ ti kanhkã ag krenkren han jé, ti tỹ tỹ pã'i nĩ jé. Hã to Topĕ tỹ jěnĕ jafã tóg ti mỹ věnh ven, vãnh gru ki. Hã ra ti kanhkã ag tóg ti to é he ja nĩgtĩ, ti mỹ: ã pijé tỹ ěg pã'i nĩ', ã pijé ěg jyvěn mũ', hen ký. ³⁶ *Moisés* tóg sir ěg tỹ nĕn han vãnh hynhan, ga tỹ *Egito* tá, goj kafã tũ tá ke gé, goj kusũg he mũ ěn tá ke gé. Ký ag tóg

ěmã tũ mĩ mũ mũ, prỹg tỹ 40 (ke) ki, ti kanhkã ag. Ký tóg tá ěg tỹ nĕn han vãnh hynhan mũ gé, ti tỹ ag jo tĩn ký,” he tóg.

³⁷ “*Moisés* tóg *povo* tỹ *Israel* ag mỹ: Topĕ vỹ ãjag mỹ ti vĩ tó ti ù jěnĕnh mũ, ãjag mré ke ù, ti tỹ ãjag mỹ Topĕ vĩ tó jé, inh ri kén, he ja nĩgtĩ. ³⁸ *Moisés* ěn hã ne tóg *povo* tỹ *Israel* ag mré ěmã tũ mĩ tĩ ja nĩgtĩ. Ag tỹ kejĕn pãnónh tỹ *Sinai* tá nýtĩn ký tóg Topĕ tỹ jěnĕ jafã mré vĩ mũ. Ký Topĕ tóg ti mỹ vĕjykre nĩm mũ, ěg tỹ ki króm ký ěg rĩr krỹg ja tũ ve jé,” he tóg.

³⁹ “*Moisés* vĩ han vãnh ag nýtĩ, ěg jógjóg ag. Ký ag tóg ti tovãnh ký ga tỹ *Egito* ra mũ mãn sór mũ, kyrãgrã ký. ⁴⁰ Ký ag tóg *Moisés* jãvy tỹ *Arão* mré vĩ mũ. Ti mỹ ag tóg: “ěg mỹ věnh kãgrã tỹ topĕ han, ěg tỹ věnh jo ag gé mũ jé,” he mũ. *Moisés* tóg ěg jo tũg ja nĩ. ěg kãpan ja tóg nĩ, ga tỹ *Egito* tá, hã ran hĕ ra vyr hỹn'? he ag tóg ti mỹ. Ký tóg ag mỹ: he, he mũ. ⁴¹ Ký ag tóg monh sĩ kãgrã han mũ. Ký ag tóg věnh kãgrã ěn mỹ ag mĕg kugprũg mũ. Ag mỹ tóg sĩnvĩ nĩ. Ký tóg ag mỹ sér tĩ sir.

⁴² Hã ra Topĕ tóg věnh kaja jé ag tovãnh mũ gé, hã ký ag tóg rã to jãnjãn mũ, kysã to, krĩg kar to ke gé. Hã ký Topĕ vĩ tó ti ù tóg ag to rán mũ gé, ký tóg: *Judeu'*, he mũ. Ājag tỹ prỹg tỹ 40 (ke) ki ěmã tũ ja mĩ mũn ký ãjag tóg inh mỹ nĕn ù pũn ja tũ nĩgtĩ, hã ra ãjag tóg topĕ ù ag mỹ kugprũn ja nĩgtĩ, he tóg. ⁴³ Ón ký topĕ tỹ *Moloque* kãgrã va ãjag tóg mũ ja nĩgtĩ, krĩg kãgrã ke gé, hã vỹ: *Renfã*, he mũ. ěn to ãjag tóg jãnjãn ja nĩgtĩ. Hã ký sóg ãjag vóg kónãn ký *Babilônia* tá ke ag jĕgnĕnh mũ, ag tỹ ãjag tatĩ mũ jé, he tóg, Topĕ ti, ti vĩ tó ti tỹ,” he tóg, *Estêvão* ti.

⁴⁴ “Ēg jóg ag tỹ ěmã tũ ja mĩ mũn ký ag tóg kur tỹ Topĕ pĕ ĩn han ja nĩgtĩ, ag tỹ tá Topĕ mré vĕmĕn jé. Topĕ vỹ *Moisés* mỹ ti tỹ nĕn han ke

tó ja nĩgtĩ, ti tỹ kur tỹ Topẽ ĩn han jé.
⁴⁵ Ag krẽ tóg sir ag ri kén ĩn tỹ kur
 ěn ma mũ ja nĩgtĩ gé, ag tỹ Topẽ tỹ
 ag mỹ ěmã tó mũ ěn ra mũn kỹ.

Moisés ter kar *Josué* tóg sir ag jo
 tĩ mũ. Hã ra Topẽ tóg ga ěn tá ke ag
 kãpan mũ, ěg jógióg ag jo.

Kejẽn *Davi* tóg tỹ ag pã'i nĩ sir,
 prỹg tỹ hẽn ri ke tũg kar kỹ. Hã ra
 ĩn tỹ kur ěn tóg ver jẽ nĩ. ⁴⁶ Topẽ vỹ
Davi to há nĩ. Kỹ *Davi* tóg ti mỹ: sỹ
 ã mỹ ĩn há han há tóg tĩ vẽ. ã hã ne
 tóg tỹ ijógióg tỹ *Jacó* Topẽ nĩ, he mũ.
 Kỹ tóg ã tỹ ĩn tỹ kur krẽm nĩn kỹ ĩnh
 mỹ há tũ nĩ, he tóg, ti mỹ.

⁴⁷ Hã ra *Davi* tóg han tũ nĩ ver.
 Ti kósin tỹ *Salomão* hã tóg ĩn ěn han
 mũ,” he tóg, *Estêvão* ti.

⁴⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “hã ra vẽnĥ kar
 kãfór ěn tóg ěg tỹ ti jo ĩn han mũ ěn
 krẽm nĩ tũ nĩgtĩ mỹr,” he mũ. “Hã
 kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ũ tóg ti to tag tó ja nĩ,
 ha mẽ. ⁴⁹ Kanĥkã tãn vỹ tỹ ĩnh nĩ,
 he tóg. ĩnh nĩg jan hã vẽ. Kỹ ga vỹ
 tỹ isũ nĩ gé. Sỹ tá vẽnĥkán sór nĩn
 kỹ sóg kenĥ ke mũ. Isũ kar vẽ. Kỹ
 ājag tỹ ĩnh mỹ ĩn han sór kỹ ājag ĥĩn
 hẽ ri kenĥ mũ? Pétẽm ke tũ ājag nĩ,
 ājag tỹ ĩnh mỹ vẽnĥkán jafã han mũ
 ra. ⁵⁰ ĩnh hã ne tóg nẽn kar ĥynhan
 ja nĩ ĩnhã, he tóg, Topẽ ti, ti vĩ tó tĩ
 tỹ,” he tóg.

⁵¹ Kỹ tóg: “krĩ tũ ājag nỹtĩ', ki
 kanĥrãn jãvãnh ājag tóg nỹtĩ', ājag
 nĩgrẽg tóg kutu nĩ,” he mũ. “Topẽ
 kuprĩg kato ājag tóg vãsãnsãn tĩ'.
 Ājag jógióg ag mrẽ ājag tóg ti kato
 vãsãnsãn tĩ'. ⁵² Ājag jógióg ag ne tóg
 Topẽ vĩ tó tĩ ag kar vóg kónãn ja
 nĩgtĩ'. Ag kãgtén ja ag tóg nĩgtĩ'. Hã
 ra ěn ag tóg ũ tỹ vějykre kuryj han
 mũ ěn kãmén ja nĩgtĩ, hã vỹ: *Jesus*,
 he mũ. Jãvo ājag tóg ěn kato vĩ ja
 nĩgtĩ, fóg mỹ. Kỹ ājag tóg ti tén ja
 nĩgtĩ, *Cristo* ti,” he tóg.

⁵³ “Topẽ hã ne ājag mỹ ti vĩ nĩm
 ja nĩ', ti tỹ jẽgnẽ jafã ag tỹ. Hã ra
 ājag tóg ti vĩ mranĥ ja nĩgtĩ',” he tóg.
Estêvão tỹ pã'i ag mỹ tón hã vẽ.

Ag tỹ *Estêvão* tén

⁵⁴ Ũ tỹ tá nỹtĩ ag tỹ ti vĩ mẽ kỹ ag
 fe tóg gỹm ke mũ. Kỹ ag tóg ag jã tỹ
 gángán ke mũ. ⁵⁵ Hã ra Topẽ kuprĩg
 tóg *Estêvão* krĩn mũ, kỹ tóg kanĥkã
 ki ěvãnh kỹ Topẽ vęg mũ, ti kókov ti.
Jesus vęg tóg mũ gé. Topẽ pẽgja tá
 tóg jẽ nĩ. ⁵⁶ Kỹ tóg: “ha vé,” he mũ.
 “Kanĥkã tá sóg vęg mũ, kỹ ěprã ke fi
 kósin tóg Topẽ pẽgja tá jẽ nĩ,” he tóg.

⁵⁷ Kỹ ag tóg prẽnprer mũ sir, ag
 nĩgrẽg nĩgfénĥ kỹ. Ag kar tóg ti to
 vẽnĥ génh han mũ. ⁵⁸ Kỹ ag tóg ti
 ség mũ. *Jerusalém* tá ag tóg ti kutẽm
 mũ gé. Kỹ ag tóg ti pin mũ, pó tỹ. Ag
 kur vãvãm ag tóg mũ, kỹ kyrũ tóg ki
 rĩr mũ, ag kur ki. Kyrũ ěn jiji hã vỹ:
Saulo, he mũ.

⁵⁹ Kỹ ag tóg *Estêvão* pin mũ sir,
 pó tỹ. Hã ra *Estêvão* tóg jamã há
 ra : “!..inh *Senhor*'..!” he mũ. “!..*Je-
 sus*'..!” he tóg. “!..Inĥ kuprĩg jãvãnh
 ra..!” he tóg mũ. ⁶⁰ Kỹ tóg ti jakrĩ
 tỹ jẽ kỹ prer mũ: “!..inh *Senhor*'..!
 !..Ag tỹ ĩnh pin tỹ ag mỹ vẽnĥ pãte
 fón ne..!” he tóg mũ. Kar kỹ tóg hun
 ke kỹ ter mũ sir.

8

Saulo tỹ ag vóg kónãn

¹ Jãvo tóg *Saulo* ěn mỹ há tĩ, ag tỹ
 ti tén kỹ. Kurã ěn kã ag tóg *Jesus* ki
 ge kỹ nỹtĩ kar vóg kónãn jagy han
 mũ, *Jerusalém* tá. Kỹ ag tóg jagtar
 tãvĩ nỹtĩ. Kỹ ag tóg vẽnĥ kãpugpov
 kãn mũ sir. Ga tỹ *Judéia* kar mĩ ag
 tóg mũ mũ, ga tỹ *Samaria* mĩ ke gé.

² Ũ tỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg fe
 kaj nỹtĩ, *Estêvão* ter kỹ. Kỹ ag tóg
 kygfỹ mág kỹ ti kénĥ mũ.

³ Hã ra *Saulo* tóg *Jesus* ki ge kỹ
 nỹtĩ kar ag vóg kónãn jagy han mũ.
 Ti tỹ ag tũg sór vẽ. Hã jé tóg ĩn kar
 kã ra rã tĩ. Ti tỹ *Jesus* ki rã kỹ jẽ ũ
 ven kỹ tóg vese ja kã tá ti fón tĩ, ũn
 gré ag, ũn týtã fag ke gé.

Samaria tá Topẽ vĩ tó

⁴ Ũ tỹ vẽnĥ kãpugpov mũ ěn ag
 vỹ vẽnĥ kar mỹ vẽnĥ vĩ sér tugtó

mũgtĩ, Topê vĩ ti. ⁵ Kĩ *Filipe* tóg tĩ mũ gé. Ga tỹ *Samaria* ra tóg tĩ mũ, kỹ tóg êmã ù ki ra mũ, *Cristo* kãmén jé. ⁶ Kỹ vènh kar tóg ti vĩ mēgmēg mũ. Jēmē há han ag tóg mũ, *Filipe* vĩ ti. Hã ra tóg ãg tỹ nén han vãnh hynhan mũ gé. ⁷ Vējagrē kórég tỹ hēn ri ke pan tóg mũ. Ti tỹ ag pan kỹ ag tóg jamã há ra prēr mũ, kỹ ag tóg kãpa mũ. Ûn kãnhgrĩ ag tỹ há' he tóg mũ, ùn vagvá ag tỹ ke gé. ⁸ Kỹ tóg vènh kar mĩ sér tĩ sir, êmã ên tá.

⁹ Hã ra tá ke ù tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ, *Simão* he mũ. Kujá vè, kỹ tóg nén vènh mĩ hynhan tĩgtĩ. Kỹ tóg ag tỹ ti tỹ nén han mũ ve kỹ ag mĩ e tĩ. Věso tóg: “ag kãfór inh nĩ,” he tĩ, ag tỹ ti kamēg jé. ¹⁰ Hã kỹ vènh kar tóg ti kamēg tĩ sir. Ti to ag tóg: “Topê jykre han tóg tĩgtĩ, Topê jykre mág pē ên,” he tĩ. ¹¹ Kysã tỹ hēn ri ke ki tóg nén vènh mĩ hynhan tĩ, kỹ tóg vènh kar mĩ e tĩ, hã kỹ ag tóg ti kamēg tĩ sir, kujá ên ti.

¹² Vãhã ag tóg *Filipe* vĩ kri fig mũ, ti tỹ *Jesus Cristo* tón kỹ. Topê tỹ tỹ ãg pã'i nĩ kãmén tóg mũ. Kỹ tóg ù tỹ ti vĩ kri fig mũ ag kygpég mũ, fag ke gé. ¹³ Kỹ *Simão* ên tóg ti vĩ kri fig mũ gé. Kỹ *Filipe* tóg ti kypég mũ gé. Kỹ tóg ti mré nĩ nĩ. Kỹ tóg *Filipe* tỹ ãg tỹ nén han vãnh hynhan mũ vэг mũ, Topê jykre tỹ. Kỹ tóg ti mĩ e tãvĩ tĩ sir.

¹⁴ Kỹ vãhã *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tóg kejēn mēg mũ, *Samaria* tá ke ag tỹ Topê vĩ kri fig mũ ên ti. *Jerusalém* tá ag tóg mēg mũ, kỹ ag tóg *João* mré *Pedro* jēnēg mũ, ag tỹ ve jé. ¹⁵ *Pedro* ag tỹ tá junjun kỹ ag tóg ag to Topê mré vĩ mũ. Topê tỹ ti kuprĩg tỹ ag jagrēn jé. ¹⁶ Tá ke ù tóg tỹ jagrē tũ ja nĩ ver. Kygpe kỹ ag nỹtĩ inhã, *Jesus* jiji tó kỹ, ãg *Senhor* jiji tó kỹ. ¹⁷ Kỹ *Pedro* ag tóg ag nĩgé tỹ ag mēgmēg mũ, kỹ Topê kuprĩg tóg ag kã ra rã mũ sir.

¹⁸ Hã ra *Simão* tóg vэг mũ. Kỹ tóg *Pedro* ag mĩ jãnkamy ven mũ. ¹⁹ Kỹ tóg ag mĩ: “inh mĩ vējykre tag nĩm

nĩ, jãnkamy tag to, sỹ ù mē kỹ Topê kuprĩg tỹ ag kã ra rã jé. Sỹ tag venh há tóg tĩ,” he mũ.

²⁰ Hã ra *Pedro* tóg ti mĩ: “ã jãnkamy mré ã nũgme ki kutēnh mũ. Topê tỹ nĩm ja vè mỹr, hã ra ã tóg jãnkamy to mãn sór mũ,” he mũ.

²¹ “Ã pijé Topê jykre tag ki kanhró nĩ', kỹ Topê tóg ã mĩ nĩm ke tũ nĩ. ã jykre pijé kuryj nỹ', Topê mỹ. ²²⁻²³ Fe kórég tãvĩ ã nĩ mỹr. ã jykre pãno tag tovãnh ra. Topê mré vĩ. Hēn ri ke mũn tóg ã mĩ vènh pãte fón mũ,” he tóg, *Pedro* ti.

²⁴ Kỹ *Simão* tóg ti mĩ: “iso Topê mré vĩ, inh jagtar jē tũ nĩ jé, ã tỹ inh mĩ tó mũ tag ti,” he mũ.

²⁵ Hã ra *Pedro* ag tóg mũ mãn mũ gé, ag tỹ ãg *Senhor* tỹ *Jesus* vĩ tó kar kỹ. Ag tỹ nén ve ja ên tó kãn ag tóg, *Jesus* tỹ nén han ja ti. Kỹ ag tóg *Jerusalém* ra vỹnvỹn ke mũ sir. Ag mũn kỹ ag tóg ga tỹ *Samaria* mĩ Topê vĩ sér ên tugtó mũ gé.

Filipe tỹ ù kype

²⁶ Hã ra Topê tỹ jēnē jafã tóg *Filipe* mĩ: “kanhkã fyr ra tĩg, ěpry jagma tĩg,” he mũ. “*Jerusalém* tán kãtĩ, *Gaza* mĩ, hã ra tóg êmã tũ mĩ kutē mũ. ěpry ên jagma tĩg,” he tóg mũ.

Kỹ tóg tĩ mũ sir. ²⁷ Tá jun kỹ tóg ga tỹ *Etiópia* tá fóg vэг mũ. Pã'i mág tỹ *Candace* fi mĩ rãnhraj tĩ vè, hã kỹ tóg kurĩ nĩ. Fi tỹ nén kar vэг tóg tĩ. *Jerusalém* ra tóg tĩg ja nĩ. Tá tóg Topê mĩ fénhta ve ja nĩ. ²⁸ Hã ra tóg ti jamã ra vỹn ke mũ sir, karósa kã mĩ. Tĩg kỹ tóg Topê vĩ to ke mũ, *Isaiás* tỹ rá ên ti.

²⁹ Kỹ Topê kuprĩg tóg *Filipe* mĩ: “karósa ên kukãm tĩg,” he mũ. ³⁰ Kỹ *Filipe* tóg fũrũn tĩ mũ, kỹ tóg ti tỹ vènh rá to ke mēg mũ. *Isaiás* tỹ rá ên to. Kỹ tóg ti mĩ: “ã mĩ ã tỹ nén to ke mũ tag ki kanhró nĩ'?” he mũ.

³¹ Hã ra tóg: “vó, ù tóg inh mĩ kãmén ja tũ nĩ ver. ã mĩ inh mĩ

kāmén ke tū nĩ?” he mū. “To kâtāpry, inh mré nĩ jé,” he tóg.

³² Ti tỹ to ken hã vë, ha mẽ: “*ovelha* ri ke han tóg, ù ên ti. *Ovelha* pére ãg mū tĩ, ti tânj jé, hã ra tóg vĩ tũ nĩgĩ mỹr. Ëg tỹ ti kyki ronh mū ra tóg jatun mỹ jëg tĩ gé. ³³ Û ên tỹ Topẽ vĩ mranh tũ hã ra ag tóg ti vóg kónân, ag tỹ ti jyvën tũ ra. Ti mré ke ag jykre pãno tó kãn ke tũ ãg tóg nĩ mỹr. Ti tén ag tóg, ký tóg ter mū sir,” he tóg, vënh rá ti.

³⁴ Ký tóg *Filipe* mỹ: “ù to ke nẽ hỹn'? Topẽ vĩ tó tĩ tỹ ne tó nẽ hỹn'? Ti tỹ vëso ke mỹ', ù to ke mỹ vó?” he mū.

³⁵ Ký *Filipe* tóg ti mỹ vënh rá tag kāmén mū sir. *Jesus* kāmén tóg mū. Ti mỹ tóg vënh vĩ há ên tó mū. Hã ra tóg mẽ há han mū.

³⁶ Ge ag tóg mū mū, ãpry jagma. Ký ag tóg goj tá junjun mū. Ký pã'i ên tóg: “tag ki tóg goj nĩ. Æ tỹ ki inh kype jé tóg há nĩ,” he mū.

³⁷ Ký *Filipe* tóg ti mỹ: “ã tỹ ã fe tỹ ti ki rá ký nĩn ký tóg há nĩ,” he mū.

Ký tóg: “ti ki sóg rá ký nĩ. *Jesus Cristo* tóg tỹ Topẽ kósin nĩ mỹr,” he mū. ³⁸ Ký tóg karósa vóg tĩ mỹ: “ver krỹg hé,” he mū. Ký ag tóg goj kã ra ge mū. Ký *Filipe* tóg ti kypég mū sir.

³⁹ Ag tỹ goj kã tá kãpa ký *Filipe* tóg tũ' he mū, Topẽ kuprĩg tỹ ti ma tĩg ký. Ký pã'i ên tóg ti ve mãn tũ nĩ sir. Ký tóg tĩ mū, ti jamãn ra. Ti mỹ tóg sér tĩ sir.

⁴⁰ Hã ra *Filipe* tóg êmã tỹ *Azoto* tá nĩ nĩ. Tĩg ký tóg *Jesus* kãme sér ên tó tĩ mū, êmã kar mĩ. Ký tóg kejën êmã tỹ *Cesaréia* tá jun mū.

9

Saulo tỹ Jesus ki rá
(*Hk 22.6-16; 26.12-18*)

¹ Hã ra *Saulo* tóg ver ù tỹ ãg *Senhor* tỹ *Jesus* mré mū mū ag vóg kónân sór mū. Ag to tóg krĩ rỹ nĩ ver. Ti tỹ ag kãgtén sór vë. Hã to tóg Topẽ tũ to pã'i mág venh tĩ mū. ² Ký tóg ti mỹ vënh rá to vĩ mū, ti

tỹ êmã tỹ *Damasco* ra tĩg jé. Tá tóg vënh rá ên tỹ pã'i ag mỹ ven sór mū, ag tỹ ti mỹ: “há ag venh tĩg,” he jé. Ti tỹ *Jesus* mré ke ù ve ký se sór vë. *Jerusalém* ra tóg ag tatĩ tĩg sór mū, ti tỹ ùn sigség mū ag, fag ke gé. ³ Hã jé tóg *Damasco* ra tĩ mū. Ti tỹ to hã tĩ ra vãhã jëngre tar tóg vënh ven mū, kankhã tá. Rã kãfór tóg nĩ, hã ra tóg *Saulo* ki kómkom ke mū sir. ⁴ Ký tóg kutê mū, ga kri. Ký tóg vënh vĩ mēg mū. Ký tóg: “*Saulo', Saulo',*” he mū. “Æ tỹ ne jé isũ ag vóg kónân nẽ?” he tóg, vënh vĩ ti.

⁵ Ký *Saulo* tóg ãg *Senhor* ti mỹ: “ã tỹ ù nĩ?” he mū.

Ký tóg ti mỹ: “tỹ sóg *Jesus* nĩ, ã tỹ ùn vóg kónân sór tĩ ên vỹ tỹ inh nĩ,” he mū. ⁶ “Jëgnê ra, êmã tag ki rá, tá ù tóg ã mỹ tónh mū, ã tỹ nèn han ke ti,” he tóg.

⁷ Ti mré mū ag vỹ vënh vĩ tag mēg mū gé, hã ra ag tóg nèn ù vég tũ nĩ. Ký ag tóg jürün ke mū. ⁸ Ký *Saulo* tóg jëgnê mū sir. Ký tóg tá mĩ êvãnh sór mū, hã ra tóg nèn ù vég tũ nĩ. Ký ag tóg ti nĩgê kãgmĩ ký ti pére mū mū, êmã ên ra. ⁹ Kurã tágtũ ki tóg êvãnh tũ nĩ, ký tóg jëg tũ nĩ gé, kron tũ ti nĩ gé.

¹⁰ *Damasco* tá ke ù tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Ananias*, he mū. *Jesus* mré ke ù vë. Ký *Jesus* tóg ti mỹ vënh ven mū. Ký tóg: “*Ananias',*” he mū.

Ký *Ananias* tóg ãg *Senhor* ti mỹ: “inh hã vë,” he mū.

¹¹ Ký *Jesus* tóg ti mỹ: “ãpry kuryj he mū ên ra tĩg,” he mū. “*Judas* he mū ên ãn kã ra rá. Tá ù tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Saulo*, he mū. Êmã tỹ *Tarso* tá ke vë. Ên mré vĩm nĩ,” he tóg. “Ha vé, inh mré tóg vĩ nĩ nĩ. ¹² Ký tóg ù vég nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Ananias*, he mū. Æ hã vë. Æ tỹ ti ãn kã ra rãnh ke vë. Æ tỹ ã nĩgê tỹ ti mēnh ke vë. Ký tóg ve mãn ke mū. Tag vég tóg nĩ nĩ,” he tóg, *Ananias* mỹ.

¹³ Ký tóg ãg *Senhor* ti mỹ: “vënh kar tóg ti kāmén tĩ hã ra, ã tỹ inh mỹ

ũ tó mū tag ti,” he mū. “*Jerusalém* tá tóg ā tū ag vóg kónān. ¹⁴ Kĩ tóg vēnh rá ma kātī mū, Topē tū to pā'i mág tý ti mý han kũ. Kĩ tóg ũ tý ā mré vī mū kar sigse sór mū, ěmā tag ki,” he tóg, *Ananias* ti.

¹⁵ Hã ra tóg: “ti venh tĩg,” he mū. “Ti kuprēg isóg, ti tý ijiji tó jé, fóg ag kar mý, kanhgág ag kar mý ke gé, *povo tý Israel* ag mý ke gé,” he tóg. ¹⁶ “Isugrĩn tóg jagtar ke mū, ha vem nĩ,” he tóg.

¹⁷ Kĩ *Ananias* tóg tí mū. Ti tý ĩn ěn tá jun kũ tóg ti nĩgē tý ti mēg mū, kũ tóg ti mý: “*Saulo*, régre', ěg *Senhor* vỹ inh jēnē, *Jesus* ti, sỹ ā ve jé,” he mū. “Ti ve ā mýr, ěpry kri, ā tý tag ki jun mũn kã. Hã kũ sóg kātī mū, ā tý ve mãn jé, Topē kuprĩg tý tý ā jagrē nĩ jé,” he tóg.

¹⁸ Kĩ tóg vāhã ti kanē kã tá kãpa mū, pirã fár ri ke. Kĩ tóg ve há' he mãn mū sir. Kĩ tóg jēgnē mū sir. Kĩ tóg ti kypég mū sir, *Ananias* ti. ¹⁹ Kĩ tóg jēg mū gé sir. Kĩ tóg vāhã tar' he mū sir. *Damasco* tá tóg nĩ nĩ ver, *Jesus* mré mū tí ag mré. ²⁰ Kĩ tóg vēsýmér *Jesus* kãmén mū, *Judeu* ag vēnh kanhrãn jafã krēm. “Tý tóg Topē kósín nĩ,” he tóg mū vāhã, *Jesus* to. ²¹ Ũ tý ti vī mēg mū kar ag mý tóg e tí. “*Jerusalém* tá tóg ag vóg kónān tí, ũ tý *Jesus* tó mū ag. Kĩ tóg tag ki jun mū gé, ag sigse jé, ti tý Topē tū to pā'i mág ag mý ag tatí tĩg jé,” he ag tóg, *Saulo* to.

²² Hã ra tóg fe tar nĩ. Kĩ tóg *Judeu* ag kanhrãn mū, ěmā tý *Damasco* tá. Ag mý tóg *Jesus* kãmén mū. “Tý tóg *Cristo* nĩ, *Jesus* ti,” he tóg. Kĩ tóg ag tý ti vī kafãn sór mū ra ag mý vēnh mý tí sir.

Saulo tý Jerusalém ra tĩg

²³ Kurã tý hēn ri ke tũg kũ *Judeu* ag tóg kejēn jagnē mré *Saulo* tén ke to jykrén mū. ²⁴ Hã ra *Saulo* tóg mēg mū. ěmā ěn to ró jãnkã tá ag tóg vājig nýtĩ, ti jo, kurã kar ki, kuty kar ki ke gé, ag tý tá ti tén jé. ²⁵ Kĩ ti mré

ke ag vỹ kejēn kuty ũ kã kēj kã kã ti nĩm kũ ti térem mū, ěmā ěn to ró to, ti kren han jé. Kĩ tóg vāhã *Jerusalém* ra tí mū sir.

²⁶ Ti tý tá jun kũ tóg *Jesus* mré ke ag mré nĩ sór mū. Hã ra ag tóg ti kamēg mū. “Ti ón hỹn,” he ag tóg ti to, ti tý ag vóg kónān ja nĩn kũ. ²⁷ Kĩ *Barnabé* tóg ti mré vī kũ *Jesus* tý ĩn vin mū ag to ti pére tí mū. Kĩ tóg ag mý ti tý *Jesus* ve ja ěn kãmén mū, ěpry kri. “Kar kũ tóg *Damasco* tá ke ag mý *Jesus* kãmén ja nĩ gé, ti tý mũmēg tũ nĩn kũ,” he tóg. Kĩ tóg ag mý sér tí sir. ²⁸ Kĩ *Saulo* tóg ag mré tí nĩ, *Jerusalém* tá. Tá tóg *Jesus* kãmén mū gé, ti tý mũmēg tũ nĩn kũ.

²⁹ Kĩ tóg *Judeu* ag mré vī mū gé, ũ tý *Grego* vī tó tí ag mré ke gé. Ag tý ti vī kafãn kũ tóg ag mré vī mū. Kĩ ag tóg ti tén ke to jykrén mū. ³⁰ Kĩ *Jesus* mré ke ag tóg mēg mū gé. Kĩ ag tóg ěmā tý *Cesaréia* ra ti pére mū mū. Tá junjun kũ ag tóg ěmā tý *Tarso* ra ti jēnēg mū, ti jamã ra.

³¹ Jãvo *Jesus* ki ge kũ nýtĩ ag kar vỹ jatun mý nýtĩ nĩ sir, ga tý *Judéia* tá, ga tý *Galiléia* tá ke gé, ga tý *Samaria* tá ke gé. Kĩ ag tóg jatun mý vēnh kanhrãn mū, Topē jykre tý. Topē vī ki ag tóg króm mū. Topē kuprĩg vỹ ag krĩn mū. Kĩ ag krĩ vỹ kãnhvy' he mū. Kĩ ĩn e ag tóg *Jesus* ki ge mū gé sir, fag mré hã.

Enéias

³² Kejēn *Pedro* tóg vēnh kar ag vigvenh tí mū. Kĩ tóg ěmā tý *Lida* ra tí mū gé, tá Topē tū ag vigve jé. ³³ Tá ũ tóg nỹ nĩ, ti jijin hã vỹ: *Enéias*, he mū. Kãnhgrĩn kũ tóg nỹ nĩ. 8 anos (ke) han tóg, kãnhgrĩn kũ nỹ ki.

³⁴ Kĩ *Pedro* tóg ti mý: “*Enéias*, *Jesus Cristo* vỹ ā han. Jēgnē ra, ā nỹg ja fi han ra,” he mū.

³⁵ Kĩ tóg vēsýmér jēgnē mū. Kĩ *Lida* tá ke kar ag vỹ ti vég mū, ěmā tý *Sarona* tá ke kar ag ke gé. Kĩ ag tóg ti ve kũ *Jesus* ki ge mū gé sir.

Dorcás fi

³⁶ Ēmā tŷ *Jope* tá ũ fi tóg nĩ nĩ, *Jesus* mré ke ũ fi, fi jiji hã vŷ: *Tabita*, he mŭ, hã vŷ: *Dorcas*, he mŭ, fóg tŷ *Grego* vĩn ki. Ēn fi hã vŷ nén há kar han mŭ. Ũn jagtar fag mŷ fi tóg nén ũ vĩn tĩ.

³⁷ Kejĕn fi tóg kaga mŭ, kŷ fi tóg ter mŭ sir. Kŷ fag tóg fi kype kŷ ĩn to jãpry jafã tá fi fig mŭ, kynhmŷ.

³⁸ Jo *Jope* tóg *Lida* to hã nĩ, hã ra *Pedro* tóg *Lida* tá nĩ nĩ. Kŷ *Jope* tá ke ag tóg ti ki kanhró nŷtĩ.

Kŷ ag tóg ũn régre ag jĕgnĕg mŭ, ag tŷ ti mŷ: “kur kãtĕg mĕ han,” he jé. ³⁹ Kŷ tóg vĕšmĕr tĩ mŭ. Kŷ tóg tá jun mŭ. Hã ra *Dorcas* fi tóg ĩn to jãpry jafã tá nŷ nĩ. *Pedro* jun kŷ ag tóg ĩn to jãpry jafã to jãpry mŭ, ti mré. Kŷ ũn mĕn ter ja ĕn fag kar vŷ ti to kãmŭ mŭ. Kygfŷ kŷ fag tóg ti mŷ fag kur venven mŭ, *camisa*, *vestido* ke gé, *Dorcas* fi tŷ fag mŷ kugrŷn ja ĕn ti.

⁴⁰ Kŷ *Pedro* tóg vĕnh kar mŷ: “ha pa jĕg,” he mŭ. Kŷ tóg ti jakrĩ tŷ jĕg kŷ Topĕ mré vĩ mŭ. Kŷ tóg vĕser fi mŷ: “*Tabita*, nĩ ra,” he mŭ. Kŷ fi tóg mrin ke mŭ. Kŷ fi tóg nĩ mŭ, fi tŷ *Pedro* ven kŷ. ⁴¹ Kŷ tóg fi nĩgĕ kãgmĩ kŷ fi fĕg mŭ. Kŷ tóg vĕnh kar jé prĕr mŭ, Topĕ tũ kar, ũn mĕn ter ja ĕn fag mré hã. Kŷ tóg fag mŷ fi ven mŭ.

⁴² Kŷ *Jope* tá ke kar ag vŷ mĕg mŭ sir, fi rĩr mãn ĕn ti. Kŷ ũ tŷ hĕn ri ke ag vŷ *Jesus* ki ge mŭ sir, fag ke gé.

⁴³ Kŷ *Pedro* tóg ĕmã tŷ *Jope* tá nĩ nĩ ver, *Simão* he mŭ ĕn mré, ũ tŷ nén fãr tŷ tânãj he tí ĕn mré.

10

Capitão tŷ Cornélio

¹ Ēmã tŷ *Cesaréia* tá ũ tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vŷ: *Cornélio*, he mŭ. *Soldado* tŷ 100 (ke) ag to pã'i vĕ, ag tŷ ũ to: ga tŷ *Itália* tá ke ag, he mŭ ĕn ag to *capitão* vĕ. ² Ēn vŷ Topĕ to há nĩ, ti mré ke kar ke gé. Kŷ tóg Topĕ kamĕg tĩ. *Povo* tŷ *Israel* ag kã mŷ tóg ũn jagãgtar ag jagãgtãn tĕgtĩ, ti tŷ tŷ

Judeu ag mré ke tũ hã ra. Topĕ mré tóg vĩ tĩ gé. ³ Ēn tóg nén nĕ vĕg mŭ, 3 óra ki, ti nŭr tũ ra. Kŷ tóg Topĕ tŷ jĕnĕ jafã jun vĕg mŭ. Kŷ tóg ti mŷ: “*Cornélio*,” he mŭ, Topĕ tŷ jĕnĕ jafã ti.

⁴ Ti tŷ ti ve kŷ ti fe tóg jŭrŭn ke mŭ, kŷ tóg: “ne nĕ?” he mŭ.

Hã ra tóg ti mŷ: “Topĕ vŷ ã vĩ mĕg mŭ. Á tŷ ũn jagãgtar ag mŷ nén nĩm tí ĕn vĕg tóg mŭ gé. Hã kŷ tóg ã to jykren mŭ,” he tóg. ⁵ “Kŷ ũ jĕgnĕm nĩ, ag tŷ *Jope* ra mŭ jé. Tá ũ tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vŷ: *Simão*, he mŭ, kŷ ti jiji ũ hã vŷ: *Pedro*, he mŭ. Ēn jé prĕrm nĩ. ⁶ *Simão* mré tóg nĩ nĩ, ũ tŷ nén fãr tŷ tânãj he tí ĕn mré, kŷ ti ĩn vŷ goj kafã tũ fyr tá jĕ,” he tóg.

⁷ Kŷ tóg ti mŭ sir. Kŷ *capitão* ĕn tóg ti mré rãnrãj tí régre ag jé prĕr mŭ, *soldado* pir mré, ũ tŷ Topĕ kamĕg tí ũ. ⁸ Kŷ tóg ag mŷ ti tŷ nén ve ja tó mŭ, kŷ tóg *Jope* ra ag jĕgnĕg mŭ.

⁹ Tŷ vaj kŷ ag tóg ĕmã ĕn to hã nŷtĩ, *meio dia* ki. Kŷ *Pedro* tóg ĩn to tãpry mŭ, tá Topĕ mré vĩ jé. ¹⁰ Kŷ tóg kókĩr mŭ. Kŷ tóg fag mŷ vĕjĕn to vĩ mŭ. Fag tŷ ver ti mŷ han mŭ ra tóg nén nĕ vĕg mŭ. ¹¹ Kŷ tóg kãnhkã nor kŷ nĩ vĕg mŭ. Tá nén ũ tóg kãtĕre mŭ. Tŷ tóg kur mág ve nĩ. Tĩ péno tóg kygje kŷ nŷtĩ. Ēn tóg ga kri kãtĕre mŭ. ¹² Hã ra misu kar tóg kur ĕn kã ki nŷtĩ nĩ. Fa tŷ 4 (ke) kar tóg nŷtĩ, ũ tóg ti nug kri mŷgtĩ gé, sĕsĩ kar ke gé. ¹³ Kŷ vĕnh vĩ tóg mĕ há tí, kŷ tóg: “tãg’,” he mŭ. “Tãnh kŷ kó, vŷ,” he tóg.

¹⁴ Kŷ *Pedro* tóg ĕg *Senhor* ti mŷ: “nejé, nén ũ jĕgry ko ja tũ sóg nĩ mŷr. Ēg *povo* jykre tũ vĕ, ĕg tŷ misu ĕn kon kŷ,” he mŭ.

¹⁵ Kŷ tóg ti mŷ vĩ mãn mŭ sir, vĕnh vĩ ti, kŷ tóg: “Topĕ tóg hã ra to: há ti nĩ, he mŭ. Kŷ jĕgryg tŷg nĩ,” he tóg.

¹⁶ Ge tãgtũ han tóg, kŷ nén nĕ ĕn tóg vĕg tũ' he mŭ sir, kãnhkã tá.

¹⁷ Hã ra tóg *Pedro* mŷ e tí. Ti tŷ to jykren tũ tóg tí, ti tŷ vĕg mŭ to. Ti

tý ver to jykrén mû ra ag tóg junjun mû, *Cornélio* tý ùn jëgnëg mû ag. Û tóg ag mý: “In ên vē,” he ja nî.

¹⁸ Ký ag tóg ró to jëgië ký jamã há ra: “*Simão Pedro* ag mý ki nýtí?” he mû.

¹⁹ Hã ra *Pedro* tóg ver ti tý vég mû ên to jykrén nî nî. Ký *Topê* kuprîg tóg ti mý: “ha vé, ùn régre ag vỹ ã jé prër mû,” he mû. ²⁰ “Jëgnë ra, kãtére ra, tîg ra ag mré! To jykrén tûg. Isỹ ag jëgnë vē,” he tóg, *Pedro* mý, *Topê* kuprîg ti.

²¹ Ký tóg ag to kãtére mû, ký tóg ag mý: “inh hã vē, inh jé prër ja ãjag tóg nî. Æjag tý ne to kãmü nê?” he mû.

²² Ký ag tóg ti mý: “*Capitão* tý *Cornélio* tý ëg jëgnë vē,” he mû. “Ûn jykre kuryj vē, ký tóg *Topê* kamëg tí. *Judeu* kar ag tóg ti to há nýtí, ti to ag tóg vî há han tí. *Topê* tý jënë jafã vỹ ti mý tó ja nî, ti tý ã jé prër jé, ã tý ti in ra tîg jé, ti mý *Topê* kãmén jé,” he ag tóg.

²³ Ký tóg ag mý: “kãge jëg ra,” he mû. Ký ag tóg tá nũgnür mû. Tý vaj ký tóg ag mré tí mû. Ký *Jope* tá ke ù ag tóg ti mré mû mû gé. ²⁴ Tý vaj ký ag tóg *Cesaréia* tá junjun mû. Tá *Cornélio* tóg ag jávãnh mû. Ti kanhkã kar ag kógfyn ja tóg nî. Hã ký ag tóg tá nýtí sir.

²⁵ *Pedro* tý tá jun ký *Cornélio* tóg ti kato kãtîg ký ti jo mũg ke mû, “ti hÿn tý *Topê* nî,” hen ký.

²⁶ Hã ra tóg ti fëg mû, ký tóg: “ke tũg ra, tý sóg ëprã ke nî gé,” he mû.

²⁷ Ký tóg ti mý vî há han mû. Ký tóg in kã ra rã ký ùn e ag vigvég mû.

²⁸ Ký tóg ag mý: “*Judeu* ag vỹ fóg mré nî tú nîgtí. Æg jykren hã vē,” he mû. “Ký ëg tóg fóg in kã ra rã tú nîgtí gé sir. Hã ra *Topê* tóg inh kanhrãn, ti jykre tãg tý. Ký sóg vënh kar in kã ra rãnh mû, jëgryg tú nîn ký. ²⁹ “Hã ký sóg jatun mý kãtîg, vësýmér, ãjag tý inh jé prër ký. Ký tóg sý ãjag ki jëmënh há tí. Æjag tý hë ri ke jé inh jé prër nê?” he tóg ag mý, *Pedro* ti.

³⁰ Ký *Cornélio* tóg ti mý: “4 dias vē ha, ùri,” he mû. “Ký sóg inh in krëm *Topê* mré vînh ke nî nî, jëg tú nîn ký. 3 óra vē. Ký sóg ù vég nî nî. Ti kur tóg kókov nî. ³¹ Ký tóg inh mý: “*Cornélio*,” he mû. “*Topê* vỹ ã vî mëg mû. Æ tý ùn jagtar ag mý nén vin ên vég tóg mû,” he tóg. ³² “Ký *Jope* ra ù jënë. Tá *Simão* jé prër, ù tý *Pedro* he mû ên ti. Nén fãr tý tânãj he tí ên in krëm tóg nî nî, hã vỹ: *Simão*, he mû. Ti in vỹ goj kafã tú fyr tá jé nî,” he tóg inh mý, *Topê* tý jënë jafã ti,” he tóg, *capitão* ti. ³³ “Ký sóg vësýmér ã to ù ag jëgnë. Ký ã tóg kãtî mû. Ký tóg há tí, ã kãtîg ti. Hã to ëg tóg vënh mãn, *Topê* jo. *Topê* tý ã mý nén tó ja kãmén ra ëg mý. Æg tý mënh há tóg tí,” he tóg, *Cornélio* ti, *Pedro* mý.

Pedro tý *Cornélio* mý *Topê* vî tó

³⁴ Ký *Pedro* tóg ag mý kãmén mû, ký tóg: “vãhã sóg to jykrén mû, *Topê* mý nén ù tú vē, *Judeu* he mû ên ag, fóg he mû ên ag ke gé, kanhgág ag ke gé, *Judeu* jykre han tú kar ag. ³⁵ Û tý ti kamëg mû hã vỹ ti mý há nýtí, ù tý vëjykre kuryj han mû ag kar, *povo* kar kã mî. ³⁶ *Povo* tý *Israel* ag mý tóg ti vî ên jënë ja nî. Æg mý tóg tó, ëg tý jatu nýtí jé, ti tý *Jesus Cristo* tugrîn ëg to há nîn ký. *Jesus* ên vỹ tý vënh kar *Senhor* nî.

³⁷ Vënh vî ên më kãn ãjag tóg huri. *Judéia* kar kri tóg rûm ke ja nî. *João* tóg vënh kar mý: ãjag jykre tovãnh ra, he ja nîgtí. Ký tóg ag kygpe ja nîgtí. Kar ký *Jesus* tóg *Galiléia* mî tîg vén mû, *Nazaré* tá ke ên ti. ³⁸ Ký *Topê* tóg *Jesus* mý ti kuprîg jënë ja nî. Ký tóg ti mý vëjykre nîm ja nî. Ga kar mî tóg tîg ja nîgtí. Nén há kar han ja tóg nîgtí. Japo tý ùn vóg kónãn mû ag tý tóg há' he ja nîgtí gé. *Topê* hã ne ti mré han ja nîgtí hã ra'.

³⁹ Nén kar ên ve ja ëg tóg nîgtí, ti tý nén han mû kar, ga tý *Judéia* tá, *Jerusalém* tá ke gé. Ên tý ag tóg krunh to ti sa ja nîgtí, ti tén ja ag tóg

nīgtī. ⁴⁰ Kurā tāgtū tūg kŷ Topē tóg ti rīn mǎn ja nīgtī, kŷ tóg ěg mŷ vĕnh ven ja nīgtī,” he tóg.

⁴¹ “Ti pijé ũn e mŷ vĕnh ven. Ěg hǎ mŷ tóg vĕnh ven. Hǎ to Topē tóg ěg kuprĕg ja nīgtī. Ti mré ěg tóg jĕn ja nīgtī, kron ja nīgtī gé, ti tŷ ti ter kar rīr mǎn kŷ,” he tóg. ⁴² “Kŷ tóg ěg mŷ: vĕnh kar mŷ inh kāmén nī, he ja nīgtī. Topē vŷ ti tŷ vĕnh kar kǎfór han, hem nī, he ja tóg nīgtī. Kŷ tóg vĕnh kar jykre tugnŷm ke mŷ sir, ũn rīnrīr mŷ kar ag jykre, ũn kǎgter mŷ kar ag jykre ke gé, hem nī, iso, he ja tóg nīgtī ěg mŷ, *Jesus* ti,” he tóg.

⁴³ “Vāsŷ Topē vī tó tī ag kar vŷ ti kāmén ja nīgtī, kŷ ag tóg: “ū tŷ ti ki rǎ mŷ mŷ tóg vĕnh pǎte fón ke mŷ, Topē ti, ti tŷ ti vī mranh mŷ ti,” he ja nīgtī. “*Cristo* tugrīn tóg vĕnh pǎte fón ke mŷ,” he ja ag tóg nīgtī,” he tóg, *Pedro* ti.

Topē kuprĕg tŷ tŷ ag jagrĕ nī

⁴⁴ *Pedro* tŷ tag tó kŷ vǎhǎ Topē kuprĕg tóg ag ki rǎ mŷ, ũ tŷ ti vī mĕg mŷ ag ki. ⁴⁵ Kŷ tóg *Judeu* tŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtī ag mŷ e tī, ũ tŷ *Pedro* mré kāmŷ ag mŷ. “Topē kuprĕg tóg tŷ ag jagrĕ nī,” he ag tóg. “Ag tŷ tŷ fóg nŷtī ra tóg ag ki rǎ mŷ’.” ⁴⁶ Vĕnh vī ũ tugtó ag mŷ mŷr. Vĕnh vī ěn ki ag tóg Topē mŷ: há ģ tóg nī, he mŷ,” he ag tóg.

⁴⁷ Kŷ *Pedro* tóg: “ū tóg ag to: ag kygpenh ke tū ěg nī, henh ke tū nī. Topē kuprĕg tŷ ag jagrĕ nŷtī. Ěg ki rǎ ri ke han tóg ag ki, Topē kuprĕg ti. Kŷ ěg hŷn ag kygpenh mŷ ha,” he mŷ. ⁴⁸ Kŷ tóg ũ mŷ: “ag kygpe ra, *Jesus Cristo* jiji tó kŷ,” he mŷ sir.

Ti tŷ ag kygpe kar kŷ ag tóg *Pedro* mŷ: “ver ěg mré nī,” he mŷ. Kŷ tóg ag mré nī sī han kar kŷ tī mŷ sir.

11

Pedro tŷ *Jerusalém* tá ti tŷ nĕn han mŷ tó

¹ Kŷ *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ag kar vŷ mĕg mŷ, fóg ag tŷ Topē vī kri fig mŷ

ti, *Judéia* kar mī hǎ. ² Kŷ *Pedro* tóg *Jerusalém* ra vŷn ke mŷ. Kŷ tá *Jesus* ki ge kŷ nŷtī ag tóg ti mŷ: “vĕnh kar vŷ ag gré fár junun kym ke mŷ, ag tŷ Topē jykre han sór kŷ,” he mŷ. ³ “Ěg jávo ģ tóg ũn fár kym ja tū ag mré jĕn ja nī, ag ĩn ki,” he ag tóg.

⁴ Kŷ *Pedro* tóg ag mŷ: ⁵ “ĕmǎ tŷ *Jope* tá sóg nī ja nī, kŷ sóg Topē mré vī nī ja nīgtī. Kŷ sóg nĕn nĕ vĕg mŷ,” he mŷ. “Tŷ tóg kur mǎg ri ke nī. Ti péno kygje tóg kanhkǎ tá kǎtére mŷ. Kŷ tóg inh ki jun mŷ. ⁶ Kŷ sóg kǎ ki ěvǎnh mŷ, kŷ sóg misu kar vĕg mŷ, fa tŷ 4 (ke) tóg nŷtī, nĕn tǎn ag mré hǎ, ag nug kri mŷ tī ag mré hǎ, sĕsī kar mré hǎ. ⁷ Kŷ sóg vĕnh vī mĕg mŷ, kŷ tóg: “tǎg’, vŷ,” he mŷ. “Tǎnh kŷ kó,” he tóg. ⁸ Kŷ sóg ti mŷ: “nejé. Nĕn ũ jĕgry ko ja tū sóg nī. Ěg jykre tū vĕ, ěg tŷ misu ěn kon kŷ,” he mŷ. ⁹ Kŷ tóg inh mŷ: Topē tóg hǎ ra to: há ti nī, he mŷ, kŷ jĕgryg tŷg nī, he tóg. ¹⁰ Ge tāgtū han tóg, kŷ nĕn nĕ ěn tóg vĕg tŷ’ he mŷ sir, kanhkǎ tá. ¹¹ Hǎ ra ũn tāgtū ag vŷ vĕsŷmĕr tá junjun mŷ, inh nī ěn tá. Ĕmǎ tŷ *Cesaréia* tá ag kāmŷ ja nŷgtī, fóg tŷ iso ag jĕgnĕn kŷ. ¹² Kŷ Topē kuprĕg tóg inh mŷ: “ha jatun mŷ ag mré tŷg,” he mŷ. Kŷ tag ag tóg inh mré mŷ mŷ, ũ tŷ 6 (ke) tag ag, *Jesus* mré ke tag ag. Kŷ ěg tóg fóg ěn ĩn kǎ ra ge mŷ sir.

¹³ Kŷ tóg ěg mŷ ti tŷ Topē tŷ jĕnĕ jafǎ ve ja tó mŷ. Ti ĩn kǎ tá tóg jĕ ja nī. Kŷ tóg nĕji ti mŷ: *Jope* ra ũ ag jĕgnĕ, he mŷ. Tá *Simão* jé prĕr, *Pedro* he mŷ ěn, he tóg nĕji ti mŷ. ¹⁴ Ĕn vŷ ģ mré vĭnh mŷ. Kŷ ģ tóg kren ke mŷ, ģ mré ke kar fag ke gé, he ja tóg nī nĕji ti mŷ,” he tóg.

¹⁵ “Kŷ sóg ag mŷ kāmén mŷ. Kŷ Topē kuprĕg tóg vǎhǎ ag ki rǎ mŷ. Ti tŷ ěg ki rǎ ri ke han tóg mŷ, kurǎ ěn kǎ. ¹⁶ Kŷ sóg *Jesus* vī to jykren mŷ, ti tŷ ěg mŷ: *João* tóg goj tŷ ag kygpe ja nŷgtī, hǎ ra Topē kuprĕg tóg ag kǎ ra rǎnh mŷ, tŷ vĕnh kype ri ke vĕ

sir, he ěn to. ¹⁷ Kŷ Topĕ vŷ ag jagrĕn mŷ, ti kuprĭg tŷ. Ti tŷ ěg jagrĕn ri ke vĕ, ěg tŷ *Jesus Cristo* ki ge kŷ. HĀ kŷ sŏg Topĕ kato tĕ jĀvĀnh ja nĭ,” he tŏg, *Pedro* ti.

¹⁸ Ag tŷ tag mĕ kŷ ag krĭ tŏg kusa' he mŷ. Kŷ ag tŏg: “Topĕ vŷ fŏg ag krĭn mŷ gĕ, ag tŷ ag jykre kŏrĕg tovĀnh jĕ, ag tŷ ěg rĭr krŷg ja tŷ ve jĕ,” he mŷ.

Antioquia tĀ ke ag tŷ Topĕ vĭ kri fi

¹⁹ Ag tŷ *EstĕvĀo* tĕn kar kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ ag tŏg vĕnh kĀpugpŏv kĀn mŷ, ag tŷ ag vŏg kŏnĀn kŷ. Kŷ ag tŏg ga tŷ *Fenĭcia* ra mŷ mŷ, goj vĀso tŷ *Chipre* ra, ěmĀ tŷ *Antioquia* ra ke gĕ. Ag mŷn kŷ ag tŏg *Judeu* ag hĀ mŷ Topĕ vĭ tŏ mŷ.

²⁰ Kejĕn *Chipre* tĀ ke ŷ ag tŏg ěmĀ tŷ *Antioquia* ra mŷ mŷ, *Cirene* tĀ ke ag ke gĕ. ěn ag tŏg fŏg tŷ *Grego* vĭ tŏ tĭ ag mŷ *Jesus Cristo* kĀmĕn mŷ, vĕnh vĭ sĕr tag ti. ²¹ Kŷ Topĕ tŏg ag mrĕ ag krĭn mŷ. Kŷ ŷ tŷ hĕn ri ke ag tŏg *Jesus* ki ge mŷ, Topĕ jykre han jĕ. ²² Kŷ *Jerusalĕm* tĀ ŷ tŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ ag tŏg mĕg mŷ, fŏg ag tŷ *Jesus* vĭ kri fig mŷ ti. Kŷ ag tŏg *Barnabĕ* jĕnĕg mŷ, ti tŷ *Antioquia* ra tĭg jĕ, tĀ ve jĕ.

²³ Ti tŷ tĀ jun kŷ ti fe tŏg mrin ke mŷ, Topĕ tŷ ag jagĀgtĀn kŷ. Kŷ tŏg ag jyvĕn mŷ, ag tŷ *Jesus* ki rĀ to krŏnh ke tŷ nĭn jĕ, ag tŷ fe tar nŷtĭn jĕ. ²⁴ *Barnabĕ* vŷ tŷ ŷn vĭ hĀ nĭ, Topĕ kuprĭg tŷ tŏg jagrĕ nĭ. Jykre pir han kŷ tŏg nĭ nĭ. Kŷ ŷ tŷ hĕn ri ke ag vŷ *Jesus* ki ge mŷ gĕ sir, ti tŷ ag jyvĕn kŷ.

²⁵ Kŷ *Barnabĕ* tŏg ěmĀ tŷ *Tarso* ra tĭ mŷ, *Saulo* jĀvĀnh jĕ, tĀ. ²⁶ Ti tŷ ti ve kŷ tŏg ti pĕre tĭ mŷ, *Antioquia* ra. TĀ ag tŏg prŷg pir han. *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ ag tŷ vĕnh mĀn kŷ ag tŏg ag kanhrĀn tĭ, *Barnabĕ* ti, *Saulo* ti ke gĕ. Kŷ ŷn e vŷ ag vĭ jĕmĕg tĭ. *Antioquia* tĀ ag tŏg *Jesus* mrĕ mŷ ag to: “*Cristo* mrĕ ke ag,” he vĕn ja nĭ.

Kŷ ěg jiji vĕ sir, hĀ vŷ: *Cristo* mrĕ ke ag, he mŷ.

²⁷ Kejĕn *Jerusalĕm* tĀ ke ŷ ag tŏg *Antioquia* tĀ junjun mŷ, Topĕ vĭ tŏ tĭ ag. ²⁸ Ag kĀ ŷ jijin hĀ vŷ: *Āgabo*, he mŷ. ěn vŷ Topĕ kuprĭg tŷ ti krĭn kŷ: “kejĕn ěg tŏg prŷg venh ke mŷ, kĀnhmar,” he mŷ, “ga kar mĭ hĀ,” he tŏg. Kŷ tŏg *ClĀudio* tŷ tŷ pĀ'i tŷ *imperador* nĭn kŷ ge nĭ. ²⁹ Prŷg tĭnh ken kŷ *Jesus* mrĕ ke ag tŏg *Judĕia* tĀ ke ag to jykren mŷ sir. Kŷ ag tŏg: “ěg hŷn ag mŷ nĕn ŷ jĕnĕnh mŷ, ag tŷ kon jĕ,” he mŷ. Kŷ ag tŏg ag tŷ kju vin han mŷ, ag tŷ *Judĕia* tĀ *Jesus* mrĕ ke ag mŷ jĕnĕ jĕ. ³⁰ Kŷ ag tŏg *Barnabĕ* jĕnĕg mŷ, *Saulo* ke gĕ, ag tŷ gĕ(g) mŷ jĕ, *igreja* to kŏfa ag mŷ vin jĕ, ag tŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ ag mŷ kĀnhkrĕn jĕ.

12

Ag tŷ Pedro se

¹ Kejĕn pĀ'i mĀg tŷ *Herodes* vŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ ŷ ag sigsĕg mŷ, ag vŏg kŏnĀn jĕ. ² Kŷ tŏg *soldado* jĕnĕg mŷ, ti tŷ *Tiago* tĕn jĕ, *JoĀo* kĀke ěn. Kyfĕ tĕj tŷ tŏg ti tĕn mŷ, rŏgro tĕj tŷ. ³ Kŷ tŏg *Judeu* ag mŷ hĀ tĭ, kŷ *Herodes* tŏg *Pedro* kĀgmĭg mŷ gĕ sir. Fĕnhhta kĀ ki tŏg ti kĀgmĭg mŷ. Fĕnhhta ěn ki ag tŏg pŷ jĕgĀ tŷ ko tĭ. *Judeu* ag jykre vĕ.

⁴ Kŷ *Soldado* ag tŏg *Pedro* tŷ vĕse ja kĀ ki ti fŏn mŷ. *Soldado* tŷ 16 (ke) ag vŷ ti ki rĭr mŷ. ŷ tŷ 4 (ke) tŷ ti ki rĭr kar kŷ ŷ tŷ 4 (ke) ŷ ag vŷ ag nŷtĭg ja ki nŷtĭ he tĭ, ag ri kĕn. “Fĕnhhta tŷ *PĀscoa* kar kŷ sŏg ag mŷ ti ven mŷ, ag tŷ ti vŏg kŏnĀn jĕ,” he tŏg, *Herodes* ti. ⁵ Kŷ *Pedro* tŏg se kŷ jĕ nĭ. HĀ ra *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ ag tŏg ti to Topĕ mrĕ vĭ mŷ. To ag krŏnh ke tŷ nĭ.

Pedro tŷ kavār nĭ

⁶ Tŷ vaj kŷ *Herodes* vŷ ag mŷ ti ven sŏr mŷ. Kutŷ ěn kĀ *Pedro* tŏg *soldado* rĕgre ag kju ki nŷr mŷ. *Ferro* rĕgre tŷ tŏg se kŷ nŷ, ag mrĕ.

Soldado ũ ag tóg vĕse ja jĕnkĕ ki rĭr mŭ.

⁷ Kŷ vĕhĕ Topĕ tŷ jĕnĕ jafĕ tóg ti mré jĕ nĭ. Kŷ tóg ĩn ĕn krĕm jĕngrĕ nĭ, kuty hĕ ra. Ĕn tóg *Pedro* ki pĕrĕn ke mŭ, ti kĕvy ki. Ti rĭn kŷ tóg ti mŷ: “kur nĭ,” he mŭ. Kŷ ti nĭgĕ se ja tóg varan ke mŭ, *ferro* ĕn ti. ⁸ Kŷ tóg ti mŷ: “vĕsóg fĭ ra,” he mŭ. “Ā pĕn né tu ra gé,” he tóg. Kŷ tóg ke mŭ sir. Kŷ tóg ti mŷ: “Ā kur rŷ tu kŷ inh nón kĕtĭg,” he mŭ.

⁹ Kŷ tóg kĕkutĕ mŭ. Ti nón tóg tĭ mŭ, *Pedro* ti. Hĕ ra tóg ti mŷ tŷ nĕn ũ ve jĕ, ti tŷ vĕg mŭ ti. Ti mŷ tóg tŷ ti vĕnhpĕti ve nĭ, Topĕ tŷ jĕnĕ jafĕ tŷ nĕn han mŭ ti. ¹⁰ Jĕnkĕ ki rĭr vĕn mŭ ĕn pĕtĕn ag tóg mŭ, jĕnkĕ ki rĭr mŭ ũ ke gé. Kŷ ag tóg jĕnkĕ mág tá junjun mŭ, *ferro* tŷ han kŷ jĕ ĕn. Jĕnkĕ ĕn vŷ vĕsógki nor' he mŭ, ag jo. Kŷ ag tóg kĕpa mŭ sir. Ĕpŷy jagma ag tóg mŭ mŭ. Hĕ ra vĕhĕ Topĕ tŷ jĕnĕ jafĕ tóg tĭ mŭ sir. ¹¹ Kŷ *Pedro* tóg vĕhĕ mrin ke mŭ, kŷ tóg: “vĕhĕ sóg ki kanhró nĭ,” he mŭ. “Topĕ vŷ ti tŷ jĕnĕ jafĕ jĕnĕ ja nĭ, kŷ tóg inh kren han mŭ, pĕ'i tŷ *Herodes* jo. *Judeu* kar ag tóg inh jagtar nĭnh ke jĕvĕnh mŭ, hĕ ra sóg venh ke tŷ nĭ,” he tóg.

¹² To jykrĕn kŷ tóg *Maria* fi ĩn ra tĭ mŭ, *Joĕo* mŷnh ĕn fi, ag tŷ ũ to: *Marcos*, he mŭ ĕn mŷnh fi. Fi ĩn krĕm ag tóg vĕnh mĕn kŷ nŷtĭ nĭ. Topĕ mré ag vĭ nŷtĭ nĭ, ũ tŷ hĕn ri ke ag. ¹³ Kŷ tóg ĩn jĕnkĕ tŷ tórón' tórón' ke mŭ. Kŷ fi mŷ rĕnhŕĕj tĭ fi tóg venh kĕtĭ mŭ. Fi jiji hĕ vŷ: *Rode*, he mŭ. ¹⁴ Kŷ fi tóg *Pedro* vĭ ki kanhrĕn mŭ, hĕ ra fi tóg ti jy nón tŷ nĭ. Róm tŷ fi nĭ, jĕnkĕ ti, fi fe tŷ mrin ke mŭ ra. Fi tŷ ĩn kĕ ra rĕ kŷ fi tóg vĕnh kar mŷ: “*Pedro* vŷ ró to jĕ,” he mŭ.

¹⁵ Kŷ ag tóg fi mŷ: “krĭ vĕnh mŷ ĕ nĭ,” he mŭ. Hĕ ra fi tóg: “vó, ti hĕ vĕ,” he mŭ. Kŷ ag tóg fi mŷ: “ti ki rĭr tĭ ĕn hŷn,” he mŭ.

¹⁶ Kŷ *Pedro* tóg ver re tá jĕ nĭ, jĕnkĕ tŷ tórón' tórón' ke mĕn kŷ. Kŷ ag tóg ti jy nón mŭ. Ti vĕg ag tóg mŭ

sir, kŷ tóg ag mŷ e tĭ. ¹⁷ Kŷ *Pedro* tóg ag mŷ ti nĭgĕ tŷ ge mŭ, ag tŷ katy' he jĕ. Kŷ tóg ag mŷ Topĕ tŷ ti kavĕn tó mŭ sir. Topĕ tŷ vĕse ja kĕ tá ti kĕkutĕm kĕmĕn tóg mŭ sir. Kŷ tóg ag mŷ: “*Tiago* mŷ tóm nĭ, *Jesus* mré ke kar ag mŷ ke gé,” he mŭ. Kŷ tóg *Jerusalém* tá kutĕ kŷ ĕmĕ ũ ra tĭ mŭ sir.

¹⁸ Tŷ vaj kŷ *soldado* ag fe tóg jŷrŷn ke mŭ. “*Pedro* hŷn hĕ kĕ tá vyr,” he ag tóg mŭ, ti jĕvĕnh kŷ. ¹⁹ Kŷ *Herodes* tóg ũ ag jĕgnĕg mŷ gé, ti kĕgmĭ jĕ. Hĕ ra ag tóg ti vĕg tŷ nĭ gé. Kŷ *Herodes* tóg *Pedro* ki rĭr mŭ ag ki jĕmĕ mĕn mŭ. Kar kŷ tóg *soldado* ũ ag mŷ: “ag kĕgtĕn ra, ti ki rĭr mŭ ĕn ag,” he mŭ. Kŷ ag tóg ag kĕgtĕn mŷ sir.

Kar kŷ *Herodes* tóg *Judĕia* tá kutĕ kŷ ĕmĕ tŷ *Cesarĕia* ra tĭ mŷ sir, tá nĭ jĕ.

Herodes ter

²⁰ *Herodes* tóg ĕmĕ tŷ *Tiro* tá ke ag to jŷ mŭ, ĕmĕ tŷ *Sidom* tá ke ag to ke gé. Ĕn ag tóg *Herodes* nĭgĕa tá junjun mŭ. Kŷ ag tóg pĕ'i sĭ mré vĭ mŭ, ti jiji hĕ vŷ: *Blasto*, he mŭ. *Herodes* vŷ ti tŷ pĕ'i han ja nĭ. Ĕn mŷ ag tóg to vĭ mŭ, ti tŷ ag jagfy vĭ jĕ, *Herodes* mré. Ti tŷ ag to jŷ nĭn kŷ ag tóg tá vĕjĕn ve mĕn tŷ nĭ sir. Hĕ kŷ ag tóg ti fe tŷ há' he sór mŭ, ti tŷ ag mŷ vĕjĕn vĕne he mĕn jĕ.

²¹ Kŷ *Herodes* tóg ag mŷ kurĕ nĭm mŭ. Kŷ tóg ti kur sĭnvĭ ĕn tu mŭ, pĕ'i kur ĕn ti. Kŷ tóg ti nĭgĕa kri nĭ kŷ ag mŷ vĭ mág han mŭ. ²² Kŷ vĕnh kar tóg ti to: “ĕprĕ vĕnh vĭ pijĕ',” he mŭ. “Topĕ vĭ vĕ, ti vĭ ti,” he ag tóg mŭ. ²³ Kŷ vĕsŷmĕr Topĕ tŷ jĕnĕ jafĕ tóg ti vóg kónĕn mŷ sir, ti tŷ ag mŷ: “vó,” he tŷ nĭn kŷ. “Inh pijĕ tŷ Topĕ nĭ,” he ja tŷ tóg nĭ. Kŷ ti nug ga vŷ ti kagrĕg mŭ, hĕ kŷ tóg ter mŭ.

Barnabĕ tŷ Saulo mré Topĕ vĭ tónh tĭg

²⁴ Jó ũ tŷ hĕn ri ke ag vŷ Topĕ vĭ mĕg mŭ, kŷ ag tóg *Jesus* ki ge mŭ.

²⁵ Kŷ *Barnabé* vŷ *Saulo* mré ag tŷ nén gé kāmũ mũ ěn vin mũ, *Jerusalém* tá ke ag mŷ. Prŷg tŷn kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷti ag tóg *Jerusalém* tá ke ag mŷ vējĕn jĕgnĕ ja nŷgti. Ag mŷ vējĕn ěn vin kar kŷ ag tóg vŷnvŷn ke mũ sir, *Barnabé* ti, *Saulo* ti ke gé. Kŷ ag tóg *João Marcos* pére mũ mũ.

13

¹ *Antioquia* tá ŷ ag tóg nŷti, Topĕ vŷ tó tŷ ŷ ag, *Jesus* jykre tŷ vēnh kanhrĕn nŷti ag ke gé. Kŷ ŷ jijin hĕ vŷ: *Barnabé*, he mũ, kar ŷ jijin hĕ vŷ: *Simão Negro*, he mũ. Ū tóg tŷ *Lúcio* nŷ, *Cirene* tá ke tag ti. Kŷ ŷ tóg tŷ *Manaém* nŷ, pĕ'i tŷ *Herodes* mré mog mũ tag ti. Kŷ ŷ tóg tŷ *Saulo* nŷ gé.

² Kejĕn ag tóg jagnĕ mŷ Topĕ jykre tó mũ, ag jĕg tũ nŷn kŷ. Kŷ Topĕ kuprĭg tóg ag mŷ: “*Barnabé* fĕg ra, *Saulo* mré,” he mũ, “ag tŷ inh rĕnhrĕj han jé, isŷ nén to jykren mũ ěn ti, ag tŷ inh jykre tó jé, vēnh kar mŷ,” he tóg.

³ Kŷ ag tóg ag jĕg tũ nŷn kŷ Topĕ mré vŷ mĕn mũ. Ag nŷgé tŷ ag tóg ag mĕg mũ, kŷ ag tóg: “ha mũ jĕg,” he mũ.

Kujá tŷ Elimas

⁴ Kŷ Topĕ kuprĭg tóg ag jĕgnĕg mũ, kŷ ag tóg ěmĕ tŷ *Selúcia* ra mũ mũ. Tá junjun kŷ ag tóg goj vĕso tŷ *Chipre* ra mũ mũ, *canoa* mág kĕ mŷ. ⁵ Kŷ ag tóg ěmĕ tŷ *Salamina* tá junjun mũ. Tá ag tóg Topĕ vŷ kĕmĕn mũ, *Judeu* ag tŷ vēnh kanhrĕn jafĕ krĕm. *João Marcos* vŷ ag mré tŷ mũ gé. Ag mré rĕnhrĕj mũ vē.

⁶ Goj vĕso mŷ ag tóg pa mũ. Kŷ ag tóg ěmĕ tŷ *Pafos* tá junjun mũ, Topĕ vŷ kĕmĕn kŷ. Tá ŷ tóg nŷ nŷ, kujá ŷ. Őn kŷ tóg Topĕ vŷ tó sór mũ. *Judeu* ŷ vē, ti jiji hĕ vŷ: *Bar Jesus*, he mũ. ⁷ *Governador* mré tóg nŷ nŷ. Ti jiji hĕ vŷ: *Sérgio Paulo*, he mũ. Krĭ há ti nŷ, *governador* ti, kŷ tóg *Barnabé* ag jé prĕr mũ. Ti tŷ Topĕ vŷ jĕmĕ sór vē.

⁸ Kŷ kujá ěn tóg ag vŷ kato tĕ mũ, ti tŷ Topĕ vŷ kri fig tũ nŷ jé. Kujá ěn jiji ŷ hĕ vŷ: *Elimas*, he mũ.

⁹ Kŷ vĕhĕ Topĕ kuprĭg tóg *Saulo* krĭn mũ. *Saulo* jiji ŷ hĕ vŷ: *Paulo*, he mũ.

Topĕ kuprĭg tŷ ti krĭn kŷ tóg kujá ěn ki kanĕ jũ han kŷ ti ki ěvĕnh mũ.

¹⁰ Kŷ tóg: “tŷ ĕ tóg ŷn Őn mé nŷ,” he mũ. “Jykre pĕno ĕ nŷ. Japo kŕsin vŷ tŷ ĕ nŷ, vējykre kurj kato tĕ ĕ nŷ. Hĕ kŷ ĕ tóg vējykre pĕno to krŕnh ke tũ nŷgti. ¹¹ Ha vé, Topĕ vŷ ĕ vóg mũ, kŷ ĕ tóg kyvĕn ha. Rĕ venh ke tũ ĕ nŷ ha, kurĕ tŷ hĕn ri ke ki,” he tóg, *Paulo* ti.

Kŷ tóg vēsŷmĕr ti mŷ kuty' he mũ. Kyvó tóg nŷ sir. Kŷ tóg jĕmĭg mũ. Ū jé tóg prĕr mũ, ti tŷ ti pére tŷg jé.

¹² *Governador* tŷ tag ve kŷ tóg ti mŷ e tŷ. Kŷ tóg *Jesus* ki rĕ mũ. Topĕ jykre tóg ti mŷ tar ja nŷ.

Paulo tŷ ěmĕ tŷ Antioquia tá Topĕ vŷ tó

¹³ Kŷ vĕhĕ *Paulo* ag tóg *Pafos* tá pa mũ. *Canoa* mág kĕ mŷ ag tóg mũ mũ. Kŷ ag tóg ga tŷ *Panfŷlia* tá junjun mũ, ěmĕ tŷ *Perge* tá. Hĕ ra *João Marcos* tóg kyrĕ mũ. Ag ré kŷ tóg *Jerusalém* ra vŷn ke mũ. ¹⁴ Jó ag tóg *Perge* tá pa mũ, ga tŷ *Pisídia* ra mũ jé, ěmĕ tŷ *Antioquia* ra. Tá junjun kŷ ag tóg vēnhkĕn ke kurĕ ki *Judeu* ag tŷ vēnh kanhrĕn jafĕ kĕ ra ge mũ.

¹⁵ Ū tóg tá Topĕ tŷ ěg mŷ vējykre nŷm ja ěn to ke mũ, rán kŷ nŷ ěn to. Ti tŷ ěg jyvĕn tó tóg mũ gé, vĕsŷ Topĕ vŷ tó tŷ ag tŷ rán ja ěn ti. Kar kŷ pĕ'i ag tóg *Paulo* ag jé prĕr mũ. Kŷ ag tóg: “kanhkĕ", ĕjag tŷ ěg jyvĕn sŕr kŷ tóg há nŷ,” he mũ.

¹⁶ Kŷ *Paulo* tóg jĕgnĕ mũ. Ti nŷgé tŷ tóg ag mŷ ge mũ, ag tŷ katy' he jé. Kŷ tóg ag mŷ: “ha mĕ, *Judeu* kar'. Jĕmĕ ra, ŷ tŷ Topĕ kamĕg mũ kar, ĕjag tŷ tŷ fŕg nŷti ra,” he mũ. ¹⁷ “Topĕ hĕ vŷ ěg jŕjŕg ag kuprĕg ja nŷgti. Ag tŷ tóg *povo* mág han, ag tŷ ver *Egito* tá nŷtŷn kŷ. Kar kŷ tóg

tá ag kâpan mû, ti jykre tar ên tỹ. ¹⁸ Ag to tóg fen mág mû, ag tỹ êmã tũ ja mĩ mũn kỹ, prỹg tỹ 40 (ke) ên ki. ¹⁹ Povo tỹ 7 (ke) tỹ tóg tũ' he mû, ga tỹ *Canaã* tá. Kỹ tóg êg jógjóg ag mỹ ag ga ên fig mû, tỹ ag tũ nĩ jé. ²⁰ Kỹ tóg ag mỹ pã'i ag vin mû gé, ag jyvên ke mû ag, 100 tỹ 4 kri 50 anos ki. Kar kỹ *Samuel* vỹ Topê vĩ to tĩ nĩ gé. ²¹ Kỹ ag tóg pã'i mág ve sór mû. Kỹ ag tóg Topê mỹ to vĩ mû. Hã kỹ Topê tóg *Saul* fêg mû, *Quis* kósin ên. *Benjamim* krê'krê ù vê, *Saul* ti. 40 anos ki tóg tỹ pã'i mág nĩ. ²² Ti tỹ ên kutêm kar kỹ tóg *Davi* fêg mû, Topê ti. *Davi* to tóg vĩ há han mû, kỹ tóg: "*Davi* ve sóg, *Jessé* kósin," he mû. "Nén há han tóg tĩgtĩ. Kỹ sóg ti to há nĩ. Ên hã vỹ inh jykre kar han ke mû," he tóg, Topê ti, *Davi* to," he tóg, *Paulo* ti.

²³ "*Davi* krê'krê ù vê, hã vỹ: *Jesus*, he mû. Topê vỹ vãsỹ ti kãtĩg ke tó ja nĩgtĩ. Kỹ tóg vãhã *Jesus* jênê ja nĩ, êg povo tỹ *Judeu* to, ti tỹ êg kren han jé. ²⁴ *João* vỹ ti kãtĩg ke jo vênh kar mỹ: "ãjag jykre tovãnh ra, isỹ ãjag kygpe jé," he ja nĩgtĩ, êg povo tỹ *Judeu* kar mỹ. ²⁵ *João* rãnhraj tỹ tũ' henh ken kỹ tóg ag mỹ: iso ãjag tóg *Cristo* he sór mû, he ja nĩgtĩ. Hã tũ vê. Inh pijé tỹ *Cristo* nĩ'. Ha vé, inh nón tóg kãtĩg ke mû, inh *Senhor* ti, hã vỹ: *Jesus*, he mû. Sỹ tỹ ti mỹ rãnhraj tí nĩnh ke vê vê, sỹ ti pên né kunũ jé, hã ra sóg tỹ ti krêm ke pẽ jê, he ja tóg nĩ, *João* ti," he tóg, *Paulo* ti.

²⁶ "Inh kanhkã', *Abraão* krê', ù tỹ Topê kamêg mû', fóg kã mĩ'. Topê vỹ êg hã mỹ vênh vĩ tag jênê, êg krenkren jé. ²⁷ *Jerusalém* tá ke ag vỹ *Jesus* ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ. Ti tỹ tỹ Topê kósin nĩn ki kagtĩg ja ag tóg nỹtĩgtĩ, ag pã'i ag ke gé. Hã kỹ ag tóg vãsỹ rán kỹ nĩ ên han. Vênhkán ke kurã ki ag tóg vég tĩ, Topê vĩ to tĩ ag tỹ nén rán ja ti. Hã ra ag tóg sir ag tỹ nén to mû ên ki króm, ag tỹ *Jesus* to: "ter jé tóg ke mû, " hen kỹ. ²⁸ Nén ù kórég han ja tũ ti nĩ, kỹ ti ter ke tũ

vê vê, hã ra ag tóg *Pilatós* mỹ: "êg tỹ ti tén há tóg tĩ vê," he ja nĩgtĩ. ²⁹ Ag tỹ ti to rán kỹ nĩ ên ki króm kãn kỹ ag tóg krunh ên to ti térem ja nĩgtĩ, kỹ ag tóg vênh kej kã tá ti fi ja nĩgtĩ.

³⁰ Hã ra Topê tóg ti rĩn mãn ja nĩgtĩ, ti ter mû ra. ³¹ Kỹ tóg ti mré ke ag mỹ vênh ven ja nĩgtĩ sir, *Jesus* ti, ù tỹ ti mré *Jerusalém* ra mũ ja ag mỹ, *Galiléia* tá kãmũ kỹ. Ên ag tóg ti kãmén mũ sir, vênh kar mỹ. ³² Vênh vĩ tag tó êg tóg mû," he tóg, *Paulo* ti.

³³ "Êg jógjóg ag vỹ Topê vĩ ên mē ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ùri han mû, Topê ti, ti tỹ vãsỹ nén tó ja ên ti. Êg jógjóg ag krê'krê ag mỹ tóg han mû, ti tỹ vãsỹ nén tó ja ên ti. Hã kỹ tóg *Jesus* rĩn mãn, ti ter kỹ. Kỹ tóg ti mỹ: "tỹ ã tóg inh kósin jé. Ùri sóg ã han," he ja nĩgtĩ. Topê mỹ jãn jafã tỹ 2 ki tóg rán kỹ nĩ," he tóg.

³⁴ "Hã ra tóg ti tỹ ti rĩn mãn ke tó ja nĩgtĩ gé, ti mur ke to hã. Ti vag ke tũ ên tó ja tóg nĩgtĩ gé, kỹ tóg: "sỹ *Davi* mỹ nén tó ja ên han jé sóg ke mû," he ja nĩgtĩ. "ãjag mỹ sóg han mû, sỹ ti mỹ nén tó ja ên ti," he ja tóg nĩgtĩ, Topê ti," he tóg.

³⁵ "Kỹ tóg tag tó ja nĩgtĩ gé: "ã tũ vỹ vag ke tũ nĩ," he ja tóg nĩgtĩ gé, Topê ti," he tóg.

³⁶ "Hã ra *Davi* vỹ ter ja nĩgtĩ, ti jógjóg ag nón. Kỹ tóg vag ja nĩ inhhã. Topê tỹ ti mỹ nén tó mũ ki tóg króm ja nĩgtĩ. Ge ra tóg ter kỹ vag ja nĩgtĩ inhhã. ³⁷ Ti jãvo *Jesus* tóg vag ja tũ nĩ inhhã, Topê tỹ ti rĩn mãn kỹ," he tóg.

³⁸ "Ha vé, inh kanhkã! *Jesus* tugrĩn Topê vỹ ãjag mỹ vênh pãte fón sór mû, ãjag tỹ ti vĩ mranh ja ti. Hã kỹ sóg ãjag mỹ tó mû. ³⁹ ãjag tỹ *Moisés* vĩ mēg mũ ra ãjag jykre tóg kuryj ja tũ nĩ ver. ãjag tỹ hã ra *Jesus* ki ge kỹ tóg ãjag kugrynh ke mũ sir, Topê ti. ⁴⁰ Hã ra ti to é he tũg nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg venh ke mũ, vãsỹ Topê vĩ to tỹ tỹ nén tó ja ên ti, ⁴¹ hã vỹ: iso ãjag tóg é he mũ, he mũ.

Sỹ nén han mũ ve jé ãjag tóg ke mũ, kÿ ãjag tóg kanê jur ke mũ, he ja tóg nĩgtĩ, Topê ti. ãjag tÿ kri finh ke tũ vê vê, ù tÿ ãjag mũ tó mũ ra. Hã ra ãjag tóg venh ke mũ, he ja tóg nĩgtĩ, Topê vĩ tó ti ti,” he tóg, *Paulo* ti.

⁴² Ag tÿ *Paulo* vĩ mẽ kar kÿ ag tóg ãn ên kã tá kãpa mũ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “vênh kán ke kurã ù kã êg mÿ kãmén mãn nĩ,” he mũ. ⁴³ Kÿ *Judeu* tÿ hên ri ke ag tóg *Paulo* ag nón mũ mũ. Fóg ag tóg ag nón mũ mũ gé, fóg tÿ *Judeu* jykre han mũ ag, ù tÿ Topê kamêg mũ ag. Kÿ *Paulo* ag tóg ag jyvên mũ, ag tÿ Topê to tar nÿtĩ jé, ag tÿ ti tÿ êg jagãgtãn to jykrén kÿ nÿtĩ jé.

⁴⁴ Vênhkán ke kurã ù kã êmã ên tá ke kar ag vÿ vênh mãn mũ, Topê vĩ jêmê jé. ⁴⁵ Kÿ *Judeu* ag tóg ãn e ên ag vég mũ. Kÿ ag tóg jũgũ mũ, vênh kar tÿ *Paulo* ag to há nÿtĩn kÿ. Hã kÿ ag tóg *Paulo* vĩ kafãn mũ sir, ti tÿ ag mÿ Topê vĩ tón kÿ. Ti to ag tóg vĩ vĩ he mũ gé.

⁴⁶ Hã ra *Paulo* ag tóg ag kamêg tũ nĩ. Ag mÿ ag tóg: “ãjag hã mÿ êg tóg tó vén, Topê vĩ ti,” he mũ, “ti tÿ êg mÿ: *Judeu* ag mÿ tó vén, hen kÿ. Hã ra ãjag tóg mẽ jãvãnh nÿtĩ, kÿ ãjag tóg êg rĩr krÿg ja tũ venh ke tũ nĩ. Hã kÿ êg tóg sir fóg ag hã mÿ tónh ke mũ, Topê vĩ ti,” he ag tóg. ⁴⁷ “Topê vÿ êg mÿ: ãjag tÿ sóg néj gru ri ke han mũ, he mũ, fóg kar ag tÿ ãjag ki Topê ve jé, kanhgág ag ke gé. ãjag ki ag tóg mẽnh ke mũ, *Jesus* tÿ ag krenkren han ke ti, fag ke gé, ga fyn ja mĩ hã, he ja tóg nĩ êg mÿ, Topê ti,” he ag tóg, *Paulo* ag.

⁴⁸ Fóg ag tÿ tag mẽ kÿ tóg ag mÿ sér ti sir. Kÿ ag tóg Topê vĩ to há nÿtĩ, ti mÿ vĩ há han kÿ. Kÿ ag tóg *Jesus* ki ge mũ, Topê tÿ ãn kuprêg mũ ag, ag tÿ êg rĩr krÿg ja tũ ve jé. ⁴⁹ Kÿ ga ên tá ke kar ag vÿ Topê vĩ jêmêg mũ.

⁵⁰ Hã ra *Judeu* ag tóg ãn tÿtã há ù fag mré vĩ mũ, fóg tÿ *Judeu* jykre han mũ fag. Pã'i ag mré ag tóg vĩ

mũ gé. *Paulo* ag kato ag tóg vĩ mũ. Kÿ ag tóg ag vóg kónãn mũ. “Ha mũ jêg, êmã ù ra,” he ag tóg mũ sir, ag vóg kónãn kar kÿ.

⁵¹ Kÿ *Paulo* ag tóg ag pên kykũkũg mũ, ag mÿ: “Topê tovãnh ãjag huri,” he jé. Kÿ ag tóg êmã tÿ *Icônio* ra mũ mũ sir. ⁵² *Jesus* mré ke ag mÿ tóg hã ra sér ti. Topê kuprĩg vÿ tÿ ag jagrê nĩ, kÿ tóg ag mÿ sér ti sir.

14

Êmã tÿ Icônio tá Topê vĩ tó

¹ Ag tÿ *Icônio* tá junjun kÿ ag tóg sir *Judeu* ag tÿ vênh kanhrãn jafã kã ra ge mũ. Kÿ ag tóg ag mÿ Topê vĩ kãmén mũ. Kÿ *Judeu* tÿ hên ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ gé, fóg tÿ hên ri ke ag ke gé. ² Kÿ *Judeu* tÿ *Jesus* ki ge jãvãnh ag tóg fóg ag krĩn kónãn mũ sir, *Jesus* mré ke ag to.

³ Hã ra *Paulo* ag tóg tá nÿtĩg mág mũ. Kÿ ag tóg Topê vĩ tó mũ, ag tÿ ag kamêg tũ nĩn kÿ, Topê vĩ kri fi kÿ. Kÿ Topê tóg ag mÿ ti jykre nĩm mũ, ag tÿ êg tÿ nén han vãnh hynhan jé. Hã kÿ vênh kar tóg Topê jykre ki kanhró nÿtĩ sir.

⁴ Kÿ vênh kar tóg vênh kãpugpóv kÿ nÿtĩ nĩ. Û ag tóg *Judeu* ag to há nÿtĩ, jó ù ag tóg *Jesus* tÿ ãn vin mũ ag tó há nÿtĩ. ⁵ Kÿ *Judeu* ag tóg fóg ag mré jykrén mũ, fóg tÿ pã'i ag mré, ag tÿ *Paulo* ag vóg kónãn jé, ag tÿ pó tÿ ag pin jé. ⁶ Hã ra *Paulo* ag tóg mēg mũ, kÿ ag tóg êmã tÿ *Listra* ra mũ mũ, êmã tÿ *Derbe* ra ke gé. Êmã tÿ *Licaônia* rã hã êmã ag vê. ⁷ Êmã ên mĩ mũn kÿ ag tóg tá *Jesus* vĩ tugtó mũ sir.

Ag tÿ êmã tÿ Listra tá Paulo vóg kónãn

⁸ *Listra* tá ke ù tóg nĩ nĩ, ãn tĩg vãnh. Ti pên vÿ kãnhgrĩ nÿtĩ. Ge tóg nĩ, ti mur mũn kã.

⁹ Ên tóg sir *Paulo* vĩ mēg mũ. Kÿ *Paulo* tóg ti tugnÿm mũ. Kÿ tóg ti tÿ *Jesus* vĩ kri fig mũ vég mũ, *Jesus* tÿ ti tÿ há' he jé. ¹⁰ Kÿ tóg jamã há ra

ti mǔ: “jĕgnĕ ra, vĕnh ra hã jĕg,” he mǔ. Kǔ tóg vãhã hũm he mǔ. Kǔ tóg mĩ tĩ mǔ.

¹¹ Kǔ tóg vĕnh kar ĕn mǔ e tĩ, ag tǔ *Paulo* tǔ nĕn han mǔ ven kǔ. Kǔ ag tóg ag vĩ ki jagnĕ mǔ ke mǔ, vĩ tǔ *Licaõnica* he mũn ki. Jamã há ra ag tóg: “topĕ ag vỹ ĕg ki junjun,” he mǔ. “Ēg ri ke ag nỹtĩ, topĕ ag,” he ag tóg, *Paulo* ag to. ¹² Kǔ ag tóg *Barnabé* to: *Júpter*, he mǔ. *Paulo* to ag tóg: *Mercúrio*, he mǔ sir, ti vĩ mág to. Ón kǔ ag topĕ jigji vĕ, hã vỹ: *Júpter* mré *Mercúrio*, he mǔ.

Hã ra *Paulo* ag tóg ag vĩ ki kagtĭg nỹtĩ.

¹³ *Júpter* ĩn vỹ ĕmã fyr tá jĕ nĩ, kǔ ti tũ ki rĩr tĩ tóg tá nĩ gé. Kǔ tóg monh gé tĩ mǔ, ka fej tǔ *coroa* ke gé. Ēmã jy ró jãnkã mãra tóg gé tĩ mǔ. Tá tóg monh kugprũn sór mǔ, *Barnabé* mǔ, *Paulo* mǔ ke gé.

¹⁴ Hã ra *Paulo* ag tóg mĕg mǔ, kǔ ag tóg ag kur janjãn mǔ, jũgũ kǔ. Ũ tǔ vĕnh mãn kǔ nỹtĩ ag to ag tóg pétĕ mǔ. Prĕr kǔ ag tóg ag mǔ: ¹⁵ “ne nĕ?” he mǔ. “Tǔ ĕg ĕprã ke nỹtĩ, ãjag ri ke. Hã ra ĕg tóg ãjag mǔ kãmĕn sór mǔ, ãjag tǔ ón kǔ topĕ tag ag tugvãnh jĕ. Topĕ pĕ ki gem nĩ, ũn rĩr nĩ ĕn ki. Kanhkã han tóg, ga ke gé, goj ke gé, mĩ mǔ kar ke gé,” he tóg. ¹⁶ “Vãsỹ Topĕ tóg *nação* ag mǔ nĕn ũ tó ja tũ nĩgtĩ, kǔ ag tóg ag jykre mĩ mũgtĩ. ¹⁷ Ge ra tóg ag ki rĩr há han mǔ, Topĕ ti, ag tǔ tag to vãhã ti ki kanhrãn jĕ. Hã jĕ tóg ta jĕnĕ, kǔ ãjag jakré tóg mogmog mǔ. Kǔ ãjag tóg konh ke mǔ. Kǔ ãjag fe tóg há he mǔ sir. ãjag mǔ tóg sér tĩ sir, ti tǔ ãjag mǔ vĕjĕn han kǔ, Topĕ ti,” he ag tóg, *Paulo* ag.

¹⁸ Ag vĩ ki ag tóg ag mǔ nĕn ũ kugprũn tovãnh mǔ. Ag mǔ ag tóg nĕn ũ kugprũn kren ja nĩgtĩ, tá.

¹⁹ Kar kǔ ĕmã tǔ *Antioquia* tá ke ag tóg tá junjun mǔ, ĕmã tǔ *Ícõnio* tá ke ag ke gé. *Judeu* ag vĕ. Ēn ag tóg vĕnh kar krĩn kónãn mǔ, kǔ ag tóg

Paulo pin mǔ, pó tǔ. “Ter ti huri,” he ag tóg mǔ sir. Kǔ ag tóg ti raran kǔ ĕmã fyr tá ti fón mǔ sir. ²⁰ Kǔ *Jesus* mré ke ag tóg ti venh kãmũ mǔ, hã ra tóg jĕgnĕ mǔ. Ēmã ĕn kã ra tóg rã mãn mǔ.

Tǔ vaj kǔ tóg hã ra ĕmã tǔ *Derbe* ra tĩ mǔ, *Barnabé* mré. ²¹ Tá ag tóg *Jesus* kãmĕ sér tó mǔ gé. Kǔ ũ tǔ hĕn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mǔ sir, fag mré hã.

Paulo ag tǔ ĕmã tǔ *Antioquia* ra vỹnvỹn ke

Kar kǔ ag tóg ĕmã tǔ *Listra* ra vỹnvỹn ke mǔ, ĕmã tǔ *Ícõnio* ra ke gé, *Antioquia* ra ke gé, ag tǔ hĕ tá kãmũ ja ĕn ra. ²² Vỹnvỹn ke kǔ ag tóg *Jesus* mré ke ag jyvĕn mǔ sir, ag tǔ *Jesus* vĩ kri fi to krónh ke tũ nĩ jĕ, ag tǔ to fe tar nỹtĩ jĕ ke gé. “Ēg tǔ Topĕ tǔ tǔ ĕg pã'i nĩ ve sór kǔ ĕg tóg vĕnh jagtar jagy venh ke mǔ,” he ag tóg. ²³ Kǔ ag tóg ag mǔ *igreja* to kófa ag kuprĕg mǔ, ag tǔ *Jesus* ki ge kǔ nỹtĩ ag ki rĩr jĕ. Ag to ag tóg Topĕ mré vĩ mǔ gé, nĕn ũ ko mĕ kã. Kǔ ag tóg: “Topĕ vỹ ãjag ki rĩr há han mǔ,” he mǔ. Kǔ ag tóg mǔ mǔ sir. ²⁴ Kǔ ag tóg ga tǔ *Pisidia* fĩn rãm kǔ ga tǔ *Panfília* tá junjun mǔ. ²⁵ Ēmã tǔ *Perge* tá ag tóg Topĕ vĩ tó mǔ gé sir. Kar kǔ ag tóg ĕmã tǔ *Atália* ra mǔ mǔ. ²⁶ Tá junjun kǔ ag tóg *Antioquia* ra mǔ mǔ gé, *canoa* mág kã mĩ. Ēn hã tá ag tóg pa ja nĩ. Tá ke ag tóg ag to Topĕ mré vĩ ja nĩgtĩ, ti tǔ ag jy nĩgãn jĕ. Kǔ ag tóg ti rãnrãj ĕn han kãn mǔ. Kǔ ag tóg *Antioquia* ra vỹnvỹn ke mǔ. ²⁷ Tá junjun kǔ ag tóg *Jesus* ki ge kǔ nỹtĩ kar jĕ prĕr mǔ. Kǔ ag tóg ag mǔ Topĕ tǔ nĕn han mǔ kar kãmĕn mǔ. “Fóg ag ne tóg *Jesus* ki ge mǔ gé, Topĕ tǔ ag krĩn kǔ,” he ag tóg mǔ, ag mǔ.

²⁸ Kǔ ag tóg tá nỹtĩ, kysã tǔ hĕn ri ke ki. *Jesus* mré ke ag mré ag tóg nỹtĩgtĩ, *Paulo* ag.

15

Ag tỹ Topě jykre to jykřen

¹ Ke jẽn *Judėia* tá ke ũ ag tóg *Antioquia* tá junjun mũ. Kỹ ag tóg *Jesus* mré ke ag mỹ: “ājag gré fár junun kym nĩ,” he mũ. “*Moisės* tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg krenkren ke tũ nĩ,” he ag tóg.

² Hã ra *Paulo* ag tóg: “vó,” he mũ. Kỹ ag tóg jagně vĩ kafãn mũ sir. Kỹ *Jesus* mré ke kar ag tóg *Paulo* ag mỹ: ag mré mũm nĩ, *Jerusalém* ra,” he mũ. “Tá *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag mré vĩm nĩ, *igreja* to kófa ag mré. Ag mỹ: ěg hỹn hẽ ri kenh mũ, vẽn ěg fár junun kym ke to? hem nĩ,” he ag tóg.

³ Kỹ *Paulo* ag tóg: “ěg mũnh ke nẽ ha,” he mũ. ũ tỹ ag gré fár junun kym sór mũ ag mré ag tóg mũ mũ. Kỹ ag tóg ga tỹ *Fenícia* fĩn pa mũ sir, ga tỹ *Samaria* fĩn ke gé. Ag mũn kỹ ag tóg *Jesus* mré ke kar ag mỹ fóg ag tỹ *Jesus* ki ge kãmén mũ. Kỹ tóg vẽn kar mỹ sér tĩ sir. ⁴ Kỹ ag tóg *Jerusalém* tá junjun mũ. Kỹ tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg vẽn mãn mũ, *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag mré hã, kófa ag mré hã. Kỹ ag tóg ag mỹ Topě tỹ nén han mũ kar kãmén mũ.

⁵ Hã ra *Fariseu* ũ ag tóg tá nỹtĩ gé, ũ tỹ *Jesus* ki ge mũ ag. ěn ag tóg ag mỹ: “ěg mỹ tóg há nỹnh mũ, ag tỹ ag gré fár junun kym kỹ, ag tỹ *Moisės* tỹ ěg mỹ vějykre nĩm ja ki kanhrãn kỹ,” he mũ sir, fóg ag to, ũ tỹ *Judeu* jykre han tũ ag to.

⁶ Kỹ vãhã *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag vỹ kófa ag mré vẽn mãn mũ, vyr mỹ, to vémén jé. ⁷ Kỹ ag tóg to vémén mág han mũ sir. Kỹ kejẽn *Pedro* tóg ag mỹ: “inh kanhkã', vãsỹ Topě tóg inh kuprěg ja nĩ, isỹ fóg ag mỹ *Jesus* vĩ tó jé, ag tỹ jẽmẽ kỹ krenkren jé. Tag ki kanhró ājag tóg nỹtĩ,” he mũ.

⁸ “Kỹ Topě tóg ag mỹ ti kuprĩg jẽněg mũ. Ag fe ki kanhró tóg nĩ, hã kỹ tóg ag mỹ ti jẽněg mũ. Hã ki tóg ěg mỹ ven mũ, ag tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ti,

ěg ri ke. ⁹ Hã kỹ Topě tóg ag to: vyr mỹ ke ag vẽ, he tũ nĩgtĩ. Ag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ tóg ag fe tỹ jãnhkri' he mũ, fóg ag fe tỹ. ¹⁰ Topě tỹ há vẽ. To: vẽn ěg mỹ ti nĩ, he tũg nĩ. Ag mỹ ājag tóg vějykre jagy ěn nĩm sór mũ, ti tỹ ěg mỹ han jagy ja ra. ěg jógjóg ag mỹ tóg han jagy ja nĩ, kỹ tóg ag mỹ ag tỹ ki króm tũ nĩnh ha mẽ tĩ, ěg mỹ ke gé. Hã ra ājag tóg ag mỹ nĩm sór mũ. ¹¹ Ke tũg nĩ. *Jesus* tỹ ěg jagãgtãn kỹ tóg ěg kren han mũ, ěg tỹ ti vĩ kri fi kỹ. Kỹ ěg tóg fóg ag ri ke tãvĩ nỹtĩ,” he tóg, *Pedro* ti.

¹² Kỹ vẽn ěg kar ag tóg ěmẽ kã nỹtĩ nĩ. Kỹ ag tóg *Barnabé* tỹ ag mỹ nén tó mũ mẽg mũ, *Paulo* tỹ ag mỹ nén tó mũ ti ke gé. Ag tỹ ěg tỹ nén han vãn hynhan mũ tó ag tóg mũ. Ag tỹ Topě jykre ki fóg ag mỹ nén hynhan mũ tó ag tóg mũ gé sir.

¹³ Ag tỹ tó kãn kỹ *Tiago* tóg sir ag mỹ: “ha mẽ, inh kanhkã',” he mũ. ¹⁴ “*Simão* vỹ ěg mỹ tó ja nĩ, Topě tỹ nén han ve ti, ti tỹ fóg ag mỹ Topě vĩ tó ve ěn ti. Kỹ ag tóg tỹ Topě tũ nỹtĩ sir. *Jesus* mré ke vỹ tỹ ag nỹtĩ, ag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. ¹⁵ Hã ra tóg vãsỹ rán kỹ nĩ. Topě vĩ tó tĩ tóg tag rán ja nĩgtĩ, ha mẽ: ¹⁶ kãtĩg jé sóg ke mũ, he tóg, Topě ti. *Davi* krẽm *Judeu* ag tóg e pẽ ja nỹtĩgtĩ. Hã ra *Davi* jykre tóg tũ' he mũ. Kỹ tóg ĩn vag ri ke nĩ sir. ěn tãg han jé sóg ke mũ, hã vỹ: *Davi* krẽ'krẽ ũ vỹ tỹ pã'i nĩnh mũ, he mũ. Isỹ han ken hã vẽ. ¹⁷ Ti tỹ sóg ũn mág pẽ han ke mũ, *povo* kar kã mĩ ke ag tỹ tỹ isũ nỹtĩ jé, fóg ag, kanhgág ag, isỹ ũn kuprěg mũ ag, fag ke gé,” he tóg. ¹⁸ “Topě tỹ tón hã vẽ. ũ tỹ vãsỹ tag kãmén mũ tỹ tón hã vẽ, he tóg, Topě vĩ tó tĩ ti. Hã kỹ ěg tóg tag ki kanhró tãvĩ nỹtĩ,” he tóg, *Tiago* ti.

¹⁹ “Isỹ nén to jykřen mũn hã vẽ, ěg tỹ ag mỹ ěg jykre jagy ěn tó tũ nĩn jé, ũ tỹ fóg kar kã mĩ Topě jykre han sór mũ ag mỹ, kanhgág ag mỹ ke gé, fag mỹ ke gé,” he tóg. ²⁰ “ěg tỹ ag mỹ tónh ken hã vẽ, ha mẽ: vẽn kãgrá

to fénhta ko tūg nī, ā prū tū fi mré nỹ tūg nī, nén ũ tỹ vėsóki ter mū ko tūg nī, nén ũ kyvénh ko tūg nī gé,” he tóg. ²¹ “*Moisés* jykre tag kāmén ag tóg tī, ěg mré *Judeu* ag, ěmā kar ki. Vėnh kán ke kurā ki ag tóg ti tỹ rán mū to ke tī, hā kỹ vėnh kar tóg ki kanhró nỹtī,” he tóg, *Tiago* ti.

Apóstolo ag tỹ carta rán mū

²² Kỹ *Jesus* tỹ ũn vin mū ag tóg to jykren mū, kófa ag ke gé, *Jesus* ki ge kỹ nỹtī ag kar ke gé. Kỹ ag tóg ũ ag kuprėg mū, ag tỹ *Antioquia* ra mū jé, *Paulo* mré, *Barnabé* mré. Ag tỹ ũn kuprėg mū ag hā vē, hā vỹ: *Judas*, he mū, ti jiji ũ hā vỹ: *Barsabás*, he mū. *Silas* kuprėg ag tóg mū gé. ěn ag tóg tỹ *Jesus* mré ke ag pā'i nỹtī. ²³ Ag mỹ ag tóg vėnh rán nĩm mū gé. Ag tỹ rán hā vē, ha mē:

“*Jesus* tỹ ũn vin mū ag tỹ rán hā vē, kófa ag ke gé, *Jesus* mré ke ag. ěg tỹ ěmā tỹ *Antioquia* tá ke ag mỹ rán hā vē, fóg tỹ *Jesus* mré ke ag mỹ, ga tỹ *Síria* tá ke ag mỹ, ga tỹ *Cilícia* tá ke ag mỹ ke gé. Ājag mỹ há?

²⁴ ěg kã ũ ag tỹ ājag tá junjun mē ěg tóg. Ājag krĩn ũ han ag tóg mū, kỹ ājag krĩ tóg kufy' he mū. Hā ra ěg tóg ag mỹ: “ha vējykre tag tó,” he ja tū nĩgtī. ²⁵ Kỹ ěg tóg vėnh mán, ěg tỹ to jykren jé. Kỹ ěg kar tóg to jykren kỹ tag ag kuprėg, ěg tỹ ājag to ag jėgné jé, ag tỹ *Barnabé* mré mū jé, *Paulo* mré. ěg tỹ ũ to há tãvī ag vē. ²⁶ Ag hā ne tóg fe tar nỹtĩgtī'. Kỹ ag tóg ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* vī tó mūgtī, ũ tỹ hėn ri ke tỹ ag kãgtén sór mū hā ra. ²⁷ ěg tỹ ag to há nỹtĩn kỹ ěg tóg *Judas* jėnėg mū, *Silas* ke gé, ag tỹ ājag mỹ ěg tỹ rán mū tag kāmén jé.

²⁸ Ājag mỹ ěg vējykre jagy ěn nĩm tū nī. Topė kuprĩg vỹ ěg mỹ tó tū nī. Tag hā han jé ājag tóg ke mū, ha mē: ²⁹ vėnh kãgrá to fénhta ko tūg nī, nén ũ kyvénh ko tūg nī gé. Nén ũ tỹ vėsóki ter mū ěn ko tūg nī gé. Ājag prū tū fag mré nỹ tūg nī gé. Ājag tỹ

tag ki króm kỹ tóg há tī. Jatun mỹ nỹtĩm nī.“ Vėnhrán hā vē.

³⁰ Kỹ ag tóg ag mỹ: “ha mū jėg ge,” he mū. Kỹ ag tóg mū kỹ *Antioquia* tá junjun mū. Tá ag tóg *Jesus* ki ge mū kar jé prėr mū sir, ag tỹ to vėnh mán jé. Kỹ ag tóg ag mỹ vėnh rá ěn nĩm mū. ³¹ Kỹ ag tóg to ke mū. Kỹ tóg ag mỹ há tī, ag tỹ vėnh jyvė rá ěn ven kỹ. Kỹ ag krĩ tóg kãnhvy' he mū sir.

³² Kỹ *Judas* vỹ *Silas* mré vėnh kar jyvėn mū gé. Topė vī tó tī ag vē. Hā kỹ ag tóg ag jyvėn tỹ hėn ri ke han mū. Ag fe tỹ ag tóg tar' he mū. ³³ Tá ag tóg *semana* tỹ hėn ri ke han mū. Kỹ *Jesus* mré ke ag tóg ag mỹ: “ha jatun mỹ *Jerusalém* ra vỹnvỹn ké, ũ tỹ ājag jėgnėg mū ěn to,” he mū. ³⁴ Hā ra tóg *Silas* mỹ há nī, kỹ tóg tá nī nī sir. Tī tū tóg nī sir.

³⁵ Kỹ *Paulo* mré *Barnabé* ag tóg *Antioquia* tá nỹtī nī. Topė vī tỹ ag tóg ag kanhrán mū, ag mỹ kāmén kỹ. Kỹ ũ tỹ hėn ri ke ag tóg ag ri kén Topė vī tó mū gé.

Paulo tỹ ti pir mỹ tĩg, Barnabé tỹ ti pir mỹ tĩg

³⁶ Si há tū ra *Paulo* tóg *Barnabé* mỹ: “mū nỹ, ěmā ěn kar mī mū mán jé, ěg tỹ tá *Jesus* vī tó ja mī,” he mū. “*Isỹ Jesus* mré ke ag venh há tóg tī. Ag mỹ hėn ri ke mūn mū há han mū vỹ? he sóg tī,” he tóg.

³⁷ Kỹ *Barnabé* tóg *João Marcos* pére tĩg sór mū. ³⁸ Hā ra tóg *Paulo* mỹ kórég nī, *Marcos* tỹ ag ré kỹ tĩg ja nĩn kỹ, ga tỹ *Panfília* tá. “Ū tỹ ěg mré Topė rãnrãj han ja tū ěn pére sóg tĩg mán ke tū nī ha,” he tóg.

³⁹ Hā to ag tóg jagnė to jũgũ mū. Kỹ ag tóg vėnh kãpugpóv kỹ mū mū. Kỹ *Barnabé* tóg *Marcos* mré goj vãso tỹ *Chipre* ra tī mū, *canoa* mág kã mī.

⁴⁰ Jo *Paulo* tóg *Silas* kuprėg mū, ti tỹ ti mré tĩg jé. Kỹ tóg tī mū sir. *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* to Topė mré vī mū, ti tỹ ti jy nĩgãn jé. ⁴¹ Kỹ ag tóg ga tỹ *Síria* mī pa mū, ga tỹ *Cilícia* mī ke

gé. *Jesus* ki ge kŷ nŷtī kar jyvĕn tóg mŷ, *Paulo* ti.

16

Timóteo tŷ *Paulo* mré tŷg

¹ Kŷ *Paulo* ag tóg ěmā tŷ *Derbe* tá junjun mŷ, ěmā tŷ *Listra* tá ke gé. Hā ra ū tóg tá nŷ nŷ, *Jesus* mré ke ū, ti jiji hā vŷ: *Timóteo*, he mŷ. Ti mŷnh fi tóg tŷ *Judeu* nŷ, hā ra fi tóg *Jesus* ki rā ja nŷgtī. Ti panh tóg tŷ fóg nŷ.

² Kŷ *Listra* tá *Jesus* mré ke ag tóg *Timóteo* to vŷ há han mŷ, *Icônio* tá ke ag ke gé. ³ Kŷ *Paulo* tóg ti pére tŷg sór mŷ, kŷ tóg ti gré fār junun kym mŷ. Ag mŷnh ke tá *Judeu* kar ag tóg ti panh tŷ tŷ fóg nŷ ki kanhró nŷtī. Hā kŷ *Paulo* tóg ti fār kym mŷ sir.

⁴ Kŷ ag tóg ěmā ěn mŷ mŷ mŷ. Kŷ ag tóg ag mŷ *Jesus* tŷ ūn vin mŷ ag tŷ rá kāmĕn mŷ sir, *igreja* to kófa ag tŷ *Jerusalém* tá nĕn rán ja ti. ⁵ Hā kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtī ag tóg tar nŷtī sir. Vĕnh mĕn ag tóg tŷ, ag tŷ *Topĕ* vŷ mĕ jé. Komĕr hā ag tóg e nŷtī sir.

Paulo tŷ nĕn nĕ vĕg mŷ

⁶ Kŷ *Paulo* ag tóg ga tŷ *Frígia* mŷ pa mŷ, ga tŷ *Galácia* mŷ ke gé. Kŷ ag tóg ga tŷ *Ásia* tá *Topĕ* vŷ tó sór mŷ, hā ra *Topĕ* kuprŷg tóg ag mŷ nenh mŷ. ⁷ Kŷ ag tóg ga tŷ *Mísia* tá junjun mŷ. Kŷ ag tóg ga tŷ *Bitínia* ra mŷ sór mŷ, hā ra *Topĕ* kuprŷg tóg ag mŷ nenh mŷ gé. ⁸ Kŷ ag tóg *Mísia* rā mŷ kŷ ěmā tŷ *Tróade* tá junjun mŷ. ⁹ Kŷ kuty ěn kā *Paulo* tóg nĕn nĕ vĕg mŷ, ti vĕnhpĕti ki. Ga tŷ *Macedônia* tá ke vĕg tóg mŷ. Ti jo tóg jĕ nŷ. Kŷ tóg ti mŷ: “*Macedônia* to kātŷg, ěg kanhrān jé,” he mŷ. Kŷ tóg rŷr mŷ sir.

¹⁰ Ti tŷ nĕn nĕ ěn ve kar kŷ ěg tóg vĕšmĕr *Macedônia* ra mŷ sór mŷ sir. “*Jesus* hŷn ěg mŷ: ha mŷ jĕg, hé. Ag mŷ inh vŷ tó, he ti hŷn,” he ěg tóg. ¹¹ Kŷ ěg tóg ěmā tŷ *Tróade* ki pa mŷ. Vĕšmĕr ěg tóg goj vāso tŷ *Samotrácia* ra mŷ mŷ. Tŷ vaj kŷ ěg tóg ěmā tŷ *Neápolis* ra mŷ mŷ. ¹² Tá pa kŷ ěg tóg ěmā tŷ *Filipos* ra mŷ

mŷ. Ga tŷ *Macedônia* ki ěmā ve vĕ. ěg tŷ tá junjun vĕn jan hā vĕ. Fóg tŷ *Romano* ag jamā ū vĕ. Tá ěg tóg kurā tŷ hĕn ri ke han mŷ.

Lídia fi tŷ *Jesus* ki rā

¹³ Vĕnh kán ke kurā ki ěg tóg ěmā to ró māra mŷ mŷ, goj ra. “Tān hŷn *Topĕ* mré vŷ jafā nŷ,” he ěg tóg. Tá ěg tóg nŷgnŷ mŷ sir. Hā ra ūn tŷtá fag tóg tá nŷtī nŷ, kŷ ěg tóg fag mré vŷ mŷ.

¹⁴ Tá ū fi tóg nŷ nŷ, fi jiji hā vŷ: *Lídia*, he mŷ. Kur kósóg vĕne he fi tóg nŷ nŷ. Tŷ fi tóg ěmā tŷ *Tiatira* tá ke nŷ. *Topĕ* kamĕg fi tóg tŷ. ěn fi vŷ *Paulo* vŷ mĕg mŷ sir. Kŷ *Topĕ* tóg fi mŷ krŷ há nŷm mŷ, kŷ fi tóg *Paulo* vŷ jĕmĕ kŷ *Jesus* ki rā mŷ. ¹⁵ Kŷ ěg tóg fi kypĕg mŷ, fi mré ke kar fag mré hā. Kŷ fi tóg ěg mŷ: “inh mré inh ĩn ki nŷtīm nŷ, sŷ ājag ki rŷr jé,” he mŷ. Vŷ ki fi tóg ěg kutān mŷ. Kŷ ěg tóg fi mŷ: “he,” he mŷ.

Paulo ag tŷ *Filipos* tá sigse kŷ nŷtī

¹⁶ ěg tŷ kejĕn *Topĕ* mré vŷ jafā ra mŷ mĕn kŷ ū fi tóg ěg kato tĕ mŷ. Ū mŷ rānrĕj tŷ fi vĕ. Hā ra fi tóg jagrĕ kórĕg nŷ, kŷ fi jagrĕ tóg vĕnh kar mŷ ag tŷ nĕn venh ke mŷ tó tŷ. Fi tŷ ūn mŷ rānrĕj tŷ ag tóg fi tugnŷn jānkamy mág vĕg tŷ.

¹⁷ ěn fi vŷ ěg nón tŷ mŷ, kŷ fi tóg jamā hára: “*Topĕ* pĕ mré rānrĕj mŷ ag vĕ mŷr,” he mŷ. “Vĕnh kar kāfór mré rānrĕj mŷ ag vĕ mŷr. Ag hā ne tóg ājag mŷ vĕnh vŷ há tó tŷ, ājag tŷ to krenkren jé,” he fi tóg ěg to. ¹⁸ Kurā tŷ hĕn ri ke han fi tóg. Kŷ tóg *Paulo* mŷ ū nŷ, kŷ tóg kyrā kŷ fi jagrĕ mŷ: “*Jesus Cristo* jiji tŷ sóg ā mŷ tó mŷ, ā tŷ fi tovānh jé,” he mŷ. Kŷ tóg vĕšmĕr fi tovānh mŷ sir.

¹⁹ Hā ra tóg fi tŷ ūn mŷ rānrĕj tŷ ag mŷ ū nŷ, ag tŷ fi tugrŷn gŷjŷ ve mĕn tŷ nŷn kŷ. Kŷ ag tóg *Paulo* ség mŷ, *Silas* ke gé. Pā'i ag mŷ ag tóg ag ven mŷ, ěmā kjuj ki. ²⁰ Kŷ ag tóg pā'i ag mŷ: “*Judeu* tag ag ve ra

ha,” he mū. “Vēnh kar jūgǵū han ag tóg mū nī mǵr, ēg jamā tag mī. ²¹ Vējykre vēnh mǵ tó ag tóg mū, ēg tǵ nēn han ke tū tó ag tóg mū. Tǵ ēg tóg *Romano* nǵtī, kǵ ag jykre tóg ēg mǵ ũ nǵ,” he ag tóg. ²² Tá ke kar ēn tóg ag to kórég nǵtī, kǵ ag tóg ag kato vī mū gé.

Kǵ pā'i ag tóg porisa ag mǵ: “ag kur nūnh kǵ ag mrānmrān,” he mū. ²³ Ag mrānmrān tǵ hēn ri ke han ag tóg mū, ka tég tǵ. Kar ag tóg vēse ja kā ki ag vām mū. Vēse ja ki rīr tī mǵ ag tóg: “ag nīgfénh há han nī, ag tǵ kāpa tū nī jé,” he mū. ²⁴ Kǵ tóg vēse ja kaju tá ag vām mū. Ka tǵ tóg ag sigség mū sir.

²⁵ Kuty kaju ki *Paulo* tóg *Silas* mré Topē mré vī mū. Ti mǵ ag tóg jānjān mū. Kǵ vēsigse ag kar vǵ jēmēg mū sir. ²⁶ Kǵ vāhā ga tóg jūrūn ke mū. Vēse ja krēm tóg jūrūn ke mū. Kǵ vēsǵmēr jānkā kar vǵ nognor kr kǵn mū. (Rómrom kǵn tóg mū.) Kǵ vēsigse ag kar se ja tǵ *ferro* ēn tóg kygvar' he kǵn mū. ²⁷ Kǵ vēse ja ki rīr tī ēn tóg rīr mū. Hā ra vēse ja jānkā kar vǵ nognor kǵ nǵtī nī. (Rómrom kǵ tóg nǵtī nī.) Kǵ tóg ti rógro ēn kunūnh kǵ vēnh kusón sór mū. “Vēsige kar ag hǵn vēnh pigju kǵn,” he tóg.

²⁸ Hā ra *Paulo* tóg jamā há ra: “ker vēnh vóg kónān hē'. Ēg kar vǵ ki nǵtī,” he mū.

²⁹ Kǵ tóg néj gru to vī mū, ũ tǵ ag ki rīr tī ēn tī. Kǵ tóg vēse ja kā ra *Paulo* to vēnhvāg rā mū, jūrūn ke kǵ. *Paulo* jo tóg mǵg ke mū, *Silas* jo ke gé, ag tǵ ti mǵ ti kāfór nǵtīn kǵ. ³⁰ Ag gé(g) tóg tī mū, vēse ja kā tá kǵkutē kǵ, kǵ tóg ag mǵ: “inh hǵn hē ri kēnh mū?” he mū. “Topē vī mranh sóg, hā ra tóg ti tǵ inh kren han há tǵ,” he tóg.

³¹ Kǵ *Paulo* ag tóg ti mǵ: “ā tǵ *Jesus Cristo* ki rā kǵ ā tóg kren mū, ā mré ke kar ag mré hā,” he mū. ³² Kǵ ag tóg ti mǵ *Jesus* vī kāmén mū, ti mré nǵtī ag mǵ ke gé. ³³ Kǵ tóg

ag ki rīr mū vēsǵmēr, kuty ke nǵ ra. Ag tǵ ag mrānmrān ja ēn kupég tóg mū, ag mǵ. Kǵ ag tóg vēnh kaja jé ti kypég mū gé, ti mré nǵtī ag mré, ag tǵ *Jesus* ki ge kǵ. ³⁴ Kǵ tóg ti ĩn ra ag tatūn tī mū. Ag jēn tóg mū. Ti mǵ tóg sér tī, ti tǵ *Jesus* ki rā kǵ. Ti mré nǵtī kar ag mǵ tóg sér tī gé sir, fag ke gé.

³⁵ Tǵ vaj kǵ pā'i ag tóg porisa ag mǵ vēnh vī nīm kǵ ag jēgnēg mū. “Ēn ag mǵ: ha mū jēg, hem nī,” he ag tóg, ũ tǵ vēse ja ki rīr tī ēn mǵ. ³⁶ Kǵ tóg *Paulo* ag mǵ: “pā'i ag vǵ inh mǵ vēnh vī jēnē, isǵ ājag mǵ: ha mū jēg, he jé. Hā kǵ jatun mǵ mū jēg,” he mū.

³⁷ Kǵ *Paulo* tóg ti mǵ: “tǵ ēg *Romano* nǵtī, ag mré, hā ra ag tóg vēnh ó to ēg mrānmrān ja nī,” he mū. “Kǵ vēnh kar vǵ ve kǵn. Ēg ki jēmēg mē kā ag tóg vēse ja kā ki ēg vām. Jó ag tóg vēnh kar vatánh tá ēg mǵ: hā mū jēg, he sór mū. Mūnh ke tū ēg nī. Ag hā tóg kāmū kǵ ēg tatī mūnh mū, pā'i ag,” he tóg.

³⁸ Kǵ porisa ag tóg pā'i ag mǵ tag tó mū sir. Kǵ tóg ag mǵ e tī. Ag tǵ *Romano* ũ vóg kónān ke tū vē vē, hā kǵ pā'i ag fe tóg jūrūn ke mū. ³⁹ “Ēg mǵ vēnh pāte fón nī, ēg tǵ ājag sigse ja ti,” he ag tóg mū. Kǵ ag tóg ag tatī mū mū. “Ājag tǵ ēg jamā ki pa kǵ tóg há tǵ,” he ag tóg mū sir ag mǵ.

⁴⁰ Ag tǵ vēse ja ki pa kǵ ag tóg *Lidia* fi ĩn ra mū mū sir. *Jesus* mré ke ag vég ag tóg mū. Kǵ ag tóg ag jyvēn mū. Kar kǵ ag tóg ēmā ēn ki pa mū sir.

17

Ēmā tǵ Tessalōnica tá

¹ Kǵ ag tóg ēmā tǵ *Anfīpolis* mī pa mū, ēmā tǵ *Apolōnica* mī ke gé. Kǵ ag tóg *Tessalōnica* tá junjun mū. Tá *Judeu* ag vēnh kanhrān jafā tóg jē.

² Kǵ *Paulo* tóg ti tǵ nēn han tī ēn han mū sir. *Judeu* ag vēnh kanhrān jafā kā ra tóg rā mū. Ag mré tóg vī mū, vēnh kǵn ke kurā tāgtū ki. Topē vī tó tóg mū sir ag mǵ, vāsǵ rán kǵ nī ēn

ti. ³ Ag mǝ tóg *Cristo* kāmén mǝ, ti jagtar ja ti, ti ter kar rǝr mǎn ja ěn ti. “*Jesus* hǎ vĕ, hǎ vĕ: *Cristo*, he mǝ. Vǎsĕ tóg rǎn kĕ nĭ, *Cristo* jagtar ke ti, ti rǝr mǎn ke ti ke gé,” he tóg.

⁴ Kĕ tóg ũ ag mǝ ge nĭ, *Judeu* kǎ mĭ ũ ag mǝ. Kĕ ag tóg *Paulo* mré mǝgtĭ, *Silas* mré ke gé. Kĕ fóg tĕ hĕn ri ke ag tóg to há nĕtĭ gé sir, ũ tĕ Topĕ kamĕg mǝ ag, ũn tĕtǎ há fag ke gé.

⁵ Hǎ ra tóg *Judeu* ũ ag mǝ ũ nĕ. Hǎ kĕ ag tóg ũn kórĕg ag mǝ: “kǎmǝ jĕg ra,” he mǝ, ũn rǎnrǎj vǎnh ag mǝ. Vĕnh génh kĕ ag tóg vĕnh kar jǔgĭ han mǝ. Kĕ ag tóg *Jasǎo* he mǝ ěn ĩn jy nĕtĭ nĭ sir. *Paulo* ag jǎvǎnh ag tóg mǝ, ag tĕ vĕnh kar jǔgĭ ěn ag mǝ ag ven jé. ⁶ Hǎ ra ag tóg ag vég tǔ nĭ. Kĕ ag tóg *Jasǎo* pére mǝ mǝ, *Jesus* mré ke ũ ag mré. Pǎ'i ag mǝ ag tóg ag vin mǝ. Kĕ ag tóg jamǎ hára prĕnprĕr mǝ. “Ũ tĕ ěmǎ kar mĭ vĕnh kar jǔgĭ han mǝ ag tóg tag ki junjun mǝ mĕr,” he ag tóg mǝ. ⁷ “*Jasǎo* tóg ag mǝ: kǎge jĕg ra, hé. Hǎ ra ag kar tóg pǎ'i mǎg tĕ *imperador* vĭ mranh ja nĕgtĭ. Vyr mĕ ěg pǎ'i mǎg nĕtĭ, hǎ vĕ: *Jesus*, he mǝ, he ag tóg, *Paulo* ag,” he ag tóg mǝ. Ag tĕ *Paulo* to ón hǎ vĕ.

⁸ Kĕ ũ tĕ mĕg mǝ ag vĕ fe ũ nĕtĭ sir, ěmǎ ěn tá pǎ'i ũ ag, tá ke kar ag ke gé. ⁹ Kĕ pǎ'i ag tóg *Jasǎo* ag mǝ: “ĕg mĕ jǎnkamy nĕm ge, ĕg tĕ to ve jé, ājag tĕ *imperador* kato tĕnh ke tǔ ti,” he mǝ. Ag tĕ ag mǝ nĕm kar kĕ ag tóg ag mǝ: “hǎ mǝ jĕg,” he mǝ sir.

Ĕmǎ tĕ *Berĕia* tá

¹⁰ Kutĕ ěn kǎ *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* mĕ: “hǎ tĕg, *Berĕia* ra,” he mǝ. *Silas* mĕ ag tóg ke mǝ gé. Kĕ ag tóg mǝ mǝ.

Ag tĕ *Berĕia* tá junjun kĕ ag tóg *Judeu* ag vĕnh kanhrǎn jafǎ kǎ ra ge mǝ, ag mĕ Topĕ vĭ tó jé.

¹¹ *Berĕia* tá ke ag tóg jykre há nĕtĭ. Ag pijé *Tessalónica* tá ke ag ri ke nĕtĭ'. Kĕ ag tóg *Paulo* ag vĭ ri fig mǝ. Ag mĕ tóg há ti sir. Kurǎ kar ki ag tóg Topĕ vĭ to vĕnh kanhrǎn

mǝ, ag tĕ to: “ki hǎ tóg tó tĭ,” hen kĕ. ¹² Kĕ ũ tĕ hĕn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mǝ, fóg ag mré hǎ, ũn tĕtǎ há fag mré hǎ.

¹³ Kĕ *Judeu* ag tóg mĕg mǝ, *Tessalónica* tá. *Paulo* tĕ *Berĕia* tá Topĕ vĭ tó mĕg ag tóg mǝ sir. Kĕ ag tóg *Berĕia* tá junjun mǝ, ag tĕ tá vĕnh kar jǔgĭ han jé. ¹⁴ Kĕ *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* mĕ: “hǎ tĕg, *canoa* mǎg kǎ mĭ,” he mǝ. Hǎ ra *Silas* vĕ tĭ tǔ nĭ, *Timóteo* ke gé. *Berĕia* tá ag nĕtĭ. ¹⁵ Kĕ ũ ag tóg *Paulo* pére mǝ mǝ. Ĕmǎ tĕ *Atenas* ra ag tóg ti mré mǝ mǝ. Ag tĕ tá vĕnvĕn kenh ken kĕ *Paulo* tóg ag mĕ ke mǝ, ag tĕ *Silas* jé prĕr jé, *Timóteo* jé ke gé, ag tĕ vĕsĕmĕr ěmǎ tĕ *Atenas* ra ti nón mǝ jé.

Ĕmǎ tĕ *Atenas* tá

¹⁶ Kĕ *Paulo* tóg *Atenas* tá nĭ nĭ, *Silas* mré *Timóteo* jǎvǎnh kĕ. Hǎ ra tóg sir krĭ ũ nĭ, ti tĕ tá vĕnh kǎgrǎ tĕ hĕn ri ke ven kĕ. ¹⁷ Kĕ tóg *Judeu* ag tĕ vĕnh kanhrǎn jafǎ krĕm *Judeu* ag mré vĭ mǝ, fóg tĕ *Judeu* jykre han mǝ ag mré ke gé. Kurǎ kar ki tóg ěmǎ kĕju tá vĕnh kar mré vĭ mǝ gé sir.

¹⁸ Kĕ ũ ag tóg ti mré vĭ mǝ, ũ tĕ *Epicuro* tĕ nĕn rǎn ja to jykren mǝ ag, ũ tĕ *Estóico* he mǝ ag tĕ nĕn rǎn ja to jykren mǝ ag ke gé. Kĕ ag tóg ti to: “vĭ mĕ tóg nĭ,” he mǝ. “Ti hĕn tóg ne tó?!” he ag tóg. Kĕ ũ ag tóg ti to: “topĕ ũ tugtó ti hĕn, kór há tá topĕ,” he mǝ. Hǎ ra *Paulo* tóg *Jesus* kǎme sér tó mǝ. *Jesus* rǝr mǎn tó tóg mǝ.

¹⁹ Kĕ ag tóg sór tĕ *Areópago* ra ti pére mǝ mǝ. Tá pǎ'i ag tóg ag jyvĕn tĭ. Kĕ pǎ'i ag tóg ti mĕ: “ǎ tĕ vĕjykre tó mǝ tag kāmén há han ra, ĕg mĕ,” he mǝ. ²⁰ “Ge mĕ ja tǔ ĕg nĕtĭ. Kĕ ĕg mĕ kāmén há han nĭ,” he ag tóg.

²¹ Hǎ ra *Atenas* tá ke ag tóg vĕnh vĭ tǎg mĕ to há nĕtĭ. Ag tĕ vĕnh vĭ mĕ ja tǔ mĕ kĕ ag fe tóg mrin ke tĭ.

²² Kĕ *Paulo* tóg sór tĕ *Areópago* kri jĕ kĕ ag mĕ: “*Atenas* tá ke', topĕ tĕ

hēn ri ke kamēg ājag tóg tī. Tag ve sóg,” he mū. ²³ “Ājag jamā mī sóg tī, kŷ sóg ājag topē ĩn kāsir kar vigvé. Kŷ sóg topē ĩn sī ũ vé, kŷ tóg: ěg tŷ topē ki kagtŷ ĩn, he mū, ti rá ti. Ājag tŷ Topē ki kagtŷ ěn tó sóg tī. Ājag tŷ ti ki kagtŷ nŷtī ra ājag tóg ti mŷ nén ũ kugprŷg tī.

²⁴ Topē ěn vŷ *mundo* kar han, mī mū kar ke gé. Kanhkā tĕn vē mŷr, kŷ tóg tŷ ga to pā'i nī gé. Hā kŷ tóg ěg tŷ ti ĩn han krēm nī tŷ nŷgtī. ²⁵ Kŷ ěg tóg ti ki rŷr ke tŷ nī gé, ti jagtar tŷ nŷn kŷ. Vēnh kar rŷn tóg nŷgtī, kŷ tóg vēnh kar tŷ hāmham ke han tī. Vēnh kar tŷ nén ve sór mū kar nŷm tóg tī. ²⁶ Kŷ tóg vēnh kyvénh pir tŷ ěprā ke kar hynhan, *nação* kar, ga kar mī mū ag. Tŷ ěg vēnh kyvénh pir nŷtī. Kŷ tóg ěg mŷ ěg mur ke kurā nŷm mū gé, ěg ter ke kurā ti ke gé. ěg mŷ tóg ěg jamā nŷm mū gé, Topē ti. ²⁷ Vēnh kar hynhan tóg, ěg tŷ ti to há nŷtī jé, ěg tŷ ti ki kanhró nŷtī jé. Ti pijé kuvar gy nŷ'. Kakó ti nŷ. ²⁸ Ti tŷ ěg han ja vē mŷr, hā kŷ ěg tóg rŷnrŷr nŷtī, ti tugrŷn. Ti tugnŷn ěg tóg mŷgtī. Hā kŷ ājag kā mī vēnhrán tī ag tóg: tŷ ěg Topē krē nŷtī, he ja nŷgtī. ²⁹ ěg tŷ tŷ ti krē nŷtŷn kŷ ěg tóg ti ki kanhró nŷtī gé. *Ouro* ri ke tŷ ti nŷ. Ti pijé *prata* ri ke nŷ'. Ti pijé pó ri ke nŷ'. Ti pijé tŷ vēnh kāgrā nŷ'. ěprā ke tŷ nén to jykrén mū ri ke tŷ ti nŷ. Topē vē, Topē,” he tóg, *Paulo* ti.

³⁰ “Hā ra tóg ěg to fen mág mū, ěg tŷ ti ki kagtŷ nŷtŷn kŷ. Hā kŷ tóg vāhā vēnh kar mŷ vēnh vŷ jēněg mū, ěg tŷ ěg jykre pāno tovānh jé. ³¹ Kurā nŷm tóg huri, kŷ tóg kurā ěn ki ěprā ke jykre kar tugnŷm ke mū. Ũn pir kuprěg tóg, ti tŷ ti jagfy ěg kar jykre tugnŷm jé. ěn tóg ter ja nŷ, hā ra Topē tóg ti rŷn mĕn ja nŷ, ěg tŷ ti ki kanhkó nŷtī jé,” he tóg, *Paulo* ti.

³² Ti tŷ ag mŷ ti ter kar rŷr mĕn tón kŷ ũ ag tóg to é he mū. Jó ũ ag tóg: “kurā ũ kā ěg hēn ri ke mŷn ā vŷ mĕ mĕn sór mū,” he mū. ³³ Hā kŷ

Paulo tóg tī mŷ sir, ag ré kŷ. ³⁴ Kŷ ũ ag tóg ti nón mŷ mŷ, kŷ ag tóg *Jesus* ki ge mŷ sir. Ag kā ũ vŷ tŷ *Dionísio* nŷ. *Areópago* tá ag jyvĕn tŷ ag kā ũ vē. Kŷ ũ fi tóg *Jesus* ki rá mŷ gé. Fi jiji hā vŷ: *Damáris*, he mū. Kŷ ũ ag vŷ ti ki ge mŷ gé sir.

18

Ěmā tŷ Corinto tá

¹ Kŷ *Paulo* tóg *Atenas* ki kutĕ kŷ *Corinto* ra tŷ mŷ.

² Tá *Judeu* ũ tóg nŷ nŷ, ti jiji hā vŷ: *Áquila*, he mū. *Ponto* tá ke vē. Ga tŷ *Itália* tá tóg kĕtŷg ja nŷ, ti prŷ fi mré. Fi jiji hā vŷ: *Priscila*, he mū. Pā'i mág tŷ *imperador* tŷ *Cláudio* he mŷ tóg *Judeu* kar ag mŷ: “ěmā tŷ *Roma* ki pa jěg,” he ja nŷgtī. Hā kŷ fag tóg ěmā tŷ *Corinto* tá junjun ja nŷgtī.

³ Kŷ *Paulo* tóg fag mré nŷ nŷ sir. Fag mré tóg rĕnhraj mŷ sir. Kŷr tŷ fag tóg ĩn han mŷgtī, *Paulo* kóm. ⁴ Kŷ tóg vēnhkán ke kurā kar ki ag mŷ Topē vŷ tó mŷ, *Judeu* ag vēnh kanhrĕn jafā krēm. ⁵ Kŷ *Silas* vŷ *Macedônia* tá kĕtŷ mŷ, *Timóteo* mré. Kŷ *Paulo* tóg Topē vŷ tó tĕvŷ nŷ nŷ. Ĕn tŷ kur han mĕn tŷ tóg nŷ. *Judeu* ag mŷ tóg *Jesus* kĕmĕn mŷ, fóg ag mŷ ke gé.

⁶ Hā ra ag tóg ti kato vŷ mŷ. Kŷ ag tóg *Jesus* to é he mŷ. Kŷ *Paulo* tóg ti kur rŷmrŷm mŷ, ag mŷ: “vēnh hā ki ājag tóg vĕgfor ke mŷ, nŷgme ki vĕr kŷ,” he jé. “Ājag mŷ sóg *Jesus* tó, hā ra ājag tóg mĕ jĕvĕnh nŷtī. Kŷ ājag tŷ vēsóg ki vēsŷrĕnh ke vē. Kŷ sóg fóg ag kar hā mŷ tónh tŷg ha, kanhgág ag kar mŷ ke gé,” he tóg mŷ. ⁷ Hā kŷ tóg tá kutĕ kŷ fóg ĩn kā ra rá mŷ, ti jiji hā vŷ: *Tício Justo*, he mŷ. Topē kamĕg ti tŷ. Ti ĩn vŷ *Judeu* ag vēnh kanhrĕn jafā rá jě gé. Kŷ *Paulo* tóg ti mré nŷ nŷ sir.

⁸ Hā ra *Judeu* ag vēnh kanhrĕn jafā to pā'i vŷ *Jesus* ki rá mŷ, ti jiji hā vŷ: *Crispo*, he mŷ. Ti mré ke kar vŷ *Jesus* ki ge mŷ gé, *Corinto* tá ke

tỹ hên ri ke. Kĩ ag tóg kygpe kũ nỹtĩ sir.

⁹ Kejên *Paulo* tóg kuty kũ nén nê vég mũ. Topê tỹ ti mỹ vênh ven vê, kũ tóg ti mỹ: “kamêg tũg ra,” he mũ. “Inh vĩ kâmén ra, kã nĩ tũg,” he tóg. ¹⁰ “Ă mré sóg nĩnh mũ. Ủ pijé ã vóg kónãn mũ! Êmã tag ki ù tỹ hên ri ke ag vỹ tỹ isũ nỹtĩnh mũ, fag mré hã,” he tóg, Topê ti.

¹¹ Kĩ *Paulo* tóg prỹg pir kri kysã tỹ 6 (ke) ki tá nĩ nĩ. Ag mỹ tóg Topê vĩ kâmén tĩ nĩ sir, tá.

¹² Kejên *Gálio* he mũ tóg tỹ *governador* nĩ, ga tỹ *Grécia* ki. Kĩ *Judeu* ag kar tóg *Paulo* kato vãsãnsãn mũ. Kĩ ag tóg ti kãgmĩ kũ pã'i mág mỹ ti ven mũ mũ. ¹³ Kĩ ag tóg *governador* mỹ: “tag tóg êg jykre tỹ tũ' he sór mũ! Vênh kar tóg ti vĩ tũgnĩn *Jesus* ki ge mũ,” he mũ.

¹⁴ Kĩ *Paulo* tóg vĩ sór mũ, hã ra *Gálio* tóg *Judeu* ag mỹ: “ti tỹ nén ù kórég han ra sóg ãjag jagfỹ vĩnh mũ vê,” he mũ. ¹⁵ “Hã ra ãjag tóg ãjag jykre to ti to jũ mũ, ãjag jiji to, ãjag vênh rá to. Isũ pijé', ãjag tũ tag tí'. Ájag hã ne tag to jykren ke mũ inhhã'. Inh pijé ãjag tũ to jykren sór mũ', “ he tóg. ¹⁶ Kĩ tóg ag mỹ: “ha mũ jêg,” he mũ sir, vĩ tar han kũ.

¹⁷ Kĩ tá nỹtĩ ag tóg *Sóstenes* kãgmĩg mũ. *Judeu* ag vênh kanhrãn jafã to pã'i vê. Tĩ kãgmĩ kũ ag tóg ti mrãnmrãn mũ, pã'i mág ên ãn tá, hã ra *Gálio* tóg ki êmê sór tũ nĩ.

Paulo tỹ Antioquia ra vỹn ke

¹⁸ Kĩ *Paulo* tóg tá nĩ sir, kurã tỹ hên ri ke ki. Kĩ tóg kejên *Jesus* mré ke ag mỹ: “isĩg vê ha,” he mũ. Kĩ *Áquila* tóg ti mré tĩ mũ, ti prũ tỹ *Priscila* fi mré. Ag tỹ ga tỹ *Síria* ra mũnh ke vê. Êmã tỹ *Cencreia* tá ag tóg *canoa* mág ki ge sór mũ, ra mũ jé. To hã tóg vênh jãrêg mũ, *Paulo* ti, Topê mỹ *promessa* han kũ. ¹⁹ Kĩ ag kar tóg *canoa* mág kã mũ êmã tỹ *Éfeso* ra mũ mũ. Hã ra *Áquila* fag vỹ tá nỹtĩ. Mũ mãn tũ fag nĩ sir.

Kĩ *Paulo* tóg *Judeu* ag vênh kanhrãn jafã kã ra rá mũ, *Judeu* ag mré vĩ jé. ²⁰ Ag tỹ ti vĩ mê kũ tá ke ag tóg ti mỹ: “êg mré nĩ nĩ,” he mũ.

Hã ra tóg ag mỹ: “hã ra sóg ver tũg mũ ha,” he mũ. ²¹ “Kãnhmar sóg vỹn kenh ke mũ hã ra, Topê mỹ há nĩn kũ,” he tóg. Kĩ tóg êmã tỹ *Éfeso* tá kutê mũ. ²² Kĩ tóg êmã tỹ *Cesaréia* tá jun mũ. Kĩ tóg *Jerusalém* ra tũg kũ *Jesus* ki ge mũ kar vigvég mũ, ù tỹ Topê vĩ mê jé vênh mãn tĩ ag. Kar kũ tóg *Antioquia* ra tĩ mũ. ²³ Tá tóg nĩg sĩ han mũ. Kar kũ tóg tá kutê kũ ga tỹ *Galácia* mũ tĩ mũ, ga tỹ *Frígia* mũ ke gé. *Jesus* mré ke ag jyvên tóg mũ sir, ag tỹ tar nỹtĩ jé.

Apolo tỹ Topê vĩ tó

²⁴ Kejên *Judeu* ù tóg êmã tỹ *Éfeso* tá jun mũ, ti jiji hã vỹ: *Apolo*, he mũ. Êmã tỹ *Alexandria* tá tóg mur ja nĩ. Vĩ há ti nĩ. Topê vĩ tó tóg tĩ gé, vãsỹ rán kũ nĩ ên to tóg tar nĩ.

²⁵ Ên tóg *Jesus* japry ki kanhró nĩ. Mũmêg vãn h nĩn kũ tóg *Jesus* vĩ tó tĩ mũ. To tóg krónh ke vãn h nĩ. Hã ra tóg *João* tỹ ag kygpég mũ ên hã ki kanhró nĩ. Êg tỹ *Jesus* jiji tó kũ kygpe kũ nỹtĩ tag ki kagtũg tóg nĩ ver.

²⁶ Ên tóg *Judeu* ag vênh kanhrãn jafã krêm ag kanhrãn mũ sir, ti tỹ mũmêg vãn h nĩn kũ. *Áquila* fag tỹ ti vĩ mêg kũ fag tóg ti mỹ: “êg venh kãtũg nĩ,” he mũ. Kĩ fag tóg ti mỹ Topê japry kãmén kãn mũ, ti jamĩn ti. ²⁷ Kar tóg ga tỹ *Grécia* ra tũg sór mũ. Kĩ *Jesus* mré ke ag tóg ti mỹ: “há ti nỹ, ha tũg ge,” he mũ. Kĩ ag tóg *Jesus* mré ke ag mỹ vênh rá jênêg mũ, ag tỹ ti mỹ: “kãrã ra,” hen jé. Tá jun kũ tóg *Jesus* ki ge kũ nỹtĩ ag jyvên mũ, kũ ag tóg ti tỹ ag jyvên kũ to tar nỹtĩ sir, Topê tỹ ùn jagãgtãn mũ ag. ²⁸ *Judeu* ag mré tóg vĩ tĩ, vênh kar jo. Ag mỹ tóg Topê vĩ tó tĩ, vãsỹ rán kũ nĩ ên ti. Kĩ tóg ag mỹ *Cristo* kãmén mũ sir. “*Cristo* vỹ tỹ

Jesus ti nĩ,” he tóg mũ, ag mĩ, *Apolo* ti.

19

Paulo tĩ ěmā tĩ *Éfeso* tá nĩ

¹ Kĩ *Apolo* tóg *Corinto* tá nĩ nĩ sir. Hã ra *Paulo* tóg ga ěn mĩ tĩg ja nĩgtĩ, pānónh kri kyjer ěn mĩ. Kĩ tóg *Éfeso* tá jun mũ sir.

² Tá ũ ag tóg *Jesus* ki ge ja nĩgtĩ. Kĩ *Paulo* tóg ag mĩ: “ājag mĩ Topě kuprĩg tĩ jagrě nĩtĩ, ājag tĩ *Jesus* ki gen kĩ?” he mũ. Kĩ ag tóg ti mĩ: “kĩ ne nē ge, Topě kuprĩg ti?” he mũ. ³ Kĩ *Paulo* tóg: “ājag tĩ vėnh kygpe kĩ ājag hē ri ké?” he mũ. Kĩ ag tóg: “*João* tĩ ag kygpe ri ke ti nĩ,“ he mũ. ⁴ Kĩ tóg: “*João* tóg ag kygpe ja nĩgtĩ, ag tĩ ag jykre pāno tovānh kĩ,” he mũ. “Kĩ tóg vėnh kar mĩ: ũ tĩ inh nón kātĩg ke mũ ěn ki gem nĩ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ, he ja nĩ,” he tóg, *Paulo* ti. ⁵ Kĩ tóg ag kygpég mũ sir, *Jesus* jiji tó kĩ. ⁶ Kĩ tóg ti nĩgě tĩ ag mēg mũ, kĩ Topě kuprĩg tóg ag ki rā mũ sir. Vėnh vĩ ũ tugtó ag tóg mũ sir. Kĩ ag tóg Topě vĩ tó mũ gé. ⁷ Ũ tĩ 12 (ke) ag hỹn, vėnh vĩ ũ tugtó mũ ěn ag.

⁸ Kĩ *Paulo* tóg *Judeu* ag vėnh kanhrān jafā kā ra rā mũ. Mũmėg vānh nĩn kĩ tóg Topě tĩ tĩ ěg pā'i nĩ kāmén mũ. Kysā tāgtũ ki tóg ag mĩ kāmén mũ. ⁹ Hã ra ũ ag tóg ti vĩ to fe ũ nĩtĩ sir, ag tĩ kri fi jāvānh nĩtĩn kĩ. Kĩ ag tóg to é he kĩ to vĩ kónān mũ, vėnh kar jo. Kĩ tóg ag mré vĩ mān tũ nĩ sir. *Jesus* mré mũ ag mĩ tóg: “vyr mĩ ěg nĩtĩnh mũ,” he mũ. Kĩ tóg ag hã kanhrān mũ sir, *professor* tĩ *Tirano escola* krēm.

¹⁰ Prỹg régre ki tóg tá nĩ nĩ, *Paulo* ti. Hã kĩ ga tĩ *Ásia* tá ke kar ag vỹ *Jesus* vĩ mēg mũgtĩ, *Judeu* ag kar, fóg ag kar ke gé. ¹¹ Kĩ Topě tóg *Paulo* mĩ vėjykre nĩm mũ gé. Kĩ tóg ěg tĩ nén han vānh tĩ hēn ri ke han mũ. ¹² Kejēn ag tóg *Paulo* kur mān kĩ ũn kaga ag mĩ ven mũ. Kĩ ag tóg

ag tĩ mēgmě kĩ hághá' he mũ. Kĩ vėjagrě kórég ag vỹ gen kĩ pa mũ gé.

Kujá ag

¹³ Hã ra *Judeu* ag kujá ag vỹ tá nĩtĩ gé. Kujá ěn ag tóg ěmā kar kri rĩm ke tĩ. Kejēn ag tóg ag tĩ vėjagrě kórég ve kĩ ón kĩ *Jesus* jiji tó tĩ. Kĩ ag tóg ũ mĩ: “*Jesus* jykre tĩ sóg ā kutēm ke mũ, *Paulo* tĩ ũn kāmén tĩ ěn jykre tĩ,” he mũ. ¹⁴ Topě tũ to pā'i mág tĩ *Ceva* krě tĩ 7 (ke) ag vė.

¹⁵ Ag tĩ ũn jagrě kórég mĩ *Jesus* jiji tó kĩ tóg ag mĩ: “*Jesus* ki kanhró sóg nĩ, *Paulo* mē inh huri ke gé, hã ra ājag tóg tĩ ũ nĩtĩ?” he mũ. ¹⁶ Kĩ ũn jagrě kórég ěn tóg ag to hũm he mũ. Ag kygrėg tóg mũ, hã ra ag tóg ti tĩ hē ri ke tũ nĩ. Ag kur tóg jynjar kān mũ. Kĩ ag tóg kator pétē mũ sir, kygvėnh kĩ. ¹⁷ Kĩ *Éfeso* tá ke kar ag tóg mēg mũ, *Judeu* kar, fóg ag kar ke gé. Kĩ ag tóg mũmėgmėg mũ sir. Kĩ *Jesus Cristo* jiji tóg ag mĩ tar nĩ. Ag mĩ tóg nén kar káfór nĩ.

¹⁸ Kĩ *Jesus* ki ge kĩ nĩtĩ ag tóg ag jykre kórég tugtó mũ sir, jagně mĩ. ¹⁹ Ũ ag tóg kujá tũ han ja nĩgtĩ. Kĩ ag tóg ag vėnh rá gé kāmũ mũ, kujá tĩ vėnh rá ěn ti. Kĩ ag tóg kugprĩn kān mũ sir, vėnh kar rĩnve. Ag tĩ ti kaja nĩkrén kĩ tóg kaja e ja nĩ, jānkamy tĩ 50 mil (ke) hỹn. ²⁰ Hã kĩ Topě vĩ tóg sir vėnh kar kri rĩm ke mũ. Kĩ ũ tĩ hēn ri ke ag tóg kri fig mũ sir.

Éfeso tá vėnh génh

²¹ Kar kĩ *Paulo* tóg ga tĩ *Macedônia* mĩ kutě sór mũ, ga tĩ *Grécia* mĩ, *Jerusalém* ra tĩg jé. “*Isỹ Jerusalém* ra tĩg kar kĩ sóg ěmā tĩ *Roma* ra tĩg sór mũ gé,” he tóg. ²² Kĩ tóg ga tĩ *Macedônia* ra ũn régre ag jėgnėg mũ, ti mré rānhrāj mũ ag, hã vỹ: *Timóteo* mré *Erasto*, he mũ. Jāvo ti hã tóg ga tĩ *Ásia* tá nĩ nĩ ver.

²³ Kejēn ag tóg jagně kato tėgtě mũ, *Jesus* japry tugrĩn. ²⁴ Ũ tóg *Éfeso* tá nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Demétrio* he mũ. Ũ tĩ topě tĩ *Artemis* he mũ fi

jo ĩn sĭ kĀgrĀ han mŭ vĕ, *prata* tŷ. Ti mrĕ rĀnhrĀj mŭ tŷ hĕn ri ag tóg vĕnh rĀnhrĀj ĕn ki nĕn há vĕg tĭ. Ag gŷjŷ vĕ.

²⁵ Kŷ tóg ti mrĕ rĀnhrĀj mŭ ag jĕ prĕr kĀn mŭ. Kŷ tóg ag mŷ: “ha vé, vĕnh rĀnhrĀj tag ki ĕg tóg nĕn ũ há vĕg mŭgtĭ,” he mŭ. ²⁶ “HĀ ra *Paulo* tag tóg ũ tŷ hĕn ri ke krĭn mŭ sir, ga tŷ *Ásia* mĭ hĀ. Ag mŷ tóg: vĕnh nĭgĕ tŷ han ja pijĕ tŷ *Topĕ nĭ*, he tĭ. Kŷ ag tóg ti vĭ kri fig tĭ sir. ²⁷ Kŷ ĕg gŷjŷ tag tóg tŷ' he sór mŭ sir, ti tugrĭn. HĀ ra *Artemis* fi jo ĩn tóg tŷ nĕn ũ tŷ nĭ ha ke gé, ti sĭnvĭ nĭ ra. Kŷ fi tóg tŷ nĕn ũ tŷ nĭ gé sir, fi tŷ tŷ ũn mág nĭ ra. *Ásia* kar mĭ ag tóg fi to jĀnjĀn tĭ, ga kar mĭ. HĀ ra *Paulo* tóg fi tŷ tŷ' hĕnh ha,” he tóg, *Demétrio* ti.

²⁸ Kŷ ag fe tóg gŷm ke mŭ sir. Kŷ ag tóg jamĀ hĀra prĕnprĕr kŷ: “!..topĕ tŷ *Artemis* fi vŷ ĕg kĀfór ne..! !..Tŷ fi *Éfeso* ag tŷ ne..!” he mŭ sir. ²⁹ Kŷ ĕmĀ ĕn ki ke ag tóg jagnĕ kato tĕgtĕ mŭ sir. Kŷ vĕnh kar tóg ĩn mág ĕn ra pĕtĕ mŭ, ĩn kri ĩn tŷ ĕn ra. *Gaio* he mŭ ĕn pĕre ag tóg mŭ mŭ, ti kĀgmĭ kŷ, *Aristarco* ke gé. *Macedônia* tá ag tóg *Paulo* mrĕ kĀmŭ ja nĭgtĭ. ĕn ag kugmĭ kŷ ag tóg ag tatĭ mŭ mŭ.

³⁰ Kŷ *Paulo* tóg ra tĭg sór mŭ, ag mrĕ vĭ jĕ. HĀ ra ti mrĕ ke ag tóg ti mŷ: “tŷ tŷg ra,” he mŭ. ³¹ Kŷ ga tŷ *Ásia* tá pĀ'i ag tóg ti mŷ vĕnh vĭ jĕnĕg mŭ gé, ti tŷ ĩn mág ĕn ra tĭ tŷ nĭ jĕ. Ti to ag tóg há nŷtĭ.

³² Ĕn mág ĕn tá ag tóg vĕnh mĀn kŷ nŷtĭ nĭ, ũ tŷ hĕn ri ke ag. Kŷ ũ ag tóg nĕn ũ tó tĭ, prĕnprĕr kŷ, jó ũ ag tóg nĕn ũ ũ tó tĭ gé, prĕnprĕr kŷ. Kŷ ag tóg: “ĕg tŷ hĕ ri ke jĕ vĕnh mĀn ne hŷn'?” he mŭ. ³³ Kŷ *Judeu* ag tóg vĕnh kar mŷ ũ ven mŭ gé, *Alexandre* he mŭ ĕn. Kŷ tóg ti nĭgĕ tŷ ge mŭ, ag tŷ katy' he jĕ. Kŷ tóg ag mŷ kĀmĕn sór mŭ. ³⁴ Kŷ ag tóg ti tŷ tŷ *Judeu* nĭ vĕg mŭ sir. HĀ ra tá fóg ag tóg *Judeu* ag to jŷgŷŷ

nŷtĭ. Kŷ vĕnh kar tóg prĕnprĕr kŷ: “!..*Éfeso* tá ke fi vŷ vĕnh kar kĀfór ne..! !..*Artemis* he mŭ fi vŷ vĕnh kar kĀfór ne..!” he mŭ. Óra régre han ag tóg mŭ sir, prĕnprĕr kŷ.

³⁵ HĀ ra *governo* tŷ pĀ'i ũ tóg ag fe tŷ há' he sór mŭ. Kŷ tóg ag mŷ: “*Éfeso* tá ke',” he mŭ. “Vĕnh kar vŷ *Artemis* fi ki kanhró nŷtĭ,” he tóg. “*Éfeso* tá ĕg tóg fi ki rĭr mŭ. Fi kĀgrĀ nĕji tóg kanhkĀ tá kĀtĕre ja nĭ,” he tóg. ³⁶ “Ū tóg tag kato vĭ tŷ nĭgtĭ. HĀ kŷ jatu' hé. Krĭ rŷ han tŷg ra,” he tóg. ³⁷ “Tag ag tatĭ Ājag tóg kĀmŭ ja nĭgtĭ, hĀ ra ag tóg topĕ fi ĩn tá nĕn ũ péju ja tŷ nĭgtĭ. Ĕg topĕ fi to ag tóg vĭ kónĀn ja tŷ nĭgtĭ gé,” he tóg. ³⁸ “*Demétrio* mŷ ag kato vĭ sór mŭ? Vĕnh kĀgrĀ han mŭ ag mŷ ti mrĕ ag vĭ kafĀn sór mŭ? Kŷ kófa ag mŷ tótm nĭ ge, vĕjyvĕn ke kurĀ ĕn kĀ. Ag kato vĭm nĭ ge,” he tóg. ³⁹ “Ājag tŷ hĀ ra nĕn ũ tó sór kŷ Ājag tóg ĕg tŷ ki kanhró nŷtĭ. KurĀ nĭm jĕ ĕg tóg ke mŭ, kŷ ĕg vĕnh mĀn kŷ venh mŭ,” he tóg. ⁴⁰ “HĀ ra ĕg tŷ ón kŷ vĕnh génh kŷ, ũ ag hŷn ĕg to: pĀ'i mág tŷ *imperador* kato ag tĕ sór mŭ, he mŭ. Nĕn ũ tŷ to Ājag tóg vĕnh mĀn mŭ. Ū tŷ ĕg mŷ: ne nĕ? he mŭ ra ĕg tŷ ne tónh ke tóg tŷ tĭ,” he tóg, pĀ'i tĭ. ⁴¹ Kar kŷ tóg ag mŷ: “ha mŭ jĕg,” he mŭ. Kŷ ag tóg mŭ mŭ sir.

20

Paulo tŷ ga tŷ Macedônia mĭ tĭg

¹ Vĕnh kar tŷ jatu hen kŷ *Paulo* tóg *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ ag jĕ prĕr mŭ, ag jyvĕn jĕ. Kŷ tóg ag mŷ: “sŷ tĭg ke nĕ ha,” he mŭ. Kŷ tóg ga tŷ *Macedônia* ra tĭ mŭ sir. ² Kŷ tóg ga ĕn mĭ tĭg kŷ fĭn rĀm mŭ. *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ kar ag jyvĕn tóg mŭ. Kŷ tóg tĭg mĀn kŷ ga tŷ *Grécia* tá jun mŭ. ³ Tá tóg kysĀ tĀgtŷ tŷg mŭ. Kŷ tóg *canoa* mág kĀ mĭ ga tŷ *Síria* ra vŷn ke sór mŭ. HĀ ra tóg *Judeu* ag tŷ *canoa* tŷ krŷg' he ja tá ti vóg kónĀn sór mŭ mĕg mŭ. Kŷ tóg ga

tỹ *Macedônia* mĩ kutẽ mũ, ga tỹ *Síria* ra vỹn ken jé. ⁴ Ti mré ù ag tóg mũ mũ, hã vỹ: *Sópatro*, he mũ, *Pirro* kósın tag ti. *Beréia* tá ke vē. Kỹ *Tessalônica* tá *Artistarco* tóg ti mré tĩ mũ, *Segundo* ke gé. *Derbe* tá *Gaio* tóg ti mré tĩ mũ, *Timóteo* ke gé. *Ásia* tá *Tíquico* tóg ti mré tĩ mũ, *Trófimo* ke gé. ⁵ Ēn ag kar vỹ ěg jo mũ mũ, ěmã tỹ *Trôade* ra. Tá ag tóg ěg jãvãnh mũ sir.

⁶ Jãvo ěg tóg ěmã tỹ *Filipos* tá fénhta tỹ pũ jęgia tũ ko kar kỹ mũ mũ. Kỹ ěg tóg kurã tỹ 5 (ke) tũg kỹ ěg jo mũ mũ ag nón *Trôade* tá junjun mũ. Tá ěg tóg kurã tỹ 7 (ke) tũg mũ sir.

Ěmã tỹ *Trôade* tá

⁷ *Semana* tỹ kurã ve ki ěg tóg vēnh mãn mũ sir, *Domingo* kã, *Jesus* jamĩ kó jé. Kỹ *Paulo* tóg tỹ vaj kỹ tĩg sór mũ, hã kỹ tóg ag mré vēmẽn mág mũ. Kỹ ěg tóg *meia noite* pétẽm mũ, vēmẽn nỹtĩ ki. ⁸ Ęn to jãpry jafã tá ěg nỹtĩ, kỹ néj tỹ hẽn ri ke vỹ tá grugrug kỹ nỹtĩ nĩ.

⁹ Kỹ kyrũ tóg tá nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Êutico*, he mũ. Jãnkã ror kã tóg nĩ nĩ, janẽra kã. Jó *Paulo* tóg vēmẽn jẽ nĩ. Hã ra kyrũ tóg nũr mũ sir. Kỹ tóg janẽra ki kutẽ mũ. Ag tỹ re kỹ ti vēg mũ ra tóg ter ja nĩ sir.

¹⁰ Kỹ *Paulo* tóg tere mũ gé sir. Ti kri tóg pãnh ke mũ. Kỹ tóg ti kãgũg mũ, ti nĩgnó tỹ. Kỹ tóg ag mỹ: “fe kaj tũg ra,” he mũ. “Ti kuprĩg vỹ ti kã kã nĩ nĩ,” he tóg. ¹¹ Kỹ tóg tãpry mũ. *Jesus* jamĩ kãnhkrég tóg mũ sir, kỹ tóg ko mũ gé. Ag mỹ tóg vēmẽn mág han mãn mũ gé. Hã tóg kurãg mũ sir. Kỹ tóg ěmã ěn ki kutẽ kỹ ti mũ.

¹² Hã ra ag tóg kyrũ ěn pẽre kãmũ mũ. Rĩr tóg nĩ nĩ, kỹ ag fe tóg há' he mũ sir.

Ěmã tỹ *Mileto* ra

¹³ Kỹ ěg tóg ti jo *canoa* mág kã ra ge kỹ ěmã tỹ *Assós* ra mũ mũ. Tá *Paulo* tóg ěg mré *canoa* kã ra rã sór mũ gé, ti tỹ ěg mré tĩg jé. “Ijo ra mũ

jęg, jãvo sóg inh pẽn kã ra tĩg mũ,” he ja tóg nĩ. ¹⁴ Ěg tỹ ěmã tỹ tá pa kỹ tóg ěg mré, *canoa* ěn ki rã mũ. Kỹ ěg tóg ěmã tỹ *Mitilene* tá junjun mũ sir. ¹⁵ Tá pa kỹ ěg tóg tỹ vaj kỹ goj vãso tỹ *Quios* kakãm krỹg mũ. Tỹ vaj kỹ ěg tóg goj vãso tỹ *Samos* to hã nũgnũr mũ, kỹ ěg tóg tỹ vaj kỹ ěmã tỹ *Mileto* tá junjun mũ sir, goj tãvĩ kã mĩ mũn kỹ. ¹⁶ *Paulo* tóg: “*Ěfeso* ra ěg mũnh ke tũ nĩ,” he ja nĩgtĩ. “Ěg tỹ *Jerusalém* kukãm mũnh ke vē. Hã kỹ ěg tóg *Ásia* ki nỹtĩnh ke tũ nĩ. Fénhta tỹ *Pentecostes* ki tóg sỹ *Jerusalém* tá nĩnh há tĩ,” he ja tóg nĩgtĩ.

Paulo tỹ *Jesus* mré ke ag mré vĩ

¹⁷ *Mileto* tá nĩ kỹ *Paulo* tóg *Ěfeso* ra vēnh vĩ jẽnęg mũ, *igreja* to kófa ag mỹ, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag tỹ ti venh kãmũ jé, fag mré hã. ¹⁸ Ag tỹ tá junjun kỹ tóg ag mỹ: “Inh kãtĩg ven kã ãjag tóg inh vé, isỹ ga tỹ *Ásia* tá jun vén mũn kã,” he mũ. ¹⁹ “Ěg *Senhor* tỹ *Jesus* tỹ inh mỹ nẽn nĩm ja han isóg tĩ. Vēsỹ ùn mág han tũ sóg nĩ. Kejẽn sóg fy tĩ gé, sỹ vējykre pãno ven kỹ. *Judeu* ag tóg iso jũgũ tĩ gé, kỹ sóg vēsỹrénh tĩ gé,” he tóg.

²⁰ “Nẽn há kar tó sóg tĩ. Inh pijé ãjag mỹ tó tũ nĩgtĩ’. Ěg vēnh mãn ki sóg tó ja nĩgtĩ, ãjag ĩn krẽm ke gé. ²¹ *Judeu* ag mỹ sóg tó ja nĩgtĩ, inh mré ke ag mỹ, fóg ag mỹ ke gé, ag tỹ ag jykre pãno tovãnh jé, Topẽ jykre han jé, ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki ge jé,” he tóg.

²² “Ha vé, *Jerusalém* ra sóg tĩg mũ ha, Topẽ kuprĩg tỹ inh mỹ: ha tĩg, hen kỹ. Isỹ tá nẽn venh ke mũ ki kagtĩg sóg nĩ ver. ²³ “Hã ra Topẽ kuprĩg tóg inh mỹ: ã se jé ag tóg ke mũ, ã vóg kónãn jé ag tóg ke mũ, he tĩ. Isỹ hẽ tá jun kỹ tóg inh mỹ inh vēsỹrénh ke tó tĩ. ²⁴ Hã ra tóg inh mỹ tỹ nẽn ù tũ nĩ, ag tỹ isẽn ke mũ ra. Sỹ inh rãnhřaj kãn há tóg tĩ, *Jesus Cristo* tỹ inh mỹ vēnh rãnhřaj nĩm ja

ēn ti, hā vỹ: sỹ vênh kar mỹ *Jesus* kĀme sér ēn tó jé, he mũ,” he tóg.

²⁵ “Ha vé, inh ve măn ke tũ ājag tóg nĩ ha, ki kanhró sóg nĩ. Ủ tỹ hēn ri ke ag mỹ sóg Topē tỹ tỹ ěg pā'i nĩ tó ja nĩgtĩ. Hā ra ag kar ēn tóg inh ve măn ke tũ nĩ ha. ²⁶ Hā kỹ sóg ājag mỹ tó mũ. Ủ tỹ *Jesus* ki rā tũ nĩn kỹ tóg iso: inh mỹ tóg tó ja tũ nĩ, henh ke tũ nĩ. ²⁷ Ājag mỹ sóg tó kĀn. Topē jykre kar ti. Inh pijé ājag mỹ nén ũ tó tũg ja nĩ. ²⁸ Vênh ki rĩrm nĩ, vēso jykrén kỹ. Kỹ *Jesus* ki ge mũ kar ag ki rĩrm nĩ gé. Topē kuprĩg vỹ ājag tỹ ag to pā'i hynhan, kỹ ag ki rĩr há han nĩ. Ti kyvênh tỹ tóg ājag kygjām mỹr, *Jesus* ti. Ti mỹ ājag tóg tỹ ti mēg ri ke nỹtĩ. Kỹ ti mēg ēn jēn nĩ. ²⁹ Isĩg kỹ ũ ag tóg ājag ki junjun ke mũ, kỹ ag tóg mĩg ri ke nỹtĩ, ti mēg măn sór kỹ, hā vỹ: *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag kókén sór mũ, he mũ. ³⁰ Ājag kĀ mĩ ũ tóg vênh ó tónh ke mũ gé, *Jesus* mré mũ ag tỹ ag mré mũ kónĀn han jé. ³¹ Hā kỹ vênh ki rĩr. Iso jykrén. Prỹg tĀgtũ ki sóg ājag jyvĕn, kurā ki, kuty ki ke gé. Ājag kar jyvĕn sóg. Ājag jyvĕn kỹ sóg fỹ tĩ gé, kejĕn. ³² Hā ra sóg Topē mỹ: ag ki rĩr, he mũ, ājag to. Topē vỹ ti vỹ tỹ ājag ki rĩr ke mũ gé, ti tỹ ājag jagĀgtĀn kỹ. Ti hā vỹ ājag tar han ke mũ. Ājag mỹ tóg ěmā há tĀvĩ nĩm ke mũ gé, kar kỹ, ti tũ kar ag mré hā,” he tóg.

³³ “Inh pijé ājag mỹ: inh mỹ jānkamy nĩm, inh mỹ kur nĩm, he mũ”. ³⁴ Isỹ nén ũ génh jé sóg rĀnhrĀj tĩ, inh nĩgé tỹ. Kỹ inh rĀnhrĀj ki inh mré ke ag vỹ ag tũ ti vigvég tĩ gé, inh kóm. ³⁵ Hā ki sóg ājag mỹ *Jesus* jykre ti ven mũ. ěg tỹ ěg rĀnhrĀj ki ěg tũ ven kỹ ěg tóg ũn krónhkrój ag mỹ nén ũ vin ke mũ gé, ěg tỹ ti jykre han kỹ. ěg *Senhor* tỹ *Jesus* vĩ mĩ sóg ěkrég tĩ. Ti hā tóg ěg mỹ tag tó ja nĩgtĩ, kỹ tóg: “ũ tỹ ěg mỹ nén ũ nĩm kỹ tóg pĀgsĩ nĩ. ěg tỹ ũ mỹ ěg tũ nĩm kỹ tóg hā ra há nĩ,” he ja nĩgtĩ, *Jesus* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

³⁶ Ti tỹ tó kĀn kỹ tóg ti jakrĩ tỹ jé mũ, kỹ tóg Topē mré vĩ mũ, vênh kar to. ³⁷ Kỹ ag tóg kygfỹ mũ. *Paulo* nunh jāgmỹ ag tóg ag nĩgnó fón mũ. Ti ki ag tóg nhun ke mũ. ³⁸ Ag mỹ tóg e ti, ti tỹ ag mỹ: “inh ve măn ke tũ ājag nĩ ha,” hen kỹ. Kỹ ag tóg *canoa* mág ra ti mré mũ mũ sir.

21

Jerusalém ra

¹ Vāhā ěg tóg ag mỹ: “ěg mũ sór vē,” he mũ. Kỹ tóg ěg tỹ ag ré kỹ mũ kỹ ag mỹ jagy tĩ. Ge ra ěg tóg tá pa mũ. Kỹ ěg tóg vēsỹmér *canoa* mág kĀ mĩ mũ mũ, goj vĀso tỹ *Cós* kukĀm. Tỹ vaj kỹ ěg tóg goj vĀso tỹ *Rodes* tá junjun mũ. Kar ěg tóg ěmā tỹ *Pátara* tá junjun mũ sir. ² Tá ěg tóg *canoa* mág ũ vég mũ gé, ũ tỹ ga tỹ *Fenícia* ra tĩ mũ ěn. Kỹ ěg tóg ki ge kỹ kĀ mĩ mũ mũ sir. ³ Goj vĀso tỹ *Chipre* vég ěg tóg mũ, ěg jakĀnh tá. Kỹ ěg tóg ga tỹ *Sírĩa* kukĀm mũ mũ. ěmā tỹ *Tiro* tá ěg tóg krỹg mũ. Ag tỹ *canoa* tỹ nén rĩnh kỹ tĩ ěn tỹ tá vin han ke vē, ěmā tỹ *Tiro* tá. ⁴ Tá ěg tóg *Jesus* mré ke ag vég mũ. Hā kỹ ěg tóg kurā tỹ 7 (ke) ki tá nỹtĩ nĩ. Topē kuprĩg tỹ ag krĩn kỹ ag tóg *Paulo* mỹ ke mũ, ti tỹ *Jerusalém* ra tĩ tũ nĩ jé. ⁵ Ge ra ěg tóg kurā tỹ 7 (ke) tũg kỹ mũ măn mũ. Hā ra ag tóg ěg mré mũ sĩ han mũ, ag prũ fag mré hā ke gé. ěmā tá ag tóg pa mũ, ěg mré, kỹ ěg tóg goj fyr tá ěg jakrĩ tỹ nỹtĩ kỹ Topē mré vĩ mũ. ⁶ Kỹ ěg tóg: “ěg mũnh ken vē ha,” he mũ. Kỹ ěg tóg *canoa* kĀ ra ge mũ. Jó ag tóg ag jamā ra vỹnvỹn ke mũ gé.

⁷ Kỹ ěg tóg ěmā tỹ *Tiro* tá pa kỹ mũ măn kỹ ěmā tỹ *Ptolemaida* tá junjun mũ. *Jesus* mré ke ag vég ěg tóg mũ sir tá. Ag mré ěg tóg kurā pir han mũ.

⁸ Tỹ vaj kỹ ěg tóg tá pa kỹ ěmā tỹ *Cesaréia* ra mũ mũ, ěg pĕn kĀ. Tá ěg tóg *Jesus* vĩ tó tĩ ũ ĩn krĕm nỹtĩ mũ, ti jiji hā vỹ: *Filipe*, he mũ. Ủ tỹ 7 (ke) tỹ vējĕn vênh kĀpópĀm ja ěn ag kĀ ũ

vē. ⁹ Ti krē fag tóg 4 (ke) nī, ūn mén ja tū fag. Ēn fag vỹ Topē vī tó mǔgtī.

¹⁰ Si há tū ra *Judéia* tá ke ū tóg kǎtī mǔ, ū tỹ Topē vī tó tī ti, ti jiji há vỹ: *Ágabo*, he mǔ. ¹¹ Ēn tóg *Paulo* vēsógfīn ja tỹ ti nīgē sigség mǔ, ti pēn ke gé. Kỹ tóg: “Topē kuprīg tỹ tón há vē, ha mē: ū tỹ vēsógfīn ja tag tỹ tū nī ěn se jé ag tóg ke mǔ, *Judeu* ag. Kỹ ag tóg fóg ag mỹ ti fēg ke mǔ, he tóg, Topē kuprīg ti,” he tóg, *Ágabo* ti.

¹² Há kỹ ěg tóg *Paulo* mỹ: “*Jerusalém* ra tī tǔg nī,” he mǔ. Kỹ tá ke ag tóg ge mǔ gé sir, ěg mré. ¹³ Há ra *Paulo* tóg: “ájag ne tóg kygfỹ mǔ”, he mǔ. Inh fe ka han ájag tóg mǔ. Ag tỹ iség mǔ ra tóg inh mỹ tỹ nén ū tū nī, ag tỹ isén mǔ ra ke gé, ag tỹ *Jerusalém* tá inh vóg kónān mǔ ra, ěg *Senhor* tỹ *Jesus* tugnīn,” he tóg.

¹⁴ Kỹ ěg tóg vī mǎn tū nī sir. “*Jesus* tỹ nén han mǔ vỹ tóg há nī,” he ěg tóg mǔ sir. ¹⁵ Kar kỹ ěg tóg *Jerusalém* ra mǔ mǔ. ¹⁶ *Cesaréia* tá ke ū ag tóg ěg mré mǔ mǔ gé, *Jesus* mré ke ū ag. ěg mỹ ag tóg ū ven mǔ, ěg tỹ ti ĩn krēm nỹtī jé. Ti jiji há vỹ: *Menasom*, he mǔ. Goj vāso tỹ *Chipre* tá ke vē. Vāsỹ tóg *Jesus* ki rǎ ja nīgtī.

Paulo tỹ *Tiago* mré vēmén

¹⁷ ěg tỹ *Jerusalém* tá junjun kỹ *Jesus* mré ke ag fe tóg mrin ke mǔ sir.

¹⁸ Tỹ vaj kỹ *Paulo* tóg ěg mré *Tiago* venh tī mǔ. Kỹ *igreja* to kófa ag kar tóg tá vėnh mǎn mǔ gé. ¹⁹ Kỹ tóg ag mỹ Topē tỹ nén han mǔ kar tugtó kǎn mǔ, Topē tỹ fóg kar krīn mǔ ti, ti tỹ ag mỹ Topē vī tón kỹ. ²⁰ Kỹ ag tóg Topē mỹ vī há han mǔ. Kỹ ag tóg *Paulo* mỹ: “régre’, *Judeu* tỹ hėn ri ke ag vỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtī, ū tỹ *mil* tỹ hėn ri ke ag. Ēn ag kar tóg *Moisés* tỹ ěg mỹ vējykre nīm ja ěn han tī,” he mǔ. ²¹ “Hǎ ra ū ag tóg ag mỹ ģ to ón ja nīgtī. *Judeu* tỹ fóg mǔ mǔ kar krīn kónān ģ nēji tī, ag tỹ

Moisés tỹ ěg mỹ nén nīm ja tovānh jé. Ájag krē gré fár junun kym tǔg nī. *Moisés* tỹ ěg mỹ nén nīm ja han mǎn tǔg nī, he ģ nēji tī,” he ag tóg, *Paulo* mỹ. ²² “Kỹ ěg ne han mǔ ha’? Ū tỹ hėn ri ke ag vỹ vėnh mǎn ke mǔ, ag tỹ ģ kǎtīg mēn kỹ. ²³ Tag han nī, ha mē. Tag ki ū tỹ 4 (ke) ag vỹ Topē mỹ *promessa* han kỹ nỹtī. ²⁴ Ag mỹ: “inh mré nỹtīm nī,” hem nī. Ag mré vėnh jānhkri han nī. Ag tỹ vējäre kỹ ag jo kajām nī. Kỹ vėnh kar tóg ģ jykre há ki kanhrān mǔ sir. Ū ěn ag tỹ ģ to ón mǔ ve jé ag tóg ke mǔ, ģ tỹ *Moisés* tỹ ěg mỹ nén nīm ja ěn han kỹ,” he ag tóg mǔ, *Paulo* mỹ.

²⁵ “Jó ěg tóg fóg tỹ *Jesus* ki ge mǔ ag mỹ vėnh rá jėnė ja nīgtī. Ag mỹ ěg tóg: *Moisés* tỹ ěg mỹ nén nīm ja ěn han ke tū ájag nī. Ájag tỹ nén han ken há vē, ha mē: vėnh kǎgrá to fėnhhta ko tǔg nī. Nén ū kyvėnh ko tǔg nī gé. Nén ū tỹ vēsóg ki ter mǔ ko tǔg nī gé. Ájag prǔ tū fag mré nỹ tǔg nī gé, he ja ěg tóg nīgtī ag mỹ,” he ag tóg, kófa ag, *Paulo* mỹ.

²⁶ Kỹ *Paulo* tóg ū tỹ 4 (ke) ěn ag mỹ: “inh mré nỹtīm nī,” he mǔ. Tỹ vaj kỹ tóg ag mré vėnh jānhkri mǔ, *Judeu* ag jykre ki. Kỹ tóg Topē ĩn to tǔg kỹ ū tỹ ki rīr tī ag mỹ: “ag mré sóg vėnh jānhkri mǔ, kurǎ tỹ 7 (ke) ki,” he mǔ sir.

Ag tỹ Paulo se

²⁷ Kurǎ tỹ 7 (ke) ěn tū ken kỹ *Judeu* tỹ *Ásia* tá ke ag tóg Topē ĩn tá *Paulo* vég mǔ sir. Kỹ ag tóg jǔgǔ mǔ. Ti kǎgmīg ag tóg mǔ, kỹ ag tóg prėnprėr mǔ sir. ²⁸ “!..*Judeu*’, kǎmǔ jėg ra..!” he ag tóg. “!..Ū tỹ vėnh kar krīn kónān mǔ ěn ve ra..! !..ěg *povo* to tóg vī kónān mo..! !..Topē ĩn to tóg vī kónān mo..! !..Kỹ tóg fóg ag mỹ: Topē ĩn kǎ ra ge jėg, he ja ne..!” he ag tóg. ²⁹ Fóg tỹ *Trófimo* ěn ve ja ag tóg nīgtī, *Éfeso* tá ke ěn, *Paulo* mré tī mǔ ěn. *Jerusalém* tá ag tóg ti ve ja

nīgtī, kŷ ag tóg ón kŷ: “*Paulo* hŷn ti pére vyr, *Topē* ĩn kĀ ra,” he mŷ.

³⁰ Kŷ ěmā ěn tá ke kar ag vŷ jagnē kato tēgtē mŷ sir, jŷgŷ kŷ. Ag tŷ *Paulo* kĀgmī kŷ ag tóg *Topē* ĩn kĀ tá ti kutēm mŷ. Kŷ ũ tŷ ki rŷr tŷ ag tóg ĩn nĭgfénh mŷ sir. ³¹ Kŷ ag tóg ti rēg mŷ, *Paulo* ti.

HĀ ra *soldado* ag pĀ'i mág vŷ mēg mŷ. ³² Kŷ *soldado* ag tóg ti mré ti to péte mŷ. *Judeu* ag tŷ *soldado* ag ve kŷ ag tóg sir *Paulo* tovĀnh mŷ. ³³ HĀ ra pĀ'i mág tóg: ti kĀgmī ra! Ti se ra!“ he mŷ. “Ū nē? Ti tŷ ne han nē?“ he tóg. ³⁴ HĀ ra ũ ag tóg ti mŷ nén ũ tó, jó ũ ag tóg ti mŷ nén ũ tó, kŷ tóg ki kanhrĀn tŷ nĭ sir. Kŷ tóg *soldado* ag mŷ: “ěg ĩn kĀ ra ti rĀg,” he mŷ.

³⁵ Ag tŷ sĀnsĀn he jafĀ tá junjun kŷ ag tóg ti vĀg mŷ. Vĕnh kar tŷ ti to jŷgŷ kŷ ag tóg ti vĀg mŷ. ³⁶ Vĕnh kar tóg ag nón mŷ kŷ: “!..ti rĕ ra..!“ he mŷ, prĕnprĕr kŷ.

Paulo tŷ ag mŷ vĕnh kĀmĕn mŷ

³⁷ Ag tŷ ĩn kĀ ra ti rĀg sór kŷ *Paulo* tóg *soldado* ag pĀ'i mág mŷ: “sŷ Ā mré vĕmĕn hĀ tóg tŷ,” he mŷ. *Grego* vĭ ki tóg ti mŷ ke mŷ. Fóg tŷ pĀ'i vĕ, hĀ kŷ tóg *Grego* vĭ hĀ tó tŷ.

³⁸ Kŷ tóg ti mŷ: “Ā hĀ ne tóg *Grego* vĭ tó hĀ nĭ,” he mŷ. “Kŷ Ā mŷ tŷ *Egito* tá ke ěn tŷ nĭ, ũ tŷ vĕnh génh han mŷ ěn', ũ tŷ *mil* tŷ 4 (ke) mré tŷ mŷ ěn, *governo* kato tē mŷ ěn ag mré, ěmā tŷ mĭ tŷ mŷ ěn?“ he tóg.

³⁹ Kŷ tóg ti mŷ: “hŷ,” he mŷ. “Tŷ sóg *Judeu* nĭ. Tŷ sóg ěmā tŷ *Tarso* tá ke nĭ. Ga tŷ *Cilicia* tá ěmā mág kĀfór vĕ, ĩnh mur ja ti. Isŷ *povo* tag mré vĭnh hĀ tóg tŷ,” he tóg. ⁴⁰ Kŷ tóg ti mŷ: “ha vĭ ge,” he mŷ.

Kŷ *Paulo* tóg sĀnsĀn he jafĀ kri jĕ kŷ *Hebreu* vĭ ki ag mŷ:

22

¹ “ĭnh kanhkĀ', ĭjóg', isŷ Ājag mŷ ĩnh jŷkre kĀmĕn ke vĕ,” he mŷ.

² Kŷ ag tóg ti tŷ *Hebreu* vĭ ki ag mŷ vĭ mēg mŷ sir, kŷ ag tóg katy' he mŷ sir.

³ Kŷ tóg ag mŷ: “tŷ sóg *Judeu* nĭ. ěmā tŷ *Tarso* tá ĩnh mur, ga tŷ *Cilicia* tá,” he mŷ. “ěmā tag ki sóg hĀ ra mog, kŷ *Gamaliel* tóg ĩnh kanhrĀn. ĩnh mŷ tóg ěg jógjóg ag jŷkre tó kĀn, kŷ sóg to tar ja nĭ. *Topē* jŷkre to sóg tar pĕ ja nĭgtĭ, Ājag tŷ ũri han mŷ ri ke. *Topē* jŷkre hŷn, he sóg tŷ gé, ěg jŷkre ěn to, hĀ ra sóg kygnē. ⁴ HĀ kŷ sóg *Jesus* mré ke ag to jŷ pĕ ja nĭgtĭ. Ag kĀgtĕn sór ja ĩnh nĭgtĭ, ũn tŷtĀ fag ke gé. Ag sigse ja sóg nĭgtĭ. ⁵ *Topē* tŷ to pĀ'i mág vŷ ki kanhró nĭ, kófa ag kar ke gé. Ag hĀ tóg ĩnh mŷ vĕnh rá han ja nĭgtĭ, sŷ *Damasco* ra tĭg jé, tá ěg mré ke ag mŷ ven jé. Tá sóg *Jesus* mré ke ag sigse sór ja nĭ gé, *Jerusalém* mĭ ag tatĭ kĀtĭg jé, tag ki ag vóg kónĀn jé,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tŷ ti tŷ Jesus ki rĀ kĀmĕn

(*Hk 9.1-19; 26.12-18*)

⁶ “Isĭg kŷ sóg *Damasco* tá jun mŷ. Kŷ vĀhĀ jĕngrĕ tar pĕ tóg ĩnh ki kómkóm ke mŷ. KanhkĀ tá ke vĕ. RĀ tŷ ěg nĭno kĀ sa ra tóg ke mŷ. ⁷ Kŷ sóg kutē mŷ. Kŷ sóg vĕnh vĭ mēg mŷ, kŷ tóg ĩnh mŷ: “*Saulo*', *Saulo*', Ā tŷ ne jé isŷ ag vóg kónĀn nē?“ he mŷ. ⁸ Kŷ sóg: “Ā tŷ ũ nĭ?“ he mŷ. Kŷ tóg ĩnh mŷ: “tŷ sóg *Jesus* nĭ, *Nazaré* tá ke ěn,” he mŷ, “Ā tŷ ũn vóg kónĀn sór tŷ ěn hĀ vŷ tŷ ĩnh nĭ,” he tóg. ⁹ ĩnh mré mŷ ag vŷ jĕngrĕ ěn vĕg mŷ. HĀ ra ag tóg ũ tŷ ĩnh mŷ vĭ mŷ ěn vĭ mēg tŷ nĭ.

¹⁰ Kŷ sóg ti mŷ: “kŷ sŷ hĕ ri kenh ke nē?“ he mŷ. Kŷ tóg ĩnh mŷ: “*Damasco* ki rĀ. Tá ũ tóg Ā mŷ tó kĀn mŷ, Ā tŷ nén han ke ti,” he mŷ. ¹¹ HĀ ra sóg nén ũ vĕg tŷ nĭ, jĕngrĕ ěn tar tĀvĭ nĭn kŷ. Kŷ ĩnh mré mŷ ag tóg ĩnh nĭgĕ kĀgmī kŷ ĩnh pére mŷ mŷ. HĀ ki ěg tóg *Damasco* tá junjun mŷ sir.

¹² Kŷ ũ tŷ *Ananias* he mŷ ěn tóg ĩnh venh kĀtĭ mŷ. *Moisés* tŷ ěg mŷ vĕjŷkre nĭm ja ěn han kĀn tóg tŷ. *Damasco* tá ke kar vŷ ti to vĭ hĀ han mŷgtĭ, *Judeu* ěn ag kar. ¹³ ěn tóg ĩnh venh kĀtĭ mŷ, kŷ tóg ĩnh mŷ:

“régre', Saulo', inh ki êvãnh,” he mũ. Kĩ sóg vêsýmér ti vég mũ sir. ¹⁴ Kĩ tóg inh mĩ: “êg jógióg ag Topê vỹ ã kuprêg, vãsỹ, ã tỹ ti jykre ki kanhró nĩ jé, ã tỹ ùn kuryj nĩ ên ve jé, *Cristo* ên. Ti hã tóg ã mré vĩnh mũ,” he mũ. ¹⁵ “Á tỹ vênh kar mĩ ã tỹ nén vég mũ tónh ke vê, ã tỹ nén mêng mũ ti. ¹⁶ Kĩ êmê kã nĩ tũg nĩ. Jêgnê ra, ã tỹ kype kỹ jê jé, Topê tỹ ã tỹ ti vĩ mranh tỹ tũ' he jé. Ti mré vĩ, ti jiji tó kỹ,” he tóg inh mĩ, *Ananias* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tỹ ti rãnrhãj kãmén

¹⁷ “Isỹ kejên *Jerusalém* ra vỹn ke kỹ sóg Topê ìn krêm ti mré vĩ mũ. Kĩ sóg nén nê vég mũ. ¹⁸ Ti hã vê, êg *Senhor* hã vê. Kĩ tóg inh mĩ: kur *Jerusalém* tá kutê. Á vĩ mênh ke tũ ag nĩ, ã tỹ ag mĩ inh kãmén mũ ra, he mũ.

¹⁹ Kĩ sóg êg *Senhor* ti mĩ: hã ra ag tóg isỹ nén han ja ki kanhró nỹtĩ. Ag sigse ja isóg nĩgtĩ. Vênh kanhrãn jafã krêm sóg ag mrãnmrãn ja nĩgtĩ gé, ù tỹ ã ki ge kỹ nỹtĩ ag, he mũ. ²⁰ Kĩ sóg ag tỹ *Estêvão* tén kỹ, ag tỹ ù tỹ ã vĩ tó mũ ên tén kỹ tá jê ja nĩ gé. Kĩ tóg inh mĩ há ja tĩ, ag tỹ ti tén kỹ. Ag kur ki sóg rĩr ja nĩgtĩ gé, he sóg, êg *Senhor* mĩ.

²¹ Hã ra tóg inh mĩ: vó, ha tĩg. Kór há ra sóg ã jênênh mũ, fóg kar to, kanhgág kar to ke gé, he mũ,” he tóg, *Paulo* ti.

²² Hã ra vênh kar ên ag tóg êmê kã nỹtĩ nĩ. Ag tỹ ti vĩ tag mê kỹ ag tóg prênprêr mũ sir. “!..Ti tén ra..! !..Ù tỹ ge vỹ kórég ne..! !..Ti rĩr nĩn kỹ tóg êg mĩ tỹ ù nỹnh mo..!” he ag tóg. ²³ Ag kur vãm ag tóg mũ, ga funfur tỹ ag tóg tũm ke mũ sir, ag jũgiũ kỹ.

²⁴ Kĩ *soldado* ag pã'i mág vỹ: “Ìn kã ra ti rãg,” he mũ. “Ti mrãnmrãn ra. Hã tỹ ti ki jêmê. Ag tỹ hê ri ken kỹ ã to vĩ kónãn nê? hem nĩ ti mĩ,” he tóg, *soldado* ag mĩ. Hã ra ag tóg *Paulo* tỹ nén tó mũ ki kagtĩg nỹtĩ.

²⁵ Kĩ ag tóg ti ség mũ, nén fár tỹ, ag tỹ ti mrãnmrãn jé. Hã ra *Paulo* tóg *capitão* ên mĩ: “mỹ ã mĩ há', ag tỹ inh mrãnmrãn ke tí? Tỹ sóg *Romano* nĩ, hã ra ag tóg inh mrãnmrãn sór mũ, ù tỹ inh ki jêmêg tũ ra,” he mũ. ²⁶ Kĩ tóg *capitão* mĩ e tĩ, kỹ tóg pã'i mág mĩ tónh tĩ mũ. Ti mĩ tóg: “ã tỹ ne han ke nê ha? *Romano* vê mỹr,” he mũ. ²⁷ Kĩ pã'i mág tóg ti to kãtĩ kỹ ti mĩ: “kỹ ã mĩ tỹ *Romano* nĩ?” he mũ. Kĩ tóg: “hỹ,” he mũ. ²⁸ Kĩ tóg ti mĩ: “isỹ tỹ *Romano* nĩ jé sóg jãnkamy tỹ hên ri ke tỹ kajãm,” he mũ. Kĩ *Paulo* tóg ti mĩ: “inh mur mũ kã sóg tỹ *Romano* nĩ hã ra,” he mũ. ²⁹ Kĩ ag tóg ti tovãnh mũ sir, ù tỹ ti mrãnmrãn ke mũ ên ag. Hã ra tóg pã'i mág mĩ e tĩ. Ti tỹ ùn tỹ tỹ *Romano* nĩ senh ke tũ vê vê, hã kỹ tóg ti mĩ e tĩ.

Judeu tỹ pã'i ag tỹ Paulo vĩ mêng mũ

³⁰ Tỹ vaj kỹ pã'i mág tóg *Judeu* ag ki jêmê mãn sór mũ, ag tỹ *Paulo* to jũ ên ti. Kĩ tóg ti kavãg mũ. Kĩ tóg Topê tũ to pã'i mág ag jé prêr mũ, vênh jyvên tí kar ag ke gé. Kĩ tóg *Paulo* pére tí mũ, ag jo ti fêg jé.

23

¹ Kĩ *Paulo* tóg vênh jyvên ti ag vég mũ, kỹ tóg: “inh kanhkã', vêjykre há kar han isóg tĩ, kurã kar ki, ùri ke gé, isỹ Topê mĩ êkrén kỹ,” he mũ.

² Kĩ Topê tũ to pã'i mág ên, *Ananias* he mũ ên vỹ: “ti jênky ki tãnh,” he mũ.

³ Kĩ *Paulo* tóg ti mĩ: “Topê vỹ ã vóg kónãn ke mũ. Jykre régre ã nĩ,” he mũ. “Inh jyvên sór ã tóg mũ. Hã ra ã tóg Topê vĩ mranh, ã tỹ ag mĩ: ti tãnh ra, hen kỹ,” he tóg.

⁴ Kĩ tá nỹtĩ ag tóg ti mĩ: “Topê mĩ rãnrhãj tí mĩ ã tóg vĩ kónãn mũ, Topê tũ to pã'i mág mĩ,” he mũ. ⁵ Kĩ tóg: “mê',” he mũ. “Ti tỹ tỹ pã'i mág nĩ ki sóg kagtĩg ja nĩ. Sỹ ki kanhró nĩ ra sóg ti mỹ vĩ kónãn ke tũ nĩ vê. Topê vĩ ki tag tóg rãn kỹ nĩ, hã vỹ:

ã povo tỹ tỹ pã'i mág nĩn kỹ to vĩ kónãn tũg nĩ, he mũ,” he tóg.

⁶ Hã ra *Paulo* tóg vènh jyvèn tĩ ag vég mũ. Û ag tóg tỹ *Saduceu* nỹtĩ, kỹ ù ag tóg tỹ *Fariseu* nỹtĩ. Vyrmỹ ag jykre nỹtĩ. Kỹ *Paulo* tóg jamã há ra ag mỹ: “inh kanhkã', tỹ sóg *Fariseu* nĩ, kỹ inh panh tóg tỹ *Fariseu* nĩ gé. Topẽ vỹ ùn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn ke mũ, tag kri sóg fĩg tĩ, hã kỹ ãjag tóg iso jũgũ mũ,” he mũ.

⁷ Ti tỹ tag tó kar kỹ *Fariseu* ag tóg *Saduceu* ag mré jagnẽ vĩ kafãn mũ, jũgũ kỹ. Kỹ ag tóg vènh kãpugpov mũ. ⁸ *Saduceu* ag mỹ tóg tũ tĩ, Topẽ tỹ ãg ter mũ rĩn mãn mũ ti. Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tóg ag mỹ tũ tĩ gé. Kỹ vènh kuprĩg tóg ag mỹ tũ tĩ gé. Hã ra tóg *Fariseu* ag mỹ nỹtĩ, vènh kuprĩg, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã, ti tỹ ãg rĩn mãn ke ti. Hã kỹ ag tóg jagnẽ vĩ kafãn mũ sir. ⁹ Kỹ ag tóg jagnẽ to jũgũ kỹ prẽnprẽn mũ. *Fariseu* ag kã mĩ ù ag tóg jègnègnẽ kỹ, *Saduceu* ag vĩ kafãn kỹ: “nén ù kórég han tũ ti nĩ,” he mũ. “Hẽn ri ke mũn ti hỹn nén ù vé, vènh kuprĩg, ke tũ nĩ kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã,” he ag tóg. ¹⁰ Kỹ vènh génh tóg kutẽ ve nĩ. Kỹ *soldado* ag pã'i mág tóg *Paulo* to jykrén mũ. “Ag hỹn gen kỹ ti janjãn ke mũ,” he tóg. Kỹ tóg *soldado* ag mỹ: “kur mũ jèg, ti kãgmĩ jé, ãg tỹ ãn kã ra ti rãg jé,” he mũ.

¹¹ Tỹ kuty kỹ *Jesus* tóg *Paulo* mré vĩ mũ. “Kamẽg tũg ra. *Jerusalém* tá ã tóg inh vĩ tó há han. Ge jé ã tóg ke mũ, ãmã tỹ *Roma* tá,” he tóg.

Ag tỹ *Paulo* tén sór

¹² Tỹ vaj kỹ *Judeu* ag tóg jagnẽ mỹ: “*Paulo* tén jé ãg tóg ke mũ. Jẽn ke tũ ãg nĩ, ãg tỹ ti tén ke jo, ke tũ nĩ mũ ra Topẽ tóg ãg vóg kónãn ke mũ,” he mũ. ¹³ Û tỹ 40 (ke) kãfór ag vè, jagnẽ mré jykrén mũ ag. ¹⁴ Ën ag vỹ Topẽ tũ to pã'i ag mré vĩnh kãmũ mũ. “Jagnẽ mré ãg jykrén. Nén ù kãmẽnhe ke tũ ãg nĩ, ãg tỹ ti tén ke jo,” he ag tóg. ¹⁵ “Kỹ *soldado* ag pã'i mág

mré vĩnh mũm nĩ. Ti mỹ: ãg tỹ ti tỹ nén ù kórég han mũ to jykrén mãn ke vè. Kỹ ãg mỹ ti ven mãn nĩ, hem nĩ. Ti tỹ: he, hen kỹ ãg tóg ti tén ke mũ,” he ag tóg.

¹⁶ Hã ra *Paulo* ve fi kósin tóg mæg mũ. Kỹ tóg ti mỹ tónh tĩ mũ. ¹⁷ Kỹ *Paulo* tóg *capitão* ù jé prẽn kỹ ti mỹ: “pã'i mág mỹ kyrũ tag pére tũg, ti tỹ ti mỹ nén ù tó jé,” he mũ.

¹⁸ Kỹ *capitão* tóg kyrũ pére tĩ kỹ pã'i mág mỹ ti ven mũ. “Ti tỹ nẽji ã mré vĩ sór vè,” he tóg.

¹⁹ Kỹ pã'i mág tóg vènh péju kỹ ti mré vèmén kỹ ti mỹ: “ã inh mỹ ne tó sór mũ?” he mũ.

²⁰ Kỹ tóg ti mỹ: “*Judeu* ag tóg to jykrén, ag tỹ ã mỹ to vĩ jé, ã tỹ vaj kỹ *Paulo* jẽnẽ jé, vènh jyvèn tĩ ag to,” he mũ. “On kỹ ag nẽji ã mỹ: ãg tỹ ti mré vèmén mãn há tóg tĩ, henh ke mũ,” he tóg. ²¹ “Ag mỹ: he, he tũg nĩ. Û tỹ 40 (ke) ag tóg, ti jo vãjig mũ. Ti tén ke jo ag nẽji nén ù konh ke tũ nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra Topẽ nẽji ag vóg kónãn mũ,” he tóg, kyrũ ti, pã'i mág mỹ.

²² Kỹ tóg ti mỹ: “ũ mỹ: ti mỹ sóg tó, he tũg nĩ. Ha jatun mỹ tũg,” he mũ.

Ag tỹ *Governador* mỹ *Paulo* pére mũ

²³ Kỹ pã'i mág tóg *capitão* régre ag mỹ: “ãjag tũ kãnkãn ra! Ëmã tỹ *Cesaréia* ra ãjag mũnh mũ, kuty tag kã 9 óra ki,” he mũ. “Kỹ *soldado* tỹ 200 (ke) ag vỹ ãjag mré mũnh mũ, kãvãru kri mũ tỹ 70 (ke) ag ke gé. Kỹ ù tỹ 200 (ke) ù ag vỹ rógro pu gé mũnh mũ,” he tóg. ²⁴ “Kỹ kãvãru ù kri vin nĩ gé, *Paulo* tỹ kri nĩ jé. *Governador* tỹ *Félix* mỹ ti pére mũjèg, ti tỹ jatun mỹ tá jun jé,” he tóg.

²⁵ Kỹ tóg *Félix* mỹ rán mũ, kỹ tóg:

²⁶ “*Cláudio Lísias* tỹ rá vè,” he mũ. “*Isỹ Governador* tỹ *Félix* mỹ rán hã vè, ã tỹ ãn kãfór nĩn kỹ. ã mỹ sóg: ã mỹ há? he mũ.

²⁷ Tag vỹ tỹ *Judeu* ag vèse jẽ. Ti tén kren ag tóg. Hã ra sóg ti tỹ tỹ

Romano nĩ jēmē, kǵ sóg inh *soldado* ag mré ti kren han. ²⁸ Hã ra sóg ti kato tē mũ ag ki jēmē sór mũ. Ag tǵ hē ri ken kǵ ti to jũgũ nē? he sóg. Hã kǵ sóg vènh jyvèn tĩ ag mǵ ti ven mũ. ²⁹ Kǵ sóg vég mũ. Ag jykre tugrĩn ag tóg ti to jũgũ mũ. Ũ tén ja tũ ti nĩ. Ti tǵ nén ũ to ter ke han tũ ti nĩ gé. Kǵ tóg ti tǵ nén ũ to se kǵ nĩnh ke han tũ nĩ gé. ³⁰ Hã ra sóg nén ũ mē gé. Ti to ag tóg vājig mũ sir, hã kǵ sóg vēsýmér ti jēnēg mũ, ã to. Ti kato vĩ mũ ag mǵ sóg: ti hã mré vĩm nĩ, he mũ gé,” he tóg, vènh rán ki.

³¹ Kǵ *soldado* ag tóg *Paulo* pére mũ mũ. Kutý tá mũ kǵ ag tóg ěmã tǵ *Antipátride* tá junjun mũ. ³² Tǵ vaj kǵ ũ tǵ ag pèn kã mũ mũ ag tóg kyrãgrã mũ. Kãvãru kri mũ ag hã tóg ti pére mũ mũ, inhhã. ³³ Ěn ag vǵ *Cesaréia* tá junjun mũ. *Governador* mǵ ag tóg vènh rá ěn nĩm mũ. Kǵ ag tóg ti mǵ *Paulo* ven mũ.

³⁴ Kǵ *Félix* ěn tóg vènh rá vég mũ, kǵ tóg *Paulo* mǵ: “tǵ ã ga tǵ hē tá ke nĩ?” he mũ. Kǵ tóg ti mǵ: “ga tǵ *Cilícia* tá,” he mũ. ³⁵ Kǵ tóg: “ã kato vĩ mũ ag tǵ junjun kǵ sóg ã ki jēmēnh mũ,” he mũ. Kǵ tóg *soldado* ag mǵ: “*Herodes* tǵ vènh jyvèn jafã krēm ti nĩm,” he mũ.

24

Ag tǵ Paulo kato vĩ

¹ Kurã tǵ 5 (ke) tũg kǵ pã'i tǵ *Ananias* vǵ tá jun mũ, *Cesaréia* tá. Topē tũ to pã'i mág vè. Kófa ag vǵ junjun mũ gé, ti mré. Ag kã mĩ ũ vǵ tǵ *advogado* nĩ, ti jiji hã vǵ: *Tértulo*, he mũ. Kǵ ag tóg *governador* mǵ *Paulo* tó mũ, ón kǵ ti kato vĩ kǵ. ² Kǵ tóg *Paulo* jé prēr mũ.

Kǵ *Tértulo* tóg: “*Félix*’, há tãvĩ ã tóg jē. Ěg ki ã tóg rĩr há tãvĩ han tĩ, kǵ ěg tóg jatun mǵ nǵtĩ. Ā tǵ nén to jykren mũ kar tóg ěg mǵ há nĩ,” he mũ. ³ “Hã kǵ ěg tóg ã to há tãvĩ nǵtĩ. Ā to ěg jykren há han tĩ. Kurã kar ki ěg tóg ã to vĩ há han tĩ. ⁴ Kǵ ěg

tóg ã mré nén ũ sĩ to vĩnh kãmũ mũ. Kutar ã nĩ, ěg ki rĩr há han kǵ, hã kǵ ěg tóg ã mré vĩ mág han sór tũ nĩ. Ěg to há ã nĩ, hã kǵ ã tóg ěg vĩ mē sór mũ,” he tóg.

⁵ “Tag ti vǵ vĩ kónãn tĩ. *Judeu* kar ag krĩn kónãn tóg tĩ, kǵ ag tóg tĩ tugrĩn vènh kãpugpóv kǵ nǵtĩ. Ga kar mĩ tóg ke tĩ. Kǵ tóg tǵ *Nazaré* tá ke ěn mré ke ag pã'i mág nĩ gé,” he tóg, *Paulo* to. ⁶ “Kǵ tóg Topē ĩn kavénh sór mũ gé, hã kǵ ěg tóg ti kãgmĩ. Ěg tǵ ěg jykre ki ti jyvèn ke vè vè,” he tóg. ⁷ “Hã ra *Lísias* tóg kãtĩ mũ, *soldado* ag pã'i mág ěn tĩ. Kǵ tóg ěg kuju ki ti kãgmĩ kǵ ti tǵ hãnh ke mũ, jũ kǵ,” he tóg. ⁸ “Kǵ tóg ti kato vĩ mũ ag mǵ ké, ag tǵ ã venh kãmũ jé. Ā tǵ vèse tag ki jēmē kǵ ã tóg venh ke mũ. Ki hã ěg tóg tó tĩ. Ā mǵ ti tónh ke mũ,” he tóg, *Tértulo* ti. Ti tǵ *Paulo* to ón hã vè.

⁹ Kǵ *Judeu* ag tóg: “ti tǵ ki hã tó vè,” he mũ gé.

Paulo tǵ vènh kãmén

¹⁰ Kǵ *Félix* tóg *Paulo* mǵ ti nĩgé ven mũ, ti vĩ jé. Kǵ tóg: “prǵg tǵ hèn ri ke ki ã tóg tǵ pã'i mág nĩ, *Judeu* ag mǵ. Hã kǵ tóg sǵ ã mǵ inh jykre tón kǵ inh mǵ sér tĩ,” he mũ.

¹¹ “Kurã tǵ 12 (ke) pátén tũ tóg nĩ, sǵ *Jerusalém* tá jun ti. Sǵ tá Topē tũ han jé sóg ra tũg ja nĩgtĩ. Vènh kar vǵ tá inh ve ja nĩgtĩ. Ag hǵn ã mǵ tónh ke mũ, ã tǵ ag ki jēmēnh kǵ. ¹² Hã ra sóg jatun mǵ isũ han tĩ ja nĩ. Topē ĩn krēm sóg ũ vĩ kafãn ja tũ nĩ. Vènh génh han ja tũ sóg nĩ gé. Nén ũ kórég han ja tũ sóg nĩ gé. ¹³ Ag tǵ inh kato vĩ mũ pijé tǵ ki hã ke nĩ. Ā tǵ ve há han kǵ ã tóg ki kanhrãn nĩnh mũ. ¹⁴ Kǵ sóg ã mǵ ki hã tónh ke mũ ha. Inh jógjóg ag tǵ Topē jykre han ja ěn hã han isóg tĩ gé, ag ri kén. Kǵ sóg vãsǵ Topē vĩ rán kǵ nĩ ěn kri fig tĩ gé, ũ tǵ Topē vĩ tó tĩ ag tǵ nén rán ja ěn ti, *Moisés* mré hã. Hã ra sóg vèjykre tãg tag han mũ gé, Topē tǵ ũri ěg mǵ nén tó mũ ti,” he tóg. ¹⁵ “Hã ra sóg

ag ri kén Topē t̄y nén han ke m̄ũ ěn ve sór m̄ũ. Ti t̄y ěg ter kar k̄y ěg r̄in m̄an ke ěn ve sór isóg m̄ũ. Ūn jykre kuryj ag r̄in m̄an jé tóg ke m̄ũ, ūn jykre p̄ano ag ke gé,” he tóg. ¹⁶ “K̄y sóg t̄ig há han sór m̄ũ, ū t̄y iso: nén ū kórég han ti huri, he tũ n̄in jé. Topē r̄inve sóg t̄ig há han sór m̄ũ,” he tóg.

¹⁷ “Vāhā sóg *Jerusalém* tá jun m̄an. Pr̄yg t̄y h̄en ri ke ki sóg tá jun ja tũ n̄i vē. Hā ra sóg ra vyr, is̄y inh *povo* ki ūn jagtar fag m̄y nén ū vin jé, is̄y Topē m̄y nén ū p̄un jé ke gé. ¹⁸ Vēnh jānhkrig ja sóg n̄i, ěg jykre ki. K̄y sóg jatun m̄y Topē ĩn kā ra rā ja n̄i. Vēnh génh han tũ sóg n̄i. ¹⁹ Hā ra *Judeu* t̄y *Ásia* tá ke ag v̄y tá inh ve ja n̄igt̄i gé. ěn ag t̄y tag ki inh kato v̄i k̄y tóg há t̄i vē. ²⁰ Hā ra ū t̄y ki n̄yt̄i ag t̄y ā m̄y inh jykre kórég tónh ke vē. Vēnh jyv̄en t̄i ag v̄y inh ki jēmē ja n̄i, k̄y tag ag v̄y tá n̄yt̄i ja n̄i. Hā ra ag tóg tá is̄y nén ū vēnh m̄y han ve ja tũ n̄i. ²¹ Vēnh v̄i pir hā t̄y sóg jamā hára tó ja n̄i, ag r̄inve, hā v̄y: Topē t̄y ūn ter m̄ũ r̄in m̄an ke ěn kri sóg fig m̄ũ, hā k̄y ājag tóg ūri iso jūḡjũ m̄ũ, he ja sóg n̄i ag m̄y,” he tóg, *Paulo* ti.

²² K̄y *Félix* tóg kurā ū kā ti ve m̄an sór m̄ũ. *Jesus* jykre ki kanhró tóg n̄i. Hā k̄y tóg: “p̄a'i t̄y *Lisias* k̄at̄ig k̄y sóg ājag ki jēmē k̄an m̄ũ,” he m̄ũ. ²³ K̄y tóg *capitão* m̄y: “ti f̄eg han ra. Ti jagāgt̄an ra. Ti mré ke ag t̄y ti m̄y nén ū n̄im k̄y tóg há n̄i. Ti m̄y nenh t̄ug n̄i,” he m̄ũ.

Félix t̄y Paulo ki jēmē m̄an

²⁴ Si há tũ ra *Félix* v̄y *Paulo* v̄i m̄ē m̄an sór m̄ũ, ti pr̄ũ t̄y *Drusila* fi mré. *Judeu* fi vē. K̄y tóg ti jé pr̄er m̄ũ sir, ti t̄y fag m̄y *Jesus Cristo* ki rā kāmén há han jé.

²⁵ K̄y tóg fag m̄y vējykre kuryj kāmén há han m̄ũ sir. ěg t̄y vēso jykrén k̄y nén ū vēnh m̄y han ke tũ kāmén tóg m̄ũ gé. Topē t̄y kar k̄y ěg jykre tugn̄ym ke tó tóg m̄ũ. K̄y *Félix* tóg jūr̄un' ke m̄ũ sir, ti t̄y ti jykre p̄ano to jykrén k̄y. K̄y tóg ti m̄y: “ha

ver t̄ig. Kej̄en sóg ā ki jēmē m̄an m̄ũ gé,” he m̄ũ. ²⁶ Hā ra tóg *Paulo* ki jānkamy m̄an sór m̄ũ gé, ti t̄y ti kav̄an jé. Hā k̄y tóg k̄anhmar ti jé pr̄er m̄an', ti jé pr̄er m̄an' he m̄ũ, ti mré vēm̄én jé.

²⁷ Hā ki pr̄yg régre tóg t̄ug m̄ũ sir. K̄y *Félix* j̄egja kā ū tóg jé m̄ũ sir, hā v̄y: *Pórcio Festo*, he m̄ũ. K̄y *Félix* tóg *Judeu* ag to v̄i há han sór m̄ũ, ag t̄y ti to jykrén há han jé, ti nón. Hā k̄y tóg *Paulo* kav̄ag tũ n̄i. Se k̄y tóg jé n̄i.

25

Paulo t̄y p̄a'i mág t̄y Imperador ve sór

¹ Hā k̄y *Festo* v̄y t̄y *Governador* n̄i sir. Ti t̄y kurā tāgt̄ũ ki t̄y p̄a'i mág n̄in k̄y tóg ěmā t̄y *Cesaréia* tá kutē k̄y ěmā t̄y *Jerusalém* ra tí m̄ũ. ² Tá Topē tũ to p̄a'i mág ag v̄y *Paulo* kato v̄i mág han m̄ũ. K̄y ag tóg *Governador* m̄y: ³ “ā t̄y ěg to há n̄in k̄y vēnh v̄i j̄en̄em n̄i, *Paulo* t̄y *Jerusalém* m̄i k̄at̄ig jé,” he m̄ũ. Hā ra ag tóg ěpyri kri ti tén sór m̄ũ.

⁴ Hā ra tóg ag m̄y: “*Cesaréia* tá tóg se k̄y jé. Jó sóg k̄anhmar ra t̄ig m̄ũ gé,” he m̄ũ. ⁵ “Tá sóg ājag mré ti jykre kórég venh m̄ũ,” he tóg. ⁶ K̄y tóg *Jerusalém* tá n̄i s̄i han m̄ũ ver, kurā t̄y 8 (ke) h̄yn h̄en ri ke m̄un, ke tũ n̄i k̄y kurā t̄y 10 (ke) h̄yn. K̄y tóg *Cesaréia* ra v̄yn ke m̄ũ. Tá jun k̄y tóg t̄y vaj k̄y ti t̄y kri n̄ig k̄y ag jyv̄en jafā kri n̄i m̄ũ. K̄y tóg *soldado* m̄y: “*Paulo* pére k̄at̄ig,” he m̄ũ. ⁷ Ti k̄at̄ig k̄y p̄a'i ag tóg ti jy n̄yt̄i m̄ũ, *Jerusalém* tá kāmũ k̄y. Ti kato ag tóg v̄i t̄y h̄en ri ke han m̄ũ. Ti jykre p̄ano tugtó ag tóg m̄ũ sir, ón k̄y, hā ra tóg ag m̄y ki krov tũ n̄i.

⁸ K̄y *Paulo* tóg vēnh kāmén k̄y ag m̄y: “*Judeu* ag jykre mranh ja tũ sóg n̄i. Topē ĩn kav̄en̄h ja tũ sóg n̄i gé. K̄y sóg ěg kar p̄a'i mág t̄y *Imperador* v̄i mranh ja tũ n̄i gé,” he m̄ũ.

⁹ Hā ra *Festo* tóg *Judeu* ag m̄y nén ū há han sór m̄ũ. Hā k̄y tóg ti m̄y:

“mỹ ã tỹ *Jerusalém* ra tĩg jé há? Sỹ tá ã jykre venh há tóg tĩ,” he mũ.

¹⁰ Hã ra tóg *Paulo* mỹ ag tỹ tá ti tén ha mẽ tĩ, hã kỹ tóg: “nejé,” he mũ. “Ēg pã'i mág tỹ *Imperator* jĕgja ki ã tóg inh ki jĕmĕg mũ. Ā tỹ tag ki inh jykre venh ke vĕ,” he tóg. “*Judeu* ag mỹ sóg vĕjykre pãno han ja tũ nĩ. ¹¹ Isỹ ù tén kỹ sỹ to ter ke vĕ vĕ. Hã ra ag tóg ón kỹ inh kato vĩ mũ. Hã kỹ tóg ã tỹ ag mỹ inh fĕg kỹ vĕnh mỹ tĩ. Ēg pã'i tỹ *Imperator* hã tóg ti pin kỹ inh jykre venh ke mũ,” he tóg, *Paulo* ti.

¹² Kỹ *Festo* tóg ti mré jykrén mũ ag mré vĩ mũ, kỹ tóg ti mỹ: “ã tỹ *Imperator* ve sór kỹ ã tóg ti venh tĩg ke mũ, *Roma* ra,” he mũ.

Pã'i tỹ Agripa tỹ Paulo mré vĩ

¹³ Si há tũ ra *Judeu* ag pã'i mág tỹ *Agripa* vỹ *Cesaréia* tá jun mũ, ti ve tỹ *Berenice* fi mré. Fag tỹ *Festo* fag to pygsa vĕ. ¹⁴ Kejĕn *Festo* tóg ti mỹ *Paulo* kãmén mũ. “*Félix* vỹ vĕse ù kavãn ja tũ nĩ,” he tóg. ¹⁵ “Kỹ *Judeu* ag pã'i mág ag tóg inh mỹ ti kãmén. *Jerusalém* tá ag tóg ti kato vĩ, isỹ ag mỹ: ha ti vóg kónãn, he jé,” he tóg. ¹⁶ “Kỹ sóg ag mỹ: ĕg jykre tóg ge tũ nĩ, he mũ. Tỹ ĕg *Romano* nỹtĩ. Kỹ ĕg pijé kãnhmar ù to: ti tén ra, he tĩ', he sóg. Ti kato vĩ mũ ag tỹ ti rĩnve inh mỹ ti jykre kórég tónh ke vĕ. Kar kỹ tóg vĕnh kãmén ke mũ. Tag pãte ĕg tóg ti vóg kónãn ke mũ. Ēg jykren hã vĕ, he sóg ag mỹ,” he tóg. ¹⁷ “Hã kỹ ag tóg tag ki junjun ja nĩ. Kỹ sóg vĕsýmér ag ve ja nĩ, tỹ vaj kỹ. Inh nĩg jafã kri nĩ kỹ sóg *Paulo* jé prĕr ja nĩ. ¹⁸ Kỹ ag tóg ti kato vĩ ja nĩ. Hã ra ag tóg isỹ nĕn to jykrén mũ tó ja tũ nĩ. ¹⁹ Ag *Topĕ* jykre hã tó ag tóg mũ. Ûn ter mũ tó ag tóg mũ, ag tỹ ùn to: *Jesus*, he mũ ĕn ti. Hã ra *Paulo* tóg ti to: rĩr ti jĕ nĩ, he mũ,” he tóg. ²⁰ “Kỹ tóg sỹ to jykrén tĩ tĩ. Kỹ sóg *Paulo* mỹ: ã mỹ *Jerusalém* ra tĩg ke tũ nĩ? hé. ²¹ Hã ra *Paulo* tóg *Imperator* ve sór mũ,

ti hã tỹ ti jykre ve jé. Hã kỹ sóg ver ti fĕg han. Kejĕn sóg *Imperator* ra ti jĕnĕnh mũ,” he tóg, *Festo* ti, *Agripa* mỹ.

²² Kỹ tóg ti mỹ: “sỹ ti vĩ mẽnh há tóg tĩ,” he mũ. Kỹ tóg: “vaj kỹ ã tóg ti vĩ mẽnh mũ,” he mũ.

²³ Tỹ vaj kỹ *Agripa* vỹ kãtĩ mũ, *Berenice* fi mré. Kur sĩnvĩ rĩnh kỹ fag nỹtĩ, pã'i mág kur ti. *Tenente* ag mré fag tóg kãmũ mũ, ùn mág ag mré ke gé. Ĕn mág kã ra ag tóg ge mũ. Kỹ *Festo* tóg *Paulo* jé prĕr mũ sir.

²⁴ Kỹ tóg: “pã'i tỹ *Agripa*, tag ki ke kar', tag ti ve ra ha,” he mũ. “*Judeu* kar ag tóg *Jerusalém* tá inh mré ti to vĩ. Tag ki junjun kỹ ag tóg inh mré ti to vĩ mũ gé. Prĕnprĕr ag tóg, ti ter jé,” he tóg. ²⁵ “Hã ra tóg nĕn ù vĕnh mỹ han ja tũ nĩ, ti tỹ to ter jé. Kỹ tóg *Imperator* ve sór mũ. Hã kỹ sóg ti jĕnĕnh ke mũ,” he tóg. ²⁶ “Hã ra tóg sỹ ti to nĕn rán ke mũ ki krov tũ nĩ ver. Hã kỹ sóg ti jé prĕr, ã tỹ ti ve jé, inh mré. Ā tỹ ti ki jĕmĕ kỹ sóg sỹ nĕn rán ke mũ ki kanhró nĩnh mũ. ²⁷ Sỹ ti to nĕn ù rán tũ ra ti jĕnĕ kỹ tóg vĕnh mỹ nỹnh mũ,” he tóg, *Festo* ti.

26

Paulo tỹ vĕnh kãmén mãn

¹ Kỹ *Agripa* tóg *Paulo* mỹ: “ã tỹ vĕnh kãmén kỹ tóg há tĩ,” he mũ. Kỹ tóg: ² “Ā hã ne tóg *Judeu* jykre kar ki kanhró nĩ,” he mũ. “Hã kỹ tóg inh mỹ há tĩ, ã tỹ ùri inh jagfy vĩ kỹ,” he tóg. ³ “*Judeu* ag tỹ inh kato vĩ kãmén kãn jé sóg ke mũ. ⁴ *Judeu* kar vỹ inh ki kanhró nỹtĩ, isĩ kã. Inh mur ja tá ag inh vé, isỹ *Jerusalém* tá nĩn kỹ ke gé. ⁵ Isĩ kã sóg ĕg jykre han kãn mũ. Ki kanhró ag tóg nỹtĩ. Tỹ sóg *Fariseu* nĩ, jó *Fariseu* ag vỹ ĕg jykre kar to tar nỹtĩ. ⁶ Ge ra ag tóg inh kato vĩ mũ. *Topĕ* vỹ ĕg jójóag ag mỹ: “rĩr mãn jé ãjag tóg ke mũ, ãjag ter kỹ,” he ja nĩgĩtĩ. Ti vỹ tag kri sóg nĩm mũ, hã kỹ ag tóg inh kato vĩ mũ.

7 *Povo* t̄y 12 (ke) v̄y t̄y ěg n̄yt̄i. Ěg kar v̄y Topē jykre han t̄i, kurā kar ki. Ěg t̄y ter kar r̄ir m̄an jé, h̄a jé ěg tóg Topē jykre han t̄i, p̄a'i t̄y *Agripa'*. S̄y Topē v̄i kri fi h̄a tugr̄in *Judeu* ag tóg inh kato v̄i m̄u. 8 M̄y ā m̄y v̄enh m̄y, Topē t̄y ūn ter m̄u r̄in m̄an ke ti'? V̄enh m̄y t̄u tóg n̄i," he tóg.

9 "H̄a ra sóg v̄as̄y *Jesus* kato tē ja n̄igt̄i gé. Ū t̄y ti ki ge k̄y n̄yt̄i ag vóg kónān jagy han ja sóg n̄igt̄i v̄e, fag mré h̄a. 10 *Jerusalém* tá sóg *Jesus* t̄u ag sigse ja n̄igt̄i gé. Topē t̄u to p̄a'i mág ag v̄y inh m̄y tag to v̄enh rá han ja n̄igt̄i. Ag t̄y *Jesus* mré ke ag k̄a m̄i ū tén k̄y tóg inh m̄y há ja t̄igt̄i gé. 11 Ěg v̄enh kanhr̄an jaf̄a krēm isóg ag vóg kónān ja n̄igt̄i gé, ag t̄y *Jesus* tovānh jé, ag t̄y ti m̄y v̄i kónān jé. Ag to sóg j̄ū tāvi ja n̄igt̄i gé, inh fe t̄y ḡym ken k̄y. K̄y sóg ěm̄a ū ra ag nón t̄ig ja n̄igt̄i gé, ag vóg kónān jé," he tóg, *Paulo* ti.

Paulo t̄y ti t̄y *Jesus* ki r̄a k̄amén
(*Hk 9.1-19; 22.6-16*)

12 "H̄a k̄y sóg ěm̄a t̄y *Damasco* ra t̄ig ja n̄igt̄i gé. Topē t̄u to p̄a'i mág ag v̄y inh m̄y to v̄enh rá han ja n̄igt̄i, inh m̄y: ha t̄ig, hen k̄y. 13 Ěpy kri sóg j̄engrē tar vé, r̄a t̄y ěg n̄ino k̄a sa ra, kanhk̄a tá. R̄a k̄afór v̄e, j̄engrē ěn, ha m̄e. Inh ki tóg kómkóm ké, inh mré m̄u ag ki ke gé. 14 K̄y ěg kar tóg v̄ar m̄u, ga kri. K̄y sóg v̄enh v̄i m̄e. *Hebreu* v̄i ki tóg inh m̄y: *Saulo'*, *Saulo'*, he m̄u. Ā h̄a ne tóg is̄u ag vóg kónān t̄i', he tóg. Ā vóg isóg m̄u, ka junun kri *ferro* ěn t̄y, k̄y tóg ā t̄y inh kato v̄as̄an k̄y ā m̄y kaga jagy t̄inh m̄u, ha vem n̄i, he tóg inh m̄y.

15 K̄y sóg ti m̄y: "ā t̄y ū n̄i?" he m̄u. K̄y tóg inh m̄y: "t̄y sóg *Jesus* n̄i," he m̄u. "Ā t̄y ūn vóg kónān sór t̄i ěn v̄y t̄y inh n̄i," he tóg. 16 "J̄eg ra," he tóg. "Ā m̄y sóg v̄enh ven, ā t̄y inh k̄amén jé. Ā m̄y sóg v̄enh ven m̄an ke m̄u gé, kej̄en. Tag kar tó jé ā tóg ke m̄u. 17 Ā *povo* m̄y sóg ā j̄en̄enh m̄u, fóg ag m̄y ke gé, kanhgág ag m̄y ke gé.

H̄a ra sóg ā j̄y n̄igān ke m̄u," he tóg. 18 "Ag kanē nugnón sór inh m̄u. Ag t̄y v̄ejykre p̄ano han k̄y tóg ag k̄a ki kuty n̄i sir, h̄a ra sóg ag k̄a ki j̄engrē han sór m̄u. Japo krēm ag n̄yt̄i. H̄a ra sóg ag kygvān sór m̄u. Ag t̄y inh v̄i mranh t̄y sóg v̄enh p̄ate fón sór m̄u, ag t̄y ū t̄y inh ki ge k̄y n̄yt̄i ag mré kanhk̄a tá junjun jé, he tóg inh m̄y, *Jesus* ti," he tóg, *Paulo* ti.

Paulo t̄y ti r̄anhr̄aj k̄amén

19 "K̄y sóg ti v̄i mranh t̄u n̄i, *Agripa'*," he tóg. "Kanhk̄a tá n̄i k̄y tóg inh mré v̄i ja n̄igt̄i, *Jesus* ti, k̄y sóg ti v̄i han. 20 *Damasco* tá ke ag m̄y sóg tó vén, kar *Jerusalém* tá ke ag m̄y ke gé, ga t̄y *Judéia* tá ke kar ag m̄y ke gé. *Judeu* kar ag m̄y sóg tó m̄u. Kar sóg fóg ag m̄y tó m̄u gé sir, kanhgág ag m̄y ke gé, ag t̄y ag jykre p̄ano tovānh jé, ag t̄y Topē jykre han jé sir, v̄enh kar t̄y ag jykre há ve jé," he tóg.

21 "Is̄y tag han to *Judeu* ag tóg Topē ĩn krēm inh k̄agm̄i ja n̄igt̄i, isén jé. 22 H̄a ra Topē tóg ījy n̄igān m̄u. H̄a k̄y sóg ūri j̄e n̄i. Ti v̄i tó inh m̄u, ūn mág ag m̄y, ūn k̄asir ag m̄y ke gé. V̄as̄y Topē v̄i tó t̄i ag mré sóg tó m̄u, *Moisés* mré h̄a. 23 *Cristo* jagtar ke tó ja ag tóg n̄igt̄i, ti ter kar k̄y r̄ir m̄an vén ke ti, ěg jo. K̄y tóg ěg *povo* m̄y j̄engrē ri ke n̄i sir, fóg kar ag m̄y ke gé, kanhgág kar ag m̄y ke gé," he tóg.

24 Ti t̄y tó k̄an t̄u ra *Festo* tóg jam̄a hára : "kr̄i t̄u ā n̄i, *Paulo*! Ā t̄y v̄enh rá ve mág k̄y tóg ā kr̄i t̄u t̄i," he m̄u.

25 H̄a ra tóg ti m̄y: "inh kr̄i v̄y há n̄i, *Festo*," he m̄u. "Ki h̄a sóg tó m̄u, to jykren há han k̄y. 26 *Agripa* v̄y ki kanhró n̄i. H̄a k̄y sóg ti ve k̄y m̄y'ag t̄u n̄i. M̄e ti huri. K̄y v̄enh kar v̄y ti mré ki kanhkó n̄yt̄i gé.

27 *Agripa'*, ā m̄y Topē v̄i tó t̄i ag t̄y n̄én tó m̄u kri fig m̄u"? Kri n̄im ā tóg m̄u, ki kanhró sóg n̄i," he tóg.

28 K̄y *Agripa* tóg ti m̄y: "k̄y ā m̄y is̄y *Cristo* ki r̄a ve sór m̄u"?" he m̄u.

29 Kŷ *Paulo* tóg ti mŷ: “hŷ, hã to sóg *Topē* mré vī mŷ,” he mŷ. “Ā tŷ inh mré *Jesus* ki rã kŷ tóg há tī vē, ā mré inh vī mēg mŷ ag ke gé. Isŷ se kŷ jē tag hã to sóg ā mŷ: inh ri kem nī, henh ke tū nī,” he tóg.

30 Kŷ *Agripa* vŷ jēgnē mŷ sir, *Festo* ke gé, *Berenice* fi ke gé, ag mré nŷtī kar ag ke gé. 31 Kŷ ag tóg kãpa mŷ. Kŷ ag tóg jagnē mŷ: “nén ũ kórég han ja tū ti nī. Ge ra tóg se kŷ jē, hã ra,” he mŷ. 32 Kŷ *Agripa* tóg *Festo* mŷ: “ti tŷ kavar kŷ jēn hã vē vē, hã ra tóg pã'i mág tŷ *Imperador* ve sór mŷ,” he mŷ.

27

Ēmã tŷ *Roma* ra

1 Hã kŷ *Festo* tóg kejēn *Paulo* mŷ: “ã tŷ ga tŷ *Itália* ra tīg ke nē ha,” he mŷ. Kŷ tóg pã'i tŷ *Júlio* mŷ ti fēg mŷ. *Soldado* ag *capitão* vē, ũ tŷ tŷ *Imperador* mré ke ěn ag. Ti mŷ tóg vēse ũ ag vin mŷ gé.

2 Kŷ ěg tóg *canoa* mág kã ra ge mŷ sir. Ēmã tŷ *Adramítio* tá ke vē, *canoa* mág ěn ti. Ag tŷ ga tŷ *Ásia* fyr ra mŷ sór vē. Kŷ ěg tóg goj kã mŷ mŷ mŷ, tá pa kŷ. *Aristarco* tóg ěg mré tī mŷ, ěmã tŷ *Tessalônica* tá ke ěn ti, ga tŷ *Macedônia* tá.

3 Tŷ vaj kŷ ěg tóg ěmã tŷ *Sidom* tá krŷg mŷ sir. Kŷ *Júlio* tóg *Paulo* mŷ vī há han kŷ ti mŷ: “ã mré ke ag venh tīg, ag tŷ ã ki rŷr jé,” he mŷ.

4 Tá pa kŷ kãka tóg ěg kato tē mŷ. Hã kŷ ěg tóg goj vãso tŷ *Chipre* kakãm mŷ mŷ. ěg jakãnh tá tóg nī. 5 Kŷ ěg tóg goj kafã tū kã mŷ mŷ mŷ, ga tŷ *Cilícia* fyr to, ga tŷ *Panfília* fyr to ke gé. Kŷ ěg tóg ěmã tŷ *Mirra* tá junjun mŷ sir, ga tŷ *Lícia* tá. 6 Tá *capitão* tóg *canoa* mág ũ vég mŷ. Ēmã tŷ *Alexandria* tá ke vē. Kŷ tóg ga tŷ *Itália* ra tīg sór mŷ. Kŷ tóg ěg mŷ: “ěn kã ra ge jēg,” he mŷ. 7 Kŷ ěg tóg kã mŷ mŷ mŷ. Komēr hã ěg tóg mŷ mŷ, kurã tŷ hēn ri ke ki. Kŷ ěg tóg vãhã goj vãso tŷ *Cnido* tá junjun

mŷ. Hã ra kãka tóg ěg kato tē mŷ gé. Kŷ ěg tóg tá fŷn rãm tū nī. Kŷ ěg tóg goj vãso tŷ *Creta* kakãm mŷ mŷ, kãka tŷ ěg tŷ vŷrŷn ke kŷ. Krŷ tŷ *Salmona* kakãm ěg tóg mŷ mŷ, kãka krēfŷn. 8 *Creta* fyr to hã tīg tóg jagy tī. Kŷ ěg tóg vãhã komēr hã “*canoa* sag ja há” he mŷ tá junjun mŷ. Ēmã ũ vŷ tá kakó nī, ti jiji hã vŷ: *Laséia*, he mŷ. 9 Hã ra ěg tóg komēr hã mŷ ja nŷgtī, hã kŷ kusa tóg kakó tī ha. Kŷ tóg goj kã mŷ tīg kórég tī, kóho tugrŷn. Fēnhã ũ pãtén tóg huri, *Judeu* ag tŷ vãkre jafã ti. Hã kŷ *Paulo* tóg ag mŷ: 10 “goj tóg kã mŷ tīg kórég tī ha. Kŷ ěg tóg jagtar mŷ ha. Kŷ tóg inh mŷ *canoa* tŷ nŷninh mŷ tīg ha mē tī,” he mŷ. “Kŷ ãjag tū vŷ vãgfor mŷ sir. Jó ěg hēn ri ke mŷn kãgter ke mŷ gé. Tag ki nŷtŷn kŷ ěg kusa kã panh mŷ,” he tóg.

11 Hã ra *capitão* tóg *canoa* tŷ tŷn mŷ vī mēg mŷ sir. *Canoa* vóg mŷ vī mēg tóg mŷ gé. Hã kŷ tóg *Paulo* vī mēg tū nī sir. 12 *Canoa* sag ja ěn tóg há sŷ nī, hã kŷ ag tóg tá kusa kã pa vãnh nŷtī. Hã kŷ ŷn e ag tóg tá pa sór mŷ, ag tŷ ěmã tŷ *Fenice* tá kusa kã pa jé. Goj vãso tŷ *Creta* tá ěmã ũ vē, *canoa* sag ja há ũ vē.

Kóho mág

13 Hã ra kãka sŷ tóg komēr hã kraug he mŷ sir. Kŷ tóg ag mŷ há tī. Hã kŷ ěg tóg tá pa kŷ *Creta* fyr kakó ra mŷ mŷ sir. 14 Vãhã kóho jŷ tóg *canoa* kato tē mŷ sir, ti jiji hã vŷ: *Nordeste*, he mŷ. *Creta* tán kãtŷ mŷ. 15 Hã ra ěg tóg kóho jŷ tag kato *canoa* vóg tŷ hē ri ke tū nī, kŷ ěg tóg ti vóg tovãnh mŷ sir. Kŷ kóho tóg *canoa* va tī mŷ. 16 Kŷ ěg tóg goj vãso sŷ to hã mŷ mŷ, ti jiji hã vŷ: *Cauda*, he mŷ. Hã ra ěg tóg *canoa* sŷ nŷgnŷn kãmŷ ja nī, ti se kŷ. *Cauda* tá ěg tóg *canoa* mág kri ti fi han sór mŷ, hã ra ěg tóg to jagtar mŷ, kóho to. 17 Vãhã ag tóg ti kãtãnfyn mŷ. Kar ag tóg *canoa* mág tógfŷg mŷ, ti tŷ vãm ke tū nī jé. Hã ra ag tóg rŷnhŷj kamēg

mũ, rÿnhrÿj tÿ *Sirte* he mũ ên. Ga tÿ *Líbia* fyr tá ti nÿ. Hã kÿ ag tóg kur tÿ *canoá* kri sa ên kunũg mũ sir, kãka tÿ ti tũn tũ nĩ jé.

¹⁸ Hã ra êg tóg kóho jũ to jagtar mũ. Kÿ ag tóg tÿ vaj kÿ *canoá* tÿ rĩg tí ên kujú vãm mũ sir, goj ki. ¹⁹ Tÿ vaj ùn kÿ êg tóg jagãgtar pè nÿtĩ, kÿ êg tóg vãvãm kãn mũ sir, *canoá* kã ki nÿtĩ ên, ti *tralha* ti. Êg kar tóg ag mré vãvãm mũ sir. ²⁰ Kurã tÿ hên ri ke ki êg tóg rã vég tũ nĩ, krĩg ke gé. Kóho jũ ên tóg êg kato tẽ mũ. Kÿ tóg êg mÿ êg kãgter ha mẽ tí. “Êg hÿn krenkren ke tũ nĩ ha,” he êg tóg.

²¹ Hã ra êg tóg jêg tũ ja nĩ, kurã tÿ hên ri ke ki. Kÿ *Paulo* tóg ag to tũg kÿ: “ãjag tÿ ình vĩ kri fĩnh ke vè vè,” he mũ. “Êg tÿ *Creta* tá kãpa tũ nĩ ra êg jagtar ke tũ nĩ vè, kÿ ãjag tóg ãjag tÿ nén ù kren ke tũ nĩ vè. ²² Hã ra ãjag fe ti tÿ rÿnh kem nĩ. Êg kar vÿ krenkren mũ. *Canoa* hã vÿ tũ' henh mũ'. ²³ Kuty tag kã Topẽ tÿ jênẽ jafã tóg ình mré vĩ mũ. Ình *Senhor* hã vè, ù tÿ ti jênêg mũ ti, hã vÿ: Topẽ, he mũ,” he tóg. ²⁴ “Tĩ tÿ jênẽ jafã tóg ình mÿ: kamêg tũg nĩ, *Paulo*,” he mũ. Pã'i mág tÿ *Imperador* ve jé ã tóg ke mũ, kÿ Topẽ tóg ã mré mũ ag kar vin, ag tÿ ã mré krenkren jé, he tóg. ²⁵ Kÿ ãjag fe ti tÿ há' hem nĩ. Topẽ vĩ kri sóg fig mũ. Tĩ tÿ ình mÿ tó mũ vÿ ge nĩ. ²⁶ Jó tóg êg tÿ *canoá* tÿ goj vãso to tũn há tí,” he tóg, ag mÿ, *Paulo* ti.

²⁷ *Semana* régre vè sir, êg tÿ goj kafã tũ mĩ mũ kri. Goj kafã tũ ên jiji hã vÿ: *Mediterrãneo*, he mũ. Kuty kujú ki *canoá* vóg tí ag tóg: “ga hÿn kakó nĩ ha,” he mũ. ²⁸ Kÿ ag tóg goj kãmũn mũ sir. Kÿ tóg 36 *metros* he mũ. Kãnhrmar ag tóg kãmũn mãn, kÿ tóg 27 *metros* he mũ sir. ²⁹ Kÿ ag tóg pãró kamêg mũ, êg tÿ kã tag kenh ha mẽ tũn kÿ. Kÿ ag tóg *canoá* nér tá ti se jafã tÿ 4 (ke) vin mũ. *Ferro* ù vè, ti se jafã ti. Tĩ tÿ rÿnhrÿj kã kã nÿ kÿ *canoá* tóg tá krÿg he mũ. Kÿ

tóg ag tÿ kurã venh há tí, *canoá* vóg tí ag. ³⁰ Kÿ ag tóg *canoá* sĩ ên térem mũ, goj ki. *Canoa* se jafã tÿ ag tóg kã ki vin mũ, ag tÿ ón kÿ *canoá* krĩ tá vin jé. Hã ra ag tóg *canoá* mág ré kÿ ga ra mũ sór mũ.

³¹ Hã ra *Paulo* tóg vég mũ. Kÿ tóg *capitão* mÿ: “ag tÿ pa kÿ ãjag tóg krenkren ke tũ nĩ,” he mũ.

³² Kÿ *soldado* ag tóg vãfe kym mũ sir, ag tÿ vãfe tÿ *canoá* sĩ térem kÿ. Kÿ *canoá* sĩ ên tóg kutẽ mũ sir.

³³ Tÿ vaj ken kÿ *Paulo* tóg vènh kar jyvèn mũ, ag jèn jé. Kÿ tóg: “*semana* régre vè ha, ãjag fe von kÿ. Nén ù kãmêg tũ ãjag nÿtĩ ver,” he mũ. ³⁴ “Pũ ko ra, ãjag tÿ tar há ki krenkren jé. Û vÿ ter ke tũ nĩ, kÿ ù vÿ kaganh ke tũ nĩ gé,” he tóg. ³⁵ Kar kÿ tóg pũ mág mũ sir. Vènh kar rĩnve tóg Topẽ mré vĩ mũ, kÿ tóg kupãn kÿ ko mũ sir.

³⁶ Kÿ vènh kar tóg fe tar nÿtĩ sir. Kÿ ag tóg ko mũ gé sir. ³⁷ 276 (ke) êg nÿtĩ, *canoá* mág ên kã ki.

³⁸ Êg tÿ ko kar kÿ ag tóg goj ki *trigo* kugjêg mũ, *canoá* tÿ kãnhrvÿ' hen jé.

³⁹ Tÿ vaj kÿ ag tóg vég mũ sir, hã ra ag tóg goj vãso ên ki kagtũg nÿtĩ. Kÿ ag tóg tá rÿnhrÿj vég mũ sir. Tá kóho tóg sĩ nĩ. Kÿ ag tóg ra *canoá* tũn sór mũ. ⁴⁰ Kÿ ag tóg *ferro* ên kykym mũ sir, goj kã ki. Kÿ ag tóg *canoá* vóg jafã kygvãg mũ gé. *Canoa* krĩ tá ag tóg kur kujèn mũ, kóho kato. ⁴¹ Hã kÿ êg tóg rÿnhrÿj ên to mũ mũ sir. Kÿ goj régre tóg jagnẽ ki jun kÿ nĩ. Kÿ *canoá* tóg rÿnhrÿj kã ra rã mũ sir. Tĩ krĩ tóg krêm rã mũ, kÿ tóg sir tar mũ. Kÿ *canoá* nér tóg kam ke mũ sir, goj jũ kÿ. Kÿ tóg mráj kãn mũ.

⁴² Kÿ *soldado* ag tóg vènh sigse ag kãgtén sór mũ, ag tÿ mrogmro kÿ vènh pigju tũ nĩn jé, ag krenkren tũ nĩn jé. ⁴³ Hã ra *capitão* tóg *Paulo* kren han sór mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “ke tũg ra. ãjag tÿ tũgnũm há nÿtĩn kÿ goj kã ra ge vèn ìnhã, ãjag tÿ ga ra

ge vén jé,” he mũ. ⁴⁴ “Ājag tỹ tũgnũm kórég nỹtĩn kỹ ka kri nỹm nĩ, *canoa* mránhmráj kri,” he tóg, *capitão* ti.

Hã kỹ ěg kar tóg ga tá junjun mũ, krenkren kỹ.

28

Goj vāso tỹ Malta tá

¹ ěg tỹ ga tá nỹtĩn kỹ ěg tóg ga jiji mĕg mũ, hã vỹ: *Malta*, he mũ. ² Tá ke ag tóg ěg jagāgtān mũ. Kỹ ag tóg pĩ han mũ. ěg mỹ ag tóg: “kāge jĕg ra,” he mũ, ta kutĕ kỹ, kusa jagy tĩn kỹ.

³ Kỹ *Paulo* tóg pĩnh tĩ mũ, kỹ tóg pĩ ki nĩn mũ. Hã ra pỹn tóg pĩ kã kã nỹ ja nĩ. Rỹ mĕ kỹ tóg tim ke kỹ *Paulo* prāg mũ, ti nĩgé ki. ⁴ Kỹ tá ke ag tóg pỹn ěn vĕg mũ, ti tỹ ti nĩgé to sa kỹ. Kỹ ag tóg jagnĕ mỹ: “ũ tén tĩ hỹn vĕ. Goj tán kren, hã ra tóg ti tỹ nĕn han jan kajām mũ,” he mũ, *Paulo* to.

⁵ Kỹ tóg pỹn tỹ pĩ ki kãvĕn mũ. Hã ra tóg kaga tũ nĩ, ti nĩgé ti, Topĕ tỹ ti tỹ há' hen kỹ.

⁶ Hã ra ag tóg ti tugnỹm mũ, ti kãnhpar ve jé, ke tũ nĩ kỹ ti ter kỹ kutĕ ve jé. Hã kỹ ag tóg ti vĕg nỹtĩ, óra tỹ hĕn ri ke ki. Hã ra tóg hĕ ri ke tũ nĩ. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ, kỹ ag tóg ti to jykrĕn mǎn mũ. “Topĕ hỹn,” he ag tóg mũ, ón kỹ, *Paulo* to.

⁷ Goj vāso tá ke ěn ag kǎfór vỹ tỹ *Públio* nĩ. Tá tóg ĩn nĩ, ti japỹ tá. ěg tỹ tugtón nỹtĩ tag tá tóg kakó nĩ, ti ĩn ti. Kỹ tóg ěg mỹ: “kāge jĕg ra,” he mũ. Ti mrĕ ěg tóg kurā tāgtũ han mũ.

⁸ Hã ra *Públio* panh tóg kaga nỹ nĩ, jǎgfa kyvĕnh han kỹ. Kỹ tóg to rỹg nỹ nĩ gé. Kỹ *Paulo* tóg ti venh rã mũ. Kỹ tóg ti to Topĕ mrĕ vĩ mũ. Ti nĩgé tỹ tóg ti mĕg mũ, kỹ tóg há' he mũ sir. ⁹ Ti han kỹ vĕnh kagyga kar ag vỹ tá junjun mũ sir, goj vāso ěn tá. Kỹ tóg ag tỹ há' he kǎn mũ gé, *Paulo* ti.

¹⁰ Kỹ ag tóg ěg ki rĩr há han mũ. ěg tỹ kar kỹ *canoa* ũ kã ra ge kỹ ag tóg ěg mỹ ěg tỹ nĕn ve sór mũ kar ěn vĩn mũ.

Roma ra

¹¹ Kysā tāgtũ tũg kỹ ěg tóg *canoa* ũ kã ra ge mũ sir. Ęmā tỹ *Alexandria* tá ke vĕ gé. Tá tóg kusa fĩn rām ja nĩ. Ti rá vỹ tỹ ti vĕgni kǎgrá nĩ. *Romano* ag topĕ ũ vĕ, ti vĕgni kǎgrá ti.

¹² Tá pa kỹ ěg tóg ěmā tỹ *Siracusa* tá krỹg mũ. Kỹ ěg tóg tá kurā tāgtũ tũg mũ. ¹³ Tá pa kỹ ěg tóg ěmā tỹ *Régio* tá junjun mũ. Tỹ vaj kỹ kǎka tóg ěg vóg há han mũ. Hã kỹ ěg tóg kurā régre tũg kỹ ěmā tỹ *Pozuoli* tá junjun mũ sir. ¹⁴ Tá ěg tóg *Jesus* mrĕ ke ag vĕg mũ, kỹ ag tóg ěg mỹ: “ěg mrĕ *semana* tũg nĩ ver,” he mũ. Kar kỹ ěg tóg ěmā tỹ *Roma* ra mũ mũ sir. ¹⁵ *Roma* tá ke ag tóg ěg kāmũ mĕ ja nĩ, *Jesus* mrĕ ke ag. Kỹ ag tóg ěg venh kāmũ mũ. Ęmā tỹ *Ápio* he mũ ěn tá ag tóg ěg kato tĕgtĕ mũ, ěmā tỹ *Venda* Tāgtũ he mũ ěn tá ke gé. *Paulo* tỹ ag ve kỹ ti fe tóg mrin ke mũ. Kỹ tóg Topĕ mỹ vĩ há han mũ. Ti krĩ tóg kǎnhvy' he mũ sir.

¹⁶ ěg tỹ ěmā mág tỹ *Roma* tá junjun kỹ *Paulo* tóg vyr mỹ nĩ nĩ. Vĕse ũ ag mrĕ tóg nĩ tũ nĩ. *Soldado* pir hã tóg ti ki rĩr mũ. *Capitão* tóg ti mỹ tag to: “he,” he ja nĩ.

Roma tá

¹⁷ Kurā tāgtũ tũg kỹ *Paulo* tóg *Judeu* ag pǎ'i ag jé prĕr mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ĩnh kǎnhkǎ', se kỹ ĩnh jĕ, *Jerusalém* tá,” he mũ. “Kỹ ag tóg tá fóg tỹ *Romano* ag mỹ ĩnh fĕg, isỹ nĕn ũ kórég han tũ hã ra, isỹ ěg jykre mranh tũ hã ra,” he tóg. ¹⁸ “Fóg tỹ *Romano* ag tóg ĩnh kavān sór mũ vĕ, ag tỹ ĩnh ki jĕmĕ kar kỹ. Isỹ nĕn han ja tũ to sóg ter ke tũ nĩ vĕ. ¹⁹ Hã ra *Judeu* ag tóg ĩnh kato vĩ, hã kỹ sóg sir pǎ'i mág tỹ *Imperador* ve sór mũ, ag tỹ isĕn tũ nĩ jé. Hã ra sóg ěg *povo* kavĕnh sór tũ nĩ, *Imperador* jo,” he tóg. ²⁰ “Hã kỹ sóg ājag jé prĕr mũ, sỹ ājag ki jĕmĕ jé. ěg *povo* tỹ *Judeu* kar vỹ *Cristo* ve sór mũ. Sỹ *Cristo* kāmĕn

hã to sóg se kÿ jê nĩ,” he tóg, *Paulo* ti.

²¹ Kÿ ag tóg ti mÿ: “ũ tóg ãg mÿ ã to vãnh rá han ja tũ nĩ, *Judéia* tá,” he mũ. “Kÿ ãg kanhkã ã tóg ãg ki jun ja tũ nĩ gé, ti tÿ ãg mÿ ã tÿ nén ã kórég han mũ ên tó jé. ²² Hã ra tóg ãg tÿ ã ki jêmênh há tĩ, ã tÿ nén to jykrén mũ ti. Vêjykre tâg tag kato ag tóg vĩ tĩ, vãnh kar ag. Hã kÿ tóg ãg tÿ ã ki jêmênh há tĩ,” he ag tóg ti mÿ.

²³ Kÿ ag tóg ti mÿ kurã nĩm mũ. Kÿ ãn e ag tóg vãnh mãn mũ sir, ti tÿ ãn krêm nĩ ên tá. Ag mÿ tóg Topê tÿ tÿ ãg pã'i nĩ kãmén mũ. *Jesus* kãmén tóg mũ, ag tÿ hên ri ke mũn ti ki ge jé. *Moisés* tÿ ag mÿ vêjykre nĩm ja ên kãmén tóg mũ gé sir. Kusã ki kãmũ kÿ ag tóg tÿ vémén nÿtĩ ki kutyg mũ.

²⁴ Kÿ tóg ã ag mÿ há nÿ. Kÿ ag tóg kri fig mũ. Hã ra tóg ã ag mÿ há tũ nĩ. ²⁵ Hã kÿ ag tóg vãnh kãpugpón kÿ nÿtĩ. Kÿ *Paulo* tóg ag mÿ: “Topê kuprĩg tóg tó há han ja nĩ, ti tÿ Topê vĩ tó tĩ tÿ *Isaías* mÿ: ag mÿ tag tó, hen kÿ,” he mũ. ²⁶ “Ëg jógjóg ag mÿ tóg: *povo* tag mÿ: mẽ jé ãjag tóg ke mũ, ón kÿ, hã ra ãjag tóg to jykrén ke tũ nĩ, hem nĩ, he ja nĩ. ²⁷ Kÿ ag tóg ki kagtũg nÿtĩnh mũ. Krĩ tũ ag nÿtĩ. Nĩgrêg kutu ag tóg nÿtĩ gé. Kanê kyvó ag tóg nÿtĩ gé, ag tÿ nén ã ve sór tũ nĩn kÿ. Jêmê sór tũ ag nÿtĩ, ag tÿ to jykrén sór tũ nĩn kÿ. Hã kÿ ag tóg inh ki ge sór tũ nĩ gé, kÿ sóg ag tÿ há' henh ke tũ nĩ gé,” he ja tóg nĩ, Topê ti, *Isaías* mÿ,” he tóg.

²⁸ “Ájag tÿ mẽ jãvãnh nÿtĩn kÿ fóg ag vÿ mẽnh mũ, kanhgág ag ke gé, Topê tÿ ag krenkren han sór mũ ti. Kÿ ag tóg ti mÿ: he, henh ke mũ,” he tóg, *Paulo* ti.

²⁹ Kÿ *Judeu* ag tóg ti ré kÿ mũ mũ sir, jagnê vĩ kafãn kÿ.

³⁰ *Paulo* vÿ prÿg régre tũg mũ, ti ãn krêm nĩn kÿ. *Alugar* hen kÿ tóg jê nĩ, ãn ên ti, kÿ tóg kajãm mũ, ti jãnkamy tÿ. Kÿ tóg ã tÿ ti mré vĩ sór mũ mÿ: “kãrã ra,” he ti. ³¹ Vãnh kar mÿ tóg Topê tÿ tÿ ãg pã'i nĩ kãmén mũ sir, fe

tar han kÿ. Ëg *Senhortÿ Jesus Cristo* kãmén tóg mũ sir. ð tóg ti mÿ: “vĩ tũg ra,” he tũ nĩ, ti se kÿ nĩ hã ra.

PAULO Tÿ CARTA HAN: ROMA TÁ KE AG Mÿ CARTA

¹ Paulo tÿ rá vë. Isÿ ãmã tÿ Roma tá ke ag mÿ rán hä vë.

Jesus Cristo mÿ rãnrãj tÿ vÿ tÿ inh nã. Ti hä tóg inh fëg, isÿ tÿ *apóstolo* nã jé. Kÿ tóg inh kuprëg gé, isÿ vënh kar mÿ vënh vÿ sér kãmén jé, Topë tÿ ãg mÿ vënh vÿ jënë ja ên ti.

² Topë vÿ vãsÿ ti vÿ tó ti ag mÿ: “ha inh kósin kãmén,” he ja nÿgtÿ, ³ hä vÿ: ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* he mü. Tÿ tóg vãsÿ pã'i mág tÿ *Davi* krë'krë ag kã ù nã. ⁴ Kÿ tóg tÿ ãprã ke nã, *Davi* ri ke. Hä ra tóg tÿ Topë kósin nã gé, hä kÿ tóg ti ter kar kÿ ti rÿn mãn ja nã. Topë vÿ ti tÿ ùn mág han mü gé sir, ãg *Senhor* tÿ *Jesus* tÿ.

⁵ Topë hä ne isar han', *Jesus* tu-grÿn. Ti hä ne inh fëg', isÿ tÿ *apóstolo* nã jé, isÿ fóg ag kar mÿ ti kãmén jé, kanhgág ag mÿ ke gé, ag tÿ ti ki ge jé, ti vÿ kri fi jé, ti jiji më kÿ.

⁶ Û tÿ inh vÿ mëg mü vÿ tÿ ãjag nÿtÿ gé. Topë vÿ ãjag kuprëg, hä kÿ ãjag tóg tÿ *Jesus Cristo* tũ nÿtÿ. ⁷ Kÿ sóg ãjag mÿ vënh rá jënëg mü, Topë tÿ ãjag to há nÿn kÿ. *Roma* tá ãjag tóg nÿtÿ. Hä kÿ sóg ãg jóg tÿ Topë mÿ: “ag tar han nã, ag mÿ vëjykre kusa nÿm nã,” he tÿ. Ëg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* mÿ sóg ãjag tó ti gé.

Paulo tÿ Roma tá ke ag ve sór

⁸ Ha më, vënh kar vÿ ãjag tÿ ti ki ge kÿ nÿtÿ tag më huri, kÿ sóg ãjag to Topë mÿ vÿ há han tÿ, *Jesus Cristo* tu-grÿn. Ti hä mré sóg vëmén tÿ. ⁹ Ti hä mÿ sóg rãnrãj tÿ. To krónh ke tũ sóg nÿgtÿ, hä kÿ sóg ti kósin kãme sér ên tó ti. Ti hä mré sóg ãjag jagfy vÿ tÿ gé, kÿ tóg ki kanhró nã. Kurã kar ki sóg ãjag kãmén tÿgtÿ. ¹⁰ Isÿ ti mré vëmén kÿ sóg ãjag tó ti, sÿ kejën ãjag ve sór kÿ. Ti tÿ kejën ti mÿ há nÿn kÿ tóg inh mÿ: he, henh ke mü. ¹¹ Sÿ

ãjag mÿ Topë kuprÿg tÿ inh kanhrãn ja ên kãmén sór vë, ãjag tÿ inh vÿ jëmë kÿ tar nÿtÿ jé. ¹² Kÿ ãg tóg jagnë tar han ke mü sir, ãg tÿ jagnë jykre ven kÿ, ãjag tÿ isÿ *Jesus* ki rá kÿ nã ven kÿ, isÿ ãjag tÿ ti ki ge kÿ nÿtÿ ven kÿ ke gé.

¹³ Inh kanhkã', inh mÿ tóg ãjag tÿ tag ki kanhró nÿtÿnh há tÿ, ha më: ãjag venh tÿg ke to sóg jykrén tÿ hën ri ke han huri, hä ra tóg inh mÿ ki króm ke ja tũ nã ver. Isÿ ãjag mÿ Topë vÿ kãmén sór vë, *Roma* ki ke ù ag mÿ ke gé, ag kã mÿ ù tÿ Topë ki ge jé. ¹⁴ Fóg kar ag mÿ sóg Topë vÿ tó tÿ, kanhgág ag mÿ ke gé, ù tÿ nén ù ki kanhró ag mÿ, ù tÿ nén ù ki kagtÿg ag mÿ ke gé. Topë vÿ inh mÿ: “ha ag mÿ tó, fag mÿ ke gé,” he ja nÿgtÿ. ¹⁵ Hä kÿ sóg *Roma* tá tó sór mü gé, Topë vÿ sér ên ti.

Topë jykre tar

¹⁶ Inh pijé Topë vÿ sér tag to mÿ'ãg sór mü'. Topë hä ne tag to ãg kren han tÿ', ãg tÿ kri fin kÿ. Topë jykre tar hä vë. *Judeu* ag kren han sór tóg mü, kar kÿ fóg kar ke gé, kanhgág kar ke gé, fag ke gé. ¹⁷ Tag hä ki ãg tóg Topë jykre ki kanhró nÿtÿnh mü, Topë vÿ sér hä ki. Ëg tÿ ti ki rá hä kÿ ãg tóg ti mÿ kuryj nÿtÿ. Hä kÿ tag tóg rán kÿ nã, ha më: “ãg tÿ Topë ki rá hä tugnÿn ãg tóg ti mÿ kuryj nÿtÿnh ke mü. Kÿ ãg rÿnrÿr mãn ke mü,” he ja tóg nã.

Ëprã ke ag jykre pãno

¹⁸ Hä ra Topë tóg jũ nã gé, kanhkã tá. Û tÿ ti ki êkrég tũ ag to tóg jũ mü. Topë vÿ ag mÿ tÿ nén ù tũ nã, hä kÿ ag tóg vëjykre kuryj han sór tũ nÿgtÿ. ¹⁹ Topë jykre há nÿn ki kanhró ag tóg nÿtÿ vë, ag tÿ ki kanhrãn sór kÿ. Topë vÿ ãg kar mÿ tag ven tÿ.

²⁰ Ëg pijé Topë vég tÿ'. Hä ra tóg nén ù kar han, ãg tÿ nén vég mü kar. Ën vigve kÿ ãg tóg ti jykre mág nã ên ki kanhró nã sir. “Û tÿ tag han mü vÿ tÿ ùn mág nã. Ti jykre vÿ tar nã,”

he jé ěg tóg ke mũ. “Hã ra ag tóg ki kanhrân jãvãnh nýtĩ, hã ky Topê tóg ag to jũnh ke mũ. ²¹ Ti tỹ tỹ Topê nĩn ki kanhró ag tóg nýtĩ vê. Hã ra ag tóg ti to: “Topê vê,” he tũ nĩgtĩ. Ti tỹ tỹ ùn mág nĩ tag tó sór tũ ag tóg nĩgtĩ. Ti mỹ ag tóg: “inh mỹ tóg há tĩ,” he tũ nĩgtĩ gé, ti tỹ ag ki rĩr há han mũ ra. Nén ù há to jykrén ki kagtĩg ag nýtĩ. ²² “Ki kanhró mág inh nĩ,” he ag tóg tĩ, hã ra ag tóg krĩ vènh mỹ nýtĩ ha. ²³ Kĩ ag tóg Topê pẽ tag jẽgja kã, ùn ter vãnh tag jẽgja kã ěprã ke kãgrã fẽg mũ sir, ěprã ke ag kãgter tĩ ra. Sẽsĩ kãgrã vin ag tĩ gé, misu tỹ fa tỹ 4 (ke) ag kãgrã ke gé, pỹn kãgrã ke gé. Tag vỹ ag mỹ tỹ topê nýtĩ sir.

²⁴ Hã ky Topê tóg ag tugvãnh mũ sir, ag tỹ ag tỹ nén to én mũ ěn han sór nýtĩn ky. Jagnẽ kavènh ag tóg mũ sir. ²⁵ Topê vi kri fi jãvãnh ra ag tóg vènh ó hã kri fig tĩ. Ag tỹ ù tỹ nén ù kar han ja ěn to: “Topê vê,” henh ke vê vê, hã ra ag tóg ti tỹ nén han ja to: “Topê vê,” he sór mũ, ón ky. Û tỹ nén ù kar han mũ hã ne ti pir mỹ tỹ ùn mág nĩ, ti hã mỹ ěg tóg vi há han ke mũ. To krónh kenh ke tũ ěg nĩ. Hã vê.

²⁶ Ag tỹ Topê tỹ nén han ja to: “Topê vê,” hen ky Topê tóg ag tugvãnh gé, ag tỹ ag tỹ nén to én mũ ěn han jé, ěg kavènh tĩ ěn. Ag prũ fag tỹ ag mré nỹ tũg ky fag tóg jagnẽ hã mré ti vènh mỹ han mũ sir, mỹr, ha mẽ. ²⁷ Kĩ fag mén ag tóg ag prũ fag mré nỹ tovãnh ky jagnẽ to én mũ gé sir. Jagnẽ to én ky ag tóg jagnẽ mré nỹ ky ti kórég han mũ gé sir, jagnẽ kavènh ky. Hã ky ag tóg ag tỹ Topê tovãnh to jagtar nýtĩnh mũ. Ti tỹ ag vóg kónãn hã vê.

²⁸ Ve ra ha. Topê ki ěkrén jãvãnh ag tóg nýtĩ, ti to é he ky. Hã ky tóg ag tugvãnh ja nĩgtĩ gé sir, vènh kato, ag tỹ vèjykre pãno han sór ky. “Ha han, ge ky sir,” he ja tóg nĩgtĩ, Topê ti. ²⁹ Vèjykre pãno tỹ ag tóg fór nýtĩ ha, ti kórég tãvi tỹ. Nén kar to én (ka)mẽ ag nýtĩ. Vèjykre kuryj

han vãnh ag nýtĩ. Jagnẽ tũ to én, jagnẽ kãgtén, jagnẽ vi kafãn, jagnẽ mỹ un'ón, jagnẽ krĩn kónãn, jagnẽ to vi kónãn, ³⁰ jagnẽ to un'ón, Topê kato tẽ mág, jagnẽ vóg kónãn ke gé. “Ag kãfór vỹ tỹ inh nĩ,” he ag tóg tĩ, ky ag tóg vèso nén ù há tó tĩ, ón ky. “Inh hỹn vèjykre pãno tỹ ne han mũ, ùri?” he ag tóg tĩ, kurã kar ki. Ag mỹnh fag vi han vãnh ag tóg nýtĩ gé, ag panh ag vi ti, fag ke gé. ³¹ Krĩ tũ ag nýtĩ. Ón ky ag tóg jagnẽ mré nén kar to jykrén tĩ, ag tỹ ki króm ke tũ ra. Jagnẽ to há nýtĩ ki kagtĩg ag nýtĩ, ky ag tóg jagnẽ jagãgtãn ki kagtĩg nýtĩ gé, fag ke gé. ³² Topê vỹ ù tỹ tag han mũ to: “kãgter jé ag tóg ke mũ,” he ja nĩgtĩ. Ag tỹ tag ki kanhró ra ag tóg han tĩ sir. Kĩ ag tóg ù tỹ tag han mũ to há nýtĩ gé, mỹr, ha mẽ.

2

Topê tỹ vèjykre pãno to jũ

¹ Fóg mré kanhgág ag vỹ vèjykre kórég tag han kãn tĩ, ky ag tóg *Judeu* ag mỹ kórég nýtĩ. Hã ra *Judeu* ag vỹ ti kórég han tĩ gé, ag tỹ ón ky ag to: “kórég ag nýtĩ,” he mũ ra. Hã ky ag tóg ag jykre tugrĩn ti kórég venh ke mũ gé, fag ke gé. ² Topê vỹ ti jykre kuryj tugrĩn ù tỹ tag han mũ vóg kónãn ke mũ. Ti tỹ ke há vê. ³ Ûn jykre kórég ag tóg ag mỹ kórég nýtĩ, *Judeu* ag mỹ, hã ra ag tóg hã han tĩ gé. Kĩ ag hỹn hẽ ri kenh mũ, Topê tỹ ag vóg kónãn tũ nĩ jé? Ag vóg kónãn jé tóg ke mũ, ha vem nĩ, fag ke gé. ⁴ Ver tóg ěg to há nĩ, ver tóg ěg to fen nĩnh mũ, ver tóg jũ vãnh nĩ, Topê ti. Ti tỹ ěg tỹ ěg jykre kórég tovãnh ve sór vê, hã ky tóg ver ěg to há tãvi nĩ. Hã ra tóg ag mỹ tỹ nén ù tũ nĩ ve nĩ. ⁵ Kutu ag nýtĩ, vèjykre pãno tovãnh jãvãnh ag nýtĩ, hã ky Topê tỹ ag to jũ tóg komèr hã mág rã nĩ. Kejẽn tóg ti tỹ vènh kar jykre venh ke kurã pètèm ke mũ sir. Kĩ ag tóg, Topê tỹ ag vóg kónãn venh ke mũ, fag ke gé. Kĩ vènh kar vỹ ti jykre kuryj venh ke mũ, ti tỹ ěg mỹ ki há tó mũ ti. ⁶ Ti

hã ne ãg mÿ, ãg tÿ nn han ja n kaja nm ke m. ⁷ n kã tg ãg mÿ ãg rr krÿg ja t ven ke m, n jykre kuryj ag mÿ, fag mÿ ke g. g tÿ ti jykre hã to tar nÿtn kÿ tg ãg mÿ ãg rr krÿg ja t ven ke m, ãg tÿ tã tÿ n mág nÿt j. ⁸ Hã ra tg  vg knãn ke m g.  ag tg ag tÿ nn han sr m n hã han t. Vnh v hã kri fi jãvãnh ag nÿt, ag tÿ vjykre pãno han sr kÿ. Hã kÿ tg ag vg knãn ke m, fag ke g. ⁹  tÿ vjykre pãno han m kar vÿ kan junjur ke m, jagtar jagy han kÿ. Ag tÿ tÿ *Judeu* nÿt ra ag tg jagtar ke m, kar kÿ fg kar ag ke g, kanhgág kar ag ke g, fag ke g. ¹⁰  tÿ vjykre kuryj han m tÿ tg n mág hynhan ke m hã ra, to tg v hã han ke m. g mÿ tg vjykre kusa nm ke m, ãg tÿ tÿ *Judeu* nÿt ra, kar kÿ fg ag mÿ ke g, kanhgág ag mÿ ke g, fag mÿ ke g.

¹¹ Ha vé, Top mÿ ti tÿ nn  t n, *Judeu* ag, fg ag, kanhgág ag. Ti mÿ ãg tg tÿ n pir nÿt. ¹²  ag tg Top v m ja t nÿt. Kÿ ag tg ti krg kar han m sir, fag ke g. Kÿ ag tg ngme ki vár ke m sir, *inferno* ki, ag jykre krg to. Ag jãvo *Judeu* ag vÿ Top v m ja ngt. Hã ra ag tg ti krg han t g. Kÿ Top tg ag vg knãn ke m g sir. ¹³ Ha vé, ãg tÿ Top v mg m ra han t nn kÿ ãg Top mÿ hã t nÿt. g tÿ ti v ki krm kÿ ãg tg ti mÿ kuryj nÿt. ¹⁴ Fg ag mr kanhgág ag vÿ Top v m ja t nÿt ver,  tÿ *Judeu* jykre han t kar ag. Ge ra vjykre hã tg ag mÿ sr t, ag tÿ Top v m ja t ra. Kÿ ag tÿ vjykre hã han sr m tag vÿ ag mÿ tÿ ag tÿ ki krm n. ¹⁵ Top tÿ nn tg ja n vÿ ag kã kã n, hã kÿ ag tg han sr m, ag tÿ m ja t ra. Hã kÿ tg ag mÿ sr t, ag tÿ nn  hã han kÿ. Jãvo tg ag mÿ e t, ag tÿ ti krg han kÿ. Ag tÿ Top v m ja t ra ag tg vjykre hã ki kanhr nÿt. ¹⁶ Kejn Top tg *Jesus*

Cristo mÿ: “ag jykre ve kãn n, fag jykre ke g,” hnh ke m, ti kurã n kã. Kÿ vnh kar jykre vÿ vnh ven ke m, ag jykre krg mr hã, ag tÿ vnh kar vatãnh tã nn han ja ti, fag jykre ke g. Tag hã tg sg t, sÿ vnh kar mÿ ti v sr kãmen kÿ.

Judeu ag tÿ Top v mranh ja

¹⁷ Ha vé, *Judeu* ag mÿ tg sr t, ag tÿ tÿ *Judeu* nÿtn kÿ. “Top ne ãg jyvn ja ngt, kÿ ãg ngme ki vár ke t n,” he ag tg t. “Top to ãg hã nÿt,” he ag tg t g. ¹⁸ Ti tÿ ãg ki nn ve sr m ki kanhró ag tg nÿt. Ti v ki tg rãn kÿ n. Hã kÿ ag tg n ve kÿ vğjykre kuryj ki kanhr nÿt. ¹⁹ Hã kÿ  tÿ ki kagtg ag tg ag mÿ n kyv ag ri ke nÿt. Kÿ ag tg ag mÿ jngr han sr t, ag mÿ Top v tg kÿ. ²⁰  tÿ ki kagtg ag kanhrãn ag tg t, n kÿ, fag ke g, gr ag ke g. “Top v vÿ hã n, vğjykre hã v, ki hã tg tg t, hã to ãg Top ki kanhrãn t,” he ag tg t, n kÿ. ²¹  mÿ ag tg: “nn  pju tg n,” he t. Hã ra ag tg  t pju t. ²² n kÿ ag tg: “ã pr t fi mr nÿ tg n, ã mn t mr nÿ tg n g,” he t. Hã ra ag tg fag mr nÿgnÿ t. n kÿ ag tg vnh kãgrã tÿ top to: “Top pij,” he t. Hã ra ag tg vnh kãgrã ag jo n krm ag t pju t. ²³ “Top vÿ ãg jyvn ja ngt,” he ag tg t. Hã ra ag tg ti v mranh t. Top kavnh ag tg t. ²⁴ Hã kÿ tag tg rãn kÿ n, *Judeu* ag to, ha m: “ãjag jykre krg ve kÿ fg ag mr kanhgág ag vÿ Top jykre to: krg ti hÿn n, he t,” he ja tg ngt, *Judeu* ag to, Top v rãn ki.

²⁵ Hã ti n, ãg tÿ tÿ *Judeu* nÿt ti, ãg tÿ Top v ki krm kÿ. g tÿ hã ra ti v mranh kÿ tg ãg mÿ nn  hã han ke t n, ãg tÿ tÿ *Judeu* nÿt ra. Fg ri ke vÿ tÿ ãg nÿt, kanhgág ri ke, ãg tÿ ti v mranh kÿ. ²⁶ Kejn fg  tg sir Top v ki krm m, kanhgág  hn ri ke mn. Kÿ tg Top mÿ tÿ *Judeu* ri ke n sir, ti tÿ

Topê vî ki króm to. ²⁷ Hã ký fóg ag mré kanhgág ag vỹ *Judeu* ag jykre kórég tónh ke mũ, ha vem nĩ, ag tỹ Topê vî ki króm ký. Topê vî mranh ag tóg tĩ, ag tỹ Topê vî rá vég nỹtĩ ra. Hã tó jé ag tóg ke mũ, fóg ag, kanhgág ag ke gé. ²⁸⁻²⁹ Ón ký ag tóg tỹ *Judeu* nỹtĩ, ag pijé tỹ Topê tũ pẽ nỹtĩ'. Ón ký ag gré fár junun vỹ kym ký nĩ, Topê tỹ ag mỹ: “kym ra,” he ja nĩn ký. Ký ag tóg tag tugnĩn jagnẽ mỹ: “Topê tũ vỹ tỹ ẽg nỹtĩ,” he tĩ. Hã ra ù tỹ tỹ Topê tũ nỹtĩ ag vỹ ag fe tỹ ti ki rã tĩ, ký ag jykre vỹ kuryj kar nĩ'. Topê kuprĩg ne ẽg jykre kurynh tĩ'. Ký Topê tóg ẽg mỹ vĩ há han tĩ gé sir, ẽg jykre há nỹtĩn ký. Ti pijé ẽprã ke ri ke ón ký vĩ há han tĩ', ti ki ge ký nỹtĩ ag mỹ. Ẽg hã vỹ tỹ Topê krẽ nỹtĩ'.

3

¹ Ký *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “kỹn mỹ há tũ nĩ, ẽg tỹ tỹ *Judeu* ag krẽ nỹtĩn ký?” he sór mũ. “Ẽg gré fár junun kym ký nĩn kýn mỹ tỹ nén ù tũ nĩ?” he sór ag hỹn mũ. ² Vó, há távĩ ti nĩ gé. Ẽg hã mỹ tóg ti vĩ ti tó ja nĩgtĩ, ẽg tỹ tỹ *Judeu* krẽ nỹtĩn ký. ³ Ẽg kã mĩ ù tóg ti vĩ kri fig tũ nĩgtĩ. Hã ra Topê pijé ag tugrĩn ti tỹ nén tó ja ẽn han ke tũ nĩ'. Ẽg tỹ ti vĩ han tũ ra tóg ti tỹ nén tó mũ ẽn han tĩ, Topê ti, ẽg jãvo. ⁴ Ón vãnħ ti nĩgtĩ. Ẽprã ke ag ne ónón tĩ'. Hã ra Topê tóg ón ke tũ pẽ nĩ. Hã ký tag tóg rán ký nĩ, hã vỹ: “vẽnħ kar vỹ venħ ke mũ, ã tỹ ã vĩ han tĩ ẽn ti,” he mũ. “Û tỹ ã jykre tugnỹm ký tóg venħ ke mũ sir,” he ja tóg nĩ, Topê mỹ. Hã ra tóg ge nĩ.

⁵ Ký *Judeu* ag hỹn ón ký inh mỹ: “kỹn hỹn há nĩ, ẽg jykre pãno ti,” he sór mũ. “Hã ra Topê tóg to ẽg vóg kónãn sór mũ, ti tỹ tỹ nén ù há nĩ ra. Tag tugrĩn tóg jykre pãno nĩ ve nĩ,” he sór ag hỹn mũ. Ẽprã ke ag vĩ hã vỹ. ⁶ Hã ra tóg kygnẽ ký nĩ. Topê jykre hã ne há nĩ', inhhã. Ti jykre

há nĩn ký tóg ẽprã ke jykre to: “há tũ ti nĩ,” henh ke mũ.

⁷ Hã ra *Judeu* ù ag tóg ón ký: “vẽnħ mỹ ẽg ki króm ký nỹtĩ vỹ,” he tĩ gé. “Ẽg ón tugrĩn Topê tỹ tỹ ùn mág nĩ tag vỹ vẽnħ ven mũ. Hã ký ti tỹ ẽg ón mũ tag to: “inh vĩ mranh ja ăjag tóg nĩgtĩ,” henh ký tóg hã tũ tó mũ, Topê ti,” he ag tóg tĩ, ón ký. ⁸ “Ti kórég han jé ẽg tóg ke mũ, Topê tỹ ẽg jykre kórég tỹ nén ù há han jé,” he ag tóg tĩ, ón ký. Ký ag tóg iso ón ký: “tag tó ti tĩ, *Paulo* ti,” he tĩ gé. Û tỹ tag tó mũ ag vóg kónãn jé tóg ke mũ, Topê ti, ti jykre kuryj nĩn ký, ha vem nĩ.

Ẽg kar tỹ Topê vĩ mranh kãn

⁹ Ký isỹ *Judeu* ag to ne tó nẽ? Ẽg mỹ fóg ag kãfór nỹtĩ, ẽg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn ký? Vó, ag kãfór tũ ẽg nỹtĩ. Topê vĩ mranh kãn ẽg mỹr, *Judeu*, fóg, kanhgág, ag, fag, ẽg kar mỹr. Tag tó inh huri. Hã ra tóg ge nĩ. ¹⁰ Hã ký tag tóg rán ký nĩ gé, ha mẽ: “ùn jykre kuryj vỹ tũ tĩ, ùn jykre kuryj venħ ke tũ pẽ ẽg nĩ. ¹¹ Vẽjykre há han ki kagtũg kar ẽg nỹtĩ. Û tỹ Topê jykre han sór mũ vỹ tũ tĩ. ¹² Ẽg kar vỹ Topê japry tovãnħ kãn ký nỹtĩ. Jykre kórég kar ẽg nỹtĩ. Vẽjykre kuryj han vãnħ ẽg nỹtĩ. Ûn jykre há venħ ke tũ pẽ ẽg nĩ,” he tóg. ¹³ “Un'ón (ka)mẽ kar ẽg nỹtĩ, jagnẽ to. Ẽg tỹ nén ù ter rã tũg ký ti ger tóg fun ke tĩ. Ẽg ón vỹ nén ù ter ger tag ri ke nĩ. Jagnẽ mỹ ẽg tóg ónón tĩ gé. Ẽg vĩ jũ tỹ ẽg tóg jagnẽ kãgtén ri ke han tĩ gé. Ký tóg pỹn *veneno* ri ke nĩ. ¹⁴ Vẽnħ vĩ jũ tỹ ẽg fór nỹtĩ. Ký ẽg tóg vẽnħ kar mỹ vĩ kónãn tĩ,” he tóg. ¹⁵ “Jagnẽ kãgtén (ka)mẽ ẽg nỹtĩ, tag hã tóg ẽg mỹ sér tĩ. ¹⁶ Ẽg tỹ hẽn mĩ mũ ký ẽg tóg nén ù kar kókég tĩ. Hã ký ẽg mré ke fag vỹ jagtar nỹtĩ, ẽg to. ¹⁷ Ẽg pijé vỹjykre kusa ve sór tĩ'. ¹⁸ Topê kamẽ sór vãnħ ẽg nỹtĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, Topê vĩ tỹ rán ký nĩ ki. Hã ra tóg ge nĩ.

19 Hã ra ãg kar vỹ tag ki kanhró nỹtĩ, ha mẽ. ãg hã mỹ ti rãn kỹ nĩ, Topẽ vĩ ti, ãg tỹ ki króm jé. Hã ra ãg tóg mranh kãn. Kỹ Topẽ tỹ ãg mỹ: “ti kórég han ã,” he mũ ra, ãg tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ ti. Hã jé tóg ãg mỹ ti vĩ jẽnẽ ja nĩgtĩ, ãg tỹ to ãg kórég nĩ tag ki kanhrãn jé. 20 Topẽ vĩ ki króm kãn ja tũ ãg tóg nỹtĩ, hã kỹ ãg kuryj tũ nỹtĩ, Topẽ mỹ. Hã ra ãg tóg Topẽ tỹ vãsỹ ãg jyvẽn ja ên mẽ kỹ ti vĩ mranh ki kanhrãn mũ, ti tỹ ãg mỹ: “tag han tũg ra,” hen kỹ. Ge ra ãg tóg mranh ti.

Topẽ tỹ ãg kren han sór

21-22 Vãhã Topẽ jykre kuryj tóg vẽn ven ja nĩgtĩ. Ti hã ne ãg mỹ vẽn pãte fón mũ sir', inhhã', ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ, ãg tỹ ti tỹ ãg jyvẽn ja ên mranh ja ra. Ti jykre kuryj hã vẽn. Vãsỹ tóg tó ja nĩ, ti tỹ tag han ke ti. Vãsỹ ti vĩ tó tĩ ag, *profeta* ên ag tóg tó ja nĩgtĩ gé, ti jykre tãg ke ti. Û tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ kar mỹ tóg vẽn pãte fón tĩ. Kỹ ãg kar tóg jagnẽ ri ke nỹtĩ ha, ãg tỹ ti ki ge kỹ. 23 Topẽ vĩ mranh kãn ãg. Vẽjykre kuryj han ki kagtĩg ãg nỹtĩ. 24 Hã ra tóg ãg jagãgtãn kỹ ãg mỹ vẽn pãte fón sór mũ. Fagrĩnh mỹ ke vẽn. Kaãm ke tũ ãg tóg nĩ. *Jesus Cristo* tugnĩn tóg ãg kren han sór mũ. 25 Topẽ ne *Jesus* fẽg', ti hã tỹ ãg tỹ Topẽ vĩ mranh tỹ tũ' he jé, ti kyvẽn tỹ ãg jagfy ti ki kãkutẽ kỹ. Kỹ ãg tóg ti ki rã kỹ há nỹtĩ sir. Topẽ jykre kuryj hã vẽn sir. *Jesus* to ãg ki kanhrãn mũ, vẽnjykre kuryj ti. Hã kỹ Topẽ tóg, ãg tỹ vãsỹ ti vĩ mranh ja ên to ãg vóg kónãn ja tũ nĩ ver, ãg to fen kỹ, 26 ti tỹ ùri ãg mỹ ti jykre tãg ven sór kỹ. Ti tỹ ãg mỹ vẽn pãte fón kỹ ãg tóg ti mỹ kugryj nỹtĩ sir, ãg tỹ *Jesus* ki gen kỹ. Topẽ jykre kuryj hã vẽn sir.

27 Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “kỹ ãg mỹ Topẽ mỹ há tũ nỹtĩ, ãg tỹ ti vĩ ki króm sór mũ ra?” he sór mũ. Hỹ, hã vẽn. Kórég ãg nỹtĩ, hã kỹ ãg tóg ti vĩ ki

króm sór mũ ra mranh ti. ãg tỹ ti ki ge kỹ tóg ãg mỹ vẽn pãte fón tĩ. Kỹ ãg há nỹtĩ. 28 Tag ki kanhró ãg nỹtĩ, ha mẽ. ãg tỹ Topẽ tỹ vãsỹ ãg mỹ tó ja ên han sór mũ ra ãg jykre pãno vỹ ãg kã kã nĩ nĩ. ãg tỹ *Jesus* ki gen kỹ tóg ãg mỹ vẽn pãte fón ke mũ hã ra. 29 Topẽ pijé *Judeu* ag tãvi vég nĩ nĩ'. Fóg ag vég ti nĩ gé, kanhgág ag ke gé, fag ke gé. 30 Pir ti nĩ, Topẽ ti. Hã kỹ tóg ù tỹ ti ki ge mũ ag mỹ vẽn pãte fón tĩ, *Judeu* ag mré hã, fóg ag mré hã, kanhgág ag mré hã. ãg kar mỹ tóg vẽn pãte fón tĩ, ag mỹ, fag mỹ ke gé.

31 Kỹ ãg mỹ ti ki ge kỹ Topẽ tỹ vãsỹ ãg mỹ vẽnjykre nĩm ja ên tỹ tũ' he tĩ, Topẽ tỹ *Judeu* ag jyvẽn ja ên ti? Vó. Vãhã ãg ki króm há han ki kanhró nỹtĩ.

4

Topẽ tỹ Abraão mỹ vẽn pãte fón

1 Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “ãg jógjóg ve pẽ tỹ *Abraão* hỹn hẽ ri ke tĩ?” he sór mũ. 2-3 “Nén ù há kar han ti tĩ, *Abraão* ti, hã tugrĩn tóg Topẽ mỹ tỹ ùn há nĩ,” he sór ag hỹn mũ. Vó, hã tũ vẽn. Ti ki rã tugrĩn ke vẽn. Hã kỹ tag vỹ ti to rãn kỹ nĩ, ha mẽ: “*Abraão* vỹ Topẽ ki rã, hã kỹ tóg Topẽ mỹ tỹ ùn há nĩ, ti tỹ ti ki rã tugrĩn,” he tóg mũ, Topẽ vĩ rãn ki. Ti tỹ nén ù há han tugrĩn Topẽ mỹ tỹ ùn há nĩ ra tóg vẽn: “tỹ sóg ùn há nĩ, ag kar kãfór,” henh ke mũ vẽn, vẽnỹ ùn há han sór kỹ. Hã ra ãg vẽnỹ ùn há han ki kagtĩg nỹtĩ.

4 Hã vẽn, ãg rãnhraj to ãg tóg ãg rãnhraj kaja vég tĩ. Fagrĩnh mỹ ke tũ vẽn, ãg rãnhraj kaja ti. 5 Topẽ jykre vỹ ge tũ nĩgtĩ. ãg tỹ ti ki ge kỹ ãg tóg ti mỹ tỹ ùn há nỹtĩ. ãg tỹ ti ki ge tugrĩn tóg ãg mỹ vẽn pãte fón tĩ, ãg tỹ ti vĩ mranh ja ti. ãg rãnhraj pijé'. Topẽ tỹ nén han mũn hã vẽn.

6 Hã kỹ vãsỹ ãg pã'i tỹ *Davi* vỹ tó ja nĩgtĩ gé. Û tỹ vẽnjykre pãno han tĩ to tóg vĩ há han ja nĩ, ti tỹ Topẽ ki rã kỹ.

Topê tÿ êg mÿ vênh pãte fón to Davi tóg tag tó ja nÿgtÿ, ha mē: ⁷ “Topê vÿ êg ve há han ke mÿ, há kÿ tóg êg mÿ êg tÿ ti vÿ mranh ja ên tÿ vênh pãte fón tÿ. Kÿ êg ve mán ke tÿ nÿ ha, êg jykre pãno ja ên ti, ti tÿ vênh pãte fón kÿ nÿn kÿ. ⁸ Topê vÿ êg ve há han ke mÿ, há kÿ tóg êg mÿ êg tÿ ti vÿ mranh ja ên kaja kórég ên ven ke tÿ pē nÿ,” he ja tóg nÿgtÿ, Davi ti.

⁹ Kÿ Judeu ag hÿn inh mÿ: “Davi hÿn ù tÿ hē to tag tó ja nÿgtÿ?” he sór mÿ. “Judeu jykre han mÿ ag to ke mÿ vó, ag jykre han tÿ ag to ke mÿ vó?” he sór ag hÿn mÿ. Êg kar to ke vē. Ha vé, *Abraão* to sóg: “ti tÿ Topê ki rá tigrÿn tóg tÿ Topê mÿ ùn há nÿ,” he ja nÿ. ¹⁰ Kÿ ti jykre tÿ Topê mÿ kuryj nÿ ên kã ti mÿ Judeu ag jykre han kÿ tÿ nÿ, *Abraão* ti? Vó, ên kã ti êg jykre han tÿ nÿ ver. Ên kã tóg ti gré fár junun kym ja tÿ nÿ ver. ¹¹ Topê vÿ ti mÿ vênh pãte fón, ti tÿ ti ki rá tigrÿn. Ti mÿ vênh pãte fón kar kÿ tóg ti mÿ êg jykre tag nÿm ja nÿ, ti tÿ ti gré fár junun kym jé sir. Há kÿ tóg tÿ ù tÿ Topê ki ge mÿ kar jóg nÿ sir, *Abraão* ti, êg tÿ Judeu ag jykre han tÿ ra, êg tÿ êg fár kym tÿ ra ke gé. Topê ki ge kÿ êg tóg Topê mÿ tÿ ùn há nÿtÿ, *Abraão* ri ke. ¹² Kÿ tóg tÿ Judeu jykre han mÿ ag jógóg ve pē nÿ gé sir, *Abraão* ti, ag tÿ ti mré Topê ki ge kÿ. Judeu jykre han to há tóg Topê ki rá. Kÿ tóg êg tÿ Topê ki ge kÿ tÿ êg jóg pē nÿ gé sir. ¹³ Topê vÿ *Abraão* mÿ: “ã krē vÿ ga kar mÿ mÿnh mÿ, kÿ tóg tÿ ag tÿ kar nÿnh mÿ,” he ja nÿgtÿ. Ti tÿ Topê vÿ kri fi tigrÿn tóg ti mÿ tag tó. Vējykre pãno ki króm tigrÿn ke pijé'. Ti tÿ Topê ki rá kÿ tóg ti mÿ tÿ ùn há nÿ, há kÿ Topê tóg ti mÿ tag tó ja nÿ.

Topê tÿ ù tÿ ti ki ge kÿ nÿtÿ ag to há

¹⁴⁻¹⁵ Ha vé, êg tÿ Topê tÿ vãsÿ êg mÿ vējykre nÿm ja ên han sór mÿ ra êg tóg mranh tÿ. Kÿ Topê tóg êg vóg kónan ke mÿ vē sir. Há kÿ êg tóg ti

tÿ êg mÿ nén ù há tó ja ên venh ke tÿ pē nÿ vē sir. Kÿ tóg êg mÿ nén ù há nÿm ke tÿ nÿ vē sir. Kÿ tóg êg mÿ: “ha inh ki rá,” henh ke tÿ nÿ gé vē vē. ¹⁶ Há ra tóg êg mÿ: “ha inh ki rá, sÿ ãjag mÿ nén ù há ên han jé, ãjag tÿ inh ki ge tigrÿn,” he ja nÿgtÿ. Ti tÿ êg jagãgtãn há vē. Ti pijé Judeu jykre han mÿ ag távÿ mÿ vin sór mÿ'. Û tÿ *Abraão* ri ke Topê ki ge mÿ ag mÿ tóg vin sór mÿ gé, fag mÿ ke gé. Êg kar jógóg ve vÿ tÿ ti nÿ. ¹⁷⁻¹⁸ Topê há ne ti mÿ: “ã krē tÿ sóg povo e hynhan ke mÿ,” he ja nÿ'. Há kÿ tóg tÿ êg kar jógóg ve pē nÿ. Rán kÿ ti nÿ, Topê vÿ rá ki.

Há kÿ tóg *Abraão* mÿ ti kósin ke tó ja nÿgtÿ, ti kófa pē ra. Ver tóg kósin ja tÿ nÿ. Há ra tóg Topê vÿ tag kri fi ja nÿgtÿ. “Ûn kãgter mÿ ag rÿnrÿn mán ki kanhró tóg nÿ, Topê ti. Kÿ tóg nén kar han ki kanhró nÿgtÿ gé,” he ja tóg nÿgtÿ.

¹⁹⁻²⁰ Topê tÿ *Abraão* mÿ ti kósin ke tag tó kÿ tóg 100 (ke) anos pētēm. Si há ti nÿ ja nÿgtÿ, ti prÿ tÿ *Sara* fi ke gé. Gÿr han vánh fag nÿtÿ. Ên há kã Topê tóg ti mÿ ti tÿ krē e hynhan ke tó ja nÿgtÿ. Kÿ tóg ti vÿ kri fi ja nÿgtÿ. To krónh ke ja tÿ tóg nÿgtÿ. “Hÿ mÿ vÿ?” he ja tÿ ti nÿgtÿ, Topê vÿ tag to. Ti vÿ kri fi kÿ tóg Topê to: “ùn mág vÿ tÿ ti nÿ,” he ja nÿgtÿ. ²¹ “Topê vÿ ti tÿ nén tó ja han ki kanhró nÿ,” he ja ti nÿ, *Abraão* ti, to krónh ke tÿ nÿ kÿ. ²² Tag há tigrÿn tóg Topê mÿ tÿ ùn há nÿ, ti tÿ ti fe tÿ ti ki rán kÿ.

²³ “Topê mÿ tóg tÿ ùn há nÿ,” he mÿ tag tóg êg to rán kÿ nÿ gé. Ti há mÿ ke pijé'. ²⁴ Topê mÿ êg tóg tÿ ùn há nÿtÿnh ke mÿ gé, *Abraão* ri ke, êg tÿ ti ki ge kÿ. Há kÿ tóg êg *Senhor* tÿ *Jesus* rÿn mán ja nÿgtÿ, ti ter mÿ ra. ²⁵ Êg jagfy tóg ter ja nÿ, *Jesus* ti, ti tÿ êg tÿ Topê vÿ mranh tÿ tÿ' he jé. Há jé Topê tóg ti fēg ja nÿ. Kÿ tóg ti rÿn mán ja nÿ gé, ti tÿ êg mÿ vênh pãte fón jé, êg tÿ ti vÿ mranh ja ti.

5

Topě tỳ ěg to jũ mǎn ke tũ

¹ Kŷ tóg ěg mŷ věnh pǎte fón mũ sir, ěg tỳ *Jesus Cristo* ki ge kŷ nŷtĩn kŷ. Kŷ ěg tóg jatun mŷ nŷtĩ, Topě tỳ ěg to jũ mǎn tũ nĩn kŷ, ěg *Senhor tỳ Jesus Cristo* tugrĩn. ² Ti hǎ tugnĩn Topě tóg ěg jagǎgtǎn tĩ. Tag tugrĩn ěg tar nŷtĩ sir. Kŷ tóg ěg mŷ sér tĩ gé. Topě vŷ ěg tỳ ũn mág han ke mũ. Ti tỳ tỳ ũn mág nĩ ěn ri ke. Kŷ tóg ěg mŷ sér tĩnh mũ sir. ³ Ver ěg tóg ti jagy vég tĩ, tag ki. Hǎ ra tóg ěg mŷ sér tĩ gé, ěg tỳ ti jagy vég mũ ra. ěg tỳ ti jagy vég mũ tag ne ěg tar han ke mũ', komēr hǎ. ⁴ ěg tar nŷtĩn kŷ ěg ti tovǎnh sór ke tũ ki kanhró nŷtĩ sir. ěg tỳ ti tovǎnh sór tũ nĩn kŷ ěg tóg Topě tỳ ěg mŷ nén tó ja kar venh ke mũ, ti tỳ ěg mŷ nén ũ há ven ke ěn ti, tá. ⁵ ěg pijé venh ke tũ nĩ'. ěg mŷ tóg ti kuprĩg jěně huri, ti tỳ tỳ ěg jagrě nĩ jé. ěg jagrě tag vŷ ěg mŷ: "Topě vŷ ě to há nĩ," he tĩ. Ti hǎ tugrĩn ěg ki kanhró nŷtĩ, ěg tỳ Topě tỳ ěg mŷ nén tó ja ěn venh ken ki.

⁶ Jykre pǎno ěg nŷtĩ. Krój ěg nŷtĩ. Hǎ ra *Cristo* ne ěg jagfy ter ja nĩgtĩ'. ⁷ Ti jǎvo ěg tóg jagně jagfy ter ke tũ nĩ. ũn jykre há jagfy ter ke tũ ěg nĩ. ⁸ ěg jǎvo *Cristo* vŷ ěg jagfy ter ja nĩ, ěg tỳ tỳ Topě vĩ mranh jafǎ nŷtĩ ra. Hǎ ki ěg ki kanhró nŷtĩ, Topě tỳ ěg to há tǎvĩ nĩ ti. ⁹ Kŷ Topě tóg ěg mŷ věnh pǎte fón mũ sir, *Jesus* tỳ ěg jagfy ter ja tugnĩn, ti kyvénh tugrĩn. Kŷ tóg Topě tỳ věnh kar to jũnh ke kurǎ ěn ki ěg kren han ke mũ gé, ha mẽ. ¹⁰ ěg tỳ ver ti kato tě nŷtĩ ra Topě kósin tóg ěg jagfy ter, kŷ Topě tóg ěg to há nĩ. ěg to jũ mǎn tũ ti nĩ. Kŷ tóg kurǎ ěn kǎ ěg kren han ke mũ gé, ti rĩr jěnh kŷ, ti kósin ti. ¹¹ Kurǎ ěn kǎ tóg ěg kren han ke mũ, hǎ ra tóg ũri ěg to há nĩ gé. Kŷ tóg ěg mŷ sér tĩ. ěg *Senhor tỳ Jesus Cristo* tugnĩn ke vė. Ti hǎ ne Topě tỳ ěg to há nĩnh ke

han'. Ti hǎ ne Topě tỳ ěg to jũ tỳ tũ' he mũ'.

Adǎo mré Jesus

¹² Ha vé, ũn pir vŷ Topě vĩ mranh vén. Kŷ Topě vĩ mranh vŷ kǎ nĩ nĩ sir. Ti vĩ mranh tugrĩn tóg ter ja nĩ gé. ũ tỳ ti vĩ mranh vén ja ěn ri ke ěg nŷtĩ. Topě vĩ mranh kǎn ja ěg tóg nĩ gé. Kŷ ěg tóg kǎgter kǎn ke mũ gé, Topě vĩ mranh kŷ. ¹³ Topě tỳ ěg jyvėn to hǎ ag tóg ti vĩ mranh ja nĩgtĩ gé. Hǎ ra ag tóg vėjykre kórég to: "Topě vĩ mranh vė," he ja tũ nĩ ver, ag tỳ Topě tỳ ěg jyvėn ěn mẽ ja tũ nĩn kŷ, *Moisés* tỳ Topě vĩ rán ja to hǎ. ¹⁴⁻¹⁵ Ge ra ag tóg kǎgter ja nĩ, ěn to. *Adǎo* vŷ ter, ti nón ke ag vŷ kǎgter, *Moisés* mur to hǎ. *Adǎo* ne Topě tỳ ti mŷ ka kaně to: "ko tũg nĩ," he ja ěn ko ja nĩgtĩ'. Ti nón ke ag vŷ Topě vĩ mranh gé, hǎ ra ag pijé *Adǎo* tỳ Topě vĩ mranh ja ěn ri ke hynhan ja nĩgtĩ'. Ge ra ag tóg kǎgter kǎn. Kŷ ěg ũri kǎgter tĩ gé, ěg tỳ ũn ve nón Topě vĩ mranh kŷ.

Jǎvo ti nón ke ěn, *Jesus* ěn hǎ vŷ ěg mŷ vėjykre há nĩm ke mũ. Ti tugnĩn Topě vŷ ũn e tǎvĩ jagǎgtǎn ke mũ sir. ěg mŷ tóg nén tỳ hěn ri ke hynhan ke mũ sir. Kŷ tóg *presente* há tǎvĩ ri ke nĩ sir. Kŷ *Jesus* tỳ ěg mŷ vėjykre há nĩm mũ ěn vŷ ũn ve tỳ ěg mŷ vėjykre kórég nĩm ja ěn kǎfór nĩ. ¹⁶ ũn pir tỳ Topě vĩ mranh vén ěn tugnĩn ěg kǎgter kǎn ke mũ. Topě vĩ mranh pir tugrĩn tóg ěg vóg kónǎn kǎn ke mũ. Hǎ ra tóg ěg mŷ *presente* ri ke han sór mũ ha. ěg jagǎgtǎn tóg tĩ, ěg tỳ ti vĩ mranh tỳ hěn ri ke han ja ra, kŷ tóg ěg mŷ věnh pǎte fón mũ gé sir. ¹⁷ ũn pir tỳ Topě vĩ mranh vén ja tugnĩn ěg kar vŷ kǎgter kǎn ke mũ. Hǎ ra tóg ũn pir ũ tugrĩn ěg jagǎgtǎn ke mũ ha, kŷ tóg ěg mŷ věnh pǎte fón mũ. Kŷ tóg ěg kugrynh ke mũ. ěg mŷ *presente* ri ke han hǎ vė. Kŷ ěg tóg rĩnrĩr mǎn ke mũ gé. Kŷ ěg tóg tá tỳ ũn mág nŷtĩnh

mũ sir, ũn pir tugnĭn, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ.

¹⁸Hỹ, ũn pir tỹ Topê vỹ mranh vén ja tugrĭn Topê tóg êg vóg kónân kân ke mũ sir. Ri ke ti nĩ, *Jesus* tỹ êg kren han mũ ti. ũn pir tỹ Topê vỹ ki króm kân tugnĭn Topê tóg êg kar jagãgtãn ke mũ sir. Kỹ tóg êg mỹ vĕnh pãte fón ke mũ, êg kãgter mãn tũ nĩ jé, êg kuprĭg ti. ¹⁹Ũn pir tóg Topê vỹ han ja tũ nĩ. Kỹ êg kar vỹ Topê vỹ mranh tĩ sir, ti nón. Kar kỹ ũn pir vỹ Topê vỹ han kân ja nĩgtĩ. Kỹ Topê tóg ti tugrĭn êg mỹ vĕnh pãte fón kân ke mũ gé sir. ²⁰Kỹ Topê tóg *Moisés* tỹ êg jyvĕn ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg rán ja nĩ. Kỹ êg tóg ti vỹ mẽ kỹ êg tỹ Topê vỹ mranh e han ja ěn ki kanhrãn mũ sir. Êg tỹ ti vỹ mranh e tãvĩ han mũ ra Topê tóg êg jagãgtãn kãfór han mũ gé sir, ²¹ti tỹ êg jykre kugrynh jé sir. Nũgme ki êg tóg vár kân ke mũ vĕ, êg tỹ Topê vỹ mranh to. Jagy ti nĩ. Hã ra Topê tóg êg jagãgtãn kân ke mũ. Kỹ tóg êg kugrynh ke mũ. Kỹ êg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Topê tỹ êg jagãgtãn hã vĕ. Êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tỹ êg jagfy ter ja tugrĭn ken hã vĕ.

6

Jesus Cristo tỹ êg jykre pãno tỹ tũ' he

¹Kỹ *Judeu* ũ hỹn inh mỹ: “kỹn hỹn há nĩnh mũ, êg tỹ Topê vỹ mranh kỹ,” he sór mũ. “Kỹ tóg êg jagãgtãn kãfór han ke mũ gé, êg tỹ mranh mág kỹ,” he sór ag hỹn mũ. ²Vó, há tũ ti nĩ. Kórég ti nĩ. Ti ki ge kỹ êg tóg vĕjykre tãg han ke mũ. Kỹ êg jykre pãno tóg tũ tĩ ha, ti tỹ tỹ tũ' hen kỹ.

³Ha vé, vĕnh kype kỹ êg nỹtĩ. *Batismo* tag vỹ ge nĩ, ha mẽ. Êg tỹ *Cristo* ki rã to ken hã vĕ. *Cristo* vỹ ter ja nĩ. Ter kỹ tóg êg jykre pãno tỹ tũ' hé. ⁴Kỹ tóg ti mré vĕnh kej kã kã nỹ ri ke han, êg jykre pãno ti. Kỹ *Cristo* vỹ rĩr mãn, ter kar kỹ, Topê tỹ ti rĩn mãn kỹ. Tar ti nĩ, Topê ti.

Hã kỹ tóg ti rĩn mãn. Êg tỹ ti mré rĩr mãn ri ke ti nĩ, hã vỹ: vĕjykre tãg to tar nĩ, he mũ. *Batismo* to ken hã vĕ.

⁵Êg jykre pãno tỹ tóg tũ' hé, ti ter kỹ. Kỹ êg jykre tãg tóg nỹ ha, êg tỹ ti mré rĩnrĩr nỹtĩn kỹ, ti rĩr mãn ěn ri ke. ⁶Ti tỹ krunh to sa kỹ êg jykre pãno tóg ti mré to sa gé. Kỹ tóg tũ' he mũ, êg tỹ ti vỹ mranh mãn tũ nĩ jé. Topê vỹ mranh jafã vỹ tỹ êg nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg tỹ tũ' he ja nĩ, *Jesus Cristo* ti. Hã kỹ êg tóg ũri Topê vỹ mranh tĩ ag ri ke tũ nỹtĩ ha. ⁷Êg jykre pãno tỹ tũ' hen kỹ êg tóg jykre kuryj nỹtĩ ha, ha mẽ, kỹ êg tóg mranh mãn sór tũ nĩ ha. ⁸*Cristo* vỹ êg jykre pãno tỹ tũ' hé, ti ter kỹ. Kỹ tóg êg mỹ vĕjykre tãg han mũ gé, rĩr mãn kỹ, kỹ êg tóg ti mré vĕjykre tãg ěn hã mĩ mũnh mũ. Vĕnh vỹ há to ken hã vĕ.

⁹*Cristo* ne rĩr mãn', ter kar kỹ. Kỹ tóg ter mãn ke tũ nĩ ha. Ũ vỹ ti tén mãn ke tũ pĕ nĩ ha. ¹⁰Ter ja ti nĩ. Ti ter ja vỹ pir nĩ, êg tỹ Topê vỹ mranh ěn tugnĭn. Kỹ tóg rĩr jĕ sir, Topê mỹ, ti tỹ Topê tũ han kân jé. ¹¹Kỹ ti ri ke han nĩ. Topê vỹ mranh tũg nĩ, ãjag jykre pãno ter kỹ nỹn kỹ. Topê jykre hã han nĩ, ãjag tỹ ti tũ han kân jé, ãjag tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

¹²Êg jykre vỹ Topê vỹ mranh sór mũ, êg jykre ter ke tag. Êg jykre tỹ nén to ěn mũ ěn han tũg nĩ. Topê vỹ mranh tũg nĩ. ¹³Kejĕn ãjag tóg ãjag pĕn tỹ, ãjag nĩgé tỹ, ãjag nũnĕ tỹ, ãjag há ki nỹtĩ kar tỹ Topê vỹ mranh sór mũ. ãjag tỹ mranh kỹ ãjag tóg ãjag há tỹ vĕjykre pãno han tĩ. Topê kato tĕ ãjag tĩ. Kỹ ke tũg nĩ. Topê jykre hã han sórm nĩ, ãjag jykre tỹ, ãjag há ki nỹtĩ kar tỹ. Êg tỹ ti mỹ vĕnh fĕg kỹ êg tóg ti jykre há han kân ke mũ sir. ¹⁴Kỹ êg tóg ũri Topê vỹ mranh tĩ ag ri ke tũ nỹtĩ ha, Topê tỹ êg jagãgtãn kỹ, ti tỹ êg tar han kỹ. Ti tỹ êg jyvĕn ja ěn tugnĭn tóg êg vóg kónân ke mũ vĕ, êg tỹ mranh kỹ, hã ra tóg êg jagãgtãn mũ ha.

Jesus Cristo tÿ ãg jykre tãg

¹⁵ Kÿ Judeu ag hÿn inh mÿ: “kÿ Topê vÿ ãg tÿ ti vÿ mranh mÿ ra ãg vóg kónãn mãn ke tÿ nÿ. Kÿ ãg hÿn jatun mÿ mranh mÿ,” he sór mÿ. “Ëg jagãgtãn ti tÿ. Hã kÿ tóg tÿ nén ù tÿ nÿ, tÿ vÿ mranh mÿ ti,” he sór ag hÿn mÿ. Hã tÿ vë hã ra. Kórég ti nÿ, ãg tÿ ti vÿ mranh kÿ. ¹⁶ Ëg tÿ ù mÿ vënh fëg kÿ tóg tÿ ãg *patrão* nÿ. Kÿ ãg tóg ti mÿ rãnrãj tÿ. Ri ke ti nÿ, ãg tÿ Topê vÿ mranh sór kÿ. Ti vÿ mranh jafã vÿ tÿ ãg nÿtÿ, ên kã. Ëg tÿ Topê vÿ kri fi kÿ ãg tóg ti mÿ há nÿtÿ sir. ¹⁷ Vãsÿ ãgag tóg tÿ Topê vÿ mranh jafã ja nÿtÿgtÿ. Hã ra ãgag tóg ùri Topê vÿ kri fig tÿ ha, ãgag fe tÿ ti ki ge kÿ. ãgag tÿ Topê vÿ mÿ ja ên kri nÿm ãgag tóg tÿ. Kÿ sóg Topê mÿ vÿ há han tÿ, ãgag to. ¹⁸ Topê vÿ ãgag jykre kugrynh, ãgag tÿ tÿ ti vÿ mranh jafã tÿ nÿtÿ jé, ùri. Kÿ ãgag tóg tÿ Topê krêm ke nÿtÿ, ãgag tÿ tÿ ti jykre kuryj mÿ mÿ jafã nÿtÿ jé, ùri.

¹⁹ ãgag mÿ sóg ãg tÿ tÿ ti vÿ ki króm jafã nÿtÿ tag tó mÿ, tag ri ke ti nÿ hen kÿ, ãgag tÿ to ãg tÿ ùn há mÿ vënh fëg ki kanhró nÿtÿ jé, há vÿ: Topê, he mÿ. Vãsÿ ãgag tóg vëjykre pãno han sór ja nÿgtÿ, nén ù kórég kar ti. Tag han kÿ ãgag tóg ùn kórég mÿ vënh fëg ja nÿgtÿ. ùri Topê mÿ vënh fëg kãn, ãgag tÿ tÿ ti tÿ nÿtÿ jé, vëjykre kuryj há han jé sir. ²⁰ Vãsÿ, ãgag tÿ tÿ Topê vÿ mranh tÿ nÿtÿn kÿ vëjykre há tóg ãgag mÿ tÿ ja nÿ. ²¹ Kÿ ãgag ne han ja nÿgtÿ, ên kã? Vëjykre kórég tãvÿ han ja ãgag tóg nÿgtÿ. ãgag tÿ ãgag jykre pãno to jykren kÿ tóg ãgag mÿ'a tÿ, ùri. Vëjykre tag tugnÿn ãg nÿgme ki vár kãn ke mÿ vë. ²² ùri ãgag tóg kygvar kÿ nÿtÿ, mÿr, ha mÿ, Topê vÿ mranh ja ên tÿ tóg tÿ' he ja nÿ. Topê mÿ ãgag vënh fëg kÿ nÿtÿ. ãgag tÿ nén han mÿ vÿ tÿ ti tÿ nÿ, ti jykre kuryj. Kÿ ãgag tóg ter ke tÿ nÿ ha. ãgag kuprÿg vÿ rÿr nÿ ha. ²³ Topê vÿ mranh tugrÿn ãg nÿgme ki vár ke mÿ vë. Topê tÿ ãg vóg kónãn há vë.

Hã ra tóg ãg jagãgtãn mÿ. Kÿ tóg ãg mÿ rÿr krÿg ja tÿ ven ke mÿ. Ti tÿ ãg mÿ *presente* han há vë, há vÿ: ãg tÿ ãg rÿr krÿg ja tÿ ven ke, he mÿ, ãg *Senhor tÿ Jesus Cristo* tugnÿn.

7

Vënh prÿg kãme

¹ Inh kanhkã', Topê tÿ vãsÿ ãg mÿ vëjykre nÿm ja ên ki kanhró ãgag tóg nÿtÿ, *Moisés* tÿ rán ja ên ti. Ëg rÿr nÿtÿn kÿ ãg tóg vëjykre ên han kÿ nÿtÿ. Ëg ter kÿ tóg ãg mÿ tÿ' he mÿ, vëjykre ên ti. ² Ri ke ti nÿ gé, ãg prÿ fi mré. Fi mén rÿr jën kÿ fag tóg tÿ jagnë tÿ nÿtÿ, fi mén mré. Ti ter kÿ fi tóg tÿ ti tÿ tÿ jé sir, ti tÿg kÿ. ³ Fi tÿ ti rÿr tÿ ra ù mré nÿ kÿ fi tóg fi mén tÿ mré nÿ mÿ. Ti ter kÿ fi tóg mén tÿ jé sir. Kÿ tóg fi tÿ ù mré tÿg sór kÿ há tÿ sir. Fi mén vë sir, fi tÿ ù mré tÿ mÿ ên ti. ⁴ Ri ke ti nÿ, Topê tÿ vãsÿ ãg mÿ vëjykre nÿm ja ên ti. *Cristo* ter kÿ tóg ãg jykre pãno tÿ tÿ' he gé. Hã kÿ ãg tóg tÿ *Cristo* tÿ nÿtÿ ha. ù tÿ ter kar kÿ rÿr mãn ja ên tÿ vÿ tÿ ãg nÿtÿ. Kÿ ãg tóg ùri Topê jykre há han sór mÿ ha, ti mÿ sér tÿ jé. ⁵ Vãsÿ ãg tóg ãg tÿ nén to én mÿ ên han ja nÿgtÿ. Kÿ ãg tóg vëjykre kavéj han kãn ja nÿgtÿ. Kÿ ãg nÿgme ki vár ke mÿ vë. Hã ra ãg tóg Topê tÿ ãg jyvën mÿ jëmën kÿ ki kanhrãn mÿ, ãg tÿ ti vÿ mranh mÿ tag ki. Jérÿn mÿ ãg tóg mranh mãn', mranh mãn' he mÿ sir. ⁶ Hã ra tóg ãg mÿ tÿ tÿ ha, ãg tÿ Topê tÿ vãsÿ ãg jyvën jëmëg mÿ ra mranh mÿ ti, *Cristo* tÿ ter kÿ ãg jykre pãno tÿ tÿ' hen kÿ. Topê vÿ mranh sór tÿ ãg nÿtÿ ha. Ëg kygva ti huri, kÿ ãg tóg Topê tÿ há han tÿ sir, Topê kuprÿg tÿ ãg krÿn kÿ. Ki króm sór ãg nÿtÿ ha.

Vëjykre kórég han kÿ ãg Topê vÿ mranh tÿ

⁷ Kÿ Judeu ag hÿn inh mÿ: “kÿ Topê tÿ vãsÿ ãg jyvën mÿ ên mÿ kórég nÿ?” he sór mÿ. Vó, kórég tÿ ti nÿ. Ëg jyvën ja tóg nÿgtÿ, kÿ ãg tóg ti vÿ mÿ kÿ: “vëjykre kórég han kÿ inh

hÿn tóg ti vĭ mranh tí," he tí. Topě vÿ ěg mÿ: "nén ũ to én tũg nĭ," he ja nĭ. Hã kÿ ěg tóg ũ tú to én tag tÿ tÿ Topě vĭ mranh nĭ ki kanhró nÿtĭ. ⁸ Topě tÿ ěg jyvĕn mũ ra ěg tóg ti vĭ mranh sór mũgtĭ, jérĭn mÿ. Ti tÿ ěg mÿ: "tag han tũg ra," he mũ ra ěg tóg han sór tí. Hã kÿ ěg tóg ũ tú to én sór tí. ⁹ Vãsÿ ěg tóg Topě tÿ ěg jyvĕn mũ ěn mẽ ja tú nĭgtĭ. Véké ěg tóg mũ ja nĭgtĭ, jatun mÿ. Kÿ tóg vâhã ěg mÿ ti vĭ jĕnĕ ja nĭ, Topě ti, ěg jyvĕn kÿ. ěn mẽ kÿ ěg tóg ěg tÿ ti vĭ mranh ja ěn ki kanhrãn ja nĭgtĭ, ěg tÿ to nũgme ki vár ke mũ mré hã. Kÿ ěg tóg kanĕ jur nÿtĭ ha. ¹⁰ Topě vÿ tóg ěg jyvĕn, ěg tÿ nũgme ki vár tú nĭ jé. Jérĭn mÿ ěg tóg ki vár ke mũ, ěg tÿ ti tÿ ěg jyvĕn kri fig tú nĭn kÿ. ¹¹ ěg tÿ Topě vĭ mranh kÿ ěg tóg ti tÿ ěg jyvĕn mũ kato tĕ mũ. Kÿ ěg nũgme ki vár ke mũ sir, ěg tÿ: "ti hÿn tÿ nén ũ tú nĭ, sÿ ti vĭ mranh mũ ti," he mũ ra.

¹² Hã kÿ Topě tÿ vãsÿ ěg jyvĕn mũ ěn vÿ há nĭ, ti tÿ tÿ Topě tú nĭn kÿ. Kÿ Topě tÿ vãsÿ ěg mÿ vĕjykre nĭm ja ěn vÿ kuryj nĭ gé. Há ti nĭ.

¹³ Kÿ Judeu ag hÿn inh mÿ: "ěg mÿ vĕjykre há tugnĭn nũgme ki vár ke mũ?" "he sór mũ. Vó, ke tú vĕ. Topě vĭ mranh tigrĭn ěg nũgme ki vár ke mũ. ěg tÿ hã ra Topě tÿ ěg jyvĕn mẽ kÿ ěg tóg ěg jykre kórég to: "ti vĭ mranh ja inh nĭgtĭ," he tí. ¹⁴ Topě tÿ ěg jyvĕn mũ ěn vÿ tÿ ti tú nĭ. Ti kuprĭg vÿ to ěg kanhrãn tí. Jérĭn mÿ ěg tóg ěg tÿ nén to én mũ ěn han sór tí, ěg krój nÿtĭn kÿ. Ti vĭ mranh kÿ ěg tóg tÿ ti vĭ mranh jafã nÿtĭ.

Ěg tÿ ti kórég han sór tú ra ěg tóg han tí

¹⁵ ěg jykre tóg inh mÿ e tí. Sÿ nén to há ěn han tú sóg nĭgtĭ. Sÿ nén to há tú ěn hã han sóg tí mÿr, kÿ tóg inh mÿ e tí. ¹⁶ ěg tÿ ti kórég han sór tú ra ěg tóg han tí. Ti vĭ mranh mũ vÿ ěg mÿ kórég nĭ. Ge ra ěg tóg mranh tí. ¹⁷ ěg jykre pãno hã vĕ. ěg tÿ ěg

jykre pãno tovãnh kãn ja tú nĭn kÿ ěg tóg ti vĭ mranh tí, ěg tÿ mranh sór tú ra. ěg jykre tãg tú vĕ, tag ti. ¹⁸ ěg pijé vĕjykre há to tar nÿtĭ'. Vĕjykre kórég vÿ ver ěg kã kã nĭ nĭ. Vĕjykre kuryj tóg ěg mÿ sér tí, ge ra ěg tóg ti pãno han tí, ěg tÿ ũn há han sór mũ ra. ¹⁹ Hã kÿ ěg pijé vĕjykre há han tí', ěg tÿ han sór mũ ra'. Ti kórég hã han ěg tí, ěg tÿ han sór tú ra. ²⁰ ěg tÿ nén han sór tú ěn han ěg tóg tí, vĕnh vatãnh tá. ěg jykre pãno hã tigrĭn ěg tóg Topě vĭ mranh tí, ěg tÿ tovãnh kãn ja tú nĭn kÿ.

²¹ Ha vé, ěg jykre ti. ũn há hã han sór ěg tóg mũgtĭ. Ge ra ěg tóg ũn kórég hã han tí, ěg jykre pãno tÿ ěg kã kã nĭn kÿ. ²² ěg tÿ to jykrén há han kÿ ěg tóg: "Topě tÿ ěg jyvĕn mũ vÿ há nĭ," he ti. ěg mÿ tóg sér tí. ²³ ěg tÿ hã ra ěg jykre to jykrén kÿ ěg tóg vĕjykre kórég hã han mũgtĭ ver, vĕnh vatãnh tá. Kÿ ěg tóg sir vĕjykre há kato tĕ mũ. Ti vĭ mranh jafã vÿ tÿ ěg nÿtĭ, ěg tÿ Topě vĭ mranh to én kÿ, ěg tÿ to én sór tú ra. ěg kã kã tóg nĭ nĭ, vĕjykre kórég ti. ²⁴⁻²⁵ ěg tÿ to jykrén há han kÿ Topě tÿ ěg jyvĕn tí ěn tóg ěg mÿ há tí, kÿ ěg tóg han sór mũ. Ge ra ěg tóg mranh mân', mranh mân' he tí sir, ěg tÿ mranh sór tú ra.

Jagy pĕ ti nĭ. Kórég ěg nÿtĭ, ěg tÿ ũn há han ki kagtĭg nÿtĭn kÿ. Nũgme ki vár kãn jé ěg tóg ke mũ mÿr. Ũ nÿ hÿn ěg kren han ki kanhró nĭ, vĕjykre kórég tag to? ěg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* hã vĕ. Ti hã vÿ ěg kren han mũ. Jãvo ěg tóg vĕsóg ki ěg jykre pãno tÿ tú' he ki kagtĭg nÿtĭ. *Jesus* hã tugnĭn Topě tóg ěg mÿ vĕnh pãte fón tí, kÿ ěg tóg ti mÿ há nÿtĭ.

8

Topě kuprĭg tÿ ěg jagrĕ

¹ Kÿ Topě tóg, ěg tÿ *Jesus Cristo* ki rã kÿ ěg vóg kónãn mân ke tú nĭ ha. ² Vĕjykre tãg vÿ ěg kã kã nĭ ha, Topě kuprĭg tigrĭn, ěg tÿ *Jesus Cristo* ki

ge kÿ nÿtÿn kÿ. Ti tÿ tÿ ãg jagrã nÿn kÿ ãg rÿnrÿr nÿtÿ. Kÿ ãg kygvar kÿ nÿtÿ sir. Nÿgme ki vár ke tÿ ãg nÿ ha. ³ Topã tÿ vãsÿ ãg jyvën mü ra ãg krenkren ja tÿ nÿ ver, ãg tÿ ki króm kãn ja tÿ nÿn kÿ, ãg krónhkrój nÿtÿn kÿ. Hã kÿ Topã tóg ti kósin jënã ja nÿ. Û tÿ Topã vÿ mranh jafã ri ke tóg mur, ãg ri ke, hã ra tóg mranh ja tÿ nÿ inhhã. Kÿ tóg ãg jagfy ter ja nÿ, ãg hã tÿ ti vÿ mranh ja tugrÿn. ⁴ Vãhã ãg tóg Topã tÿ vãsÿ ãg jyvën mü ãn ki króm há nÿtÿ, Topã kuprÿg tÿ tÿ ãg jagrã nÿn kÿ. Kÿ ãg tóg ãg tÿ nén to én mü ãn han mãn ke tÿ nÿ sir, ãg jagrã há tÿ ãg tar han mü tugnÿn. ⁵ ãg tÿ ãg tÿ nén to én mü ãn han kÿ ãg tóg tÿ Topã vÿ mranh jafã nÿtÿ. ãg tÿ hã ra Topã kuprÿg tÿ jagrã nÿn kÿ ãg tóg ti hã tÿ ãg mÿ nén tó mü ãn han tÿ. ⁶ ãg tÿ nén to én mü ãn han kÿ ãg nÿgme ki vár ke mü vë. ãg tÿ Topã kuprÿg tÿ ãg mÿ nén tó mü ãn han kÿ ãg tóg vëjykre tãg han kÿ nÿtÿ. Kÿ ãg jatun mÿ mügtÿ sir.

⁷ Û tÿ ti tÿ nén to én mü ãn han kÿ tóg Topã kato tã mü sir. Ti pijã Topã jykre han tÿ'. Han ki kagtÿg tóg nÿgtÿ. ãg jykre pãno hã vë. ⁸ Û tÿ ti tÿ nén to én mü ãn han kÿ tóg to kórég nÿ, Topã ti. ⁹ Ag jãvo ãjag tóg Topã kuprÿg tÿ ãjag mÿ nén tó mü ãn hã han tÿ. ãg tÿ nén to én mü ãn han vãnh ãjag nÿtÿ, Topã kuprÿg tÿ tÿ ãjag jagrã nÿn kÿ. Û tÿ *Cristo* kuprÿg tÿ jagrã tÿ nÿ ãn pijã tÿ ti tÿ nÿ'. ¹⁰ *Cristo* tÿ vÿ tÿ ãg nÿtÿ, kÿ tóg ãg kã kã jã nÿ, *Jesus Cristo* ti, ti kuprÿg tÿ. Kÿ ãg há vÿ ter ke mü, ãg tÿ Topã vÿ mranh kÿ. Hã ra ãg tóg ãg rÿr krÿg ja tÿ venh ke mü, Topã tÿ ãg mÿ vënh pãte fón kÿ. ¹¹ Topã kuprÿg vÿ tÿ ãg jagrã jã ha. Topã vÿ *Jesus* rÿn mãn, ti ter kar kÿ. Ti tÿ *Jesus* rÿn mãn kÿ tóg ãg há ter ke tag rÿn mãn ki kanhró nÿ gé, ãg mÿ ãg há tãg han kÿ, ti kuprÿg tÿ tÿ ãg jagrã nÿn kÿ.

¹² Inh kanhkã', Topã tÿ vÿ tÿ ãg nÿtÿ ha, ãg tÿ ti jykre hã han jã. Kÿ

han tÿg nÿ, ãjag tÿ nén to én mü ti. ¹³ ãg tÿ nén to én mü ãn han kÿ ãg nÿgme ki vár ke mü. Topã tÿ ãg jagrã vÿ ãg tÿ nén to én mü tag tÿ tÿ' he sór mü. ãg tÿ ti mrã tÿ tÿ' hen kÿ ãg vëjykre tãg han kÿ nÿtÿn mü. ¹⁴ ãg tÿ Topã kuprÿg tÿ ãg mÿ nén tó ti ãn han kÿ ãg tóg tÿ Topã krã nÿtÿ. *Jesus* jãvy vÿ tÿ ãg nÿtÿ mÿr, ti ve fag ke gé, ha mã. ¹⁵ ãg tÿ tÿ *Jesus* jãvy nÿtÿn kÿ ti pijã ãg kanã jun ke mü'. Ti kuprÿg vÿ tÿ ãg jagrã nÿ. Kÿ Topã pijã tÿ ãg *patrão* kórég ri ke nÿ'. Tÿ tóg ãg panh nÿ ha. Hã kÿ ãg tóg ti mÿ: "Aba," he tÿ, hã vÿ: "ãg jóg," he mü, ãg vÿ ki. ¹⁶ Topã kuprÿg hã ne ãg mÿ tó tÿ', ãg tÿ tÿ Topã krã nÿtÿ ti, *Jesus* jãvy, ti ve. Hã kÿ ãg ki kanhró nÿtÿ. ¹⁷ ãg tÿ tÿ Topã krã nÿtÿn kÿ tóg ãg mÿ ti tÿ nÿn kãn ke mü. *Jesus Cristo* hã mÿ tóg nÿn kãn ke mü, kÿ tóg ãg mÿ nÿn kãn ke mü gé sir. Hã jã ãg tóg ti mrã jagtar ke mü gé, ti tÿ vëjykre há to jagtar ja ãn ri ke. Kÿ ãg tóg ti mrã tÿ ãn mãg nÿtÿn ke mü gé.

Kanhkã ve jã ãg tóg ke mü

¹⁸ Ha vé, tag ki kanhró sóg nÿ, ha mã. Kanhkã tá tóg sér pã tÿn mü. Tá ãg tóg tÿ ãn mãg nÿtÿn mü. Kÿ ãg tÿ ãn ti tugnÿn jagtar mü tag vÿ tÿ ãg mÿ nén ã tÿ pã nÿgtÿ, ãg tÿ tÿ ãn mãg nÿnh ke to jykrén kÿ. ¹⁹ Topã vÿ ti krã tÿ ãn mãg han ke mü. Kÿ Topã tÿ ãn han mü kar ag tóg tag hã ve sór mü gé, misu kar, ka kar, êkrã kar ke gé, nén kar ti. ²⁰ Nén kar vÿ jagtar nÿtÿ, ãn ve tÿ Topã vÿ mranh tugrÿn. Vënh kókén ja tÿ ti nÿ. Topã vÿ mranh ja tÿ ti nÿ. Hã ra tóg ãn ve tugnÿn jagtar nÿtÿ, Topã tÿ ãg mrã ti vóg kónãn kÿ, nén kar ti. ²¹ Hã ra Topã tóg ti tÿ ãn han mü kar ag mÿ: "kejã ãjag jagtar mãn ke tÿ nÿ ha," he ja nÿ. Kÿ Topã tÿ *Jesus* jãvy ag tÿ ãn mãg hÿnhan ke kurã ãn kã tóg nén kar tÿ há' henh ke mü gé, ti tÿ ti ve fag tÿ ãn mãg han mü kurã ãn kã. Kÿ tóg tÿg mãn ke tÿ nÿ ha, nén

kar ti. ²² Ver tóg Topê tý ùn han mũ kar ag mý jagy tí, fag mý ke gé. Ký tóg fag tý gír ven ký fag vènhkrêr ên ri ke nĩ. ²³ Nén ù kar tag vènhkrêr ri ke han êg tóg tí gé, êg tý ti jagy ven ký, êg tý ti kuprĩg tý jagrê nýtĩ ra. Êg jagrê to êg tóg ki kanhró nýtĩ, êg tý tá tý ùn mág nýtĩnh ke ti. Ge ra tóg ver êg mý jagy tí, tag ti ki. Ký êg tóg ti mré nýtĩ sór mũ. Ký êg tóg venh ke mũ sir, ti tý ti krê pè mý nén nĩm ke mũ ti. Hã jãvãnh êg tóg mũ.

²⁴ Krenkren ký êg nýtĩ, hã ra êg tóg ver vég tũ nĩgtĩ. Êg tý venh há tóg tí. Hã jãvãnh êg tóg tí. Êg tý jãvãnh mũ ra êg tóg ver vég tũ nĩ. Êg tý ve kar ký êg tóg ti jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha. ²⁵ Hã ra êg tóg ver vég tũ nĩ, hã ký êg tóg jãvãnh mũ ver. To krónh ke tũ êg tóg nĩ.

Topê kuprĩg tý êg jagfy vĩ

²⁶ Hã ra Topê kuprĩg vỹ êg tar han tí, êg krój nýtĩnh ký. Kejên êg tóg êg tý nén to vĩnh ke mũ ki kagtĩg nýtĩ, êg tý Topê mré vèmén ký. Hã ký tóg êg jagfy vỹ tí, Topê kuprĩg ti. Ti vỹ ki kagtĩg êg nýtĩ. Hã ra tóg êg jagfy vỹ tí. ²⁷ Ký Topê vỹ êg tý nén to jykrén mũ kar vég tí. Ký tóg ti kuprĩg tý nén tó mũ tag ki kanhró nĩ gé. Ti jykre vỹ ti mý há nĩ, ti tý nén to vỹ mũ ti, êg jagfy, Topê tũ kar ag jagfy. Topê tý nén han sór mũ ên hã to tóg vỹ tí.

²⁸ Ha vé, Topê to êg há nýtĩ. Hã ký êg tý nén vég mũ kar vỹ êg tar han ke mũ, êg tý ti jagy vég mũ mré hã. Topê hã vỹ êg ki rĩr mũ, ti tý êg kuprêg ja nĩnh ký. ²⁹ Êg tý ver ti ki ge tũg ki tóg: “inh ki tóg rãnh ke mũ, tag,” he ja nĩ, ki kanhró nĩnh ký. Ký tóg êg kuprêg ja nĩ gé, êg tý ti kósĩn tý *Jesus* ri ke pè nýtĩ jé. Ti hã vỹ tý Topê kósĩn pè nĩ inhã, ti kósĩn ve. Ký tóg tý êg kãke nĩ gé sir, ký ti jãvy ag, ti ve fag vỹ e tãvĩ nýtĩnh mũ ha. Êg hã vè sir. ³⁰ Hã jé tóg êg kuprêg. Ký tóg êg mý vènh vỹ jènê. Ti tý êg mý vènh vỹ jènê ký tóg êg mý vènh pãte fón gé. Êg mý vènh pãte fón ký

tóg êg tý ùn mág hynhan ke mũ gé, ti mré, tá.

Topê tý êg to há

³¹ Tag tóg inh mý e tí. Sỹ to jykrén tũ tóg tí. Topê vỹ tý êg mré ke nĩ mýr. Hã ký êg kato tẽ ù pijé êg tý hẽ ri kenh mũ ha'. ³² Topê vỹ ti kósĩn pir fêg, ti tý êg jagfy ter jé. Ti kósĩn pir nenh ja tũ tóg nĩ. Hã ký tóg êg mý nén ù há nenh ke tũ pè nĩ, ti tý ti kósĩn pir nenh ja tũ nĩnh ký. ³³ Topê tý êg kuprêg ký tóg ù tý êg kato vỹ sór mũ ra ag mý vènh mý tí. Topê hã ne êg mý vènh pãte fón ja nĩgtĩ'. ³⁴ Ký êg tóg ù ag tý êg to: “kórég ag nýtĩ,” he mũ ra Topê mý há nýtĩ. *Jesus Cristo* hã tóg ter ja nĩ, êg jagfy. Ký tóg rĩr mãn ja nĩ gé. Topê pègja tá tóg nĩ nĩ, ti rã hã. Ký tóg êg jagfy vỹ tí.

³⁵ Ký ù pijé *Cristo* tý êg to jũ han ki kanhró nĩ'. Ti fe vỹ tý êg nýtĩ. Kejên êg tóg nén ù jagy venh ke mũ, ti tugrĩn. Kejên êg kanê jur ke mũ. Kejên ag tóg êg vóg kónãnh ke mũ. Kejên êg tóg kókĩnkĩr ke mũ. Kejên êg tóg kur venh ke tũ nĩ gé. Kejên êg tóg kãgter kren ke mũ. Kejên ag tóg êg kã mĩ ù tén ke mũ. Jérĩn mý êg tóg *Cristo* tovãnh ke tũ nĩ. Ký tóg êg tovãnh ke tũ nĩ gé, *Jesus Cristo* ti. ³⁶ Kejên êg tóg ti jagy tag vég tí, hã ký tóg rãnh ký nĩ, ha mẽ: “êg tý ã to há nýtĩ tugnĩn ag tóg êg tén sór tí, kurã kar ki. *Carneiro* tãnh êg tóg tí, êg tý ko jé. Tag ri ke êg nýtĩ, ag mý,” he ja tóg nĩ, Topê vỹ rá ki. Hã ra tóg ge nĩ. ³⁷ Hã ra tóg tý nén ù tũ nĩ, êg mý. Ti hã ne êg tar han tí', ù tý êg to há tãvĩ nĩ ên tí. Hã ký tóg êg mý sér tí, êg tý nén jagy vég mũ ra, ti tugrĩn.

³⁸ Ha vé, tag ki kanhró sóg nĩ, ha mẽ. Nén ù pijé Topê tý êg to há nĩ tag tý tũ' henh mũ', ha mẽ. Êg ter mũ ra tóg êg to há nĩ, êg ter tũ ra ke gé. Topê tý jènê jafã ag vỹ Topê tý êg kato tẽ han ki kagtĩg nýtĩ gé. Japo ag vỹ ti tý êg kato tẽ han ke tũ nĩ gé. Pã'i kar ag vỹ tag han ki kagtĩg nýtĩ gé. Êg tý ùri nén ù jagy vég mũ ra

ĕg tóg ti tovãnh ke tũ nĩ, ký tóg kar ký ĕg to jũnh ke tũ nĩ gé. ³⁹ Kanhkã tân ag vỹ ti tỹ ĕg to jũ han ke tũ nĩ gé, nũgme tân ag ke gé. Topẽ tỹ nén han ja kar vỹ ti tỹ ĕg to jũ han ke tũ pẽ nĩ. Ēg to tóg há tãvĩ nĩ, ĕg tỹ ĕg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki ge ký nỹtĩn ký.

9

Topẽ tỹ Judeu ag kuprẽg

¹ Nén ù tó sór inh mũ gé, ha mẽ. *Cristo* vỹ ki kanhró nĩ, sỹ tónh ke mũ tag. Sỹ ke há vẽ, ón tũ sóg nĩgtĩ, ký Topẽ kuprĩg vỹ inh mũ: “ki hã ã tóg tó,” he tĩ gé. ²⁻³ Ha mẽ, inh mré ke ag to sóg fe kaj tãvĩ nĩ, *Judeu* ag to, ag tỹ *Jesus* kato tẽn ký. Fỹ sóg tĩ, sỹ ag mĩ ĕkrén ký. Inh mũ tóg vẽn h kaga jagy ri ke nĩ, ha mẽ. Ký tóg Topẽ tỹ ag jagfy inh kato tẽ ra inh mũ há tĩ vẽ. Ti tỹ ag jagfy isỹ tỹ *Cristo* mré ke tũ han ra tóg inh mũ há tĩ vẽ. Tỹ ag tóg inh kanhkã pẽ nỹtĩ, ⁴ isỹ tỹ ag mré *Judeu* nĩn ký. Tỹ ag tóg Topẽ krẽ ja nỹtĩ vẽ, ti tỹ ag kuprẽg ký. Ký tóg ag mũ ti jykre tar ven ja nĩ gé. Ag mré tóg vỹjyre tỹ hẽn ri ke han ja nĩgtĩ. Ag jyvẽn ja tóg nĩgtĩ gé. Ti ìn pẽ han ja ag tóg nĩgtĩ, *Jerusalém* tá, krẽm nén ù kar pũn jafã. Ag mũ tóg ti tỹ nén han ke ti kãmén ja nĩgtĩ. ⁵ Ēg jógjóg ve ag, ù tỹ vãsỹ Topẽ mré vẽnén tĩ ag vỹ jógjóg ve nỹtĩ gé. Ký *Cristo* vỹ tỹ ag kã ù nĩ gé, ag kanhkã, ti tỹ ga kri tĩg ký. Ēg kri ke kar vẽ, *Cristo* ti. Topẽ vỹ tỹ ti nĩ. Ti hã mũ ĕg vĩ há han to krónh kenh ke tũ nĩ, ga kri, kanhkã tá ke gé. Hã vẽ.

⁶ *Jesus* kato tẽ ag tóg nỹtĩ ha, *Judeu* ag, Topẽ tỹ ag jyvẽn ja ra. Hã ký Topẽ tóg ag mũ tó há han ja tũ nĩ ve nĩ. Hã tũ vẽ. Ag hã ne to jykrén há han ja tũ nĩ. Ēg tỹ to jykrén há han ký ĕg *Judeu* ag jykre ki kanhrãn mũ. *Judeu* ù ag tóg ón ký tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ ve nĩ, ha mẽ. ⁷ Hã ra ag tóg ón ký: “*Abraão* vỹ tỹ ĕg jógjóg ve

nĩ,” he tĩ, “hã ký ĕg tóg tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ,” he ag tóg tĩ. Ag tỹ kygnẽ vẽ, ha mẽ. Topẽ tóg *Abraão* mũ: “ã kósın tỹ *Isaque* krẽ vỹ tỹ ã krẽ pẽ nỹtĩn mũ,” he ja nĩ. ⁸ Hã ra *Abraão* vỹ krẽ e han ja nĩgtĩ. Kósın pir tũ ti nĩ. Hã ký *Abraão* krẽ ù vỹ tỹ Topẽ krẽ tũ nỹtĩ, *Abraão* tỹ ag han ja ra. Û tỹ Topẽ ki ge ký nỹtĩ ag hã vỹ tỹ Topẽ krẽ pẽ nỹtĩ, Topẽ tỹ ùn kuprẽg ja ag.

⁹ Topẽ vỹ *Abraão* mũ: “prỹg tũg ký sóg ã venh kãtĩg mãn ke mũ, ký *Sara* fi kósın vỹ kã nỹnh mũ sir, ha vem nĩ,” he ja nĩ. Ti tỹ ti mũ *Isaque* mur ke tó jan hã vẽ, ti tỹ *Isaque* hã kuprẽg ja nĩn ký. ¹⁰ Ký tóg ge nĩ gé, ĕg tỹ *Rebeca* fi krẽ to jykrén ký, *Isaque* prũ ti. Krẽ vẽnĩ han ja fi nĩ, ký ag tóg tỹ ĕg jóg tỹ *Isaque* krẽ kar nỹtĩ, ùn vẽnĩ ja ag. ¹¹⁻¹² Ký ag mur tũg ki, ag tỹ ver nén ù han tũg ki Topẽ tóg ag mỹnh fi mũ: “ùn mur vén ke mũ vỹ tỹ ù tỹ ti nón mur ke mũ ĕn krẽm ke jẽn h ke mũ, ha vem nĩ,” he ja nĩ. Topẽ tỹ fi mũ tó mũ kã ag tóg nén ù há mré nén ù kórég han ja tũ nĩ ver. Ag mur tũg ki ke ja vẽ. Topẽ tỹ ĕg mũ ti jykre ven sór ja vẽ. Hã ký tóg ag mur tũg ki tag tó ja nĩ. Ti tỹ nén to jykrén mũ ĕn han ti tĩ, Topẽ ti. Ký tóg ti tỹ ùn kuprẽg sór mũ ĕn hã kuprẽg tĩ gé, ag tỹ ver nén ù han tũg ki. ¹³ Hã ký tag tóg rán ký nĩ gé, *Rebeca* fi krẽ ĕn ag to, ha mẽ: “*Jacó* to inh há nĩ, hã ra sóg ti jo mur ja tỹ *Esau* to kórég nĩ,” he ja tóg nĩ, Topẽ vĩ rán ki.

¹⁴ Ký *Judeu* ag hỹn inh mũ: “Topẽ jykre vỹ há tũ nĩ,” he sór mũ. “Kuryj tũ ti nĩ, ti tỹ vêsóg ki nén ù to jykrén sór ký, ti tỹ ùn kuprẽg mũ ĕn to,” he ag hỹn tĩ. Hã tũ vẽ hã ra. ¹⁵ Hã ký tóg *Moisés* mũ: “isỹ ùn jagãgtãn sór mũ ĕn hã jagãgtãn jé sóg ke mũ,” he ja nĩ. ¹⁶ Ēg tỹ to vãsãn tũ vẽ, ĕg tỹ to tar nĩnh ke tũ vẽ. Topẽ tỹ vêsóg ki ĕg jagãgtãn hã vẽ. ¹⁷ Hã ký ga tỹ *Egito* tá pã'i tỹ *Faraó* to tag tóg rán ký nĩ gé, ha mẽ. “Ùn tar vỹ tỹ inh nĩ,” he ja ti nĩ, Topẽ ti, *Faraó*

mỹ. “Á tỹ sóg ũn tar han, vènh kar tỹ isỹ tỹ ũn tar nĩ tag ki kanhró nỹtĩ jé, isỹ ã vóg kónân to, ã tar jê ra. Vènh kar tỹ inh jiji mènň ke vè, he ja ti nĩ, vãsỹ.

¹⁸ Hã kỹ, Topě tỹ ũ jagãgtãn sór nĩn kỹ tóg ti jagãgtãn tĩ sir. Hã ra tóg ũ tỹ mẽ jãvãnh ên ti kutu kãfór han mũ sir, *Faraó* ri ke.

Topě tỹ ti tỹ nén han sór mũ ên han tĩ

¹⁹ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “kỹ ãg hỹn Topě tỹ ãg kuprêg tũ tugrĩn kutu nỹtĩnh mũ,” he sór mũ. “Ti tugnĩn ke vè. Kỹ ti tỹ ne jé ãg vóg kónân sór nê?” he sór ag hỹn mũ, ón kỹ Topě to vĩn kỹ. ²⁰ Ha vé, êprã ke vỹ tỹ ãg nỹtĩ. Ti vĩ kafãn ke tũ pẽ ãg tóg nĩ. Ti kamêg jé ãg tóg ke mũ. Ti tỹ nén han sór mũ ên han ti tĩ.

Kejên ãg tóg nén ũ han tĩ, go'or tỹ. Kỹ go'or tóg ãg mỹ: “isỹ kukrũ kórég han tũg nĩ, isỹ kukrũ sĩnvĩ han nĩ,” he tũ nĩgtĩ.

²¹ Go'or ũ tỹ ãg kukrũ sĩnvĩ han tĩ, ũ tỹ ãg kukrũ kórég han tĩ. Ëg tỹ nén han sór mũ ên han ãg tóg tĩ, ²² Topě tỹ ti tỹ nén han sór mũ han tĩ ên ri ke. Ũ ag to tóg jũ tĩ, ãg kar tỹ ag ki ti tar nĩ to jykrén jé. Hã ra tóg kãnhmar ag to jũnh ke tũ nĩ. Ver tóg ag to fe mág nĩ, ag kórég tãvĩ nỹtĩ ra. Hã ra tóg ag vóg kónân ke mũ, ha vem nĩ.

²³ Kỹ tóg ũ ag jagãgtãn mũ gé, vènh kar tỹ ag ki Topě tỹ tỹ ũn há tãvĩ nĩ to jykrén jé, ãg há kar kãfór. Hã jé tóg ag kuprêg ja nĩgtĩ. Ti tỹ ag tỹ ũn mág han sór vè, ti mré. ²⁴ Ëg hã vè sir, ũn kuprêg kỹ nỹtĩ tag ag, fag ke gé. Hã kỹ tóg ãg mỹ vènh vĩ jênê. *Judeu* ag kã mũ tóg ãg mỹ vènh vĩ jênê, fóg ag kã mũ ke gé, kanhgág ag kã mũ ke gé.

²⁵ Hã kỹ *Oseias* tóg tag to ja nĩ, ha mẽ. “Vãsỹ ag tóg tỹ inh mré ke tũ ja nỹtĩ, hã ra sóg ag mỹ: inh mré ke vỹ tỹ ãgag nỹtĩnh mũ ha, isũ ag, he sór mũ, he ti, Topě ti,” he ja tóg nĩgtĩ. “Vãsỹ sóg ag to há tũ ja nĩgtĩ,

hã ra sóg ag to há nĩnh mũ ha,” he ti. ²⁶ “Vãsỹ sóg ag mỹ: ãgag pijé tỹ isũ nỹtĩ', he ja nĩgtĩ. Hã ra sóg ag mỹ: Topě krê vỹ tỹ ãgag nỹtĩnh mũ, henh ke mũ. ũn rĩr nĩ ên krê vỹ tỹ ãgag nỹtĩnh mũ, he jé sóg ke mũ ag mỹ, he ti, Topě ti,” he ja tóg nĩ, *Oseias* ti. Ti tỹ ũ tỹ ũri *Cristo* ki ge kỹ nỹtĩ ag kãmén hã vè.

²⁷ Kỹ *Isaiás* vỹ *Judeu* ag to: “e ag nỹtĩ, goj fyr mũ rỹnhryj e nĩ ên ri ke. Ge ra ag pipir nỹtĩnh mũ, ũn krenkren ke mũ ag. ²⁸ Topě vỹ kãnhmar ti tỹ nén to ja ên han ke mũ, ga tag ki. Kỹ tóg ag vóg kónân kãn ke mũ, ũn e ên ag, ag kórég nỹtĩn kỹ,” he ja ti nĩ, *Isaiás* ti. ²⁹ Kỹ tóg: “êmã tỹ *Sodoma* tá ke ag tũg kãn ja tóg nĩ, Topě ti, êmã tỹ *Gomorra* tá ke ag ke gé. Kỹ tóg ãg tũg kãn kren gé, ag ri kén. Hã ra tóg ãg kã mũ ũ krenkren han mũ,” he ja nĩ gé, *Isaiás* ti.

³⁰ *Oseias* mré *Isaiás* ag tỹ to mũ vỹ ge nĩ, ha mẽ. Fóg mré kanhgág ag pijé vỹjyre kuryj nón mũ ja nĩgtĩ'. Ge ra Topě tóg ag jagãgtãn kỹ ag mỹ vènh pãte fón mũ ha, ag tỹ *Jesus* ki rã kỹ, fag ke gé. ³¹ Ag jãvo *Judeu* ag vỹ ag jykre hã tỹ Topě tỹ ag jyvên ki króm sór ja nĩgtĩ. “Ti vĩ han ãg tĩ, kỹ tóg ãg to há nĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Hã ra ag tóg ki króm kãn ja tũ nĩ, hã kỹ Topě tóg ag to há tũ nĩ, jérĩn mỹ. ³² Hẽ ri ken kỹ hỹn'? Ag tỹ ti ki ge ja tũ tugrĩn ke vè. Hã kỹ tóg ag mỹ vènh pãte fón ja tũ nĩ gé. Hã kỹ ag tóg *Cristo* kato tẽ nỹtĩ.

Pó ri ke ti nĩ, *Cristo* ti, ãg tỹ tỹ krĩm ke jafã. Ag tỹ ti tỹ krĩm ke jan hã vè, hã vỹ: ti ki rã tũ, he mũ. ³³ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, *Jesus Cristo* to, ha mẽ. “*Jerusalém* tá sóg pó nĩm mũ, ag tỹ tỹ krĩm ke jé. Kỹ ag tóg, pãro tag tỹ krĩm ke kỹ vár ke mũ sir. Hã ra ũ tỹ ti ki rã mũ vỹ ti tỹ nén ve sór mũ ên venh ke mũ,” he ja ti nĩ, Topě vĩ rán ki, *Jesus Cristo* tỹ *Jerusalém* tá ter ke to.

Judeu ag tŷ Jesus ki ge kŷ krenkren ke

¹ Inh kanhkā', isŷ inh mré ke tŷ *Judeu* ag krenkren venh há tãvĩ tóg tĩ, hã je sóg Topê mré vémén tĩ. ² Topê vĩ han je ag tóg vãsãnsãn mũgtĩ. Hã ra ag tóg ki kagtĩg nŷtĩ, kŷ ag tóg ěg tŷ nén han ke tũ ěn han tĩ. ³ Vêsóg ki ag tóg vĕjykre kuryj to vãsãn sór tĩ. Hã ra ũ tŷ ěg mŷ vĕjykre kuryj nĩm sór mũ vŷ tŷ Topê ti nĩ. Tag ve sór tũ ag nŷtĩ, Topê tŷ ěg mŷ nĩm ke tag. Hã kŷ ag tóg Topê kato vãsãnsãn mũ. ⁴ *Cristo* vŷ hur kãtĩg. Kŷ ěg tóg ti ki ge kŷ nŷtĩn kŷ ti mŷ há nŷtĩ ha. ěg tŷ Topê tŷ vãsŷ ěg jyvĕn ki króm tugnĩn ke pijé'. *Jesus Cristo* ki rã tigrĩn ke vĕ.

⁵ Ha vé, *Moisés* vŷ vãsŷ Topê jykre to tag rãn, ha mĕ. “Ũ tŷ vĕjykre kuryj han kãn mũ vŷ rĩr nĩnh ke mũ, ũ tŷ ge vŷ rĩr krŷg ja tũ venh ke mũ, ti tŷ Topê tŷ ěg jyvĕn mũ ěn ki króm kãn tugnĩn,” he ja tóg nĩ, *Moisés* ti. Hã ra ěg tóg ki króm kãn ki kagtĩg nŷtĩ, ěg tŷ ki króm kãn sór mũ ra. ⁶ ěg tŷ *Jesus* ki rã tigrĩn ěg tóg Topê mŷ há nŷtĩ. Kŷ ěg tóg: “ũ nŷ hŷn kanhkã ra tĩg mũ, *Cristo* pére kãtĩg jé?” henh ke tũ pĕ nĩ. Mur kŷ ti nĩ ha. ⁷ Kŷ ěg: “ũ nŷ hŷn vĕnh kuprĩg ag jamã ra tĩg mũ, *Cristo* rĩn mãn jé?” henh ke tũ pĕ nĩ gé. Rĩr mãn kŷ ti nĩ ha. ⁸ Tag tó jé ěg tóg ke mũ, ha mĕ: “jagy tũ ti nĩ, Topê vĩ ti. To jykren há ti nĩ. Kãnhmar ěg tóg tónh ke mũ. Kãnhmar ěg tóg to jykren ke mũ, Topê vĩ to,” he je ěg tóg ke mũ.

Topê vĩ tag hã tó sóg tĩ. “*Jesus Cristo* ki rã tugnĩn ěg krenkren ke mũ,” he sóg tĩ. ⁹ ěg krenkren jé ěg tóg *Jesus* to: “ěg *Senhor* vŷ tŷ ti nĩ,” henh ke mũ. Kŷ ěg tóg ěg fe tŷ ti ki rãnh ke mũ gé. Topê tŷ ti ter kar kŷ ti rĩn mãn ja tag kri ěg nĩm ke mũ. Kŷ ěg tóg kri fi kŷ krenkren ke mũ sir. ¹⁰ ěg tŷ ěg fe tŷ ti ki rã kŷ ěg tóg ti mŷ há nŷtĩ. ěg tŷ vĕnh kar mŷ ti kãmén kŷ ěg krenkren ke mũ sir.

¹¹ Hã kŷ tag tóg rãn kŷ nĩ, ha mĕ: “ěg tŷ ti ki ge kŷ ěg tóg ěg tŷ nén ve sór mũ ěn venh ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topê vĩ rãn ki. ¹² Vĕnh kar mŷ ke vĕ sir, vĕnh vĩ tag, *Judeu* ag mŷ, kar kŷ fóg ag mŷ, kanhgág ag mŷ ke gé, fag kar mŷ ke gé. Tŷ tóg ěg kar *Senhor* nĩ mŷr. Kŷ tóg, ěg kar tŷ ti mŷ nén ũ to vĩn kŷ, ěg mŷ nĩm ke mũ gé sir. ¹³ Tag hã vŷ rãn kŷ nĩ gé, ha mĕ: “ěg tŷ ěg *Senhor* mŷ: inh kren han nĩ, hen kŷ tóg ěg krenkren han ke mũ, ěg kar,” he ja tóg nĩ, Topê vĩ tŷ rãn kŷ nĩ ki.

¹⁴ ěg tŷ ti ki ge tũ nŷtĩ ra ěg tóg: “inh kren han nĩ,” he ki kagtĩg nŷtĩnh mũ vĕ. ěg tŷ ti vĩ mĕ ja tũ nŷtĩ ra ěg tóg ti ki ge ki kagtĩg nŷtĩnh mũ vĕ. Ũ tŷ ěg mŷ ti vĩ tó tũ nĩ ra ěg ti vĩ mĕnh ke tũ nĩ vĕ. ¹⁵ Topê tŷ ag jĕgnĕg tũ nĩ ra ag tóg ěg mŷ ti vĩ tónh ke tũ nĩ vĕ. Hã kŷ tag tóg rãn kŷ nĩ, ha mĕ. “Ũ tŷ ěg mŷ Topê vĩ sér ma kãmũ mũ ag junjun kŷ tóg ěg mŷ sér pĕ tĩ,” he ja tóg nĩ, Topê vĩ tŷ rãn kŷ nĩ ki. Topê tŷ ti vĩ tó tĩ ag jĕgnĕ to ken hã vĕ.

¹⁶ Hã ra ũ ag tóg kri fi jãvãnh nŷtĩ gé, ag tŷ mĕg mũ ra, Topê vĩ sér ti. *Isaiás* vŷ ag to Topê mŷ tag tó ja nĩ. “ěg jóg mág', inh vĩ mĕ jãvãnh ag nŷtĩ,” he ja tóg nĩ. ¹⁷ Hã kŷ ěg tóg, ěg tŷ ti vĩ mĕ há han kar kŷ ti ki rã tĩ. ěg tŷ *Cristo* kãme mĕ kŷ ěg ti ki rã tĩ.

¹⁸ Kŷ ãjag hŷn inh mŷ: “*Judeu* ag mŷ mĕ ja tũ nĩ, hã kŷ ag mŷ ti ki ge ja tũ nĩ?” he sór mũ, ãjag tŷ inh *carta* tag ve kŷ. Vó, mĕ kŷ ag nŷtĩ vĕ. Tag vŷ rãn kŷ nĩ, ha mĕ: “ga kar mĩ ag tóg mĕ ja nĩgtĩ, ã vĩ ti. Ga fyr tá tóg jun gé, ã vĩ ti,” he ja ti nĩ, Topê vĩ rá ki.

¹⁹ Kŷ ãjag hŷn inh mŷ: “kŷ *Judeu* ag mŷ to jykren há han ki kagtĩg nŷtĩ, ag tŷ mĕg mũ ra?” he sór mũ. Vó, ag tŷ to jykren sór kŷ ag tóg to jykren mũ vĕ. *Moisés* vŷ ěg mŷ tag kãmén, ha mĕ: “Topê tóg fóg mré kanhgág to: isũ tũ ag vĕ ver,” he ja

nĩ. “Hã ra sóg ag tỹ isũ han sór mũ, ãjag tỹ ag ve kỹ inh ki rá to én jé, fag mré há,” he tóg. “Fóg mré kanhgág ag vỹ ãjag mỹ krĩ tũ nỹtĩ. Hã ra sóg ag to há nĩ sór mũ, ãjag tỹ ag tugrĩn jũgũ jé, he tóg, Topê ti,” he ja tóg nĩgtĩ, *Moisés* ti, *Judeu* ag mỹ.

²⁰ Kỹ *Isaiás* tóg tag tó mũ gé, fóg ag to, kanhgág ag to, ha mẽ. “Û ag tóg inh jãvãnh ja tũ nĩgtĩ. Hã ra ag tóg inh vỹ jẽmẽg mũ ha. Topê hẽ ri ke tĩ? he ja tũ ag nĩgtĩ. Hã ra sóg ag mỹ inh vỹ jẽnẽg mũ ha, he tóg, Topê ti,” he ja ti nĩ gé. Pã'i ag kamẽg vãnh nĩn kỹ tóg *Judeu* ag mỹ fóg ag mré kanhgág ag tỹ Topê ki genh ke tó ja nĩ, *Isaiás* ti. ²¹ Kỹ tóg *Judeu* ag to: “kurã kar ki sóg ãjag mỹ: kunĩg, he tĩ. Hã jé sóg ãjag mỹ inh nigé ven tĩ, ãjag tỹ gĩr mỹ ãjag nigé ven ên ri ke. Hã ra ãjag tóg inh vỹ mẽ jãvãnh nỹtĩ”. Inh vỹ kafãn kónãnh ãjag tóg mũ mỹr’,” he ja tóg nĩ, *Isaiás* ti.

11

Judeu krẽ pipir ag vỹ tỹ Topê tũ nỹtĩ

¹ Kỹ ãjag hỹn: “kỹ Topê mỹ ti povo tỹ *Israel* tovãnh kãn kỹ nĩ?” he sór mũ, ãjag tỹ inh *carta* tag ve kỹ. Vó, ag tovãnh kãn tũ ti nĩ. Ha vé, tỹ sóg *Judeu* nĩ gé, hã ra sóg ti ki rá. *Abraão* krẽ'krẽ ù vỹ tỹ inh nĩ gé, ti kósin'kósin tỹ *Benjamim* krẽ'krẽ ù mỹr. ² Isovãnh ja tũ ti nĩ, Topê ti, hã kỹ tóg ti povo tovãnh kãn ja tũ nĩ. Nén kar han tũg ki tóg ãg kuprẽg ja nĩ, ãg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé.

Elias to jykrén nĩ. Ti kãme tóg rán kỹ nĩ, Topê vỹ rá ki. *Elias* tỹ ga kri tĩ mũ ên kã *Judeu* ag tóg Topê kato tẽ mũ. Kỹ ag tóg *Elias* kato tẽ mũ gé, ti tén jé. Kỹ tóg Topê mỹ: ³ “*Senhor*’,” he mũ. “Ã vỹ tó tĩ ag kãgtén kãn ag huri. Ã mỹ pũn jafã kókén kãn ag huri ke gé. Inh pir mỹ sóg kren, kỹ ag tóg vãhã isén sór mũ ha ke gé. Ã tovãnh kãn kỹ ag nỹtĩ,” he ja tóg nĩ, *Elias* ti, Topê mỹ, *Judeu* ag

to. ⁴ Hã ra Topê tóg ti mỹ: “krĩ kufy han tũg nĩ,” he mũ. “Û tỹ 7 mil (ke) vỹ ki nỹtĩ, ù tỹ isovãnh tũ ag, sỹ ùn kuprẽg ja ag. Tag ag vỹ vẽnẽh kãgrã tỹ topê tỹ *Baal* mỹ: “Topê vỹ tỹ ã nĩ,” he ja tũ nĩ,” he ja tóg nĩ, Topê ti, *Elias* mỹ.

⁵ Ge ti nĩgtĩ, ùri. Pir ag nỹtĩ, *Judeu* tỹ Topê to há nỹtĩ ag. Topê vỹ ãg jagãgtãn, kỹ tóg ãg kuprẽg. Hã kỹ ãg tóg ti to há nỹtĩ, ãg pipir nỹtĩ ra, ãg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kỹ. ⁶ ãg tỹ vêsóg ki han pijé'. ãg tỹ vêsóg ki to vãsãn pijé'. Topê tỹ ãg jagãgtãn hã vẽ, hã kỹ tóg tó ja nĩ.

⁷ Ge ti nĩ, ha mẽ. *Judeu* ag vỹ ve sór ja nĩgtĩ, Topê tỹ ãg mỹ nén ù há ven ke ên ti. Hã ra ag tóg venh ke tũ nĩ. Topê tỹ ùn kuprẽg mũ ag hã mỹ tóg ven tĩ. Jãvo ù ag tóg kutu nỹtĩ sir, ag tỹ Topê vỹ mẽ jãvãnh nỹtĩn kỹ. ⁸ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, *Judeu* ag to, ha mẽ: “Topê vỹ ag krĩ tũ han, hã kỹ ag tóg ti vỹ rá vэг mũ ra to jykrén tũ nĩgtĩ. Mẽg tũ ag nĩgtĩ, ag nĩgrẽg ra. Ùri ag tóg gen kỹ nỹtĩnh mũ ver,” he ja ti nĩ, Topê vỹ rán ki. ⁹ Kỹ *Davi* vỹ *Judeu* ag to tag tó ja nĩ gé, ha mẽ: “Topê mỹ ag tóg fénhta han tĩ. Hã ra ag tóg òn kỹ ti mỹ fénhta han tĩ. Kỹ ag tóg to sigse kỹ nỹtĩnh mũ. Kỹ tóg ag vóg kónãnh ke mũ, Topê ti. Krenkren ke tũ ag tóg nĩ. ¹⁰ Kutu ag nỹtĩ, to jykrén ke tũ pẽ ag nĩ, kỹ ag tóg vějykre kufy hã venh ke mũ, hã to ag jagtar nỹtĩnh mũ,” he ja tóg nĩ, *Judeu* ag to, *Davi* ti.

Judeu ag to é henh ke tũ ãg tóg nĩ

¹¹ Kỹ ãjag hỹn inh mỹ: “kỹ Topê mỹ *Judeu* ag tỹ nũgme ki vár ke tag ve sór mũ? Hã jén mỹ ag mỹ *Jesus* jẽnẽ ja nĩ, ag tỹ ti tỹ prãnh ke jé?” he sór mũ. Vó. Hã ra ag tóg Topê kato tẽgtẽ tĩ. Ti vỹ mranh ja ag tóg nĩgtĩ, hã kỹ Topê tóg fóg ag mré kanhgág ag krenkren han sór mũ, *Judeu* ag tỹ ag ve kỹ ti ki ge to én jé, fag ke gé. ¹² Kỹ *Judeu* ag tỹ ti vỹ mranh kỹ Topê tóg fóg mré kanhgág kar to há

nĩ. Kĩ *Judeu* ag vỹ jagtar nỹtĩ. Ag nỹtĩg ja ki ù ag tóg Topẽ tỹ ag to há nĩ vég mũ. Há ti nĩ, tag. Kĩ tóg Topẽ tỹ *Judeu* ag to há' he mãn ra ga kri mũ kar mỹ hapẽ tâvĩ tĩnh mũ vễ. Hã ra tóg ag to há tũ nĩ ver.

¹³ Kĩ sóg fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ: “ãjag *apóstolo* vỹ tỹ inh nĩ, sỹ ãjag mỹ Topẽ vĩ tó jé,” he mũ. Inh rãnhrãj vỹ inh mỹ sér pẽ ti. ¹⁴ Isỹ ãjag mỹ Topẽ vĩ tó kũ inh mré ke ag vỹ hẽn ri ke mũn ãjag kóm *Jesus* ki ge sór mũ gé, kũ ag krenkren ke mũ sir, *Judeu* ag. ¹⁵ Ha vé, Topẽ tỹ inh mré ke ag tovãnh to tóg *povo* ù ag to há nĩ ha. Há to jũ mãn tũ tóg nĩ sir. Topẽ tỹ *Judeu* ag to há' he mãn mũ ra tóg vẽn kar mỹ há tâvĩ tĩnh mũ vễ. Kĩ vẽn kar vỹ rĩnrĩr mãn ke mũ vễ, ùn kãgter mũ ag mré hã. Hã ra tóg ag to há tũ nĩ ver.

¹⁶ Ēmĩ to jykrén nĩ. Ēmĩ kupar ko há nĩn kũ tóg ko há kar nĩ. Ge ti nĩgtĩ gé, ka ti. Ti jãre há nĩn kũ ka vỹ há kar nĩ. *Judeu* ag vỹ tag ri ke nỹtĩ. Ag jógjóg ve ag vỹ ka jãre ri ke nỹtĩ. Topẽ mỹ ag há nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã kũ ag krẽ vỹ Topẽ mỹ há nỹtĩnh ke mũ gé. ¹⁷ *Povo* tỹ *Israel* vỹ ka tỹ *Oliveira* há ri ke nỹtĩ. Ti jãre vỹ há nĩ. Hã ra ti pẽ ù tóg kórég nỹtĩ. Hã kũ Topẽ tóg kykym kũ vãm mũ. Ti tỹ *Judeu* kórég ag tugvãnh to ken hã vễ. Ka pẽ kórég tag nỹtĩg ja ki tóg ka ù pẽ vin. ãjag hã vễ sir, ãjag tỹ tỹ fóg nỹtĩn kũ, kanhgág ke gé. ¹⁸ Kĩ *Judeu* ag to é he sór tũg nĩ, Topẽ tỹ ag vãm mũ ra, ěg tỹ ka pẽ kórég vãm ri ke. Ag nỹtĩg ja ki ãjag nỹtĩ. Hã ra ka jãre vỹ tỹ *Judeu* ag jógjóg ve nỹtĩ. ãjag jógjóg ve pijé', fóg pijé', kanhgág pijé'. *Judeu* ag vễ.

¹⁹ Hẽn ri ke mũn ãjag tóg inh mỹ: “hã ra tóg *Judeu* ag vãm, ěg to há nĩ jé,” he sór mũ. “Hã kũ tóg ěg to há nĩ,” he ãjag hỹn mũ. ²⁰ Hỹ, ag vãm tóg. Hã ra ag tóg ti ki ge jãvãnh ja nỹtĩgtĩ, hã kũ tóg ag vãm. Jãvo tóg ãjag to há nĩ, ãjag tỹ ti ki ge to. Hã kũ ag to é he sór tũg nĩ.

Topẽ kamẽg nĩ mỹr. ²¹ *Judeu* ag tỹ ti ki ge jãvãnh tugnĩn tóg ag vãm. Ag jagãgtãn jãvãnh tóg nĩ ha. Kĩ tóg ãjag jagãgtãn ke tũ nĩ gé, ãjag tỹ ti ki ge to tar tũ nỹtĩn kũ. Hã kũ ti hã kamẽg nĩ.

²² Hã ki Topẽ tỹ tỹ ùn há nĩ tóg ve há tĩ, hã ra tóg ù ag vóg kónãn jagy han tĩ gé. ù tỹ ti vỹ mranh mũ ag. Hã ra tóg sir ãjag to há nĩ, ãjag tỹ ti tovãnh tũ nĩn kũ. ãjag tỹ ti tovãnh kũ tóg ãjag vãm ke mũ gé, ha vem nĩ. ²³ *Judeu* ag tỹ ti ki ge kũ tóg ag to há nĩ mãn ke mũ gé sir. Kĩ tóg ěg tỹ ka pẽ kym kũ ki jógon mãn ěn ri ke nĩ sir. ²⁴ Ha vé, ãjag hã vỹ tỹ ka kanẽn vãn pẽ ri ke nỹtĩ'. Hã ra tóg ěg tỹ ka pẽ kym kũ ki jógon ěn ri ke han, hã vỹ: *Judeu* ag tỹ *Jesus* ki ge, he mũ. ěg pijé ka kanẽn vãn pẽ tỹ ka kanẽn há ki vin tĩ'. Ka pẽ tỹ ěg tỹ kym kũ ki jógon mãn tag vỹ jagy tũ nĩ vễ. Hã kũ tóg Topẽ mỹ jagy tũ tĩ, ti tỹ *Judeu* ag to há nĩ mãn kũ.

Topẽ tỹ Judeu ag krenkren han sór

²⁵ Isỹ ãjag mỹ nén ù kãmén sór vễ, ãjag tỹ mẽ ja tũ ù, ha mẽ, ãjag tỹ *Judeu* ag to é he tũ nĩ jé. Ha vé, *Judeu* ù ag vỹ ver mẽ sór tũ nĩgtĩ. ù ag tóg mẽ sór mũ. Kejẽn vẽn kar tóg hã ra mẽ kãn ke mũ, fóg ag kar, kanhgág ag kar ke gé, *Judeu* ag kar ke gé. ²⁶ Ēn kã *Judeu* tỹ mẽg mũ ag tóg krenkren ke mũ gé. Hã kũ tag tóg ag to rán kũ nĩ, ha mẽ: “ag krenkren han tĩ vỹ jun ke mũ. *Jerusalém* tá tóg vẽn ven ke mũ. Ēn vỹ *Jacó* krẽ ag tỹ inh vỹ mranh ja ěn tỹ vẽn pãte fón ke mũ,” he tóg. ²⁷ “Sỹ ag mré jykrén jan hã vễ. Ag tỹ inh vỹ mranh tỹ sóg tũ' he mũ,” he ja tóg nĩ, Topẽ vỹ rán ki, *Judeu* ag to. ²⁸ *Jesus* kato tẽ ag tóg mũ ver. Ti kãme sér mẽ jãvãnh ag nỹtĩ ver. Hã kũ ãjag tóg ag nỹtĩg ja ki Topẽ vỹ sér mẽg mũ. Hã ra ag jógjóg ve ag vỹ Topẽ to há nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã kũ Topẽ tóg ag krẽ'krẽ to há nĩnh ke mũ gé

kejĕn, ti tÿ vāsÿ ag kuprĕg ja nĭn kÿ. ²⁹ Topĕ tÿ ũ to há nĭn kÿ tóg ti to há nĭ. Ti tÿ ũ kuprĕg kÿ tóg kuprĕg kÿ jĕ gé. Tÿ tú' henh ke tú tóg nĭ, Topĕ ti.

³⁰ Vāsÿ ājag tóg Topĕ vĭ ki kagtĭg ja nÿtĭgtĭ gé. Hā ra Topĕ tóg ũri ājag jagāgtān, ājag tÿ ti ki ge jĕ, *Judeu* tÿ ti vĭ mranh mŭ ag nÿtĭg ja ki. ³¹ Kÿ ĕn ag tóg ti vĭ mranh mŭgtĭ ver, Topĕ tÿ kar kÿ ag jagāgtān jĕ, ti tÿ ũri ājag jagāgtān ri ke. ³² Kÿ Topĕ tóg ĕg kar mÿ ĕg tÿ ti vĭ mranh mŭ tag ven kĕn sór mŭ, ĕg tÿ to jykrĕn mĕn jĕ. Ti tÿ ĕg jagāgtān sór vĕ, ĕg tÿ ti ki ge jĕ. Hā jĕ tóg ĕg mÿ ĕg tÿ ti vĭ mranh mŭ ven sór mŭ.

Topĕ jykre tÿ ĕg jykre kĕfór nĭ

³³ Topĕ vÿ tÿ ũn mág pĕ nĭ, mÿr, ha mĕ. Ti jykre vÿ vĕnh han kri nĭ kar nĭ. Ve kĕn jāvānh ĕg nÿtĭ. Nĕn ũ kar ki kanhró ti nĭ mÿr, nĕn ũ kar to jykrĕn há han ti tĭ mÿr. Ti tÿ nĕn to jykrĕn mŭ ve kĕn ke tú pĕ ĕg nĭ. “Tĭ hÿn hĕ ri ken kÿ tag han?” henh ke tú ĕg tóg nĭ gé. To jykrĕn kórĕg ĕg tóg nÿtĭ. ³⁴ Ũ nÿ Topĕ tÿ nĕn to jykrĕn mŭ ki kanhró nĭ? Ki kagtĭg kar ĕg nÿtĭ. Ũ nÿ Topĕ mÿ: “tag han ra, tag han tŭg ra,” he tĭ? Ũ vÿ ti jyvĕn ke tú pĕ nĭ. ³⁵ Ũ nÿ ti mÿ nĕn ũ nĭm', Topĕ tÿ ti mÿ kajām jĕ? Nĕn kar vÿ tÿ ti tú nÿtĭ mÿr. Hā kÿ tóg ĕg hā mÿ nĕn ũ kar nĭm tĭ, ĕg jagāgtān kÿ. ³⁶ Topĕ hā ne nĕn kar hynhan'. Ti hā jamĕn kÿ ĕg tóg nÿtĭ. Nĕn ũ kar vÿ ti jamĕn kÿ nÿtĭ gé. Hā kÿ ĕg tóg ti hā mÿ vĭ há han ke mŭ. To krónh kĕn ke tú ĕg nĭ, ga kri, kanhkā ta ke gé. Hā vĕ.

12

Topĕ mÿ ĕg vĕnh fĕg ke mŭ

¹ Inh kanhkā', Topĕ vÿ ājag jagāgtān. Hā kÿ sóg ājag mÿ: “ti mÿ vĕnh fĕg,” he mŭ. Kÿ tóg ĕg tÿ ti mÿ nĕn ũ pŭn ri ke nĭ, ĕg tÿ ti mÿ vĕnh fĕg kÿ. *Judeu* ag vÿ ag mĕg tānh kÿ pŭn tĭ. Ag jāvo ĕg tóg ĕg rĭnrĭr nÿtĭn

kÿ ti mÿ vĕnh fĕg tĭ. Gen kÿ ājag tóg Topĕ jykre han ke mŭ. ² Ēprā ke ag jykre han sór tŭg nĭ. Topĕ vÿ ājag krĭ tāg han sór mŭ. Kÿ ājag tóg nĕn há han ki kanhró nÿtĭnh mŭ. Vĕjykre kuryj han jĕ ājag tóg ke mŭ. Kygnĕnh ke tú ājag tóg nĭ. Tag ve sór tóg mŭ, Topĕ ti. Tag hā to tóg ĕg kanhrān ke mŭ.

³ Ha vé, Topĕ vÿ isar han, kÿ sóg ājag jyvĕn há han ki kanhró nĭ. Hā kÿ sóg ājag kar mÿ tag tó mŭ. Vĕsÿ ũn mág han sór tŭg nĭ. “Tÿ inh ũn mág nĭ,” he tŭg nĭ, ā tÿ tÿ ũn mág tú nĭn kÿ. Ēg kar vÿ Topĕ ki ge kÿ nÿtĭ. Kÿ tóg ĕg kar tÿ nĕn ũ to tar han tĭ, ĕg kar tÿ ti rānhrāj han jĕ. Tag to jykrĕn kÿ jagnĕ to ĕ he tŭg nĭ.

⁴ Ēg há to jykrĕn nĭ. Ti ki nÿtĭ vÿ e nÿtĭ, ĕg pĕn, ĕg nĭgnó, ĕg kanĕ, ĕg nĭgrĕg, ti kar ti. Ēg há ki nÿtĭ vÿ jagnĕ kóm rānhrāj nÿtĭ kar nÿtĭ, vyr mÿ. ⁵ Ge ĕg nÿtĭ gé. E ĕg nÿtĭ. Hā ra ĕg tóg ĕg tÿ *Cristo* ki ge kÿ nÿtĭn kÿ ĕg há ri ke nÿtĭ. Kÿ ĕg tóg jagnĕ ki rĭr ke mŭ sir, ĕg há ki nÿtĭ tÿ jagnĕ ki rĭr tĭ ĕn ri ke. ⁶ Hā ra ũ tóg nĕn ũ han há nĭgtĭ gé, Topĕ tÿ to ĕg tar han kÿ. Ēg kĕ mĭ ũ mÿ tóg: “ag jyvĕn nĭ,” he tĭ, *Jesus* ti. Kÿ Topĕ tÿ ā mÿ nĕn tó mŭ hā tÿ ĕg jyvĕn nĭ. ⁷ Ēg kĕ mĭ ũ mÿ tóg: “ũn jagāgtar ag jagāgtān nĭ,” he tĭ gé. Ti tÿ ā mÿ tag tó kÿ ĕg jagāgtān há han to tar nĭm nĭ. Ēg kĕ mĭ ũ mÿ tóg: “inh vĭ kĕmĕn nĭ,” he tĭ gé. Kÿ to krónh ke tŭg nĭ. ⁸ Ēg kĕ mĭ ũ mÿ tóg: “ag mÿ ag tÿ nĕn han ke mŭ kĕmĕn nĭ,” he tĭ gé. Kÿ ā rānhrāj tag ki rĭr há han nĭ. Ēg kĕ mĭ ũ mÿ tóg: “ā tÿ nĕn ũ nĭm mág nĭ, inh mÿ,” he tĭ gé. Kÿ ón kÿ ti mÿ nĭm sór tŭg nĭ. Ēg kĕ mĭ ũ mÿ tóg: “*culto* to pā'i vÿ tÿ ā nĭ,” he tĭ gé. Ā tÿ tÿ to pā'i nĭn kÿ to jykrĕn há han nĭ. Ēg kĕ mĭ ũ mÿ tóg: “ag jagāgtān nĭ,” he tĭ gé. Kÿ ti tÿ ā mÿ ā tÿ ĕg jagāgtān ke tag tó kÿ to mÿ sér nĭm nĭ. Ēg tÿ jagnĕ ki rĭr to kĕn hā vĕ.

⁹ Jagnē to há tāvī nýtīm nī. Ōn kŷ jagnē to há nýtī sór tūg nī. Vējykre pāno to kórég tāvī nýtīm nī, kŷ tovānh kān nī. Vējykre há hā mī mūm nī. ¹⁰ Jagnē to há tāvī nýtīm nī, ājag tŷ ājag mré pafa mū ag to há ri ke nýtīm nī, jagnē to. Jagnē mŷ komēr hā vīm nī, ěg tŷ pā'i mŷ komēr hā vī ěn ri ke. ¹¹ Topē jykre to krónh ke tūg nī. Ti tŷ ājag mŷ: “tag han ra,” he to jĕnjĕr nýtī tūg nī gé. To vāsān nī. Ti kuprīg tŷ ājag mŷ nén tó mū ěn han nī. Kŷ tóg ājag mŷ sér tīnh mū. Ěg *Senhor* tū han nī. ¹² Topē vŷ ěg mŷ nén ū há kar han ke mū. Tag to mŷ sér nýtīm nī. Kejĕn ājag tóg nén ū jagy venh ke mū, ti tugnīn. Hā ra to krónh ke tūg nī. Topē mré vĕmén kŷ nýtīm nī. ¹³ Ājag mré Topē ki rā ū jagtar nīn kŷ ti jagāgtān nī. Ū tŷ ājag to pasa kŷ ti mŷ: “inh mré nī,” hem nī.

¹⁴ Kejĕn ū tóg ājag vóg kónān sór mū. Ěn to Topē mŷ: “ti jagāgtān nī,” hem nī. Ti to: “ti vóg kónān nī,” he tūg nī. ¹⁵ Kejĕn tóg ū mŷ sér tī. Kŷ ti mré mŷ sér nýtīm nī gé. Kejĕn ū tóg fŷ tī. Kŷ ti mré fŷm nī gé. ¹⁶ Jagnē mré vējykre pir hā han nī, hā vŷ: jagnē to há, he mū. Vĕsŷ ūn mág han sór tūg nī. Tŷ ūn kāsir ag mré ke nýtīm nī. “Ag mré ke vŷ tŷ inh nī,” hem nī, ūn kāsir ag to. Hĕn ri ke mūn ājag kā mī ū tóg vĕnh kanhrān mág to tar nī, ājag kāfór. Ti jé: “ag kāfór inh nī, vĕnh kanhrān mág ja tag to,” he tūg.

¹⁷ Kejĕn ū tóg ājag mŷ nén ū kórég han tī. Ge ra ti mŷ nén ū há hā han nī. Vĕnh kar mŷ vī há tāvī han nī, ū tŷ ājag to: “kygnē ti huri,” he tū nī jé. ¹⁸ Vāsān nī, ājag tŷ ū to krī rŷ han tū nī jé, ājag tŷ vĕnh kar to krī kuprā nýtī jé.

¹⁹ Inh kanhkā, ū tŷ ājag mŷ nén ū kórég han mū ra vĕnh kajām sór tūg nī. Topē hā tóg ti to jūnh ke mū. Hā kŷ tag vŷ rán kŷ nī, ha mĕ: “inh hā ne ājag kajām ke mū'. Inh hā ne ag

mŷ ven ke mū', ag tŷ ag jykre kórég to jagāgtar ke ti, he tóg, ěg *Senhor* ti,” he ja tóg nī, Topē vī tŷ rán kŷ nī ki. ²⁰ Kŷ ū tŷ ājag kato tĕ mū mŷ nén ū há kar han nī. Ti kókīr nīn kŷ ti mŷ vĕjĕn ven nī. Ti hāghā kŷ ti mŷ goj ven nī. Gen kŷ ā tóg ti mŷ'a han ke mū, ha vem nī, ā tŷ ti to há nīn kŷ, ti tŷ ā to kórég nī ra. ²¹ Vĕnh jykre há to krónh ke tūg nī. Kŷ ěg tóg tŷ vējykre pāno tŷ tū' hĕnh ke mū, ěg tŷ ūn kuryj mī mūn kŷ.

13

Ěg pā'i ag

¹ Ěg pā'i ag vŷ nýtī. Kŷ tóg ěg tŷ ag tŷ ěg mŷ nén tó mū ěn han kŷ há tī. Topē tŷ ag tŷ pā'i han hā vĕ, ag krīn kŷ. Ti hā vŷ ū tŷ tŷ pā'i nīnh ke to jykrén tī'. ² Kŷ ag kato tĕ sór tūg nī. Topē hā vŷ pā'i ag vin tī, kŷ ag kato vāsān tūg nī. Ū tŷ ag kato vāsānsān mū ag vóg kónān jé ag tóg ke mū, pā'i ag. ³ Ěg tŷ vējykre há han kŷ ěg tóg pā'i ag vĕg mū ra kanĕ jur ke tū nī. Ū tŷ vējykre kórég han mū ag vŷ vĕso kanĕ jur tī, pā'i ag ve kŷ. Kŷ ěg hŷn hĕ ri kenh ke mū, ag tŷ ěg kanĕ jun tū nī jé? Vējykre há tāvī han jé ěg tóg ke mū. Kŷ ag tóg ěg to vī há han ke mū sir, pā'i ag. ⁴ Ěg pā'i ag ne ěg jyvĕn tī', ěg tŷ vējykre há to tar nýtī jé. Ag tŷ Topē tŷ ag mŷ nén tó mū han hā vĕ. Ā tŷ vējykre kórég han kŷ mūmĕg nī. Ā vóg kónān jé ag tóg ke mū, ha vem nī, hā jé Topē tóg ag vin, ag tŷ ūn jykre kórég ag vóg kónān jé. ⁵ Hā kŷ ag tŷ nén tó mū han nī, ag tŷ ājag to jū tū nī jé. Ājag kakā kavĕnh tī tī gé, ājag tŷ pā'i ag vī han tū nīn kŷ. Hā kŷ ki króm sórm nī.

⁶ Kŷ *governo* mŷ *imposto* kajām nī gé. Topē tŷ ag mŷ vĕnh rānhrāj nīm ja ěn han ag tóg tī, *governo* mŷ rānhrāj tī ag. Kŷ ag mŷ kajām nī. ⁷ Kŷ ājag név kajām kān nī, *governo* mŷ ke gé. Ājag tŷ pā'i ū mŷ *imposto* kajām ken kŷ ti mŷ ven nī, jānkamy

ti. Ājag pā'i ag kamēg nī, ag mý komēr hā vīm nī.

Topē jykre hā mī mūm nī

⁸ Ājag név kajām kân nī. Mré hā jagnē to há tāvī nýtīm nī gé. Ēg týt jagnē to há nýtīm kýt Ēg tóg Topē týt Ēg jyvēn mū ēn ki króm kân mū sir. ⁹ Ha vé, Topē tóg Ēg mý: “ā prū tú fi mré nýtūg nī, kýt ā mén tú mré nýtūg nī gé,” he ja nī. Kýt tóg: “ū tén tūg nī, nén ū péju tūg nī, ū to ón tūg nī, nén ū to én tūg nī gé,” he ja nī gé. Ti týt Ēg jyvēn výt e nýtī. Hā ra Ēg tóg Ēg týt ti týt Ēg jyvēn kar týt ūn pir han sór kýt: “ā régre ki rīr há han nī. Ā týt vēnh ki rīr há ri ke han nī,” henh ke mū. ¹⁰ Ēg týt Ēg régre kar ki rīr há nýtīm kýt Ēg tóg ag mý nén ū kórég han ke tú nī. Ēg týt jagnē ki rīr há nýtīm kýt Ēg tóg Topē týt Ēg jyvēn ēn ki króm kân ke mū.

¹¹ Vāsān nī. Vējykre kórég tovānh kân nī. Ti týt Ēg kren han ke kurā výt kakó pē tí ha. Ēg týt ti ki ge vén kýt tóg ver kuvar gy ja nī. Hā ra tóg ūri kakó tāvī tí ha. ¹² Kuty tag tūg ke nē ha. Týt vaj ke ti nýt ha. Ti týt kānhmar kātīg ke to ken hā vē. Hā kýt vējykre kavēj ēn han mās sór tūg nī. Ēg týt kurā ki nén han tí ēn han nī, vējykre kuryj ti, Ēg týt vējykre há han kýt vējykre kórég kato tē jé, týt tūt' he jé. ¹³ Ēg týt kurā mī tūg há han tí ēn ri ke han nī. Ag týt *baile* ki nén ū vēnh mýt han tí ēn han tūg nī. Kronkron tūg nī gé. Fag to én tūg nī. Kýt fag mré nýtūg nī, ag mré ke gé. Jagnē to jūtūg nī gé. Jagnē tūt to én tūg nī gé. ¹⁴ Ēg *Senhor* týt *Jesus Cristo* jykre tág hā han nī. Ēg týt nén to én mū ēn han mās sór tūg nī. Ēg jykre pāno kórég tovānh kân nī.

14

Jesus ki ge kýt nýtī fag týt jagnē to há nýtīm ke

¹ Ū tóg krój nýtī ver. Tope jykre ū tóg ver ag mýt jagy tí, ag týt ti ki ge

kýt nýtī ra. Ū týt ge tovānh tūg nī. Ag mýt: “Ēg mré Topē vī mēnh kātīg nī,” hem nī. Ag mýt komēr hā vīm nī, ag týt kygnē kýt. ² Ū tóg nén kar ko tí, jāvo ū tóg nén ū nī ko vānh nī, kýt tóg ěkré hā ko tí. “Vēnh kāgrá týt topē mýt ag tóg pūn ja nī, nén ū nī ēn ti. Hā kýt sóg ko sór tú nī,” he ag tóg tí, ūn krój ag. ³ Hā ra ājag kām ū ag tóg ge ra ko tí, vēnh kāgrá týt ag mýt týt nén ū tú nīm kýt. Ājag týt ko kýt ū týt ko vānh ēn to é he tūg nī. Kýt ājag týt ko vānh nīm kýt ū týt ko mū ēn to: “ti kórég han ti tí,” he sór tūg nī gé. Vējēn to jagnē mýt vī tūg nī. Ā mré tóg Topē ki rā kýt jē gé, ū týt ko mū ti, kýt ti to vī tūg nī. ⁴ *Jesus* mýt rānhraj tí výt týt Ēg nýtī, Ēg kar. Hā kýt tóg vēnh mýt tí, Ēg týt jagnē to vī sór kýt. Ū týt Ēg mýt vīnh ke mū výt týt Ēg *Senhor* ti nī, Ēg týt týt ti tūt nýtīm kýt. Hā ra Ēg kar výt há nýtīm ke mū, kurā ēn kā, ha vem nī, Ēg *Senhor* týt Ēg tar han kýt.

⁵ Ū tóg vēnh kán ke kurā to: “kurā kórég,” he tí, kurā ū to ke gé. Jāvo ū tóg kurā kar to: “kurā há,” he tí gé. Há kar ti nýtī, ājag týt kurā han mū ti. Kýt ājag týt nén to jykren mū ēn hā han nī. ⁶ Ēg kar výt Ēg *Senhor* jykre mī mū sór mū. Hā kýt ū tóg kurā kórég han sór tí, ti jykre mī tí jé. Jāvo ū tóg kurā kórég han vānh nī, ti jykre mī tí jé gé. Há kar ti nī.

Kýt ū týt nén ū kar ko mū výt ge nī gé. Ēg *Senhor* jykre mī tí hā jé tóg ko tí gé. Jāvo ū tóg nén ū nī ko vānh nī. Ēn výt Ēg *Senhor* jykre mī tí hā jé ko vānh nī gé. Há kar ti nī, Ēg týt nén ū nī ko mū ti, Ēg týt ko vānh ti ke gé.

⁷ Ēg pijé Ēg jykre han ke mūt', Ēg týt ga kri mūn kýt. Kýt Ēg ter ken kýt Ēg pijé Ēg jykre ki ter ke mūt' gé'. ⁸ Ēg týt ga kri mūn kýt Ēg tóg Ēg *Senhor* jykre hā han ke mūt'. Ti tūt han hā jé Ēg tóg ga kri mūt' nī. Kýt Ēg ter ken kýt Ēg tóg ti jykre hā ki ter ke mūt' gé'. Ēg *Senhor* týt *Jesus Cristo* tūt kar výt týt Ēg nýtī. ⁹ Ēg týt týt ti tūt nýtī hā jé tóg ter ja nī. Hā jé tóg rīr mās ja nī

gé. Ti t̄y t̄y ěg *Senhor* n̄i h̄a jé tóg ter ja n̄i, v̄enh kar p̄a'i, ũn r̄ĩnr̄ĩr m̄ũ ag p̄a'i, ũn k̄agter m̄ũ ag p̄a'i ke gé.

¹⁰ K̄y ājag t̄y h̄e ri ken k̄y jagn̄e to v̄ĩ sór n̄e? Ājag t̄y h̄e ri ken k̄y jagn̄e to é he n̄e? Top̄e h̄a v̄y ěg jykre ve k̄an ke m̄ũ, ěg kar, ti t̄y ěg jé pr̄er ken k̄y. ¹¹ H̄a k̄y tag tóg rán k̄y n̄i, ha m̄e. “R̄ĩr inh j̄e n̄i,” he tóg, ěg *Senhor* ti. “V̄enh kar v̄y inh kr̄em gr̄ĩnh kenh ke m̄ũ, ha vem n̄i. V̄enh kar v̄y inh m̄y: ũn mág v̄y t̄y ā n̄i, henh ke m̄ũ, he ti, Top̄e ti,” he tóg, Top̄e v̄ĩ t̄y rán k̄y n̄i ki. ¹² ěg kar v̄y Top̄e r̄ĩnja tá n̄yĩnh ke m̄ũ, k̄y tóg ěg jykre tugn̄ym ke m̄ũ. ěg h̄a ki tóg j̄em̄enh ke m̄ũ, ěg t̄y n̄en han ja ěn to. ¹³ H̄a k̄y jagn̄e to v̄ĩ m̄an t̄ũg n̄i.

Ěg t̄y jagn̄e to fen ke

Jagn̄e to: “kórég ti n̄i,” he m̄an t̄ũg n̄i. Ājag t̄y n̄en ũ han ken k̄y: “is̄y tag han k̄y inh régre m̄y inh ve k̄y Top̄e v̄ĩ mranh ke t̄ũ n̄i v̄y?” he jé ěg tóg ke m̄ũ.

¹⁴ Tag ki kanhró inh n̄i, ha m̄e: v̄ej̄en pijé ěg kavénh t̄ĩ'. *Jesus* t̄y tón h̄a v̄e. Nén ũ t̄ũ v̄e, v̄ej̄en ti. ěg t̄y ko jaf̄a t̄av̄ĩ v̄e. H̄a ra ũ tóg n̄en ũ n̄i to: “v̄enh k̄agr̄a m̄y ag tóg p̄ũn ja n̄i, v̄enh m̄eg ěn n̄i ti. H̄a k̄y sóg ko k̄y Top̄e v̄ĩ mranh t̄i,” he t̄i. Ũ t̄y tag tó m̄ũ jykre kavénh ti t̄i, ti t̄y ge ra kon k̄y. ¹⁵ Inh m̄y tóg t̄y Top̄e v̄ĩ mranh t̄ũ n̄i, is̄y n̄en ũ n̄i ko tag ti. H̄a k̄y sóg ko m̄ũ sir. K̄y inh régre ũ tóg is̄y ko ve k̄y ko sór m̄ũ gé sir. H̄a ra tóg ti h̄a m̄y Top̄e v̄ĩ mranh ri ke n̄i. K̄y tóg ko k̄y isugr̄ĩn Top̄e v̄ĩ mranh m̄ũ sir. K̄y tóg n̄ugme ki kut̄enh ke m̄ũ sir. K̄y tóg is̄y inh j̄en tugn̄ĩn ti tén ri ke n̄i sir, *Cristo* t̄y ũn jagfy ter ja ěn ti. ¹⁶ K̄y tag han sór t̄ũg n̄i, ũ t̄y ājag t̄y n̄en han m̄ũ to ājag to v̄ĩ t̄ũ n̄i jé. Há ti n̄i v̄e, ājag t̄y kon k̄y. H̄a ra ũ t̄y ājag j̄en to ājag to v̄ĩn k̄y ko sór t̄ũg n̄i. ¹⁷ Top̄e t̄y t̄y ěg *Senhor* n̄in k̄y ěg j̄en tóg t̄y n̄en ũ t̄ũ n̄i ha m̄y. K̄y tóg ěg t̄y n̄en ũ n̄i ko t̄ũ ra ěg m̄y t̄y n̄en ũ t̄ũ n̄i. Nén ũ ũ to ěg jykren

ke m̄ũ ha, h̄a v̄y: v̄ej̄ykre kuryj, he m̄ũ, v̄ej̄ykre kusa, v̄ej̄ykre sér, Top̄e kupr̄ig t̄y m̄y, ěg jagr̄e t̄ag t̄y, he tóg. ¹⁸ ěg t̄y gen k̄y *Cristo* jykre han k̄y tóg Top̄e m̄y há t̄i ha, ěg jykre ti. K̄y tóg ěg mr̄e ěpr̄a ke ag m̄y há t̄i gé sir, ha vem n̄i.

¹⁹ K̄y ěg jé jagn̄e kr̄ĩ kupr̄ag h̄a to jykren. ěg jé jagn̄e tar han sór. ²⁰ K̄y tóg ěg t̄y n̄en ũ n̄i ko to ěg régre t̄y t̄y pr̄anh ke han k̄y kórég n̄i. V̄ej̄en kar v̄y há n̄i. H̄a ra ũ tóg v̄ej̄en ũ to jykren kón̄an sór m̄ũ, ti t̄y to Top̄e v̄ĩ mranh k̄y. Ti t̄y ge ra kon k̄y tóg t̄y pr̄anh ke m̄ũ sir. ²¹ K̄y tóg kórég n̄i, ěg régre t̄y ěg tugn̄ĩn Top̄e v̄ĩ mranh k̄y. H̄a jé n̄en ũ n̄i ko t̄ũg n̄i, ā régre t̄y to t̄y pr̄anh kenh m̄e t̄ĩn k̄y. Ti r̄ĩnve goj fa kron t̄ũg n̄i gé. Nén ũ t̄y ā régre t̄y Top̄e v̄ĩ mranh han ěn tov̄anh k̄an n̄i. ²² Ā t̄y n̄en ũ to: “kórég t̄ũ ti n̄i,” hen k̄y Top̄e h̄a m̄y tóm n̄i. H̄a ra ā régre r̄ĩnve han t̄ũg n̄i, ti t̄y ā m̄y há n̄i ra, ā régre t̄y ā tugn̄ĩn Top̄e v̄ĩ mranh t̄ũ n̄i jé. Ā t̄y Top̄e t̄y ā m̄y n̄en tó m̄ũ h̄a han k̄y tóg há n̄i, k̄y ā tóg jatu n̄i, ha vem n̄i. ²³ Ũ tóg ko t̄i, h̄a ra tóg ti t̄y ko k̄y: “is̄y Top̄e v̄ĩ mranh m̄y v̄y?” he m̄ũ sir. Ti t̄y ge ra kon k̄y tóg to kr̄ĩ kufy n̄i sir. K̄y tóg Top̄e v̄ĩ mranh m̄ũ sir. ěg t̄y ti ki ge k̄y n̄yĩn k̄y ěg tóg ti t̄ũ h̄a han sór m̄ũ sir. ěg t̄y n̄en ũ to: “tag han k̄y inh m̄y ti v̄ĩ mranh m̄ũ v̄y?” hen k̄y ěg han ke t̄ũ n̄i. Ke t̄ũ n̄i m̄ũ ra ěg ti v̄ĩ mranh m̄ũ.

15

Ěg t̄y ěg mr̄e ke ag to há n̄yĩnh ke

¹ Ha vé, tar ěg n̄yĩ. H̄a k̄y tóg ěg t̄y ũn krój n̄yĩ ag to fen n̄yĩnh há t̄i. “Ěn tóg inh m̄y há n̄i, h̄a k̄y sóg han sór m̄ũ,” henh ke t̄ũ ěg tóg n̄i. ² “M̄y inh régre m̄y há n̄i v̄y?” he jé ěg tóg ke m̄ũ. Ti t̄y ti m̄y há t̄ũ n̄in k̄y ěg han ke t̄ũ n̄i. ěg t̄y ti tar han sór v̄e, ěg t̄y n̄en han m̄ũ kar t̄y. ³ *Cristo* pijé ti t̄y n̄en to ěn m̄ũ ěn han ja n̄yĩt̄i'. H̄a k̄y tóg ěg jagfy

jagtar ja nĩgtĩ. Kĩ tóg Topě mĩ: “ã to ag tóg vĩ kónãn tĩ, ã kato tẽ ag. Hã ra ag vĩ vỹ inh kri kutẽnh ke mũ,” he ja nĩ. Ti mur tũg ki Topě vĩ tó ti vĩ tag rãn ja nĩ, hã ra tóg ge nĩ. ⁴ Hã ra Topě tóg ẽg kanhrãn sór mũ. Hã kĩ tóg ti vĩ tó tĩ ag mĩ: “ha rãn,” he ja nĩgtĩ. Hã kĩ ag tóg rãn rãn ja nĩgtĩ. Ẽn ve kĩ ẽg tar nỹtĩ, *Jesus* jykre mĩ mũ to. Kĩ ẽg tỹ prãnh kenh ke tũ nĩ. Kĩ ẽg tóg ẽg tỹ kanhkã tá nẽn venh ke mũ ẽn kã jatu' henh ke tũ nĩ gé. ⁵ Topě vỹ ẽg to fen kĩ nĩ. Ti hã vỹ ãjag tỹ jagnẽ to fen han ke mũ, ti kóm, ãjag tỹ ti mré jykre pir nỹtĩ jé, ãjag tỹ *Jesus Cristo* ki ge kĩ nỹtĩn kĩ. Ẽg tỹ to vãsãn han ki kanhró tóg nĩ. ⁶ Kĩ ãjag tóg jagnẽ mré ẽg jóg tỹ Topě to: “ũn mág vỹ tỹ ti nĩ,” henh ke mũ gé. Vẽnh vĩ pir han jé ãjag tóg ke mũ, ti to, ẽg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* to ke gé.

Fóg ag mré kanhgág ag tỹ Topě vĩ mẽn ke

⁷ Hã kĩ jagnẽ to há nỹtĩm nĩ. *Cristo* tỹ ẽg to há nĩ ri ke nỹtĩm nĩ, jagnẽ to. Kĩ ù tóg ãjag jykre ve kĩ Topě to: “ũn mág vỹ tỹ ti nĩ,” henh ke mũ. ⁸ Tag to jykrẽn nĩ, ha mẽ. *Cristo* vỹ *Judeu* ag ki rĩr jé kãtĩg ja nĩ, ti tỹ Topě tỹ vãsỹ ẽg jógjóg ve ag mỹ nẽn tó ja ẽn han jé. Ẽn ve kĩ ẽg tóg Topě tỹ vẽn vĩ há hã tó tĩ ki kanhrãn mũ. ⁹ Kĩ tóg *povo* ù ag jagãgtãn gé. Kĩ ag tóg ti tugrĩn Topě mỹ vĩ há han mũ gé sir, fóg ag, kanhgág ag ke gé. Hã kĩ *Davi* tóg tag rãn ja nĩ gé, ha mẽ: “tag tugnĩn sóg ã mỹ vĩ há han ke mũ, fóg ag rĩnve, kanhgág ag rĩnve ke gé. Ag rĩnve sóg ã mỹ jãn ke mũ, ã jiji tó kĩ,” he ja tóg nĩ, Topě vĩ tỹ rãn kĩ nĩ ki. ¹⁰ Kĩ tag tóg rãn kĩ nĩ gé. “Fóg', kanhgág', mỹ sér nỹtĩm nĩ, *Judeu* ag mré hã, ti tũ ag mré hã,” he tóg mũ gé, Topě vĩ tỹ rãn kĩ nĩ ki. ¹¹ Kĩ tag tóg rãn kĩ nĩ gé. “Fóg', kanhgág', ẽg *Senhor* mỹ vĩ há han nĩ. Topě to vĩ há han kãn nĩ, *povo* kar',” he ja tóg

nĩ gé. ¹² Kĩ *Isaiás* vỹ *Cristo* to: “*Jessé* krẽ'krẽ ù vỹ tỹ ùn mág jẽn mũ, *Davi* panh ẽn krẽ'krẽ ù. Kĩ tóg tỹ *povo* kar ag pã'i mág jẽn mũ. Fóg ag vỹ kanhgág ag mré ti ki ge sór ke mũ,” he ja tóg nĩ. ¹³ Topě hã ne ẽg mỹ ven ke mũ', nẽn ù há kar, hã kĩ tóg ẽg mỹ tó ja nĩ. Ti hã ki ãjag tóg ge kĩ nỹtĩ. Ti hã vỹ ãjag fe tỹ mrin kenh ke mũ. Ti hã vỹ ãjag krĩ kuprãg ke mũ'. Topě kuprĩg vỹ tỹ ãjag jagrẽ nĩ. Kĩ tóg nẽn kar han há nĩgtĩ. Ti hã vỹ ãjag tar han ke mũ', ãjag tỹ Topě tỹ ẽg mỹ nẽn ù há ven ke ẽn to tar nỹtĩ jé, ãjag tỹ tag hã mĩ ẽkrẽn jé.

Paulo rãnrãj

¹⁴ Inh kanhkã', vỹjyre há han kĩ ãjag tóg nỹtĩ. Isỹ ãjag mỹ tó tũg ki ãjag tóg ki kanhrãn ja nĩ. Vég isóg nĩ nĩ. Hã kĩ ãjag tóg jagnẽ jyvẽn ki kanhró nỹtĩ gé. ¹⁵ Inh vẽn rá tag ki sóg ãjag mỹ nẽn ù tỹ hẽn ri ke kãmén, ti tỹ inh mỹ sér tĩn kĩ, sỹ ãjag vég tũ ra. ãjag mỹ sóg kãmén há han, ãjag tỹ kã jatu tũ nĩ jé, ãjag tỹ mẽg mũ tag kã. Topě ne tag to inh jẽnẽ'. Tag to tóg isar han'. ¹⁶ Inh jé tóg prẽr, isỹ *povo* kar mỹ *Jesus Cristo* kãmén jé. Kĩ sóg ti tũ ki rĩr jẽ nĩ. Topě vĩ sér tó sóg tĩ, fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ ke gé. Ag tỹ ti ki ge kĩ tóg ti mỹ sér tĩ, Topě kuprĩg tỹ ag tỹ ùn há han kĩ, ag tỹ tỹ Topě tũ nỹtĩn kĩ. Inh rãnrãj hã vẽ.

¹⁷ Tỹ sóg *Jesus Cristo* rãnrãj han tĩ nĩ, Topě tỹ isar han kĩ. Kĩ inh rãnrãj tóg inh mỹ sér tĩ. ¹⁸ Kĩ sóg ãjag mỹ *Cristo* tỹ inh mỹ vẽn rãnrãj nĩm ja hã tỹ vẽn sór mũ. Fóg ag mré kanhgág ag tỹ ti ki ge jé tóg isar han tĩ, isỹ ti vĩ tó tag to. Inh vĩ mẽ kĩ ag tóg ti ki ge sór mũ, ag tỹ inh jykre ve kĩ ke gé. *Jesus Cristo* tỹ nẽn han mũn hã vẽ. ¹⁹ Nẽn ve vãn han sóg tĩ gé, Topě tỹ isar han kĩ. Ti kuprĩg tỹ inh krĩn kĩ sóg han tĩ. Kĩ sóg vẽn kar mỹ ti vĩ tó ja nĩgtĩ, *Jerusalém* tá. Tá kãkutẽ kĩ sóg ga kar mũ tĩg ja nĩgtĩ gé, ga tỹ *Ilria*

mĩ hã. Vênh kar mý sóg *Cristo* kãme sér tó ja nĩgtĩ. ²⁰ Ũ tỹ tá jun tũ ra sóg tá jun vén ja nĩgtĩ, sỹ tá ti vĩ tó vén jé, ag tỹ vãhã *Cristo* kãme mẽ jé. Inh hã ne ag mý tó vén sór ja nĩgtĩ, isỹ ù rãnrãj ja ki rãnrãj tũ nĩ jé. ²¹ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ũ tỹ ti vĩ mẽ ja tũ ên ag vỹ mẽnh ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topê vĩ rá ki. Sỹ ti vĩ tag hã ki króm sór vê.

Paulo tỹ Roma ra tĩg sór

²² Hã kỹ sóg ãjag tá jun ja tũ nĩ ver, sỹ ãjag venh há hã ra. ²³ Tag ki sóg inh rãnrãj han kãn huri. Vãsỹ sóg to jykrén, sỹ ãjag venh tĩg jé. ²⁴ Kỹ tóg hên ri ke mũn inh mý ki króm kenh mũ ha. Sỹ ga tỹ *Espanha* ra tĩg sór vê. Ra tĩg kỹ sóg ãjag venh rãnh mũ. Kỹ tóg há tĩnh mũ, ãjag tỹ inh jagãgtãn kỹ. Kỹ sóg tĩg há han ke mũ, *Espanha* ra. Hã ra sóg ãjag mré nĩ sĩ han sór mũ, ãjag tỹ isar han jé.

²⁵ Hã ra sór mũ, ver *Jerusalém* ra tĩg sór mũ. Sỹ tá Topê tũ ag mý jãnkamy ma tĩg ke vê. ²⁶ Ga tỹ *Macedônia* tá *Jesus* mré ke ag vỹ inh mý jãnkamy vin, ga tỹ *Grécia* tá ke ag ke gé, isỹ *Jerusalém* tá êg mré ke tỹ jagtar nỹti ên ag mý nĩm jé. ²⁷ Ag kar mý tóg sér tĩ, ag tỹ *Jerusalém* tá ke ag mré jãnkamy tỹ vênh kãpãm kỹ. Hã ra tóg inh mý há tĩ gé. *Jerusalém* tá ke ag vỹ *Jesus* ki ge vén, *Judeu* ag. Kỹ fóg ag vỹ ag tigrĩn *Jesus* kãme mẽ ja nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg *Judeu* ag tũ mãn ja nĩ, hã vỹ: Topê vĩ, he mũ. Kỹ tag tóg há nĩ, ag tỹ vênh kaja jé ag tũ tỹ vênh kãpãm kỹ, ag jãnkamy ti.

²⁸ Isỹ tag han kãn kỹ, sỹ ag mý jãnkamy tag vin kar kỹ sóg êmã tỹ *Roma* tá nĩ sĩ han kar kỹ ga tỹ *Espanha* ra tĩg sór mũ ha. ²⁹ Ha mẽ, isỹ ãjag ki jun kỹ *Cristo* vĩ vỹ ãjag mý sér tĩnh mũ, êg tỹ jagnê mré ti to vêmén kỹ, isỹ ãjag mý ti vĩ tón kỹ, ha vem nĩ. Ti vĩ sér to tóg êg mý sér tĩnh mũ.

³⁰ Inh kãnhkã', êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ ãjag tóg nỹti. Kỹ ãjag tóg jagnê to há nỹti gé, Topê kuprĩg tigrĩn. Kỹ sóg ãjag mý tag to vĩ sór

mũ gé, ha mẽ. Iso Topê mré vĩm nĩ, inh mré. To krónh ke tũg nĩ. ³¹ *Judéia* tá ag e nỹti, ù tỹ *Jesus* kato tê mũ ag. Kỹ ag tóg inh kato tê sór mũ gé. Kỹ iso Topê mré vĩm nĩ, ti tỹ inh jy nĩgãn jé. Ũ tỹ *Jerusalém* tá *Jesus* ki ge kỹ nỹti ag tỹ inh mý vĩ há han jé, sỹ jãnkamy ên tỹ ag mý nĩm kỹ. ³² Tá kãtĩg kỹ sóg ãjag ki jun há han ke mũ. Kỹ tóg êg kar mý sér tĩnh mũ, sỹ ãjag mré nĩn kỹ, isĩg ke tag tỹ Topê mý há nĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg isar han ke mũ sir.

³³ Topê vỹ êg krĩ kuprãg tĩ. Kỹ sóg ti mý to vĩ tũ, ti tỹ ãjag krĩ kãnhvy han jé. Hã vê.

16

Paulo tỹ ùn e mĩ êkrég tĩ

¹ ãjag mý sóg êg mré ke fi tó sór mũ, *Febe* fi. Tỹ fi tóg êmã tỹ *Cencrécia* tá *Jesus* ki ge kỹ nỹti fag kófa nĩ, tá *igreja* to. ² Fi tỹ kejên ãjag ki jun kỹ fi mý: “ha kãrã,” hem nĩ. Kỹ fi mý nén tỹ fi mý tũ ên ven kãn nĩ. Ũ tỹ hên ri ke jagãgtãn fi huri, inh ke gé.

³ *Priscila* fi mĩ sóg êkrég tĩ, fi mén tỹ *Áquila* mĩ ke gé. Inh mré fag tóg rãnrãj mág, *Jesus Cristo* rãnrãj han kỹ. ⁴ Isugnĩn fag tóg kãgter kren, inh jy nĩgãn kỹ. Tag hã mĩ sóg êkrég tĩ, kỹ sóg fag to há tãvĩ nĩ. Kỹ fóg kar kã mĩ *Jesus* ki ge kỹ nỹti ag vỹ tag tigrĩn fag to há nỹti gé. ⁵ Fag ãn krêm ù ag tóg vênh mãn tĩ gé, *culto* han jé. Ên fag mĩ sóg êkrég tĩ gé.

Iso há ù vỹ nĩ gé, hã vỹ: *Epêneto*, he mũ. Ga tỹ *Ásia* tá ù tỹ *Jesus* ki rã vén mũn hã vê. Ti mĩ sóg êkrég tĩ gé. ⁶ Kỹ *Maria* fi vỹ nĩ gé. ãjag mý fi rãnrãj mág. Fi mĩ sóg êkrég tĩ gé. ⁷ Kỹ sóg *Adrônico* mĩ êkrég tĩ gé, *Júnia* fi mĩ ke gé. Inh kãnhkã fag vê. Inh mré fag tóg sigse kỹ nỹti ja nĩgtĩ gé. *Apóstolo* ag kã mĩ fag tóg tỹ ùn mág nỹti. Vãsỹ fag tóg *Jesus* ki ge jêg, isỹ ti ki rã tũg ki.

⁸ *Ampliato* mĩ sóg ěkrég tí gé. Ti to sóg há táví nĩ, ěg *Senhor* tigrĩn. ⁹ Kĩ sóg *Urbano* mĩ ěkrég tí gé. Inh mré tóg *Cristo* rãnrãj han tí. Kar kũ iso há ũ vỹ nĩ gé, *Estáquis* ti. Ti ki sóg ěkrég tí gé. ¹⁰ *Apeles* mĩ sóg ěkrég tí gé. *Cristo* tovãnh jãvãnh ja ti ni. *Aristóbulo* mré ke fag mĩ sóg ěkrég tí gé. ¹¹ Kar kũ inh kanhkã ũ vỹ tá jẽ gé, *Herodião* ti. Ti ki sóg ěkrég tí. Kĩ sóg *Narciso* mré ke fag mĩ ěkrég tí, ũ tý fag kã mĩ ěg *Senhor* ki ge kũ nỹtĩ fag.

¹² Kĩ sóg *Trifena* fi ki ěkrég tí, *Trifosa* fi mĩ ke gé. ěg *Senhor* mỹ fag rãnrãj mũgtĩ. Kĩ sóg iso há táví ũ fi mĩ ěkrég tí gé, hã vỹ: *Péside*, he mũ. ěg *Senhor* mỹ rãnrãj to fi tar táví nĩ. ¹³ Kĩ sóg *Rufo* mĩ ěkrég tí. Topẽ ne ti kuprẽg', ti mỹnh fi ke gé'. Inh mỹ fi tóg tý inh mỹnh ri ke nĩ. ¹⁴ Kĩ sóg *Asíncrito* mĩ ěkrég tí, *Flegonte* mĩ ke gé, *Hermes* mĩ ke gé, *Pátrobas* mĩ ke gé, *Hermas* mĩ ke gé, ag mré Topẽ ví mẽ jé vẽnh mãn tí ag mĩ ke gé. ¹⁵ Kĩ sóg *Filólogo* mré *Júlia* fi mĩ ěkrég tí, *Nereu* mré ti ve fi mĩ ke gé, *Olimpas* mĩ ke gé, kar kũ fag mré *Jesus* ví mẽ jé vẽnh mãn tí fag mĩ ke gé, Topẽ tũ kar ag mĩ, fag mĩ.

¹⁶ Kĩ jagnẽ ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, jagnẽ nĩgẽ kãgmĩ kũ. *Cristo* ki ge kũ nỹtĩ kar vỹ ajag mĩ ěkrég tí, ěmã kar ki ke ag, fag ke gé.

Ón kũ vẽnh ví há mẽ sór tũg nĩ

¹⁷ Nén ũ tó sór sóg mũ gé ver ajag mỹ. ũ ag tóg ajag tý jagnẽ to jũ han sór mũ. Ajag tý jagnẽ ví kafãn kónãh han sór ag tóg mũ. Ag pijé ajag tý Topẽ ví mẽ ja ěn ri ke tó tí'. ěn ag ví mẽ sór tũg nĩ. ¹⁸ Ag pijé ěg *Senhor* tý *Cristo* rãnrãj han sór tí'. Ag nug hã ki rĩr ag tóg tí'. Ón kũ ag ví vỹ mẽ há tí, kũ ũ tý hẽn ri ke ag tóg kri fi sór mũ, ũ tý nẽn ũ vẽnh mỹ to jykrẽn tũ ag. Inh mỹ tóg ag tý ũ tý ge krĩn kónãh ha mẽ tí. Kũ ag ví mẽ sór tũg nĩ.

¹⁹ Ajag tý Topẽ ví kri fig mũ tag vỹ mẽ há tí. Vẽnh kar vỹ mẽ, kũ tóg inh mỹ sér tí sir, ajag to. Kũ tóg ajag tý vỹjyke há ki kanhró nỹtĩnh há tí. Ajag tý vỹjyke pãno to jykrẽn tũ nĩn kũ tóg há tí gé.

²⁰ Topẽ vỹ ěg krĩ kuprãg tí. Kãnhmar tóg ěg mỹ *Satanás* tý tũ' henh ke mũ gé, ha vem nĩ. Kũ tóg ajag vóg mãn ke tũ nĩ ha.

ěg *Senhor* tý *Jesus* mỹ sóg to ví tí, ti tý ajag mỹ ti tý nẽn ũ há ěn vin jé.

Paulo mré ke ag tý Roma ki ke fag mĩ ěkrég tí

²¹ Inh mré Topẽ rãnrãj han mũ tý *Timóteo* vỹ ajag mĩ ěkrég tí gé, *Lúcio* ti ke gé, *Jasão* ke gé, *Sosípatro* ke gé, inh kanhkã ag.

²² ũ tý *Paulo* mỹ tag rãn mũ vỹ tý inh nĩ, hã vỹ: *Tércio*, he mũ. Kĩ sóg ajag mĩ ěkrég tí gé, ajag tý inh mré ěg *Senhor* ki ge kũ nỹtĩn kũ.

²³ *Gaio* vỹ ajag mĩ ěkrég tí. Ti ĩn krẽm sóg jẽ, kũ ěg tóg ti ĩn krẽm *culto* han tí. *Erasto* vỹ ajag mĩ ěkrég tí gé, ũ tý ěmã jãnkamy ki rĩr tí ěn ti. ěg régre tý *Quarto* vỹ ajag mĩ ěkrég tí gé. ²⁴ ěg *Senhor* tý *Jesus Cristo* mỹ sóg to ví tí, ti tý ajag kar tar han jé. Ha vẽ.

Topẽ mỹ ěg ví há han ke

²⁵ Ha mẽ, ěg jé Topẽ mỹ ví há han. ěg tar han ki kanhró tóg nĩ, ěg tý ti ki rã kar krónh ke tũ nĩn jé. Sỹ ajag mỹ Topẽ ví sér tó mũn hã vẽ, *Jesus Cristo* kãmén kũ. Vãsỹ ěg tóg mẽ ja tũ nĩ, ti ví sér tag ti. ěg tý vãhã mẽ vẽ, Topẽ tý ěg mỹ to vỹjyke nĩm kũ. Prỹg tý hẽn ri ke ki ag tóg mẽ ja tũ nĩ, ěg jo ke ag. ²⁶ ũri hã ěg tóg mẽg mũ. Vãsỹ Topẽ ví rãn tí ag vỹ ěg tý ũri mẽg mũ tag tó ja nĩgtĩ. Kũ Topẽ tóg tag to: “*povo* kar mỹ kãmén nĩ, fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ, *Judeu* ag mré hã,” he ja nĩ, ěg tý ti ví mẽ kũ ti ki ge jé, ti ví kri fi jé, ti tý tý ěg *Senhor* kar jẽ jé. Ti tý nẽn kar han tũg ki tóg nĩ nĩ, Topẽ ti, ũ tý ti han

ja tũ ra. Kĩ tóg tũ' henh ke tũ nĩ gé.
Gen kĩ tóg nĩnh mũ.

²⁷ Ti hã ne ti pir mũ nén ù kar ki
kanhró nĩ', Topẽ ti. *Jesus Cristo* hã
tóg ãg mũ Topẽ ven ke mũ. Kĩ ãg
tóg ti hã mũ vĩ há han sór mũ. Krỹg
henh ke tũ tóg nĩ, ãg tỹ ti mũ vĩ há
han mũ ti. Hã vễ.

PAULO TÛ CARTA HAN: CORINTO TÁ KE AG MÛ CARTA VE

¹ Paulo tÛ rá vë. Isÿ êmã tÛ *Corinto* tá ke ag mÛ rán hã vë. Kÿ êg régre tÛ *Sóstenes* vÿ inh mré rán mÛ gé. Topê hã ne inh kuprêg', kÿ tóg inh jé prêr, *Jesus Cristo* tÛ inh fêg jé, sÿ tÛ tí *apóstolo* jé jé sir. Hã kÿ sóg ãjag mÛ rán mÛ. ² *Corinto* tá ãjag tóg vënh măn tí, Topê vÿ mē jé. Topê tú vÿ tÛ ãjag nÿtí. ãjag jé tóg prêr, ãjag tÛ tÛ *Jesus Cristo* mré ke nÿtín jé.

Vënh kar mÛ ke vë gé, vënh rá tag tí, ù tÛ hē tá êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* jiji tó tí ag mÛ, fag mÛ ke gé. Vënh kar *Senhor* vë, kÿ tóg tÛ êg *Senhor* nÿ gé.

³ Topê mÛ sóg to vÿ tí, tí tÛ ãjag tar han jé, tí tÛ ãjag krÿ kuprãg jé, êg jóg mág tí, êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* jóg tí.

Topê tÛ êg mÛ nén han mÛ tÛ há nÿ

⁴ Kurã kar ki sóg ãjag to Topê mÛ: “há tí nÿ, ã tÛ *Jesus Cristo* tugerín ag tar han kÿ, fag ke gé,” he tí. ⁵ Tí tugerín ãjag tóg ùn riko ag ri ke nÿtí, nén kar to mÛr, Topê vÿ to, vëjykre há kar to. Ki kanhró ãjag tóg nÿtí. ⁶ *Cristo* kãme ki kanhró ãjag tóg nÿtí mÛr, to tar ãjag tóg nÿtí. ⁷ Hã kÿ Topê kuprÿg tÛ êg mÛ nén nÿm tí ên vÿ tú' he vãn nÿgtí, ãjag mÛ. Êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* vënh ven măn ke ên jávãnh ãjag tóg mügtí gé, tí kãtÿg ke tí. ⁸ Tí hã vÿ ãjag tar han mÛ', ãjag tÛ tí tovãnh tú nÿ jé, ãjag tÛ kygnêg tú nÿ jé. Kÿ êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* tóg tí kãtÿg măn kÿ ãjag tÛ kygnê ja tú ên venh ke mÛ sir. ⁹ Topê ne fagrÿnh mÛ vÿ vãn nÿgtí'. ãjag jé tóg prêr, ãjag tÛ tÛ tí kósin tÛ *Jesus Cristo* mré ke nÿtí jé, êg *Senhor* mré ke.

Vënh kãpãm kÿ nÿtÿnh ke tú

¹⁰ Inh kanhkã', vënh vÿ pir han nÿ. Êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* jiji ki sóg ãjag mÛ: vënh kãpãm sór túg nÿ. Vëjykre pir han nÿ, he mÛ.

¹¹ Inh kanhkã', ãjag to sóg vënh vÿ jagy mē. *Cloe* fi mré ke fag vÿ inh mÛ tó. Kÿ fag tóg inh mÛ ãjag tÛ vënh kãpãm sór mÛ kãmén, ãjag tÛ jagnê to jÿ sór mÛ tí. ¹² Tag mē sóg, ha mē: ãjag kã mÛ ù tóg nêji: “tÛ sóg *Paulo* mré ke nÿ,” he tí. Kÿ ù tóg nêji: “tÛ sóg *Apolo* mré ke nÿ,” he tí gé. Jávo ù tóg: “tÛ sóg *Pedro* mré ke nÿ,” he tí, kÿ ù tóg: “tÛ sóg *Cristo* mré ke nÿ,” he tí gé. ¹³ *Cristo* mÛ vënh kãpãm kÿ nÿ'? Vó. Inh hã mÛ ãjag jagfy krunh to sa'? Vó. Inh jiji tó kÿ ãjag mÛ vënh kygpe kÿ nÿtí', isÿ tÛ *Paulo* nÿn kÿ'? Vó, hã tú vë.

¹⁴ Ûri sóg Topê mÛ: “ag kygpe ja tú inh nÿ, kÿ tóg há tí,” he tí. ¹⁵ Kÿ ag tóg iso: “tí jiji tó kÿ sóg kype kÿ nÿ,” henh ke tú nÿ, he sóg tí. *Crispo* hã kype inh, kar kÿ *Gaio* tí ke gé, ¹⁶ kar kÿ *Estéfanos* fag gé. Kar inh ù kygpég tú nÿ, hÿn, he sóg. ¹⁷ *Cristo* pijé inh mÛ: “ha ag kygpenh tÿg,” he ja nÿ'. Inh mÛ tóg: “ha ag mÛ inh vÿ kãmén tÿg,” he ja nÿ. Kÿ sóg tó tÿgtí. Hã ra sóg ón kÿ tÛ vëme kanhró han vãn nÿgtí. Ke tú nÿ mÛ ra *Cristo* tÛ krunh to sa ja ên vÿ tÛ nén ù tú nÿ ve nÿ sir.

Jesus tÛ krunh to sa ja hã tónh ke

¹⁸ Û mÛ êg tóg vënh kagtÿg nÿtí ve nÿ, êg tÛ *Jesus* tÛ krunh to sa ja ên tó kÿ. Hã ra ag tÛ nÿgme ki vár ke vë. Ag jávo tóg êg mÛ tÛ Topê tÛ há nÿ, *Jesus* tÛ krunh to sa tí. Hã tugerín êg krenkren kÿ nÿtí. ¹⁹ Hã kÿ tóg rán kÿ nÿ, ha mē. “Ûn kanhró mág ag jykre tÛ sóg tú' henh ke mÛ, ha vem nÿ, ùn vënh kanhrãn mág han mÛ ag tÛ ke gé,” he tóg, Topê tí.

²⁰ Hã kÿ ón kÿ ùn kanhró mág ag pijé tÛ nén ù nÿtí. Êg tÛ tag ki nén ù ki kanhrãn mÛ to tóg: “nén ù tú vë,” he ja nÿgtí, Topê tí. “Krÿ tú ag nÿtí, ù tÛ tag há nón mÛ sór mÛ ag,” he tóg.

²¹ Topê tỹ nén to jykrén mũ vỹ ge nĩ, ha mẽ. Ēg tỹ vēsóg ki Topê to jykrén sór mũ ra ěg tóg ti ki kanhrân ja tũ nĩgtĩ, ěg tỹ ga kri mũn kỹ. Hã kỹ Topê tóg ěg tỹ ti vĩ mẽ kỹ kri fi kỹ ěg kren han mũ. Hã kỹ Topê tóg ag mỹ kri tũ nĩ ve nĩ, ù tỹ ki kagtĩg ag mỹ.

²² Judeu ag ne ěg tỹ nén ve vãnh ve sór mũ', ag tỹ Topê jykre ki kanhrân jé. Kỹ fóg ag ne ón kỹ ti jykre to vémén sór mũ'. ²³ Ag jãvo ěg tóg nén pir hã tó tĩ, hã vỹ: *Cristo tỹ krunh to sa kỹ ter ja ti, he mũ. Judeu ù ag tóg jĕgryg tĩ, ti krunh ti, jãvo ěg tóg fóg ù ag mỹ kri tũ nĩ ve nĩ, kanhgág ù ag mỹ ke gé.* ²⁴ Judeu kã mũ ù ag tóg kuprĕg kỹ nỹtĩ jãvo, fóg ag kã mũ ke gé, kanhgág ag kã mũ ke gé, fag ke gé. Ag hã mỹ tóg há tĩ, *Cristo tỹ krunh to sa kỹ ter ja ti. Ēg hã vĕ. Topê jykre tar hã vĕ.* ²⁵ Topê kri tũ nĩ ve vỹ ěprã ke kri há nĩ ve kãfór nĩ mỹr. Ti hã ne ti pir mỹ kri há nĩ'. Kỹ Topê krój nĩ ve vỹ ěprã ke ag tar nĩ ve kãfór nĩ gé. Topê hã ne ti pir mỹ tar nĩ'.

Topê tỹ ěg kuprĕg, ěg tỹ tỹ nén ù tũ ra

²⁶ Inh kanhkã', vĕso jykrén. Topê vỹ ģag jé prĕr. Ąag kã mũ ùn kanhró mág ag vỹ pipir nỹtĩ. ùn mág ag vỹ pipir nỹtĩ gé, ùn mág krĕ ag ke gé, fag ke gé. ù tỹ ge kuprĕg mág tũ ti nĩgtĩ, Topê ti. ²⁷ ù tỹ ùn mág ag mỹ kri tũ nĩ ve ag hã kuprĕg ti tĩ mỹr, ùn vĕnh kagtĩg ag. Tĩ tỹ ùn kri há ag mỹ'a han sór vĕ. Kỹ tóg tag ki ùn krój nỹtĩ ag kuprĕg, ùn tar ag mỹ'a han jé. ²⁸ Hã jé Topê tóg ù tỹ tag ki jagtar nỹtĩ ag kuprĕg. ùn mág ag tỹ ěg ve kỹ ěg tóg ag mỹ jagtar nỹtĩ. Nén ù tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ. Hã ra Topê tóg ěg kuprĕg mũ, ti tỹ ùn mág ag vĩ tỹ tũ' hen jé. ²⁹ Hã kỹ ù tóg Topê mỹ: "ùn mág vỹ tỹ inh nĩ, há inh nĩ," henh ke tũ pĕ nĩ, ěg tỹ kejĕn ti ve kỹ. Hã jé Topê tóg ùn jagtar ag kuprĕg. ³⁰ Topê mrĕ ke vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ha mẽ, ěg tỹ tỹ *Jesus Cristo* mrĕ ke nỹtĩn kỹ.

Topê hã vỹ ěg kri há han mũ', ti hã vỹ ěg mỹ vĕnh pãte fón mũ', *Jesus* tugrĩn. Ti hã ne ěg krenkren han mũ'. Topê tỹ ti mỹ vĕjykre nĩm hã vĕ, ti tỹ ěg tỹ tag han jé, ³¹ ù tỹ rán kỹ nĩ tag ti, hã vỹ: "ģag tỹ ù to: ùn mág vỹ tỹ ti nĩ, he sór kỹ ěg *Senhor* ti tóm nĩ," he mũ, Topê vĩ rán ki.

2

Paulo tỹ krój nĩ

¹ Inh kanhkã', ģag ki sóg jun ja nĩ, sỹ ģag mỹ Topê jykre tó jé. Inh pijé ģag mỹ ón kỹ: "*estudo* mág inh nĩ, kỹ inh ki kanhró mág nĩ," he ja nĩ. ² Nén pir hã tỹ sóg ģag mỹ tó ja nĩ, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ, ti tỹ krunh to sa kỹ ěg jagfỹ ter ja ěn ti. ³ Krój ja inh nĩ, sỹ ģag ki jun kỹ. Mũmĕg ja inh nĩ. Kanĕ jur han ja inh nĩ. ⁴ Isỹ ģag mỹ Topê vĩ tó kỹ inh pijé vĕnh vĩ sĩnvĩ tỹ ģag krĩn sór ja nĩgtĩ'. Topê kuprĩg tỹ inh jagrĕ nĩ hã tỹ sóg ģag mỹ tó ja nĩgtĩ', ti jykre tar tỹ. ⁵ Hã kỹ ģag pijé ěprã ke jykre há ki ge jĕg', ěprã ke tỹ nén to jykrén mũn ki'. Hỹ, hã ra ģag tóg Topê jykre tar ki ge jĕg, mỹr'.

Topê kuprĩg tỹ nén ki kanhró nĩ

⁶ Jãvo sóg ù tỹ *Jesus* ki kanhró mág ag mỹ Topê vĩ tó tĩ gé, ù tỹ to jykrén há ag mỹ. Hã ra ti pijé tỹ ěprã ke vĩ nĩ'. Ga kri ke ag jykre tó tũ sóg nĩgtĩ. Tũ' he jé tóg ke mũ, ùri ùn mág ag vĩ ti. ⁷ Topê vĩ hã tó sóg tĩ mỹr'. Ēn tỹ ěg vēsóg ki ki kanhrân ke tũ nĩ. Hã ra Topê tóg vãsỹ to jykrén mũ. Ga tỹ kã nĩ to hã tóg to jykrén mũ, ěg tỹ ti vĩ ki kanhrân jé, ěg tỹ ti jykre ki kanhró tugrĩn tỹ ùn mág nỹtĩ jé. ⁸ ùri ùn mág ag pijé ki kanhró nỹtĩ', Topê jykre tag ki'. Ag tỹ ki kanhró nỹtĩ ra ag pijé *Jesus* tỹ ka to ti sanh mũ vĕ', ěg *Senhor* tỹ, ù tỹ vĕnh kar kãfór nĩ tag tỹ. Hã ra ag tóg ti ki kagtĩg nỹtĩn kỹ krunh to ti sa ja nĩgtĩ. ⁹ Hã ra tóg rán kỹ nĩ, Topê vĩ rán ki, hã vỹ: "Topê tóg ěg mỹ nén ù há han ja nĩ, ù tỹ ti to há

kar mý mýr," he mü. "Û pijé tag ve ja nĩ ver'. Û pijé tag mē ja nĩ ver'. Ęprā ke ag pijé to jykrén ja nĩ ver'. Topē hā ne to jykrén ja nĩgtĩ," he ja tóg nĩgtĩ.

¹⁰ Kĩ tóg ěg hā mý tó ja nĩ. Ti kuprĩg tỹ tóg ěg kanhrān ja nĩ, to. Ti kuprĩg vỹ nén kar to jykrén tĩgtĩ, Topē tỹ nén to jykrén mü mré hā. ¹¹ Ge ti nĩ, ha mē. Ęprā ke tỹ nén to jykrén mü ki kanhró ěg tóg nĩ. Kĩ ěg ne tỹ ki kanhrān tĩ? Ęg krĩ tỹ ěg ki kanhrān tĩ. Hā ra Topē kuprĩg vỹ Topē tỹ nén to jykrén mü ki kanhrān kān tĩ. Û tỹ Topē kuprĩg tỹ jagrē tũ ěn pijé ki kanhrān ke mü'. ¹² Hā ra Topē pijé ěprā ke kuprĩg tỹ ěg mý ěg jagrē han'. Topē kuprĩg tỹ tóg ěg mý ěg jagrē han, ěg tỹ ti tỹ ěg mý nén nĩm mü ki kanhró nỹtĩjé. Ti hā vỹ ěg kren han sór mü, ěg tỹ vėnh kren han ki kagtĩg ra.

¹³ Hā tó sóg tĩ. Ęprā ke vĩ pijé'. Topē kuprĩg vĩ vė. Hā kũ sóg ti kuprĩg hā tỹ ti jykre kāmén tĩ. ¹⁴ Ęprā ke ag pijé Topē kuprĩg to há nỹtĩ, ti jykre to'. Ag mý tóg tỹ Topē krĩ tũ nĩ ve nĩ. To jykrén há han ki kagtĩg ag nỹtĩ, ag tỹ Topē kuprĩg tỹ jagrē tũ nỹtĩn kũ. ¹⁵ Û tỹ ti kuprĩg tỹ jagrē nĩ ěn hā ne nén kar to jykrén há han tĩ'. Kũ ù pijé ěg tỹ nén han mü ěn ki kanhró nĩ, ti tỹ vėg mü ra, ti tỹ Topē kuprĩg tỹ jagrē tũ nĩn kũ.

¹⁶ Hỹ, ù nỹ hỹn Topē tỹ nén to jykrén mü ki kanhró nĩ? Û nỹ hỹn Topē kanhrān mü? Û tỹ ti kanhrān mü venh ke tũ ěg tóg nĩ. Jāvo *Cristo* hā ne ěg kanhrān tĩ'.

3

Topē mý rānhrāj tĩ ag tỹ jagnē ri ke

¹ Inh kanhkā', inh pijé ājag mý Topē jykre tó kān ja nĩ ver', sỹ ājag mý tó sór mü ra. Û tỹ Topē kuprĩg tỹ jagrē tũ ri ke vỹ tỹ ājag nỹtĩ. Ĝĩr ri ke vỹ tỹ ājag nỹtĩ, ājag tỹ *Cristo* jykre to tar tũ nỹtĩn kũ. ² Hā kũ sóg ājag

mý *leite* ri ke hā ven ja nĩ, sỹ ājag mý Topē vĩ tó kũ. Inh pijé ājag mý vėjėn tar ri ke ven ja nĩgtĩ', ājag tỹ ver to tar tũ ja nỹtĩn kũ. Kũ ājag tóg ùri to tar tũ nỹtĩ gé. Ver ājag tóg Topē kuprĩg tỹ jagrē tũ nỹtĩ ve nĩ. ³ Hā kũ ājag tóg vėnh kāpugpóv kũ nỹtĩ, ājag tỹ jagnē to jũ nỹtĩn kũ. Hā ki ājag tóg ěprā ke jykre han tĩ. Hā ki ājag tóg ti tỹ jagrē tũ nỹtĩ ve nĩ. ⁴ Kũ ājag kā mĩ ù ne tóg: "*Paulo* mré ke vỹ tỹ inh nĩ," he tĩ'. Kũ ù tóg: "jāvo sóg tỹ *Apolo* mré ke nĩ," he tĩ gé'. Ęprā ke jykre hā vė, ājag jykre tag ti.

⁵ Û nỹ tỹ *Apolo* nĩ', jo ù nỹ tỹ inh nĩ', hā vỹ: *Paulo*, he mü? Topē mý rānhrāj tĩ vỹ tỹ ěg nỹtĩ. Kũ ājag tóg ěg vĩ kri fi kũ *Jesus* ki ge ja nĩgtĩ, ěg *Senhor* tỹ ājag krĩn kũ. Ti hā vỹ ěg mý ěg rānhrāj nĩm ja nĩ. ⁶ Topē vĩ krān inh, ājag kā ki. Kũ *Apolo* vỹ ki gónh. Hā ra ù tỹ ti mog han mü vỹ tỹ Topē nĩ. ⁷ Hā kũ ù tỹ krān mü pijé tỹ ùn mág nĩ'. Û tỹ ki gónh mü pijé tỹ ùn mág nĩ gé'. Pir ti nĩ, ùn mág ti, hā vỹ: Topē, he mü, ù tỹ ěg mog han mü ěn ti. ⁸ Û tỹ krān mü vỹ ù tỹ ki gónh mü ěn ri ke nĩ. Kanhkā tá ěg tóg ěg rānhrāj kaja venh ke mü. Sỹ krān ja kaja ve jé sóg ke mü, jāvo tóg ti tỹ ki gónh ja kaja venh ke mü gé. ⁹ Topē hā mré ěg tóg rānhrāj mügtĩ. Topē japỹ ri ke ājag nỹtĩ.

Topē tỹ ěg rānhrāj tugnỹm ke

Kũ ājag tóg ti tỹ ĩn han mü ri ke nỹtĩ gé. ¹⁰ Ęn tỹ kri jė jafā ri ke han inh, ĩn krogrog ri ke ti, sỹ ājag mý ti jykre tó kũ, Topē tỹ to inh krĩn kũ. Kũ sóg to jykrén há han, sỹ ĩn tỹ kri jė jafā ri ke ěn tar han jé. Kũ tóg ājag kā mĩ kri ĩn ri ke han mü sir, ti tỹ isỹ ājag kanhrān nón ājag kanhrān kũ. ¹¹ Ęn tỹ kri jė jafā ri ke ěn vỹ pir nĩ, hā vỹ: *Jesus Cristo*, he mü, hā kũ sóg ājag mý ti kāmén há han. Û venh ke tũ ěg tóg nĩ. ¹² Kri ěg tóg ĩn ri ke hynhan tĩ. Û tóg *ouro* tỹ han mü, ù tóg *prata* tỹ han mü, ù tóg pó sĩnvĩ tỹ han mü, ù tóg ka tỹ han mü,

ũ tóg re tý han mũ, ù tóg êkré fár tý han mũ. ¹³ Kurá tý êgno kã êg tóg êg rãnrãj jykre venh ke mũ, hã vỹ: êg tý ù mỹ ti vỹ kãmén há han ja ti, he mũ. Pĩ vỹ êg rãnrãj kókén ke mũ, kỹ êg tóg pĩ ki êg rãnrãj jykre venh ke mũ. ¹⁴ Pĩ tý ti kókég tũ nĩn kỹ êg tóg ti kaja venh ke mũ sir. ¹⁵ Pĩ tý ti kókén kỹ êg tóg êg rãnrãj kren ke mũ sir. Ge ra êg hã tóg kren ke mũ. Kỹ tóg êg tý pĩ ki kren ri ke nĩ sir.

¹⁶ Ha mẽ, Topê ìn ri ke êg nỹtĩ, Topê kuprĩg tý êg kã kã jèn kỹ. Ajag mỹ tag ki kagtĩg? Ki kagtĩg nỹtĩ ve ajag nĩ. ¹⁷ Û tý Topê ìn kókég mũ ên kókén jé tóg ke mũ, Topê ti. Ti tũ vè mỹr, ti ìn ti. Êg hã vè.

Êg pijé jagnê kãfór nỹtĩ'

¹⁸ Kynê tũg nĩ. Vêso: “ki kanhró mág ình nĩ,” he tũg nĩ. Ajag tý êprã ki kanhró mág nỹtĩn kỹ to: “nén ù tũ vè,” hem nĩ, ajag tý Topê jykre hã ki kanhrãn jé. ¹⁹ Êprã ki kanhró mág ag to Topê tóg: “nén ù tũ vè,” he tĩ. Vènh kagtĩg ag tóg nỹtĩ, ti mỹ. Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ: “êprã ke ag tóg ag mỹ ki kanhró mág nỹtĩ ve nĩ. Hã ra Topê tóg hã ki ag mỹ ag krĩ tũ nỹtĩ ên ven ke mũ,” he tóg, Topê vĩ rá ki. ²⁰ Kỹ ti rá ù vỹ ge nĩ gé, ha mẽ: “Topê vỹ ki kanhró nĩ, ù tý ki kanhró mág ag tý nén to jykren mũn ki. Nén ù tũ vè, ag tý nén to jykren mũ ti,” he tóg mũ gé, Topê vĩ rá ki. ²¹ Hã kỹ êprã ke jiji tó sór tũg nĩ. Êg pijé tý ùn mág nỹtĩ'. Tý êg tóg jagnê mré ke kar nỹtĩ mỹr. ²² Ình hã vỹ tý ajag mré ke nĩ. *Apolo* vỹ tý ajag mré ke nĩ gé, *Pedro* ti ke gé. Ga ki ke kar vỹ tý ajag tũ nĩ gé, ajag rĩnrĩr nĩ ti ke gé, ajag ter ke ti ke gé, ajag tý ùri vég mũ ti ke gé, ajag tý vãhã venh ke ti ke gé. ²³ Jãvo ajag hã ne tý *Cristo* tũ nỹtĩ'. Kỹ *Cristo* vỹ tý Topê tũ nĩ. Vyrmỹ tũ nỹtĩ sór tũg nĩ.

4

Apóstolo ag

¹ Ajag tý êg to jykren kỹ tag to jykren nĩ, ha mẽ. *Cristo* mỹ rãnrãj tí vỹ tý êg nỹtĩ. Topê jykre tó êg tóg tí, êg tý vêsóg ki nén to jykren vãnh ên. ² Kỹ êg *patrão* tóg nén ù pir ve sór nĩgtĩ, êg tý ti tũ ki rĩr mũn kỹ, hã vỹ: êg tý ki rĩr há han mũ, he mũ. Ge ti nĩ, Topê tý êg ki nén ve sór mũ ti. Ti tũ ki rĩr há han jé êg tóg ke mũ. ³ Kỹ tóg ajag tý isỹ nén han mũ to vỹ mũ ra ình mỹ tý nén ù tũ nĩ, êprã ke ag tý ình jykre to vỹ mũ ra. Kỹ isóg ình jykre to: há ti nĩ, he tũ nĩgtĩ gé. ⁴ Ình pijé sỹ ti vỹ mranh mũ ki kanhró nĩ'. Hã ra sóg tag to: “hã kỹ ình jykre vỹ kuryj kar nĩ,” he tũ nĩgtĩ gé. Topê hã ne êg jykre tugnym tí'. Hã kỹ tóg ki kanhró kar nĩ. Hã kỹ tóg tónh ke mũ. ⁵ Kỹ ù jykre to vỹ sór tũg nĩ, kurã tý êgno to hã, êg *Senhor* kãtĩg ke to hã. Ti ha ne nén kar vènh ven han kãn ke mũ', êg tý vènh vatãnh tá nén han mũ mré hã, êg tý kuty tá nén han mũ mré hã, êg tý nén ù to jykren mũ ên mré hã ke gé. Kỹ êg tóg mẽnh mũ sir, Topê tý êg mỹ vỹ há han ke ti. Vyrmỹ tóg êg mỹ tónh ke mũ, êg kar mỹ, êg tý nén han ja ti.

⁶ Ình kãnhkã', Topê vỹ rá pãtén sór tũg nĩ. Û tý ajag kanhrãn mũ to: “Topê vỹ tó tí ag kãfór vỹ tý ti nĩ,” he tũg nĩ. Ajag tý to jykren há han jé, hã jé sóg vènh hã to tag rán, ajag mỹ, *Apolo* to ke gé, êg tý jagnê ri ke nỹtĩ tag ti. ⁷ Êg tý jagnê kãfór han sór kỹ êg tóg ón kỹ ke tí. Ha vé, Topê vỹ êg mỹ êg tũ vin kãn. Êg tý vêsóg ki mãn ja pijé'. Kỹ ajag tý ne jé to: “isũ vè,” he sór nê? Tý tóg Topê tý ajag mỹ nĩm tũ nĩ ve nĩ, ajag tý to: “isũ vỹ ã tũ kãfór nĩ,” hen kỹ.

⁸ Tý ùn há nỹtĩ ve ajag nỹtĩ, vènh mỹ. Riko nỹtĩ ve ajag nỹtĩ, vènh mỹ. Tý ùn mág nỹtĩ ve ajag nỹtĩ vènh mỹ, ình jãvo. Hỹ, há ti nĩ vè, ajag tý tý ùn mág nỹtĩ ra. Kỹ sóg ajag mré tý ùn mág ình ke mũ gé vè vè. Hã ra tóg ke tũ tí. ⁹ *Jesus* tý ùn fêg mũ vỹ tý ình nĩ, *apóstolo* vỹ tý ình nĩ. Hã ra tóg sỹ

to jykrén mû ra, Topê tÿ isÿ ùn jykre kórég ag ri ke han nĩ ve nĩ, ag tÿ ùn kãgtén mû ên ag ri ke. Vênh kar ne tóg isugnÿm tí', êprã ke kar, Topê tÿ jênê jafã ag kar ke gé mÿr. ¹⁰ Krĩ tú nĩ ve sóg nĩ mÿr, *Cristo* tugrĩn. Inh jãvo ãjag tóg krĩ há nÿtĩ ve nĩ, *Cristo* jykre ki. Krój inh nĩ, jãvo ãjag tóg tar nÿtĩ ve nĩ. ãjag to ag tóg vĩ há han tí, jãvo ag tóg iso é he tí. ¹¹ Hã kÿ sóg kókĩr mû, ùri. Kur tú sóg nĩ gé. Iso kry ag tóg ke gé. Jamã tú sóg nĩ gé. ¹² Ron sóg tí gé, sÿ inh rãnrãj ki ijên ven jé. Ag tÿ iso é he mû ra sóg ag mÿ nén ù há tó tí, Topê tÿ ag mÿ han jé. Ag tÿ inh vóg kónãn kÿ sóg ag mÿ vênh nenh tú nĩgtĩ. ¹³ Ag tÿ iso féfé he mû ra sóg komêr hã ag mÿ vĩ tí, ag jũ tÿ tũ' he jé. Vãfãr ri ke inh nĩ, vênh kar mÿ, ag tÿ nén fón tí kar ri ke inh nĩ.

¹⁴ Inh pijé ãjag mÿ'a han sór mû'. Hã ra sóg ãjag mÿ tag rán, sÿ ãjag jyvên jé, ãjag tÿ tÿ inh krê ri ke nÿtĩn kÿ, sÿ ãjag to há tâvĩ nĩn kÿ. ¹⁵ Û tÿ ãjag kanhrãn sór mû vÿ e nÿtĩ, ù tÿ *Cristo* jykre tÿ ãjag kanhrãn sór mû ag. *Mil* (ke) kãfór ag nÿtĩ, hÿn. Hã ra sóg pir nĩ, sÿ ãjag panh ri ke nĩn kÿ, isÿ ãjag mÿ *Jesus Cristo* kãmén kÿ, ti tÿ sÿ ãjag hynhan ri ke nĩn kÿ. ¹⁶ Hã kÿ sóg ãjag jyvên mû, ãjag tÿ sÿ nén han mû han jé. ¹⁷ Hã jé sóg *Timóteo* jênê, ãjag to. Inh kósın ri ke ti nĩ. Ti to inh há tâvĩ nĩ. Kÿ tóg êg *Senhor* jykre to tar nĩ. Ên hã vÿ ãjag mÿ tó mãn ke mû, isÿ *Jesus Cristo* japry jagma tí ti, isÿ ti jamĩn jagma tí ti, isÿ *igreja* kar ki ke ag kanhrãn tí ti, êmã kar mĩ hã.

¹⁸ Jãvo ãjag kã mĩ ù tóg vêsÿ ùn mág han sór mû, iso: “kãtĩg ke tũ pẽ ti nĩ,” hen kÿ. ¹⁹⁻²⁰ Hã ra sóg kãnhmar ãjag to pasanh kãtĩg ke mû, ha vem nĩ, êg *Senhor* tÿ: “ha tũg,” hen kÿ. Kÿ sóg ag jykre venh ke mû, vêsÿ ùn mág han mû ag. Êg pijé ù vĩ tÿ Topê tÿ tÿ êg pã'i nĩ ên vég tí'. Hã ra êg ti jykre tar hã tÿ vég tí. Hã kÿ inh pijé ag vĩ mẽ sór mû

ver'. Ag jykre tar ve sór inh mû, ù tÿ vêsÿ ùn mág han mû ag. ²¹ Kÿ isÿ ãjag tá jun kÿ ne nÿ hÿn ãjag mÿ há nĩn mû? Inh mÿ ka va tũg mû', ãjag mrãnmrãn jé? Inh mÿ ãjag mÿ vĩ há han ke mû', komêr hã, ãjag tÿ tÿ inh fe nÿtĩn kÿ? Ha to jykrén.

5

Ûn prüg kónãn mû

¹ Nén ù tóg mẽ há tí ãjag to. Nén ù vênh mÿ han ãjag nêji tí. Hã ra tóg kórég pẽ nĩ. Tag mẽ inh, ha mẽ: ãjag kã mĩ ù tóg nêji ti panh prũ fi tÿ prüg mû. Û tÿ Topê jykre ki kagtũg ag pijé ti ri ke han tí', ti jykre kórég tag tí'. ² Hã ra ãjag tóg to fe kaj tú nÿtĩgtĩ. Vêsÿ ùn mág han sór ãjag tóg mũgtĩ, vÿjykre kórég tag tÿ ãjag kã mĩ ù kã kã nĩ ra. ãjag ne tóg vêsÿrénh tú nÿtĩgtĩ', ãjag tÿ ù tÿ ti kórég tÿ ge han mû ên kutêm jé, ãjag kã mĩ. ³ Ha mẽ, êg tÿ ti tÿ nén han ke to inh jykrén huri, sÿ ãjag mré nĩ tú ra ver. Sÿ ãjag mré nĩ ri ke han sóg tí, sÿ ãjag mré ti to jykrén kÿ. Û tÿ vÿjykre pãno tÿ ge han mû ên tÿ tag han nĩ, ha mẽ. ⁴ Vênh mãn jé ãjag tóg ke mû. Jo sóg ãjag mré nĩ ri ke han mû, ãjag vênh mãn ki. Ên ki êg *Senhor* tÿ *Jesus* vÿ ãjag mÿ vÿjykre nĩm ke mû. Kÿ ãjag tóg sir *Jesus* jiji tó kÿ ⁵ ùn jykre kórég ên fêg ke mû, *Satanás* mÿ, ti tÿ ti fãr kókén jé. Kÿ tóg hên ri ke mũn to jykrén mãn ke mû. Kÿ ti kuprĩg vÿ kren ke mû, êg *Senhor* tÿ *Jesus* kurã ên kã.

⁶ ãjag tÿ vêsõ: “há êg nÿtĩ,” he mû ra ti pijé há nÿgtĩ'. Ha mẽ, *fermento* sĩ tÿ êmĩ jãgja kÿ tóg són ke kÿ mog tí. Tag to jykrén. ⁷ Hã kÿ fón kãn nĩ, êmĩ jãgja si ti, ãjag tÿ êmĩ tãg han jé. Ûn jãgja tú ri ke ãjag nÿtĩ, ãjag jykre ti, ti há nĩn kÿ. Kÿ vÿjykre kórég fón kãn nĩ. *Cristo* vÿ êg jagfy ter mÿr.

Êg tÿ *Páscoa* kã *cordeiro* tânh tí ên ri ke ti nĩ, *Jesus* ter ti. ⁸ Êg tÿ fénha ên ko jé êg tóg êmĩ jãgja si fón kãn tí. Kÿ kem nĩ gé, hã vÿ: vÿjykre pãno

tovãnh, he mũ, nén ù vènh mÿ han mãn tũg, he mũ, ãjag tÿ emĩ jãgja tũ ri ke nÿtĩ jé, hã vÿ: vèjykre kuryj, vèjykre pir, he mũ.

⁹ Hã jé sóg ãjag mÿ rán ja nĩ, ãjag tÿ ù tÿ nén ù vènh mÿ han mũ ag mré mũ tũ nĩ jé. ¹⁰ Hã ra sóg ù tÿ *Jesus* ki ge tũ ag tó ja tũ nĩ. Jykre pãno ag nÿtĩ, èprã ke ag, hã vÿ: nén kar to én (ka)mẽ, he mũ, nén ù péju tí he mũ, vyrmÿ topè han mũ, he mũ. Æjag tÿ tag ag mré vémén sór tũ nĩn ký ãjag hÿn ga tag tovãnh ký hẽ ra mũnh ke mũ. ¹¹ Hã ra sóg ãjag mÿ ù tÿ ón ký tÿ èg régre nĩ èn rán mũ. Û tÿ ã mré *Jesus* ki rá ký nĩ ra nén ù vènh mÿ han tovãnh sór tũ nĩn ký ti mré tũg mãn tũg nĩ, ti tÿ nén kar to én (ka)mẽ nĩn ký, ti tÿ vyrmÿ topè han ký, ti tÿ ù to ví kónãn mẽ nĩn ký, ti tÿ kron mẽ nĩn ký, ti tÿ nén ù pigju(g) tí nĩn ký. Û tÿ ge mré nĩ sór tũg nĩ, ti mré jèn tũg nĩ gé.

¹² Èg pijé èg mré ke tũ ag jykre tugnÿm ke mũ', *Jesus* ki ge tũ ag. Æjag tÿ èg mré ke ag jykre tugnÿm ke vè, ag jykre to: “tag vÿ há nĩ, tag vÿ kórég nĩ,” henh ke vè. ¹³ Topè hã ne ù ag jykre venh ke mũ', èg mré ke tũ ag. Èg mré ke tÿ vèjykre pãno han ký èg tóg ti jykre tónh ke mũ. Hã ký ù tÿ vèjykre kórég han mũ èn kutèm nĩ, ãjag kã mĩ.

6

Èg tÿ pã'i ag mÿ èg mré ke tónh ke tũ

¹ Ký nén ù tóg vènh mÿ nĩ gé. Æjag kã mĩ ù tóg ti mré ke to jũ ký *Jesus* mré ke tũ tÿ pã'i ag mÿ tó tí, pã'i ag jykre pãno ra. Ti pijé Topè tũ ag mÿ tó tí'. Vènh mÿ ti nĩ, tag ti. ² Èprã ke ag jykre tugnÿm jé ãjag tóg ke mũ mÿr, ãjag tÿ tÿ Topè tũ nÿtĩn ký. Æjag mÿ tag mẽ ja tũ? Ký, ãjag tÿ ga kri ke kar jykre tugnÿm ken ký ãjag hÿn jagnè jykre tugnÿm há han ke mũ gé. Jagnè to jũ tÿ tũ' he jé ãjag tóg ke mũ gé. ³ Topè tÿ jènè jafã ag jykre

tugnÿm jé ãjag tóg ke mũ mÿr. Æjag mÿ tag mẽ ja tũ? Ký ãjag hÿn èprã ke jykre tugnÿm há han ke mũ gé. ⁴ Ge ra ãjag tóg èg mré ke tũ ag mÿ: “ha inh mÿ isũ ti vé,” he tí, ù tÿ èg mré vènh mãn tí tũ ag mÿ, ag tÿ ga kri ãjag tũ ven jé. ⁵ Mÿ ãjag mÿ'a tũ? Æjag kã mĩ ù mÿ krĩ há tũ nĩ', ti tÿ ãjag jyvèn jé, ãjag tũ to, ãjag tÿ jagnè tũ to jykrén mũ to? ⁶ Vènh mÿ ti nĩ, *irmão* tÿ *irmão* ù tón ký, ù tÿ *Jesus* ki rá ký nĩ tũ mÿ, ti tÿ ãjag tũ ven jé. ⁷ Æjag tÿ jagnè tũ to jykrén kónãn ký tóg vènh mÿ pè nĩ, ãjag tÿ to jagnè to jũ ký mÿr. Æjag tÿ ne jé ù tÿ ãjag tũ mãn sór ký ti mÿ nenh ke nè? Ti hã tóg vèjykre pãno han mũ, ãjag tũ mãn sór ký. Ge ra ti mÿ nĩm nĩ. Ký ã tóg Topè ví mranh tũ nĩ, inhhã, ti tigrĩn. ⁸ Hã ra ãjag tóg ti mÿ nenh sór mũ. Ký ãjag tóg jagnè tũ to vèjykre kórég han tí gé mÿr. Jagnè tũ mãn sór ãjag tóg mũ gé mÿr. ⁹ Ûn jykre pãno ag pijé Topè tÿ tÿ èg pã'i nĩ venh ke mũ'. Æjag mÿ tag mẽ ja tũ?

Ha mẽ. ker kygnè hẽ'. Û tÿ ùn mén tũ fag mré nÿ mũ ag pijé venh ke mũ', Topè tÿ tÿ èg pã'i nĩ ti. Û tÿ vyrmÿ topè han mũ ag pijé venh ke mũ'. Û tÿ ti prũ ra ù fi mré nÿ mũ èn pijé venh ke mũ'. Û fi tÿ fi mén ra ù mré nÿ ký fi pijé venh ke mũ'. Ûn gré tÿ ùn gré ù tÿ prũg mũ èn pijé venh ke mũ'. ¹⁰ Ûn tũ péju(g) tí èn pijé venh ke mũ'. Û tÿ nén kar to én mẽ pijé venh ke mũ'. Ûn kron mẽ pijé venh ke mũ'. Û tÿ èg to ví kónãn tí pijé venh ke mũ'. Û tÿ èg vatãnh tá èg tũ mäg tí pijé venh ke mũ'. Topè tÿ tÿ èg pã'i nĩ venh ke tũ ag tóg nĩ, vèjykre tÿ ge han tí ag. ¹¹ Æjag kã mĩ ù tóg vèjykre tÿ ge han ja nĩgtĩ, vãsÿ. Hã ra ãjag tóg vènh kugpe ký nÿtĩ, ùri. Kykũnh ký ãjag tóg nÿtĩ. Ký Topè tóg ãjag mÿ vènh pãte fón ja nĩ sir, èg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* tigrĩn, Topè kuprĩg tigrĩn.

Ĕg tỹ nén ũ vĕnh mỹ han ke tũ

¹² Kỹ ājag hỹn inh mỹ: “isỹ nén han sór mũ ěn han jé sóg ke mũ. Topĕ vỹ ge ra inh jagāgtān ke mũ,” he sór mũ. Vó. Ĕg tỹ nén ũ han sór mũ ũ tóg há nĩnh mũ vĕ, hā ra isỹ nén ũ kórég tỹ tǎn nĩn ký tóg inh mỹ há tũ nĩ sir. ¹³ “Vĕjĕn vỹ tỹ ěg nug tũ nĩ, ký ěg nug vỹ tỹ vĕjĕn né nĩ,” he ājag tóg tĩ. Hỹ, hā ra Topĕ vỹ tỹ tũ¹ henh ke mũ, vĕjĕn tỹ, ěg nug tỹ ke gé. Ĕg han ja tóg nĩgtĩ. Hā ra ti pijé ěg tỹ tỹ ũn mén tũ mré nỹ jafā han'. Ĕg *Senhor* tũ vĕ, ěg. Ký ěg *Senhor* vỹ tỹ ěg tǎn nĩ sir. ¹⁴ Ĕg *Senhor* rĩn mǎn tóg, Topĕ ti, ký tóg ěg rĩn mǎn ke mũ gé, ti jykre tar tỹ.

¹⁵ Ký ěg hā vỹ tỹ *Cristo* tũ nỹtĩ. Ti mré ěg tóg tỹ ũn pir ri ke nỹtĩ. Ājag mỹ tag mĕ ja tũ? Ký ěg tỹ *Cristo* tũ tỹ ũn mén tũ fi mré tỹ ũn pir ri ke han ký tóg vĕnh mỹ pĕ nĩgtĩ, fi mré nỹn ký. Ke tũg nĩ. ¹⁶ Ha mĕ, ũ tỹ ũn mén mĕ fi mré nỹ ký tóg fi mré tỹ ũn pir ri ke nĩ. Hā ký tóg vāsỹ tó ja nĩ. “Ūn pir ri ke fag nỹtĩ, jagnĕ mré nỹtĩ fag,” he ja tóg nĩ. Ājag mỹ tag mĕ ja tũ? ¹⁷ Fag jāvo ěg tỹ tỹ ěg *Senhor* mré ke nỹtĩn ký ěg tóg ti mré kuprĩg pir ri ke nỹtĩ gé sir.

¹⁸ Ĕg tỹ ũn mén tũ mré nỹ ký, ěg tỹ ũn prũ tũ mré nỹ ký ěg tóg vĕnh kavĕnh tĩ sir, ěg tỹ Topĕ vĩ mranh tag tỹ. Ĕg tỹ nén ũ ũ ki Topĕ vĩ mranh ký ěg tóg vĕnh kavĕnh tỹ ge han tũ nĩgtĩ. Hā ký ũn mén tũ mré nỹ tovānh kǎn nĩ, ũn prũ tũ mré nỹ tovānh kǎn nĩ gé. ¹⁹ Ĕg hā vỹ Topĕ kuprĩg ĩn ri ke nỹtĩ. Ĕg kǎ kǎ tóg jĕ nĩ, Topĕ kuprĩg ti, ti tỹ tỹ ěg jagrĕ nĩn ký. Topĕ tỹ ěg mỹ nén han mũn hā vĕ. Ājag mỹ tag mĕ ja tũ? Hā ký ěg pijé tỹ vĕnh pǎ'i jĕ'. Topĕ krĕm ke vỹ tỹ ěg nỹtĩ. ²⁰ Ĕg kajām tóg mỹr, kaja e to. Hā ký vĕnh kar mỹ Topĕ tỹ tỹ ũn há nĩ ven nĩ, ājag tỹ ti jykre kuryj han mũn ký.

7

Ĕg tỹ prũg há han to vĕjykre

¹ Ājag tỹ inh mỹ vĕnh rá jĕnĕn ký ājag tóg inh mỹ ājag prũg ke ti tó ja nĩ. Ājag prũg tũ nĩn ký tóg há tĩ vĕ. ² Hā ra tóg ājag mỹ vĕnh mỹ tĩnh mũ, ký tóg inh mỹ ājag tỹ ũn mén tũ fag to ěn ha mĕ tĩ. Hā ký tóg há nĩ, ũ tỹ ũn pir fi tỹ prũg ký, fi tỹ tỹ ti prũ pĕ nĩ jĕ. Ū fi tỹ ũn pir tỹ mén ký tóg há tĩ gé, ti tỹ tỹ fi mén pĕ nĩ jĕ. ³ Ký fi mén jĕ fi mỹ fi tũ han, fi mré nỹ ký, jāvo ti prũ fi jĕ ti tũ han, ti mré nỹ ký. ⁴ Fi pijé tỹ vĕsũ nĩ', fi mén jĕn ký'. Fi mén tũ fi vĕ sir. Ký ti hā ri ke nĩ gé. Ti pijé tỹ vĕsũ nĩ gé', ti prũ jĕn ký'. Fi tũ vĕ, fi mén ti. ⁵ Hā ký jagnĕ mỹ vĕnh nenh tũg nĩ. Hĕn ri ke mũn ājag kejĕn jagnĕ mré to jykren sór mũ, ājag tỹ kuty pipir ki jagnĕ mré nỹ tũ nĩ jĕ, ājag tỹ Topĕ mré vĕmén jĕ vāsānsān jĕ. Ký tag pǎte jagnĕ mré nỹ mǎn nĩ sir, *Satanás* tỹ ājag krĩn kónān tũ nĩ jĕ. Ājag tỹ ũ mré nỹ sór ký tóg inh mỹ to ājag tỹ Topĕ vĩ mranh ha mĕ tĩ, *Satanás* tỹ ājag krĩn ký. Hā ký tóg ājag tỹ kǎnhmar jagnĕ mré nỹ mǎn ký há tũ.

⁶ Tag kar tó sóg mũ, ājag mỹ, ājag krój nỹtĩn ký. Inh pijé vĕnh kar mỹ: “ha prũg, ha mén,” he sór mũ'. ⁷ Vĕnh kar tỹ inh ri ke nỹtĩ ra tóg inh mỹ há tĩ vĕ, isỹ prũ tũ nĩ tag ri ke. Hā ra Topĕ tóg vĕnh kar tỹ vyrmỹ nén ũ to tar han tĩ, ěg tỹ ki króm jĕ. Hā ký ũ tóg ti prũ tũ to tar nĩ, jo ũ tóg ti prũ fi to tar nĩ. Topĕ tỹ nén han jan hā vĕ.

⁸ Hā ra sóg ũn prũ tũ mỹ tag tó sór mũ, ha mĕ. Ājag tỹ inh prũ tũ ri ke nỹtĩ ra tóg há tĩ vĕ, ký ũn mén ter ja fag tỹ mén mǎn tũ nĩ ra tóg há tĩ gé vĕ. ⁹ Ājag tỹ hā ra prũg sór ký, ājag tỹ mén sór ký tóg há tĩ gé. Ký ājag tóg vĕnh prũg han mũ sir. Ājag tỹ prũ tũ nĩ ra fag to ěn kýn pijé há nĩ', ājag tỹ ag to ěn ký ke gé'. Hā ký prũg nĩ, mén nĩ ājag tỹ ũ to ěn tũ nĩ jĕ.

10 Āĵag kã mĩ ù tóg prũ nýtĩ, ù fag tóg mén nýtĩ gé. Ēg *Senhor* vỹ āĵag hã mỹ tag tó mũ, sỹ tónh ke tag, ha mẽ. Isỹ tó pijé', ti tỹ tó hã nẽ', ha mẽ. Ā mén fón tũg nĩ. 11 Ā tỹ ge ra ti fón kỹ mén mãn tũg nĩ. Ā tỹ mén mãn sór kỹ ā mén fón jan hã mré to jykrén, āĵag tỹ jagnẽ mré nýtĩ mãn jé sir. Kỹ ā prũ jẽn kỹ fi fón tũg nĩ gé. Ēg *Senhor* tỹ tón hã vẽ.

12 Jãvo inh hã tóg tag tó mũ āĵag mỹ, ha mẽ. Ēg *Senhor* tỹ tó pijé', ha mẽ. Āĵag kã mĩ ù prũ fi tóg *Jesus* ki rã sór tũ nĩ, fi mén tỹ tỹ *Jesus* mré ke nĩ ra. Fi tỹ ti mré nĩ sór nĩn kỹ tóg fi mré nĩ ha sir. Fi tovãnh sór tũg nĩ. 13 Kỹ ā mén tỹ *Jesus* ki rã sór tũ ra ā mré nĩ sór kỹ ti mré nĩn nĩ gé. 14 Topẽ tũ vỹ tỹ ā nĩ, ā mén tỹ ti ki rã sór tũ ra. Hã ra tóg ā mré nĩn kỹ tỹ ti tũ ri ke nĩ gé sir. Kỹ ā prũ fi tỹ *Jesus* ki rã sór tũ ra fi tóg tỹ Topẽ tũ ri ke nĩ gé sir, fi tỹ ā mré nĩn kỹ. Ke tũ nĩ mũ ra āĵag krẽ vỹ ti ki rã tũ krẽ ri ke nýtĩnh mũ vẽ, Topẽ mỹ. Hã ra ag pijé ri ke nýtĩ'. Tỹ Topẽ tũ ri ke ag nýtĩ gé sir, āĵag krẽ ti. 15 Hẽn ri ke mũn ā mén, ā prũ fi ā fón sór mũ, fi tỹ *Jesus* ki rã sór tũ nĩn kỹ. Kỹ fi mỹ, ti mỹ: “ha ti ge,” hem nĩ. Topẽ vỹ ěg krĩ kuprãg sór mũ, hã jé tóg ěg kuprẽg. Hã kỹ ā pijé tỹ ā mén krẽm ke nĩ', ti tỹ ā tovãnh sór kỹ, ā pijé tỹ ā prũ fi krẽm ke nĩ gé', fi tỹ ā tovãnh sór kỹ, ā tỹ *Jesus* ki rã tũgrĩn. 16 Hẽn ri ke mũn ti kejẽn kren ke mũ, ā jamẽn kỹ, ā mén ti. Hã ra ā pijé ki kanhró nĩ'. Hẽn ri ke mũn fi kejẽn kren ke mũ, ā jamẽn kỹ, ā prũ fi. Hã ra ā pijé ki kanhró nĩ'. Hã kỹ fi tũg kamẽg tũg nĩ, fi tũg sór kỹ, ti tũg sór kỹ ke gé.

Ēg tỹ Topẽ jykre hã mũ mũnh ke

17 Topẽ tỹ ā jykre tỹ ā kuprẽg ja ěn hã mũ tũg nĩ, ěg *Senhor* tỹ ā mỹ vỹjyre nĩm ja ěn hã mũ. Hã tó sóg tí, ěg mré vẽn mãn tí kar ag mý. 18 Topẽ vỹ ā kuprẽg. Ā tỹ tỹ *Judeu* mré ke nĩn kỹ ā gré fãr junun vỹ

kym kỹ nĩ. Kỹ tóg há tí. Tỹ tũ' he sór tũg nĩ. Ā tỹ tỹ *Judeu* mré ke tũ nĩ kỹ ā fãr vỹ kym kỹ nĩ tũ nĩ. Kỹ tóg há tí gé. Kym sór tũg nĩ gé. 19 Nén ù tũ vẽ, ti fãr kym ke tí, ti fãr kym ke tũ ti ke gé. Nén pir vỹ há nĩ, hã vỹ: ěg tỹ Topẽ vỹ ki króm, he mũ, ěg tỹ ti tỹ ěg jyvẽn mũ han, he mũ.

20 Topẽ hã tỹ ā kuprẽg kỹ vỹjyre ěn hã mũ tũm nĩ. 21 Āĵag kã mĩ ù vỹ *patrão* nýtĩ, ti tỹ āĵag kygãm kỹ, ěg tỹ ěg mẽg kygãm ěn ri ke. Hã kỹ āĵag tóg tỹ ti tũ nýtĩ. Fagrĩnh mỹ āĵag tóg ti rãnrãj han tí. To krĩ kufy nýtĩ tũg nĩ. Āĵag tỹ hã ra āĵag *patrão* tovãnh to vỹjyre há ve kỹ jatun mỹ tovãnh nĩ, ti tỹ āĵag tovãnh sór kỹ. 22 Ha vé, ěg *Senhor* vỹ āĵag kuprẽg, āĵag *patrão* nýtĩ ra. Āĵag tỹ tỹ *Cristo* tũ nýtĩn kỹ āĵag tóg tỹ ùn *patrão* tũ ěn ri ke nýtĩ sir, āĵag tỹ ěprã *patrão* krẽm nýtĩ ra. Hã kỹ ùn *patrão* tũ ag vỹ *Cristo* ki ge kỹ tỹ *Cristo* krẽm ke nýtĩ. Jãvo ùn *patrão* ag vỹ *Cristo* tũgrĩn tỹ ùn *patrão* tũ ěn ri ke nýtĩ gé. 23 Hỹ, ěg kygãm ti mýr, kaja e tỹ, *Cristo* ti. Hã kỹ ěprã ke ag krẽm nýtĩ sór tũg nĩ. ěprã ke mỹ név mág jẽ sór tũg nĩ gé. Ke tũ nĩ mũ ra ag tóg āĵag tỹ *Cristo* mré mũ kamẽg mũ.

24 Inh kanhkã', Topẽ tỹ hã tỹ āĵag kuprẽg kỹ vỹjyre ěn hã mũ mũm nĩ.

Ūn mén ja tũ fag to vỹjyre

25 Ūn mén ja tũ fag tó ja āĵag tóg nýtĩ inh mỹ, āĵag tỹ rán ki. Hã ra ěg *Senhor* pijé fag to nén ù tó ja nýtĩ'. Kỹ sóg to jykrén kỹ āĵag mỹ tag tó sór mũ, ha mẽ. Ēg *Senhor* tóg inh jagãgtãn, kỹ tóg isar han, sỹ to jykrén há han jé. 26 Kỹ sóg ěg tỹ ti jagy vég tí tag to jykrén mũ. Sỹ to jykrén kỹ tóg inh mỹ há tí, āĵag tỹ ùri nén han mũ tag tovãnh sór tũ nĩ jé. 27 Ā mý prũ jẽ? Kỹ fi fón sór tũg nĩ. Ā mý prũ tũ jẽ? Kỹ prũg sór tũg nĩ gé. 28 Ā tỹ ge ra prũg sór kỹ tóg há tí gé hã ra. Topẽ vỹ mranh ke tũ ā tóg nĩ, prũg kỹ. Kỹ ùn mén ja tũ fi mén kỹ

tóg há tí gé sir. Topě ví mranh pijé'. Hã ra tóg jagy tĩnh mũ. Krĩ kufy han jé ãjag tóg ke mũ, tag ki, êprã, ãjag prũg kũ, ãjag mén kũ ke gé. Hã ra tóg inh mũ há tí vễ, ãjag krĩ kufy tũ nĩ ti.

²⁹ Inh kanhkã', inh ví tag jẽmẽ ra, ha mẽ. Kurã tỹ ẽgno vỹ kãnhmar jun ke mũ. Hã kũ ùn mén fi jé ùn mén ja tũ fi ri ke nĩ, ùn prũg ja tũ ri ke nĩ gé. Tag ki vễjyke vễ, fag tỹ jagnẽ mré nỹtĩg ti. Kãnhmar tóg tũ' henh ke mũ. ³⁰ Hã kũ ù tỹ tag ki fỹ mũ jé ùn fỹ tũ ri ke nĩ. Û tỹ tag ki mũ sér nĩ jé ùn mũ sér vãnh ri ke nĩ. ³¹ Û tỹ ga kri tỹ nén ù mág nĩ ẽn jé ù tỹ nén ù tũ ẽn ri ke nĩ. Tũg kãn jé tóg ke mũ, ẽg tỹ tag ki nén vэг mũ ti.

³² Nén ù pir tóg inh mũ há tí vễ, hã vỹ: ãjag krĩ kuprãg kũ nỹtĩm nĩ, he mũ, ãjag tỹ nén ù to krĩ kufy tũ nỹtĩ jé.

Ùn prũ tũ ẽn vỹ ẽg *Senhor* tũ ki rĩr tĩgtĩ, kũ tóg: “mỹ ẽg *Senhor* mũ há nĩ vỹ, sỹ nén han mũ ti?” he tí. ³³ Jãvo ùn prũg mũ vỹ ẽg tỹ tag ki nén vэг tí ki rĩr nĩgtĩ, kũ tóg: “mỹ inh prũ fi mũ há nĩ vỹ, sỹ nén han mũ ti?” he tí gé. ³⁴ Kũ tóg ẽg *Senhor* tũ ki rĩr tãvĩ han tũ nĩ sir. Kũ fi vỹ ge nĩgtĩ gé, ùn mén ter ja fi, ùn mén ja tũ fi ke gé. Ẽg *Senhor* tũ ki rĩr fag tóg nĩgtĩ, fag tỹ tỹ ti tũ tãvĩ nỹtĩ jé, fag tỹ ti tũ ki króm há han jé. Ùn mén mũ fi tóg hã ra ẽg tỹ tag ki nén vэг tí ki rĩr nĩgtĩ, kũ fi tóg: “mỹ inh mén mũ há nĩ vỹ, sỹ nén han mũ ti?” he tí gé.

³⁵ Sỹ ãjag tũ to jykrén há han kũ, hã kũ sóg ãjag mũ tag tó mũ. Inh pijé ãjag mũ ví tar han sór mũ', ãjag tỹ ti tỹ ãjag mũ há tũ nĩ ẽn han jé'. ãjag tỹ mũ há han kũ tóg inh mũ há tí, ãjag tỹ ẽg *Senhor* tũ ki rĩr há han kũ, nén ù tỹ ãjag kutãn tũ nĩ jé.

³⁶ Hẽn ri ke mũn tóg ãjag kã mũ ù fag mũ há tũ nĩ, fag kósin fi tỹ mén tũ nĩn kũ. Hẽn ri ke mũn fi sanh há nĩ ha. Hẽn ri ke mũn fi jagtar ke mũ, ù tỹ fi ki rĩr ke tũ tĩn kũ. Kũ jatun

mỹ fi mén nĩ, fi mén sór kũ. Topě ví mranh pijé'. ³⁷ Hẽn ri ke mũn ù fag tóg to jykrén há han mũ hã ra, kũ fag tóg fag kósin fi mén sór tũ nĩ sir. Kũ tag vỹ há tãvĩ nĩ. ³⁸ Hã kũ tóg ge nĩ, ha mẽ. Ti tỹ fi mén kũ tóg há nĩ, ti kósin mén ja tũ fi. Ti tỹ fi mén tũ nĩn kũ tóg há kãfór nĩ.

³⁹ Ùn tỹtã fag vỹ tỹ fag mén tũ nỹtĩ, ag rĩnrĩr nỹtĩn kũ. Û fi mén ter kar kũ fi tóg hã ra ù tỹ mén mũ sir, jatun mũ. Fi mén mãn vễ sir, Há ti nĩ. Hã ran jé tỹ ẽg *Senhor* mré ke nĩ, fi mén mãn ke ti. ⁴⁰ Fi tỹ mén mãn sór tũ nĩn kũ tóg há kãfór nĩ sir, fi mũ sér kãfór. Isỹ fag to jykrén hã vễ. Hã ra sóg Topě kuprĩg tỹ jagrẽ nĩ, hã kũ sóg ãjag mré to jykrén há han mũ gé.

8

Věnh kãgrã tỹ topě to vễjyke

¹ Kũ sóg ãjag mũ vễjẽn tó sór mũ gé. Ag mẽg tãnh kũ ag tóg vễnh kãgrã tỹ topě mũ pũn vén tí. Kar kũ ag tóg *açougue* tá ti ke ẽn vễne he tí. Kũ ãjag kã mũ ù tóg: “inh mũ tá mãn kũ konh mũ vỹ?” he tí.

Hã ra ãjag kã mũ ù tóg: “ki kanhró mág ẽg nỹtĩ, to tar ẽg nỹtĩ. Jatun mũ ẽg tóg konh ke mũ,” he tí. Ẽg tỹ nén ù to: “ki kanhró mág inh nĩ,” hen kũ tóg: “ti kãfór inh nĩ,” henh ha mẽ tí. Ẽg tỹ hã ra jagnẽ to há nỹtĩnh ke vễ. ²⁻³ Ẽg tỹ nén ù to: “ki kanhró sóg nĩ, ã jãvo,” hen kũ tóg tỹ ẽg tỹ jagnẽ to é he ven nĩ.

⁴ Kũ sóg ãjag mũ vễjẽn ẽn kãmén sór mũ. Nén ù tũ vễ, ón kũ vễnh kãgrã tỹ topě ti. Pir ti nĩ, Topě ti. Topě ù vỹ tũ nĩ. ⁵ Nén ù e to ag tóg ón kũ: “Topě vễ,” he tí, kanhkã tãn ù ag to, ga tãn ù ag to ke gé. Û tỹ ge vỹ e nỹtĩ, topě tỹ ge ti, *Senhor* tỹ ge ti. ⁶ Hã ra tóg ẽg mũ pir nĩ, ẽg jóg mág ti, ag jãvo. Nén kar han ja ti nĩgtĩ, vễnh mũ, kũ ẽg tóg ti hã ve sór mũ gé sir. Pir ti nĩ gé, ẽg *Senhor* ti, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ. Nén ù

kar vỹ ti tugrĩn nỹtĩ. Kĩ ěg ti tugnĩn krenkren ke mũ gé.

⁷ Hã ra ěg kã mĩ ù ag tóg tag ki kagtĩg nỹtĩ ver. Tãg ti nĩ ver, ag tỹ ón kỹ vẽnĩ kãgrã tỹ topẽ tovãnh mũ ti. Hã kỹ ón kỹ vẽnĩ kãgrã tỹ topẽ mỹ vẽnĩ pũn ja ěn tóg, ag tỹ ko kỹ nẽji, ag mỹ tỹ vẽnĩ kãgrã tỹ topẽ ěn tũ ko ri ke nĩ sir. Kĩ tóg, ag tỹ tag to krój nỹtĩn kỹ, ag mỹ ag tỹ vẽnĩ to vẽnĩ kavẽnĩ ha mẽ tĩ.

⁸ ěg pijẽ vẽnĩn tugrĩn Topẽ to há nỹtĩ', ti to kórég nỹtĩ'. ěg tỹ ko tũ (hã) ra nén ù tũ vẽnĩ gé, vẽnĩ kãgrã tỹ Topẽ mỹ pũn ja ěn ti. Vẽnĩn vẽnĩ mỹr.
⁹ Nén ù kar vỹ tỹ ěg tũ nĩ.

Hã ra ùn krój tóg hẽn ri ke mũn Topẽ vỹ mranh ke mũ, ěg tugrĩn, ěg tỹ ti mỹ nén ù vẽnĩ mỹ to tar nỹtĩ nĩ ve nĩn kỹ. Kỹ tag han sór tũg nĩ.
¹⁰ Ve ra ha. Tar ã tóg nĩ, ki kanhró ã tóg nĩ. Vẽnĩ kãgrã tỹ topẽ vỹ tỹ nén ù tũ nĩ ã mỹ. Hã kỹ ã tóg ko mũ sir, ù tỹ ti mỹ fénhta han kỹ. Nén ù tũ vẽnĩ vẽnĩ, ã tỹ ko mũ ti. Hã ra ěg mrẽ *Jesus* ki rã kỹ jẽ ù tóg tag to krój nĩ ver. Kỹ tóg ã ve kỹ to jykrén kỹ ko mũ gé sir. Hã ra vẽnĩ kãgrã tỹ topẽ tóg ti mỹ tar nĩ, ùn krój mỹ, ti tỹ *Jesus* ki rã kỹ nĩ (hã) ra.
¹¹ Kỹ tóg ti tỹ ã tỹ ko ve tugrĩn ko kỹ vãfor ke mũ sir. Ti jãvo ã tóg ki kanhró nĩ. Hã ra tóg ã tugnĩn tũ' henh ke mũ, *Cristo* tỹ ti jagfỹ ter ja ra.
¹² ã tỹ ti vỹ mranh hã vẽnĩ sir, ã régre krój ěn to. Ti vóg kónã ã tóg mũ sir, ti krój nĩn kỹ. Hã ki ã tóg *Cristo* vỹ mranh mũ sir, mỹr, ha mẽ.
¹³ Hã kỹ sóg tag han sór tũ nĩ. Inh mrẽ ke tỹ isỹ nén ù nĩ ko tugrĩn Topẽ vỹ mranh kỹ sóg ko mãn sór tũ nĩ ha.

9

Paulo tỹ jãnkamy ve sór tũ

¹ Ve ra, isỹ nén han mũ ti. ěprã ke ag tỹ inh mỹ nén tó mũ ěn han sór tũ inh nĩgtĩ. *Jesus* hã vỹ inh fẽg, isỹ tỹ *apóstolo* jẽ jẽ. Ti ve inh mỹr, ěg *Senhor* tỹ *Jesus* ti. Kỹ ãjag vỹ isugrĩn ti ki ge jẽg. Inh rãnrãj kaja vỹ tỹ

ãjag nỹtĩ. ² Hẽn ri ke mũn sóg ù mỹ tỹ *apóstolo* tũ nĩ. ãjag hã mỹ sóg tỹ *apóstolo* jẽ mỹr, ãjag tỹ inh vỹ mẽ tugrĩn ti ki ge kỹ. Hã ki tóg ve há tĩ, ěg *Senhor* tỹ inh fẽg ja ti. ³ Kỹ sóg ù tỹ kejẽn inh kato vỹ sór mũ mỹ tag tó tĩ, ha mẽ. ⁴⁻⁵ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ù ag ri ke inh nĩ, ù tỹ *Jesus* mrẽ pygfa mũ ag ri ke, *Pedro* ri ke ke gé, Ag prũ fag pére ag mũ tĩ, ag tỹ hẽn ra mũn kỹ. Isỹ ag ri ke ù tỹ *Jesus* ki rã kỹ jẽ ù fi tỹ prũg kỹ sóg fi pére tũg ke mũ gé vẽnĩ, hã ra sóg ke sór tũ nĩ. Kỹ ag tóg ãjag jẽn ko tĩ, ag tỹ ãjag mỹ Topẽ vỹ tó to. Isỹ ag kóm ãjag jẽn ko sór kỹ sóg konh ke mũ gé vẽnĩ, hã ra sóg ko sór tũ nĩ. Tag hã ki sóg ag ri ke tũ nĩ. ⁶ Inh nĩgẽ rãnrãj ja kaja hã ko sór inh ti, *Barnabé* ti ke gé, ag jãvo. ⁷ ěg tỹ Topẽ tỹ ěg mỹ vẽnĩ rãnrãj nĩm ja kaja venh ken kỹ tóg há tĩ vẽnĩ. *Soldado* jykre ri ke ti nĩ. Ag pijẽ ag tũ ko tĩ', ag tỹ vẽnĩ génh han kỹ. Ag vẽnĩ génh hã to ag tóg vẽnĩn vẽnĩ tĩ. Kỹ ù tỹ *uva* ki rĩr tĩ vỹ ti kanẽ ko tĩ gé. Kỹ ù tỹ *ovelha* ki rĩr tĩ vỹ fi *leite* kron tĩ gé. Hã kỹ tóg ěg tỹ Topẽ vỹ tó to gỹj ve kỹ há tĩ vẽnĩ, hã ra ěg tóg ve sór tũ nĩ.

⁸ ěprã ke jykre ki ěg tóg ěg rãnrãj pẽ to ěg jẽn vẽnĩ tĩ. Kỹ Topẽ vỹ tag tó ja nĩgtĩ. ⁹ *Moisés* vỹ tag rán ja nĩ, ha mẽ. “Monh tỹ ěkrẽ jãnkre ki rãnrãj kỹ ti jẽnky tógfĩn tũg nĩ. Ti jẽn kamẽg tũg nĩ,” he ja ti nĩ, Topẽ vỹ rá ki. Topẽ mỹ monh hã to jykrén kỹ tag tó ja nĩ? Vó. ¹⁰ ěg hã to tóg rán kỹ nĩ, ěg tỹ ěg rãnrãj to ěg jẽn ve jẽ. Hã kỹ ù tỹ ěpỹ ki rãnrãj mũ tóg to nén ù ve sór mũ. ù tỹ jãnkreg mũ vỹ to nén ù ve sór mũ gé, ti rãnrãj to. ¹¹ Isỹ ãjag mỹ kanhkã jykre tó kỹ tóg sỹ nén ù krãn ri ke nĩ. Kỹ sỹ ãjag ki nén ù ve sór ra tóg há tĩ vẽnĩ, ijẽn jẽ. Hã ra sóg ve sór tũ nĩ. ¹² ù ag tóg ag jẽn vẽnĩ tĩ, Topẽ vỹ to. Kỹ tóg sỹ ag ri kén ãjag ki jãnkamy ve sór kỹ há tĩ vẽnĩ, sỹ ãjag mỹ Topẽ vỹ tó vẽnĩ kỹ. Hã ra sóg ãjag jẽn ve sór tũ nĩ. Inh

jagtar ra tóg inh mý tỹ nén ù tú nĩ, ù tỹ isugrĩn *Cristo* kãme sér kato vĩ tú nĩ jé. Hã kỹ sóg ve sór tú nĩ.

13 Û tỹ Topê ìn krêm ti tú ki rĩr ti ag vỹ tá ag jên vég tí gé, ag tỹ Topê mý nén vin tí ên tỹ. Kỹ ù tỹ Topê mý nén ù pũn tí ên vỹ ti ke ko tí gé. Ā jag mý tag mẽ ja tũ? 14 Hã kỹ êg *Senhor* vỹ: “ù tỹ ti kãmén mũ ên vỹ tag to ag jên venh ke mũ,” he mũ. 15 Hã ra sóg ā jag jên ve sór ja tũ nĩ. Kỹ sóg ve sór tú nĩ gé, ùri, hã kỹ sóg ā jag mý rán mũ. Isỹ inh nĩgé tỹ rãnrãj to ijên vég mũ hã to sóg tỹ ùn mág nĩnh mũ, kanhkã tá. Kỹ sóg tỹ tú' he sór tú nĩgtĩ. Iser jé tóg inh mý há tí, ù tỹ inh mý Topê vĩ kajãm sór mũ (hã) ra.

16 *Jesus* kãmén sóg tí. Inh rãnrãj hã vê. Ti hã tóg inh mý tó, sỹ tí kãmén jé. Kỹ sóg ti tó tugrĩn tỹ ùn mág nĩnh ke tú nĩ. Isỹ ti kãmén sór tú nĩ ra Topê tóg inh vóg kónãn ke mũ vê, isỹ inh rãnrãj han tú nĩn kỹ. 17 Topê tỹ inh mý: “ha kãmén,” he tú nĩ ra sóg kanhkã tá to gỹj venh ke tú nĩ vê. Hã ra tóg inh mý: “ha kãmén,” he ja nĩ, kỹ tóg sỹ ti rãnrãj ki rĩr há han mũ ve sór mũ sir inh ki, Topê ti. 18 Kỹ sóg kanhkã tá to gỹj venh ke tú nĩ, inh rãnrãj ja to. Hã ra sóg gỹj ve sór mũ, tá. Hã kỹ sóg êprã ke ag ki sỹ nén ve sór mũ ên ve sór tú nĩ, ijên jé. Véké sóg ā jag mý tó tí, Topê vĩ ti, vènh kar mý ke gé.

Ûn e tỹ Jesus ki ge kỹ tóg Paulo mý há tí

19 Û pijé tỹ inh kri ke nĩ'. Ge ra sóg vèsỹ vènh kar krêm ke han. “Hèn ri ke mũn ù tóg *Jesus* ki rã sór mũ, isỹ tỹ ti krêm ke nĩn kỹ,” he sóg tí. Hã jé sóg vèsỹ ag krêm ke han tí, ù tỹ ti ki ge mũ ag e nỹtĩ jé, isugrĩn. 20 *Judeu* ag tugrĩn sóg vèsỹ *Judeu* han tí, ag tỹ *Jesus* ki ge jé. Isỹ ag jykre han sór tú nĩ ra inh han ke tú nĩ vê, hã ra sóg han sór tí, isỹ ag to há nĩn kỹ. Kỹ sóg *Judeu* jykre han mũ ag tugrĩn ag jykre han tí, ag tỹ *Jesus* ki ge jé. 21 Kỹ fóg ag vỹ *Judeu* jykre han

tú nĩgtĩ, kanhgág ag ke gé. Kỹ sóg ag tugrĩn ag jykre han tí. Kanhgág ag tugrĩn sóg ag jykre han tí, ag tỹ isugrĩn *Jesus* ki ge jé. Inh pijé Topê jykre tovãnh mũ há ra'. *Judeu* jykre hã tovãnh inh tí, fóg to, kanhgág to ke gé. 22 Kỹ sóg ùn krój ag mý komêr hã vĩ tí, ag tỹ isugnĩn *Jesus* to vãsãnsãn mãn jé. Isỹ ù jykre ve kỹ sóg ti jykre ri ke han tí, ag tỹ *Jesus* ki ge jé. 23 Tag kar han sóg tí, *Jesus* kãme tugrĩn, isỹ ti mré ti rãnrãj ki rĩr jé.

24 Ha mẽ, ùn e tóg *corrida* han tí, hã ra ùn pir tóg gỹjỹ he tí, inhhã. Ag ri ke han nĩ. Vãsãn ra, ā jag tỹ gỹjỹ hen jé, *Jesus* tỹ êg mý nén ven ke tí. 25 Ha vé, ù tỹ *torneo* han tí ag vỹ to jykrén mág tí. Kỹ ag vãkrég tí gé, ag tỹ gỹjỹ hen jé. Êprã vèjykre ki ag tóg gỹjỹ he sór tí, ti tỹ kãnhmar tú' henh ke mũ ra. Hã ra êg tóg kanhkã tá êg gỹj venh ke mũ, ù tỹ tú' he vãnh ên tí. 26 Ge sóg tí gé, sỹ *corrida* ri ke han kỹ. Pétêm sór sóg tí. To krónh ke tú sóg nĩ. Rará ri ke han sóg tí to. Inh pijé véké rará tí'. 27 Vènh hã to sóg rará tí. Kỹ sóg isỹ nén to én mũ ên han ke tú nĩ. Inh mý tóg Topê tỹ inh fón ha mẽ tí, isỹ ā jag jyvèn kar kỹ vèjykre pãno han kỹ. Hã kỹ sóg vèso rará tí, sỹ han tú nĩ jé.

10

Êg jo ke ag to jykrén nĩ

1 Inh kanhkã', êg jógjóg ve ag vỹ *Moisés* mré mũ ja nĩgtĩ. Kanhkã góg ên krêm ag tóg mũ kãn ja nĩgtĩ. kỹ ag tóg goj kusüg nig ên kafã ra pa kãn ja nĩgtĩ gé. 2 Êg vènh kygpe ri ken hã vê. Ên kã *Moisés* vỹ ag jãmĩ tĩg ja nĩgtĩ, *Jesus* tỹ êg ki rĩr nĩ tag ri ke. 3 Kỹ êg jógjóg ve ag tóg kanhkã tá vèjên ko kãn ja nĩgtĩ gé. 4 Kanhkã tá goj tỹ êganê ki ag tóg kronkron kãn ja nĩgtĩ gé. Pãro tá ag tóg goj ve ja nĩgtĩ. Hã ra tóg tỹ kanhkã tá ke nĩ ja nĩgtĩ. *Cristo* to ken hã vê. Ti hã vỹ ag mré tí ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ag mý

goj ên ven ja nĩgtĩ. ⁵ Ge ra Topê tóg êg jógióg ve ag to jũ kãn ja nĩgtĩ. Kĩ ag tóg kãgter kãn ja nĩgtĩ, ga kórég ên tá. Hã ra tóg ùn pipir ag hã to há ja nĩgtĩ, Topê ti. Kĩ ag hã tóg krenkren ja nĩgtĩ. ⁶ Hã ra tóg rán kũ nĩ, êg tũ tũ vènh kanhrãn jé, êg tũ nén ù kórég to én tũ nĩ jé. To én ja ag tóg nĩgtĩ, êg jógióg ve ag, kũ êg tag han ke tũ nĩ.

⁷ Hã kũ ón kũ vènh kãgrá tũ topê nón mũ sór tũg nĩ. Tag han ja ag tóg nĩgtĩ gé, êg jógióg ve ag. Hã kũ tag tóg rán kũ nĩ, hã mẽ. “*Povo* kar vỹ nĩgnĩ mũ sir, ag tũ vènh kãgrá tũ topê to fénhta ko jé, ag kronkron jé sir, ag tũ kar kũ vènh gringrén jé, fag mré,” he ja tóg nĩgtĩ. Hã to Topê tóg ag to jũ ja nĩgtĩ gé.

⁸ Kũ êg ùn mén tũ fag mré nỹnh ke tũ nĩ gé. Tag han ja ag tóg nĩgtĩ gé, êg jógióg ve ag. Kũ kurã pir ki ù tũ 23 mil (ke) ag vỹ kãgter ja nĩgtĩ, Topê tũ ag tũg kũ. ⁹ Kũ êg tóg Topê to: “ti hỹn iso jũnh ke tũ nĩ, sỹ ti vĩ mranh mũ ra,” henh ke tũ nĩ gé. Ke ja ag tóg nĩgtĩ gé, êg jógióg ve ag. Kũ pỹn tóg ag kãgtén ja nĩgtĩ, Topê tũ ag to jũn kũ. ¹⁰ Kũ êg tóg Topê to vĩ kónãn ke tũ nĩ gé. Ke ja ag tóg nĩgtĩ gé, êg jógióg ve ag. Kũ Topê tũ jènê jafã tóg ag kãgtén ja nĩgtĩ.

¹¹ Hã ra Topê tóg ag vóg kónãn, êg tũ ag to vènh kanhrãn jé. Hã jé tóg rán kũ nĩ gé, ti tũ to êg jyvèn jé. Êg hã mỹn kakó nĩ, kurã tũ êgno ti. ¹² Hã kũ vèso jykrén, ã tũg há han jé. ã tũ ti vĩ mranh tũ nĩn kũ tóg há ti. Hã jé vènh ki rĩr, ã tũ tũ prãnh ke tũ nĩ jé. ¹³ Nén-Kórég vỹ êg krĩn sór mũ, êg tũ Topê vĩ mranh jé. Hã ra tóg êpra ke jykre ki êg krĩn sór tũgtĩ. Kũ Topê tóg ti vég tũ, kũ tóg êg ki rĩr tũ. Kũ tóg kejèn ti mỹ: “gen kũ,” he tũ sir, ti tũ êg tũ hẽ ri ke tũ nĩ jé. Kũ tóg êg tar han ke mũ gé, êg tũ Nén-Kórég tũ êg krĩn kónãn mũ ra ti kato tẽ jé, êg tũ ti mỹ: “he,” he tũ nĩ jé.

Vènh kãgrá tũ topê jykre han sór ke tũ

¹⁴ Inh krẽ', tag tũgrĩn vènh kãgrá tũ topê tovãnh pẽ han nĩ. Ve sór tũg nĩ. ¹⁵ Ki kanhrõ ãjag tóg nỹti. Hã kũ êg tũ *Jesus* jamĩ ko tũ ên to jykrén nĩ, ha mẽ. ¹⁶ Êg tũ *Cristo* ter ja mũ êkrén kũ êg tóg kron tũ, ti kyvènh ri ke ên ti. Êg tũ kron kũ êg tóg tũ ti mré ke nỹti sir, êg tũ ti kyvènh ri ke ên kron kũ. Kũ ti jamĩ vỹ ge nĩgtĩ gé. Kupãn kũ êg tóg ko tũ, *Cristo* tũ êg mũ tón kũ. Êg tũ kon kũ êg tóg tũ ti mré ke nỹti gé sir, êg tũ ti nĩ ri ke ên kon kũ. ¹⁷ Ti jamĩ vỹ pir nĩ, kũ êg tóg êg tũ ko kãn kũ tũ ùn pir nỹti gé, ti mré, êg e hã ra. *Jesus* jamĩ ko to vèjykre hã vè.

¹⁸ Kũ *povo* tũ *Israel* ag to jykrén nĩ gé, ha mẽ. Topê mũ ag tóg nén ù pũn tũ, ti pũn jafã kri. Pũn kũ ag tóg ko tũ gé. Ag tũ kon kũ ag tóg tũ ag tũ ùn mũ pũn mũ ên mré ke nỹti gé sir, êg tũ tũ *Jesus* mré ke nỹti ri ke. ¹⁹⁻²⁰ Kũ ón kũ vènh kãgrá tũ topê to jykrén nĩ gé. Ag tũ ti mũ nén ù pũn kũ ag tóg Nén-Kórég ag hã mũ pũn tũ. Ag pijé Topê pẽ mũ pũn tũ'. Hã kũ tóg inh mũ há tũ nĩ, ãjag tũ tũ Nén-Kórég ag mré ke nỹtĩn kũ, ãjag tũ ag tũ kon kũ ke gé.

Inh pijé ãjag mũ: “vènh kãgrá tũ topê vỹ nỹgtĩ, kũ ag tũ ag mũ pũn mũ ên vỹ tũ nén ù nĩ,” he sór tũ'. Nén ù tũ vè. ²¹ Hã ra tóg vènh mũ nĩ, ãjag tũ êg *Senhor* kópa ki jẽ kron kar kũ Nén-Kórég kópa ki jẽ kron kũ ke gé. ²² Êg tũ Nén-Kórég ag tũ kon kũ ti hèn ri ke mũn êg to jũnh ke mũ, êg *Senhor* ti. Ti tũ êg to jũ nĩn kũ tóg vènh mũ nĩ. Êg pijé ti tũ hẽ ri kenh mũ'. Hã kũ ón kũ vènh kãgrá tũ topê ve sór tũg nĩ.

Êg tũ êg régre tũgrĩn nén ù konh ke tũ

²³ Hã ra ãjag tóg inh mũ: “isỹ nén han sór mũ ên han jé sóg ke mũ, pijé kórég nĩ,” he sór mũ. Há ti nĩ vè, tag ti. Hã ra êg tũ nén han mũ ù tóg êg mũ nén ù há han tũ nĩgtĩ. Nén ù kar han há êg tóg nỹti vè, hã ra êg tũ nén han mũ ù tóg êg tar han ke

tũ nĩ, *Jesus* to. ²⁴ Kĩ ã tũ to jykřn tãvĩ han tũg nĩ. Ā régre tũ to jykřn nĩ gé, ti mĩ há nĩ jé, ha mẽ. ²⁵ Kĩ ã tỹ nén ũ tãnh jafã ki nén ũ nĩ kajãm sór křn há nĩ. Kĩ ag mĩ: “ũ mĩ ón kř vėnh kãgrã tỹ topě mĩ ti nĩ tag pũn ja tũ?” he tũg nĩ. Jěmě tũg nĩ. Jatun mĩ kom nĩ. ²⁶ Topě tũ vė, ga ti, ga kri ke kar ti ke gé. Hã kř jatun mĩ kom nĩ. ²⁷ Kejėn ũ tỹ *Jesus* ki rã tũ ũ vỹ ã mĩ: “inh mré jėn kãtĩg,” he mũ sir. Ā tũg sór kř ã tóg tũg mũ. Kř ã tóg nén ũ kar konh ke mũ. Ti ki jěmě tũg nĩ, ũ tỹ hėn ri ke mũn ón kř vėnh kãgrã tỹ topě mĩ nén ũ pũn ja ti, ã tỹ jatun mĩ ko jé. ²⁸ Hėn ri ke mũn ũ tóg sir ã mĩ: “vėjėn tag pũn ag, ón kř vėnh kãgrã tỹ topě mĩ,” he mũ. Kř ko tũg nĩ sir, ũ tỹ ã mĩ tó mũ tugnĩn, ti tỹ ã to jykřn kónãn tũ nĩ jé. ²⁹ Ā pijé to jykřn mũ vė'. Hã ra ti hã tóg to jykřn mũ. Hã kř tóg ã mĩ tó mũ. Há tũ ti nĩ, inh mĩ, ũ tỹ iso jykřn kónãn kř, isỹ nén ũ tỹ inh mĩ kórég tũ han to. ³⁰ Topě mĩ sóg vėjėn ěn to vĩ há han ja nĩgtĩ. Kř ũ tỹ tag to iso vĩ vĩ hen kř tóg inh mĩ kórég nĩ. Hã kř sóg ko sór tũ nĩ, ũ tỹ iso jykřn kónãn sór kř.

³¹ Hã kř Topě hã mĩ nén kar han nĩ. Ā jėn kř ti jykře ki jėn nĩ. Ā kron kř ti jykře ki kron nĩ. Ā tỹ nén ũ han kř ti jykře hã ki han nĩ gé, vėnh kar tỹ ti jykře há nĩ ve jé. ³² Ũ tỹ ã tũgrĩn Topě to jũ tũ nĩ křn há tĩ, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag, Topě tũ ag ke gé, ũ tỹ ěg mré ke ag. Kř vėjykře há hã han nĩ. ³³ Ke sóg tĩ gé. Vãsãn sóg tĩ, vėnh kar tỹ iso há nỹtĩ jé. Hã jé sóg isũ ki rĩr tãvĩ han tũ nĩgtĩ. Vėnh kar tũ ki rĩr inh tĩ, ag tỹ *Jesus* ki ge jé.

11

¹ Inh jykře han sorm nĩ, isỹ *Jesus* jykře han ri ke.

Ũn tỹtã fag jykře

² Hỹ, ãjag mĩ sóg vĩ há han sór mũ mřr. Isỹ ãjag mĩ nén tó mũ ěn to jykřn ãjag tóg mũgtĩ mřr'. Isỹ ãjag

kanhrãn ěn ki króm sór ãjag tóg tĩ. ³ Hã kř sóg, nén ũ ki ãjag kanhrãn sór mũ sir, ha mẽ. *Cristo* vỹ tỹ ag kř nĩ, kř ag vỹ tỹ ag prũ fag kř nỹtĩ, fag tỹ tỹ ag nón ke nỹtĩ ra. Kř Topě vỹ tỹ *Cristo* kř nĩ gé. Jó ěg kar vỹ vãhã tỹ *Cristo* nón ke nỹtĩ gé. ⁴ ěg vėnh mãn kř nỹtĩ kř ěg jagně mř Topě vĩ tó tĩ, kř ěg tóg ti mré vĩ tĩ gé. Kř ag jykře mř vyr mř nĩ? Jãvo fag jykře mř vyr mř nĩ gé? Ag tỹ kur tỹ ag kř kř fón kř ag mř ag kř tỹ *Cristo* mř'a han tũ nĩ? Hỹ, hã vė. Ti mř'a han tũ ag nĩ. ⁵ Ag jãvo ũn tỹtã fag tỹ, kur tỹ vėnh kri fón kř fag mř fag mén ěn mř'a han tũ nĩ? Hỹ, hã vė gé. Fag tỹ kri for tũ ra Topě vĩ kãmén kř fag kř mř kator ri ke ti nĩ? Vó. Hã tũ vė. ⁶ Ũn tỹ ge fag gãnh mř ronh kãn kř nĩnh mũ'? Vó. Fag mř'a han tũg nĩ. Hã křn mř há nĩ, fag tỹ kur tỹ vėnh kri fón kř Topě vĩ tón kř, ti mré vėmén kř? Vó, hã tũ vė. ⁷ Kř ag kã mĩ ũ mř kur tỹ vėnh kri fón ke tũ nĩ, ti tỹ tỹ Topě ri ke nĩn kř, ěg tỹ ti tũgrĩn Topě sĩnvĩ ven kř? ěg mř ũn tỹtã fag tũgrĩn, fag mén ag sĩnvĩ vėg tĩ'? Vó, hã tũ vė. ⁸ Ha vé, Topě pijé, ũn ve fi tỹ ũn ve ti han ja nĩ'. Ũn ve tỹ tóg fi han ja nĩ mřr. ⁹ Kř ti pijé, fi tũgrĩn ti han'. Ti hã tũgnĩn tóg fi han. ¹⁰ Hã kř ũn tỹtã fag tóg fag mén ag ri ke nỹtĩ, ag tỹ tỹ fag kř nỹtĩ ra, hã vỹ: fag tỹ tỹ ag nón ke nỹtĩ ra, he mũ. Kř tóg Topě tỹ jėnė jafã ag mř há tĩ gé.

¹¹ ěg kar vỹ *Jesus* ki ge kř nỹtĩ. Ti ki ge kř nỹtĩn kř ũn tỹtã fag pijé, fag pir mř tỹ nén ũ nỹtĩ'. Kř ag pijé, ag pir mř tỹ nén ũ nỹtĩ gé'. Jagně ri ke ěg nỹtĩ, fag mré. ¹² Hỹ, Topě vỹ ũn ve tỹ fi han. Hã ra ěg kar tóg vãhã ěg mřnh fi ki mur kř nỹtĩ. Jãvo ũ tỹ vėnh kar han mũ vỹ tỹ, Topě ti nĩ.

¹³ Mř ãjag mř sér, ãjag tỹ ũn tỹtã fag tỹ kur tỹ vėnh kri fón tũ ra Topě mré vėmén ven kř? Vó, ãjag mř'a tóg tĩ. ¹⁴ Mř ãjag mř sér, ag gãnh tėj nỹtĩ ti? Vó, ãjag mř'a tóg tĩ gé. ¹⁵ Fag

gãnh téj tóg, fag mý sér tí. Hý, fag gãnh vỹ tỹ, fag krĩ kri fón ja ri ke nĩ. ¹⁶Hẽn ri ke mũn tóg ãjag kã mĩ ù mý há tù nĩ hã ra. Ký tag to jýkrén nĩ, ha mẽ. *Igreja* kar ki fag tóg, hã han tí, ha mẽ. Ký ãg mý'a han sór tũg nĩ.

Santa Ceia to vễjykre

(Mt 26.26-28; Mc 14.22-24; Lc 22.17-20)

¹⁷Ký sóg nén ù ki ãjag mý vĩ há han ke tù nĩ gé. ãjag jýkre ù tóg há tù nĩ, ha mẽ. ãjag vãnh mãn ký ãjag nễji, ãjag tỹ *Jesus* jamĩ ko ký jagnẽ jẽn vóg tí, ký ãjag nễji jagnẽ kókég tí sir. ¹⁸ãjag vãnh mãn ký ãjag nễji jagnẽ kato tẽ tí, vãnh kãpãm ký, ký tóg inh mý tỹ ki hã ke ve nĩ, sỹ to jýkrén ký. ãjag kã mĩ ù hỹn vãnh kãpãm sór tí, he sóg tí. ¹⁹Hý, há ti nĩ vễ, ãjag tỹ vãnh kãpãm ký nỹtĩn ký. Ký ùn jýkre há ag vỹ vãnh ven ke mũ, ãjag kã mĩ.

²⁰Ký, ãjag vãnh mãn ký ãjag pijé ãg *Senhor* jamĩ ko tí', *Santa Ceia* he mũ ên tí'. ²¹Tỹ fénhta han ký ãjag kar nễji vãnh fãn hã jé ko tí. Tá jun ký ãjag nễji kãnhmar ko tí. Ký ù ag nễji vãnh fãn tí. *Vinho* kron ký ag nễji tỹ pépév tí. Jo ù ag tóg kókĩnkĩr tí sir, ù tỹ kãnhmar tá junjun mũ ag tỹ ag tù kagran ký. ²²Ha mẽ, vãnh mý ti nĩ. Topẽ mré ke ag to é he ve ãjag tóg nĩ mýr', ãjag tỹ ag jẽn kagran ký, ag junjun to hã. Tag tỹ inh hỹn hẽ ri kenh mũ? Inh mý ãjag mý vĩ há han ke mũ', tag to'? Vó', kenh ke tù inh nĩ. Kórég ti nĩ, ãjag tỹ han mũ tag ti. ãjag ãn hã tá vễjẽn tỹ vãnh fãn nĩ.

²³Ha mẽ, ãg *Senhor* tóg inh mý tóg ja nĩ, sỹ ãjag mý tóg mũ ti, ãg tỹ ti ter to jýkrén ký tag han jé, ha mẽ. Kuty ên kã, *Judas* tỹ pã'i ag mý ãg *Senhor* tỹ *Jesus* tóg ja ên kã ãg *Senhor* tóg êmĩ mãn ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. ²⁴To tóg Topẽ mré vĩ ja nĩgtĩ. Kupãn ký tóg ag mý: "inh hã vễ," he ja nĩgtĩ. "ãjag jagfý sóg ter ke mũ. Ký inh mĩ êkrén nĩ, ãjag tỹ êmĩ tag kon ký," he ja tóg nĩgtĩ. ²⁵Ag tỹ ko kar ký tóg kópa vyn

ja nĩgtĩ gé sir. Ký tóg ag mý: "kópa ki jẽ tag vỹ inh kyvénh ri ke nĩ," he ja nĩgtĩ. "Inh jýkre tãg to ken hã vễ, isỹ inh kyvénh tugrĩn ãjag mý vãnh pãte fón jé. Ký inh kyvénh tỹ inh ki kutẽ mũ ên mĩ êkrén nĩ, ãjag tỹ kópa ki jẽ tag kron ký," he ja tóg nĩgtĩ gé. ²⁶Hã ký ãg tỹ êmĩ ên kon ký, ãg tỹ kópa ki jẽ ên kron ký ãg tóg sir ãg *Senhor* ter ti tóg tí. Tag han ãg tí, ti kãtig ken jo.

²⁷Hã ký vễjykre kórég ki êmĩ ên ko sór tũg nĩ. Kópa ki jẽ ên kron kónãn sór tũg nĩ gé, ãg *Senhor* tù ti. Ke tù nĩ mũ ra tóg ãg tỹ ti ter to é he ri ke nĩ. ²⁸Hã ký ãg jé ãg jýkre tugnỹm. ãg jýkre há nĩ ve kar ký ãg tóg êmĩ ên konh mũ, kópa ki jẽ ên kron ke mũ gé. ²⁹ãg tỹ ón ký ko sór ký, ón ký kron sór ký, ti tỹ ãg mý vễjẽn ù ri ke nĩn ký Topẽ tóg ãg vóg kónãn ke mũ sir, ãg tỹ êmĩ ên to ãg *Senhor* ter mĩ êkrég tù nĩn ký. Ký ãg tóg Topẽ tỹ ãg vóg kónãn hã jé tỹ nén ù tù han ký ko' he mũ, kron' he mũ gé sir. ³⁰ãjag tỹ *Jesus* jamĩ ko to vãnh ki rĩr há han tù nĩn hã ký, ù ag tóg krónhkrój nỹtĩ, ãjag kã mĩ. Ký ù ag tóg kaga nỹtĩ. Ký ù tỹ hẽn ri ke ag tóg kãgter huri ke gé. ³¹Ha vé, ãg tỹ ãg jýkre tugnỹm ký ti mý tóg ký tóg ãg mý vãnh pãte fón ke mũ. Ký tóg ãg jýkre tugnỹm mãn ke tù nĩ sir. ãg vóg kónãn ke tù tóg nĩ gé, ãg *Senhor* ti. ³²Hã ra tóg kejẽn ãg vóg kónãn tí. ãg *Senhor* tỹ ãg kanhrãn sór vễ, ti tỹ ãg tỹ kygnẽ to ãg vóg kónãn ký, ti tỹ ãg fón tù nĩ jé, ù tỹ ti vĩ mranh mũ ag mré.

³³Inh kanhkã', tag to jýkrén, ký jagnẽ jãvãn hĩ, ãjag tỹ *Jesus* jamĩ ko sór ký. ³⁴ãjag kã mĩ ù kókĩr nĩn ký tóg ti ãn tá ti jẽn tỹ vãnh fãn ke mũ. Ke tù nĩ mũ ra tóg ãjag vóg kónãn ke mũ, ãg *Senhor* ti, ãjag tỹ vãnh mãn ký vãnh fónfãn ký.

Sỹ ãjag mý nén tónh ke mũ ù tóg nỹtĩ gé, hã ra sóg rán ke tù nĩ. Sỹ ãjag mré nĩn ký sóg ãjag mý kãmén ke mũ.

12

Topě tỳ ěg tar han mŭ, ti kuprīg tỳ

¹ Kŷ sóg ājag mŷ Topě kuprīg tỳ ěg krīn ke tag tó sór mŭ, ājag tỳ inh ki jēmēn kŷ. Kejēn tóg nēn ũ to ěg tar han tī, ěg tỳ han jé. ² Ha vé, vāsŷ, ājag tỳ *Jesus* ki ge tŭg ki ājag tóg ón kŷ vēnh kāgrá tỳ topě nón mŭ ja nīgtī gé. Vī vānh ti nŷtī, hā ra Japo vŷ ājag tỳ ag ki rā han ja nīgtī. ³ Hā kŷ sóg tag to ājag kanhrān sór mŭ, ha mē. Topě kuprīg tỳ ěg krīn kŷ ěg pijé *Jesus* to: “Nēn-Kórég ag pā'i mág,” he tī'. Jāvo ěg tỳ *Jesus* mŷ: “ěg *Senhor*,” hen kŷ Topě kuprīg tóg ěg krīn mŭ sir.

⁴ Kŷ Topě kuprīg vŷ tỳ ũn pir nī, hā ra tóg ěg tar han tī, nēn ũ kar to.

⁵ Kŷ ěg rānrāj vŷ e nŷtī gé. ěg kar vŷ vŷrmŷ rānrāj nŷtī gé. Hā ra tóg pir nī, ěg *Senhor* ti, ũ tỳ ěg mŷ vēnh rānrāj nīm tī ti. ⁶ Kŷ ěg tỳ ti jykre ki nēn ũ han mŭ vŷ e nŷtī, hā ra tóg pir nī, Topě ti, ũ tỳ ěg tar han mŭ ti.

⁷ Kŷ Topě kuprīg vŷ ěg tar han kān tī sir. Kŷ tóg ũ tỳ nēn ũ to tar nī han tī. Jo tóg ũ tỳ nēn ũ ũ to tar nī han tī gé, ěg kar tỳ jagnē mŷ nēn ũ há han jé, ěg tỳ nēn ũ to tar nŷtī ěn tỳ. ⁸ Hā kŷ tóg ũ tar han tī, ti tỳ ěg mŷ ti vī kāmén há han jé sir. ũ tar han tóg tī gé, ti tỳ ti vī ki nēn ũ kar ki kanhró nī jé. ⁹ ũ tar han tóg tī, ti tỳ ti ki fé mág to. ũ tar han tóg tī gé, ti tỳ ũn kagyga tỳ há' he jé. ¹⁰ ũ tar han tóg tī gé, ti tỳ ěg tỳ nēn han vānh han jé. ũ tar han tóg tī, ti tỳ ěg jyvēn há han jé. Kŷ tóg ũ tar han tī, ti tỳ: “tag vŷ tỳ vējagrē há nī, tag vŷ tỳ vējagrē kórég nī,” he jé. ũ tar han tóg tī, ti tỳ ěg tỳ vēnh vī ki kagtīg ki Topě mré vēmēn jé. Kŷ tóg ũ tar han tī, ti tỳ ěg tỳ vēnh vī ki kagtīg mē kŷ ěg vī ki tó jé sir. ¹¹ Hā ra tóg pir nī, Topě kuprīg ti. Ti pir nī ra tóg nēn ũ e tag hynhan tī, kŷ tóg to ěg tar han tī. Ti hā ne to jykrén kŷ: “tag tar han jé sóg ke mŭ, tag to, jo sóg ũ ěn tar han ke mŭ, ěn to,” he tī'.

Nēn ũ pir ri ke ěg nŷtī, ěg jagrē pir nŷtīn kŷ

¹² ěg há to jykrén nī, ha mē. ěg há vŷ tỳ ũn pir nī, hā ra ěg há ki nŷtī vŷ e nŷtī, ěg pēn, ěg nīgé, ěg nīgrēg, ti kar ti. Kŷ ěg há ki nŷtī kar vŷ tỳ ěg há nī sir. Nēn ũ pir vē sir; ti e nŷtī ra, ti tỳ ěg ki nŷtī kar nīn kŷ. Tag ri ke ěg nŷtī gé. *Cristo* há ri ke ěg nŷtī, ěg tỳ ti ki ge kŷ nŷtīn kŷ. ¹³ Topě kuprīg vŷ tỳ ũn pir nī. Kŷ ěg kar vŷ kygpe kŷ nŷtī, ti kuprīg tỳ, hā vŷ: *Cristo* há pir, he mŭ. ěg kā mī ũ ag tóg tỳ *Judeu* nŷtī. ũ ag tóg tỳ fóg nŷtī gé. ũ ag tóg tỳ kanhgág nŷtī gé. Hā ra tóg tỳ ěg kar jagrē nī. Kŷ ěg tóg tỳ ũn pir nŷtī.

¹⁴ ěg há vŷ ge nī, ha mē. Ti ki nŷtī pijé tỳ ũn pir nī'. E ti nŷtī. Kŷ ěg jé ěg rānrāj to vī vī he tŭg. ¹⁵ Hēn ri ke mŭn ěg pēn tóg: “inh pijé tỳ vēnh nīgé nī', hā kŷ sóg vēnh há ki nŷtī tŭ nī,” he tī. Hā tŭ vē hā ra. ¹⁶ Kŷ ěg nīgrēg tóg hēn ri ke mŭn: “inh pijé tỳ vēnh kanē nī', hā kŷ sóg vēnh há ki nŷtī tŭ nī',” he tī gé. Hā tŭ vē. ¹⁷ ěg há tỳ tỳ vēnh kanē tāvī nī ra ěg tỳ ne jēmēnh ke tóg tŭ tī vē. ěg há tỳ tỳ vēnh nīgrēg tāvī nī ra ěg nēn ũ ger mēnh ke tŭ nī vē. ¹⁸ Topě hā ne ěg há ki nŷtī hynhan kān'. Kŷ tóg vŷrmŷ ti ki nŷtī kar mŷ vējykre vin kān ja nīgtī, ti tỳ ti rānrāj ěn han jé. ¹⁹ Kŷ ti ki nŷtī kar tỳ tỳ vējykre pir nī ra ěg há vŷ tŭ nī vē. ²⁰ Há ti nī, Topě jykre ti. ěg há ki nŷtī jykre e han ti, ti e tỳ ěg há pir han jé sir.

²¹ Hā kŷ ěg kanē pijé ěg nīgé mŷ: “ā pijé inh mré rānrāj tī',” he tī'. Kŷ ěg krī vŷ ge nīgtī gé. ěg pēn mŷ tóg: “ā pijé inh mré rānrāj tī',” he tŭ nīgtī gé. ²² Ge tŭ ti nī, ěg há jykre ti. ěg há ki nŷtī ũ tóg vēnh rānrāj kānhvy han tī. Hā ra ěg tóg jérīn mŷ tỳ jagnē mré rānrāj kān tī. ²³ Kŷ ti ki nŷtī ũ tóg vēnh rānrāj kufy han tī. Kŷ ěg tóg hā ra ti ki rīr há han tī sir. Kŷ ti ki nŷtī ũ tóg ěg mŷ sīnvī tŭ nŷtī. Hā kŷ ěg tóg kur krēm ti rāg

tí. ²⁴ Kŷ Topě tóg ěg mŷ vějykre nĭm, ěg tŷ ti ki nŷtĭ tŷ věnh rānhrāj kufy han mŷ ěn ki rĭr há han jé sir. Ěg há jykre há vě. Topě vŷ to jykrén kĀn, kŷ tóg ěg há ki nŷtĭ han kĀn, ²⁵ ěg há tŷ vějykre pir han jé. Kŷ tóg ti mŷ há tĭ, ěg tŷ ěg mré *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ kar ag ki rĭr há han kŷ. Kŷ ěg kĀ mĭ ũ vŷ jagtar tŷ nŷtĭnh mŷ, ěg tŷ ěg há ki nŷtĭ jykre pir ri ke han kĀn kŷ, jagně mŷ. ²⁶ Hŷ, ěg há ki nŷtĭ pir kaga nĭn kŷ tóg kaga kĀn tĭ sir. Kŷ tóg ge nĭ gé, ěg mré. Jagně mré tóg ěg mŷ e tĭ. Kŷ ũ tŷ ěg kĀ mĭ ũ mŷ vĭ há han kŷ tóg ěg kar mŷ sér tĭ gé sir.

²⁷ Ha mĕ, *Cristo* há ri ke ěg nŷtĭ, kŷ ěg kar vŷ ti há ki nŷtĭ ri ke nŷtĭ gé sir. ²⁸ Kŷ Topě tóg ũ tŷ *igreja* ki ke kar mŷ věnh rānhrāj vin kĀn, ěg mŷ. Ěg kĀ mĭ ũ ag vin tóg, ag tŷ tŷ *apóstolo* nŷtĭ jé. Tag pĀte tóg ũ ag vin, ag tŷ jagně jyvĕn jé. Kar kŷ tóg ũ ag vin, ag tŷ tŷ ti vĭ tó tĭ nŷtĭ jé. Kar tóg ũ ag vin, ag tŷ ěg tŷ nĕn han vānh hynhan jé, ag tŷ ũn kagyga tŷ há' he jé ke gé. Kar tóg ũ ag vin, ag tŷ ũ jagĀgtĀn jé. Kar tóg ũ ag vin, ag tŷ tŷ *igreja* krĕm tŷ pĀ'i nŷtĭ jé. Kar tóg ũ ag vin, ag tŷ ěg tŷ věnh vĭ ki kagtĭg ki Topě mré vĕmĕn jé. ²⁹ Ěg kar pijé tŷ *apóstolo* nŷtĭ'. Ěg kar pijé tŷ věnh jyvĕn tĭ nŷtĭ'. Ěg kar pijé tŷ Topě vĭ kĀmĕn tĭ nŷtĭ'. Ěg kar pijé ěg tŷ nĕn han vānh hynhan tĭ'. ³⁰ Ěg kar pijé ũn kagyga tŷ há' he tĭ'. Ěg kar pijé ěg tŷ věnh vĭ ki kagtĭg ki Topě mré vĕmĕn tĭ'. Ěg kar pijé věnh vĭ ěn mĕ kŷ ěg vĭ ki há tó tĭ'. ³¹ Kŷ Topě mŷ to vĭ mág, ti kuprĭg tŷ nĕn ũ há to ājag tar han jé, ājag kar tŷ jagně mré rānhrāj kĀn jé sir.

Ājag tŷ nĕn han mŷ ũ tóg há sĭ nĭ, kŷ ũ tóg há tāvĭ nĭ gé. Kŷ sóg ājag mŷ nĕn ũ há tāvĭ kĀmĕn sór mŷ, ha mĕ.

13

Vĕnh kar to há nŷtĭnh ke

¹ Hĕn ri ke mŷn ěg tóg ěprĀ ke ag vĭ tŷ hĕn ri ke tó há nŷtĭgtĭ, Topě tŷ

jĕnĕ jafĀ ag vĭ mré hĀ. Ěg tŷ jĕrĭn mŷ věnh kar to há tŷ nŷtĭn kŷ ěg tóg ón kŷ ke nĭ há ra, ěg vĭ tag tĭ. Kŷ ěg tóg ón kŷ vĭ há han tĭ, *sino* tŷ véké kyr ěn ri ke. ² Topě tóg hĕn ri ke mŷn ěg mŷ nĕn ũ kar tó tĭ. Kŷ ěg věnh jyvĕn há han tŷgtĭ. Hĕn ri ke mŷn ěg tóg Topě ki rĀ há han kŷ nŷtĭ. Kŷ ěg ti vĭ to: “hŷ mŷ vŷ?” he tŷ pĕ nĭgtĭ. Kŷ ěg tóg pĀnónh mŷ: “ha tĭg,” he tĭ, há ra tóg sir tĭ tĭ. Ěg tŷ jĕrĭn mŷ věnh kar to há tŷ nŷtĭn kŷ tóg tŷ ón kŷ ke nĭ. ³ Hĕn ri ke mŷn ěg tóg ěg tŷ vin kĀn tĭ, ũn jagtar ag mŷ. Hĕn ri ke mŷn ěg tóg ũ tŷ *Jesus* kato tĕ mŷ ag mŷ věnh fĕg mŷ, ag tŷ ěg pŷn jé. Ěg tŷ jĕrĭn mŷ věnh kar to há tŷ nŷtĭn kŷ tóg ěg mŷ nĕn ũ há han ke tŷ nĭ.

⁴ Ěg tŷ věnh kar to há nŷtĭn kŷ ěg tóg věnh kar to fen nŷtĭ. Ag mŷ ěg tóg nĕn há kar han sór mŷ. Ěg pijé jagně tŷ to ěn ke mŷ'. “Ā kĀfór vŷ tŷ ĭnh nĭ,” hĕnh ke tŷ ěg tóg nĭ. “Ūn mág vŷ tŷ ĭnh nĭ,” hĕnh ke tŷ ěg tóg nĭ gé. ⁵ Vĕnh mŷ mĕ han ke tŷ ěg tóg nĭ gé. Ěg tŷ tāvĭ há to jykrén ke tŷ ěg tóg nĭ gé. “Ti hŷn nĕn ũ ki kanhrĀn ke tŷ pĕ nĭ,” hĕnh ke tŷ ěg tóg nĭ gé. Kŷ ěg tóg ũ tŷ ěg vóg kónĀn mŷ ra ti to jŷnh ke tŷ nĭ gé. ⁶ Ěg tŷ vějykre pĀno ven kŷ ti pijé ěg mŷ sér tĭnh mŷ'. Ěg tŷ ũ tŷ ki há tó mŷ mĕ kŷ tóg ěg mŷ sér tĭnh mŷ. ⁷ Ěg tŷ nĕn ũ jagy vĕg mŷ ra ěg pijé to vĭnh ke mŷ'. Nĕn ũ kar to ěg tóg: “Topě vŷ tag han há nĭ,” hĕnh ke mŷ. Ti há ki ěg tóg nĕn ũ kar ve sór ke mŷ. Vĕnh kar to ěg fe mág nŷtĭnh mŷ, ěg tŷ věnh kar to há nŷtĭn kŷ.

⁸ Ěg tŷ věnh kar to há nŷtĭ ěn vŷ krŷg ja tŷ nĭnh mŷ. JĀvo ěg tŷ jagně jykre ki věnh kanhrĀn kŷ jagně jyvĕn tĭ ěn vŷ krŷg ja nŷ. Ěg tŷ ěg tŷ věnh vĭ ki kagtĭg ki Topě mré vĕmĕn tĭ ěn vŷ krŷg ja nŷ gé. Ěg tŷ ěprĀ nĕn ũ ki kanhró nŷtĭ ěn kar vŷ krŷg ja nŷ gé. ⁹ Ūri ěg tóg nĕn sĭ há ki kanhró nŷtĭ. Nĕn sĭ tŷ ěg tóg

jagnē jyvēn tī, Topē tỳ ěg mỳ tó tỳ. Ěg pijé ki kanhrān kān kỳ nýtī ver'.¹⁰ Kānhmar tóg vēnh ven ke mū, ũ tỳ nén ũ kar ki kanhró kar nī ěn ti. Kỳ hā ěg tóg nén ũ hynhan há tāvī han kān ke mū, kurā ěn ká.

¹¹ Ěg mog mū ri ke ti nī. Vāsỹ sóg sī ja jęgtī. Kỳ sóg ũn kāsir ag tỳ nén tó tī ěn tó ja nįgtī gé. Ũn kāsir tỳ nén to jykrén tī ěn to sóg jykrén ja nįgtī gé. Kejěn sóg sanh há jě sir. Kỳ sóg ũn kāsir jykre tovānh kān ja nįgtī. Ěn ri ke ti nī, ěg *Senhor* kātīg mān ke ti. Ki kanhrān kān jě ěg tóg ke mū, ěn ká. ¹² Ũri ěg tóg ve há han tũ nįgtī ver, ěg *Senhor* jykre ti. Kỳ tóg ěg tỳ vēnh ve jafā ki vēnh ve há han tũ ri ke nī. Kurā ěn ká ěg tóg nén kar ve há han kān ke mū, hā ra. Ěg hā vỹ tóg ti venh ke mū. Ũri ěg tóg sīn kỳ ti ki kanhró nýtī. Kurā ěn ká ěg tóg ki kanhrān kān ke mū, ti tỳ ěg ki kanhró kar ěn ri ke.

¹³ Hā kỳ tag vỹ krỹg ja tũ nỹ, ha mẽ. Ěg tỳ Topē ki rā mū vỹ krỹg ja tũ nỹ. Ěg tỳ ti hā ki nén ũ kar ve sór mū vỹ krỹg ja tũ nỹ gé. Ěg tỳ vēnh kar to há vỹ krỹg ja tũ nỹ gé. Kỳ nén ũ pir tóg káfór nī, hā vỹ: ěg tỳ vēnh kar to há nī, he mū.

14

Ěg tỳ jagnē ki rūr ke

¹ Kỳ vēnh kar to há nýtīm nī. Kỳ Topē mỳ to vīm nī gé, ti kuprīg tỳ nén ũ to ājag tar han jě. Ti tỳ nén ũ to ěg tar han tī ũ vỹ káfór nī, hā vỹ: ěg tỳ jagnē jykre ki kanhrān kỳ jagnē jyvēn tī, he mū. ² Ěg tỳ hā ra ěg tỳ vēnh vī ki kagtīg ki vēmén kỳ ěg pijé ěprā ke ag mỳ nén ũ tó tī'. Topē hā mỳ ěg tó tī. Ũ pijé ki kanhró nī', ěg tỳ vēnh vī ki kagtīg ki vēmén kỳ'. Topē kuprīg hā tóg ěg krīn tī, ěg tỳ vēnh vī ki kagtīg ěn tó jě. ³ Ěg tỳ hā ra ěg vī ki jagnē jyvēn kỳ ěg tóg ũ tỳ męg mū kar jyvēn tī sir. Tỳ ěg tóg jagnē tar han tī, Topē to. Jagnē jyvēn ěg tóg tī. Jagnē fe kaj tỳ ěg tóg tũ' he tī gé, ěg

tỳ jagnē mỳ ěg vī ki vēmén kỳ. ⁴ Ũ tỳ ěg tỳ vēnh vī ki kagtīg ki vēmén mū vỹ vēnh mỳ tỳ ũn tar jě sir, Topē to. Ũ tỳ ěg vī ki vēnh jyvēn tī ěn tóg ěg tar han kān mū sir, ěg mré vēnh mān kỳ nýtī ag kar.

⁵ Inh mỳ tóg há tī, ājag kar tỳ ěg tỳ vēnh vī ki kagtīg ki Topē mré vēmén kỳ. Ājag tỳ hā ra ěg vī ki jagnē jykre to jagnē jyvēn tag tóg há káfór nī. Kejěn ũ tóg ěg tỳ vēnh vī ki kagtīg ki vēmén tī. Kar kỳ ũ tóg ti vī ěn mẽ kỳ ěg vī ki tó mū sir, ti tỳ nén tó ja ěn ti. Tag vỹ há tī gé. Ũ tỳ vēnh mān kỳ nýtī kar vỹ ki kanhrān kān mū sir, ti vī ti. Kỳ ag tóg tỳ tar nýtīnh mū sir.

⁶ Inh kanhkā', ha vé. Hěn ri ke mūn sóg ājag ki jun kỳ ěg tỳ vēnh vī ki kagtīg ki vēmén mū. Kỳ sóg ājag mỳ nén ũ há han ke tũ nī, ājag tỳ inh vī ki kagtīg nýtīn kỳ. Jāvo isỹ Topē tỳ inh mỳ nén tó mū tỳ ěg vī ki ājag mỳ kāmén kỳ sóg tỳ ājag tar han mū sir, ājag tỳ ki kanhrān kỳ.

⁷ Vākyn jafā to jykrén nī. Ag tỳ kyn kónān kỳ ěg tóg ki kagtīg nýtī sir, ag tỳ vākyn mū ti. ⁸ Kỳ *trombeta* kyr vỹ ge nįgtī gé. Ag tỳ ti kyr mẽ kỳ *Soldado* ag vỹ vēnh kānkān tī, vēnh génh ke to. Ag tỳ kyn há han tũ nīn kỳ ag pijé vēnh génh ke to vēnh kān ke mū'. ⁹ Ge ti nī gé, ěg vī ti. Ěg tỳ ag tỳ ki kagtīg ěn tó kỳ ag tóg to jykrén ke tũ nī gé, ěg tỳ nén tó mū to. Véké ěg tóg vēmén mū sir, ěg tỳ gen kỳ.

¹⁰ Vēnh vī vỹ e nýtī, ga tag kri. *Povo* kar vỹ vyrmỹ vī nī' nī' he kar nýtī. Ěg vī pě ki ěg tóg vēmén ki kanhró nýtī. ¹¹ Kỳ sóg kejěn hě tá ke ũ vī męg tī. Sỹ ti vī ki kagtīg nīn kỳ sóg ti jykre ki kanhrān ke tũ nī. Kỳ tóg inh jykre ki kanhrān ke tũ nī gé. Ge ti nī gé, ěg tỳ vēnh vī ki kagtīg ki vēmén kỳ. Ki kagtīg ěg tóg nýtī sir.

¹² Topē kuprīg tỳ ājag tar han mū ve sór ājag tóg nýtī, nén ũ ũ to. Kỳ tóg há tī. Kỳ hā ra ěg mré ke ag tar han ke to ěn nī. Ěn hā to Topē mré

vĩm nĩ, hã vỹ: ãg vĩ ki jagnẽ jyvẽn, he mũ.

¹³⁻¹⁴ ãg tỹ vẽn vĩ ki kagtĩg ki Topẽ mré vẽnẽn kỹ ãg tóg to jykrẽn kỹ nĩ tũ ra ti mré vẽnẽn tĩ. Kỹ, ã tỹ vẽn vĩ ki kagtĩg ki vẽnẽn to tar nĩn kỹ Topẽ mỹ to vĩm nĩ, ti tỹ ã tỹ ãg mỹ ãg vĩ ki kãmẽn to ã tar han jé gé. Kỹ ã tóg: “tag tó ja inh nĩ, tag tó ja inh nĩ,” henh ke mũ gé sir, kỹ tóg há tĩ. ¹⁵ ãg tỹ to jykrẽn kỹ nĩ tũ ra Topẽ mré vẽnẽn kỹ tóg há tĩ. ãg tỹ hã ra to jykrẽn kỹ nĩn kỹ ti mré vẽnẽn kỹ tóg há tĩ gé. ãg tỹ to jykrẽn kỹ nĩ tũ ra Topẽ mỹ jãn kỹ tóg há tĩ. ãg tỹ hã ra to jykrẽn kỹ nĩn kỹ ti mỹ jãn kỹ tóg há tĩ gé. Sỹ tag han kãn sór vẽ. ¹⁶ Ha vé, ã tỹ to jykrẽn kỹ nĩ tũ ra Topẽ to vĩ há han kỹ ã vĩ mẽg mũ ag vỹ ki kagtĩg nỹtĩ, ã tỹ ãg tỹ vẽn vĩ ki kagtĩg ki vẽnẽn kỹ. Kỹ tóg ag tỹ ã mré: “hỹ, hã vẽ,” henh ke mũ ra vẽn mỹ tĩ. “Ti ne tó mũ vỹ? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ,” he jé ag tóg ke mũ. ¹⁷ Tó há han ã tũgtĩ, ã tỹ ãg tỹ vẽn vĩ ki kagtĩg ki vẽnẽn kỹ. Hã ra ù tỹ mẽg mũ ag vỹ ki kagtĩg nỹtĩ, kỹ ã pijé ag tar han tĩ’.

¹⁸ ãg tỹ vẽn vĩ ki kagtĩg ki vẽnẽn to sóg tar pẽ nĩ inhhã. To tar nĩn kỹ sóg ãjag kãfór nĩ. ¹⁹ Hã ra sóg tag tó sór tũ nĩ, ãg vẽn mãn kỹ nỹtĩn kỹ. Hẽn ri ke mũn sóg vẽn vĩ tỹ mil (ke) han ke mũ, ãg tỹ vẽn vĩ ki kagtĩg ki vẽnẽn kỹ. Hã ra sóg jérĩn mỹ ãjag tar han ke tũ nĩ. Sỹ nẽn to jykrẽn mũ hã tó sór inh mũ, kỹ sóg inh vĩ pir tỹ ãjag tar han ke mũ.

²⁰ Inh kanhkã’, to jykrẽn há han nĩ. Gĩr tỹ nẽn ù to jykrẽn tũ ẽn ri ke nỹtĩ sór tũg nĩ. Vẽjykre pãno hã to gĩr tỹ ki kagtĩg nĩ ẽn ri ke nỹtĩm nĩ, ãjag tỹ ti kórég han tũ nĩ jé. Kỹ tóg inh mỹ ãjag tỹ ùn sanh há ag tỹ nẽn ù há to jykrẽn há ẽn ri ke nỹtĩnh há tĩ. ²¹ Ve ra, Topẽ vĩ rá ki tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ. “Inh povo tỹ inh vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩn kỹ sóg ag mỹ ùn vĩ ù ag vỹ ki inh vĩ jẽnẽn ke mũ. Hã kỹ ag tóg mẽn ke tũ nĩ, ag tỹ ag vỹ

tũ ki ag mỹ kãmẽn kỹ,” he tóg, ãg *Senhor* ti. ²² Hã kỹ tóg tỹ ù tỹ Topẽ ki ge jãvãnh ag tỹ ki kagtĩg han jafã nĩ, ãg tỹ vẽn vĩ ki kagtĩg tỹ vẽnẽn mũ ti. Ti ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ ke pijé’. Jãvo ãg tỹ jagnẽ jykre ki kanhrãn kỹ jagnẽ jyvẽn tag vỹ tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag tar han jafã nĩ.

²³ Ha vé, kejẽn ãg mré ke ag vỹ vẽn mãn kãn mũ. Kỹ vẽn kar tóg hẽn ri ke mũn ãg tỹ vẽn vĩ ki kagtĩg ki vẽnẽn mũ. Kỹ ù tỹ ki kagtĩg tóg vẽn kãtĩg mũ, ù tỹ *Jesus* ki rã ja tũ ti hẽn ri ke mũn. Kỹ tóg ãjag to: “krĩ vẽn mỹ ag nỹtĩ,” henh ke mũ sir, ón kỹ. ²⁴ ãjag tỹ ãg vĩ ki jagnẽ jykre ki kanhrãn kỹ jagnẽ jyvẽn kỹ tóg hã ra há tĩ. Kỹ ù tỹ *Jesus* ki rã tũ vỹ jun mũ. Kỹ tóg ãjag vĩ mẽn mũ, kỹ tóg to jykrẽn ke mũ sir. ãjag vĩ to tóg: “hỹ, hã vẽ,” henh ke mũ. Ti jykre pãno to tóg jykrẽn ke mũ gé. ²⁵ Ti tỹ nẽn ù to jykrẽn mũ vỹ vẽn ven kãn ke mũ. Kỹ tóg ti mỹ e tĩnh mũ sir. “Topẽ vỹ tỹ ùn mág nĩ,” he jé tóg ke mũ. Kỹ tóg ki kanhró nĩnh mũ. Tó jé tóg ke mũ sir, Topẽ tỹ ãjag mré nĩ ti.

Culto ki vễjykre

²⁶ Kỹ ãjag vẽn mãn kỹ tag vỹ há nĩ, ha mẽ. ù tóg Topẽ mỹ jãn ke mũ. ù tóg Topẽ vĩ tỹ vẽn kanhrãn kỹ tónh ke mũ. ù mỹ tóg nẽn ù tónh mũ, Topẽ ti, ti tỹ tỹ ãjag jyvẽn jé. ù tóg ãg tỹ vẽn vĩ ki kagtĩg ki vẽnẽn ke mũ. ù tóg ti vĩ mẽ kỹ ãg vỹ pẽ ki tónh ke mũ, ti tỹ nẽn tó mũ ẽn ti. Há kar ti nĩ. ²⁷ ãjag tỹ ãg tỹ vẽn vĩ ki kagtĩg ki vẽnẽn sór kỹ ùn pipir ag hã tóg tónh ke mũ, hẽn ri ke mũn ùn régre, ke tũ nĩ kỹ ùn tãgtũ, jagnẽ ri ke. ù tỹ tó kỹ ù tóg jẽmẽg nĩ nĩ sir. Kỹ ù tóg ti vĩ mẽ kỹ ãg vỹ pẽ ki ti tỹ nẽn tó mũ tónh ke mũ gé sir, vẽn kar mỹ. ²⁸ Kejẽn tóg tũ nĩ, ù tỹ ti tỹ nẽn tó mũ ẽn tỹ ãg vỹ ki tónh ke mũ ti. Kỹ ãg tóg ãg tỹ vẽn vĩ ki kagtĩg tỹ *igreja* krẽm vẽnẽn ke tũ nĩ sir, vẽn kar rĩnve. ãjag ãn hã

tá vēmén nĩ, ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg tỹ.

²⁹ Kejĕn ũ tóg ěg mỹ Topĕ tỹ ti mỹ nĕn tó ja kāmén sór mũ, ěg vĩ ki. Ũn régre vỹ tónh ke mũ, ke tũ nĩ kỹ ũn tãgtũ, jagnĕ ri kén. Kỹ ag vĩ mĕg mũ ag vỹ to jykrén kỹ: “ki há ke mỹ vỹ?” he mũ. ³⁰ Hã ra hĕn ri ke mũn Topĕ tóg ũ mỹ nĕn ũ tónh ke mũ gé. Kỹ ũn vēmén vĕn mũ tóg krỹg henh ke mũ ver. Kỹ ũ tóg ti ri kén tónh mũ sir; Topĕ tỹ ti mỹ nĕn tó ja ti. ³¹ Hã kỹ ājag kar vỹ jagnĕ jyvĕn ke mũ, ājag tỹ jagnĕ ri kén vēmén kỹ. Gen kỹ ājag tóg jagnĕ kanhrãn ke mũ sir. Jagnĕ krĩ kuprãg jé ājag tóg ke mũ gé sir. ³² Topĕ kuprĩg vỹ ěg krĩn tĩ, ěg tỹ jagnĕ jyvĕn jé. Hã ra ti pijé ěg tỹ nĕn tó sór tũ ěn to ěg mỹ “tó ra!” he tĩ. ³³ Kỹ tóg Topĕ mỹ há tũ nĩ, ěg tỹ ũ vēmén jĕ ra ěg tũ tó sór kỹ. Jagnĕ ri kén tó kỹ tóg há nỹ. Kỹ vĕnh kar tóg, ki kanhrãn há han mũ. Topĕ jykre kusan há vĕ.

³⁴ Topĕ tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ. Ũ tỹ Topĕ vĩ tó jĕ ra ũn tỹtã fag vỹ, jagnĕ mré vēmén ke tũ nĩ. Hĕ tá *igreja* krĕm ke fag vỹ jatu nỹtĩgtĩ, ěmã kar mĩ, kỹ ājag tóg fag ri ke han ke mũ gé. Fag mén jykre mĩ fag mũnh ke mũ. Topĕ jykre hã vĕ. ³⁵ Kỹ fag tóg, fag tỹ ũ tỹ Topĕ vĩ tó mũ ěn vĩ ki kagtĩg nĩn kỹ fag ĩn tá fag mén ki jĕmĕnh mũ. ěg mỹ'a tóg tĩ, fag tỹ *igreja* krĕm jagnĕ mré vēmén sór kỹ. ³⁶ Mỹ ājag mỹ tỹ há tũ? Ājag pijé *Jesus* ki ge vĕn', ha mĕ. E ěg nỹtĩ, *Jesus* ki ge mũ ag, fag ke gé. Jagnĕ kãfór han tũg nĩ. Ājag jo *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag jykre ki króm sórm nĩ, fag ke gé.

³⁷ Ājag kã mĩ ũ hỹn: “Topĕ vỹ inh mré vēmén tĩ, ti kuprĩg tỹ inh krĩn tag to sóg tar tãvĩ nĩ,” he tĩ. Kỹn hỹn ki kanhró nĩ, sỹ ājag mỹ Topĕ jykre tó mũ tag, ājag tỹ *igreja* krĕm vĕnh mãn ke to. ěg *Senhor* tỹ ěg mỹ vĕjykre nĩm jan há vĕ, sỹ ājag mỹ rán mũ tag ti. ³⁸ Ũ tỹ tag to: “nĕn ũ tũ

vĕ,” hen kỹ sóg ti to: “nĕn ũ tũ vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ gé.

³⁹ Inh kanhkã', Topĕ mỹ to vĩ mág, ti kuprĩg tỹ ājag tar han jé, ājag tỹ jagnĕ jykre ve kỹ jagnĕ jyvĕn há han jé, ěg vĩ ki. Ũ tỹ ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén sór kỹ ti mỹ: “vĩ tũg ra,” he tũg nĩ gé. ⁴⁰ Hã ra ũ vēmén jĕ ra ã tỹ nĕn tónh ke mũ ěn tó sór tũg nĩ. To jykre kusa nỹtĩm nĩ.

15

Jesus rĩr jĕ

¹ Inh kanhkã', sỹ ājag mỹ *Jesus* kãme sér ěn tó mãn ke vĕ, sỹ ājag mỹ tó ja ěn ti. ěn kri fig ājag tóg tĩ, kỹ ājag tóg mĩ mũgtĩ. ² Ti vĩ kri nĩm kỹ ājag tóg krenkren ke mũ, ājag tỹ tovãnh tũ nĩn kỹ. Sỹ ājag mỹ nĕn tó ja ěn tỹ tũ' he tũg nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg fagrĩnh mỹ kri fi ja nĩnh mũ. Kỹ ājag tóg tá nĕn ũ venh ke tũ nĩ gé.

³ Sỹ ājag mỹ Topĕ vĩ kāmén kỹ sóg ājag mỹ sỹ nĕn mĕ ja ěn há tó vĕn ja nĩgtĩ, há vỹ: *Cristo* vỹ ěg jagfy ter ja nĩgtĩ, ěg tỹ Topĕ vĩ mranh ja tugrĩn, he mũ. Tag vỹ rán kỹ nĩ, Topĕ vĩ rá ki. ⁴ Kỹ ag tóg vĕnh kej kã tá ti fi ja nĩgtĩ. Kurã tãgtũ tũg kỹ tóg rĩr mãn ja nĩgtĩ gé. Tag vỹ rán kỹ nĩ gé. ⁵ Kỹ tóg *Pedro* mỹ vĕnh ven, kar kỹ ũ tỹ 12 (ke) ag mỹ ke gé. ⁶ Kar kỹ tóg ũ tỹ 500 (ke) kãfór ag mỹ vĕnh ven gé, vĕnh ven pir ki, ag vĕnh mãn kỹ nỹtĩ ěn ki. ěn ag kã mĩ ũn pipir ag tóg kãgter ja nĩgtĩ, há ra ũn e ag tóg ver ěg mré nỹtĩ. ⁷ Kar kỹ *Tiago* tóg ti ve gé, kar kỹ ti tỹ ũn vin mũ kar ag ke gé, *apóstolo* kar ěn ag. ⁸ Kar kỹ sóg vãhã ti ve gé, ag kar nón. Sỹ ti venh ke tũ vĕ vĕ, sỹ kãnhmar ti ki rã ja tũ nĩn kỹ. ⁹ *Apóstolo* ag krĕm ke kar vỹ tỹ inh nĩ. Sỹ tá krỹg ke tũ vĕ vĕ, sỹ tỹ *apóstolo* nĩnh ke ti, isỹ Topĕ ki ge kỹ nỹtĩ ag vóg kónãn ja nĩn kỹ, fag ke gé. ¹⁰ Hã ra Topĕ tóg inh jagãgtãn. Hã kỹ tóg isỹ *apóstolo* han mũ. Kỹ ti pijé fagrĩnh mỹ inh jagãgtãn'. Rãnhrãj mág han

inh mÿr, ag rânhrâj kâfôr kar. Hã ra sóg inh pir mÿ han tũ nÿgtĩ. Topê hã ne isar han tí', inh rânhrâj to'.

¹¹ Hã ra êg kar tóg *Jesus* tó tí. “*Jesus* vÿ rÿr jê,” he ag tóg tí, *apóstolo* ù ag. Kÿ sóg tag tó tí gé, ag mré. Kÿ ãjag tóg sÿ tí kâmén kÿ inh vÿ kri fig tí. ¹² Êg kar vÿ *Cristo* tÿ tí ter kar rÿr mãn ja ên tó tí.

Jesus mré êg rÿnrÿr mãn ke

Cristo rÿr mãn mÿ ra ãjag kã mÿ ù tóg ón kÿ: “êg ter kar kÿ êg rÿr mãn ke tũ nÿ ha,” he tí'. Hã tũ vê. ¹³ Êg tÿ êg ter kar kÿ rÿr mãn ke tũ nÿ ra *Cristo* vÿ rÿr mãn ja tũ nÿnh mÿ vê. ¹⁴ *Cristo* rÿr mãn ja tũ nÿ ra êg tóg fagrÿnh mÿ ãjag mÿ tí kâmén ja nÿnh mÿ vê. Kÿ ãjag tóg fagrÿnh mÿ kri fi ja nÿnh mÿ vê. ¹⁵ Kÿ êg tóg Topê to ón ja nÿnh mÿ vê, êg tÿ tí to: “*Cristo* rÿn mãn ja tóg nÿ,” hen kÿ. Kÿ êg kar vÿ tí to ón ja nÿnh mÿ vê. Hã ra tóg *Jesus* rÿn mãn ja nÿ, Topê tí.

¹⁶ Hÿ, ùn kãgter mÿ ag rÿnrÿr mãn ke tũ nÿ ra *Cristo* vÿ rÿr mãn ja tũ nÿnh mÿ vê, ha mẽ. ¹⁷ Kÿ *Cristo* rÿr mãn tũ nÿ ra êg tóg fagrÿnh mÿ tí ki ge ja nÿnh mÿ vê. Kÿ êg tóg Topê vÿ mranh ja ên hã ki nÿtÿnh mÿ vê ver. Tÿ tũ' he ja tũ tóg nÿnh mÿ vê, tí rÿr mãn tũ nÿ ra. ¹⁸ Kÿ ù vê gé, ha mẽ: tí rÿr mãn tũ nÿ ra ù tÿ *Cristo* ki ge kar kÿ kãgter mÿ ên ag vÿ nÿgme ki vár kãn ke mÿ gé vê vê, ha mẽ. ¹⁹ Hã kÿ tóg vênh mÿ tí, ãjag tÿ: “rÿr mãn ke tũ êg nÿ,” hen kÿ. *Cristo* pijé êg tÿ ga kri mÿ tag tâvĩ ki rÿr nÿgtĩ'. Kanhkã tá êg tóg junjun ke mÿ. Ke tũ nÿ mÿ ra êg tóg ùn jagtar ag kãfôr kar nÿtÿnh mÿ vê, êg tÿ fagrÿnh mÿ *Jesus* ki rã ja nÿnh kÿ. Hã tũ vê mÿr.

²⁰ *Cristo* vÿ rÿr mãn, tí ter kar kÿ. Hã vê. ùn kãgter kÿ nÿtĩ ag kar kã mÿ tí rÿr mãn vén, hã kÿ êg tóg rÿnrÿr mãn ke mÿ gé, êg tÿ tí ki ge kÿ. ²¹ ùn pir tugrÿn êg kar vÿ kãgter ke mÿ, hã kÿ êg tóg ùn pir tugrÿn rÿnrÿr mãn kãn ke mÿ gé. ²² *Adão* tÿ Topê vÿ mranh tugrÿn êg tóg kãgter kãn ke

mÿ, êg tÿ tÿ tí krê nÿtÿn kÿ. Ri ke tí nÿ. *Cristo* tugrÿn êg tóg rÿnrÿr mãn kãn ke mÿ gé, êg tÿ tí ki ge kÿ nÿtÿn kÿ.

²³ Topê tÿ nén to jykren mÿn hã vê, *Cristo* tÿ êg jo rÿr mãn tag tí. Hã kÿ tóg rÿr mãn vén. Kar kÿ ù tÿ tí ki ge kÿ nÿtĩ ag vÿ rÿnrÿr mãn ke mÿ gé sir, tí kãtÿg mãn kÿ. ²⁴⁻²⁵ Kÿ vãhã kurã tÿ êgno vê sir. Kurã ên kã *Jesus* vÿ Topê mÿ: “ã hã ne tÿ êg kri ke jê ha,” henh ke mÿ, tí panh mÿ. ùri tóg tÿ pã'i mág nÿ ver, *Cristo* tí. Kÿ tóg pã'i ù ag vÿ tÿ tũ' he kãn mÿ, ùn jykre tar kar, ù tÿ êg kãfôr nÿtĩ kar. Hã jé tóg tÿ pã'i mág nÿ, *Cristo* tí.

²⁶ Êg tÿ Topê vÿ mranh tugrÿn êg kãgter kãn mÿ. Hã ra tóg tÿ tũ' henh ke mÿ gé, êg ter mÿ tÿ. Kÿ êg ter mãn ke tũ nÿ ha, kurã tÿ êgno ên kã. ²⁷ Hÿ, vênh kar vÿ tÿ tí krêm ke nÿtĩ, tí tÿ ag jykre sãn kÿ, tí tÿ ùn mág ag vÿ tÿ tũ' hen kÿ. Vênh kar vÿ tÿ *Cristo* krêm ke nÿtĩ. Hã ra ùn pir vÿ tÿ tí krêm ke tũ nÿ, hã vÿ: Topê, he mÿ. ²⁸ Kurã ên kã tóg tí krêm vênh fêg ke mÿ gé, tí kósin tí, tí panh krêm, ù tÿ vênh kar tÿ tí krêm vin ja ên krêm. Kurã ên kã Topê tóg tÿ vênh kar kri ke jênh mÿ, tí pir mÿ. Kÿ ù tóg tí ri ke jênh ke tũ pê nÿ.

²⁹ Êg rÿr mãn ke tũ nÿtĩ ra ãjag kã ù tóg fagrÿnh mÿ ùn ter mÿ ag jagfÿ vênh kygpenh mÿ vê. Hã tũ vê hã ra. Rÿr mãn jé êg tóg ke mÿ. ³⁰ Hã kÿ sóg kurã kar ki tí jagy vég tí gé. Hã ra sóg ag mÿ vênh nenh tũ nÿgtĩ, ù tÿ inh vóg kónãn sór mÿ ag mÿ. ³¹ Kurã kar ki sóg ter kren' he tÿgtĩ. Ki hã sóg tó tí. Ki kanhró ãjag nÿtĩ. ãjag hã ki sóg tÿ ùn mág nÿ, *Jesus* *Cristo* ki, êg *Senhor* ki. ³² Êmã tÿ *Éfeso* tá sóg mÿg mré rará ri ke han. Êg tÿ rÿr mãn' he tũ nÿ ra tóg inh mÿ nén ù há han ke tũ nÿ vê. ùn kãgter mÿ ag rÿnrÿr mãn ke tũ nÿ ra êg tóg jatun mÿ êg tÿ nén to ên mÿ han ke mÿ vê, êg tÿ: “mÿ nÿ, jên jé, kron

je, eg hyn vaj ky ter ke mu," hen ky.
³³ Hã tũ vë hã ra.

Kygnê tũg nĩ. Tag to jykrén nĩ, ha mê: ùn vĩ kórég ag vĩ jêmê sór tũg nĩ. Vëjykre pãno han ti tĩ, ag vĩ kórég ti. ³⁴ Krĩ há han ra, tag hã ne há nĩ'. Topê vĩ mranh tũg nĩ. Ājag kã mĩ ù vỹ Topê ki kanhró tũ nỹtĩ ver'. Tag to vënh mỹ en nĩ.

Ēg rĩr mãn ke to vëjykre

³⁵ Ky ù tóg to jykrén ky inh mỹ: "Topê hyn hẽ ri kenh ke mu, ti tỹ ùn ter mu ag rĩnrĩn mãn jé?" he sór mu. "Ēg fár hyn hẽ ri kenh ke mu?" he sór ājag hyn mu. ³⁶ To jykrén há han tũ ājag nĩ ver. Nén ù fy jykre vỹ eg ter ri ke nĩ, ha mẽ. Ēg tỹ krãn ky tóg kugnãnh tĩ, ti fár ti, jãvo tóg ti kã tá mur mãn mu sir. ³⁷ Ky ti fy pijé ti féj ri ke nĩ gé', ti tỹ han ke ti. Sĩ ti nĩ, trigo fy ti, nén ù kar fy ti ke gé. ³⁸ Topê hã ne ti pën han mu', ti féj ke gé, ti fej ke gé. Ti hã ne to jykrén tĩ'. Ky tóg nén kar fy mỹ ti féj ù nĩm', ti féj ù nĩm' he tĩ.

³⁹ Ky nén ù fár vỹ ge nĩgtĩ gé. Ti pijé pir nĩ gé'. Ēg fár vỹ vyrmỹ nĩ, kar ky misu fár vỹ vyrmỹ nĩ gé, kar ky sēsĩ fár vỹ vyrmỹ nĩ gé, kar ky pirã fár vỹ vyrmỹ nĩ gé.

⁴⁰ Ky kanhkã tãn ag vỹ vyrmỹ fár nỹtĩ gé. Ēprã ke ag vỹ vyrmỹ fár nỹtĩ gé. Ky eg ve vỹ ge nĩgtĩ gé. Vyrmỹ eg ve nĩ' he kar nỹtĩ. ⁴¹ Rã jëngrê vỹ vyrmỹ nĩ. Kysã jëngrê vỹ vyrmỹ nĩ gé. Krĩg jëngrê vỹ vyrmỹ nĩ gé. Ky krĩg ag vỹ jagnê ri ke tũ nỹtĩ gé, ag jëngrê ki.

⁴² Ge ti nĩ, eg ter kar ky eg rĩr mãn ke ti. Ter jé eg tóg ke mu. Ky tóg eg tỹ nén ù fy krãn ri ke nĩ sir, eg fár tỹ ga ki rã mu ti. Ēg rĩr mãn ky eg pijé ter mãn ke mu'.

Kejën tóg eg mỹ'a tĩ, eg ter ke to hã. Hã ra eg tóg sĩnvĩ nỹtĩnh mu, eg rĩr mãn ky. Ky eg mỹ'a tóg tũ tĩnh mu ha. ⁴³ Krój eg nỹtĩ. Hã ra eg tóg tar nỹtĩnh mu, eg rĩr mãn ky. ⁴⁴ Ūri eg tóg tỹ Ēprã ke nỹtĩ. Ky eg fár vỹ tỹ

ēprã ke fár nĩ. Ēg rĩr mãn ky eg tóg Topê kuprĩg jamã tá fár nỹtĩnh mu. Ēprã ke fár ve vén eg tĩ. Kar ky eg tóg Topê kuprĩg jamã tá fár ù venh ke mu, ēprã ke fár ve kar ky. ⁴⁵⁻⁴⁶ Hã ky tag tóg rán ky nĩ, ha mê: "ùn ve ti, *Adão* ti vỹ rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Jãvo ù tỹ egno ti, *Cristo* ti vỹ ti kuprĩg tỹ nén kar rĩnrĩr han," he ja tóg nĩgtĩ, Topê vỹ rá ki. ⁴⁷ Ūn ve ãn, *Adão* ãn vỹ ga tỹ há(r) nĩ, hã ky ti jykre tóg tỹ ēprã ke jykre nĩ. *Cristo* vỹ tỹ kanhkã tá ke nĩ. ⁴⁸ Ūn ve vỹ tỹ ēprã ke nĩ, ky ti krê kar vỹ tỹ ēprã ke nỹtĩ gé, ti mré. Jãvo *Cristo* vỹ tỹ kanhkã tá ke nĩ. Ky ti mré ke kar vỹ tỹ kanhkã tá ke nỹtĩ gé, ti mré. ⁴⁹ Ēprã ke ãn ve ri ke eg nỹtĩ, eg kar tỹ *Adão* ve ky. Ky eg tóg kanhkã tá ke ãn ve ri ke nỹtĩnh ke mu gé, eg tỹ *Cristo* ve ky, eg rĩnrĩr mãn ky.

Jesus kãtĩg mãn ky tóg eg kar han mãn ke mu

⁵⁰ Inh kanhkã', sỹ ājag mỹ tag tó há han sór vë, sỹ ki kanhrãn há han ky, ha mẽ. Ēg fár tỹ ēprã ke tag pijé Topê tỹ tỹ eg pã'i nĩ venh ke mu'. Nén ter ke mu ãn pijé nén ù ter vãnh tá venh ke mu'. Topê vỹ eg han mãn ke mu, eg tỹ ve jé.

⁵¹ Ky sóg ājag mỹ nén ù tó sór mu gé, ājag tỹ mẽ ja tũ ti, ha mẽ. Ēg kã mĩ ù ag tóg ti jun ke pëtëm mu. Kãgter ke tũ ag tóg nĩ. Ky Topê tóg eg kar han mãn kãn ke mu, kurã ãn kã, eg tỹ ti ki ge ky nỹtĩn ky. ⁵² Ky tóg eg tỹ pan ke kar mrin ke ãn ri ke nĩnh mu, ti tỹ eg han mãn ke ti, *trombeta* kyr rén kã. *Trombeta* kyr ãn vỹ mẽ há tĩnh mu. Ky ùn kãgter mu ag vỹ rĩnrĩr mãn kãn ke mu, ag tỹ kãgter mãn tũ nĩ jé sir. Ēn kã tóg eg hynhan mãn ke mu gé sir. ⁵³ Ha vé, ti tỹ eg fár kókrãnh ke mu tag tỹ ù han ke tũ nĩ ra eg tóg venh ke tũ nĩ vë, kanhkã ti. Hã ra tóg eg fár ter ke mu tag tỹ ù han ke mu, ti han mãn ky, ti ter mãn tũ nĩ jé, kókrãnh mãn tũ nĩ jé. ⁵⁴ Ēg fár kókrãnh ke mu tag tỹ tóg ù

han ke mü, ti kókrānh vānh nĩ jé sir. Kurā ēn kā ēg tóg vēnh rá tag venh ke mü gé, vāsý ran ký nĩ tag, hā vỹ: “tũg ti huri, ēg ter ke mü ti,” he mü. “Ēg ter ke pāte rēg ký Topē vỹ tỹ tũ' hé. ⁵⁵ Kāgter ēg tóg tĩ ver. Hā ra ēg tóg tag ve mǎn ke tũ nĩ ha. Nén ũ tỹ ēg tugtǎn ri ke ti nĩ, ēg ter ke ti. Hā ra Topē tóg tỹ tũ' hé,” he tóg, Topē vĩ rá ki.

⁵⁶ Topē vĩ mranh hā tigrĩn ēg tóg kāgter tĩ. Topē tỹ ēg jyvēn tigrĩn ēg tóg ēg tỹ ti vĩ mranh ja ēn ki kanhrān mü. Ēg tỹ mranh sór tũ ra ēg tóg mranh tĩ. ⁵⁷ Hā ra *Jesus* tóg tỹ tũ' hé huri.

Topē hā mỹ sóg vĩ há han mü. Ti hā vỹ ēg tar han tĩ, ēg tỹ ti vĩ mranh mǎn tũ nĩ jé. Ēg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tigrĩn tóg ēg tar han tĩ.

⁵⁸ Tag to jykrén ký tar nỹtĩm nĩ, Topē to, ājag tỹ ti ki rǎ tovānh tũ nĩ jé. Ājag to sóg há tǎvĩ nĩ, inh kanhkā'. Ēg *Senhor* rǎnhrāj han kǎn sórm nĩ. Tag to jykrén nĩ, ha mē: ēg pijé véké rǎnhrāj mügtĩ', ēg tỹ ēg *Senhor* rǎnhrāj han ký'. Ti kaja ve jé ēg tóg ke mü mỹr, kanhkā tá.

16

Ēg tỹ ēg mré ke ag jagāgtǎn ke

¹ Ký sóg ājag tỹ ũ tỹ Topē ki ge ký nỹtĩ ra jagtar nỹtĩ ag mý jǎnkamy jēnēnh ke ēn tó sór mü gé sir. Ga tỹ *Galácia* tá *igreja* krēm vēnh mǎn tĩ ag mý sóg tag tó ja nĩ, sý ājag mý tónh ke tag ti, ha mē. ² *Domingo* kar ki nén ũ sĩ tỹ vyrmý nĩm nĩ, ājag ĩn tá. Ājag tỹ *Domingo* kar ki nĩm han ký tóg komēr hā mog mü sir. Ký tóg kar ký nĩnh, sý ājag ki jun mü ra. Ājag tỹ inh kǎtĩg ke mü jo vyr mý nĩm han ja tũ nĩnh ký tóg há tũ nĩ. ³ Ký ũ ag kuprēg nĩ gé, ag tỹ ājag tỹ nén nĩm mü ma mü jé, *Jerusalém* ra, ājag tỹ tá ke fag mý nén ven sór mü ti. Inh jun ký sóg ag jēgnēnh ke mü, vēnh rá mré hā. ⁴ Ājag tỹ nén ũ ēn éhé nĩnh ký sóg hēn ri ke mǎn ma tĩg

sór mü gé. Ký sóg ag mré tĩg ke mü gé.

Paulo tỹ nén han sór mü

⁵ Ký sóg, isý ga tỹ *Macedônia* mĩ kutēn ký vāhā ājag tá jun sór mü sir. Isý *Macedônia* mĩ kutē sór vē. ⁶ Hā ra sóg ājag mré nĩ mág sĩ han sór mü, ti tỹ inh mý ki króm ken ký. Hēn ri ke mǎn sóg prýg kusa fĩn rǎm ke mü, ājag mré nĩ ki. Ký ājag tóg sir inh jagāgtǎn ke mü, isý kar hēn ra tĩg ken ký. ⁷ Inh pijé ājag ve sĩ han sór mü'. Hā ra sóg ver kutar nĩ, hā ký sóg kar hā ājag venh tĩg sór mü. Sý ājag mré nĩ sór vē mýr, ēg *Senhor* mý há nĩnh ký. ⁸ Ver sóg ěmā tỹ *Éfeso* tag kā nĩ ki fénhta tỹ *Pentecoste* pétēm sór mü. ⁹ Tag ki ke ag tóg mē há han mü, inh vĩ ti, ũ tỹ hēn ri ke ag. Hā ra tag ki ver ũ tỹ inh kato vāsǎnsǎn mü ag vỹ e nỹtĩ. Hā ký sóg *Éfeso* tag kā nĩg mág sĩ han sór mü, sý kar ājag venh tĩg jé.

¹⁰ Hēn ri ke mǎn *Timóteo* tóg ājag ki jun ke mü. Ký ti vĩ jēmē há han nĩ, ti mý'āg tũ nĩ jé, ti tỹ ājag mré nĩnh ký. Ēg *Senhor* rǎnhrāj han tóg tĩ mýr, inh kóm. ¹¹ Ký ti to é he tũg nĩ, ti kyrũ hā ra. Ký ti tĩg ken ký ti jagāgtǎn nĩ gé, ti tỹ jatun mý inh ki jun jé. Sý ti jǎvānh vē, ēg régre ag mré hā.

¹² Ēg régre tỹ *Apolo* mré sóg vēmén gé. Ti mý sóg to vĩ mü vē, ti tỹ ājag venh tĩg jé, ēg régre tỹ ājag venh kǎmũ tag ag mré. Hā ra tóg tĩg jǎvānh nĩ ver. Ti tỹ ti mý ki króm ken ký ti nēji kejēn ājag venh tĩg ke mü hā ra.

Jesus ki ge ký nỹtĩ ag tỹ jagnē mĩ ěkrén

¹³ Ājag kanē nĩm nĩ. Ēg *Senhor* ki rǎ tovānh tũg nĩ. Krónh ke tũg nĩ, tar nỹtĩm nĩ. ¹⁴ Ký ājag tỹ nén ũ kar han ký vēnh kar to há nỹtĩm nĩ.

¹⁵ Ký sóg ājag mý nén ũ tó sór mü gé, *Estéfanas* fag to mýr. Tag fag vỹ *Jesus* ki ge vén ja nĩgtĩ, ājag jamā tá.

Kỹ fag tóg Topê tũ fag ki rĩr nỹtĩgtĩ, Topê tũ fag kar ki. ¹⁶ Hã kỹ sóg fag tó mũ, ãjag mỹ. Kỹ fag vĩ jẽmẽm nĩ. Kỹ Topê rãnrãj han mũ ag kar vĩ jẽmẽm nĩ gé, ẽg mré rãnrãj mũ ag kar vĩ ti.

¹⁷ *Estefanas* tóg inh ki jun há han, *Fortunato* ke gé, *Acaico* ke gé. Ag tỹ inh ki junjun kỹ inh fe tóg mrin ke mũ mỹr. Sỹ ãjag venh há tĩn kỹ tóg inh mỹ sér pẽ tĩ, sỹ ag ve kỹ, ag tỹ tỹ ãjag mré ke nỹtĩn kỹ. ¹⁸ Inh mỹ ag tóg vĩ há han mũ, ãjag to, kỹ ag tóg inh krĩ kusãg mũ sir. Ag tỹ ãjag krĩ kusãg ke vẽ gé. Ủ tỹ ge to há tãvĩ nỹtĩm nĩ.

¹⁹ Ga tỹ *Asia* tá *igreja* krẽm vẽnhmãn tĩ ag vỹ ãjag mũ ẽkrég tĩ. Kỹ *Áquila* mré *Priscila* fag vỹ ãjag mũ ẽkrén mág tĩ gé, fag tỹ ãjag mré ẽg *Senhor* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Fag ĩn krẽm fag tóg *culto* han tĩ. Fag ĩn tá *culto* venh kãmũ fag vỹ ãjag mũ ẽkrég tĩ gé, ²⁰ kar kỹ ẽg *Senhor* ki ge kỹ nỹtĩ fag kar ke gé. Jagnẽ to há tãvĩ nỹtĩm nĩ, kỹ jagnẽ ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, ãjag tỹ jagnẽ nĩgẽ kãgmĩ kỹ.

²¹ Sỹ vãhã vęsóg ki ãjag mỹ rán vẽ, ù tỹ inh vĩ rán ja pãte, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. ²² Topê mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ù tỹ ẽg *Senhor* to há tũ ẽn ag vóg kónãn kãn jé. “*Maranata*,” he sóg tĩ, hã vỹ: ha kãtĩg, *Senhor*, he mũ, ãjag vĩ ki.

²³ Ẽg *Senhor* tỹ *Jesus* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag tar han jé. ²⁴ Ẽjag jé isỹ ãjag to há tãvĩ nĩ ki kanhrãn, ẽg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

Hã vẽ.

PAULO Tÿ CARTA HAN: CORINTO TÁ KE AG Mÿ CARTA Û

¹ Paulo tÿ rá vë, ãg régre tÿ *Timóteo* mré. *Jesus Cristo* hã ne inh fëg', isÿ tÿ ti *apóstolo* jë jé, Topë tÿ inh kuprëg ký. Isÿ Topë tũ ag mÿ rán vë, ãmã tÿ *Corinto* tá, ga tÿ *Grécia* tá, ag mÿ, fag mÿ ke gé. ² Ëg jóg tÿ Topë jé ãjag tar han, ti jé ãjag krĩ kuprãg, ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ti ke gé.

Topë tÿ Paulo krĩ tÿ kãnhvy' he

³ Topë mÿ sóg vï há han tĩ, ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* panh mÿ, ãg jóg mÿ, ù tÿ ãg jagãgtãn tĩ ãn mÿ. Ëg vësÿrénh ký tóg ãg krĩ tÿ kãnhvy' he tĩ. Ti hã mÿ sóg vï há han tĩ. ⁴ Ti hã ne inh vësÿrénh mũ ra inh krĩ tÿ kãnhvy' he tĩ', inh jagtar tĩn ký. Hã ký sóg inh kanhkã ag krĩ tÿ kãnhvy' he tĩ gé, ag kã ù tÿ nén ù jagy vég mũ ra. ⁵ *Cristo* jagtar ja ãn ri ke pë ve mág sóg, hã ký *Cristo* tóg inh krĩ kufy tÿ hën ri ke tÿ tũ' he tĩ gé sir. ⁶ ãjag jagfy sóg jagtar tĩ, ãjag tÿ ti hã to tar nÿtĩn jé, ãjag krenkren jé. Topë tÿ isar han ký tóg inh kóm ãjag tar han ke mũ gé sir. Ký ãjag tóg inh kóm ti to krónh kenh ke tũ nĩ gé sir. ⁷ ãjag ki sóg ãkrén mág tĩ, hã ra sóg ki kanhró nĩ, Topë tÿ ãjag tar han ãn ki. Ûri ãjag tóg hã ra inh mré jagtar nÿtĩ, hã ký Topë tóg ãjag krĩ tÿ kãnhvy' he tĩ gé, ti tÿ inh krĩ tÿ kãnhvy' he tĩ ãn ri ke.

⁸ Inh kanhkã', ãjag mÿ sóg inh jagtar mág ja tó sór mũ. Ga tÿ *Ásia* tá sóg nén ù jagy tãvĩ ve ja nĩ, ký sóg: “Ûri inh hÿn kren mãn ke tũ nĩ ha,” he ja nĩ. ⁹ “Ag tÿ isén ke hÿn,” he sóg mũ vë. Ën kã sóg Topë hã mĩ ãkrég mũ sir. “Ti hã ne inh kren han ki kanhró nĩ,” he ja inh nĩ. “Ûn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn ki kanhró tóg nĩ, ký tóg inh kren han ki kanhró nĩ

gé,” he ja inh nĩ. ¹⁰ Ký tóg inh kren han ja nĩ, iser kren mũ ãn kã. Ký tóg kejën inh kren han mãn ke mũ gé. Ti hã mÿ sóg to vï tĩ, ti hã tÿ iÿy nĩgãn jé. ¹¹ Ký iso Topë mré vĩm nĩ gé. Ký tóg ãjag vï mën h mũ. Ký ãjag tóg ti mÿ vï há han ke mũ gé, ù tÿ hën ri ke ag mré hã, ti tÿ inh jagãgtãn ke to.

Paulo tÿ ag venh tĩg ja tũ

¹² Ha vé, vëjykre kuryj hã han sóg tĩ. Ki hã tó sóg tĩ gé. Topë jykre hã han sóg tĩ. Inh pijé isÿ vësóg ki nén to jykrén mũ ãn han tĩ'. Topë hã ne isar han tĩ', isÿ ti jykre ki króm jé. Ký sóg ãjag mÿ ti jykre hã kãmén ja nĩgtĩ gé. ¹³ Tag hã rán isóg tĩ gé. Ti pijé mē jagy tĩ'. ãjag tÿ ki kanhrãn kãn ký tóg há tĩnh mũ. ¹⁴ Sĩn ký ãjag tóg tag to jykrén há han tĩ, ùri. Kejën ãjag tóg to jykrén kãn ke mũ, ha vem nĩ. Ký tóg ãg *Senhor* tÿ *Jesus* kurã ãn kã ãg mÿ sér tĩnh mũ, ãg tÿ jagnë ven ký.

¹⁵ Tag to jykrén ký sóg ãjag ki jun kren ja nĩgtĩ. Isÿ ãjag ki jun ke vé vë, isÿ ãjag tar han mãn jé. ¹⁶ ãjag ve kar ký sóg ga tÿ *Macedônia* ra tĩg ke mũ vë. Kar ký, isÿ tá kãtĩg mãn ký sóg ãjag ve mãn ke mũ gé vë, ãjag tÿ inh jagãgtãn ký inh mÿ isÿ nén ve sór mũ ven jé, isÿ ga tÿ *Judéia* ra tĩg há han ke to. ¹⁷ Hã ra tóg inh mÿ ki króm ke ja tũ nĩ. Hã ký sóg jun ja tũ nĩ. Ký inh mÿ kanhir ký ãjag mÿ: “kãtĩg jé sóg ke mũ,” he ja nĩ? Vó. Jykre régre han tũ sóg nĩgtĩ. Ûn jykre régre ag tÿ: “he,” he mũ ra ag tóg han sór tũ nĩgtĩ. Ge tũ sóg nĩgtĩ. ¹⁸ Topë hã ne inh jykre pir nĩ ki kanhró nĩ'. ¹⁹ Ti kósin jykre hã han sóg tĩ, *Jesus Cristo* jykre ti. Inh hã ne ãjag mÿ ti kãmén ja nĩ', *Silas* mré, *Timóteo* mré ke gé. Ti pijé ti tÿ: “he,” he mũ ra han ke tũ nĩ'. ²⁰ Topë hã vÿ ãg mÿ ãg tÿ nén venh ke ti tó ja nĩgtĩ. Ký ãg tóg ti kósin hã tugrĩn vég mũ sir. Ký ãg tóg ti hã mÿ vï há han tĩ sir, to: “hã vë,” hen ký. ²¹ Topë hã

ne *Cristo* tugarin isar han, ajag mré hã. Ēg kuprêg tóg. ²² Kÿ tóg ěg nÿgĕg kÿ ěg vin gé. Ti kuprĕg jĕnĕg tóg mŭ ěg mÿ. Ti tÿ ěg nÿgĕg hã vĕ. Ti kuprĕg tugarin ěg tóg ki kanhró nÿtĭ, ti tÿ ěg mÿ nĕn ũ há kar vin ke mŭ ěn ti.

²³ Ha vé, ki hã sóg tó mŭ, Topĕ hã ne ki kanhró nĭ'. Inh ón tĭ nĭ ra tóg inh vóg kónãn mŭ vĕ. Isÿ ajag to jŭ tŭ nĭ hã jé sóg ajag tá jun ja tŭ nĭ ver. ²⁴ Inh pijé ajag mÿ vĭ tar han sór mŭ'. *Jesus* hã ki ajag ge kÿ nÿtĭ. Ti hã to tar ajag nÿtĭ. Ajag fe tÿ mrin ke han sór sóg mŭ, hã jé sóg ajag to vãsãn tĭ.

2

¹ Hã kÿ sóg tag to jykrĕn ja nĭ, ha mĕ: “ag kanĕ jun mãn sór tŭ inh nĭ,” he sóg, “hã kÿ sóg ag venh tĭg ke tŭ nĭ ver,” he sóg ajag to. ² Ha mĕ, isÿ ajag kanĕ jun kÿ ũ nÿ hÿn inh fe tÿ mrin kenh mŭ'? Tŭ ti tĭ. ³ Hã kÿ sóg ajag mÿ vĕnh rá ěn jĕnĕ gé, ajag tÿ inh kanĕ jun tŭ nĭn jé gé, sÿ ajag ki jun kÿ. Inh mÿ tóg há tĭnh mŭ, ajag tÿ inh fe tÿ mrin ken kÿ. “Ag tÿ inh fe tÿ mrin ke kÿ tóg ag mÿ sér tĭ gé,” he sóg tĭ, ajag to. ⁴ Sÿ ajag mÿ *carta* ěn rán mŭn kã sóg fÿ. Ajag tugarin sóg kanĕ jur, ajag tugarin sóg vĕnh mÿ en. Inh pijé ajag kanĕ jun sór ja nĭ'. Isÿ ajag to ha pĕ nĭn kÿ sóg ajag mÿ vĕnh rá ěn han ja nĭgtĭ, ajag tÿ isÿ ajag to há nĭ tag ki kanhró nÿtĭn jé.

Ēg tÿ jagnĕ mÿ vĕnh pãte fón ke

⁵ Ha mĕ, ajag kã mĭ ũ tóg ajag kanĕ jun ja nĭ. Ti pijé isavĭn kanĕ jun ja nĭ'. Ajag kar kanĕ jun ja tóg nĭ. Hĕn ri ke mŭn sóg tó há han ja tŭ nĭ, isÿ: “ajag kar,” he kÿ. Ajag kã mĭ ũn e kanĕ jun tóg hã ra, ti tÿ Topĕ vĭ mranh tugarin. ⁶ Kÿ ajag tóg hur ti mÿ vĭ kónãn. Ha ti tovãnh, gen kÿ. ⁷ Vãhã ti mÿ vĕnh pãte fón nĭ. Ti mÿ vĕnh vĭ há hã tóm nĭ. Ke tŭ nĭ mŭ ra ti fe kaj tóg ti tĕn ke mŭ, ha vem nĭ. ⁸ Hã kÿ sóg ajag mÿ: ti mÿ ven nĭ,

ajag tÿ ti to há nÿtĭ ti, he mŭ ha. ⁹ Isÿ ajag tÿ inh vĭ kri fig mŭ ěn ve sór ja vĕ, hã jé sóg ajag mÿ vĕnh rá ěn jĕnĕ ja nĭ, mÿr, ha mĕ. ¹⁰ Ajag tÿ ũ mÿ vĕnh pãte fón kÿ sóg ti mÿ vĕnh pãte fón ke mŭ gé. Kÿ sóg *Cristo* rĭnve ti mÿ vĕnh pãte fón mŭ, ajag jagãgtãn kÿ. ¹¹ *Satanás* tÿ ěg tÿ hĕ ri ke tŭ nĭ jé sóg vĕnh pãte fón mŭ. Nĕn kórĕg tÿ ěg kókĕn sór mŭ ěn ki kanhró ěg tóg nÿtĭ.

Paulo krĭ kufy

¹² Ha vé, isÿ ěmã tÿ *Trôade* tá jun kÿ sóg tá ke ag mÿ *Cristo* kãme sér ěn tó ja nĭgtĭ. Kÿ ag tóg jĕmĕ há han ja nĭgtĭ, ěg *Senhor* tÿ ag krĭn kÿ. ¹³ Hã ra sóg ěg mré ke tÿ *Tito* ve ja tŭ nĭ, tá. Isÿ tá ti venh ke vĕ vĕ. Hã ra tóg ki tŭ nĭ, isÿ tá jun mŭ ra. Hã kÿ sóg ti to krĭ kufy nĭ ja nĭgtĭ. Hã kÿ sóg ag mÿ: “isĭg ke vĕ,” he kÿ tĭg ja nĭ sir, ga tÿ *Macedônia* ra, ti nón.

Jesus vĭ tÿ nĕn ger há ri ke nĭ

¹⁴ Hã ra sóg Topĕ hã mÿ vĭ há han tĭ. Ti hã ne inh jĕnĕ', isÿ ěmã kar mĭ tĭg jé, *Cristo* tugarin. Kÿ vĕnh kar tóg ti tÿ tÿ ũn mág pĕ nĭ há vég tĭ, ag tÿ inh jykre jagma ěvãnh kÿ. Hã kÿ vĕnh kar tóg ti ki kanhrãn mŭ sir, isÿ ag mÿ ti tón kÿ. Kÿ tóg ag mÿ nĕn ger há kãfór nĭ, ti vĭ ti. ¹⁵ Nĕn ger há tóg vĕnh kar kri rŭm ke tĭ. *Cristo* kãme vÿ ge nĭ. Topĕ ki kanhrãn vÿ ge nĭ. Vĕnh kar mÿ sóg ti vĭ tó tĭ, ũn krenkren mŭ ag mÿ, ũn vãgfor kÿ nÿtĭ ag mÿ ke gé. ¹⁶ ũn vãgfor kÿ nÿtĭ ag tÿ mĕg mŭ ra kri fig tŭ nĭn kÿ ag tóg nŭgme ki vár ke mŭ. Kÿ inh vĭ tóg ag mÿ nĕn ũ ter ger gy ěn ri ke nĭ. Ag jãvo ũn krenkren mŭ ag vÿ kri fi kÿ rĭnrĭr ke mŭ. Kÿ tóg ěg tÿ nĕn ger há mĕ kÿ ěg fe tÿ mrin ke ěn kãfór nĭ. Hã ra ěg pijé vĕsóg ki vĕnh rãnrãj tag han há nÿtĭgtĭ'. ¹⁷ Ha vé, ũ ag tóg Topĕ vĭ kãmĕn to jãnkamy ve sór tĭ, ke tŭ nĭ kÿ ag tóg vĕsÿ ũn mág han tĭ. Ag jãvo inh pijé ti kaja ve sór tĭ'. Inh pijé vĕsÿ ũn mág han mŭ'. *Cristo* ki rá kÿ sóg Topĕ rĭnve

ti kāmén tĩ. Jykre pir han sóg tĩ mÿr. Û tÿ inh jēnēg mÿ vÿ tÿ Topē ti nĩ.

3

Vējykre si mré ù tãg

¹ Kÿ inh mÿ: tÿ sóg ùn há nĩ, he mÿ? Vó. Inh pijé ājag mÿ *carta* to vĩ mÿ', ājag tÿ iso: “ùn há vÿ tÿ ti nĩ,” he jé. ² Ājag há vÿ tÿ iso *carta* há tag ri ke nÿtĩ. Ājag mĩ sóg ēkrég tĩ, kÿ sóg vēnh kar mÿ ājag kāmén tĩ. Inh há ki ag tóg ājag jykre há vэг tĩ. Kÿ ag tóg isÿ tÿ ùn há nĩ ěn ki kanhrān mÿ sir. Há ki ājag tóg iso *carta* ri ke nÿtĩ. ³ Ājag mÿ sóg *Cristo* jykre kāmén ja nĩ, kÿ ājag tóg mĩ mÿgtĩ. Kÿ vēnh kar tóg ājag jykre há vэг mÿ sir. Kÿ ājag tóg tÿ *Cristo* tÿ *carta* rá ri ke nÿtĩ. Há ra ti pijé *caneta* tÿ rán kÿ nĩ'. Ti pijé pó kri rán kÿ nĩ'. Topē kuprĩg tÿ tóg rán kÿ nĩ, ùn rĩr nĩ ěn kuprĩg tÿ.

⁴ Topē há vÿ *Cristo* tÿ isar han mÿ. ⁵ Inh pijé vēsóg ki nén ù há to jykrén ki kanhró nĩ'. Inh pijé vēsóg ki nén ù há han ki kanhró nĩ gé'. ⁶ Ti há ne inh krĩn tĩ', isÿ ti jykre tãg kāmén jé. Vãhã tóg ěg mÿ ti kuprĩg jēnēg mÿ. Vējykre tãg to ken há vэг, há vÿ: Topē kuprĩg tÿ ěg krĩn mÿ, he mÿ. Ha vé, Topē kuprĩg vÿ ěg rĩn tĩ. Jãvo vãsÿ Topē jykre si vÿ ěg tén ke ja nĩgtĩ, ěg tÿ mranh kÿ.

⁷ *Moisés* vÿ Topē jykre si ěn tÿ pó kri rán ja nĩ, ù tÿ ěg tén mÿ ěn ti. Ti tÿ rán kar kÿ ti kakã tóg jēngrē nĩ ja nĩ. Kÿ tóg *Judeu* ag tÿ ki ěvanh sór mÿ ra vēnh mÿ tĩ ja nĩ. Há ra tóg kejēn tũ' he ja nĩgtĩ gé, ti kakã jēngrē ěn ti. ⁸ Kÿ ù tÿ ùri Topē kuprĩg kāmén mÿ ěn hÿn tóg *Moisés* kakã jēngrē kãfór nĩ. ⁹ *Moisés* jãvo sóg Topē tÿ ěg mÿ vēnh pãte fón ke ěn há tó tĩ. Há kÿ inh sĩnvĩ tóg *Moisés* sĩnvĩ kãfór pē nĩ. ¹⁰ Kÿ vãsÿ nén sĩnvĩ ěn tóg vãhã ěg mÿ sĩnvĩ tũ nĩ ha, ěg tÿ ù tãg tag sĩnvĩ ve kÿ, ù tãg jēngrē tag ti. ¹¹ Vãsÿ rán kÿ nĩ ja ěn tóg tũ' he ja nĩ. Ti jãvo isÿ vējykre tó mÿ tag vÿ

tũ' henh ke tũ pē nĩ. Há kÿ tóg ùn si sĩnvĩ ěn kãfór nĩ.

¹² ěg tÿ tag venh ke jãvãnh sóg mÿ mÿr. Há kÿ sóg vēnh kar mÿ jamã há ra tó mÿ. Inh pijé to mÿ'ãg mÿ'.

¹³ *Moisés* tóg kur tÿ vēnh pugrĩn ja nĩ, *Israel* ag tÿ ti kakã jēngrē tÿ komēr há tũ' he mÿ tag vэг tũ nĩ jé. ¹⁴ Há ra ag tóg ùri ki kagtĩg nÿtĩ gé ver. Kyvó ri ke ag nÿtĩ, kutu, *Israel* ag. Ag tÿ vãsÿ rán kÿ nĩ ěn to ke mÿ ra tóg ag mÿ *Moisés* vēnh pugrĩn kÿ nĩ ěn ri ke nĩ. Ki kagtĩg ag nÿtĩ. Ùri ěg tóg *Cristo* há tugrĩn vãsÿ nén rán kÿ nĩ ěn to jykrén há han mÿ ha, ag jãvo. ¹⁵ Ag tÿ *Moisés* tÿ rá ěn to ke mÿ ra ag tóg to jykrén tũ nĩgtĩ.

¹⁶ Kejēn ù tóg ěg *Senhor* ki rá mÿ, ag kã mĩ ù. Kÿ tóg vãhã ag tÿ ti vēnh pugrĩ vÿm ri ke nĩ. ¹⁷ Há kÿ tag tóg rán kÿ nĩ, ha mē: “*Moisés* tÿ ěg *Senhor* mré vēmén kÿ tóg ti vēnh pugrĩ tÿ vÿm ke ja nĩgtĩ,” he ja tóg nĩ. Topē kuprĩg to ken há vэг, ěg *Senhor* kuprĩg há vэг. Ti há ne ěg kygvãn ke mÿ', ěg tÿ ti vĩ ki króm há han ke to. ¹⁸ Kÿ ěg tóg ěg *Senhor* jēngrē sĩnvĩ ěn ve há han mÿ. ěg tÿ ěg *Senhor* ki ěvãnh kÿ ěg tóg ti ri ke nÿtĩnh ke mÿ gé. Komēr há ěg tóg ve ù han ke mÿ, ti ve sĩnvĩ ěn ri ke, ti jykre sĩnvĩ ěn ri ke.

4

Paulo krój nĩ

¹ Topē tÿ inh mÿ vēnh rãnhrãj nĩm jan há vэг. Kÿ tóg inh jagãgtãn mÿ gé, isÿ ti rãnhrãj to krónh ke tũ nĩ jé. ² Hÿ, ù ag tóg nén tÿ ěg mÿ'ãg han tĩ ěn han tĩ, kutu tá, ù tÿ ag vэг tũ nĩn jé. Vējykre tÿ ge tovãnh kãn inh huri. Òn kÿ sóg: “Topē vÿ tag tó ja nĩ,” he tũ nĩgtĩ gé. Ki há sóg tó tĩ. Û tÿ isugnÿm mÿ ěn vÿ ki kanhrãn kãn ke mÿ, inh jykre ki. ³ Kÿ ù tóg kejēn isÿ *Jesus* kãme sér tó mÿ ěn ki kagtĩg nÿtĩ. Ag mÿ tóg nén ù péju kÿ nĩ ri ke nĩ. Û tÿ vãgfor kÿ nÿtĩ ag vэг, há kÿ ag tóg ki kanhrãn tũ nĩgtĩ. ⁴ Kyvó ag

nýtí. Krí tú ag nýtí. *Jesus* ki ge sór tú ag nýtí, *Satanás* tý ag kyvó han ti ký. Ěprā pā'i ag kri ke vỹ tý ti nĩ, *Satanás* ti. Ti tý ag kyvó han ký ag tóg *Cristo* káme tag to jykřén tú nĩgtí. Ti jēngrē vég tú ag tóg nĩgtí, ti sīnví ti. *Cristo* hā vỹ tý Topě kánhvég ri ke nĩ, ti ve ri ke.

⁵ Inh pijé inh jykře kāmén tĩ'. *Jesus Cristo* hā kāmén sóg tĩ, ti tý tý ěg *Senhor* nĩ ti. Jāvo sóg tý ājag *camarada* ri ke nĩ, isỹ *Jesus* to há nĩn ký. ⁶ Ha vé, ũ tý kutyg mũ ra kurāg han mũ ěn tóg ěg ki kurā han mũ gé sir, hā vỹ: Topě he mũ. Ěg tý *Cristo* ve ký ěg tóg Topě ki kanhrān tĩ. Topě ve hā pē ti nĩ. Ěg ki kurā to ken hā vē, hā vỹ: Topě ki kanhró, he mũ.

⁷ Ěg tý tý ěprā ke nýtí hā ra tóg ěg kanhrān sór tĩ. Ký tóg ěg tý go'or tý kukrū kā ki jānkamy e vin ěn ri ke nĩ. Ěg hā vỹ tý go'or tý kukrū ěn ri ke nýtí. Krój ěg nýtí, inh ke gé. Ěg pijé tar nýtí'. Ū tý ěg tar han mũ vỹ tý Topě ti nĩ. ⁸ Inh krój nĩ ra Topě tóg isar han ti. Nén kar tóg inh kutān tĩ, hā ra inh pijé to krí kufy han tĩ'. Kejēn tóg inh jykře tú tĩgtí, ký tóg isỹ: hỹ mỹ vỹ? he ja há tĩgtí. Hā ra inh pijé to krónh ke tĩ'. ⁹ Inh vóg kónān ag tóg tĩ, hā ra Topě pijé isovānh tĩ'. Inh rỹnh ag tóg tĩ, hā ra ag pijé isén tĩ'. ¹⁰ Kurā kar ki sóg *Jesus* vēsýrēnh ěn ri ke han tĩgtí. Hā tugrīn vēnh kar tóg *Jesus* rīr nĩ tag venh ke mũ gé, inh vēsýrēnh tugrīn. ¹¹ Kurā kar ki sóg ter křen tĩ, *Jesus* tugrīn. Hā ki *Jesus* rīr nĩ tóg inh ki ve há tĩ, inh fār vag ke mũ ra. ¹² Iser křen mũ ra ājag tóg tar nýtí jāvo. Rīnrīr ājag nýtí.

¹³ Tag vỹ Topě vĩ ki rān ký nĩ, ha mē: "Topě vĩ kri nīm inh, hā ký sóg tó," he ja tóg nĩgtí. Topě vĩ tag hā vỹ inh jykře han tĩ, hā ký sóg tó tĩ gé. ¹⁴ Topě tóg ěg *Senhor* tý *Jesus* rīn mǎn ja nĩ'. ěn vỹ inh rīn mǎn ke mũ gé, ki kanhró sóg nĩ. Kurā ěn kā tóg

ājag mré inh je prēr ke mũ, ěg tý ti mỹ vēnh ven je. ¹⁵ Ājag tugrīn sóg ti jagy tag ve kǎn tĩ. Ký komēr hā ũn e tóg Topě tý ag jagāgtān tag mēnh ke mũ. Vēnh grun je ěg tóg ke mũ. Ký ũn e tóg sir ti mỹ vĩ há han ke mũ. Topě tý tý ũn mág nĩn hā vē.

Ěg křenkřen ke

¹⁶ Hā ký sóg to krónh ke jāvānh nĩ. Ha vé, inh fār tag tóg krój nĩ. Komēr hā tóg ter sór mũ, ti vag je. Hā ra inh kuprīg tóg tar nĩ jāvo. Kurā kar ki sóg vēnh han mǎn tĩ, Topě tý isar han ký. ¹⁷ Tag ki sóg ti jagy vég tĩ, hā ra tóg inh mỹ kǎnhvy nĩ. Tú' he je tóg ke mũ. Tá ěg tóg nēn ũ há tāvĩ venh ke mũ, ěg tý tag ki ti jagy ve ja tugrīn. Ki kagtīg ěg nĩ ver, hā ra tóg há tāvĩ nĩnh mũ. ¹⁸ Hā ve sór inh nĩ, hā mĩ sóg ěkrég tĩ. Hā ký sóg ěg tý nēn ũ vég mũ tag to jykřén sór tú nĩgtí. Tú' he je tóg ke mũ. Ěg tý ũri nēn ũ vég tú ěn hā vỹ tú' hēnh ke tú nĩ.

5

¹ Ěg fār vỹ ěg pājó ri ke nĩ. Tú' he je tóg ke mũ. Hā ra Topě ne ěg mỹ ĩn tǎg ri ke han ke mũ', kǎnhkā tá'. Hā ra tóg ěg tý tag ki ĩn han ri ke tú nĩ. Tú' hēnh ke tú tóg nĩ. ² Tag ki ěg tóg vēsýrēnh tĩ. Ký tóg ěg tý kǎnhkā tá ěg jamā tǎg ěn venh há tĩ. Ký tóg ěg tý kur tǎg tu ri ke nĩ. ³ Ěg tý kur tu ký ěg kator tú nýtí. Kǎnhkā tá ěg jamā vỹ ěg mỹ kur ri ke nĩ, ěg tý ěg fār tǎg tun ký. ⁴ Ha vé, tag ki ěg tóg vēsýrēnh tĩ, ěg ter jāvānh nýtĩn ký. Ěg mỹ tóg ěg rīr tag hā tý kǎnhkā tá jun há tĩ vē. Ěg tý ěg fār tǎg ve ký ěg fār si tóg tú' hēnh mũ, ěg ter tú ra. ⁵ Ěg tý kǎnhkā tá ěg fār tǎg ve je Topě tóg ěg mỹ vējykře nīm. Hā je tóg ěg mỹ ti kuprīg jēnh gé.

⁶ Hā ký tóg inh mỹ sér tĩ. Ěg tý ga kri mǎn ký ěg tóg ěg *Senhor* vég tú nĩgtí ver. ⁷ Ěg tý ti vég tú ra ěg tóg ti vĩ kri fig tĩ. ⁸ Ký sóg kǎnē jur mǎn tú nĩ ha. Isỹ inh fār tý pājó ri ke tag

tovānh há tóg tĩ, isỹ ěg *Senhor* mré nĩ jé, inh jamā pē tá. ⁹ Hã kỹ sóg vāsān tĩ, inh jykre tỹ ti mỹ há nĩ jé, tag ki, tá ke gé.

¹⁰ Ha vé, ěg kar vỹ *Cristo* mỹ vĕnh ven ke mũ, ti tỹ ěg jykre tugnỹm jé. Kỹ tóg ěg mỹ ěg kaja ti nĩm ke mũ. Ũ tỹ tag ki nén (ũ) há han mũ ěn tóg ti tũ kaja venh ke mũ gé, kỹ ũ tỹ tag ki nén ũ kórég han mũ ěn ag tóg ag vĕsỹrĕnh venh ke mũ gé sir.

Cristo tỹ ěg jykre pāno tỹ tũ' he

¹¹ Ha vé, ěg *Senhor* kamĕg sóg tĩ, hã kỹ sóg ěprā ke ag mỹ ki hã tó tĩ, ag tỹ ti ki ge jé. Topĕ hã ne inh ki kanhró kar nĩ'. Kỹ ājag hỹn inh jykre ki kanhró nỹtĩnh ke mũ gé, ājag tỹ sỹ nén han mũ tugnỹm kỹ. ¹² Inh pijé ājag mỹ: “ũn mág vỹ tỹ inh nĩ,” he sór tĩ'. Hã ra sóg ājag mỹ vĕnh kāmén mũ, ti tỹ ājag mỹ sér tĩ jé, ājag tỹ iso: “jykre há tāvĩ ti nĩ,” he jé. Tag tóm nĩ, ũ tỹ vĕsỹ ũn mág han sór mũ ag mỹ. Ũ tỹ ge jykre vỹ sĩnvĩ nĩ ve nĩ. Hã ra tóg ěg tỹ ve há han kỹ kórég nĩ. ¹³ Ha vé, krĩ tũ inh nĕji nĩ. Topĕ jykre han tigrĩn sóg krĩ tũ nĩ ve nĩ. Kejĕn sóg krĩ há han tĩ gé. Ājag tigrĩn ke vĕ, inh krĩ há ti. ¹⁴ *Cristo* hã vỹ tỹ inh fe nĩ, hã kỹ sóg vĕnh kar to há nĩ. Tag to sóg jykren mũ, ha mĕ: vĕnh kar jagfy tóg ter ja nĩ, *Cristo* ti, kỹ ěg kar jykre pāno vỹ tũ' he mũ sir. ¹⁵ Ti hã ne vĕnh kar jagfy ter ja nĩ'. Hã kỹ ěg pijé tỹ vĕsũ nỹtĩ', ũri'. Ti tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ. ěg jagfy tóg rĩr mǎn ja nĩ gé. Kỹ ti hã ne ěg mỹ ěg tỹ nén han ke mũ ěn tó tĩ', ũri'.

¹⁶ Vāsỹ ěg tóg, ěg tỹ vĕsóg ki nén ũ to jykren kỹ ěprā ke jykre to: “tag vỹ há nĩ, tag vỹ kórég nĩ,” he ja nĩgtĩ. Ũri ěg tóg, vĕsóg ki tag to jykren mǎn ke tũ nĩ ha. *Cristo* to ěg vĕsóg ki jykren mǎn ke tũ nĩ gé. ¹⁷ Hĕ ri ken kỹ? *Cristo* tỹ ěg han mǎn kỹ mỹr. Ti ki ge kỹ ěg nỹtĩ, hã kỹ tóg ěg han mǎn ja nĩ. ěg jykre pāno tóg tũ ti ha. Ũri ěg tóg tỹ ũn tǎg nỹtĩ ha, ěg krĩ, ěg jykre ti ke gé. ¹⁸ Topĕ tỹ nén

han mũn hã vĕ. Topĕ kato vāsān ja ěg nĩgtĩ vĕ, hã ra ěg tóg ũri tỹ *Cristo* mré ke nỹtĩ ha. Kỹ tóg ěg mỹ vĕnh rǎnhrāj tag nĩm mũ gé sir, ěg tỹ vĕnh kar mỹ: tỹ *Cristo* mré ke nỹtĩm nĩ, he jé. ¹⁹ Ha vé, Topĕ vỹ *Cristo* jĕnĕ, ěg tỹ ti ki ge jé. Kỹ tóg ěg tỹ ti vĩ mranh tỹ tũ' he mũ gé sir, ěg tỹ ti kaja kórég vĕg tũ nĩ jé. Kỹ tóg ěg mỹ: “ha vĕnh kar mỹ tó, isỹ ag to há nĩ sór mũ ti,” he ja nĩ gé.

²⁰ *Cristo* hã ne inh jĕnĕg mũ', isỹ ti jiji tó jé. Kỹ Topĕ tóg vĕnh kar jyvĕn tĩ. Hã kỹ sóg, *Cristo* jiji tó kỹ ājag mỹ: “Topĕ to há nỹtĩm nĩ, ti kato vāsān mǎn sór tũg nĩ,” he mũ. ²¹ *Jesus* pijé Topĕ vĩ mranh ja nĩgtĩ'. Hã ra tóg ěg tỹ ti vĩ mranh ja ěn kajām kǎn. Kỹ tóg ěg mỹ Topĕ jykre kuryj ěn nĩm mũ sir, ěg jagfy kajām kar kỹ.

6

¹ Topĕ mré sóg rǎnhrāj tĩgtĩ. Hã kỹ sóg ājag jyvĕn mũ, ājag tỹ Topĕ vĩ ki króm jé. Ājag tỹ ti vĩ ki króm tũ nĩn kỹ tóg fagrĩnh mỹ ājag jagāgtān mũ. ² Ti hã ne tóg: “sỹ ājag jagāgtan ke kurā ki sóg ājag tỹ inh mỹ nén to vĩ mũ ěn han ke mũ,” he mũ. “Ājag krenkren ke kurā ki sóg ājag krenkren han ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topĕ ti. Ũri ke vĕ.

³ Kỹ sóg nén ũ vĕnh mỹ han tũ nĩgtĩ sir, ũ tỹ inh rǎnhrāj to vĩ tũ nĩ jé. ⁴ Vĕjykre há mĩ sóg tĩ mỹr, isỹ tỹ Topĕ *camarada* jĕn kỹ. Kỹ inh jykre tóg vĕnh kar mỹ ve há tĩ. Isỹ nén ũ jagy vĕg mũ ra sóg ti to krónh ke tũ nĩgtĩ, ijagtar nĩ ra, inh kanĕ jur mũ ra. ⁵ Kejĕn ag tóg inh mrǎnmrǎn tĩ. Vĕseja kǎ tá ag tóg inh fón tĩ. Vĕnh kar tóg kejĕn inh kri rũm ke tĩ. Kejĕn sóg inh rǎnhrāj tỹ inh kutān to jagtar tĩ. Kejĕn sóg nũr tũ nĩgtĩ. Kejĕn sóg vĕjĕn vĕg tũ nĩgtĩ. ⁶ Isỹ ti jagy vĕg mũ hã ra ijykre tóg tỹ ũn há nỹ. Topĕ vĩ ki kanhró mág sóg nĩ. Vĕnh kar to sóg fe nĩ. Vĕnh kar mỹ sóg komĕr hã vĩ tĩ, vĕnh kar tỹ isỹ tỹ Topĕ *camarada* jĕ tag ki kanhrān jé.

Topě kuprīg vỹ tỹ inh jagrě nĩ. Hã kỹ sóg vějykre kuryj to tar nĩ. ⁷Topě hã ne isar han'. Ti hã ne inh mỹ ti jykre kuryj nĩm'. Kỹ tóg tỹ isỹ tỹ rárá jafá nĩ, Topě jykre há ěn ti. Inh kren han tóg, ti tỹ inh mỹ vějykre kuryj nĩm ti kỹ. Kỹ ag tóg, ti jykre hã tugrĩn ag jykre kórég vég tĩ gé.

⁸Kejěn ag tóg inh mỹ vĩ há han tĩ. Kejěn ag tóg iso é he tĩ. Kejěn ag tóg iso ti kórég kar tó tĩ. Kejěn ag tóg iso nén ũ há tó tĩ. Kejěn ag tóg iso: “ti ón ně,” he tĩ. Hã ra sóg ón vānh nĩgtĩ. ⁹Ũ tóg ag kã mĩ inh ki kagtũg nỹtĩ ve nĩ. Hã ra věnh kar tóg inh ki kanhró nỹtĩ. Ter kren tỹ hěn ri ke han sóg tũgtĩ. Hã ra sóg rĩr tĩ nĩ ver. Inh vóg kónān ag tóg tĩ. Hã ra ag tóg isěn ja tũ nĩ. ¹⁰Inh fe kaj tóg tĩ. Ge ra tóg inh mỹ sér tĩ. Jagtar sóg tĩ. Hã ra sóg ũ tỹ hěn ri ke ag jagāgtān tĩ, ag mỹ Topě vĩ tón kỹ. Nén ũ tỹ isóg tũ tũ nĩ. Hã ra Topě tỹ ěg mỹ nén nĩm mũ ěn kar vỹ tỹ isũ nỹtĩ.

¹¹Ājag hã mỹ sóg ijagtar tag kāmén mũ. Tó kãn sóg mũ, isỹ ājag to há tãvĩ nĩn kỹ. Ājag hã to sóg fen mág kỹ nĩ. ¹²Inh pijé ājag to kórég nĩ'. Ājag hã ne iso há tũ nỹtĩ ve nĩ'. ¹³Inh krě ri ke ājag nỹtĩ. Hã kỹ sóg ājag mỹ: “isỹ ājag to há kóm iso há nỹtĩm nĩ, iso fe mág nỹtĩm nĩ,” he mũ.

Ũ tỹ ěg mré ke tũ ag

¹⁴Ũ tỹ *Jesus* ki rã tũ mré jykrén sór tũg nĩ. Tỹ ti ěg mré ke tũ nĩ. Kỹ ũn jykre pāno ag mré jykrén sór tũg nĩ gé. Kurã pijé tỹ kuty mré ke nĩ'. ¹⁵*Cristo* pijé Japo mré jykrén tĩ'. Kỹ ũ tỹ ti ki rã kỹ jě pijé ũ tỹ ti ki rã tũ mré jykrén há nĩnh mũ'. ¹⁶Kỹ Topě ĩn pijé tỹ ón kỹ topě ĩn nĩ'. Ha vé, Topě ĩn vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ũn rĩr nĩ ěn ĩn. Ti hã ne: “ag ki sóg ijamã han ke mũ,” he ja nĩgtĩ. ¹⁷Kỹ tóg: “ag ré kỹ mũm nĩ, vyr mỹ nỹtĩm nĩ. Vějykre kavéj han tũn, kỹ sóg tỹ ājag mré ke nĩnh mũ,” he mũ gé. ¹⁸“Ājag jóg vỹ tỹ inh nĩnh mũ, kỹ ājag tóg tỹ inh

krě nỹtĩnh mũ, he tóg, ěg *Senhor* ti, ũ tỹ nén ũ kar han ki kanhró ěn ti,” he ja tóg nĩgtĩ, Topě vĩ rán ki.

7

¹Inh kanhkã', inh fe vỹ tỹ ājag nỹtĩ. Topě tóg ěg hã mỹ tó mũ, ti tỹ tỹ ěg jóg mág nĩ tag ti. Ti ve jé ěg tóg ke mũ. Hã kỹ ěg nén ũ kavéj han ke tũ nĩ. To jykrén ke tũ ěg nĩ gé. Topě tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ, kỹ ěg ti hã kaměg ke mũ. Ti jykre kuryj ěn mĩ mũm nĩ.

Paulo fe tỹ mrin ke

²Iso fe mág han mǎn nĩ, ha mẽ. Inh pijé, ũ mỹ vějykre pāno han sór tĩ'. Inh pijé, ũ krĩn kónān sór tĩ'. Inh pijé, ũ tỹ nén ũ péju sór tĩ'. ³Isỹ ājag mỹ tag tó kỹ inh pijé ājag to kórég nĩ'. Ājag mré ke vỹ tỹ inh nĩ. Kỹ ěg tóg jatun mỹ jagně mré mũ mũ. Jagně mré ěg tóg kãgter ke mũ gé, hěn ri ke mũn. ⁴“Inh mỹ ag tóg věnh vĩ há tónh ke mũ,” he sóg tĩ ājag to. Kỹ sóg věnh kar mỹ ājag to: “há ag nỹtĩ,” he tĩ. Tag ki sóg ti jagy pě vég mũ. Hã ra sóg ājag to krĩ kǎnhvy nĩ ha, *Tito* tỹ inh mỹ ājag to tugrĩn. Kỹ tóg sir inh mỹ sér pě tĩ.

⁵Ha vé, isỹ ga tỹ *Macedônia* tá jun kỹ sóg nén ũ tỹ inh krĩ kuprǎg ke ve ja tũ nĩ. Tá sóg ti jagy ve mǎn gé. Iso ag tóg rárá, kỹ sóg věnh mỹ en mǎn gé sir. ⁶Hã ra Topě tóg inh mỹ *Tito* jěně. Kỹ ti hã tóg inh krĩ tỹ kǎnhvy' hé. ũn věsýrěnh mũ ěn mỹ tóg vĩ há han tĩ, hã kỹ tóg inh mỹ *Tito* jěně, ěn kã. ⁷Ti tỹ inh ki jun kỹ tóg inh mỹ vĩ há han. Kỹ tóg inh mỹ ājag tỹ iso vĩ há han ja tag tó mũ gé sir. Ājag tỹ inh ve sór mũ tag tó tóg mũ. Ājag tỹ vějykre kórég to věnh mỹ en ěn kāmén tóg mũ. Ājag tỹ inh jagfy věnh vĩ tó sór mũ tó tóg mũ gé sir. Kỹ tóg inh mỹ sér pě tĩ sir.

⁸Inh *carta* ěn tỹ ājag ki jun kỹ tóg ājag fe kaj han. Ge ra tóg há nĩ. Kurã pir ki tóg ājag fe kaj han. Kỹ ājag tóg ājag jykre kórég ěn tovānh ja nĩ. Hã kỹ tóg inh mỹ sér tĩ, ũri. ⁹Hě ri ken

kỹ? Ājag fe kaj mý inh mý sér tí? Vó. Ājag tý Topě mý vènh fêg ký tóg inh mý sér tí. Ký inh *carta* tóg ājag mý nén ũ kórég kāmén ja tũ nĩ. ¹⁰ Ēg tý ěg fe kaj tugrĩn Topě mý vènh fêg ký ěg tóg ěg jykre kórég tovānh kãn ke mũ. Ký ěg kren ke mũ. Tag vỹ ěg mý sér tí. Jāvo ěg tý fe kaj ra ěg jykre kórég tovānh tũ nĩn ký ěg ter pẽ han ke mũ sir.

¹¹ Ha vé. Ājag fe kaj tĩn ký ājag tóg ājag jykre tugnỹm mũ, Topě tý ājag krĩn ký. Vějykre kórég ěn to ājag tóg jũ mũ. Ũn tý vỹjykre kórég han mũ ěn mý ājag tóg vĩ tar han. Há kar ti nĩ.

¹² Isỹ ājag mý *carta* ěn rán ký sóg, ũ tý vỹjykre kórég han mũ ěn tó ja nĩ. Hã ra sóg: “isỹ *Corinto* tá ke ag tý iso há nỹtĩ venh há tóg tí, Topě rĩnve,” he ja nĩ. ¹³ Hã ký inh krĩ tóg kãnhvy' he mũ sir, ũri, isỹ ājag tý iso há nỹtĩ mèn ký. *Tito* tóg ājag to vĩ há han. Ti krĩ tý kuprã' he ja ājag tóg nĩ. Ký tóg ti mý há tí. ¹⁴ Ti tĩg ke to hã sóg ājag kāmén kãn ja nĩ. Hã ra ājag tóg ti mý ki hã han ja nĩ. Inh kavènh ja tũ ājag tóg nĩ. Ký *Tito* tóg ājag jykre há ve ja nĩ gé.

¹⁵ Ký tóg kurã kar ki ājag mĩ ěkrég tí. Ājag to tóg há tãvĩ nĩ. Ājag tý inh vĩ kri nĩm mũ ěn mĩ tóg ěkrég tí. Ký ājag nẽji ti kamẽg ja nĩ gé, isỹ ti jẽnèn ký. Hã tó ja ti nĩ. ¹⁶ Ký tóg inh mý sér tí gé sir, ājag tý inh vĩ ki króm ký.

8

Ēg tý jãnkamy nĩm ke

¹ Ký sóg ājag mý Topě tý ga tý *Macedônia* tá ke ag tar han mũ tó sór mũ gé. Ag jagãgtar hã ra ag tóg *Jerusalém* tá ke ag jagãgtãn sór mũ, ag mý jãnkamy jẽnèn ký. ² Ha vé, *Macedônia* tá ag tóg ti jagy pẽ hã ve ja nĩgtĩ. Ge ra tóg ag mý sér tí. Jagãgtar ag nỹtĩ gé. Tý nén ũ mág tũ ag nỹtĩ. Hã ra ag tóg, ag mý sér nĩn ký vĩn mág pẽ han ja nĩgtĩ. Ag tý ra jãnkamy jẽnè sór vè. ³ Ha vé, ag jykre ve inh. Ag tý nén ũ tý vènh

kãpãm ag tóg, ag jẽn mré hã. ⁴ Inh mý ag tóg: “ěg tý ag mý jãnkamy jẽnè sór vè,” he mũ. “Ājag tũ vỹ sĩ nĩ, ký tý vènh kãpãm tũg nĩ, he tũg nĩ ěg mý,” he ag tóg. Ag tý Topě tũ ag mý nén ũ há han sór vè. ⁵ Ký ag tóg isỹ ag ki vỹjykre há ve sór mũ ěn kãfór han. Ēg *Senhor* mý ag tóg vènh vin. Ký ag tóg vãhã ěg mý nén ũ há tãvĩ han mũ gé.

⁶ Ký *Tito* tóg ājag ki jãnkamy sĩ vé huri, ti tý *Jerusalém* tá ke ag mý jẽnè jé. Ký sóg ti mý: “*Corinto* tá ke ag mý tó mãn nĩ, ag tý ag mý ag tũ vènh kãpãm jé, ěg tý ũn jagtar ag mý ma mũ jé,” he mũ. ⁷ Ha vé, *Jesus* ki ge ký ājag nỹtĩ. Vĩ há ājag nỹtĩ. Ki kanhró mág ājag nỹtĩ. Ũ jagãgtãn sór ājag nỹtĩ. Jagnè to há ājag nỹtĩ. Tag kar ki ājag tóg ũn riko ri ke nỹtĩ. Ký nén ũ há tag han sórm nĩ gé, *Tito* tý ājag ki nén venh ke mũ tag ti.

⁸ Ājag tý nén vin sór mũ ěn hã vin nĩ, ěg tý ājag jykre há ve jé. Inh pijé ājag mý: “ker ag jagãgtãn tũg hẽ,” he mũ. ⁹ Ha vé, ěg *Senhor* tý *Jesus Cristo* vỹ ěg jagãgtãn ja nĩ gé. Kanhkã tá ti riko nĩ ja nĩgtĩ, hã ra tóg ti tý nén ũ ěn tovānh kãn. Ti tý ěg jagfỹ jagtar tí jé tóg kãtĩg. Ký ěg tóg ti jagtar tugrĩn riko nỹtĩ sir.

¹⁰ Ký sóg tag to jykrén, ha mẽ. Prỹg ti nĩ ha, ājag tý ag mý jẽnèn ke tý vurmý vin han vén kri. Ājag hã ne to jykrén vén ja nĩgtĩ gé'. ¹¹ Ký ājag tý nén han vén ja ěn han kãn nĩ, ũri. Ājag tý vurmý nén vin ja ěn kri vĩn mãn nĩ, ag mý jẽnèn jé. ¹² Ký tóg Topě mý há tĩnh mũ. Ũ tý nén ũ mág vỹ nĩm mág han ke mũ. Ũ tý nén ũ sĩ vỹ sĩn ký nĩm ke mũ. Topě pijé ũ tý nén ũ sĩ nĩm mág han mũ ve sór mũ'.

¹³ Ti tý ājag tý ũ jagãgtãn tugrĩn ājag mý tũ tĩn ký tóg Topě mý ũ tí sir. Vènh kar tý nén ũ sĩ ve ký tóg há tí. ¹⁴ Ũri ājag tũ tóg e nĩ, hã ký tóg ājag tý ũn jagãgtar ag mý vènh kãpãm há tí. Kejèn tóg ājag mý tũ' henh ke mũ

gé, ký ag tóg sir ájag mý nén ũ vin ke mŭ gé, vènh kato. Ký vènh kar vỹ jagnè ri ke nýtĩ sir. Tag hã vỹ há nĩ'. ¹⁵ Hã ký tag tóg rán ký nĩ, ha mē: “ũ tóg vjēn génh mág han ja nĩgtĩ, ũ tóg génh pir han ja nĩgtĩ gé. Hã ra tóg ũ tỹ génh pir han mŭ ěn mý tũ' he ja tũ nĩgtĩ gé,” he tóg mŭ. Jagnè ri ke ag tóg nýtĩ ja nĩgtĩ, vãsỹ.

Tito to vême

¹⁶ Topè hã ne *Tito* krĩn, ti tỹ ájag venh tĩg sór jé. ¹⁷ Ký tóg kãnhmar inh mý: “he,” hé, sỹ ti mý: “ha *Corinto* ra tĩg,” hen ký. ¹⁸ Ký sóg ti mré ěg régre ũ jēnè sór mŭ gé. *Jesus* kãmén há han ti tĩ gé. Ký vènh kar ag tóg ti to vỹ há han tĩ gé. ¹⁹ *Igreja* krēm ke kar vỹ ti hã kuprēg, ti tỹ inh mré ěg tỹ ũn jagãgtar ag mý nén jēnēnh ke mŭ tag ki rĩr jé. ěg *Senhor* jykre há tỹ vènh ven hã jé ěg tóg tag ki rĩr há han sór mŭ. Ký tóg inh mý há tĩ gé, sỹ inh pir mý ki rĩr tũ nĩn ký.

²⁰ Jãnkamy e vē, ěg tỹ ma mŭnh ke ti, ký tóg inh mý ũ tỹ tag to iso jykrén kónãn ha mē tĩ, isỹ inh pir mý ma tĩ mŭ ra. Ký tóg inh mý há tĩ, ũ ag tỹ inh mré ki rĩr mŭnh ký. ²¹ ěg *Senhor* ne inh jykre há ki kanhró nĩ'. Ký tóg há tĩ gé, ájag tỹ inh jykre há tag vég mŭnh ký.

²² *Tito* mré tóg ájag ki jun ke mŭ, ũ ěn ti. Kar ký ěg régre ũ vỹ tĩg ke mŭ gé. ěg *Senhor* tũ ki rĩr há han tóg tĩ gé. Tag ve tỹ hèn ri ke han inh huri. Ký tóg ájag kãme mē ký ájag ve sór mŭ gé. Ájag to tóg há tãvĩ nĩ gé.

²³ Ký *Tito* ne, ájag venh kãtĩg ke mŭ'. Inh mré rãnhraj tĩ vē. Ký tóg inh mré ájag to vãsãn tĩ. Ti mré kãmŭ tag ag vỹ tỹ ũn há nýtĩ gé. ũ tỹ *igreja* krēm vènhmãn tĩ ag vỹ ag jēgnē ja nĩ, ájag to. ²⁴ Ag tỹ ájag ki junjun ký ag ki rĩr há han nĩ, ěg mré ke kar tỹ ájag jykre há ve jé. Vènh kar mý sóg ájag to: “vỹ há tãvĩ han ag tóg tĩ,” he tĩ. Ký tóg há tĩ, ájag tỹ inh vỹ tag to: hã vē, hen ký.

9

Ag tỹ jãnkamy jēnēnh ke

¹ Ký ájag tóg, ěg tỹ *Jerusalém* tá Topè ki ge ký nýtĩ ag mý nén jēgnēnh ke tag ki kanhró nýtĩ, hã ký sóg tó mãn sór tũ nĩ. ² Ag jagãgtãn sór ájag tóg mŭ, ki kanhró sóg nĩ. Hã ký sóg *Macedônia* tá ke ag mý tó tĩ. Ag mý sóg: “*Grécia* tá ke ag ne *Jerusalém* tá ke ag mý nén ũ jēnè sór tĩ’,” he tĩ. “Kri prỹg tóg nỹ ha,” he sóg tĩ, ájag to. Ký ag tóg ke sór mŭ gé sir, ájag kóm. ³ Hã ký sóg ájag mý ěg régre ag jēgnēg mŭ, ájag tỹ inh vỹ ki kanhrãn jé. Ký ájag tỹ nén ũ nĩm sór mŭ ěn vin kãn nĩ, ũri, ký sóg fagrĩnh mý vỹ ja tũ nĩnh mŭ. ⁴ Hèn ri ke mŭn *Macedônia* tá ke ũ ag tóg, inh mré kãmŭ sór mŭ. Ký tóg, ájag tỹ nén vin ja tũ nĩ ký inh mý'a tĩnh mŭ, isỹ ón ký vỹ ja nĩn ký. Ký tóg ájag mý'a tĩnh mŭ gé sir. ⁵ Hã ký sóg to jykrén, sỹ ájag mý ěg régre tag ag jēgnē jé. Vãsỹ ájag tóg tó ja nĩ, ájag tỹ nén vin sór mŭ ěn ti. Ký ha ké. Ký tóg e nĩnh mŭ, jãnkamy ti. Ký tóg ve há tĩ, ti tỹ ájag mý sér nĩ ti. Ký ũ tóg ájag to: “ti mý ag mý há tũ ja? Hã ký ag mý nĩm sĩ han ja nĩ?” henh ke tũ nĩ.

⁶ Ký sóg: “ũ tỹ nén fy pir krãn ký tóg pin ký génh ke mŭ gé. ũ tỹ krãn mág mŭ ěn hã tóg génh mág han ke mŭ gé sir,” he tĩ. ⁷ Ký ájag tỹ nén to jykrén mŭ ěn hã vin nĩ, ájag tỹ *Jerusalém* ra jēnē jé. Mý sér nýtĩm nĩ, ájag tỹ ěg mré ke ag jagãgtãn to. Ký tóg Topè mý há tĩnh mŭ sir. ũ tỹ ge to tóg há tãvĩ nĩ. ⁸ Ký Topè tóg ájag mý nén vin mág han ke mŭ gé, kurã kar ki, nén ũ tỹ ájag mý tũ' he tũ nĩ jé. Ký ájag tóg, ájag tũ mág nĩn ký ũ jagãgtãn', ũ jagãgtãn' henh ke mŭ sir. ⁹ Tag vỹ rán ký nĩ, ha mē: “ũn jagãgtar ag mý tóg vin mág han tĩ, kurã kar ki,” he tóg.

¹⁰ Ha vé, Topè ne ěg mý nén ũ kar fy vin mŭ', ěg tỹ krãn jé. Ký tóg ěg mý ěmĩ han jafã nĩm mŭ gé, ěg tỹ ko jé. Ký tóg ájag mý ájag

tý tý ũ jagāgtān ke mū ěn ven mū gé. Kŷ tóg nén ũ fy ri ke nī. Kanē há ri ke han jé tóg ke mū gé, ājag tý vējykre kuryj tag han kŷ, hā vŷ: jagnē jagāgtān, he mū. ¹¹ Tag ki ājag tóg riko nŷtīnh ke mū, ājag tý vēnh kar jagāgtān kŷ. Kŷ ũn e ag tóg ěg tigrīn Topē to vī há han ke mū. ¹² Kŷ tóg ge nī. ěg tý Topē ki ge kŷ nŷtī ag jagāgtān kŷ ěg tóg ag jagtar tý tū' he mū. Tag tóg há tí. Kŷ ag tóg ěg tý ag jagāgtān tigrīn Topē mŷ vī há han ke mū gé sir. ¹³ Hā ki ag tóg ājag tý Topē vī kri fig mū vég mū. Kŷ ag tóg tag to Topē to vī há han ke mū gé sir, ha vem nī, ājag tý ag jagāgtān mág kŷ. ¹⁴ Kŷ ag tóg ājag to Topē mré vēmén ke mū gé sir, ājag to há tāvī nŷtīn kŷ. Topē tý ājag jagāgtān hapē han mū ěn ve jé ag tóg ke mū. Hā kŷ ag tóg ājag ve sór ke mū gé sir. ¹⁵ Topē ne ěg mŷ nén ũ há tāvī vin tí mŷr'. Pijé kaja nī'. ěg jé ti mŷ to vī há han.

10

Paulo tý nén to vī

¹ Ha vé, ājag jyvĕn sór inh mū, inh, hā vŷ: *Paulo*, he mū. Sŷ ājag mré nīn kŷ sóg nĕji komĕr hā vī tí. Kŷ, isŷ kór há tá nīn kŷ isóg nĕji vī jū han tí, ājag mŷ. *Cristo* ne komĕr hā vī tí'. Ũn há vē, *Cristo* ti. Ti jykre hā han sór inh nĭgtī'. ² Isŷ ājag mŷ nén rán mū tag jĕmĕm nī. Kŷ sóg ājag ki jun kŷ vī jū han ke tū nī. Vī jū han jé sóg ke mū, ha vem nī, ũ tý iso: “tí tý vēsóg ki nén to jykrĕn mū ěn hā han tóg tí,” he mū ag mŷ. ³ ěprā ke vŷ tý inh nī, hā ra inh pijé vējykre kórĕg han tí'. ⁴ Vāsān mág sóg tí, Topē jykre tar ěn hā han jé. Kŷ tóg *soldado* tý rará jafā ri ke nī, Topē jykre tí. Tý sóg ěg kato tĕ mū ag kókĕg tí, hā vŷ: isŷ ũ tý ěg vī kato vāsānsān mū ag vī tý tū' he mū, he mū. ⁵ Ũ tý Topē kato vī sór mū ag vī tý sóg tū' he tí gé. Vĕsŷ ũn mág han sór ag tóg tí, Topē kato vāsān kŷ. Tý

tū' he jé sóg ke mū, Topē jykre tar hā tý. ⁶ Kŷ, sŷ ājag tý Topē vī kri nīm mū ve kŷ sóg ũ tý ge mŷ vī jū han ke mū sir, ha vem nī.

⁷ Ājag kā mī ũ tóg: “tý sóg *Cristo* mré ke nī,” he tí. Kŷ sóg tý ti mré ke nī gé, ājag kóm. ⁸ ěg *Senhor* ne inh fĕg', sŷ ājag jyvĕn jé. Tí pijé inh mŷ: “ha ag kókĕ,” hé'. Isŷ vēso vī há han hā vē. Kŷ tóg inh mŷ'a tū nī. ⁹ Sŷ ājag jyvĕn sór vē. Inh pijé ājag kanē jun sór mū'. ¹⁰ Inh vēnh rá ki inh nĕji ājag mŷ vī tar han tí. Sŷ ājag mré nīn kŷ sóg nĕji krój nī ve nī. ¹¹ Ha vé, isŷ rán mū ri ke han jé sóg ke mū, isŷ ājag mré nīn kŷ, ha vem nī.

¹² Ājag kā mī ũ tóg vēso vī há han sór tí. Inh pijé ag ri ke nī'. Inh pijé tý ag mré ke nī gé'. Vĕsóg ki nén ũ to jykrĕn kŷ ag tóg: “tag vŷ há nī, tag vŷ há tū nī,” he tí. Topē jykre ve sór tū ag tóg nī. Ag tý vēsóg ki nén to jykrĕn mū hā tóg ag mŷ há tí. Krī tū ag nŷtī.

¹³ Ag jāvo sóg Topē jykre vég tí, hā kŷ sóg ājag mŷ: “inh jykre vŷ há nī,” he tí. Topē ne inh mŷ inh rānrāj ti nīm, kŷ tóg inh mŷ: “ha *Corinto* tá ke ag ki rīr,” he ja nĭgtī gé. ¹⁴ Inh pijé Topē tý inh mŷ vēnh rānrāj nīm ja ěn pātén tí'. Kŷ sóg pātén ja tū nī gé, sŷ ājag mŷ vēnh rá jĕnĕn kŷ. Inh hā ne ājag mŷ *Cristo* kāmén vén ja nĭgtī'. ¹⁵ Hā kŷ sóg isŷ tý ājag jyvĕn tí. Ũ tū pijé'. Inh pijé ũ rānrāj to: “isŷ han ja vē,” he mū'. Ājag tý Topē ki ge kŷ nŷtī to tar nŷtīn kŷ sóg tý ũn mág tāvī nīnh ke mū gé, ājag mré. Isŷ hā vē, inh rānrāj hā vē. ¹⁶ Kŷ sóg ājag jamā mā ra tŷg sór mū gé, sŷ *Cristo* kāmén jé, ũ tý mĕ ja tū ag mŷ. Sŷ tāta ag mŷ kāmén kŷ sóg inhhā ki rānrāj mū sir, ũ tý ag mŷ tá Topē vī kāmén ja tū nīn kŷ. Kŷ sóg inh rānrāj hā tugnīn tý ũn mág jĕnh mū. Ũ rānrāj tigrīn ke tū vē.

¹⁷ Hā ra tóg há tū nī, ěg vēme tag ti. Ājag tý ũn mág nī tó sór kŷ ěg *Senhor* tí tóm nī. ¹⁸ ěg tý vēso: “ũn há vŷ tý

inh nĩ,” he mũ ra ěg pijé tỹ ùn há nỹtĩ'. Ěg *Senhor* tỹ ěg to: “ùn há vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ hã ěg tóg tỹ ùn há nỹtĩ.

11

Ón kỹ apóstolo ag

¹ Krĩ tũ nĩ ve inh nĩ, isỹ vĕnh kãmĕn kỹ. Hã ra ājag tóg iso fe nỹtĩ, kỹ tóg há tĩ. ² Ājag to sóg hapĕ nĩ, Topĕ tỹ ājag to há nĩ ri ke. Hã kỹ sóg ājag jyvĕn tĩ. Kỹ ājag tóg tỹ ùn mĕn ke mũ fi ri ke nỹtĩ. Kỹ *Cristo* vỹ tỹ ājag mĕn ke ri ke nĩ sir. Vĕnh prũg tag to sóg ājag kãn sór mũ mỹr, ājag jãnhkri nỹtĩ jĕ, tytãg tỹ ù mré nỹ ja tũ fi jãnhkri ěn ri ke. ³ Hã ra sóg ājag to: “ag mỹ ti tovãnh sór tũ nĩ vỹ?” he mũ. Pỹn vỹ ùn ve fi mỹ ón, Japo ti, ti jykre e nĩn kỹ. Kỹ fi tóg ti vĩ kri nĩm. Kỹ tóg ājag mỹ ón sór mũ gé, ha vem nĩ, ājag tỹ *Cristo* tovãnh jĕ, ājag tỹ ti to tar nĩ ěn to krónh ke jĕ. ⁴ Hã kỹ ājag tóg ù ag vĩ jĕmĕ sór mũ, ag tỹ ājag mỹ ón kỹ *Jesus* tó kỹ. Ag tỹ isỹ ājag mỹ nĕn tó tũ tó mũ ra ājag tóg jĕmĕ sór tĩ. Ón kỹ jagrĕ vỹ ājag mỹ há nĩ ve nĩ, Topĕ tỹ ājag mỹ nĩm ja tũ ěn. Ón kỹ topĕ vĩ vỹ ājag mỹ mĕ sér tĩ ve nĩ, ājag tỹ vãsỹ mĕ ja tũ ěn.

⁵ Ón kỹ *apóstolo* ag ne ājag mỹ vĕnh vĩ tag tó sór mũ'. Inh pijé tỹ ag krĕm ke nĩ', ha mĕ. ⁶ Vĩ sĩnvĩ han tũ inh nĕji nĩ, ag vĩ sĩnvĩ ri ke. Hã ra sóg nĕn tỹ hĕn ri ke ki kanhró nĩgtĩ. Tag ve ājag tóg mỹr, ājag tỹ inh vĩ mĕ kỹ.

⁷ Ājag mỹ sóg Topĕ vĩ tó ja nĩgtĩ. Kỹ sóg ājag ki ti kaja ve sór ja tũ nĩ. Vĕsỹ ùn sĩ han ja inh nĩ, sỹ ājag mré nĩn kỹ, ājag tỹ tỹ ùn mág nỹtĩ jĕ, isugrĩn. Kỹ inh mỹ Topĕ vĩ mranh'? Vó, vĕjykre há vĕ. ⁸ Ěmã ù tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ fag ne inh mỹ fag jãnkamy vĕnh kãpãm ja nĩ, sỹ ājag mré nĩn kỹ. Fag tũ hã ko ja inh nĩ. ⁹ Kỹ, isỹ jãnkamy ve sór mũ ra sóg ājag mỹ tó ja tũ nĩ gé. “Ti hỹn ag mỹ jagy tĩnh mũ,” he sóg tĩ. Ga tỹ *Macedônia* tá ěg régre ag ne inh ki junjun ja

nĩgtĩ'. Kỹ ag tóg inh mỹ jãnkamy ù ma kãmũ ja nĩ gé, sỹ to nĕn tỹ inh mỹ tũ nĩ ěn mãn jĕ. ¹⁰ Ki hã tó sóg tĩ. *Cristo* tỹ ki hã tó tĩ ěn ri ke han sóg tĩ. Kỹ sóg ājag to: “ga tỹ *Acaia* tá ke ag jãnkamy mãn ke tũ inh nĩ, ag tỹ iso vĩ vĩ he tũ nĩn jĕ,” he mũ. ¹¹ Hĕ ri ken kỹ? Inh mỹ ājag to há tũ nĩgtĩ? Vó, ājag to sóg há tãvĩ nĩ, kỹ Topĕ ne ki kanhró nĩ'.

¹² Hã ra sóg ājag tũ ve sór tũ nĩ, sỹ ag vĩ tỹ tũ' hen jĕ, ón kỹ *apóstolo* ěn ag vĩ ti. Inh mỹ tóg ag tỹ ājag mỹ: “*Paulo* ri ke inh nĩ. Inh mỹ ājag tũ vĕnh kãpãm,” hĕnh ha mĕ tĩ. Hã kỹ sóg ājag tũ ve sór tũ nĩ. ¹³ Ón kỹ *apóstolo* vỹ tỹ ag nỹtĩ, mỹr, ha mĕ. Ón kỹ ag tóg: “Topĕ rãnhřaj han ěg tóg mũ,” he tĩ. Ón kỹ ag tóg: “*Cristo* vỹ ěg tỹ *apóstolo* han,” he tĩ. ¹⁴ *Satanás* jykre há vĕ. Vĕsỹ tóg Topĕ tỹ jĕnĕ jafã ri ke han tĩ, ón kỹ, Nĕn Kórég ti. ¹⁵ Kỹ ti mỹ rãnhřaj tĩ ag tóg ón kỹ jykre kuryj nỹtĩ ve nĩ gé. Hã ra Topĕ tóg ag vóg kónãn ke mũ, ag rãnhřaj kórég to.

Paulo jagtar

¹⁶ Ha mĕ, inh pijé krĩ tũ nĩ'. Isỹ ājag mỹ krĩ tũ nĩ ve ra iso há nỹtĩm nĩ, sỹ vĕso vĕnh vĩ há tón kỹ. ¹⁷ Sỹ ājag mỹ sỹ nĕn ve ja ěn tó sór vĕ. Kỹ sóg krĩ tũ nĩ ve nĩ. Ěg tỹ ěg *Senhor* jykre tó kỹ ěg tóg tag tó tũ nĩgtĩ, sỹ tónh ke mũ tag. ¹⁸ Hã ra sóg tó sór mũ. Vĕnh kar tóg ājag mỹ ag tỹ nĕn ve ja tó tĩ. Kỹ sóg ājag mỹ tó sór mũ gé, ha mĕ. ¹⁹ Krĩ há ājag nỹtĩ, ge ra ùn krĩ tũ ag tóg ājag mỹ há nỹtĩ ve nĩ. ²⁰ Ũ tỹ ājag mỹ: “tag han ra, tag han tũg ra,” hen kỹ tóg ājag mỹ sér tĩ ve nĩgtĩ. Ũ tỹ ājag mỹ ónón mũ ag tóg ājag mỹ há nỹtĩ ve nĩgtĩ. Ũ tỹ vĕso: “tỹ inh ùn mág nĩ,” he mũ ag vỹ ājag mỹ há nỹtĩ ve nĩgtĩ gé, ù tỹ ājag kakã ki tãnh tĩ ěn ag ke gé. ²¹ Inh mỹ'a tóg tĩ, sỹ tag tó kỹ. Vĕjykre tag han sór vãnh inh nĩgtĩ.

Hã ra ag tóg ājag mỹ ag tỹ nĕn ve ja ěn ti tó tĩ, ag jykre há ke gé. Kỹ

sóg ag kóm tónh ke mũ gé sir, ha mẽ. ²² *Hebreu vỹ tỹ ag nỹtĩ. Tỹ sóg Hebreu nĩ gé. Judeu vỹ tỹ ag nỹtĩ. Tỹ sóg Judeu nĩ gé. Abraão krê'krê vỹ tỹ ag nỹtĩ. Tỹ sóg Abraão krê'krê nĩ gé.* ²³ *Cristo camarada vỹ tỹ ag nỹtĩ. Tag to sóg ag kãfór nĩ hã ra. Ha vé, krĩ tũ pẽ nĩ ve inh nĩ, sỹ tỹ ag kãfór nĩ tag tón kỹ.*

Ha mẽ, isỹ tỹ *Cristo camarada* nĩ ti. Inh rãnrhãj e tag hã to sóg ag kãfór nĩ. Ise kỹ nĩ e ja hã to sóg ag kãfór nĩ gé. Inh mrãnrhã kãfór han ag tóg tĩ gé. Ter kren tỹ hẽn ri ke han inh, ag kãfór ke gé. ²⁴ *Judeu* ag ne inh mrãnrhã e han, ãmã tỹ 5 (ke) ki. Ag tỹ ù mrãnrhã tỹ 39 han tĩ ãn tỹ ag tóg inh vóg kónãn' he ja nĩgtĩ. ²⁵ Kar kỹ *Romanos* ag tóg ãmã tỹ 3 (ke) ki ka téj tỹ inh mrãnrhã ja nĩgtĩ gé. Pó tỹ ag inh pin ja nĩgtĩ gé, isén jé, *Judeu* ag. Kar kỹ sóg goj ki ter kren tãgtũ han gé. Ën kã sóg kejẽn kuty pir ki kurã mré goj nig kã mũ nỹr tĩ nĩ, goj kafã tũ kã mũ. ²⁶ Kuvar há ra tũg tỹ hẽn ri ke han inh. Kỹ goj var tóg inh jagtar han. Ëg tũ péju tĩ ag vỹ inh jagtar han' he ja nĩgtĩ gé. Inh mré *Judeu* ag vỹ inh vóg kónãn sór tĩ ja nĩgtĩ, fóg ag ke gé, ãmã ki ke ag ke gé, ãmã tũ tá ke ag ke gé. Goj kafã tũ kri inh jagtar han. Ón kỹ ãg kanhkã ag vỹ inh jagtar han' he ja nĩ gé. ²⁷ Rãnrhãj mág to inh jagtar tĩ ja nĩgtĩ gé. To sóg ron tũgtĩ. Kỹ sóg nũr tũ tỹ hẽn ri ke han tĩ ja nĩ gé. Kejẽn sóg kókĩr tĩ ja nĩ. Kejẽn sóg goj vég tũ nĩgtĩ. Kusa mẽg sóg tĩ. Kur tóg inh mẽ tũ' he tĩ gé. ²⁸ Kỹ, isỹ kurã kar ki ti jagy tag vég mũ mré hã sóg *igreja* krêm vẽnhmãn tĩ ag to krĩ kufy han tĩ gé. ²⁹ Û tỹ *Cristo* vĩ to krónh ken kỹ tóg inh mẽ jagy tĩ gé. Û tỹ Topẽ vĩ mranh kỹ sóg kanẽ jur tũgtĩ gé.

³⁰ Kỹ, isỹ vẽnh kãmén kỹ sóg isỹ nén ù jagy ve ja ãn tó sór mũ, inh krój nĩ ãn ti. ³¹ Topẽ hã ne ki kanhró nĩ, ãg *Senhor* tỹ *Jesus* jóg ti. Ti hã

mỹ ãg vĩ há han ke mũ, kỹ tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Ti hã ne ki kanhró kar nĩ'. Inh pijé ón mũ'. ³² Kejẽn sóg ãmã tỹ *Damaso* tá nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ pã'i mág tỹ *Aretas* ãn krêm pã'i ù vỹ *governo* ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Ën porisa ag tóg ijo vãji ja nĩgtĩ, ag tỹ ise jé. ³³ Hã ra inh mré ke ag tóg, kěj mág kã kã inh nĩm kỹ janẽra ki isérem, ãmã to ró tỹ. Hã kỹ sóg kren. Isỹ ti jagy ù ve jan hã vẽn.

12

Paulo tỹ nén nẽ ve

¹ Kỹ sóg ãjag mẽ ãg *Senhor* tỹ inh mẽ nén ven mũ ãn tó sór mũ gé ver. Sỹ ãjag mẽ tónh ke tũ vẽn vẽn, hã ra ãjag tóg mẽ sór mũ. ² Ha vé, ù ki kanhró sóg nĩ, *Jesus* ki rã ù. Kanhkã ra tóg vyr, kanhkã tãgtũ he mũ ãn ra. ¹⁴ (ke) *anos* ti nĩ ha, sỹ tag ve kri. Hẽn ri ke mũn sóg inh rĩr há ra vyr, hẽn ri ke mũn inh kuprĩg tóg ra vyr, inh pijé ki kanhró nĩ'. Topẽ hã ne ki kanhró nĩ'. ³ Hã ra sóg ra vyr. ⁴ Kỹ sóg ãg tỹ hẽ tá Topẽ mré nỹtĩnh ke mũ ãn tá jun, *Paraíso* he mũ ãn tá. Tá sóg vẽn vỹ jẽmẽ. Ëprã ke tỹ nén tónh ke tũ ãn mẽ sóg tá, kanhkã tá vỹjkre sĩnvĩ pẽ ãn, ãg tỹ tag ki nén ki kãgtĩg ãn. ⁵ Ën hã to sóg: ùn mág vỹ tỹ inh nĩ, he sór mũ. Isỹ vẽn sóg ki kanhkã ra tũg pijé'. Isỹ ãg tỹ ãprã vég tĩ ãn tó kỹ sóg inh krój nĩ hã tó sór mũ. ⁶ Isỹ ùn mág nĩ tag tó kỹ sóg ki hã tó tĩ. Vẽn ó pijé'. Inh jykre vég ãjag tóg mũgtĩ. Inh vỹ mẽg ãjag tóg mũgtĩ. Kỹ tag hã to jykren nĩ. Tag hã to ãjag tóg inh jykre ki kanhrãn ke mũ.

⁷ Kỹ Topẽ tóg, ti tỹ inh mẽ kanhkã ven kar kỹ to jykren gé, sỹ vẽn sỹ ùn mág han sór tũ nĩ jé. Hã jé tóg inh ki nén ù jagy han tĩ gé. Kỹ tóg sónh tỹ inh ki já ri ke nĩ. *Satanás* krêm ke ù vẽn, kỹ tóg isãnh tĩ, isỹ vẽn sỹ ùn mág han tũ nĩ jé. ⁸ Kỹ sóg ãg *Senhor* mẽ to vỹ tãgtũ han, ti tỹ inh mẽ tỹ tũ' hẽn jé. ⁹ Hã ra tóg ke jãvãnh nĩ. Kỹ tóg inh mẽ: “ã jagãgtãn sóg tĩ,” he

ja nĩ. “Kỹ tóg há tĩ,” he ja tóg nĩ. “Á krój nĩ há ki isỹ tỹ ùn tar nĩ vỹ ve há tĩ,” he ja tóg nĩ inh mỹ. Há kỹ inh krój nĩ tag tóg inh mỹ há tĩ. Inh krój nĩn kỹ sóg *Cristo* tar há tỹ tar nĩ nĩ. Tag há ne há tí'. ¹⁰ Há kỹ inh krój nĩ tóg inh mỹ sér tĩ, ag tỹ iso vỹ kónãn ti ke gé, inh jagtar nĩ ti ke gé, ag tỹ inh vóg kónãn ti ke gé, inh kanē jur ti ke gé. Inh mỹ tóg sér kar tĩ, sỹ *Cristo* há tỹ fe nĩn kỹ. Inh krój nĩ ěn kã sóg tar nĩ, mỹr, ha mẽ.

Paulo tỹ ag to há nĩ

¹¹ Ha vé ha, vēsỹ ùn krĩ tũ nĩ ěn ri ke han sóg, ājag tỹ inh kutãn kỹ. Ājag tỹ iso vỹ há han ke vỹ vỹ. Inh pijé tỹ ù tỹ vēsỹ *apóstolo* han mũ ěn ag krēm ke nĩ', isỹ tỹ nén ù tũ há ra, mỹr, ha mẽ. ¹² Ājag mỹ sóg sỹ tỹ *apóstolo* jẽ ven huri. Isỹ nén ù jagy vэг mũ ra sóg to krónh ke tũ nĩgtĩ. Ēg tỹ nén han vãn hynhan ja inh nĩgtĩ, ājag rĩnve, Topē jykre ti ke gé. ¹³ Inh ājag mỹ ne han ja tũ nĩ? Há kỹ ājag tóg ěmã ù tá *Jesus* to vẽnhmãn tí ag to: “Ēg kãfór ag nỹtĩ,” he mũ? Nén pir há han tũ inh nĩ, há vỹ: ājag jẽn ko ja tũ inh nĩ. Kỹ tóg ājag mỹ jagy nĩ ja tũ nĩ. Tag mỹ kórég nĩ? Kỹ inh mỹ vẽnh pãte fón nĩ.

¹⁴ Ājag ve régre han inh huri. Sỹ ājag ve mãn sór vỹ, mỹr. Kỹ sóg, inh jun kỹ ājag mỹ ti jagy han sór tũ nĩ gé, ùri. Inh pijé ājag tũ mãn sór mũ'. Sỹ ājag venh kãtĩg ke vỹ. Ēg krē pijé ěg riko han tí', ěg tỹ ag jẽ'ỹn mũ ra. Ēg há ne ěg krē mỹ nén ù há nĩm tí'. ¹⁵ Há kỹ sóg isũ fón kãn ke mũ, ājag tugrĩn. Vẽnh fẽg jé sóg ke mũ gé, sỹ ājag krenkren han jé. Ājag to sóg há tãvĩ nĩ. Há kỹ tóg inh mỹ e tĩ, ājag tỹ iso há tũ nỹtĩ ti. ¹⁶ Isỹ ājag mré nĩn kỹ sóg ājag mỹ: inh ki rĩr, he ja tũ nĩ.

Hã ra sóg nẽji ājag vatánh tá ājag krĩn tĩ. Ājag mỹ sóg nẽji ón tĩ. ¹⁷ Kỹ inh mỹ ājag vatánh tá ājag tũ mäg tí', sỹ ājag mỹ inh mré ke ag jẽgnẽn kỹ'? Vó. ¹⁸ *Tito* mỹ sóg to vỹ, ti tỹ ěg régre ù ěn mré ājag venh tĩg jé. Kỹ *Tito* mỹ

inh mỹ ājag tũ ma kãtĩg ja nĩ'? Ke tũ tóg nĩ, ki kanhró ājag tóg nỹtĩ. Inh jykre há han tóg tí gé, *Tito* ti.

¹⁹ Ājag hỹn iso: “ón kỹ tóg vẽnh jagfy vỹ mũ. Ti tỹ ěg krĩn vỹ, ěg tỹ ti to há nỹtĩ jé,” he mũ. Há tũ vỹ, kỹ *Cristo* vỹ ki kanhró nĩ, Topē ti ke gé. Ājag to sóg hapē nĩ, há kỹ sóg vỹ mũ, ājag tỹ inh vỹ tugrĩn ti há to tar nỹtĩ jé. ²⁰ Tag há to sóg jykrén mũ, ha mẽ: hẽn ri ke mũn ěg tóg jagnē tỹ ùn mũ, sỹ ājag ki jun kỹ. Hẽn ri ke mũn ājag tóg jagnē to jũ mũ. Hẽn ri ke mũn ājag tóg jagnē tũ ki vỹĩ mũ. Hẽn ri ke mũn ājag tóg jagnē to vỹ kónãn mũ. Hẽn ri ke mũn ājag tóg jagnē to vỹ vỹ henh mũ. Hẽn ri ke mũn ājag tóg jagnē kãfór nỹtĩ sór mũ. Hẽn ri ke mũn ājag tóg vỹjyre e han sór mũ. ²¹ Kỹ tóg inh mỹ'a tĩnh mũ, sỹ ājag ki jun kỹ. Topē tỹ isỹ ùn sĩ han ri ke vỹ sir. Inh fỹnh ke vỹ, ājag tỹ ājag jykre pãno si ěn tovãn h tũ nĩn kỹ, nén ù kavéj ěn ti, ti prü tũ fi mré nỹ, fi mén tũ mré nỹ, fag to ěn tí ěn mỹr. Ke mãn tũg nĩ.

13

Paulo tỹ ag jyvẽn mãn

¹ Sỹ ājag ve tãgtũnh ke vỹ ha. Kỹ sóg ājag jykre venh ke mũ. Û tỹ ěg mré ke tỹ vỹjyre kórég han vэг mũ vỹ tónh ke mũ. Ûn régre vỹ tónh ke mũ, ke tũ nĩ kỹ ùn tãgtũ. ² Sỹ ājag mré nĩ mãn ja nĩn kỹ sóg ājag mỹ tag tó huri, kỹ sóg ùri ājag mỹ rán mũ sir, ha mẽ. Vãsỹ sóg komēr há vỹ ja nĩ, ù tỹ Topē vỹ mranh ja ěn ag mỹ. Inh jun kỹ inh pijé, komēr há vỹ mãn mũ', ha vem nĩ. Vĩ tar han jé sóg ke mũ mỹr. ³ *Cristo* vỹ mẽ sór ājag mũ, inh ki. Mẽ jé ājag tóg ke mũ. Tĩ pijé krój nĩ'. Tar ti nĩ, há kỹ sóg vỹ tar han ke mũ gé. ⁴ Krój nĩ ve ja ti nĩ, ti tỹ krunh to sa kỹ. Hã ra tóg rĩr mãn, Topē tỹ ti rĩn mãn kỹ. Topē tar nĩn há vỹ. Kỹ sóg krój nĩ gé, sỹ ti ki rã kỹ jẽn kỹ. Hã ra sóg, ti mré rĩr kỹ jẽ gé. Topē tar ve jé ājag ke mũ, ha vem nĩ.

⁵ Ājag jykre tugnỹm nĩ. “Inh mỹ *Jesus* ki rā há han mũ vỹ?” hem nĩ, vĕso jykrén kỹ. “Inh mỹ tỹ *Jesus Cristo* mré ke nĩ?” hem nĩ. Ājag tỹ tag to: “hỹ, hā vĕ,” he tũ nĩn kỹ ājag pijé tỹ ti tũ nỹtĩ’. Ēn kã ājag tóg ti tovānh kỹ mũ nĩ sir. ⁶ Hā ra sóg ti tovānh ja tũ nĩ. Ājag tỹ tag ki kanhrān kỹn há tĩ. ⁷ Ājag to sóg Topĕ mré vĕmĕn tĩ, ājag tỹ vĕjykre kórĕg han tũ nĩ jé. Kỹ inh rānhrāj tóg Topĕ mỹ há nĩ sir, vĕnh kar mỹ ke gé. Ũ ag tỹ ge ra iso é he mũ ra ag jāvo nĕn ũ há tãvĩ han sórm nĩ. Ājag tỹ *Jesus* tũ hā han ke mũ tag ne há tãvĩ nĩnh mũ’. ⁸ Inh pijé, ũ tỹ ki hā tó mũ kato tĕ sór mũ’. Ũ tỹ ki hā tó mũ tag ve sór inh nĩ mỹr. ⁹ Inh mỹ tóg sér tĩ, inh krój nĩn kỹ. Kỹ tóg inh mỹ sér tĩ gé, ājag tar nỹtĩn kỹ, inh jāvo. Hā jé sóg Topĕ mré vĩ tĩ, ti tỹ ājag mỹ vĕjykre há ěn nĩm jé, ājag tỹ hapĕ nỹtĩ jé. ¹⁰ Hā kỹ sóg, ājag mỹ *carta* tag rán, sỹ ājag vĕg tũ nĩn kỹ. Kỹ sóg, sỹ ājag mré nĩnh ken kỹ, komĕr hā vĩnh ke mũ gé. Inh pijé vĩ tar han sór mũ’. Inh pijé inh vĩ tar tỹ ājag kókĕn sór mũ’. Ājag tar han sór inh mũ mỹr.

¹¹ Inh kanhkã’, sỹ ājag mỹ rán kãn hā vĕ. Hā ra sóg ver tag tó sór mũ, ha mĕ: vĕnh ki ěmĕm nĩ, ājag tỹ kygnĕg tũ nĩ jé. Inh vĩ jĕmĕm nĩ. Vĕjykre pir han nĩ. Krĩ kuprã nỹtĩm nĩ. Topĕ ne ěg to há nĩ’. Ti ne ěg krĩ kuprãg tĩ’. Ti ne ājag ki rĩr mũ’, ājag tỹ ti jykre há han kỹ.

¹² Jagnĕ ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, ājag tỹ jagnĕ nĩgĕ kãgmĩ kỹ. Topĕ tũ ki ge kỹ nỹtĩ kar vỹ ājag mỹ: “ājag mỹ há?” he sór mũ.

¹³ Ēg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jé ājag tar han. Topĕ vỹ ājag to há nĩ. Ti kuprĩg vỹ tỹ ājag jagrĕ nĩ. Ti jykre hā mũ mũm nĩ.

Hā vĕ.

PAULO TÛ CARTA HAN: GALÁCIA TÁ KE AG MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vĕ, inh. TÛ sóg apóstolo nĭ. Ęprā ke tÛ inh fĕg pijé'. *Jesus Cristo* hā vÿ inh fĕg, ĕg jóg tÛ Topĕ mré, ũ tÛ *Jesus* rĭn mĕn mÛ ĕn ti. ² Sÿ inh mré ke ag mré ga tÛ *Galácia* tá ke ag mÛ rán hā vĕ, fag mÛ ke gé, ũ tÛ *Jesus* to vĕnhmĕn tĭ kar fag mÛ.

³ Topĕ mÛ sóg to vĭ tĭ, ti tÛ ājag tar han jĕ, ĕg jóg mág tÛ ājag krĭ kuprāg jĕ, ĕg pā'i tÛ *Jesus Cristo* ti ke gé.

⁴ Ti hā ne ũ tÛ ti tĕn mÛ ag mÛ vĕnh fĕg', ti tÛ ĕg tÛ Topĕ vĭ mranh tÛ tŭ' he jĕ. Kÿ tóg ĕg kren han, ĕprā ke jykre pāno to. Ęg jykre pāno nĭn kÿ tóg ĕg mÛ ũn tĕg nĭm, ĕg tÛ ti ki ge kÿ. Ęg jóg tÛ Topĕ tÛ nĕn ve sór mĭn hā vĕ. Ti hā ne *Jesus* mÛ tag tó ja nĭ'. ⁵ Kÿ ĕg tóg Topĕ to vĭ há han ke mÛ. Kÿ ĕg tÛ ti to vĭ há han tag vÿ tŭ' henh ke tŭ nĭ. Hā vĕ.

Jesus kĕme pir nĭ

⁶ Ājag ne tóg kĕnhmar sÿ ājag mÛ *Cristo* tó ja ĕn tovĕnh sór mÛ', ti tÛ ĕg jagfy ter ja kĕme ti. Ti kĕme ũ nón ājag tóg mÛ sór mÛ, *Cristo* tÛ ĕg mÛ tó ja tŭ nón. Inh mÛ tóg e tĭ mÿr, ājag jykre tag ti. ⁷ *Cristo* kĕme vÿ pir nĭ, kÿ ti kĕme ũ tóg tŭ tĭ. Hā ra ũ ag tóg ājag krĭ kufy han sór mÛ. ũ tó sór ag tóg mÛ mÿr, *Cristo* jykre to, hā vÿ: "ājag krenkren jĕ ājag tóg *Cristo* ki rā kar kÿ *Judeu* ag jykre han ke mÛ gé, Topĕ tÛ *Moisés* mÛ nĕn tó ja ĕn ti," he mÛ. ⁸ Hā ra sóg ājag mÛ tó há han ja nĭgtĭ, isÿ ājag mÛ: "ti ki rā tĕvĭ han jĕ ājag tóg ke mÛ," hen kÿ. ũ tÛ inh vĭ tag ri ke tó tŭ ag jĕ mÛ kónĕn. Hĕn ri ke mĭn kĕnhkĕ tá Topĕ tÛ jĕnĕ jafā tóg isÿ tó ja ĕn ri ke han ke tŭ nĭ, pĕte tóg hĕn ri ke mĭn nĕn ũ tó sór mÛ. Kÿ ti jĕ tĭg kónĕn. ⁹ Tag tó ja inh nĭ, kÿ sóg tó mĕn mÛ

sir. ũ tÛ ājag mÛ *Cristo* kĕmĕn kÿ, hā ra tóg ājag mÛ isÿ tó ri ke han tŭ nĭ, inh vĭ pĕte tóg ũ tó sór mÛ, kÿ ti jĕ tĭg kónĕn.

¹⁰ Vĭ tar han sóg tĭ, ĕprā ke kórĕg ag mÛ. Inh pijé ón kÿ ag mÛ vĭ há han sór mÛ', ag tÛ iso há nÿtĭ jĕ'. Ag tÛ iso kórĕg nĭ tag tóg inh mÛ tÛ nĕn ũ tŭ nĭ.

Isÿ ĕprā ke ag jykre to jykren ra inh hÿn *Cristo* tŭ ki rĭr ke tŭ nĭ vĕ. Hā ra sóg ti hā to jykren tĭ. "Isÿ nĕn tó mĭn mÛ há nĭ', mÛ kórĕg nĭ vó?" he sóg tĭ, ti hā tÛ inh mÛ vĭ há han jĕ, Topĕ ti.

Paulo tÛ Topĕ vĭ hā tó

¹¹⁻¹² *Cristo* kĕmĕn ja inh nĭgtĭ, isÿ ājag mÛ: "ti ki rā kÿ ĕg krenkren ke mÛ, ĕg tÛ *Moisés* jykre han tŭ ra," hen kÿ. Ęprā ke tÛ vĕké nĕn ũ to jykren ja pijé'. ũ tÛ inh kanhrĕn ja pijé'. *Jesus Cristo* hā ne inh kanhrĕn', ti hā ne inh mÛ tag tó kĕn'. Tag to jykren nĭ, inh kĕnhkĕ'.

¹³⁻¹⁴ Isÿ vĕsÿ nĕn han ja mĕ ājag tóg huri. TÛ sóg *Judeu* krĕ nĭ. Hā kÿ sóg *Moisés* tÛ ĕg jógjóg ve ag mÛ Topĕ jykre tó ja ĕn han tĭ ja nĭgtĭ. To sóg vĕsĕn mág, hā kÿ sóg inh régre ag pĕtĕn, sÿ ĕg jykre ki króm to tar tĕvĭ nĭn kÿ. Kÿ sóg kygnĕ kÿ: "*Jesus* hÿn ón kÿ vĕsÿ Topĕ han," he ja nĭ gé. Hā kÿ sóg ti ki ge kÿ nÿtĭ ag vóg kónĕn tĕvĭ han ja nĭgtĭ, isÿ ag tÛ tŭ' he jĕ. Ag jagĕgtĕn vĕnh ja inh nĭgtĭ.

¹⁵⁻¹⁶ Hā ra Topĕ tóg keĵĕn inh mÛ *Jesus* to: "inh kósĭn vÿ tÛ ti nĭ," hĕ, isÿ fóg ag mÛ, kĕnhgág ag mÛ ti kĕmĕn jĕ, ũ tÛ mĕ ja tŭ ag kar mÛ. Ti hā tóg inh mur to hā inh kuprĕg. Kÿ, *Jesus* tÛ inh mÛ vĕnh ven kar inh pijé ĕprā ke ũ ki jĕmĕ'. ¹⁷ Kÿ sóg *Jerusalém* ra tĭg ja tŭ nĭ gé, sÿ ijo apóstolo ag mré vĕmĕn jĕ. Ga tÛ *Arábia* ra sóg vyr, ĕn kĕ, kar kÿ sóg tá kĕtĭg kÿ ĕmĕ tÛ *Damasco* tá jun mĕn.

¹⁸ Kÿ, 3 (ke) anos tŭg kÿ sóg keĵĕn *Jerusalém* ra vyr, sÿ apóstolo *Pedro* mré vĕmĕn jĕ. Tĭ mré sóg kurĕ tÛ 15

(ke) han. ¹⁹ Ěn kã inh pijé *apóstolo* ũ ag vé¹. *Tiago* hã ve inh, ěg *Senhor* jãvy ěn, isý *Pedro* mré vĭn kŷ.

²⁰ Ājag mŷ sóg ki hã rán mŷ. Inh pijé ón mŷ¹, Topě hã ne ki kanhró nŷ¹.

²¹ Tag pãte sóg vėsŷmér ga tŷ *Síria* ra vyr, ga tŷ *Cilícia* ra ke gé. ²² Kŷ *Judéia* tá *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ ag tóg inh ki kagtĭg nŷtĭ ja nĭgtĭ. Inh ve ja tũ ag nŷ ver. ²³ Inh kãme hã mē ja ag tóg nĭgtĭ, hã vŷ: “ũ tŷ ěg vóg kónãn mŷ ěn nēji *Cristo* tó mŷ ha,” he mŷ. “Vãsŷ tóg, ũ tŷ ti ki ge kŷ nŷtĭ ag tũg sór ja nŷ, hã ra tóg, ũri ti kãmén mŷ, nēji,” he ja ag tóg nĭgtĭ iso. ²⁴ Kŷ ag tóg isugrĭn Topě to vĭ há han ja nĭgtĭ, ag tŷ mē kŷ.

2

Paulo jykre tŷ *apóstolo* ag mŷ há nŷ.

¹ Tag pãte 14 (ke) *anos* tũg kar sóg *Jerusalém* ra tĭg mãn gé, *Barnabé* mré. Kŷ *Tito* tóg ěg mré vyr gé.

² Topě tŷ inh mŷ: “ha ra tĭg,” he ja vē. Tá jun kŷ sóg, ag mŷ isŷ nén tó tĭ ěn kãmén kãn ja nŷ sir, sŷ fóg ag mŷ nén kãmén tĭ ěn ti. Vyr mŷ sóg *igreja* to kófa ag mré vēmén. Sŷ ag mŷ: “mŷ há, fóg ag tŷ *Moisés* jykre han tũ ra, kanhgág ag ke gé?” he vē. Isŷ fagrĭnh mŷ rãnrãj jãvãnh tóg tĭ, hã kŷ sóg ag ki jēmēnh vyr. ³ Kŷ tóg ag mŷ há tĭ, sŷ fóg ag mŷ, kanhgág ag mŷ *Jesus* hã tó mŷ ti, sŷ ag mŷ *Moisés* tó tũ ra, sŷ ag mŷ: “ha ājag gré fár junun kym,” he tũ ra. Hã kŷ ag tóg *Tito* mŷ: “ha kym,” he ja tũ nŷ gé. Fóg tŷ *Grego* vē, *Tito* ti. Inh mré tóg *Jerusalém* ra vyr. ⁴ Hã ra ón kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ ag tóg ti kym sór ja nŷ. “*Paulo* mŷ *Moisés* jykre tovãnh tũ?” he ag tóg iso. Ag tŷ ěg tŷ *Moisés* jykre han mãn ěn han sór ja vē. ⁵ Hã ra sóg ag kato tē. Inh pijé ag mŷ: hŷ, hé. Ājag jagfy sóg ag kato tē mág, ājag tŷ vĕnh vĭ há hã kri fi jé, *Jesus* kãme hã tŷ ājag mŷ sér tĭ jé.

⁶ Kŷ kófa ag tóg inh mŷ: “tó kãn ja tũ ā nŷ,” he ja tũ nŷ gé. Vãsŷ ag tóg tŷ kófa tũ ja nŷtĭgtĭ, ge ra sóg ag vĭ jēmē sór tĭ, ha mē. Topě mŷ ti tŷ nĕn ũ tũ nŷ, ěg tŷ ěprã ke ag mŷ tŷ ũn mág nŷtĭ ti, tŷ ũn kãsir nŷtĭ ti ke gé.

⁷ Kŷ tóg kófa tag ag mŷ há tĭ, sŷ fóg ag mŷ, sŷ kanhgág ag mŷ Topě vĭ tónh ke ti, Topě tŷ inh mŷ: “*povo* ũ ag mŷ tónh tĭg,” hen kŷ. ⁸ Topě ne *Pedro* tar han, ti tŷ tŷ *Judeu* ag *apóstolo* jē jé. Kŷ tóg isar han, isŷ tŷ ũ ag *apóstolo* jē jé, ũn tŷ *Judeu* ag jykre han tũ kar ag. ⁹ Tag ve ag, *Tiago* ti, *Pedro* ti, *João* ti ke gé. *Igreja* to kófa vŷ tŷ ag nŷtĭ. Ěn ag ne inh nĭgé mē¹, *Barnabé* nĭgé ke gé: “há ti nŷ, ājag rãnrãj ti,” hen kŷ. “Ha fóg ag mŷ tónh mŷjĕg, kanhgág ag mŷ, jãvo ěg tóg ũ tŷ *Judeu* jykre han mŷ ag hã mŷ tónh ke mŷ,” he ag tóg mŷ, kófa ag. ¹⁰ Kŷ ag tóg ěg mŷ to vĭ, ěg tŷ ag kã mŷ ũn jagtar ag jagãgtãn jé, ěg tŷ ag mŷ nĕn ũ jĕnĕ jé, fag mŷ ke gé. Tag han sóg tĭ mŷr. Inh pijé kã jatun tĭ¹.

Fóg ag tŷ Judeu ag ri ke nŷtĭ

¹¹ Kŷ kejĕn *Pedro* tóg ěmã tŷ *Antioquia* tá jun ja nĭgtĭ. Hã ra tóg tá kygnĕ, kŷ sóg ti kato tē. Ti mŷ sóg ti tŷ kygnĕ ěn tó. ¹² Kŷ *Tiago* tóg kejĕn ti mré ke ũ ag jĕgnĕ ja nĭgtĭ. Ag tŷ junjun tũg ki *Pedro* tóg fóg ag mré nŷ kŷ jĕn ja nĭgtĭ. Hã ra tóg *Tiago* ag tŷ tá junjun kŷ vyr mŷ jĕg mŷ sir. Ti tŷ *Judeu* ag kamĕg vē. ¹³ Kŷ ti mré *Judeu* ũ ag tóg ke mŷ gé sir. Kŷ vãhã *Barnabé* tóg ke mŷ gé sir. Ki kanhró ti nŷ vē, *Barnabé* ti, ěg tŷ jatun mŷ fóg mré jĕn ke ti, ěg tŷ tŷ *Judeu* nŷtĭ ra. ¹⁴ Ag kar vŷ kygnĕ kãn, *Pedro* nón. *Jesus* jykre pijé¹, vĕnh vĭ sér pijé¹.

Sŷ ag tŷ kygnĕ tag ve kŷ sóg vĕnh kar rĭnve *Pedro* mŷ: “ha vé, *Judeu* vŷ tŷ ā nŷ,” he mŷ. “Ā tŷ tŷ *Judeu* nŷ ra ā tóg fóg jykre han ja nĭgtĭ. Kŷ ā tŷ ne jé ũri *Judeu* jykre han mãn sór nĕ?”

Ā t̄y ne jé fóg ag m̄y: *Judeu* ag jykre han n̄i, he sór nē?“ he sóg ti m̄y.

Jesus ki ge k̄y ěg jagnē ri ke n̄yī

¹⁵ “*Judeu* krē v̄y t̄y ěg n̄yī, k̄y ěg tóg fóg t̄y Topē vī mranh tī ěn ri ke tū n̄yī. ¹⁶ Hā k̄y ěg tóg Topē t̄y vās̄y ěg jyv̄en tī ěn ki kanhró n̄yī. Hā ra ěg pijé tag tigr̄in Topē m̄y há n̄yī'. ěg t̄y *Jesus Cristo* ki ge k̄y ěg ti m̄y há n̄yī. Ti t̄y ěg t̄y ti ki ge k̄y n̄yī tag tigr̄in ěg m̄y v̄enh p̄ate fón v̄e sir. Topē pijé, *Moisés* t̄y ěg m̄y v̄ejykre n̄im ja ěn tigr̄in ěg m̄y v̄enh p̄ate fón ke m̄y'. *Jesus Cristo* tigr̄in ke v̄e,” he sóg, *Pedro* m̄y.

¹⁷ K̄y tóg ge n̄i. ěg t̄y *Cristo* ki ge tigr̄in ěg tóg Topē m̄y t̄y ūn há n̄yī. Hā k̄y tóg ěg t̄y ti vī mranh k̄y ěg m̄y v̄enh p̄ate fón m̄y, ěg t̄y t̄y *Judeu* n̄yīn k̄y. K̄y tóg fóg ag m̄y v̄enh p̄ate fón m̄y gé, kanhgág ag m̄y ke gé. ¹⁸ ěg t̄y hā ra Topē jykre to: v̄ejykre tag han m̄an ke tū ěg n̄i ha, he kar k̄y han m̄an k̄y tóg v̄enh m̄y tī sir. V̄ejykre régre v̄e sir. ¹⁹ Topē t̄y vās̄y ěg jyv̄en ja ěn ki kanhró ěg tóg n̄yī. Ge ra ěg tóg ki króm ki kagt̄ig n̄yī, ěg t̄y ki króm sór m̄y ra. Hā ra *Cristo* v̄y ěg jykre si t̄y tū' he ja n̄i. Ti mré tóg krunh to sa ja n̄i, ěg jykre si ti. K̄y tóg ěg m̄y v̄ejykre t̄ag n̄im m̄y sir, ěg t̄y t̄y Topē tū n̄yī jé. ²⁰ ěg jykre si v̄y tū' hé. Hā k̄y ěg tóg ti tū hā han tī, ěg t̄y ver ga kri m̄un k̄y. Topē kós̄in ki ge tigr̄in ěg tóg sir r̄inr̄i n̄yī. Ti fe v̄y t̄y ěg n̄yī, ěg kar. K̄y tóg ěg jagfy v̄enh f̄eg k̄y ter ja n̄i. ²¹ Ti ki ge k̄y n̄yī tigr̄in ěg tóg Topē m̄y há n̄yī. Topē t̄y ěg jagāgt̄an hā v̄e. ěg t̄y: “Topē jykre si ki króm k̄y inh h̄yn Topē m̄y t̄y ūn há n̄i,” hen k̄y *Cristo* v̄y fagr̄inh m̄y ter ja n̄i. K̄y ěg tóg Topē t̄y ěg jagāgt̄an tag t̄y tū' he m̄y. Hā tū v̄e m̄y.

3

ěg t̄y Jesus ki ge k̄y krenkren ke

¹ *Galácia* tá ke', ājag ne tóg kr̄i tū n̄yī ve n̄i'. Ū n̄y ājag kr̄in kónān, ājag

t̄y *Jesus Cristo* tovānh sór jé? Ti t̄y ka to sa ja ěn tó k̄an inh m̄yr ājag m̄y, hā ra ājag t̄y ne jé vās̄y v̄ejykre ěn han sór nē? ² K̄y sóg ājag ki tag jēmē sór m̄y, ha m̄e. Ājag m̄y ājag t̄y vās̄y v̄ejykre si m̄i m̄un k̄y Topē kupr̄ig t̄y jagr̄en k̄y n̄yī'? Vó. S̄y ājag m̄y tó tigr̄in ājag tóg *Cristo* ki ge k̄y n̄yī. K̄y ājag tóg ti tigr̄in jagr̄en k̄y n̄yī ha. ³ K̄y kr̄i tū n̄yī sór tūg n̄i. Topē kupr̄ig t̄y ājag kr̄in k̄y ājag tóg *Jesus* ki ge ja n̄i. K̄y: “v̄esóg ki sóg ti ki rā,” he tūg n̄i. ⁴ Ke tū n̄i m̄y ra ājag tóg fagr̄inh m̄y Topē kupr̄ig t̄y jagr̄ē n̄yī. Hā ra tóg inh m̄y t̄y fagr̄inh m̄y ke tū n̄i. ⁵ K̄y Topē v̄y ěg t̄y n̄en han vānh hynhan ja n̄iḡt̄i gé. Ti m̄y ājag t̄y vās̄y v̄ejykre ěn m̄i m̄y tigr̄in *milagre* ěn hynhan'? Vó. Ājag t̄y *Cristo* k̄ame sér m̄e k̄y ti ki ge tigr̄in tóg hynhan.

⁶ K̄y *Abraão* to jykren n̄i gé. Topē ki tóg rā k̄y n̄i ja n̄i, k̄y tóg Topē m̄y t̄y ūn há n̄i sir. ⁷ ěg t̄y *Abraão* nón Topē ki ge k̄y n̄yīn k̄y ěg tóg ti kr̄e'kr̄e ri ke n̄yī. ⁸ Topē v̄y fóg ag mré kanhgág ag krenkren han sór m̄y, ag t̄y ti ki ge k̄y. Hā k̄y tóg vās̄y rán k̄y n̄i, Topē vī t̄y rán k̄y n̄i ki. “*Povo* kar m̄y sóg vī há han ke m̄y, ā tigr̄in,” he ja tóg n̄i, Topē ti, *Abraão* m̄y. ⁹ Topē t̄y *Abraão* m̄y vī há han k̄y tóg ū t̄y ti nón ti ki ge k̄y n̄yī ag m̄y vī há han ke m̄y gé sir.

¹⁰ Ū t̄y vās̄y v̄ejykre ěn ki króm tigr̄in kren sór m̄y ag m̄y tóg vī kónān ke m̄y, ag t̄y ge ra mranh k̄y, m̄yr, ha m̄e. “Topē t̄y ěg jyv̄en m̄y tóg e n̄yī. ěg t̄y ki króm k̄an ke v̄e. Ū t̄y mranh pir han m̄y m̄y tóg vī kónān ke m̄y, Topē ti,” he tóg, Topē vī t̄y rán k̄y n̄i ki. Hā ra ěg tóg mranh k̄an. ¹¹ Hā k̄y, ěg t̄y Topē t̄y vās̄y ěg jyv̄en m̄y ěn ki króm sór m̄y ra ěg tóg mranh t̄i. K̄y ěg tóg ti m̄y há tū n̄yī. Hā k̄y tag tóg rán k̄y n̄i gé: “ěg t̄y Topē ki ge hā to ěg tóg ti m̄y t̄y ūn há n̄yī. K̄y ěg tóg krenkren ke m̄y,” he ja tóg n̄i. ¹² “Ājag t̄y inh vī ki

króm ký ājag krenkren ke mū,” he ja tóg nī gé. Hā ra ēg tóg ki króm ki kagtīg nýtī, hā ký ēg tóg vāsý vējykre ēn ki króm sór mū ra ki króm tū nýtī.

¹³ Ký Topē vỹ ēg mỹ vī kónān ke mū vē, ēg tỹ ti vī mranh ja to. Hā ra *Cristo* tóg Topē mý: “ha ag jagfy inh hā mỹ vī kónān,” he ja nýtī. Ti to tag tóg rán ký nī, ha mē: “ū tỹ krunh to sa mū ēn mỹ tóg vī kónān mū, Topē ti,” he ja tóg nī. Hā ký ēg tóg *Cristo* ki ge tigrīn krenkren ke mū. ¹⁴ Topē tỹ *Cristo* hā mỹ vī kónān ký tóg ēg hā mỹ vī há han mū sir, ti tỹ *Abraão* mý vī há han ja ēn ri ke. Fóg ag mý tóg vī há han mū, kanhgág ag mý ke gé. *Jesus Cristo* tigrīn. Ký tóg ēg mý ti kuprīg jēnēg mū sir, ēg tỹ ti ki ge tigrīn.

Jesus tỹ Abraão krē'krē ag kāfór nī

¹⁵ Inh kanhkā', ēprā ke jykre to jykrén nī. Kejēn ūn régre ag tóg jagnē mré nén ū to jykrén tī. To jykrén kar ký ag tóg rán tī. Ký ag tóg ag jigji ránrán tī gé sir. Tag pāte ū tóg sir tỹ nén ū han mān ke tū nī. Ēprā ke jykre hā vē. ¹⁶ Topē vỹ *Abraão* mý: “nén ū há han jé sóg ke mū, ā mý, ā krē'krē ag kā ū mý ke gé,” he ja nī. Ti krē'krē ag kā ūn pir hā tó ja ti nī, hā vỹ: *Cristo*, he mū.

¹⁷ *Moisés* mur ke to hā ke ja vē. Tag pāte, 430 (ke) *anos* tūg ký tóg *Moisés* mý ti tỹ ēg jyvēn ke ēn nīm. Ge ra tóg ti tỹ *Abraão* mý vējykre tó ja ēn tỹ tū¹ he ja tū nī. ¹⁸ Topē tóg ti vī hā tigrīn *Abraão* kren han. Ký ēg tóg Topē tỹ ēg mý: “ēn ve jē ājag tóg ke mū,” hen ký venh ke mū, *Abraão* nón, ti krē'krē ag kā ūn pir tūgnīn, hā vỹ *Jesus*, he mū.

¹⁹ Ký Topē tỹ ne jé *Moisés* mý ti tỹ ēg jyvēn ke ēn tó ja nē? Ēg tỹ: “vējykre tag vỹ pāno nī, tag vỹ há nī,” he jé, ēg tỹ: “Topē vī mranh ja inh nī,” he jé.

Topē tỹ jēnē jafā vỹ *Moisés* mý Topē vī ma kātīg ja nī. ²⁰ Ký *Moisés*

tóg Topē ri kén *Israel* ag jyvēn ja nýtī, ag tỹ Topē vī ki króm jé. Hā ra Topē tóg ti tỹ *Abraão* mré vēmén ký ti pir mý ti mý tó. Ti pijé ū jēnē ja nī, ti tỹ ri kén ti mré vēmén jé. *Jesus* mur tūg ki ke ja vē.

Topē tỹ vāsý ēg jyvēn

²¹ “Topē tỹ ēg jyvēn mū ra ēg tóg ti vī mranh tī. Ký tóg ēg kren han ke tū nī,” he ājag hýn tī. Hý, ti tỹ ēg jyvēn mū ra ēg tóg mranh tī. Ti tỹ ēg jyvēn tỹ ēg kren han ra ēg tóg vēsóg ki jykre kuryj nýtīn mū vē. ²² Hā ký tóg: “vēnh kar vỹ Topē vī mranh kán ja nýtī,” he mū, ti vī rá ki. Ēg tỹ *Jesus* ki ge hā tigrīn ēg tóg krenkren ke mū sir.

²³ Ký, ēg tỹ *Cristo* ki genh ke to hā ēg tóg Topē tỹ vāsý ēg jyvēn mū ēn ki króm ja tū nýtī. Ký tóg ti tỹ ēg mrānmrān ri ke ja nýtī, ti vī ti. Ēg tỹ *Cristo* ki ge ký ēg tóg hā ra kygvar ký nýtī sir. *Cristo* mur to hā ke ja vē, Topē tỹ vāsý ēg jyvēn ja ēn ti. ²⁴ Ēg jyvēn ja tóg nýtī, ēg tỹ *Cristo* ki rānh ke to jykrén jé. *Cristo* ki ge tigrīn ēg tóg Topē mý tỹ ūn há nýtī ha. ²⁵ Ký, ēg tỹ ti ki rá kar ký ēg tóg Topē tỹ vāsý ēg jyvēn mū ēn to jykrén mān tū nī ha.

²⁶ Topē krē vỹ tỹ ēg nýtī ha, ēg tỹ *Jesus Cristo* ki ge ký nýtīn ký. ²⁷ Ti jiji tó ký ēg kygpe ký nýtī, ký ēg tóg tỹ ti ri ke nýtī ha. ²⁸ Hā ký ēg tóg tỹ jagnē ri ke nýtī gé. Ký *Judeu* ag vỹ fóg mré tỹ jagnē ri ke nýtī ha, kanhgág ag ke gé. Ū *camarada* ag vỹ ag *patrão* ag ri ke nýtī gé. Ag vỹ fag ri ke nýtī gé. Nén ū pir vỹ tỹ ēg nýtī, ēg tỹ *Jesus Cristo* ki ge ký nýtīn ký. ²⁹ Ký, ēg tỹ tỹ *Cristo* mré ke nýtīn ký ēg tóg tỹ *Abraão* krē'krē nýtī gé sir, ēg kar. Ký ēg venh ke mū sir, Topē tỹ *Abraão* mý nén to ja ēn ti.

4

Topē krē

¹ Sý ājag mý kāmén mán ke vē, sý nén tó ja tag ti. Ūn riko kósín vỹ ti

tũ mǎn kǎn ke mũ, ti mog kŷ. Ti sĭ nĭn kŷ tóg nén ũ venh ke tũ nĭ ver. Ti panh *camarada* ri ke tóg nĭ ver. Hǎ ra ti panh tŷ nén kar vŷ tŷ ti tũ nŷtĭnh ke mũ. ² Ti sĭ nĭn kŷ ag tóg ver ti kanhrǎn tĭ. Kejĕn tóg ti panh tŷ ti mŷ kurǎ nĭm ja ĕn pétĕm ke mũ. Ĕn kǎ tóg ti tũ mǎn kǎn ke mũ sir. ³ Ge ti nĭgtĭ ĕg mré, ĕg tŷ tŷ Topĕ krĕ nŷtĭn kŷ. *Jesus* mur ke to hǎ ĕg tóg gĭr ri ke nŷtĭ ja nĭgtĭ. Nén kar tǎn kamĕg ja ĕg tóg nĭgtĭ, nĕn tǎn mré hǎ. Ĕg sigse ri ke han ja ag nĭgtĭ, misu tǎn ag. ⁴ Ti kurǎ tá krŷg kŷ Topĕ tóg ti kósĭn jĕnĕ. Ĕprǎ ke fi ki tóg mur. *Moisés* tŷ ĕg jyvĕn ja ĕn ki króm kǎn ja tóg nĭgtĭ. ⁵ Ĕg kren han jé tóg mur, ti tŷ nén kar tǎn ĕn to ĕg kygvǎn jé sir, ĕg tŷ vǎhǎ tŷ Topĕ krĕ pĕ nŷtĭ jé sir. Tŷ ĕg ti krĕ tũ ja nŷtĭgtĭ vĕ, hǎ ra Topĕ tóg ĕg jĕ'ŷn sór mũ ha sir.

⁶ Kŷ ĕg tóg tŷ ti krĕ nŷtĭ sir. Hǎ kŷ tóg ĕg mŷ ti kuprĭg jĕnĕg mũ sir, ti tŷ tŷ ĕg jagrĕ nĭ jé. Ti kósĭn kuprĭg ri ke ti nĭ, Topĕ kuprĭg ti. Ĕg jagrĕ tag tŷ ĕg tóg sir Topĕ to: “ĕg jóg mág,” he tĭ. ⁷ Hǎ kŷ ĕg tóg tŷ nén ũ tǎn krĕm ke tũ nŷtĭ ha. Topĕ krĕ vŷ tŷ ĕg nŷtĭ ha. Kŷ, ĕg tŷ tŷ ti krĕ nŷtĭn kŷ ĕg tóg ti tŷ nén mǎn ke mũ gé sir, Topĕ tŷ ĕg mŷ nén nĭm ke mũ ti.

Paulo tŷ krĭ kufy nĭ

⁸ Vǎsŷ ājag tóg Topĕ ki kagtĭg ja nŷtĭgtĭ. Kŷ ājag tóg ón kŷ vĕnh kǎgrǎ hǎ to: “ĕg Topĕ vĕ!,” he ja nĭgtĭ. Vĕnh kǎgrǎ pijĕ tŷ Topĕ nĭ'. Vĕnh kǎgrǎ hǎ nón mŭn kŷ ājag tóg sigse kŷ nŷtĭ ja nĭgtĭ. ⁹ Ūri ājag tóg Topĕ ki kanhró nŷtĭ jǎvo. Hǎ ra tóg vǎsŷ ājag ki kanhró nĭ ja nĭ vĕ, Topĕ ti, ha mĕ. Kŷ ājag tŷ ne jé tŷ nén kar tǎn ag mré ke nŷtĭ mǎn sór nĕ? Krój ti nŷtĭ, nén kar tǎn ti. To ĕg jagtar' he ja nĭgtĭ. Sigse kŷ ĕg nŷtĭ ja nĭgtĭ, ĕg tŷ tŷ ag mré ke ja nŷtĭn kŷ. Ājag mŷ sigse kŷ nŷtĭ mǎn sór mũ'? ¹⁰ Kurǎ to ājag tóg jykrĕn sór mũ, kurǎ kórĕg to, kar kŷ kysǎ kórĕg to ke gé, prŷg

kórĕg to ke gé. ¹¹ Kŷ sóg kanĕ jur tĭ, sŷ tag mĕ kŷ. Inh hŷn fagrĭnh mŷ ag mŷ *Jesus* kǎmĕn, he sóg tĭ, mŷr.

¹² Inh kanhkǎ, inh ri ke nŷtĭ sórm nĭ. Ājag mré ke vŷ tŷ inh nĭ, kŷ inh ri ke han sórm nĭ. Tag hǎ to sóg vĭ mũ, ājag mŷ. Ājag pijĕ inh jũ han'. ¹³ Sŷ ājag ki jun vĕn mũ ĕn mĭ ĕkré, sŷ ājag mŷ Topĕ vĭ to vĕn mũ ĕn mĭ. Ĕn kǎ sóg kaga nŷ ja nĭgtĭ. ¹⁴ Kŷ tóg ājag mŷ e tĭ ja nĭgtĭ, ājag tŷ inh kaga ven kŷ. Ge ra ājag tóg iso é he ja tũ nĭgtĭ. Ti pijĕ ājag tŷ jĕgry ja nĭgtĭ', inh kaga ti. Inh mŷ ājag tóg vĭ há han ja nĭgtĭ, sŷ tŷ Topĕ tŷ jĕnĕ jafǎ nĭn kŷ. Ājag tŷ *Jesus Cristo* ki rĭr mũ ĕn ri ke han ja ājag tóg nĭgtĭ, isŷ. ¹⁵ Ĕn kǎ tóg ājag mŷ sér pĕ ja nĭgtĭ. Hǎ kŷ ājag tóg inh jagǎgtǎn ja nĭgtĭ. Isŷ ājag mŷ ājag kanĕ to vĭ ra ājag hŷn inh mŷ vin ke mũ vĕ. Hǎ ra ti tŷ ne jé ājag mŷ sér tũ tĭ nĕ, ũri? ¹⁶ Ājag mŷ sóg ki hǎ to mũ. Inh mŷ tag tugrĭn ājag mŷ kórĕg nĭ ha'? Inh mŷ tóg e tĭ, tag ti.

¹⁷ Ū ag tóg ón kŷ ājag mŷ vĭ há han sór mũ. Ag tŷ ājag tŷ inh kato tĕ han sór vĕ, ājag tŷ ag hǎ nón mũ jé sir, isovǎnh kŷ. ¹⁸ Há ti nĭ vĕ, nén ũ há tŷ ājag mŷ sér nĭn kŷ. Isŷ ājag mré nĭn kŷ nén ũ há ĕn tóg ājag mŷ sér nĭ ja nĭgtĭ. Kŷ ājag tŷ tag tovǎnh tũ nĭn kŷ tóg há tĭ, inh mŷ. Kŷ nén ũ há hǎ to tar nŷtĭm nĭ.

¹⁹ Inh krĕ', ājag mŷnh ri ke vŷ tŷ inh nĭ. Ĕg mŷnh fi ne kaga tĭ', ĕg tŷ fi ki mur ken kŷ. Fi kaga tag ri ke han mǎn inh nĭ nĭ, ājag to. Ājag tŷ *Cristo* hǎ ri ke nŷtĭn kŷ tóg há tĭ, sŷ tag hǎ ve sór vĕ. Hǎ jé sóg ĕg mŷnh fi kaga ĕn ri ke han mǎn mũ, ājag tugrĭn. ²⁰ Sŷ ājag mré nĭnh há tóg tĭ, sŷ ājag mré vĕmĕn jé, sŷ ājag mŷ kǎmĕn há han jé sir. Sŷ komĕr hǎ ājag mŷ kǎmĕn há tóg tĭ. Hǎ ra sóg kanĕ jur mũ, ājag to, hǎ kŷ sóg rán mũ.

Agar fi mré Sara fag to vĕjykre

21 Ājag kā mī ũ tóg *Moisés* tỳ vāsỹ ěg jyvĕn ja ěn han sór mũ. Ājag hỹn mĕ kĕn ja tũ nĩ, hĕ kỹ ājag tóg han sór mũ. Ājag tỳ mĕ há han kĕn ja nĩ ra ājag hỹn han sór ke tũ nĩ vĕ. Vāsỹ vĕjykre vĕ. 22 Tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mĕ. *Abraão* vỹ kósín régre nĩ ja nĩgtĩ. Ũ mỹnh fi vỹ tỳ ti *camarada* fi nĩ, kỹ ũ mỹnh fi vỹ tỳ ti prũ pĕ fi nĩ. 23 Kỹ *Abraão* tóg ti *camarada* fi mré nỹ ja nĩ, ti tỳ ver kófa tũ ra. Kỹ ti kósín tóg fi ki mur mũ sir. Hĕ ra tóg ti prũ pĕ fi ki ti kófa ra kósín mũ gé sir. Topĕ tỳ ti mỹ: “ã kófa ra ã tóg kósín ke mũ,” he jan hĕ vĕ. 24 Topĕ tóg tag han, ěg tỳ ti jykre ki kanhrĕn jé, ha mĕ. Topĕ tỳ ěg mré jykrĕn mũ ri ke fag nỹtĩ, *Abraão* prũ fag. *Agar* fi vỹ tỳ *Abraão camarada* ja nĩgtĩ. Ti mré ke pĕ tũ fi vĕ. Topĕ tỳ krĩ tỳ *Sinai* tá *Moisés* mỹ ti tỳ ěg jyvĕn ke ěn tó ja ěn ri ke fi nĩ. Ũ tỳ vĕjykre ěn han mũ vỹ tỳ ũ *camarada* ri ke nỹtĩ, fi kóm. Tỳ ag tóg sir Topĕ mré ke tũ nỹtĩ, ũ tỳ *Judeu* jykre han mũ ag. 25 Kỹ *Agar* fi vỹ krĩ tỳ *Sinai* ri ke nĩ, ga tỳ *Arábia* tá, hĕ vỹ *Jerusalém* he mũ, ũri. Ũ tỳ *Judeu* jykre han mũ to ken hĕ vĕ. Tag pijé ag tỳ Topĕ mré ke han mũ'.

26 Hĕ ra ěg jamĕ vỹ kanhkĕ tá nĩ. *Jerusalém* tĕg to ken hĕ vĕ, hĕ vỹ: kanhkĕ, he mũ. ěg mỹnh ri ke vĕ sir. *Abraão* prũ pĕ fi ri ke vĕ sir, *Jerusalém* tĕg he mũ tag ti. 27 “Kurĩ ã tóg nĩ, krĕg vĕnh ã tóg nĩ. Ge ra mỹ sér tĩm nĩ. Jamĕ há ra prĕrm nĩ, ã mỹ sér tĩn kỹ. Ā krĕ vỹ e tĕvĩ nỹtĩnh mũ. Ũn krĕg mũ fi krĕ e kĕfór ti nỹtĩnh mũ, ã krĕ ti,” he ja tóg nĩ, ěg mỹnh tag fi to, Topĕ vĩ tỳ rán kỹ nĩ ki.

28 Kỹ ěg tóg *Isaque* ri ke nỹtĩ. Topĕ tóg ti to *Abraão* mỹ: “ã kófa nĩ ra ã tóg kósín ke mũ,” he ja nĩ. Kỹ ěg tóg *Cristo* ki ge kỹ tỳ Topĕ krĕ nỹtĩ, Topĕ tỳ ěg to: “inh krĕ vỹ tỳ ājag nỹtĩnh mũ,” hen kỹ.

29 Kỹ *Abraão* kósín ve vỹ ti prũ pĕ fi kósín vóg kónĕn ja nĩgtĩ. Ti kófa tũ

ra tóg ti kósín ve ěn han. Hĕ ra tóg Topĕ kuprĩg tugrĩn ti prũ pĕ fi ki ti kósín han. Kỹ ti kósín ve vỹ ěgno vóg kónĕn han. Hĕ kỹ ěg tóg tag vĕg tĩ gé, ũri. Ũ tỳ *Judeu* jykre han mũ ag vỹ ěg vóg kónĕn sór tĩ gé ver. 30 Kỹ *Abraão* krĕ ag to tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mĕ: “ã *camarada* fi fón nĩ, fi kósín mré,” he ja tóg nĩ. “Ā *camarada* fi kósín pijé ã prũ pĕ fi kósín mré ã tũ mĕn ke mũ'. Ti pir mỹ ti mĕn ke mũ, ã prũ pĕ fi kósín ti,” he ja tóg nĩgtĩ. 31 Kỹ ěg tóg tỳ ti prũ pĕ fi kósín ri ke nỹtĩ, ěg tỳ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

5

Jesus tỳ ěg kygvĕn ja

1 Kỹ *Jesus* tóg ěg kygvĕ, *Moisés* jykre si ěn to. Hĕ kỹ *Judeu* ag jykre ěn han sór tũg nĩ. Ũ tỳ tag to ājag krĩn sór mũ ěn ag kato tĕm nĩ. Ag nón mũ sór tũg nĩ, ag tỳ vĕjykre ěn to ājag sigse mĕn tũ nĩ jé sir.

2 Hĕ kỹ sóg ājag mỹ kĕmĕn mũ, inh, hĕ vỹ: *Paulo*, he mũ. Ha mĕ: ājag tỳ *Judeu* jykre tugrĩn kren sór kỹ *Cristo* vỹ ājag mỹ nĕn ũ há han ke tũ nĩ. 3 Ha vé, sỹ tag tó mĕn ke vĕ gé, ha mĕ. Ājag tỳ ājag fár kym kỹ ājag tóg *Moisés* jykre si ěn ki króm kĕn ke mũ gé sir. 4 *Cristo* tovĕnh to ken hĕ vĕ. Topĕ vỹ ěg jagĕgtĕn sór mũ. Ājag tỳ *Moisés* jykre han kỹ ājag tóg ti tỳ ěg jagĕgtĕn tag to é he mũ sir. 5 Ājag jĕvo ěg tóg ěg tỳ *Jesus* ki gen kỹ Topĕ mỹ tỳ ũn há nỹtĩnh mũ. ěg tỳ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ěg tóg Topĕ kuprĩg tỳ jagrĕ nỹtĩ. ěg jagrĕ tag tugnĩn ěg tóg Topĕ mỹ tỳ ũn há nỹtĩ. 6 Ha vé, ěg tỳ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ tóg tỳ nĕn ũ tũ tĩ sir, ũ tỳ ti fár kym ja ti, ũ tỳ kym ja tũ ti ke gé. Ti ki ge kỹ ěg tóg nỹtĩ, kỹ ěg tóg tỳ nĕn ũ pir nỹtĩ ha. Jagnĕ to há ěg nỹtĩ ha.

7 Ha vé, mũ há han ja ājag nĩgtĩ. Ājag tỳ ne jé tovĕnh sór nĕ? Ājag tỳ ne jé vĕnh vĩ há krĩ nĩm sór tũ nĩ nĕ? 8 Topĕ tỳ ājag krĩn pijé'. Ti hĕ ne ājag jé prĕr ja nĩgtĩ'. 9 Tag to jykrĕn:

fermento sī vỹ ěg tỹ ěmĩ kujāgia kỹ kri rŭm ke tĩ, kỹ tóg tỹ sónsón ke kãn tĩ. Topě vĩ kujāgia vỹ ge nĩ, ha mẽ. Ke tũg nĩ. ¹⁰ ěg *Senhor* tũ vỹ tỹ ājag nỹtĩ. Hã kỹ sóg ājag to: ag hỹn ti tovānh ke tũ nĩ, he tĩ. Ag hỹn ti japry jagma mũ mǎn ke mũ, he sóg tĩ. Ũ tỹ ājag krĩn kónān mũ ěn ne vēsỹrénh ke mũ', ti tỹ tỹ pǎ'i nĩ ra'.

¹¹ Inh pijé ěg gré fár junun kym to: ke ra, he tĩ'. Isỹ ag mré tag tó ra ag hỹn inh vóg kónān ke tũ nĩ vė. ěg tỹ ěg fár kym tugrĩn krenkren ke nỹtĩ ra ěg tóg *Jesus* tỹ ka to sa ja ěn to krenkren ke tũ nĩ vė, kỹ tóg ag mỹ sér tĩ vė. Inh pijé tag tó tĩ'. ¹² Ũ tỹ tag tó mũ ag jé ag gráfỹ kym kãn, ũ tỹ ājag krĩn kónān mũ tag ag.

¹³ Hã ra Topě tóg ěg jé prěr, ti tỹ ěg kygvān jé. Kỹ ěg kygvar kỹ nỹtĩ ha. Ge ra ěg tóg ěg tỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ ěn han sór ke tũ nĩ, ti kórég nĩn kỹ. ěg tỹ jagně to há nỹtĩ tag hã ne há nĩ'. Jagně ki rĩr to ken há vė. ¹⁴ Ha vé, Topě tỹ ěg jyvėn e ěn ki króm kãn jé ěg tóg ke mũ, ěg tỹ nén ũ pir han kỹ, hã vỹ: “ã régre ki rĩr há han nĩ, ã tỹ vėnh ki rĩr há ri ke han nĩ, ã régre ki,” he mũ. ¹⁵ Jāvo ājag tóg mĩg ri ke jagně mǎn sór mũ, jagně to jũn kỹ. Jagně tỹ tũ' he jé ājag tóg ke mũ, gen kỹ, ha vem nĩ.

Ěg tỹ ěg tỹ nén to én mũ ěn han ke tũ

¹⁶ Hã kỹ sóg ājag mỹ: “Topě kuprĩg tỹ ājag mỹ nén tó mũ ěn hã han nĩ,” he mũ. Kỹ ājag tóg ājag tỹ nén to én mũ ěn han ke tũ nĩ. ¹⁷ ěg tỹ nén to én mũ vỹ Topě kuprĩg kato tẽ nĩ. Kỹ Topě kuprĩg vỹ ěg tỹ nén to én mũ ěn kato tẽ nĩ gé. Jagně to rárá ag tóg tĩ. ¹⁸ ěg tỹ hã ra Topě kuprĩg tỹ ěg mỹ nén to mũ ěn han kãn kỹ tóg ěg se mǎn ke tũ nĩ sir, vāsỹ *Moisés* jykre si ěn ti.

¹⁹ ěg tỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ ěn vỹ kórég nĩ. Vėnh kar vỹ ki kanhró nỹtĩ. ěg tỹ vėsóg ki nén to jykrén mũn hã vė, hã vỹ: mén

tũ mré nỹ, prũ tũ mré nỹ, nén ũ kavėj han tĩ, ěg tỹ nén to én mũ kar han tĩ, ²⁰ ěg tỹ vėnh kágrá to: Topě vė, he tĩ, kujá jykre han tĩ, jagně kato vāsān tĩ, jagně to ěg fe tỹ gỹm ke (ka)mě, jagně tũ to jykrén kónān tĩ, vėsỹ ũn mág han sór mũ, vėnh kǎpām kỹ nỹtĩ sór mũ, ²¹ jagně tũ to én tĩ, kronkron tĩ, krĩn tũ, he mũ, vėjykre pǎno han tĩ tỹ hėn ri ke ke gé. Tag to sóg ājag jyvėn huri. Hã ra sóg tó mǎn sór mũ. Ũ tỹ tag han mũ ag pijé Topě tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ venh ke mũ'.

²² Topě kuprĩg tỹ ěg kanhrān mũ vỹ kórég tũ nĩ. Há kar ti nĩ. Ti tỹ ěg kanhrān to ken hã vė, hã vỹ: jagně to há, he mũ, mỹ sér tĩ, krĩ kuprǎ, jagně to fe há nỹtĩ, koměr hã vĩ, jagně jagāgtān tĩ, jagně mỹ ón vānh, ²³ vėsỹ ũn mág han sór tũ, vėso jykrén tĩ, he mũ. Topě pijé tag kato tẽ tĩ'. Ti tỹ vāsỹ ěg jyvėn ti vỹ tag ri ke ja nĩgtĩ gé, *Moisés* jykre si ěn ti. ²⁴ ěg tỹ tỹ *Jesus Cristo* tũ nỹtĩn kỹ ěg tóg ti tỹ ka to sa ja ěn ri ke nỹtĩ. Hã kỹ ěg tóg ěg tỹ nén to én mũ ěn han mǎn sór ke tũ nĩ ha sir, ěg tỹ nén ki vė'ĩ mũ ěn.

²⁵ ěg tỹ Topě kuprĩg tỹ jagrě nỹtĩn kỹ ěg tóg ti tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han kãn ke mũ sir, ti kuprĩg tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn ti. ²⁶ Kỹ ěg tóg sir tỹ ũn mág nỹtĩ sór ke tũ nĩ. Jagně jũ han mǎn sór ke tũ ěg nĩ. Jagně tũ mǎn sór ke tũ ěg nĩ gé. Vėjykre há hã han jé ěg tóg ke mũ.

6

Ěg tỹ jagně jagāgtān ke

¹ Inh kanhkā', kejėn ājag kǎ mĩ ũ tóg kygnėg tĩ, vėnh vatānh tá. Kỹ ti mỹ: “ã mỹ kygně ja tũ?” hem nĩ, ājag tỹ Topě kuprĩg tỹ jagrě nỹtĩn kỹ. Koměr hã ti mỹ tóm nĩ. Kỹ vėso jykrén há han nĩ gé, ājag tỹ ti kóm kygnėg tũ nĩ jé. ² Jagně jagāgtān nĩ, ājag mré ke ũ tỹ jagtar nĩn kỹ. *Cristo* tỹ ěg jyvėn mũn hã vė. ³ Kejėn ũ tóg vėsóg ki vėsỹ ũn mág han sór mũ.

Hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ. Ti tỹ kygně vĕ. Vĕnh hã mỹ tóg ón mũ sir. ⁴ Ājag jykre tugnyĕm nĩ. Ti há nĩn ky tóg há tí. Jagně mỹ: “inh jykre há vỹ ā jykre há kãfór nĩ,” he tũg nĩ. ⁵ Topě hã ne ěg ki ěg jykre há ěn vĕg tí. Kar kỹ tóg ěg mré ke ag jykre ki kanhró nĩ gé.

⁶ Kejĕn ù tóg ājag mỹ Topě vĩ kãmén mũ. Ti mỹ ājag tỹ nén ù vin nĩ, ti tỹ ājag mỹ kãmén mũ kaja ti.

⁷ Kygně tũg nĩ. ěg tỹ Topě to é he kỹn pijé há nĩ. ěg tỹ ón kỹ: “jykre há inh nĩ,” hen kỹ tóg ěg kren han ke tũ nĩ. Topě vỹ ěg jykre ki kanhró nĩ. ⁸ ěg jykre pãno tỹ ěg mỹ há nĩ ra ěg tóg to ter ke mũ. ěg tỹ jāvo Topě kuprĩg tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han kỹ ěg tóg rĩr krỹg ja tũ ěn venh ke mũ. ⁹ Hã kỹ nén ù há han to krónh ke tũg nĩ. Ve jé ěg tóg ke mũ, Topě tỹ ěg mỹ nén ù há han ke ti. ¹⁰ Hã kỹ ěg tóg vĕnh kar jagãgtãn ke mũ, ù tỹ ěg mré *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ fag mré hã.

Paulo tỹ carta rãn kãn mũ

¹¹ Ha vé, sỹ rá tóg éhé nỹtĩ, sỹ vãhã vĕsog ki ājag mỹ inh nĩgĕ tỹ rãn kỹ.

¹² Ũ ag tóg: “ājag fár kym nĩ,” he tí. Ag tỹ vĕsỹ ũn mág han sór vĕ, ha mĕ. *Judeu* ù ag tóg ěg to jũ tí, ěg tỹ fóg ag mỹ: *Judeu* jykre han tũg nĩ,” hen kỹ. Hã ra ag tóg inhhã ag tỹ ag vóg kónãn kamĕg mũ. *Cristo* tỹ krunh to sa ja ra ag tóg ag vĕsỹrĕnh ke kamĕg mũ. Ag vĩ jĕmĕ tũg nĩ. ¹³ Ha vé, ag tỹ ag fár kym ja ra ag tóg Topě tỹ vãsỹ ěg jyvĕn ja ěn han kãn tũ nĩgtĩ. Ge ra ag tóg ājag mỹ “ha ké,” he tí, vĕnh kar ag tỹ ag to vĩ há han jé. ¹⁴ Ag jāvo sóg tỹ ũn mág nĩ sór tũ nĩ. Nén pir tóg inh mỹ sér tí, hã vỹ: ěg pã'i tỹ *Jesus Cristo* tỹ krunh to sa ja ěn, he mũ. Kỹ sóg ěprã ke jykre han sór tũ nĩ ha. ¹⁵ Ũ ag tóg ag fár kym tí, jāvo ù ag tóg kym tũ nĩgtĩ gé. Hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ gé. Topě mỹ ěg há nỹtĩ, ěg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ, ěg kar. Topě vỹ ěg han mãn, kỹ ěg

tóg tỹ ũn tãg nỹtĩ ha. Tag hã ne há nĩ. ¹⁶ Ũ tỹ vĕjykre tãg tag han mũ ag krĩ kuprãg ti tí, Topě ti. Ũ tỹ ge jagãgtãn ti tí, ěg. Tỹ ěg Topě tũ nỹtĩ ha, ti *povo*.

¹⁷ Kỹ inh kutãn mãn tũg nĩ. Inh vĕsỹrĕnh han mãn tũg nĩ. *Jesus* vĕsỹrĕnh ja ěn ri ke han inh mỹr. Inh kygve vỹ e nỹtĩ.

¹⁸ Inh kanhkã', ěg pã'i tỹ *Jesus Cristo* jé ājag tar han, ti jé ājag krĩ kuprãg. Hã vĕ.

PAULO Tÿ CARTA HAN: ÉFESO TÁ KE AG Mÿ CARTA

¹ Paulo tÿ rá vĕ. Isÿ ěmã tÿ *Éfeso* tá ke ag mÿ rán hã vĕ. *Jesus Cristo* vÿ inh fĕg', sÿ tÿ ti *apóstolo* jĕ jĕ, Topĕ tÿ inh kuprĕg ký. Topĕ tũ vÿ tÿ ãjag nÿtĭ, ký ãjag tóg ěmã tÿ *Éfeso* tá *Jesus* to vĕnhmãn tĭ. *Jesus Cristo* tovãnh tũ ãjag tóg nĭ. ² Ęg jóg tÿ Topĕ jĕ ãjag tar han, ti jĕ ãjag krĭ kuprãg, ěg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ti ke gé.

Cristo tÿ ěg mÿ vĭ há han mũ

³ Ęg kar jĕ Topĕ mÿ vĭ há han, ěg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* panh mÿ. Ęg tÿ *Cristo* ki ge ký nÿtĭn ký Topĕ tóg ěg mÿ kanhkã tá nĕn ũ há kar ti ven sór mũ. Ký nĕn ũ tóg ěg mÿ tũ' henh ke tũ pĕ nĭ. Hã jĕ tóg ěg mÿ ti kuprĭg jĕnĕ, ěg tÿ ti tugrĭn nĕn ũ há kar ve jĕ. ⁴ Ti tÿ nĕn ũ kar han ke to hã tóg ěg kuprĕg, ěg tÿ tÿ ti tũ nÿtĭ jĕ, *Cristo* tugrĭn. Ęg tÿ ti ri ke nÿtĭ jĕ tóg ěg kuprĕg, ěg tÿ kygnĕg tũ nĭ jĕ. Ti fe vÿ tÿ ěg nÿtĭ. ⁵ *Jesus Cristo* tugrĭn ěg tóg tÿ ti krĕ nÿtĭ. Ti hã ne vĕsóg ki ěg kuprĕg ke to jykrĕn ja nĭgtĭ', ⁶ ěg tÿ ti mÿ vĭ há han jĕ. Ũn mág vÿ tÿ ti nĭ, ěg jagãgtãn tóg tĭ. Hã ký tóg há tĭnh mũ, ěg tÿ ti mÿ vĭ há han ký.

⁷ Ti hã ne ěg kren han', ti kyvénh tÿ ěg jagfy ti ki kãkutĕ ja nĭn ký. Tÿ tóg ěg tÿ Topĕ vĭ mranh ja ěn tÿ tũ' he ja nĭgtĭ. Topĕ tÿ ěg mÿ nĕn ũ há han hã vĕ. ⁸ Hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĭ. Krĭ há ti nĭ. Nĕn kar to jykrĕn há han ti nĭ, Topĕ ti. ⁹ Vãsÿ tóg to jykrĕn ja nĭgtĭ, ký tóg ũri ěg mÿ tó mũ sir, ti tÿ *Cristo* tugrĭn nĕn han sór mũ ti. ¹⁰ *Cristo* tÿ tóg ũn mág han mũ, kanhkã tân ag kri, ga kri mũ ag kri ke gé. Ký ěg kar vÿ tÿ ti krĕm ke nÿtĭnh mũ. *Povo* pir ri ke ěg nÿtĭnh mũ, kurã ěn kã. ¹¹ Ęg tÿ *Cristo* ki ge ký nÿtĭn ký ěg tóg tag

venh ke mũ gé. Hã jĕ Topĕ tóg ěg kuprĕg ja nĭ. Nĕn kar to tóg jykrĕn há han tĭ, vĕsóg ki, ký tóg ěg kuprĕg to jykrĕn ja nĭ gé.

¹² Ęg hã vÿ vãsÿ tag ve sór ja nĭ. Ký ěg tóg ve ven. Ký ãjag tóg ěg jykre ve ký Topĕ tÿ tÿ ũn mág nĭ vĕg mũ sir. ¹³ Ký ãjag tóg ti tÿ ěg krenkren han sór mũ mĕg mũ gé. Ký Topĕ tóg ãjag mÿ ti kuprĭg jĕnĕ. Tÿ tóg ãjag jagrĕ há han. Ti tÿ ãjag nĭgĭĕg hã vĕ. ¹⁴ Ęg jagrĕ tag tugrĭn ěg tóg ti ki kanhró nÿtĭ. Kejĕn ěg tóg ti venh ke mũ, ha vem nĭ, ký tóg ěg mÿ sér tĭnh mũ. Ký ěg tóg ti mÿ vĭ há han ke mũ, ti tÿ tÿ ũn mág jĕn ký.

Paulo tÿ Topĕ mrĕ vĭ

¹⁵ ãjag tÿ ěg *Senhor* tÿ *Jesus* ki ge mĕ inh. Ký ãjag nĕji jagnĕ to há nÿtĭ. *Jesus* ki ge ký nÿtĭ kar ag to ãjag nĕji há nÿtĭ. ¹⁶ Hã ký sóg ãjag to Topĕ mÿ: “há ti nĭ,” he tĭ. ãjag to sóg ti mrĕ vĕmĕn to krónh ke tũ nĭgtĭ. ¹⁷ Ęg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* panh mrĕ sóg vĕmĕn tĭ, ěg jóg mrĕ, ũn mág pĕ ěn mrĕ. Ký sóg ti mÿ: “ã kuprĭg tÿ ag krĭn nĭ,” he tĭ. “ã kuprĭg tÿ ag mÿ vĕnh kãmĕn há han nĭ, ag tÿ ã ki kanhrãn há han jĕ,” he sóg tĭ. ¹⁸ “Ha ag mÿ krĭ há nĭm. Ha ag kanĕ tar han, ag tÿ ve há han jĕ. Ag kuprĕg ja ã tóg nĭ, ã tÿ ag mÿ nĭm jĕ, ã tÿ nĕn tó ja ěn ti. ¹⁹ Tar tãvĭ ã tóg nĭ, ký ã tóg ag mÿ nĕn há kar han tĭ, tag ki, tá ke gé. Ag tÿ ã ki ge ký nÿtĭn ký ag mÿ tag kãmĕn nĭ,” he sóg tĭ, Topĕ mÿ.

²⁰ Ti tar tãvĭ nĭn ký tóg *Cristo* ter kar ký ti rĭn mãn ja nĭgtĭ gé. Ký tóg ti mÿ: “ha inh pĕgja tá nĭ,” he ja nĭ gé, kanhkã tá. ²¹ Ti tÿ tóg pã'i mág han, ký tóg tÿ pã'i kar ag kri ke jĕ, kanhkã tân kar ag kri ke, ěg tÿ ũn vĕg tũ kar ag kri ke, ũn tar ag, ũn mág ag. Ký ti jiji vÿ vĕnh kar ag jigji kãfór nĭ gé, ěg tÿ ũri ũn tó mũ ag jigji, ěg tÿ kar ký ũn tónh ke mũ ag jigji mrĕ hã. ²² Ký Topĕ tóg ti krĕm vĕnh kar vin kãn. Ký tóg tÿ vĕnh kar kri

ke jê sir, *Cristo* ti. Kÿ tóg tÿ êg kri ke jê gé sir, êg tÿ tÿ ti tũ nÿtĩn kÿ. ²³ Jãvo êg tóg tÿ ti há ri ke nÿtĩ. Kÿ êg tóg tÿ ùn pir nÿtĩ, jagnê mré. Êg há vÿ ti pir mÿ tÿ nén ù tũ nĩ. Êg krĩ mré tóg tÿ nén ù pir nĩ. Ri ke ti nĩ, êg tÿ *Jesus* mré tÿ ùn pir nÿtĩ ti. Kÿ *Cristo* vÿ tÿ êg krĩ ri ke nĩ. Ti há vÿ êg rĩnrĩr han tĩ, *Jesus* ti.

2

Ti ki ge kÿ êg rĩnrĩr nÿtĩ

¹ Vãsÿ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ vê, ãjag tÿ ti vĩ mranh ja nĩn kÿ. ² Ên kã ãjag tóg êprã ke ag jykre pãno jagma mũ ja nĩgtĩ, Nén-Kórég pã'i mág ên tÿ ãjag krĩn kÿ, nén ù ù tãn ag kri pã'i ên. Ên vÿ tÿ ù tÿ Topê vĩ mranh tĩ ag jagrê nĩ mÿr. ³ Vãsÿ êg tóg tÿ ti tũ nÿtĩ ja nĩgtĩ gé, ti krê ag ri ke. Ên kã êg tóg êg tÿ nén to én mũ ên han ja nĩgtĩ, êg tÿ nén to jykrén mũ kar ên ti. Kÿ Topê tóg êg vóg kónãn mũ vê, ti tÿ ag vóg kónãn ke ên ri ke.

⁴ Hã ra Topê tóg êg jagãgtãn pê han. Êg to tóg há tãvĩ nĩ, kÿ êg tóg tÿ ti fe nÿtĩ. ⁵ Êg tÿ ti vĩ mranh ja nĩn kÿ êg tóg vêser ri ke nÿtĩ ja nĩgtĩ, hã ra tóg êg rĩnrĩn mãn ja nĩgtĩ, *Cristo* mré. Ti tÿ êg jagãgtãn kÿ tóg êg krenkren han ja nĩgtĩ. ⁶ *Cristo* mré tóg êg rĩnrĩn mãn ja nĩgtĩ gé. Kanhkã tá tóg êg tÿ ùn mág han ke mũ, *Jesus Cristo* mré. ⁷ Tag ve kÿ vènh kar vÿ ki kanhró nÿtĩnh mũ, Topê tÿ *Jesus Cristo* tugrĩn êg to há tãvĩ nĩn ki. Hã jé tóg êg mÿ nén ù há ên ven ke mũ. Tũ' he jãvãnh ti nĩ, ti tÿ êg mÿ nén ven ke ti.

⁸ Ha vé, ti tÿ êg jagãgtãn kÿ tóg êg kren han ja nĩgtĩ, êg tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. Êg tÿ vêsóg ki vènh kren han pijé'. Topê tÿ êg kren han ja vê mÿr. Kÿ tóg ti tÿ êg mÿ *presente* han ri ke nĩ. ⁹ Êg vãsãn pijé'. Êg tÿ êg vãsãn to kren ra êg Topê mÿ: "há inh nĩ, vãsãn ja inh nĩ, hã kÿ sóg kren mũ," henh mũ vê. Hã ra êg pijé, êg vãsãn to kren ke mũ'. Ti tÿ

êg jagãgtãn vê mÿr. ¹⁰ Ti há ne êg han mãn ja nĩgtĩ'. *Jesus Cristo* tÿ tóg êg han ja nĩgtĩ, êg tÿ vèjyke há han jé. Topê vÿ êg mÿ vèjyke há tag nĩm kãn, êg tÿ há jagma mũ jé.

Êg tÿ Cristo mré tÿ ùn pir nÿtĩ

¹¹ ãjag tÿ vãsÿ nén han tĩ ja ên mĩ êkré. Fóg vÿ tÿ ãjag nÿtĩ, *Judeu* ag tÿ ù to: "ùn gré fãr junun kym ja tũ ag," he mũ ên ag. Jãvo *Judeu* ag vÿ ag fãr kym tĩ. Hã ra êg fãr vÿ tÿ êprã ke nĩ. ¹² Û tÿ kym mũ ag jãvo ãjag tóg *Cristo* ki kagtũg ja nÿtĩgtĩ, kÿ ãjag pijé tÿ *Israel* ag mré ke nÿtĩ ja nĩgtĩ', vãsÿ. Topê tÿ *Israel* jógjóg ve ag mré nén ù to jykrén mũ ên ki kagtũg ja ãjag tóg nÿtĩ gé, kÿ ãjag tóg Topê tÿ êg mÿ nén ven ke mũ tag ki kagtũg ja nÿtĩgtĩ gé. ¹³ Ên kã tóg ãjag mÿ kuvar gy nĩ ja nĩgtĩ, Topê ti. Ûri tóg ãjag mÿ kakó nĩ ha, ãjag tÿ *Jesus Cristo* ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. Ti tÿ êg jagfy ti kyvènh kutèm ja tugrĩn tóg ãjag mÿ kakó nĩ ha.

¹⁴ Ûri êg tóg tÿ *povo* pir ri ke nÿtĩ, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag. Topê há ne êg tÿ jagnê to há nÿtĩ tag han'. Jagnê fyn kÿ êg tóg nÿtĩ ja nĩgtĩ, hã ra tóg vãfynyn ên kóké, *Jesus* ter kÿ. Êg tÿ tóg *povo* pir ri ke han, êg tÿ jagnê kato vãsãn mãn tũ nĩ jé. ¹⁵ Topê tÿ vãsÿ *Judeu* ag jyvèn mũ kar ên tÿ tóg tũ' he ja nĩgtĩ, vèjyke si ên, *Moisés* tÿ rá ên ti. *Jesus* ter tugrĩn tóg tÿ tũ' he ja nĩgtĩ, ti tÿ êg mÿ ù tãg nĩm jé sir. *Povo* e tÿ tóg ùn pir han ja nĩgtĩ, ù tãg, êg tÿ jagnê kato vãsãn mãn tũ nĩ jé. Tÿ êg vènh kanhkã pir nÿtĩ ha. Topê tÿ nén to jykrén mũn hã vê. ¹⁶ *Cristo* vÿ ti ter kÿ Topê tÿ êg kar to há nĩ han, *Judeu* mré *Judeu* tũ ag to. Ti tÿ krunh to sa kÿ tóg Topê tÿ êg kato tẽ ên tÿ tũ' he kãn ja nĩgtĩ.

¹⁷ *Jesus* tÿ nén han jan hã vê. Kÿ tóg Topê tÿ êg to há nĩ tag tó ja nĩ, ãjag mÿ, ãjag tÿ tÿ *Judeu* tũ ra, êg mÿ ke gé, êg tÿ tÿ *Judeu* nÿtĩ ra. ¹⁸ Ti tugrĩn êg tóg êg jóg tÿ Topê mré

vémén tí ha, ājag ke gé, ājag tý tý *Judeu* tú ra, ēg tý tý *Judeu* nýtí ra ke gé. Ti kuprīg vỹ tý ũn pir ní, hā tý ēg kar tóg ti mré vémén tí, kanhgág mré hā.

¹⁹ Hā kỹ ājag kórég tú nýtí ha. Ājag pijé tý ēmā ũ tá ke nýtí ha', ti mỹ, ājag tý tý fóg nýtí ra, ājag tý tý kanhgág nýtí ra ke gé. Topē tú vỹ tý ājag nýtí ha. Topē krē vỹ tý ājag nýtí ha. ²⁰ Topē ĩn ri ke vỹ tý ēg nýtí. Ti nūna runrur ri ke vỹ tý *apóstolo* nýtí, Topē vỹ tó tí ag mré. Ti nūna téj ri ke vỹ tý *Jesus Cristo* nĩ. Ti kuge ri ke vỹ tý ājag nýtí, ēg mré. ²¹ Đn nūna tigrĩn ĩn tóg jē nĩ, kỹ tóg komēr hā kar kỹ jēnh mũ. Ti kar kỹ jē kỹ tóg tý ēg *Senhor* tú jē sir. ²² *Cristo* vỹ komēr hā ti han mũ, ĩn kar ri ke ti, hā vỹ: ēg, he mũ. Kỹ Topē kuprīg vỹ ēg kã ki ti jamã han. Ũ tý *Jesus* ki ge mũ ag to ken hā vē.

3

Fóg mré kanhgág mỹ ke

¹ Hā kỹ sóg Topē mré vỹ tí, ĩnh, hā vỹ: *Paulo*, he mũ. Se kỹ ĩnh jē, *Jesus Cristo* tigrĩn. Isỹ ājag to há nĩn kỹ sóg se kỹ jē, isỹ ũ tý *Judeu* jykre han tú kar ag to há nĩn kỹ. ² Ājag hỹn tóg Topē tý isar han mũ ĩn mē. Isỹ ājag ki rĩr jé tóg isar han, isỹ ũ tý *Judeu* jykre han tú ag ki rĩr jé. ³ Topē ne ĩnh mỹ ti tý vāsỹ nén to jykren mũ ĩn tó', hā kỹ sóg ājag mỹ kãmén sĩ han huri. ⁴ Ājag tý ĩnh vėnh rá tag ve kỹ ājag tóg ĩnh jykre venh ke mũ sir. *Cristo* vỹ nén ũ tãg han jé kãtĩg ja nĩ. ⁵ Ti tý ĩnh mỹ tag tó to hā ag tóg ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ, ēg jógjóg ag, ēprã ke kar ag. Ũri tóg ēg mỹ tó mũ, ti kuprĩg tý, *apóstolo* ag mỹ ke gé, ēg jyvėn tí ag mỹ ke gé, ti tú kar ag mỹ. ⁶ Ti tý ēg mỹ nén ũ tãg tó mũn hā vē, ha mē. Vāsỹ Topē tóg *Judeu* ag hā mỹ vỹ há han ja nĩ. Ũri tóg fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ vỹ há han mũ ha, *Judeu* ag mré. Ĕg kar vỹ tý *Jesus Cristo* há ri ke nýtí ha, ēg tý ti ki ge

kỹ nýtĩn kỹ. Kỹ ēg tóg ēg tý *Jesus Cristo* tigrĩn nén venh ke mũ ĩn ve kãn ke mũ gé.

⁷ Tag to Topē tóg ĩnh mỹ: “ha fóg kar ag mỹ, kanhgág kar ag mỹ tónh tĩg,” he ja nĩgtĩ. Kỹ tóg to isar han, ĩnh rãnrãj to. ⁸ Topē tú kãsir ag kar jakrēm ĩnh nĩ, hā ra tóg isar han, sỹ fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ *Cristo* kãmén jé. *Cristo* tigrĩn tóg ēg mỹ nén ũ há tãvĩ han ke mũ. Hā tó sóg tí, vėnh kar mỹ. ⁹ Vėnh kar mỹ sóg kãmén tí, ti tý nén han ke ti. Vāsỹ tóg to: “tag han jé sóg ke mũ,” he ja nĩgtĩ. Ti tý nén kar han tũg ki tóg to jykren ja nĩgtĩ. Ti hā ne nén kar han'. Ge ra tóg ũ mỹ tó ja tú nĩ ver. ¹⁰ Ũri tóg ve há tí ha, ti tý vāsỹ nén to jykren mũ ĩn tí. Kanhkã tãn ag mỹ tóg ve há tí ha, tá pã'i ag mỹ. Ag tý ũ tý *Jesus* ki ge kỹ nýtí ag ve kỹ ag tóg Topē jykre hapē ĩn ki kanhró nýtí.

¹¹ Vāsỹ tóg to jykren, ti tý ēg pã'i tý *Jesus Cristo* tigrĩn nén ũ han sór mũ ĩn tí. ¹² Ti hā ki ēg ge kỹ nýtí, hā kỹ ēg tóg jatun mỹ Topē mré vémén tí ha. Ĕg kanē jun mãn ke tú ti nĩ ha, Topē tí. ¹³ Hā kỹ sóg ājag mỹ: “sỹ ājag jagfỹ jagtar nĩ tag mĩ ĩkren kỹ *Jesus* to krónh ke sór tũg nĩ,” he mũ. Ājag jagfỹ ke vē, isỹ nén vég mũ tag. ĩnh jagtar tag tigrĩn ājag tóg nén ũ há venh ke mũ, ha vem nĩ.

Cristo tý ēg to há nĩ

¹⁴ Hā jé sóg Topē mré vémén tí. Ĕg jóg vē mỹr. ¹⁵ Ti tigrĩn ēg tóg rĩnrĩr nýtí, ēprã ke kar, kanhkã tá ke kar ke gé. Kỹ tóg ēg ki rĩr tĩgtĩ. ¹⁶ Kỹ sóg ti hā mỹ to vỹ tí, ti tý ti kuprĩg tý ājag tar han jé. Nén ũ kar vỹ tý ti tú nýtí. Tar ti nĩ gé. Ti hā mỹ sóg to vỹ tí, ¹⁷ ti tý *Cristo* tý ājag ki ēmã han jé, ājag tý ti ki ge kỹ nýtĩn kỹ. Ti tý ēg to há nĩ vỹ tý ga ri ke nĩ, ēg tý ti ki jãrén jé, ka jãrén ri ke. Kỹ ēg tóg ti to tar nýtí sir. Hā jé sóg ti mỹ ājag tó tí gé. ¹⁸ Topē tý ēg kren han mũ vỹ, ēg tý nén ve vãnh ri ke nĩ. Kỹ sóg Topē mré vémén tí, ti tý ājag mỹ tag

kāmén kân jé, ti tũ kar ag mý ke gé. Topě tỹ ěg kren han mũ vỹ nén ũ těj gy ri ke nĩ. Krýg ja tũ ti nĩ. Hã ký ěg tóg vėsóg ki to jykrén kân ke tũ nĩ. ¹⁹ *Cristo* vỹ ěg to há tãvĩ nĩ, tag to jykrén kân ke tũ ěg tóg nĩ gé. Ký sóg Topě mý: “ha ag mý tag kāmén,” he tĩ, ājag tỹ ti hã tỹ krĩn ký nýtĩ jé.

²⁰ Ha vé, Topě hã ne tar tãvĩ nĩ'. Hã ký tóg ěg tỹ ti mý nén ũ to vĩn ký ěg mý káfór han tí. Ký tóg ěg tỹ nén ũ to jykrén mũ káfór han tí gé. ²¹ Ký ěg tóg ti hã mý vĩ há han ke mũ, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki ge ký nýtĩn ký. Ěg tỹ ti mý vĩ há han vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vỹ.

4

Ěg tỹ Cristo mré tỹ ũn pir nýtĩ

¹ Ký sóg ājag jyvěn sór mũ ha. Se ký inh jě nĩ, ěg *Senhor* tugrĩn. Mũ há han sorm nĩ. Topě vỹ ājag kuprĕg, ký ājag tỹ vĕjykre há han ke hã to vāsān nĩ. ² Ā régre to: “ti káfór vỹ tỹ inh nĩ,” he sór tũg nĩ. Jagnĕ mý komĕr hã vĩm nĩ. Jagnĕ to fe nýtĩm nĩ. Jagnĕ to há nýtĩm nĩ. Jagnĕ *ajudar* hem nĩ. ³ Topě kuprĩg vỹ tỹ ũn pir nĩ, ký tóg ěg mý vĕjykre pir nĩm tí. Vāsān nĩ, ājag tỹ vĕjykre pir ěn hã han jé, ājag tỹ krĩ kuprã nýtĩn jé. ⁴ Topě kuprĩg pir ěn vỹ tỹ ěg kar jagrĕ nĩ. Ký ěg kar vỹ tỹ *Cristo* há ri ke nýtĩ. Jãvo tóg tỹ ěg krĩ ri ke nĩ. Ěg kar mý ti nén ũ há han ke mũ, jagnĕ ri ke, ti tỹ ěg kuprĕg ký. ⁵ Ký ěg *Senhor* vỹ tỹ ũn pir nĩ gé. Ěg kar vỹ ti ki ge ký nýtĩ. Ti jiji hã tỹ ěg kygpe ký nýtĩ gé. ⁶ Ěg jóg tỹ Topě vỹ tỹ ũn pir nĩ gé, ěg kar jóg tí. Ti hã ne tỹ vĕnh kar kri ke nĩ'. Ěg kar tỹ tóg ti tỹ nén han sór mũ ěn han tí, ký tóg ěg kã kã nĩ gé, ěg jóg tí.

⁷ *Cristo* vỹ ěg tar han tí gé, ěg kar, ti rãnrãj to. Ũ mý tóg vĕnh rãnrãj ũ nĩm', ũ nĩm' he tĩ. ⁸ Hã ký tag tóg rãn ký nĩ, ha mĕ: “ti tỹ kãhkã ra tãpry ký tóg ũn sigĕ ký nýtĩ ěn ag taĩn vyr. Ký tóg ěprã ke ag tar han

mũ gé, ag tỹ ti rãnrãj han ke to,” he ja tóg nĩgtĩ.

⁹ Ha vé, ti tãpry ký tóg, ti tỹ kãhkã ra tĩg ke to hã tére ja nĩ gé, ěprã. ¹⁰ Ũn tére mũ ěn vỹ tãpry mãn ja nĩ gé. Ký tóg kãhkã pãtĕn ký kri nĩ nĩ sir. Tá nĩn ký tóg nén ũ kar ki kãnró nĩ sir, ti tỹ ěmã kar vĕgvĕg nĩn ký. ¹¹ Ti hã ne ti rãnrãj kar to ěg tar han tí'. Ũ ag vin ký tóg ag tỹ *apóstolo* hynhan. Ũ mý tóg: “ũ tỹ inh vĩ mĕ ja tũ ag mý inh vĩ tónh tĩg nĩ,” he mũ. Ũ tỹ tóg *igreja* to kófa han. Ũ mý tóg: “ũ tỹ *igreja* krĕm vĕnh mãn tí ag mý inh vĩ kãmén nĩ,” he mũ gé. ¹² Tag to tóg ěg tar han tí, ěg tỹ jagnĕ tar han jé sir, ti rãnrãj to, ěg tỹ tỹ ti jãvy nýtĩn ký, ti ve fag ke gé. Ěg tỹ ěg rãnrãj tag ki króm ký *Cristo* há ěn vỹ tar pĕ nĩ ha. Ěg hã vỹ tỹ ti há nýtĩ. ¹³ Ti tỹ ěg kar tỹ vĕjykre pir han mũ ve sór vĕ, ěg tỹ ti ki ge ký nýtĩn ký. Ký ěg kar vỹ ěg rãnrãj to tar nýtĩ sir. Ký ěg *Cristo* tỹ ěprã ke jykre káfór nĩ ěn ri ke nýtĩ sir. Komĕr hã ěg tóg ti tỹ nén han mũ mré ti tỹ nén to jykrén mũ ki kãnrãn kân ke mũ gé sir. Ký ěg tóg ũn sanh há kãnró ri ke nýtĩ sir.

¹⁴ Ěg tỹ gĩr ri ke nýtĩn ký tóg ti mý há tũ nĩ. Gĩr ag tóg, ag tỹ nén ũ mĕ ký kãnhmar nén ũ nón tí', nén ũ nón tí', he tĩ. Ěg tỹ ti vĩ to gĩr tỹ ki kagtĩg ěn ri ke nýtĩn ký tóg ěg tỹ ũn ón mũ vĩ kri nĩm ja há tí, ěg tỹ ki kagtĩg nýtĩn ký. Ũ ag tóg Topě vĩ to ón tí. Ag tỹ ěg tỹ ag mré kygnĕ han sór vĕ. ¹⁵ Hã ra tóg ěg tỹ Topě tỹ ki hã tó mũ ěn hã han ký há tĩnh mũ. Ký ěg tóg jagnĕ to há tãvĩ nýtĩnh mũ gé. Hã tỹ ěg tar nýtĩnh mũ, *Cristo* tỹ tỹ ěg krĩ nĩn ký. ¹⁶ Ký ěg tóg tỹ ti há ri ke nýtĩ. Ěg kar tỹ tóg nén ũ pir han. Ký ěg kar vỹ ti tỹ ěg mý ti rãnrãj nĩm ja ěn to tar nýtĩnh mũ. Ký ěg tóg ũn sanh há tar ri ke nýtĩ sir. Mog jé ěg tóg ke mũ, ěg tỹ jagnĕ to há nýtĩn ký.

Cristo tỹ ěg mý vĕjykre tãg nĩm

¹⁷ Kÿ sóg ājag jyvĕn sór mŭ, ěg *Senhor* tÿ inh mÿ: “ha ag jyvĕn,” hen kÿ. Hā kÿ sóg: “ũ tÿ Topĕ ki kagtŭg ag jykre han sór tŭg nĭ,” he mŭ. Kórĕg ti nÿ mÿr, ag jykre ti. Ag tÿ vĕsóg ki nĕn to jykren mŭ ěn hā han ag tóg tĭ. ¹⁸ Kutÿ mĭ ag mŭgtĭ, ki kagtŭg ag nÿtĭ. Hā ra ag tóg ki kanhrān sór tŭ nĭ gé. Hā kÿ ag tóg Topĕ tÿ ěg mÿ vĕjykre nĭm ja ěn ki kagtŭg nÿtĭ. ¹⁹ Kÿ ag tóg vĕjykre há to é he tĭ. Mÿ'āg vānh ag nÿtĭ. Ag vĕnh kavĕnh vÿ ag mÿ há tĭ. Vĕjykre kórĕg tÿ ag kókĕg mŭ ra tóg ag mÿ sér tŭgtĭ, kÿ ag tóg to krónh ke tŭ nĭgtĭ. Ke tŭg nĭ, ag jāvo.

²⁰ *Cristo* jykre vÿ ge tŭ nĭgtĭ, ki kanhró ājag tóg nÿtĭ. ²¹ Ti kāme ki kanhró kar ājag nÿtĭ ha, ti jykre ke gé. ²² Ti ki ge kÿ nÿtĭn kÿ ěg tóg ěg tÿ vāsÿ nĕn han ja ěn ri ke han mān ke tŭ nĭ ha. Ājag jykre pāno ěn tovānh kān jé ājag tóg ke mŭ. Ājag tÿ ājag jykre pāno jagma mŭn kÿ ājag tóg ājag tÿ nĕn to ěn mŭ ěn hā han mŭ ja nĭgtĭ ver. Hā ra ěg tóg tag hā to ter ke mŭ. ²³ Kÿ Topĕ mÿ to vĭm nĭ, ti tÿ ājag mÿ ājag jykre kurynh kān jé, ti tÿ ājag fe jānhkrig jé. ²⁴ Vĕjykre tĕg hā han sórm nĭ, Topĕ tÿ ěg mÿ vĕjykre tĕg nĭm mŭ ěn tĭ. Kÿ ěg tóg ti ri ke nÿtĭnh mŭ. Kuryj ěg nÿtĭnh mŭ. Há ěg nÿtĭnh mŭ, ti há ri ke.

²⁵ Hā kÿ jagnĕ mÿ ón mān tŭg nĭ. Ki hā tóm nĭ, jagnĕ mÿ. Jagnĕ mré ke vÿ tÿ ěg nÿtĭ, ěg tÿ *Cristo* há ri ke nÿtĭn kÿ. ²⁶ Ājag fe tÿ gÿm ke mŭ ra Topĕ vĭ mranh tŭg nĭ. Ājag tÿ jagnĕ to jŭ nÿtĭn kÿ kurā ũ jāvānh sór tŭg nĭ. Kutÿg ke to hā tÿ há' hem nĭ, ũri. ²⁷ Japo tÿ ājag krĭn sór mŭ ra ti vĭ jĕmĕ tŭg nĭ. ²⁸ Vāsÿ ājag kā mĭ ũ vÿ ũ tÿ nĕn ũ pigju mĕ ja nĭgtĭ. Kÿ ěn han mān tŭg nĭ. Ājag rānhrāj nón ājag mŭnh ke mŭ ũri, ājag tÿ ājag rānhrāj to nĕn ũ kar ve jé. To vāsān nĭ, ti tÿ ājag mÿ kĕn jé, ājag tÿ tÿ ũn jagāgtar ag jagāgtān jé.

²⁹ Vĕnh vĭ kórĕg tó sór tŭg nĭ. Nĕn

ũ há hā tÿ vĕmĕn nĭ, ājag tÿ ājag vĭ tÿ jagnĕ tar han jé, ājag tÿ jagnĕ jykre kurynh jé.

³⁰ Topĕ kuprĭg fe kaj han sór tŭg nĭ gé. Topĕ vÿ ěg mÿ ti kuprĭg jĕnĕ, ti tÿ hā tugrĭn ěg nĭgĕg jé, ěg krenkren ke to. Ti tÿ tÿ ěg jagrĕ nĭn kÿ ěg tóg ki kanhró nÿtĭ, Topĕ tÿ ěg krenkren han ke mŭn ki. ³¹ Jagnĕ to jykren kónān tŭg nĭ. Jagnĕ to krĭ rÿ han tŭg nĭ. Ājag fe tÿ gÿm ke mĕ nÿtĭ tŭg nĭ. Fĕfĕn tŭg nĭ. Jagnĕ to vĭ kónān tŭg nĭ. Vĕjykre pāno tovānh kān nĭ. ³² Jagnĕ to vĭ há han nĭ. Jagnĕ mÿ komĕr hā vĭm nĭ. Jagnĕ mÿ vĕnh pāte fón nĭ, Topĕ tÿ *Cristo* tugrĭn ěg mÿ vĕnh pāte fón ja ěn ri ke.

5

Ĕg jykre tĕg

¹ Topĕ tÿ vĕjykre han tĭ ěn hā han nĭ, ājag tÿ tÿ ti fe nÿtĭn kÿ, ti krĕ. ² Jagnĕ to há kar nÿtĭm nĭ, *Cristo* tÿ ěg to há nĭ ri ke. Ĕg jagfy tóg vĕnh fĕg. Ĕg tÿ Topĕ mÿ nĕn ũ pŭn ri ke ti nĭ, ti tÿ ěg jagfy vĕnh fĕg mŭ ěn ti. Kÿ tóg Topĕ mÿ há tĭ sir.

³ Topĕ tŭ vÿ tÿ ājag nÿtĭ. Hā kÿ vĕjykre pāno tÿ vĕmĕn sór tŭg nĭ, ājag tÿ han sór tŭ nĭ jé. Ĕg prŭ tŭ mré nÿ, ěg mĕn tŭ mré nÿ, tÿ vĕmĕn sór tŭg nĭ. Ājag tÿ nĕn e hā tÿ vāsān mĕ tÿ vĕmĕn sór tŭg nĭ gé. ⁴ Kÿ jagnĕ mÿ vĭ kónān tŭg nĭ. Jagnĕ to vĭ kónān tŭg nĭ gé. Fagrĭnh mÿ vĭ tŭg nĭ gé. Nĕn ũ kavĕj tÿ vĕmĕn tŭg nĭ gé. Ĕg tÿ tag tó kÿn pijé há nĭ', ěg tÿ tÿ Topĕ krĕ nÿtĭn kÿ. Ĕg tÿ nĕn tónh kĕn hā vĕ, ha mĕ: “ā tÿ inh mÿ nĕn jĕnĕg mŭ tóg inh mÿ há kar nÿtĭ,” he jé ěg tóg ke mŭ, Topĕ mÿ vĭ há han kÿ. ⁵ Tag to jykren, ha mĕ: ũ tÿ ti prŭ tŭ fi mré nÿ mŭ ěn ti, ũ fi tÿ fi mĕn tŭ mré nÿ mŭ ěn fi pijé *Cristo* venh ke mŭ'. Ũ tÿ ti tÿ nĕn e hā tÿ vāsān mŭ ěn pijé venh ke mŭ'. Ĕg tÿ vĕnh kĕgrá to jān ěn ri ke ti nĭ, ěg tÿ ěg tÿ nĕn e hā tÿ vāsān mŭ ěn ti. Ũ tÿ ge

pijé *Cristo* venh ke mũ', ti tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ ẽn ti.

⁶ Ừ tóg ón kỹ ãjag mỹ vẽn vĩ há tó sór tí. Ừ tỹ ge vĩ jẽmẽ tũg nĩ, ke tũ nĩ mũ ra Topẽ tóg ãjag to jũnh ke mũ. Ti vĩ mranh vẽ mỹr, kỹ tóg ù tỹ ge to jũnh ke mũ. ⁷ Hã kỹ ag vĩ jẽmẽ sór tũg nĩ. ⁸ Vãsỹ ãjag tóg vễjyke ki kuty hã han ja nĩgtĩ gé. Hã ra Topẽ tóg ãjag mỹ vễjyke ki kurã ẽn nĩm, ãjag tỹ ti ki gen kỹ. Kỹ vễjyke ki kurã tag hã han sórm nĩ. ⁹ Ẽg tỹ vễjyke ki kurã hã han kỹ ẽg tóg jagnẽ mỹ vĩ há han ke mũ, vễjyke kuryj. Ki hã tó jé ẽg tóg ke mũ gé, jagnẽ mỹ. ¹⁰ Vễjyke tỹ ẽg *Senhor* mỹ há nỹ ẽn hã han sórm nĩ. Ẽn hã to jykrén mág nĩ.

¹¹ Kejẽn ãjag tóg ù vэг tí, hã ra tóg vễjyke ki kuty han tí. Kỹ ti mré han sór tũg nĩ. Ti mỹ: “kórég ti nĩ, tovãnh nĩ,” hem nĩ. ¹² Vẽnh péju kỹ ag tóg han tí, vễjyke kórég ti. Ẽg mỹ'a tóg tí, ẽg tỹ ag tỹ nén han tí ẽn ve kỹ. ¹³ Kejẽn tóg ag tỹ nén han mũ kri kurãg tí, kỹ tóg ve há tũgtĩ, ag jykre ti. Kurã ki ẽg tóg ti kórég nĩ ẽn vэг tí. ¹⁴ Kỹ tóg há nĩ, ẽg tỹ vễjyke kórég to: kórég ti nĩ, hen kỹ. Kỹ ẽg tóg tovãnh sór ke mũ. Hã kỹ ẽg tóg: “Topẽ vĩ mranh sór mãn tũg nĩ. Nũgme ki kutẽ sór tũg nĩ. Kỹ *Cristo* vỹ ã mỹ jẽngrẽ han ke mũ,” he tí, ẽg jãn kỹ.

¹⁵ ãjag tỹ nén han mũ to jykrén nĩ. Krĩ tũ nĩ sór tũg nĩ. Vễjyke há ki vẽnh kanhrãn kỹ mũm nĩ. ¹⁶ Kurã kren tũg sórm nĩ. Nén ù jagy ve jé ẽg tóg ke mũ, hã kỹ tóg há tí, ẽg tỹ kurã kren tũ nĩn kỹ. Ừri ti rãnrhãj han nĩ. Kejen ti jagy tũnh mũ, ẽg tỹ ti rãnrhãj han sór mũ ra. ¹⁷ Ẽg *Senhor* vỹ ẽg tỹ nén ù há han mũ ve sór tí. Kỹ tag hã to jykrén nĩ, ãjag tỹ tag hã han jé.

¹⁸ *Vinho* tỹ vèsén tũg nĩ, tỹ vẽnh pépév han tũg nĩ, goj fa tỹ ke gé. Vễjyke kórég vẽ. Topẽ kuprĩg tỹ ẽg fãn tag hã ne há nĩ'. ¹⁹ Jagnẽ mré Topẽ tỹ jãn nĩ. Ẽg *Senhor* jé tóm nĩ. Ti kuprĩg vỹ ẽg kanhrãn tí gé, ẽg tỹ

ẽg *Senhor* mỹ nén tó sór mũ to, ẽg tỹ ti tỹ jãn há han jé. Ẽg tỹ ti mỹ: “há kar ti nĩ,” henh ke vẽ gé. ²⁰ Ẽg jóg tỹ Topẽ mỹ ẽg tóg tónh ke mũ, ti hã mỹ ẽg tóg: “ã tỹ ẽg mỹ nén ven mũ vỹ há kar nỹti,” henh ke mũ, ẽg tỹ ẽg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jiji tón kỹ.

Ừ tỹ jagnẽ mré nỹti fag jykre

²¹ Ẽg tỹ *Cristo* kamẽg kỹ tóg há tí. Kỹ ẽg tóg jagnẽ jykre mĩ mũnh ke mũ gé, ẽg tỹ tỹ ti mré ke nỹtĩn kỹ.

²² Ừn tỹtã fag jé fag mén ag jykre mĩ mũjẽg, fag tỹ ẽg *Senhor* jykre mĩ mũ ẽn ri ke. ²³ Fi krĩ vẽ, fi mén ti, ti tỹ fi ki rĩr jé. *Cristo* vỹ tỹ ti ki ge kỹ nỹti kar ag krĩ nĩ, fag krĩ ke gé. Kỹ ẽg tóg tỹ ti há ri ke nỹti, ti tỹ ẽg kren han kỹ, ti tỹ ẽg ki rĩr nĩn kỹ. ²⁴ Hã kỹ ẽg tóg, *Cristo* jykre mĩ mũgtĩ. Ge ti nĩgtĩ, ừn tỹtã fag jykre ti. Fag mén jykre mĩ fag mũnh ke mũ.

²⁵ Fag mén ag jé ag prũ fag to há nỹti, *Cristo* tỹ ẽg to há nĩ ẽn ri ke. Ẽg jagfỹ tóg vẽnh fẽg, ²⁶ ẽg kar tỹ tỹ ti tũ nỹti jé, fag ke gé. Goj tỹ ẽg kygpe kỹ nỹti. Ti vỹ tỹ tóg ẽg jyvẽn tí, ẽg há nỹti jé. ²⁷ Ẽg tỹ vẽnh mỹ nỹtĩnh ke tũ vẽ. Ẽg tỹ kaga ri ke nỹtĩnh ke tũ vẽ. Ẽg kórég nỹtĩnh ke tũ vẽ gé. Ẽg sĩnvĩ tãvĩ nỹtĩnh ke vẽ, ẽg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩn kỹ. *Cristo* prũnh ke ri ke vỹ tỹ ẽg nỹti.

²⁸ Tag ri ke han nĩ, ãjag prũ tỹ. Fag to há nỹtĩm nĩ, jagnẽ jykre mĩ mũm nĩ. “Inh há ri ke vỹ tỹ fi nĩ,” hem nĩ, fag to. Ừ tỹ ti prũ fi to há nĩn kỹ tóg veso há nĩ sir. ²⁹ Vẽnh ki rĩr há han ẽg tóg tí. Jẽg ẽg tóg tí, ẽg tar nỹti jé. Ẽg pijé vẽnh kókén sór tí'. *Cristo* vỹ ẽg tỹ ge tí gé. Ẽg ki tóg rĩr há han tí gé. ³⁰ Ti há vỹ tỹ ẽg nỹti, ẽg kar, ẽg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

³¹ Tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ừn gré tóg ti prũ fi mré ti panh ré kỹ tí mũ, ti mỹnh fi ré kỹ ke gé. Ti prũ fi mré tóg tũnh mũ. Fi mré tóg tỹ ừn pir nĩ sir.” he ja tóg nĩgtĩ, Topẽ vỹ rán ki. ³² Tag vỹ tỹ nén ù sĩnvĩ pẽ nĩ. Kỹ tóg

Cristo to rán kŷ nĩ gé, ti tŷ ũ tŷ ti ki ge kŷ nŷtĩ ag mré tŷ ũn pir nĩn kŷ.
³³ Hã ra tóg ěg mŷ rán kŷ nĩ gé, ěg tŷ ěg prũ fag to há nŷtĩ jé, ěg tŷ vĕnh ki rĩr há han mũ tag ri ke. Kŷ tóg fag mŷ rán kŷ nĩ gé, fag tŷ fag mĕn vĩ jĕmĕn jé.

6

Ěg han mũ fag to vĕjykre

¹ Kŷ sóg ājag krĕ mŷ: “ājag han mũ fag vĩ kri fim nĩ,” he mũ. Ěg *Senhor* jykren ha vĕ. ² Ājag han mũ fag kamĕg nĩ. Topĕ tŷ ěg mŷ tag tó kŷ tóg ěg mŷ nĕn ũ há tó mũ gé, hã vŷ: ³ “ã han mũ fag kamĕg nĩ, ã tŷ tĩg há han jé, ã tŷ ga kri tĩg mág han jé,” he ja nĩ.

⁴ Kŷ sóg ũn sanh ag mŷ: “ājag krĕ mŷ vĩ tar pĕ han tũg nĩ, ag tŷ ājag to jũ tũ nĩ jé,” he mũ gé. Ājag krĕ jyvĕn nĩ, ag mŷ ěg *Senhor* jykre kãmĕn nĩ, ag tŷ mĩ mũn jé.

Camarada mré patrão kãme

⁵ Ājag kã mĩ ũ ag tóg *patrão* krĕm nŷtĩ gé. Ājag *patrão* vĩ kri fim nĩ. Ti kamĕg nĩ. Ti rãnrhãj ki rĩr há han nĩ, ājag tŷ *Cristo* rãnrhãj ki rĩr tĩ ěn ri ke.

⁶ Ũ tóg kejĕn ón kŷ ti *patrão* tũ ki rĩr tĩ, ti *patrão* tŷ ti mŷ vĩ há han jé. Tag han tũg nĩ. Ājag *patrão* tũ ki rĩr hapĕ han nĩ, ājag tŷ tŷ *Cristo* mŷ rãnrhãj tĩ nŷtĩn kŷ, Topĕ jykre tŷ ājag mŷ sér tĩn kŷ. ⁷ Ājag *patrão* rãnrhãj ki rĩr kŷ mŷ sér nŷtĩm nĩ. Ājag tŷ ěg *Senhor* rãnrhãj ki rĩr vĕ, ājag tŷ ti rãnrhãj ki rĩr kŷ. ⁸ Ha vé, ěg tŷ nĕn ũ há han kŷ ěg tóg ti kaja venh ke mũ, kanhkã tá. Ěg *Senhor* vŷ ěg mŷ ti kaja ven ke mũ, ti *camarada* ag mŷ, ag *patrão* mŷ ke gé, ti ki ge kŷ nŷtĩ kar ag mŷ.

⁹ Ājag kã mĩ ũ vŷ tŷ *patrão* nŷtĩ, kŷ ājag *camarada* vŷ nŷtĩ, ājag krĕm. Ag to há nŷtĩm nĩ. Ěg *Senhor* vŷ kanhkã tá nĩ. Ājag pã'i vĕ, ājag *camarada* pã'i vĕ gé hã ra. Ti mŷ ěg tóg tŷ ũn pir nŷtĩ, tag ki ũn mág mré ũn kãsir ag.

Japo katō vāsānsān jafã

¹⁰ Kŷ sóg ājag mŷ tag tó sór mũ gé ver, ha mĕ. Ěg *Senhor* ki ge kŷ nŷtĩ to tar nŷtĩm nĩ. Tar ti nĩ, kŷ tóg ěg tar han ki kanhró nĩ gé. ¹¹⁻¹² Tag ki ěg vĕnh génh ri ke han tĩ, ěg tŷ Japo kato vāsānsān kŷ nŷtĩn kŷ. Hã ra Topĕ tóg ěg mŷ ěg tŷ ti kato vāsānsān jafã nĩm tĩ. Kŷ mãn nĩ, kŷ Japo tóg ěg tŷ hĕ ri kenh ke tũ nĩ. Tar jĕ jé ěg tóg ke mũ ha. Ěg pijé ěg mré ke ag kato vāsānsān tĩ'. Pã'i ag nŷtĩ, ũ tŷ ěg kato vāsānsān mũ ag, hã ra ěg tóg ag vég tũ nĩgtĩ. Kuty tân ag vĕ, ga to pã'i ag vé gé. Kanhkã krĕm ag ěmã nŷtĩ gé. Kórég kar ag nŷtĩ. ¹³ Kŷ mãn kãn nĩ, Topĕ tŷ ěg mŷ nĕn tŷ ag kato vāsānsān jafã vin sór mũ ěn ti. Kejĕn ag tóg ěg kato vāsān mág han ke mũ. Kurã ěn kã ag tóg ěg tŷ hĕ ri kenh ke tũ nĩ, Topĕ tŷ ěg tar han kŷ.

¹⁴ Hã kŷ tar nŷtĩm nĩ. Ěg *Senhor* vŷ ón vãnĥ nĩ. Ti ón vãnĥ vŷ vĕsóg fĩn ja mág ri ke nĩ. Tŷ vĕsóg fĩn ri ke han nĩ. Kŷ vĕjykre kuryj vŷ tŷ *soldado* tŷ *camisa* tŷ *ferro* ri ke nĩ. Ěn tu ri ke han nĩ. Vĕjykre kuryj han to ken hã vĕ. ¹⁵ Ěg tŷ Topĕ vĩ sér tó sór mũ vŷ ěg pĕn né ri ke nĩ. Ěn rĩnh ri ke han nĩ, hã vŷ: vĕnh kar mŷ Topĕ vĩ kãmĕn, he mũ. ¹⁶ Ěg tŷ *Jesus* ki rã kŷ tóg *soldado* tŷ vĕjy ven jafã ma tĩ ěn ri ke nĩ. *Satanás* tŷ ěg kato vāsān kŷ tóg ti tŷ no tŷ ěg to pĕg kŷ ti grug ri ke nĩ. Ěg tŷ vĕjy ven jafã tŷ vĕjy ven kŷ tóg tŷ nhyn ke tĩ, ti no gru ěn tŷ. ¹⁷ Ěg kren ke vŷ *soldado* sãpe tŷ *ferro* ěn ri ke nĩ. Kŷ Topĕ vĩ vŷ rógro ri ke nĩ gé. Topĕ kuprĩg vŷ ěg mŷ kãmĕn tĩ', Topĕ vĩ ti. Topĕ tŷ ěg mŷ Japo kato vāsānsān jafã vin ke mũn hã vĕ. ¹⁸ Kŷ Topĕ mré vĕmĕn nĩ gé. Ti mŷ nĕn kar to vĩm nĩ. Ti kuprĩg vŷ ěg jagfŷ vĩ tĩ gé. Topĕ mré vĩ to krónĥ ke tũg nĩ. Ěg tŷ to krónĥ ken kŷ tóg ěg nũr ri ke nĩ sir. Ke tũg nĩ. Ěg mré ti ki ge kŷ nŷtĩ kar to vĩm nĩ. ¹⁹ Kŷ inh jagfŷ ti mré vĕmĕn nĩ gé. Topĕ vĩ tó

sóg tĩ. Kĩ inh mré to vĩm nĩ, isỹ inh kato vāsānsān mũ ag kamẽg tũ nĩ jé, isỹ vẽn̄h kar mỹ Topẽ tỹ nén han sór mũ ẽn̄ kāmén há han jé, vẽn̄h vĩ sér ẽn̄. ²⁰ Topẽ vỹ inh mỹ tag nĩm ja nĩ, sỹ han jé, hã ra sóg ver se kũ jẽ. Kũ tóg sỹ ag kamẽg tũ nĩnh há tĩ, sỹ *Jesus* kãme tó kãn jé, sỹ ti tỹ inh mỹ: “ha ag mỹ kãmén,” he mũ tag tó kãn jé.

Paulo tỹ Tĩquico jẽn̄nh ke

²¹ Kũ tóg inh mỹ há tĩ, ãjag tỹ isỹ nén ve ja tag mẽ kãn jé, isỹ nén han mũ mré hã. Hã jé sóg ãjag mỹ *Tĩquico* ti jẽn̄nh ke mũ. Ëg régre ù vẽn̄ gé. Iso há tãvĩ ti nĩ. Ëg *Senhor* rãnrãj han ti tĩ. To krónh ke tũ ti nĩgtĩ. ²² Ti hã vỹ ãjag mỹ inh kãmén ke mũ, ti tỹ ãjag fe tỹ há' he jé. Hã jé sóg ti jẽn̄nh ke mũ.

²³ Ëg jóg tỹ Topẽ jé ãjag krĩkuprãg, ãg régre kar ag mré hã. Ti jé ãjag tỹ jagnẽ to há kar han. Ti jé ãjag tỹ ti ki rã há han ẽn̄ han, ãg jóg tỹ Topẽ ti, ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ti ke gé. ²⁴ Topẽ jé ãjag tar han, ù tỹ ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* to há nỹtĩ ag kar, kũ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ãg tỹ ti to há nỹtĩ ti.

Hã vẽn̄.

PAULO Tÿ CARTA HAN: FILIPOS TÁ KE AG Mÿ CARTA

¹ Paulo tÿ rá vë, inh. Isÿ emã tÿ *Filipos* tá ke ag mÿ rán há vë. Kÿ *Timóteo* vÿ inh mré ájag mÿ jënëg mÿ gé, inh mré *Jesus Cristo* mÿ rãnrãj tÿ tag ti. Isÿ ájag mÿ ti rá tag jënë vë, ájag tÿ *Jesus Cristo* ki ge kÿ nÿtÿn kÿ. Kÿ sóg ájag kófa ag mÿ jënëg mÿ gé, ù tÿ kófa ag mré rãnrãj tÿ ag mÿ ke gé, fag mÿ ke gé.

² Êg jóg tÿ Topë jé ájag tar han, ti jé ájag krÿ kuprãg, êg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ke gé.

Paulo tÿ Topë mré vÿ

³ Ájag to sóg Topë mré vÿ há han tÿ, sÿ ájag mÿ êkrén kÿ. ⁴ Sÿ ájag to Topë mré vÿ kÿ inh fe tóg mrin ke tÿ. Inh mÿ tóg sér tÿ, sÿ ájag mÿ êkrén kÿ. ⁵ Ájag tÿ inh mré *Jesus* kãmén kÿ tóg inh mÿ há tÿ, ájag tÿ inh mré ti to tar nÿtÿn kÿ. Kÿ sóg Topë mÿ vÿ há han tÿ, ájag to. Kÿ ájag tóg ùri ti vÿ tó há han tÿ. Tovãnh tù ájag nÿ. Kÿ tóg inh mÿ sér tÿ. ⁶ Tag ki kanhró sóg nÿ, ha mē. Topë vÿ ájag krÿn rã nÿ, komēr hã, nēn ù há kar to. Kÿ tóg ájag krÿn tÿgtÿ sir, ti tÿ komēr hã ájag krÿn kãn jé, *Jesus Cristo* kãtÿg mãn ke kurã to hã. ⁷ Tag to sóg jÿkrén, sÿ ájag mÿ êkrén kÿ. Inh fe vÿ tÿ ájag nÿtÿ. Inh hã mré tóg ájag tar han tÿ, êg *Senhor* ti. Hã kÿ ájag tóg inh mré jagtar nÿtÿ, inh se kÿ jé tag ti to. Isÿ vãsÿ kavar kÿ jé ên kã sóg ag mÿ Topë vÿ kãmén ja nÿgtÿ. Kÿ ájag tóg inh mré to tar nÿtÿ ja nÿgtÿ gé, ùri ke gé. ⁸ Sÿ ájag kar venh há tóg tÿ, kÿ Topë vÿ ki kanhró nÿ. Inh mÿ ájag tóg tÿ inh fe pē nÿtÿ. Êg tÿ *Jesus Cristo* mÿ tÿ ti fe pē ên ri ke ájag nÿtÿ, inh mÿ.

⁹ Sÿ Topë mré vÿn kÿ sóg ti mÿ ájag to: “jagnē to há ag nÿtÿ,” he tÿ. “Ag tÿ komēr hã jagnē to há kar

nÿtÿ han nÿ. Ag kanhrãn nÿ gé, ag tÿ komēr hã ã jÿkre ki kanhrãn kãn jé, ag tÿ ki króm kãn jé,” he sóg tÿ, Topë mÿ. ¹⁰ “Á tÿ ag kanhrãn kÿ ag tóg nēn ù há kar ki kanhró nÿtÿnh ke mÿ. Tag vÿ hapē nÿ, ên vÿ há sÿ nÿ, he jé ag tóg ke mÿ,” he sóg tÿ, Topë mÿ. Kÿ ájag tóg jãnhkri nÿtÿnh ke mÿ, kÿ ájag tóg mÿ'ãg ke tÿ nÿ, *Cristo* kãtÿg mãn ke kurã ên kã. ¹¹ Kÿ ájag tóg vëjÿkre há han kãn ke mÿ sir, *Jesus Cristo* tÿ ájag mÿ ti jÿkre há ên nÿm kÿ. Hã jé sóg Topë mÿ ájag tó tÿ. Ti tÿ ájag krÿ tÿ há' hen kÿ vënh kar tóg ti tÿ tÿ ùn mág nÿ venh ke mÿ. Kÿ ag tóg ti mÿ vÿ há han ke mÿ gé sir.

Jesus tÿ inh jÿkre

¹² Inh kanhkã', inh jagtar mÿ ra *Jesus* kãmē tóg vënh kar kri rÿm ke mÿ. Tag to jÿkrén. ¹³ Vënh kar tóg mē kãn, ti vÿ ti, porisa ag mré hã, ù tÿ *palácio* ki rÿr tÿ ag mré hã. *Cristo* tÿgrÿn sóg se kÿ jé, hã vég ag tóg mÿ. ¹⁴ Kÿ *Jesus* mré ke tÿ hēn ri ke ag vÿ tar nÿtÿ gé sir, êg *Senhor* jÿkre to, inh se kÿ jé tag tÿgrÿn. Hã kÿ ag tóg Topë vÿ tó tÿ sir, ag tÿ to tar nÿtÿn kÿ, ag mÿmēg vãnh nÿtÿn kÿ. ¹⁵ Û ag tóg iso jÿ nÿtÿ, ha kÿ ag tóg *Jesus* tó tÿ, ag tÿ inh ri ke han sór kÿ. Kÿ ù ag tóg iso há nÿtÿ, hã kÿ ag tóg ti tó tÿ sir. ¹⁶ Topë tÿ inh mÿ vënh rãnrãj nÿm hã vë, sÿ pã'i ag mÿ ti kãmén jé. Hã vég ag tóg tÿ, ù tÿ iso há nÿtÿ ag. Kÿ ag tóg ti vÿ tó tÿ. ¹⁷ Û ag tóg hã ra iso jÿ nÿtÿ, hã kÿ ag tóg ón kÿ *Cristo* kãmén tÿ, ag tÿ inh vÿ kãfór han sór kÿ. Ag tÿ inh kato tē ag tÿ iso jÿ han sór vëgtÿ gé. Ag tÿ inh se tÿ hēn ri ke han sór vë. ¹⁸ Hã ra sóg ag to vënh mÿ nÿ sór tÿ nÿ. *Cristo* tó ag tóg mÿ mÿr. Û tóg ón kÿ tó tÿ, jo ù tóg tó há han tÿ. Ag kar vÿ ti tó tÿ. Kÿ tóg há tÿ. Hã kÿ tóg inh mÿ sér tÿ. Kÿ sóg inh mÿ sér tÿ tÿ' he sór tÿ nÿ.

¹⁹ Hã ra sóg kren ke mÿ gé, ha vem nÿ. Ki kanhró sóg nÿ. Ájag hã ne iso Topë mré vÿ tÿ', kÿ *Jesus Cristo*

vỹ isar han tĩ gé, ti kuprĩg tỹ. Hã kỹ sóg kren ke mũ. ²⁰ Kỹ sóg tag jãvãnh mũ, ha mẽ. Hẽn ri ke mũn ag tóg inh kavãn ke mũ. Hẽn ri ke mũn ag tóg isén ke mũ. Hã ra sóg ti mré vĩ ti, sỹ nén ù kamẽg tũ nĩ jé, sỹ ti kavénh tũ nĩ jé, inh mỹ'ãg tũ nĩ jé. Vẽn kar tỹ isugrĩn *Jesus* tỹ tỹ ùn mág nĩ ven kỹ tóg inh mỹ sér tĩ. ²¹ Inh jykre hã vỹ tỹ *Cristo* ti nĩ, hã kỹ sóg iser kỹ ti venh tĩg ke mũ. Kỹ tóg inh mỹ sér tĩnh mũ. ²² Kỹ sóg hã ra inh kren kỹ ti rãnrãj hã han ke mũ. Hã kỹ sóg sỹ nén han sór mũ ki kagtĩg nĩ. ²³ Inh kren ke mỹ inh mỹ hán tĩ vỹ, iser ke vó? he sóg tĩ. Iser kỹ sóg *Cristo* mré nĩnh mũ. Kỹ tóg inh mỹ hapẽ nĩ, isỹ ti venh há tĩn kỹ. ²⁴ Jãvo isỹ ãjag mré nĩn kỹ sóg ãjag tar han ke mũ. Kỹ tóg inh mỹ há kãfór nĩ. ²⁵ Hã tóg inh mỹ ge nĩ. Kren jé sóg ke mũ, he sóg tĩ. Kỹ sóg ãjag kar mré nĩnh ke mũ. ãjag ve jé sóg ke mũ, ãjag tỹ komẽr hã inh vĩ mẽ kỹ ti vĩ kri fi jé. Kỹ tóg ãjag mỹ sér tĩnh mũ, ha vem nĩ. ²⁶ Isỹ ãjag mré nĩ mãn kỹ tóg inh mỹ há tĩnh mũ. Kỹ ãjag fe tóg mrĩn ke pẽ han ke mũ, ãjag tỹ inh ve mãn kỹ. ãjag mỹ sóg tỹ ùn mág jẽ, *Jesus Cristo* tugrĩn.

²⁷ Ha vé, *Cristo* jykre hã han nĩ. Tag hã to vãsãnsãn nĩ. Hẽn ri ke mũn sóg ãjag venh kãtĩg ke mũ. Hẽn ri ke mũn sóg ãjag venh kãtĩg ke tũ nĩ. Inh kãtĩ tũ ra jagnẽ mré vễjykre pir han kỹ nỹtĩm nĩ. *Jesus* kãme hã tóm nĩ. Tĩ ki ge kỹ nỹtĩm nĩ. Sỹ tag mẽn hã tóg tĩ, ãjag to. ²⁸ Û tỹ ẽg kato vãsãnsãn mũ ag kamẽg tũg nĩ. Hã tugnĩn ag tóg ag tỹ nũgme ki vár ke ki kanhró nỹtĩ. Hã tugnĩn ãjag tóg ãjag krenkren ke ẽn ki kanhró nỹtĩ gé sir. Topẽ vỹ ẽg tar han ke mũ, ẽg tỹ ag tỹ hẽn ri ke jé gé. ²⁹ *Cristo* ki ge kỹ ãjag nỹtĩ. Kỹ ãjag tóg ti tugrĩn jagtar nỹtĩnh ke mũ gé. Hã jé tóg ãjag kuprẽg. ³⁰ Hã kỹ ãjag tóg inh kóm ti jagy vég ti gé. Ag tỹ vãsỹ inh kato vãsãnsãn ẽn ve ja ãjag tóg nĩgtĩ

gé. Ûri sóg hã vég tĩ ver. Kỹ inh kóm tar nỹtĩm nĩ.

2

Topẽ kósĩn tỹ tỹ ẽprã ke nĩ

¹ Ha vé, sỹ ãjag jyvẽn sór vễ, ha mẽ. ãjag tỹ *Jesus* jykre han kỹ nỹtĩ tag vỹ ãjag tar han tĩ. Ti tỹ ãjag to há nĩ tag vỹ sér tĩ. Ti kuprĩg vỹ tỹ ãjag jagrẽ nĩ. Kỹ ãjag tóg jagnẽ to há nỹtĩ gé. Jagnẽ jagãgtãn ãjag tóg tĩ gé. ² Kỹ inh jagãgtãn nĩ gé. Inh fe tỹ mrĩn kem nĩ gé, inh mỹ sér tĩ jé. Jagnẽ mré vễjykre pir hã han nĩ, ha mẽ. Jagnẽ to há tãvĩ nỹtĩm nĩ. ãjag tỹ nén ù to jykrén kỹ jagnẽ mré to jykrén nĩ, ãjag tỹ vễjykre pir hã han jé. ³ Vễsỹ ùn mág han sór tũg nĩ. Jagnẽ kãfór han sór tũg nĩ. “Tỹ inh ùn sĩ nĩ,” hem nĩ. Jagnẽ mỹ: “inh kãfór ti nĩ,” hem nĩ gé. ⁴ ãjag tỹ ãjag tũ ki rĩr mré hã jagnẽ tũn ki rĩrm nĩ gé. ⁵ *Jesus Cristo* kóm ti jykre han nĩ gé, jagnẽ mỹ. Ti tỹ vễjykre han hã vễ, ha mẽ.

⁶ Topẽ hã pẽ ja ti nĩ mỹr, *Jesus* ti, ti tỹ ti mré nĩn kỹ. Hã ra tóg tá nĩ kỹ: “isũ vễ, kanhkã ti. Hã kỹ sóg ẽprã ke ag to tĩg ke tũ nĩ,” he ja tũ nĩ. ⁷ Kanhkã tá ti tỹ nén tovãnh kãn sór ja ti nĩ. Kỹ tóg ẽg ri ke nĩ jé kãtĩg sór ja nĩ. Hã kỹ tóg kãtĩg ja nĩ. ẽprã ke jagtar ri ke tóg nĩ, ti tỹ ẽprã ke fi ki mur kỹ. ẽg tỹ ẽprã ti ve kỹ tóg tỹ ẽg hã pẽ nĩ. ⁸ Vễsỹ ùn mág han ja tũ tóg nĩ. Kỹ tóg ti jóg vĩ hã han ja nĩgtĩ. Ti vĩ han kỹ tóg ter ja nĩ. Krunh to sa kỹ tóg ter ja nĩ, mỹr, ha mẽ. ⁹ Hã kỹ Topẽ tóg ti tỹ vẽn kar kãfór han sir. Kỹ tóg ti jĩjĩn mũ sir. Kỹ ti jĩjĩ tag tóg vẽn kar jyjĩ kãfór nĩ. ¹⁰ ẽg tỹ ti jĩjĩ mẽ kỹ vẽn kar tóg ti krẽm mũgmũg ke kãn mũ sir, kanhkã tá ke kar ag, ẽprã ke kar ag ke gé, vẽn kuprĩg kar ag ke gé. ¹¹ Kỹ vẽn kar tóg: “*Jesus Cristo* vỹ tỹ pã'i mág nĩ,” henh ke mũ sir. Tag hã tugrĩn ag tóg sir Topẽ to: “tỹ tóg ẽg kãfór kar nĩ,”

he mũ. Tag to jykrén nĩ, ājag tỹ ti kóm han jé, *Jesus Cristo* kóm.

Ēg tỹ ěprā ke ag mỹ jěngrē han ke

¹² Inh kanhkā', ājag ki sóg fe nĩ. Inh vĩ han ājag tóg mũgtĩ, sỹ ājag mré nĩn kỹ. Hã ra sóg ũri ājag mré nĩ tũ nĩ. Ge ra inh vĩ kri fim nĩ. Ājag krenkren ke vē. Kỹ Topē jykre hã han nĩ. Topē kamēg nĩ. “Ti mỹ ěg to jũnh ke tũ nĩ vỹ?” hem nĩ. ¹³ Ti hã ne tóg ājag krĩn há han tĩ', ti jykre tỹ ājag mỹ sér tĩn jé, ājag tỹ hã mĩ hã mũn jé.

¹⁴ Ājag tỹ ti jykre han kỹ ti jykre to vĩ vĩ he tũg nĩ, ti tỹ kejēn ājag mỹ jagy ra. Kỹ jagnē mỹ jagnē vĩ kafān tũg nĩ gé, ti jykre to. ¹⁵ Hã tũgnĩn ũ tóg ājag to jykrén kónān ke tũ nĩ, ājag tỹ kygnēg tũ nĩn kỹ. Kỹ ājag tóg tỹ Topē krē nỹtĩ gé, ājag tỹ ti jykre há han kỹ. ěprā ke kar vỹ jykre pāno nỹtĩ, Topē vĩ mranh kỹ. Kỹ ājag tóg ag mỹ jěngrē ri ke nỹtĩ, ājag tỹ ag mỹ Topē vĩ kāmén kỹ. ¹⁶ Ājag tỹ tag han kỹ sóg tỹ ũn mág jěnh ke mũ gé, ājag tũgrĩn, *Cristo* kātĩg mǎn ke kurā ěn kǎ. Kỹ sóg ājag to: “inh pijé fagrĩnh mỹ ag to vǎsǎn'. Inh pijé fagrĩnh mỹ ag mỹ Topē vĩ kāmén',” henh ke mũ.

¹⁷ Hěn ri ke mũn ag isén ke mũ. Kỹ inh kyvénh tỹ inh ki kutē kỹ tóg ěg tỹ Topē mỹ nén ũ pũn ri ke nĩnh mũ. Ājag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tũgrĩn ke vē. Ge ra tóg inh mỹ sér tĩnh mũ. Inh fe tóg mrin kenh ke mũ, ājag kóm. ¹⁸ Kỹ tóg inh mỹ ti tỹ ājag mỹ sér tĩnh há tĩ gé, iser ke ti.

Timóteo mré Epafrodito

¹⁹ Sỹ ājag mỹ *Timóteo* jěněnh há tóg tĩ, ěg *Senhor* tỹ to: “he,” hen kỹ. Ti tỹ tá vỹn ke kỹ tóg inh mỹ ājag kāmén ke mũ. Kỹ inh krĩ tóg kǎnhvy' henh ke mũ sir, isỹ ājag to vémé há mēn kỹ. ²⁰ Ti hã ne tóg ājag mĩ ěkrén mág tĩ'. Ũ tóg ti ri ke tũ pē nĩ, ti tỹ ājag to há nĩn kỹ. ²¹ Věnh kar ag vỹ: “inh rǎnhrǎj vỹ inh kutān mũ,” he kǎn mũ. Hã kỹ ag tóg *Jesus*

rǎnhrǎj han tũ nĩgtĩ. ²² Hã ra ājag tóg *Timóteo* ki kanhró nỹtĩ. Inh kósín ri ke ti nĩ. Ēg krē ag vỹ ěg mré ěg rǎnhrǎj han tĩ. Kỹ *Timóteo* vỹ inh mré Topē vĩ tó tỹ rǎnhrǎj tũgtĩ, ti tỹ tỹ inh kósín ri ke nĩn kỹ. ²³ Ti hã jěně jé sóg ke mũ, ājag to. Hã ra sóg ver ag tỹ inh mỹ nén tó mũ mē sór mũ, ũ tỹ inh ség mũ ag. Isỹ ag tỹ inh mỹ nén tó mũ mē kar kỹ sóg vǎhã ti jěněnh ke mũ. ²⁴ Hěn ri ke mũn sóg kǎnhmar ājag venh tũg ke mũ gé. Ēg *Senhor* tỹ *Jesus* hã ne ki kanhró nĩ'.

²⁵ Hã ra tóg sỹ vēsýmér ũ jěněnh há tĩ, ājag to. Hã kỹ sóg *Epafrodito* mỹ: “ha ag to vỹn ké,” he mũ. Ājag hã ne ti jěně ja nĩgtĩ', ti tỹ inh ki rĩr jé. Kỹ tóg inh mỹ há tĩ. Inh mré tóg Topē rǎnhrǎj han tĩ mỹr. Kỹ tóg inh kóm Topē vĩ to jagtar nĩ gé. ²⁶ Hã ra tóg ājag mĩ ěkrég mũ. Kỹ tóg ājag to krĩ kufy jagy nĩ sir, ājag tỹ ti kaga mē ja ěn tũgrĩn. ²⁷ Kaga ja tóg nĩgtĩ mỹr. Kỹ tóg ter kren pē han. Hã ra Topē tóg ti jagǎgtǎn. Kỹ tóg há' he mũ sir. Ti ter ra sóg inh jagtar tag kri vēsýrénh mág ke mũ vē. Hã ra Topē tóg inh jagǎgtǎn gé. ²⁸ Hã kỹ sóg ti mỹ: “ha tũg to fũrũn,” he mũ sir, ājag fe tỹ mrin ke jé, ājag tỹ ti ve kỹ. Hã kỹ inh jagtar tóg pǎgsĩ' henh mũ gé sir. ²⁹ Ti jun kỹ ti to mỹ sér nỹtĩm nĩ, ājag tỹ ti ve mǎn kỹ, ěg *Senhor* tỹ ti jy nĩgǎn kỹ. Kỹ ti mỹ: “há tóg tĩ,” hem nĩ, ājag mỹ sér tĩn kỹ. ³⁰ *Cristo* rǎnhrǎj tũgrĩn tóg ter kren mỹr. Hã ra tóg tovǎnh ja tũ nĩ. Hã kỹ tóg inh ki rĩr há han. Ājag jěgja kǎ jěg kỹ tóg inh ki rĩr há han. Ũ tỹ ge mỹ vĩ há han nĩ.

3

Jesus jykre hã vỹ ti pin kỹ há nĩ

¹ Inh kanhkā', vǎhã sóg ājag mỹ nén ũ tónh ke mũ gé sir, ha mē. Ēg *Senhor* ki ājag ge kǎn nỹtĩ. Hã kỹ mỹ sér nỹtĩm nĩ. Tag rǎn inh huri. Hã ra sóg rǎn mǎn mũ. Sỹ ājag mỹ tag tó to sóg krónh ke sór tũ nĩ. Ājag mỹ

tóg há tí, sý ti tý ājag mý sér nĩ to ājag jyvĕn kŷ.

² Vĕnh ki rĩr. Ón kŷ Topĕ vĩ tó tí ag vŷ junjun ke mũ, vĕjykre pāno han mũ ag, ha vem nĩ. Inh mŷ ag tóg kasor ri ke nŷtĩ. Ón kŷ ag tóg ājag gré fār junun kym sór mũ. Hā kŷ vĕnh ki rĩr. ³ “Ēg fār kym hā tigrĩn ěg tóg tý Topĕ krĕ nŷtĩ,” he ag tóg tí, ón kŷ. Hā tú vĕ. Topĕ kuprĩg vŷ tý ěg jagrĕ nĩ, kŷ ěg tóg ěg jagrĕ tag tigrĩn Topĕ mŷ vĩ há han tí, ěg tý ti ki ge kŷ nŷtĩn kŷ. Hā tigrĩn ěg tóg tý Topĕ krĕ pĕ nŷtĩ. Ēg tý ěg fār kym mũ ra tóg tý nĕn ũ tú nĩ. Ēg fār vĕ mŷr, kŷ tóg ěg kren han ke tú nĩ. ⁴ Ēg fār tý ěg kren han ke nĩ ra sóg, tý inh kren han sór mũ vĕ. *Moisĕs* jykre hā tý ěg kren han ke nĩ ra sóg, hā tý inh kren han sór mũ vĕ. Hā ra tóg ge tú nĩ. ⁵ Vāsŷ inh jykre hā vĕ, ha mĕ. Isŷ kurā tý 8 (ke) han kŷ ag tóg inh gré fār junun kym, isŷ tý *povo* tý *Israel* krĕ nĩn kŷ, ěg jógŷog ve tý *Benjamim* krĕ'krĕ ag kã ũ. Kŷ inh han mũ fag vŷ tý *Judeu* pĕ nŷtĩ. Inh mog kŷ sóg tý *Fariseu* nĩ. Hā ra *Fariseu* ag tóg *Judeu* ag jykre to tar tãvĩ nŷtĩ. ⁶ Sŷ ěg jykre to tar pĕ nĩn hā kŷ sóg *Jesus* ki ge kŷ nŷtĩ ag vóg kónãn. Topĕ tý *Moisĕs* mŷ vĕjykre nĩm ja ěn ki króm kãn ja sóg nĩgtĩ mŷr. Vĕjykre ěn mranh ja tú sóg nĩgtĩ. Ēn kã sóg tý ũn kuryj ja nĩgtĩ. ⁷ Hā kŷ sóg ag mŷ tý ũn hapĕ ja nĩgtĩ. Hā ra sóg ũri tag kar to: “nĕn ũ tú vĕ, inh kókĕn jé tóg ke mũ,” he mũ sir. Sŷ *Cristo* ki rã kŷ sóg ěn tovãnh kãn mũ sir. ⁸ Kŷ, hā vĕ. Inh jykre si kar tóg inh mŷ kórĕg nĩ, ũri, ti tý inh kókĕn kŷ. Nĕn pir hā ne há nĩ, hā vŷ: isŷ ěg *Senhor* tý *Jesus Cristo* ki kanhró nĩ jé, he mũ. Hā kŷ sóg inh jykre si ěn tovãnh kãn, isŷ *Cristo* hā ki rã kŷ jĕn kŷ. ⁹ Kŷ sóg ti hā ki rã kŷ jĕ sir. Ũri sóg *Moisĕs* jykre ki króm tigrĩn vĕsŷ ũn mág han mãn sór tú nĩ ha. *Jesus* ki rã hā tigrĩn sóg tý ũn mág jĕ ha. Hā tigrĩn Topĕ tóg iso: “há ti jĕ ha,”

he mũ. ¹⁰ Sŷ ti ki kanhrãn kŷ jĕ tag hā tóg inh mŷ há nĩ. Ti hā vŷ ti ter kar kŷ rĩr mãn, kŷ sóg ti mrĕ rĩr mãn sór mũ gé. Hā jé sóg ti mrĕ jagtar sór mũ gé. Iser kŷ sóg ti ter ri ke han sór mũ gé. ¹¹ Sŷ rĩr mãn há tóg tí mŷr, iser kar kŷ. Hā jé sóg ti ri ke han sór tí.

Vĕnhvó kãme

¹² Ver sóg ki kanhrãn kãn ja tú nĩ. Ver sóg tá krŷg ja tú nĩ. Hā ra sóg vāsãn tí, sŷ komĕr hā ti ki kanhrãn kãn jé, ti tý inh ki kanhró nĩ ěn ri ke, isŷ tý *Cristo* tú jĕn kŷ.

¹³ Inh kanhkã', ver sóg tá krŷg ja tú nĩ. Hā ra sóg tag han mũ, ha mĕ. Vĕsŷjãm sóg mĩ ěkrĕn mãn tú nĩ ha. Vāsãn mãn', vāsãn mãn', he jé sóg ke mũ ha, isŷ kejĕn tá krŷg jé. ¹⁴ Ag tý jagnĕ mrĕ pétĕ ri ke han sóg tí mŷr. Jagnĕ mrĕ ag tóg pétĕ tí, ũ tóg gŷjŷ he sór tí. Ēn ri ke han sóg tí. Inh gŷjŷ vŷ tý isŷ rĩr krŷg ja tú venh ke ti nĩ. Hā jé Topĕ tóg ěg kuprĕg, *Jesus Cristo* tigrĩn.

¹⁵ Ũ tý *Jesus* to sygsanh mũ ag jé inh kóm han kãn. Ũ tý hā ra to: “hā tú vĕ,” hen kŷ Topĕ jé ti kanhrãn. ¹⁶ Kŷ ājag tý ti jykre mĕg mũ tag hā jagma mũm nĩ, ājag tý tá junjun jé.

¹⁷ Inh kanhkã', inh jykre hā han kãn nĩ. Kŷ ũ tý inh jykre ri ke han mũ ěn jykre tugnŷm nĩ gé, ājag tý ag mrĕ hā han jé. ¹⁸ Ũ ag tóg ón kŷ *Jesus Cristo* ki ge kŷ nŷtĩ. Hā kŷ ag tóg ti jykre kato vāsãnsãn mũ, *Jesus* tý ěg jagfŷ krunh to ter mũ ra. Ag kãmĕn tý hĕn ri ke han isóg huri, ājag mŷ. Hā ra sóg ājag mŷ ag tó mãn ke mũ gé sir. Inh fe kaj tóg tí, kŷ sóg fŷ mũ sir, ag jykre to. ¹⁹ Nũgme ki ag tóg vár ke mũ, *inferno* ki, ha mĕ. Jĕn há tãvĩ han sór ag tóg mũ. Tag hā tóg ag mŷ sér tí. Nĕn tý ěg mŷ'a han tí tag hā tóg ag mŷ sér tí. Ēg tý tag mĩ vĕg tí ěn hā to ag tóg jykrĕn sór tí. ²⁰ Ag jãvo ěg jamã vŷ kanhkã tá nĩ. Kanhkã tá tóg kãtĩg ke mũ, ěg kren han ke mũ ti, hā vŷ: ěg *Senhor*

tý *Jesus Cristo*, he mü. Ti hä jävānh ěg tóg nýtí. ²¹ Ti hä ne tóg ěg han mǎn ke mü', ti kǎtĭg ký'. ěg tý ga kri mún ký ěg tóg ver krój nýtí, ěg tý tý ěprā ke nýtín ký. Ti tý ěg mý ěg fár tǎg han mǎn ký ěg tóg ti ri ke nýtín mü, ti mág ri ke, ti tar ri ke, ti sĭnvĭ ěn ri ke. Ti tar tugnĭn tóg nén kar tý ti krĕm ke han mǎn ke mü gé.

4

Paulo tý ěg jyvĕn

¹ Inh kanhkā', tý ājag tóg inh mý inh jāvy ri ke nýtí. Ký tóg sý ājag venh há tǔgtí, sý ājag to há nĭn ký. Ājag hä tugnĭn inh fe tóg mrin ke tí. Ājag hä tugrĭn sóg tý ũn mág jĕ. Ājag to sóg hapĕ nĭ. Hä ký tar nýtĭm nĭ, ěg *Senhor* jykre to.

² Vāhā sóg *Evódia* fi jyvĕn sór mü, *Síntique* fi ke gé, ha mĕ. “Jagnĕ mré vējykre pir hä han nĭ,” he sóg mü, ājag mý. “*Jesus* mré ke vŷ tý ājag nýtí, ký jagnĕ kato vāsān tǔg nĭ,” he sóg tí. ³ Ký sóg ā mý ke mü gé, vŷ. Inh mré ā tóg ěg *Senhor* rānhrāj han tí. Ký fag jyvĕn nĭ, fag tý jagnĕ to há nýtí jé. *Clemente* ag mré fag tóg Topĕ vĭ ti tó tí gé, vēnh kar mý. Fag jigji vŷ ránrán ký nýtí, Topĕ *livro* ki. Hä ký tóg vēnhmý nĭ, fag tý jagnĕ to jü ti.

⁴ ěg *Senhor* mré ke vŷ tý ěg nýtí, ký mý sér nýtĭm nĭ. Tag tó inh huri, hä ra sóg tó mǎn ke mü sir, ha mĕ. Mý sér nýtĭm nĭ mŷr, ha mĕ.

⁵ Vĕnh kar to fe nýtĭm nĭ. ěg *Senhor* kǎtĭg mǎn ke vŷ kakó tí ha, ha mĕ. ⁶ Krĭ kufy nýtí tǔg nĭ. Nén kar tóm nĭ, Topĕ mý, ti mré vĭn ký. Ký ti mý nén kar to vĭm nĭ gé, ājag tý nén ve sór mü kar to. Ký ti mý nén kar to: “há ti nĭ,” hem nĭ gé, ājag tý ti mý *agradecer* hen ký. ⁷ Ký Topĕ vŷ ājag krĭ tý kuprā' henh ke mü. ěg tý nén kar to jykrén há ra ěg tóg vēsóg ki ěg krĭ kuprǎg ki kagtĭg nýtí. Ti hä ne ěg fe tý há' he tí'. Ti hä ne ěg krĭ

kuprǎg tí'. Ký tóg kuprā pĕ nĭgtí sir, ěg tý *Jesus Cristo* ki ge ký nýtĭn ký.

⁸ Inh kanhkā', vāhā sóg ājag mý nén ũ tó sór mü gé. Nén ũ há hä to jykrén nĭ, hä vŷ: “ki hä tó,” he mü. ěg tý nén ũ to: “há ti nĭ,” he ěn hä to jykrén nĭ. Vĕjykre kuryj hä to jykrén nĭ, nén ũ jānhkri hä to jykrén nĭ. Nén ũ sĭnvĭ kar to jykrén nĭ gé, ki hä ke kar to. Tag kar to ěg tóg: “sér ti tí,” he tí. Hä ký to jykrén mág han nĭ. ⁹ Ājag kanhrān mág sóg huri, sý ājag mý ti jykre kāmén ký. Ký ājag tóg inh jykre tugnŷm ja nĭ gé. Ký isŷ nén han mü ěn hä han nĭ. Ký ũ tý ěg krĭ kuprǎg mü ěn hä vŷ ājag tar han ke mü, Topĕ ti.

Paulo tý ag mý vĭ há han

¹⁰ Ha vé, inh fe tóg mrin ke mü, ājag tý inh mý nén ũ jĕnĕn ký. Ký sóg to Topĕ mré vĭ há han', vĭ há han' he mü. Inh mĭ ājag tóg ěkrég mügtí. Vāsŷ ājag tý inh mý ne jĕnĕnh ke tóg tǔ tí. Hä ký ājag tóg inh mý nén ũ jĕnĕ ja tǔ nĭgtí. ¹¹ Hä ra sóg ājag mý isŷ nén ve sór mü ěn ti tó ja tǔ nĭ. Sŷ nén vég mü kar vŷ inh mý há nĭ. ¹² Isŷ nén ũ vég tǔ ra tóg inh mý há nĭgtí gé. Isŷ nén ũ e ven ký tóg inh mý há nĭgtí gé. Nén kar tag ve sóg huri. Kejĕn sóg tógá nĭgtí. Kejĕn sóg kókĭr nĭgtí. Kejĕn sóg nén ũ kar vég tí. Kejĕn sóg nén ũ vég tǔ nĭgtí. ¹³ Nén kar to sóg tar nĭ, ěg *Senhor* tý isar han ký.

¹⁴ Hä ra tóg há nĭ, ājag tý inh jagāgtān ký, ājag tý inh jagtar nĭ tag to jykrén ký. ¹⁵ Vāsŷ ājag tóg inh mý nén ũ nĭm ja nĭgtí gé, isŷ ājag mý *Jesus* kāmén vén ký. Sŷ ga tý *Macedónia* ki kutĕ ký ājag hä tóg inh mý nén ũ jĕnĕ ja nĭgtí, ājag pir mý, ājag, hä vŷ: *Filipos* tá ke ag, he mü. Ũ pijé ājag mré isŷ nén vég mü to jykrén ja nĭgtí'. Ājag pir mý ājag tóg inh mré to jykrén inhā. Tag ki kanhró ājag tóg nýtí. ¹⁶ Isŷ ěmā tý *Tessalónica* tá nĭn ký ājag tóg inh mý nén ũ jĕnĕ mǎn ja nĭgtí gé. Kar ký

ãjag tóg ù jĕnĕ mǎn', ù jĕnĕ mǎn' he ja nĭgtĭ gé, ãjag tỹ inh ki rĭr há han jé. ¹⁷ Hǎ ra sóg isỹ jǎnkamy venh ke ĕn to jykrĕn sór tũ nĭgtĭ. Ájag tũ mág nỹtĭ ký tóg inh mỹ há tĩ. ¹⁸ Nén kar vỹ inh ki junjun há han. Sỹ nén ve sór mũ ĕn ve kǎn inh huri. *Epafrodito* vỹ inh mỹ vin kǎn. Topĕ mỹ nĭm ja vē, ãjag tỹ inh mỹ nén nĭm ja ti. Ký tóg ti mỹ sér tĩ sir. Ti mỹ tóg ãjag tỹ ti mỹ nén ger há pũn ĕn kǎfór nĩ sir. ¹⁹ Ĕg jóg tỹ Topĕ vỹ ãjag mỹ nĭm kǎn ke mũ, ãjag tỹ nén ve sór mũ ĕn ti. Ti hǎ ne tóg nén kar tỹ tũ nĩ', kǎnhkǎ tá nĩ ĕn tĩ'. Hǎ ký tóg ãjag mỹ nén kar nĭm ke mũ, *Jesus Cristo* tugrĭn. ²⁰ Ĕg kar jé ĕg jóg tỹ Topĕ to: “tỹ ti ùn mág nĩ, tỹ ti ùn tar nĩ,” hé. Ký ĕg tỹ ti mỹ vĩ há han vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Hǎ vē.

Paulo tỹ ag mũ ĕkrĕn

²¹ Û tỹ *Jesus Cristo* ki ge ký nỹtĭ kar ag mũ sóg ĕkrĕg tĩ. Ĕg kǎnhkǎ tỹ tag ki inh mré nỹtĭ ag vỹ ãjag mũ ĕkrĕg tĩ gé. ²² Kar ký tag mũ ù tỹ Topĕ ki ge ký nỹtĭ kar ag vỹ ãjag mũ ĕkrĕg tĩ gé, pǎ'i tỹ *imperador* ĩn mág krĕm nỹtĭ ag kar ke gé.

²³ Ĕg pǎ'i tỹ *Jesus Cristo* jé ãjag tar han. Hǎ vē.

PAULO TŶ CARTA HAN: COLOSSOS TÁ KE AG MŶ CARTA

¹ Paulo tŷ rá vē. Topē vŷ inh fēg, sŷ tŷ *Jesus Cristo apóstolo* jē jé. Hā kŷ sóg ājag mŷ carta tag rán mŷ. Kŷ ēg régre tŷ *Timóteo* vŷ inh mré rán mŷ gé. ² Ēg tŷ ěmā tŷ *Colossos* tá Topē tŷ ag mŷ rán hā vē, ēg kanhkā ag mŷ, ū tŷ *Cristo* ki ge tovānh tŷ ag mŷ. Ēg jóg tŷ Topē jé ājag tar han, ti jé ājag krī kuprāg.

Topē kuprīg tŷ ēg tar han

³ Ēg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* panh mŷ sóg vŷ há han tí, ājag to, kurā kar ki, sŷ Topē mré vēmén kŷ. ⁴ Ājag tŷ *Jesus Cristo* ki ge tag mē inh. Kŷ ājag tóg nēji jagnē to há tāvī nŷtī gé, Topē ki ge kŷ nŷtī kar ag to ke gé. ⁵ Topē tŷ kanhkā tá ēg mŷ nén ū ven ke mŷ ěn hā to jykren ājag tóg tí nēji. Ti tŷ ēg mŷ nén ū ven ke mŷ mē ājag tóg huri, ājag tŷ *Cristo* kāme sér ěn mē kŷ. ⁶ Ga kar mŷ tóg tí ha, vēnh vŷ há tag. Hā kŷ tóg ājag ki jun ja nŷ gé. Vēnh vŷ há tag tóg Topē mŷ ěkré kanēn ri ke nŷ, vēnh kar tŷ ti ki ge kŷ. Hā kŷ ājag tóg ti ki ge gé, ājag tŷ ti vŷ mē vén kŷ. Ēn kā ājag tóg Topē tŷ ēg jagāgtān ki kanhrān ja nŷ. Kŷ ājag tóg ki kanhró nŷtī ha. ⁷ Ū tŷ ājag mŷ tó vén mŷ vŷ tŷ *Epafras* nŷ. Jagnē to há tāvī ēg nŷtī, *Epafras* mré. Inh mré tóg *Cristo* rānhrāj han tŷgtī. Ājag ki rŷr há han tóg tí, ājag mŷ ti vŷ kāmén kŷ. To krónh ke tŷ ti nŷgtī. ⁸ Ti hā vŷ inh mŷ ājag tŷ ēg to há nŷtī tag tó, Topē kuprīg tŷ ājag tŷ ēg to há nŷtī han mŷ ěn ti.

⁹ *Epafras* vŷ mē kŷ sóg ājag to Topē mré vēmén tí sir. Ti mŷ sóg to vŷ tí, ājag tŷ ti tŷ ājag ki nén ve sór mŷ ěn ki kanhrān kān jé, ti tŷ ājag mŷ krī há nŷm jé, ti tŷ tí kuprīg tŷ ājag kanhrān jé. ¹⁰ Kŷ ājag tóg ēg mré ēg

Senhor jykre ki króm ke ki kanhró nŷtīnh mŷ gé, ājag jykre tŷ ti mŷ há nŷn jé. Ēg tŷ vējykre há han kŷ ēg tóg tí mŷ ěkré kanē há ěn ri ke han tí. Ājag tŷ tag han kŷ tóg há tí. Kŷ ājag tóg Topē ki kanhrān há han ke mŷ gé sir. ¹¹ Kŷ ājag tóg tŷ ūn tar nŷtīnh mŷ gé sir. Ti hā ne ājag tar han tí, ti tar nŷn kŷ. Kŷ ājag tóg ti to krónh ke tŷ nŷgtī. Vēnh kar to ājag fe nŷtīnh mŷ. ¹² Kŷ tóg ājag mŷ sér tīnh mŷ gé. Kŷ ājag tóg ēg jóg mŷ vŷ há han ke mŷ. Ti hā ne ājag tŷ há' he mŷ', ājag tŷ kanhkā ve jé. Ti tŷ ēg krīn kŷ ēg tóg kurā krŷg ja tŷ ěn venh ke mŷ. Kŷ ājag tóg venh ke mŷ gé, ēg mré. ¹³ Ēg kygva tóg huri, hā kŷ ēg tóg tŷ kuty tān ag mré ke tŷ nŷtī ha. Topē kósin mré ke vŷ tŷ ēg nŷtī, ūri, Topē tŷ ū to: inh fe, he mŷ ěn mré. ¹⁴ Ti hā ne ēg kren han mŷ'. Ti hā tŷgrīn Topē tóg ēg mŷ vēnh pāte fón mŷ, ēg tŷ ti vŷ mranh ja ti.

Jesus tŷgrīn nén kar tóg vēnh ven

¹⁵ Topē ri ke pē ti nŷ, ti kósin ti. Ēg pijé Topē vég tí'. Ēg tŷ ti kósin ve kŷ ēg tóg Topē ki kanhró nŷtī. Ti panh kósin ve vŷ tŷ ti nŷ. Topē tŷ nén ū kar hynhan kŷ tóg ti panh mré nŷ nŷ. ¹⁶ Ti kósin tŷgrīn tóg nén ū kar hynhan ja nŷgtī gé. Kanhkā tá ke ěn hynhan kān ja ti nŷgtī, ga kri ke kar ke gé, ēg tŷ nén vég tí kar, ēg tŷ nén ve vānh kar ke gé. Pā'i kar hynhan ja ti nŷgtī gé, ūn tar ag, ūn mág ag, ūn kāsir ag mré hā. Kŷ tóg ti hā mŷ hynhan kān ja nŷ, nén ū kar ti. ¹⁷ Nén kar tŷ vēnh ven tŷg ki tóg ká nŷ nŷ, *Cristo* ti. Ti tŷgrīn nén kar tóg vāhā vēnh ven kān. ¹⁸ Ti ki ge kŷ nŷtī kar ag krī ri ke ti nŷ, kŷ ēg tóg ti há ri ke nŷtī. Ūn ve vŷ tŷ ti nŷ. Kŷ tóg rŷr mǎn gé, ti ter kar kŷ, ēg rŷr mǎn ken jo. Nén ū kar kri ke vŷ tŷ ti nŷ. ¹⁹ Topē mŷ tóg sér tí, ti kósin tŷ ti ri ke pē nŷn kŷ, ti tŷ tŷ ti ve hā pē nŷn kŷ. ²⁰ Kŷ tŷ ti ter tŷgrīn vēnh kar to há nŷ ha, *Jesus* tŷ krunh to sa tŷgrīn. Ti kyvénh jamēn kŷ tóg ēg to jŷ tŷ nŷ

ha, ù tỹ ga kri mũ ag to, kanhkã tân ag to ke gé, Topê ti.

²¹ Hã kỹ tóg ãjag to há nĩ ha ke gé. Vãsỹ ãjag tóg vễjykre kórég hã han ja nĩgtĩ, hã kỹ ãjag tóg Topê kato vãsãnsãn ja nĩgtĩ. ²² Hã ra ti kósin tóg êg ri ke mur ja nĩ. Kỹ tóg êg jagfy ter ja nĩ. Hã kỹ Topê tóg ãjag to há nĩ ha, ãjag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé, ãjag tỹ hapê nỹtĩ jé. ²³ Hã kỹ ti ki ge tovãnh tũg nĩ. Tar nỹtĩm nĩ, ti to krónh ke tũg nĩ. ãjag tỹ *Jesus* kãme sér ên mẽ kỹ ãjag tóg Topê tỹ êg mẽ nén ù vin ke mũ ên kãme mẽ ja nĩgtĩ gé. Ga kri mũ kar ag vỹ mẽg mũ ha, *Jesus* kãme sér ên. Inh rãnrãj hã vễ, sỹ ag mẽ tónh ke ti, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ.

Paulo tỹ vễsỹrénh mág ja

²⁴ ãjag jagfy sóg vễsỹrénh mũ. Hã ra tóg inh mẽ sér tĩ. *Cristo* vỹ vễsỹrénh mág, êg tỹ ti ki ge jé. Kỹ êg tóg ti vễsỹrénh ên ri ke han ke mũ gé, ù tỹ hên ri ke ag tỹ êg tugrĩn ti vĩ ki króm sór jé. ²⁵ Topê ne inh mẽ: “ha vễnh kar mẽ inh vĩ ti tó,” he ja nĩgtĩ, sỹ ti rãnrãj ki rĩr jé, sỹ ãjag mẽ tó jé gé, ti vĩ ti. Ti tỹ ãjag mẽ vễnh vĩ jênê vễ. ²⁶ Topê tóg vãsỹ ti tỹ nén han ke to jykrén ja nĩgtĩ. Ti tỹ nén ù kar hynhan tũg ki tóg to jykrén ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ên kã ù mẽ tó ja tũ nĩ ver. Vãhã tóg ù tỹ ti ki ge mũ ên ag mẽ tó mũ. ²⁷ Êg hã mẽ tóg tó mũ ha, ti tỹ *povo* kar mẽ nén ù há tãvĩ vin sór mũ ti. Hã kỹ tóg to há ù mẽ tó jã tũ nĩ ver, ti tỹ êg hã mẽ tó sór kỹ. Ti tỹ êg mẽ nén vin ken hã vễ, ha mẽ: *Cristo* vỹ ãjag kã ki êmã nĩ ha, hã kỹ ãjag tóg êg tỹ kanhkã tá nén venh ke mũ ên ti venh ke mũ gé sir, êg mré, ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag.

²⁸ *Cristo* jykre tag hã tó inh tĩ, vễnh kar mẽ. Vễnh kar kanhrãn há han sóg tĩ, Topê tỹ inh mẽ krĩ há nĩm ja tugrĩn. Kỹ sóg vễnh kar jyvên tĩ gé, ag tỹ ti ki ge há han jé, ag tỹ kygnê sór tũ nĩ jé. Kỹ ag tóg hapê nỹtĩnh mũ, ag tỹ *Cristo* ki ge

kỹ. ²⁹ Hã to sóg vãsãn tĩ, kỹ sóg to ron tĩ gé. Ti hã ne isar han tĩ, ti tar nĩn kỹ.

2

¹ Ha vé, ãjag jagfy sóg vễnh rãnrãj mág pẽ to vãsãn tĩ, *Laodicéia* tá ke ag jagfy ke gé, ù tỹ inh ve ja tũ ag jagfy ke gé. ² “Ag tỹ inh vãsãn tag mẽ kỹ ag hỹn tóg nén ù kamêg ke tũ nĩ. Kỹ ag hỹn jagnê to há kar nỹtĩnh mũ,” he sóg tĩ. Inh mẽ tóg ãjag tỹ tag ki kanhrãn kãn há tĩ. Topê tỹ nén to jykrén jan hã vỹ tỹ *Cristo* nĩ. ³ Êg tỹ ti ki kanhrãn kỹ êg tóg Topê ki kanhró nỹtĩnh ke mũ gé. Ti pãte êg tóg vễnh vĩ sér ù ve mãn ke tũ nĩ. Ti hã tugrĩn êg tóg Topê ki kanhrãn kỹ nỹtĩ.

⁴ Tag kãmén sóg mũ, ãjag mẽ, ù tỹ ãjag krĩn kónãn tũ nĩ jé. Û tỹ ãjag krĩn kónãn sór mũ vĩ tóg há nĩ ve nĩ. Hã ra tóg tỹ hã tũ nĩ. ⁵ ãjag vэг tũ sóg nĩ. Hã ra sóg ãjag ki êkrég tĩ, kỹ tóg sỹ ãjag ve ên ri ke nĩ. Inh mẽ tóg sér tĩ, ãjag tỹ *Cristo* ki ge tovãnh tũ nĩn kỹ, ãjag tỹ ti to tar tãvĩ nỹtĩn kỹ.

Cristo jykre

⁶ Ha vé, *Jesus Cristo* ki ge kỹ ãjag nỹtĩ, êg *Senhor* ki. Kỹ ti jykre hã han nĩ. ⁷ Ti hã vỹ êg mẽ ga ri ke nĩ. Ti ki jãre han nĩ, ka jãre ên ri ke. Ti ki ge tovãnh tũg nĩ. Tag hã mẽ ãjag, ãjag tỹ ti vĩ mẽ vén kỹ. Kỹ to tar nỹtĩm nĩ, Topê mẽ vễnh vĩ há tó kỹ.

⁸ Ha vé, vễso jykrén. Inh mẽ tóg ù tỹ ón kỹ ãjag krĩn kónãn sór ha mẽ tĩ. Û tóg krĩg tân tó tĩ. Û tóg nén ù tân tó tĩ gé. Kỹ ù tóg êprã ke jykre tó tĩ gé. *Cristo* jykre tũ vễ, êprã ke jykre kar ti. Hã kỹ ù tỹ ãjag mẽ tag tó sór mũ ag vĩ jêmê tũg nĩ. ⁹⁻¹⁰ *Cristo* vỹ tỹ nén ù kar kri ke nĩ. Pã'i kar kri ke vỹ tỹ ti nĩ. Ti fãr vỹ êg ri ke ja nĩgtĩ, ti tỹ ga kri tĩ mũn kã. Hã ra tóg tỹ Topê jê nĩ, ti fãr kã kã. Topê pẽ hã vễ sir. Kỹ ãjag tóg ãjag tỹ ti ki ge kỹ há tãvĩ nỹtĩ ge sir.

¹¹ Kÿ, ěg tÿ ěg gré fár junun kym mü vÿ ge nÿ, ha mē. *Judeu* ag tóg ag fár kym ja nÿgtÿ, vĕnh kar tÿ ag tÿ Topē jykre hā han mü ěn ki kanhró nÿtÿ jé. Ūri ěg tóg ěg jykre pāno tovānh mü, vĕnh kar tÿ ěg tÿ Topē jykre han mü ki kanhró nÿtÿ jé. Kÿ ěg tóg ěg tÿ nĕn ũ to ěn mü ěn han mān ke tũ nÿ. ěg tÿ *Cristo* mÿ vĕnh fĕg to ken hā vĕ. ¹² Ti mré ter ri ke han kÿ ěg tóg vĕnh kej kā kā nÿ ri ke han mü gé. Vĕnh kype to ken hā vĕ, *batismo* to ken hā vĕ. Kÿ ěg tóg ti mré rÿr mān ri ke han mü gé sir, ěg tÿ goj kā tá kākutē kÿ. Topē vÿ *Cristo* rÿn mān, ti ter kÿ. ěg tÿ ti ki ge kÿ tóg ěg rÿn mān mü gé sir. ¹³ Vāsÿ ājag tóg vēser ri ke ja nÿtÿgtÿ, ājag tÿ ti vÿ mranh tugrÿn. Hā ra *Cristo* tóg ājag rÿn mān ja nÿgtÿ, Topē mré hā. Ājag mÿ tóg hur vĕnh pāte fón, ājag tÿ vējykre kórég han ja ěn ti tÿ. ¹⁴ ěg nĕn rá ěn tÿ tóg tũ' hé huri, ěg mÿ. Rán kÿ tóg nÿ ja nÿgtÿ, hā vÿ: ěg tÿ ti vÿ mranh, he mü. Tag to tóg ěg to jũ ja nÿ vĕ. Hā ra *Cristo* tóg tÿ tũ' hé. Krunh to tóg ti sa, ěg nĕv ti. Kÿ tóg tÿ tũ' hé. Kajām kån tóg huri. ¹⁵ Kÿ tóg Japo pā'i kar ag tÿ tũ' he ja nÿgtÿ gé, ũn tar ja ěn ag tÿ. Krunh to sa kÿ tóg ag tar tÿ tũ' hé, ũ tÿ ti kato vāsānsān mü ěn ag tÿ. Kÿ ěg kar tóg ag venh ke mü. Kÿ ěg tóg ag to é henh ke mü sir. *Cristo* tóg ag pan kar kÿ ag tatÿn tÿg kån ke mü, nÿgme ki ag vām jé. Tag ve jé ěg tóg ke mü.

¹⁶ Kÿ ũ tÿ vējĕn há to ājag mÿ: “ā tÿ tag kon kÿ Topē tóg ā to jũnh mü,” hen kÿ hā ra kri nÿm tũg nÿ. Kurā kórég tó sór ag tóg tÿ gé, fĕnhhta kar, kysā sa tåg ke gé, vĕnh kån ke kurā ke gé. ¹⁷ Vāsÿ ke ja vĕ, vējykre tag. *Cristo* kātÿg ke jo ke ja vĕ. *Cristo* kātÿg kÿ ěg tóg vējykre tåg vég nÿtÿ ha. ¹⁸ Ū tóg ājag mÿ Topē tÿ jĕnĕ jafā ag tó sór mü gé. “Topē tÿ jĕnĕ jafā vég sóg tÿ. Kÿ sóg ag hā mÿ jān sór tÿ,” he ag tóg tÿ, ón kÿ. Hā ra ag tóg tag hā to tÿ ũn mág nÿtÿ sór mü.

Ājag kāfór nÿtÿ sór ag tóg mü. ¹⁹ Ag pijé *Cristo* jykre han sór mü'. *Cristo* jykre hā tóg ti pir mÿ tar nÿ. ěg krÿ ri ke ti nÿ, *Cristo* ti. Kÿ ěg tóg ti há ri ke nÿtÿ, ěg tÿ ti ki ge kÿ nÿtÿn kÿ. Kÿ ěg tóg *Cristo* jykre han ke mü, ti tÿ ěg krÿ ri ke nÿn kÿ. Hā ra ag tóg tag han sór tũ nÿ, ũ tÿ ājag krÿn kónān tÿ ag.

Jesus mré ěg rÿnrÿr nÿtÿnh

²⁰ Hā kÿ ājag tóg *Cristo* mré ter ri ke han. Krÿg tån kórég ag pijé ājag tÿ hĕ ri ke mān mü ha', nĕn ũ ũ kar tån kórég ag ke gé. Ājag pijé tÿ ag mré ke nÿtÿ'. Ājag tÿ ne jé ag tÿ ājag mÿ vÿ jĕmĕ sór nĕ, ag tÿ ón kÿ vējĕn há to: ²¹ “tag vóg tũg nÿ, Topē mÿn kórég nÿ. Tag ko tũg nÿ, ěn vóg tũg nÿ,” hen kÿ? Ag vÿ tag jĕmĕ tũg nÿ. ²² ěprā ke ag jykre vĕ, tag ti. Tag mÿ ke vĕ, ěg tÿ nĕn ũ vóg mü ti. Tũg kån jé tóg ke mü, kejĕn. Hā kÿ ěg tóg Topē vÿ hā jĕmĕg tÿ. ²³ Ag jykre vÿ há nÿ ve nÿ. Krÿ há nÿtÿ ve ag nÿ. Kanhkā tån to ag há nÿtÿ, ag to ag jān tÿ. Tag hā to jykren kÿ ag tóg vēsÿ ũn mág han sór mü, jāvo. Ag tÿ nĕn to ěn mü ěn han ag tóg tÿ. Hā kÿ ag vÿ jĕmĕ sór tũg nÿ.

3

¹ Ha vé, *Cristo* mré ājag tóg rÿnrÿr mān. Hā kÿ ti jykre hā han sórm nÿ. Kanhkā tá tóg nÿ nÿ, Topē pĕgia tá. Kÿ ti hā mÿ ěkrĕn nÿ, ājag tÿ ti mré tá junjun jé. ² Ū tÿ kynhmÿ nÿ ěn jykre hā han sórm nÿ. ěprā vējykre to jykren tũg nÿ. ³ Ter jé ěg tóg ke mü, ěg fár tag ti. Hā ra ěg tóg *Cristo* mré Topē ki vĕnh péju ri ke han. Ti tÿ ěg jÿ nÿgān to ken hā vĕ, ěg ter pĕ han tũ nÿ jé, ěg tÿ ti mré rÿnrÿr nÿtÿ jé. ⁴ Kejĕn tóg vĕnh ven ke mü, *Cristo* ti, ěg rÿnrÿr han mü ti. Kÿ vĕnh kar tóg venh ke mü, ěg tÿ ti mré rÿnrÿr nÿtÿ ti, ěg tÿ tÿ ũn mág nÿtÿ ti.

ěg jykre pāno

⁵ Ājag jykre pāno tovānh nī. Ājag tỹ nén to én mü ěn mỹ vėnh nenh nī. Ĕg jykre pāno hā vė, ha mē: ěg prũ tũ mrė nỹ, ěg mén tũ mrė nỹ, nén vėnh mỹ kar han, Topė tỹ nén ũ to: “han tũg nī.” he mü ra to én mü, ěg tỹ nén e hā tỹ vāsān mē. Vėnh kăgrā to jān ěn ri ke ti nī, ěg tỹ ěg tỹ nén e hā tỹ vāsān sór kỹ. ⁶ Tag tugrīn Topė tóg ěg to jũ mü. Ti vī mranh hā vė. ⁷ Tag han ja ājag tóg nĩgtĩ, vāsỹ, ājag tỹ vėjykre kórėg tag mĩ mũn kỹ. ⁸ Hā kỹ tovānh kān.

Fe gỹv mē han tũg nī. Jagnė to krĩ rỹ han tũg nī. Ũ to jykrėn kónān tũg nī. Ũ to vī kónān tũg nī gé. ⁹ Jagnė mỹ ón tũg nī gé. Ājag jykre pāno ěn tovānh kān nī. Kỹ tóg ěg tỹ ěg kur kórėg fón ri ke nī. ¹⁰ Kỹ vėjykre tãg hā han kān nī gé. Kỹ tóg ěg tỹ kur tãg tu ri ke nī. Ĕg tỹ tóg ũ tãg han sór mü, Topė ti, ěg tỹ tỹ ti kãnhvėg ri ke nỹtĩ jė, ěg tỹ ti ki kanhrān pė han jė. ¹¹ Kỹ ěg tóg tỹ ũn pir nỹtĩ ha, fóg ag, *Judeu* ag, kanhgág ag, *patrão* krēm ke ag, ag *patrão* mrė hā. Ĕg tỹ *Cristo* ki ge kỹ ěg tóg tỹ ũn pir nỹtĩ. Kỹ *Cristo* hā vỹ tỹ ěg kar krĩ ke nī.

¹² Topė vỹ ājag kuprėg, ājag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jė, ti tỹ ājag to há tãvĩ nĩn kỹ. Kỹ ti jykre hā han nī. Jagnė jagăgtān nī. Jagnė mỹ vī há han nī. Vėsỹ ũn mág han sór tũg nī. Komėr hā vīm nī. Jagnė to fe nỹtĩm nī. ¹³ Jagnė to jũ tũg nī. Jagnė mỹ vėnh pāte fón nī, ũ tỹ ājag mỹ vī kónān kỹ. Ĕg *Senhor* vỹ ěg mỹ vėnh pāte fón tĩ gé. Kỹ jagnė mỹ vėnh pāte fón nī, ti ri kén. ¹⁴ Ājag tỹ jagnė fe ri ke nỹtĩn kỹ tóg há tĩ. Kỹ ājag tóg vėjykre pir han ke mü. ¹⁵ *Cristo* jė ājag krĩ kuprăg. Kỹ ājag tóg krĩ kãnhvy nỹtĩnh mü ha. Ĕg krĩ kupră nĩn kỹ ěg tóg jatun mỹ jagnė mrė nỹtĩnh mü, ěg tỹ *Cristo* há ri ke nỹtĩ jė. Hā jė tóg ěg jė prėr, Topė ti. Kỹ ti mỹ tag to vī há han nī. ¹⁶ *Cristo* vī hā tỹ jagnė mỹ tóm nī, hā ki kanhrān

sór m nī. Tag tỹ jagnė jyvėn nī, tag hā to krĩ há han nī. Ti mỹ jān nī. Ti jė hā tóm nī, ti kuprīg tỹ ājag mỹ nén to mü ti. Ti hā mỹ vī há han nī. Ti mỹ: “inh mỹ tóg há tĩ, ā tỹ inh mỹ nén han mü ti,” hem nī. ¹⁷ Ājag tỹ nén ũ han ken kỹ ěg *Senhor* mrė vėmėn kar kỹ han nī. Kỹ ājag tỹ nén ũ tó sór kỹ ti hā mỹ tó vėn nī gé. Ĕg *Senhor* tỹ *Jesus* jykre hā han jė ěg tóg ke mü. Kỹ ěg tóg ti hā tugrīn ěg jóg tỹ Topė mỹ vėnh vī há tónh ke mü gé sir.

Ĕg jykre tãg

¹⁸ Kỹ sóg ũn mén nỹtĩ fag mỹ: “ājag mén jykre mĩ mũm nī. Ĕg *Senhor* jykre hā vė,” he mü.

¹⁹ Ājag mén mỹ sóg: “ājag prũ to há tãvĩ nỹtĩm nī. Jagnė jykre mĩ mũm nī. Fag mỹ vī tar han tũg nī,” he mü.

²⁰ Kỹ sóg ājag krė mỹ: “ājag han mü fag vī jėmėm nī. Ĕg *Senhor* vỹ tag ve sór mü, ājag ki,” he mü.

²¹ Kỹ sóg ũn sanh ag mỹ: “ājag krė mỹ vī tar pė han tũg nī, ag tỹ ājag to jũ tũ nī jė,” he mü gé. Krónh ke jė ag tóg ke mü, ājag tỹ ag mỹ vī tar pė han kỹ.

²² Ājag kã mĩ ũ tóg *patrão* mỹ rãnrhāj tĩ, fagrĩnh mỹ. Ājag mỹ sóg: “ājag *patrão* vī ki hā han nī,” he mü. Ũ tóg kejėn ti *patrão* tỹ ti mỹ vī há han hā jė ti tũ ki rĩr tĩ, ón kỹ. Tag han tũg nī. Ti tũ ki rĩr hapė han nī, ājag tỹ ěg *Senhor* kamėg kỹ. Vėjykre pir hā han nī, ājag *patrão* mỹ. ²³ Ti rãnrhāj ki rĩr kỹ mỹ sér nỹtĩm nī. Ājag tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* rãnrhāj han ri ke ti nī. ²⁴ Ĕg *Senhor* vỹ ājag mỹ ājag rãnrhāj kajām ke mü, ājag tỹ ti tũ kar ag mrė tá junjun kỹ. Tá ti vin han kỹ nỹtĩ, ti tỹ ājag mỹ nén vin ke mü ěn ti. Ājag *patrão* pė vỹ tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* nī. Ti hā mỹ ājag tóg rãnrhāj tĩ. ²⁵ Ũ tỹ vėjykre pāno han mü ěn vóg kónān jė tóg ke mü, Topė ti, ag tỹ tỹ ũn mág nỹtĩ hā ra. Topė

mỹ ěg tóg jagně ri ke kar nýtí, tag ki ũn mág ag mré ũn kāsir ag. Věnh kar vóg kónān jé tóg ke mũ, vějykre pāno to, Topě ti.

4

¹ Ājag kã mĩ ũ vỹ tỹ *patrão* nýtí, kỹ sóg *patrão* hã jyvěn sór mũ ha. Ājag *camarada* ag vỹ ājag rānhrāj han tí. Kỹ ag ki rĩr há han nĩ. *Patrão* ũ vỹ tỹ ājag krĩg mỹ ke nĩ, hã vỹ: ěg *Senhor*, he mũ, kanhkã tá nĩ ti.

Paulo tỹ ěg jyvěn

² Topě mré vēmén tovānh tũg nĩ. Ti mý: “inh mỹ tóg há tí,” hem nĩ gé. Ti mré vēmén to krónh ke tũg nĩ. ³ Kỹ ti mré iso vēmén nĩ gé. Topě vĩ tó sóg tí. Kỹ ti mý to vĩm nĩ, ag tỹ inh vĩ mē há han jé, sỹ ag mỹ *Cristo* kāmén kỹ, sỹ ag mỹ Topě tỹ nén han sór mũ ěn kāmén kỹ. Tag tugrĩn sóg se kỹ jě. ⁴ Hã ra sóg tó há han sór mũ, Topě tỹ inh mỹ vėnh rānhrāj tag nĩm kỹ. Hã jé iso ti mré vēmén nĩ.

⁵ ũ tỹ ěg jāvo *Jesus* ki ge tũ ag mỹ vĩ há han nĩ. Kurã kren tũg sórm nĩ. ⁶ Nén ũ há tỹ vēmén nĩ, vėnh kar mỹ sér tí jé, ag tỹ ājag vĩ mēn kỹ. Kỹ ājag tóg vėnh kar mỹ kāmén há han ki kanhró nýtĩnh mũ.

Paulo tỹ ag mĩ ěkrén

⁷ Sỹ ājag mỹ *Tíquico* jěnh vė, ti tỹ ājag mỹ isỹ nén ũ vėg mũ kāmén kãn jé, isỹ nén ũ han mũ ti ke gé. ěg régre vė. ěg to há tãvĩ ti nĩ. ěg *Senhor* rānhrāj han to ti krónh ke tũ nĩgtĩ. ⁸ Ti hã vỹ sỹ nén vėg mũ tó kãn ke mũ. Hã jé sóg ti jěnh mũ, ti tỹ ājag fe tỹ mrin ke jé. ⁹ Ti mré sóg ājag mré ke tỹ *Onésimo* jěnh mũ gé. ěg régre vė gé. ěg to há ti nĩgtĩ gé. Topě ki rã to krónh ke tũ ti nĩgtĩ. Ag hã ne ājag mỹ tónh ke mũ', ěg tỹ tag ki nén ũ vėg mũ ti.

¹⁰ *Aristarco* vỹ inh mré se kỹ jě gé. Ājag mĩ tóg ěkrég tí. *Marcos* vỹ ājag mĩ ěkrég tí gé, *Barnabé* kanhkã ěn ti. *Marcos* to sóg ājag mỹ vėnh vĩ jěnh huri, ājag tỹ ti mý: “ha kãrã,”

he jé, ti tỹ kejěn ājag tá jun kỹ. ¹¹ *Josué* vỹ ājag mĩ ěkrég tí gé, ag tỹ ũ to: *Justo*, he mũ tag ti. *Judeu* ag vė, *Aristarco* mré *Marcos* ti, kar *Josué* ti. Inh mré ag tóg rānhrāj tí, Topě vĩ ki. Ag jāvo *Judeu* ũ ag vỹ inh mré rānhrāj jāvānh nýtĩ gé.

¹² *Epafras* vỹ ājag mĩ ěkrég tí gé, ājag mré ke tag ti. *Jesus Cristo* rānhrāj han kỹ tóg jě nĩ. Ājag to tóg Topě mré vēmén tí. To krónh ke tũ ti nĩgtĩ, ājag tỹ kygnėg tũ nĩn jé, ājag tỹ Topě tỹ ěg ki nén ve sór mũ ěn hã han sór jé, ājag tỹ tag hã to tar nýtĩ jé. ¹³ Ājag hã ki tóg ěkrég tí, tag vėg sóg tí. Kỹ tóg *Laodicéia* tá ke ag mĩ ěkrég tí gé, *Hierápolis* tá ke ag mĩ ke gé. ¹⁴ *Lucas* vỹ ājag mĩ ěkrég tí gé, *médico* ěn ti, ũ tỹ ěg to há tãvĩ ěn ti, kar kỹ *Demas* ti ke gé.

¹⁵ *Laodicéia* tá ěg régre ag mỹ tóm nĩ, sỹ ag mĩ ěkrég mũ ti. *Ninfa* fi mĩ sóg ěkrég tí gé, fi ĩn tá vėnh mãn jafã ěn ki. ¹⁶ Ājag tỹ vėnh rán tag to ke kar kỹ *Laodicéia* tá Topě ki ge kỹ nýtĩ ag mỹ jěnh nĩ. Kỹ tá ke ag tũ to kem nĩ gé, vėnh kato, sỹ ag mỹ *carta* jěnh mũ ti. ¹⁷ Kỹ *Arquipo* mý: “ěg *Senhor* tỹ ā mý nén ũ tó mũ ěn han nĩ. To krónh ke tũg nĩ,” hem nĩ.

¹⁸ Vãhã sóg vėsóg ki ājag mỹ rán ke mũ ha', inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Isỹ se kỹ jě tag kã jatu' he tũg nĩ. Topě jé ājag tar han tí. Hã vė.

PAULO TÛ CARTA HAN: TESSALÔNICA TÁ KE AG MÛ CARTA VE

¹ Paulo tÛ rá vë. Isÿ êmä tÛ *Tessalônica* tá ke ag mÛ rán hä vë. Topë vÿ më jé äjag tóg tá vënh män tí. Topë tÛ vÿ tÛ äjag nÿtí, êg jóg mág tí. Êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* tÛ vÿ tÛ äjag nÿtí gé. Sÿ äjag mÛ vënh rá jënë vë, ký *Silas* mré *Timóteo* vÿ inh mré jënëg mü gé. Topë mÛ sóg to vÿ tí, ti tÛ äjag tar han jé.

Tessalônica tá ke ag jykre

² Kurä kar ki sóg äjag to Topë mré vÿ tí. Ti mÛ sóg: “há ti nÿ, ä tÛ ag krÿn há han ký,” he tí. ³ Sÿ ti mré vÿn ký sóg äjag mÛ êkrég tí. Äjag tÛ ti ki ge ký nÿtÿn ký äjag tóg nén ù há kar han mügtí. Äjag tÛ ti to há nÿtÿn ký äjag tóg ränhräj mág han mügtí. Äjag tÛ êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ve sór ký äjag tóg to krónh ke tÛ nÿgtí.

⁴ Inh kanhkä', tÛ êg tóg Topë fe nÿtí, ti tÛ êg kuprëg ja nÿn ký. ⁵ Sÿ äjag mré nÿn ký sóg äjag mÛ Topë vÿ sér tó ja nÿgtí. Inh pijé inh jykre tÛ vëmén ja nÿgtí'. Topë jykre hä tÛ sóg vëmén tí, Topë kuprÿg tÛ inh krÿn ký. Ti hä vÿ êg tar han tí. Ki hä tó sóg mü äjag mÛ, hä ký äjag tóg inh jykre ki kanhró nÿtí. Sÿ äjag to há nÿn hä ký sóg äjag mÛ tó ja nÿ. ⁶ Inh ri ke han sór äjag tóg mü, êg *Senhor* ri ke ke gé. Sÿ äjag mÛ nén tó ja ên kri fig äjag tóg tí. Ký äjag tóg to vësÿrénh jagy han tí, ùri, pä'i ag tÛ äjag to kórég nÿtÿn ký. Hä ra Topë kuprÿg vÿ äjag krÿ tÛ kánhvy' he mü, äjag vësÿrénh mü hä ra, êprä. ⁷ Hä ký vënh kar tóg äjag tÛ nén han mü mëg mü sir, ga tÛ *Macedônia* tá, ga tÛ *Grécia* tá ke gé, ag tÛ äjag kóm han kán jé sir, ù tÛ *Jesus* ki ge ký nÿtí kar ag ke gé. ⁸ Vënh kar vÿ äjag tÛ nén han mü më kán huri. Topë vÿ tó äjag tóg mü, hä ký ag tóg ga tÛ *Macedônia*

tá mëg mü, ga tÛ *Grécia* tá ke gé, êmä kar mÛ hä. Äjag tÛ Topë ki ge mü më kán ag tóg huri. Isÿ ag mÛ tó sór mü ra ag tóg: “më êg huri,” he tí. ⁹ Ký ag tóg inh mÛ: “ä vÿ kri fig ag nÿji mü, *Tessalônica* tá ke ag,” he tí. “Topë ki ge ký ag nÿji nÿtí, vënh kãgrä tÛ topë tovãnh ký, ag tÛ Topë vÿ hä han jé sir, ùn rÿr nÿ ên vÿ tí, hä vÿ: Topë pë, he mü. ¹⁰ Ti kósín nÿji vÿn kenh ke mü, kanhkä tá. Ti kätÿg jãvãnh ag nÿji mü. Topë nÿji ti rÿn män, ti ter kar ký, *Jesus* ti. Ên nÿji êg krenkren han mü, êg tÛ Topë jÛ vëg tÛ nÿ jé. *Jesus* kätÿg jãvãnh ag nÿji mü, *Tessalônica* tá ke ag,” he ag tóg tí äjag to.

2

Paulo tÛ Topë vÿ tó há han

¹ Inh kanhkä', inh ve äjag tóg, isÿ äjag mré nÿ mÿn kã. Isÿ äjag mÛ Topë vÿ tó ký äjag tóg Topë ki ge ja nÿ. Tó há han ja sóg nÿ. ² Êmä tÛ *Filipos* tá ag tóg inh vóg kónän ja nÿgtí. Tá ag tóg iso é he ja nÿgtí. Ký sóg tá kãkutë ký äjag tá jun ja nÿgtí. Ge ra sóg äjag mÛ tó, Topë vÿ sér ti. Äjag kamëg ja tÛ sóg nÿ, Topë tÛ isar han ký, sÿ inh jagtar jagy ên ve ja ra. ³ Sÿ äjag jyvën ký sóg äjag mÛ ki hä tó ja nÿgtí. Kynë ja tÛ inh nÿ. Nén ù vënhmÛ tó ja tÛ sóg nÿgtí gé. Äjag tÛ nén ù to ên ja tÛ sóg nÿgtí gé. ⁴ Topë hä ne inh jykre ve ký inh mÛ: “há inh vÿ tó,” he ja nÿ'. Hä ký sóg tó mü sir. Êprä ke ag tÛ iso vÿ há han tÛ ra tóg inh mÛ tÛ nén ù tÛ nÿ. Topë tÛ iso vÿ há han ke tag hä tóg inh mÛ há nÿ'. Hä jé sóg ti vÿ hä ki króm sór mü. Ti hä ne êg jykre ve ký êg ki kanhró nÿ', Topë tí.

⁵ Hä ký sóg äjag mÛ ón ký: “há äjag tóg nÿtí,” he ja tÛ nÿgtí. Äjag tÛ nén ù to ên ja tÛ sóg nÿgtí gé. Äjag ki sóg gÿj ve sór ja tÛ nÿ gé. Topë hä ne tag vé'. ⁶ Ký êprä ke ag tÛ iso vÿ há han tÛ ra tóg inh mÛ tÛ nén ù tÛ nÿ mÿr. Äjag tÛ inh mÛ vÿ há han tÛ ra tóg inh mÛ

tý nén ũ tú ný gé. ⁷ *Cristo* hã vỹ inh jênê ja nĩ. Hã kỹ tóg, sỹ ãjag mỹ vĩ tar han há tí vê. Hã ra sóg ke ja tú nĩ. Komêr hã sóg vĩ ja nĩgtĩ. Êg tý êg krê kãsir mré vĩ ri ke han ja sóg nĩgtĩ. ⁸ Æjag to sóg há tâvĩ nĩ, hã kỹ sóg ãjag mỹ Topê vĩ sér tó kãn sór ja nĩgtĩ. Kỹ tóg inh mỹ tý nén ũ tú nĩ gé, sỹ ãjag jagfy ter ke mũ ti.

⁹ Inh kanhkã', inh rãnrhãj to jykrén nĩ. Inh rãnrhãj vỹ inh kutãn tí. Kuty ki sóg inh rãnrhãj han tí, kurã ki ke gé, isỹ inh jên kajãm jé. Hã kỹ sóg ãjag jên ko ja tú nĩgtĩ. Topê vĩ hã tó ja sóg nĩ, ãjag kanhrãn kỹ. ¹⁰ Isỹ nén han mũ ve kãn ãjag tóg, kỹ Topê vỹ inh vég tí gé. Topê jykre hã han isóg tí, vễjykre kuryj ti. Nén ũ vênhmỹ han vãnh sóg nĩgtĩ. Æjag rĩnve sóg han, ãjag tý *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. ¹¹ Gĩr panh vỹ ti kósin jyvên tí, kỹ tóg kejên ti jyvên tar han tí gé. Kỹ tóg kejên vĩ há han tí gé, ti fỹn kỹ. Ti ri ke han ja sóg nĩ mỹr, ãjag mỹ. ¹² Hã kỹ sóg ãjag fe tar han. Æjag jyvên ja sóg nĩgtĩ, kỹ sóg ãjag jyvên tar han ja nĩgtĩ gé kejên, ãjag tý Topê jykre ki króm jé. Ti hã ne ãjag kuprêg', ãjag tý ti tý tý êg pã'i nĩ ve jé, ãjag tý ti jykre mág ve jé, ti jykre tý êg kãfór nĩ ên ti. ¹³ Æjag tý Topê vĩ mẽ kỹ ãjag tóg to: "he," he ja nĩgtĩ. Æjag mỹ sóg tó, kỹ tóg ãjag mỹ há ja nĩgtĩ. Tag to sóg Topê mỹ: "ã hã ne tóg ag krĩn'. Kỹ tóg inh mỹ sér tí," he tí. Kurã kar ki sóg ti mỹ tó tí. Hã kỹ tóg ãjag jykre kugrynh mũ sir, Topê vĩ ti, ãjag tý ti vĩ kri fin kỹ.

¹⁴ Inh kanhkã', ga tý *Judéia* tá ke ag tóg vãnh mãn tí, Topê vĩ mẽ jé, ag tý *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Hã ra ag mré ke ag tóg ag vóg kónãn tí, *Israel* ag. Kỹ ãjag mré ke ag tóg ãjag vóg kónãn tí gé. Hã kỹ ãjag tóg ag kóm vêsýrénh mũ gé. ¹⁵ *Israel* ag pã'i ag vỹ *Jesus* tén, êg *Senhor* ti. Topê vĩ tó tí ag kãgtén ag tóg tí gé. Kỹ ag tóg êg vóg kónãn tí gé sir. Hã ki ag tóg Topê jũ han tí. ¹⁶ Hã kỹ ag

tóg inh mỹ: "ker fóg ag mỹ vĩ hẽ'," he tí. "Ker kanhgág ag mỹ Topê vĩ tó hẽ', ag krenkren tu nĩ jé," he tóg tí. Hã ki ag tóg Topê vĩ mranh kãn tí. Hã kỹ Topê tóg ag to jũ mũ sir. Kỹ tóg ag vóg kónãn kãn ke mũ gé sir, vãnh kaja jé.

Paulo krĩ kufy

¹⁷ Inh kanhkã', isỹ ãjag vég tú nĩn kỹ tóg inh mỹ e tí. Hã kỹ sóg fe kaj nĩ. Tãg ti nĩ ver, sỹ ãjag ve ja ti. Hã ra inh pijé ãjag kã jatu' he mũ'. Æjag ve sór tâvĩ inh nĩ, kỹ sóg ãjag to kãtĩg kren. ¹⁸ Isỹ ãjag to kãtĩg ke vễ vễ, hã ra *Satanás* vỹ inh kato tẽ. Kar kỹ sóg to jykrén mãn, hã ra *Satanás* vỹ inh kato tẽ mãn. Hã kỹ sóg ãjag tá jun ja tú nĩ, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. ¹⁹ Æjag hã to sóg jykrén mũ, *Jesus* tý ãjag hã ki inh jykre ve jé, ti kãtĩg mãn kỹ. Æjag tý ti vĩ ki króm kỹ tóg vég mũ, inh rãnrhãj ti. Æjag hã to inh fe tóg mrin ke mũ. Æjag hã ki sóg tý ũn mág nĩnh mũ, *Jesus* mỹ. ²⁰ Æjag hã tigrĩn sóg tý ũn mág nĩ. Æjag hã tigrĩn tóg inh mỹ sér tí.

3

¹ Æjag to sóg jykrén mág tí, hã kỹ sóg *Timóteo* jênê ja nĩ, ti tý ãjag ve jé, isỹ êmã tý *Atenas* tá nĩn kỹ. Ti mỹ sóg: "ha inh ré kỹ tĩg, sỹ inh pir mỹ tag kã nĩ jé," he ja nĩ. "Ag hỹn ne han mũ'?" he sóg mũ, isỹ ãjag to krĩ kufy ja nĩn kỹ. ² *Timóteo* vỹ tý *Jesus* mré ke nĩ. Hã kỹ tóg *Cristo* kãmén tĩgtĩ, inh ri ke. Kỹ tóg ãjag tá jun kỹ ãjag jyvên ja nĩ. Æjag fe tý há' he ja tóg nĩ, ãjag tý *Jesus* ki rã tovãnh tú nĩ jé. ³ "Hẽn ri ke mũn ag hỹn krĩ kufy nỹtĩ, ag jagãgtar mũn kỹ," he ja sóg nĩgtĩ ãjag to. "Ag mré ke ag ne tóg ag vóg kónãn mũ', Topê jykre to'," he ja sóg nĩgtĩ. Hã ra sóg ãjag mỹ tó ja nĩ, êg jagãgtar ke ti, Topê jykre to. ⁴ Isỹ ãjag mré nĩ mũ ên kã sóg ãjag mỹ: "tĩ tigrĩn êg jagtar ke mũ," he ja nĩ. Hã ve ja ãjag tóg nĩ. ⁵ Hã kỹ sóg *Timóteo* jênê ja nĩ, isỹ ãjag to krĩ kufy

ja nĩn kŷ. “Ag mŷ Topě tovãnh tũ nĩ vŷ?” he ja sóg nĩ. “Ěg krĩn kónãn tĩ ěn mŷ ag krĩn tũ nĩ vŷ? Ti tŷ ag krĩn kónãn kŷ sóg fagrĩnh mŷ ag mŷ tó ja nĩ mŷr’,” he ja sóg nĩ.

Timóteo tŷ Paulo krĩ kuprãg

⁶ Hã ra tóg sir inh ki jun mãn mũ, ãjag ve kar kŷ. Ājag kãmén tóg mũ, kŷ inh fe tóg mrin ke mũ sir. “*Jesus* ki ge to tar ag nŷtĩ. Jagně to há ag nŷtĩ. Ā mĩ ěkrég ag tóg tĩ. Ā ve sór ag tóg tĩ. Ā tŷ ag ve sór ri ke han ag tóg tĩ,” he tóg mũ inh mŷ. ⁷ Kŷ inh krĩ tóg kãnhvy’ he mũ sir. Inh jagtar mũ ra inh fe tóg há’ he mũ sir, ãjag tŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĩn kŷ. ⁸ Ājag tŷ ti to tar nŷtĩn kŷ tóg inh mŷ inh rĩr mãn ri ke nĩ ⁹ Topě mŷ sóg vĩ há han mũ sir, ãjag to. Inh fe vŷ mrin ke mũ. ¹⁰ Kuty kar ki sóg ti mré vémén tĩ, kurã kar ki ke gé. Sŷ ãjag ve sór nĩn kŷ sóg Topě mŷ isĩg ke to vĩ tĩ, sŷ ãjag tar han sór kŷ, ãjag tŷ ti ki rã to tar nŷtĩ jé.

¹¹ Ěg jóg tŷ Topě tŷ inh mŷ: “ha ag venh tũg,” hen kŷ tóg inh mŷ sér tĩnh mũ, *Jesus* ti ke gé, ěg *Senhor* ti. ¹² Ti hã mŷ sóg to vĩ tĩ, ti tŷ ãjag tŷ jagně to há tãvi han jé. Jagně to há ãjag nŷtĩ. Ti hã vŷ ãjag tar han ke mũ, ãjag tŷ vėnh kar to há nŷtĩ to tar nŷtĩ jé, isŷ ãjag to há nĩ ri ke. ¹³ Kŷ sóg ti mŷ to vĩ tĩ gé, ti tŷ vėjykre há to ãjag tar han jé. Kejėn ěg *Senhor* tŷ *Jesus* vŷ kãtĩg mãn ke mũ, ti tũ kar ag mré. Ěg jóg tŷ Topě tŷ ůri ãjag kykũnh kŷ ãjag tóg kurã ěn kã ti rĩnja tá jãnhkri nŷtĩnh mũ.

4

Ěg tŷ Jesus jykre mĩ mũnh ke

¹ Inh kanhkã’, vãhã sóg ãjag mŷ nén ũ tó sór mũ gé. Ěg *Senhor* tŷ *Jesus* rĩnve sóg ãjag jyvėn sór mũ. Ājag mŷ sóg ti jykre tó huri, ãjag tŷ ti japry jagma mũ há han jé, ãjag tŷ Topě mŷ há nŷtĩ jé. Kŷ to tar nŷtĩm nĩ. ² Tag kãmén sór isóg mũ ãjag mŷ,

ěg *Senhor* tŷ *Jesus* tŷ inh mŷ: “tag tóg nĩ,” he ja nĩn kŷ. ³ Topě vŷ ãjag to jykrén, ãjag tŷ ti jykre há han jé. Kŷ ãjag prũ tũ fag mré nŷ tũg nĩ, ãjag mén tũ ag mré nŷ tũg nĩ gé. ⁴ Ājag tŷ ãjag prũ fi mré nŷ kŷ fi mré nŷ há han nĩ, Topě jykre han jé. Kŷ ěprã ke ag vŷ ãjag to jykrén kónãn ke tũ nĩ gé. Fi tŷ prũg kónãn tũg nĩ. ⁵ Fi to ěn kónãn tũg nĩ gé, ãjag prũ fi to. Ů tŷ *Jesus* ki rã tũ ag jykre han tũg nĩ. Ů tŷ Topě jykre ki kagtũg ag jykre han tũg nĩ, ãjag prũ fi to. Fi tŷ prũg há han nĩ.

⁶ Ājag régre tŷ nén ũ to ěn tũg nĩ. Ti tũ vė mŷr. Kŷ ti tũ ki Topě vĩ mranh tũg nĩ. Topě hã ne tag to jũ tĩ’. Kŷ ãjag régre tŷ nén ũ vóg tũg nĩ gé. Ājag tŷ ti tũ vóg kŷ Topě vŷ ãjag vóg ke mũ gé, ti kajãm jé. Tag tó sóg huri ãjag mŷ, hã ra sóg tó mãn mũ gé. ⁷ Ěg tŷ vėnh kavėnh kŷ ěg tóg Topě jykre han tũ nĩgtĩ mŷr. Ti jykre vŷ kuryj nŷ. Ěg tŷ tŷ ti tũ nŷtĩ hã jé tóg ěg kuprėg. ⁸ Ěprã ke vĩ pijé’, sŷ ãjag mŷ nén tó mũ tag ti’. Topě vĩ vė mŷr. Ājag tŷ inh vĩ tag han tũ nĩn kŷ ãjag tóg Topě vĩ mranh mũ. Ti kuprĩg tŷ tóg inh jagrė han ja nĩ’, kŷ tóg tŷ ãjag jagrė han ja nĩ gé.

⁹ Nén ũ to ãjag tar nŷtĩ, hã vŷ: jagně to há, he mũ. Hã kŷ sóg tag to ãjag mŷ rán mág han ke tũ nĩ. Topě vŷ ãjag kanhrãn, ãjag tŷ jagně jagãgtãn ken ki. ¹⁰ Ga tŷ *Macedônia* tá ke kar ag to ãjag há nŷtĩ, *Jesus* mré ke kar ag to ke gé. To tar nŷtĩm nĩ. To krónh ke tũg nĩ, ãjag tŷ tŷ *Jesus* mré ke nŷtĩn kŷ.

¹¹ Vãsãn nĩ, ãjag tŷ jatun mŷ nŷtĩ jé, jatun mŷ ãjag rãnrhãj han jé. Ājag rãnrhãj pė ěn to tar nŷtĩm nĩ, hã jé sóg ãjag jyvėn ja nĩ. Kŷ sóg to ãjag jyvėn mãn mũ, ãjag rãnrhãj to. ¹² Kŷ nén ũ vŷ ãjag mŷ tũ’ henh ke tũ pė nĩ. Ājag tŷ ãjag rãnrhãj to nén ũ kar ve kŷ tóg há tĩ, ũ tŷ ãjag mŷ nén ũ nĩm tũ nĩ jé, fagrĩnh mŷ.

Ů ter ký fy mág tũg nĩ

¹³ Inh kanhkã', sỹ nén ũ ki ajag kanhrãn há tóg tĩ gé, ha mẽ. Ěg mré ke ũ ag tóg hur kãgter. Ký fy mág tũg nĩ, ag jé. *Jesus* ki ge tũ ag ri ke han tũg nĩ. Ag ter ký ag tóg nén ũ há venh ke tũ nĩ. Hã ký ag tóg fy mág tĩ. Hã ra tóg ěg mỹ ge tũ nĩ. ¹⁴ *Jesus* vỹ ter ja nĩ. Kar ký tóg rĩr mãn ja nĩ. Hã ri ke ti nĩ, *Jesus* ki ge mũ ag kãgter ti. Topě vỹ ěg han mãn ke mũ, *Jesus* tigrĩn, ěg tỹ ti mré nỹtĩ jé sir. ¹⁵ Ěg *Senhor* vỹ inh kanhrãn. Ti jẽnky ki tóg kutě, sỹ tónh ke tag ti, ha mẽ. Ver ěg rĩnrĩr nỹtĩ. Hẽn ri ke mũn ěg kãgter kãn ke tũ nĩ, ti kãtĩg ken jo. Ký ěg tóg ti kãtĩg venh mũ sir. Hã ra ěg tóg ũn kãgter mũ ag jo mũnh ke tũ nĩ. Ag hã mré ěg tóg mũnh ke mũ.

¹⁶ Ti kãtĩg vỹ ge nĩnh mũ, ha mẽ. Tére jé tóg ke mũ, kanhkã tá. Ký Topě tỹ jěgně jafã ag pã'i mág vỹ prěr ke mũ sir. Topě tỹ vãkyn jafã vỹ mẽ há tĩnh mũ, *trombeta* ěn ti. Ký ũn kãgter mũ ag vỹ rĩnrĩr mãn mũ sir, *Jesus* mré ke ag. ¹⁷ Kar ký ěg tóg ag mré jãprynh mũ gé, ěg tỹ ti kãtĩg ke jo kãgter tũ ra, ũn rĩnrĩr mãn mũ ag mré. Kanhkã góg kã mũ ěg tóg jãprynh mũ. Ký ěg tóg ěg *Senhor* kato tegtěnh mũ sir, kanhkã krēm. Ký ěg tóg ti mré nỹtĩnh mũ sir. Ti ré ký ěg mũ mãn ke tũ nĩ sir. ¹⁸ Tag tóm nĩ jagně mỹ, ajag krĩ tỹ kãnhvy' he jé, ũn kãgter mũ ag to.

5

Jesus tỹ kãnhmar kãtĩg mãn ke

¹ Inh kanhkã', ti kãtĩg ke ki kanhró ěg tóg nỹtĩ. Hã ra ěg tóg ti kurã hã ki kagtĩg nỹtĩ, ti prỹg ke gé. Tag mẽ ajag tóg huri, hã ký sóg ajag mỹ tó mág ke tũ nĩ ha. ² Vãhãn kãtĩg, ěg *Senhor* ti. Hã ra tóg ũ tỹ ěg tỹ nén ũ péju tĩ kãtĩg ri ke nĩnh mũ. Ěg vatãnh tá tóg ěg tũ mãg tĩ. Ký tóg ge nĩnh mũ, ěg *Senhor* kãtĩg ti. ³ Ti to há tũ ag vỹ: "jatun mỹ ěg nỹtĩ. Ů vỹ ěg vóg ke tũ nĩ," henh ke mũ. Ag

tỹ tag tó mũ ra tóg vãhã kãtĩg mũ. Ký ag tóg nũgme ki vár ke mũ sir. Ag tỹ to jykrén tũ hã ra ti kãtĩg ký ag tóg krenkren ke tũ pě nĩ, ha vem nĩ.

⁴ Inh kanhkã', ajag hã ne tóg tỹ *Jesus* mré ke nỹtĩ'. Hã ký tóg ajag ki kuty tũ nĩ. Ký ajag tóg ki kanhró nỹtĩ. Ký ti kãtĩg vỹ ajag mỹ nén ũ péju tĩ kãtĩg ri ke tũ nĩ, ajag tỹ ki kanhró nỹtĩnh ký. ⁵ Ti krě vỹ tỹ ajag nỹtĩ. Hã ký tóg ajag ki kurã nĩ, ajag tỹ ki kanhró nỹtĩnh ký. Kuty tũ ti nĩ, ěg ki. Ti kãtĩg ke ki kanhró ěg tóg nỹtĩ, hã ký tóg ěg ki kurã nĩ sir.

⁶ Ký ti kãtĩg ke kã jatun tũg nĩ. Věso jykrén nĩ, ajag tỹ ti kãtĩg ke jo vėnh jãnhkrigkrig jé, ajag tỹ kã jatun tũ nĩ jé. ⁷ Ůn nũgnũr mũ ag vỹ kuty ký nũgnũr tĩ. Ký ag tóg ti kãtĩg ke kã jatun nỹtĩ. Ký ũn kronkron mũ ag vỹ kuty ký pépėv mũgtĩ, ag kãgter nỹtĩnh ký. Ký ag tóg věso jykrén tũ nỹtĩ. Kuty tá vějykre hã vě. ⁸ Ěg jé kurã tá vějykre há ěn ti han jãvo. Ěg jé věso jykrén. Ěg jé jagně to há to krónh ke tũg.

Ký ěg tóg vėnh gég tĩ ag tar ri ke nỹtĩnh mũ. Ký tóg ěg mỹ *soldado* kur ri ke nĩ sir, ti ki rã ti, jagně to há ti ke gé. Ěg tỹ jagně to há to tar nỹtĩnh ký ěg tóg krenkren ke mũ. Ký tóg ěg mỹ *soldado* tỹ sãpe tỹ *ferro* ěn ri ke nĩ sir. ⁹ Topě vỹ ěg kuprěg, ěg tỹ ti jũ vėg tũ nĩ jé, ěg krenkren jé, ěg tỹ nũgme ki vár tũ nĩ jé, *Jesus Cristo* tugnĩn, ěg *Senhor* ti. ¹⁰ Ti hã ne ěg jagfy ter ja nĩ', ěg tỹ ti tigrĩn rĩnrĩr nỹtĩ jé. Ěg tỹ ti kãtĩg ke jo kãgter mũ ra ěg tóg ti mré nỹtĩnh mũ. Ěg kãgter tũ ra ěg tóg ti mré tá nỹtĩnh ke mũ gé, ti kãtĩg ký. Jagně ri ke ěg nỹtĩnh mũ. ¹¹ Tag tóm nĩ, jagně mỹ. Tỹ jagně krĩ tỹ kãnhvy' hem nĩ gé, ũn ter mũ to. Ký tỹ jagně jyvėn nĩ gé, ajag tar nỹtĩ jé. Tó ajag tóg mũgtĩ, ký tó há hã nĩ.

Vějykre há ti

¹² Inh kanhkã', nén ù tó jé sóg ke mũ gé. Ājag kã mĩ ù ag tóg tỹ ājag kófa nỹtĩ, *igreja* to, *Jesus* mré ke ù ag. Ājag jyvĕn ag tóg tĩ. Ājag to ag tóg vāsãn tĩ. ¹³ Ēn ag kamĕg nĩ. Ag mỹ vĩ há han nĩ. Ag to há tãvĩ nỹtĩm nĩ, ag tỹ ājag ki rĩr kỹ. Jagnĕ krĩ rỹg tũg nĩ.

¹⁴ Inh kanhkã', tag tó jé sóg ke mũ gé, ha mẽ. Ũ tỹ vĕnhmỹ mẽ ag jyvĕn tar han nĩ. Ũ tỹ kãnhmar krónh ke tĩ ag mré komĕr hã vĩm nĩ. Ũn fe krój ag fe tỹ tar' hem nĩ. Vĕnh kar mỹ komĕr hã vĩm nĩ. ¹⁵ Ũ tỹ ājag mỹ nén ù kórég han mũ ra ti mỹ nén ù kórég han tũg nĩ jāvo. Vĕnh kajãm tũg nĩ. Nén ù há tãvĩ han nĩ jagnĕ mỹ, vĕnh kar mỹ ke gé.

¹⁶ Kurã kar ki ājag fe tỹ mrin kem nĩ. ¹⁷ Kurã kar ki ěg jóg mág mré vĩm nĩ, ājag tỹ ti to krónh ke tũ nĩn jé. ¹⁸ Nén ù kar to ti mỹ: “inh mỹ tóg há tĩ,” hem nĩ gé. Topĕ jykren hã vĕ. *Jesus Cristo* nón ěg tóg ti jykre han ke mũ. ěg tỹ nén ù vĕg mũ kar to ěg tóg: “inh mỹ tóg há nĩ,” henh ke mũ.

¹⁹ Topĕ kuprĩg tỹ ājag krĩn sór kỹ ti mỹ: “nejé,” he tũg nĩ. ²⁰ Kejĕn Topĕ kuprĩg tóg ù krĩn tĩ, kỹ tóg Topĕ vĩ tó mũ sir. Ēn to é he tũg nĩ. ²¹ Ũ tỹ ājag mỹ vĩn kỹ to: “vĕnh vĩ há mỹ?” “hem nĩ. Ti tỹ tỹ ājag mỹ vĕnh vĩ há nĩn kỹ jĕmĕm nĩ. ²² Ti há tũ nĩn kỹ jĕmĕ tũg nĩ, ājag tỹ nén ù kórég han tũ nĩ jé. Nén ù kórég han sór tũg nĩ.

²³ Topĕ vỹ ājag krĩ kuprãg tĩ. Ti mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ājag tar han jé, ti tỹ ājag jykre há han jé, ājag fe ti ke gé, ājag krĩ ti ke gé. ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* kãtĩg mãn kỹ tóg ěg jykre tugnỹm ke mũ sir. Hã jé tóg ěg jykre há han sór mũ. ²⁴ Ũ tỹ ěg kuprĕg mũ vỹ ěg jykre há han sór mũ, hã vỹ: Topĕ, he mũ. Fagrĩnh mỹ ti vĩ vãnh nĩgtĩ.

²⁵ Inh kanhkã', iso Topĕ mré vĩm nĩ gé. ²⁶ Jagnĕ ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, jagnĕ nĩgé

kãgmĩ kỹ. ²⁷ ěg *Senhor* rĩnve sóg ājag mỹ: “*Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag tỹ isỹ nén rán mũ tag mẽ kãn ke vĕ,” he mũ mỹr. Hã kỹ sóg: “ag kar mỹ to kem nĩ,” he mũ. ²⁸ ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ājag tar han jé.

Hã vĕ.

PAULO TÛ CARTA HAN: TESSALÔNICA TÁ KE AG MÛ CARTA Û

¹ Paulo tÛ rá vë. Isÿ emã tÛ *Tessalônica* tá ke ag mÛ rán hã vë. Tá ãjag tóg Topë ví mẽ jé vënhmãn tí. Topë tú vÿ tÿ ãjag nÿtĩ, ãg jóg mág tí. *Jesus Cristo* tú vÿ tÿ ãjag nÿtĩ gé, ãg *Senhor* tí. Sÿ ãjag mÛ vënh rá jënë vë. Kÿ *Silas* vÿ jënëg mÛ gé inh mré, *Timóteo* ke gé. ² Ëg jóg tÿ Topë mÛ sóg to ví tí, tí tÿ ãjag tar han jé, tí tÿ ãjag krĩ kuprãg jé gé. Ëg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* mÛ sóg tag to ví tí gé.

Cristo tÿ ãg kajãm ke

³ Inh kanhkã', isÿ kurã kar ki ãjag to Topë mré ví vë. ãjag to sóg tí mÛ ví há han tí. ãjag jykre tóg inh mÛ sér tí. ãjag hã ne tóg tí ví to tar távĩ nÿtĩ', kri fi kÿ. Jagnë to ãjag tóg há távĩ nÿtĩ gé, ãjag kar tí. Hã kÿ sóg Topë mÛ ví há han tí, ãjag to. ⁴ Hã kÿ sóg Topë tú kar ag mÛ ãjag tó tí, ãg vënhmãn kÿ. "Tí ví kri fi to ag tar nÿtĩ, ag tÿ ag vóg kónãn mÛ ra," he sóg tí, ãjag to. Isÿ tag tó kÿ tóg inh mÛ sér távĩ tí. ⁵ Hã tigrĩn ãg tóg Topë jykre kuryj ki kanhró nÿtĩ, ãjag tÿ tí tovãnh tú nĩn kÿ. Jagtar ãjag tóg mÛ, hã ra ãjag tóg tí tovãnh tú nĩgtĩ. Tí tÿ tÿ ãg pã'i nĩ ve jé ãjag tóg ke mÛ, ha vem nĩ. ⁶ Ha vé, ù tÿ ãjag jagãgtar han mÛ ãn jagãgtar han jé tóg ke mÛ gé, vënh kaja jé, Topë tí. Hã ki ãg tóg tí jykre kuryj ki kanhrãn mÛ sir. ⁷ Ag jãvo tóg ãjag tar han mÛ sir, ãjag jagtar mÛ hã ra. Kÿ tóg sir ãjag jagtar tÿ tú' he mÛ gé sir, ãg kar mÛ, ãg *Senhor* tÿ *Jesus* tÿ kanhkã tá kãtĩg kÿ. Kanhkã tãn ag mré tóg kãtĩg ke mÛ. Kÿ ãg tóg tí venh mÛ sir. ⁸ Tÿ tóg pĩ gru ve kãtĩg ke mÛ. Kÿ tóg ù tÿ Topë ki kanhrãn jãvãnh ag vóg kónãn ke mÛ sir, vënh kaja jé, ù tÿ ãg *Senhor* tÿ *Jesus* ví mranh mÛ ãn ag. ⁹ Ag vóg

kónãn jé tóg ke mÛ. Kÿ ag vësÿrénh vÿ tú' henh ke tú nĩ. Ëg *Senhor* mré ag nÿtĩnh ke tú nĩ sir. Tí jykre há ãn venh ke tú ag nĩ, tí tÿ tÿ pã'i mág pë nĩ ãn tí.

¹⁰ Tí kãtĩg kÿ tóg ag vóg kónãn ke mÛ. Kÿ tóg vãhã tí tú ag tÿ ùn mág han ke mÛ sir. Kÿ vënh kar tóg ãg tigrĩn tí jykre ve kãn ke mÛ, ãg tÿ tí ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. ãjag hã tóg inh ví kri fi. Hã kÿ ãjag tóg kurã ãn venh ke mÛ. ¹¹ Hã jé sóg ãjag to Topë mré ví tí, kurã kar ki. Tí mÛ sóg: "ag tar han nĩ," he tí. "Ã jykre han sór ag tóg mÛ. Kÿ ag tar han nĩ, ag tÿ kygnëg tú nĩ jé. Ag kuprëg ã tóg, ag tÿ kurã ãn ve jé," he sóg tí mÛ, Topë mÛ. ¹² Tí tÿ ãg kri tÿ ùn mág nĩn kÿ tóg ãg tÿ ùn mág han ke mÛ gé. Topë tÿ ãg mÛ tí tÿ nĩn ù há nĩm ke ãn hã vë, ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* tí ke gé.

2

Jesus kato tẽ tÿ vënh ven ke

¹ Inh kanhkã', sÿ ãjag jyvënh há tóg tí sir. Kãnhmar tí kãtĩg mÛ, ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* tí. Kÿ ãg tóg vënh mãn mÛ, tí tÿ ãg gé tũg jé sir. Kÿ ãg tóg tí mré nÿtĩnh mÛ. ² Ha ra tóg ver kór gy sĩ tí. Kÿ ù tÿ ãjag mÛ: "Topë kuprĩg tóg inh mÛ: ùri ke vë, hé," he mÛ ra kri fi tũg nĩ. ãjag fe tÿ jũrũn ke tũg nĩ. ù tÿ ãjag mÛ: "*Paulo* vÿ inh mÛ tó, kÿ tóg: ùri ke vë, hé," he mÛ ra kri nĩm tũg nĩ gé. ³ Ag jykre tũgnÿm ra, ù tÿ ãjag krĩn kónãn sór mÛ ag. ùri ke tú vë ver. Tí kãtĩg ke to hã ù tÿ hën ri ke ag vÿ tí tovãnh ke mÛ ver. Tí kato tẽgtẽ jé ag tóg ke mÛ ver. Kÿ ù tóg ver vënh ven ke mÛ gé, hã vÿ: "ù tÿ Topë ví mranh tí ãn," he mÛ, "ù tÿ nũgme ki kutënh ke mÛ ãn tí," he mÛ. ⁴ Topë ví mranh tí pë vë. Hã kÿ Topë vÿ nũgme ki tí fón ke mÛ. ãn vÿ tóg Topë kato tẽnh ke mÛ ver, vënh kãgrã tÿ topë kato ke gé. Kÿ tóg vãhã sir *Jerusalem* tá Topë ãn krēm rãnh mÛ, Topë nĩg ja ãn tá tóg nĩnh

mũ. Kĩ tóg vëso: “tỹ sóg Topê nĩ,” henh ke mũ, ón kỹ.

⁵ Isỹ ãjag mré nĩn kỹ sóg ãjag mỹ tag tó ja nĩ. Kỹ mĩ êkren nĩ. ⁶ Ủ tỹ ver ti ki rĩr nĩ ên tỹ ti ki rĩr nĩn kỹ tóg ver vënh ven tũ nĩ. Kỹ tóg ón kỹ: “tỹ sóg Topê nĩ,” he tũ nĩ ver. Ti kurã ki tóg vënh ven ke mũ sir vãhã. ⁷ Ủri ù tỹ hën ri ke ag tóg vëjykre pãno han mũgtĩ, Topê vĩ mranh kỹ. Hã ra ag tóg ver vënh pigju kỹ han tĩ. Kỹ êg tóg ve há han tũ nĩ, ag jykre pãno ti. Kỹ ù tỹ ón kỹ: “tỹ sóg Topê nĩ,” he mũ ên tóg vënh ven tũ nĩ gé ver.

⁸ Ti tỹ ti ki rĩr tovãnh kỹ tóg vënh ven ke mũ sir vãhã, ùn jykre pãno ên ti. Hã ra êg *Senhor* tỹ *Jesus* vỹ ti tén ke mũ, ti jënger tỹ. ⁹ Hã ra ùn jykre pãno ên vỹ tóg *Satanás* jykre han mũ, Nén-Kórég tỹ ti krĩn kỹ. Kỹ tóg ón kỹ vëjykre tar hynhan mũ, êg tỹ nén han vãnh ên mỹr. Kujá ag jykre ri ke han jé tóg ke mũ. ¹⁰ Vënh kar *lograr* he jé tóg ke mũ gé. Jykre kuryj nĩ ve tóg nĩnh mũ, hã ra tóg pãno nỹ. Kỹ ù tỹ nũgme ki vár ke mũ ag vỹ ti ví kri fi kãn ke mũ, ag tỹ Topê vĩ kri nĩm tũ hã ra. Vënh vĩ há to ag tóg há tũ nỹtĩ, hã kỹ ag tóg krenkren ke tũ nĩ. ¹¹ Hã jé Topê tóg ag mỹ vënh ó jënënh ke mũ, ag tỹ ón kỹ vëjykre ên kri fi jé, ag tỹ kri nĩm sór kỹ. ¹² Topê tỹ ag jykre tugnyĩm kỹ tóg nũgme ki ag vãm ke mũ. Vënh vĩ há kri fi jãvãnh ag tóg nỹtĩ mỹr. Vëjykre pãno hã to ag tóg há tãvĩ nỹtĩ mỹr. Hã kỹ tóg ag vãm ke mũ, nũgme ki.

Topê tỹ êg kuprêg

¹³ Jãvo sóg ãjag to Topê mré vĩ há han tĩ, kurã kar ki mỹr. Tỹ ãjag tóg *Jesus* mré ke nỹtĩ, êg *Senhor* mré. Kỹ tóg ãjag to há tãvĩ nĩ. Topê vỹ ãjag kuprêg. Ti kuprĩg tỹ tóg ãjag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ han, ãjag krenkren jé. Kỹ ãjag tóg ti ví kri fig mũ, vënh vĩ há ên kri. ¹⁴ Isỹ ãjag mỹ *Jesus* ví tón kỹ Topê vỹ ãjag kuprêg, ãjag tỹ

êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mré tỹ ùn mág nỹtĩ jé.

¹⁵ Inh kanhkã', tar nỹtĩm nĩ, sỹ ãjag kanhrãn to, ãjag tỹ ki króm jé. Isỹ ãjag mỹ *Jesus* jykre tó mũ ên to tar nỹtĩm nĩ, sỹ ãjag mỹ nén rán mũ tag to ke gé. ¹⁶ Êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* hã vỹ êg to há tãvĩ nĩ, êg jóg tỹ Topê ke gé. Kỹ tóg êg krĩ kuprãg mũ sir, êg tỹ to krónh ke tũ nĩn jé. Ti hã ne tóg êg mỹ ti tỹ nén ù há ên ven ke mũ. Hã ve sór êg tóg mũ. ¹⁷ Ti mỹ sóg to ví tĩ, ti tỹ ãjag fe tỹ há' he jé, ti tỹ ãjag tỹ nén ù há han jé, ãjag tỹ ki hã kãmén jé gé.

3

Topê tỹ êg jy nĩgãn

¹ Inh kanhkã', vãhã sóg ãjag mỹ nén ù to ví mũ gé. Iso Topê mré vĩm nĩ, êg *Senhor* ví tỹ kãnhmar vënh kar kri rũm ke jé, vënh kar tỹ ti ví to há nỹtĩ jé, ti mỹ ví há han jé, ag tỹ ãjag ri ke nỹtĩ jé. ² Ti mỹ to vĩm nĩ, ti tỹ ijy nĩgãn jé, vëjykre pãno han mũ ag jo, ùn jykre pãno ag jo ke gé. Ủ ag tóg *Jesus* ki ge jãvãnh nỹtĩ, hã kỹ ag tóg iso kórég nỹtĩ sir.

³ Hã ra êg *Senhor* vỹ ti tỹ nén tó ja ên han ke mũ. ãjag tar han jé tóg ke mũ. ãjag jy nĩgãn jé tóg ke mũ gé, Japo jo, Nén-Kórég ên jo. ⁴ ãjag hỹn inh ví han ke mũ, kỹ tóg inh mỹ há tĩ. Topê vỹ ãjag krĩn ke mũ, ãjag tỹ sỹ ãjag mỹ nén tó mũ ên ki króm jé. Kỹ ãjag tóg to krónh kenh ke tũ nĩ sir. ⁵ Êg *Senhor* jé ãjag krĩn, ãjag tỹ ti to há nỹtĩ jé, ti tỹ êg to há ri ke. Ti jé ãjag krĩn, ãjag tar nỹtĩ jé, ãjag jagtar hã ra. *Cristo* vỹ ge ja nĩ gé. Kỹ ti nón gem nĩ.

Êg tỹ rãnhraj ke

⁶ Inh kanhkã', vãhã sóg ãjag jyvën mũ gé sir. ãjag jyvën tar han sóg mũ gé. Êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jykre tỹ sóg ãjag mỹ: “*Jesus* mré ke ù ag tóg vënhmỹ mẽ nỹtĩ,” he mũ. Inh ví mranh sór ag nỹtĩ. Ên ag mré

vĩ măn tũg nĩ. ⁷ Sỹ ãjag mré nĩn kỹ sóg vènhmỹ mẽ han ja tũ nĩ. Tag ve ãjag mỳr. Kỹ ãjag tóg inh kóm han ki kanhrân ke mũ. ⁸ Fagrĩnh mỹ sóg ãjag rãgró ko ja tũ nĩgtĩ mỳr. Kajãm ja sóg nĩgtĩ mỳr, sỹ ãjag mré nén ko ja ti. Kutý mré kurã ki sóg rãnrãj ja nĩgtĩ. Kỹ sóg inh rãnrãj to ron mág ja nĩgtĩ, sỹ ãjag tũ kagrãg tũ nĩ jé. Hã ve ãjag mỳr. ⁹ Sỹ ãjag tũ konh ke vè vè, hã ra sóg ãjag tỹ nén han ke mũ ên han sór ja nĩgtĩ, ãjag tỹ to ki kanhrân jé, ãjag tỹ inh kóm han jé sir. ¹⁰ Isỹ ver ãjag mré nĩn kỹ sóg ãjag mỹ: “ũn rãnrãj vãnh ên vỹ ne konh ke tũ nĩ,” he ja nĩ. ¹¹ Æjag kã mĩ ù ag nẽji tag han vãnh nỹtĩ. Rãnrãj vãnh ag nẽji nỹtĩ. Hã ra ag nẽji vènh kar to vĩ vĩ he tĩ. ¹² Ên jyvèn sór sóg nĩ, êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jykre tỹ. Ag jyvèn tar han kỹ sóg: “rãnrãj ra, jatun mỹ,” he mũ. “Æjag tũ hã ko ra, ãjag rãgró ti. Û jèn ko tũg ra,” he sóg mũ sir.

¹³ Inh kanhkã', nén ù há tãvĩ han kãn sórm nĩ. To krónh ke tũg nĩ. ¹⁴ Hẽn ri ke mũn ù tóg isỹ rá tag kri finh ke tũ nĩ. Ên jykre vèg nĩm nĩ. Tĩ mré vèmén tũg nĩ, tĩ mỹ'ãg jé sir, tĩ tỹ to jykrén măn jé. ¹⁵ Hã ra ti kato vãsãn tũg nĩ, ti to kry nĩ tũg nĩ. *Jesus* mré ke vè mỳr. Kỹ ti jyvèn nĩ, tĩ tỹ to jykrén măn jé.

¹⁶ Ha mẽ, êg *Senhor* mỹ sóg to vĩ tĩ, tĩ tỹ ãjag krĩ kuprãg jé, ãjag jagtar hã ra. Tĩ hã ne tóg êg krĩ kuprãg tĩ'. Êg *Senhor* jé ãjag mré nĩgtĩ.

¹⁷ Sỹ vãnh vèsóg ki ãjag mỹ rán vè, ù tỹ inh vĩ rán ja pãte. Inh hã vỹ tỹ *Paulo* nĩ. Isỹ rán mũn hã vè. Ge inh nĩgtĩ, isỹ ù mỹ vènh rá jènên kỹ.

¹⁸ Êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mỹ sóg to vĩ tĩ, tĩ tỹ ãjag tar han jé.
Hã vè.

PAULO TÛ RÁ VĚ: TIMÓTEO MÛ CARTA VĚ

¹ Paulo tÛ rá vě. Topě ne inh kuprěg ja nĩ', ěg kren han tĩ ti. Isÿ tÛ *Jesus Cristo apóstolo* jě jě tóg inh fěg ja nĩ. Ti hã ve sór ěg tóg mũ, *Jesus Cristo* ti.

² Isÿ inh kósin tÛ *Timóteo* mÛ rán hã vě. TÛ ã inh kósin pě ri ke nĩ, ã tÛ isugrĩn Topě vĩ kri fin kÿ.

Ěg jóg tÛ Topě mÛ sóg to vĩ tĩ, ti tÛ ã tar han jé, ti tÛ ã jagãgtãn jé, ti tÛ ã krĩ kuprãg jé, ěg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ti.

Vyrmÿ věnh vĩ jěmě sór ke tũ

³ Isÿ ěmã tÛ *Éfeso* tá kãkutě kÿ ga tÛ *Macedônia* ra tĩg kÿ sóg ã mÛ to vĩ, ã tÛ ver *Éfeso* tá ke ag ki rĩr jé. Ón kÿ ag tóg Topě jykre kãmén sór tĩ. Tag to ag mÛ: “han tũg nĩ,” hem nĩ. ⁴ Topě jykre tovãnh kÿ ag tóg vyrmÿ nén ũ ũ to jykrén sór mũ, hã vÿ: kanhkã tãn tÛ ó, he mũ, ke tũ nĩ kÿ, ěg jo ke ag jigji. Nén ũ tũ vě. Ěg pijé tag tÛ Topě jykre han tĩ'. Topě jykre hã vě, hã vÿ: věnh kar tÛ ti ki rã, he mũ.

⁵ Ěg tÛ Topě jykre han kÿ ěg tóg jagně to há tãvĩ nÿtĩ, ěg fe tÛ. Kÿ ěg tóg jagně mré vějykre pir han tĩ gé. Ti ki rã há han jé ěg tóg ke mũ gé. ⁶ Tá ke ũ ag tóg vějykre há tag tovãnh. Kÿ ag tóg véké vēmén mũ nĩ ha. Ag tÛ kygněn hã vě. ⁷ Topě tÛ vãsÿ ěg jyvěn mũ ěn tÛ ag tóg ãjag kanhrãn sór tĩ, ag tÛ ki kagtũg hã ra. Ón kÿ ag tóg Topě vĩ kãmén sór tĩ. To ag tóg: “tag to ke vě,” he tĩ, ag tÛ ki kagtũg nÿtĩn kÿ.

⁸ Ag jãvo ěg tóg ki kanhró nÿtĩ, Topě tÛ vãsÿ ěg jyvěn mũ ěn há nĩ ti. Ěg tÛ to jykrén há han kÿ ěg tóg ti há nĩ vég tĩ. ⁹ Topě pijé ũ tÛ ti vĩ ki króm mũ ag tugrĩn ěg jyvěn ja nĩgtĩ'. ũ tÛ vějykre pãno han mũ ag tugrĩn ke vě. ũ tÛ ge ag vÿ ag panh mré ag

mÿnh fi tén tĩ. Jagně kãgtén ag tóg tĩ, ¹⁰ ag prũ tũ fag mré ag tóg nÿ tĩ, fag mén tũ ag mré, jagně mÿ ag tóg ón tĩ, jagně to ag tóg ón tĩ gé. Vějykre pãno kar han ag tóg tĩ. Topě tÛ nén ũ to: “kórég ti nĩ,” he mũ ěn han kãn ag tóg tĩ. ¹¹ ũ tÛ tag han mũ tũgrĩn tóg ěg jyvěn ja nĩ, ěg tÛ han tũg jé. Ti hã vÿ ěg mÿ věnh vĩ sér tó ja nĩgtĩ'. Ti hã vÿ inh mÛ: “ha věnh kar mÿ tónh tũg,” he ja nĩ'. Topě hã ne ti pir mÿ há nĩ'. Jãvo ag tóg ti vĩ tag kato tē tĩ.

Topě tÛ ěg jagãgtãn sór

¹² Ěg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ne isar han tĩ'. Hã kÿ sóg ti hã mÿ vĩ há han tĩ. Ti hã ne iso jykrén kÿ inh kuprěg', sÿ ti rãnhřaj han jé. Kÿ tóg vég mũ, sÿ to tar nĩ ti, ti tÛ isar han kÿ. ¹³ Sÿ tá krÿg ke tũ vě vě. Vãsÿ sóg ti mÿ vĩ kónãn ja nĩgtĩ. Ti vóg kónãn ja sóg nĩgtĩ. Hã ra sóg ti ki kagtũg nĩ ja nĩgtĩ. Hã kÿ tóg inh jagãgtãn, sÿ ti ki rã jé. ¹⁴ Inh jagãgtãn há tãvĩ han tóg, ěg *Senhor* ti. Hã kÿ sóg ti ki rã há han. Kÿ sóg ti to há tãvĩ nĩ gé.

¹⁵ Tag vÿ tÛ věnh vĩ há nĩ, ha mě. Kÿ věnh kar tÛ tag to há nÿtĩ ran jé há tĩ vě, hã vÿ: “*Jesus Cristo* vÿ ga kri mur, ti tÛ Topě vĩ mranh tĩ ag krenkren han jé,” he mũ. Ti vĩ mranh tĩ ag kar kórég kãfór vÿ tÛ inh nĩ. ¹⁶ Hã kÿ tóg inh jagãgtãn ja nĩ gé. *Jesus Cristo* tÛ věnh kar mÿ ven sór vě, ti tÛ Topě vĩ mranh tĩ ag jagãgtãn sór mũ ti. Kÿ věnh kar tóg inh ve kÿ Topě tÛ ag to há nĩ ki kanhró nÿtĩn mũ. Věnh kar vÿ ěg rĩr krÿg ja tũ venh ke mũ, ěg tÛ ti ki ge kÿ.

¹⁷ Topě hã ne ti pir mÿ tÛ pã'i mág nĩ'. Ti tÛ nén kar han to hã tóg nĩ nĩ. Kÿ tóg ter ke tũ nĩ gé. Ti vég tũ ěg tóg nĩgtĩ. Ti pir mÿ tóg tÛ Topě nĩ. Kÿ ěg tóg ti hã mÿ vĩ há han ke mũ. Ti mÿ vĩ há han ke tag tóg tũ' henh ke tũ nĩ gé. Hã vě.

Timóteo rãnhřaj

¹⁸ *Timóteo*, inh kósin vỹ tỹ ã nĩ. Sỹ ã mỹ ã rãnrãj tag nĩm vễ. Vãsỹ ã tóg mẽ ja nĩ, Topê vĩ tó tĩ ù tỹ ã to nén tó ja ên ti. Ti vỹ vỹ ã tar han ke mũ. Hã kỹ ã tóg *soldado* tỹ ti rãnrãj to vãsãn ri ke han ke mũ, ã rãnrãj to. ¹⁹ Ti ki rã to krónh ke tũg nĩ. Vễjyre pãno han sór tũg nĩ. Û ag tóg vễjyre pãno han mãn ja nĩgtĩ. Hã ra ag tóg kykũnh sór ja tũ nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg ti ki rã kar kỹ ti tovãnh ja nĩgtĩ. ²⁰ Ag kã mĩ ù vỹ tỹ *Himeneu* nĩ, *Alexandre* ti ke gé. Topê to é he ag tóg mũ ha ùri, hã kỹ sóg *Satanás* mỹ ag vin, ti tỹ ag vóg kónãn jé. Ti tỹ ag vóg kónãn kỹ ag hên ri ke mũn Topê to é he mãn ke tũ nĩ.

2

Igreja krêm vễjyre

¹ ã tỹ ã tũ ag jyvẽn kỹ ag mỹ: “Topê mré vễmẽn e han nĩ,” hem nĩ. “Ti mỹ nén ù kar to vĩm nĩ. Vễnh kar jagfy vĩm nĩ, ti mré. Ti mỹ nén ù kar to: há ti nĩ, hem nĩ gé,” hem nĩ, ag mỹ. ² Pã'i ag jagfy Topê mré vĩm nĩ gé. Kỹ ag tóg jatun mỹ nỹtĩnh mũ. Kỹ êg tóg, jatun mỹ êg ãn krêm nỹtĩn kỹ êg rãnrãj nón mũnh ke mũ gé, êg tỹ Topê to há nỹtĩn kỹ, êg tỹ jagnê to há nỹtĩn kỹ ke gé. ³ Topê mỹ tóg sér nĩ, tag ti, ù tỹ êg kren han tĩ ên mỹ. ⁴ Ti tỹ tag han sór vễ, ha mẽ: êprã ke ag krenkren han sór tóg mũ, vễnh kar tỹ ti tỹ ki hã tó mũ tag mẽ kãn jé. ⁵ Pir ti nĩ, Topê ti. Û tỹ Topê mré êg jagfy vĩ mũ ên vỹ pir nĩ gé, hã vỹ: êg mré ke tỹ *Jesus Cristo*, he mũ, ù tỹ êg ri ke mur ja ên ti. ⁶ Ti hã ne vễnh fêg', ti tỹ vễnh kar kygĩãm jé. Topê tỹ ti mỹ kurã nĩm ja ên kã ke ja vễ. Kỹ vễnh kar vỹ mẽnh ke mũ, ùri, ù tỹ ti ve ja ag vĩ ti. ⁷ Hã kỹ tóg inh mỹ: “ha vễnh kar mỹ tónh tĩg,” he ja nĩ. Hã kỹ sóg tó mũ. Ki hã sóg tó mũ. Inh pijé ón mũ'. Fóg ag to tóg inh jẽnê, kanhgág ag to ke gé, sỹ ag mỹ vễnh vĩ há tó jé, ag tỹ Topê ki ge jé gé.

⁸ Kỹ tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ tóm nĩ, ag tỹ *igreja* krêm Topê mré vễmẽn jé, jagnê kóm. Hã ra tóg há tũ nĩ, ù tỹ ti jykre pãno tovãnh tũ ra ti mré vễmẽn kỹ. Ag tỹ ag jũ tovãnh kãn ke vễ. Tag tóm nĩ ag mỹ.

⁹ Kỹ ùn tỹtã fag vỹ ge nỹtĩnh mũ gé, fag tỹ vễnh mãn kỹ nỹtĩn kỹ. Fag sĩnvĩ han jafã vỹ tỹ fag jykre kuryj nĩ. Kỹ êg tóg, fag tỹ Topê to há nỹtĩ vэг mũ. Êg tỹ kur to mỹ^a tunh ke tũ fag nĩ. Fag tỹ kur sĩnvĩ tu kỹ tóg há tĩ. Fag tỹ fag gãnh ki rĩr há han kỹ tóg há nĩ gé. ¹⁰ Fag tỹ kur tỹ jagnê kãfór han sór mũ pijé há nĩ', fag gãnh tỹ ke gé. Fag jé vễjyre kuryj hã tỹ vễnh sĩnvĩ han.

¹¹ ãjag tỹ vễnh mãn kỹ nỹtĩn kỹ fag jé vễnh kanhrãn há han. Fag jé mẽ há han, vễnh kar tỹ fag kóm mẽ há han jé gé. ¹² Ker fag: “ù tỹtã fi hã vỹ ùn ve ti han, fi hã vỹ ag kãfór nĩ,” hê hé'. Mễ há han jé fag tóg ke mũ, ¹³ hã vỹ: “Topê tỹ ùn han vén mũ vỹ tỹ *Adão* ti nĩ, kar kỹ *Eva* fi,” he mũ. ¹⁴ Kỹ Japo tỹ ùn krĩn kónãn vén mũ vỹ tỹ fi nĩ ja nĩ. *Adão* pijé'. Fi hã ne Topê vĩ mranh vén'. Hã ra tóg fi nón mranh ja nĩgtĩ gé, *Adão* ti. ¹⁵ Hã ra fag krenkren ke mũ gé, fag krê mré hã, ù tỹtã fag, ag ri kén. Krenkren jé fag ke mũ, fag tỹ *Jesus* tovãnh tũ nĩn kỹ, fag tỹ ti to há nỹtĩn kỹ, jagnê to há ke gé, fag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

3

Igreja to kófa

¹ Sỹ ke há vễ, ha mẽ. Û tỹ tỹ *igreja* to kófa nĩ sór kỹ tóg vễnh rãnrãj mág han ke mũ. ² Û tỹ kygnê mẽ tũ vỹ há nĩ, ù tỹ prũ pir han kỹ nĩ, ù tỹ nén ù há to jykrén tĩ, ù tỹ vễso jykrén tĩ, ù tỹ kór há tá ke ag mỹ: “inh ãn ki nũr kãtĩg,” he tĩ, ù tỹ ag kanhrãn há han tĩ, ³ ù tỹ goj fa kron vãnh, ù tỹ ti fe tỹ gỹm ke vãnh, ù tỹ vễnh kar mỹ komê há vĩ tĩ, ù tỹ vễnh kar krĩ kuprã nĩ ve sór tĩ, ù tỹ riko nĩ sór vãnh, ⁴ ù tỹ ti ãn krêm nỹtĩ

fag ki rĩr há han tĩ, ũ tỹ ti krẽ jyvẽn há han tĩ, ti krẽ ag tỹ ti kamẽg jé. ⁵ Ũ tỹ ti ĩn krẽm nỹtĩ fag ki rĩr há han tũ nĩn kỹ tóg, *igreja* krẽm ke ag ki rĩr há han ki kagtĩg nĩ gé. ⁶ Ũ tỹ *Jesus* ki rã tãg tóg tỹ, kófa jẽnh ke tũ nĩ ver. Ke tũ nĩ mũ ra tóg ĩnh mỹ ti tỹ: “tỹ sóg ũn mág nĩ,” henh ha mẽ tĩ. Kỹ tóg ĩnh mỹ ti tỹ Japo jykre han ha mẽ tĩ, Japo tỹ ti krĩn kỹ. ⁷ Vẽn kar tỹ *igreja* to kófa ěn to vĩ há han kỹ tóg há tĩ, ũ tỹ *Jesus* ki ge tũ ag mré hã. Kỹ tóg mỹ'ãg ke tũ nĩ, ti tỹ kygnẽg tũ nĩn kỹ. Kỹ tóg Japo jykre han mãn sór ke tũ nĩ gé.

Igreja to kófa mré rãnrãj tĩ ũ

⁸ Kỹ *igreja* to kófa mré rãnrãj tĩ ũ vỹ nỹtĩ gé. Ũ tỹ ge ag vỹ vỹjyre há han ke mũ gé, vẽn vĩ pir han kỹ nĩ, goj fa kron vãn, nén ũ to én ke tũ, riko nỹtĩ sór ke tũ. ⁹ Topẽ vỹ ěg mỹ vẽn vĩ jẽnẽ, ěg tỹ ti ki ge jé, ěg tỹ ti vĩ tag to krónh ke tũ nĩ jé, ěg tỹ ěg fe kavẽn tũ nĩ jé gé. Ag tỹ ti vĩ tag to tar nỹtĩnh ke vẽ. ¹⁰ Ũ tỹ *Jesus* ki rã tãg nĩ kỹ tóg ver Topẽ rãnrãj han ke tũ nĩ, ěg tỹ ver ti jykre tugnỹm jé.

¹¹ Kỹ ũ tỹtã tỹ *igreja* to kófa mré rãnrãj tĩ fag vỹ ge nỹtĩnh mũ gé. Fag tỹ nén ũ há han kãn kỹ tóg há tĩ, fag tỹ ũ mỹ vĩ kónãn tũ nĩn kỹ, fag tỹ fag rãnrãj ki rĩr há han kỹ. Kỹ fag tóg Topẽ rãnrãj han ke mũ.

¹² Hỹ, *igreja* ki rãnrãj mũ ag vỹ prũ pir han kỹ nỹtĩnh mũ. Kỹ ag tóg ag krẽ jyvẽn há han ke mũ gé. Kỹ ag tóg ag ĩn krẽm nỹtĩ kar ki rĩr há han ke mũ gé. ¹³ ũn tỹ ge vỹ, jatun mỹ Topẽ rãnrãj ki rĩr há han ke mũ. *Jesus Cristo* kãmén to mỹ'ãg ke tũ ti nĩ, fi ke gé. Kỹ tóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar mỹ há tĩ.

Jesus kãme

¹⁴ Ā mỹ sóg vẽn rá tag han mũ. Hã ra sóg kãnmar ã ve sór mũ. ¹⁵ Hẽn ri ke mũn sóg kãtĩg vãn han ke mũ. Hã ra sóg ã mỹ rãn mũ. Topẽ vỹ rĩr jẽ. Tĩ tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ũ tỹ ti ki

ge kỹ nỹtĩ ag. Ěg hã vỹ vẽn vĩ há hã tóg tĩ, Topẽ vĩ to. ¹⁶ Ha vé, Topẽ tỹ ũri ěg mỹ nén tóg mũ tag vỹ tỹ nén ũ há tãvĩ nĩ. Vãsỹ ag tóg mẽ ja tũ nĩ. Tĩ jykren hã vẽ, ha mẽ:

Jesus Cristo vỹ ěg ri ke mur, ga kri, kỹ Topẽ tóg ti tỹ ũn mág han, tá, ti tỹ jykre kuryj nĩn kỹ.

Kỹ tóg ti tỹ jẽgnẽ jafã ag mỹ ti ven. Kỹ ti mré mũ tĩ ag vỹ *povo* kar mỹ ti tóg.

Hã kỹ ga kri mũ ag vỹ ti ki ge mũ,

Ěg tỹ *Jesus* kãmén hã vẽ.

4

Ōn kỹ Topẽ kãmén tĩ ag

¹ Ha vé, Topẽ kuprĩg vỹ ěg mỹ nén ũ jagy tóg tĩ, ha mẽ. *Jesus* kãtĩg mãn ke tỹ kakó ěn kã ũ ag nẽji ti tovãn h ke mũ, ag tỹ vẽn ó hã kri nĩm jé, Japo tỹ ag kanhrãn mũn ki. ² Ũ tỹ tỹ Japo mré ke nĩ hã vỹ ónón tĩ. Hã kỹ ag tóg ũn tỹ ge vĩ jẽmẽ kỹ *Jesus* tovãn h ke mũ, fag ke gé. Jykre régre han ag tóg tĩ. Ag jykre há tỹ tũ' he ja ag nĩgtĩ, kỹ ag tóg ki kagtĩg nỹtĩ ha. “Vẽn vĩ há vẽ,” he ag tóg tĩ ha, vẽn ó to. ³ “Prũg tũg ra, mẽn tũg ra,” he ag tóg tĩ. “Tag ko tũg ra,” he ag tóg tĩ gé, Topẽ tỹ nén han ja to. Ěg tỹ *Cristo* ki ge há han kỹ, ěg tỹ ti vĩ kri fi kỹ ěg tóg ti hã mỹ to vĩ há han ke mũ, vjẽn kar to. Kỹ ěg tóg nén kar konh ke mũ. ⁴ Topẽ tỹ nén han mũ kar vỹ há nĩ. Kỹ ěg tóg ti mỹ: “há ti nĩ, ã tỹ ěg mỹ vjẽn tag ven mũ ti,” he mũ. Kỹ ěg jatun mỹ konh ke mũ. “Tag konh ke tũ ĩnh nĩ,” henh ke tũ ěg tóg nĩ. ⁵ Topẽ vỹ vỹ nén kar jãnhkri han tĩ. Kỹ ěg tóg to Topẽ mré vēmén tĩ gé. Kỹ ěg tóg jatun mỹ konh ke mũ.

Ěg mré ke ag kanhrãn nĩ

⁶ Tag kar tóm nĩ, ěg mré ke kar ag mỹ. Kỹ ã tóg *Jesus Cristo* rãnrãj han há han mũ. Topẽ vỹ vỹ ã mỹ tỹ vjẽn ri ke nĩnh mũ. Kỹ ã tóg tỹ tar jẽ, ã tỹ ti jykre mĩ tĩn kỹ. Ki kanhró ã tóg nĩ, Topẽ jykre ti. ⁷ Ũ tóg vyr mỹ

nén ũ to jykrén sór tí, tý vènh ó han ký, Topê ví ki rán ký nĩ tú ên. Tag jêmê sór tũg nĩ. Vějykre kuryj hã mĩ tũg nĩ. Tag hã to tar nĩm nĩ. ⁸Kejẽn ěg tóg vãkrég tí. ěg tý vãkre to tar nỹtĩn ký tóg há sĩ nĩ. ěg tý jãvo vějykre kuryj kar to tar nỹtĩ tag vỹ há tãví nĩ sír. Tag to ěg tóg mũ há han tí, tag ki. Kar ěg tóg kanhkã tá mũ há han ke mũ gé. ⁹Tag vỹ tý vènh ví há nĩ. Vějykre kuryj tý vènh kar mũ há nĩ ra tóg há tí vè. ¹⁰Vějykre kuryj ěn ve jé sóg inh rãnhřãj to vãsãn mũ. Topê hã ki ěg tóg nén ũ kar vég tí. Hã ký sóg tí hã to vãsãn mũ. Rĩr tí nĩ, ěg jóg tý Topê tí. Tĩ hã ne ěg kren han tí', vènh kar ag, ũ tý tí ki ge ký nỹtĩ ag, fag mré hã.

¹¹Tag kãmén nĩ. Tag to vènh kar mũ: "tag han ra," hem nĩ. ¹²Kyrũ ã tóg jê. Ũ jé ã to é he tũg. Nén kar há ěn han nĩ, ag tý ve jé, ag tý ã kóm han sór jé, ã ví ri ke ěn tí, ã tý vènh kar to há nĩ ri ke, ã tý *Jesus* ki rã ký jê ri ke, ã tý nén ũ jãnhkri han ri ke ke gé. ¹³Inh kãtĩg ke to hã ã tý nén han tí ěn han tĩm nĩ ver. Ag mũ Topê ví rán to kem nĩ. Ag jyvẽn nĩ. Ag kanhrãn nĩ gé. ¹⁴Ěg jyvẽn tí ag ne ã mũ tó', Topê tý nén to ã tar han ke tí, Topê kuprĩg tý ag krĩn ký, *igreja* to kófa ag tý ag nĩgé tý ã kri fi ja ěn kã. ¹⁵Ag tý ã mũ nén tó ja ěn tovãnh tũg nĩ. To jykrén nĩ, to tar nĩm nĩ, vènh kar tý ã tý to tar nĩ ěn ve jé. ¹⁶Vëso jykrén nĩ. Ký ã tý Topê ví tý ag kanhrãn ke ěn to jykrén nĩ gé, ã tý kygnég tú nĩ jé. Tag to tar nĩm nĩ. Á tý tag han ký ã kren ke mũ. Ký ũ tý ã ví mēg mũ ag vỹ krenkren ke mũ gé.

5

¹Ũn sanh há ag mũ ví tar han tũg nĩ. Koměr hã ag jyvẽn nĩ. ěg tý ěg panh mré ví ri ke han nĩ. Á tý kyrũ ag jyvẽn ký ěg tý ěg jãvy ag jyvẽn ri ke han nĩ. ²Á tý ũn sanh há fag jyvẽn ký ěg tý ěg mũnh fi jyvẽn ri ke

han nĩ. Á tý tytãg fag jyvẽn ký ěg tý ěg ve fi jyvẽn ri ke han nĩ. Á tý fag jyvẽn ký vènh ki rĩrm nĩ, ã tý fag to ěn tú nĩ jé.

Ũn mén ter ja fag ki rĩr ke mũ

³Ũ fag mén vỹ ter, hã ra tóg tú tí, ũ tý fag ki rĩr ke tí. ěn fag ki rĩrm nĩ. ⁴Ũn mén ter ja ũ fi krê vỹ nỹtĩ, fi krê'krê mré hã. Ký fi krê hã vỹ fi ki rĩr ke mũ'. Ag tý tý gĩr nỹtĩ mũn kã fi tóg ag jê'ỹn ja nĩgtĩ. Ký ag tóg vènh kaja jé fi jê'ỹn mũ ha. Topê jykrén hã vè. ⁵Hã ra ũn mén ter ja ũ fi vỹ krê tú nĩ. Ký ũ tý fi jê'ỹn ke tóg tú tí. Ký *Jesus* ki ge ký nỹtĩ kar ag vỹ fi jê'ỹn ke mũ. Fi tý nén ũ ve sór ký fi tóg Topê hã mré vēmén ke mũ, ti hã mũ nén ũ kar to ví ký. Fi tý tag to krónh kenh ke tú vè, kurã mré hã, kuty mré hã ke gé. ⁶Fi tý hã ra ag to kanhir sór ký fi tóg vějykre pãno han mũ. Ký fi tóg tũg kónãn ke mũ. ⁷Tag tóm nĩ, fag mũ, fag tý tý prãnh ke tú nĩ jé.

⁸Hã ra ag kã mũ ũ tóg kejẽn ti mré ke fag ki rĩr tú nĩ. ěn vỹ *Jesus* ki rã tovãnh ja nĩ. Kórég tãví tí nĩ, tag tí. Ũ tý *Jesus* ki rã ja tú kórég kãfór tí nĩ.

Ũ tý igreja ki rĩr ke fi

⁹Tá ũn mén ter ja fag vỹ fag jiji rãnrãn sór mũ, fag tý *igreja* ki rĩr jé. Ũn sanh há fag jiji hã rán nĩ, ũ tý 60 (ke) *anos* kãfór nỹtĩ fag, ũn mén pir han ký nỹtĩ ja fag. ¹⁰Á tý ũn jiji rán ke mũ fi jykrén hã vè, ha mē. Fi mũ fi krê ki rĩr há han ja nĩ'? Fi mũ fi ĩn krēm Topê tú ag ki rĩr há han ja nĩ'? Fi mũ ũn vēsřrénh mũ fag jagãgtãn ja nĩ'? Fi mũ nén ũ há kar to tar nĩ'? Ký fi jiji rán nĩ.

¹¹Ũn mén ter ja ũ fi vỹ sanh há tú nĩ ver. Ký fi jiji rán tũg nĩ. Ũ to ěn ký fi tóg *Cristo* tovãnh ký mén sór mũ, ha vem nĩ. ¹²Ký tóg vènh mũ tĩnh mũ. Fag tý fag jiji rán kar ký fag mén mãn ke tú nĩ ha. *Cristo* tú hã ki rĩr jé fag ke mũ ha. ¹³Ký tytãg fag jiji rán tũg nĩ. Jãvo fag tóg

rãnrhāj mẽ kã ĩn kar mĩ pasa' he sór mũ, ha vem nĩ. Kĩ fag tóg fagrĩnh mẽ vēmén ke mũ gé sir. Nén tó vãnh tó jé fag tóg ke mũ gé. Kĩ tóg há tũ nĩnh mũ. ¹⁴ Hã kĩ tóg há tĩnh mũ, fag mén mãn kĩ. Fag tỹ fag krẽ ve kĩ tóg há tĩ. Fag tỹ fag ĩn ki rĩr há han kĩ tóg há tĩ gé. Kĩ tóg ù tỹ ẽg mẽ fag to vĩ sór mũ ra vãnh mẽ tĩnh mũ, ha vem nĩ. ¹⁵ Ha vé, ù fag vỹ *Cristo* tovãnh huri, ùn mén ter ja tytãg ù fag. Kĩ fag tóg *Satanás* jykre han mũ sir. Kĩ tóg kórég nĩ.

¹⁶ Tá ke ù ĩn krẽm ùn mén ter ja ù fi vỹ jẽ. Kĩ fag hã vỹ fi jẽ'ỹn ke mũ. Fag tỹ fi mẽ: “*Jesus* ki ge kĩ nỹtĩ ag tỹ ã jẽ'ỹn kĩ tóg inh mẽ há tĩnh mũ vẽ,” henh ke tũ vẽ. *Jesus* ki ge kĩ nỹtĩ ag vỹ ùn mén ter ja tỹ ge hã ki rĩr ke mũ, hã vỹ: ùn kanhkã tũ, ùn krẽ tũ, he mũ.

Igreja to kófa ag jagãgtãn ke

¹⁷ Tá ke ag kã mĩ ù tóg tỹ kófa nỹtĩ, *igreja* to, fag ke gé. Kĩ ag kã mĩ ù tóg *igreja* ki ke ag kanhrãn tĩ, Topẽ vỹ tỹ, kĩ ag tóg to krónh ke tũ nĩgtĩ. Tag ag vỹ ẽg mẽ tỹ ùn mág nỹtĩ. Ag tỹ *igreja* krẽm ùn kanhrãn tĩ ag jé ag mẽ kajãm mág, fag mẽ ke gé. ¹⁸ Tag vỹ rán kĩ nĩ, ha mẽ: “monh tỹ ẽkré ki rãnrhāj kĩ ti jẽnky tógfĩn tũg nĩ. Ti jẽn kamẽg tũg nĩ,” he ja tóg nĩ. Kĩ tag vỹ rán kĩ nĩ gé: “ùn rãnrhāj mũ ẽn tóg ti kaja venh ke mũ,” he ja tóg nĩ gé. Ti tỹ ẽg tỹ Topẽ vỹ tó tĩ ag mẽ kajãm ke to ken hã vẽ, ẽg tỹ *Jesus* ki ge kĩ nỹtĩn kĩ.

¹⁹ ù tóg kejẽn ã mẽ *igreja* to kófa jykre kórég tó sór mũ. ùn régre ag tỹ ti jykre kórég ve kĩ ã mẽ tó kĩ ag vỹ jēmēm nĩ. ùn pir vỹ jēmẽ sór tũg nĩ. ²⁰ Kófa ù tỹ kygnẽ kĩ vãnh kar rĩnve ti jyvẽn nĩ, vãnh kar tỹ ti mré ẽg tỹ kygnẽg tĩ ẽn kamẽg jé, fi mré hã ke gé.

²¹ Tag han ra, ha mẽ. Ker han tũg hẽ'. Topẽ vỹ ã tỹ nén han mũ vég tĩ, *Jesus Cristo* ti ke gé, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ag ke gé. ù to: “ti tỹ iso há nĩn

kĩ sóg ti mẽ vỹ tar han sór tũ nĩ, ti tỹ kygnẽ ja ra,” he sór tũg nĩ. Ge ra ti jyvẽn tar han nĩ. ²² Kĩ kãnhmar ù mẽ: “Topẽ rãnrhāj tag han jé ã tóg ke mũ,” he sór tũg nĩ gé. Ti tỹ Topẽ vỹ mranh ja ẽn tovãnh kãn ja tũ nĩn kĩ ã tóg ti mré mranh mũ, ti tỹ ti rãnrhāj tovãnh kĩ. Kĩ veso jykren nĩ gé, ã jãnhkri kar jẽ jé.

²³ Goj tãvĩ kron sór tũg nĩ. Kaga mẽ ã tóg nĩ. Hã kĩ sĩn kĩ *vinho* kron nĩ. ã mẽ vãnh kagta vẽ.

²⁴ ù ag tóg Topẽ vỹ mranh pẽ han tĩ, kĩ vãnh kar tóg ag vég tĩ. Topẽ vỹ ag vóg kónãn ke mũ, ag tỹ ti vỹ mranh pẽ han to. ù ag tóg vãnh pēju kĩ mranh tĩ. Ag tỹ Topẽ vỹ mranh mũ ẽn vỹ vãnh ven ke mũ gé kejẽn, ha vem nĩ. ²⁵ Ge ti nĩ gé, vỹjyre há mré. Vãnh kar vỹ vég mũ, ù tỹ vỹjyre há han mũ ti. Kejẽn ù tóg nén ù há han tĩ, hã ra tóg vãnh pēju kĩ han tĩ. Vãnh ven jé tóg ke mũ gé, ti tỹ Topẽ vỹ mranh ja ti.

6

Patrão camarada jykre

¹ Tá ke ag kã mĩ ù tóg tỹ *patrão camarada* nỹtĩ. Kĩ ù ag *patrão* vỹ *Cristo* ki kagtũg nĩ. Ag jé ag *patrão* tũ ki rĩr há han. Kĩ ù tóg ẽg to vĩnh ke tũ nĩ, Topẽ to, ag tỹ vỹjyre há han kĩ. ² ù ag *patrão* vỹ *Cristo* ki rã kĩ nĩ. Kĩ ag jé ti to é he tũg. Ti tỹ ẽg mré *Jesus* ki rã kĩ *Jesus* vỹ ti to há nĩ. Kĩ tóg ùn vēs'yrénh mũ ag jagãgtãn tĩ, ag *patrão* ti. Kĩ tóg há tĩ, ti *camarada* ag tỹ ti tũ ki rĩr há tãvĩ han kĩ. Tag tóm nĩ, vãnh kar mẽ. Tag tỹ ag jyvẽn nĩ.

Ón kĩ Topẽ kãmén tĩ ag

³ ù tóg vyr mẽ jykren kĩ nén ù tó sór tĩ. Topẽ vỹ rán kĩ nĩ ẽn tó sór tũ tóg nĩgtĩ. ẽg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tỹ nén tó mũ ẽn tovãnh kĩ tóg nĩ ha, vãnh vỹ há ẽn, Topẽ jyre ẽn. ⁴ “ùn mág vỹ tỹ inh nĩ,” he tóg tĩ. Hã ra tóg jyre tũ nĩ. Kaga ti nĩ, krĩ vãnh mẽ ti nĩ. Hã kĩ tóg fagrĩnh mẽ vỹ

tũgĩ. Ti vĩ tugnĩn jagně tũ ki vễĩ vỹ kutě tĩ, jagně to jũ ke gé, jagně to vĩ kónãn, jagně to jykrén kónãn, ⁵ jagně mỹ féfén ke gé. Krĩ tũ nỹtĩ ve ag nĩ. Věnh vĩ há ki kagtĩg ag nỹtĩ. Kĩ ag tóg ón kũ Topě kãmén to rikon sór nỹtĩ. ⁶ Hỹ, Topě to ěg riko nỹtĩnh mũ, ěg tỹ ěprã rikon sór tũ nỹtĩn kũ. ⁷ Ha vé, ěg mur mũ kã ěg tóg tỹ nén ũ tũ mur, kũ ěg tóg ěg ter kũ ěg tỹ nén kar tovãnh kũ tũg mũ gé. ⁸ Kũ tóg há tĩ, ěg tỹ ũri vễjěn mré ěg kur ven kũ, tag tãvĩ. ⁹ ěg tỹ riko nỹtĩ sór kũ tóg inh mỹ ěg tỹ Topě vĩ mranh ha mẽ tĩ. Kãnhmar ěg tóg nén ũ to én', nén ũ to én' he tĩ, kũ tóg inh mỹ tag tỹ ěg kókén ha mẽ tĩ. Kũ ěg tag to nũgme ki vár ke mũ. Pijé há nĩ'. ¹⁰ ěg tỹ jãnkamy mág to én kũ ěg tóg nén ũ kórég kar han sór tĩ. Vễjyre kórég vễ. Tag to ũ ag tóg *Jesus* ki rã tovãnh huri, kũ ag tóg vễsỹrénh mũ ha, ag tỹ jãnkamy mág to há nỹtĩ tugnĩn.

Ă rãnhrãj ki rĩr há han nĩ

¹¹ Ag jãvo ã há vỹ tỹ Topě tũ nĩ. Kũ vễjyre kórég tag tovãnh kãn. Ă tỹ nén han ken há vễ, há vỹ: vễjyre kuryj, he mũ, Topě kaměg mũ, ti ki rã kũ tĩ, vễnh kar to há nĩ, he mũ, koměr há vĩ, he mũ gé. ¹² ěg tỹ ti ki rã kũ ěg tóg ti jykre to vãsãn ke mũ, ěg tỹ ka kunũnh sór kũ to vãsãn ri ke. To tar nĩm nĩ, ã tỹ ěg rĩr krỹg ja tũ ve jé. Tag há to tóg ã jé prěr, Topě ti. Kũ ã tóg vễnh kar mỹ tó ja nĩ gé, kurã ěn kã. ũn e ag vỹ ã vĩ ěn mẽgmě. Kũ to tar nĩm nĩ.

¹³ Sỹ ã jyvěn sór vễ, kũ Topě vỹ mẽnh mũ. Ti há ne nén kar rĩnrĩr han tĩ'. Kũ *Jesus Cristo* vỹ inh vĩ mẽnh mũ gé. Ti há ne vễnh kãmén há han', pã'i tỹ *Põncio Pilatos* ěn mỹ. ¹⁴ Sỹ tag tó sór vễ, ã mỹ, ha mẽ: ã rãnhrãj ki rĩr há han nĩ. To krónh ke tũg nĩ. To kygně sór tũg nĩ gé. Tag han kũ ěg *Senhor tỹ Jesus Cristo* tỹ vỹn ke ěn jãvãnh nĩ. ¹⁵ Ti kurã ki Topě vỹ ti mỹ: “ha tũg,” henh ke mũ. Topě vỹ ti pir mỹ tỹ nén ũ kar kri ke

nĩ. Kũ ěg tóg ti há mỹ vĩ há han ke mũ. Pã'i kar kri tóg tỹ pã'i nĩ. ũn mág kar kri tóg tỹ ũn mág nĩ. ¹⁶ Ti há ne ti pir mỹ ter ke tũ nĩ'. Ti há ne jěngrě kã kã nĩ nĩ'. Tá ěg jun ke tũ nĩ. ěprã ke ũ vỹ ti ve ja tũ nĩ gé. Kũ ěg tóg ti venh ke tũ nĩ gé. Ti há ne tỹ ũn mág nĩ'. Ti há ne tar nĩ'. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ti tỹ tỹ ũn mág nĩ ti. Há vễ.

Ěprã ũn riko ag

¹⁷ ěprã ũn riko ag mỹ tóm nĩ, ag tỹ vễso: “tỹ inh ũn riko pě nĩ,” he tũ nĩ jé. Ag riko vỹ kãnhmar tũ' henh ke mũ. Ag jé Topě há ki nén ũ kar ve sór. Ti há vỹ ěg mỹ nén ũ kar nĩm tĩ, ěg fe tỹ mrin ken jé. ¹⁸ ũn riko ag jé vễjyre kuryj han. Ag jé ag tũ tỹ vễnh kãpãm. Ag jé ũn jagãgtar ag jagãgtãn to krónh ke tũg. ¹⁹ Ag tỹ nén ũ há kar han kũ ag tóg kãnhkã tá riko nỹtĩnh mũ. Kãnhkã tá ag tóg ag tũ vin han ke mũ. Kũ ag tóg ěg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ gé. Ă tỹ ěprã ũn riko ag mỹ tónh ken há vễ.

²⁰ *Timóteo*', ã tỹ Topě vĩ mẽ ja ěn kã jatun tũg nĩ. Ki króm nĩ, to jykrén kũ. ũ ag tóg fagrĩnh mỹ vēmén mág han sór tĩ. Ón kũ ag tóg: “vễnh vĩ há vỹ jagně kato tě tĩ,” he tĩ. Há ra ag tóg fagrĩnh mỹ vĩ ti. Ag vĩ mẽ sór tũg nĩ. ²¹ “Ki kãnhró ěg nỹtĩ,” he ag tóg tĩ. Há ra ag tóg Topě ki rã tovãnh huri. Kórég ag nỹtĩ.

Topě mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag tỹ ti to tar han jé.

Hã vễ.

PAULO TÛ CARTA HAN: TIMÓTEO MÛ CARTA Û

¹ Paulo tÛ rá vĕ. Topĕ ne inh fĕg', isÿ tÛ *Jesus Cristo apóstolo* jĕ jĕ. Inh mÿ tóg tó, isÿ vĕnh kar mÿ ĕg tÛ *Jesus Cristo* tigrĭn rĭnrĭr nÿtĭnh ke tag tó jĕ. Topĕ tÛ ĕg mÿ nĕn han sór mŭn hã vĕ.

² Isÿ inh kósĭn tÛ *Timóteo* mÿ rán hã vĕ, isÿ ù to há tãvĭ nĭ ĕn mÿ. Ēg jóg tÛ Topĕ mÿ sóg to vĭ tĭ, ti tÛ ã tar han jĕ, ti tÛ ã jagãgtãn jĕ, ti tÛ ã krĭ kuprãg jĕ ke gé.

Topĕ mÿ vĭ há han

³ Topĕ mÿ sóg vĭ há han tĭ. Ti hã mÿ sóg rãnrãj tĭ, inh jógjóg ve ag ri kĕn. To kygnĕ sór vãnh inh nĭgtĭ.

Ã tó sóg tĭ, sÿ Topĕ mrĕ vĕmĕn kÿ. To krónh ke tũ inh nĭgtĭ, kurã kar ki. ⁴ Isĭg kÿ ã tóg fÿ ja nĭ. Hã mĭ sóg ĕkrĕg tĭ. Hã kÿ sóg ã ve sór tãvĭ nĭ, inh fe tÛ mrin ke jĕ. ⁵ *Jesus* ki rã há han kÿ ã tóg nĭ, ã vóvó tÛ *Lóide* fi ri ke, ã mÿnh tÛ *Eunice* fi ri ke. Ki kanhró sóg nĭ.

⁶ Hã kÿ sóg ã jyvĕn sór mŭ. Topĕ vÿ ã mÿ vĕnh rãnrãj nĭm, isÿ inh nĭgé tÛ ã kri fi ja nĭn kÿ. Ēn to tar nĭm nĭ. ⁷ Topĕ vÿ ĕg mÿ ti kuprĭg jĕnĕ, ĕg kanĕ jur tũ nĭ jĕ, ĕg tar nÿtĭ jĕ, ĕg tÛ jagnĕ to há nÿtĭ jĕ, ĕg tÛ vĕso jykren jĕ.

⁸ Hã kÿ ĕg *Senhor* to mÿ'ãg tũg nĭ. Ti kãmĕn nĭ. Kÿ inh kãmĕn nĭ gé, isÿ ti tugnĭn se kÿ jĕ tag ti. Kÿ ã tÛ ti tigrĭn vĕsÿrĕnh ke tag kamĕg tũg nĭ gé, inh mrĕ. Topĕ vĭ to ĕg vĕsÿrĕnh tĭ. Hã ra Topĕ tóg to ĕg tar han tĭ. ⁹ Ti hã ne ĕg kren han'. Ti hã ne ĕg kuprĕg', ĕg tÛ tÛ ti tũ nÿtĭ jĕ. Ēg tÛ vĕsóg ki to vãsãn pijĕ'. Ti hã ne to jykren'. Kÿ tóg ĕg jagãgtãn kÿ ĕg kuprĕg, *Jesus Cristo* tigrĭn. Nĕn kar han ke to há tóg tag to jykren ja nĭgtĭ. ¹⁰ Kÿ tóg ũri hã ĕg mÿ tó, ti tÛ

ĕg kren han tĭ tÛ *Jesus Cristo* jĕnĕn kÿ. Ti hã vÿ ĕg ter pĕ han ke tag tÛ tũ' hĕ. Kÿ tóg ĕg rĭnrĭr han mŭ sir, ĕg tÛ ĕg rĭr krÿg ja tũ ve jĕ sir, ĕg tÛ ti vĭ sér kri fi kÿ. ¹¹ Kÿ tóg inh mÿ: “vĕnh kar mÿ inh vĭ tónh tũg,” he ja nĭ gé, sÿ tÛ ti *apóstolo* jĕ jĕ, sÿ ti vĭ tÛ vĕnh kar kanhrãn jĕ. ¹² Hã kÿ sóg se kÿ jĕ ha. Hã ra sóg mÿ'ãg ke tũ nĭ. Ti ki rã kÿ sóg jĕ ha. Ti ki kanhró sóg nĭ. Nĕn ù kar to tóg tar nĭ. Hã kÿ tóg inh ki rĭr há han ki kanhró nĭ gé, sÿ ti mÿ vĕnh fĕg kÿ, isÿ kurã tÛ ĕgno pĕtĕm há han jĕ.

¹³ Isÿ nĕn tÛ ã kanhrãn ja ĕn kã jatũ tũg nĭ. Vĕnh vĭ há vĕ, sÿ ã mÿ nĕn tó ja ti. Tag ki króm kÿ inh ri kĕn kãmĕn nĭ. Ti ki rã to tar nĭm nĭ, vĕnh kar to há nĭm nĭ gé. *Jesus Cristo* tÛ nĕn han ja ĕn ri ke han nĭ. ¹⁴ Ti tÛ ã mÿ vĕnh rãnrãj nĭm ja ĕn ki rĭr há han nĭ, ù tÛ Topĕ vĭ tÛ ù han tũ nĭ jĕ. Topĕ kuprĭg vÿ ĕg kã ki ĕmã nĭ. Ēn vÿ ã tar han ke mŭ, ã tÛ ti vĭ tó há han ke to.

¹⁵ Ha vé, ga tÛ *Ásia* tá ke kar ag vÿ isovãnh kãn, *Fígelo* ke gé, *Hermógenes* ke gé. Tag mĕ ã hÿn huri. ¹⁶ Topĕ mÿ sóg to vĭ tĭ, ti tÛ *Onesíforo* mrĕ ke fag jagãgtãn jĕ, ũn tũg mŭ ĕn ti. Iso há tãvĭ ja ti nĭgtĭ. Iso mÿ'ãg ja tũ ti nĭgtĭ, ise kÿ jĕ hã ra. ¹⁷ Ti tÛ ĕmã tÛ *Roma* tag ki jun kÿ tóg inh jãvãnh tãvĭ han ja nĭ. Kÿ tóg kejĕn inh ve ja nĭ. ¹⁸ *Éfeso* tá tóg inh ki rĭr há han ja nĭgtĭ gé. Kÿ ĕg *Senhor* hÿn ti jagãgtãn ke mŭ, ti tÛ kurã tÛ ĕgno kã ti kren han jĕ. Kÿ tóg inh mÿ sér tĭnh mŭ.

2

Ēg vãsãn ke

¹ Inh kósĭn', *Jesus Cristo* ne ã tar han ke mŭ', kÿ krónh ke tũg nĭ. ² Inh vĭ mĕ ã, sÿ ũn e ag kanhrãn kÿ. Tag tóm nĭ gé, inh kóm, ù tÛ krónh ke tũ ag mÿ.

³ Ēg tÛ *Jesus* tigrĭn vĕsÿrĕnh ke to tar nĭm nĭ inh mrĕ, *Timóteo*'. *Jesus Cristo soldado* ri ke ĕg nÿtĭ.

⁴ *Soldado* jykre tag to jykrén nĩ. Ag pijé vyr mĩ jykrén tĩ'. Ag pã'i vĩ ki hã han ag tóg tĩ, ti tĩ ag to há nĩ jé. Hã kĩ ag tóg vyr mĩ gĩj ve sór tũ nĩgtĩ.

⁵ Kĩ ù tĩ *corrida* han mũ ag jykre to jykrén nĩ gé. *Corrida* to vėjykre ěn hã han ag tĩ, ag tĩ gĩjĩ he jé. Ag ri ke han nĩ, *Timóteo*'.

⁶ Kĩ ěpĩ ki rĩr tĩ ag vỹ rãnrãj mág han tĩ gé, hã kĩ ag tóg krãn kĩ ti kanē ko tĩ. Ag ri kén ã tóg venh ke mũ gé, ã tĩ nén ve sór mũ ti, ã rãnrãj to, ha vem nĩ.

⁷ Tag to jykrén há han nĩ, sỹ ã mĩ tó mũ tag to. Kĩ ěg *Senhor* vỹ ã tĩ to jykrén há tãvĩ han ke mũ sir. ⁸ *Jesus Cristo* mĩ ěkrén nĩ. Ti ter kar kĩ tóg rĩr mãn. Ti jógióg ve vỹ tĩ *Davi* ja nĩgtĩ. Hã tó sóg tĩ, ti kãmén kĩ. ⁹ Hã kĩ sóg se kĩ jé, *ferro* tĩ mĩr. “Ti hỹn tĩ ùn jykre pãno nĩ,” he ag tóg tĩ iso. Hã kĩ ag tóg *ferro* tĩ isé. Hã ra Topě vỹ pijé se kĩ nĩ nĩ'. Tã mĩ tóg tĩ ha. ¹⁰ Hã kĩ sóg ise kĩ jé hã ra ti to tar nĩ, Topě tĩ ùn kupręg mũ ag jagfỹ, ag krenkren jé, ag tĩ *Jesus Cristo* ki ge tigrĩn kanhkã tá junjun jé. ¹¹ Věnh vỹ há vě, tag ti, ha mē: ěg tĩ ti tigrĩn kãgter mũ ra ěg tóg ti mré rĩnrĩr mãn ke mũ gé. ¹² ěg tĩ ti tigrĩn nén ù jagy kar to tar nỹtĩn kĩ ěg tóg ti mré tĩ ùn mág nỹtĩnh ke mũ gé. ěg tĩ ti tovãnh kĩ tóg ěg tovãnh ke mũ gé. ¹³ ěg tĩ ti to krónh ke tĩ ra tóg ěg to krónh kenh ke tũ nĩ jãvo. Ti pijé ón tĩ', hã kĩ tóg ěg to krónh kenh ke tũ nĩ.

Topě rãnrãj han há han ke

¹⁴ Tag tóm nĩ, vėnh kar mĩ. Tĩ ag jyvėn nĩ, kĩ ag jyvėn tar han nĩ gé. Topě vỹ ã vỹ mėnh mũ. Ag mĩ: “ěg kato tē ag vỹ kafãn sór tũg nĩ,” hem nĩ. “Jagnē vỹ kafãn pijé ěg tar han mũ'. Û tĩ tag mē kĩ tóg krónh ke sór mũ,” hem nĩ ag mĩ. ¹⁵ Vãsã ra, Topě tĩ ã rãnrãj to: “há ti nĩ,” he jé, ã tĩ ã rãnrãj to mĩ'ãg tũ nĩ jé. Topě vỹ to vãsã nĩ, ã tĩ ki kanhrãn

há han jé, ã tĩ vėnh kar mĩ tó há han jé gé. ¹⁶ Û tĩ kanhir kĩ nén ù kórég tó kĩ jēmē sór tũg nĩ. Û tĩ ge ag vỹ Topě to kórég tãvĩ nỹtĩ. Kĩ ag vỹ vỹ ag kókén ke mũ, kĩ tóg ag jykre pãno pē han mũ. ¹⁷ Věnh vỹ tĩ ge vỹ ěg kar kókén ke mũ, komēr hã, ti tĩ vėnh kar kri rũm ken kĩ. Věnh kaga kórég tĩ vėnh kar kri rũm ke ri ke ti nĩ.

Û tĩ vėnh vỹ tĩ ge han mũ vỹ tĩ *Himeneu* nĩ gé, *Fileto* ke gé. ¹⁸ Tag ag vỹ ónón tĩ, Topě vỹ to. “Rĩr mãn ri ke han ěg huri, ěg tĩ *Cristo* ki gen kĩ. Hã kĩ ěg rĩnrĩr mãn ke tũ nĩ ha, ěg ter kar kĩ, *Jesus* kãtig mãn kĩ,” he ag tóg tĩ. Ag tĩ tag tó kĩ ag tóg ù ag tĩ *Jesus* to krónh ke han tĩ. Kĩ ag tóg *Cristo* tovãnh mũ, ag tigrĩn.

¹⁹ ěg tĩ ĩn han kĩ ěg tóg ti nũna ěn tar han tĩ. ěn ri ke ti nĩ, Topě jykre tĩ. Kĩ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ù ag tĩ ón kĩ to vỹ mũ hã ra. ěg tĩ ti ki ge kĩ nỹtĩn kĩ tag vỹ ěg to rãn kĩ nĩ, ha mē: “ěg *Senhor* vỹ ti tũ ag ki kanhró nĩ,” he tóg mũ.

Kar kĩ tóg: “vėjykre pãno tovãnh kãn ra, ãjag tĩ: ĩnh *Senhor* vỹ tĩ ti nĩ, *Jesus* ti, he jé,” he mũ.

²⁰ Ha vé, ĩn mág krēm kukrũ vỹ e nỹtĩ. Û vỹ *ouro* tĩ há nỹtĩ. Û vỹ *prata* tĩ há nỹtĩ. Kĩ ù vỹ ka tĩ há nỹtĩ gé. Û vỹ go'or tĩ há nỹtĩ gé. Kukrũ há vỹ tĩ vėjėn né nĩ, kĩ ùn kórég vỹ tĩ vãfãr né nĩ gé. ²¹ Kĩ tóg ge nĩ. Û tĩ kanhir kĩ nén ù kórég tó (ka)mē ěn ag vỹ kukrũ kórég ri ke nỹtĩ. Hã kĩ Topě tóg ag mĩ: “ĩnh rãnrãj han ra,” henh ke tũ nĩ sir. ěg tĩ ti kórég tovãnh kãn kĩ ěg tóg kukrũ há ri ke nỹtĩ. Kĩ Topě tóg ěg mĩ: “ĩnh rãnrãj han nĩ,” henh ke mũ gé sir.

²² Kyrũ ag vỹ nén ù kar to ěn (ka)mē nỹtĩ. ěn tovãnh kãn nĩ. Vėjykre há hã mĩ tĩg sórm nĩ. *Jesus* ki rã há han nĩ. Věnh kar to há nĩm nĩ. Krĩ kuprã nĩm nĩ, ù tĩ tĩ ěg *Senhor*

mré ke ag to, ùn jãnhkri ag to, vënh kar to ke gé.

²³ Û ag tóg ón ký: “Topě hÿn tag tó sór mũ, ti tÿ ên tó ký,” he sór tĩ. Topě tÿ nén tó vãnh ên tó sór ag tóg tĩ. Tag tugrĩn jagně to jũ tóg kutě tĩ. Hã ký ag mré to jykren sór tũg tũ. ²⁴ Û tÿ Topě mÿ rãnhrãj tĩ jé vënh kar to há nĩ. Ti tÿ kãnhmar ag to jũn ký tóg kórég nĩ. Ti tÿ koměr hã vĩ ký tóg há tĩ, ag kanhrãn jé, vënh kar to fe há nĩn ký. ²⁵ Û tóg ti vĩ kafãn sór mũ. Ên mÿ ã tóg vĩ há han ke mũ. Koměr hã ã tóg ag mÿ Topě vĩ tónh ke mũ, Topě tÿ ag jagãgtãn jé, ag tÿ ag jykre pãno tovãnh ký vënh vĩ há hã nón mũ jé. ²⁶ Ký ag krĩ há nÿtĩnh mũ. Japo tũ vÿ tÿ ag nÿtĩ ja nĩgtĩ, ti tÿ ag sigse ja nĩn ký, ag tÿ ti rãnhrãj han jé. Ag tÿ ti tovãnh ký Topě tóg ag krenkren han ke mũ. Ký tóg ag tÿ Japo jykre tag to vënh nenh to ag tar han ke mũ, êg ke gé. Ký tóg há tĩ.

3

Kurã tÿ êgno to hã vëjykre

¹ Ga tÿ tũ' henh ke to hã êg tóg nén ù jagy ve kãn ke mũ. Vënh kar tÿ vëjykre pãno han mũ ve jé êg tóg ke mũ. ² Ag jykre hã han sór jé ag tóg ke mũ. Nén ù kar to én jé ag tóg ke mũ, ag riko nÿtĩ jé. Jagně to vĩ kónãn jé ag tóg ke mũ. Ag panh vĩ ki hã han ke tũ ag tóg nĩ. “Kórég ti nĩ,” he jé ag tóg ke mũ, ù tÿ ag mÿ nén ù há nĩm mũ ra. Topě to ag é henh ke mũ gé. ³ Jagně to kórég ag nÿtĩnh mũ, ag krě to ke gé. Jagně mÿ vënh pãte fón ke tũ ag nĩ gé. Jagně to ag ónón ke mũ. Vëso jykren ke tũ ag tóg nĩ. Ag tÿ ù vóg kónãn ký tóg ag mÿ sér tĩnh mũ. Vëjykre há kato tẽ jé ag tóg ke mũ. ⁴ Ag régre ag vatãnh tá ag tóg ag to vĩ kónãn ke mũ gé. Û tÿ ag jykre kórég to ag vóg kónãn ke tag kaměg ke tũ ag nĩ. Vëso ag tóg: “vënh kar kãfór vÿ tÿ inh nĩ,” henh ke mũ gé. Ag tÿ Topě to há nÿtĩnh ke vë vë. Hã ra ag tóg ag tÿ nén to

én mũ ên hã han sór ke mũ. ⁵ Ón ký ag tóg Topě to há nÿtĩ ve nĩnh mũ, hã ra ag tóg ti jykre han sór ke tũ nĩ. Ti tÿ êg tar han tĩ tag vÿ ag mÿ há tũ nĩnh mũ. Û tÿ ge ag tovãnh nĩ, vÿ.

⁶ Ag kã mĩ ù ag vÿ ĩn kar mĩ mũnh mũ. Ký ag tóg ùn tÿtã kórég fag mré vëmén sór ke mũ, ù tÿ Topě vĩ mranh tĩ fag, ùn én (ka)mě fag.

⁷ Ón ký fag tóg vënh kanhrãn to tar nÿtĩnh mũ. Hã ra fag tóg vënh vĩ há ki kagtũg nÿtĩ. Hã ký fag tóg ag tÿ fag mÿ nén tó mũ ki hã han mũ. ⁸ Û tÿ fag mré vëmén mũ ên ag vÿ Topě vĩ kato tẽ nÿtĩ, vënh vĩ há ên kato. Vãsÿ *Janes* vÿ *Moisés* vĩ kato tẽ ja nĩgtĩ, *Jambres* ti ke gé. Ên ag ri ke ag nÿtĩ. Topě vĩ kato tẽ ag tóg tĩ. Ón ký ag tóg *Jesus* ki ge ký nÿtĩ ve nĩ, ag tÿ ón ký ti vĩ tón ký. ⁹ Hã ra ùn e vÿ ag vĩ kri finh ke tũ nĩ, ha vem nĩ. Vënh kar vÿ ag krĩ tũ tag venh ke mũ, ha vem nĩ. *Janes* mré *Jambres* ri ke han jé ag tóg ke mũ. Vënh kar vÿ ag krĩ tũ ki kanhró ja nÿtĩgtĩ gé.

Êg tÿ nén jagy vënh ke mũ

¹⁰ Ag jãvo ã tóg inh vĩ kri fig tĩ, *Timóteo*. Isÿ nén han mũ ên ri ke han ã tóg tĩ. Isÿ nén ve sór mũ ên ve sór ã tóg tĩ gé. Isÿ *Jesus* ki rã ri ke han ã tóg tĩ gé. Isÿ koměr hã vĩ ri ke han ã tóg tĩ gé. Isÿ vënh kar to há nĩ ri ke han ã tóg tĩ gé. ¹¹ Ag tÿ inh vóg kónãn ve ja ã nĩ gé, isÿ nén ù jagy vég tĩ ên ti. Inh vóg kónãn tÿ hën ri ke han ja ag tóg nĩ, *Antioquia* tá, *Icônio* tá, *Listra* tá ke gé. Ter kren pẽ han inh, tá. Hã ra êg *Senhor* tóg iij nĩgãn. ¹² Ha vé, êg tÿ *Jesus Cristo* jykre mĩ mũn ký êg kar tóg ag tÿ êg vóg kónãn venh ke mũ. ¹³ Êg jãvo ùn jykre pãno ag vÿ koměr hã vëjykre pãno han kãn ký nÿtĩ, ùn ónón mũ ag ke gé. Û ag *lograr* (ke) he ag tóg tĩ, hã ra ag tóg ag *lograr* (ke) he tĩ gé, vënh kato.

¹⁴ Ag jãvo isÿ ã mÿ nén tó ja ên mĩ tĩg nĩ, ã tÿ nén mẽ ja kar ên mĩ, ã tÿ ki rã ký jé ên mĩ. Isÿ ã kanhrãn ja ên

to tar nĩm nĩ. Inh jykre ki kanhró ã tóg nĩ. ¹⁵ Æ sĩ kã ã tóg Topê vĩ mẽ, ti vĩ tỹ rán kỹ nĩ ěn. Ěn to jãn kỹ ã tóg ki kanhrãn mũ, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki rã tugrĩn krenkren ke mũ ti.

¹⁶ Ũ tỹ hẽn ri ke ag vỹ Topê vĩ ránrán ja nĩgtĩ. Hã ra Topê kuprĩg tóg ag mẽ tó ja nĩgtĩ, ag tỹ nẽn rán ke ti. Ti vĩ rán kỹ nĩ to ken kỹ ěg tóg vẽn vĩ há ki kanhrãn mũ. Kỹ ěg tóg kãmén há han ke mũ gé. Ěg mẽ tóg ěg tỹ kygnẽ ja ěn ven tĩ. Kỹ ěg tóg jagnẽ jyvẽn ke mũ gé. ¹⁷ Topê tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ. Ti pijẽ ěg tỹ kygnẽ ve sór mũ'. Ěg tỹ kygnẽg tũ nĩn kỹ ěg tóg nẽn ũ há kar han to tar nỹtĩ. Ti tỹ tag ve sór vẽ, hã jé tóg ěg mẽ ti vĩ jẽnẽ ja nĩgtĩ.

4

¹ Inh kósin', sỹ ã jyvẽn ke vẽ, kỹ Topê vỹ mẽnh mũ, *Jesus Cristo* ti ke gé, ũ tỹ vẽn kar jykre tugnỹm ke mũ ěn ti, ũn rĩnrĩr nỹtĩ ag jykre, ũn kãgter mũ ag jykre ke gé. Vỹn ke mãn jé tóg ke mũ. Kỹ tóg tỹ pã'i mág jẽnũ mũ, ha vem nĩ. Ěg *Senhor* rĩnve sóg ã mẽ: ² "Topê vĩ kãmén ra," he mũ. Kejẽn ag tóg mẽ sór tĩ. Kejẽn ag tóg mẽ sór tũ nĩgtĩ. Ge ra ag mẽ kãmén nĩ. Ag mẽ ag tỹ kygnẽ ja ěn tóm nĩ. Ag jyvẽn tar han nĩ, ag tỹ mẽ jãvãnh nỹtĩn kỹ. Ag to krónh ke tũg nĩ, ag tỹ kejẽn *Jesus* ki rã sór jé. ³ Kurã tỹ ěgno to hã ag tóg jẽmẽ sór ke tũ pẽ nĩ, vẽn vĩ há ti, ha vem nĩ. Kỹ ag tóg vẽn vĩ kórég nón mũ sór mũ, ag tỹ nẽn to én mũ ěn ti. Ũ tỹ ón kỹ ag mẽ tónh ke mũ ěn vỹ vẽme sér tónh ke mũ. Kỹ tóg ag mẽ sér tĩnh mũ. ⁴ Vẽn vĩ há jẽmẽn ke tũ ag nĩ. Hã ra ag tóg vẽn ó hã jẽmẽn ke mũ sir.

⁵ Ag jãvo nẽn ũ kar to jykrén há han nĩ. Æ tỹ nẽn ũ jagy ve kỹ kato tar nĩm nĩ. *Cristo* kãmẽ sér ěn kãmén nĩ, vẽn kar mẽ. Æ rãnrãj ki rĩr há han nĩ gé.

⁶ Ag hỹn kãnhmar isén ke mũ, *Jesus Cristo* tugrĩn. Hã ra tóg inh mẽ

tỹ nẽn ũ tũ nĩ. ⁷ Ěg tỹ *carreira* han kỹ ěg tóg vãsãn tãvĩ han tĩ, ěg tỹ gỹjỹ he jé. Tag ri ke han inh, isỹ Topê rãnrãj han kỹ. Ti rãnrãj han kãn inh huri. Ti ki rã tovãnh ja tũ inh nĩgtĩ. ⁸ Ũ tỹ *carreira* ki gỹjỹ he mũ ěn vỹ ka féj tỹ *coroa* gỹjỹ he tĩ. Ěn ri ke nĩm jé tóg ke mũ inh mẽ, Topê ti, inh jykre kuryj to, kurã ěn kã. Vẽn kar mẽ ti nĩm ke mũ gé, ũ tỹ ti kãtĩg jãvãnh mũ ag kar mẽ.

Paulo tỹ nẽn ve ja

⁹ Kur inh venh kãtĩg. ¹⁰ *Demas* vỹ isovãnh kỹ vyr. Ěprã vỹjyke han sór ti nĩ, hã kỹ tóg isovãnh kỹ *Tes-salônica* ra vyr. *Crescente* vỹ *Galácia* ra vyr, kỹ *Tito* vỹ *Dalmácia* ra vyr. ¹¹ *Lucas* vỹ inhhã inh mré nĩ nĩ. *Marcos* pére kãtĩg, ti tỹ inh rãnrãj han jé. Tag to tóg tar nĩ. ¹² *Tíquico* jẽnẽ inh, ti tỹ *Éfeso* ra tĩg jé. ¹³ Kỹ, ã kãtĩg kỹ inh mẽ inh *capa* ma kãtĩg. *Tróade* tá ti nĩ, *Carpo* ĩn krẽm. Kỹ inh mẽ inh *livro* gé kãtĩg gé, nẽn ũ fãr ki rán kỹ nỹtĩ ěn mré. Isỹ *livro* ěn venh hapẽ tóg tĩ.

¹⁴ *Alexandre*, ũ tỹ *ferro* tỹ nẽn ũ kar han tĩ ěn vỹ iso kórég tãvĩ nĩ. Ěg *Senhor* vỹ ti jykre kórég to ti vóg kónãn ke mũ. ¹⁵ Ti kamẽg ra. Inh vỹ kato tẽ mág han tóg.

¹⁶ Fóg tỹ pã'i vỹ inh ki inh jykre jẽmẽ pin huri. Ěn kã ũ tóg inh mré ve ja tũ nĩ. Isovãnh kãn ag tóg. Topê mẽ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ag mẽ vẽn pãte fón jé. ¹⁷ Ag jãvo ěg *Senhor* vỹ isar han, ti tỹ inh mré tag kã jẽn kỹ. Hã kỹ vẽn kar vỹ ti vĩ mẽ huri, isỹ ag mẽ kãmén kỹ. *Povo* kar ag vỹ hur mẽ kãn. Kỹ ěg *Senhor* tóg iyy nĩgãn, ag tỹ mĩg mẽ inh fón tũ nĩ jé. ¹⁸ Iyy nĩgãn mãn jé tóg ke mũ gé, Nẽn-Kórég tỹ isỹ hẽ ri ke tũ nĩ jé. Inh ki tóg rĩr há han ke mũ, sỹ kanhkã ra tĩg há han jé, ti nĩgja ra. Ti hã mẽ ěg vĩ há han ke mũ'. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vẽ.

¹⁹ *Priscila* fi mré fi mén tỹ *Áquila* mĩ sóg ěkrég tĩ, *Onesiforo* mré ke fag

mĩ ke gé. ²⁰ *Erasto* vỹ *Corinto* tá nĩ nĩ. Jãvo *Trófimo* tóg *Mileto* tá kaga nỹ ja nĩ, isỹ tá kãtĩ mũn kã.

²¹ Kur kãtĩg mẽ han, kusa tá krỹg tũg ki. *Êubulo* vỹ ã mĩ ěkrég tĩ, *Pru-dente* ti ke gé, *Lino* ti ke gé, *Cláudia* fi ke gé, ěg régre kar ag mré hã.

²² Ěg *Senhor* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ã tar han jé, ti tỹ ãjag kar tar han jé gé.

Hã vĕ.

PAULO TÛ ÇARTA HAN: TITO MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vë. SÛ Tito mÛ rán hã vë. Topë mÛ sóg rãnhràj tÛgtĩ, kÛ *Jesus Cristo* vÛ inh fëg, sÛ tÛ ti *apóstolo* jë jé. Topë tóg ëprã ke ù ag kuprëg, ag tÛ ti ki ge jé. KÛ tóg inh mÛ: “ha isÛ ùn kuprëg ja ag mÛ inh vÛ tónh tÛg, ag tÛ ã vÛ jëmë kÛ inh ki ge há han jé,” he ja nĩ. ² Topë vÛ ëg mÛ: “rÛr krÛg ja tÛ ve jé äjag tóg ke mü,” he ja nĩ. Hã ve sór ëg tóg mü. Topë tÛ nén tó mÛn hã vë, vãsÛ. Hã ra tóg ón tÛ nĩgtĩ. ³ Vãhã tóg ëg mÛ ti vÛ tag jënë ja nĩ, ti tÛ ëg mÛ jënënh ke kurã ki. *Jesus* tÛ tóg ëg mÛ jënë ja nĩ. Hã to Topë tóg inh mÛ: “ha vënh kar mÛ tónh tÛg,” he ja nĩ, ëg kren han ti ën ti.

⁴ Hã kÛ sóg ã mÛ tó mü, *Tito*. Inh kósín pë vÛ tÛ ã nĩ, ã tÛ inh mré *Jesus* ki rá kÛ jën kÛ. Ëg jóg tÛ Topë mÛ sóg to vÛ tÛ, ti tÛ ã tar han jé, ã krÛ kuprã nĩ jé ke gé.

Tito tÛ Creta ki ke ag ki rÛr

⁵ Æ mÛ sóg: “ver goj vãso tÛ *Creta* tá nĩn nĩ,” he ja nĩgtĩ, ã tÛ tá isÛ nén han kãn ja tÛ ën han kãn jé. Hã kÛ sóg ã mÛ: “ëmã kar ki ù ag kuprëg, ag tÛ tÛ *igreja* to kófa nÛtĩ jé,” he ja nĩ. ⁶ Æn kãme kórég tÛ jãvanh nĩ, Æn prÛ pir han kÛ nĩ ti. Ti krë tÛ *Jesus* ki rá kÛ nĩn kÛ tóg há tÛnh mü, ag tÛ nén ù vënh mÛ han tÛ nĩn kÛ, ag tÛ ag panh vÛ jëmënh kÛ.

⁷ Ha vé, ù tÛ tÛ *igreja* to kófa jë sór kÛ tóg tÛ Æn jÛkre há nÛnh mü. Ti tÛ ti mré ke ag to: “ag kãfór vÛ tÛ inh nĩ,” henh ke tÛ vë. Æn fe tÛ gÛm ke (ka)më vÛ há tÛ nĩ, ù tÛ *vinho* kron (ka)më ti, Æn jÛ (ka)më ti. KÛ tóg ti tÛ riko nÛnh ke hã to én ke tÛ nĩ gé. ⁸ Ti tÛ ù tÛ kuvar há tá kãmü ag mÛ: “inh mré jë,” hen kÛ tóg há tÛ, ti tÛ vëjÛkre há to há nÛn kÛ, ti tÛ vëso jÛkrén kÛ, vëjÛkre kuryj han

kÛ, Topë vÛ hã ki króm kÛ. ⁹ Topë vÛ mÛ ja tóg nĩ. KÛ ti tÛ tag kã jatu tÛ nÛn kÛ tóg há tÛ gé. KÛ tóg ù tÛ ti vÛ mëg mü ag kanhrãn há han ke mü gé. Æ tÛ ti vÛ kafãn mü mÛ tóg tó há han ke mü gé.

¹⁰ Ha vé, ù tÛ hën ri ke ag tóg mÛ jãvanh nÛtĩ. Véké ag tóg ón kÛ vëmén tĩ. Ag tÛ ù *lograr* he sór vë. *Judeu* ag vÛ tag to tar nÛtĩ, ha mÛ. ¹¹ Ëg tÛ ag vÛ tÛ tÛ' henh ke vë. Ha vé, ù fag ne ag vÛ kri fi sór mü', kÛ fag tóg Topë vÛ tovãnh sór mü, fag mén mré hã, fag krë mré hã. Un'ón ag tóg tĩ, ù tÛ fag kanhrãn sór mü ag. Hã ra ag tóg hã to jãnkamy ve sór mü, ag tÛ riko nÛtĩ jé. ¹² Ag kã mÛ ù vÛ ki há tó ja nĩ, ag jÛvën tÛ ù. Ti tÛ ag kato tÛ kÛ tóg: “*Creta* tá ke ag vÛ tÛ Æn ón mé nÛtĩ,” he mü. “MÛg jÛ ri ke ag nÛtĩ. Rãnhràj vãnh ag nÛtĩ. Hã ra ag tóg jën mág tãvÛ han sór tÛ,” he ja tóg nĩgtĩ. ¹³ Hã ra tóg ge nĩ. Hã kÛ ag jÛvën tar han nĩ, ag tÛ Topë ki rá to tar nÛtĩ jé. ¹⁴ Ag mÛ: “*Judeu* ag tÛ vënh ó tó mü jëmë sór tÛg nĩ,” hem nĩ. Ag mÛ ag tóg ëprã ke jÛkre tó sór mü gé, ù tÛ Topë vÛ há mÛ vãnh ag. Ëg mré ke ag mÛ ké, ag tÛ ù tÛ ge vÛ jëmëg tÛ nĩ jé. ¹⁵ Ha vé, ù tÛ vëjÛkre kuryj han mü mÛ tóg kuryj kar nĩ. Jãvo ù tÛ vëjÛkre pãno han mü mÛ tóg pãno kar nĩ gé. KÛ ag tóg ag jÛkre pãno to: “há ti nĩ,” he tÛ. Jãvo ag tóg vëjÛkre há to: “kórég ti nĩ,” he tÛ gé. ¹⁶ “Topë ki kanhró ëg tóg nÛtĩ,” he ag tóg tÛ, ón kÛ. Hã ra ag tóg ti jÛkre han tÛ nĩgtĩ. Ag tÛ ti jÛkre han vãnh ki ëg tóg vëg tÛ, ag ón mü ti. Æ tÛ ge to ti kórég nĩ, Topë ti.

2

Vënh kar jÛvën há han nĩ

¹ Ag jãvo Topë vÛ kãmënh há han nĩ, ã tÛ ag jÛvën kÛ, *Tito*. ² Kófa ag mÛ: “nén ù há hã to jÛkrén nĩ,” hem nĩ. “Gøj fa kron sór tÛg nĩ. Nén há kar hã han sórm nĩ. Vëso jÛkrén nĩ.

Jagně to há nýtīm nī. Ti tovānh sór tūg nī,” hem nī.

³ Kŷ kófa fag jyvĕn nī gé. “Vĕso jykřén nī,” hem nī fag mŷ. “Ū to vī kónān tūg nī. *Vinho* to én sór tūg nī. Vĕjykre há hā han nī, vĕnh kar tŷ ve jé. ⁴ Kŷ ājag tóg tytāg fag kanhrān há han ke mŷ,” hem nī fag mŷ. “Tytāg fag kanhrān nī, fag tŷ fag mén to há nŷtī jé, fag krĕ to, ⁵ fag tŷ vĕso jykřén jé, nĕn ū vĕnh mŷ han sór tū nī jé, fag tŷ fag ĩn ki rĭr há han jé, vĕnh kar mŷ vī há han jé, fag tŷ fag mén vī mranh sór tū nī jé,” hem nī, kófa fag mŷ. Fag tŷ tag han kŷ ū tóg Topĕ vī to é henh ke tū nī.

⁶ Kyrŭ ag jyvĕn nī gé. Ag mŷ: “nĕn ū kar to jykřén há han nī, ājag tŷ ěg tŷ nĕn to én tī ěn han tū nī jé,” hem nī. ⁷ Tag han nī gé, *Tito'*, vĕnh kar tŷ ā jykre há tag ve kŷ ā kóm vĕjykre há han sór jé gé. Ā tŷ ag kanhrān kŷ ki hā tóm nī. Kanhir kŷ vī tūg nī. ⁸ Topĕ vī tó há han nī, ū tŷ ā to: “kygnĕ ti huri,” he tū nī jé. Kŷ ū tŷ ěg kato tĕ mŷ ag vŷ nĕn ū tónh ke tū nī. Kŷ tóg ag mŷ'a tĭnh mŷ, ag tŷ ón kŷ ěg kato vī ja nĭn kŷ.

⁹ Ū mŷ rānhrāj tī ag jyvĕn nī gé. Ag mŷ: “ājag *patrāo* vī han nī,” hem nī. “ti tŷ ājag mŷ vī há han jé. Ti vī kafān tūg nī. ¹⁰ Ti tū péju tūg nī. Ti tū ki rĭr há han nī, ti tŷ ā to vī kónān tū nī jé. Ā tŷ ti tū ki rĭr há han kŷ tóg Topĕ vī to vī há han ke mŷ, ā *patrāo* ti, ti tŷ Topĕ vī mĕ kŷ,” hem nī, ū mŷ rānhrāj tī ag mŷ.

¹¹ Topĕ tóg ěg jagāgtān sór mŷ, ěprā ke kar ag. Kŷ tóg ěg kren han sór mŷ. Hā jé *Jesus* tóg kātĭg ja nī. ¹² Kŷ tóg ěg kanhrān sór mŷ gé, ěg tŷ ti kato tĕ tū nī jé, ěg tŷ nĕn to én sór mŷ ěn han tū nī jé gé, ěg tŷ ga kri mŭn kŷ, ěg tŷ vĕso jykřén jé, vĕjykre kuryj han jé, Topĕ jykre ti. ¹³ Ti kātĭg ve sór ěg nŷtī, hā kŷ tóg ěg mŷ sér tī. Tŷ ti pā'i mág tāvī nī, Topĕ ti. Tar tāvī ti nī, ěg kren han tī tŷ *Jesus Cristo* ti ke gé. Ti ve jé ěg tóg

ke mŷ. Kŷ tóg sér tāvī tĭnh mŷ. ¹⁴ ěg jagfŷ tóg ter ja nī, ti tŷ ěg jykre kórĕg ěn tŷ tŷ' he jé. Kŷ tóg ěg kykŭg mŷ, ěg jānhkri nŷtī jé. Kŷ ěg tóg tŷ ti tū nŷtī sir, vyr mŷ. ěg pijĕ tŷ ū tū nŷtī ha'.

¹⁵ Tag kar tóm nī, *Tito'*. Tŷ ag jyvĕn tar han nī gé kejĕn. Ā tū vĕ mŷr, ā tŷ ag jyvĕn ke ti. Kŷ ū jé ā to é he tūg.

3

Topĕ jykre

¹ Ag mŷ: “pā'i vī jĕmĕm nī, “ hem nī. “Ag vī ki króm nī. Ag tŷ nĕn ū há to: han nī, hen kŷ han sórm nī, vĕšŷmĕr,” hem nī. ² “Ū to vī kónān tūg nī,” hem nī ag mŷ. “Ū vī kafān tūg nī. Vĕnh kar mŷ vī há han nī. Vĕnh kar mŷ komĕr hā vĭm nī,” hem nī ag mŷ. ³ Ha vé, vāsŷ ěg tóg kórĕg ja nŷtĭgtī gé. Ki kagtĭg ja ěg nŷtĭgtī. Ti vī mranh ja ěg tóg nĭgtī gé. Vāgfor mŷ ja ěg tóg nĭgtī, kŷ ěg tóg ū tŷ ón kŷ ěg mŷ vĕjykre tó mŷ ěn vī han ja nĭgtī gé. ⁴ Vāhā ěg tóg ki kanhró nŷtī, Topĕ tŷ ěg jagāgtān kŷ, ěg kren han tī ti. Ti tŷ ěg to há nī mĕ ěg tóg vāhā. ⁵ ěg pijĕ vĕjykre kuryj han ja nĭgtī'. Hā ra tóg ge ra ěg jagāgtān ja nĭgtī, hā kŷ tóg ěg kren han mŷ sir. ěg han mān ja tóg nī, ěg kygpe kŷ nŷtĭn kŷ. Ti kuprĭg tŷ tóg ěg han mān, kŷ ěg tāg nŷtī ha. ⁶ ěg mŷ tóg ti kuprĭg jĕnĕ, ti tŷ tŷ ěg jagrĕ nī jé. *Jesus Cristo* hā tugrĭn tóg ti jĕnĕ, ěg kren han tī ěn hā tugrĭn. ⁷ Hā kŷ tóg ěg mŷ vĕnh pāte fón mŷ sir. Ti tŷ ěg jagāgtān hā vĕ. Kŷ tóg ěg mŷ ti tū tovānh sór mŷ. Hā tó ja ti nī. Rĭr krŷg ja tū ve jé ěg tóg ke mŷ.

⁸ Tag vŷ ki hā ke nī. Hā kŷ vĕnh kar mŷ tóm nī. Ag jyvĕn to krónh ke tūg nī. Ū tŷ Topĕ ki ge mŷ ag jyvĕn há han nī, ag tŷ vĕjykre há hā han sór jé. Kŷ ag tóg tag hā to vāsān ke mŷ.

⁹ *Judeu* ū ag tóg véké ón kŷ vĕmĕn sór tī. Tag jĕmĕ sór tūg nī. Jagnĕ vī

kafã ag tóg tĩ. Kĩ ag tóg Topẽ tỹ vãsỹ ãg jyvẽn tĩ ãn to jagnẽ vĩ kafã mũ gé. Tag kar vỹ ãg mỹ nẽn ù há han ke tũ nĩ. Nẽn ù tũ vẽ, tag ti. ¹⁰ Û tỹ vyr mỹ vỹkre han sór kũ ti mỹ: “ke tũg ra,” hem nĩ. “Ke tũg ra,” he régre han nĩ, ti tỹ kãnhmar ã vỹ jẽmẽg tũ nĩn kũ. Tag pãte ti tovãnh nĩ, ti tỹ mẽ jãvãnh nĩn kũ. ¹¹ Ti jykre vỹ pãno tãvĩ nĩ. Topẽ vỹ mranh ti tĩ. Topẽ vỹ ù tỹ ge to: “kórég ti nĩ,” he tĩ.

Tito tỹ nẽn han ke ti

¹² Kejẽn sóg ã mỹ *Artemas* jẽnẽ sór mũ, ke tũ nĩ kũ *Tíquico* ti. Ti tỹ ã tá jun kũ vỹsýmér inh kukãm kãtĩg, ãmã tỹ *Nicópolis* ra. Tá sóg kusa fĩn rãm ke mũ.

¹³ *Zenas* ki rĩr há han nĩ gé, *advogado* ãn ti, kar kũ *Apolo* ti ke gé. Kũ, ag tỹ mũ mãn ken kũ ag mỹ jãnkamy vin nĩ, ti tỹ ag mỹ tũ' he tũ nĩ jé.

¹⁴ Kũ, ãg mré ke kar ag jyvẽn há han nĩ, ag tỹ vẽnhrãj há to tar nỹtĩ jé. Kũ ag tóg ùn jagtar ag mỹ vin ke mũ gé, ag tỹ nẽn ù vẽnhrãj kãpãm kũ. Tag ne há nỹnh mũ'. ãg tỹ Topẽ jykre han to ken hã vẽ.

¹⁵ Inh mré nỹtĩ kar ag vỹ ã mũ ãkrég tĩ. Kũ ãg mré *Jesus* ki ge mũ kar ag mỹ: “ãjag mũ ti ãkrég tĩ, *Paulo* ti,” hem nĩ, ãg to há nỹtĩ kar ag mỹ.

Topẽ mỹ sóg to vỹ tĩ, ti tỹ ãjag tar han kãn jé.

Hã vẽ.

PAULO TÛ CARTA HAN: FILEMOM MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vë, inh. Isÿ se ký jê ra rá vë. Ký êg régre tÛ *Timóteo* vÿ inh mré rán mũ gé. Isÿ *Filemom* mÿ rán hã vë. Á to há tãvĩ sóg nĩ, *Filemom*'. Inh mré á tóg *Cristo* rãnrãj han tí gé. ² Ký sóg êg régre tÛ *Áfia* fi mÿ rán mũ gé, *Arquipo* mÿ ke gé, inh mré *Cristo* rãnrãj to vãsãn tí tag ti. Kar ký sóg ù tÛ *Filemom* ìn krêm Topê vĩ mẽ jê vënh mãn tí ag mÿ rán mũ gé.

³ Êg jóg tÛ Topê mÿ sóg to vĩ tí, ti tÛ ãjag tar han jé, ti tÛ ãjag krĩ kuprãg jé, êg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* panh ên tí.

Filemom jykre

⁴ Isÿ Topê mré vëmén ký sóg ã mĩ êkrég tí, *Filemom*'. Ký sóg ã to Topê mÿ vĩ há han tí. ⁵ Êg *Senhor* tÛ *Jesus* ki rá há han ký ã tóg nêji nĩ. Hã ký ã tóg nêji *Jesus* ki ge ký nÿtĩ ag to há tãvĩ nĩ gé. Tag mẽ inh. ⁶ Hã ký sóg Topê mÿ to vĩ tí, ti tÛ ã krĩn há han jé, ã tÛ *Cristo* jykre há hã mĩ tÿg ki kanhró nĩ jé, ã tÛ êg mré ti ki rá ký jên ký, ã tÛ komêr hã ti vĩ ki króm kãn jé. Êg tÛ *Cristo* ki ge ký nÿtĩn ký êg tóg vëjykre sér to tar nÿtĩ.

⁷ Jãvy', inh fe tÛ mrin ke ja ã nĩ, inh fe tÛ há' he ja ã nĩ, ã tÛ iso há tãvĩ nĩn ký. Ký Topê ki ge ký nÿtĩ kar ag vÿ ã jykre ki kanhró kar nÿtĩ. Ký ag fe tóg mrin ke mũ gé.

Paulo tÛ Onésimo jagfy vĩ

⁸ Ký sóg ã mÿ: "tag han jé ã tóg ke mũ," henh ke mũ vë. ⁹ Hã ra sóg ã mÿ vĩ tar han sór tũ nĩ. Komêr hã sóg ã mÿ to vĩ sór mũ, ã tÛ iso há nĩ tugrĩn tag han jé. Ha vé, kófa inh nĩ ha, inh, hã vÿ: *Paulo*, he mũ. *Jesus Cristo* tugrĩn sóg se ký jê ha. ¹⁰ Á mÿ sóg inh kósın tÛ *Onésimo* jagfy vĩ sór mũ. Inh kósın ri ke ti nĩ ha, ti tÛ isugrĩn *Cristo* ki rá ký, isÿ tag kã se ký jê hã ra. ¹¹ Vãsÿ tóg ã tũ ki rĩr tí

vë. Hã ra tóg ã mÿ nén ù há han ja tũ nĩgtĩ. Ūri tóg há nĩ ha. Ký tóg ã tũ ki rĩr há han ke mũ ha, ti tÛ inh ki rĩr há han mũ tag ri ke.

¹² Sÿ ã mÿ ti jênê vë. Inh fe vÿ tÛ ti nĩ. ¹³ Hã ký sóg ti jênê sór tũ nĩ vë, ti tÛ ã jêgja ki inh ki rĩr jé, isÿ *Jesus* kãme sér tugrĩn se ký jên ký. ¹⁴ Isÿ ti tÿg kamêg mũ ra tóg ã tÛ inh ki rĩr mũ ri ke nĩ vë. Hã ra ã tóg ki kagtÿg nĩ, ã tÛ inh mÿ nén ù há han mũ tag ti. Hã ký sóg ã mÿ ti jênêg mũ, ã tÛ ã tÛ nén han sór mũ ên han jé, venh jykre há ên tí.

¹⁵ Á *camarada* ja vë, *Onésimo* ti, hã ra tóg ã tovãnh ký vënh péju ký vyr. Vënh péju sĩ han tóg. Hã ra tóg ã to vÿn ke mãn mũ ha, isÿ ti jênên ký. Tÿg mãn ke tũ ti nĩ ha. ¹⁶ Ti tÛ vënh péju ký tũ mũ ên kã tóg tÛ ã *camarada* jê vë. Hã ra tóg tÛ ã jãvy jê ha, ũri. Ti tÛ *Cristo* ki rá ký jên ký tóg ã to há tãvĩ jê ha. Ti to sóg há tãvĩ nĩ gé, ký tóg ã tÛ ti to há nĩn ký há tí gé.

¹⁷ Ký, ã tÛ iso há nĩn ký ti mÿ komêr hã vĩm nĩ. Á tÛ komêr hã inh mÿ vĩ ên hã han nĩ, ti mÿ, ti tÛ inh jêgja ki ã tá jun ký. ¹⁸ Ti mÿ ã tÛ nén ù péju ký ma vyr'? Ti mÿ ã mÿ név jê'? Kajãm jé sóg ke mũ, ti jagfy. ¹⁹ Vë sóg ki sóg ã mÿ rán mũ, inh, hã vÿ: *Paulo*, he mũ. Kajãm jé sóg ke mũ, ti név tí. Ki hã sóg tó mũ. Hã ra ã tóg inh mÿ név jê gé, ã tÛ isugrĩn *Jesus* ki ra ký. ²⁰ Ha vé, jãvy', inh fe tÛ mrin kem nĩ. Inh mÿ han nĩ, sÿ ã mÿ nén to vĩ mũ tag ti, êg tÛ jagnê mré êg *Senhor* ki ge ký nÿtĩn ký.

²¹ Isÿ ã mÿ nén to vĩ mũ tag han jé ã tóg ke mũ, ki kanhró sóg nĩ. Hã ký sóg ã mÿ rán mũ. Isÿ ã mÿ nén to vĩ mũ tag kãfór han jé ã tóg ke mũ gé, ki kanhró sóg nĩ.

²² Ký ijo inh nũr jafã ti kãn nĩ gé. Topê vÿ kãnhmar ãjag vĩ mẽnh ke mũ. Hã ký sóg ãjag venh tÿg ke mũ, ag tÛ inh kavãn ký, ha vem nĩ.

Filemom tá ke ag mĩ êkrég tí ag

²³ *Epafras* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩgtĩ. Inh mré tóg se kỹ jẽ, *Jesus Cristo* tigrĩn. ²⁴ *Marcos* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ gé, *Aristarco* ti ke gé, *Demas* ti ke gé, *Lucas* ti ke gé. Inh mré ag tóg rãnrãj mũgtĩ, tag ag.

²⁵ Ëg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jé ãjag tar han kãn. Hã vẽ.

HEBREU AG MỸ CARTA

Topê kósin

¹ Topê vỹ vāsỹ ẽg jógjóg ve ag mré vēmén (ka)mẽ ja nĩgtĩ. Ag mỹ tóg tó mǎn', tó mǎn' he ja nĩgtĩ, ti vỹ tó tĩ ag mỹ, ag tỹ vẽn̄h kar mỹ ti vỹ kǎmén jé. ² Uri kurǎ tỹ ẽgno tóg kakó tĩ ha, kỹ tóg uri ti kósin jẽnẽ, ti tỹ ẽg mỹ Topẽ vỹ tó jé. Ti mré tóg nén ù kar hynhan ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ti mỹ nén ù kar tag vin ke mũ gé, Topẽ ti, ti tũ kar ẽn ti. ³ Ẽg tỹ Topẽ kósin ve kỹ ẽg tóg Topẽ tỹ tỹ ùn mág nĩ ki kanhró nỹtĩ. Ti ri ke pẽ ti nĩ. Ti vỹ vỹ tar nĩ. Kỹ tóg tỹ ẽg tỹ nén vég mũ kar tag ki rĩr tĩ. Ti hã vỹ ẽg tỹ Topẽ vỹ mranh ẽn tỹ tũ' he tĩ, kỹ tóg ẽg jǎnhkrig kỹ ẽg fẽg ke mũ. Ẽg jagfy ter kar kỹ tóg Topẽ pẽgja tá nĩ nĩ, ùn tỹ vẽn̄h kar tar kǎfór nĩ ẽn pẽgja tá.

Topê kósin tỹ ti tỹ jẽgnẽ jafã ag kǎfór

⁴ Topê kósin vỹ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag kǎfór nĩ, kanhkã tǎn ag. Ti jiji vỹ ag jigi kǎfór nĩ gé. ⁵ Topẽ pijé ag kǎ ù mỹ: “inh kósin vỹ tỹ ã nĩ,” he ja nĩgtĩ!. “Uri hã sóg ã mỹ: tỹ inh ã panh nĩ, he mũ,” he ja tũ ti nĩ. Kỹ tóg ag kǎ ù to: “ti panh vỹ tỹ inh nĩnh mũ, kỹ tóg tỹ inh kósin nĩnh mũ,” he ja tũ nĩ gé. Ti kósin hã to tóg tag tó ja nĩ, Topẽ ti.

⁶ Ti kósin ve ẽn jẽnẽ ja ti nĩ, ẽg to, Topẽ ti. Ti tỹ ti jẽnẽn kỹ tóg tag tó gé, ha mẽ: “isỹ jẽgnẽ jafã ag vỹ ti krêm mũg ke kǎn ke mũ, ha vem nĩ,” he ja ti nĩ.

⁷ Hã ra ù tóg: “Topẽ vỹ ti tỹ jẽgnẽ jafã ag tỹ kǎka ri ke han. Kỹ tóg ag tỹ pĩ gru ri ke han mũ gé,” he mũ, Topẽ vỹ rǎn kỹ nĩ ki.

⁸ Kỹ tóg ti kósin to: “Topẽ vỹ tỹ ti nĩ. Ti tỹ tỹ pǎ'i mág nĩ vỹ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Vẽjykre kuryj hã han tóg tĩ, ti krêm ke kar ag mỹ, ⁹ to ti há nĩ.

Vẽjykre pǎno to ti jũ nĩ. Hã kỹ tóg ti kuprẽg, Topẽ ti, ti tỹ tỹ ti kri ke nĩn kỹ. Ti tỹ tóg ùn mág han. Ti krêm ke kar ag kǎfór tóg nĩ. Kỹ ti fe tóg mrin kenh ke mũ, vẽn̄h kar fe tỹ mrin ke kǎfór,” he ja tóg nĩ gé, Topẽ vỹ rǎn kỹ nĩ ki.

¹⁰ Kỹ tóg ti mỹ: “Ẽg tỹ nén ù kar han ve ki ã tóg ga han, kanhkã ti ke gé, ã nĩgẽ tỹ. ¹¹ Tũ' he kǎn jé tóg ke mũ, ã tỹ nén han ja tag ti. Jǎvo ã hã tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. ã tỹ nén han ja tóg ti sinsin kỹ kugnǎnh ke mũ, kur ri ke. ¹² Ti kókén jé ã tóg ke mũ, ẽg tỹ kur si kókén ri ke. Hã ra ã hã tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Kófǎn ke tũ pẽ ã tóg nĩ jǎvo,” he ja tóg nĩ, Topẽ vỹ rǎn kỹ nĩ ki, ti kósin ti mỹ.

¹³ Hã ra Topẽ pijé ti tỹ jẽnẽ jafã ag kǎ ù mỹ: “inh pẽgja tá nĩ,” he ja nĩ'. Ti kósin hã mỹ tóg: “nĩ ra ver, inh pẽgja tá, sỹ ã kato vỹ mũ ag tỹ ã krêm vin jé,” he ja nĩ. ¹⁴ Ti tỹ jẽgnẽ jafã ag vỹ vẽn̄h kuprĩg ri ke nỹtĩ. Topẽ vỹ ag jẽgnẽg tĩ, ag tỹ ti tũ ag jy nĩgǎn jé, ùn krenkren ke mũ ẽn ag jy.

2

Ẽg tỹ Topẽ vỹ to é henh ke tũ

¹ Hã kỹ tóg há tĩ, ẽg tỹ ti vỹ mẽ kỹ ti jykre hã han kỹ, ẽg tỹ tỹ prǎnh ke tũ nĩ jé. ² Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag vỹ vāsỹ Moisés mỹ Topẽ vỹ ma kǎmũ ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg ù tỹ ag vỹ ki króm tũ ẽn vóg kónǎn ja ti nĩgtĩ. ³ Kỹ ẽg tóg uri kren ke tũ nĩ gé, ẽg tỹ ti to é hen kỹ. Nén ù mág pẽ vỹ mỹr, Topẽ tỹ ẽg krenkren han sór mũ tag ti. Ẽg *Senhor* vỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ tó vén. ù tỹ ti vỹ mẽg mũ ag vỹ ẽg mỹ tó ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ ẽg tóg ki kanhró nỹtĩ ha. ⁴ Kỹ Topẽ vỹ ù tỹ ẽg mỹ ti vỹ tó mũ ẽn ag vỹ to: “há ti nĩ,” he ja nĩ gé. Hã kỹ tóg ag tar han, ag tỹ ẽg tỹ nén han vǎnh ẽn hynhan jé, *milagre* ti, ẽg tỹ vėsóg ki nén han ki kagtĩg ẽn. Kỹ tóg ag mỹ ti kúpĩg jẽnẽ gé. Ti hã ne to jykrén kỹ: “tag tar han jé sóg ke mũ, ẽn to. Kỹ sóg ù ẽn tar han ke mũ, ù to,” he ja nĩ, ti vỹ tó tĩ ag to.

Topê kósin tỹ êg tỹ ùn mág han ke

⁵ Topê vỹ nén kar ên han mǎn ke mǔ. Kỹ tóg tỹ ù tǎg nỹtĩn mǔ. Ên kri ke vỹ tỹ êg nỹtĩn mǔ, êg tỹ tỹ êprǎ ke nỹtĩ ra. Ti tỹ jêgnê jafǎ ag pijé tỹ ga tǎg kri pǎ'i nỹtĩn mǔ'. ⁶ Hǎ kỹ ti vỹ tó tí ù vỹ tag rán ja nĩ, ti vỹ rán ki, ha mẽ. Topê mỹ tóg: “tỹ êg tóg nén ù tũ nỹtĩ vê, êg tỹ tỹ êprǎ ke nỹtĩn kỹ. Hǎ ra ã tóg êg hǎ mĩ êkrén kỹ nĩ nĩ. Hǎ kỹ ã tóg êg ki rĩr tĩ,” he ja nĩ. ⁷ “Kỹ ã tóg prỹg pipir ki êg tỹ ùn kǎsir han ja nĩ. Kỹ êg tóg ên kǎ ã tỹ jêgnê jafǎ ag krêm nỹtĩ. Tag pǎte ã tóg êg tỹ ùn mág han ke mǔ, ùn tar, pǎ'i mág tỹ tỹ ùn há nĩ ên ri ke. ⁸ Kỹ ã tóg êg krêm nén ù kar vin kǎn ke mǔ,” he ja tóg nĩ, Topê mỹ, Topê vỹ tó tí ti.

Ha vé, Topê vỹ êg krêm nén ù kar vin ja nĩ, êg tỹ tỹ nén ù kar kri ke nỹtĩjé. Kỹ nén ù kar vỹ êg krêm nỹtĩ. Hǎ ra êg tóg ver vég tũ nĩgtĩ. ⁹ Hǎ ra êg tóg *Jesus* hǎ tỹ tỹ ùn mág nĩ ên vég tĩ, ùri, ti tỹ tỹ ùn há nĩ ên. Prỹg pipir ki *Jesus* tóg tỹ Topê tỹ jêgnê jafǎ ên ag krêm ke ja nĩ. Kỹ tóg êg kar jagfy ter ja nĩ, Topê tỹ êg jagǎgtǎn kỹ. Kỹ tóg ùri tỹ ùn mág pẽ nĩ, ti tỹ êg jagfy ter ja ên tugrĩn.

¹⁰ Topê vỹ tỹ nén ù kar kri ke nĩ, kỹ nén ù kar vỹ ti tugrĩn rĩnrĩr nỹtĩ. Hǎ kỹ tóg vènh mỹ tũ nĩ, Topê tỹ *Jesus* mỹ: “ǎ jagtar tugrĩn ã tóg tỹ ùn há tǎvĩ nĩnh mǔ,” hen kỹ. Hǎ kỹ tóg jagtar nĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ tỹ ùn há tǎvĩ nĩn jé. Kỹ tóg ùn e krenkren han mǔ sir, êg tỹ ti ri ke há nỹtĩ jé gé, êg tỹ Topê jamǎ sĩnvĩ ên tá junjun jé, ti mré.

¹¹ Ha vé, *Jesus* vỹ êg tar han tĩ, êg tỹ Topê vỹ mranh mǎn sór tũ nĩ jé. Kỹ ù tỹ êg tar han mǔ vỹ êg mré jóg pir nĩ. Hǎ kỹ tóg êg to: “ijǎvy ag, inh ve fag,” he tĩ. Êg to tóg mỹ'ǎg tũ nĩ. ¹² Êg to tóg: “ijǎvy ag mỹ sóg ã jiji tónh ke mǔ, jóg’,” he ja nĩ. “Ag rĩnve sóg ã tỹ tỹ ùn há nĩ ên kǎmén ke mǔ,” he ja tóg nĩ, *Jesus* ti, êg to. ¹³ Kỹ tóg: “Topê ki sóg rǎ kỹ jé,” he

mǔ gé. Kar kỹ tóg: “inh mré ke ag hǎ vê. Topê tỹ inh mỹ ùn vin mǔ ag hǎ vê, fag ke gé,” he ja nĩ gé.

¹⁴ *Jesus* mré ke ên ag hǎ vỹ tỹ êprǎ ke ag nỹtĩ, fag ke gé. Hǎ kỹ tóg ag mré tỹ êprǎ ke nĩ ja nĩ gé. Hǎ kỹ tóg êg jagfy ter ja nĩ. Ti tỹ Japo tũg ke vê, ti ter tugrĩn. Japo vỹ êg tén sór to tar nĩ, hǎ ra *Jesus* vỹ ti tỹ tũ' henh ke mǔ. ¹⁵ Kỹ tóg êg krenkren han ke mǔ, êg tỹ êg ter ke kamêg kỹ. Êg ter ke tugrĩn êg tóg nén tỹ êg tén ke mǔ kar kamêg tĩ. Hǎ ra *Jesus* tóg êg krenkren han mǔ. Kỹ êg tóg nén ù kamêg mǎn ke tũ nĩ ha. ¹⁶ Ti pijé Topê tỹ jêgnê jafǎ ag krenkren han mǔ', kanhkǎ tǎn ag'. *Abraão* krê'krê ag hǎ krenkren han tóg mǔ, hǎ kỹ tóg rán kỹ nĩ. ¹⁷ Hǎ jé tóg ti jǎvy ag ri ke nĩ ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. Tỹ tóg êg hǎ pẽ ja nĩgtĩ. Êg tỹ nén han mǔ kar ve kǎn ja ti nĩgtĩ, êg jagtar mré hǎ. Hǎ kỹ tóg êg jagfy vènh fêg, kỹ tóg êg tỹ Topê vỹ mranh tỹ tũ' he ja nĩ. Topê tũ ki rĩr tĩ to pǎ'i mág vỹ tỹ ti nĩ, hǎ kỹ tóg êg jagǎgtǎn tĩ. ¹⁸ Êg mré tóg jagtar ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. Japo vỹ ti tỹ Topê vỹ mranh han sór ja nĩgtĩ gé, êg ri ke, hǎ ra tóg mranh ja tũ nĩgtĩ inhhǎ. Hǎ kỹ tóg ki kanhro nĩ, êg tỹ nén ù vég mǔ kar ki. Hǎ kỹ tóg tag kar to êg tar han ki kanhro nĩ gé, inhhǎ.

3

Jesus tỹ tỹ Moisés kri ke nĩ

¹ Inh kanhkǎ', Topê tũ vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Kỹ tóg ãjag kuprêg, ãjag tỹ kanhkǎ tá ve jé. Hǎ kỹ *Jesus* mĩ êkrén nĩ. Topê vỹ ti fêg. Kỹ tóg êg mỹ tỹ Topê tũ to pǎ'i mág ên ri ke nĩ, êg tỹ ti ki rǎ kỹ. ² Û tỹ ti fêg mǔ ên rǎnrǎj han tóg tĩ, *Moisés* ri ke. *Moisés* vỹ Topê tũ kar ki rĩr hǎ han ja nĩgtĩ gé, Topê *povo* kar ki, ti ìn krêm ke kar fag ki. ³ Hǎ ra *Jesus* vỹ *Moisés* kǎfór nĩ. Û tỹ ìn han tĩ vỹ ù tỹ ìn ki rĩr tĩ ên kǎfór nĩ. Ri ke ti nĩ. Êprǎ ke vỹ tỹ ti nĩ, *Moisés* ti, kỹ *Jesus*

vỹ ti kăfór nĩ. ⁴ Gĩr kar vỹ panh nỹtĩ gé. Ủ tỹ vênh kar han mũ vỹ tỹ Topẽ ti nĩ. ⁵ *Moisés* vỹ Topẽ tũ ag ki rĩr ja nĩgtĩ. Topẽ mỹ rânhrăj tĩ vỹ tỹ ti nĩ ja nĩgtĩ. Kĩ tóg Topẽ ĩn krêm ke fag ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg *Cristo* tỹ nén han ke ĩn kămén ja nĩ gé. ⁶ *Cristo* vỹ tỹ Topẽ kósin nĩ. Kĩ tóg Topẽ tũ ag ki rĩr há han tĩ. Hã ra ag tóg tỹ ti tũ nỹtĩ, ti ĩn krêm ke kar ĩn ag, fag ke gé. Ēg hã vê. Ti tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg tỹ ti to tar nỹtĩn kỹ, ěg tỹ ti kămén há han kỹ, ti tỹ ěg mỹ sér nĩn kỹ, ěg tỹ tá nén venh ke ti.

Ēg tỹ vênhkán ke

⁷ Topẽ vỹ ti kuprĩg tỹ: “ăjag tỹ ũri ĩnh vĩ mẽ kỹ vênh kutu han tũg nĩ,” he ja nĩ. ⁸ “Ăjag jógjóg ve ag vỹ vênh kutu han ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg ĩnh kato văsán ja nĩgtĩ, ag tỹ ga kórég ki nỹtĩn kỹ,” he tóg. ⁹ “Ēn kă ag tóg iso vĩ pătigtén ja nĩgtĩ gé. “Ēg tỹ ti vỹ mranh mũ ra tóg ěg vóg konân ke tũ nĩ,” he ja ag tóg nĩgtĩ, ag tỹ isỹ nén han mũ ĩn ve ja ra, isỹ prỹg tỹ 40 (ke) ĩn ki ag ki rĩr há han mũ ra. ¹⁰ Hã kỹ sóg ag to jũ ja nĩ. Ag to sóg: “kórég ag nỹtĩ,” hé. “Vějykre há to jykrén tũ ag tóg nỹtĩgtĩ. ĩjapry ve sór ja tũ ag tóg nỹtĩ,” he sóg. ¹¹ Kỹ sóg, ag to vỹ jũ han kỹ: “sỹ ag vênhkán han ke vê vê. Hã ra ag tóg iso vỹ jũ han ja nĩ. Hã kỹ ag tóg vênhkán ke tũ nĩ ha. Hã kỹ ag ri ke han tũg nĩ, ăjag tỹ ũri ĩnh vĩ mẽ kỹ, he sóg mũ,” he tóg, Topẽ ti.

¹² ĩnh kanhkă, tag to jykrén, ăjag tỹ Topẽ kato văsán sór tũ nĩ jé, ăjag tỹ ti vỹ mranh sór tũ nĩ jé gé, ăjag tỹ Topẽ tovănh sór tũ nĩ jé. Ti hã ne ěg rĩnrĩr han ki kanhró nĩ¹. Hã kỹ ti tovănh tũg nĩ. ¹³ Jagně jyvên nĩ, kură kar ki, ũri mỹr. Ăjag tỹ jagně jyvên to tar nỹtĩn kỹ ăjag tóg Topẽ to tar nỹtĩn ke mũ gé, ha vem nĩ. Kỹ ăjag kă mĩ ũ vỹ vênh kutu han ke tũ nĩ. Ēg tỹ ti vỹ mranh kỹ ěg tóg kutu nỹtĩ. ¹⁴ Ha mẽ, *Cristo* tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg tỹ ti tovănh sór tũ nỹtĩn

kỹ. Ēg tỹ ti ki ră vén mũ kă ěg tóg ti to tar nỹtĩ ja nĩgtĩ. Ēg tỹ ĩn ri ke ti to tar nỹtĩn kỹ ěg tóg tỹ ti tũ nỹtĩ. ¹⁵ Hã kỹ tóg ěg mỹ: “ăjag tỹ ũri ĩnh vĩ mẽ kỹ vênh kutu han tũg nĩ,” he mũ. “Ăjag jógjóg ve ag vỹ tóg vênh kutu han’, kỹ ag tóg ĩnh kato văsănsăn, isỹ ag jykre ve sór ja nĩn kỹ. Ag ri ke han sór tũg nĩ,” he tóg. ¹⁶ Ủ tỹ hẽ nỹ hỹn ti vỹ mẽ kỹ ti kato văsănsăn ja nĩgtĩ? Ủ tỹ ga tỹ *Egito* tá kăpa ja ĩn ag vê, ha mẽ, *Moisés* tỹ tá ag tatĩn kătĩg kỹ. ¹⁷ Kỹ Topẽ hỹn ũ tỹ hẽ to jũ ja nĩgtĩ, prỹg tỹ 40 (ke) ĩn ki? Ủ tỹ ti vỹ mranh ja ĩn ag hã to tóg jũ ja nĩ, hã kỹ ag tóg ga kórég ĩn ki tũ’ he kăn. ¹⁸ Kỹ Topẽ hỹn ũ tỹ hẽ to: “vênhkán ke tũ ag nĩ ha,” he ja nĩgtĩ? Ủ tỹ ti vỹ han sór tũ ĩn ag to ke ja vê, mỹr, ha mẽ. ¹⁹ Ag tỹ ti tovănh kỹ, hã kỹ ag tóg ag tỹ nén ve sór ja ĩn ve ja tũ nĩ sir, mỹr, ha mẽ.

4

¹ Ha vé, Topẽ tỹ ěg vênhkán han sór vê, kanhkă tá. Kỹ ti vỹ to é he tũg nĩ. Vênh ki rĩr há han nĩ, ăjag tỹ to krónh ke tũ nĩn jé. ² Mẽ ěg huri, Topẽ tỹ ěg mỹ nén han sór mũ ĩn ti. Ủ tỹ ga kórég mĩ mũ mũ ĩn ag tỹ mẽ ri ke han ěg tóg huri. Hã ra ag tóg kri fi ja tũ nĩgtĩ, ag tỹ mēg mũ ra. Hã kỹ tóg ag mỹ nén ũ há han ja tũ nĩ, Topẽ ti. ³ Ēg tỹ ti ki ge hã kỹ ěg tóg vênhkánkán ke mũ. Hã kỹ Topẽ vỹ: “ sỹ ag vênhkán han ke vê vê, hã ra ag tóg vênhkán ke tũ nĩ ha,” he ja nĩ, ag to jũ kỹ. Topẽ vỹ văsỹ vênhkán ja nĩgtĩ, ti tỹ nén ũ kar hynhan kar kỹ. Kỹ nén ũ kar vỹ hynhan kỹ nỹtĩ ha. ⁴ Hã kỹ tóg Topẽ vỹ rán kỹ nĩn ki: “kură tỹ 7 (ke) ki Topẽ vỹ vênhkán, ti rânhrăj han kăn kar kỹ,” he mũ. ⁵ Hã ra tóg *Israel* ũ ag to: “vênhkánkán ke tũ ag nĩ ha,” he mũ gé. ⁶ Văsỹ Topẽ tóg ěg jógjóg ve ag mỹ ag vênhkánkán ke tag tóg ja nĩgtĩ vê, hã ra ag tóg ti vỹ jēmẽ ja tũ nĩgtĩ. Kỹ Topẽ tóg ũ ag

kuprëg ja nĩgtĩ, kũ tóg ag hã mĩ ag vënhkánkán ke ti nĩm mũ sir, ěg hã mĩ. ⁷ Kurã tãg nĩm ja ti nĩ gé, ěg vënhkán ke to, hã vỹ: ũri, he mũ. Hã kũ *Davi* tóg: “ãjag tỹ ũri ti vĩ mẽ kũ vënh kutu han tũg nĩ,” he ja nĩ. Ag tỹ ga kórég ěn tá kãpa kar kũ ke ja vē, ag tỹ ga há tá junjun kar kũ.

⁸ *Josué* vỹ *Israel* ag mré ga há ěn ra tĩg ja nĩgtĩ. Hã ra ag tóg tá vënhkán pë han ja tũ nĩgtĩ ver. Hã kũ *Davi* vỹ ag mĩ kurã ũ to ja nĩ. Ag vënhkán pë han ke ěn ti tó ja ti nĩgtĩ. ⁹ Ha mẽ, Topë *povo* vỹ vënhkán ke mũ, ha vem nĩ, ti tỹ ag mĩ kurã nĩm kũ. ¹⁰ Ũ tỹ vëg mũ vỹ ti rãnrãj ki vënhkán ke mũ, Topë tỹ vënhkán mũ ěn ri ke, kurã tỹ 7 (ke) ěn ki. ¹¹ Hã kũ vãsãnsãn nĩ, ãjag tỹ tỹ prãnh ke tũ nĩ jé, ãjag tỹ ũ tỹ ga kórég mĩ mũ ja ěn ag nón ti vĩ mranh tũ nĩ jé, ãjag tỹ ãjag vënhkán ke ěn ve jé.

¹² Topë vĩ hã tugrĩn ěg tóg rĩnrĩr nỹtĩ. Ti vĩ hã tỹ tóg nén kar hynhan ja nĩ. Rógro jã régre vỹ nén ũ kym há nỹgtĩ. Hã ra Topë vĩ vỹ ti tỹ nén ũ kym há kãfór nĩ. Kũ ti vĩ tóg ěg ki rã tĩ, ěg nĩ ki, ěg kuka ki, ěg krĩ ki, ěg kuprĩg ti ki ke gé, ěg há kar ki. Kũ tóg ěg tỹ nén to jykren mũ kar ki kanhró nĩ. ěg tỹ nén han sór mũ ki kanhró kar ti nĩ gé, Topë ti. ¹³ Nén kar ki kanhró tóg nĩ. Ti tỹ nén han mũ kar ki kanhró tóg nĩ. Nén ũ tóg ti mĩ vënh péju kũ nĩ tũ pë nĩ. Ũ tóg ti vatánh tá nén ũ han ke tũ pë nĩ gé. Ki kanhró kar ti nĩ, ũ tỹ ěg jykre tugnỹm ke mũ ěn ti.

Jesus tỹ ěg jagfy vĩnh ke

¹⁴ Ti to tar nỹtĩm nĩ, ha mẽ. Ti ki ge kũ ãjag nỹtĩ. ěg jagfy Topë tũ ki rĩr tĩ to pã'i mág vỹ nĩ nĩ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. ěn vỹ kanhkã tá jun huri. ¹⁵ Ti pijé ěg krój nỹtĩ tag ki kagtũg nĩ!. Ki kanhró tóg nĩ mĩr. ěg ri ke tóg jagtar nĩ ja nĩgtĩ gé, kũ Japo vỹ ti tỹ Topë vĩ mranh han sór ja nĩgtĩ gé. Hã ra tóg inhhã mranh ja tũ nĩgtĩ. ¹⁶ Hã kũ ěg tóg Topë mré

vëmén ke mũ, jatun mĩ. Mũmëg ke tũ ěg tóg nĩ. ěg jagãgtãn jé tóg ke mũ. Kũ tóg ěg tar han ke mũ gé, ěg krój nỹtĩm kũ.

5

¹ ěprã ke tỹ Topë tũ to pã'i mág jykre vỹ ge nỹgtĩ, ha mẽ. Ti mré ke ag jagfy tóg vĩ tĩ, Topë mré. Kũ tóg ag jagfy Topë mĩ nén ũ pũn tĩ gé. Kũ tóg ag mëg tãnh kũ pũn tĩ gé, ag tỹ Topë vĩ mranh ja tugrĩn. ² Hã ra tóg tỹ ěprã ke nĩ gé, ag mré. Ag krój ri ke tóg nĩ gé. Hã kũ tóg ag krój nỹtĩ ra ag jagãgtãn há han tĩ, ũ tỹ Topë vĩ mranh sór tũ ra mranh mũ ěn ag. ³ Mranh tóg tĩ gé, Topë tũ to pã'i mág ěn ti. Hã kũ tóg ti tỹ mranh mũ ěn to Topë mĩ tãnh kũ pũn tĩ gé, ti mré ke ag tũ ěn mré. ⁴ Hã ra tóg vëso: “inh hỹn tỹ Topë tũ to pã'i mág nĩnh mũ,” henh ke tũ pë nĩ. Topë hã ne ũ to: “tag vỹ tỹ isũ ki rĩr to pã'i nĩnh mũ,” he tĩ!, ti tỹ vãsỹ *Arão* kuprëg vën ěn ri ke.

⁵ Hã kũ *Cristo* vỹ vësóg ki tag to jykren ja tũ nĩ gé. Ti pijé vësỹ pã'i han ja nĩgtĩ!. Vësỹ Topë tũ to pã'i mág han sór ja tũ tóg nĩgtĩ!. Topë hã ne *Jesus* mĩ: “inh kósin vỹ tỹ ã nĩ,” he ja nĩ!. “Ũri sóg ã mĩ: tỹ inh ã panh nĩ, he mũ,” he ja ti nĩ. ⁶ Kũ tag tóg rán kũ nĩ gé, Topë vỹ tỹ rán kũ nĩ ki, ha mẽ: “isũ ki rĩr jé ã tóg ke mũ. Tũ! henh ke tũ ti nĩ, ã tỹ isũ ki rĩr nĩ ti, *Melquisedeque* tỹ isũ ki rĩr mũ ěn ri ke,” he ja ti nĩ gé, *Cristo* mĩ, Topë ti.

⁷ *Jesus* vỹ, ti tỹ ga mĩ tĩg kũ jagtar nĩnh kũ Topë mĩ to vĩ!, to vĩ! he ja nĩgtĩ, ti tỹ ti kren han jé, ti ter tũ nĩ jé. Kũ tóg fỹ gé, Topë mré vëmén kũ. Vësỹrénh jagy han tóg. Kũ Topë vỹ ti vĩ jëmë ja nĩ, ti tỹ ti mĩ to vĩn kũ. ⁸ Topë kósin vỹ tỹ ti nĩ, hã ra tóg ti jagtar tugrĩn Topë tỹ nén to mũ ki kanhrãn kãn ja nĩ, ti tỹ Topë vĩ hã han jé. ⁹ Ti tỹ vënh kanhrãn kãn kũ tóg ěg kren han ki kanhró nĩ gé sir. ěg jagfy tóg ter ja nĩ, kũ tóg

ĕg kren han mŭ, ĕg tŷ ti vŷ ki króm kŷ. ¹⁰ Topĕ vŷ ti mŷ: “inh mŷ isŭ ag ki rŷr ĩn. To pã'i mág vŷ tŷ ã nŷ, *Melquisedeque* ĕn ri ke,” he ja nŷ. Hã kŷ tóg tŷ pã'i nŷ, *Jesus* ti.

Ĕg tŷ ti to krónh kenh ke tŷ

¹¹ Sŷ Ājag mŷ tag kãmén kãn sór mŷ ra tóg jagy tŷ. Kŷ Ājag tóg mĕ há han tŷ nŷgtŷ gé. Ājag pijé krŷ há nŷtŷ ver'. ¹² Ājag tŷ ũ ag kanhrãn ke vē vē, Ājag tŷ vãsŷ Topĕ vŷ mĕ ja nŷtŷn kŷ. Hã ra Ājag tóg ver ki kagtŷ nŷtŷ. Ājag kã ũ tŷ Ājag mŷ *Jesus* kãmén vén ja ĕn tó mãn kŷ tóg há nŷnh mŷ vē. ¹³ Gŷr kãsir ri ke Ājag nŷtŷ, Ājag tŷ *Jesus* kãme ĕn ki kanhrãn kãn tŷ nŷn kŷ ver. *Leite* hã kron ag tóg tŷ, ag tŷ ver kãsir nŷtŷn kŷ. ¹⁴ Ĕg tŷ to jykren há han kŷ ĕg tóg ũn sanh há ri ke nŷtŷ. “Tag vŷ há nŷ, tag vŷ há tŷ nŷ. Tag vŷ kuryj nŷ, jãvo tag vŷ kygnĕ kŷ nŷ,” he jĕ ĕg tóg ke mŷ, ĕg tŷ ki kanhrãn há han kŷ.

6

¹ Ājag tŷ ver gŷr kãsir ri ke nŷtŷ ra sóg Ājag mŷ ũn sanh ag tŷ kãmén sór mŷ ha, Ājag tŷ ver to tar tŷ nŷtŷ ra, ha mĕ. Ājag tŷ nĕn mĕ vén jan hã vē, ha mĕ: vējyke kórĕg tovãnh, ĕg tŷ nĕn to ter ke mŷ ĕn tovãnh kãn, Topĕ ki rã, ² ũ tŷ ti ki rã mŷ ĕn kype, ti kri ĕg nŷgé fŷ, ti tŷ ĕg mrĕ *Jesus* ki rã kŷ jĕn kŷ, ĕg tŷ ĕg ter kar kŷ rŷr mãn ke ĕn to jykren ke, Topĕ tŷ ĕg jykre tugnŷm ke ĕn to. Kŷ tag kar vŷ gŷr tŷ ti pafa ja kron ĕn ri ke nŷ. ³ Tag tó mãn sór tŷ inh nŷ ha. Sŷ Ājag mŷ tag pãte *Jesus* kãmén sór vē. Kŷ tóg ũn sanh tŷ vējĕn kufy ko ĕn ri ke nŷ. Topĕ tŷ tag to isar han kŷ sóg Ājag mŷ kãmén há han ke mŷ.

⁴ Ha mĕ, ĕg kã mŷ ũ ag tóg, ag tŷ Topĕ ki rã kar kŷ ti tovãnh pĕ han ja nŷgtŷ. Kŷ ag tóg ti ki ge mãn ke tŷ nŷ ha. Ĕg tŷ Topĕ ki ge kŷ tóg ĕg kanhrãn ke mŷ, vējyke há ki. Topĕ vŷ ĕg mŷ kanhkã tá vējyke há ĕn nŷm ke mŷ. Ĕg mŷ tóg ti kuprŷg jĕnĕg

mŷ gé. ⁵ Topĕ vŷ há nŷ ĕn vēg ĕg tóg tŷ. Ĕg tŷ kanhkã tá nĕn venh ke mŷ ĕn ve sŷ han ĕg tóg tŷ, ĕprã, ĕg tŷ Topĕ ki ge kŷ. ⁶ Ũ tŷ ti jykre tag ve kar kŷ ti tovãnh pĕ han kŷ tóg ti ki rã mãn ke tŷ nŷ ha. Ti jykre kórĕg tovãnh mãn ke tŷ ti nŷ ha. Ha vē, ĕg tŷ ti ki rã há han kar kŷ ti tovãnh pĕ han kŷ ĕg tóg ti tŷ krunh to sa mãn ri ke han mãn mŷ sir, Topĕ kósin ti. Ĕg tŷ vēnh kar tŷ ti to é he han mãn vē sir.

⁷ Ĕpŷ ri ke ti nŷ, ha mĕ. Ta tŷ ĕg jakré kri kutĕ kŷ tóg mog há han tŷ, ĕg tŷ ga há ki krãn kŷ. Ĕg tŷ ĕpŷ há ri ke nŷtŷn kŷ, ĕg tŷ Topĕ mŷ vējyke há han kŷ tóg, ĕg ve há han ke mŷ, Topĕ ti. ⁸ Ĕpŷ ũ tóg hã ra kórĕg nŷ. Kŷ sónh hã tóg ki munmur tŷ, vãnh ti ke gé, kŷ tóg mogmog tŷ nŷgtŷ sir, ĕg jakré ti. Ĕg tŷ ĕpŷ kórĕg ĕn ri ke nŷtŷn kŷ Topĕ vŷ, ĕg tovãnh ke mŷ sir. Kŷ tóg ĕg mŷ vŷ kónãn ke mŷ. Kŷ ĕg kejĕn pŷr ke mŷ, kurã ĕn kã.

⁹ Ha mĕ, vŷ tar han inh huri. Hã ra Ājag tóg ti jagy tag venh ke tŷ pĕ nŷ, ki kanhró inh nŷ. Ājag to sóg há nŷ. Krenkren jĕ Ājag tóg ke mŷ, ki kanhró inh nŷ. ¹⁰ Rãnrãj há han Ājag tóg tŷ. Ti to Ājag há tãvŷ nŷtŷ. Ti tŷ ki rŷr há han Ājag tóg tŷ gé. Topĕ vŷ tag vēg tŷ, Ājag rãnrãj há tag. Ti pijé kã jatu nŷgtŷ'. Vĕjyke vēnh mŷ han tŷ pĕ ti nŷgtŷ, Topĕ ti. ¹¹ Hã ra sóg Ājag mŷ tag tó, Ājag tŷ ti to tar tãvŷ nŷtŷ jĕ, Ājag tŷ ti to krónh ke tŷ nŷ jĕ. Kŷ Ājag tóg venh ke mŷ, Ājag tŷ nĕn ve sór mŷ ti. ¹² Ājag tŷ ti to krónh ken kŷ tóg kórĕg nŷ. Ũ ag tóg ĕg jo Topĕ ki ge ja nŷgtŷ, hã ra ag tóg ti tovãnh ja tŷ pĕ nŷgtŷ. Kŷ ag tóg hur vē, Topĕ tŷ ĕg mŷ nĕn ven sór mŷ ĕn ti. Tag ag ri ke han nŷ.

Topĕ tŷ ti vŷ han kãn ke

¹³⁻¹⁴ Topĕ vŷ *Abraão* mŷ: “ã to vŷ há han jĕ sóg ke mŷ. Ā krĕ e han jĕ sóg ke mŷ,” he ja nŷ. Kŷ tóg ti mŷ: “ã pijĕ tag venh ke tŷ nŷ”. Inh hã vŷ ki kanhró nŷ,” he ja nŷ gé. Ũ tŷ ti kãfór

nĩ ra tóg: “ti hã vỹ ki kanhró nĩ,” henh ke mũ vë. Hã ra ù tóg Topê kãfór nĩ tũ nĩ, hã kỹ tóg: “inh hã vỹ ki kanhró nĩ,” he ja nĩ. ¹⁵ Kĩ *Abraão* vỹ Topê tỹ ti mỹ nén tó ja tag to tar nĩ ja nĩgtĩ gé. Jatun mỹ tóg ti kósin ke ãn jãvãnh ja nĩgtĩ, hã kỹ tóg kejẽn vé.

¹⁶ Ēprã ke ag vỹ, ag tỹ jagnê mỹ vĩ há han sór kỹ jagnê mỹ: “inh kãfór nĩ ãn vỹ ki kanhró nĩ, sỹ ã mỹ nén han ke ti,” he tĩ. Tag tó kỹ ag tóg jagnê jũ tỹ tũ he tĩ. Û tỹ tag tó kỹ ag tóg, ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ ki hã tó ja ti. Ēprã ke ag jykre hã vë. ¹⁷ Vëjykre tag han ja ti nĩ, Topê ti, ti tỹ ãg mỹ ti vỹ jënên kỹ. Ti tỹ ãg mỹ nén tó ja ãn ve jé ãg tóg ke mũ. Ēg tỹ tag ki kanhrãn há han hã jé tóg ãg mỹ: “ki kanhró inh nĩ,” he ja nĩ. Pãte ù tó mãn ke tũ ti nĩ ha. ¹⁸ Ti vỹ régre to ãg tóg, ki kanhrãn há han tĩ. Ēg mỹ tó kar kỹ tóg: “ki kanhró inh nĩ,” he ja nĩ gé. Ti vỹ régre hã vë. Hã kỹ ãg tóg venh ke mũ, ti tỹ ãg mỹ nén tó ja ti. Ón ja tũ ti nĩ gé, ti tỹ ón ki kagtĩg nĩn kỹ. Ti tỹ ãg mỹ nén tó ja ãn ve sór ãg tóg mũ, hã vỹ: kãnhkã, he mũ. ¹⁹ Ēg tỹ kãnhkã ve sór kỹ ãg tóg, to krónh ke tũ nĩgtĩ. Ēg tỹ kãnhkã tá ùn ve sór mũ ãn hã vỹ ãg tar han tĩ, ãg tỹ tỹ prãnh ke tũ nĩ jé. Tá jun jé ãg tóg ke mũ, ha vem nĩ, Topê jamã tá. ²⁰ *Jesus* vỹ tá jun vén, ãg jo. Kỹ tóg ãg mỹ Topê to ãpry ti han. Ēg jagfy tóg tỹ Topê tũ ki rĩr tĩ to pã'i mág nĩ, *Melquisedeque* ãn ri ke. Kỹ *Jesus* tỹ tỹ pã'i nĩ tóg kurã krỹg ja tũ nĩ. Kỹ tóg, ãg jo Topê rĩnja tá nĩ nĩ, ãg tỹ ti nón tá junjun jé gé.

7

Melquisedeque kãme

¹ *Melquisedeque* ãn vỹ tỹ pã'i mág nĩ ja nĩgtĩ, ãmã tỹ *Salém* kri. Kỹ tóg Topê tũ ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ gé, ù tỹ vënh kar kri ke nĩ ãn tũ ki. *Abraão* vỹ pã'i tỹ 4 (ke) ãn mré vënh génh han ja nĩ. Ti tỹ ag kãgtén kar kỹ

Melquisedeque ãn vỹ, ti kato tẽ, kỹ tóg ti mỹ: “Topê vỹ ã ve há han. Kỹ tóg ã ve há han mãn ke mũ gé,” he mũ. ² Kỹ *Abraão* tỹ ti mỹ *dízimo* ãn nĩm mũ sir Ti tũ tỹ 10 (ke) kar ki tóg ùn pir nĩm mũ sir, *Melquisedeque* mỹ, ti tỹ ùn kato tẽ mũ ãn ag tũ mãn ja tỹ. Ti jiji to ken hã vë, hã vỹ: vëjykre kuryj to pã'i, he mũ, hã vỹ: *Melquisedeque*, he mũ. Kỹ tóg tỹ, ãmã tỹ *Salém* to pã'i nĩ, hã vỹ: ùn kri kuprã ãn ag pã'i, he mũ. ³ Pãnh tũ ti nĩ, mỹnh tũ ke gé, jógjóg ve tũ ti nĩ gé. Û ki mur ja tũ ti nĩ, kỹ tóg ter ja tũ nĩ gé. Topê kósin ri ke ja ti nĩ. Topê tũ ki rĩr kỹ tóg nĩ nĩ, ti kurã vỹ krỹg ja tũ nĩ, *Melquisedeque* kurã ti.

⁴ Pã'i mág pë vë, hã kỹ *Abraão* vỹ ti mỹ ti tũ tỹ *dízimo* nĩm ja nĩ gé. Hã ki ãg tóg ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ *Abraão* kãfór nĩ ti, *Melquisedeque* ti. ⁵ Û tỹ *Israel* ag kã mĩ *dízimo* mãg tĩ ag vỹ tỹ *Levi* krẽ nỹtĩ, ù tỹ Topê tũ ki rĩr tĩ ãn ag. Ag mré ke ag ki ag tóg *dízimo* ãn mãg tĩ, ag kar tỹ tỹ *Abraão* krẽ'krẽ nỹtĩ ra. ⁶ Hã ra *Melquisedeque* pijé tỹ *Abraão* mré ke nĩ ja nĩgtĩ'. Ge ra *Abraão* tóg ti mỹ *dízimo* ãn nĩm ja nĩ. Kỹ tóg ti mỹ: “Topê jé ã ve há han,” he mũ gé, Topê tỹ *Abraão* mré vëmén kỹ ti mỹ: “ã kófa ra ã kósin ke mũ,” he kar kỹ. ⁷ Kỹ tóg *Abraão* kãfór nĩ, *Melquisedeque* ti, ti tỹ ti mỹ: “Topê jé ã ve há han,” hen kỹ. Ti kri ke vỹ tỹ ti jẽ.

⁸ *Levi* krẽ'krẽ ãn ag vỹ tỹ ãprã ke nỹtĩ gé, ù tỹ ag mré ke ki *dízimo* mãg tĩ ãn ag. Hã ra *Melquisedeque* vỹ ter ja tũ nĩ nẽji, hã kỹ tóg rán kỹ nĩ, Topê vĩ ki. ùn ter ke tũ ãn vỹ *Abraão* ki *dízimo* mãn ja nĩ, hã vỹ: *Melquisedeque*, he mũ. ⁹ Kỹ, *Abraão* tỹ ti mỹ *dízimo* nĩm ãn kã tóg ti krẽ'krẽ tỹ *Levi* jagfy ti mỹ nĩm ja nĩ gé. Hã kỹ ag tóg ag mré ke ag ki *dízimo* vëg' he ja nĩgtĩ gé sir. ¹⁰ *Abraão* tỹ ti mỹ *dízimo* nĩm ãn kã *Levi* vỹ, mur ja tũ nĩ ver, hã kỹ ti jógjóg ve tỹ *Abraão* vỹ ti jagfy *dízimo* nĩm ja nĩ. Nĩm kar kỹ tóg kejẽn *Levi*

vovo han mü sir, *Melquisedeque* tÿ ti mré vémén kar ký.

¹¹ Topë tÿ *Levi* krë'krë ag mÿ: "isü ki rïrm nÿ," he mü ên kâ tóg ag mÿ tag to vëjykre nÿm ja nÿgtÿ gé. Ag há tÿ ki rïr há han ke vë vë. Há ra ag tóg ki rïr kân já tũ nÿ. Há ký Topë tóg ü tÿ ki rïr ke mü ü jënë ja nÿ, ü tÿ *Melquisedeque* ri ke ên, há vÿ: *Jesus Cristo*, he mü. Ag tÿ ki rïr há han ja nÿ ra Topë hÿn ti jënënh ke tũ nÿ vë. ¹² Ký, *Jesus* tÿ Topë tũ ki rïr ký Topë vÿ, ti mÿ tag to vëjykre tåg han ja nÿ gé. ¹³⁻¹⁴ Há ký tóg ki rïr nÿ nÿ sir. Ti pijé tÿ, *Levi* krë'krë ag kâ ü nÿ'. *Judá* krë'krë ag kâ ü vÿ tÿ ti nÿ. Ge ra tóg Topë tũ ki rïr mü. *Judá* krë'krë ü tóg ki rïr ke tũ nÿ vë. Ký *Moisés* tóg, ag to nén ü tó ja tũ nÿ gé, ti tÿ Topë tũ ki rïr ke tag rán ký. Há ra *Jesus* tóg Topë tũ ag ki rïr jë. Topë tÿ ti mÿ vëjykre tåg nÿm há vë.

Jesus tÿ Melquisedeque ri ke nÿ

¹⁵ *Levi* krë'krë ag vÿ, Topë rânhräj han kân ki kagtÿg ja nÿtÿgtÿ. Há ký Topë tóg, ti tũ ki rïr ke mü ü jé prër, ü tÿ *Melquisedeque* ri ke ên, há vÿ: êg *Senhor* tÿ *Jesus*, he mü. ¹⁶ Ký ti pijé êprâ ke ag jykre ri ke han ký Topë tũ ki rïr mü'. Ký êprâ ke ü vÿ: "ha ki rïr," he ja tũ nÿ gé. Topë tÿ ti mÿ nén tó jan há vë. Ter mân ke tũ ti nÿ ha, há ký tóg ki rïr há han mü ha, *Jesus* ti. ¹⁷ Ti to tag tóg rán ký nÿ, Topë vÿ tÿ rán ký nÿ ki, ha më: "isü ki rïr jé ä tóg ke mü. Tũ' henh ke tũ pë ti nÿ, ä tÿ isü ki rïr nÿ ti, *Melquisedeque* tÿ isü ki rïr nÿ ên ri ke," he ja ti nÿ. ¹⁸ Tag tó ký tóg, *Moisés* jykre ên tÿ tũ' he mü, ti krój nÿn ký, ti tÿ êg há han mân ki kagtÿg nÿn ký. ¹⁹ Hÿ, *Moisés* jykre ên vÿ êg tar han ki kagtÿg ja nÿgtÿ. Ký êg ti jykre han sór mü ra kanhkâ tá jun ke tũ nÿ. Vâhâ Topë tóg, êg mÿ vëjykre tåg nÿm ja nÿ, há vÿ: *Jesus* jykre, he mü. Ký êg tóg *Jesus* há tigrÿn Topë nÿgia tá junjun ke mü.

²⁰ *Moisés* tÿ *Levi* krë'krë ag mÿ: "Topë tũ ki rïrm nÿ," he mü ra tóg:

"tũ' henh ke tũ ti nÿ, äjag tÿ ki rïr ti," he ja tũ nÿ. ²¹ Há ra Topë tóg, *Jesus* há mÿ: "isü ag ki rïr jé ä tóg ke mü. Tũ' henh ke tũ ti nÿ, ä tÿ ag ki rïr nÿ ên ti," he ja nÿ. "Sÿ ke há vë," he ja tóg nÿ, êg jóg mág ti, ti kósin há mÿ. ²² Há ký *Jesus* jykre vÿ *Moisés* jykre káfór nÿ, ti tÿ êg mÿ vëjykre tåg nÿm mü tag. ²³ *Moisés* jykre ên ki Topë tũ ki rïr tÿ ag vÿ, e ja nÿtÿgtÿ. Ag kâ ü ter ký ag tóg jagnë jëgia kâ ü fëg' he ja nÿgtÿ, ti tÿ Topë mÿ ti tũ ki rïr jé. ²⁴ Há ra *Jesus* vÿ, ter mân ke tũ nÿ inhhâ. Topë tũ ki rïr tóg nÿ nÿ, ü tóg ti jëgia kâ jënh ke tũ nÿ. ²⁵ Há ký tóg, ti tÿ ün ki rïr nÿ ên ag krenkren han tÿ, ü tÿ ti tigrÿn Topë jamâ tá junjun ke mü ên ag kar. Rÿr tóg nÿ nÿ, ký tóg êg jagfy Topë mré vémén tÿ. Kurâ krÿg ja tũ ti nÿ.

²⁶ Êg to ti há nÿ, ti tÿ êg jagfy Topë tũ ki rïr nÿn ký. Topë kósin vÿ tÿ ti nÿ. Kygnë ja tũ pë ti nÿ. Nén ü kórég venh ke tũ êg nÿ, ti ki. Topë vÿ mranh tÿ ag mré ke tũ vë. Ký tóg tÿ, kanhkâ tân kar ag kri ke nÿ gé sir, ùri. ²⁷ Êprâ Topë tũ ki rïr tÿ ag vÿ, ag tÿ Topë vÿ mranh ja tigrÿn, ti mÿ nén ü pÿn vén tÿ. Kar ký ag tóg ag mré ke ag jagfy Topë mÿ nén ü pÿn tÿ gé sir. *Jesus* vÿ Topë vÿ mranh ja tũ nÿ inhhâ. Há ký tóg, ti tÿ vënh fëg pir ên ki êg tÿ Topë vÿ mranh e ja ên tÿ tũ' he kân. ²⁸ *Moisés* tÿ: "Topë tũ ki rïr," hen ký tóg ü tÿ kygnë mág ký nÿtÿ ag mÿ ke ja nÿgtÿ, ag tÿ tÿ êprâ ke nÿtÿn ký. Há ra Topë tóg vëjykre tåg han ký ti kósin mÿ: "ä há ne ki rïr ke mü," he ja nÿ. "Sÿ ke há vë," he ja tóg nÿ.

8

Jesus tÿ êg mÿ vëjykre tåg nÿm

¹ Ha më, êg jagfy Topë tũ ki rïr tÿ to pâ'i mág vÿ nÿ nÿ. Topë pëgia tá tóg nÿ nÿ, kanhkâ tá. ² Topë nÿgia pë tá tóg, ti tũ ki rïr mü. Ti nÿgia pë ên pijé tÿ êprâ ke tÿ há nÿ'. Topë há tÿ há vë. Ên tá tóg nÿ nÿ, êg jagfy.

³ Topê tũ to pã'i mág jykren hã vê, ha mē. Topê mý ag tóg nén ũ nĩ pũn tĩ, nén ũ ù ke gé. Ký ěg jagfy Topê tũ to pã'i mág tag vỹ, Topê mý nén ũ nĩm ke mũ gé, *Jesus* ti, hã vỹ: vėnh fėg, he mũ. ⁴ Ti tỹ ver tag mĩ ga kri mũ ag mré tĩ ra Topê tóg, ti mý vėnh rãnrãj tag nĩm ke tũ nĩ vė, ti tỹ Topê tũ ki rĩr jé. Ěprã ũ tỹ Topê tũ ki rĩr mũ ag vỹ nỹtĩ ver, ũ tỹ *Judeu* ag jykre ki Topê tũ ki rĩr mũ ũ ag. ⁵ Topê ĩn krēm ag tóg nén ũ nĩ pũn tĩ, *Moisés* tỹ ag mý vėjykre nĩm ký. Topê hã vỹ ti mý tó ja nĩ, ti tỹ kur tỹ ĩn han jafã tỹ Topê mý ĩn han jé. Ti mý tóg: “ã mý sóg ã tỹ nén han ke mũ ěn ven kãn huri,” he mũ. “Ã tỹ pãnónh kri nĩ ěn kã sóg ã mý ven kãn. Sý ã mý nén ven mũ ěn hã han nĩ,” he ja tóg nĩ, hã ký tóg han. Đn ěn krēm ag tóg, ũri nén ũ ù pũn tĩ, *Judeu* ag jykre ki, Topê tũ ki rĩr tĩ ag.

⁶ Hã ký *Jesus* rãnrãj vỹ ěprã ke ag rãnrãj kãfór nĩ. Topê vỹ ěg mý ti jėnė, ti tỹ ěg mý vėjykre tãg nĩm jé. Ký tóg *Moisés* tỹ ěg mý vėjykre há nĩm ěn kãfór nĩ. Ký tóg ěg mý nén ũ há tãvĩ han ke mũ, Topê ti, *Jesus* tỹ ěg mý vėnh pãte fón ken ký. ⁷ Ti mý tóg pãgsĩ ja nĩ, ti tỹ *Moisés* mý vėjykre nĩm ja ěn ti. Hã ký tóg vėjykre tãg han to jykren ja nĩ. ⁸ Ti *povo* jykre ve ký tóg, ti mý kórég nĩ. Hã ký tóg: “Kãnhmar sóg *povo* tỹ *Israel* mý vėjykre tãg nĩm ke mũ, *Judã* krė'krė ag mý ke gé,” he ja nĩ. ⁹ “Vėjykre tãg tag vỹ isý ag jógióg ve ag mý vėjykre nĩm ja ěn ri ke tũ nĩnh mũ. Ag mý sóg vėjykre ũ nĩm ja nĩ gé, isý ga tỹ *Egito* tá ag kãpan ký. Ag nĩgé kãgmĩ ký sóg ag tatĩn tĩg ja nĩ, ag ga pė ra. Hã ra ag tóg, isý ag mý vėjykre nĩm ja ěn mranh. Hã ký sóg sir ag tugvãnh ja nĩ,” he tóg, ěg jóg mág ti. ¹⁰ “Hã ra sóg vãhã ag mý vėjykre tãg han sór mũ, *povo* tỹ *Israel* ag mý, ha mē,” he tóg. “Ag krĩ tỹ ag tóg isý ag jyvėn mũ ěn ki kanhrãn ke mũ. Ký ag tóg han sór ke mũ gé, ti tỹ ag fe kã kã nĩn ký. Ag

Topê vỹ tỹ ĩnh nĩnh mũ. Ký ag tóg tỹ ĩnh krė nỹtĩnh ke mũ gé. ¹¹ Ký ũ tóg ti mré ke ag kanhrãn mãn ke tũ nĩ ha. “Ěg jóg mág vỹ ge nĩgtĩ, ge ti nĩgtĩ,” he mãn ke tũ ag nĩ ha, jagnė mý. Ag kar vỹ ĩnh ki kanhró nỹtĩnh mũ, ũn kãsir ag, ũn mág ag ke gé, ěn kã. ¹² Ag tỹ ĩnh vĩ mranh mũ hã ra sóg ge ra ag jagãgtãn ke mũ. Vėnh pãte fón jé sóg ke mũ, ag tỹ ĩnh vĩ mranh ja ěn ti,” he ja tóg nĩ, Topê ti.

¹³ Ký, Topê tỹ vėjykre tãg han ký vėjykre ve ěn vỹ, ti mý tỹ vėjykre si nĩ sir. Hã ra nén ũ si kar ěn vỹ kejn tũ' henh ke mũ, kãnhmar.

9

Vãsy Topê jykre

¹ Topê tỹ ag mý vėjykre ve ěn nĩm ký tóg ag mý ag tỹ nén han ke ěn kãmén ja nĩ. Ag tỹ ti ĩn han ke tó ja ti nĩ. Kar ký tóg ag tỹ ti ĩn krēm ti mré vėmėn ke tó ja nĩ gé, ag tỹ ti mý nén ũ pũn ke ti ke gé. ² Ký ag tóg, kur tỹ ĩn ěn han, ti tỹ tỹ Topê ĩn jé jé. Hã ra tóg vėnh kãpãm ký nĩ, ký ag tóg ĩn vãfynyn nĩg ven ký nĩ ěn to: “Topê mré vĩ jafã,” he tĩ. ěn tá *mesa* kri *vela* tỹ kri vin jafã vỹ jė, kar ký *mesa* tỹ kri ěmĩ vin jafã ěn ke gé. ³ Tag pãte jãnkã ũ vỹ nĩ gé, jãnkã tỹ kur. Ký ěn pãte ĩn vãfynyn ũ vỹ nĩ gé, ũn sĩ. ěn to ag tóg: “Topê nĩg jafã,” he tĩ. ⁴ Tá tóg Topê mý kri nén ũ pũn jafã nĩ, *ouro* tỹ há ti. Kri ag tóg nén ũ ger há pũn tĩ, *ouro* ěn kri. Kar ký Topê *caixa* vỹ tá nỹ gé. Ti to tĩr vỹ tỹ *ouro* nĩ. ěn kã kã *ouro* tỹ pėnky ki, kanhkã tá vėjėn vỹ nĩ, Topê tỹ ag mý ěmĩ jėnė ěn ti, ag tỹ ga kórég mĩ mũn ký. Kar ký *Arão* vãtó vỹ kã kã nỹ gé, ti kãtó tỹ fėj mũ ěn ti. Kar ký *Moisés* tỹ Topê tỹ ěg jyvėn mũ rãnrãn ja ěn vỹ kã ki nỹtĩ gé, *caixa* ěn kã ki. Pó rėgre ki tóg rãnrãn ja nĩ. ⁵ Ký Topê tỹ jėgnė jafã rėgre ag kãgrã vỹ nỹtĩ gé, *caixa* ěn kri. *Querubim* he mũ ěn vė, ũ tỹ Topê rĩnja tá nỹtĩ ěn. Fěr ag nỹtĩ, ký ag fěr tóg krỹg he

ký nýtí. Ag fêr fênja krêm Topê vÿ êg mÿ vênh pãte fón tí, êg tý ti vÿ mranh ja ti. Hã ra sóg tag kãmén kãn sór tú nÿ ver.

⁶ Ký tóg vãfynyn régre nÿ, ïn tý kur ên ti, Topê tú ên ti. Ti vãfynyn ve ki ag tóg kã ra ge tí, Topê tú ki rÿr tí ag. Kurã kar ki ag tóg tá ag rãnrãj han tí. ⁷ Ti vãfynyn ù ên kã ra tóg rã pir han' he tí, prÿg kar ki, ag to pã'i mág ti, ti tãvÿ. Ag mæg kyvénh ma tóg tí ti, Topê mÿ ven jé, Topê tý ti mÿ vênh pãte fón jé, *povo* kar mÿ ke gé, ag tý Topê vÿ mranh ja ên ti, ag tý mranh sór tú ra mranh ja ên ti.

⁸ Topê kuprÿg vÿ, êg mÿ kãmén mÿ, ùri, vëjyke si ên ti. Kur tý ïn vãfynyn vÿ ge nÿ, ha mē. Ti vãfynyn ve ên tý ver ïn krêm nÿn ký êg tóg ti vãfynyn ù tá jun ke tú nÿ ver, Topê nÿg jafã tá. ⁹ Êg tý ùri vëg mÿ tag ki kanhrãn jé, hã jé Topê tóg, vëjyke tag han ja nÿgtí, êg tý to: tag ri ke ti nÿ, he jé. Topê ïn ên tá ag tóg Topê mÿ nén ù pÿn tí, ký ag tóg ag mæg tânkh ký pÿn tí gé. Ag tý Topê mÿ sÿnvÿ nÿtí sór vë. Hã ra ag tóg ti mÿ pÿn mÿ ra sÿnvÿ tú nÿtí, ag jykre tý ver kórég nÿn ký. ¹⁰ Ký ag tóg ag tý ti mÿ pÿn há han jé, vëjyke tý ge han tí gé, ha mē. Vëjën to ag tóg jykrén tí, ký ag tóg vëjën ù to: “tag konh ke tú êg nÿ, tag kron ke tú êg nÿ,” he tí. Ký ag tóg goj tý vênh kype tý hën ri ke han tí gé. Tag ki vëjyke kar vë, êprã. Ký Topê tý vëjyke tãg han ký ên vÿ tóg tú' he mÿ sir.

Cristo tý êg jagfy ter

¹¹ Vãhã *Cristo* vÿ kãtÿg, ký tóg tý êg jagfy Topê tú to pã'i mág nÿ ha. Ký ti hã vÿ êg krenkren han mÿ sir. Ti tý Topê ïn kã ra rã mÿ vÿ, ïn si ên mág kãfór nÿ gé. Há tãvÿ ti nÿ. Êprã ke tý ïn há pijé'. Tag ki ïn pijé'. Kanhkã tá ke vë. ¹² Ký, *Jesus* tý ên kã ra rã ký tóg rã pir han, Topê nÿg jafã pë ên kã ra, Topê tý êg mÿ vênh pãte fón jé. Ký ti pijé ti tý kã ra rã ký ag mæg kyvénh ma vyr', *cabrito* ên,

monh tãgy ên. Ti kyvénh hã tý tóg êg krenkren han huri, *Jesus* ti.

¹³ Ag tý Topê ïn kã ra ge sór ký ag tóg Topê tú ki rÿr tí ag mÿ: “ha êg to tý kó kó hé, êg mæg kyvénh tý,” he tí. Ký ag tóg jãnhkri nÿtí sir, ag tý *cabrito* kyvénh tý ag to tý kó kó hen ký, ke tú nÿ ký monh kyvénh tý. Ag tý ag jãnhkri han jan hã vë. ¹⁴ Hã ra *Cristo* vÿ, ti kyvénh hã tý êg jãnhkri pë han. Topê kuprÿg tý ti krÿn ký tóg Topê mÿ vênh fëg. Kygnë ja tú pë ti nÿ, hã ký tóg há kar nÿ. Ký êg tóg vëjyke kórég han mãn ke tú nÿ sir, êg tý êg jykre si tugrÿn ter ke mÿ ên ti. Vãhã êg tóg Topê tú han há nÿtí, ùn rÿr nÿ ên tú ti.

Cristo tý êg mÿ vëjyke tãg nÿm

¹⁵ *Cristo* vÿ, êg mÿ vëjyke tãg nÿm. Ter ja tóg nÿ, Topê tý êg mÿ vênh pãte fón jé. Ti ter kar ký Topê tóg ù ag kuprëg, ag tý Topê tý kanhkã tá êg mÿ nén ven ke mÿ ên ki kanhrãn jé. *Jesus* tý êg mÿ han hã vë.

¹⁶ Û tóg ti ter ke to hã: “iser kar ký ên vÿ isÿ tag mãn ke mÿ, jo ù ên vÿ isÿ ên mãn ke mÿ gé,” he tí. Rãn tóg tí, ký tóg tógfÿg tí, vênh rá ti. Ký ag tóg ag tý vênh rá ên ve sór mÿ ra ti ter kar ký hã vëg tí. ¹⁷ Ti tý ver ter tú nÿn ký ag tóg vênh rá ên venh ke tú nÿ. “Iser kar ký,” he tóg, hã ký ù tóg ver ti tú mæg tú nÿ. ¹⁸ Ri ke ti nÿ, Topê tý êg mÿ vëjyke nÿm ja ên ti, ti si mré hã. Ag mæg ter kar ký ke ja vë. ¹⁹ Hã ký *Moisés* vÿ *povo* kar mÿ Topê tý ti mÿ nén tó ja ên kãmén, Topê tý nén to ag jyvën mÿ ên ti. Ti tý ag mÿ kãmén kar ký tóg, monh tãgy tânkh ký ti kyvénh mãn ja nÿ, *cabrito* tânkh ký ke gé. Goj mãn ký tóg ki kujën ja nÿ gé, ký tóg tý kujãjãg mÿ sir. *Carneiro* kyki kusÿg mré hã tóg, tý kujãjãg mÿ sir, re no mré hã. Ký tóg *livro* kri tý kó he mÿ. *Povo* kar to tóg tý kó kó he mÿ gé, ag tý jãnhkri ký nÿtí jé. ²⁰ Ag to tý krig ke kar ký tóg ag mÿ: “Topê tý êg mÿ nén han ke mÿ to vênh kyvénh hã vë,” he mÿ, *Moisés* ti. ²¹ Kar ký tóg vênh

kyvénh ên tỹ ãn tỹ kur to tỹ krig ke mü gé. Pénky kar to tóg tỹ kó he mü gé, ag tỹ Topê tú han jafã kar to. ²² Ha vé, ag tỹ vãsỹ Topê jykre ên ki nén ù tỹ jãnhkri' he sór ký ag tóg, nén ù kyvénh hã tỹ jagnê jãnhkrig tí. Hã ký êg tóg ki kanhró nỹtĩ. Ag tỹ Topê ví mranh ký tóg, ag mỹ ag mæg ter hã tugrĩn vènh pãte fón' he ja nĩgtĩ.

Cristo tỹ êg jagfy ter pir han

²³ Vējykre ên vỹ, kanhkã tá vējykre ri ke sĩ nĩ. Hã ký vènh mæg kyvénh vỹ, nén kar ên jãnhkri han ja nĩgtĩ. Êg tỹ hã ra kanhkã ve jé tóg, há tú nĩ, êg mæg tỹ êg jagfy ter mü ti. Êg mæg vỹ, êg tỹ kanhkã tá jun han ki kagtĩg nĩ. ²⁴ Cristo hã vỹ êg tỹ tá jun han ke mü. Topê rĩnja tá tóg nĩ nĩ, Topê mré vémén jé, êg jagfy. ²⁵ Ký êprã ke ên, êprã Topê tú to pã'i mág ên tóg, prỹg kar ki ag tỹ ãn vãfynyn to: Topê nĩjafã, he mü ên kã ra rã tí, ag mæg kyvénh mãn ký. Hã ra Cristo vỹ vènh fæg pir han. ²⁶ Ti tỹ prỹg kar ki vènh fæg ra tóg ter tỹ hèn ri ke han ke mü vè, Topê tỹ ga han kar ký. Hã ra tóg vãsỹ vènh ven ja tú nĩ. Ûri, kurã tỹ êgno to hã tóg, vènh ven pir han, ký tóg vènh fæg pir han, ti tỹ êg tỹ Topê ví mranh ên tỹ tú' he jé, ti ter tugrĩn. ²⁷ Êprã ke ag vỹ ter pir han tí gé. Êg ter kar ký Topê vỹ, êg jykre tugnỹm ke mü. ²⁸ Tag ri ke ti nĩ, Cristo tỹ vènh fæg mü ti. Vènh fæg pir han tóg, ti tỹ ùn e tỹ Topê ví mranh tỹ tú' he jé. Kejèn tóg kãtĩg mãn ke mü. Hã ra tóg, êg tỹ Topê ví mranh ja tugrĩn ter mãn ke tú nĩ, ti kãtĩg mãn ký. Êg jé prèr jé tóg kãtĩg ke mü, ù tỹ ti kãtĩg jãvãnh mü ag jé.

10

¹ Êg tỹ Judeu ag jykre ve ký êg tóg ve sĩ han tí, Topê tỹ êg mỹ nén han sór mü ti. Prỹg kar ki ag tóg Topê mỹ tãnh ký pũn', tãnh ký pũn' he tí. Hã ra tóg ag mæg tỹ ag jagfy ter mü ra ag jykre tỹ há' he ki kagtĩg ja nĩgtĩ. ² Ag tỹ Topê mỹ nén ù pũn

mü ra ag tóg Topê ví mranh mãn', mranh mãn' he tí. Ag tỹ mranh tú nĩ ra ag tóg, ti mỹ pũn mãn ke tú nĩ vè. Hã ra ag tóg ti ví mranh tí. Hã ký ag tóg, ti mỹ nén pũn tovãnh tú pè nĩgtĩ, ti tỹ ag mỹ vènh pãte fón tovãnh tú nĩ jé gé. ³ Prỹg kar ki ag tóg, Topê mỹ pũn tugrĩn, ag tỹ ti ví mranh ja ên mĩ êkrég tí. ⁴ Hỹ, monh kyvénh vỹ, êg tỹ Topê ví mranh tỹ tú' henh ke tú pè nĩ, *cabrito* tỹ êg jagfy ter mü ên ti ke gé. ⁵ Hã ký Cristo tóg, ti tỹ ga kri mur ken ký Topê mỹ: “ag tỹ ag mæg tãnh ký pũn mü ra tóg tỹ nén ù tú nĩ ã mỹ,” he ja nĩ, “ag tỹ ã mỹ nén ù ù pũn mü ra ke gé. Hã ra ã tóg inh mỹ inh fãr ti nĩm, isỹ ag jagfy ter jé. ⁶ Ag tỹ ã mỹ ag mæg pũn mü ra tóg, ã mỹ sér tú nĩ, ag tỹ ã mỹ nén ù ù pũn mü ra. Ag tỹ ã ví mranh tag tỹ tú' he ki kagtĩg tóg nĩ, ag tỹ ã mỹ nén pũn mü tag. ⁷ Hã ký sóg ã mỹ: “ha vé, sỹ ã mỹ vènh fæg ke vè,” he mü, “isỹ ã tỹ inh ki nén ve sór mü ên tỹ ã mỹ han jé,” he sóg mü. Hã ký tóg rán ký nĩ, iso, ã ví rá ki,” he tóg, *Cristo* ti, Topê mỹ.

⁸ Ti mỹ tó vén ký tóg: “ag tỹ ã mỹ ag mæg tãnh ký pũn mü ra tóg ã mỹ sér tú nĩ, ag tỹ ã mỹ nén ù ù pũn mü ra,” he mü. “Ag tỹ ã ví mranh tag tỹ tú' he ki kagtĩg tóg nĩ,” he vén tóg. Hã ra tóg rán ký nĩ, *Judeu* ag tỹ Topê mỹ tag pũn jé. Ge ra *Jesus* tóg tag to: “nén ù tú vè,” he ja nĩ. ⁹ Tag tó kar ký tóg Topê mỹ: “ha vé, sỹ ã mỹ vènh fæg ke vè, isỹ ã tỹ inh ki nén ve sór mü ên tỹ ã mỹ han jé,” he mü gé. Ti tỹ tag tó ký tóg *Moisés* jykre sĩ ên tỹ tú' he mü, ùn tãg han jé, hã vỹ: *Jesus* jykre, he mü. ¹⁰ *Jesus* tỹ Topê ví ki króm ja tugrĩn êg tóg ùri tỹ, Topê krê nỹtĩ ha. *Jesus Cristo* vỹ êg jagfy ter ja nĩ. Ký tóg ti ter pir ki êg név kajãm kãn. Ký Topê tóg, êg mỹ vènh pãte fón kãn mü sir.

¹¹ Êprã ke tỹ Topê tú ki rĩr tí ag vỹ, kurã kar ki ag rãnhràj han tí, Topê tú ki rĩr jé. Kurã kar ki ag tóg, Topê mỹ ag mæg tãnh ký pũn tí. Hã ra ag

tý Topě mý nén pũn mũ ên pijé, ag tý Topě vĩ mranh tý tũ' he ja nĩgtĩ. ¹² Ag jãvo *Jesus Cristo* vỹ vênh fêg pir han. Ti ter tũgrĩn tóg, êg tý Topě vĩ mranh ên tý tũ' he kãn. Kar kỹ tóg Topě pẽgja tá nĩ nĩ. ¹³ Tá tóg nĩ nĩ. Topě vỹ, ti kato vãsãnsãn mũ ag tý ti pẽn krêm vin ke mũ. Ag sigse kỹ nỹtĩ to ken hã vê. Tag hã jãvãnh tóg nĩ nĩ, *Jesus* ti. ¹⁴ Ti tý vênh fêg pir ên tũgrĩn tóg, Topě krê kar ag krenkren han kãn huri, kỹ êg Topě mý sĩnvĩ nỹtĩ. ¹⁵ Topě kuprĩg vỹ, êg mý tag tó tĩ gé, ha mẽ: ¹⁶ “tag pãte sóg, ag mý vễjykre tãg han ke mũ,” he tóg, êg jóg mág ti. “Vễjykre tãg hã vê, ha mẽ. Isỹ nén to ag jyvẽn mũ ên tý sóg ag fe kã kã nĩm ke mũ. Kỹ tóg, sỹ ag krĩ ki rãn ri ke nĩnh mũ sir. Kỹ ag tóg han sór ke mũ,” he tóg. ¹⁷ Tag tó kar kỹ tóg: “ag tý inh vĩ mranh ja ên mũ êkrén mãn ke tũ inh nĩ ha. Ag jykre pãno ên mũ êkrén mãn ke tũ pẽ inh nĩ ha,” he mũ gé. ¹⁸ Ha vé, Topě tý êg mý vênh pãte fón kỹ êg tóg ti mý, nén ù pũn mãn ke tũ nĩ ha, ti tý êg mý vênh pãte fón kãn kỹ nĩn kỹ, êg tý ti vĩ mranh ja kar ên ti.

Êg tý Topě to krónh kenh ke tũ

¹⁹ Inh kanhkã, *Jesus* tý êg jagfy ter tũgrĩn êg tóg, jatun mý Topě nĩg jafã tá jun ke mũ. ²⁰ *Jesus* tý êg jagfy ter ên tóg, ti tý kur tý jãnkã ên fĩn rãm ri ke nĩ, êg tý ti nón fĩn rãm ri ke han jé, êg rĩnrĩr nỹtĩ jé. Topě ãn krêm kur tý jãnkã nĩfe ên vỹ, jaran ke kỹ sa nĩ, *Jesus* ter kỹ. Kỹ êg tóg ra ge há nỹtĩnh mũ ha. ²¹ Êg jagfy Topě tũ to pã'i mág vỹ, nĩ nĩ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. Topě jamã tá ke ên ag kar kri ke vỹ tý ti nĩ. ²² Kỹ jatun mý Topě mré vémén nĩ. Ti ki rã há han nĩ. Ajag fe tý ti ki gem nĩ, ajag tý ti nĩgja tá junjun jé. On kỹ ti ki ge sór tũg nĩ. Êg jykre pãno kar tý tóg tũ' hé, êg tý to jykrén mãn tũ nĩ jé. Êg jãnhkri han tóg, êg tý goj jãpri tý vênh kype ên ri ke. Kỹ êg há nỹtĩ. ²³ Ti tý êg mý nén tó mũ ên mũ êkrén nĩ. To krónh

ke tũg nĩ, sỹ ajag mý nén tó mũ ên to. Ve jé êg tóg ke mũ, ti tý êg mý nén tó mũ ên ti. Û tý êg mý tó ja ên vỹ, ón vãnh nĩgtĩ. Hã kỹ to krónh ke tũg nĩ.

²⁴ Jagnê mũ êkrén nĩ, ajag tý jagnê jyvẽn jé. “Vênh kar to há nĩm nĩ,” hem nĩ jagnê mý. “Nén ù há kar han nĩ,” hem nĩ gé jagnê mý. ²⁵ Û ag tóg *culto* vênh kãmũ vãnh nỹtĩgtĩ. Tag han tũg nĩ. *Culto* vênh kãmũm nĩ. Kỹ jagnê jyvẽn nĩ, ajag tar nỹtĩ jé. Ti kãtĩg mãn ke kurã vỹ kakó nĩ. Ve há ti tĩ ha, tag.

²⁶ Ha vé, Topě vĩ mẽ kãn êg huri. Êg tý ti ki rã kar kỹ *culto* vênh kãtĩ tũ nĩ' he kar Topě vĩ mranh sór kỹ mranh kỹ ù tý êg jagfy kajãm mãn ke tóg tũ tĩ. ²⁷ Hỹ, êg tý mranh sór kỹ mranh kỹ Topě vỹ, êg vóg kónãn pẽ han ke mũ. Pĩ tý tóg ag tý tũ' henh ke mũ, ù tý ti kato vãsãnsãn mũ ag. ²⁸ Û tý *Moisés* tý êg jyvẽn mũ mẽ jãvãnh ên tén ja ag tóg nĩgtĩ, *Israel* ag, ùn régre ag tý ti jykre pãno ve ja tũgrĩn, ke tũ nĩ kỹ ùn tãgtũ ag. Ti jagãgtãn ja tũ ja ag nĩgtĩ, ùn jykre pãno ên. ²⁹ Hã ki êg tóg vэг mũ, Topě tý êg vóg kónãn pẽ han ke mũ ti, êg tý Topě kósin to é he kỹ. Êg tý ti vĩ mranh sór kỹ êg tóg ti kyvênh to é he tĩ, ti jykre to. Êg mý tóg tý nén ù tũ nĩ sir, Topě kuprĩg tý êg jagãgtãn ja ên ti. Û tý tag han mũ vóg kónãn jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ³⁰ Hã kỹ tóg: “ũn jykre pãno ag vóg kónãn jé sóg ke mũ, ag tý ag tý nén ù kórég han mũ kajãm kãn jé,” he mũ. Û tý tag tó mũ ki kanhró êg tóg nỹtĩ mýr. Hã ra tóg: “ti mré ke ag jykre tugnỹm jé tóg ke mũ,” he ja nĩ gé. ³¹ Rĩr ti nĩ, Topě ti. Ti tý êg to jũ nĩn kỹ tóg jagy tãvĩ nĩ. Nén ù jagy kar kãfór ti nĩ.

Êg tý to tar nỹtĩnh ke

³² Ajag tý vãsỹ ti mý vênh fêg vén ja ên mũ êkrén nĩ. Ên kã ag tóg ajag kato vãsãnsãn mág. Kỹ ajag tóg ag to vêsỹrénh, kysã tý hên ri ke ki, ajag tý Topě vĩ mẽ vén ên kã. Hã ra ajag tóg

to krónh krónh ke ja tú nĩgtĩ. ³³ Ājag kã ũ to ag tóg vĩ kónãn mág' he ja nĩgtĩ, ěn kã, Topě kato vãsãnsãn mũ ag. Kĩ ag tóg ājag vóg kónãn gé. Kĩ vėnh kar vỹ vé. Ājag kã ũ vóg kónãn ja ag tóg nĩgtĩ. Kĩ tóg ājag kar mĩ jagy tĩ ja nĩgtĩ, ājag tỹ ag mré *Jesus* ki ge nỹtĩn kỹ. ³⁴ Kĩ ag tóg ājag kã ũ sigse ja nĩ gé. Kĩ ājag tóg ũn sigse kỹ nỹtĩ ěn ag jagãgtãn ja nĩgtĩ, ag tỹ ājag mré *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Pã'i ag tỹ ājag tỹ nén gég mũ ra tóg ājag mĩ sér ja nĩgtĩ. Ājag tỹ kanhkã tá nén ũ há tãvĩ ěn venh ke hã mĩ ājag tóg, ěkren ja nĩgtĩ. Ājag tỹ kanhkã tá nén venh ke mũ ěn vỹ tú' henh ke tú pẽ nĩ. ³⁵ Kĩ ũri to krónh ke tũg nĩ gé. Ājag tỹ ti to tar nỹtĩn kỹ ājag tóg nén ũ há tãvĩ venh ke mũ, ha mẽ. Ājag vėsýrénh ja ěn kaja ri ke ve jé ājag tóg ke mũ. ³⁶ Ěg tỹ ti tú han to tar nỹtĩnh ke vė. Ěg tỹ ti tovãnh sór ke tú pẽ vė. Tag hã vỹ há nĩ. Kĩ ājag tỹ Topě tỹ ěg mĩ nén tóg mũ ěn han kãn kỹ nỹtĩn kỹ ājag tóg venh ke mũ, ti tỹ ěg mĩ nén ũ ven ke mũ ěn ti. ³⁷ Hã kỹ tag vỹ rán kỹ nĩ: “kãnhmar pẽ ti jun ke mũ, ũn kãtĩg ke mũ ěn ti. Kãtĩg mé han jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ³⁸ Kĩ ũ tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ěn ag hã vỹ, krenkren ke mũ, inh mré ke ěn ag, isỹ ũn mĩ vėnh pãte fón mũ ěn ag. Jãvo ũ tỹ isovãnh mũ ěn vỹ inh mĩ kórég nĩnh mũ,” he tóg, Topě ti. ³⁹ Ěg pijé ti tovãnh ke mũ'. Kĩ ěg tóg, ũ tỹ ti tovãnh mũ ěn ag vãgfor ěn ri ke han ke tú nĩ gé. Ti ki ge kỹ ěg tóg nỹtĩ, hã kỹ ěg krenkren ke mũ.

11

Ũ tỹ ěg jo Topě ki ge kỹ nỹtĩ ag

¹ Topě ki rã to ken hã vė, hã vỹ: ti tỹ ěg mĩ nén tóg mũ ěn kri nĩm, he mũ. Ti tỹ nén ũ to: “ve jé ājag tóg ke mũ,” he mũ ěn kri fi jé ěg tóg ke mũ, ěg tỹ ver vég tú ra. ² Ěg jo ke ag vỹ kri nĩm kỹ ti ki ge ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ ag tóg Topě mĩ tỹ ũn há ja nỹtĩgtĩ, vãsỹ ke ag, ha mẽ.

³ Ěg tỹ Topě ki ge kỹ ěg tóg ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ ti vỹ tỹ ěg tỹ nén vég mũ kar hynhan ja ti. Ti vỹ vég tú ěg tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg ěg tỹ nén vég tú tỹ ěg tỹ vég mũ hynhan ja nĩgtĩ, Topě ti. Ti vỹ tỹ tóg nén kar hynhan ja nĩgtĩ.

⁴ Kĩ *Abel* vỹ Topě ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé, hã kỹ tóg Topě mĩ pũn há han, ti tỹ ti mĩ ti męg pũn kỹ. Jãvo ti kãke tỹ *Caim* vỹ ti ki rã ja tú nĩ. Kĩ tóg Topě mĩ nén ũ pũn mũ ra ti mĩ pũn kónãn. Topě tóg *Abel* to: “inh mĩ tóg tỹ ũn jykre kuryj nĩ,” he ja nĩ. Ter ti huri, *Abel* ti. Hã ra ěg tóg ti tỹ nén han ja tugrĩn Topě ki ge há han ki kanhrãn mũ sir.

⁵ *Enoque* vỹ, Topě ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ Topě vỹ ti jé prěr, ti tỹ kanhkã ra tĩg jé, ti rĩr ra, ti ter tú ra. Ti ve mãn tú ag tóg nĩ. Topě tỹ ti jé prěr to hã tag vỹ ti to rán kỹ nĩ, Topě vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki, ha mẽ: “Topě tỹ ti jykre ve kỹ ti fe tóg mrin ke mũ.”

⁶ Ěg tỹ Topě ki ge tú nỹtĩn kỹ tóg, ěg to há nĩnh ke tú nĩ. Ěg tỹ Topě to mũ sór kỹ ěg tóg, tag to jykren ke mũ, ha mẽ. “Topě vỹ nĩ,” he jé ěg tóg ke mũ. Kĩ ěg tóg ti to: “ěg tỹ ti to mũ kỹ tóg, ěg mĩ nén ũ há ěn nĩm ke mũ, ti tỹ ěg mĩ nén tóg ja ěn ti,” henh ke mũ gé. Kĩ tóg ěg mĩ han ke mũ, ha vem nĩ.

⁷ *Noé* vỹ Topě ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ Topě vỹ ti mĩ: “ta vỹ kutėnh ke mũ,” he mũ. Kĩ tóg Topě vỹ kri fi kỹ *canoa* mág ěn han mũ. Kĩ tóg ki rã kỹ kren mũ, ti prũ fi mré, ti krė mré ke gé. Topě ki rã kỹ tóg ũ tỹ Topě kato vãsãnsãn mũ ag mré tĩg mãn ja tú nĩ. Hã kỹ Topě vỹ, ti mĩ ũn jykre kuryj ag tỹ nén venh ke ěn ven.

⁸ *Abraão* vỹ Topě ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ tóg Topě vỹ kri nĩm ja nĩgtĩ. Topě tóg ti mĩ: “ha ga ũ ra tĩg,” he mũ. Kĩ tóg ti jamã tá kãkutė kỹ tĩg ja nĩ, Topě tỹ ti mĩ ga nĩm ke mũ ěn ra. Ti tỹ ki kagtĩg ra tóg ra tĩg ja nĩ. ⁹ Topě ki rã kỹ jé kỹ tóg, ga ěn

mĩ tũg ja nĩgtĩ. Topẽ tũ ti mĩ ga ẽn nĩm sór ja vẽ. Kur tũ ĩn krẽm ẽmãn kũ tóg, ga ẽn mĩ tũg ja nĩgtĩ, ti kósın tũ *Isaque* mré, *Isaque* kósın tũ *Jacó* mré ke gé. Ti krẽ'krẽ ag vỹ, ti mré ga ẽn venh ke ja nỹtĩ gé, hã kũ Topẽ tóg *Abraão* mĩ tó ja nĩ. Hã ra ag tóg, ver vég tũ nĩ. ¹⁰ Ge ra tóg tovãnh ja tũ nĩgtĩ. Topẽ jamã ẽn ve sór ja ti nĩ, ù tũ tũ' henh ke tũ pẽ ẽn. Topẽ hã vỹ ẽmã ẽn han. To jykrén kũ tóg han. Ti pijé ẽprã ke ag jamã ri ke nĩ'. Ẽn ve sór kũ tóg, ti tovãnh ja tũ pẽ nĩ. Hã kũ tóg vé, *Abraão* ti.

¹¹ *Sara* fi vỹ Topẽ ki rã kũ nĩ ja nĩgtĩ gé, hã kũ fi tóg fi kófa pẽ ra kufyg ja nĩgtĩ, Topẽ tũ fag tũ tag to tar han kũ, *Sara* fi, fi mén tũ *Abraão* mré. Û tũ fag mĩ: “kósın jé ãjag tóg ke mũ,” he mũ ẽn ví kri fi kũ fag tóg, ve ja nĩgtĩ. ¹² Hã kũ ùn pir ẽn, ùn kófa pẽ ẽn krẽ'krẽ vỹ e tãvĩ nỹtĩ, krĩg e ẽn ri ke, goj kafã tũ fyr mĩ rỹnhřj e ẽn ri ke.

¹³ Topẽ ki ge kũ nỹtĩn kũ ag kãgter, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*. Topẽ vỹ, ag mĩ ga ẽn tó ja nĩ, hã ra ag tóg, ve ja tũ nĩ ver. Ag tũ ve pẽ han tũ ra ag kãgter. Ve sĩ han ja ag tóg nĩgtĩ, kũ tóg ag mĩ ẽg tũ kór há tá nén ù ve ẽn ri ke nĩ ja nĩgtĩ. Ag tũ venh ke to tóg ag mĩ sér pẽ ti hã ra. ¹⁴ Ag jamã pẽ jãvãnh kũ ag tóg, ga kri mũ ja nĩgtĩ. Hã kũ ag tóg: “ẽg jamã pẽ tũ vẽ, tag ki,” he ja nĩgtĩ. ¹⁵ Ag pijé ag jamã si ẽn ra vỹn vỹn ke sór ja nĩgtĩ'. ¹⁶ Ẽmã hapẽ ẽn ve sór ja ag tóg nĩgtĩ, kanhkã. Hã kũ ag tóg Topẽ mĩ há ja nỹtĩ. Ti pijé ag to mỹ'ag ke mũ'. Hã kũ tóg veso: “*Abraão* Topẽ, *Isaque* Topẽ, *Jacó* Topẽ vỹ tũ ĩnh nĩ,” he ti. Ẽmã han tóg, ag mĩ, kanhkã tá.

¹⁷ *Abraão* vỹ Topẽ ki rã kũ nĩ ja nĩgtĩ gé, hã kũ tóg *Isaque* nenh ja tũ nĩgtĩ. Topẽ mĩ tóg ti fẽg, Topẽ tũ ti mĩ ti kósın to vĩn kũ. Ti kósın pir ja vẽ, hã ra tóg ti tãnh kren, Topẽ mĩ. ¹⁸ Topẽ tóg *Abraão* mĩ: “ã kósın tũ *Isaque* krẽ vỹ e nỹtĩn mũ,” he ja nĩgtĩ. ¹⁹ Kũ tóg, ti tũ ti tãnh kren kũ:

“Topẽ hỹn ti rĩn mãn ki kanhró nĩ, isỹ ti tén kũ,” he mũ. Hã kũ tóg ti ve mãn gé. Ti tũ ti tãnh kren kũ tóg Topẽ mĩ ti tũ ti tãnh ri ke nĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ti ve mãn, Topẽ tũ ti mĩ: “ti tãnh tũg ra,” hen kũ.

²⁰ *Isaque* vỹ Topẽ ki rã kũ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kũ tóg *Jacó* mĩ ví há han, *Esau* mĩ ke gé, ti tũ ag mĩ ag tũ nén venh ke ẽn tó kũ.

²¹ *Jacó* vỹ Topẽ ki rã kũ nĩ ja nĩgtĩ gé, hã kũ tóg, ti ter ke to hã *José* krẽ régre ẽn ag mĩ ví há han gé. Kũ tóg ti vãtó to jẽ kũ Topẽ krẽm mũg ke kũ ti mĩ: “Topẽ vỹ tũ ã nĩ,” he ja nĩ.

²² *José* vỹ Topẽ ki rã kũ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kũ tóg, ti ter ke nỹ ra *Israel* ag mĩ kãmén ja nĩgtĩ, ag krẽ'krẽ ag tũ ga tũ *Egito* tá kãpanh ke ẽn ti. Kũ tóg ag mĩ to ví ja nĩ, ag tũ ag kãmũ kũ ti kuka gé kãmũ jé.

²³ *Moisés* han mũ fag vỹ Topẽ ki ge kũ nỹtĩ ja nĩgtĩ gé, hã kũ fag tóg *Moisés* pẽju, ti mur kũ, kysã tãgtũ ki. Fag mĩ tóg sĩnvĩ nĩ ja nĩgtĩ, gĩr sĩ ti. Kũ fag tóg pã'i mág kamẽg ja tũ nĩ, pã'i mág tũ: “gĩr gré ag kãgtén kãn nĩ,” he mũ ra.

²⁴ *Moisés* vỹ Topẽ ki rã kũ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kũ tóg ti mog kar kũ: “ĩnh pijé tũ *Faraó* kósın fi kósın nĩ,” he ja nĩgtĩ. ²⁵ Ti tũ Topẽ povo ag mré jagtar mũ ra tóg ti mĩ tũ nén ù tũ ja nĩgtĩ. Hã kũ tóg *Egito* tá ke ag mré riko nĩ sór ja tũ nĩgtĩ. Topẽ ví mranh kũ ag tóg ón kũ riko nỹtĩ ja nĩgtĩ. ²⁶ Ẽg tũ *Cristo* tũgrĩn jagtar nỹtĩ tag tóg ti mĩ ẽg riko nỹtĩ tag kãfór nĩ ja nĩgtĩ. Hã kũ *Egito* tá ke ag riko tag tóg ti mĩ kórég ja nĩgtĩ, *Moisés* mĩ. Topẽ tũ kanhkã tá ẽg mĩ nén ù há nĩm ke ẽn hã to tóg jykrén ja nĩgtĩ.

²⁷ *Moisés* vỹ, Topẽ ki rã kũ nĩ ja nĩgtĩ, hã kũ tóg, ga tũ *Egito* tá kãkutẽ ja nĩgtĩ, pã'i jũ kamẽg vãnh nĩn kũ. Topẽ vég tũ ẽg tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg, Topẽ hã ki ẽkrén kũ nĩ ja nĩgtĩ. Hã kũ tóg krónh ke ja tũ nĩgtĩ.

²⁸ *Moisés* vỹ Topẽ ki rã kũ nĩ ja nĩgtĩ. Hã kũ tóg *Israel* ag mĩ fénhta

tý *Páscoa* ên nîm. Ag mý tóg: “*ovelha* kyvénh tý ïn jänkã to tîn,” he mü, “Topê tý jênê jafã ag tý ãjag krê ve ag kãgtén tù nî jé,” he ja tóg nîgtî. Hã ký ag tóg fénhta tý *Páscoa* ên han tí, ùri ke gé.

²⁹ *Israel* ag vỹ, Topê ki ge ký nýtî ja nîgtî gé. Hã ký ag tóg, goj kusũg he mü ên kã rêgrêg há han inhhã. Êg tý ga kri mü ên ri ke han ag tóg. *Egito* tá ke ag tý ag nón kã rêgrêg sór mü ra goj ên tóg, ag kri rûm ke mü sir. Ký ag tóg kãgter kãn mü sir.

³⁰ *Israel* ag vỹ Topê ki ge ký nýtî ja nîgtî gé. Hã ký êmã tý *Jericó* jy ró ên vỹ vêsóg ki kórêg kãn ja nîgtî, ag tý pênîn mü tý 7 (ke) han kar ký, ag tý kurã tý 7 (ke) ki pênîn mü kar ký.

³¹ *Raabe* fi vỹ Topê ki rã ký nî ja nîgtî gé. Ûn mén (ka)mẽ vỹ tý fi nî ja nîgtî, hã ra fi tóg Topê ki rã. Hã ký fi tóg *Israel* ag mý: “ha kãge jêg,” he ja nî. Hã ký ag tóg, fi tén ja tù nî gé. Êmã tý *Jericó* tá ke kar kãgtén ja ag tóg nîgtî, hã ra fi hã tóg inhhã kren ja nîgtî.

³² Inh hÿn ù tónh ke mü gé ver'. Isÿ ag tó kãn sór mü ra tóg inh mý vênh mý tí. E ag nýtî, e tävî, *Gideão* ti, *Baraque* ti, *Sansão* ti, *Jefté* ti, *Davi* ti, *Samuel* ti, Topê ví tó tí kar ag. ³³ Topê ki ge kãn ký ag nýtî, hã ký ag tóg pã'i ag mré vênh génh han. Hã ra ag tóg ag tý hên ri ke kãn, ag tý vëjykre kuryj ký nýtî tigrîn. Ký Topê tóg ag mý, ti tý ag mý vëjykre há tó mü ên tý ag mý ven mü sir. Mîg tý ù mân sór mü ra tóg, ti tý hê ri ke ja tù nîgtî gé. ³⁴ Pî gru jagy ên vỹ, ag tý hê ri ke ja tù nîgtî gé, ù tý Topê ki ge ký nýtî ên ag. Û tý rógro tý ag tén sór mü ra tóg, ag tý hê ri ke ja tù nîgtî gé. Ag krój nýtî ra ag tóg, tý ùn tar nýtî ja nîgtî. Vênh génh han ký ag tóg ag kato vãsãnsãn mü ag pété han gé. ³⁵ Ûn týtã ù fag vỹ, fag krê ter kar ký ag ve mân, ag rîr mân ký.

Hã ra ag kato vãsãnsãn mü ag vỹ ag to jũ mág. Ký ag tóg ag kã mî ù ag vóg kónãn gé, ag tý Topê to jũ ký. Ag mý ag tóg: “ãjag tugvãnh jé êg tóg ke mü, ãjag tý Topê tovãnh ký,” he ja nîgtî, hã ra ag tóg ke tũg. Ag tý kanhkã tá rînrîr nýtî sór ja vê, hã ký ag tóg Topê tovãnh ja tù nî. ³⁶ Ag kã mî ù ag to ag tóg é he mü gé. Ký ag tóg ag mrãnmrãn gé. Ag sigse ag tóg. Ký ag tóg vëseja kã tá ag vãm gé. ³⁷ Pó tý ag pin ký ag tóg, ag kãgtén gé. Rynran jafã tý ag tóg ag rynran gé, *serrote* tý. Rógro tý ag tóg ag kãgtén gé. Jagtar ag nýtî, ag tý Topê ki ge tigrîn. Hã ký ag tóg *carneiro* fãr tý kur han ký rînh ja nîgtî, *cabrito* fãr tý kur ke gé. Kókînkîr ag nýtî gé, ag tý vëjên vëg tù nî ký. ³⁸ Ga kórêg mî ag mügtî, sór mî, pãnónh nor kã ki, ga nor kã ki ke gé, ù tý Topê ki ge ký nýtî ag. Êprã ke ag vỹ ag to jũ mág han' he ja nîgtî.

³⁹ Ag tý Topê ki ge ký nýtî ký tóg hã ra ag to há nî. Hã ra ag tóg tag ki ag tý nén ve sór mü ên ve ja tù nî ver, Topê tý ag mý: “nén ù hapê ve jé ãjag tóg ke mü,” he ja ên ti. ⁴⁰ Topê vỹ êg to jykrén ja nî gé, hã ký tóg ver ag mý ven ja tù nî. Ti tý êg mré ag mý ven sór vê, êg tý jagnê mré kanhkã tá junjun jé.

12

Topê tý êg kanhrãn sór mü

¹ Ha vé, ù tý êg jo Topê tovãnh tù ag vỹ e tävî nýtî. Êg pênîn ag e nýtî, êg ve ký. Ký tóg há tí, êg tý Topê japry jagma mü há han ke ti. Êg tý *corrida* han ri ke ti nî. Êg tý tý vaj ký *corrida* han ken ký êg tóg ùri vênhkãn há han ke mü. “Ne nÿ isar han mü, *corrida* to?” he êg tóg tí. Êg tý nén han ke mü ên tovãnh êg tóg tí, Topê jykre ri ke ti nî, tag ti. “Tag mý Topê to isar han mü vỹ?” hem nî, ãjag tý nén han ke mü ên kar to. ² *Jesus* hã mî êkrén nî. Ti hã vỹ êg tý

Topê ki rã han. Kÿ tóg êg tÿ ti tovãnh ke tũ han ên ki kanhró nĩ gé. Krunh to sa kÿ tóg ter mÿr. Ag tÿ ti to é he mũ ra tóg ti mÿ tÿ nén ù tũ tĩ. Ti tÿ kar kÿ nén venh ke ên mũ tóg êkrén ja nĩ, nén tÿ ti mÿ sér nĩnh ke ên mũ. Hã kÿ tóg ùri Topê pëgja tá nĩ nĩ.

³ *Jesus* mũ êkrén nĩ. Êprã ke kar ag vÿ ti kato vĩ ja nĩgtĩ, ù tÿ Topê vĩ mranh mũgtĩ ên ag. Ge ra tóg Topê to krónh ke ja tũ nĩgtĩ. Ti ki êkrén kÿ to krónh krónh ke tũg nĩ. To: “ron inh mũ,” he tũg nĩ gé.

⁴ Ha vé, Topê vĩ mranh tũg nĩ. Ājag tÿ ti vĩ mranh sór mũ tag kato vãsãnsã nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg to ter ke mũ. ⁵ Ti tÿ êg jyvên kÿ tóg êg mÿ: “inh kósin,” he mũ. “Isÿ ã vóg kónãn kÿ inh mÿ vênh nenh tũg nĩ,” he tóg. “Isÿ ã mÿ vĩ tar han mũ ra to krónh ke tũg nĩ. ⁶ Isÿ ã to há nĩn hã kÿ sóg ã mÿ vĩ tar han tĩ. Ā kanhrãn jé ke vë. Isÿ ã mÿ: “inh kósin vÿ tÿ ã nĩ,” hen kÿ sóg ã mrãnmrãn tĩ gé, ã kanhrãn ti jé,” he tóg, Topê vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki.

⁷ Hã kÿ ti tÿ ājag mrãnmrãn tag to tar nÿtĩm nĩ. Ājag kanhrãn jé ke vë. Topê tÿ ājag mÿ: “inh krë,” he vë. Ēg panh vÿ êg mrãnmrãn kÿ êg kanhrãn ja nĩgtĩ gé. Vênh kar jykren hã vë. Topê vÿ ti krë mrãnmrãn kÿ ag kanhrãn tĩ, êg kar. ⁸ Ti tÿ ājag tÿ kygnë to ājag mrãnmrãn tũ nĩ ra ājag pijé tÿ ti krë pë nÿtĩnh mũ vë'. ⁹ Ha vé, êg han mũ fag vÿ êg mrãnmrãn tĩ, êg kanhrãn jãvãnh nĩn kÿ, kÿ êg tóg fag kamëg tĩ. Kÿ êg tóg Topê kamëg kãfór han ke mũ, ù tÿ êg rĩnrĩr han mũ ti, êg jóg mág ti. ¹⁰ Kÿ êg panh tóg êg to ti jykre fi ja nĩgtĩ. To jykren kÿ tóg êg mrãnmrãn tĩ kejën, êg sĩn kã. Kejën tóg ti tÿ kygnë kÿ nĩ ra êg kanhrãn sór tĩ gé. Hã ra Topê tÿ êg mrãnmrãn kÿ tóg to jykren há han tĩ inhhã. Ti tÿ êg kanhrãn há han sór vë, êg tÿ ti ri ke há tãvĩ nÿtĩ jé. ¹¹ Ti tÿ êg mrãnmrãn ên kã tóg êg mÿ sér tũ ti ver. Ēn kã

tóg êg mÿ jagy tĩ. Kar kÿ êg tóg vãhã vëg tĩ, ti há nĩ ja ti. Kÿ êg tóg vëjykre há han ên ki kanhrãn mũ sir. Jagnë krĩ kuprãg ki êg kanhrãn mũ gé sir.

Ēg tÿ jagnë tar han ke

¹² Krónh ke ve ājag nĩ. Kÿ ājag tóg tÿ ùn kaga tũg kórég ên ri ke nÿtĩ. To tar' he mãn nĩ, ājag tÿ mũ há han mãn jé. ¹³ Topê japry kuryj hã jagma êvãnh nĩ. Kÿ ù tÿ ājag mÿ to krónh kenh ha mẽ ên ag vÿ, ājag mré to tar' he mãn mũ gé. Topê jykre tovãnh sór nĩ ve ājag nÿtĩ, hã ra tóg, ājag tar han mãn sór mũ.

¹⁴ Vênh kar mré vëjykre kuryj han sórm nĩ. Kÿ Topê vĩ han kÿ kygnë sór tũg nĩ. Ēg tÿ tag to vãsãn tũ nĩn kÿ êg pijé êg jóg mág venh ke mũ'. ¹⁵ Vênh ki rĩr há han nĩ, ājag kã mũ ù tÿ Topê tÿ êg jagãgtãn mũ tag to é he tũ nĩ jé. Ājag kã mũ ùn pir tÿ vëjykre kórég to tar nĩn kÿ tóg êg mÿ, ti tÿ ùn e ag krĩn kónãn ha mẽ tĩ, ag tÿ ti jykre kórég ên ri ke nÿtĩ jé. Kÿ tóg êg jakré kã mũ vãnh jagy ri ke nĩ. Ēg jakré kókég ti tĩ, vëjykre kórég tÿ êg kókén ri ke. ¹⁶ Vênh ki rĩr há han nĩ gé, ājag kã mũ ù tÿ *Esau* jykre kórég ên ri ke han tũ nĩ jé, ù tÿ Topê kato vãsãn tũ nĩ jé. *Esau* vÿ Topê to é he ja nĩgtĩ, kÿ tóg vëjën tugrĩn ti panh tÿ ti mÿ vĩ há han ke ên kren. Ti jãvy mÿ tóg tovãnh, ti panh tÿ ti mÿ vĩ há han ke ên ti. Ti tÿ ti panh tÿ ti mÿ vĩ há han ke ên to é hen hã vë. ¹⁷ Kar kÿ tóg, ti panh tÿ ti mÿ vĩ há han ke ti mẽ sór ja nĩ, hã ra tóg mëg tũ nĩ sir. Kÿ tóg fÿ ja nĩgtĩ. Vãhã tóg ti mÿ e tĩ ja nĩgtĩ, hã ra tóg sir rãkë ja nÿ. Kÿ *Esau* ri ke han sór tũg nĩ.

Topê jũ tÿ jagy pë

¹⁸ Vãsÿ Topê vÿ êg jógjóg ve ag mÿ ti jykre nĩm ja nĩgtĩ. Pãnónh tÿ *Sinai* tá ag tóg junjun ja nĩgtĩ. Pĩ ve ag tóg, tá. Kÿ tóg tá kuty nĩ ja nĩgtĩ gé, kuty pë, kóho jũ ke gé. ¹⁹ Kÿ *trombeta* ên vÿ kyr ja nĩgtĩ gé. Kÿ Topê vÿ ag mÿ vĩ ja nĩ gé. Ag tÿ ti vĩ mẽ kÿ ag tóg jũrũn ke ja nĩgtĩ. Kÿ ag tóg ti mÿ to

vĩ mũ, ti tỳ ag mỳ vēmén tũ nĩ jé, ti tỳ ěgno ki *Moisés* hã mré vēmén jé. ²⁰ Ag mỳ tóg: “ãjag mēg ù tỳ pãnónh tag ki jun kýt ti tén nĩ, pó tỳ ti pin kýt,” he ja nĩ. “Ti tỳ pãnónh tag vóg tugrĩn ti tén nĩ,” he ja tóg nĩ, Topě ti. Kýt ti vĩ tag tóg ag mỳ e ja nĩgtĩ. ²¹ Topě tỳ ag mré vēmén kýt tóg ag mỳ e tãvĩ nĩ ja nĩgtĩ, *Moisés* mré hã, hã kýt tóg: “jũrũn ke inh, mũmēg kýt,” he mũ gé, *Moisés* ti.

²² Hã ra tóg ag tỳ nén ve ja ěn ri ke tũ nĩ, ěg tỳ ũri Topě rĩnja tá jun ke ti. Pãnónh ěn ri ke tũ ti nĩ, ěg tỳ kanhkã tá nén venh ke ti. ěg tỳ tá jun kýt ěg ter mãn ke tũ nĩ gé, ěg tỳ kanhkã tá pãnónh tỳ *Sião* he mũ ěn tá jun kýt. Topě jamã tá ke vė, ũn rĩr nĩ ěn jamã tá, hã vỹ: *Jerusalém*, he mũ. Topě tỳ jěgně jafã ag vỹ tá nỹtĩ. E tãvĩ ag nỹtĩ. Fénhta mág pė vė, tá. ²³ Kýt Topě krě sanh kar ag vỹ tá nỹtĩnh ke mũ gé, ũn tỳ *Jesus* ki ge kýt nỹtĩ ag kar. Ag jĩgĩ vỹ kanhkã tá rán kýt nỹtĩ. Kýt Topě vỹ tá nĩ gé, ũ tỳ vėnh kar jykre tugnỹm ke mũ ti. Kýt ũ tỳ ěg jo Topě ki ge kýt nỹtĩ ag vỹ tá nỹtĩ gé, ũ tỳ ěg jo tá junjun mũ ěn ag. ²⁴ Kýt *Jesus* vỹ tá nĩ gé, ũ tỳ ěg jagfý ter mũ ěn ti, kýt ěg tóg ti kyvėnh tugrĩn jãnhkri nỹtĩ, Topě tỳ ěg mỹ vėnh pãte fón ti kýt. Topě tỳ *Abel* kyvėnh ven kýt tóg jũ mũ, ũ tỳ ti tén mũ ěn to. Jãvo tóg ti tỳ *Jesus* kyvėnh ven kýt ěg mỹ vėnh pãte fón mũ. Hã kýt tóg *Moisés* jykre kãfór nĩ, *Jesus* ti.

²⁵ Hã kýt jēmě há han nĩ. ũ tỳ ãjag mỹ Topě vĩ tó mũ ěn vĩ jēmě há han sórm nĩ. ěg jógjóg ve ũ ag vỹ Topě vĩ mẽ sór ja tũ nĩgtĩ, ti tỳ ag jyvėn mũ ra. Hã kýt ag krenkren ja tũ nĩ. Kýt ěg krenkren ke tũ nĩ gé, ěg tỳ ũ tỳ kanhkã tá nĩ ěn vĩ jēmě sór tũ nĩn kýt, ti tỳ ěg jyvėn mũ ti. ²⁶ Vãsỹ tóg, ti tỳ ěg jógjóg ve ag mré vēmén kýt ga tỳ ragra ke han ja nĩgtĩ. ũri tóg ěg mỹ: “ga tỳ ragra ke pir han mãn jé sóg ke mũ,” he mũ. “Ěn kã kanhkã

vỹ ragra kenh mũ gé, ha vem nĩ,” he tóg. ²⁷ Ti tỳ: “ke pir han mãn jé sóg ke mũ,” hen kýt ěg tóg, ki kanhró nỹtĩ, ti tỳ ga tỳ ragra kenh ken ki. Topě jamã hã tá ěg tóg nén tỳ ragra kenh ke ěn ve mãn ke tũ nĩ ha. ²⁸ Kýt tóg há tĩ, ěg tỳ Topě mỹ: “há ti nĩ, ã tỳ ěg mỹ nén han mũ ti,” hen kýt. ěg jamã tãg vỹ inhhã ragra kenh ke tũ pė nĩ. Kýt tóg há nĩnh mũ gé, ěg tỳ Topě rãnhřaj han há han kýt, ti tỳ ti mỹ sér tĩ jé. ²⁹ Kýt Topě vỹ pĩ tỳ nén ũ kar kugprũg mũ ri ke nĩ.

13

Topě tỳ ěg jyvėn

¹ Jagně to há nỹtĩ to krónh ke tũg nĩ, ãjag tỳ tỳ *Jesus* mré ke nỹtĩn kýt. ² ũ tỳ kuvar há tá ãjag to pasa kýt ti mỹ: “inh mré jěg,” hem nĩ. ěg jo ke ũ ag tóg, ag tỳ ũ ag mỹ: “inh mré jěg,” hen kýt Topě tỳ jěně jafã ag hã mỹ ke ja nĩgtĩ, ag tỳ ag ki kagtũg hã ra. ³ ũn sigse kýt nỹtĩ ag ki rĩrm nĩ, ãjag tỳ kejėn *Jesus* tugrĩn sigse kýt nỹtĩnh ke mũ ěkrén kýt. Ag tỳ ũn vóg kónãn mũ ag ki rĩrm nĩ gé. Kejėn ag tóg *Jesus* tugrĩn ãjag vóg kónãn ke mũ gé. Hã kýt jagně ki rĩr há han nĩ. ⁴ ũ prũ fi to én tũg nĩ, ũ mén to én tũg nĩ gé. ãjag prũ nỹtĩn kýt fi hã mré nỹ sórm nĩ, ãjag mén nỹtĩn kýt ti hã mré nỹ sórm nĩ gé. Topě vỹ, ũ tỳ vėjykre kórég han mũ ěn ag to jũnh ke mũ, fag to ke gé.

⁵ Riko nỹtĩ sór tũg nĩ gé. ãjag tỳ nén vėg mũ ěn vỹ há nĩ. Topě vỹ ěg mỹ: “ãjag kã jatu' henh ke tũ pė sóg nĩ. ãjag ki sóg rĩr nĩ nĩ,” he mũ. ⁶ Hã kýt: “ěg jóg mág vỹ inh ki rĩr ke mũ,” hem nĩ. “Ti hã kamėg isóg mũ. ěprã ke ũ vỹ inh vóg ke tũ pė nĩ, ti tỳ inh ki rĩr nĩn kýt,” hem nĩ, Topě vĩ kri fi kýt.

⁷ ũ tỳ ãjag mỹ Topě vĩ tó vén mũ ěn mũ ěkrén nĩ. Ga kri mũn kýt ag tóg Topě tovãnh ja tũ pė nĩgtĩ. Ag tỳ ti tovãnh tũ ra ag tóg kãgter ja nĩ. Ag ri ke han sórm nĩ. Ti ki rã ěn tovãnh

sór tũg nĩ gé. ⁸ *Jesus Cristo* hã vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Ti tỹ vãsỹ nén to jykrén mũ ên hã han ti tĩ, ùri. Kỹ tóg kurã krỹg ja tũ nĩ gé. ⁹ Û tỹ ón kỹ ãjag mỹ Topẽ vĩ to nén ù ù tó sór mũ ên vỹ jẽmẽ tũg nĩ. ãjag tỹ tỹ prãnh ke han sór jé ag tóg ke mũ. Topẽ vỹ ãjag tar han ki kanhró nĩ, ãjag jagãgtãn kỹ. Û tóg: “ã tỹ vễjẽn tag kon kỹ ã tóg Topẽ jykre to tar nĩ,” he tĩ. Ag ón vễ. Vễjẽn pijé ãg tỹ ti jykre to tar nĩ han ki kanhró nĩ'. Topẽ hã ne ãg tar han tĩ'.

¹⁰ Ha mẽ, *Moisés* jykre ki Topẽ mỹ nén ù pũn tĩ ag tóg ãg mré *Jesus* jamĩ ên konh ke tũ nĩ. ¹¹ Topẽ tũ to pã'i mág ên hã vỹ ag mẽg ù tãnh kỹ ti kyvénh ma tĩ tĩ, ag tỹ to: “Topẽ nĩgia,” he mũ ên ra. Ti tỹ ag mẽg kyvénh ên tỹ ag tỹ Topẽ vĩ mranh mũ tỹ tũ' he sór vễ vễ. Hã ra ag tóg ag jamã jy ró mã tá ag mẽg tãnh kỹ pũn tĩ. ¹² Hã kỹ *Jesus* tóg êmã jy ró ên mã tá ter ja nĩ gé, ti tỹ ãg jagfy ter kỹ, ãg jãnhkri han jé. ¹³ Kỹ ãg tóg ti jagtar ri ke han ke mũ gé. Û tỹ ti ki ge jãvãnh ag jykre han ke tũ ãg tóg nĩ. *Jesus* tỹ êmã jy ró mã tá ter ja ên mũ ãg tóg êkrén ke mũ. Kỹ ãg tóg ù tỹ ti ki ge tũ ag mré ag jykre han ke tũ pẽ nĩ. ¹⁴ Tag ki ãg tóg ãg jamã pẽ venh ke tũ nĩ. Kanhkã tá ãg tóg ve sór mũ, ãg jamã ti.

¹⁵ ãg tỹ *Jesus* tũgrĩn Topẽ mỹ vỹ há han kỹ tóg há tĩ. ãg tỹ nén vég mũ kar to ãg tóg ti mỹ: “ãg mỹ tóg há tĩ. ãg mỹ tóg sér tĩ,” henh ke mũ. ãg tỹ ti mỹ nén ù pũn ri ke tóg nĩ, *presente* ri ke tóg nĩ, ãg vỹ tag. ¹⁶ Jagnẽ ki rĩrm nĩ gé, jagnẽ mré nén kar han kỹ. Tag to krónh ke tũg nĩ gé. ãg tỹ Topẽ mỹ nén ù pũn ri ke ti nĩ. ãg tỹ ti mỹ *presente* han ri ke ti nĩ, ãg tỹ jagnẽ ki rĩr ti, kỹ tóg ti mỹ sér tĩ.

¹⁷ Û tỹ ãjag kanhrãn tĩ ên ag vỹ jẽmẽm nĩ. Ag tỹ ãjag mỹ nén tó mũ ên ki króm nĩ. ãjag ki rĩr ag tóg tĩ, ãjag tỹ Topẽ tovãnh tũ nĩ jé. Kỹ Topẽ vỹ ag rãnhrãj tugnỹm ke mũ. ãjag tỹ

ag vỹ jẽmẽn kỹ ag rãnhrãj tóg ag mỹ kufy tũ nĩnh mũ. Kỹ tóg ag mỹ sér tĩnh mũ. Ti tỹ ag mỹ kufy nĩn kỹ tóg há tũ nĩ gé, ãjag mỹ.

ãg tỹ Topẽ mré vễmẽn ke

¹⁸ Inh jagfy Topẽ mré vễmẽn nĩ. Nén ù kórég han ja tũ inh nĩ, ki kanhró sóg nĩ. Isỹ nén ù kuryj han sór vễ mỹ, tag hã to sóg jykrén tĩ. ¹⁹ Kỹ inh jagfy Topẽ mré vễmẽn nĩ, Topẽ tỹ kãnhmar ãjag to inh jẽnẽ mãn jé. Ti mỹ tag to vỹ to krónh ke tũg nĩ.

²⁰ Topẽ mré sóg vễmẽn tĩ ãjag to. ãg krĩ kuprãg ti tĩ. Kỹ tóg *Jesus* ti rĩn mãn ja nĩ gé, ti tỹ ãg jagfy ter kar kỹ. Kỹ tóg ù tỹ mé ki rĩr tĩ ên ri ke nĩ. Hã ra tóg ên kãfór nĩ gé, ti tỹ ãg ki rĩr há han nĩn kỹ. ãg mỹ tóg vễjykre tãg ên nĩm ja nĩ, ù tỹ tũ' he vãnh ên. ²¹ Topẽ hã mỹ sóg to vỹ tĩ, ti tỹ ãjag tar han jé, ãjag tỹ nén ù tỹ ti mỹ há nĩ ên hã han jé. Ti hã vỹ *Jesus Cristo* mỹ: “ag tar han nĩ,” he ja nĩ. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ãg tỹ ti mỹ vỹ há han ke ti. Hã vễ.

²² Inh kanhkã, sỹ ãjag mỹ tag tó sór ja vễ. Hã kỹ jatun mỹ mẽ sórm nĩ, sỹ ãjag jyvẽn mũ tag. Inh pijé vẽnhan rãn mág han'. Vẽnhan rãn sĩ han sóg ãjag mỹ.

²³ Ha mẽ, ãg rėgre tỹ *Timóteo* vỹ se kỹ jẽ mãn tũ nĩ ha. Ti kava ag huri. Ti tỹ kãnhmar tag ki jun kỹ tóg inh mré ãjag venh tũg ke mũ.

²⁴ ãjag kófa ag mũ sóg êkrég tĩ, Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ kar ag mũ ke gé. Tag ki, ga tỹ *Itália* ki Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag vỹ, ãjag mũ êkrég tĩ gé.

²⁵ Topẽ jé ãjag tar han kãn. Hã vễ.

TIAGO TÛ CARTA

¹ *Tiago* tÛ rá vĕ. *Isÿ Israel* ag mÿ rán hã vĕ. Ēg *povo* tÛ 12 (ke) vÿ tÛ ājag nÿtĭ. *Povo* kar mĭ ājag tóg mÿgtĭ, fóg ag kar mĭ, kanhgág ag mĭ ke gé. TÛ sóg *Topĕ* mÿ rãnrãj tĭ nĭ, ěg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* mÿ. Hã kÿ sóg ājag mÿ rán kÿ jĕnĕg mÿ sir. Ājag mĭ sóg ěkrĕg tĭ.

Ēg tÛ Topĕ vĭ to: *hÿ mÿ vÿ? henh ke tũ*

² *Inh kanhkã'*, ājag tÛ *Jesus* tugrĭn nĕn ũ jagy ve kÿ to vĕnhmÿ nÿtĭ tũg nĭ. Mÿ sér nÿtĭm nĭ. ³ *Topĕ* tÛ ājag tÛ ti ki rã há han ja ve sór vĕ, hã kÿ ājag tóg tag kar vég tĭ. Kÿ ti tovãnh sór tũg nĭ, kÿ ājag tóg ti to tar nÿtĭnh mÿ, ājag tÛ nĕn ũ jagy vég mÿ ra ti tovãnh tũ nĭn kÿ. ⁴ Ājag tÛ nĕn ũ jagy vég mÿ ra to tar nÿtĭm nĭ, ājag tÛ komĕr hã há nÿtĭ jé, *Topĕ* jykre ki króm há han kÿ. Komĕr hã ājag tóg kygnĕnh ke tũ nĭ, nĕn ũ kar ki, ājag tÛ ti to krónh ke tũ nĭ kÿ.

⁵ Ājag tÛ nĕn ũ to jykrĕn tũ nĭn kÿ *Topĕ* mÿ to vĭm nĭ, ti tÛ ājag kanhrãn jé. Ēg kanhrãn jé tóg ke mÿ. To tóg: “han ke tũ inh nĭ,” henh ke tũ nĭ. Ēg to tóg fe há nĭ, hã kÿ tóg ěg kanhrãn tag to há nĭ. ⁶ Ājag tÛ ti mÿ nĕn ũ to vĭn kÿ: “ěg mÿ tóg han tĭ, *Topĕ* ti,” hem nĭ. Ājag tÛ: “ti mÿ inh mÿ han mÿ vÿ?” hen kÿ ājag tóg venh ke tũ nĭ. Kÿ ājag tóg goj ri ke nÿtĭ. Goj tóg kejĕn fagrĭnh mÿ krém krém ke tĭ, kãka tÛ ti kã nĭ kÿ. Ēn ri ke tóg nĭ, ũ tÛ *Topĕ* vĭ kri fig tũ ěn ti. ⁷⁻⁸ Fagrĭnh mÿ tóg *Topĕ* mÿ nĕn ũ to vĭ tĭ, ti tÛ: “ti mÿ inh mÿ han mÿ vÿ?” hen kÿ. Venh ke tũ tóg nĭ sir. Krĭ régre ti nĭ. Kãnhmar tóg nĕn ũ hã to jykrĕn mãn mÿ gé, vĕjykre pir han vãnh nĭn kÿ. Ki kagtĭg tóg nĭ, hã kÿ tóg venh ke tũ nĭ gé sir.

Ūn jagtar ag mré ũn riko ag

⁹ Ēg *Senhor* tÛ *Jesus* mré ke ũ ag tóg jagtar nÿtĭ. Hã ra ag tóg ěg *Senhor* ki ge kÿ nÿtĭn kÿ ũn riko ri ke nÿtĭ, ag tÛ tÛ *Topĕ* krĕ nÿtĭn kÿ. Kÿ tag to jykrĕn nĭ, ājag mÿ sér tĭ jé.

¹⁰ Ēg *Senhor* tÛ *Jesus* mré ke ũ ag tóg riko nÿtĭ hã ra. Ag tÛ ěg *Senhor* ki ge kÿ nÿtĭn kÿ ag tóg ũn jagtar ri ke nÿtĭ, *Topĕ* mÿ. Re fej ri ke ěg tóg nÿtĭ, ěg kar. ¹¹ Rã tÛ jun ke kÿ tóg rÿ jagy tĭ. Kÿ re tóg tugtóg tĭ. Kÿ ti fej tóg kógungun tĭ gé. Kÿ ti sínvĭ ěn tóg tũ' he tĭ sir. Ēn kãgter ri ke ěg tóg nÿtĭ gé. Kÿ ũn riko ag tóg ke tĭ gé, kãgter kÿ. Kÿ ag há ěn tóg tũ' he mÿ gé sir, ag rãnrãj tÛ ag mÿ sér nĭ ra.

Ēg tÛ Topĕ vĭ *mranh sór mÿ*

¹² Kejĕn ũ tóg *Jesus* tugrĭn ěg to jũ nĭ. Ēg tÛ hã ra *Topĕ* tovãnh tũ nĭn kÿ tóg há tĭ. Kÿ ěg *Senhor* tóg ěg mÿ ěg rĭr krÿg ja tũ ven ke mÿ. Kÿ tóg ũ tÛ *carreira* ki ka féj tÛ *coroa* gÿjÿ he mÿ ěn ri ke nĭ sir. Ēg *Senhor* vÿ ěg mÿ: “rĭr krÿg ja tũ ve jé ājag tóg ke mÿ, ājag tÛ iso há nÿtĭn kÿ,” he ja nĭgtĭ.

¹³ Ājag tÛ *Topĕ* vĭ *mranh sór* kÿ to: “*Topĕ* vÿ inh krĭn, sÿ ti vĭ *mranh* jé,” he tũg nĭ. *Topĕ* pijé vĕjykre pãno han tĭ'. Kÿ tóg ěg krĭn kónãn tũ nĭgtĭ gé. ¹⁴ Ēg tÛ *Topĕ* vĭ *mranh sór* kÿn ge nĭ, ha mĕ: ěg mÿ tóg há nĭ ve nĭ, kÿ ěg tóg to ěn tĭ. ¹⁵ Ēg tÛ to ěn kÿ ěg tóg to jykrĕn mág tĭ. Kÿ ěg tóg sir han sór mÿ. Ēg tÛ han sór kÿ han kÿ ěg tóg ti vĭ *mranh* mÿ sir. Kar kÿ ěg tóg *mranh* mãn', *mranh* mãn', he mÿ gé. Vĕjykre pãno vĕ sir. Hã ra ěg tóg to nũgme ki vár ke mÿ, *inferno* ki.

¹⁶ *Inh kanhkã'*, ājag to sóg há tãvĭ nĭ. Hã kÿ sóg ājag mÿ: “kygnĕ tũg nĭ, *Topĕ* to,” he mÿ. ¹⁷ *Topĕ* hã ne ti pin kÿ ěg mÿ nĕn ũ há kar han tĭ'. Nĕn ũ há tãvĭ han tóg tĭ, ěprã ke ag mÿ. Tĭ hã tóg jĕngrĕ han'. Rã tÛ ěg pũn tũ nĭn kÿ tóg fĕnja tĭ. Hã ra *Topĕ* tóg ge tũ nĭgtĭ. Tĭ pijé kejĕn ěg ki rĭr tũ nĭgtĭ'. Ēg ki rĭr tóg nĭ nĭ mÿr. ¹⁸ Tĭ hã

tóg ěg han mǎn', ěg tŷ ti ki ge kŷ. Ěg to tóg ti vŷ há jĕnĕ. Vĕnh vŷ há tag tŷ tóg ěg han mǎn mŷ sir. Kŷ ěg tóg tŷ, ti tŷ nĕn han mŷ kar kri ke nŷtŷ, ěg tŷ tŷ ti krĕ nŷtŷn kŷ.

Ěg tŷ Topĕ vŷ ki króm ke

¹⁹ Inh kanhkā', tag to jykrén mág nŷ. Ũ tŷ nĕn ũ há kǎmén kŷ jĕmĕ há han nŷ. Kǎnhmar vŷ tŷg nŷ. Kǎnhmar jŷ tŷg nŷ gé. ²⁰ Ěg jŷ nŷtŷn kŷ ěg tóg Topĕ jykre han tŷ nŷgtŷ mŷr, ti jykre kuryj ti. Hǎ kŷ jŷ tŷg nŷ. ²¹ Hǎ kŷ nĕn tŷ ěg kavĕnh tŷ ěn tovǎnh kǎn nŷ, vĕjykre pǎno mrĕ hǎ. Ěg kókég tóg tŷ, ěg fǎn tóg tŷ, vĕjykre pǎno ti. Jatun mŷ Topĕ vŷ mĕm nŷ. Topĕ hǎ ne ti vŷ tŷ ěg kanhrǎn'. Ěg tŷ kri fi kŷ ěg tóg krenkren ke mŷ. ²² Kŷ Topĕ vŷ han kŷ nŷtŷm nŷ. Ājag tŷ mĕg mŷ ra ki króm tŷ nŷn kŷ ājag tóg krenkren ke tŷ nŷ. Ón kŷ ājag tóg: “kren jĕ sóg ke mŷ,” hĕnh ke mŷ. ²³ Ěg tŷ mĕg mŷ ra ki króm tŷ nŷn kŷ ěg tóg tag ri ke nŷtŷ, ha mĕ. Kejĕn ũ tóg vĕnh vég mŷ, ki vĕnh ve jafǎn ki. Kŷ tóg ti kakā vég mŷ sir. ²⁴ Ve kar kŷ tóg to jykrén mǎn tŷ nŷ. Kŷ tóg ki kagtŷg' he mŷ. Kŷ tóg fagrŷnh mŷ vĕnh ven ja nŷ sir. Ge ěg nŷtŷ, ěg tŷ Topĕ vŷ mĕg mŷ ra ki króm tŷ nŷn kŷ. Kŷ ěg tóg fagrŷnh mŷ mĕ ja nŷ sir. ²⁵ Ěg tŷ ti vŷ to jykrén mág kŷ tóg hǎ ra ěg mŷ sér tŷnh mŷ. Topĕ vŷ vŷ há nŷ, ti jykre ti. Ěg jykre pǎno tŷ tŷ' he tóg tŷ, ěg tŷ han mǎn tŷ nŷn jĕ. Kŷ ěg tóg ěg tŷ ti vŷ mĕ kŷ kǎ jatun ke tŷ nŷ. Kŷ ěg tŷ ki króm kŷ Topĕ tóg ěg mŷ vŷ há han ke mŷ sir, ěg tŷ nĕn han mŷ kar to.

²⁶ Ũ ag tóg Topĕ to: “ti to sóg há nŷ,” he tŷ. Hǎ ra ag tóg ũ to vŷ kónǎn tŷ, ag vŷ to jykrén tŷ nŷn kŷ. Kŷ ag tóg ón kŷ: “ti to sóg há nŷ,” he ja nŷgtŷ. Kygnĕg ěg tóg tŷ, ěg tŷ gen kŷ. ²⁷ Ěg tŷ ěg jóg tŷ Topĕ to há nŷtŷn kŷ, kŷ ěg tóg tag han ke mŷ, ha mĕ: ũn panh ter mŷ kar jagǎgtǎn kǎn jĕ ěg tóg ke mŷ, ũn mĕn ter ja fag ke gé, ũn

jagtar fag. Kŷ ěg tóg nĕn ũ vĕnhmŷ han ke tŷ nŷ gé sir. Topĕ kato tĕ mŷ ag jykre han ke tŷ ěg tóg nŷ gé. Kŷ ěg tóg ti mŷ kavĕj tŷ nŷtŷ sir.

2

Jagnĕ to vĕjykre pir han ke

¹ Inh kanhkā', ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* ki ājag ge mŷ mŷr. Pǎ'i kar kǎfór vĕ. Ge ra ājag ne tóg ũn riko ag to há nŷtŷ, kŷ ũn jagtar ag tóg ājag mŷ tŷ nĕn ũ tŷ nŷtŷ. Ke tŷg nŷ. ² Hĕn ri ke mŷn ũn riko vŷ Topĕ vŷ jĕmĕnh kǎtŷg mŷ, ājag vĕnhmǎn kŷ. Ti kur vŷ há tǎvŷ nŷ, kŷ ti nŷgĕ kǎnŷm ja vŷ tŷ *ouro* nŷ. Kŷ ũn jagtar vŷ kǎtŷg ke mŷ gé, kur kórég tu kŷ. ³ Kŷ ājag hŷn ũn riko mŷ: “ha tag kǎ nŷ, nŷg ja há kri,” he tŷ. Jó ājag hŷn ũn jagtar mŷ: “ha inh mrĕ nŷ, hǎ ra ěprǎ nŷ, gan kri,” he tŷ. ⁴ Hǎ ki ājag tóg ũn riko to há nŷ ve nŷ, ti tŷ tugrŷn. Jǎvo ājag tóg ũn jagtar to é he ve nŷ, ti jagtar nŷn kŷ. Ke tŷg nŷ. Ājag tŷ jagnĕ ri ke nŷtŷ to jykrén nŷ, ke tŷ nŷ mŷ ra ājag tóg vĕjykre pǎno han mŷ.

⁵ Inh kanhkā', jĕmĕ há han ra. Ājag to sóg há nŷ mŷr, hǎ kŷ sóg ājag jyvĕn mŷ. Topĕ vŷ ũn jagtar ag kuprĕg, ag tŷ ti to rikon jĕ, ti ki ge kŷ. Ga kri mŷn kŷ ag tóg jagtar nŷtŷ. Ěg *Senhor* ki ge kŷ ag tóg há nŷtŷ hǎ ra. Topĕ tŷ tŷ ěg pǎ'i nŷ ve jĕ ag tóg ke mŷ, ag tŷ ti to há nŷtŷn kŷ. ⁶ Jǎvo ājag tóg ũn jagtar ag to é he tŷ. Ũn riko ag to ājag tóg vŷ há han tŷ. Hǎ ra ũn riko ũ ag tóg ājag to kórég nŷtŷ gé. Kŷ ag tóg ājag to vŷ kónǎn tŷ. Hǎ kŷ tóg vĕnhmŷ nŷ, ājag tŷ ũn jagtar to é he tŷ. ⁷ Kŷ ũn riko ũ ag tóg ěg *Senhor* to é he tŷ gé. Ti to ag tóg vŷ kónǎn tŷ gé, hǎ ra ěg tóg tŷ ti mrĕ ke nŷtŷ. Hǎ kŷ ag tóg ěg to vŷ kónǎn mŷ gé.

⁸ Topĕ tŷ vǎsŷ ěg mŷ vĕjykre nŷm ja ěn ki króm nŷ, hǎ vŷ: “ǎ régre to há nŷm nŷ, ǎ tŷ vĕso há nŷ ri ke nŷm nŷ, ǎ régre tŷ,” he mŷ. Kŷ tóg rán kŷ nŷ. Ājag tŷ tag han kŷ tóg há nŷ. ⁹ Ājag

tý hã ra ùn riko to há nýtĩn ký, ùn jagtar to kórég nýtĩn ký ájag tóg, ti ví mranh mũ sir, ti tý ãg jyvẽn ja ti. Ký Topẽ tóg ájag to jykrén kónãn ke mũ.

¹⁰ Ha vé, hẽn ri ke mũn ãg kã mĩ ù tóg Topẽ tý ãg mũ vãykre nĩm ja kar ki króm tí. Hã ra tóg sir, nén pir ki ti ví mranh mũ. Ký ti tý ti ví mranh kãn vẽn sir. ¹¹ Topẽ tóg ãg mũ: “ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, ký ã mén tũ mré nỹ tũg nĩ gé,” he ja nĩgtĩ. Ký tóg ãg mũ: “ũ tén tũg nĩ,” he ja nĩgtĩ gé. Hẽn ri ke mũn ãg tóg ãg prũ tũ fag mré nỹ tũ nĩgtĩ. ãg tý hã ra ù tén ký ãg tóg ti ví mranh kãn mũ sir. ¹² Ký tag to jykrén nĩ, ájag tý nén ù han ke to jykrén ký. ãg *Senhor* vỹ ãg jykre kar vég tí, ti tý ãg tý ti jykre ki króm ve sór ký. Ký ájag jykre to jykrén nĩ, ájag ví to ke gé. ¹³ ãg tý jagnẽ jagãgtãn tũ nĩn ký tóg ãg jagãgtãn ke tũ nĩ gé, ãg *Senhor* ti. ãg tý hã ra jagnẽ jagãgtãn ký tóg ãg jagãgtãn ke mũ gé, ti tý ãg jykre tugnỹm ken ký, kurã ên kã. Ký ti pijé ãg vóg kónãn ke mũ sir’.

Ti ki rã há

¹⁴ Inh kanhkã’, ù tóg kejẽn: “ti ki sóg rã ký nĩ,” he tí, Topẽ to. Hã ra tóg ti ví han tũ nĩgtĩ. Ký tóg ón ký ti ki rã ký nĩ ja nĩ. Kren ke tũ tóg nĩ sir. ¹⁵ Kejẽn *Jesus* mré ke ù tóg kur vég tũ nĩgtĩ, vãyjẽn vég tũ tóg nĩgtĩ gé, *Jesus* mré ke ù fi ke gé. ¹⁶ Ký ájag kã mĩ ù tóg hẽn ri ke mũn ti mũ, fi mũ: “ã jé kusa mẽg tũ nĩgtĩ, ã jé kókĩr tũ nĩgtĩ,” he mũ. Hã ra tóg fag mũ nén ù nĩm tũ nĩ. Ký tóg fagrĩnh mũ fag mũ: “ã jé jagtar tũ nĩgtĩ,” he ja nĩ. ¹⁷ Ge ti nĩ, ãg tý ón ký: “ti ki sóg rã ký jẽ,” hen ký. ãg tý ti ví han tũ nĩn ký ãg tóg fagrĩnh mũ: “ti ki sóg rã ký nĩ,” he mũ sir. Nén ù tũ vẽn.

¹⁸ Ájag kã mĩ ù tóg hẽn ri ke mũn: “ũ tóg *Jesus* ki rã ký nĩ, jãvo ù tóg ti jykre han tí,” he sór mũ, ájag tý ti jykre han sór tũ nýtĩn ký. Á tý ti jykre ki króm vãn h nĩn ký sóg ki

kagtũg nĩ. “Ti mũ *Jesus* ki rã ký nĩ vỹ?” he jé sóg ke mũ, ã to. Á jãvo sóg ti jykre han tí inhã. Hã to ã tóg ki kanhró nĩ, sỹ ti ki rã ký nĩ ti,” he jé sóg ke mũ, ájag mũ.

¹⁹ “Topẽ vỹ tý ùn pir nĩ,” he ájag tóg tí gé. Ájag tý ki hã tó vẽn. Ký Japo ag vỹ tag tó tí gé. “Pir tóg nĩ, Topẽ tí,” he ag tóg tí gé. Ag tý ti pir ki kanhró hã ra ag tóg krenkren ke tũ nĩ, ag tý ti jykre han tũ nĩn ký. Hã ký ãg tóg ãg tý Topẽ ví kãmén há ra krenkren ke tũ nĩ gé, ãg tý ti jykre han tũ nĩn ký. ²⁰ Ájag tý tag to jykrén tũ nĩn ký ájag tóg krĩ tũ pẽn nýtĩ. ãg tý ti ví ki króm tũ nĩn ký ãg tóg ón ký ti ki ge ký nýtĩ. Nén ù tũ vẽn sir, ãg tý ti ki ge ký nýtĩ tag ti. ãg mũ tóg nén ù há han ke tũ nĩ.

²¹ ãg jógjóg ve tý *Abraão* to jykrén nĩ. Topẽ tóg ti mũ: “ã kósĩn tý *Isaque* tân h ký pũn, inh mũ,” he ja nĩ. Ký tóg ti mũ: “he,” he ja nĩ sir. Hã ký tóg Topẽ mũ há nĩ sir, *Abraão* ti, ti tý ti ví ki króm ja nĩn ký. Ký tóg ti to: “inh ki rã há han ja ti nĩ,” he mũ. ²² Ve ra ha. Ti tý Topẽ ki rã ký jẽn hã ký tóg ti mũ: “he,” he ja nĩ, *Abraão* ti. Ký tóg, ti tý ti mũ: “he,” hen ký ti ki rã ký jẽ ên to tar nĩ sir, Topẽ ví ki króm ke to. Ge ti nĩ mũr. ²³ Rán ký tóg nĩ gé, ký tóg: “Topẽ ví kri tóg fi, *Abraão* ti,” he mũ. Hã ký Topẽ tóg ti to: “ũ tý iso há nĩ ên,” he tí,” he tóg, *Abraão* to. ²⁴ Hã ki ájag tóg vég mũ. ãg tý ti ví han ký tóg ãg to: “inh ki rã há han ja ti nĩ,” hen h ke mũ gé. ãg tý ón ký ti ki rã ký nĩn ký ãg tóg hã ra ti mũ há tũ nýtĩ, Topẽ mũ, ãg tý ti ví ki króm tũ nĩn ký.

²⁵ *Raabe* fi to jykrén nĩ gé, ùn mén jafã ên fi to. ãg *povo* vỹ ù ag jẽgnẽ ja nĩ, ag tý fi jamã ve jé, êmã mág ên ti. Ký fi tóg ag mũ: “kãge jẽg ra,” he ja nĩ. Tag to fi tóg kren mũ mũr, fi tý tag han to. Ký Topẽ tóg fi to: “inh ki rã há han fi,” he ja nĩ sir, fi tý ti ví kri fi to.

²⁶ Ge ti nĩ gé, ěg mĩ. Ěg tĩ ti ki ge kĩ nĩtĩn kĩ ěg tóg ti vĩ kri finh ke mũ, Raabe fi ri ke. Ěg tĩ ti vĩ han tũ nĩn kĩ tóg ěg mĩ nén ũ há han ke tũ nĩ gé, ěg tĩ ón kĩ ti ki ge kĩ nĩtĩn kĩ, ěg fár tĩ kuprĩg tũ ra ter kĩ nĩ ěn ri ke ti nĩ.

3

Ěg nũnē tĩ Topē vĩ mranh ke tũ

¹ Inh kanhkā', kãnhmar jagnē mĩ: “sĩ ā kanhrãn há tóg tĩ, ā tĩ kygnē to,” he tũg nĩ. Ěg kar vỹ kygnēg tĩ. Kĩ ěg tóg, ěg tĩ ũ jyvẽn ken kĩ vẽn h ki rĩr vẽn ke mũ, ěg tĩ ti mré kygnēg tũ nĩ jé. Jãvo Topē vỹ ěg vóg kónãn ke mũ, ti mré.

² Ěg kar vỹ kygnē (ka)mē nĩtĩ. Ěg tĩ ěg vĩ ki kygnēg tũ pē nĩn kĩ ěg tóg kuryj kar nĩ sir. ³ Kãvãru to jykrén nĩ. *Freio* tĩ ěg tóg ti jẽn kã kã fig tĩ. Kĩ ěg tóg tĩ ti vóg tĩ sir, kĩ tóg ti tĩg ke ěn ra tĩ mũ sir, ũ tĩ kãvãru kri nĩ ěn ti. ⁴ Kĩ *canoã* mág to jykrén nĩ gé. Éhé tóg nỹ, hã ra kãka vỹ ti tĩn tĩ. Kĩ ag tóg ti vóg jafã tĩ ti vóg tĩ. Kĩ tóg ag mĩ ki ke tĩ. Ti vóg mũ ag mũnh ke ra tóg tĩ mũ sir. Ti vóg jafã sĩ ra tóg ki ke mũ. ⁵ Ge tóg nĩ, ěg nũnē ti. Sĩ ti nĩ mĩr, hã ra ěg tóg tĩ vĩ mág han tĩ gé.

Pĩ ri ke tóg nĩ. Ti sĩ ra tóg kejẽn vãn h pũn tĩ mĩr, nẽn kar ti. ⁶ ěn ri ke tóg nĩ, ěg nũnē ti. Tĩ ěg tóg vỹjykre pãno tó tĩ. Kĩ ěg tóg ěg vĩ tag to kavéj kar nĩtĩ, ěg tĩ ěg vĩ tag to ti vĩ mranh kĩ. Japo tĩ ěg krĩn hã vẽ, ěg tĩ ěg vĩ ki Topē vĩ mranh jé.

⁷ Ha mē, misu kar vỹ tĩ ěg mēg nĩtĩ. ũ ag vỹ mĩg tĩ mēg nĩtĩ, kĩ ũ ag vỹ sēsĩ tĩ mēg nĩtĩ, ũ ag vỹ pỹn tĩ mēg nĩtĩ, ũ ag vỹ goj ki ke kar tĩ mēg nĩtĩ gé. Ti kar kanhrãn ěg tóg tĩ mĩr, ha mē. ⁸ Hã ra ěg pijé ěg nũnē kanhrãn há han tĩ'. Ti kanhrãn ki kagtĩg ěg nĩtĩ. Vỹjykre pãno tãvĩ tó sór ěg tóg tĩ. Kĩ tóg *veneno* ri ke nĩ, ěg vĩ ti. Tĩ ěg tóg jagnē kãgtén ri ke han tĩ, jagnē mĩ vĩ kónãn kĩ. ⁹ Tĩ ěg

tóg Topē mĩ vĩ há han tĩ, ěg jóg mág mĩ, ěg nũnē tĩ. Kĩ ěg tóg tĩ ěprã ke ag mĩ vĩ kónãn tĩ gé. Hã ra Topē tóg ěg han, ěg tĩ ti ri ke nĩtĩ jé. Kĩ ěg tĩ jagnē mĩ vĩ kónãn kĩ, ěg tĩ Topē mĩ vĩ kónãn ri ke vẽ sir. ¹⁰ Ěg jẽn kã tá tóg kãkutē tĩ, ěg vĩ há ti, ěg vĩ kónãn ti ke gé. Pir ti nĩ, ěg jẽnky ti, hã ra ěg tóg tĩ vĩ régre han tĩ. Tag vỹ kórég tãvĩ nĩ, inh kanhkã'. ¹¹ Goj tĩ ěganē to jykrén nĩ. Ti há nĩn kĩ tóg há nĩ, goj ti. Ti kajã nĩn kĩ tóg kajã nĩ. Ti pijé tĩ goj régre nĩ', goj tĩ ěganē ti. Pir tóg nĩ. ¹² Kĩ ka kanē to jykrén nĩ gé. Ka tĩ pẽnva ki ěg tóg jymi vég tũ nĩgtĩ mĩr. Pir ti nĩ, ka kanē ti. Ge ti nĩ gé, goj ti. Ti kajã nĩn kĩ tóg kajã nĩ gé. Kĩ gem nĩ gé, ajag nũnē tĩ. Vĩ pir han nĩ.

Topē tĩ ěg mĩ krĩ há nĩm

¹³ Ajag mĩ krĩ há nĩtĩ'? Ajag mĩ Topē vĩ ki kanhró nĩtĩ'? Kĩ tóg há tĩ. Kĩ vỹjykre há kar han kĩ nĩtĩm nĩ. Hã ki vẽn h kar vỹ ajag krĩ há venh ke mũ sir. Hã ra tĩ vĩ mág han tũg nĩ. Tĩ vẽn h kãfór han tũg nĩ gé.

¹⁴ Ajag tĩ ũ to ajag fe tĩ gĩm ke (ka)mē nĩn kĩ tóg tĩ ũ nỹ jãvo, jagnē to jũ (ka)mē nĩtĩn kĩ, ajag tĩ jagnē kãfór nĩtĩ sór kĩ. Ajag tĩ tag han kĩ veso: “krĩ há inh nĩ, Topē vĩ ki Kanhró inh nĩ,” he tũg nĩ. Vẽn h ó vẽ, tag ti. ¹⁵ Topē tĩ ěg kanhrãn ja pijé', ěg tĩ ũ to ěg fe tĩ gĩm ke (ka)mē nĩ ti, jagnē kãfór han sór mũ ti, jagnē to jũ (ka)mē ti ke gé. Ěprã vỹjykre vẽ mĩr. Japo jykre vẽ mĩr, ěg fe jũ tag ti. ¹⁶ Ěg tĩ jagnē kãfór han sór kĩ ěg tóg jagnē kato tẽgtẽ mũ sir, ěg tĩ vēsỹ ũn mág han sór kĩ, ěg tĩ jagnē to vĩ (ka)mē nĩtĩn kĩ. Kĩ ěg tóg vỹjykre pãno han kãn mũ sir.

¹⁷ Ěg tĩ hã ra Topē tĩ ěg kanhrãn mũ han kĩ ěg tóg jãnhkri nĩtĩ, kavéj tũ mĩr. Jagnē to ěg tóg krĩ kusa nĩtĩ. Jagnē mĩ ěg tóg komẽr hã vĩ tĩ gé. Jagnē jagãgtãn ěg tĩ sir. Nén kar há han ěg tĩ. Topē vĩ to ěg tar nĩtĩ. Jykre régre tũ ěg nĩtĩ. ¹⁸ Ěg

tý ti jykre tag han kýt ěg tóg jagně krí kuprãg mũ sir, ěg tý jykre kurýj nýtí jé sir, ha mẽ.

4

Vějykre pir han kýt nýtĩnh ke

¹ Ājag hã ne tóg jagně to jũgiũ nýtĩ'. Hẽ ri ken kýt hỹn'? Ājag tý nén ũ vẽnhmỹ han sór nýtĩnh kýt, hã kýt Ājag tóg jagně to krí rỹ nýtĩ. Jykre pãno Ājag tóg nýtĩ mỹr, kýt Ājag tóg vějykre há kato tẽ nýtĩ sir. ² Nén ũ to ěn kýt Ājag tóg mãn sór mũ, hã kýt Ājag tóg vэг tú nĩ mỹr. Hã kýt Ājag tóg jagně kãgtén sór mũ sir, jagně tý nén ũ mãn jé. Jagně tý nén ũ to ěn kýt Ājag tóg jagně kato tẽgtẽ tí, Ājag tý Topě mýt to vĩ tú nĩnh kýt. ³ Ājag tý ti mýt to vĩ ra Ājag tóg venh ke mũ vẽ, hã ra Ājag tóg to vĩ há han tú nĩgtĩ gé, hã kýt tóg Ājag mýt han tú nĩgtĩ sir. Ti mýt Ājag tóg to vĩ mũ, Ājag tý nén to ěn mũ ěn mãn jé. Hã ra tóg ti mýt tý ũ nỹ, hã kýt tóg Ājag mýt han tú nĩ sir, Topě ti.

⁴ ěg tý Topě ki rã kar kýt vějykre pãno to ěn kýt ěg tóg ti kato tẽ mũ sir. Ũn týtã kórég fi ri ke ěg nýtĩ, ěg tý gen kýt. Fi mẽn kavẻnh fi tóg tí, ũ to ěn kýt. ěg tý ěprã vějykre to ěn kýt ěg tóg Topě kato tẽ mũ sir. Tag to jýkrén mág nĩ. ⁵ “Topě kuprĩg vỹ tý ěg jagrẻ nĩ. Kýt tóg ěg ki rĩr mũ sir. Kýt ěg tý nén ũ vẽnhmỹ to há nĩnh kýt tóg fe kaj nĩ, Topě kuprĩg ti,” he tóg, Topě vĩ rá ki. Kýt tag to jýkrén nĩ. ⁶ Hã ra Topě kuprĩg tóg ěg tar han tí, ěg tý nén ũ vẽnhmỹ han sór tú nĩ jé. Kýt tóg tag tó mũ sir, ha mẽ: “Topě vỹ ũ tý: “ũn mág vỹ tý inh nĩ,” he mũ ěn ag to kórég nĩ, hã ra tóg ũ tý: “nén ũ tú vỹ tý inh nĩ,” he mũ ěn ag jagãgtãn tí,” he tóg, ti vĩ rá ki. ⁷ Hã kýt Topě mýt: “he,” hem nĩ, ti tý Ājag krĩnh kýt. Japo mýt: “nejé,” hem nĩ, ti tý Ājag krĩnh sór kýt. Kýt tóg Ājag tovãnh ke mũ sir, Ājag tý ti mýt: “nejé,” hen kýt.

⁸ Topě mrẻ vĩ kýt nýtĩnh nĩ, kýt tóg Ājag to há nĩ sir. Ājag mrẻ ti nĩ nĩ, ěg jóg mág ti. Ti vĩ mranh tí vỹ tý ěg nýtĩ. Kýt ti vĩ mranh tovãnh nĩ. Jykre rẻgre ěg nýtĩ gé. Kýt vějykre pir han kýt nýtĩnh nĩ, hã vỹ: Topě jykre, he mũ. ⁹ Ājag tý Topě vĩ mranh kýt mýt jagy nýtĩnh nĩ. Vẻsỹrẻnh nĩ, fỹm nĩ, ny mãn tũg nĩ. Fe kaj nýtĩnh nĩ. To krí kufy nýtĩnh nĩ. Mýt sér tú nýtĩnh nĩ, Ājag tý Topě vĩ mranh kýt. ¹⁰ ěg *Senhor* mýt: “kórẻg inh nĩ, isỹ vějykre pãno han kýt,” hem nĩ. Kýt ti hã vỹ Ājag mýt vĩ há han ke mũ sir, kýt Ājag fe vỹ mrin kenh ke mũ sir.

Jagně to vĩ kónãnh ke tú

¹¹ Inh kanhkã', jagně to vĩ kónãnh tũg nĩ. Ājag tý jagně to vĩ kónãnh kýt Ājag tóg Topě jykre to vĩ kónãnh mũ sir. Kýt Ājag tóg to: “nén ũ tú vẽ,” he mũ sir, Topě tý ěg mýt vějykre nĩm ja ěn to. Ājag tý hã ra ti jykre to vĩ kónãnh kýt Ājag tóg ki króm ke tú pẻ nĩ sir. ¹² Ũ tý ěg mýt ti jykre nĩm mũ ěn vỹ pir nĩ. Kýt tóg ěg jykre tugnỹm ke mũ gé sir. Ti hã tóg: “ẻn vỹ kren ke mũ,ẻn vỹ kren ke tú nĩ,” hẻnh ke mũ, ti pir mýt, Topě ti. Hã kýt tóg vẽnhmỹ nỹ, Ājag tý jagně to vĩ kónãnh kýt.

Vẻsỹ ũn mág han sór ke tú

¹³ Ājag kã mĩ ũ tóg vẻsóg ki ag tý nén to jýkrẻn mũ han sór tí, Topě ki jẻmẻ sór tú nĩnh kýt. “Hẻn ri ke mũnh sóg vaj kýtẻn ra tí mũ, ke tú nĩ kýt vaj ũn kýt,” he Ājag tóg tí. “Ễmãẻn ra sóg tũg mũ. Tá sóg prỹg pir tũg mũ. Kýt sóg *negociar* hẻnh ke mũ, sỹ riko nĩ jé,” he Ājag tóg tí mỹr. ¹⁴ Hã ra Ājag pijẻ Ājag tý nẻnh venh ke mũ ki kanhrẻ nýtĩ', ha mẽ. ěg hỹn ne venh ke mũ, vaj kýt? Ha'. Ki kãgtĩg ěg nýtĩ. ěg mýt vaj kýt ter ke tú nĩ vỹ? Ha'. Krũj ri ke ěg nýtĩ. Ve sí han ěg tí. ěg tý kiẻvãnh mãn mũ ra tóg tú' he mũ sir. Ge ěg nýtĩ. Kãnhmar ěg tóg tú' he tí, ěg ter kýt.

¹⁵ Ājag tỹ nén ũ han ke to jykrén kỹ Topê mĩ êkrén nĩ, ũ tỹ êg mỹ êg ter ke kurâ tónh ke mũ ên mĩ. “Sỹ nén han ke mũ mỹ ti mỹ há nĩ vỹ?” hem nĩ. ¹⁶ Hã ra ājag tóg vēsỹ ũn mág han sór mũ, ājag tỹ: “tag han jé sóg ke mũ,” hen kỹ. Há tũ ti nĩ, êg tỹ vēsỹ ũn mág han sór kỹ.

¹⁷ Kỹ tag tóg vènhmỹ nỹ gé, sỹ tónh ke mũ tag, ha mẽ. Kejèn êg tóg nén ũ há to jykrén tĩ, êg tỹ han jé. Hã ra êg tóg han tũ nĩgtĩ. Kỹ êg tỹ Topê vĩ mranh ũ vè gé sir, êg tỹ nén ũ há han sór mũ ra han tũ nĩn kỹ.

5

Ũn riko ag vēsỹrénh ke

¹ Vãhã sóg ũn há ag jyvèn mũ sir, ũn riko ag, ũ tỹ *Jesus* ki ge jãvãnh ên ag, ha mẽ. Ag mỹ sóg: “kygfỹ ra. Ājag vènh krêkrêr ke vè ha. Ājag jagtar ke vè ha. ² Ājag tỹ nén ũ vỹ vag kãn ke mũ. Ājag kur sĩnvĩ ên vỹ, târyj' he kãn ke mũ gé, ti ga tỹ kon kỹ,” he mũ. ³ “Kỹ ājag jãnkamy vỹ, ājag tỹ ũ jagãgtãn vãnh ja tugrĩn veso jãgfanh ke mũ. Kỹ vènh kar vỹ ājag jykre kórég venh ke mũ. Kỹ tóg, pĩ tỹ êg pũn ri ke nĩ, ājag jagtar ke ti. Kurâ tỹ êgno tóg kakó tĩ ha, ge ra ājag tóg ājag tũ mág nỹtĩ hã to jykrén tĩ. ⁴ Ājag *camarada* ag vỹ, ājag jakré tá rãnrãj mũ, hã ra ājag tóg, ag mỹ kajãm tũ nĩgtĩ. Hã ra êg jóg tỹ Topê vỹ ājag *camarada* ag vēsỹrénh vэг mũ. ⁵ Ājag tỹ nén ve sór mũ kar ve ājag huri, vèjèn mág, kur sĩnvĩ, ājag tỹ nén to én mũ kar ên ti. Tag tãvĩ to ājag tóg jykrén tĩ, ājag tỹ ga kri mũn kỹ. Tãg gy ājag nỹtĩgtĩ, êg tỹ êg mэг jèn há han tĩ ên ri ke, êg tỹ ti tãnh jé. ⁶ Kỹ ājag tóg ũn jykre kuryj ag vóg kónãn tĩ gé. Ag kãgtén ājag tóg tĩ, hã ra ag tóg, ājag kato vĩ tũ nĩgtĩ. Jykre kórég ājag nỹtĩ,” he sóg mũ, ũn riko ag mỹ.

Êg Senhor kãtĩg mãn jãvãnh

⁷ Inh kanhkã', êg *Senhor* kãtĩg ke jãvãnh nĩ, jatun mỹ, ag jãvo. Êg tỹ

êkrãn kar kỹ êg tóg ti mog jãvãnh tĩgtĩ, jatun mỹ. Kỹ ta tóg kri kutê mũ. Kejèn êg tóg vãhã ti kanê vэг tĩ.

⁸ Tag ri ke han nĩ. Jatun mỹ ti kãtĩg jãvãnh nĩ, êg *Senhor* ti. Ti jãvãnh to tar nỹtĩm nĩ. Kãnhmar ti kãtĩg mũ, êg *Senhor* ti, ha vem nĩ.

⁹ Inh kanhkã', jagnê to vĩ vĩ he tũg nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra êg *Senhor* tóg ājag jykre ve kỹ ājag vóg kónãn ke mũ. Ha vé, kãnhmar ti kãtĩg mũ, ũ tỹ êg jykre tugnỹm ke mũ ên ti.

¹⁰ Vãsỹ Topê vĩ tó tĩ ag to jykrén. Topê vĩ tó ag tóg tĩ. Kỹ ũ tỹ mẽ jãvãnh ja ên ag tóg ag vóg kónãn. Ge ra ag tóg jatun mỹ Topê vĩ tó ja nĩgtĩ, ag tỹ ag vóg kónãn mũ ra. Ag ri ke han nĩ. ¹¹ Ag jykre to jykrén nĩ. Ag jagtar nỹtĩ ra ag tóg to krónh ke ja tũ nĩgtĩ gé. Hã kỹ Topê tóg ag mỹ vĩ há han mũ sir, ti vĩ tó tĩ ag mỹ.

Topê mré ke tỹ *Jó* kãme mẽ ājag huri. Ti jagtar ra tóg to krónh ke ja tũ nĩ gé. Kỹ vãhã Topê tóg ti ki rĩr há han mũ, ti jagtar kỹ. Hã ki ājag tóg êg *Senhor* jykre vэг mũ sir. Êg jagãgtãn tóg mũ, ti tỹ êg jagtar nỹtĩ ven kỹ. Kỹ tóg sir êg jagãgtãn tovãnh tũ nĩgtĩ.

¹² Inh kanhkã', ón kỹ vĩ tũg nĩ. Ón kỹ: “he,” he tũg nĩ. Ki hã tóm nĩ, Topê tỹ ājag vóg kónãn tũ nĩ jé. Kỹ ón kỹ: “Topê vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Ón kỹ: “ũ tỹ ga kri nĩ ên vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Ki hã tóm nĩ. Ón tũg nĩ, jagnê mỹ.

Ũn kaga ag to Topê mré vĩnh ke

¹³ Ājag tỹ nén ũ jagy ven kỹ Topê mré vĩm nĩ. Ājag mỹ sér tĩn kỹ Topê mỹ jãn nĩ, kỹ ti jé tóm nĩ. ¹⁴ Ājag kaga nỹtĩn kỹ *igreja* to kófa ag jé prèrm nĩ. Ên ag vỹ ũn kaga to Topê mré vĩnh ke mũ, kỹ ag tóg *azeite* tỹ ũn kaga to tĩn ke mũ, êg *Senhor* jiji tó kỹ. ¹⁵ Ag tỹ êg *Senhor* mré vĩn kỹ tóg ũn kaga ên tỹ há' henh ke mũ sir, ag tỹ ti tỹ há' henh ke to: “hỹ mỹ vỹ?” he tũ nĩn kỹ. Kỹ ũ tỹ ti vĩ mranh kỹ Topê

vỹ ti mỹ vĕnh pãte fón ke mũ gé sir.
¹⁶ Hã jé jagnĕ mỹ tó, ãjag tỹ Topĕ vĩ mranh ja ti. “Ti vĩ mranh inh, tag han kỹ,” hem nĩ jagnĕ mỹ. Kỹ jagnĕ to Topĕ mré vĩm nĩ gé, ti tỹ ãjag tỹ há' he jé, ti tỹ ãjag kaga tỹ tũ' he jé. Ęg tỹ vĕjykre kuryj han kỹ tóg ěg vĩ mẽ kỹ han mũ sir, Topĕ ti, ěg tỹ ti mỹ nén ũ to vĩ', to vĩ' hen kỹ.

¹⁷ Topĕ mré ke tỹ *Elias* mĩ ěkrén nĩ. Ęg mré tóg tỹ ěprã ke nĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg Topĕ mré vĩ', vĩ' he ja nĩgtĩ, ta kutĕ tũ nĩ jé. Kỹ tóg kutĕ ja tũ nĩgtĩ, prỹg tăgtũ kri kysã tỹ 6 (ke) ki. ¹⁸ Kỹ tóg kejĕn Topĕ mré vĩ mãn ja nĩgtĩ, kỹ tóg kutĕ ja nĩ sir, ta ti. Kỹ nén kar tóg gan kri mur mãn ja nĩ, kỹ tóg kanĕn mãn ja nĩgtĩ gé sir. Topĕ tỹ ti vĩ han hã vĕ. Tag mĩ ěkrén nĩ.

¹⁹ Inh kanhkã', kejĕn ěg mré ke ũ tóg prãnh ke tĩ, vĕnh vĩ há tovãnh kỹ. Kỹ ti jyvĕn nĩ, ti tỹ kygnĕ mãn tũ nĩ jé. ²⁰ Kỹ ũ tỹ ti mré vĩ mũ ěn tóg ti kren han mũ sir, nũgme to, ti tỹ ti tỹ kygnĕ ja ěn tovãnh kỹ. Kỹ Topĕ vĩ ti tỹ ti vĩ mranh ja ěn tỹ vĕnh pãte fón mũ sir. Tag to jykrén nĩ.

Hã vĕ.

PEDRO TÝ CARTA HAN VĚN

¹ *Pedro* tý ājag mý *carta* rán hã vě. *Jesus Cristo* vỹ inh fĕg, sỹ tý ti *apóstolo* jĕ jé. Sỹ Topĕ tý ũn kuprĕg mũ ag mý rán hã vě. Ěg mré ke tũ ag kã mĩ ājag tóg mũgtĩ, ũ tý *Jesus* ki ge tũ ag kã mĩ, *Ponto* tá, *Galácia* tá, *Capadócia* tá, *Ásia* tá, *Bitinia* tá ke gé. ² Topĕ vỹ ājag kuprĕg. Vãsỹ tóg to jykrĕn ja nĩ, ěg jóg tý Topĕ ti. Ājag mý tóg ti kuprĕg jĕnĕ, ājag tý *Jesus Cristo* vĩ kri fi jé, ti tý ti kyvĕnh tý ājag kygpe jé, ājag tý ti ri ke há nýtĩ jé. Topĕ jé ājag tar han mãn', han mãn' hé, ký ājag jé krĩ kãnhvy nýtĩ.

Topĕ tý ěg mý nĕn ũ há ven ke

³ Topĕ mý sóg vĩ há han tí, ěg *Senhor* tý *Jesus Cristo* panh mý. Ěg jagãgtãn tãvĩ han tóg tí. *Jesus Cristo* rĩn mãn tóg, ti ter kar ký, ký tóg *Jesus* tugrĩn ěg mur mãn ri ke han tí gé. Ký tóg ěg mý sér tí, ⁴ ěg tý kanhkã mĩ ěkrĕn ký. Tá ěg tóg nĕn ũ sĩnvĩ kar venh ke mũ. Tá ěg tũ vỹ tũ' hĕnh ke tũ pĕ nĩ. Kómóg ke tũ tóg nĩ, tá ũ tóg kókĕn ke tũ nĩ gé. ⁵ Topĕ ki ājag tóg ge ký nýtĩ. Ký tóg ājag ki rĩr há han nĩ nĩ. Nĕn ũ kar han há tóg nĩ. Ký tóg ěg ki rĩr há han tí gé. Ājag krenkren han jé tóg ke mũ, ājag tý ti tý ěg mý nĕn nĩm ke mũ ěn ve jé. Nĩm han ký tóg nĩ nĩ. Kurã tý ěgno kã ěg tóg ěn venh ke mũ.

⁶⁻⁷ Ver tóg ājag mý jagy tí. Ge ra mý sér nýtĩm nĩ. Kãnhmar tóg tũ' hĕnh ke mũ, nĕn tý ěg mý jagy nĩ tag ti. Topĕ tý ěg jykre ve sór vě. Hã ký ěg tóg ver nĕn ũ jagy ve vén tí. Ěg tý ge ra ti to tar nýtĩn ký tóg vég mũ, ěg tý ti ki rã há han ký nýtĩ ti. Ha vé, *ouro* rỹg ěg tóg tí, pĩ rỹ jagy ki, ěg tý ti há nĩ ěn ve jé. Ri ke ti nĩ. Tũ' he jé tóg ke mũ, *ouro* ti. *Ouro* kãfór ti nĩ, ěg tý ti ki rã ti. Ěg tý nĕn ũ jagy vég mũ ra ti to tar nýtĩn ký

Cristo tóg ěg tý ũn mág han ke mũ, ũn tar, *Jesus* tý vĕnh kar mý vĕnh ven ke kurã ěn kã. ⁸⁻⁹ Ti to há ājag nýtĩ. Ti ki ge ký ājag nýtĩ, ājag tý ti vég tũ ra. Hã ký ājag tóg krenkren ke mũ. Ājag krenkren ke ěn hã tóg ājag mý sér pĕ tĩnh mũ, ha vem nĩ. Ājag fe tóg mrin ke tãvĩ han ke mũ, kurã ěn kã, ha vem nĩ.

¹⁰⁻¹¹ Topĕ vĩ tó tí ag tóg vãsỹ tó ja nĩgtĩ, Topĕ tý ũri ěg krenkren han mũ tag ti. Topĕ kuprĕg vỹ ag kanhrãn ja nĩ. Ag mý tóg *Cristo* tý ěg jagfy jagtar jagy han ke kãmĕn ja nĩ. Ký tóg ag mý ti tý kar ký tý ũn mág jĕnh ke tó ja nĩ gé. Ký ag tóg tag ve sór ja nĩgtĩ. “Kurã tý hĕ kã kĕnh ke nĕ hỹn?” he ja ag tóg nĩgtĩ, *Cristo* jagtar ke to. Tag ve sór tãvĩ ja ag tóg nýtĩgtĩ. ¹² Hã ra Topĕ tóg ag mý: “inh pijé ājag hã mý tag ven ke mũ!” he ja nĩ. “Ājag nón ke ag hã mý ke vě,” he ja tóg nĩ, vãsỹ ti vĩ tó tí ag mý. Ti tý ag mý ājag tó jan hã vě. Hã ký ājag tóg hur mĕ, ti mré ke ũ ag tý ājag mý *Jesus* kãme sér kãmĕn ký. Topĕ kuprĕg vỹ ag tar han ja nĩ, hã ký ag tóg ājag mý ti kãmĕn kãmũ ja nĩ. Ha vé, Topĕ tý jĕnĕ jafã ag tý ki kanhrãn há tóg tí, ājag tý ti kãme mĕg mũ tag ti, hã ra ag tóg ver ki kagtĩg nýtĩ.

Topĕ vĩ ki króm kãn ke

¹³ Hã ký Topĕ tý ěg mý nĕn tó mũ hã han sórm nĩ. Vĕnh ki ěmĕm nĩ. Ti tý ěg mý nĕn nĩm ke mũ ěn hã mĩ ěkrĕn nĩ. *Jesus* tý vĕnh ven ke kurã ěn kã ěg tóg venh ke mũ sir, ti tý ěg mý nĕn nĩm ke mũ ěn ti. ¹⁴ Vãsỹ ājag tóg ājag tý nĕn to ěn mũ ěn han ja nĩgtĩ, ājag tý Topĕ vĩ mĕ ja tũ nýtĩn ký. ũri Topĕ vĩ hã han nĩ. Ājag tý vãsỹ nĕn han ja ěn tovãnh kãn nĩ. ¹⁵ Topĕ jykre hã han nĩ. Ký tóg vĕnh ven mũ, ājag tý tý ti tũ nýtĩ ti. Ājag tý ti jykre hã han jé Topĕ tóg ājag kuprĕg. Há tãvĩ ti nĩ, ký ti jykre ri ke han nĩ. ¹⁶ Tag tó ja ti nĩ, ha mĕ: “ũn hapĕ vỹ tý inh nĩ. Ký inh ri ke

nýtí sórm nĩ. Vějykre há hã han kŷ nýtĩm nĩ,” he ja tóg nĩ, Topě ti.

¹⁷ Ěg tŷ ti mré vēmén kŷ ěg tóg ti mŷ: “ěg jóg,” he ti. Hã kŷ ěg tóg ti kaměg ke mũ, ti tŷ tŷ ěg jóg nĩn kŷ. Ha vé, ěg kar tŷ nén han mũ vég ti nĩgtĩ. Kŷ tóg vėnh kar jykre ki kanhró kar nĩ, Topě ti. Ver ěg tóg ũ tŷ ti ki kagtŷ ag kã mĩ mũgtĩ. Kŷ ěg tóg ti vĩ ki króm há han ke mũ. ¹⁸ Kaja e to tóg ěg kygĵã ja nĩ, ki kanhró āĵag tóg nýtĩ. Āĵag jo ke ag vŷ āĵag jo vějykre kórég han ja nĩgtĩ, āĵag tŷ ag nón han jé. Hã ra tóg kaja e to āĵag kygvã ja nĩgtĩ, āĵag tŷ vějykre kórég ěn han mãn tũ nĩ jé. *Ouro* to ke pijé'. *Prata* to ke pijé', ti kaja ěn ti. Tũ' he jé tóg ke mũ, *ouro* mré *prata* ti. ¹⁹ Hã ra tóg ti kyvénh hã to ěg kygĵã. Kŷ tóg tũ' he ĵãvãnh nĩ. Nén ũ kaja kãfór kar ti nĩ, ti kyvénh ti. Ũn há tãvĩ vŷ tŷ ti nĩ, ũ tŷ ti kyvénh tŷ ěg kygĵã mũ ěn ti, hã vŷ: *Cristo*, he mũ. Kyně ja tũ pe ti nĩ. ²⁰ Topě vŷ ti kuprěg, ti tŷ ěg jagfy ter jé. Ti tŷ nén ũ kar han tũ ki tóg ti kuprěg, vãsŷ. Hã ra tóg ũri ga kri mur ja nĩ, āĵag tŷ ti vĩ mē jé, kurã tŷ ěgno to hã. ²¹ Ti tugrĩn āĵag tóg Topě ki ge kŷ nýtĩ. Ti rĩn mãn ja tóg nĩ, Topě ti. Kŷ tóg ti tŷ ũn mág han ja nĩ gé, kanhkã tá. Kŷ Topě ki rã há han nĩ. Āĵag krenkren han jé tóg ke mũ, ha vem nĩ.

²² Topě vĩ pē ki króm āĵag tóg ti. Hã kŷ āĵag tóg ĵãnhkri nýtĩ ha, ũri. Āĵag mré ke kar ag to āĵag tóg há tãvĩ nýtĩ gé. Kŷ jagně to há nýtĩ to tar nýtĩm nĩ gé. Őn kŷ jagně to há nýtĩ tũg nĩ. ²³ Topě vŷ āĵag han mãn, kŷ tóg ěg mur mãn ri ke nĩ. Ti vĩ tŷ tóg ěg han mãn ja nĩ. Rĩr ti nĩ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ. Kŷ tóg tŷ ěg panh pir nĩ, ũn ter ke tũ ěn ti. Ěg panh ter mũ ěn ri ke tũ ti nĩ. ²⁴ Hã kŷ tag tóg rán kŷ nĩ, ha mē: “ěprã ke ag vŷ re ri ke nýtĩ, re fej sĩnvĩ ěn ri ke. Hã ra tóg kãnhmar tóg tí, kŷ ti fej tóg kãgter kãn tí. Kŷ ěprã ke ag tóg kãnhmar

kãgter tí gé, re fej ri ke. ²⁵ Ĵãvo Topě vĩ vŷ tũ' henh ke tũ pē nĩ,” he tóg, Topě vĩ tŷ rán kŷ nĩ ki. Topě vĩ ser to ken hã vē.

2

Jesus tŷ pó há ri ke nĩ

¹ Hã kŷ āĵag jykre kórég tovãnh kãn nĩ. Őn mãn tũg nĩ. Ũ *lograr* he mãn tũg nĩ. Ũ tũ to ěn mãn tũg nĩ. Ũ to vĩ kónãn mãn tũg nĩ gé. ² Nēnē vŷ *leite* kron (ka)mě nĩgtĩ. Topě vŷ vŷ ěg mŷ ĵĩr sĩ pafa mũ ěn ri ke nĩ. Kãnhmar vėnh vĩ há ěn mē mãn', mē mãn' hem nĩ. Kŷ āĵag tóg mog há han ke mũ, āĵag krenkren jé. ³ Hã kŷ tóg: “ki kanhrãn sĩ han āĵag tóg huri, ěg *Senhor* tŷ tŷ ũn há tãvĩ nĩn ki,” he ja nĩ, Topě vĩ rá ki.

⁴ Ěg *Senhor* to kãmũ jěg. Pó ri ke ti nĩ. Ĕn han mũ ag tŷ pó fón mũ ěn ri ke ti nĩ. Hã ra tóg rĩr jě, ěg *Senhor* ti. Ag tŷ ti fón mũ ra tóg Topě mŷ há tãvĩ nĩ, pó kar ag há kãfór. ⁵ Kŷ ěg tóg pó ri ke nýtĩ gé. Kŷ Topě kuprĩg vŷ ěg tŷ Topě ĩn ri ke han ke mũ, pó tŷ ĩn ěn ri ke. Kŷ ti tŷ āĵag mŷ nén han sórm mũ to: “he,” hem nĩ. *Jesus Cristo* vŷ āĵag tar han sórm mũ, āĵag tŷ ti tũ ki rĩr há han jé. Vãsŷ Topě tũ ki rĩr tí ag tŷ ti mŷ nén ũ kar pũn ja ěn ri ke tóg nĩ sir, ěg tŷ *Jesus* tũ han kŷ. ⁶ Hã kŷ tóg: “pó há kuprěg inh,” he mũ. “Kŷ sóg tŷ ĩn nũna ri ke han, tá. Ũ tŷ ti ki rã kŷ tóg venh ke mũ, Topě tŷ nén tó mũ ěn ti,” he tóg, Topě vĩ rá ki.

⁷ Āĵag hã to tóg rán kŷ nĩ, ti vĩ tag, āĵag tŷ ti ki ge kŷ nýtĩn kŷ. Kŷ tóg ũ tŷ ti kato vãsãnsãn mũ ag to: “pó tŷ ĩn han jafã fón ag tóg, pó tŷ ĩn han tí ag,” he mũ. “Hã ra Topě tóg pó ěn hã tŷ ĩn nũna han mũ,” he tóg, Topě vĩ rá ki. ⁸ Kŷ tóg: “pó ěn tŷ ag tóg krĩm ke tí. Kŷ ag tóg pó ěn tŷ krĩm krĩm ke kŷ vãr mũ sir,” he mũ gé. Ũ tŷ Topě vĩ kri fi sórm tũ ag hã vŷ tŷ krĩm krĩm ke tí. Topě tŷ nén han hã vē gé.

⁹ Ājag hã kuprëg tóg, ājag tÿ tÿ ti tũ to pã'i mág nÿtĩ jé, ājag tÿ tÿ ti povo nÿtĩ jé, vyr mÿ. Ājag kuprëg tóg, ājag tÿ ti tÿ nén han mũ kãmén jé, ti jykre tar ti. Vãsÿ ājag tóg kuty mĩ mũ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ājag taťĩ kãťĩg, ājag tÿ ũri kurã mĩ mũ jé, jëngrë mĩ. ¹⁰ Ājag pijé vãsÿ tÿ ũ tũ ja nÿtĩgtĩ'. Ūri ājag tóg tÿ Topë povo nÿtĩ, ti tũ. Ājag pijé vãsÿ Topë tÿ ājag jagãgtãn sór mũ tag mẽ ja nĩgtĩ'. Ūri tóg hã ra ājag jagãgtãn, Topë ti.

Jesus tÿ vëjykre pãno to ěg kygvãn

¹¹ Inh kanhkã', tag ki ěg tóg ěg mré ke tũ ag jamã mĩ mũgtĩ. ěg jamã pijé', ga tag ti'. Hã kÿ sóg ājag jyvën mũ. Ājag tÿ nén to én mũ ěn han sór tũg nĩ. Ājag kókén jé tóg ke mũ. Kÿ ājag tóg ěg *Senhor* tovãnh sór ke mũ, ha vem nĩ. ¹² *Jesus* ki ge tũ ag kã mĩ ājag tóg nÿtĩ. Hã kÿ vëjykre há tãvĩ han nĩ. Ājag to ón sór ag tóg tĩ. Ājag to ag tóg: “jykre pãno ag nÿtĩ,” he sór tĩ. Kÿ vënh kar tÿ ājag jykre há ve kÿ ag ón ěn tóg ve há tĩnh mũ. Kÿ ag tóg: “Topë jykre vÿ há nĩ,” henh ke mũ, hën ri ke mũn, Topë tÿ ag kutãn kÿ.

¹³ ěg *Senhor* to há ājag tóg nÿtĩ. Ti to há nÿtĩn kÿ ěprã ājag pã'i ag vĩ ki króm nĩ gé. Pã'i mág pë tÿ *imperador* ěn vĩ ki króm nĩ, vënh kar mÿ tÿ ũn mág ěn vĩ ti. ¹⁴ Ti krëm pã'i ag vĩ ki króm nĩ gé, *governador* ag. Pã'i mág pë ěn tÿ vin mũ ag vë, ag tÿ ũn jykre pãno ag vóg kónãn jé, ag tÿ ũn jykre há ag to vĩ há han jé gé. ¹⁵ Ū tÿ ki kagtĩg ag vÿ ājag to vĩ kónãn tĩ. Kÿ nén ũ há tãvĩ hã han nĩ. Kÿ ag tÿ ājag kato ne tónh ke tóg tũ tĩnh mũ, ha vem nĩ. Tag vÿ há nĩ, Topë mÿ. ¹⁶ *Cristo* vÿ ěg kygvã, vëjykre pãno to. Kÿ han mãn sór tũg nĩ. To: “inh kava ti huri, *Cristo* ti. Hã kÿ sóg jatun mÿ han ke mũ, isÿ nén to én mũ kar ti,” he tũg nĩ. Topë tũ vÿ tÿ ěg nÿtĩ. Kÿ ti jykre hã han nĩ. ¹⁷ ěprã ke ũ to é he tũg nĩ. ěg

mré *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ ag kar to há nÿtĩm nĩ. Topë kamëg nĩ. ěprã ke tÿ pã'i mág tÿ *imperador* ěn kamëg nĩ gé.

ěg tÿ Cristo ri kén jagtar nÿtĩnh ke

¹⁸ Ājag kã mĩ ũ ag tóg *patrão* mÿ rãnrhãr tũ, fagrĩnh mÿ. Kÿ ag vĩ ki króm nĩ, ag kamëg nĩ. Ājag kã mĩ ũ *patrão* vÿ há nĩ, komër hã tóg ājag mÿ vĩ tũ. Ājag tÿ ti to há nÿtĩn kÿ tóg há tĩ. Ājag kã mĩ ũ *patrão* tóg kórég nĩ. ěn to vĩ há han nĩ gé, ge ra. Ti kamëg nĩ gé. ¹⁹ Kejëñ tóg fagrĩnh mÿ ājag to jũnh ke mũ, ājag tÿ Topë jykre han sór mũ to. Ge ra ti to jũ tũg nĩ. Kÿ Topë tóg ājag mÿ vĩ há han ke mũ. ²⁰ Kejëñ ājag *patrão* tóg ājag tÿ kygnë to ājag mrãnrãñ tĩ. Tag vÿ tÿ nén ũ tũ nĩ. Ti tÿ ājag jykre há to ājag mrãnrãñ kÿ Topë tóg ājag mÿ vĩ há han ke mũ. ²¹ Hã jé Topë tóg ājag kuprëg.

Cristo vÿ ěg jagfy vësÿrénh gé, mÿr, ha mẽ. Ti vësÿrénh tugrĩn ěg tóg ti to tar nÿtĩnh mũ, ěg tÿ kejëñ ti ri kén jagtar nÿtĩnh ken kÿ. ²² Nén ũ kórég han ja tũ ti nĩ. Ū pijé ti ón venh ke mũ', ti ón vãnh nĩn kÿ. ²³ Ag tÿ ti mÿ vĩ kónãn mũ ra tóg ag mÿ vĩ kónãn ja tũ nĩ. Ag tÿ ti vóg kónãn mũ ra tóg ag mÿ vĩ ja tũ nĩ gé. Topë hã mĩ tóg ěkrén ja nĩgtĩ. “Ti hã ne ag jykre tugnÿm ke mũ', inh jykre ti ke gé,” he ja ti nĩ, *Cristo* ti. ²⁴ Ha vé, *Cristo* vÿ ěg tÿ Topë vĩ mranh ja ěn kajãm ja nĩgtĩ. Krunh to sa kÿ tóg ter ja nĩgtĩ. Hã tugrĩn ěg jykre pãno tóg tũ tĩ ha, ti tÿ tÿ tũ' hen kÿ. Vëjykre há hã han jé ěg tóg ti ki ge kÿ nÿtĩ. Ti vësÿrénh tugrĩn ěg tóg tÿ ũn há nÿtĩ. ²⁵ Vãsÿ ěg tóg vënh mẽg tÿ *carneiro* vãgfor ri ke nÿtĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg hur ěg taťĩ kãťĩg, ěg vãgfor ja ra, *Jesus* ti. Kÿ ěg tóg ti mré mũ mũ sir, *carneiro* fag tÿ ag ki rĩr tĩ mré mũ ri ke. Ti hã ne ěg ki rĩr nĩ ha'.

3

Fag tÿ ag mré vĕjykre há han ke

¹ Sÿ ũn tÿtá fag jyvĕn há vĕ, ha mĕ. Ājag mén jykre mĭ mŭm nĭ. Hã ra ājag kã mĭ ũ fi mén vÿ hĕn ri ke mŭn Topĕ ki rã tŭ nĭ ver. ² Ge ra ti ki rĭr há han nĭ. Ti tÿ ā jykre há ve kÿ tóg hĕn ri ke mŭn *Jesus* ki rã sór ke mŭ, ā tÿ ti mÿ nĕn ũ tó tŭ ra. ³ Ājag tÿ vĕsĭnvĭ han jé ājag jykre sĭnvĭ han vén nĭ, há vÿ: komĕr há vĭ, he mŭ, vĭ mág tŭ, he mŭ. Mré há ājag há ki rĭr há han nĭ gé, ājag gãnh, ājag kur, nĕn sĭnvĭ kar ti. ⁴ Vĕjykre sĭnvĭ tag vÿ há nĭ, Topĕ mÿ, kÿ tóg tŭ' hĕnh ke tŭ nĭ gé. ⁵ Gen kÿ fag tóg nÿtĭ ja nĭgtĭ gé, ĕg mÿnh'mÿnh ve fag, Topĕ tŭ fag, ũ tÿ Topĕ ve sór ja fag. Fag mén jykre há mĭ fag tóg mŭ ja nĭgtĭ, ⁶ *Sara* fi ke gé. *Abraão* jykre mĭ fi tóg tĭ ja nĭgtĭ, há kÿ fi tóg ti to: “inh kri ke vĕ,” he ja nĭgtĭ. Kÿ vĕjykre há há han nĭ. Ũ tÿ ājag tÿ vĕjykre há han kamĕg mŭ ra ge ra han nĭ. Kÿ ājag tóg tÿ *Sara* fi krĕ'krĕ fag ri ke nÿtĭ.

⁷ Kÿ sóg ag jyvĕn sór mŭ gé. Ājag prŭ fag ki rĭr há han nĭ, ha mĕ. Fag pijĕ ājag tar ri ke nÿtĭ'. Topĕ tóg fag mÿ rĭr krÿg ja tŭ ĕn nĭm ke mŭ gé, ag ri ke. Ājag tÿ ājag prŭ fag ki rĭr há han kÿ ājag tóg jatun mÿ Topĕ mré vĕmén ke mŭ.

Ēg tÿ kejĕn Cristo jykre to jagtar ke

⁸ Vãhá sóg ājag mÿ: “jagnĕ mré vĕjykre pir han nĭ,” he mŭ. “Ũ fÿ kÿ ti mré fÿm nĭ. Ũ mÿ sér tĭn kÿ ti mré mÿ sér nĭm nĭ. Jagnĕ to há tãvĭ nÿtĭm nĭ. Jagnĕ mré komĕr há vĭm nĭ. Jagnĕ kãfór han sór tŭg nĭ. ⁹ Ũ tÿ ājag mÿ nĕn ũ kórĕg han mŭ ra ti mÿ nĕn ũ kórĕg han tŭg nĭ. Ũ tÿ ājag mÿ vĭ kónãn mŭ ra ti mÿ vĭ kónãn tŭg nĭ gé. Vĕnh kajãm sór tŭg nĭ. Vĕnh kar to Topĕ mÿ: “ag ve há han nĭ,” hem nĭ. Topĕ vÿ ājag ve há han sór mŭ, há jé tóg ājag kuprĕg. ¹⁰ Hã kÿ tag tóg rán kÿ nĭ, ha mĕ: “ājag mÿ

jatun mÿ nÿtĭ sór mŭ', nĕn ũ kar tÿ ājag mÿ sér tĭ jé'? Kÿ vĭ kónãn mãn tŭg nĭ. Őn mãn tŭg nĭ gé. ¹¹ Vĕjykre pãno han mãn tŭg nĭ, vĕjykre há há han nĭ, vĕnh kar krĭ tÿ kãnhvy' he sór m nĭ gé. Tag há to vãsãn nĭ. ¹² Ēg *Senhor* vÿ ũ tÿ vĕjykre kuryj han mŭ ag ki rĭr há han mŭ. Ag tÿ ti mÿ nĕn ũ to vĭn kÿ tóg ag vĭ mĕg mŭ. Hã ra tóg ũ tÿ vĕjykre pãno han mŭ kato tĕ tĭ, Topĕ ti,” he tóg, Topĕ vĭ rá ki.

¹³ Ũ vÿ ājag mÿ nĕn ũ kórĕg han ke tŭ nĭ, ājag tÿ vĕnh kar mÿ nĕn ũ há han sór kÿ. ¹⁴ Kejĕn ājag tóg há ra vĕjykre há tigrĭn vĕsÿrĕnh ke mŭ, Topĕ vĭ tigrĭn. Kÿ mÿ sér nÿtĭm nĭ. Ēprã ke ag kamĕg tŭg nĭ. Ag vĭ jĕmĕ sór tŭg nĭ, ag tÿ ājag tÿ ti tovãnh han sór mŭ ra. ¹⁵ “*Cristo* vÿ tÿ inh pã'i nĭ, kÿ sóg ti há kamĕg tĭ,” hem nĭ. Tag há mĭ ĕkrĕn nĭ. Kejĕn ũ tóg ājag mÿ: “ne to ke nĕ, há vÿ: *Cristo* ki rã, he mŭ?” he tĭ. Ēn mÿ kãmĕn kãn nĭ. ¹⁶ Ũ tÿ ge mÿ komĕr há vĭm nĭ. Topĕ vÿ vĕg nĭ nĭ, ājag tÿ ti mÿ nĕn tó mŭ ĕn ti. Fe kavĕj nÿtĭ sór tŭg nĭ. Kÿ ājag tóg ũ tÿ *Cristo* jykre to vĭ kónãn sór mŭ ag vĭ tÿ tŭ' hĕnh ke mŭ, ha vem nĭ. ¹⁷ Kejĕn ājag tóg vĕjykre há to jagtar ke mŭ, Topĕ tÿ tag to jykrĕn kÿ. Hã ra tóg há nĭ. Ājag tÿ vĕjykre kórĕg to jagtar nÿtĭn kÿ tóg kórĕg nĭ.

¹⁸ *Cristo* há to jykrĕn nĭ, ha mĕ. Ter ja tóg nĭ, ĕprã ke ag tÿ Topĕ mÿ név nÿtĭ tigrĭn. Ti ter pir ki tóg kajãm kãn. Jykre kuryj tóg nĭ, *Jesus* ti, há ra tóg ũn jykre pãno ag jagfÿ ter ja nĭ. Ti tÿ Topĕ mÿ ĕg tatĭn tŭg sór vĕ. Ti tĕn ja ag tóg nĭ, há ra Topĕ kuprĭg vÿ ti rĭn mãn. ¹⁹ Topĕ kuprĭg vÿ ti tar han, kÿ tóg vĕnh kuprĭg ag jamã ra vyr gé, ag mÿ Topĕ vĭ sér tó jé, vĕnh kuprĭg sigse kÿ nÿtĭ ag mÿ. ²⁰ Vãsÿ ag tóg ti vĭ mĕ sór ja tŭ nĭgtĭ, vĕnh kuprĭg sigse kÿ nÿtĭ ĕn ag. *Noé* tÿ ga kri tŭg kÿ *barco* mág han mŭ ĕn kã ke ja vĕ. Ēn kã Topĕ tóg ver ag to fe nĭ ja nĭ, kÿ tóg ag vóg kónãn jãvãnh ja nĭ ver. *Noé* tÿ *barco* han

kān kar tóg ag vóg kónān mū sir. Kŷ ũ tŷ 8 (ke) ag hā vŷ krenkren, *barco* ěn kā ki. ²¹ Goj tŷ ājag tóg kygpe kŷ nŷtī, ājag krenkren jé. *Barco* tŷ goj kri tŷg ri ken hā vē, hā vŷ: *batismo*, he mū. Ājag mro pijé'. Topē tŷ ěg fe kavéj tŷ jānhkri' he to ken hā vē. ěg tŷ Topē mŷ vēnh fĕg to ken hā vē. Topē vŷ *Jesus Cristo* rīn mǎn ja nī, hā kŷ tóg ěg krenkren han ke mū gé. ²² Kanhkā tá tóg nī nī, *Jesus* ti. Kŷ tóg Topē pĕgja tá nī nī. Tá tóg tŷ ũn mág nī, Topē tŷ jĕgnĕ jāfā ag kri, ũn tar kar ag kri, ěg tŷ kanhkā tá ũn vég tŷ kar ěn ag mré hā. Vĕnh kar kri ke vŷ tŷ ti nī, *Jesus* ti.

4

Vĕjykre tǎg

¹ Ha vé, *Cristo* vŷ jagtar nī ja nŷgtī, vēsŷrĕnh kŷ. Kŷ tag to tar nŷtīm nī gé, ājag tŷ ti kóm jagtar nŷtīm kŷ. Tag vŷ há nī, ha mĕ: ũ tŷ ěprā jagtar kŷ tóg Topē vī mranh tŷ nŷgtī. ² Hā kŷ ũri Topē vī hā han sórm nī. Ti vī tovānh tŷg nī, ājag tŷ ga kri mŷn kŷ. Ājag tŷ nĕn to ěn mū ěn han sór tŷg nī. ³ Vāsŷ ājag tóg ũ tŷ Topē ki kagtŷg ag jykre han ja nŷgtī, prŷg tŷ hĕn ri ke ki, mŷr, ha mĕ. ěn kā ājag tóg ājag prŷ tŷ fag to ěn (ka)mĕ ja nŷtŷgtī, ājag mĕn tŷ ag to ke gé. Ājag tŷ nĕn to ěn mū ěn han ja ājag tóg nŷgtī. Kronkron mū ja ājag tóg nŷgtī. Vĕnh kāgrá mŷ fĕnhhta kórĕg ěn han ja ājag tóg nŷgtī gé. ⁴ Ũri ājag tóg tag han mǎn sór tŷ nŷtī ha. Hā kŷ tóg ag mŷ e tŷ, ũ tŷ vĕjykre kórĕg to tar nŷtī ag mŷ, ājag tŷ ag mré ag jykre pāno han mǎn sór tŷ nŷtīm kŷ, ājag tŷ ag krī tŷ jāvo krī há nŷtīm kŷ. Hā kŷ ag tóg ājag to vī kónān tŷ, ũri. ⁵ Hā ra Topē tóg ag jykre vég nī nī. Vĕnh kar jykre tugnŷm ti tŷ mŷr. Kŷ tóg ag mŷ ag jykre to: “tag vŷ há nī, ěn vŷ kórĕg nī,” hĕnh ke mū, ũn rīr mū ag jykre to, ũn kāgter mū ag jykre to ke gé.

⁶ Ũ tŷ hĕn ri ke ag tóg *Jesus* mur ke to hā kāgter ja nŷgtī. ěn ag mŷ tóg vēnh vī sér tónh vyr gé, *Cristo* ti, vēnh kuprĭg ag jamā ra, ag krenkren jé. Ag tŷ nĕn han ja to Topē tóg ag vóg kónān. Hā ra Topē tóg ag rīnrīn mǎn sór ja nī gé. Hā kŷ tóg ag kāgter mū ra ag mŷ vēnh vī jĕnĕg mū gé, ag tŷ kanhkā tá junjun jé.

⁷ Kakó ti tŷ ha, ga tag tŷ tŷ' hĕnh ke kurā ti. Vĕso jykrĕn nī. Krī há nŷtīm nī, ājag tŷ Topē mré vēmĕn há han jé. ⁸ Kŷ jagnĕ to há tāvī nŷtīm nī. Tag to krónh ke tŷg nī. ěg tŷ jagnĕ to há nŷtīm kŷ ěg tóg jagnĕ mŷ vēnh pāte fón ke mū, ěg tŷ Topē vī mranh mū ti, ti e nŷtī hā ra. ⁹ Ũ tŷ kuvar há tá ājag to pasa kŷ ti mŷ: “inh mré jĕ,” hĕm nī. Ti to vī tŷg nī, ti to mŷ sér nŷtīm nī. ¹⁰ Kŷ Topē vŷ ěg tar han tŷ. Ũ tóg nĕn ũ to tar nī. Jāvo ũ tóg nĕn ũ ũ to tar nŷgtī gé. Ājag tŷ nĕn ũ to tar nŷtī ěn hā ki rīrm nī, vēnh kar tŷ ājag tugrīn tar nŷtī jé. Tag vŷ Topē mŷ há nī. ¹¹ Ājag vēmĕn kŷ Topē vī hā tŷ vēmĕn nī. Ũ tóg Topē tŷ ag ki rīr tŷgtī. Kŷ ti jé Topē mŷ to vī, ti tŷ to ti tar han jé. Ājag tŷ ājag rānrĕj tag ki rīr há han kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtī kar ag vŷ Topē mŷ vī há han ke mū. *Jesus Cristo* hā vŷ tŷ ũn mág nī. Ti hā vŷ tar nī. Kŷ tóg tŷ' hĕnh ke tŷ pĕ nī. Hā vē.

Ag tŷ *Jesus* tugrīn ěg vóg kónān ke

¹² Inh kanhkā', ājag to sóg há tāvī nī. Nĕn ũ jagy pĕ vég ājag tóg mū. Ge ti nŷgtī, kŷ to jykrĕn tŷg nī. ěg kar vŷ tag vég tŷ, *Jesus* tugrīn. ¹³ Mŷ sér nŷtīm nī. Ājag jagtar kŷ ājag tóg *Cristo* tŷ ěg jagfŷ jagtar mū ěn ri ke vég tŷ. Ājag tŷ ti jagtar ri ke han kŷ ājag tóg ti mré tŷ ũn mág nŷtīm ke mū gé, ti tŷ tŷ ũn mág nŷnh ke kurā ěn kā. ěn kā tóg ājag mŷ sér pĕ tŷnh mū, ha vem nī. ¹⁴ Hŷ, tá tóg ājag mŷ sér tāvī tŷnh mū, ag tŷ ũri ājag mŷ vī kónān mū ra, ājag tŷ *Cristo*

ki ge kŷ nŷtĩ tugrĩn. Kŷ ājag tóg ki kanhró nŷtĩnh ke mũ, Topê kuprĩg tŷ tŷ ājag jagrê nĩ ti. Ti kuprĩg vŷ ājag tŷ ũn mág han ke mũ, Topê tŷ tŷ ũn mág nĩ ên ri ke. ¹⁵ Ũ ag tóg ag tŷ ũ tén tugrĩn jagtar nŷtĩ, ag tŷ ũ tũ péju tugrĩn ke gé. Ājag tŷ ag mré vĕjykre pãno tugrĩn jagtar kŷ tóg Topê mŷ há tũ nĩ. Ājag tŷ ti vĩ mranh ke tũ vĕ vĕ. ¹⁶ Ājag tŷ hã ra *Cristo* tugrĩn jagtar kŷ tóg ti mŷ há tĩ. Tag to mŷ'āg tũg nĩ. Tag to Topê mŷ vĩ há han nĩ, ājag tŷ tŷ *Cristo* mré ke nŷtĩnh kŷ.

¹⁷ Topê vŷ kãnhmar vĕnh kar jykre tugnŷm kãn ke mũ. Hã ra tóg ũ tŷ ti ki ge kŷ nŷtĩ ag jykre tugnŷm vén ke mũ. Ti tŷ ĕg jykre tugnŷm kŷ ĕg tóg nĕn ũ jagy ve kren ke mũ. Kŷ ũ tŷ ti ki ge tũ ag vŷ nĕn ũ jagy pĕ ên venh ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁸ Hã kŷ tag tóg rán kŷ nĩ, ha mĕ: “ũ tŷ Topê vĩ han sór mũ ag vŷ ter kren ke mũ. Kŷ ũ tŷ ti vĩ mranh tĩ ag vŷ kren ke tũ pĕ nĩ, ũ tŷ ti kato tĕ mũ ag,” he ja tóg nĩ. ¹⁹ Topê tŷ ĕg to: “tag vŷ ti jagy venh ke mũ,” hen kŷ ĕg tóg venh ke mũ. Kŷ ĕg tóg ĕg jagtar mũ ra vĕjykre há hã han kŷ nŷtĩnh ke mũ. Ũ tŷ ĕg han mũ ên to jykrĕn jĕ ĕg tóg ke mũ, Topê to. Ti pijĕ ĕg tovãnh ke mũ'. Ēg mré tóg nĩ nĩ.

5

Pedro tŷ ĕg jyvĕn

¹ Vãhã sóg *igreja* to kófa ag jyvĕn sór mũ, ha mĕ. Ājag ri ke inh nĩ, isŷ tŷ ājag kóm *igreja* to kófa jĕn kŷ. *Cristo* jagtar ve ja inh nĩ gé, hã ra. Ti vĕnh ven mãn ke kurã ên kã sóg tŷ ũn mág jĕnh ke mũ gé. ² Kŷ sóg ājag mŷ tag tó sór mũ, ha mĕ. Ājag krĕm ke ag ki rĩr há han nĩ. Ũ tŷ *carneiro* ki rĩr tĩ ên tŷ ti mĕg ki rĩr há han ên ri ke han nĩ. Topê tŷ ājag mŷ vĕnh rãnhraj nĩm jan hã vĕ. Kŷ ājag gŷj mĩ ĕkrĕn sór tũg nĩ gé. Topê tũ vĕ, ājag rãnhraj ti, hã kŷ ki rĩr há han sór nĩ. ³ Kŷ ājag krĕm ke ag ki rĩrm

nĩ. Ag mŷ komĕr hã vĩm nĩ. Ag rĩnve vĕjykre há hã han kŷ nŷtĩm nĩ, ag tŷ ājag jykre há ve kŷ ājag kóm han sór jĕ. ⁴ Kãnhmar ti kãtĩg mãn ke mũ, ĕg pã'i mág ti, ĕg ki rĩr tũ ti. Kŷ tóg ājag tŷ ũn mág han ke mũ. Ājag mŷ tóg krĩ tógfĩ ri ke vin ke mũ, ājag tŷ tŷ ũn mág nŷtĩnh kŷ. Hã ra tóg kórĕg vãnh nĩ, kãnhkã tá ĕg krĩ tógfĩ ên ti.

⁵ Kŷ sóg kyrũ ag jyvĕn kŷ: “ũn sanh tŷ ājag mŷ nĕn tó mũ ên han nĩ,” he mũ.

Kŷ sóg vĕnh kar jyvĕn kŷ: “jagnĕ to é he tũg nĩ. Jagnĕ ki rĩr há han nĩ,” he mũ. Tag vŷ rán kŷ nĩ, ha mĕ. “Topê vŷ ũ tŷ jagnĕ to é he mũ ag kato tĕ ti. Hã ra tóg ũ tŷ: “ũn sĩ vŷ tŷ inh nĩ,” he mũ ên to há nĩ,” he tóg. Hã kŷ vĕsŷ ũn mág han sór tũg nĩ. ⁶ Topê vŷ tar nĩ, kŷ tóg kejĕn ĕg mŷ nĕn ũ jagy jĕnĕg tĩ. Ti kato tĕ tũg nĩ hã ra. Ti tovãnh sór tũg nĩ gé. Kŷ tóg ti kurã ki ājag tŷ ũn mág han ke mũ, ha vem nĩ. ⁷ Ājag krĩ kufy nĩn kŷ ti hã mŷ tóm nĩ. Kŷ tóg ājag mŷ ājag krĩ kuprãg ke mũ. Ti hã vŷ ĕg ki rĩr nĩgtĩ.

⁸ Vĕnh ki rĩrm nĩ. Nũr ri ke han tũg nĩ. Ha vé, ĕg kato vãsãn tĩ ên, Japo ên tóg ĕg to vãjig tũgtĩ. Mĩg kókĩr ri ke ti nĩ, ti tŷ ĕg mãn sór kŷ. ⁹ Hã kŷ ti kato vãsãnsãn nĩ. *Jesus Cristo* ki rã tovãnh tũg nĩ gé, ũ tŷ ājag tŷ ti tovãnh han sór mũ ra. Ha vé, ĕg kãnhkã kar ag vŷ jagtar tĩ, ājag kóm, ga kri ke kar ag. Ag mĩ ĕkrĕn kŷ tar nŷtĩm nĩ. ¹⁰ Kurã pipir ki ājag tóg jagtar tĩ. Kar kŷ Topê vŷ ājag tŷ ũn há tãvĩ han ke mũ, ājag tŷ kygnĕ mãn tũ nĩ jĕ. Ti hã vŷ ĕg tar han tĩ, ĕg tŷ ti to krónh ke tũ nĩ jĕ. Ēg kuprĕg tóg mŷr, ĕg tŷ *Cristo* tugrĩn kãnhkã ve jĕ, ĕmã sĩnvĩ pĕ ên ti, ũ tũg vãnh ên ti. ¹¹ Topê hã vŷ ti pir mŷ tar nĩ'. Ti hã vŷ tũ' henh ke tũ nĩ'. Hã vĕ.

Pedro tŷ ag mĩ ĕkrĕn

¹² Tó sĩ han sóg ājag mŷ. Kŷ *Silas* tóg inh mŷ ājag mŷ rán mũ, inh vĩ ti. Ēg kãnhkã vŷ tŷ ti nĩ. *Jesus* tovãnh

jãvãnh ti nĩgtĩ. Kĩ tóg iso há nĩ gé. Isỹ ãjag tar han sór vĕ. Hã kũ sóg ãjag mĩ inh vĩ jĕnĕg mũ. Topĕ vỹ ĕg tar han ke mũ mĩr. Hã kũ ti to krónh ke tũg nĩ. ¹³ Ĕmã tỹ *Babilônia* ki ĕg nỹtĩ. Kũ tag ki ũ tỹ ãjag mré *Jesus* ki ge kũ nỹtĩ ag vỹ ãjag mĩ ĕkrég tĩ. Ājag mré tóg ĕg kuprĕg, Topĕ ti. Kũ inh kósin tỹ *Marcos* vỹ ãjag mĩ ĕkrég tĩ gé. ¹⁴ Jagnĕ ki nhun ke ri ke han nĩ, jagnĕ nĩgĕ kãgmĩ kũ, ãjag tỹ tỹ jagnĕ mré ke nỹtĩn kũ.

Cristo mré ke vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Topĕ jé ãjag krĩ tỹ kãnhvy' hé. Hã vĕ.

PEDRO TÝ ÇARTA HAN MĂN

¹ *Simão Pedro* tý ãjag mý *carta* rán hã vë. *Jesus Cristo* tý inh fë vë, sý ti rãnrãj han jé, sý tý ti *apóstolo* jë jé. Isý ũ tý inh mré *Jesus Cristo* ki ge ký nýtí kar ag mý rán hã vë. Topë vỹ ãg kuprëg, ũn jykre kuryj ên, ãg tý ãg krenkren han mũ tý *Jesus Cristo* ki ge jé.

² Æjag to sóg Topë mré vỹ tí, ãjag tý ãg *Senhor* tý *Jesus Cristo* ki kanhrãn há han jé, Topë ki ke gé, ãjag tý komër hã ti ki kanhrãn kãn jé. Ký tóg ãjag tar han ke mũ. Æjag krĩ tý tóg kãnhvy' henh ke mũ gé.

Topë tý ãg kuprëg

³ Topë ki kanhró ãg tóg nýtí. Æg kuprëg tóg, ti tý ãg tar han jé, ti tar nĩ ên ri ke. Ký tóg ãg tý ũn mág han ke mũ gé, ti tý tý ũn mág nĩ ên ri ke. Æg tý tag ki kanhrãn ký ãg tóg ti jykre jagma mũ há han ke mũ. ⁴ Ký Topë tóg ãg mý nén ũ há kãfór tó ký: “êprã ke kar vỹ nũgme ki vár ke mũ, ag tý nén to én mũ ên han tugrĩn,” he ja nĩ. Ag jãvo ãg tóg krenkren ke mũ, ký ãg tóg Topë ri ke nýtĩn ke mũ, mýr, ha mẽ. ⁵ Hã ký vãsãn, ãjag tý ti ki rá to tar nýtí jé, ãjag tý vëjykre há hã han jé. Vëjykre há han ký vënh kanhrãn ký mũm nĩ gé. ⁶ Vënh kanhrãn ký mũ ký vëso jykrén nĩ gé. Vëso jykrén ký ti tovãnh tũg nĩ gé. Ti tovãnh tũ nĩn ký ti jykre hã mũ mũm nĩ gé. ⁷ Ti jykre hã mũ mũn ký jagnë to há tãvĩ nýtĩm nĩ gé, ãg kanhkã kar ag to. Êprã ke kar ag to há nýtĩm nĩ gé. ⁸ Æjag tý tag han kãn ký tóg há tí. Ký ãjag tóg ãg *Senhor* tý *Jesus Cristo* ki kanhrãn há han ke mũ gé. Ký ãjag tóg vëjykre há to krónh kenh ke tũ nĩ gé. Ký ãjag tóg komër hã ti ki kanhrãn kãn ke mũ, ha vem nĩ. ⁹ Ũ tý vëjykre há han sór tũ nĩn ký tóg ũn kyvó ri ke nĩ, ũn êvãnh kórég, ũn

kutu ri ke ti nĩ sir. Ên vỹ ãg *Senhor* ki kagtĩg nĩ. Hã ký tóg ti kórég han tí nĩ.

¹⁰ Inh kanhkã', Topë vỹ ãjag kuprëg. Ký vãsãnsãn, vënh kar tý ãjag jykre há tugrĩn ki kanhró nýtí jé, ti tý ãjag kuprëg mũ ên ti. Ký ãjag tóg tý prãnh kenh ke tũ nĩ, ha vem nĩ. ¹¹ Kanhkã ve jé ãjag tóg ke mũ, ha vem nĩ, ãg *Senhor* tý *Jesus Cristo* tũ ti, ãg krenkren han tí ên tũ ti. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ti tý tá tý ũn mág nĩ ti.

¹² Hã ký sóg ãjag mý tó mãn', tó mãn' he mũ. Ki kanhró ãjag tóg nýtí. Vënh vỹ há to tar ãjag tóg nýtí, ãjag tý męg mũ ên to. ¹³ Ge ra sóg ãjag jyvën mãn sór mũ, ãjag tý kã jatũ tũ nĩ jé. Isý ãjag mré nĩ mũ ên kã sóg ãjag mý tag tó. Æjag jyvën mág inh. ¹⁴ Ha vé, kãnhmar sóg iser ký inh fãr tovãnh ký tũg ke mũ. Ki kanhró sóg nĩ. Æg *Senhor* tý *Jesus Cristo* vỹ inh mý isý kãnhmar tũg ke ti tó. ¹⁵ Hã ký sóg vënh rán tag to fũrũn mũ, ãjag tý iser kar ký kã jatũn tũ nĩ jé.

Pedro tý *Jesus* ve ja

¹⁶ Ha vé, inh pijé ãjag mý ón mũ', isý ãjag mý ãg *Senhor* tý *Jesus Cristo* kãtĩg vén mũ ên tón ký, isý ti jykre tar tón ký. Ti ve inh, ti tý tý ũn mág pë nĩ ti. ¹⁷⁻¹⁸ Ti jóg tý Topë vỹ ti tý ũn mág han. Ti tý tóg ũn tar han gé. Æg tý *Jesus* mré pãnónh kri nýtí ên kã ãg tóg kanhkã tá vënh vỹ ên męg mũ, êprã nýtĩn ký. Ký tóg ti to tag tó, ũ tý tý vënh kar kri ke ên ti, Topë ti, ha mẽ. “Inh kósĩn pir hã vë. Inh fe pë vë,” he ja tóg nĩ, *Jesus* to. Topë tý pãnónh ki kãtëre mũ ên kri ke ja vë. Ên tá sóg *Jesus* tý tý ũn mág jë vé.

¹⁹ Hã ký ãg tóg ũ tý vãsý Topë vỹ tó tí ag vỹ kri fig mũ. Tovãnh tũ ãg nĩ. Kri nĩm nĩ gé. Něj grug ri ke ti nĩ ãg mý, ag vỹ ti. Něj gru vỹ ãg mý kuty tá jëngrë han tí. Kurã ke kã tá krĩg mág hã vỹ ãg fe tý mrin ke tí. *Jesus* to ken hã vë, hã vỹ: krĩg mág, he mũ. ²⁰ Ký, ãjag tý Topë vỹ rá to

ken kŷ tag to jykrén nĭ, ha mē: ěg pijé vēsóg ki to jykrén ke mŭ', Topě ví rá to', Topě tŷ ti ví tó tí ag mŷ nén tó mŭ ěn to'. Topě hā ne to ěg krĭn ke mŭ'. ²¹ Kŷ Topě ví tó tí ag pijé vēsóg ki ag krĭ ki to jykrén kŷ rán ja nĭgtĭ gé'. Topě kuprĭg tŷ ag krĭn mŭ ěn hā rán ja ag tóg nĭgtĭ. Hā kŷ tóg tŷ Topě ví nĭ, vĕnh rán ki.

2

Ón kŷ Topě ví tó tí ag

¹ Hā ra ũ ag tóg ón kŷ Topě ví tó ja nĭgtĭ gé, vāsŷ, *Israel* ũ ag. Tag ve jé ājag tóg ke mŭ gé. Ũ ag tóg ón kŷ ājag mŷ Topě ví kāmén sór ke mŭ, ha vem nĭ. ěn ag ví vŷ ón kŷ ājag mŷ mē há tí mē tĭnh ke mŭ, hā ra tóg ājag kókén ke mŭ. Kŷ Topě vŷ vāhā ag tŷ tŭ' henh ke mŭ. ² Ge ra ũ tŷ hĕn ri ke ag tóg ag jykre pāno han ke mŭ, ag mré. Kŷ ũ tŷ ag mré vējykre pāno han mŭ ěn ag tŷ ag tugrĭn Topě jykre kato ví ví henh ke vĕ, ti tŷ ki hā tó mŭ ra. ³ Ag tŷ jānkamy mág ve sór vĕ, hā kŷ ag tóg ón kŷ vēme sĭnvĭ tó sór mŭ, ag tŷ ājag *lograr* he jé. Hā ra ũ tŷ ag vóg kónān ke mŭ ěn tóg ag vég tí. Ag tŷ tŭ' he jé tóg ke mŭ, kānhmar, ha vem nĭ.

⁴ Topě tŷ jĕgnĕ jafā ũ ag vŷ Topě ví mranh. ěn ag vóg kónān tóg huri, ag pijé krenkren'. Nŷgme ki tóg hur ag vām, Topě ti. Tá ag tóg sigse kŷ nŷtĭ, *ferro tŷ corrente* tŷ. Tá tóg kuty nŷ. Tá ag tóg Topě tŷ vĕnh kar jykre tugnŷm ke kurā ěn jāvānh nŷtĭ. ⁵ Kŷ *Noé* mré ke ag vŷ nŷtĭgtĭ gé. Topě vŷ ag vóg kónān ja nĭ gé. Goj var tŷ tóg ũ tŷ ti ví mranh mŭ ag tŷ tŭ' he kān. Ag pijé krenkren'. Ũ tŷ 8 (ke) ag hā vŷ krenkren, ěn kā, hā vŷ: *Noé*, he mŭ, ũ tŷ vĕnh kar mŷ: “Topě ví kri fim nĭ,” he mŭ ěn ti, kar kŷ ti mré ke tŷ 7 (ke) ěn ag ke gé. ⁶ Topě vŷ ěmā tŷ *Sodoma* mré ěmā tŷ *Gomorra* tá ke ag vóg kónān ja nĭgtĭ gé, kŷ ěmā ěn tá ĩn tóg kugpŭr kān ja nĭ. ěg tŷ tag ve kŷ ěg tóg Topě tŷ ũn jykre pāno

ag vóg kónān ke ěn ki kanhró nŷtĭ gé. ⁷ ěmā ěn tá ũn pir vŷ kren, hā vŷ: *Ló*, he mŭ. ěn vŷ jykre há nĭ ja nĭgtĭ, kŷ ti mré ke ag jykre kórég vŷ ti mŷ e tí ja nĭgtĭ. ⁸ Kurā kar ki tóg ag jykre pāno ve ja nĭgtĭ. Kŷ ti krĭ tóg kufy jagy nĭ ja nĭgtĭ, ti tŷ ag jykre kórég ve kŷ, ag ví kórég ke gé. ěn vŷ ti pir mŷ kren, *Ló* ti. ⁹ Ũ tŷ ti to: “ũn mág vŷ tŷ ti nĭ,” he mŭ ag krenkren han ki kanhró tóg nĭ, Topě ti. Hā ra tóg ũ tŷ vējykre pāno han mŭ ag vóg kónān ke mŭ, ti tŷ vĕnh kar jykre tugnŷm ke kurā ěn kā. ¹⁰ Ũ ag vóg kónān mág pĕ han jé tóg ke mŭ, hā vŷ: ũ tŷ ag tŷ nén to ěn mŭ han tí ěn ag, he mŭ, ũn vĕnh kavĕnh tí ag, he mŭ, ũ tŷ: “Topě pijé tŷ ěg *Senhor* nĭ,” he mŭ ěn ag, he mŭ.

Ón kŷ Topě ví tó tí tag ag vŷ ěg ví kafān tí. “Īnh hā tóg ki kanhró nĭ,” he ag tóg tí. Kŷ ag tóg kanhkā tĕn ag kamĕg vānh nŷtĭ gé. Ag to ag tóg ví kónān tí. ¹¹ Topě tŷ jĕgnĕ jafā ag vŷ tag han tŭ nĭgtĭ, ha mē. Kanhkā tĕn ag to ag tóg ví kónān tŭ nĭgtĭ, Topě rĭnve. Ag tŷ ũ tŷ ón kŷ ti ví tó tí ag tar káfór nŷtĭ ra ag tóg kanhkā tĕn ag to ví tŭ nĭgtĭ. ¹² Ag jāvo ũ tŷ ón kŷ ti ví tó tí ěn ag vŷ krĭ tŭ nŷtĭ, vānh kā mĭ sĕ ag jykre tŭ ri ke ag nŷtĭ. Vānh kā mĭ tóg tĭgtĭ, sĕ ti, ěg tŷ ti to vāji kŷ ti tĕn jé. Tag ri ke ag nŷtĭ. Ag tŷ kanhkā tĕn ag ki kagtĭg nŷtĭn kŷ ag tóg ag to ví kónān tí. Hā kŷ Topě tóg ag tŷ tŭ' henh ke mŭ, ěg tŷ sĕ tĕn tí ěn ri ke. ¹³ Ag tŷ ag jykre pāno kajām hā vĕ. Kurā ki ag tóg ag tŷ nén to ěn mŭ ěn han tí, mŷr, ha mē. Kŷ ag tóg ag mré jĕg tí gé, ag tŷ fĕnhhta han kŷ. Ha ra ag tóg nén tŷ ěg mŷ'a han tí ěn hā han tí, ag tŷ ag mré jĕn kŷ. Jykre régre ag nŷtĭ. Ón kŷ ag há nŷtĭ ve nĭ. ¹⁴ ũn tŷtá fag kar to ag tóg ěn tí, fag ki ěvānh kŷ. Topě ví mranh sór ag tóg tí. Ti ví mranh to ag tóg krónh ke tŭ nĭgtĭ. ũn krój ag krĭn kónān ag tóg tí, ag tŷ ag mré mranh jé. Ag topě vŷ tŷ jānkamy nĭ. Topě

vỹ ag vóg kónân ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁵Topê japry ti tovânh ag tóg. Văgfor kÿ ag nÿtĩ. *Beor kósin tÿ Balaão* ên ri ke han ag tóg tĩ. Ên vỹ jänkamy to há tâvĩ nĩ ja nĩgtĩ. Hã kÿ tóg *povo tÿ Israel* mÿ vĩ kónân ke ên to jänkamy ve sór mág ja nĩ, pã'i mág tÿ ti mÿ: “ha ag mÿ vĩ kónân tĩg, inh jagfy,” hen kÿ. ¹⁶Hã ra Topê tóg ti mÿ vĩ tar han, ti tÿ ti vĩ mranh kÿ. Hã kÿ ti mēg tÿ *burrica* fi tóg fi vĩ vânh ra ti mÿ vĩ ja nĩgtĩ. Êg tÿ jagnē mré vēmēn ri ke han ja fi tóg nĩgtĩ. Ti mÿ vĩ kÿ fi tóg ti tÿ vĕjykre kórég han ke mũ ra tÿ tũ' he mũ, ti tÿ ón kÿ Topê vĩ tónh tĩg sór mũ ên kã.

¹⁷Ón kÿ Topê vĩ tó tĩ ag vỹ goj nĩhÿg ja ki goj tũ ên ri ke nÿtĩ. Kanhkã góg ri ke ag tóg nÿtĩ gé. Kãka tÿ vĕjo vóg kÿ tÿ tũ' he ên ri ke ag nÿtĩ, ù tÿ ón kÿ Topê vĩ tó tĩ ag. Topê vỹ kuty tâvĩ tá ag vin ke mũ. ¹⁸“Ūn mág vỹ tÿ inh nĩ,” he ag tóg tĩ, ón kÿ. Krĩ tũ ag nÿtĩ. Nén ù vĕnhmÿ kar to én ag tóg tĩ. Nén ù tÿ ěg kavĕnh tĩ ên to én ag tóg tĩ. Vĕjykre pãno han kÿ ag tóg ù tÿ ùri Topê ki ge sór mũ ag krĩn kónân tĩ. ¹⁹“Jatun mÿ ěg tóg ěg tÿ nĕn han sór mũ ên han kãn ke mũ. Topê vỹ ěg to jũnh ke tũ nĩ,” he ag tóg tĩ, ón kÿ. Nén tÿ ěg kavĕnh tĩ ên hã han ag tóg tĩ. Kÿ tóg tÿ ag jagrē nĩ, ěprã vĕjykre ti. Êg tÿ nĕn ù tovânh sór mũ ra tovânh ki kagtĩg nĩ ên vỹ tÿ ěg jagrē nĩ sir, mÿr, ha mẽ. ²⁰Ěg *Senhor tÿ Jesus Cristo* ki kanhró ja ag tóg nÿtĩ vĕ, ěg kren han mũ ên ti. Ti tugrĩn ag tóg ěprã vĕjykre kavĕj kar tovânh ja nĩgtĩ vĕ. Hã ra ag tóg ag tÿ nĕn tovânh mũ ên han măn mũ, kÿ tóg tÿ ag jagrē nĩ măn mũ sir. Kÿ tóg ùri kórég kãfór nĩ, ag mÿ. ²¹Ag tÿ Topê japry ên sãn ja tũ nĩ ra tóg há tĩ vĕ. Hã ra ag tóg ti sãn sĩ han kar kÿ tovânh mũ, Topê tÿ ag mÿ vĕnh vĩ há jĕnĕg mũ ên ti. ²²Ag to ěg tóg tag tó tĩ, ha mẽ: “*cachorro* vỹ ti tũgtũv ěn ko măn tĩ,” he ěg tóg tĩ. “*Porco*

tóg ti vĕnh kype há han kÿ jĕ ra óré mũ vĕsĩn măn tĩ. Kÿ tóg vĕnh kavĕnh măn tĩ,” he ěg tóg tĩ gé. Ū tÿ vĕjykre kórég tovânh kar kÿ han măn tĩ ag to ken hã vĕ.

3

Jesus kătĩg măn

¹Inh kanhkã', ājag to sóg há tâvĩ nĩ. Ājag mÿ sóg vĕnh rá ù han huri. Kÿ sóg ājag mÿ rán măn mũ ha. Inh vĕnh rá kar ki sóg ājag jyvĕn tĩ, ājag tÿ nĕn jãnhkri hã to jykrĕn kÿ nÿtĩ jĕ, ājag tÿ tag kã jatun tũ nĩ jĕ. ²Topê vĩ tó tĩ ag vỹ vãsÿ Topê vĩ tó ja nĩgtĩ. Ên mũ ěkrĕn nĩ. Kÿ *apóstolo* ag vỹ ājag mÿ tó ja nĩgtĩ gé, ěg *Senhor* tÿ nĕn to ěg jyvĕn mũ ti, ěg kren han tĩ ên vĩ ti. Ên mũ ěkrĕn nĩ gé. ³⁻⁴Kurã tÿ ěgno to hã ěprã ke ù ag vỹ ājag to é hĕnh ke mũ, ha vem nĩ. “Ti mÿ kătĩg măn mũ vỹ?” he jĕ ag tóg ke mũ. “Ti tÿ vãsÿ kătĩg măn ke vĕ vĕ. Hã ra ěg jo ke ag vỹ vãsÿ tũg. Ti tÿ ti kătĩg măn ke tó mũ ra ag tóg kãgter. Kătĩg ke tũ ti nĩ. Ga vỹ nĩnh mũ. Tũ' hĕnh ke tũ ti nĩ, ga ti, ha vem nĩ,” he jĕ ag tóg ke mũ, ěg to é he kÿ, ha vem nĩ. Ūn jykre kórég ag vĕ, ù tÿ tag tó mũ ag. Ag tÿ nĕn to én mũ ên hã han ag tóg tĩ. ⁵Topê tÿ vãsÿ nĕn han mũ ên ki kagtĩg ag tóg nÿtĩgtĩ, ag tÿ ki kanhrãn sór tũ nÿtĩn kÿ. Topê tÿ vãsÿ nĕn han jan hã vĕ, ha mẽ. Kanhkã han tóg, vãsÿ, ga ti ke gé. Ti vĩ tÿ tóg nĕn kar hynhan ja nĩgtĩ. Ga ên vỹ goj tÿ vĕnh kãpãm kÿ nÿ ja nĩ, kÿ ù tóg goj kri nÿ ja nĩ gé. ⁶Ga ên kri ke kar ag vỹ hur tũg, goj tÿ, goj var mũ ên tÿ. ⁷Kÿ ěg tÿ ùri nĕn vĕg mũ tag vỹ tũ' hĕnh ke mũ gé, ha vem nĩ. Topê vỹ ti tÿ tũ' hĕnh ke to kurã nĩm huri. Kÿ tóg pĩ tÿ ti tÿ tũ' hĕnh ke mũ, Topê tÿ: “tág’,” hen kÿ. Kurã ên kã Topê vỹ ù tÿ ti vĩ mranh mũ ag tÿ tũ' he kãn ke mũ gé. Ag vóg kónân ke kurã vĕ sir.

⁸Inh kanhkã', tag to jykrĕn nĩ, ha mẽ. Topê kurã vỹ ěg kurã ri ke tũ nĩ. Kurã pir vỹ ti mÿ prÿg tÿ *mil* (ke)

ri ke nĩ, kŷ prŷg tŷ *mil* (ke) vŷ ti mŷ kurã pir ri ke nĩ gé. ⁹ Kŷ tóg ti tŷ ěg mŷ nén tó mũ ěn tovãnh ke tũ nĩ. Ũ tóg: “han sór tũ ti nĩ, hã kŷ ěg tóg vég tũ nĩgtĩ,” he tí, ón kŷ. Hã ra ag tóg hã tũ tó tí. Ti tŷ ver ěg to fe nĩ vĕ. Hã kŷ tóg kãtŷg vãnh nĩ. Ti pijé ěg kã mĩ ũ tŷ nũgme ki kutĕ ěn ve sór mũ'. Hã kŷ tóg ver ěg mŷ kurã ũ nĩm mãn', kurã ũ nĩm mãn' he mũ. Kŷ vĕnh kar jé ag jykre kórég tovãnh, ag krenkren jé.

¹⁰ Hã ra tóg kãtŷg mãn ke mũ, ha vem nĩ. Vãhã tóg kãtŷg ke mũ, kŷ tóg ũ tŷ ěg tũ péju tí tŷ ěg vatánh tá kãtŷg ri ke nĩnh ke mũ. Ěn kã kanhkã tóg tov kŷ kréj ke kŷ vár ke mũ. Kanhkã tá nén kar vŷ jonh ke kãn ke mũ gé, krŷg kar ag, pĩ ěn tŷ ag tŷ kréj ken kŷ. Kŷ vãhã ga vŷ tũ' henh ke mũ, ga kri ke kar ag ke gé. ¹¹ Gen kŷ nén ũ kar vŷ tũ' henh ke mũ. Hã mĩ ěkrén kŷ vĕnh kãn sórm nĩ. Topĕ tŷ ěg mŷ nén tó mũ ěn hã han nĩ. Topĕ mŷ vĕnh vin nĩ. ¹² Topĕ kurã ěn jãvãnh nĩ. Topĕ rãnhraj to vãsãnsãn nĩ, ti kurã ěn tŷ kãnhmar tá krŷg jé. Kurã ěn kã kanhkã vŷ pŷr ke mũ. Kŷ kanhkã tá nén kar vŷ jonh ke kãn ke mũ gé, krŷg kar ag. ¹³ Topĕ vŷ ti tŷ ěg mŷ nén tó mũ ěn han kãn ke mũ. Kanhkã tãg han jé tóg ke mũ, ga tãg ke gé. Tá tóg vĕjykre kuryj tãvĩ nĩ. Ěg tŷ ga tãg tag, kanhkã tãg tag venh hapĕ tóg tí.

¹⁴ Inh kanhkã', ãjag to sóg há tãvĩ nĩ. Topĕ kurã tag jãvãnh ãjag tóg nŷtĩ. Kŷ vãsãnsãn nĩ, ãjag tŷ kygnĕg tũ nĩ jé. Vãsãnsãn nĩ, ãjag tŷ Topĕ mŷ jãnhkri nŷtĩ jé, ãjag tŷ ti há ri ke nŷtĩ jé. Kŷ ãjag tóg ti kato vãsãnsãn ke tũ nĩ. ¹⁵ Ha vé, ti tŷ ver ěg to fe nĩn kŷ ěg tóg ěg jykre kórég tovãnh kŷ krenkren ke mũ. Tag rán tóg huri ãjag mŷ, ěg kanhkã tŷ *Paulo* ti. Ti to sóg há tãvĩ nĩ. Topĕ vŷ ti mŷ krĩ há tãvĩ nĩm. ¹⁶ Kŷ tóg, ti tŷ ũ mŷ *carta* han kŷ isŷ nén rán mũ tag ri ke han tí gé. Ti vŷ tóg inh vŷ ri ke pĕ nĩ. *Carta* e han tóg huri, *Paulo*

ti. Kŷ ti *carta* ũ vŷ to jykrén jagy tí gé. Kŷ ũ ag tóg ti *carta* to ke mũ ra ki kagtŷg nŷtĩn kŷ ti to vŷ kónãh tí. Ũ tŷ ki kagtŷg ag vĕ. Ũn krój ag vĕ, ũ tŷ ti tŷ rá to vŷ kónãh mũ ag. Topĕ vŷ rá ũ to ag tóg vŷ kónãh tí gé, *Paulo* tŷ rá kóm, ěn ag. Tag tugrĩn ag tóg kãgter ke mũ, ha vem nĩ.

¹⁷ Inh kanhkã', ãjag mŷ sóg rán kãn huri. Hã kŷ vĕnh ki rŷr há han nĩ. Ker ũ tŷ ãjag mŷ ón kŷ kri nĩm hĕ'. Ke tũ nĩ mũ ra ag tóg ãjag *lograr* henh ke mũ, ũ tŷ ãjag fe kavĕnh sór mũ ag, ũn jykre pãno ag. ãjag tŷ ag vŷ kri fi tugrĩn ãjag tóg vãgfor ke mũ, ha vem nĩ. Ěg tŷ kãgnó ki tŷr ri ke han jé ãjag tóg ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁸ Ěg *Senhor* ki kanhrãn ke hã to tar nŷtĩm nĩ. Ti tŷ ěg tar han mũ tag hã ve sórm nĩ, ěg kren han tí tŷ *Jesus Cristo* ti. Ti hã mŷ ěg tóg vŷ há han ke mũ, ũri, kar kŷ kanhkã tá ke gé. Kŷ tóg tũ' henh ke tũ pĕ nĩ. Hã vĕ.

JOÃO TỸ CARTA HAN VĒN

Topě vī

¹ Topě tỹ ver nén kar han tũg ki tóg nĩ nĩ, Topě vī ti, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ. Topě tỹ *Jesus* mré nén ù kar hynhan kỹ tóg rĩr nĩ, Topě vī ti. Sỹ ãjag mỹ *Jesus Cristo* tag kãmén ke vē. Mě inh, ti vī ti. Ti ve inh ke gé, inh kaně tỹ. Ti vóg inh, inh nĩgě tỹ. ² Ěg rĩnrĩn tĩ ěn vỹ vĕnh ven, hã kỹ sóg ti vé. Ti hã tó sóg tĩ, hã kỹ sóg ãjag mỹ ti kãmén mũ. Ti tỹ nén kar han tũg ki tóg kã nĩ nĩ, ù tỹ ti han ja tũ hã ra. Ěn kã tóg ti panh mré nĩ ja nĩ sir. Hã ra tóg ěg mỹ vĕnh ven. ³ Kỹ sóg ti vé. Ti vī mẽ sóg ke gé. Hã kỹ sóg ãjag mỹ ti kãmén mũ ha, ãjag tỹ inh mré ti ki kanhrãn jé. Ěg jóg tỹ Topě mré ke vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ti kósin tỹ *Jesus Cristo* mré ke ke gé. Kỹ ěg tóg tỹ jagně mré ke nỹtĩ gé. ⁴ Ājag mỹ sóg tag rán kỹ jĕnĕ sór mũ, ti tỹ ãjag mỹ sér tĩ jé, ãjag mỹ há tãvĩ tĩ jé ke gé.

Topě tỹ jĕngrĕ ri ke nĩ

⁵ Ha vé, ti tỹ ěg mỹ nén tó mũn hã vē, ha mẽ. Ti vī mẽ kỹ sóg ãjag mỹ tó sór mũ, ha mẽ. Topě vỹ jykre kuryj nĩ. Hã kỹ tóg kurã ri ke nĩ, jĕngrĕ ri ke. Ki kuty tũ pĕ ti nĩ.

⁶ Kỹ ěg tỹ: “ti mré ke vỹ tỹ inh nĩ,” hen kỹ ěg tóg kuty ki vĕjykre kórég ěn han ke tũ nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ěg ón kỹ: “ti mré ke vỹ tỹ inh nĩ,” he tĩ. Vĕnh ó vē sir. Kỹ ěg tóg ón kỹ nén ù kar han tĩ gé. ⁷ Ěg tỹ ti kóm kurã ki vĕjykre há ěn han kỹ ěg tóg jagnĕ to há nỹtĩnh mũ. Jagnĕ mré ke vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg tỹ vĕjykre há han kỹ. Kỹ ti kósin tỹ *Jesus* vỹ ěg kykũnh ke mũ sir, ti kyvĕnh tỹ, ěg tỹ ti vī mranh ja hã ra.

⁸ Ũ tóg kejĕn: “inh pijé Topě vī mranh tĩ,” he sór mũ. Tĩ ón vē. Hã

ra tóg ti hã mỹ tỹ vĕnh vī ha mẽ tĩ, ti ón mũ ti. ⁹ Ěg tỹ Topě vī mranh kỹ ěg tóg ti mỹ tónh ke mũ. “Ā vī mranh inh, tag han kỹ,” he jé ěg tóg ke mũ. Kỹ tóg ěg mỹ vĕnh pãte fón ke mũ sir. Tag tó ja ti nĩ, kỹ tóg han ke mũ. Kuryj ti nĩ mỹr. Kỹ tóg ěg kykũnh ke mũ sir, ěg jykre pãno tỹ tũ' he jé. ¹⁰ Ěg tỹ: “inh pijé ti vī mranh ja nĩgĩ,” hen kỹ ěg tóg Topě to: “ti ón vē,” he mũ. Kỹ ěg pijé ti vī ki kanhrãn há han tĩ’.

2

Jesus tỹ ěg tar han ke

¹ Inh krĕ, sỹ tag rán vē, ãjag mỹ, ãjag tỹ ti vī mranh sór tũ nĩ jé. Kejĕn ãjag kã mĩ ù tóg Topě vī mranh tĩ hã ra. Kỹ ù tóg ti jagfy vĕnh ke mũ ha, ěg jóg tỹ Topě mỹ, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ, ùn jykre kuryj nĩ ěn tĩ. ² Ti hã tóg ù tỹ ti tén ke mũ ag mỹ vĕnh fĕg', ti tỹ ěg jagfy ter jé, ti tỹ ěg tỹ Topě vī mranh tỹ tũ' hen jé. Hã kỹ tóg ěg mỹ vĕnh pãte fón sór mũ. Hã ra tóg ěg tãvĩ mỹ vĕnh pãte fón sór tũ nĩ. Ěprã ke kar mỹ ke vē, mỹr'.

³ Ha vé, ěg tỹ Topě vī kri fi kỹ ěg tóg vēso: “vãhã inh ti ki kanhró nĩ,” henh ke mũ. ⁴ Ũ tóg kejĕn: “ti ki kanhró sóg nĩ,” he tĩ. Hã ra tóg ti tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn han tũ nĩgĩ. Tĩ ón vē. Ti pijé Topě tỹ ki hã tó mũ ki kanhró nĩ'. ⁵ Ěg tỹ hã ra *Jesus* vī kri fi kỹ ěg tóg Topě to há nỹtĩ. Kỹ ěg tóg ti to há tãvĩ nỹtĩ ha ke gé. Tag han kỹ ěg tóg ti ki kanhrãn mũ, kỹ ěg tóg ti ki ge kỹ nỹtĩ ha, ha mẽ. ⁶ Ũ tóg ti to: “ti ki sóg rã kỹ jĕ,” he tĩ. Kỹ tóg ti jykre han kãn mũ sir. *Jesus Cristo* tỹ nén han ja han kãn tóg mũ. Kỹ tóg ti ki rã kỹ jĕ sir.

Jagnĕ to há nỹtĩnh ke

⁷ Ājag to sóg há tãvĩ nĩ. Inh pijé ãjag mỹ nén ù tãg rán sór mũ'. Nén ù si rán sór inh mũ, ha mẽ. Vãvỹ Topě tóg ěg jyvĕn ja nĩgĩ, ěg tỹ jagnĕ to há nỹtĩ jé. *Cristo* mur tũg ki tóg ěg mỹ tag tó ja nĩgĩ. Kỹ ãjag tóg vãvỹ mẽ ja

nĩgtĩ gé. ⁸ Hã ra tóg tãg nĩ gé, sỹ ãjag mỹ rán mũ tag ti. *Cristo* vỹ ãg mỹ tó măn ja nĩ, ãg tỹ jagnê to há nỹtĩ jé. Kĩ tóg ki króm ja nĩ. Kĩ ãg tóg ti nón ki króm sór mũ gé. Ki hã tó ja ti nĩ. Kĩ tóg nén ù tãg ri ke nĩ, *Cristo* tỹ Topê nón tó măn kỹ. Ha vé, komêr hã tóg kurãg tĩ. Kurã kãtĩg kỹ tóg ti kuty tỹ tũ' he tĩ, komêr hã. *Jesus* tỹ ãg mỹ: “jagnê to há nỹtĩm nĩ,” he to ken hã vê, hã vỹ: kurã, he mũ.

⁹ Û tóg kejên: “inh hỹn kurã mĩ tĩg mũ ha,” he tĩ. Hã ra tóg ti régre to jũ nĩ, ti *irmão* to. Ën vỹ kuty mĩ tĩ nĩ ver. ¹⁰ Û tỹ ti régre to há nĩ ãn hã vỹ, kurã mĩ tĩg ke mũ. Ën vỹ ti régre tỹ tỹ prãnh ke han ke tũ pẽ nĩ. ¹¹ Û tỹ ti régre to jũ nĩ ãn vỹ kuty mĩ tĩ mũ. Kuty to vỹjyre han kỹ tóg jẽ nĩ ver. Kĩ tóg ti tỹ hẽ ra tĩg ke tag ki kagtĩg nĩ gé. Kyvó ri ke ti nĩ, ti tỹ kuty mĩ tĩn kỹ.

¹² Inh krê, sỹ ãjag mỹ rán vê. ãjag tỹ Topê vỹ mranh ja ãn vỹ vẽn h pãte fón kỹ nĩ nĩ, *Jesus Cristo* tigrĩn. ¹³ ãjag kã mĩ ke ù vỹ sanh há nỹtĩ. Sỹ ãjag mỹ rán vê gé. Û tỹ nén kar tũg ki kã nĩ ja ãn ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. ãjag kã mĩ ke ù vỹ kyrũ nỹtĩ. Sỹ ãjag mỹ rán vê gé. Nén-Kórég vỹ ãjag tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩgtĩ.

¹⁴ Inh krê, sỹ ãjag mỹ rán vê. ãg jóg mág ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. ãjag kã mĩ ke ù vỹ sanh há nỹtĩ. Sỹ ãjag mỹ rán vê. Û tỹ nén kar tũg ki kã nĩ ja ãn ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. ãjag kã mĩ ke ù vỹ kyrũ nỹtĩ. Sỹ ãjag mỹ rán vê. Tar ãjag nỹtĩ. Topê vỹ ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. Nén-Kórég vỹ ãjag tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩgtĩ.

¹⁵ ãg tỹ tag ki nén ù kórég vég mũ tag ki vẽ'ĩ sór tũg nĩ, tag ki vỹjyre ki. ãg tỹ tag to há nỹtĩn kỹ ãg tóg ãg jóg mág to há tũ nỹtĩ. ¹⁶ Ëprã vỹjyre pijé tỹ Topê jyre nĩ'. Ëprã vỹjyre hã vê, ha mẽ: nén ù kar to ãn ãg tóg tĩ. ãg tỹ nén ù ve kỹ ãg tóg ãn măn sór tĩ. Kĩ ãg tóg: “ũn mág vỹ tỹ inh

nĩ, isũ to, isỹ nén ù kar to,” he tĩ gé. Topê jyre pijé'. Ëprã vỹjyre hã vê. ¹⁷ Hã ra tóg kãnhmar tũ' henh ke mũ, ãg tỹ nén vég mũ tag ti. Ti tũg kỹ ãg tỹ ne to ãn ke tóg tũ tĩ gé. Û tỹ Topê vỹ han tĩ ãn vỹ tũ' henh ke tũ nĩ jãvo.

Û tỹ *Cristo* kato tẽ

¹⁸ Inh krê', kurã tỹ ãgno vỹ kakó tĩ ha. Kurã ãn kakó nĩn kỹ *Cristo* kato tẽ pẽ ãn vỹ vẽn ven ke mũ. Tag mẽ ãjag huri. Hã ra ag tóg hur vẽn vinven, ù tỹ ti kato tẽ mũ tỹ hẽn ri ke ag. Hã ki ãg tóg ki kanhró nỹtĩ, kurã tỹ ãgno kakó nĩ ti. ¹⁹ ãg mré ke ag vê vê, hã ra ag tóg ón kỹ tỹ ãg mré ke ja nỹtĩgtĩ. Ag tỹ tỹ ãg mré ke pẽ nỹtĩ ra ag tóg ver ãg mré mũnh ke mũ vê. Hã ra ag tóg ti tovãnh kỹ ti kato tẽ mũ ha. Hã ki tóg ve há tĩ, ag tỹ tỹ ãg mré ke tũ nỹtĩ ti.

²⁰ ãjag kar vỹ vẽn vỹ há ki kanhró nỹtĩ. Jãgrê ãjag nỹtĩ, ùn jyre há ãn kuprĩg tỹ. Hã kỹ ãjag tóg ki kanhró nỹtĩ. ²¹ Hã kỹ sóg ãjag mỹ rán mũ, ãjag tỹ ki kanhró nỹtĩn kỹ. ãjag pijé ki kagtĩg nỹtĩ'. Û tỹ vẽn vỹ há tó mũ ãn pijé ón tĩ'.

²² Kỹ ùn nỹ hỹn ón tĩ'? Û tỹ ge vỹ ón pẽ han tĩ, ha mẽ: ù tóg *Jesus* to: “ti pijé tỹ *Cristo* nĩ’,” he tĩ. “Topê tỹ ti jẽnê pijé’, Topê kósĩn pijé’,” he ag tóg tĩ gé, *Jesus* to. Û tỹ *Cristo* kato tẽ mũnh hã vê. ãg jóg to ag tóg ón tĩ, ti kósĩn to ke gé. ²³ Û tỹ *Jesus* to: “ti pijé tỹ Topê kósĩn nĩ’,” hen kỹ tóg ãg jóg mág ki kagtĩg nĩ gé. Kỹ ù tỹ ti to: “Topê kósĩn vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ tóg ãg jóg mág ti ki kanhró nĩ gé.

²⁴ Vãsỹ ãjag tóg ti vỹ mẽ vén. ãn kã jatun tũg nĩ. ãn hã mĩ ãkrén nĩ. ãjag tỹ tag to tar nỹtĩn kỹ ãjag tóg Topê kósĩn ki ge kỹ nỹtĩ, ti panh ki ke gé. Hã kỹ ãjag tỹ nén mẽ vén ja ãn tovãnh tũg nĩ. ²⁵ Ti hã vỹ ãg mỹ tó ja nĩ, ãg tỹ ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke ti.

²⁶ Ū ag tóg ājag krīn kónān sór mū, ājag mý ón ký, ti vī tón ký. Hā ký sóg ājag mý vēnh rán tag han mū. ²⁷ Hā ra ājag tóg jagrē nýtī, Topē kuprīg tý. Ký tóg ājag kanhrān mū sir. Ti hā vỹ ěg kanhrān tī, ký ũ vỹ ěg kanhrān mān ke tū nī ha. Nén kar kāmén ti tī, ěg mý, ěg jagrē ti. Vēnh vī há hā tó ti tī. Ti pijé ón tī'. Ti tý ājag mý tó mū ěn hā mī mūm nī, ti tý ājag mý: “Jesus hā ki ge ký nýtīm nī,” hen ký.

²⁸ Inh krē', ti ki ge ký nýtīm nī. Ký tóg há tī. Kānhmar ti kātīg ke mū. Kānhmar ti vēnh ven ke mū. Ký ěg tóg mý'āg ke tū nī, ti kātīg ký, ěg tý ti ki ge ký nýtīm ký. ěg mý'āg ký ěg tóg ti kātīg ký vēnh pigju sór ke mū. Hā ký ke tūg nī. ²⁹ Ti hā ne vējykre kuryj hā mī tīg ja nigtī'. Ký ũ tý vējykre kuryj han mū vỹ tý ti kósín nī.

3

Jesus jāvy ag, ti ve fag

¹ Ha vé, ěg jóg mág tóg ěg to há tāvī nī, hā ký tóg ěg to: “inh krē,” he mū sir. Ti krē vỹ tý ěg nýtī, *Jesus* jāvy ag, ti ve fag. Hā ký ěprā ke ũ ag vỹ ěg jykre ki kagtīg nýtī. Ag pijé Topē ki kanhró nýtī'. Hā ký ag tóg ěg jykre ki kagtīg nýtī gé, ěg tý tý ti krē nýtīm ký. ² Ājag to inh há tāvī nī. Ūri ěg tóg tý Topē krē nýtī. Kānhmar ěg tóg ti mré nýtīm mūnh mū. Ký ěg hýn hē ri ke nýtīm mū, kanhkā tá? Ha'. Kar ký ěg venh ke mū, ti kātīg kar ký. ěn kā ěg tóg tý ti hā nýtīm mū, ěg tý ěg kanē tý ti ve ký. Ti ve jé ěg tóg ke mū, kurā ěn kā. ³ ěg tý tag há ve sór vē. Hā ký ěg tóg vēnh jānhkrig ke mū, ěg tý ti jānhkri nī ěn ri ke nýtī jé, vējykre pāno tovānh kán ký.

⁴ ěg tý ti vī mranh ký ěg tóg ti tý ěg mý nén tó ja ti mranh mū sir. Hý, mranh ký ěg tóg mranh tī, ti tý ěg jyvēn ja ti. ⁵ Hā ra *Cristo* vỹ kātīg ja nī, ti tý ěg tý ti vī mranh ja tý tū' he jé. Tag ki kanhró ěg tóg nýtī. Ti pijé mranh ja nigtī' inhhā. ⁶ ěg tý ti ki ge ký nýtīm ký ěg tóg mranh mān sór tū

nī ha. Ū tý ver mranh mān sór ký tóg ti ve ja tū nī. Ti ki kagtīg tóg nī ver.

⁷ Inh krē', ker ũ tý ājag krīn kónān sór mū vī jēmē hē'. Ū tý vējykre kuryj han mū ěn hā vỹ kuryj nī, Topē kuryj nī ěn ri ke. ⁸ Ū tý Topē vī mranh mū ěn vỹ tý Japo mré ke nī. Japo hā ne ti vī mranh tigtī'. Topē tý nén ũ kar han mū ěn kā Japo ne ti vī mranh vén'. Ký tóg ūri mranh tī nī gé. Hā ra Topē kósín vỹ Japo tý nén han mū kókén ja nī. Hā jé tóg mur ja nī.

⁹ ěg tý tý Topē krē nýtīm ký ěg tóg ti vī mranh mān sór ke tū nī ha, ěg tý Topē kuprīg tý jagrē nýtīm ký, ěg tý tý ti krē nýtīm ký. ¹⁰ ěg tý ag jykre tugným ký ěg tóg ũ tý tý Topē krē mré Japo krē ki kanhró nýtī. Ū tý vējykre kuryj han jāvānh ěn pijé tý Topē krē nýtī'. Ū tý ti régre to há tū nī ěn pijé tý Topē krē nýtī gé'.

Jagnē to há nýtīm ke

¹¹ Tag mē ājag tóg, ājag tý Topē vī mē vén ký, hā vỹ: “jagnē to há nýtīm nī,” he mū. ¹² ěg pijé *Caim* jykre han ke mū'. *Satanás* mré ke ja vē, *Caim* ti, hā ký tóg ti jāvy tén. Ne ný hýn ti jū han, ký tóg ti tānh? Jykre kórég ja ti nī. Jāvo ti jāvy vỹ jykre há ja nī. Hā ký tóg ti tānh, ti jykre há ěn to. Hā ký jagnē jykre vég mū ra jagnē to jū tūg nī.

¹³ Inh kanhkā', ũ tý Topē ki rā tū ag pijé ěg to há nýtīm mū'. Tag jé ājag mý kórég ný tūg hā ra. ¹⁴ Ha vé, jykre tág ěg nýtī, ký ěg tóg ěg rīr krýg ja tū venh ke mū. ěg jykre pāno tovānh ěg huri. Tag ki kanhró ěg nýtī, ěg tý ũ tý ěg mré ti ki rā ký nýtī kar ag to há nýtīm ký. Ū tý ěg mré *Jesus* ki rā mū to há tū nī ěn vỹ, ěg rīr krýg ja tū ti venh ke tū nī. ¹⁵ ěg tý ũ to kórég nīn ký ěg ti tén ri ke han huri. Ký ěg tý ũ tén ký ěg pijé ěg rīr krýg ja tū venh ke mū'. Tag ki kanhró ājag nýtī. ¹⁶ *Cristo* vỹ ěg tý jagnē to há nī tag tý ěg kanhrān.

Vēnh fēg tóg, ũ tỹ ti tén ke mũ ag mỹ, ti tỹ ěg jagfy ter je. Hã ky ěg tóg ěg mré ke jagfy ter ke tag to tar nýtĩnh ke mũ gé, ũ tỹ ag jagfy ěg tén sór ky. ¹⁷ Ha vé, ũ tóg tag ki nén ũ mág vég tí. Jãvo ti mré *Jesus* ki rã ky nĩ ũ tóg tỹ nén ũ tũ nĩ. Hã ra tóg ti jagãgtãn sór tũ nĩ. Ěn vỹ Topě to há tũ nĩ gé.

Kaně jur ke tũ ěg nĩ

¹⁸ Inh krě', ājag vĩ tãvĩ tỹ jagně to há nýtĩ tũg nĩ, krĩg mỹ. Jagně ki rĩrm nĩ. Jagně to há tãvĩ nýtĩ to ken hã vē. ¹⁹ Kĩ ěg tóg ki kanhró nýtĩ, ěg tỹ tỹ ũ tỹ ki hã tó mũ ěn krě nýtĩn ky. Kĩ Topě tóg ěg kaně jun mãn ke tũ nĩ ha. Jatu ěg nýtĩ ha, ěg tỹ jagně to ha pě nýtĩn ky. ²⁰ Kejěn ěg tóg ěg tỹ kygně ja ěn to jykrén mãn tí, ky tóg ěg mỹ e tí. Hã ra Topě tóg ki kanhró kar nĩ. Ěg kãfór tóg nĩ, Topě ti. Hã ky tóg kãnhmar ěg vóg kónãn ke tũ nĩ. ²¹ Inh krě', kejěn ěg tóg Topě jykre ki króm há han tí. Kĩ ěg tóg: "kygně ja tũ inh nĩ," he tí. Kĩ ěg tóg jatun mỹ Topě mré vēmén tí sir, ěg mỹ sér tĩn ky. ²² Kĩ tóg ěg mỹ nĩm ke mũ, ěg tỹ ti mỹ nén to vĩ mũ tí. Ti tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn hã han ěg tóg tí. Nén tỹ ti mỹ há nĩ ěn hã ki króm ěg tóg tí. Hã ky ěg tóg jatun mỹ ti mỹ nén ũ to vĩ tí. ²³ Ti tỹ ěg mỹ nén tó mũn hã vē, ha mẽ: "inh kósin tỹ *Jesus Cristo* ki gem nĩ, ky jagně to há nýtĩm nĩ," he ja ti nĩ, ěg mỹ. Ěg tỹ tag han hã ve sór tóg mũ. ²⁴ Ěg tỹ ti vĩ ki króm ky ěg tóg sir ti ki ge ky nýtĩ. Kĩ Topě tóg tỹ ěg mré ke nĩ sir. Ti kuprĩg jěně ja tóg nĩ, ěg mỹ. Kĩ ti kuprĩg tóg ěg mỹ tó tí, Topě tỹ tỹ ěg mré ke nĩ ti.

4

Topě kato tẽ mũ ag kuprĩg

¹ Ājag to sóg há tãvĩ nĩ, ha mẽ. Kãnhmar ũ vĩ jēmě sór tũg nĩ, ti tỹ: "Topě kuprĩg vỹ tỹ inh jagrě nĩ," he mũ ra. Koměr hã ti vĩ tũgnỹm nĩ, ājag tỹ ti jagrě ve je. Ón ky Topě vĩ tó tí ag vỹ mĩ mũgtĩ, ũ tỹ hěn rĩ ke ag,

ha mẽ. ² ũ tỹ Topě kuprĩg tỹ jagrě nĩ ěn vỹ tag tó tí, ha mẽ. "*Jesus Cristo* vỹ ěg rĩ ke mur ja nĩ," he tóg tí, ũ tỹ Topě ki rã ky jě ti. ³ ũ tỹ *Jesus* to tag tó tũ nĩn ky tóg Topě kuprĩg tỹ jagrě tũ nĩ. *Cristo* kato tẽ ti ěn kuprĩg tỹ tóg jagrě nĩ, ha mẽ. Ěn vỹ vēnh ven ke mũ. Tag mẽ ājag huri. Hã ra tóg hur jun, ky tóg mĩ tí ha.

⁴ Inh krě', Topě tũ vỹ tỹ ājag nýtĩ.

Ón ky Topě vĩ tó tí ag fĩn rãm ājag huri. Ha vé, Topě kuprĩg tỹ ěg jagrě vỹ ag jagrě kãfór nĩ. Hã ky ěg tóg ěg kato tẽ ag fĩn rãm kãn huri. ⁵ Topě ki rã tũ ag vē. Hã ky ag tóg ũ tỹ Topě ki ge tũ ag jykre tó tí. Kĩ ũ tỹ Topě ki ge tũ ag vỹ ag vĩ jēměg tí. ⁶ Ag jãvo ěg tóg tỹ Topě tũ nýtĩ. Kĩ ũ tỹ Topě ki kanhró nĩ ěn vỹ ěg vĩ mēnh mũ. Ti tũ tũ ag vỹ ěg vĩ mẽ sór tũ nĩgtĩ. Hã ki ěg tóg ki kanhró nýtĩ, vējagrě tỹ vēnh vĩ há tó mũ ti, vējagrě tỹ ag tỹ kygně han tí ěn ti ke gé.

Topě tỹ ěg to há nĩ vén

⁷ Ājag to sóg há tãvĩ nĩ, ha mẽ.

Jagně to há nýtĩm nĩ. Ěg tỹ jagně to há nýtĩn ky ěg tóg Topě jykre han tí. Ti hã vỹ ěg to há nĩ vén. Ěg tỹ jagně to há nýtĩn ky ěg tóg tỹ Topě krě nýtĩ, *Jesus* jãvy. Kĩ ěg tóg Topě ki kanhró nýtĩ gé. ⁸ Ěg tỹ jagně to há tũ nýtĩn ky ěg tóg Topě ki kagtĩg nýtĩ. Kĩ ěg ti ki rã ja tũ nĩ. Topě jykre vē, hã vỹ: ěg to há, he mũ, ti tỹ ěg to há nĩ sór nĩn ky. Hã ky ěg tóg jagně to há nýtĩnh ke mũ gé. ⁹ Tag to ěg tóg ki kanhró nýtĩ, Topě tỹ ěg to há nĩn ki, ha mẽ: ti kósin pir jěně ja tóg nĩgtĩ, ti tỹ ga kri mur je, ěg tỹ ti kósin tugrĩn rĩr krỹg ja tũ ěn ve je. ¹⁰ Ěg pijě ti to há nýtĩ ja nĩgtĩ'. Ti hã ne ěg to há nĩ vén'. Hã ky tóg ti kósin jěně, ti tỹ ěg jagfy ter je, ti tỹ ěg tỹ ti vĩ mranh tỹ tũ' he je. Ti tỹ ěg to há nĩn hã vē.

¹¹ Ha vé, inh krě', Topě vỹ ěg to há tãvĩ nĩ. Hã ky tóg há nĩ gé, ěg tỹ jagně to há nýtĩn ky. ¹² ũ pijě Topě vég tí'. Ěg tỹ jagně to há nýtĩn ky tóg

hã ra êg ki êmã nĩ ha. Kĩ êg tóg ti to há tâvĩ nýtĩnh mũ gé sir, êg tỹ jagně to há nýtĩn kỹ.

¹³ Topě vỹ ti kuprĩg tỹ êg jagrě han. Êg jagrě tag to êg tóg ti tỹ êg ki êmãn mũ tag ki kanhró nýtĩ, êg tỹ ti ki ge kỹ nýtĩ tag ti ke gé. ¹⁴ Topě vỹ ti kósin jěně, ti tỹ ga kri mur jé, ti tỹ êg kren han jé. Tag ve sóg, hã kỹ sóg tó mũ. ¹⁵ Ů tóg *Jesus* to: “Topě kósin vē,” he tĩ. Topě vỹ ti kã kã êmã nĩ, ũ tỹ tag tó mũ ên kã kã, kỹ tóg Topě ki rã kỹ jě gé. ¹⁶ Topě vỹ êg to há nĩ. Tag ki kanhró êg tóg nýtĩ. Kỹ êg tóg ti vĩ kri fig mũ gé, ti tỹ êg mỹ: “ãjag to sóg há nĩ,” hen kỹ.

Topě vỹ êg to há nĩ. Kỹ, êg tỹ ti to há nýtĩn kỹ êg tóg ti ki ge kỹ nýtĩ. Kỹ Topě vỹ êg ki êmãn ha. ¹⁷ Topě vỹ êg tar han sór mũ, êg tỹ ti to há tâvĩ nýtĩn jé. Êg tỹ ti to há nýtĩ ki kygněg tũ nĩn kỹ êg tóg kurã ên kã kaně jur ke tũ nĩ, ti tỹ êg jykre tugnỹm ke kurã ên kã. *Cristo* tỹ ga kri tĩg kỹ nén han mũ ên ri ke han jé êg tóg ke mũ. Hã kỹ êg tóg kaně jur ke tũ nĩ. ¹⁸ Êg tỹ Topě to há nýtĩn kỹ êg kaně jur ke tũ pě nĩ. Ha vé, êg tỹ Topě to há nýtĩn kỹ kygněg tũ nĩn kỹ êg tóg mũměg ki kagtĩg nýtĩ gé. Topě tỹ êg vóg kónãn ke to êg tóg ti kaměg ke mũ. Êg mũměg vỹ êg vēsỹrénh han mũ.

¹⁹ Ti hã vỹ êg to há nĩ vén inhhã. Hã kỹ êg tóg ũri ti to há nýtĩ ha. ²⁰ Ů tóg kejěn: “Topě to sóg há nĩ,” he tĩ. Hã ra tóg ũ tỹ êg mrě *Jesus* ki rã kỹ jě to kórég nĩ. Ti ón vē. Êg régre mrě êg mũgtĩ, gan kri. Êg tỹ êg régre to há tũ nýtĩn kỹ êg hỹn hě ri kenh ke mũ, êg tỹ Topě to há nýtĩ jé, êg tỹ ũn vég tũ ên to? Êg tỹ êg régre to há tâvĩ nýtĩn kỹ êg tóg Topě to há nýtĩ gé. ²¹ Tag tó ja tĩ nĩ, êg mỹ, êg tỹ ti vĩ ki króm jé, Topě ti, ha mẽ: “ãjag tỹ Topě to há nĩ sór kỹ ãjag régre to há nýtĩm nĩ gé,” he ja ti nĩ.

5

Jesus ki ge tũ ag jykre fĩn rãm êg huri

¹ Êg tỹ *Jesus* to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ, Topě kósin vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ êg tóg tỹ ti jãvy nýtĩ. Êg jóg mág to há nýtĩn kỹ êg tóg ti krě ũ ag to há nýtĩnh ke mũ gé, ũ tỹ êg mrě ti ki ge kỹ nýtĩ ag to. ² Êg hỹn hě ri kenh mũ, êg tỹ *Jesus* jãvy ũ ag to há nýtĩ jé? Topě to êg há nýtĩnh mũ. Kỹ êg tóg ti vĩ ki króm ke mũ gé. Jagně to há to ken hã vē. ³ Êg tỹ Topě to há nýtĩ sór kỹ êg tóg ti vĩ ki króm ke mũ gé. Ti to há nĩ to ken hã vē. Ti vĩ pijé kufy nĩ', êg tỹ nén ki króm ke ti. ⁴ *Jesus* jãvy ag ne ũ tỹ ti ki ge tũ ag jykre fĩn rãm tĩ'. Êg hỹn hě ri kenh mũ, êg tỹ ti ki ge tũ ag jykre fĩn rãm jé? Topě ki rã jé êg tóg ke mũ. Êg tỹ ti ki rã kỹ êg tóg hur fĩn rãm. ⁵ Êg tỹ *Jesus* to: “Topě kósin vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ êg tóg fĩn rãm ke mũ, ũ tỹ ti ki ge tũ ag jykrén fĩn.

Jesus tỹ tỹ Topě kósin nĩ

⁶ *Jesus Cristo* tỹ ga kri tĩg kỹ tóg goj tỹ věnh kype kỹ jě. Kỹ ti kyvénh tóg ti ki kãkutě gé, ti ter kỹ. Kỹ tóg nén ũ régre han ja nĩ. Nén ũ pir pijé'. Ti věnh kype tâvĩ pijé'. Ti věnh kype vỹ nĩ, kar kỹ ti kyvénh ti ke gé, ti tỹ êg jagfy ter tag ti. Kỹ Topě kuprĩg vỹ êg mỹ ti kãmén tĩ gé. Ti pijé ón tĩ', Topě kuprĩg ti. ⁷ Kỹ êg ũ tãgtũ tigrĩn ti tỹ tỹ Topě kósin nĩ ki kanhró nýtĩ, ⁸ Topě kuprĩg tigrĩn, kar kỹ ti věnh kype ja tigrĩn, kar kỹ ti kyvénh tigrĩn ke gé, ti tỹ êg jagfy ter kỹ. Nén ũ pir hã tó ag tĩ, ti to, hã vỹ: “Topě kósin vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ.

⁹ Ěprã ke ag tỹ êg mỹ nén ũ tó kỹ êg tóg ag vĩ kri fig tĩ. Topě vỹ ěprã ke ag vĩ kãfór nĩ. Kỹ ti vỹ vỹ tỹ ki hã ke nĩ gé. Kỹ ũ tỹ êg mỹ Topě kósin tó mũ vỹ tỹ Topě ti nĩ. Hã kỹ tóg tỹ věnh vĩ há nĩ. ¹⁰ Êg tỹ Topě kósin ki rã kỹ êg tóg ti ki kanhró nýtĩ. Ti ki rã kỹ êg tóg to jykrén há han ke mũ. Topě hã vỹ ti kósin kãmén tĩ. Êg tỹ ti vĩ to: “vēnh vĩ há vē,” he sór tũ nĩn

kỹ ãg tóg ti to: “ti ón vë,” he mũ sir, ãg tỹ ti vĩ kri fi sór tũ nĩn kỹ. ¹¹ Tag tó ti tĩ, Topẽ ti, ha mẽ. “Ájag tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke ãn han jé sóg ke mũ. Inh kósın ter ja to ájag tóg rĩr krỹg ja tũ ãn venh ke mũ,” he tóg. ¹² ãg tỹ ti kósın ki ge kỹ ãg tóg ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. ãg tỹ jãvo ti ki ge tũ nĩn kỹ ãg tóg rĩr krỹg ja tũ ãn venh ke tũ nĩ.

Topẽ tỹ ãg vĩ jẽmẽg tĩ

¹³ Ájag hã ne Topẽ kósın ki ge kỹ nỹtĩ'. Kỹ ájag tóg ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Sỹ tag tó sór vë, ájag mẽ. Hã kỹ sóg rán mũ. ¹⁴ ãg tỹ ti mré vëjykre pir han kỹ ãg tóg jatun mẽ ti mré vëmén ke mũ gé. Kỹ ãg tóg ti mẽ nén ù kar to vĩ tĩ. Nén tỹ ti mẽ há nĩ ãn hã to vĩ jé ãg tóg ke mũ. Kỹ tóg ãg vĩ mẽnh ke mũ sir. ¹⁵ Ti tỹ ãg vĩ mẽ kỹ tóg ãg mẽ han ke mũ sir. ãn kã ti pijé han ke tũ nĩ', ãg tỹ ti mẽ nén to vĩ mũ ti.

¹⁶ Kejẽn ãg tóg ãg mré *Jesus* ki rã kỹ jẽ ù vëg tĩ. Hã ra tóg Topẽ vĩ mranh mũ. Hã ra tóg Topẽ tovãnh sór tũ nĩ. Ge ra tóg kygnẽ kỹ mranh mũ. Kỹ ãg tóg Topẽ mré vëmén ke mũ, ti to. Kỹ Topẽ vĩ ti krĩn ke mũ, ti tỹ ti jykre kórég tovãnh jé, ti tỹ ãg rĩr krỹg ja tũ ve jé. ãg kã mũ ù tóg kejẽn Topẽ tovãnh pẽ han mũ. ãn to sóg ájag mẽ: “ti to Topẽ mré vëmén,” he sór tũ nĩ. ¹⁷ ãg tỹ vëjykre vënhmỹ sĩ han kỹ ãg tóg ti vĩ mranh tĩ. ãg tỹ sĩn kỹ mranh mũ ra tóg kórég nĩ. Kỹ tóg hã ra ãg mẽ vënh pãte fón sór mũ. Kỹ ãg tóg ti tovãnh pẽ han ke tũ nĩ. ãg tỹ ti tovãnh pẽ han kỹ ãg nũgme ki vár ke mũ.

¹⁸ ãg tỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩn kỹ ãg tóg ti vĩ mranh mãn sór ke tũ nĩ. ãg jy nĩgãn ti tĩ, Topẽ kósın ti, *Satanás* tỹ ãg vóg tũ nĩ jé. ¹⁹ ãg hã ne tỹ *Jesus* jãvo nỹtĩ', kỹ fag vĩ tỹ ti ve nỹtĩ. Tag ki kanhró ãg tóg nỹtĩ. Jãvo ãprã ke ù ag vĩ tỹ *Satanás* krẽm ke kar nỹtĩ.

²⁰ Topẽ kósın vĩ kãtĩg ja nĩgtĩ, ãg tỹ ti ki kanhrãn jé. Tag ki kanhró ãg tóg nỹtĩ. *Jesus Cristo* ki ge kỹ ãg nỹtĩ. Kỹ ti hã vĩ tỹ ãg jykre nĩ. Ti panh hã vĩ tỹ Topẽ pẽ nĩ. Ti hã vĩ ãg tỹ ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke han tĩ.

²¹ Inh krẽ', vënh kãgrã tỹ topẽ jykre han sór tũg nĩ.

Hã vë, sỹ ájag mẽ nén rán sór mũ ti.

JOÃO TỸ CARTA HAN MĂN

¹ João tỹ rá vễ, Igreja to kófa ên ti. Isỹ inh mré ke fi mỹ rán hã vễ, Topê tỹ fi kuprêg kỹ. Fi krê mỹ ke vễ gé, hã vỹ: Topê ki ge kỹ nỹtĩ kar, he mũ. Ājag to sóg há tãvĩ nĩ, ha mẽ. Kỹ ù tỹ vễnh vĩ há kri fig mũ kar vỹ ājag to há nỹtĩ gé, inh mré. ² Vễnh vĩ há vỹ êg kã kã nĩ nĩ. Tovãnh ke tũ pê êg tóg nĩ. Hã kỹ êg tóg jagnê to há nỹtĩ.

³ Êg jóg tỹ Topê mré sóg vēmén tĩ, ti tỹ ājag jagãgtãn jé, ti tỹ ājag tar han jé, ti tỹ ājag krĩ kuprãg jé ke gé. *Jesus Cristo* mỹ sóg tag to vĩ tĩ gé, êg jóg mág kósin mỹ. Ti vĩ kri fig êg tóg tĩ, vễnh vĩ há kri, kỹ êg tóg jagnê to há nỹtĩ gé.

Êg tỹ jagnê to há nỹtĩnh ke

⁴ Ā krê kã mũ ù vỹ vễnh vĩ há nón mũ mũ, jỹ, kỹ tóg inh mỹ sér pê tĩ, sỹ tag mẽ kỹ. Êg jóg tỹ êg mỹ nén tó ja ên han kãn sór ag nêji mũ. ⁵ Kỹ sóg ã mỹ rán mũ, jỹ. Ā mỹ sóg: “jagnê to há nỹtĩm nĩ,” he mũ. Nén ù tãg pijé'. Vãsỹ êg tóg tag mẽ, êg tỹ ti ki rá vén kỹ. ⁶ Êg tỹ Topê to há nỹtĩnh kỹ êg tóg *Jesus* tỹ êg mỹ nén tó ja ên han kãn ke mũ sir. Ti tỹ êg mỹ nén tó vén mũn hã vễ, hã vỹ: “jagnê to há nỹtĩm nĩ,” he mũ.

Û tỹ Jesus to ón tĩ

⁷ Û tỹ hên ri ke ag vỹ mũ mũgtĩ. Hã ra ag tóg *Jesus Cristo* to ón tĩ. Ti to ag tóg: “tĩ pijé êg ri ke mur ja nĩ'. Ēprã ke fi kósin pijé',” he tĩ. Ag ón vễ. *Cristo* kato tẽ ag vễ. ⁸ Vễnh ki rĩrm nĩ, ājag tỹ ag vĩ kri fig tũ nĩ jé, ājag rãnrãj tỹ ājag mỹ tũ' he tũ nĩ jé. Vãsãn nĩ, ājag tỹ tá ti kaja ve jé, Topê tỹ êg mỹ nén nĩm sór mũ ti.

⁹ Û tóg *Cristo* kãme pãtén sór mũ. Ti vễme pãte tóg ù tó sór mũ. Ti tovãnh to ken hã vễ. Û tỹ ge pijé

Topê ki rá kỹ jê ha'. Êg tỹ *Jesus* kãme mũ mũn kỹ êg tóg êg jóg mág ki ge kỹ nỹtĩ, ti kósin ki ke gé. ¹⁰ Kejên ù tóg ājag tá jun tĩ. Hã ra tóg tag tó tũ nĩgtĩ. Kỹ ti mỹ: “inh mré nĩnh kãtĩg,” he sór tũg nĩ gé. Ti mỹ: “Topê vỹ ã ve há han,” he tũg nĩ gé. ¹¹ Êg tỹ ù tỹ ge mỹ: “Topê vỹ ã ve há han,” hen kỹ êg tóg ti jykre pãno to: “há ti nĩ,” he mũ gé. Kỹ tóg êg tỹ ti mré ón ri ke nĩ sir, êg tỹ ti mỹ vĩ há han kỹ.

¹² Sỹ ājag mỹ nén rán sór mũ vỹ ver e nĩ, hã ra sóg rán kỹ jênê sór tũ nĩ. Sỹ ājag tá jun sór vễ. Kỹ sóg ājag mré vēmén sór mũ, tá, êg tỹ jagnê fe tỹ mrin ke jé.

¹³ Ā régre fi krê vỹ ã mũ êkrég tĩ. Topê tỹ ùn kuprêg mũ fi vễ. Hã vễ, sỹ ājag mỹ nén rán sór mũ ti.

JOÃO TỸ CARTA Ữ HAN MÃN

¹ *João* tỹ rá vễ, *Igreja* to kófa ễn ti. Sỹ inh mré ke tỹ *Gaio* mỹ rán hã vễ.

² Ầ to sóg há tãvĩ nĩ. Hỹ, há tãvĩ sóg nĩ, ả to. Ầ to sóg Topê mré vēmén tĩ, ti tỹ ả mỹ nén há kar nĩm jé, ả kaga tũ nĩ jé ke gé. Topê to tar ả tóg jễ, tag ki kanhró sóg nĩ.

³ Ầ mré ke ag tóg inh ki junjun, kỹ ag tóg inh mỹ tó, ả tỹ vễnh vĩ há nón tĩ mũ ti, ả tỹ to tar nĩ ti. Kỹ tóg inh mỹ sér pê ti. ⁴ Inh krê tỹ vễnh vĩ há nón mũn kỹ tóg inh mỹ sér tãvĩ tĩ, nén ử tỹ inh mỹ sér nĩ kar kãfór. Hã kỹ tóg inh mỹ sér tĩ, ả tỹ vễnh vĩ há nón tĩg kỹ.

⁵ Ầ to sóg há tãvĩ nĩ, *Gaio*'. Ễg mré ke ag ki rĩr há han ả tóg nĩgtĩ, ử tỹ kór há tá kãmũ mũ ag mré hã. ⁶ Tag tó ag tóg, tag ki, *igreja* krêm, ả mré ke ag. Ag to há tãvĩ ả nễji nĩ. Ag ki rĩr mãn nĩ gé, ag tỹ ả ki junjun kỹ. Kỹ ag mỹ nĩm nĩ, nén ử tỹ ag mỹ tũ ễn ti. ⁷ Topê rãnrhãj han ag tóg tĩ. *Jesus Cristo* jiji tó kỹ ag tóg hễn ra mũ tĩ, kỹ ag tóg ử tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tũ ag tũ mãn vãnh nỹtĩgtĩ. ⁸ Hã kỹ tóg há tĩ, ễg tỹ ử tỹ ge ki rĩr há han kỹ, ễg mré ke ag. Ễg tỹ ag ki rĩr há han kỹ tóg ễg tỹ ag mré Topê vĩ há tó mũ ri ke nĩ sir.

⁹ Ầ jamã tá *igreja* krêm vễnh mãn tĩ ag mỹ sóg vễnh rá jễn. Hã ra *Diótfes* vĩ inh vĩ mẽ jãvãnh nĩ. Ag kri ti tỹ ửn mág jễ sór tĩ. ¹⁰ Isỹ tá jun kỹ sóg ti mỹ: “ả jykre vĩ pãno nĩ,” henh ke mũ, vễnh kar rĩnve. Ón kỹ tóg iso fэфэн tĩ. Hã ra tóg nén ử kórég ử han tĩ gé. Hã kỹ tóg ễg mré ke ag tỹ ảjag tá junjun kỹ ag mỹ: “inh mré nỹtĩnh kãmũ jềg,” he tũ nĩgtĩ. Kỹ tóg ử ag tỹ ag mỹ vĩ há han kamềg tĩ gé. Ag mỹ tóg: “*igreja* krêm ảjag tóg rã mãn ke tũ nĩ ha,” he tĩ, ag tỹ ễg mré ke ag mỹ vĩ há han sór kỹ. Jykre

kórég tãvĩ ti nĩ, *Diótfes* ti. Hã kỹ sóg ti kato tễnh ke mũ, ha vem nĩ.

¹¹ Ti jãvo sóg ả to há tãvĩ nĩ, *Gaio*'. Ử tỹ nén ử kórég han mũ ra ti kóm han sór tũg nĩ. Nén ử há hã han sórm nĩ. Ễg tỹ nén ử há kar han kỹ ễg tóg tỹ Topê krê nỹtĩ gé. Ử tỹ ti kórég han mũ vĩ Topê ki kagtĩg nĩ.

¹² *Demétrio* vĩ tỹ ửn jykre há nĩ, hã ra. Vễnh kar vĩ ti to vĩ há han tĩ. Ki hã ag tóg tó tĩ, ag tỹ ti to vĩ há han kỹ. Hã kỹ sóg ag mré tó mũ gé. Isỹ vễnh vĩ há hã tó mũ ki kanhró ả tóg nĩ.

¹³ Sỹ ả mỹ nén rán sór mũ vĩ ver e nĩ, hã ra sóg rán kỹ jễn sór tũ nĩ.

¹⁴ Kãnhmar sóg ả venh tũg mũ. Kỹ ễg tóg jagnê mré vēmén ke mũ.

¹⁵ Ầ jé jatun mỹ nĩ nĩ. Tag ki inh mré ả to há nỹtĩ ag vĩ ả mẽ ẻkrég tĩ. Kỹ ả jamã tá inh mré ke kar mỹ: “ảjag mẽ tóg ẻkrég tĩ,” hem nĩ, iso. Vyrmynd ag mỹ tóm nĩ, sỹ ag mẽ ẻkrég mũ ti.

Hã vễ, sỹ ả mỹ nén rán sór mũ ti.

JUDAS TỠ CARTA

¹ Judas tỡ rá vễ, *Tiago* jávỵ ti. *Jesus Cristo* mỷ sỏg rầnhrạj tỉgtỉ. Isỷ ềg jỏg tỡ Topề tỡ ừn kúpừềg ja ag mỷ rần hầ vễ, tỉ tỡ ừ to há ag mỷ. Tỉ tỡ ầjag kúpừềg kỡ tỏg ầjag jỷ nừgần tỉ gế, *Jesus Cristo* tугừn. ² Topề mừề sỏg vểmẻn tỉ, tỉ tỡ ầjag jagầgtần pề han jế, tỉ tỡ ầjag kừi kúpừầ pề han jế, tỉ tỡ ầjag tỡ jagnề to há tầvỉ han jế ke gế.

Ừ tỡ Topề to ónón mừ

³ Inh krề', ầjag mỷ sỏg Topề tỡ ềg kar kren han tag tỏnh ke nỉ vễ, inh vẻnh rá tag tỉ ki. Hầ ra vầhầ ừ ag tỏg ầjag kừn kónần sỏr mừ ha. Hầ kỡ sỏg ầjag mỷ: “Topề ki rầ to tar nỷtỉm nỉ,” he mừ. Topề tỡ ềg mỷ nẻn tỏ mừ vỷ pừ nỉ, hầ vỷ: “Topề jỷkre to tar nỉ,” he mừ. Tỉ tồ ag kar mỷ tỏg tag tỏ ja nỉ. Ừ tỡ tag kato vỉ kỡ tỉ vỉ jẻmẻ sỏr tồg nỉ. ⁴ Ha vé, ừ ag tỏg Topề to ónón tỉ, ầjag kừn kónần jế. Ừn jỷkre pầno ag vễ, hầ ra ag tỏg jỷkre há nỷtỉ ve nỉ. Hầ kỡ ầjag tỏg ag vỉ kri fi sỏr mừ. Hầ ra ag tỏg ón kỡ: “ềg jỏg tỡ Topề vỷ ềg jagầgtần mừ. Hầ kỡ ềg jatun mỷ vểjỷkre vẻnhmỷ kar han ke mừ,” he tỉ. Ềg *Senhor* tỡ *Jesus Cristo* to ag tỏg: “tỉ vỉ han ke tồ ềg nỉ,” he tỉ. Tỉ hầ ne tỡ ềg kri ke nỉ', *Jesus* tỉ. Hầ ra tỏg vầsỷ rần kỡ nỉ, ừ tỡ tỉ vỉ han sỏr tồ ag to. Kỡ ag tỏg Topề tỡ ừ tỡ ge ag vỏg kónần ke ẻn tỏ ja nừgtỉ gế.

⁵ Ha vé, vầsỷ ềg *Senhor* vỷ ga tỡ *Egito* tá tỉ *povo* tỡ *Israel* mừề kầkutẻ ja nừgtỉ, ag tỡ ag ga ra mừ jế. Hầ ra ag kầ mỉ ừ ag tỏg tỉ vỉ kri fi ja tồ nừgtỉ. Hầ kỡ Topề vỷ ag tỡ tồ' he kần, ừ tỡ tỉ vỉ kri fi jầvầnh ja ẻn ag. Tag mề ầjag huri. Ki kanhrỏ ầjag nỷtỉ. Hầ ra sỏg rần mần sỏr mừ, ầjag tỡ mỉ ềkrẻn jế.

⁶ Kỡ kanhkầ tần ag vỷ ge ja nừgtỉ gế. Ag kầ mỉ ừ ag tỏg Topề tỡ ag mỷ nẻn nừm ja ẻn tovầnh. Ag jamầ tovầnh ag tỏg. Kỡ Topề vỷ ag sigsẻ, kỡ tỏg ẻmầ kuty tá ag vin. Ag se vỷ

tồ' hẻnh ke tồ nỉ. Topề tỡ ềg kar jỷkre tugnỷm ke kừầ ẻn kầ tỏg ag jỷkre tugnỷm ke mừ gế.

⁷ Kar kỡ ẻmầ tỡ *Sodoma* mỉ ềkrẻn nỉ gế, ẻmầ tỡ *Gomorra* mỉ ke gế, tỉ pẻnừn ẻmầ kầsừ mỉ ke gế. Ền tá ke ag ne vểjỷkre pầno tầvỉ han mừ ja nừgtỉ', kanhkầ tần ag ri ke. Jagnề mừề nỷ kónần tầvỉ han ja ag tỏg nừgtỉ. Kỡ ag tỏg ừ ag to ẻn ja nừgtỉ gế, ag mừề ke tồ ag, ừn grẻ tỡ ừn grẻ ừ mừề nỷ sỏr kỡ. Kỡ Topề vỷ pỉ nhyr vầnh ki ag vầm ja nừgtỉ, ềg tỡ ag to jỷkrẻn kỡ to ki kanhrỏ nỷtỉ jế.

⁸ Kỡ ừ tỡ Topề to ón mừ ag vỷ vểjỷkre kỏrẻg han mừ ẻn ag ri ke han tỉ gế. Topề vỉ mranh kỡ ag tỏg nỷtỉ. Ag vẻnh pẻti tỏg ag mỷ sẻr tỉ. Hầ ra ag tỏg vẻnh kavẻnh tỉ, ag jỷkre pầno tугừn. “Ềg pijẻ tỡ ừ krẻm ke nỷtỉ',” he ag tỏg tỉ. Kỡ ag tỏg ềg tỡ ừn vẻg tồ ag to vỉ kónần tỉ gế, ừ tỡ kanhkầ tỡ tỡ ừn mág nỷtỉ ag mỷ. ⁹ Topề tỡ jẻnẻ jafầ ag pầ'i mág tỡ *Miguel* vỷ tag han ja tồ nừgtỉ, ha mề. *Satanás* mừề tỏg rầrầ, tỉ tỡ *Moisés* ter va từg sỏr kỡ. Hầ ra tỏg *Satanás* mỷ vỉ kónần ja tồ nừgtỉ, tỉ tỡ tỡ pầ'i nỉ ra. Tỉ mỷ tỏg: “ềg *Senhor* jế ầ vỏg kónần,” he ja nừgtỉ, *Miguel* tỉ. ¹⁰ Hầ ra ừn ón tỉ tag ag vỷ kanhkầ tần ag to vỉ kónần tỉ, ag tỡ ag ki kagtừg hầ ra. Misừ ri ke ag ag nỷtỉ, ag tỡ ag tỡ nẻn to ẻn mừ ẻn han mừn kỡ. Kừi tồ ag nỷtỉ, hầ kỡ ag tỏg nẻn ừ vẻnhmỷ kar han tỉ. Hầ ra Topề vỷ ag vỏg kónần ke mừ. ¹¹ Ag ve kónần tỉ tỉ, Topề tỉ. *Caim* tỡ Topề vỉ kato tề ja ẻn ri ke han ag tỏg mừ. Ag tỡ riko nỷtỉ sỏr kỡ ag tỏg vểjỷkre kỏrẻg tỏ tỉ, *Balaão* tỡ vểjỷkre kỏrẻg tỏ ja ẻn ri ke. *Coré* ri ke ag tỏg Topề kato tề tỉ. Hầ ra ag tỏg tag to nừgme ki vầr ke mừ. ¹² Ầjag tỡ *Jesus* ki ge kỡ jagnề to há nỷtừn kỡ ầjag tỏg *igreja* krẻm fẻnhta han tỉ. Ền kầ ag tỏg ầjag mừề jẻg tỉ gế, ừ tỡ Topề to ón tỉ ag. Hầ ra ag tỏg ki ầjag kavẻnh tỉ gế. Jatun mỷ ag tỏg jẻn mág tỉ. Mỷ'ầg vầnh ag nỷtỉ.

Û to jykrén vānh ag tóg nýtĩ gé. Ājag jēn mág hā mĩ ag tóg ěkrég tí. Kejēn kākā tóg kanhkā góg sá tafin kātĩ tí. Hā ra tóg kutē tũ nĩgtĩ, ta ti. Tag ri ke ag nýtĩ. Véké ag tóg vĩ tí. Ka ù tóg kanēn vānh nýtĩ. Ēn kunũg ěg tóg tí, ti jāre mré hā. Kĩ tóg kanēn mǎn ke tũ pē nĩ sir. Tag ri ke ag tóg nýtĩ gé, ù tỹ Topē to ón mũ ěn ag. ¹³ Kejēn goj kafā tũ tóg krém ke mũ, kỹ tóg jēngéj tí. Tag ri ke ag nýtĩ gé. Ti jēngéj vỹ tỹ ag jykre pāno nĩ. Vēnh ven ti tí. Krĩg tí ri ri ke ag tóg nýtĩ gé. Sinvĩ nĩ ve tóg nĩ, krĩg tí. Hā ra tóg ón kỹ tí tí. Tag ri ke ag nýtĩ. Topē vỹ kuty ki ag vām ke mũ, kỹ ag tóg tá kāpa mǎn ke tũ pē nĩ, ù tỹ Topē to ón mũ ag.

¹⁴ Ag hā to tóg rán ja nĩ, *Enoque* ti. *Adão* krē tỹ ki krēg mǎn tỹ 7 (ke) vỹ tỹ ti nĩ, *Enoque* ti. Ti hā vỹ ag to: “hā vé, ěg *Senhor* vỹ jun ke mũ, ti tỹ jēgnē jafā ag mré,” he ja nĩ. “E tǎvĩ ag nýtĩ, ti tỹ jēgnē jafā ag. ¹⁵ Ti kātĩg kỹ tóg ěprā ke ag jykre tugnyĩm kǎn ke mũ. Kỹ tóg ùn jykre pāno ag vóg kónān ke mũ, ag jykre pāno to, ag tỹ Topē kato tē to, ag tỹ ti to vĩ kónān to. Û tỹ ti vĩ mranh tí ag vỹ ti mỹ vĩ kónān pē han tí, hā kỹ tóg ag vóg kónān ke mũ,” he ja tóg nĩ, *Enoque* ti.

¹⁶ Topē to ón mũ ěn ag tỹ nén ù jagy ve kỹ tóg ag mỹ kórég nĩ. Hā kỹ ag tóg: “Topē ne tóg jykre kórég nĩ,” he tí. Ājag tỹ nén to ěn mũ ěn hā han ag tóg tí. Hā ra ag tóg ón kỹ vĩ mág tí. Kỹ ag tóg vēnh kar mỹ vĩ há han tí, ón kỹ, ag tỹ ag vĩ há to nén ù ve jé, ag tỹ to riko nýtĩ jé.

Apóstolo ag vỹ jēmēnh ke

¹⁷ Ag jāvo *apóstolo* ag vỹ mĩ ěkrén nĩ, inh krē'. ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* hā vỹ *apóstolo* ag vin ja nĩgtĩ. Hā kỹ ag vỹ mĩ ěkrén há han nĩ. ¹⁸ “Kurā tỹ ěgno to hā ag tóg ājag to é hēnh ke mũ,” he ja ag tóg nĩgtĩ. “Ājag tỹ nén ù kórég to ěn mũ ěn hā han sór ag tóg mũgtĩ, ù tỹ ājag to é hēnh ke mũ ěn ag,” he ja ag tóg

nĩgtĩ. *Apóstolo* ag tỹ tó jan hā vē. ¹⁹ Ag hā vē, sỹ ājag mỹ ùn tó mũ ag. Û tỹ Topē to ón mũ ěn ag hā vē. ěg tỹ jagnē kato tē han sór ag tóg mũ. Ag tỹ nén ù to ěn mũ tag hā ne ag mỹ há nĩ'. Ag pijé Topē kuprĩg tỹ jagrē nýtĩ'.

²⁰ Ag jāvo ājag tóg Topē jykre ki ge kỹ nýtĩ, Topē tũ ki. Kỹ to jagnē tar han nĩ, inh krē'. Topē kuprĩg tỹ ājag krĩn kỹ Topē mré vēmén nĩ. ²¹ Topē vỹ ājag to há tǎvĩ nĩ. Ti tovānh tũg nĩ. ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tỹ ājag jagāgtān ke tag hā ve sór m nĩ, kỹ ājag tóg ěg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ.

²² Û ag tóg tag to tar tũ nýtĩ ver. “Hỹ mỹ vỹ?” he ag tóg tí. Tag ag jagāgtān nĩ. ²³ Ag kren han nĩ, pĩ jo ag jy nĩgān kỹ. Û ag tóg hā ra ag tỹ nén to ěn mũ kar ěn han tí. Ag jagāgtān nĩ gé. Hā ra vēso jykrén nĩ gé, ājag tỹ ag jykre pāno nón mũ sór tũ nĩ jé. Kavéj ag nýtĩ, ag jykre kórég to. Kỹ ag kavéj tag to ěn sór tũg nĩ. Vēso jykrén tǎvĩ han nĩ.

Topē tỹ tỹ ùn mág nĩ

²⁴ Topē vỹ ěg tỹ ti vĩ tỹ prānh ke tũ han ki kanhró nĩ. Kỹ tóg ěg tỹ ùn há tǎvĩ han ki kanhró nĩ gé, ti tỹ kejēn ěg jé prēr ken kỹ, ěg tỹ ti rĩnja tá nýtĩ jé. Tá tóg sinvĩ pē nĩ, sér pē. ²⁵ Pĩr ti nĩ, Topē ti, ěg kren han tí ti. ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tugrĩn tóg ěg kren han tí. Ti hā ne tóg tar nĩ'. Ti hā ne tóg tỹ ùn mág nĩ'. Ti hā ne tóg tỹ pǎ'i nĩ'. Ti hā ne tóg tỹ vēnh kar kri ke nĩ'. Vāsỹ tóg kǎ nĩ nĩ, nén ù kar han tũg ki, ùri ke gé. Hā ra tóg tũ' hēnh ke tũ pē nĩ gé, ti tỹ tỹ ùn mág nĩ ti.

Hā vē.

JOÃO TỸ ËG TỸ NÉN VENH KE MŨ RÁ

¹ Topě vỹ *Jesus Cristo* mỹ nén ù tỹ hên ri ke ven, ãg tỹ kãnhmar nén venh ke mũ ti. Kỹ *Jesus* vỹ ãg mỹ ven, ãg tỹ tỹ ti mỹ rãnhrãj tí nỹtĩn kỹ. Kỹ tóg ti tỹ jẽnê jafã jẽnê, ti tỹ ti mỹ rãnhrãj tí tỹ *João* mỹ tó jé gé. ² *João* vỹ, Topě tỹ ti mỹ nén ven mũ ti ve kãn ja nĩ, *Jesus Cristo* tỹ ti mỹ nén ven mũ ên ti ke gé. Ti tỹ ve kỹ tóg rán ja nĩ. Hã vỹ nĩ. ³ Û tỹ vãnh rá tag to ke mũ ag mỹ tóg vĩ há han ke mũ, ù tỹ vãnh vĩ tag mẽg mũ ag mỹ ke gé. Topě tỹ tó mũn hã vê, ãg tỹ ti vĩ ki króm jé. Kãnhmar ãg tóg rán kỹ nĩ tag ve kãn ke mũ. Kakó tâvĩ tóg tí ha.

Êmã tỹ 7 (ke) tá ke ag mỹ rá

⁴ *João* tỹ rán hã vê. Isỹ ga tỹ *Ásia* tá *Jesus* mré ke ag mỹ rán hã vê, êmã tỹ 7 (ke) tá ke ag mỹ.

Topě jé ãjag tỹ tar' hé. Kỹ ãjag jé krĩ kãnhvy nỹtĩ. Topě vỹ vãsỹ nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ùri nĩ nĩ. Hã ra tóg kãtĩg ke mũ gé. Ti kuprĩg vỹ ti mré nĩ gé, kỹ tóg tỹ ù tỹ 7 (ke) ve nĩ. Topě nĩgja tá tóg nỹtĩ. Ti jé Topě mré ãjag krĩ tỹ kãnhvy' hé. ⁵ *Jesus* vỹ Topě vĩ tó há han ja nĩgtĩ. To tóg krónh ke ja tũ nĩgtĩ. Kỹ tóg ti ter kar kỹ rĩr mãn ja nĩ. Kỹ tóg êprã pã'i ag kri tỹ ùn mág jê gé.

Ëg to há tâvĩ ti nĩ, *Cristo* ti. Ti kyvãnh tóg ãg jagfy ti ki kãkutê. Tỹ tóg ãg krenkren han, ãg tỹ Topě vĩ mranh ja to. ⁶ Kỹ tóg ãg tỹ pã'i han ke mũ gé, ti krêm. Topě tũ ki rĩr jé ãg tóg ke mũ gé, ti jóg tũ ki. Ti hã ne ti pir mỹ tỹ ùn mág nĩ', *Jesus* ti. Ti hã ne ti pir mỹ tar nĩ', ùri. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ti tar nĩn kỹ. Hã vê.

⁷ Ha vé, kãtĩg mãn jé tóg ke mũ, kãnhkã góg kã mĩ. Vãnh kar vỹ ti venh ke mũ, ên kã, ù tỹ ti kusón mũ ag mré hã. Kỹ *povo* kar vỹ ti tugrĩn

jagtar kãn ke mũ. Vêsỹrénh jé ag tóg ke mũ, ha vem nĩ. Hã vê.

⁸ “Ûn ve vỹ tỹ inh nĩ. Hã ra sóg tỹ ãgno nĩnh ke mũ gé,” he tóg, ãg pã'i mág ti. Vãsỹ tóg nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ver ùri nĩ gé. Kỹ tóg kãtĩg ke mũ gé, ù tỹ nén kar han ki kãnhrãn mũ ên ti.

João tỹ Jesus ve

⁹ ãjag mré ke vỹ tỹ inh nĩ, inh, hã vỹ: *João*, he mũ. *Jesus* mré ke vỹ tỹ inh nĩ. Jagtar inh nĩ gé, ãjag jagtar ri ke. Hã ra sóg ãjag kóm to krónh ke tũ nĩgtĩ gé. Kỹ sóg ãjag mré Topě tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke mũ gé. Goj vãso kã inh nĩ nĩ, ti jijin hã vỹ: *Patmos*, he mũ. Kã sóg se kỹ nĩ nĩ, isỹ Topě vĩ tó ja tugrĩn.

¹⁰ *Domingo* ù kã Topě kuprĩg tóg inh mỹ nén nê ven. Inh pãnĩ tá sóg vãnh vĩ mẽ. Jamã há ra tóg vĩ mũ. Kỹ tóg tỹ *trombeta* kyr mẽ ja nĩ, vãnh vĩ ên ti. ¹¹ Kỹ tóg inh mỹ: “rán nĩ, ã tỹ nén vég mũ tag ti,” he ja nĩ. “*Livro* ki rán nĩ. Inh mré ke ag mỹ jẽnêm nĩ, êmã tỹ *Éfeso* ra, êmã tỹ *Esmirna* ra, êmã tỹ *Pérgamo* ra, êmã tỹ *Tiatira* ra, êmã tỹ *Sardes* ra, êmã tỹ *Filadélfia* ra, êmã tỹ *Laodicéia* ra ke gé,” he ja tóg nĩ, vãnh vĩ ên ti.

¹² Kỹ sóg jé vĩrĩn ke kỹ tá êvãnh mũ, sỹ ù tỹ inh mré vĩ mũ ên ve jé. Kỹ sóg néj tỹ kri vin jafã tỹ 7 (ke) vé. *Ouro* tỹ tóg hynhan kỹ nỹtĩ. ¹³ Néj tỹ kri vin jafã ag kaju kã ù tóg jê nĩ. Hã ra tóg tỹ êprã ke nĩ ve nĩ. Kur téj tu kỹ tóg jê nĩ. *Ouro* tỹ tóg vêsóg fĩn kỹ jê nĩ gé, ti fe kri, ù tỹ tỹ êprã ke nĩ ve ên ti. ¹⁴ Gãnh kupri pê tóg jê. Vãnh mẽg tỹ *carneiro* kyki kupri ri ke tóg nĩ, kukryr kó ri ke. Kãnê gru tóg jê nĩ, pĩ gru ri ke. ¹⁵ Pên jẽngrê tóg jê nĩ. Ëg tỹ pĩ ki *ouro* fón kỹ ti tỹ jonh ke kỹ jẽngrê sĩnvĩ han ên ri ke ti nĩ, ti pên ti. Ti vĩ vỹ krog tỹ óóh ke ên ri ke nĩ. ¹⁶ Krĩg tỹ 7 (ke) génh kỹ tóg jê nĩ, ti pẽgja tỹ. Ti kakã vỹ kókov nĩ, rã tỹ ãg nĩno kã sa kỹ kókov ên ri ke.

Kỹ rógro vỹ ti jĕnkā tá kākutĕ mũ. Jā rĕgre ti nĩ, jā há, rógro ti.

¹⁷ Sỹ ti ve kỹ sóg ti pĕn krĕm kutĕ mũ, ga kri. Ter ve inh. Hā ra tóg ti pĕgja tỹ inh mĕ kỹ inh mỹ: “inh kamĕg tũg nĩ,” he mũ. “Ũn ve vỹ tỹ inh nĩ, ěgno ke gé. ¹⁸ Rĩr inh jĕ nĩ. Ter ja inh nĩ, hā ra sóg rĩr jĕ nĩ, kỹ sóg ter mǎn ke tũ pĕ nĩ. Isỹ ũ mỹ: “ter jĕ ā tóg ke mũ,” hen kỹ tóg ter ke mũ. Isỹ ũ mỹ: “ter ke tũ ā tóg nĩ,” hen kỹ tóg ter ke tũ nĩ gé,” he tóg. ¹⁹ “Rán nĩ, ā tỹ nĕn vĕg mũ tag ti, ěprā ke ag tỹ ũri nĕn vĕg mũ ti, ag tỹ kar kỹ nĕn venh ke mũ ti ke gé,” he tóg. ²⁰ “Krĩg ag vĕg ā tóg jĕ nĩ, inh nĩgĕ kǎ ki. Kỹ ā tóg nĕj tỹ kri vin jafā tỹ 7 (ke) tag vĕg mũ gé. Nhỹ ā mỹ kāmĕn, ā tỹ nĕn vĕg mũ tag ti. Topĕ tỹ jĕgnĕ jafā ag vỹ krĩg tỹ 7 (ke) tag ri ke nỹtĩ. Inh ki ge kỹ nỹtĩ ag ki ag tóg rĩr tĩ. Sỹ ā mỹ ěmā tỹ 7 (ke) tó mũ ěn tá ag nỹtĩ. Kar kỹ ag nĕj tỹ kri vin jafā ri ke nỹtĩ gé,” he tóg, ũ tỹ tỹ ěprā ke nĩ ve ěn ti.

2

Ēfeso tá igreja ki ke ag mỹ rá

¹ “Ũ tỹ ěmā tỹ *Ēfeso* tá inh mrĕ ke ag ki rĩr mũ ěn mỹ tag rán nĩ, ha mĕ,” he tóg. “Ũ tỹ ā mỹ vĕnh vỹ jĕnĕg mũ vỹ ti pĕgja tỹ krĩg tỹ 7 (ke) génh kỹ jĕ nĩ, hem nĩ. Kỹ tóg nĕj tỹ kri vin jafā tỹ 7 (ke) kǎ mĩ tĩ mũ gé, hem nĩ. ² “Ājag tỹ nĕn han mũ ki kanhró sóg nĩ, he ti,” hem nĩ iso. Vāsān ājag tóg tĩ. Iso krónh ke tũ ājag tóg nĩ. Ũn jykre pāno ag tóg ājag mỹ kórĕg nỹtĩ. Ājag kǎ mĩ ũ tóg ón ký: “*apóstolo* vỹ tỹ ěg nỹtĩ,” he ja nĩ. Ag jykre tugnỹm kỹ ājag tóg ag ón mũ tag to ag pan. ³ Iso tar ājag tóg nỹtĩ. Isugrĩn ājag tóg jagtar, ge ra ājag tóg iso krónh ke ja tũ nĩ.

⁴ Hā ra sóg nĕn ũ sĩ tó sór mũ, ājag mỹ. Ājag tỹ nĕn han mũ ũ tóg inh mỹ há tũ nĩ. Ājag tỹ inh ki ge vén kỹ ājag tóg iso há távĩ nỹtĩ ja nĩgĩ. Hā ra ājag tóg ũri to krónh ke mũ. ⁵ Ājag

tỹ vāsỹ iso tar ěn mĩ ěkrĕn nĩ. Ājag jykre kórĕg tovǎnh nĩ. Ājag tỹ inh ki ge vén ja ěn ri ke nỹtĩ mǎn nĩ. Ājag tỹ tag han sór tũ nĩn kỹ sóg ājag ki jun kỹ, ājag tỹ nĕj tỹ kri vin jafā ěn ma tĩg ke mũ, ha vem nĩ.

⁶ Nĕn ũ tóg hā ra há nĩ, ājag tỹ nĕn han mũ ũ. *Nicolaítas* he mũ ěn ag jykre to ājag tóg kórĕg távĩ nỹtĩ, isỹ ag jykre to kórĕg kóm,” he tóg, hem nĩ, vĕnh rán ki“, he tóg inh mỹ.

⁷ “Ũ nĩgrĕg nỹtĩ ag tỹ tỹ jĕmĕ jĕ, Topĕ kuprĩg vỹ ti. Ũ tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag hā mỹ tóg tó tĩ,” he tóg. “Ũ tỹ isovǎnh tũ ěn vỹ ka tỹ ěg rĩnrĩr han ke mũ ěn kanĕ konh ke mũ, Topĕ jakrĕ ěn kanĕ,” he tóg, ũ tỹ tỹ ěprā ke nĩ ve ěn ti. Ti tỹ *Ēfeso* tá ke ag mỹ vĕnh vỹ jĕnĕg mũn hā vĕ.

Esmirna tá igreja ki ke ag mỹ rá

⁸ Kỹ tóg: “ũ tỹ ěmā tỹ *Esmirna* tá inh ki ge kỹ nỹtĩ ag ki rĩr mũ ěn mỹ tag rán nĩ, ha mĕ,” he mũ gé. “Ũ tỹ ā mỹ vĕnh vỹ jĕnĕg mũ vỹ tỹ ũn ve nĩ. Hā ra tóg tỹ ěgno nĩ gé,” hem nĩ. “Ter ja ti nĩ, hā ra tóg rĩr mǎn,” hem nĩ iso. ⁹ “Isugrĩn ag tóg ājag to kórĕg nỹtĩ. Kỹ ājag tóg jagtar nỹtĩ. Ki kanhró sóg nĩ. Ge ra ājag tóg inhhā riko ri ke nỹtĩ. Ājag to ag tóg vỹ kónān tĩ, ũ tỹ ón ký: “*Judeu* vỹ tỹ ěg nỹtĩ, Topĕ tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ,” he mũ ag. Ag pijĕ tỹ Topĕ tũ nỹtĩ”. *Satanás* tũ vỹ tỹ ag nỹtĩ. ¹⁰ Ājag jagtar han jĕ ag tóg ke mũ, isugrĩn. Mũmĕg tũg nĩ hā ra. Japo vỹ ājag kato vāsān ke mũ. Kỹ ag tóg vĕseja kǎ tá ājag vām ke mũ. Kurā tỹ 10 (ke) ki ke vĕ, ag tỹ ājag vóg kónān ke ti. Isovǎnh tũg nĩ. Kỹ ājag tóg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Kỹ tóg ājag mỹ sér tĩnh mũ, he tóg,” hem nĩ, vĕnh rán ki,” he tóg inh mỹ.

¹¹ “Ũ nĩgrĕg nỹtĩ ag tỹ tỹ jĕmĕ jĕ, Topĕ kuprĩg vỹ ti. Ũ tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag hā mỹ tóg tó tĩ, Topĕ kuprĩg ti,” he tóg. “Ũ tỹ isovǎnh tũ ěn vỹ nũgme ki vár ke tũ nĩ,” he tóg, ũ tỹ

tý ěprā ke nī ve ěn ti. Ti tý *Esmirna* tá ke ag mý věnh vī jēnēg mūn hā vē.

Pérgamo tá igreja ki ke ag mý rá

¹² Ký tóg: “ũ tý ěmā tý *Pérgamo* tá inh ki ge ký nýtī ag ki rīr mū ěn mý tag rán nī, ha mē,” he mū gé. “Ů tý ā mý věnh vī jēnēg mū vỹ rógro jā régre vyn ký jē nī,” hem nī iso. ¹³ “*Satanás* nīgja tá ājag tóg ěmā nýtī, ki kanhró sóg nī. Iso tar ājag tóg nýtī. Ājag régre tý *Antipas* tén ja ag tóg nī, ti tý ijiji tó tugi. Ge ra ājag tóg iso: “ti ki kagtīg sóg nī,” he ja tū nī, ājag tý *Satanás* jamā tá nýtī ra.

¹⁴ Hā ra sóg nén ũ tó sór mū gé, ājag mý, ti tý inh mý há tū nīn ký. Ājag kāmī ũ ag tóg *Balaão* jykre han sór mū. *Balaão* vỹ *Balaque* mý ti tý *Israel* krē ag krīn kónān ke kāmén ja nī, Topē vī mranh ke to. Ký ag tóg ón ký věnh kágrá to fénhta ko ja nīgtī. ěn ko ký ag tóg ag prū tū fag mré nýgný' he ja nīgtī gé. Tag han sór ag tóg mū gé, ký tóg inh mý kórég ný. ¹⁵ Ký ājag kāmī ũ ag tóg *Nicolaitas* he mū ěn ag jykre han sór mū gé. ¹⁶ Tovānh nī, ājag jykre tag. Ke tū nī mū ra sóg ājag ki jun ke mū, sý ũ tý vějykre tag han mū ag kato vāsān jé, rógro tý inh jēnkā tá kākutē mū ěn tý,” hem nī, věnh rán ki,” he tóg, inh mý, ũ tý tý ěprā ke nī ve ěn ti.

¹⁷ “Ů nīgrēg nýtī ag tý tý jēmē jé, Topē kuprīg vī ti. Ů tý inh ki ge ký nýtī ag hā mý tóg tó tī,” he tóg.

“Ů tý isovānh tū mý sóg kanhkā tá vějēn tý péju ký nī ěn nīm ke mū. Ag mý sóg pó kupri nīm ke mū gé. Kri věnh jiji tág tóg rán ký nī. Ů pijé věnh jiji tag ki kanhró nīnh mū'. Ů tý mág mū ěn hā tóg ki kanhró nīnh mū, ti jiji tág ki, he tóg, hem nī,” he tóg, ũ tý tý ěprā ke nī ve ěn ti. Ti tý ěmā tý *Pérgamo* tá ke ag mý věnh vī jēnēg mūn hā vē.

Tiatira tá igreja ki ke ag mý rá

¹⁸ Ký tóg: “ũ tý ěmā tý *Tiatira* tá inh ki ge ký nýtī ag ki rīr mū ěn

mý tag rán nī, ha mē,” he mū gé. “Ů tý ā mý věnh vī jēnēg mū vỹ tý Topē kósin nī, hem nī,” he tóg. “Ti kanē vỹ pí gru ri ke nī. Ti pēn vỹ *ouro* jēngrē ri ke nī gé,” hem nī iso. ¹⁹ “Ājag tý nén han mū vég sóg tī. Iso há tāvī ājag tóg nýtī, inh ki ge pē han ký ājag tóg nýtī. Inh rānhrāj han to krónh ke tū ājag tóg nīgtī. Vāsý ājag tóg inh jykre to tar nýtī ja nīgtī. Ký ājag tóg ũri to tar káfór nýtī gé.

²⁰ Hā ra sóg nén ũ sī tó sór mū gé, ājag mý, ti tý inh mý há tū nīn ký. *Jezabel* fi vī kamēg ja tū ājag tóg nīgtī. Hā ký fi tóg ón ký vī tī nī. Inh mý rānhrāj tī ag krīn kónān fi tóg tī, ag tý fi mré ný jé, ag tý věnh kágrá mý nén ũ nī pūn mū ěn ko jé gé. ²¹ Fi tovānh isóg mū vē, fi tý fi jykre tugným jé, hā ra fi tóg fi jykre kórég tovānh sór tū nī. ²² Fi kagāg jé sóg ke mū. Ů tý fi jykre han mū ag vóg kónān jé sóg ke mū gé, ag tý fi jykre kórég tovānh jāvānh nýtīn ký. ²³ Fi krē kágtén kán jé sóg ke mū gé. Ký inh ki ge ký nýtī kar ag vỹ inh jykre ki kanhró nýtīnh mū. Vēnh kar tý nén to jykrén mū ěn ve kán sóg tī, ag tý nén han sór mū ěn ke gé. Ājag tý nén han mū ěn ri ke han jé sóg ke mū, ājag mý, ha vem nī.

²⁴ Ājag kāmī ũ ag tóg hā ra fi jykre han ja tū nīgtī, ag tý *Tiatira* tá nýtī ra. Ag pijé fi tý vějykre han mū han ja nī'. Ag tý nén ũ to: “*Satanás* jykre jagy,” he mū ěn han sór ja tū ag nīgtī. Hā ký sóg ag mý nén ũ jagy tónh ke tū nī gé. ²⁵ Ājag tý nén han mū to tar nýtīm nī. Gen ký inh kátīg mán ke tag jāvānh nýtīm nī.

²⁶ Ů tý isovānh tū ěn ag tý sóg pā'i hynhan ke mū, *povo* kar kri, ũ tý inh vī ki króm mū ag tý, ũ tý iso krónh ke tū ěn ag tý ke gé. Inh panh vỹ isý pā'i han, hā ký sóg ājag tý pā'i han ke mū gé, ²⁷ ājag tý inh kóm tý *povo* kri pā'i nýtī jé. Ký ājag tóg ag to vāsān ke mū, *ferro* tý ag mrānhrān ký, ěg tý go'or tý kukrū há gām mū

ēn ri ke. ²⁸ Tar ājag tóg nýtīnh mū, kŷ sóg ājag mŷ krīg mág nīm ke mū gé,” he tóg, hem nī, ag mŷ, vėnh rán ki,” he tóg, ū tŷ tŷ ěprā ke nī ve ěn ti.

²⁹ “Ū nŷrėg nýtī ag tŷ tŷ jėmė jė, Topė kuprīg vī ti. Ū tŷ inh ki ge kŷ nýtī ag hā mŷ tóg tó tī, Topė kuprīg tī,” he tóg, ū tŷ tŷ ěprā ke nī ve ěn ti. Ti tŷ ěmā tŷ *Tiatira* tá ke ag mŷ vėnh vī jėnėg mūn hā vė.

3

Sardes tá igreja ki ke ag mŷ rá

¹ Kŷ tóg: “ū tŷ ěmā tŷ *Sardes* tá inh ki ge kŷ nýtī ag ki rŷr mū ěn mŷ tag rán nī, ha mē,” he mū gé. “Ū tŷ ā mŷ vėnh vī jėnėg mū vŷ Topė kuprīg tŷ 7 (ke) tŷ jagrė nī, kŷ tóg krīg tŷ 7 (ke) génh kŷ jė nī gé, hem nī iso,” he tóg. “Ājag tŷ nén han mū ki kanhró sóg nī. Vėnh kar vŷ ājag to: “há ag nýtī, tar ag nýtī,” he tī. Hā ra ājag tóg iso krój nýtī. Hā kŷ ājag tóg ūn kăgter mū ri ke nýtī. ² Nŷr tovānh nī. Tar nýtīm nī. Ke tū nī mū ra ājag tóg kăgter pė han kăn ke mū. Ājag jykre tugnŷm inh. Hā ra tóg há tū nī ver. Topė vŷ ājag tŷ nén han mū to há tū nī ver. ³ Vėnh vī sér mē ājag mŷr. Kŷ to jykren há han nī. To tar nýtīm nī. To vāsān nī. Ājag nŷgnŷr kŷ sóg ājag krīg mŷ jun ke mū. Ū tŷ ěg tŷ nén péju tŷ tŷ ěg nŷr krīg mŷ jun ěn ri ke han jė sóg ke mū. Inh jun ke kurā ki kagtīg ājag tóg nýtī mŷr.

⁴ Ājag kă mī ū ag tóg hā ra vėnh kavėnh ja tū nī, *Sardes* tá. Tag ag vŷ kur kupri ěn rŷnh ke mū. Inh mré ag nýtīnh ke mū. ⁵ Ū tŷ isovānh tū ěn ag vŷ kur kupri ěn rŷnh kăn ke mū. Ag jŷgji kykŷnh ke tū inh nī, inh *livro* ki. Ūn rŷnrŷr ke mū ag jygji vŷ ki ránrán kŷ nýtī. ěn ag jŷgji tó jė sóg ke mū, inh panh mŷ, ti tŷ jėgnė jafā kar ag mŷ ke gé, he tóg, hem nī, vėnh rán ki,” he tóg, inh mŷ, ū tŷ tŷ ěprā ke nī ve ěn ti.

⁶ “Ū nŷrėg nýtī ag tŷ tŷ jėmė jė, Topė kuprīg vī ti. Ū tŷ inh ki ge kŷ

nýtī ag hā mŷ tóg tónh ke mū, Topė kuprīg ti,” he tóg, ū tŷ tŷ ěprā ke nī ve ěn ti. Ti tŷ ěmā tŷ *Sardes* tá ke ag mŷ vėnh vī jėnėg mūn hā vė.

Filadėlfia tá igreja ki ke ag mŷ rá

⁷ Kŷ tóg: “ū tŷ ěmā tŷ *Filadėlfia* tá inh ki ge kŷ nýtī ag ki rŷr mū ěn mŷ tag rán nī, ha mē,” he mū gé. “Ū tŷ ā mŷ vėnh vī jėnėg mū vŷ *Davi* tŷ jănkā nón jafā vyn kŷ jė nī, *chave* ěn ti, hem nī. Ti tŷ jănkā ū nón kŷ ū tóg nŷfėnh măn ke tū nī. Kŷ ti tŷ jănkā ū nŷfėnh kŷ ū tóg nón măn ke tū nī gé, hem nī, iso,” he tóg. ⁸ “Ājag tŷ nén han mū ki kanhró sóg nī. Tŷ nén mág tū ājag nýtī. Hā ra ājag tóg isŷ ājag mŷ nén tó mū ěn ki króm kŷ nýtīgŷ. Isovānh ja tū ājag tóg nŷgtī. Ājag mŷ sóg ěg tŷ jănkā nón ěn ri ke han. Kŷ ū tŷ ājag jo nŷfėnh ke tóg tū tī. ⁹ Ha mē, sŷ nén tónh ke tī. Ājag mŷ sóg ū ag jėgnėnh mū, *Satanás* mré ke ū ag. Ón kŷ ag tóg: “*Judeu* vŷ tŷ ěg nýtī,” henh ke mū. Kŷ ag tóg ājag krēm mŷgmŷg kenh ke mū, ājag mŷ: “ěg kăfór ājag tóg nýtī,” hen kŷ, ha vem nī. Ājag to há tăvī sóg nī. Hā kŷ ājag kato vāsānsān mū ag vŷ tag venh ke mū, ha vem nī. ¹⁰ Inh vī ki króm ājag tóg mū mŷr, sŷ ājag mŷ: “isovānh tŷg nī,” hen kŷ. Hā kŷ sóg ājag jy nŷgān ke mū, ga kri ke kar ag tŷ nén ū jagy venh ke kurā ěn kă. Ti jagy tăvī ve jė ag tóg ke mū, isŷ ag jykre tugnŷm kŷ. ¹¹ Kănhmar inh kătīg ke mū. Ājag tŷ inh ki ge kŷ nýtī tag tovānh tŷg nī. Ke tū nī mū ra ū ag tóg ājag nýtīg ja ki nýtīnh kŷ nén tŷ ājag mŷ sér tŷnh ke mū ěn venh ke mū, inhhā. ¹² Ū tŷ isovānh tū ěn ag tŷ sóg ĩn nŷna ri ke han ke mū, kanhkā tá. Tá ag pa măn ke tū nī. Ag kri sóg Topė jŷji rán ke mū gé, Topė jamā jŷji ti ke gé. ěmā tŷ *Jerusalém* tăg to ken hā vė. Kanhkā tá tóg kătėrenh ke mū. Kar kŷ sóg ag kri ijŷji tăg rán ke mū gé, he tóg, hem nī, vėnh rán ki,” he tóg inh mŷ, ū tŷ tŷ ěprā ke nī ve ěn ti.

13 “Ū nīgrēg nýtī ag tý tý jēmē jé, Topē kuprīg vī ti. Ū tý inh ki ge kýt nýtī ag hā mýt tóg tónh ke mū, Topē kuprīg ti, “he tóg, ū tý tý ēprā ke nī ve ěn ti. Ti tý ěmā tý *Filadēlfia* tá ke ag mýt vĕnh vī jĕnĕg mūn hā vĕ.

Laodicéia tá igreja ki ke ag mýt rá

14 Kýt tóg: “ŭ tý ěmā tý *Laodicéia* tá inh ki ge kýt nýtī ag ki rīr mū ěn mýt tag rán nī, ha mĕ,” he mū gé. “Ū tý ā mýt vĕnh vī jĕnĕg mū jĭjĭn hā výt: “ki hā tó tĭn hā vĕ,” he mū, hem nī,” he tóg. “Ti hā tugrĭn Topē tóg nĕn ū kar han ja nĭgtī, hem nī iso,” he tóg. 15 “Ājag tý nĕn han mū ki kanhró sóg nī. Ājag pijé goj rýt jagy ri ke nýtī gé'. Kýt ājag pijé goj kusa ri ke nýtī gé'. Ājag tý goj rýt jagy ěn ri ke nýtī ran há tĭnh mū vĕ. Ājag tý goj kusa ěn ri ke nýtī ran há tĭnh mū gé vĕ vĕ. 16 Hā ra ājag tóg goj rýt mĕ ri ke nýtī, ājag tý iso krój nýtĭn kýt. Hā kýt sóg ājag vām sór mū. ěg tý goj rýt mĕ pra kýt kujĕn ěn ri ke han jé sóg ke mū, ājag tý, ha vem nī. 17 Vĕso ājag tóg: “riko ěg nýtī, há ěg nýtī, nĕn ū tóg ěg mýt tū' he tū pé nī,” he tī. Hā tū tó ājag tóg tī. Jagtar ājag tóg nýtī, mýt, ha mĕ. Tý nĕn tū ājag tóg nýtī. Jykre kórég ājag tóg nýtī. Kur tū ājag tóg nýtī. Kyvó ājag tóg nýtī. Hā ra ājag tóg ki kagtĭg nýtī, ājag kórég nýtī tag ki. 18 Hā kýt sóg ājag mýt: “inh ki *ouro* há ěn mĕn kāmū jĕg,” he sór mū, “ājag tý riko nýtī jé. Kur kupri kajām nī, ājag tý kator nýtī tū nī jé, ājag mýt āg tū nī jé. Vĕnh kagta kajām nī, ājag kanĕ mýt, ājag tý ve há han mĕn jé. 19 Isýt ū to há nī ěn mýt sóg vī tar han tī, ti kanhrān jé. Vĕso jykren kýt ājag jykre kórég tovānh nī. 20 Mĕ há han nī, sýt ājag mýt nĕn tó mū tag. Re tá inh jĕ nī, jānkā tá, kýt sóg tý tórón' tórón' ke mū. Ū tý inh vī mĕg mū mýt tóg há tī. Kýt tóg inh mýt nón ke mū, jānkā ti. Kýt sóg ti ĩn kā ra rānh ke mū. Kýt sóg ti mré jĕn ke mū. Kýt tóg

inh mré jĕn ke mū gé, ha mĕ. 21 Ū tý isovānh tū ěn mýt sóg: “inh mré nī,” he sór mū. Kýt tóg inh ri ke tý ūn mág nĭnh ke mū. Inh panh mré sóg tý ūn mág nī ha, isýt ti tovānh ja tū nĭn kýt. Kýt tóg tá inh mré nĭnh ke mū gé,” he tóg, hem nī, vĕnh rán ki,” he tóg, ū tý tý ēprā ke nī ve ěn ti.

22 “Ū nīgrēg nýtī ag tý tý jēmē jé, Topē kuprīg vī ti. Ū tý inh ki ge kýt nýtī ag hā mýt tóg tónh ke mū,” he tóg, ū tý tý ēprā ke nī ve ěn ti. Ti tý ěmā tý *Laodicéia* tá ke ag mýt vĕnh vī jĕnĕg mūn hā vĕ.

4

Kanhkā tá Topē mýt vī há han

1 Kýt sóg kynhmýt ěvānh, kýt sóg kanhkā jānkā vé. Hā ra tóg nor kýt jĕ nī. Kýt sóg vĕnh vī ěn mĕ mĕn, vĕnh vī tý *trombeta* kyr ri ke ěn. Kýt tóg inh mýt: “ha kātāpry,” he mū. “Ā mýt sóg ven sór mū, ājag tý kar kýt nĕn venh ke mū ti,” he tóg, vĕnh vī ti.

2 Kýt vāhā Topē kuprīg tóg inh krĭn mū. Kýt sóg nĕn nĕ vég mū. Kanhkā tá tóg nĭgja sĭnvĭ kri nī nī. 3 Ti kakā tóg jĕngrĕ nī, pó sĭnvĭ tý *jaspe* mré *sardōnio* jĕngrĕ ěn ri ke. Nĭgja sĭnvĭ ěn výt ta no jĕngrĕ ri ke jĕ gé, pó tý *esmeralda* jĕngrĕ ěn ri ke. 4 Nĭgja sĭnvĭ ěn pĕnĭn nĭgja sĭnvĭ ū tóg nýtī gé. 24 (ke) ti nýtī. Nĭgja ěn kri kófa ag tóg nĭgnĭ kýt nýtī, kófa tý 24 (ke) ag. Kur kupri rĭnh kýt ag tóg nýtī. *Ouro* tý krĭ tógfĭn jafā rĭnh kýt ag tóg nýtī gé. 5 Nĭgja sĭnvĭ ěn tá ta tý kómkóm ke ri ke ěn tóg vĕnh ven mū. Kýt ta tý týrýt he ri ke ěn tóg mĕ há tí gé, vĕnh vī ke gé. Ti jo pĭ jónhkó gru tý 7 (ke) tóg nýtī gé. Topē kuprīg to ken hā vĕ, hā výt: pĭ jónhkó gru tý 7 (ke), he mū. 6 Nĭgja sĭnvĭ kakām nĕn ū tóg nýtī nī, tý tóg *vidro* tý goj nī ve nī, goj jāpri, goj kókop pĕ.

Kýt nĭgja sĭnvĭ ěn pĕnĭn ū ag tóg nýtī, ū tý 4 (ke) ag. Ag kakā ki ag tóg kanĕ e nýtī, kar kýt ag pānĭ tá ke gé. 7 Ag kām mĭ ū tóg mĭg ve ri ke nī. Kýt

ũ tóg monh ve ri ke nĩ gé. Kĩ ũ tóg ěg kakã ve ri ke nĩ. Jãvo ũ tóg kónhkó mág tẽ ti ve ri ke nĩ. ⁸ Ag kar vỹ fẽr tỹ 6 (ke) nỹti. Kĩ ag tóg ag fẽr ven ja ki kanẽ e nỹti gé. Kurã mré kuty ki ag tóg jãn tĩ. Jãn to krónh ke vãn h ag tóg nỹti. Ag jãn hã vẽ, ha mẽ: “ũn mág', mág', mág' vỹ tỹ ti nĩ, ěg jóg tỹ Topẽ ti, ũ tỹ nẽn kar han ki kanhró nĩ ěn ti. Vãsỹ tóg nĩ ja nĩgtĩ. Kĩ tóg ũri nĩ gé. Kĩ tóg kãtig ke mũ gé.” he ag tóg tĩ, nẽn nẽ tỹ 4 (ke) ěn ag. ⁹ Topẽ tỹ tỹ ũn mág nĩ ěn hã tỹ ag tóg jãn tĩ. Ti mẽ vỹ há han ag tóg tĩ. Ti mẽ ag tóg: “nẽn kar hynhan há ã tóg nĩ,” he tĩ, ũ tỹ nĩgia sĩnvĩ kri nĩ mũ ěn mẽ. ¹⁰ Ag tỹ ti mẽ jãn kỹ kófa tỹ 24 (ke) ěn ag vỹ mũgmũg ke tĩ, ũ tỹ nĩgia sĩnvĩ kri nĩ ěn krẽm. Kĩ ag tóg ti mẽ: “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ,” he tĩ, ũn rĩr nĩ ěn mẽ. Ti rĩr nĩ vỹ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Kĩ ag tóg ag krĩ tógfĩ ěn vin tĩ, nĩgia sĩnvĩ ěn krẽm. ¹¹ Ti mẽ ag tóg: “ěg *Senhor* vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ. “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ. Nẽn ũ kar to jykrén kỹ ã tóg hynhan ja nĩgtĩ, hã kỹ tóg ki nỹti, ã tỹ nẽn hynhan mũ kar ěn ti. Kĩ vẽn kar vỹ ã mẽ vỹ há han ke mũ, ã to: “ũn mág vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ,” he ag tóg, kófa ag, ũ tỹ nĩgia sĩnvĩ kri nĩ ěn mẽ.

5

Jesus tỹ livro mãn

¹ Kĩ sóg *livro* vég mũ. *Livro* ěn vỹ grĩn kỹ nỹ. ũ tỹ nĩgia sĩnvĩ kri nĩ ěn vỹ *livro* ěn mãn kỹ nĩ nĩ, ti pẽgia tỹ. Kã tá tóg rãn kỹ nĩ, ti ven ja tá ke gé. Tógfĩn kỹ tóg nĩ nĩ, *livro* ti. Tógfĩn ja tỹ 7 (ke) tóg nĩ. ² Kĩ sóg Topẽ tỹ jẽnẽ jafã éhé tãvĩ vég mũ gé. Vĩ tóg mũ, jamã há ra, kỹ tóg: “ũ nỹ hỹn ti tógfĩ kavãn mũ?” he mũ.

³ Hã ra ag tóg vég tũ nĩ, kanhkã tá, ěprã, vẽn kuprĩg ag kã mũ ke gé. Kĩ ũ tỹ *livro* kavãn ke tóg tũ tĩ, ti rá ve jé. ⁴ Kĩ sóg fỹ mũ. Inh mẽ tóg e tĩ, ũ tỹ *livro* kavãn ke tũ tĩn kỹ. ⁵ Kĩ kófa ag kã ũ tóg inh mẽ: “fỹ tũg ra,” he mũ. “*Davĩ* krẽ'krẽ ag kã ũn pir ěn tóg mũg tar ri ke nĩ. Kĩ tóg vẽn kar

tỹ hẽn ri ke ja nĩ. ěn vỹ ti tógfĩ tỹ 7 (ke) ěn kygvãn ki kanhró nĩ. Kĩ tóg *livro* ki rá ěn venh ke mũ,” he tóg inh mẽ.

⁶ Kĩ sóg nĩgia sĩnvĩ ěn jo *cordeiro* vég mũ, mẽ krẽ ěn ti. Nẽn nẽ tỹ 4 (ke) ag vỹ ti pẽnĩn nỹti, kófa ag ke gé. Kĩ tóg tỹ ag tỹ tãn h kỹ rĩr mãn ěn ri ke jẽ. Nĩka tỹ 7 (ke) ti jẽ, kanẽ tỹ 7 (ke) ke gé. Topẽ kuprĩg to ken hã vẽ, hã vỹ: nĩka tỹ 7 (ke) mré kanẽ tỹ 7 (ke), he mũ. Topẽ vỹ ti jẽnẽ ja nĩ, ti tỹ ga kar mẽ tũg jé. ⁷ Kĩ *cordeiro* ěn vỹ ũ tỹ nĩgia sĩnvĩ kri nĩ ěn tá jun mũ. Kĩ tóg ti ki *livro* ěn mæg mũ, ũ tỹ ti pẽgia tỹ *livro* mãn kỹ nĩ ěn ti ki. ⁸ Kĩ nẽn nẽ tỹ 4 (ke) ěn ag vỹ mũgmũg ke kãn mũ, kófa tỹ 24 (ke) ag ke gé. *Cordeiro* ěn krẽm ag tóg mũgmũg ke kãn mũ sir. Kófa ag vỹ vãyyn jafã tỹ *harpa* génh kỹ nỹti, pẽnky tỹ *ouro* génh kỹ ke gé. Pẽnky ěn kã ki tóg fõr nĩ, pũn kỹ ger há han jafã ěn tỹ, hã vỹ: ěg tỹ Topẽ mré vẽn tĩ, he mũ. ⁹ *Cordeiro* ěn mẽ ag tóg jãn mũ. *Jesus* jé tag tó ag tóg mũ, ha mẽ. “Ã hã ne *livro* mãn kỹ ti tógfĩ kygvãg mũ ha'. Ā tén ja ag tóg nĩ, kỹ ã tóg ter kỹ ěprã ke ag kygjãm, Topẽ mẽ, vẽn vỹ kar tó tĩ ag kã mũ, *nação* kar ag kã mũ. *Povo* kar ag kã mũ ã tóg ũ ag kygjãm ja nĩgtĩ. ¹⁰ Ā tỹ ũn kygjãm mũ ag mẽ ã tóg vẽn rãnhrãj nĩm ja nĩ gé, ag tỹ ã mẽ ã tũ ki rĩr jé, ag tỹ tỹ Topẽ mẽ rãnhrãj tĩ nỹti jé. Kĩ ag tóg ěprã ke ag kri tỹ ũn mág nỹtĩn mũ,” he ag tóg, kófa ag, jãnjãn kỹ.

¹¹ Kĩ sóg Topẽ tỹ jěgnẽ jafã tỹ hẽn ri ke vég mũ gé, *mũl* tỹ hẽn ri ke. Nĩgia sĩnvĩ ěn jo ag tóg nỹti, nẽn nẽ tỹ 4 (ke) ěn ag mré, kófa ag mré ke gé. ¹² Jãnjãn kãn ag tóg mũ gé, jamã há ra. Kĩ ag tóg: “*cordeiro* tag tén ja ag tóg nĩ. Hã kỹ tóg ũri tỹ ũn mág jẽ,” he mũ. “Tỹ tóg vẽn kar kri ũn mág jẽ ha. Riko tóg jẽ ha. Ki kanhró tóg jẽ ha. Tar tóg jẽ ha. Vẽn kar vỹ ti mẽ vỹ há han mũ ha,” he ag tóg, Topẽ tỹ jěgnẽ jafã ag.

¹³ Kŷ vāhā kanhkā tñn kar ag vŷ jānjān mŷ, jamā há ra, ěprā ke kar ag ke gé, vĕnh kuprĭg kar ag ke gé, goj ki ke kar ag ke gé. Kŷ ag tóg: “ŭ tŷ nĭgja sĭnvĭ kri nĭ ěn mŷ ěg tóg vĭ há han ke mŷ ha, *cordeiro* ěn mŷ ke gé,” he mŷ. “Ag pir mŷ ag tóg tŷ ŭn mág nŷtĭ. Vĕnh kar kri ke vŷ tŷ ag nŷtĭ. Kŷ ag tóg tŷ' henh ke tŷ pĕ nĭ,” he ag tóg mŷ sir, vĕnh kar pĕ ěn ag.

¹⁴ Kŷ nĕn nĕ tŷ 4 (ke) ěn ag vŷ tóg vĭ mŷ gé sir. “Hā vĕ,” he ag tóg mŷ. Kŷ kófa ag tóg mŷgmŷg ke kñn mŷ sir, “Topĕ vŷ tŷ ā nĭ,” hen kŷ.

6

Jesus tŷ livro tógfĭ kygvān

¹ Kŷ sóg *cordeiro* tŷ ti tógfĭ ve kavān vég mŷ sir, ti tógfĭ tŷ 7 (ke) ěn ag kā ŭn ve ěn ti. Kŷ sóg nĕn nĕ tŷ 4 (ke) ag kā ŭ vĭ mĕg mŷ gé sir. Ti vĭ vŷ ta tŷ tŷrŷr he ri ke nĭ. “Tág’,” he tóg. ² Kŷ sóg vĕšŷjām ěvānh kŷ kāvāru kupri vég mŷ. Ŭ tŷ kri nĭ vŷ vyj vyn kŷ nĭ nĭ. Ti mŷ ag tóg krĭ tógfĭ jun mŷ, ti tŷ tŷ ěprā ke kar kri ke jĕn kŷ.

³ Kŷ *cordeiro* vŷ ti tógfĭ ŭ kavāg mŷ gé. Ti tógfĭ régre tá krŷg vĕ sir. Kŷ nĕn nĕ ag kā mĭ ŭ tóg: “tág’,” he mŷ gé. ⁴ Kŷ kāvāru kusŷg vŷ jun mŷ. Ŭ tŷ kri nĭ ěn mŷ ag tóg rógro tĕj jun mŷ, ti tŷ ěprā ke ag tŷ jagnĕ kato vāsānsān han jĕ, ěprā ke ag tŷ jagnĕ kĕgtĕn jĕ sir.

⁵ Kŷ *cordeiro* ěn tóg ti tógfĭ ŭ kavāg mŷ gé. Ti tógfĭ tāgtŷ tá krŷg vĕ sir. Kŷ nĕn nĕ ag kā mĭ ŭ tóg: “tág’,” he mŷ gé. Kŷ sóg vĕšŷjām ěvānh kŷ kāvāru sá vég mŷ sir. Ŭ tŷ kri nĭ ěn vŷ ěg tŷ nĕn ŭ kar kufyg jafā mñn kŷ nĭ nĭ, ěg tŷ nĕn ŭ kar kāmun jafā ti. ⁶ Kŷ sóg nĕn nĕ tŷ 4 (ke) ěn ag kā ŭ vĭ mĕg mŷ gé, kŷ tóg: “*trigo tŷ quilo* pir mñn jĕ ag tóg ke mŷ ha, *por dia* kaja to,” he mŷ, kŷ tóg kaja e tĭ. “Ke tŷ nĭn kŷ ag tóg *cevada tŷ quilo* tāgtŷ mñn ke mŷ, *por dia* kaja ěn to, (kŷ tóg kaja e tĭ

gĕ). *Azeite* vóg tŷg nĭ hā ra, *vinho* vóg tŷg nĭ gé, kaja si ěn to ti fón nĭ,” he tóg mŷ, vĕnh vĭ ti.

⁷ Kŷ *cordeiro* ěn tóg ti tógfĭ ŭ kavāg mŷ gé. Ti tógfĭ tŷ 4 (ke) tá krŷg vĕ sir. Kŷ nĕn nĕ ag kā mĭ ŭ tóg: “tág’,” he mŷ gé. ⁸ Kŷ sóg kāvāru ŭ vég mŷ. Hā ra tóg vĕser jóg tánh ěn ri ke nĭ. Ŭ tŷ kri nĭ ěn tóg ěg tĕn tĭ. Kŷ vĕnh kuprĭg ag vŷ ti nón kāmŷ mŷ gé. Ag tŷ ěprā ke ag vĕnh kĕpón tŷ 4 (ke) ag kā ti vĕnh kĕpón pir ag kĕgtĕn ke vĕ, rógro tŷ, ag kókĭr tŷ ke gé, vĕnh kaga tŷ ke gé, mĭg tŷ ke gé.

⁹ Kŷ *cordeiro* vŷ ti tógfĭ ŭ kavāg mŷ gé. Ti tógfĭ tŷ 5 (ke) tá krŷg vĕ sir. Kŷ sóg nĭgja sĭnvĭ ěn krĕm ěvānh kŷ, ag tŷ Topĕ vĭ tigrĭn ŭn kĕgtĕn mŷ ag kar kuprĭg vĭgvég mŷ. Topĕ vĭ tó to krónh ke ja tŷ ag tóg nĭ. Hā kŷ ag tóg ag kĕgtĕn ja nĭgtĭ, ŭ tŷ ag vĭ jĕmĕ sór ja tŷ ěn ag. ¹⁰ ěn ag vŷ jamā há ra: “*Senhor*,” he mŷ. “Ŭn mág vŷ tŷ ā nĭ. Ā tŷ nĕn tó mŷ ěn han ā tóg tĭ. Ā mŷ kĕnhmar ěprā ke ag jykre tugnŷm sór tŷ, ā tŷ ag vóg kónān jĕ, ag tŷ ěg kĕgtĕn ja tag tigrĭn?” he ag tóg mŷ. ¹¹ Kŷ tóg ag mŷ kur kupri junjun kŷ ag mŷ: “*toreg ver*,” he mŷ. “Ŭ ag tóg nŷtĭ gé, ag tŷ ŭn kĕgtĕn ke mŷ ŭ ag, ājag mré ke ŭ ag. Topĕ vŷ ag nĭgkré, kŷ tóg ki kanhró nĭ, ag tŷ ŭ tŷ hĕn ri ke kĕgtĕn ke mŷn ki. Ag tŷ ājag mré ke ěn ag kĕgtĕn kñn kar kŷ tóg ag jykre tugnŷm kñn ke mŷ, ha vem nĭ,” he tóg, ag tŷ ŭn kĕgtĕn mŷ ěn ag mŷ.

¹² Kŷ sóg *cordeiro* ve mñn mŷ. Kŷ tóg *livro* tógfĭ ŭ kavāg mŷ gé. Ti tógfĭ tŷ 6 (ke) tá krŷg vĕ sir. Kŷ ga tóg jŷrŷn ke mŷ. Rā vŷ kuty' he mŷ, kur sá kuty ěn ri ke. Kysā vŷ kusŷg' he mŷ gé. ¹³ Kŷ krĭg vŷ vár kñn mŷ gé. Kejĕn kĕka tóg ka tŷ vyryn vyryn ke tĭ. kŷ ti kanĕ tóg vár kñn tĭ, ti tánh ra. Ge ti nĭnh mŷ, krĭg vár kñn ke mŷ tag tĭ. ¹⁴ Kŷ kanhkā vŷ tŷ' he mŷ gé. ěg tŷ *livro* grĭn ěn ri ke ti nĭ, kanhkā tŷg tĭ. Pñnónh vŷ tŷg kñn mŷ gé,

goj vāso kar ke gé. ¹⁵ Ęprā ke ag vỹ pānónh nor krēm vėnh pigjunh mũ, pāro vāso krēm, pā'i ag, vėnh kar kri ke ag, ag pā'i ag mré hā, ũn riko ag mré hā, ũn tar ag mré hā, ũn *camarada* ag mré hā, ag *patrāo* ag mré hā, ěprā ke kar ag mỹr, ha mẽ. ¹⁶ Kỹ ag tóg pānónh mỹ vĩ mũ, pāro mỹ ke gé. “Ha ěg kri vār. Ha ěg kri tỹ tam ké. Ha ěg pigju. *Cordeiro* ěn vỹ ěg to jũ mũ. Kỹ ũ tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ěn vỹ ěg ki ěvānh mũ. Ag jo ěg pigju,” he ag tóg mũ, ón kỹ, ěprā ke kar ag, pānónh kar mỹ. ¹⁷ “Ag tỹ ěg to jũnh ke vė. Pétēm ti huri, kurā kórég tag ti. Krenkren ke tũ ěg tóg nĩ,” he ag tóg mũ, ěprā ke kar ag, *cordeiro* ěn jũ kaměg kỹ.

7

Topě tỹ jěně jafā tỹ ũn e ránrán

¹ Kỹ sóg ga fyr mĩ ěvānh kỹ Topě tỹ jěgně jafā tỹ 4 (ke) ag vigvég mũ. Ga péno tỹ 4 (ke) ki ag jěgĵěg kỹ nỹtĩ. Kỹ ag tóg kākā tỹ 4 (ke) ag ki rĩr nỹtĩ gé, kākā tỹ hě kā tá mũ tũ nĩ jé. Kỹ kākā tóg tũ tĩ, ga kri, goj kri ke gé, ka kā mĩ ke gé. ² Rā jur ja tá sóg Topě tỹ jěně jafā ũ kātĩg vég mũ gé. Topě tỹ ěg ránrán jafā ma tóg kātĩ mũ. Kỹ tóg kanhkā ra tāpy mũ. Kỹ tóg Topě tỹ jěgně jafā tỹ 4 (ke) ěn ag mỹ vĩ mũ. Topě vỹ ag mỹ: “ga mré goj kókén nĩ,” he ja nĩ, ũ tỹ 4 (ke) ěn ag mỹ. ³ Kỹ ũ tỹ vėnh rán jafā ma kātĩ mũ ěn tóg ag mỹ: “toreg ver’,” he mũ. “Ga vóg tũg nĩ ver, goj ke gé, ka ke gé,” he tóg. “Ęg tỹ ver Topě mỹ rānrāj tĩ ag ránrán sór vė, ag kakā ki,” he tóg, Topě tỹ jěně jafā ti, ũ tỹ 4 (ke) ěn ag mỹ. ⁴ Kỹ tóg ag ránrán tĩ mũ. ũ tỹ 140 *mil* (ke) ag hā vė, fag mré hā, ti tỹ *Israel* krě'krě ag kar kā mĩ ũn ránrán mũ ag. Ti *número* mẽ inh. ⁵ *Judá* krě tỹ 12 *mil* (ke) tóg rán kỹ nỹtĩ, *Rubem* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Gade* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, ⁶ *Aser* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Naftali* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Manassés* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, ⁷ *Simeão* krě tỹ

12 *mil* (ke) ke gé, *Levi* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Issacar* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, ⁸ *Zebulom* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *José* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Benjamim* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé. Ęn ag ránrán kān tóg mũ, Topě tỹ jěně jafā ti.

Ũn e tỹ Topě mỹ vĩ há han

⁹ Tag pāte sóg ũn tỹ hěn ri ke ag vigvég mũ. E tāvĩn ag nỹtĩ. Kỹ ũ tỹ ag nĩgkrén ke tóg tũ tĩ. Tỹ ag ěprā ke ja nỹtĩ. *Nação* kar kā mĩ ke ũ ag vỹ tá nỹtĩ, *povo* kar kā mĩ ũ ag ke gé, vėnh vĩ kar tó tĩ ag kā mĩ ũ ag ke gé. Kur kupri rĩnh kỹ ag tóg nỹtĩ. Nĩgja sĩnvĩ ěn pénĩn ag tóg jěgĵěg kỹ nỹtĩ, *cordeiro* rĩnve. Tānh féj gėnh kỹ ag tóg nỹtĩ. ¹⁰ Ęn ag vỹ jamā há ra: “Topě hā vỹ ěg krenkren han mũ,” he mũ. “Ũ tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ěn vỹ ěg krenkren han mũ, *cordeiro* ti ke gé,” he ag tóg mũ.

¹¹ Topě tỹ jěgně jafā kar ag vỹ nĩgja sĩnvĩ ěn pénĩn nỹtĩ gé, ũn e ěn ag mré. Kófa ěn ag pénĩn ag nỹtĩ, něn ně tỹ 4 (ke) ěn ag pénĩn ke gé. Nĩgja sĩnvĩ ěn krēm mũgmũg ke kỹ ag tóg ũ tỹ kri nĩ ěn mỹ: “Topě vỹ tỹ ā nĩ,” he mũ. ¹² Kỹ ag tóg: “ha vé, vėnh kar jé Topě hā mỹ vėnh vĩ há tó,” he mũ. “Topě hā vỹ sĩnvĩ jě. Ti hā mỹ ěg tóg vėnh vĩ há tó tĩ. Tỹ tóg ũn mág jě, vėnh kar kri, ũri. Hā vė,” he ag tóg mũ, Topě tỹ jěgně jafā ag.

¹³ Kỹ kófa ěn ag kā ũ tóg inh mỹ: “ag tỹ hě ri ke ně hỹn, hā kỹ ag tóg kur kupri rĩnh kỹ nỹtĩ?” he mũ.

¹⁴ Kỹ sóg ti mỹ: “inh pijé ki kanhró nĩ,” he mũ. “Ā hỹn tóg ki kanhró nĩ,” he sóg ti mỹ. Kỹ tóg inh mỹ: “něn ũ jagy mág pě ve ja ag tóg nĩ, *cordeiro* tugrĩn,” he mũ. “Ag vóg kónān jagy han ag tóg. Ag kur kygfā ag, *cordeiro* kyvénh tỹ, kỹ tóg kupri nỹtĩ, ag kur ti. ¹⁵ Kỹ ag tóg Topě nĩgja sĩnvĩ pénĩn nỹtĩ. Ti rānrāj han ag tóg tĩ, kurā kar ki, kuty ki ke gé, ti ĩn krēm. ũ tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ěn vỹ ag jy nĩgān mũ. ¹⁶ Ag pijé kókir mǎn

ke mũ'. Ag pijé og'og sór mǎn mũ'. Rǎ vỹ ag pũn mǎn ke tũ nĩ ha, nén ù gru ke gé, ¹⁷ *cordeiro* tỹ ag ki rĩr kỹ, ù tỹ nĩgia sĩnvĩ tá jẽ ên ti. Ag tatĩ tĩg jé tóg ke mũ, goj nĩhỹg ja ra. Goj tỹ ag rĩnrĩr han mũ ên ra tóg ag tatĩ tĩg ke mũ. Topẽ vỹ ag kygfỹ tỹ tũ' henh ke mũ," he tóg inh mỹ, kófa ti, ùn e ên ag to.

8

Livro tógfĩ tỹ ěgno

¹ Kỹ *cordeiro* vỹ *livro* tógfĩ tỹ ěgno kavãg mũ. Ti tógfĩ tỹ 7 (ke) tá krỹg hǎ vẽ. Kỹ tóg katy' he mũ, kanhkǎ tá, *meia hora* ki. ² Kỹ sóg Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ag vég mũ. Ag mỹ ag tóg *trombeta* tỹ 7 (ke) junjun mũ. Topẽ nĩgia sĩnvĩ jo ag tóg nỹtĩ.

³ Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ù tóg *ouro* tỹ pénky ma kǎtĩ mũ, ěg tỹ ki Topẽ mỹ ger há pũn jafã ên ti. Nĩgia sĩnvĩ ên to tóg jẽ mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ ka jẽnjo ger há tỹ hẽn ri ke jun mũ, ti tỹ Topẽ mỹ pũn jé. Ěprǎ ke tỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ kar ag tóg Topẽ mré vémén tĩ. Ag vĩ ja ên mré tóg ti ger há ên pũn sór mũ, Topẽ mỹ, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ti. ⁴ Kỹ tóg sir pũn mũ, Topẽ kato jẽ kỹ. Kỹ ti ger há ên tóg kynhmỹ tápry mũ sir, Topẽ tũ ag tỹ ti mré vémén ja ên mré hǎ. ⁵ Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ên tóg pénky ên fǎn mũ, pránh gru tỹ. Topẽ mỹ nén ù kar pũn jafã tá tóg pránh gru ên mǎg mũ. Kỹ tóg pénky kǎ kǎ nĩm kỹ ga kri fón mũ sir. Kỹ ta tóg kómkóm ke kỹ tỹrỹr he mũ, ga kri. Kỹ ga tóg jũrũn ke mũ gé sir.

Ag tỹ trombeta kynkyn

⁶ Kỹ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ên ag tóg vẽn kǎn mũ sir, ag tỹ *trombeta* kynkyn jé. ⁷ Kỹ ùn ve tóg ti tũ kyn vén mũ. Kỹ nǎfy tóg ěprǎ ke ag kri vǎr mũ, pĩ mré hǎ, vẽn kyvénh mré hǎ ke gé. Kỹ ga vẽn kǎpóv tágtũ ag kǎ ti vẽn kǎpóv pir tóg kugpũr kǎn mũ, ka mré hǎ. Re vỹ pũr kǎn pẽ han mũ sir.

⁸ Kỹ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ên ag kǎ ù tóg *trombeta* kyn mũ gé. *Trombeta* régre vẽ sir. Kỹ nén ù tóg goj kafã tũ ki kutẽ mũ. Hǎ ra tóg tỹ pǎnónh gru nĩ ve nĩ, pǎnónh mǎg távĩ. Kỹ goj vẽn kǎpóv tágtũ ag kǎ ti vẽn kǎpóv pir tóg vẽn kyvénh ri ke nĩ. ⁹ Goj ga vẽn kǎpóv tágtũ ag kǎ ti vẽn kǎpóv pir tóg kǎgter kǎn mũ gé. Goj kri mũ mũ ên, *barco* ên vẽn kǎpóv tágtũ ag kǎ ti vẽn kǎpóv pir tóg tũ' he kǎn mũ gé, pǎnónh ên tugrĩn.

¹⁰ Kỹ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ên ag kǎ ù tóg *trombeta* kyn mũ gé. *Trombeta* tágtũ vẽ sir. Kỹ krĩg mǎg pẽ tóg kanhkǎ tá kátère mũ. Hǎ ra tóg gru nĩ, pĩ gru ên ri ke. Kỹ tóg goj nĩhỹg vẽn kǎpóv tágtũ ag kǎ ti vẽn kǎpóv pir kri kutẽ mũ. ¹¹ Krĩg ên jijin hǎ vỹ: "fa," he mũ. Kỹ goj ên tóg fa nĩ sir. Kỹ ěprǎ ke tỹ hẽn ri ke ag vỹ kǎgter mũ, goj kórég ên kron kỹ.

¹² Kỹ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ên ag kǎ ù tóg *trombeta* kyn mũ gé. *Trombeta* tỹ 4 (ke) vẽ sir. Kỹ nén ù tóg rǎ kókég mũ. Kỹ jẽngrẽ tóg sĩ' he mũ, kysǎ jẽngrẽ ti ke gé, krĩg kar jẽngrẽ ti ke gé. Jẽngrẽ vẽn kǎpóv tágtũ ag kǎ ùn pir tóg tũ' he mũ. Kỹ tóg kuty távĩ nỹ.

¹³ Kỹ sóg kónhkó mǎg vég mũ, ti tẽ tĩn kỹ, kynhmỹ. Ên vỹ jamǎ há ra prěr mũ. "!.Jagy ti tĩnh mũ, jagy ti tĩnh mũ, ěprǎ ke ag mỹ..! !..Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tágtũ ù ag vỹ ag tũ ti kynkyn ke mũ ha, kỹ tóg kórég távĩ nỹnh mũ ha," he tóg mũ, kónhkó mǎg ti.

9

¹ Kỹ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ên ag kǎ ù tóg *trombeta* kyn mũ gé. *Trombeta* tỹ 5 (ke) vẽ sir. Kỹ sóg krĩg vég mũ. Kanhkǎ tá tóg kátère ja nĩ, ěprǎ. Kỹ ag tóg ti mỹ nũgme nón jafã fig mũ, *chave* ti, krĩg ên mỹ. ² Kỹ tóg nón mũ sir, nũgme ti. Hǎ ra nĩja tóg tá tũm tũm ke mũ, nĩja tar pẽ. Kỹ

rã tóg kuty' he mũ. Ga kri tóg kuty' he kãn mũ. ³ Nija ên kã tá tóg vãhã kãpa mũ, tỹ ópã tỹ hên ri ke nỹti ve ti. Hã ra tóg pỹn kakrã tar ri ke nỹti, tỹ ópã nỹti ve ên ti. ⁴ Ti pijé re ko tí'. Ti pijé ka féj ko tí'. Ti pijé êkré ko tí gé'. Ti tỹ êprã ke ag mỹ vênh kaga han kãtĩg vê. Êprã ke ù ag tóg tỹ Topê tỹ rágrã tú nỹti, ag kakã ki. Ên ag tỹ ag mỹ vênh kaga han hã jé ag tóg junjun mũ, tỹ ópã nỹti ve ên ag. ⁵ Ag pijé êprã ke ag kãgtén mũ hã ra'. Kysã tỹ 5 (ke) ki ag tóg êprã ke ag mỹ vênh kaga nĩm mũ. Ag tỹ ag vóg ký tóg pỹn kakrã tỹ êg tugtãn ri ke nĩ, ti kaga ti. ⁶ Ký êprã ke ag tóg kãgter sór mũ, ti kaga jagy to. Hã ra ag tóg kãgter ke tú nĩ, kysã tỹ 5 (ke) ên ki. Ag kãgter sór mũ ra ag tóg kãgter ke tú pê nĩ.

⁷ Ópã ên tóg tỹ kãvãru ve nỹti. Kãvãru tỹ vênh génh mũnh ke ri ke tóg nỹti. *Ouro* tỹ ag tóg krĩ tógfi nỹti. Ag kakã vỹ êg kakã ri ke nĩ. ⁸ Ag gãnh vỹ fag gãnh téj ri ke nĩ gé. Ag jã vỹ mĩg jã ri ke nĩ. ⁹ Ag fár tóg tỹ *ferro* tỹ *camisa* ri ke nĩ. Ag fêr tỹ rãnrãnh he tóg mẽ há tí. Ký tóg kãvãru tỹ hên ri ke tỹ karósa tỹ hên ri ke nỹgnỹn ri ke nĩ, ag tỹ vênh génh mũnh ken ký. ¹⁰ Ag my kã tóg jê, ag préj ti, pỹn kakrã préj ri ke ti. Ag my tỹ ag tóg êprã ke ag vóg kónãn tí, kysã tỹ 5 (ke) ki. ¹¹ Û tỹ nũgme ki rĩr tí ên, ù tỹ Topê tỹ jêñê jafã ri ke nĩ ên vỹ tỹ ag pã'i mág nĩ, ópã ên ag pã'i mág. *Hebreu* ag ví ki ti jiji vỹ: *Abadom*, he mũ, ký tóg *Grego* ag ví ki: *Apolião*, he mũ, hã vỹ: nén ù kar kókég tí, he mũ, êg ví ki.

¹² Nén jagy ve ve inh huri. Sỹ nén jagy régre venh ke nê ha.

¹³ Ký Topê tỹ jêgnê jafã tỹ 7 (ke) ên ag kã ù tóg *trombeta* kyn mũ gé. *Trombeta* tỹ 6 (ke) vê sir. Ký sóg vênh ví mẽg mũ. Topê mỹ nén ù pũn jafã tỹ *ouro* tá tóg mẽ há tí, vênh ví ti, *mesa* ên péno tỹ 4 (ke) ki. ¹⁴ Vênh ví ên tóg ù tỹ kyn mũ ên mỹ: “Topê

tỹ jêgnê jafã tỹ 4 (ke) ên kygvãn tũg,” he mũ. “Û tỹ goj mág tỹ *Eufrates* tá sigse ký nỹti ên ag kygvãn tũg,” he tóg. ¹⁵ Ký tóg ù tỹ 4 (ke) ên ag kygvãn tí mũ. Tá ag tóg jãvãnh nỹti ja nĩgtĩ, ag tỹ êprã ke tỹ hên ri ke ag kãgtén jé. Topê vỹ ag mỹ ag tỹ kurã ki ag kãgtén ke mũ ên nĩm ja nĩ. Êprã ke vênh kãpóv tãgtũ ag kã ùn pir ag kãgtén kãn jé ag tóg ke mũ, Topê tỹ jêgnê jafã tỹ 4 (ke) ên ag. ¹⁶ Ag krêm *soldado* ag *número* mẽ inh, ù tỹ kãvãru kri mũgtĩ ag. 200 *mil* (ke) ag nỹti, ag krêm *soldado* ag. ¹⁷ Ký sóg ag vég mũ, *soldado* tỹ kãvãru kri mũ mũ ag. *Ferro* tỹ ag *camisa* nỹti. Ký ù ag tóg kusũg nỹti, pĩ kusũg ri ke. Û ag tóg tánh nỹti. Û ag tóg mãréro nỹti. Kãvãru krĩ vỹ mĩg krĩ ri ke nỹti. Ag jênkã tá pĩ gru tóg kãkutê mũ, nĩja ke gé. ¹⁸ Tag tỹ ag tóg êprã ke ag kãgtén ke mũ, pĩ tỹ, nĩja tỹ, kãvãru ag. ¹⁹ Nén tỹ kãvãru jênkã tá kãkutê mũ ên vỹ êprã ke ag kãgtén ke mũ. Kãvãru ên my vỹ tóg tỹ pỹn ve nĩ, pỹn krĩ. Ên tỹ ag tóg êprã ke ag kókén ke mũ gé.

²⁰ Êprã ke ù ag tóg hã ra krenkren ke mũ ver. Ag kãgtén kãn ke tú ag tóg nĩ ver. Ký ùn krenkren mũ ag pijé Nén-Kórég ag tovãnh mũ'. Vênh kãgrã tovãnh tú ag nỹti, pó tỹ vênh kãgrã ên, ka tỹ vênh kãgrã ên ke gé. Ver ag tóg tag kar to: “Topê vỹ tỹ ti nĩ,” he tí gé. Ag tỹ vêsóg ki vênh kãgrã hynhan mũ ra tóg ag mỹ tỹ Topê nĩ ve nĩ, ti kanê tú ra, ti nĩgrêg nor tú ra, ti tũg vãnh hã ra. ²¹ Ag pijé ag jykre tovãnh sór mũ', êprã ke krenkren mũ ên ag. Jagnê kãgtén ag tóg mũgtĩ. Kujã jykre han ag tóg mũgtĩ. Ag prũ tú fag mré ag tóg nỹgnỹ mũgtĩ. Fag mén tú ag mré fag tóg nỹgnỹ mũgtĩ gé. Jagnê tỹ nén ù pigju ag tóg mũgtĩ gé, êprã ke ag.

10

¹ Kÿ sóg Topē tÿ jēnē jafā tar ũ vég mŭ. Kanhkā tá tóg kâtere mŭ. Kanhkā góg vÿ ti kri rŭm ke kÿ nÿ nĩ. Ti krĩ kri ta no tóg vĕnh ven mŭ. Ti kakā vÿ rā ri ke nĩ. Ti fa vÿ pĩ gru ri ke nÿtĩ. ² Livro sĩ tÿ tóg jén ke kÿ mǎn kÿ jē nĩ. Ti pĕgja tÿ tóg goj kafā tũ sǎn mŭ. Kÿ tóg ti jakānh tÿ ga sǎn mŭ. ³ Prĕr tóg mŭ sir, jamā há ra. Kÿ tóg tÿ mĭg kyr mē tĩ, ti prĕr ti. Kÿ ta tÿ tÿrÿr he tÿ 7 (ke) vÿ ti vĩ kafān mŭ, jamā há ra. ⁴ Kÿ sóg ta tÿ tÿrÿr he mŭ ěn vĩ rán sór mŭ. Hǎ ra ũ tÿ kanhkā tá vĩ mŭ tóg inh mÿ: “rán tũg nĩ,” he mŭ. “Ta tÿ tÿrÿr he mŭ ěn vĩ tó sór tũg nĩ, ũ mÿ,” he tóg.

⁵ Kÿ Topē tÿ jēnē jafā ěn, ũ tÿ goj mré ga kri jē mŭ ěn tóg ti nígē tÿ kanhkā ki ven mŭ, ti pĕgja tÿ. ⁶ Kÿ tóg: “sÿ ki hǎ tónh ke vĕ,” he mŭ. “Topē vÿ ki kanhró nĩ,” he tóg. “Ũn rĩr nĩ ěn vÿ ki kanhró nĩ, ũn ter vǎnh ěn. Ũ tÿ kanhkā mré, ga han mŭ ěn vÿ ki kanhró nĩ, ũ tÿ goj han mŭ ěn ti, ũ tÿ ũn rĩrĩr nÿtĩ kar ag hynhan mŭ ěn ti,” he tóg. “Ha vé, ti tÿ nén han ke mŭ ěn tovǎnh mǎn ke tũ ti nĩ ha, Topē ti. ⁷ Ti tÿ jĕgnē jafā tÿ 7 (ke) ěn ag kǎ ũ vÿ *trombeta* kyn ke mŭ. Kÿ tóg ũ tÿ 7 (ke) tá krÿg ke mŭ. Ti tÿ kyn kÿ Topē vÿ ti tÿ nén han sór mŭ ěn han ke mŭ ha, ti tÿ vǎsÿ to jÿkrén mŭ ěn ti. Hǎ tó ja ti nĩ, ti rǎnrǎj han tĩ ag mÿ, ti vĩ tó tĩ ag mÿ ke gé, Topē ti,” he tóg, Topē tÿ jēnē jafā ti.

⁸ Kÿ kanhkā tá ke ũ tóg inh mré vĕmén mǎn mŭ. Inh mÿ tóg: “ha tũg,” he mŭ. “Livro sĩ tÿ jén ke kÿ nĩ ěn mǎn tũg,” he tóg. “Ũ tÿ goj mré ga sǎn kÿ jē ěn ki *livro* mǎn tũg,” he tóg. ⁹ Kÿ sóg tũg kÿ ti mÿ *livro* to vĩ mŭ. Kÿ tóg inh mÿ: “té, ko ra,” he mŭ. “Mÿg ri ke ti nĩ, ě tÿ kon kÿ. Kar kÿ tóg hǎ ra fa nĩnh mŭ, ha vem nĩ,” he tóg. ¹⁰ Kÿ sóg *livro* sĩ ěn mǎn kÿ ko mŭ. Kÿ tóg mÿg ri ke nĩ. Isÿ ko kar kÿ tóg fa nĩ sir.

¹¹ Kÿ ũ tóg inh mÿ: “Topē tÿ nén hynhan ke mŭ tó mǎn jé ě tóg ke mŭ,” he mŭ. “Ti tÿ *povo* kar, *nação*

kar, pǎ'i krĕm ke kar, pǎ'i kar ag tÿ nén hynhan ke mŭ tó jé ě tóg ke mŭ,” he tóg, vĕnh vĩ ti.

11

Ũ tÿ Topē vĩ tó tĩ ag

¹ Kÿ ag tóg inh mÿ vǎn jun mŭ, vǎn tÿ nén ũ kǎmun jafā ti. Kÿ ũ tóg inh mÿ: “tág,” he mŭ. “Topē ĩn kǎmun nĩ, Topē mÿ nén ũ pũn jafā mré hǎ. Ũ tÿ krĕm Topē mré vĕmén nÿtĩ ěn ag nĩgkrén nĩ gé. ² Topē ĩn vǎso ěn kǎmun tũg nĩ hǎ ra. Fóg ag tũ vĕ, kÿ kǎmun tũg nĩ. Kÿsǎ tÿ 42 (ke) ki fóg ag tóg ěmǎ ěn kókén ke mŭ, Topē tÿ ěmǎ to: “isũ vĕ,” he mŭ ěn ti. ³ Ũ tÿ inh vĩ tó tĩ régre ag jĕgnē jé sóg ke mŭ. Kur kórég rĩnh kÿ ag tóg isÿ ag mÿ nén tónh ke mŭ ěn tónh ke mŭ, kurǎ tÿ 1260 (ke) ěn ki,” he tóg inh mÿ, ag kǎ mĩ ũ ti.

⁴ Topē vĩ tó tĩ régre ěn ag vÿ Topē vĩ to tar nÿtĩ, ka tÿ *oliveira* tar ěn ri ke. Kÿ ag tóg néj gru ri ke nÿtĩ, néj tÿ kri fĕg jafā kri nÿtũg kÿ. Ũ tÿ tÿ ěprǎ ke ag kri ke ěn rǎ hǎ ti nÿtĩ, néj tÿ kri fĕg jafā régre ěn ti. Tag ri ke ag nÿtĩ, Topē vĩ tó tĩ régre ěn ag. ⁵ Ũ tÿ ag kato vǎsǎn kÿ ag tóg pĩ tÿ ag jĕnkǎ tá kǎkutē mŭ ěn tÿ ag tÿ tũ' he tĩ, ũ tÿ ag kato vǎsǎnsǎn mŭ ag tÿ. Hǎ kÿ ag kǎgter kǎn' he tĩ, ũ tÿ ag vóg kónǎn sór mŭ ag. ⁶ Ag tÿ Topē vĩ tón kÿ ag tóg, ag tÿ ta kutē kamĕg sór kÿ ti kutē kamĕg tĩ, kÿ tóg kutē tũ nígtĩ. Ag tÿ goj tÿ vĕnh kyvĕnh ri ke han sór kÿ ag tóg tÿ han tĩ gé. Ag tÿ ga kri ke ag vóg kónǎn sór kÿ ag tóg ag vóg kónǎn tĩ gé. Nén ũ jagy tÿ hĕn ri ke hynhan ag tóg tĩ, Topē vĩ tó tĩ régre ěn ag.

⁷ Kejĕn ag tóg kǎmén kǎn mŭ sir, Topē tÿ ag mÿ nén tó mŭ ěn ti. Kÿ nũgme tá mĭg tóg kǎkutē mŭ, kÿ tóg ag to rǎrá kÿ ag kǎgtén mŭ. ⁸ Ag kǎgter kÿ ag tóg ěmǎ kuju tá vǎr kÿ nÿtĩ nĩ, ěg *Senhor* tÿ ěmǎ tá ka to sa ja ěn tá. ěmǎ ěn tá ke ag jÿkre tóg ěmǎ tÿ *Sodoma* tá ke ag jÿkre ri ke

nī, ga tŷ *Egito* tá ke ag jykre ri ke ti nī gé. ⁹ Kurā tāgtū mré kurā kaju ki ag tóg vēser ěn vigvég mū. Vēnh kar ag vŷ ag vigvég mū, *povo* kar ag, pā'i krēm ke kar ag, vēnh vī kar tó tī ag kar ke gé. Ag pijé ga krēm ag pigju mū', vēser ěn ag. ¹⁰ Ēprā ke kar ag mŷ tóg sér tī, ag kăgter ti. Fénhta mág han ag tóg mū. Jagnē mŷ ag tóg *presente* jěgněg mū. Topē vī tó tī tag ag vŷ ěprā ke ag vóg kónān jagy han ja nīgtī, hā kŷ tóg ag kăgter kŷ vēnh kar mŷ sér gy tī sir.

¹¹ Kurā tāgtū kri kurā kaju tŷg kŷ Topē tóg hā ra ag rīn mǎn mū sir, ti kuprīg tŷ. Kŷ vēnh kar ag tóg jŷrŷn ke jagy han mū sir. ¹² Kŷ kanhkā tá vēnh vī tóg ag mŷ mē há tī. Kŷ tóg Topē vī tó tī régre tag ag mŷ: “kunīg,” he mū. Kŷ ag kato vāsānsān mū ag vŷ ag tŷ kanhkā ra jāpŷy vég mū sir, kanhkā góg kǎ mī. ¹³ Kŷ ga tóg jŷrŷn ke mū sir. Ēmā tá tóg ĩn vēnh kǎpóv tŷ 10 (ke) ag kǎ ĩn pīr kókén kǎn mū, ga tŷ jŷrŷn ke ti. Ēprā ke tŷ 7 *mīl* (ke) vŷ kăgter mū, ěn kǎ. ĩn kăgter tŷ ag tóg kanē jur mū. Ag mŷmēg vŷ ag kăgtén kren mū. Kŷ ag tóg Topē to: “ĩn mág vŷ tŷ ti nī,” he mū vāhā.

¹⁴ Nén jagy ũ vŷ hur tŷ' hé. Nén jagy ũ tóg ver kǎ nī nī.

Trombeta tŷ ěgno kyr

¹⁵ Kŷ Topē tŷ jěgně jafā tŷ 7 (ke) ěn ag kǎ ũ tóg *trombeta* kyn mū gé sir. *Trombeta* tŷ 7 (ke) vē sir. Kŷ kanhkā tá vēnh vī tŷ hěn ri ke tóg mē há tī. “Vāhā tóg ěprā ke kar ag kri tŷ ĩn mág jě, Topē ti, ěg *Senhor* ti ke gé,” he ag tóg. “Vāhā ag tóg nén ũ kar ki rīr nŷtī ha. Kŷ tóg tŷ' henh ke tŷ nī, ag rǎnrǎj ti,” he ag tóg.

¹⁶ Kŷ kófa tŷ 24 (ke) ěn ag, ũ tŷ Topē mré ag nīgja kri nīgñī kŷ nŷtī ěn ag vŷ ti krēm mŷgmŷg ke kǎn mū sir. Kŷ ag tóg ti mŷ: “Topē vŷ tŷ ā nī,” he mū sir. ¹⁷ Jānjān ag tóg mū gé sir, ha mē. “Topē, pā'i mág, nén ũ kar han há ā tóg nī,” he ag tóg mū.

“Vāsŷ ā tóg nī nī, kŷ ā tóg ũri nī gé. Ēg mŷ tóg sér tī, ā tŷ tŷ pā'i mág nĳn kŷ. Ā tar nī kŷ ā tóg pā'i ũ ag pan kǎn. ¹⁸ Ag to jŷ jě ā tóg ke mū ha. ĩn kăgter mū ag jykre tugnŷm kǎn jě ā tóg ke mū ha. Ā kurā vŷ hur jun, kŷ ā tóg ā rǎnrǎj han tī ag mŷ ag rǎnrǎj kaja ti ven ke mū, ā vī tó tī ag mŷ ke gé, ā tŷ kar ag mŷ, ĩn mág ag mŷ, ĩn kǎsir ag mŷ. Kŷ ā tóg ũ tŷ ěprā ke ag kókén ja ěn ag kókén kǎn ke mū ha, vēnh kaja jě,” he ag tóg mū, kófa tŷ 24 (ke) ěn ag.

¹⁹ Kŷ ũ tóg Topē ĩn nón mū, ĩn tŷ kanhkā tá jě ěn. Kŷ Topē *caixa* ěn tóg ve há' he kŷ nŷ nī, Topē tŷ ti tŷ ag mré jykŷrén kŷ ag mŷ *caixa* fig mū ěn ri ke. Kŷ ta tóg kómkóm ke kŷ tŷrŷr he mū. Ga vŷ ragra ke jagy han mū sir. Kŷ nǎfy vŷ vǎr mū gé sir, nǎfy mág.

12

Mīg fěr kǎme

¹ Kŷ kanhkā tá nén ũ vēnh mŷ tóg vēnh ven mū. ĩn tŷtá fi vŷ tóg vēnh ven mū. Kŷ rǎ tóg fi mŷ tŷ fi kur nī. Kysā sǎn kŷ fi tóg jě nī. Fi krī tógfi vŷ krīg tŷ 12 (ke) tŷ há nī. ² Kufy fi tóg jě nī, hā ra fi tóg kaga mū, kŷ fi tóg jagtar nī sir.

³ Kŷ kanhkā tá nén ũ ũ tóg vēnh ven mū gé. Mīg fěr kusŷg tóg vēnh ven mū. Ti pīr ra tóg krī tŷ 7 (ke) nī, nīka tŷ 10 (ke) ti nī gé. Ti krī tógfi tóg nŷtī, ti krī tŷ 7 (ke) to. ⁴ Ti my tŷ tóg krīg tŷ hěn ri ke kókég mū. Kŷ tóg ěprā vǎr mū. Krīg vēnh kǎpóv tāgtŷ ag kǎ ĩn pīr kókén kǎn tóg mū. Kŷ tóg ĩn tŷtá ěn fi jo tá jě nī, mīg fěr kusŷg ěn ti. Ti tŷ fi kósin mǎn sór vē, ti mur kŷ. ⁵ Kŷ tóg mur mū sir. Hā ra tóg gré nŷ. Tŷ tóg pā'i mág pē jěnh ke mū, ěprā ke kar kri. Kŷ tóg ag mŷ vī tar han ke mū. Ti mur kŷ ag tóg kanhkā ra ti va mŷ mŷ, Topē nīgja sĳnvī ěn ra, mīg fěr jo. ⁶ Kŷ ĩn tŷtá ěn fi tóg ga kórég ra tī mŷ, mīg fěr jo vēnh pėju kŷ. Tá Topē tóg fi mŷ fi tŷ

ki vĕnh pĕjunh ke han ja nĭ. Tá ũ tóg fi mŷ vĕjĕn vin tĭ, kurā tŷ 1260 (ke) ki.

⁷ Kŷ kanhkā tá vĕnh génh tóg kutĕ mŭ. Topĕ tŷ jĕgnĕ jafā ag to pā'i mág tŷ *Miguel* vŷ mĭg fĕr ěn kato vāsān mŭ, ti krĕm ke ag mré. Kŷ mĭg fĕr ěn tóg ti krĕm ke ag mré *Miguel* to rará mŭ gé sir. ⁸ Hā ra ag tóg ti tŷ hĕn ri ke mŭ sir, kanhkā tá ke ag, mĭg fĕr ěn ti tŷ. Kŷ ag tóg kanhkā tá ti kutĕm mŭ, ti mré ke kar ag mré. ⁹ Mĭg fĕr ěn kutĕm ag tóg mŭ sir. Pŷn ve tŷ ũn ve fag krĭn kónān mŭ ěn hā vĕ. Japon hā vĕ. *Satanás* hā vĕ. Ěprā ke ag tŷ Topĕ kato vāsānsān han mŭ ěn hā vĕ, hā vŷ: mĭg fĕr, he mŭ. Ag tŷ kanhkā tá ti kutĕm kŷ ag tóg ga kri ti fón mŭ sir, ti krĕm ke kar ag mré hā.

¹⁰ Kŷ sóg kanhkā tá vĕnh vĭ ũ mĕg mŭ gé. Jamā há ra tóg: “tág’,” he mŭ. “Ěg krenkren han tóg huri, Topĕ ti. Kŷ vĕnh kar tóg vé, Topĕ tŷ tŷ ũn mág pĕ nĭ ti. Vāhā *Cristo* tóg vĕnh kar mŷ ti tŷ tŷ ũn tar nĭ ěn ven huri. Ag tŷ ũn kutĕm mŭ ěn tóg ěg mré ke ag kato vĭ kónān ja nĭgtĭ, Topĕ mŷ, kurā ki, kuty tá ke gé. Hā ra tóg kutĕm kŷ jĕ ha. ¹¹ Ěg mré ke ag vŷ ti tŷ hĕn ri ke ja nĭgtĭ, *cordeiro* kyvĕnh ěn tugrĭn, vĕnh vĭ há ěn tugrĭn, ag tŷ vĕnh kar mŷ Topĕ vĭ tó ti ěn tugrĭn. Ag kā ũ kăgtĕn ja ag tóg nĭgtĭ. Hā ra tóg ag mŷ tŷ nĕn ũ tŷ nĭ ja nĭgtĭ, ag tŷ *Jesus* tugrĭn ag kăgtĕn mŭ ra. Hā kŷ ag tóg Japo tŷ hĕn ri ke ja nĭ. ¹² Ti kutĕ kar kŷ tóg kanhkā tĕn kar mŷ sér tĭ ha. Hā ra tóg ga kri mŭ ag mŷ jagy tĭnh mŭ. Japo vŷ ag mré jĕ ha, ga kri, ag tŷ kanhkā tá ti kutĕm kŷ. Kŷ tóg jŭ jagy han kŷ kynĕ tĭ. Ti kurā vŷ kakó nĭ ha. Tag tugrĭn tóg jŭ jagy han kŷ kynĕ tĭ nĭ, Japo ti,” he tóg, ũ tŷ kanhkā tá vĭ mŭ ti.

¹³ Kŷ mĭg fĕr ěn tóg ěprā jĕ ha. Hā kŷ tóg ũn tŷtá ěn fi vóg kónān sór mŭ, ũ tŷ gĭr vég mŭ ěn fi. ¹⁴ Kŷ ag tóg fi mŷ kónhkó mág fĕr ri ke ěn junjun

mŭ. Kŷ fi tóg tŷ ga kórég ěn ra tĕ tĭ mŭ. Tá fi tóg vĕnh péju kŷ nĭ nĭ, prŷg tăgtŭ kri prŷg kuju ki. Kŷ pŷn kórég ěn tóg tá fi vóg tŷ nĭ ha, fi vĕnh péju ja tá. ¹⁵ Kŷ tóg goj var ri ke han mŭ, pŷn ti. Ti jĕnkā tá tóg kăkutĕ mŭ, goj var ti. Ti tŷ ũn tŷtá ěn fi nār han sór vĕ. ¹⁶ Hā ra ga tóg fi mŷ goj ěn tŷ gym ke mŭ, goj tŷ mĭg fĕr jĕnkā tá kăkutĕ mŭ ěn tŷ. Kŷ fi tóg ga tugrĭn kren mŭ sir. ¹⁷ Kŷ mĭg fĕr tóg jŭ kŷ tĭ mŭ, ũn tŷtá ěn fi tovānh kŷ. Kŷ tóg fi krĕ kato vāsān tĭ mŭ gé, hā vŷ: ũ tŷ Topĕ vĭ ki króm mŭ ag, ũ tŷ *Jesus* to krónh ke tŷ ag, he mŭ. ũn tŷtá ěn fi krĕ ag hā vĕ.

¹⁸ Kŷ mĭg fĕr ěn tóg goj fyr ra tĭ mŭ.

13

Mĭg régre ag kăme

¹ Kŷ mĭg ũ tóg goj mág kā tá kăkutĕ mŭ. Ti pir ra tóg krĭ tŷ 7 (ke) nĭ. Nĭka tŷ 10 (ke) ti nĭ gé. Ti krĭ tógfĭ tóg ti nĭka kri nŷtĭ. Kŷ ti jygji tóg ti krĭ kri ránrán kŷ nŷtĭ. Hā ra tóg tŷ Topĕ to vĭ kónān tăvi nŷtĭ, ti krĭ to ránrán kŷ nŷtĭ ěn ti. ² Goj kā tá mĭg ěn tóg mĭg rá ri ke nĭ. Ti pĕn tóg krĭnhpĕnufā pĕn ri ke nŷtĭ. Ti jĕnky tóg mĭg kusŭg jĕnky ri ke nĭ. Kŷ mĭg fĕr ěn tóg goj kā tá mĭg tŷ pā'i mág pĕ han mŭ, ti tŷ ag nĭgja kri nĭ jĕ. ³ Ti krĭ ũ fynh ja ag tóg nĭ. Kŷ tóg ter kren. Hā ra tóg há' he mĕn, goj kā tá mĭg ěn ti. Ěprā ke kar ag vŷ ti vég mŭ. Kŷ tóg ag mŷ e kar tĭ. Ti vĭ kri ag tóg fig mŭ. ⁴ Mĭg fĕr ěn to ag tóg: “Topĕ vé,” he tĭ, ěprā ke kar ag, ti tŷ goj kā tá mĭg ěn tar han ja tugrĭn. Goj kā tá mĭg ěn to ag tóg: “Topĕ vé,” he tĭ gé. “Ũ tóg ti ri ke tŷ pĕ nĭgtĭ,” he ag tóg tĭ. “Ũ tóg ti tar kăfór tŷ nĭ,” he ag tóg tĭ gé.

⁵ Goj kā tá mĭg ěn vŷ vĭ vĕnh mŷ han jĕ nĭ. Ti vĭ tŷ tŷtá Topĕ kato vāsān mŭ. Kŷsā tŷ 42 (ke) ki tóg tar jĕ nĭ, vĕnh kar kri. ⁶ Kŷ tóg Topĕ to vĭ kónān mŭ, Topĕ jĭji to ke gé, ti

ĩn to ke gé. Kanhkã tân kar ag to tóg vĩ kónãn mũ gé. ⁷ Kĩ tóg Topẽ tỹ ùn kuprẽg mũ ag kãgtén to vãsãn mũ gé. Kĩ tóg ag tỹ hẽn ri ke mũ gé sir, goj tân tỹ mĩg ẽn ti. Hã ra Topẽ tóg ver ti to fen nĩ. Kĩ *povo* kar ag, *nação* kar ag, pã'i krẽm ke kar ag, ù tỹ vyr mỹ vĩ nỹtĩ ẽn ag kar vỹ mĩg ẽn vĩ hã jẽmẽg mũ. ⁸ Ēprã ke kar ag vỹ ti to: “Topẽ vẽ,” he tĩ. Ag jãvo ù ag jygji tóg rãnrãn kỹ nỹtĩ, Topẽ *livro* ki, ù tỹ rĩr krýg ja tú venh ke mũ ẽn ag. Topẽ tỹ nẽn ù kar han ke to hã tóg ag jygji rãnrãn ja nĩgtĩ, *livro* ẽn ki. *Cordeiro* tỹ ùn jagfy ter ja ẽn ag tũ vẽ, *livro* ẽn ti.

⁹ Ûn nĩgrẽg nỹtĩ ag tỹ tỹ jẽmẽ jé. ¹⁰ Topẽ tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ù ag to: “nĩgfẻnh kỹ ag nỹtĩnh mũ, isugrĩn,” hen kỹ ag tóg nĩgfẻnh kỹ nỹtĩnh mũ, vễseja kã ki. Ti tỹ ag to: “rógro tỹ ag tóg ag kãgtén ke mũ,” hen kỹ ag tóg, rógro tỹ ag kãgtén ke mũ sir. Û tỹ Topẽ mỹ vẻnh vin mũ ẽn ag jé to krónh ke tũg. Ag jé Topẽ tovãnh tũg.

¹¹ Kĩ sóg mĩg ù vẻg mũ gé. Ga kã tá tóg kãkutẽ mũ. Nĩka rẻgre ti nĩ, *cordeiro* nĩka ri ke. Ti vĩ tóg hã ra mĩg fẻr ẽn vĩ ri ke nĩ. ¹² Goj kã tá mĩg ẽn rĩnve tóg ti tỹ han mũ kar hynhan tĩ, ga kã tá mĩg ti. Kĩ tóg ẻprã ke kar ag to vãsãn mũ, ag tỹ goj kã tá mĩg ẽn to: “Topẽ vẽ,” he jé, ùn ter kren mũ ẽn to. ¹³ Ga kã tá mĩg tag vỹ nẻn ve vãnh tỹ hẽn ri ke hynhan mũ. Pĩ tỹ kanhkã tá kãtẻre han tóg tĩ, ẻprã ke kar ag rĩnve. ¹⁴ Ti tỹ ẻg tỹ nẻn han vãnh tỹ hẽn ri ke hynhan kỹ tóg ẻprã ke kar mỹ ón mũ, ag tỹ ti kamẻg jé. Goj kã tá mĩg ẽn rĩnve tóg *milagre* tỹ hẽn ri ke hynhan mũ. Kĩ tóg ẻprã ke ag mỹ: “ag tỹ mĩg ẽn fynh mũ ra tóg ter ja tú nĩ. Ha ti kãgrã han’,” he mũ, ga kã tá mĩg ẽn ti. ¹⁵ Kĩ tóg goj kã tá mĩg kãgrã ki hu he mũ. Kĩ tóg rĩr mũ, ti kãgrã ti. Kĩ tóg vĩ mũ gé. Kĩ tóg ù tỹ ti to: “Topẽ vẽ,” he jãvãnh ẽn ag kãgtẻn kãn mũ sir, ti kãgrã rĩr jẻ ẽn ti. ¹⁶ Ga kã tá mĩg ẽn tóg tỹ ẻprã ke kar ag kri ke

nĩ, ùn mág ag kri, ùn kãsir ag kri, ùn riko ag kri, ùn jagtar ag kri, ù tỹ tỹ *camarada* nỹtĩ ag kri, ag *patrão* ag kri ke gé. Kĩ tóg ag kar to vãsãn mũ, ag tỹ ag pẻgja tá ag nĩgẻ pãnĩ ki ti jiji rãnrãn jé. Ag kãkã ki ag tóg ti jiji rãnrãn mũ gé. ¹⁷ Kĩ ùn rãnrãn kỹ nỹtĩ ag hã tóg nẻn ù kũmpra he kỹ, nẻn ù vẻne he tĩ gé inhhã. Ûn rá tũ ag vỹ nẻn ù kũmpra he mãn ke tú nĩ. Vẻnh rá tag vỹ tỹ ga kã tá mĩg ẽn jiji nĩ, ti *número* ti ke gé.

¹⁸ Ûn krĩ há ag hã tóg ti *número* to jykrẻn há han ke mũ. Ûn krĩ tũ ẽn ag pijẻ to jykrẻn ke mũ'. Ēprã ke jiji vễ, ti *número* ti, hã vỹ: 666, he mũ.

14

Ûn krenkren kỹ nỹtĩ ag jãn

¹ Kĩ sóg ki ẻvãnh kỹ *cordeiro* ẽn ve mãn mũ. Pãnónh kri tóg jẻ nĩ, pãnónh tỹ *Sião* he mũ ẽn kri. Ûn e ag tóg ti mrẻ tá nỹtĩ, ù tỹ 144 *mil* (ke) ag. *Cordeiro* ẽn jiji tóg ag kãkã ki rãn kỹ nĩ, Ti jóg jiji vỹ ag ki rãn kỹ nĩ gé. ² Kĩ sóg kanhkã tá nẻn ù mẻg mũ. Tỹ tóg sa krog mẻ tĩ. Tỹ tóg ta tỹ tỹrẻr he ri ke tĩ gé. Kĩ tóg tỹ ag tỹ vãykn jafã tỹ *harpa* kyn ẽn ri ke tĩ gé, ti kyr ti. ³ Vẻjãn tãg tó ag tóg mũ gé, nẻn nẻ tỹ 4 (ke) ẽn ag rĩnve, kófa ag rĩnve ke gé, nĩgja sĩnvĩ ẽn tá. Û tỹ 144 *mil* (ke) ag vỹ Topẽ jẻ tãg tag tó há nỹtĩ, ẽn ag tãvĩ. Ēprã ke ja ag vễ. Hã ra ag tóg krenkren kỹ nỹtĩ. ⁴ Jãnhkri ag nỹtĩ. Ag pijẻ fag vóg ja nĩgtĩ'. *Cordeiro* mrẻ ag tóg mũ ja nĩgtĩ, ag tỹ tỹ ẻprã ke ra. Ēprã ke ag kã mĩ tóg ag kygjam ja nĩ, *cordeiro* ti. Kĩ ag tóg tỹ Topẽ tũ nỹtĩ, *cordeiro* tũ ke gé. ⁵ Ag pijẻ ù mỹ ón ja nĩgtĩ'. Kygnẻ ja tú pẻ ag tóg nĩgtĩ.

Topẽ tỹ jẻgnẻ jafã tãgtũ ag

⁶ Kĩ sóg Topẽ tỹ jẻnẻ jafã ù vẻg mũ gé. Kanhkã krẻm tóg tẻ tĩ mũ. Kĩ tóg Topẽ vĩ ma kãtĩ mũ. Topẽ vĩ ẽn vỹ tũ' hẻnh ke tú nĩ. Ti tỹ ẻprã ke kar ag mỹ Topẽ vĩ tónh ke vễ, *nação*

kar ag mÿ, *povo* kar mÿ ke gé, vyr mÿ vÿ nÿtÿ kar ag mÿ ke gé. ⁷ Kÿ tóg prër mÿ sir. “Topě hã kaměg nÿ, ti hã to: ùn mág vÿ tÿ ti nÿ, hem nÿ,” he tóg. “Ti kurã vÿ hur jun. Ěprã ke ag jykre tugnÿm jé tóg ke mÿ ha. Ũ tÿ kanhkã mré, ga han kar kÿ, goj han mÿ ěn hã mÿ: “Topě vÿ tÿ ã nÿ,” hem nÿ,” he tóg, Topě tÿ jěně jafã ěn ti.

⁸ Ti nón Topě tÿ jěně jafã ũ tóg jun mÿ gé. Kÿ tóg: “ěmã tÿ *Babilônia* vÿ kókén kÿ nÿ ha,” he mÿ. “Ěprã ke kar to tóg vãsã ja nÿ, *Babilônia* to pã'i ti, ag tÿ ti mré ag prÿ tÿ fag mré nÿgnÿ jé, fag tÿ ti ri ke fag mén tÿ ag mré nÿgnÿ jé. Kÿ tóg vĕnh kar tÿ ti mré *vinho* fã pĕ kron ri ke nÿ,” he tóg.

⁹ Kÿ Topě tÿ jěně jafã ũ tóg ag nón kãtÿ mÿ gé. ěn vÿ prër kÿ: “!..ěprã ke ũ ag tóg mÿg to: topě vĕ, he ja nÿgte..!” he mÿ, prër kÿ. “!..Ti kãgrã to ag tóg: topě vĕ, he ja nÿgte..! Ag kakã ki ag tóg ti rá han ja nÿgte..! Ag nÿgé pãnÿ ki ag tóg ránrán kÿ nÿtÿ gé..!” he tóg. ¹⁰ “Ěn ag vÿ Topě tÿ ag to jÿ jagy han venh ke mÿ ha..! Kÿ tóg ag tÿ *vinho* kron ri ke nÿ ha..! Topě vÿ jÿ jagy han kÿ jĕ ha..! Kÿ tóg ěg tÿ *vinho* tÿ kópa fãn kÿ fĕg ěn ri ke nÿ ha..! Ti tÿ ag to jÿnh ke ti..! Topě tÿ vĕnh kãn kÿ jĕ to ken hã vĕ..! Ũ tÿ mÿg to: topě vĕ, he ja ěn ag vÿ jagtar mág ke mÿ ha..! *Cordeiro* rÿnve..! Pÿ ki ag tóg jagãgtar ke mÿ ha..! Pó tÿ *enxofre* pÿr nÿja ki ke gé..!” he tóg. ¹¹ “Ag tÿ pÿ ki jagtar mÿ ěn nÿja tóg kanhkã ra tãpÿr mÿ ha..! Tÿ' henh ke tÿ ti nÿ, pÿ ěn ti..! Ũ tÿ mÿg to: topě vĕ, he mÿ ěn ag vÿ vĕnhkãnkãn ke tÿ pĕ nÿ..! Ũ tÿ ti kãgrã to: topě vĕ, he mÿ ěn ag kar ti..! Ũn jÿji tÿ ránrán kÿ nÿtÿ ěn ag kar ti..!” he tóg, prër kÿ, Topě tÿ jěně jafã ũ ěn ti.

¹² Ũ tÿ Topě ki ge kÿ nÿtÿ ag jé ti to krónh ke tÿg. Ag jé Topě tovãnh tÿg,

ũ tÿ Topě vÿ kri fig mÿ ag, ũ tÿ *Jesus* to tar nÿtÿ ag.

¹³ Kÿ sóg kanhkã tá vĕnh vÿ ũ mĕg mÿ gé. Kÿ tóg: “tag rán nÿ, ha mĕ,” he mÿ. “Ũ ag tóg ěg *Senhor* ki ge kÿ nÿtÿ ki kãgter ja nÿ. ěn ag mÿ tóg sér tãvÿ tÿ ha,” he tóg. Kÿ Topě kuprÿg tóg: “hÿ,” he mÿ gé. “Ag rãnrãj kaja vĕg ag tóg mÿgtÿ. Kÿ ag tóg ag rãnrãj to vĕnhkãn kÿ nÿtÿ ha,” he tóg.

Ěprã ke ag vóg kónãn

¹⁴ Kÿ sóg kanhkã góg kupri vĕg mÿ gé sir. Ũ tóg kri nÿ nÿ, tÿ tóg ěprã ke nÿ ve nÿ. Krÿ tógfÿ tÿ *ouro* tóg nÿ, kÿ tóg ěg tÿ tÿ *trigo* kre jafã ri ke vyn kÿ nÿ nÿ gé. ¹⁵ Kÿ Topě tÿ jěně jafã ũ tóg kãtÿ mÿ gé, Topě ěn kã tá. Kÿ tóg ũ tÿ kanhkã góg kri nÿ ěn mÿ: “*trigo* kre jafã tÿ krenh tÿg nÿ,” he mÿ. “Tÿ ti krenh ke kurã vĕ. Vĕnh kãn kÿ ag nÿtÿ nÿ, ěprã ke ag,” he tóg. ¹⁶ Kÿ ũ tÿ kanhkã góg kri nÿ ěn tóg *trigo* kre jafã ěn tÿ krenh tÿ mÿ.

¹⁷ Kÿ sóg Topě tÿ jěně jafã ũ vĕg mÿ gé. Topě ěn kã tá tóg kãkutĕ mÿ. *Uva* kanĕ kykym jafã vyn kÿ tóg tá kãkutĕ mÿ. ¹⁸ Kÿ Topě tÿ jěně jafã ũ tóg jun mãn mÿ gé. Topě mÿ nĕn ũ pÿn jafã ěn tá tóg kãkutĕ mÿ. Topě tÿ jěně jafã tag vÿ pÿ ki rÿr tÿgtÿ. Kÿ tóg ũ tÿ *uva* kanĕ kykym jafã vãg mÿ ěn mÿ: “*uva* kykym tÿg,” he mÿ. “Ga kri ti nÿtÿ. Rã há ti nÿtÿ ha,” he tóg. ¹⁹ Kÿ tóg tÿ mÿ, Topě tÿ jěně jafã ěn ti. *Uva* kanĕ kykym tóg mÿ sir. Kÿ tóg *uva* jĕgmÿ jafã ki ag vãm mÿ, hã vÿ: Topě tÿ vĕnh kar to jÿ, he mÿ. ²⁰ ěmã fyr tá tóg jĕ nÿ, *uva* jĕgmÿ jafã ěn ti. Kÿ ag tóg *uva* jĕgmÿ mÿ sir, Topě tÿ jĕgnĕ jafã ěn ag. Kÿ ag tóg tá ag kyvĕnh kujĕg mÿ, ěprã ke ag kyvĕnh ti. Kÿ tóg tãra tÿ mÿ, 300 (ke) *quilômetros* ra. Tÿ tóg goj mág nÿ ve nÿ, ag kyvĕnh ti.

15

Ěprã ke ag vóg kónãn mãn

¹ Kÿ sóg kanhkā tá nén ù vég mû gé. Inh mÿ tóg e tí, isÿ nén nē ên ve kÿ. Inh kanē jun tóg mû. Topē tÿ jëgnē jafā tÿ 7 (ke) ag vigve inh. Ga kri ke ag vóg kónān jé ag tóg ke mû, vóg tÿ 7 (ke) ki. Ag tÿ ag vóg kónān kar kÿ Topē tóg jû mǎn ke tû nĩ ha. ² Kÿ sóg goj tÿ *vidro* ve kã ki pĩ gru vég mû. Kÿ sóg ù tÿ mÿg kato vāsānsān mû ên ag vigvég mû gé. Ag pijé ag tÿ tÿ êprā ke nÿtĩ ra mÿg kãgrā ên to há nÿtĩ ja nĩgtĩ'. Ag pijé vènh ki ti *número* rán ja nĩgtĩ', ti jiji ti'. Hã kÿ ag tóg goj tÿ *vidro* ve jo nÿtĩ. Kÿ ag tóg vākyn jafā tÿ *harpa* génh kÿ nÿtĩ nĩ, Topē tÿ ag mÿ *harpa* vin mû ên. ³ Kÿ ag tóg Topē mÿ rānhrāj tĩ tÿ *Moisés* ên jé tó mû, ti tÿ jān ên ti. *Cordeiro* ên mÿ ag tóg jān mû, ha mē. “Topē kósin vÿ tÿ ã nĩ. Pã'i mág vÿ tÿ ã nĩ. Vènh kar kri ke vÿ tÿ ã nĩ,” he ag tóg mû, *cordeiro* mÿ, jān kÿ. “Nén ù há tãvĩ kar han ja ã tóg nĩ. Ge ve ja tû êg tóg nÿtĩ. ⁴ Vènh kar ag vÿ ã kamēg tĩ, pã'i mág kar ag. Vènh kar ag vÿ ã jiji to: “Ûn mág vÿ tÿ ti nĩ,” he tí. Ā hã ne ã pir mÿ há nĩ'. *Povo* kar tóg ã tá junjun ke mû, kÿ ag tóg ã mÿ: “Topē vÿ tÿ ã nĩ,” henh ke mû. Ā jykre kuryj ên ve kãn jé ag tóg ke mû,” he ag tóg mû, jānjān kÿ.

⁵ Kar kÿ sóg kanhkā tá Topē ĩn vég mû. Ti jānkā nón ag tóg mû, kur tÿ ĩn ên róm kÿ, Topē nĩg jafā ên. ⁶ Kÿ Topē tÿ jëgnē jafā tÿ 7 (ke) ên ag tóg tá kãpa mû, ù tÿ ga vóg kónān ke mû ên ag. Kur kupri jānhkri rĩnh kÿ ag tóg kãmü mû. Kÿ ag tóg *ouro* tÿ vësógfĩn kÿ nÿtĩ gé, ag fe kri. ⁷ Kÿ nén nē tÿ 4 (ke) ên ag kã ù tóg ag mÿ *ouro* tÿ pénky junjun mû, Topē tÿ jëgnēg mû tÿ 7 (ke) ên ag mÿ. Pénky tÿ 7 (ke) junjun tóg mû, ag mÿ. Topē jû tÿ tóg fór nÿtĩ, ù tÿ tû' henh ke tû pē ên jû tÿ. ⁸ Kÿ Topē ĩn ên krēm nĩja tóg tũm tũm ke mû, Topē tÿ tÿ ùn mág nĩn kÿ, ti tar nĩn kÿ. Topē tÿ jëgnē jafā tÿ 7 (ke) ên ag tÿ ga vóg kónān ke to há ù tóg Topē ĩn ên kã ra

rānh ke tû nĩ.

16

Topē jû

¹ Kÿ sóg vènh vĩ ù mēg mû, Topē ĩn ên kã tá. Topē tÿ jëgnē jafā tÿ 7 (ke) ên ag mÿ tóg: “pénky ki nÿtĩ ên tÿ ga kri kugjēn mÿjēg,” he mû.

² Kÿ Topē tÿ jënē jafā ù tóg tĩ mû, ti pénky ki nĩ ên tÿ ga kri kujēn jé. Kÿ ù tÿ mÿg ên jiji tÿ rānrán kÿ nÿtĩ ên ag kar vÿ vènh kaga fugfo jagy han mû. Û tÿ mÿg kãgrā to: “Topē vÿ tÿ ti nĩ,” he mû ag kar vÿ fugfóm kãn ke mû.

³ Kÿ Topē tÿ jënē jafā ù tóg goj kafā tû ki ti pénky ki nĩ ên kujēg mû gé. Kÿ goj tóg vènh kyvènh ri ke nĩ, ag tÿ ù tãnh mû kyvènh ên ri ke. Kÿ goj kã mĩ mû kar vÿ kãgter ke mû.

⁴ Kÿ Topē tÿ jënē jafā ù tóg ti pénky ki nĩ ên kujēg mû gé. Pénky tãgtũ vē sir. Goj kãsir kar ki tóg kujēg mû, goj nĩhÿg ja kar ki ke gé. Kÿ tóg tÿ vènh kyvènh kar nÿtĩ ha, goj kar ti. ⁵ Kÿ ù tÿ goj ki rĩr tĩ ên tóg: “Ûn há vÿ tÿ ã nĩ,” he mû, Topē mÿ. “Vãšÿ ã tóg nĩ ja nĩgtĩ. Kÿ ã tóg ùri nĩ gé,” he tóg mû. “Vējykre há han kÿ ã tóg nĩ nĩ. ⁶ Û tÿ ã ki ge kÿ nÿtĩ ag kãgtén ag tóg, ù tÿ ã vĩ tó tĩ ag mré hã. Kÿ ã tóg ag mÿ vènh kato vènh kyvènh nĩm mû sir, ag tÿ kron jé. Ag tÿ, ag tÿ ag kãgtén ja kajām hã vē,” he tóg.

⁷ Kÿ sóg vènh vĩ ù mēg mû gé, Topē mÿ nén ù pũn jafā tá, kÿ tóg: “Topē vÿ tÿ ã nĩ. Pã'i vÿ tÿ ã nĩ. Vènh kar kri ke vÿ tÿ ã nĩ,” he mû. “Kuryj ti nĩ, ã jykre ti. Kÿ ã tóg ki hã tó tĩ. Kÿ ã tóg ki hã ag vóg kónān tĩ gé,” he tóg mû.

⁸ Kÿ Topē tÿ jënē jafā ù tóg ti pénky ki nĩ ên kujēg mû gé. Pénky tÿ 4 (ke) vē sir. Rã ki tóg ti tû kujēg mû. Kÿ rã tóg vènh kar kri hupũn jagy han mû. Kÿ ag jagtar mû. ⁹ Kÿ ag tóg kugpũr mû sir, vènh kar, rÿ jagy tÿ. Kÿ ag tóg Topē to vĩ kónān mû sir, ti tÿ ag vóg kónān tugrĩn. Ge

ra ag tóg ag jykre tovānh sór tū nī. Topē mý ag tóg vēnh vin sór tū nī.

¹⁰ Ký Topē tý jēnē jafā ū tóg ti tū kujēg mū gé. Pénky tý 5 (ke) vē sir. Mīg ēn nīgja kri tóg kujēg mū. Ký tóg kuty ný, mīg ēn krēm ke kar ag mý. Ký tóg vēnh kar mý e tāvī tī. Kaga jagy han ag tóg mū, ag fugfóm to. Ký ag tóg ag kaga jagy tugrīn ag nūnē kyprāg mū. ¹¹ Ký ag tóg Topē tý kanhkā tá nī ēn mý vī kónān mū, ag kaga to, ag tý ti jagy vég mū kar to. Ge ra ag tóg ag jykre kórég tovānh sór tū nī.

¹² Ký Topē tý jēnē jafā ū tóg ti tū kujēg mū gé. Pénky tý 6 (ke) vē sir. Goj tý *Eufrates* ki tóg kujēg mū. Ký tóg gym ke kān mū. Hā ký pā'i tý rā jur ja tá kāmū ēn ag tóg kāmū mū. Ký goj tý gym ke ja ēn vỹ tý, ag japry ný ha. ¹³ Ký sóg vēnh kuprīg tāgtū vég mū. Hā ra tóg tý pépo ve nýtī, vēnh kuprīg ag. Ū tóg mīg fēr ēn jēnkā tá kākutē mū. Ū tóg goj kā tá mīg ēn jēnkā tá kākutē mū. Ū tóg ón ký Topē vī tó tī ēn jēnkā tá kākutē mū gé. ¹⁴ Japo ag vē, hā ra ag tóg ēg tý nēn han vānh hynhan mū. Ký ag tóg ēprā ke to pā'i kar ag mré vēmén mū gé, ag tý vēnh génh ke to vēnh mān jé, Topē tý ag mý kurā nīm ja ēn ki. Topē hā ne tý ūn mág nī'.

¹⁵ "Ha vé, ājag tý nēn ū péju tī ēn kātīg ri ke ti nīnh mū, inh kātīg mān ke ti. Ājag nūgnūr tū nīn ký tóg há tī, ājag kur kynkar ký nýtīn ký. Ký mý sér nýtīm nī. Ký ājag tóg kator nýtīnh ke tū nī. Mý'āg'āg ke tū ājag nī, ū ag tý ājag vég mū ra," he tóg, ēg *Senhor* ti, ēg mý.

¹⁶ Japo tag ag vỹ pā'i kar tý vēnh mān han mū, ēmā tý *Armagedom* tá. *Hebreu* vī ki ēmā ēn jiji vē.

¹⁷ Ký Topē tý jēnē jafā ū tóg ti tū kujēg mū gé. Pénky tý 7 (ke) hā vē. Kanhkā krēm tóg kujēg mū. Ký Topē ĩn kā tá, nīgja sīnvī ēn tá vēnh vī tóg mē há ti. Ký tóg: "nén kar tóg kar kān ký ný ha," he mū. ¹⁸ Ký ta tóg, kómkóm ke mū. Týrýr he tóg

mū gé. Ký ga vỹ ragra ke jagy han mū gé. Ga tý ragra ke tý ge ve ja tū ēg tóg nýtī. Ēg tý ga mī mūn ký tóg, ragra ke tý ge han ja tū nī. ¹⁹ Ēmā mág ēn tóg vēnh kápóv ký ný ha, vēnh kápóv tāgtū. Ký ga kar mī ēmā tóg kókén ký nýtī nī. Topē pijé ēmā tý *Babilônia* kā jatu ja nīgtī'. Ēmā ēn ki ke ag to tóg jū jagy han mū, Topē ti. Hā ký tóg ag vóg kónān jagy han mū. Ký tóg ēg tý *vinho* kron ri ke nī. ²⁰ Ký goj vāso kar tóg tū tī ha ke gé. Pānónh kar tóg tū tī gé. ²¹ Ký nāfy tóg vār mū gé. Ēhé tāvī ti nýtī, nāfy ēn ti. Ūn pir tóg *quilo* tý hēn ri ke nī. Ēprā tóg vār mū. Ký ēprā ke ag tóg Topē mý vī kónān mū gé sir, nāfy tag to, ti jagy tāvī nīn ký.

17

Ūn týtá kórég fi

¹ Ký Topē tý jēnē jafā ū tóg inh ki jun mū, ū tý pénky mān ja ēn ag kā ū. Ký tóg inh mý: "kunīg," he mū. "Nhý ā mý ēmā mág ti ven, ēmā tý goj tý hēn ri ke tá ný ēn ti. Ēmā ēn ki ke ag vỹ ūn mén (ka)mē fi ri ke nýtī. Ký Topē vỹ ag vóg kónān ke mū. ² Pā'i kar vỹ fi mré ný ja nīgtī, ūn mén (ka)mē ēn fi mré. Ēprā ke kar ag mý tóg sér tī, fi jykre ti. Ký tóg ag tý kronkron ký kægter ri ke nī, ag tý ūn mén (ka)mē ēn fi mré ný ti," he tóg inh mý.

³ Ký Topē kuprīg tóg inh krīn mū, ký sóg ga kórég ra tī mū. Topē tý jēnē jafā ēn vỹ inh pére tī mū. Tá ūn týtá fi tóg nī nī. Fi mēg tý mīg kri fi tóg nī nī. Hā ra tóg kusūg jē, fi mēg ti. Vēnh jygji tóg fi mēg kri ránrán ký nýtī. Vēnh jigji ēn tóg Topē to vī kónān ký nýtī. Fi mēg vỹ ti pir ra krī tý 7 (ke) nī. Nīka tý 10 (ke) ti nī gé. ⁴ Ūn týtá ēn fi vỹ kur kusūg tu ký nī nī, kur kósóg pē. *Ouro* tu ký fi tóg nī gé, pó sīnvī, *pérola* ke gé. *Ouro* tý kópa vyn ký fi tóg nī nī. Hā ra tóg nēn ū kórég kar tý fór jē, nēn ū kavēj kar tý, kópa ti. Fi tý vējykre pāno han

mũ to ken hã vĕ. ⁵ Fi jiji vỹ fi kakã ki rãn ký nĩ. Ũ tóg fi jiji tag mĕ ja tũ nĩ ver. Hã ra tóg: “*Babilônia* hã vĕ,” he mũ. “Ũn mén (ka)mĕ fag kar mỹnh fi,” he tóg mũ gé. “Ũ tỹ nĕn ũ kavĕj kar han tĩ ag mỹnh fi,” he tóg mũ gé, fi jiji ti. ⁶ Hã ra fi tóg, ũ tỹ Topĕ ki ge ký nỹtĩ ag kyvĕnh kron ký ter nĩ. Ũ tỹ hĕn ri ke ag kãgtĕn ja ag tóg nĩgtĩ, *Jesus* tugrĩn, ag tỹ *Jesus* tovãnh sór tũ tugrĩn. Hã ra fi tóg ag kyvĕnh kron kãn ja nĩ.

Inh mỹ tóg e tĩ, sỹ fi ve ký. ⁷ Ký Topĕ tỹ jĕnĕ jafã tóg inh mỹ: “mỹ ã mỹ e?” he mũ. “Nhỹ ã mỹ fi kãmĕn, fi mĕg tỹ mĩg ti ke gé, fi mĕg krĩ tỹ 7 (ke) ĕn, fi mĕg nĩka tỹ 10 (ke) ĕn ti,” he tóg. ⁸ “Fi mĕg tag vỹ vãsỹ jĕ ja nĩgtĩ. Ũri tóg ki tũ nĩ, hã ra tóg kãnhmar nũgme tá kãkutĕnh ke mũ, Topĕ tỹ ti kókĕn pĕ han jĕ. Ký tóg ĕprã ke ag mỹ e tĩnh mũ, ag tỹ fi mĕg tag ven ký, ũn jygi tỹ Topĕ *livro* ki rãn ký nỹtĩ tũ ag mỹ. Topĕ tỹ nĕn ũ kar han to hã tóg ag rãn ja tũ nĩ. Ký ag tóg rĩnrĩr ke tũ nĩ. Vãsỹ tóg nĩ ja nĩgtĩ. Ký tóg ver ki tũ nĩ. Hã ra tóg kejĕn kãtĩg mãn ke mũ.

⁹ Topĕ tỹ ũn kanhrãn mũ ĕn ag hã vỹ fi mĕg to jykrĕn ke mũ. Tĩ krĩ tỹ 7 (ke) vỹ tỹ pãnónh tỹ 7 (ke) nỹtĩ. Pãnónh ĕn kri fi tóg nĩ nĩ, ũn tỹtã kórĕg ĕn fi. Pã'i tỹ 7 (ke) to ke vĕ gé, hã ra, ti krĩ tỹ 7 (ke) ĕn ti. ¹⁰ Pã'i tỹ 5 (ke) vỹ hur tũg. Ũn pir vỹ ũri nĩ nĩ. Ũn pir ũ vỹ kar ký kãtĩg ke mũ gé. Tĩ kãtĩg ký tóg nĩg sí pĕ han ke mũ, ũ tỹ ĕgno ĕn ti. ¹¹ Fi mĕg tag, ũ tỹ vãsỹ nĩ ja, kar ký ũri kã nĩ tũ ĕn vỹ tỹ pã'i ũ nĩ gé. Pã'i tỹ 8 (ke) vỹ tỹ ti nĩ. Pã'i tỹ 7 (ke) ĕn mrĕ ke vỹ tỹ ti nĩ gé. Topĕ vỹ ti tỹ tũ' hĕnh ke mũ gé.

¹² Tĩ nĩka tỹ 10 (ke) vỹ tỹ pã'i tỹ 10 (ke) nỹtĩ gé. ĕn ag vỹ ver kãmũ tũ nĩ. Fi mĕg mrĕ ag tóg tỹ pã'i nỹtĩnh ke mũ, hã ra ag tóg nỹtĩg sí pĕ han ke mũ gé. ¹³ Jagnĕ mrĕ ag tóg vĕjykre pir han ke mũ, pã'i tag ag, fi mĕg ĕn mrĕ. Fi mĕg mỹ ag tóg vĕnh vin

ke mũ. ¹⁴ *Cordeiro* ĕn kato ag tóg vãsãnsãn ke mũ. Hã ra *cordeiro* tóg ag tỹ hĕn ri kenh ke mũ, ti mrĕ ke ag mrĕ, ũ tỹ ti tovãnh ja tũ ag mrĕ. Ký *cordeiro* ĕn vỹ tỹ pã'i kar kri ke jĕ. Pã'i mág ag kar kri tóg tỹ pã'i jĕ mỹr,” he tóg inh mỹ, Topĕ tỹ jĕnĕ jafã ti.

¹⁵ Ký tóg inh mỹ: “goj ve ja ã nĩ gé,” he mũ. “Goj ĕn tá fi tóg nĩ, ũn tỹtã kórĕg ĕn fi. *Povo* kar to ken hã vĕ, hã vỹ: goj, he mũ. ĕprã ke kar to ken hã vĕ. *Nação* kar to ken hã vĕ. Vyrmy vỹ nỹtĩ ag kar to ken hã vĕ gé,” he tóg. ¹⁶ “Kỹ fi mĕg vỹ ti nĩka tỹ 10 (ke) ĕn mrĕ fi to kórĕg tãvĩ nỹtĩnh ke mũ. Fi tũ kunũnh kãn jĕ ag tóg ke mũ, fi kur mrĕ hã. Ký fi tóg kator nĩnh ke mũ, ũn kórĕg ĕn fi. Fi nĩ ko jĕ ag tóg ke mũ gé. Ký ag tóg fi pũn ke mũ gé. ¹⁷ Ag tỹ ki kãgtĩg ra Topĕ tóg ag krĩn tĩ, ag vatãnh tá. Ký ag tóg Topĕ tỹ ag mỹ fi to vĕjykre nĩm ja ĕn hã han tĩ. Ký ag tóg jagnĕ mrĕ vĕjykre pir hã han tĩ. Ký ag tóg fi mĕg mỹ vĕnh vin tĩ gé, pã'i tỹ 10 (ke) ĕn ag. Gen ký ag tóg nĕn kar kãnkan ke mũ ĕn pĕtĕm ke mũ, Topĕ tỹ vãsỹ tó ja ĕn kar ti,” he tóg.

¹⁸ “Kỹ ũn tỹtã kórĕg ĕn fi, ã tỹ ũn vĕg mũ ĕn fi vỹ tỹ, ĕmã mág ĕn nĩ. ĕprã pã'i kar kri ke vỹ tỹ fi nĩ,” he tóg inh mỹ. Topĕ tỹ jĕnĕ jafã ĕn tỹ inh mỹ tón hã vĕ.

18

Babilônia tỹ tũ' he

¹ Kar ký sóg Topĕ tỹ jĕnĕ jafã ũ vĕg mũ gé. Kanhkã tá tóg kãtĕre mũ. Tar pĕ tóg jĕ. Jĕngrĕ tóg jĕ gé. Ký ti jĕngrĕ tóg kurã han mũ, ĕprã. ² ĕn vỹ prĕr mũ. “!..Kókĕn ký ti nỹ ha..!” he tóg mũ, prĕr ký. “!..*Babilônia* vỹ kókĕn ký nỹ, ĕmã mág ĕn ti..!” he tóg. “!..Japo ag, vĕjagrĕ kórĕg ag vỹ tá ĕmã nỹtĩ ha..! Sĕsĩ kavĕj kar, ũn kórĕg kar vỹ tá nỹtĩ ha, ĕmã jy ró ĕn kã ki..! ³!..ĕprã ke kar vỹ ĕmã ĕn jykre han ja nĩgte..!

Ký tóg ag tý *vinho* kron mág ri ke ti ne..! ěmā ěn jykre ti..! ěprā pā'i ag vỹ tá vějyre han ja nĩgte..! Ký tóg ũn týtá kórég fi mré nỹ ri ke nĩ, ag jykre kórég ti..! Nén ũ vēne he tí ag vỹ ěmā ěn tugrĩn riko nỹtĩ ja nĩgte..! “he tóg, prēr ký, Topě tý jěně jafā ti.

⁴ Ký sóg kanhkā tá věnh vĩ ũ mēg mũ gé. ũ tý Topě ki ge ký nỹtĩ ag mỹ tóg: “mũ jé ha,” he mũ. “Ěmā tá kāpam nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg ag mré Topě vĩ mranh ke mũ. Ký Topě tóg ag mré ājag vóg kónān ke mũ gé, ti tý ěmā kókén ken ký,” he tóg. ⁵ “Topě vỹ ag jykre pāno ve kán. Ký tóg kā jatu tũ nĩ. Ag tý Topě vĩ mranh vỹ e tāvĩ nỹtĩ. Ký ti pānfi tóg kanhkā pětēm mũ, ag tý Topě vĩ mranh pānfi ti. ⁶ Ag tý ājag mỹ nén han ja ěn ri ke han nĩ, ag mỹ,” he tóg. “Ag tý ājag mỹ ti kórég pir han ký ag mỹ ti kórég régre han nĩ, věnh kato. Ājag mỹ ag tóg kron jafā kórég ven tí. Ag mỹ kron jafā kórég régre ven nĩ. ⁷ Sĩnvĩ ja ag nỹtĩ. Tý nén ũ mág ja ag nỹtĩ. Ag jagtar han nĩ. ũ tý nén ũ mág tũ ag jagtar han nĩ gé, ag mré. “Ŭn mág vỹ tý ěg nỹtĩ,” he ag tóg mũ. “Ŭ pijé ěg jagtar han ke mũ,” he ag tóg mũ. ⁸ Hā ra ag tóg vāhā jagtar ke mũ. Věšřéh jé ag tóg ke mũ. Ký tóg ag tý věnh kaga jagy han ri ke nĩ sir. Kurā pir ki ag tóg tag ve kán ke mũ. Ký ag tóg pĩ ki kãgter ke mũ. Topě hā vỹ, ag vóg kónān ke mũ, pā'i mág ti, “he tóg, ũ tý kanhkā tá vĩ mũ ti, ũ tý Topě ki ge ký nỹtĩ ag mỹ.

⁹ Ký ěprā pā'i ag vỹ, ěmā nĩja venh ke mũ. ěmā ki ke ag mré tóg ag mỹ sér nĩ ja nĩgtĩ. Ag mré ag tóg nén ũ kar vıgve ja nĩgtĩ. Ký tóg ag tý fag mré nỹ ri ke nĩ ja nĩ, ag tũ mág ěn ti. ěmā pũr nĩja ve kán jé ag tóg ke mũ ha. Ký ag tóg kygfỹnh ke mũ. Jagtar jé ag tóg ke mũ. ¹⁰ Kuvar há tá ag tóg nỹtĩnh ke mũ, ag kaně jur ký. Ký ag tóg jagtar ký: “jagy tāvĩ tóg tí,” henh ke mũ sir. “Ěhé tāvĩn ja ti nĩ, ěmā tý

Babilônia tag ti. Tar pē ja ti nĩ. Hā ra ag tóg óra pir ki ti kókén kán,” he jé ag tóg ke mũ, pā'i ag.

¹¹ Ký nén ũ vēne he tí ag vỹ jagtar ký kygfỹnh ke mũ gé. Tá ag tóg nén ũ tý hěn ri ke ve ja nĩgtĩ, ¹² *ouro* ti, *prata* ti, pó sĩnvĩ ti, *pérola* ti, kur tý *seda* ti, kur kusüg ti, ka kaja e ti, ka sĩnvĩ tý nén han mũ ti, *ferro* tý nén han mũ ti, pó tý *mármore* tý nén han mũ ti, ¹³ *canela* ti, vějěn ger há ti, ka jěnjo pũn ký ger há tý *incenso* ti, ka jěnjo pũn ký ger há tý *mirra* ti, věnh mĩ tĩn jafā ti, *vinho* ti, *azeite* ti, *farĩnh* ti, *trigo* ti, monh ti, *carneiro* ti, *kāvāru* ti, *karósa* ti, ũn gré ag, ũn týtá fag mré hā. Tag kar tý ag tóg *negocio* hynhan mũ ja nĩgtĩ, hā ra tóg tũ tí ha. ¹⁴ Ký ag tóg jagtar ký tag tónh ke mũ, ha mē. “Nén kar ve ja ěg tóg nĩgtĩ, ěmā tá, ký tóg ěg mỹ sér nĩ ja nĩgtĩ. ěg tũ mág ěn tóg tũ' he kán. Ve mán ke tũ ěg tóg nĩ ha, nén ũ kar ěn ti,” he jé ag tóg ke mũ. ¹⁵ Ký ag tóg kuvar há tá nỹtĩnh mũ. ěmā ěn tá *negocio* han to ag tóg věnh han ja nĩgtĩ, hā ký tóg ag mỹ e tí. Tātá nỹtĩn ký ag tóg jũrũn ke mũ, ag tý ěmā tá ke ag jagtar ve ký. Kygfỹ jé ag tóg ke mũ, věšřéh jé ag tóg ke mũ. ¹⁶ Ký ag tóg: “jagy tāvĩ tóg nĩ,” henh ke mũ. “Hā tāvĩ ja ag nỹtĩ, ěmā tag ki ke ja ag. Kur sĩnvĩ rĩnh ja ag tóg nĩgtĩ, kur kusüg, kur kusüg sá. *Ouro* rĩnh ja ag tóg nĩgtĩ, pó sĩnvĩ ke gé, *pérola* ke gé. ¹⁷ Óra pir ki ag tóg tũ' he kán ja nĩ, ag tý nén ũ kar mré hā,” he jé ag tóg ke mũ gé, nén ũ vēne he nỹtĩgtĩ ag.

¹⁸ Ký *barco* to pā'i ag vỹ nỹtĩnh ke mũ gé, *barco* ki rĩr tí kar ag, ũ tý goj kri rānhrāj mũ kar ag ke gé. Tātá nỹtĩ ký ag tóg ěmā nĩja ěn ve ký prēnprēr ke mũ sir. “Ěmā ěn ri ke ve mán ke tũ ěg tóg nĩ ha,” he jé ag tóg ke mũ. ¹⁹ Ký ag tóg ga funfar tý věnh kri vām ke mũ sir, ag mỹ e tĩn ký. Kygfỹ jé ag tóg ke mũ, věšřéh

jé ag tóg ke mū. “Jagy tāvī tóg tī,” he jé ag tóg ke mū. “Há tāvī ja ag nýtī, ěmā tag ki ke ja ag. Věnh kar vȳ ag tū mǎn kȳ věnh hynhan ja nĳgtī,” he jé ag tóg ke mū gé, goj kri mǔgtī ag.

²⁰ “Kanhkǎ tá nýtī kar’”. Mȳ sér nýtīm nī. Topě ki ge kȳ nýtī kar’, *apóstolo* kar’, Topě vī tó tī kar’, mȳ sér nýtīm nī. Tū’ he kǎn ag huri, ěmā ěn tá ke kar ag. Topě vȳ hur ag vóg kónǎn, ag tȳ ājag vóg kónǎn ja tugrīn.“

²¹ Kȳ Topě tȳ jĕnĕ jafǎ tar ũ tóg pó mág vǎg mū. Pó tȳ kra ri ke ti nī. Kȳ tóg goj nig ki fón mū, jū kȳ, kȳ tóg: “isȳ pó fón mū tag ri ke ti nĳnh mū, ěmā tȳ *Babilônia* kókén ti,” he mū. “Kókén kǎn kȳ tóg nī. ũ tóg ve mǎn ke tū nī ha, ěmā ti. ²² Kǎ ki ag tóg *harpa* kyn mǎn ke tū nī ha. Tȳnh mǎn ke tū ag nī ha. Vǎn tȳ vǎkyr ěn kyn mǎn ke tū ag nī ha, *trombeta* ti ke gé. Vǎkyr mĕ mǎn ke tū ěg nī ha, ěmā tȳ *Babilônia* tá. ũ tóg tá rǎnhrāj mǎn ke tū nī ha. ũ tóg tá nī mǎn ke tū nī ha. ²³ ũ tóg tá néj grug mǎn ke tū nī ha. ũ tóg tá věnh prǔg to fénhta han mǎn ke tū nī gé. Há tāvī ja ag nýtī, tá nĕn ũ kar vēne he tī ěn ag. Kȳ věnh kar vȳ ag vī jĕmĕ ja nĳgtī. *Povo* kar krīn kónǎn ja ag tóg nĳgtī. Kujá tȳ ěg mȳ ón tī ěn ri ke han ja ag tóg nĳgtī. ²⁴ Topě vī tó tī ag kǎgtĕn ja ag tóg nĳgtī, ěmā ěn tá ke ag, Topě ki ge kȳ nýtī ag ke gé. ěn hǎ tá tóg věnh ven ja nī, ag tȳ ũn kǎgtĕn mū kar kyvénh ti. Hǎ kȳ ag tóg ag kar kyvénh kajǎm kǎn ke mū,” he tóg mū, Topě tȳ jĕnĕ jafǎ tar ěn ti.

19

¹ Kȳ sóg kanhkǎ tá nĕn ũ mĕg mū gé sir. Tȳ tóg ũ tȳ hĕn ri ke ag jǎn mĕ nī. Jǎn kȳ ag tóg: “Topě mȳ vī há han nī,” he mū. “Topě ne ěg krenkren han ki kanhró nī”. Ti hǎ ne tȳ ũn mág nī’. Ti hǎ ne tar jĕ’. ² Ti tȳ nĕn han mū vȳ kuryj kar nȳ. ũn tȳtá kórég ěn fi vóg kónǎn tóg huri. Ěprǎ ke kar kókén ja fi tóg nī, fi jykre

pǎno tȳ. Topě vȳ fi vóg kónǎn, fi tȳ ti rǎnhrāj han tī ag kǎgtĕn ja nĳn kȳ,” he ag tóg, kanhkǎ tǎn ag.

³ Kȳ ag tóg jǎn mǎn kȳ: “Topě mȳ vī há han nī,” he mū gé. “Ěmā ěn pūr nĳja vȳ kanhkǎ ra tǎpny mū. Tū’ hĕnh ke tū ti nī, nĳja ěn,” he ag tóg mū gé. ⁴ Kȳ kófa tȳ 24 (ke) ěn ag tóg mǔg ke kǎn mū, nĕn nĕ tȳ 4 (ke) ěn ag mré hǎ. Topě mȳ ag tóg: “Topě vȳ tȳ ā nī,” he mū, ũ tȳ nĳja sĳnvī kri nī ěn mȳ. Kȳ ag tóg: “hǎ vē,” he mū gé. “Topě mȳ vī há han nī,” he ag tóg mū, jamǎ há ra.

Cordeiro věnh prǔg

⁵ Kȳ nĳja sĳnvī ěn tá věnh vī tóg mĕ há tī gé. “Ŭ tȳ Topě mȳ rǎnhrāj tī’, ũ tȳ Topě kamĕg tī’, ũn mág’, ũn kāsir’,” he tóg. “Topě mȳ vī há han, ājag kar,” he tóg, věnh vī ěn ti.

⁶ Kȳ sóg ũ tȳ hĕn ri ke ag jǎn mĕg mū gé. Tȳ tóg sa krog vī mĕ tī. Tȳ tóg ta tȳ tȳrȳr he mĕ tī gé. Jǎn kȳ ag tóg tag tó mū, ha mĕ. “Topě mȳ vī há han nī,” he ag tóg. “Ŭ tȳ nĕn ũ kar han ki kanhró nī ěn tóg tȳ pǎ’i mág pĕ jĕ, ěg pǎ’i mág ti, Topě ti. ⁷ Kȳ tóg ěg mȳ sér tāvī tī. Vī sér han jĕ ěg tóg ke mū ha. “Tȳ ti ũn mág pĕ jĕ,” he jĕ ěg tóg ke mū gé. “*Cordeiro* tȳ vǎhǎ prǔg ke nĕ ha. Ti prǔnh ke fi vȳ věnh kǎn huri. ⁸ Fi kur kupri ěn tu kȳ fi tóg jĕ nī, fi kur jĕngrĕ ěn,” he ag tóg, ũn e ag, jǎnjǎn kȳ. ũ tȳ Topě ki ge kȳ nýtī kar ag to ken hǎ vē, hǎ vȳ: *cordeiro* prǔnh ke, he mū.

⁹ Kȳ Topě tȳ jĕnĕ jafǎ tóg inh mȳ: “inh vī tag rán nī,” he mū. “Ŭ tȳ hĕn ri ke ag tóg *cordeiro* prǔg to fénhta konh ke mū. Kȳ Topě vȳ ag kar ve há han mū,” he tóg. Kȳ tóg: “Topě tȳ tón hǎ vē,” he mū gé. “Hǎ ra Topě tóg ón vǎnh nĳgtī,” he tóg, Topě tȳ jĕnĕ jafǎ ti.

¹⁰ Kȳ sóg ti krĕm mǔg ke mū, sȳ ti mȳ: “Topě vȳ tȳ ā nī,” he jĕ. Hǎ ra tóg inh mȳ: “ke tǔg ra,” he mū. “Topě mȳ rǎnhrāj tī vȳ tȳ inh nī, ā ri ke, ā kanhkǎ ag ri ke. ũ tȳ *Jesus* tȳ ki

hã tó mũ ki króm mũ ên ag kar ri ke sóg nĩ,” he tóg. “Topê hã mĩ: Topê vỹ tỹ â nĩ, hem nĩ,” he tóg inh mỹ, Topê tỹ jênê jafã ên ti.

Topê vĩ tó tĩ ag vỹ *Jesus* tỹ ki hã tó mũ ên hã kãmén tĩ.

Ũ tỹ kãvãru kupri kri nĩ

¹¹ Kĩ sóg kanhkã nón kĩ nỹ vég mũ. Kãvãru kupri vỹ tá jê nĩ. Ũ tỹ ti kri nĩ jijin hã vỹ: “Ũn ón vãnh, ũ tỹ nén ũ há to krónh ke vãnh,” he mũ. Ti hã vỹ jykre kuryj nĩ. Kĩ tóg ki hã tó tĩ gé. Nén ũ há hã to tóg vãsãn ti gé. ¹² Ti kanê vỹ tỹ pĩ gru ve nĩ. Ti kri tógfĩ vỹ e nỹtĩ. Ti kri ti jiji tóg rãn kĩ nĩ. Hã ra ũ pijé ti jiji ki kanhró nỹtĩ. Ti hã vỹ ti pir mỹ ti jiji ki kanhró nĩ. ¹³ Ti kur vỹ kyvénh nĩ. Ti to ag tóg: “Topê vĩ,” he tĩ. ¹⁴ Kanhkã tá *soldado* ag tóg ti nón kãmũ mũ. Kãvãru kupri kri ag tóg kãmũ mũ, kanhkã tân ag, ti *soldado* ag. Kur kupri rĩnh kĩ ag tóg kãmũ mũ. ¹⁵ Ũ tỹ ag jo tĩ mũ ên jênkã tá rógro jã régre tóg kãkutê mũ. Rógro tag tỹ tóg *povo* kar ag tỹ hên ri kenh ke mũ. Tỹ ag kri jê kĩ tóg vễjyre tar han ke mũ. *Uva* jêgmĩ jafã tá tóg jêgmĩnh ke mũ, *uva* ti, hã vỹ: Topê tỹ vênh kar to jũ jagy han mũ, he mũ. ¹⁶ Ti kur ki tag tóg rãn kĩ nĩ, ha mẽ. “Pã'i kar ag kri pã'i,” he tóg, vênh rãn ki. “Ũn mág kar ag kri ke,” he tóg mũ gé. Ti kre ki tóg rãn kĩ nĩ gé.

¹⁷ Kĩ sóg Topê tỹ jênê jafã ũ vég mũ gé. Rã kri tóg jê nĩ. Kĩ tóg sêsi kar jé prêr mũ. Jamã há ra tóg ag mỹ: “!..kuneg..!” he mũ. “!..Vênh mãn kãmũ jeg..!” he tóg. “!..Topê fénhta konh kãmũ jeg..!” ¹⁸ Pã'i kãgter konh kãmũ jeg..! *Soldado* to pã'i ag, *soldado* ag, kãvãru ag, ũ tỹ kãvãru kri mũgtĩ ag, ũ tỹ tỹ *camarada* nỹtĩ ag, ag *patrão* ag, ũn mág ag, ũn kãsir ag, êprã ke kar ag kãgter konh kãmũ jeg..!” he tóg.

¹⁹ Kĩ sóg goj kã tá mĩg ên ve mãn mũ gé, êprã pã'i kar ag ke gé, ag *soldado* ag mré hã. Vênh mãn kĩ

ag tóg nỹtĩ, ag tỹ ũ tỹ kãvãru kupri kri nĩ ên kato vãsãnsãn jé, ag tỹ ti krêm ke ag kato vãsãnsãn mág han jé. ²⁰ Kĩ ag tóg mĩg ên ség mũ, ũ tỹ ón kĩ Topê vĩ tó tĩ ên ag mré, ũ tỹ mĩg rĩnve nén ve vãnh tỹ hên ri ke hynhan ja ên ti. Ti tỹ *milagre* hynhan tugrĩn ag tóg ti vĩ kri nĩm ja nĩgtĩ, ũ tỹ ti rá tỹ rãnrán kĩ nỹtĩ kar ag, ũ tỹ ti kãgrã to: “Topê vê,” he mũ kar ag. Kĩ ũ tỹ mĩg ên ség mũ ag tóg pĩ gru fir ki ti fón mũ, pĩ mág pẽ ki, ũ tỹ ón kĩ Topê vĩ tó tĩ ên ag mré. Ag rĩnrĩr ra ag tóg ki ag vãm mũ, pó tỹ *enxofre* pũr nĩja ri ke ên ki. ²¹ Ag *soldado* ag kãgtén ag tóg mũ gé sir, rógro tỹ, rógro tỹ ũ tỹ kãvãru kupri kri nĩ ên jênkã tá kãkutê mũ ên tỹ. Kĩ sêsi kar ag tóg vênh fãn mũ sir, ũn kãgter mũ ag nĩ kon kĩ.

20

Satanás tỹ prỹg tỹ mil (ke) ki se kỹ jê

¹ Kĩ sóg Topê tỹ jênê jafã ũ vég mũ gé sir. Kanhkã tá tóg kãtêre mũ. Nũgme jãnkã nĩfénh jafã vyn kĩ tóg kãtêre mũ, ti *chave* ti, *ferro* tỹ *corrente* vyn kĩ ke gé. ² Ên vỹ mĩg fêr ên ség mũ, hã vỹ: pỹn ve tỹ ũn ve fag krĩn kónãn mũ, he mũ, hã vỹ: Japo, he mũ, hã vỹ: *Satanás*, he mũ. Ên se kĩ tóg *ferro* tỹ ti mrĩnh mũ sir. Kĩ tóg se kĩ jê nĩ, prỹg tỹ *mil (ke)* ki. ³ Nũgme ki tóg ti fón mũ sir, mĩg fêr ti tỹ, Topê tỹ jênê jafã ên ti. Kĩ tóg nũgme jãnkã nĩfénh mũ sir, *chave* tỹ. Kĩ mĩg fêr ên tóg *povo* ag krĩn kónãn mãn ke tũ nĩ ha ver, prỹg tỹ *mil (ke)* ki. Prỹg tỹ *mil (ke)* tag tỹ tũ' hen kĩ ag tóg ver mĩg fêr ti kavãn sĩ han mãn ke mũ.

⁴ Kĩ sóg nĩgja sĩnvĩ tỹ hên ri ke vigvég mũ. Ũ tỹ kri nĩgnĩg kĩ nỹtĩ ag vỹ tỹ pã'i nỹtĩ, ag tỹ vênh kar jykre tugnỹm ke to. Kĩ sóg êprã ke kuprĩg tỹ hên ri ke ag vigvég mũ gé. Ag tỹ vênh kar mỹ *Jesus* kãmén ja tugrĩn ag tóg ag kãgtén ja nĩ. Mĩg ên to ag tóg: “Topê vê,” he ja tũ nĩgtĩ, ti kãgrã

to ke gé. Ēn ag vỹ tỹ *Cristo* mré pã'i nỹtĩnh ha, prỹg tỹ *mil* (ke) ěn ki. ⁵ Vẽser ũ ag vỹ ver rĩnrĩr mãn ke tũ nĩ. Prỹg tỹ *mil* (ke) ěn tỹ tũ' hen kỹ ag tóg kejẽn rĩnrĩr mãn kãn ke mũ. Ũ tỹ *Cristo* mré tỹ pã'i nỹtĩ tag ag vỹ rĩnrĩr vén ke mũ. ⁶ Ũ tỹ rĩnrĩr vén mũ mỹ tóg vĩ há han ke mũ, Topẽ ti. Topẽ tũ vỹ tỹ ag nỹtĩ. Kãgter mãn ke tũ ag tóg nĩ ha. Topẽ tũ ki rĩr jé ag tóg ke mũ, *Cristo* tũ ki ke gé. Prỹg tỹ *mil* (ke) ki ag tóg tỹ pã'i nỹtĩnh mũ, *Cristo* mré.

Satanás kutẽ

⁷ Kejẽn prỹg tỹ *mil* (ke) ěn tóg tũ' he mũ. Kỹ ag tóg *Satanás* ěn kavãn sĩ han mãn ke mũ. ⁸ Kỹ tóg tĩ mũ, *povo* tỹ *Gogue* ag mré *Magogue* ag krĩn kónãn jé, tãtã, ga fyr tá, *Satanás* ti. E tãvĩ ag nỹtĩ, goj fyr tá rỹnhryj ri ke ěn ag. Ag vẽn h mãn kãn jé tóg ke mũ, *Satanás* ti. ⁹ Kỹ ag tóg tá kãmũ mũ, ũn e tãvĩ ěn ag. Ũ tỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag kato ag tóg kãmũ mũ, Topẽ tỹ ěmã to há nĩ ěn kato. Ag tỹ ag tỹ tũ' he kãn sór vẽ. Hã ra pĩ tóg kanhkã tá kãtère mũ, kỹ tóg ag tỹ tũ' he sór mũ ěn ag kãgtén mũ. ¹⁰ Japo ěn, ũ tỹ ag mỹ ón mũ ěn fón pẽ han ag tóg mũ, pĩ gru fir ěn ki, pĩ mág pẽ ěn ki, pó tỹ *enxofre* pũr nĩja ěn kã ki. Goj kã tá mĩg ěn vỹ tá nĩ ha, pĩ gru fir ěn kã kã, kar kỹ ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ěn ti ke gé. Tá ag tóg kãpa mãn ke tũ pẽ nĩ ha. Tá ag tóg jagtar tãvĩ nỹtĩnh ke mũ ha.

Vẽn kar jykre tugnỹm ke kurã

¹¹ Kỹ sóg nĩgja mág pẽ vég mũ gé, nĩgja kupri. Ũ tóg kri nĩ nĩ. Ti rĩnve ga tóg tũ' he mũ vãhã, kanhkã ti ke gé. Vẽn ven mãn tũ tóg nĩ, kanhkã mré ga ti. ¹² Kỹ sóg vẽser kar vigvég mũ, ũn mág ag, ũn kãsir ag ke gé. Nĩgja kupri ěn jo ag tóg nỹtĩ. Kỹ *livro* vỹ tá nỹtĩ gé. *Livro* ěn kygvãg ag tóg mũ. Vẽn kar jykre vỹ ki rãnran kỹ nỹtĩ. Kỹ *livro* ũ vỹ tá nĩ gé. Ēn kavãg ag tóg mũ gé. Ũ tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ ag jygji vỹ ki rãnran kỹ nỹtĩ.

Kỹ Topẽ tóg ũn kãgter mũ kar jykre tugnỹm ke mũ. Kỹ tóg ag mỹ ag tỹ nén venh ke mũ ti tónh ke mũ. Ag tỹ ag jykre tỹ *livro* ki rãnran kỹ nỹtĩ ěn kajãm kãn ke vẽ. ¹³ Ũ tỹ goj ki kãgter mũ ag vỹ tá nỹtĩ gé, ũ tỹ vẽser jamã tá nỹtĩ ag kar ti. Vẽn kar vỹ tá nỹtĩ. Ag tỹ nén han mũ kar kajãm kãn jé ag tóg ke mũ ha. ¹⁴ Kỹ ũ vỹ ter mãn ke tũ nĩ ha. Ēg ter ke tag vỹ hur tũg. Ũ tỹ pĩ gru fir ěn kã ki vár ke tag ag vỹ kãgter ri ke han ke mũ, kỹ tóg ag kãgter pẽ han ri ke nĩ sir, ag tũg pẽ han tũ ra. ¹⁵ Kỹ ũn jygji tỹ Topẽ *livro* ki rãnran kỹ nỹtĩ tũ ěn ag vỹ pĩ gru fir ěn kã ki vár kãn ke mũ.

21

Kanhkã tãg mré ga tãg

¹ Kỹ sóg kanhkã tãg vég mũ gé, ga tãg ke gé. Kanhkã ve ěn tóg hur tũg, ga ve ěn ke gé, goj ti ke gé. ² Kỹ sóg Topẽ jamã tag, *Jerusalém* tãg tag vég mũ gé. Kanhkã tá tóg kãtère mũ, Topẽ tá. Ēmã sĩnvi han ja ag tóg nĩgtĩ. Kỹ tóg tỹ ag tỹ tá vẽn prũg to fénhta han ke nĩ ve nĩ. Ēmã sĩnvi tóg ũ prũnh ke fi sĩnvi ri ke nĩ, fi tỹ fi mẽn ke ti jãvãnh kỹ. ³ Nĩgja kupri ěn tá vẽn vĩ tóg mẽ há ti, kỹ tóg: “Topẽ tỹ ěprã ke ag mré ěmãn hã vẽ,” he mũ. “Ag mré tóg nĩ nĩ ha. Ti tũ vỹ tỹ ag nỹtĩnh ke mũ ha. Topẽ vỹ ag mré nĩnh mũ ha, kỹ tóg tỹ ag Topẽ nĩ sir. ⁴ Ag kanẽ var tỹ tũ' he kãn jé tóg ke mũ ha. Ũ tóg ter mãn ke tũ pẽ nĩ ha. Hã kỹ ũ tóg fe kaj nĩ mãn ke tũ nĩ gé, jagtar ke tũ, kaganh ke tũ. Vẽn ven mãn ke tũ ti nĩ ha, ěprã vỹjyre ti,” he tóg, vẽn vĩ ěn ti.

⁵ Kỹ ũ tỹ nĩgja kupri kri nĩ ěn tóg: “nén ũ kar han mãn jé sóg ke mũ ha,” he mũ. Kỹ tóg inh mỹ: “inh vĩ tag rãn nĩ,” he mũ gé. “Sỹ ki hã tó vẽ. Vẽn ven kãn jé tóg ke mũ, sỹ ã mỹ nén tó mũ tag ti,” he tóg. ⁶ Kỹ tóg: “hỹ, vẽn ven kãn ti huri,” he mũ gé. “Ũn ve vỹ tỹ inh nĩ, kỹ sóg tỹ ěgno nĩ gé. Isỹ nén ũ kar han to hã

sóg nĩ nĩ. Kĩ sóg nén ù kar tũg mũ ra nĩnh mũ gé. Û tóg goj kron sór mũ. Ën mĩ sóg ven tĩ, fagrĩnh mĩ. Isĩ ti mĩ goj ven mũ ãn vỹ ti ter ke tũ han ke mũ. ⁷ Û tỹ isovãnh tũ ãn mĩ sóg nĩm ke mũ, *presente* tag ti, ha mẽ: ti Topẽ vỹ tỹ inh nĩnh mũ, kỹ tóg tỹ inh kósín nĩnh mũ gé,” he tóg inh mĩ, ù tỹ nĩgja kupri kri nĩ ãn ti.

⁸ Hã ra ù ag tóg pĩ gru fir kã ki vár ke mũ, hã vỹ: ù tỹ isovãnh mũ ag, ù tỹ vỹjke pãno han tĩ ag, ù tỹ ù tén tĩ ag, ù tỹ ag prũ tũ fag mré nỹgnỹ mũ ag, ù tỹ fag mén tũ mré nỹgnỹ mũ fag, kujá ag, *curandeiro* ag, ù tỹ vènh kãgrá jykre mĩ mũ mũ ag, ùn ón mũ ag, he mũ. Pĩ gru fir kã ki tóg ag vãm kãn ke mũ. Kỹ tóg ag kãgter pẽ han ri ke nĩ sir,” he tóg, ù tỹ nĩgja kupri kri nĩ ãn ti.

Jerusalém tãg

⁹ Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ù tóg inh ki jun mũ, ù tỹ pénky kã kã nĩ ãn tỹ ga kri ke ag vóg kónãnh mũ ãn ag kã ù. Inh mĩ tóg: “kunĩg,” he mũ. “*Cordeiro* prũnh ke fi venh kãtĩg,” he tóg inh mĩ.

¹⁰ Kỹ Topẽ kuprĩg tóg inh krĩn mũ sir. Kỹ sóg nén nẽ vэг mũ. Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ãn tóg pãnónh tég ra inh pére tĩ mũ. Pãnónh kri jẽ kỹ tóg inh mĩ Topẽ jamã tãg ven mũ sir, *Jerusalém*, he mũ tag ti, ù tỹ kanhkã tá kãtère mũ tag ti, Topẽ tá. ¹¹ Sĩnvĩ pẽ tóg nĩ, Topẽ sĩnvĩ ãn ri ke ti nĩ. Kókov tóg nĩ gé, pó tỹ *jaspe* kókov ri ke. ¹² Ëmã jy ró tóg tég gy nỹ. Vènh ra hã tóg tég gy jẽ gé. Ró ki jãnkã tỹ 12 (ke) vỹ nỹtĩ. Kỹ Topẽ tỹ jègnẽ jafã tỹ 12 (ke) ag vỹ ki rĩr nỹtĩ, jãnkã ki. Kĩ vènh jỹgji tóg ránrán kỹ nỹtĩ, *Israel* jógjóg ve tỹ 12 (ke) ãn ag jygi ti. ¹³ Rã jur ja kã tá tóg jãnkã tãgtũ nĩ. Rã pur ja kã tá tóg jãnkã tãgtũ ù nĩ gé. Kanhkã tãpér kã tá tóg jãnkã tãgtũ ù nĩ gé. Kanhkã tãpér ù kã tá tóg jãnkã tãgtũ ù nĩ gé. ¹⁴ Pó tỹ 12 (ke) kri tóg hynhan kỹ nĩ nĩ, ãmã ti. Pó ãn ki vènh jygi tóg ránrán kỹ nỹtĩ

gẽ, *apóstolo* tỹ 12 (ke) ãn ag jygi ti, *cordeiro* tũ ãn ag jygi ti.

¹⁵ Kỹ ù tỹ inh mré vĩ mũ ãn, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ãn tóg ti kãmun jafã vyn kỹ jẽ nĩ, ti kãmun jafã tỹ *ouro* ti. Kỹ tóg ãmã kãmun sór mũ, ãmã jy ró ti, ti jãnkã ti ke gé. ¹⁶ Péno tỹ 4 (ke) ti nĩ, ãmã ti. Kỹ ti tãpér vỹ ti tég ri ke nĩ. Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ãn vỹ kãmun mũ sir, ãmã ti, ti kãmun jafã tỹ. *Quilômetro* tỹ 2 mil kri 200 (ke) ti nĩ, ti tỹ tég e kỹ nỹ ki, ti tãpér ki ke gé, Vènh ri ke kar ti nĩ, ti kãmur ti. ¹⁷ Kỹ tóg ãmã jy ró ãn kãmun mũ gé. Ti tãpér vỹ *metro* tỹ 64 (ke) nĩ. *Metro* tag vỹ tỹ ãprã ke ag kãmun jafã nĩ. Hã ra Topẽ tỹ jẽnẽ jafã vỹ kãmun mũ, ãprã ke ag kãmun jafã tỹ. ¹⁸ Ró vỹ pó tỹ *jaspe* tỹ han kỹ nỹ. Kỹ ãmã vỹ *ouro* tỹ han kỹ nĩ. Hã ra tóg fĩn ãvãj nĩ, *vidro* fĩn ãvãj ri ke. ¹⁹ Ëmã jy ró tóg pó mág kri han kỹ nĩ. Pó ãn to pó ù tóg nỹtĩ gé, ùn e ag. Pó mág ù tóg tỹ *jaspe* nĩ. Kỹ ù tóg tỹ *safira* nĩ. Kỹ ù tóg tỹ *ágata* nĩ. Jo ù tóg tỹ *esmeralda* nĩ. ²⁰ Jo ù tóg tỹ *sardônio* nĩ. Jo ù tóg tỹ *sárdio* nĩ. Û tóg tỹ *crisolito* nĩ. Û tóg tỹ *berilo* nĩ. Û tóg tỹ *topázio* nĩ. Û tóg tỹ *crisópraso* nĩ. Û tóg tỹ *jacinto* nĩ. Û tóg tỹ *ametista* nĩ gé. 12 (ke) ti nỹtĩ, pó mág ti. ²¹ Kỹ ti jãnkã tỹ 12 (ke) vỹ *pérola* tỹ hynhan kỹ nỹtĩ. Jãnkã pir vỹ *pérola* pir nĩ mỹr, ha mẽ. Kỹ ãpny mág ãn vỹ *ouro* tỹ han kỹ sa. Hã ra tóg fĩn ãvãj nĩ, *vidro* fĩn ãvãj ri ke.

²² Hã ra sóg Topẽ ãn vэг tũ nĩ, ãmã ãn tá. Topẽ vỹ vènh kar kri nĩ. Kỹ tóg nén ù kar han ki kanhró nĩ gé. Topẽ hã vỹ ãmã ãn tá ãmã nĩ, *cordeiro* ti ke gé. ²³ Kỹ rã tóg tá tũ nĩ gé, kysã ke gé. Topẽ tỹ jèngrẽ vỹ ki kurã han tĩ. Kỹ tóg tá kutyg vãnh nĩ sir. *Cordeiro* ãn vỹ ãmã ãn tá rã ri ke nĩ. ²⁴ Kỹ vènh kar tóg Topẽ tỹ ãmã ki jèngrẽg ãn tũgrĩn ãvãnh há han tĩ, *povo* kar ag. ãprã pã'i kar ag vỹ ag tỹ nén ù kar gé kãmũnh mũ, ag tỹ tá vin han jé. ²⁵ Jãnkã vỹ nuónn kỹ

nýtí, kurā kar ki. Kutyg tū nñn ky ag tóg jänkā nĩgfénh tū nĩgtí. ²⁶ Povo kar ag vỹ ag tỹ nén ũ gé kāmũnh ke mũ, êmā ên mĩ. ²⁷ Hā ra nén ũ kórég vỹ kārānh ke tū pē nĩ. Ũ tỹ vỹjykre pāno han mũ ag vỹ ra genh ke tū nĩ, ũn ón mũ ag ke gé. Ũn jygji tỹ *livro* ki ránrán ky nýtí ên ag hā vỹ ra genh ke mũ. Ũ tỹ rĩr krỹg ja tū vég mũ ên ag jygji vỹ ránrán ky nýtí, *cordeiro livro* ên ki.

22

¹ Ky Topē tỹ jēnē jafā tóg inh mỹ goj mág ven mũ. Goj ên vỹ êg rĩnrĩr han tí. Kómkóm ke tí tí, pó kupri fĩn êváj tỹ kómkóm ke ên rĩ ke. Goj ên nĩhỹg vỹ Topē nĩgja tá nĩ, *cordeiro nĩgja* ên tá. ² Ky tóg êmā kjuju mĩ tí mũ, êpyr mág jagma, êmĩn mág ên jagma, goj tí. Tĩ fyr tá ka tóg nýtí, tí fyr ũ tá ke gé. Ka kanē ên vỹ êg rĩnrĩr han tí gé. Ên vỹ prỹg pir ki kanē tỹ 12 (ke) han tí. Kysā kar ki tóg tí kanē hynhan tí. Tĩ féj vỹ tỹ vēnh kagta kar nĩ. Vēnh kaga kar tỹ tóg há' he kãn tí. ³ Topē tỹ nén ũ to jũ vỹ tá nĩnh ke tū pē nĩ, êmā ên tá.

Topē nĩgja vỹ êmā ên tá nĩ nĩ, *cordeiro nĩgja* ên tí. Ky vēnh kar vỹ tí to: “Topē vē,” henh ke mũ, Topē rānhrāj han tí ag kar. ⁴ Topē ve jé ag tóg ke mũ. Ky tí jiji vỹ ag kakā ki rán ky nĩnh mũ. ⁵ Tá tóg kutyg vānh nĩgtí. Hā ky ag tóg tá néj grug ke tū nĩ. Rā vỹ tá tū nĩ gé. Topē vỹ ag mỹ jēngrē han tĩgtí, êg pā'i tí. Ky tá nýtí ag tóg tỹ pā'i nýtĩnh ke mũ gé. Ag tỹ tỹ pā'i nýtĩnh ke tag vỹ tũ' henh ke tū pē nĩ.

Jesus kātĩg mǎn

⁶ Ky Topē tỹ jēnē jafā ên tóg inh mỹ: “inh ví vỹ tỹ ki hā ke nĩ,” he mũ. “Vēnh ó pijé,” he tóg. “Êg jóg tỹ Topē vỹ ũ tỹ tí ví tó tí ag mỹ tí kuprĩg jēnē, tí tỹ ag kanhrān jé. Hā ky tóg tí tỹ jēgnē jafā ag kã ũ jēnē, tí tỹ tí mỹ rānhrāj tí ag mỹ tó jé, nén tỹ kānhmar kutēnh ke mũ tí,” he tóg.

⁷ *Jesus* vỹ tag tó mũ, ha mē. “Ha vé, inh kātĩg mǎn ke nē ha. Nén tỹ *livro* tag ki rán ky nĩ tag to jykrén há han nĩ. Ky Topē tóg ājag mỹ ví há han ke mũ,” he tóg.

⁸ Tag kar ve inh, mē inh ke gé, inh, hā vỹ: *João*, he mũ. Isỹ ve kãn kar ky sóg ũ tỹ inh mỹ tag ven mũ ên krēm mũg ke mũ, sỹ tí mỹ: “Topē vỹ tỹ ā nĩ,” he jé. ⁹ Hā ra tóg: “ke tũg nĩ,” he mũ. “Á rĩ ke sóg nĩ, isỹ Topē rānhrāj han ky. Á régre ag rĩ ke sóg nĩ. Ũ tỹ Topē ví tó tí ag rĩ ke sóg nĩ. Ũ tỹ *livro* tag ki nén rán ky nĩ mēg mũ ag rĩ ke sóg nĩ gé. Topē hā mỹ: “Topē vỹ tỹ ā nĩ,” hem nĩ,” he tóg, inh mỹ, Topē tỹ jēnē jafā tí.

¹⁰ Ky *Jesus* vỹ tag tó mũ gé, ha mē. “*livro* tag ki nén rán ky nĩ tag péju sór tũg nĩ,” he tóg, inh mỹ. “Kakó tí nĩ ha, ājag tỹ nén tỹ ki rán ky nĩ tag venh ke mũ tí. ¹¹ Ũ tỹ vỹjykre pāno han mũ ên jé han ky nĩ nĩ. Ũ mỹn hỹn há tĩgtí, tí jykre kavéj tí. Tĩ jé tí jykre kórég hā mĩ tĩg. Ũ tóg vỹjykre kuryj han tí. Tĩ jé to tar nĩ. Ũ ag tóg tỹ Topē tũ nýtí. Ag jé tí to krónh ke tũg,” he tóg.

¹² “Ha vé, inh kātĩg mǎn ke nē ha. Ājag kaja ma sóg kātĩg ke mũ, ha vem nĩ. Vēnh kar vỹ ve kãn ke mũ, ag tỹ nén han mũ kaja tí. ¹³ Topē ví kar han sóg tí. Ũn ve vỹ tỹ inh nĩ, ũn tỹ êgno vỹ tỹ inh nĩ gé. Isỹ nén kar han to hā sóg nĩ, ky sóg nén kar tỹ tũ' he mũ ra êgno kã nĩnh ke mũ gé,” he tóg, *Jesus* tí.

¹⁴ “Ũ ag tóg ag jykre kugrynh sór tí. Hā ky ag tóg êg tỹ êg kur kygfa rĩ ke han tí. Ên ag mỹ tóg ví há han ke mũ, Topē tí. Ka kanē tỹ êg rĩnrĩr han tí ên ko jé ag tóg ke mũ. Ky ag tóg êmā ên jänkā ra genh ke mũ gé. ¹⁵ Hā ra ũ ag tóg ên ra genh ke tũ nĩ, hā vỹ: ũ tỹ vỹjykre pāno tỹ vēnh kavénh tí ag, kujá ag, *curandeiro* ag, ũ tỹ ag prũ tũ fag mré nỹgnỹ mũ ag, ũ tỹ fag mén tũ ag mré nỹgnỹ mũ fag, ũ tỹ ũ tén mũ ag, ũ tỹ vēnh kǎgrá

jykre mĩ mũ mũ ag, ùn ón mũ ag, ù tỹ ù ag *lograr* he mũ ag, he mũ. Ën ag vỹ ãmã ãn ra genh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁶ Kĩ *Jesus* tóg: “isỹ jẽnẽ jafã jẽnẽ inh,” he mũ, “tĩ tỹ ãjag mũ ãjag tỹ nén venh ke mũ kar tóg jé, ù tỹ inh vỹ jẽmẽ jé vẽnẽ mãn tĩ ag kar mũ. *Davi* krẽ'krẽ ag kã ù ãn vỹ tỹ inh nĩ. Krĩg mág hã sóg nĩ,” he tóg.

¹⁷ Kĩ Topẽ kuprĩg vỹ *Jesus* mũ: “kur kãtĩg,” he mũ. Û tỹ ti ki ge kũ nỹtĩ kar ag vỹ ti mũ: “kur kãtĩg,” he tĩ gé, ag tỹ tỹ ti prũnh ke fi ri ke nỹtĩn kũ.

Kĩ *Jesus* tóg: “ũ tỹ goj kron sór mũ ãn jé iso kãtĩg,” he mũ, “sỹ ti mũ goj jun jé, fagrĩnh mũ. Goj ãn vỹ ti rĩr han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

João tỹ ve ja

¹⁸ Vãhã sóg tag tóg sór mũ, inh, hã vỹ: *João*, he mũ, ha mẽ. Û tóg kejẽn isỹ nén rán mũ tag ve kũ pãte ù rán mãn sór ke mũ gé, hẽn ri ke mũn. Ën vóg kónãn tãvĩ han jé tóg ke mũ, Topẽ ti. Kĩ tóg sỹ nén ù jagy tóg mũ ãn ve kãn ke mũ, ha mẽ. ¹⁹ Kejẽn ù tóg hẽn ri ke mũn isỹ nén rán mũ ù tỹ nén ù tũ han sór mũ. Ën tũ mág tỹ tóg tũ' henh ke mũ gé, Topẽ ti. Kĩ tóg ka kanẽ tỹ ãg rĩnrĩr han mũ ãn konh ke tũ nĩ. Topẽ tỹ ãmã nĩm mũ ãn ra tóg rãnh ke tũ nĩ gé, sỹ ãmã kãmén mũ ãn ra.

²⁰ Û tỹ inh mũ tag kar ven mũ ãn vỹ: “inh kãtĩg mãn ke nẽ ha, sỹ ki hã tóg vỹ,” he mũ.

Hỹ, kur kãtĩg, ãg *Senhor* tỹ *Jesus*'.

²¹ Ëg *Senhor* tỹ *Jesus* jé ãjag kar tar han. Hã vỹ.